Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 1 квітня 1937. Ч. 24 (1024)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Моя відповідь УНДО-ві

згл. Української Парляментарній Репрезентації.

Сенатор п. Остап Луцький виступив в сенаті з закидом, що я, зглядно мій політичний орган, що один з перших пропагував нормалізацію, звернувся публично до українських послів і сенаторів з запитом, як могли голосувати за буджетом держави, коли переводиться кольонізацію. В той спосіб перечеркується велику спробу нормалізації. („Нова Зоря" з 11/3 1937. ч. 18). — На сей виступ відповідаю, що я не є власником ніякого політичного органу. Коли ходить про „Нову Зорю", то вона власність Товариства священиків імени св. Йосафата. Рівнож я не звязаний з ніякою політичною партією ані організацією. Як Епископ стою понад всякі політичні партії й організації, а то тим більше, що у нас нема таких політиків, на котрих можнаби полягати. Наші люди можуть радше Епископа скомпромітувати і впровадити в колізію. — Я не був причасником нормалізації заініційованої між Правительством та УНДО-м перед послідними виборами і тому я не міг як перший пропагувати нормалізації. Натомість з самого початку, коли повстала польська держава, я завсігди пропагував л ь о я л ь н і с т ь. Моя льояльність спиралася і спирається на розумі і на вірі в Провидіння Боже, котре кермує долею всіх народів і держав. Моя льояльність завсігди була і є простолінійна, далека від дволичности і хитрення. Моя льояльність не походить з особистої користолюбности, для узискання посольського мандату, чи для миски сочевиці. Я не управляв опозиції і не робив відтак акробатичних скоків льояльности. За мою льояльність я дізнав підозрінь, противностей і напастей, головно від УНДА. Колиж тепер УНДО змінило фронт, то виступ п. Луцького в імени УНДА не можна ніяк пояснити, хіба що хоче моїм коштом зазначити свою льояльність перед правительством, подібно як передше старалося моїм коштом позискати популярність в народі. Нехай УНДО буде певне, що я к н е с а м е УНДО, т о н і я, н і „Н о в а З о р я" н е п е р е ч е р к н е н о р м а л і з а ц і ї.

Станиславів, 28 березня 1937.

Г р и г о р і й Х о м и ш и н
Станиславівський Епископ.

Перший етап автономії Закарпаття.

Чеська рада міністрів ухвалила два законопроекти. Один про компетенцію губернатора Підкарпатської Руси та його правительства, другий про губерніяльну раду. Законопроекти передано до парляменту, який має їх ухвалити. Губерніяльна рада матиме 18 членів: 12 представників політичних партій і 6 делеґатів від краєвого виділу. — Хосен з самоуправи буде мати наш нарід тоді, коли порозуміються Українці з твердими і т. зв. місцевими.

Вистава можливостей українського промислу.

Відкриття „Показу можливостей розбудови рідного промислу" відбулося в неділю 28/III. в год. 12-тій в полудне, в салях „Народньої Гостинниці" у Львові (вул. Косцюшка 1а, І. пов.). Уладила сей показ Комісія Розбудови Українського Промислу при Українськім Технічнім Т-ві. Ціль показу подати орґанізаторам нашого промислу (приватного й кооперативного) найпотрібніші дані про можливости творення нових українських підприємств. Показ отворив промовою інж. Рижевський, потім гості оглянули експонати. На столах посередині саль розложені всякі промислові артикули, яких наш промисл ще не виробляє, а мігби виробляти, бо є на них запотребування. При стінах розложені для реклями вироби рідного промислу. Цифрові дані про кожний артикул (його річне запотребування і т. п.) подає книжка (продавана на виставці по 2 зол. за прим.) п. н. „Розбудовуймо рідний промисл". Крім того близші вказівки подає заінтересованим У. Техн. Т-во, у Львові, вул. Гродзіцких 1. Показ буде відчинений до дня 4 квітня включно. Наші люди повинні оглянути сю цікаву імпрезу.

Дорожнеча росте.

Дорожнеча в Польщі росте без уговку. І так ще два роки тому 1.000 цегол коштувало 45 зл., тепер треба дати 66 зл. Пісок подорожів з 4 на 5 зл. за м.³, жвір з 16 на 20, вапно з 29 на 31 за тону франко ваґон Варшава, цинкова бляха з 82 сот. на 1 зл. 18 сот. за кґ., оловяні рури з 1 зл. на 1.40, покост подорожів о 31%, цинкова мука о 85%. Ростуть ціни шкіри, мануфактури, харчів, словом всего. До зросту цін причиняється також спекуляція.

Таємниця ухвал Великої Ради Фашистів.

Велика Рада Фашистів ухвалила, щоб у всіх державних і приватних установах в Італії приймати до служби передовсім жонатих, а з них давати першенство тим, що мають більше дітей. При виконуванні тої самої праці їх платні мають бути більші ніж нежонатих або бездітних. Застановлялися навіть над тим, чи не треба буде сконфіскувати майно бездітних і заосмотрити ним родини з богатьма дітьми. Тепер „Попольо д'Італія" пише про причини того. В р. 1882 на 1000 Італійців припадало ще 38 уродин, а в р. 1936 вже лише 22.2. В Трієсті, в Турині, у Фльоренції й Больонії число смертей переважає вже число уродин. У провінціях Ліґурії й Піємонті рата уродин виносить вже 13.8 до 14.1, себто впала нище німецької (18.9), французької (15.2), анґлійської (14.7). Паде число уродин навіть у хліборобських провінціях як Калябрія, Люканія, Кампанія, Абруцци, Сицилія й Сардинія. Коли так дальше пішлоб, то не булоб ні чим ні для кого вести великодержавну політику.

Клопоти большевиків з одностроєм для Літвінова.

На коронацію анґлійського короля Юрія VI вибирається також совітська делеґація. Червоний маршал Тухачевський вбереться в парадний однострій маршалка червоної армії. Зате не відомо покищо, як буде одягнений комісар Літвінов, бо в СССР нема окремих одностроїв для дипльоматів. Французька ґазета „Матен" пише, що Літвінов мусіти-ме вбрати двірський блакитний фрак з білими панчохами і шпадою! І хто бувби припустив тому 10 літ, що представник „товаришів" піде в такім двірськім строю кланятися перед монархом Анґлії.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Голос з гробу

Про грізну тінь двох молодих імперій над старою Францією.

Визначний французький публіцист В. д'Ормессон оповістив недавно свою розмову з покійним Остеном Чемберленом, яку мав перед 3 роками. Анґлійський державний муж все був дуже здержливий у розмові, навіть коли говорив з приятелями. Та сим разом говорив виїмково отверто, а саме сказав:

Бувають хвилі, коли ви, Французи, дуже безпокоїте мене. Я ціню многі прикмети вашого характеру, але якраз се дає мені можливість сказати, що уважаю вас в дечім народом легкодушним. Річ в тім, що ви живете на землі найбільше урожайній, володієте природними богацтвами і великою кольоніяльною імперією — і не розумієте, що для оборони того всего треба б о ґ а т о Ф р а н ц у з і в: у вас родиться замало дітей. Ви поводитеся так, якби для вас найважніше було те, що діється нині, а не те, що буде за 50 або 100 літ. І в тім ваш великий і небезпечний блуд. Не викликайте соблазні. Атже поруч вас жиють молоді народи, що безперервно розвиваються і не мають таких природних богацтв як ви. А є тверді закони фізики. Що буде, коли одного дня ті народи, бачучи вашу слабість, почують в собі покусу, перелити надмір свого населення в вашу порожніючу посудину? Я часто їжджу автом по Франції й бачу, — ваші вироджені села, покинені домі, опустілі господарства, великі пусті простори, на вулицях так мало дітей — і серце в мені стискається. Відчуваю справжню тревогу, бо стараюся представити собі відношення сил на будуче...

Значить, державний муж Анґлії дрожав на той вид за свою власну батьківщину... Д'Ормессон додав до тих його помічень:

А ми Французи все ще уявляємо собі свою батьківщину як за часів Людвика XIV: вона мала 26 міліонів людей і належала т о д і до найлюдніших держав Европи. Та від того часу біля границь Франції виросли 2 великі держави. Німецька держава має всего 60 літ, а її дійсне зєдинення щойно кілька літ. Те саме можна сказати про Італію. А що значить 60 літ в житті народів? Оден день. Отже там, де віками був тільки порох маленьких державок, виросли дві монолітні держави. Це основно змінило положення Франції в Европі. Та хто з Французів здає собі справу з тої зміни? Щоб оборонити своє право на істнування і свою свободу, французький нарід мусить звязати себе суворою дисципліною та проявити найвисше моральне напруження, без ніякого ослаблення волі.

Так пише французький публіцист. З його писання і для нас є велика наука: всіми впливами протиділати штучному зменшуванню числа уродин, яке вже зачало і в нас проявлятися навіть між селянством і то в розмірно найзаможніших околицях нашого краю. Ми також маємо перед собою великі завдання великого краю. Тому чисельне зменшування нашого народу мусілоб бути далеко шкідливіше ніж найтяжчий гнет ворога. Отсі думки треба скрізь і витревало голосити між нашим народом. Штучне здержування уродин се убийство і свого власного плоду і своєї нації. Се гріх супроти Бога, Церкви і народу свого.

Стаття надіслана з кругів духовенства.

Становище „Місіонаря"

ДО СТИҐМАТИЗАЦІЇ НАСТІ ВОЛОШИН.

Під таким заголовком приніс церк. сусп. часопис „Нива" в ч. 3 з 1937 р.: „цікаву" статтю підписану о. Г. Костельником.

Є типи між людьми, що відчувають приємність у тому, щоби другим якнайбільше допекти. Се т. зв. садисти. Вони самі вишукують собі жертву — мають звичайно своїх „улюбленців" — і тим жорстокіше з нею розправляються, чим довше її шукали. До таких садистів, що пером зганяють свій гін, треба зачислити й автора згаданої діятриби. І він має своїх „улюбленців". Прецеденсів того роду не буду наводити, бо вони аж надто добре знані і самому авторові й тим, що їм треба знати. Тепер по довгій, бо цілорічній обсервації-засідці, вдалося йому схопити нову жертву з того „улюбленого стада". Чомуж не „побавитися" нею до схочу?!

В 1 і 2 числі за 1937 рік жовківський „Місіонар", обговорюючи катихизмові правди, при першій Божій заповіді згадав попри інші дивні явища трошки ширше про стиґматизацію. Між живучими тепер особами, що мають стиґми, вичислив і Настю Волошин. Справу дивних явищ і стиґматизації трактує так, що ставить три питання: 1) Чи можна згори приймати, що кожде таке видіння від Бога? 2) Хто може пізнати чи якесь видіння є від Бога, чи якісь рани се правдиві стиґми, а не тільки природні? 3) Як заховуватися до того часу, заки св. Церква скаже, чи се правдиве чудо, чи ні? І відповідає: (Подаю в скороченні) 1) Згори сего не можна знати, бо було в таких річах богато ошуканства. 2) Пізнати се непомильно може св. Церква, єпископи. Приватні люди можуть помилитися. 3) Поведення: З одної сторони пошана для справи. І тому дуже нерозумно роблять ті люди й часописи, що висміювають ту справу... З другої сторони здержливість доки св. Церква не рішить справи.

Чи може бути більше коректне становище в тих справах? Одначе й того вчепився Г. К. і то таким питомим собі саркастичним тоном і з такою тенденційною крутаниною, що люди здвигають раменами...

Пригляньмося трохи тій софістерії, розрахованій на плитки уми і на брак стислої контролі його льогіки. Застерігаюся, що ціль сих стрічок не полеміка в справі стиґматизації Насті Волошин, тільки оборона непотрібно, невинно і негідно нападеного. Впрочім погоджуюся зі становищем „Місіонаря".

Наперід о. Г. Костельник „здорово" кпить собі з такого поважного католицького місячника, яким є „Місіонар". (Дивно, що кат. редакція помістила таке. Та наша нива плодюча на все, — і таке вродить...). По такім вступі приступає ніби „до річи". З цілости тої писанини видно, що авторові не так важна сама оборона стиґматизації Н. В. (бож „Місіонар" того не оспорює, тільки поручає обережність), як радше хоче вилити спору дозу анімозії на „Місіонаря", щоб здискретувати його за мнимі напади на нього самого „зпоза плота". Мимоходом згадаю, що на тих збиточників „зпоза плота" автор виразно нарікає в тій статті — пять разів; а й каже, що вже давніше мав з ними порахунки. Коли воно правда, то видно, що автор забогато ходить попід ті чужі плоти. Та це особиста справа і не про те нам іде.

Щодо самої річи, то о. Г. Костельник за дуже зле взяв „Місіонареві" те, що він „критично" поставився до справи стиґматизації. Закидає йому виразно ворожу поставу до Насті, тенденційність, хитрощі, зарозумілість, ортоґрафічні похибки, претенсії на непомильність, шукання своєї слави, а не Божої, перескакування звичайної життєвої правди, помішання стиґматизації з канонічним процесом, ба навіть продовжування пісоньки жидівських газет та інші інкримінації.

Деякі з тих закидів говорять самі за себе і про свойого автора, а деякі розглянемо.

Рішення в справі правдивости і надприродного характеру стиґматизації чи інших дивних явищ уважає о. Г. К. за дуже легоньку справу. Це після нього тільки „життєвий процес усталювання правди..." „В тому життєвому процесі — пише — усталювання правди ніякі особи — ні комісія, ні церковні достойники — не мають патенту на непомильне пізнання правди". (Очевидно — тільки оден о. Г. Костельник має такий патент. Цікаво, де його роздобув; певно ще за „небіжки" Австрії). Дальше льогічно тягне з тих преміс, що до того не треба бути вченим, бо „навіть простий чоловік знає чи одну справу ліпше, ніж (!) нпр. неодна редакція, бо блище неї стоїть..." На доказ наводить, що колись учені за абсурд уважали те, що прості люди свідчили про метеори, що „то каміння з неба впало", та справу Мокрини Мечиславської, в якій Рим помилявся, а Петроград знав правду...

Як висновок з того подає порівнання-ілюстрацію. Наведу його в цілості, щоб читачі бачили, якими „бистрими" гадками і „смілими" порівнаннями шафує о. Г. К. „Отже ось що: Як се вже зовсім певно утвердила звичайна життєва диференціяція, що „Місіонар" виходить у Жовкві, видають його оо. Василіяни, що він є популярно-релігійний часопис, так само певно вже утвердила звичайна життєва диференціяція, що Настя Волошин є справжня стиґматичка і незвичайна душа під поглядом релігійного життя." (ст. 102).

Для прочищення душної атмосфери статті та усунення хаосу в її думках, мусимо „повідмішувати" те, що автор помішав. Помішав, бо відомо, що в каламутній воді лекше ловити рибку. — Тому що стиґми се не звичайна життєва річ, але надзвичайна, то тут одною, а ще до того звичайною життєвою диференціяцією тямущих не так легко запаморочити. Мусимо тут розріжнити більше диференціяцій правди і неправди. Перша т. зв. історична; її ціль — узнати сам факт реального існування ран чи інших явищ. Друга — фільософічна. Її завдання ствердити ґенезу тих явищ, а саме: чи спричинили і чи могли спричинити їх чинники-сили природні, чи надприродні. Коли в якійсь справі муситься признати діляння надприродних чинників, тоді приходить ще й третя диференціяція т. зв. теольогічна. До неї належить сказати, чи тут впливали добрі чи злі наприродні сили.

Усталити факт існування і дійсність явищ, то є виелімінувати всяку галюцинацію, сугестію тощо, — зглядно легко. Відріжнити штучні явища від природних вже трохи тяже. Одначе й тут фахівці лікарі чи психіятри по довших обсерваціях дістають позитивні висліди. Та найтяжа справа — це ствердити надприродний характер деяких явищ. (В деяких, як: воскресення помершого, переміна одної субстанції в другу і т. п. наглядно бачимо надприродній характер). А це тому, що не знаємо певної границі, де кінчиться обсяг ділання природи і де зачинається царина надприродних сил. На наших очах дотеперішні границі пересуваються коштом надприроди. Богато річей, що вчера були дивами-чудами, сьогодні вже збуденніли. І неодне, що сьогодні ще нерозвязана загадка, завтра перейде до найзвичайніших річей.

Щодо диференціяції теольогічної, то розпоряджає вона досить ясними і певними критеріями. Одначе й тут небезпека не виключена.

Насувається питання, де і яке примінення мають ті три диференціяції. Першої — історичної уживається в звичайних життєвих обставинах. У надзвичайних, дивних явищах муситься примінити крім історичної ще й фільософічну. Колиж ті надзвичайні явища мають звязь з релігією, тоді треба ще й теольогічної.

Доси дорога чисто приватна. Нею можна розсліджувати всі явища з більшою або меншою певністю, залежно від роду та ясности самих явищ. А тому, що Церква Христова це сторож чистоти віри, то в явищах з нею звязаних має з природи річи інґеренцію, а з тим і виключне право і можність авторитетно рішати.

В світлі тих понять, що їх розумна людина оспорювати не буде, погляньмо на твердження автора в справі стиґматизації Насті Волошин і на ставлення її нарівні з пізнанням, що метеори падуть „з неба", або що „Місіонар виходить у Жовкві" і т. д.

Що „Місіонар" виходить у Жовкві, що видають його ОО. Василіяни і т. п., це без сумніву не належить до явищ надприродних — і тому тут вистарчить звичайна життєва диференціяція правди й неправди. Але справжня стиґматизація без сумніву належить до явищ надприродних. Отже тут зовсім не вистарчить звичайна життєва диференціяція, а треба надзвичайної то є: фільософічної і теольогічної. Хіба що автор під справжньою стиґматизацією розуміє сам голий факт зранення, чи інші явища без огляду на їх природну чи надприродну ґенезу, характер і ціль. А — коли так, то згода, що й простий чоловік в тій справі потрафить доказати тілько, що й автор. В такому разі, добродію, шкода perdere oleum. Колиж ні, то як назвати таку плутанину? Де льогіка?

Зваживши отже, що не легка то справа, „Місіонар" слушно заняв критичне становище і чекає, що принесе будучність. І завдяки такому становищу нема небезпеки, щоби треба було щось відкликувати, як то неодному трапляється... Чогож отже чекає „Місіонар"? Чому не вдоволиться „вже досі перейденою дорогою і її льогікою" (розуміється поданою автором)? Відповідь ясна. По перше „Місіонар" не є референтом приватних дослідників, хочби і правдиві були їх досліди, але він носій науки катол. Церкви; по друге, „Місіонар" як часопис популярний мусить достроїтися до бажань і ментальности своїх читачів. А бажанням його читачів не є довідатися, що там хтось про справу Насті каже, чи пише, але яке становище Церкви до тої річи: чи люди мають, а бодай чи можуть вірити в те все, чи уважати її за святу і т. д. Такі запити одержувала редакція. І тому не можна брати за зле редакції „Місіонаря" і того, що при стиґматизації згадала і про канонічну процедуру. При тім треба ще згадати, що автор покликуючись на єпископську апробату своїх книжок, має претенсії, що церковна власть через те вже рішила справу стиґматизації Н. В. так, як він її описує! Тимчасом так не є. Апробата означає тільки те, що в тій книжці нема річей противних науці віри й обичаїв, що й зазначено виразно при апробаті першого тому — і додано: „тому дозволяється печатати". Правдивостиж самих фактів, а особливо пояснення їх зовсім не тикає.

Отже коли „Місіонар", бачучи, що Церква в тій справі мовчить і то мовчить з розмислом і з важних причин, поділяє її становище і се радить иншим, то чогож горлати і лаяти його?!

Щодо закиду, неначеб „Місіонар" був прямо ворожо наставлений до Насті В. і тягнув дальше пісоньку жидівських ґазет, то його за автором може повторити тільки той, що зовсім зсунувся з глуздів. Впрочім мають читачі очі і можуть переконатися.

Дуже недобрий автор на „Місіонаря" за те, що він важиться „ніби повчати" народ, так якби в тих річах повчати закупив монополь сам автор. Закидає „Місіонареві" гордість, а тимчасом себе уважає за монософа. „Місіонар" не „ніби повчає", але таки дійсно повчає і то добре. Дарма, що автор закидає йому злу

ОГЛЯД ПРЕСИ

Влада нам не помагає

„Курєр Варшавскі" друкує репортаж зі Сх. Галичини. Під заг. „Мряка над селом" автор репортажу описує свій побут у Качанівці, скалатського повіту (3600 душ римо-кат., 600 душ греко-кат.), і м. ін. пише: „Отже в Качанівці є понад 80 відс. Поляків. Є тут римо-кат. парохія, кулко рольніче, школа, дім Т. Ш. Люд. і кооперативна молочарня. Словом, організаційна сіть, гідна подиву". Автор приглядається цьому ближче і стверджує: до кулка рольнічого належить 52 селян, до Т. Ш. Люд. 48 (на 3000 душ) та що до обох цих установ належать ті самі люди. І порівнує: до читальні „Просвіти" в цьому селі належить 70 селян, до кооперативи 68 (на 600 українських душ). — А дальше описує свою розмову з селянами-Поляками в домі Т. Ш. Люд.: „Вдивляюся в обличчя зібраних. І відразу одно, болюче, неожидане помічення: ці люди тільки скаржаться. Мають тільки закиди, не говорять про справи, що формуються корисно. А перш усього: — Влада нам не помагає!... Не розумію, що це за „влада" має помагати качанівським господарям. В який спосіб в селі, в якому 80 відс. Поляків, треба їх боронити перед якимись чужими елєментами. — Перед двома тижнями продано тут грунт Українцям... — вривається хтось. — Хто продав? — Ано... тутешні Поляки... І зачинається: що Українці мають гроші, бо один другому позичає, коли йде про землю. А наші хлопи? — Звідки у нас може бути готівка? Не маємо попертя! — Постійно про попертя, про поміч. Я з дива не міг вийти: одним з найбільш проречистих мальконтентів був 12-морговий господар.—А хто вам побудував дім Т. Ш. Люд.? — питаюся по хвилині прикрої мовчанки. — Як хто? Самі... Тов. Школи Люд. не дало гроша. — І зачинається атака скарг і жалів. Почуваюся, як герой „Ревізора". — Автор підкреслює, що з таким, згл. подібним станом стрінувся й по інших селах.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ледви чи були коли більше поучаючі враження якогось Поляка з нашого східно-галицького села. Поучаючі для них і для нас. Якже вони ослабили життєрадісність наших латинників! І як ті латинники кепсько чуються, хоч нібито перейшли до „міцнішої нації". А з другої сторони якже твердо держаться наші, хоч остала їх розмірно невеличка горстка. Вистарчить порівнати їх на підставі вражінь вшехполяка, щоб виробити собі поняття про вартість обох типів. Та чи вшехпольський публіцист таким голюканням робить якенебудь добро хочби й своїм, — можна сумніватися.

Клєрикалізм і українізм

Ужгородська „Свобода" в ч. 9 в статті п. з. „Клєрикалізм, українізм" подає плятформу християнсько-народньої партії на Закарпатті. В тій статті читаємо м. і.: „Вороги християнсько-народної партії найчастіше лише порожними фразами агітують проти нас, як напр., що се попівська (клєрикальна, коблинарська) і українська партія. Не прозивають клєрикалами політичні організації протестантів або Жидів, лише католицька політика коле їх в очі. А що в тій фразі: „попівська", „клєрикальна" говориться? Ніщо. Бо то не можна твердити, що духовник не має права політикувати; навпаки, повинен бути і в політиці „сіллю землі", яка охороняє публичне життя від злоби"... „Подібно порожне і вороже гасло в нас „українізм". Підхопили його вороги народу, щоб тим гальмувати розвивання народної свідомости і темні голови і попсуті серця пішли за ним в ряди противників не лише народу, але й Церкви... Партією свідомого католика може бути лише така, яка основана явно на християнському світогляді, на підставах права, справедливости й любови до ближнього... Кожда нація, яка занедбала християнську політику, попала на бездоріжжа, як доказує новіше доля Еспанії і Франції. Правдиве відродження нації можливе лише на основі вічних засад християнської етики"... Християнська партія се „ партія всіх сословій, не клясова, може бути нашим членом ремісник, земледілець, торговник, урядник і робітник. Остро воює проти народної і клясової ненависти"... Вкінці таке: „Ясна річ, що може бути членом християнсько-нар. партії і Чех і Великорос і Мадяр і його справедливі національно-культурні потреби вповні признає і підпирає наша партія, але те саме робить і для більшости членів, то є для Русинів-Українців. Не є щирим політиком християнином той Великорос, чи Чех, чи Мадяр, хто від Українця вимагає, щоб став ренегатом, щоб відрікся своєї національної язикової правди лише для того, щоб до партії вступив Великорос, Чех чи Мадяр."

Який напрям ОНР?

Головний орган вшехполяків „Варшавскі Дзєннік Нароодови" закидає ОНР-івцям співпрацю з властями. А орган ППС „Роботнік" пише, що діяльність ОНР толєрують, хоч офіціяльно та ґрупа розвязана. Вияснює ту справу санаційний „Курєр Заходні", що застановляється, над крайним націоналізмом і радикалізмом ОНР і пише так: „Не можна тим трівожитися, бо чим дальше вділ бігу, тим филі менше бурливі, тим струя ладніша й лекше її уняти у правильне ложище". Значіння тих слів ясне: ОНР-івський рух тільки на око грізний, в дійсности нема потреби боятися ні його суспільного радикалізму, ні національного шовінізму, ні боротьби з урядом. Все те позірне, а шумна фразеольогія ОНР-івців до нічого не зобовязує. Ось тайна, чому той рух толєрується, хоч його характер часто колідує з карним кодексом, — пише в „Роботніку" Л. Т.

Дари полк. Коца для селян

„Пяст" в ч. 12 в статті п. з. „Дари плк. Коца для хлопів у Польщі" пише м. і. таке: — „Перший дар полк. Коца для хлопів се проєкт закону про неподільність сільських господарств, що його зложив у соймі провідний діяч нового табору Фр. Бартчак. Сей проєкт, як головний аргумент, що має позискати хлопів до нового ББ, був приготований нишком від ряду місяців. В осені м. р. зібрано у Варшаві всіх „кадзіхлопів" і в їх присутности посол Бартчак виголосив реферат.В нім захвалював проєкт, котрий полягає на тім, що власники господарств до 50 га включно, коли добровільно зголосять неподільність своїх господарств, будуть зовсім звільнені від податків спадкового, доходового, половини грунтового й частинно від стемплевих і нотаріяльних оплат. Крім того дістануть кредити, щоб звільнитися від довгів. Такий закон, що може обняти тільки горстку упривілеених вибранців, тобто тісну санаційну еліту і мусить звалити величезний тягар податків на решту селянства, приняв зїзд „кадихлопів" з захопленням, бо всі вони мали надію, що то саме вони як заслужені для ББ дістануть позички по кількадесять тисяч зл., та що скинуть з себе тягар податків на решту „темних хлопів." Справа неподільности грунтів властиво вже вирішена союзом хліборобських палат і організацій, та з проголошенням заяви пляк. Коца віддано її щераз під дискусію в хліборобських палатах радше тому, щоб виказати як рішальні круги дбають про добробут хліборобів". На зібранні комісії аґрарної політики львівської Хліборобської Палати кс. Панась виголосив реферат. В нім сказав м. і.: „В часах загального безробіття, коли по містах в Польщі є пів міліона безробітних, а на селі аж 8 міл. зайвих рук, саме дрібні господарства й то ті, що мають 2 га і менше, забирають найбільшу скількість людської праці. Зіставлення Пулавського Інституту виказує, що 2-гектарові господарства дають майже 4 рази більший денний заробіток для родини з 1-га, ніж господарства від 30—50 га. Ті господарства прокормлюють найбільше людей, дають найбільше податків безпосередніх і посередніх, дають найбільше рекрута. Отже булоб неморально і небезпечно ще більше обтяжувати ті верстви коштом творення невеликої кількости господарств упривілеених, звільнених у значній мірі від податків і таких, що належать до людей бездітних і до того легкодушно задовжених, бо тільки такі добровільно зголосять неподільність своїх господарств."

інтерпункцію. Самому авторові ще неодного і то важнішого від інтерпункції требаб вивчитися, а радше хотіти.

Цікаве, чому тут зачеплений католицизм „Місіонаря". А саме: Закидуючи „Міс." надто велику критичність, каже автор: „Колиб його методу застосувати до нього самого, то ніхто не мігби „напевне вірити", що „Місіонар" є католицьким часописом, а не якимсь прохристіянським конспіратором, що тільки підшивається під католицьку фірму..."

Яке це злобне і несмачне! Що „Міс." се наглядно католицький орган, це ясне кождому, навіть простому чоловікові без спеціяльних дослідів, а декого під тим оглядом то й папський комісар ad hoc мабуть не легко збагнувби. Аякже!

Накінець ще пару слів до шан. автора в справі того чорта. Напишу до редакції „Місіонаря" — можеб дійсно вилапали яке чортеня (ріжні бувають чортики — навіть такі, що замість чорнила жовч підсувають і перами водять) та післали не Сталінові, бо „крук крукові ока не виколе", але комусь іншому... і то ще перед Пасхою... Може... Давби Бог!

И. К.

Не вільно критикувати картелів

„Роботнік" в 89 ч. з с. р. п. з. „Критика картелів — то антидержавність" пише: Статті „Газети Польскої" про політику тяжкого промислу і промислових картелів викликали великанське обурення в сферах „Левятану". Левятанський „Курєр Польскі" пише про деструктивну ролю „Г. П.", а „Унія польського гірничо-гутничого промислу" оповістила заяву, в якій називає інсинуацією закид „Г. П.", що польські управителі вуглевого промислу роблять політику незгідну з інтересами Польщі і каже, що такі напади затроюють настрої та анархізують відносини в цілім краю. Такі закиди — каже та заява — се в дійсности закиди проти урядових чинників, бо то вони від ряду літ провадять ту політику, отже „Г. П." доцільно змагає до зруйнування приватних підприємців, щоб довести до їх удержавлення. Значить, закидає „Газеті Польскій" подвійну гру. „Роботнік" додає від себе, що такі виступи „Левятану" свідчать про його небувале досі роззухвалення і питає: „Але що сказати про довголітну господарську політику, яка допустила до жирування спекулянтів на господарськім організмі Польщі?"

Фікція годована брехнею

„Роботнік" в ч. 89 пише: „Глос Повшехни", орган зближений до ЗЗЗ, обурюється з причини роздору в ЗЗЗ на Шлеську, закидає умовим працьовникам „зраду робітничої кляси" та пише, що тої зради не забуде їм робітництво. В дійсности організаційка під назвою „Союз умовних працьовників ЗЗЗ", створена перед 3 роками, не репрезентувала не то умовних працьовників цілої Польщі, але навіть Шлеська. Се нечисленна ґрупка, відірвана від незалежних союзів... Се група кар'єровичів, що в знаних обставинах опустила ряди давних союзів для нового шильду. В рішаючій хвилі вона розбіглася, як розбігається кожда фікція, годована брехнею й облудою.

Жінка й освідчини

Тереса де Ескоріяза оповістила статтю в мексиканськім часописі „Аменідамес". В ній пише м. і.: Ми жінки боролися з параженням життя за виборче право і за право удержуватися з власної праці. Тому вважаю найбільшою загадкою жіночої душі те, що ми досі не маємо відваги освідчитися мужчині... А чимже є право вибирати голову держави в порівнанні з правом вибирати батька своїх дітей?! Здобуття політичних прав має для жінки далеко менше значіння ніж усунення перепон на шляху до щастя. Булоб далеко більше щасливих супруж, а менше розводів, якби жінки переломили старий, нерозумний звичай, що забороняє їм визнати першим свою любов мужчині. Жінки вибиралиб лучше відповідних для себе чоловіків, ніж чоловіки вибирають відповідних жінок, бо сей вибір для жінки важніший ніж для мужчини: коли мужчина заведеться на жінці, то знайде поза домом богато справ, у яких може шукати потіхи й забуття. А заведена жінка звичайно сама двигає тягар свого заведення. 90% роздразнених ніхтолиць, що зрядкують своїх чоловіків, походять з тих, що вийшли заміж „за першого ліпшого", а не за того, котрого хотіли, тільки стидалися визнати свою любов. Думаю, що слідуючий етап еманципації жінок зірве зі старим звичаєм, що забороняє молодим дівчатам визнати свою любов.

Лікарський фейлетоник.

Нагнітки

Як їх лічити.

Нагнітки се дуже болісні згрубіння шкіри. Найчастіші, незалежні від віку, а від негігієнічної обуви, нагнітки на ногах. Улюблені місця їх пальці 5-й і 4-й. Бувають і міжпальцеві нагнітки. Коли беремося до лічення нагнітків, то в першій мірі мусимо усунути причину їх повстання. Як довго та причина буде ділати, всі наші заходи, як постійні витинання нагнітків і т. п., будуть даремні, деколи і прикрі в наслідках. Отже хто хоче позбутися нагнітків пр. на ногах, мусить передовсім носити вигідну обуву. Дальше лічення нагніток таке: 1) мочити нагнітки в теплих купелях з додатком соди, бораксу й сірого мила, 2) у впертих старих нагнітках помагає оклад 10 або 15% саліцинового квасу в розчині алькоголю 90%-вого, 3) на випадок нагнітків між пальцями вкладати між пальці кружки прасованої вати, 4) не витинати нагніток острими предметами (жилетки і т. п.). Припадкове закаження загрожує тяжкими наслідками або й смертю. Колиж ризикуємо, то передтим, заки беремося витинати нагнітки, треба добре вичистити ножик і намочити його в йодині або алькоголі.

З таємниць Совітів

Чи і як судитимуть Бухаріна, Угланова й Рикова?

Ще в 1922 р. московські ілюстровані журнали поміщували світлини, на яких можна було бачити, як на партійних комуністичних зїздах безцеремонно розпиралися при зеленім столі всеросійський староста Калінін і голова 3-го інтернаціоналу, недавно розстріляний Зіновев-Апфельбавм. А за ними кірно вистоював нарком... Сталін. Та колесо історії скоро обернулося. Наступила переставка сил в большевицькій партії. Зі смертю диктатора Леніна змінилося положення: Сталін захопив у свої руки диктатуру в радянськім Союзі. Від того часу в царських теремах на Кремлі в Китайгороді, передмісті Москви, автократично володіє диктатор Азіят Джуґашвілі-Сталін. Перед ним трепечуть навіть старі вожаки комуни.

Якіж сили видвигнули чужинця Сталіна на начальне становище в большевицькій державі? Се його колишнє співробітництво з Леніном і піддержка чрезвичайки віддали йому необмежену владу в червоній Москві. Че-ка (Всероссійская Чрезвичайная Комісія) занадто кріваво записалася в памяти Українців, щоб треба було про неї ширше розводитися. Тому нині тільки кілька слів про сю большевицьку установу шпигунства і терору, яка під оглядом числа жертв і жаху, що його сіє довкруги, не має собі не то рівної, але й подібної в усій історії людства. Се Ленін створив Че-ку як хвилевий інструмент для перетворення давнього державного устрою на новий комуністичний лад. Завданням Че-ки була боротьба з контрреволюцією, саботажем і спекуляцією. Страшні були методи боротьби її! Леда найдрібніше підозріння в неправовірности щодо комунізму, належання колись до царської або повстанчої армії, посідання майна, дому, крамниці, ба навіть мягкої сорочки або брак мозолів на руках — се вже були достаточні причини, щоб розстріляти людину під стінкою або під плотом. Чрезвичайка винищувала людей навіть з найдивачніших рацій і в тім мала вона спільні цїхи з давними революційними террорами. Так прм. французький террор стратив 1794 р. вченого хемика Лявоасіер'а за те, що він буцімто „змішував воду з тютюном, щоби тим розчином троїти трудящий народ". Тогож року зґільотиновано селянина Бізота за те, що він засіяв був на своїм загоні люцерну з еспарзетою замість пшениці, з якої міг бути хліб для робітників. І большевицькі трибунали засуджували за подібні „контрреволюційні злочини". Хто не знає голосних процесів українських вчених за лінґвістику і правописні ухили від російської граматики? Або кілько то селян розстріляно за такий „саботаж" як посіяння соняшника замість льну!... Большевицька Че-ка за короткий час залила Україну морем крови і сліз. Рахують, що в першім десятьлітті большевицької революції погибли з рук чекістів приблизно 2 міліони людей...

Вміру закріплювання большевицького режіму совітська революційна анархія почала помаленьки уступати зорґанізованій диктатурі. Згодом перетворено Че-ка в ҐПУ (Государственное Политическое Управленіе). Се єдина на світі шпигунська орґанізація, в якій зосередоточуються всі внутрішні й зовнішні справи більшовицької імперії. ҐПУ має свої власні права, аґентів, розвідку, прокуратуру й військо. В картотеках ҐПУ записаний кождий совітський громадянин, а счеркують його тоді, коли його ҐПУ „зліквідує" або коли він „добровільно" помре. Опричнина Івана Грізного, перетворена опісля в поліцейську охрану Миколаїв і Александрів, знайшла свій досконалий вираз в большевицькім ҐПУ. Таємниче ҐПУ це сила й остоя влади Сталіна. На один кивок його пальця преторіяни-ґепісти зліквідують кождого сталінського противника або цілі їх ґрупи.

І власне останні, голосні на весь світ, процеси в Москві, що скінчилися розстрілом 30-тьох найвизначніших комуністів, се діло „Політбюра", секції ҐПУ, що нині стоїть беззастережно по стороні Сталіна.

Незвичайно цікава передісторія згаданих процесів. Ґепісти стежили не тільки рухи сірих людей з компартії, але мали на оці передовсім діяльність творців і вождів жовтневої революції. Се річ зовсім природна й самозрозуміла, що такі старі теоретики й опісля фактичні керманичі большевизму як Троцький, Бухарін, Калінін, Риков, Пятаков, Зіновев і др., що ще за царату працювали в підпіллі над викликанням перевороту в Росії, мали слушне право, нарівні зі Сталіном, вводити нові економічно-суспільні доктрини в життя радянських народів. Для них диктатор не був мимо своєї необмеженої влади непомильним авторитетом, а лиш товаришем, якого — здавалося їм — могли критикувати словом і пером. Таким чином зродилася в большевії попри ленін-сталінівську „лінію" ще опозиція „троцько-зіновевського паралельного центру"; її головою був б. міністр закордонних справ Троцький-Бронштайн. Аґенти ҐПУ постійно інформували Сталіна про зріст опозиції навіть в низах большевизму й у війську. Заносилося отже на дуже небезпечний роздор в лоні большевизму. Сталінові не оставало ніщо інше як згнобити опозицію тим способом, яким все воюють диктатори: террором.

Найнебезпечнішим ворогом Сталіна був Троцький. Він положив великанські заслуги для революції та тішився великим авторитетом між комуністами. Першу побіду над Троцьким відніс Сталін в 1928 р., висилаючи його на „лікування" в найдальший закуток рос. Монголії. Аґенти ҐПУ пильнували там Троцького як колись царя Николая II. в Єкатеринобурґу. Коли однак і з заслання Троцький кермував опозицією, Сталін позбувся свого противника висилкою заграницю. Тут Троцький видавав книжки й инші публікації, остро виступаючи проти диктатора Совітів та схибленого курсу рос. революції. Рівночасно не переставав потайки зноситися зі своїми приверженцями на Радянщині та давати їм інструкції до боротьби зі Сталіном. А аґенти ҐПУ на все уважали і громадили матеріяли...

Тимчасом Европа, відділена китайським муром від Радянського Союзу, одержувала з большевицьких жерел оптимістичні звідомлення про великанські досягнення рос. соціялізму, про блискучі перемоги пятирічок, про добробут і щастя в большевицькому „раї". Ніхто навіть не догадувався, що накипає в большевицькому кітлі. Аж ось в грудні 1934 р. нагло, як перун з ясного неба, гряннула по світі вістка про вбивство диктатора Ленінграду Сергія Кірова... Показалося, що Кіров впав від кулі не якогось там націоналіста чи контрреволюціонера, а б. члена ҐПУ., Николаєва. Яким тревожним відгомоном покотився стріл Николаєва по большевицькій державі, свідчить наглядно поїздка самого Сталіна і Ворошилова до Ленінграду в цілі особистого розслідження тла убийства Кірова. Проголошено офіційяльно, що Кірова вбили опозиціоністи з троцько-зіновевського центру. По розстрілянні стортурованого Николаєва наступили безпощадні мстиві розстріли большевицьких громадян. Тоді страчено без суду і відклику кілька соток не тільки підозрілих опозиціоністів, але і т. зв. попутчиків, лишенців та невтральних людей зі знаними іменами. Екзекуції відбулися в Ле-

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

П. ЧААДАЄВ 4)

Фільософічні листи

до Пані * * *

Ось що становить атмосферу Заходу. Се більше ніж історія, більше ніж психольоґія: се фізіольоґія Европейця. Чим же ви заступите все те?

Не знаю, чи можна випровадити зі сказаного щонебудь зовсім безуслівне й оснувати на нім незмінне правило. Та очевидно, який сильний вплив на духа кождої окремої особи повинно мати се дивне положення народа, задля якого народ не може спинити своєї думки ні на однім ряді ідей, що розвивалися в суспільности постепенно одна з другої; в тім положенні наш нарід брав участь в загальнім поступі людського розуму тільки сліпим, поверховним і часто дурним наслідуванням инших націй. З цего ви побачите, що всім нам бракує якогось рода основности, методи, льоґіки. Силльоґізм Заходу нам невідомий. В ваших лучших головах є щось гірше ніж безосновність. Лучші ідеї ціпеніють в нашім мозку як безплідні марева з браку звязку і послідовности. Чоловік губиться, не находячи способу прийти у взаємини, звязатися з тим, що його попереджає і що приходить по нім. Він позбавлений всякої певности, всякої твердости; ним не кермує чуття безперервного істнування і він заблукується в світі.

Такі духово розгублені („потерявшіяся") істоти бувають у всіх краях. Та в нас та риса з а г а л ь н а. Се не та легкодушність, якою деколи докоряли Французам і яка не відріжняючи ні глибини ні великої поємности ума залежала тільки від здібности розуміти все з надзвичайною легкістю. Се додавало поведенню більше краси і ввічливости. Ні! Се пустота („ветренность") життя без досвіду і передбачування; життя, що обмежується ефемерним істнуванням неподільного, відорваного від своєї породи; життя, що не дбає ні про славу, ні про поширення якихнебудь загальних ідей або вигод, ні навіть про ті родинні, спадкові справи, про те множество змагань і надій, освячених давністю, що в суспільности основаній на памяти минулого і на розумінні будучого становлять суспільне й особисте життя. В н а ш и х г о л о в а х р і ш у ч о н е м а н і ч о г о с п і л ь н о г о. В них все приватне, і до того ще не певне і не повне. Навіть в нашім вигляді я находжу щось надзвичайно неозначене, холодне, дещо схоже з обличчам народів, що стоять на низших степенях суспільної драбини. Будучи в инших краях, особливо полудневих, де обличча такі одуховнені, такі говорящі, я порівнував нераз моїх краянів з туземцями — і завсіди вражала мене та німота наших облич.

Чужинці клали нам в заслугу деякого роду необачну відвагу, що її стрічали особливо в низших клясах. Та по деяких окремих проявах народного характеру вони не могли вірно судити про цілість. Вони не бачать, що та сама основа, що деколи додає нам тої сміливости, робить нас в тім самім часі нездібними ні до глибокого думання, ні до постійности. Чужинці не бачать, що та рівнодушність до матеріяльних небезпек робить нас також байдужними до всего гарного, до всего дурного, до всякої правди, до всякої ложі і що тим самим нищить в нас всі сильні спонуки, які уносять людей по шляху досконалення. Чужинці не бачать, що завдяки тій необачній відвазі в нас і в висших клясах, на жаль, істнують пороки, що їх в инших краях мають тільки низші.

Чужинці не завважують, що маючи деякі з чеснот молодих народів, ще некультурних, ми позбавлені всіх вартостей народів зрілих, що насолоджуються висшою освітою.

нінграді, Києві (родина Крушельницьких), Одесі і других містах.

Комуністи все послідовні: як сказали — А, скажуть — Б. Сталін рішився разом зі своїм Політбюром раз на завше розправитися з опозицією так, щоб вона не представляла для нього ніякої небезпеки. Отже зааранжовано покищо два великі, по цілому світі відомі, московські процеси. Процеси незвичайно повчаючі під многими оглядами і неподібні до політичних процесів у других краях.

Обмежимося тільки до підкреслення найбільш характеристичних моментів того, що діялося перед колегією Найвищого Військового Трибуналу в Москві.

Перша транша підсудних з Каменевим і Зіновєвим на чолі в очах здивованого світа проявила на суді свою повну духову нікчемність і нічевість. Всі обвинувачені творці і стовпи більшовизму, фанатики комуністичної ідеї, якій вони на поталу кинули міліони трупів, а людську кров оцінювали низше каламутної води в придорожнім рові, — всі вони вирікалися на суді своєї політичної лінії, своїх переконань, щобільше — лаяли себе самих, опльовували себе і бичували, а вчорашнього свого противника божищем називали... Не виявили навіть іскорки самопочуття людської гідности. Якаж духова пропасть між ними, а справжніми героями ідеї прм.: такими як еспанські мученики, які навіть за ціну дарування їм життя не вирікаються своїх релігійно-національних святощів...

Другий московський процес 17-тьох з кінця січня б. року цікавий під іншим оглядом. Заки ще прокуратор Вишинський виготовив судовий акт обвинувачення, вже по цілім Рад. Союзі лунав оден могутній крик і зов за с м е р т ю для Пятакова, Радека, Князева, Ратайчака і „прочої фашистівської зграї бандитів, убивців, зрадників батьківщини, наймитів Гітлєра і японських ґенералів, клятих ворогів соціялізму, які за вдохновенням Юди-Троцького кривавими руками посягали на життя ґеніяльного вождя народів, любого товариша Сталіна та розпайовували щасливу країну, віддаючи Німцям Україну, Японцям Приморя і Приамуря... Смерть всім! Дощенту знищити вонюче падло, що заповітрює нашу цвітучу батьківщину!".[1]) Таким чином вже перед присудом трибуналу видано засуд смерти на увязнених, бо совітська опінія не сміє інакше думати і бажати як думає і бажає ГПУ.

Отже під такою грізною ворожбою засіли на лаві обжалованих большевицькі акули-людоїди: Радек, Пятаков, Сокольніков, Богуславський, Арнольд, Ліфшіц і інші. Між ними знайшлися і дватри малозначні комуністичні коблики. Ріжне було їх поведення на суді. Радек-Собельзон, ідеольоґ опозиції, якому прокурор доказав приналежність до антисталінівського заговору, якого прилюдна опінія на мітінґах і в пресі тисяч разів засудила на смерть („Бо — як говорило веселе порівнання — навіть найгірший єзуїт в порівнанні з Радеком — се ще ангел"...) признався до вини. Щобільше, в його зізнаннях дрожала якась нотка самопевности, ба навіть декуди він іронізував з виводів прокурора Вишинського. Радек не просив помилування.

Побіч Радека сидів на лаві підсудних і комуністичний коблик — на імя йому мабуть Пушін. В останнім слові говорив Пушін благально: Походжу з бідної робітничої родини. По фаху я швець. 30 літ вислугувався я вірно компартії. Як півграмотна людина попав я необачно в опозицію. До всього признаюся, а мої признання згідні з дослідами розвідки. Моїж злочини невеликі, оттакі як голословний протест голодного проти ситого... Тому прохаю, помилуйте мене, даруйте мені життя та поверніть „до прежнього стану сапожника, а я буду кождою моєю жилкою, кождою краплею крови служити великому Сталінові..."

Найв. Воєнний Трибунал видав присуд. Акулу Радека присуджено на 10 літ тюрми, з котрої він мабуть вийде за рікдва або й скорше, може й у характері ґенераліссімуса червоної армії. А коблика Пушіна не помилували! Розстріляли. По розстрілі всіх 13-тьох комунарів французька преса виявила тайну: Радека, Арнольда, Ліфшіца й ще котрогось там вратувала від смерти телеґрама Блюма до Сталіна... Отже є ще в світі сили, які потрафлять приборкати навіть деспотів на Кремлі.

Московські процеси й криваві екзекуції свідчать наглядно про безнадійність радянського життя в кліщах шпигунського ГПУ і його террору. Чи з фізичним знищенням 30-тьох вожаків комуни життя в Совітах попливе вже нормальним, радісним руслом? Ні. Ось ще не прогув у світі відгомін розстрілів, а вже „Центральний Комітет" домагається нових жертв з крила „правих отщепенців". В казаматах совітської Бастилії на Лубянці ждуть своєї „очереді" співробітники Леніна — Бухарін, Угланов, Риков. А чи не кривавий се глум долі, що запроторено там і голосного Белобородова, того, що в 1918 р. як презес „Уральського Комітету" підписав наказ розстріляння царя Миколая II. з родиною... Чи і як будуть їх судити?

Революція пожирає власних дітей — се вже давно історичним досвідом устійнена й оправдана аксіома. Тепер большевицька революція послугується руками диктатора на Кремлі. Сталін ясно видить, що зі старими товаришами не повезе, тому шукає підпори в новім поколінні молодих комуністів, які не мають ніякої минувшини, які й на очі не видали свобідної людини з Заходу, які менше склонні до розумування і фільософування, небезпечного для всіх деспотів. Та чи і сосеред них не може повстати месник за кривду людську?

Сучасний російський фермент, оцінюваний з дальшої перспективи, се вираз трагізму російського народу, який і в XX. ст. не всилі видати з себе рідних провідників і вождів. Воно все так було, що чужі сили формували російську державність. Ось згадатиб прм. впливи монґольські, византійські, татарські, німецькі. Щож інше виражає боротьба на московськім Олімпі як не боротьбу чужих сил за владу над розбитим, бездольним російським племенем? Азіят Джуґашвілі-Сталін і Жид Троцький-Бронштайн завзято боряться за мешкання в Кремлі, в резиденції могутних царів Росії...

З гризучим болем треба признатися, що колись великодержавна Україна, нині безсильна, щоб положити свій меч на вазі тої боротьби, бо вона сама нині предмет пожадання чужих сил. К. П.

[1]) З актуальної радянської реторики.

Я зовсім не хочу сказати, що в нас є тільки вади, а в Европейців самі чесноти. Борони Боже! Тільки я кажу, що для правдивої оцінки народів треба пізнати спільний дух, що оживляє. Бо не та чи инша риса їх характеру, а тільки той дух може допровадити їх до більше досконалого морального стану, до безконечного розвитку.

Маси є під впливом особливого роду сил, що розвиваються в вибраних членах суспільности. Маси самі не думають. Між ними є мислителі, що думають за них, збуджують збірне розуміння нації і спонукують її поступати вперед. Тимчасом як невелике число думає, а инші відчувають, проявляється суспільний поступ. Се правдиве для всіх народів, виключаючи деякі племена, в котрих людським осталося тільки обличча.

Первісні народи Европи Кельти, Скандинавці, Ґермани мали Друїдів, Скальдів, Бардів. То були сильні мислителі, розуміється в своїм роді. Подивіться на народи Північної Америки, що їх винищенням так ревно займається матеріяльна культура Злучених Держав: між ними є люди дивно глибокого думання. Тепер питаю вас, де наші мудрці, наші мислителі? Коли і хто думав за нас, хто думає в теперішнім часі?. (Далі буде).

З НТШ

В неділю дня 28 березня с. р. відбулося засідання фільольоґічної секції Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, присвячене вшануванню памяти патрона товариства. На засідання прибуло коло 70 осіб: членів т-ва, запрошених гостей і представників української преси. О год. 12 голова фільольоґ. секції проф. К. Студинський відкрив засідання, відчитав привіт Українського Наукового Інституту з Берліна й уділив голосу голові НТШ проф. І. Раковському. Він згадав коротко наукову працю поодиноких секцій і комісій. Зазначив, що задля матеріяльних недостач богато наукових праць нема за що видати і вони остаються в рукописах. Вкінці привитав всіх присутних, зокрема дир. Громницького і президента дра К. Левицького. Присутні оплесками привитали прибувших сеніорів. З черги проф. Сімович відчисав реферат про слова зложені з „недо" в творчості Шевченка. На основі аналізи тих слів пояснив слово „недосвід" в Шевченковій поезії „Макарову". Та поезія се відгомін нещасливого женихання Шевченка з Ґлікерією Полусмаківною. — Проф. Д. Лукіянович подав обширну інтерпретацію поеми „Чернець". В тій інтерпретації старався вияснити, чому Шевченко ставився прихильно до Семена Палія, комбатанта Петра Великого під Полтавою. Шевченко каже Палієви вступити до монастиря й описує каяття Палія і його покуту за гріх супроти України. На погляд Шевченка, Семен Палій допустився злого вчинку не пішовши разом з Мазепою під Полтавою. Проте Шевченко відчував потребу написати поему про Палія, бо 1) Шевченкова творчість тісно звязана з народною словесністю, яка позитивно оспівала Палія, 2) бо Запоріжжа було в культі в Шевченка. Шевченко не прославив Палія, тільки примирив його з Україною каяттям в монастирі. Історія не потверджує того, неначеб Палій став черцем. То Шевченко післав Палія до монастиря на те, щоб там каявся за свої гріхи супроти своєї Батьківщини. — Академія скінчилася о год. 1.30 пополудни.

Магазин бомб відкрили у Вильні

Презес вшехпольської молоді признався до вини. — М. ін. увязнили Ґертиха.

„Хвіля" звідомляє: Від дня 21 березня с. р. тривало слідство в справі вибуху петарди в льокалі „Строннїцтва Народового" у Вильні і допровадило до схоплення богатьох справників підложення ряду петард у Вильні Рішенням судових влад приміщено у вязниці на Лукішках: В. Ольшевского, студ. прав УСБ; Сьвєховску, учительку охоронярку з Люблина; Ольшевску маму студ. Ольшевского; Остануфка, члена фахового союзу „Праца Польска"; А. Кропивницкого, студ. Школи Політичних Наук і презеса т-ва Вшехпольської Молоді на університеті у Вильні. Наборовскому, що перебуває у вязниці, мусіли ампутувати два пальці руки. Його перевезуть до вязничної лічниці, як тільки позволить на се стан його здоровля. Всі вичислені призналися до вини. — Слідство чимраз більше поширюється. Дотепер викрито більшу скількість готових бомб-петард, вибухових матеріялів, годинникових приладів, льонти, пальну зброю коротку і довгу. (З вшехпольських діячів увязнено найбільше голосного Ґертиха).

Замітні розпорядки в Німеччині

Розпорядок міністра внутрішних справ, що на виїзд заграницю треба дозволу військових властей, доповняє виданий тепер розпорядок міністра війни. Зміст: Кожда особа, обовязана до військової служби, мусить особисто зголоситися по дозвіл у своїй команді, коли хоче їхати за кордон. Відповідь так або ні має одержати до 24 годин. Вернувшися зза кордону, мусить сейчас зголоситися в команді.

ІСТОРІЯ „СКАЛИ"

II. Та „невозможна у человік, возможна суть у Господа". Як все серед страшної борні духів, в часі найбільшої скрути, родяться за почином Христа Царя великі ідеї, що дають почин до великих діл ратунку, так і на нашім ґрунті у тім безвихіднім положенню зродилася в душі Владики, що серіозно і щиро думав над ратунком свого народу і духовенства, велика ідея парохіяльних читалень. У ній побачив Владика одинокий вихід з тої страшної загрози і небезпеки і тому проголосив:

„Тому злу можна зарадити тільки через закладання парохіяльних читалень, спертих на релігійній основі. Тимто Епископський Ординаріят вкладає Духовенству на серце і совість обовязок занятися оснуванням парохіяльних читалень і бібліотек і ними щиро заопікуватися". (Розпорядок Епп. Орд. з дня 24. V. 1907 ч. 45/Орд.).

Духовенство спершу віднеслося до того великого почину прихильно. На вічу священиків Станиславівської Епархії дня 10. X. 1911 р. перейшла одноголосно така резолюція:

„З огляду на се, що читальні суть огнищем всього народнього руху і просвітного і економічного, а дотеперішні читальні не дають достаточної запоруки впливови Церкви, зібрані зобовизують всіх священиків Станиславівської Епархії, щоб основували у своїх парохіях парохіяльні читальні."

Одначе ідея парохіяльних читалень то ідея Божа, що справді по Божому полагоджує важну справу народньої освіти; вона позитивно наставлена до знамени часу, яким є Христос Цар; отже тому стрінула її та сама доля, що перед 1900 роками Найвищу Ідею, самого Христа. Тішилися Божим Дитятком люди доброї волі, пастирі і мудрці з далекого Сходу, але Ірод на вість про „веселу новину", що народився Месія Цар, засумувався і засліплений злобою повзяв гадку згладити Його зі світа.

Подібно і великої ідеї парохіяльних читалень не приняв у нас гордий загал народних верховодів і діячів „патріотів" не виключаючи на жаль також і многих т. зв. „ідейних" священиків. Зразу навіть уваги не звернув на сей одинокий можливий вихід з хаосу, куди завело нас хибне поставлення справи народної освіти. Сего вони не брали під розвагу, вони доглянулися в новій ідеї тільки мнимого замаху на світські читальні, головно на „Просвіту". І тому вони до великої ідеї поставилися ворожо. Ще більше затрівожило їх імпозантне віче священиків станиславівської дієцезії зі своєю важною і повною змісту урочистою заявою та одноголосно ухваленими важними резолюціями, що між ними була і висше наведена в справі парохіяльних читалень.

Таки тої самої днини, коли відбувалося віче, стався нечуваний сумний випадок. Нещасний священик в пянім стані виконав замах на Епископа. Тому що замаховець був у непочитальнім стані, він за той свій злочин менше відповідальний. Та за се головна часть відповідальности паде на деяких т. зв. „ідейних" священиків, що не лише в дусі його похвалили, але навіть не стидалися прилюдно голосити, що той замах на Епископа то відплата за Його замах на „Просвіту". Кружляли навіть поголоски, що того нещасного священика до його ганебного вчинку намовили деякі „діячі священики" і в тій ціли його споїли.

Провидіння Боже чудесним способом охоронило Ініціятора парохіяльних читалень від нещастя, але враження імпозантного віча священиків було тим замахом ослаблене, його резолюції зневтралізовані. У часописах радикальних і ліберальних, ба навіть у т. зв. католицьких як пр. „Нива", появилися фальшиві звіти, заправлені злобою та враждою, злобні насвітлення замаху в злуці з вічем, наклепи та інсинуації на парохіяльні читальні, на їх Ініціятора, на референтів на вічу, на авторів резолюцій і на їх прихильників. А найсумніше се, що „на крилах публичної опінії" розніссся по цілім краю голос тривоги: „Просвіта" в небезпеці! Замах на „Просвіту"! Народні діячі вдарили в патріотичні струни, відкликались до „патріотичного духовенства", щоби з усіх сил боронило мнимо загроженої „Просвіти". По часописах, вічах і зборах не вгавали горячі заклики до чести і совісти „знаного з патріотизму" духовенства, щоб не далося обманути й не випустило зі своїх рук „Просвіти", щоб кріпко держало її у своїх обіймах, бо з хвилею, коли священики випустилиб її, остануть — мовляв — „пастирями без стада". І — мовляв — „пропаде Церква тай марно згине нарід!"

Була се хитро продумана сугестія вмовлювання, щоб не творити нової орґанізації парохіяльних читалень, але лишитися у „Просвіті", окружити її більшою опікою і з нею співпрацювати „для народного добра". Незряче духовенство далося справді засугестіонувати а радше заголюкати і не взялося тоді до засновування парохіяльних читалень. Знехтувало розпорядження Епископського Ординаріяту під покришкою, що то — мовляв — справа світська і не підлягає компетенції духовної Власти. На резолюцію віча священиків не звертав ніхто навіть уваги. І так велика ідея парохіяльних читалень не діждалася тоді здійснення на превелику втіху т. зв. „ідейних" Просвітянців, а на шкоду Церкви, народу і — як тепер вже показується, — навіть самої „Просвіти".

Однак зроджена раз ідея ніколи марно не пропаде. Її Ініціятор не дався стерроризувати ані наклепами, ані погрозами, ані навіть замахом. Не піддався й хитрій сугестії. Першим неповодженням не зразився і раз повзятої гадки не покинув. З подиву гідною, справді лише Христовому Апостолови питомою, витревалістю не перестав трудитися над оконечним здійсненням великої ідеї. У конференціях для священиків, у Пастирських Листах, у Відозвах до духовенства заєдно і послідовно приготовляв для неї ґрунт і ждав терпеливо, коли прийде її час. За Божою помічю діждався пригожої і щасливої хвилі.

Коли з висоти „Петрової Скали" по цілім світі розніссся могутний клич, унятий в двох словах „Католицька Акція", що заворушив умами цілої земної кулі, тоді Ініціяторови парохіяльних читалень прийшло на думку злучити справу парохіяльних читалень з Католицькою Акцією та поставити ті читальні в її основу. В тій ціли пише обємистий Пастирський Лист про Католицьку Акцію і Відозву до духовенства з дня 27. X. 1933 р., ч. 13/Орд. Рівночасно постарався о переміну статута парохіяльних читалень з р. 1907 на статут Товариства „Скала" і „парохіяльна читальня Скали" та у згаданій Відозві на стор. 9 пише дослівно так:

„З нинішним Пастирським Листом про „Католицьку Акцію" розсилаю попри правильники Кат. Акції в Епархії і в парохії, також Статут Товариства „Скала". На діяльности й установах сего Товариства як також читалень має спиратися „Акція Католицька". На стор. 11 пригадує слова Папи Пія XI, що „Католицька Акція належить відтепер беззаперечно до пастирських обовязків з одної сторони і до християнського життя вірних з другої. Тому також все, що зробиться або занехається в її хосен, або проти неї, буде зроблене або понехане в хосен або проти ненарушимим законам совісти і Церкви."

Так ідея парохіяльних читалень діждалася при помочи „Кат. Акції" свого здійснення й оконечного оформлення-воплочення в „Скалі". Та наші злобні Іроди, т. зв. „народні діячі" і тепер не дали за вигране. Вони проголосили присуд смерти над „Скалою" кажучи, що „Скала не може і не сміє мати місця в нашім народнім життю..." Ініціяторови і Покровителеви „Скали", коли оголосив Пастирський Лист про Катол. Акцію і Відозву до духовенства, „загрожено генеральною атакою від Централі „Просвіти" й „Укр. Рев. Союзу Кооператив". (Паст. Л. „Національна чи обявлена віра", стор. 8). Появився заклик до молоді, ба навіть до дітей, щоб організувалися в безбожницькій на пів комуністичній установі „Каменярі" і розбивали „Скалу". Порушено і схвильовано всю публичну опінію. Пішли в рух підлі підозріння, нікчемні наклепи-інсинуації. Та найсумніше було те, що в тій ворожнечі проти чисто католицької організації (на якій має спиратися Кат. Акція в дієцезії!), в її поборюванні злучилися католики з найбільшими ворогами катол. світогляду й подали собі спільно руки. Ба, навіть катол. священики, скриті за плотом псевдонімів, вели перед і піддавали способи, як поборювати зовсім оправдані і для народу та Церкви хосенні заряджения католицького Епископа!

Та мимо того всього справа „Скали", спертої на Кат. Акції, не захиталася — але розвивається правильно. Парохіяльних читалень „Скали" з кождим місяцем прибуває і нема вже сили спинити їх розвиток. Бо се ідея велика, справді Божа, що одиноко відповідає пекучим потребам народної освіти на засадах католицьких й усуває всі дотеперішні хиби з її ниви а саме:

1) Парохіяльні читальні „Скали" се не так як світські читальні партійні, бо „Скала" стоїть понад всіми партіями. Як Церква, як парохіяльний уряд, як приходство так і читальні „Скали" це справа всіх парохіян без огляду на їх політично-партійну приналежність. До них має право і може належати кождий парохіянин, коли не затратив католицького духа і є практикуючим. Тим самим парохіяльні читальні не вносять в народні маси вражди, як вносили дотеперішні світські, але навпаки: читальні „Скали" розєднаних обєднують духом Христової любови та стремлять до „єдиненія духа во союзі мира" (Ефес. IV 4).

2) До парохіяльної читальні входить душпастир без огляду на свої політично-партійні пересвідчення, з титулу свого душпастирського уряду і не сміє від праці в „Скалі" відтягатися і своїх обовязків занедбувати, бо „Скала" наказом Духовної Власти втягнена у сферу душпастирської праці.

3) До парохіяльної читальні входить священик не так, як до світських, як звичайний член, залежний від більшости членів, але як куратор і провідник читальні, від членів незалежний. Отже може працювати на народній ниві з повним збереженням свого Авторитету.

4) Покровителем і головним провідником в парохіяльних читальнях є Епископ як найвисший вождь Христа Царя в Дієцезії. Під Його проводом і з Його наказу обовязані всі священики працювати в однім дусі і в тім самім напрямку після Його вказівок, бо вони в читальнях лише Його відпоручники.

5) Хоч парохіяльні читальні „Скали" це осібна нова організація на народній освітній ниві, одначе їх відношення до світських читалень не мусить бути вороже. „Скала" не має на ціли поборювати світські читальні так, як вони себе взаїмно поборюють. Овшім, коли „вони для Церкви не ворожі, коли їх члени добрі християни католики", то „Скала" до них має відноситися прихильно і їх спомагати, а заразом чувати й остерігати, щоб вони не стали лівими" (Паст. Лист з 22-го VII. 1935 р. ст. 26).

В кождій читальні повинні бути дві брошури під наголовком

Узасаднення „Скали"

та

„Скала" і „Просвіта"

Ціна кождої 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Ті брошури поясняють, чому треба було основати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і який напрям праці є в читальнях „Скали" і „Просвіти". Там знайдете першу в нас фільософію народно-просвітного руху.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. поверх.**

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З Ватикану звідомляють, що Св. Отець вже зовсім виздоровів. В перший день латинських великодних свят Папа відправив богослуження у Своїй приватній каплиці й опісля приймав церковних достойників.

Св. Отець має незабаром оголосити нову енцикліку, сим разом про положення католицької Церкви в Мехіку.

В княжій церкві св. о. Николая у Львові відбулося в неділю, 28 березня с. р., торжество благословення двох дзвонів. Архиєрейську Службу Божу відправив Преосвящений Іван в асисті Отців: Лаби, Курчаби, Фіголя і Шваля. Підчас Богослуження гарно співав місцевий церковний мішаний хор. Величаво прибрану церкву виповнили вірні вщерть. Богато вірних з браку місця в церкві мусіло стояти на подвірі коло церкви. По Службі Божій Преосв. Іван поблагословив оба дзвони „Льва" і „Василія", сказав коротку проповідь та поблагословив зібраних. Оба новопосвячені дзвони, ваги около 1000 кг., уфундували вірні парохії церкви св. о. Николая коштом близько 4.000 зл. Сей факт свідчить про привязання парохіян до своєї церкви та заслугує на повне признання й наслідування.

Німецькі католицькі епископи оповістили відозву в справі моральної опіки над дітьми й молодю. Вони підчеркують, що чуються відповідальні за вдержання моральної опіки Церкви в тій ділянці та з найбільшою журбою бачать, що на основі урядових приписів гальмується навіть розвиток харитативних дитячих осель і тим самим підривається співпрацю родини й Церкви в вихованні наймолодших поколінь. Далі вказують на тенденцію виховувати дітей в дусі позбавленім віроісповідних елементів і в спосіб, що усуває тісний звязок релігії й життя. Епископи сподіються, що католицькі родичі й опікуни в разі потреби будуть обстоювати за уміщенням їх дітей в католицьких дитячих заведеннях. На основі досвіду з попередніх місяців епископи будуть старатися про запевнення католицької харитативної місії в ділянці заведень лічничих і відпочинкових для дітей. Зчерги німецькі епископи звертають увагу на хосенну діяльність т. зв. німецької централі вільної суспільної опіки над молодю, що має підпирати матеріяльно незаможну молодь на всіх ділянках. Вкінці епископи вказують на велику небезпеку для душ соток тисяч католицької молоді внаслідок позбавлення їх духової опіки, коли виховники не заопікуються молодю.

В Познані радив III зїзд делеґатів Товариства Катол. Мужів з Великопольщі, організації, що продовж 3 літ створила 177 відділів з 8.000 членів. Підчас нарад промовляв Примас Гльонд. Вказуючи на Еспанію зазначив, що в Польщі є тепер тільки два воюючі табори: католицький і комуністичний. Побідити мусить католицький табор.

За християнський фронт. В Парижі відбулося на днях під проводом паризького епископа-суфраґана Боссарта велике зібрання католиків під кличем єдности християн. Прибуло понад 4.000 осіб. Промовці підчеркували, що католики повинні покинути дотеперішню пасивність і обоятність до політичних справ. Зліва і зправа висувають домагання тотальности, тому треба врешті протиставити ідею тотальности християнства. Робітник і працедавець мусять разом знайтися на платформі християнства, щоб здійснити се в суспільних справах, до чого шлях вказували папи.

Упадок англіканської Церкви. Згідно зі статистичними даними, поміщеними в офіціяльнім альманаху англіканської Церкви, число членів тої Церкви зменшилося за 1936 р. о 20 тисяч. Продовж останніх трьох літ скількість дітей, що приходили на науку релігії в неділі, зменшилася о 150.000.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ВОЛИНІ відбудеться великий політичний процес проти 43-ох членів організації „Український Народний Козацький Рух" (УНАКОР). Вони мали підготовляти збройне повстання проти Польщі в горохівськім повіті — за допомогою одної з сусідних держав. Ціль їх мала бути самостійна Україна.

НА ЗАКАРПАТТІ впроваджено остру цензуру тих часописів, що писали проти чеської політики на Закарпатті.

ДО КАРТУЗЬКОЇ БЕРЕЗИ вислано з одної Лодзі кількадесять Поляків і Жидів. У списку їх імен видно також людей з титулами інжинірів і докторів.

МІНІСТР БЕК оглянув французьку военну пристань Тульон і ескадру французької военної фльоти на запрошення адмірала Абріяла.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Мілян Годжа був у Відні і відбув там нараду з австрійським канцлєром Шушнігом. Чехословаччина заскочена договором між Італією й Югославією старається навязати приязні взаємини з Австрією, бо інакше може бути зізольована.

МІЖ ІТАЛІЄЮ Й ЮГОСЛАВІЄЮ дійшло до заключення договору. Головні точки договору обіймають взаїмну гарантію границь. На случай нападу на одну з договірних сторін друга сторона зобовязується до невтральности. Обі сторони обіцюють собі полагоджувати всі евентуальні спори мирним шляхом. На своїх територіях не будуть толєрувати ніякої ірредента. Договір заключено на 5 літ. В договорі ужито титулу король Італії й цісар Абісинії. Тим Югославія визнала де юре теперішний стан в Абісинії. Італія зобовязалася привернути мовні права словянських меншин в Церкві і школі.

ЮГОСЛОВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стояданович вибирається до Риму з урядовою візитою.

ДИРЕКТОР РОМУНСЬКОГО БАНКУ Константінеску в товаристві двох инших директорів і б. міністра Лапедатту переговорює в Берліні з дром Шахтом у справах економічних.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР ВІРОІСПОВІДАНЬ Яманді виголосив промову про тяжке занархізування Ромунії. (На нашу думку головне жерело того в безправстві супроти цілих племен і народів. В такій атмосфері мусить анархізуватися також пануюча нація).

В БЕРЛІНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ не захоплюються заключенням договору між Італією й Югославією. Бо побоюються, що той договір загальмує німецьку експанзію на Балкан.

ФОН МАКЕНЗЕНА, сина відомого генерала, зятя міністра заграничних справ фон Найрата, що був послом у Будапешті, іменовано заступником міністра загр. справ.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЄР Шушніг вибирається до Італії, де відбуде нараду з Муссолінієм. Мають обговорити м. ін. справу віднови монархії в Австрії з габсбурґським цісарським родом.

ІТАЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР В ЛОНДОНІ Гранді заявив на засіданні комітету неінтервенції, що італійське правительство не згодиться під ніякою умовою на вицофання італійських добровольців з Еспанії і взагалі не буде дискутувати на ту тему.

У ВІЙСЬКУ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ відкрили заговір. За те розстріляли 30 офіцирів і жовнірів.

ЛІТАКИ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ збомбардували пристань Валенсії та летунський майдан в м. Анкаля де Генарес. Бомби наробили богато шкоди.

НОВИНКИ

Великодні свята латинників були сего року мокрі і студені. На сам їх великдень у Львові потрясав сніжок, а в ночи з неділі на понеділок падав дощ і весь другий день свят був мокрий, мрачний та неприємний. Тай передсвяточні обороти в торговлі були невеселі.

З приводу 100-ліття появи „Русалки Дністрової" відбудеться 18 квітня с. р. в салі Міського Театру у Львові в год. 12.15 великий Святочний Концерт. В програму концерту увійдуть м. і. вперше виконувані у Львові хорові твори, написані спеціяльно на той концерт до слів членів „Руської Трійці". Виконавцями програми будуть: хор львівського Бояна, хор питомців Богословської Академії, оперовий співак М. Голинський та проф. В. Радзикевич.

Гостре стріляння на Замарстинові. В днях від 1—30 квітня с. р. будуть відбуватися на військовій стрільниці на Замарстинові вправи військових відділів, получені з острим стріляннам. Загрожений стрілами простір буде обставлений стійками. Їх наказам повинні у власнім інтересі повинуватися всі прохожі.

Загальні Збори „СУПРУГИ", Союзу Українських Приватних Службовиків у Львові, відбулися в неділю 28 березня с. р. Головою т-ва вибрано знов дир. Льва Ясінчука.

Новий український хор т. зв. „Український Студіохор" повстав у Львові під орудою М. Колесси. Ціль того хору плекати українську народню й сучасну пісню. Хор зорганізований на професійних засадах.

Найновіше число „Студентського Вістника" в цілости сконфісковано.

На припоручення прокуратури завішено у Львові соціялістичний часопис „Трибуну Роботнічу" та двотижневий додаток до неї „Трибуну Млодих". Льокаль редакції по переведенні ревізії опечатано. Проти видавців „Трибуни Роботнічої" ведуть слідство з параґ. 93 к. з.

Домівку Професійного Союзу Доглядачів у Львові опечатали. Як причину того подає польська преса діяльність Союзу незгідну зі статутом.

Увязнення між Українцями. „ІКЦ" в ч. 87 звідомляє, що в раворуському повіті поліція перевела ряд ревізій і увязнень між українськими націоналістами. До слідчої вязниці у Львові перевезено кількадесять осіб.

Міністерство суспільної опіки оповістило виказ аптик управнених до подрібної продажі одурманюючих середників для лічничих цілей. Виказ обіймає 8 аптик на терені воєвідства львівського і 3 на терені станиславівського. Дивне, що виказ не узгляднює тернопільського воєвідства.

Др Володимир Левицький, адвокат в Рогатині (куди перенісся з Бродів), скінчив трагічною смертю передтим тяжко поранивши свою жінку. Вона Наддніпрянка. Лишилося двоє малих, незаосмотрених дітей, хлопець і дівчинка. Причина трагедії — хороблива нервовість покійного. Він нездужав на неї особливо від часу замаху на нього, коли його тяжко ранили комуністи.

На пароха Котузова в Підгаєччині о. Ст. Саса урядили невідомі справці замах з карабінів, але хибили.

В селі Волиця в Підгаєччині 5 замаскованих бандитів напало на дім шинкаря, забрали 50 фляшок горівки та богато тютюну. В шинку було тоді коло 15 селян, але вони розбіглися.

25 господарств згоріло в Грималові. Шкода велика.

В Станиславові якийсь грабіжник вирвав жінці інжиніра п. Старчевскій торбинку з 20 зл. і втік. Такі появи щораз частіші в цілім краю.

Гумор. — Розмова в Обезпечальні. — Оден лікар до другого: — Хорий, що його маємо оперувати, ще не прийшов. — Ну, то зачинаємо без нього. — „Вруб-бле".

Просимо відновити передплату, щоб на самі свята не треба було здержувати часопису.

В Калуші зліквідовано страйк мулярів. Страйкуючі дістали підвишку від 30 сот. до 1 зл. за годину праці.

В процесі урядників коломийської обезпечальні за надужиття засуджено Озія Франкоса на 15 міс. вязниці, Людвика Дворского і Й. Садовского по 1 році вязниці з завішенням на 3 роки. Бжозовского увільнили.

В Перемишлі, в ремісничій бурсі ім. Ів. Жовніра, поліція перевела ревізію й увязнила урядовців ремісничого консуму „Надія", інж. Козіцького і Лаха Пантелеймона та двох бурсаків. Рівночасно увязнили в Перемишлі 20 Жидів комуністів.

Великий комуністичний процес зачнеться незабаром в Дубні. На лаві обвинувачених засядуть 43 селяни з громад Княгиничі, Млини й Ярославичі дубенського повіту за приналежність до КПЗУ, організування рільних страйків, кольпортажу протидержавної літератури і т. п.

У Кракові душевно хорий студент медицини Українець С. Гура застрілив на вулиці свого б. товариша, лікаря-Українця дра Остапа Войтовича. Покійний, хоч молодий, мав уже славу знаменитого лікаря та тішився великою симпатією серед Українців Кракова.

Варшавська преса пише, що передсвяточні обороти були сего року у Варшаві дуже слабі.

Окружний суд у Вильні завісив литовський тижневик для молоді „Янніно Другос".

Кандидати на громадських секретарів, що мають укінчену торговельну школу гімназійного типу, мусять відбути 3-літню практику. Для кандидатів з укінченим адміністраційно-торговельним ліцеєм приписана дволітня практика.

Катастрофа люкс-торпеди скоїлася коло Ченстохови на стації Рудніки. Зі скорістю 80 км. на годину наїхала люкс-торпеда на кінець товарового поїзду. В катастрофі погибло 5 зелізничників. З подорожних ранених 25 осіб, з того 5 тяжко. Катастрофу спричинив моторовий Гроховский, що також погиб.

Постишева перенесено до Самари на становище секретаря самарського обкома. Україна відітхнула від того тупого ката з батька Тунґуза і матери Московки.

В санаторії „Красний Шахтор" в Кісловодську внаслідок неосторожної дезинфекції сусідної санаторії затроїлося около 300 осіб. Дезинфекцію переводив відділ Оссовіяхіму.

Великі сніги впали в Німеччині в часі латинських великодних свят. В ріжних околицях авта загрязли в снігах. Мороз дійшов до 14 степенів.

Гумор. — Пан до служниці: У всіх кутах бачу павутиння. Чому Касуня не усунула того? — Служниця: Бо пані жалуються, що в кімнатах забогато мух.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Кооперативний збут живини. Торги української кооперації живиною і дробом винесли в 1936 р. 1,492.502 зл. супроти 860.629 зл. в 1935 р. На ті торги складаються збут живини і дробу на внутрішнім ринку (535.413 зл.), вивіз за границю (550.497 зл.), торги худобою (6.564 зл.) і торги мясарні „Центросоюзу" (400.028 зл.). Свиней збуто на внутрішнім ринку 5.934 штук, ваги 634.578 кг. на суму 502.359 зл., вивезено за границю 4.230 штук, ваги 484.871 кг., на суму 436.301 зл. Найбільше свиней вивезено до Австрії (2360 штук). Дробу збуто на внутрішнім ринку 26.497 кг. на суму 33.054 зл., вивезено за границю 117.594 кг. на суму 114.196 зл. Торги мясарні „Ц. С." у Львові виносили 400.228 зл., отже збільшилися супроти 1935 р. на 171.439 зл. або 75%. Для продажі мясарських виробів „ЦС" має тепер у Львові 7 детайлічних крамниць. В них працює 34 особи.

Фонд праці приступив до переселення безробітних ремісників з Завєрця до східних воєвідств. Задумують переселити 1000 родин. На днях виїхало вже 31 робітників, переважно мулярів і теслів.

Чотиролітній інвестиційний плян в Польщі зачнуть здійснювати в найближчих днях. На сфінансування перших праць у програмі міністерство скарбу виасигнувало вже 30 міл. зл. В перших днях квітня с. р. на терені Галичини зачнуть будувати газотяги зпід Ясла через Кольбушову і Сандомир до Скажиска. Його мають скінчити ще с. р.

Приспішення затвердження контрактів праці. В цілі приспішення полагодження дозволів на виїзд до Франції і до Бельгії на основі контрактів праці — Міністерство Суспільної Опіки рішило затверджувати предложений контракт праці, не жадаючи долучування до нього всіх особистих документів особи, зазначеної в контракті. Тим способом затвердження контракту праці буде прискорене, бо буде незалежне від часу потрібного на вироблення особистих документів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Ядзя.
КОПЕРНИК: Шаржа легкої бригади.
СТИЛЕВЕ: Сам на сам.
МУЗА: Сан Франціско.
УТІХА: Малий король.

Конечно потрібний дяк самітний, з добрим голосом, уміючий грати на органах, вести всенародний спів і провадити концертовий хор. Винагородження 30 зл. місячно, доходи, харч і мешкання. — Зголошення: Гр. Кат. Уряд парох. в Турильчі. 29-1—1

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	Основи соціольогії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делегація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Із6.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач + 10 порто.	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта + 10 порто.	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.: Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер: Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.06
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова	0.60
„ „ Вєнєдін	3.—
„ „ Ерема кай анонїма	0.50
„ „ Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: Галичина й Велика Україна	0.50
з пересилкою	0.70
Узасаднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху + 10 порто.	0.10

Адреса: „Нова Зоря"
Львів, ул. Гродзіцких 1/II пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитря.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів. неділя, 4 квітня 1937. Ч. 25 (1025)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВАСИЛІЯНСЬКА ҐІМНАЗІЯ В УЖГОРОДІ

В осені цього року ОО. Василіяни на Закарпатті мають відкрити першу свою клясичну ґімназію. Се булаб одинока того роду ґімназія на Закарпатті, де дотепер існували тільки реальні ґімназії й де в усіх майже школах ще й дотепер панує жахливий мовний хаос. Ціллю ґімназії буде: виховувати учнів у релігійному й народньому дусі, виробити з них свідомих, ідейних і характерних людей і таким чином дати народові добрих провідників, яких Закарпаття так дуже потребує! Ґімназія отвирається публична й покищо лише перша й трета кляса.

Муссоліні і святе Письмо.

Католицька преса принесла отсю вістку: Муссоліні наказав розіслати до дирекцій всіх шкіл розпорядок такого змісту: Всі учителі мають і самі читати св. Письмо Нового Завіту і старатися, щоб діти його знали, і то кращі місця навіть напамять. В кождій без виїмку шкільній бібліотеці мусить бути св. Письмо, бо се книга нова для всіх віків, книга найбільша і найпотрібніша, бо Божа. Вихована на тій книзі діти можуть довести свій нарід і Батьківщину до правдивої величі.

Розумний прокуратор.

„Роботнік" в ч. 89 на ст. 3 пише: Віцепрокуратор для політичних справ при Окружнім Суді у Варшаві розмовляв на днях з родинами 12 робітників, увязнених в оселі Марки під Варшавою. Він заявив жінкам увязнених, що коли принесуть картки від священика, що їх чоловіки відбули великодну сповідь попереднього року, то увільнить увязнених. Одна з жінок, Вагнерова, принесла таку картку і прокуратор дійсно увільнив її чоловіка. Инші сидять. „Роботнік" приніс ту вістку з обуренням під надписом „Ржеч не до вяри". Та кождий думаючий чоловік скаже, що се розумний прокуратор, бо дійсно трафив у сам центр політичної оцінки справи: чоловік, що справді сповідається, також політично не піде на бездоріжжа. Придалосяб більше таких прокураторів.

Увязнення комуністичних діячів на Україні.

Совітська преса звідомляє, що на Україні, в Києві й инших містах, увязнено богатьох комуністичних достойників. Їм закидають симпатизування з Троцьким, згл. приналежність до української націоналістичної опозиції. Між ін. увязнили трох заступників народного комісаря освіти України, управителя центрального цензурного уряду в Києві, заступників ректорів університетів в Києві й Харкові та богато инших визначних комуністичних діячів. І відки там береться той дух опозиції мимо таких постійних масакр?

Велика воєнна підготовка на Далекому Сході.

Лондонський „Дейли Телеґраф" звідомляє з японських жерел: З Росії прибувають на Далекий Схід все нові транспорти військ і воєнного знаряддя. Тільки на просторі між Читою і Владивостоком совіти сконцентрували 300.000 війська і 1.200 літаків. І мимо того на двоторовій зелізниці Хабаровськ — Владивосток дальше днем і нічю їдуть поїзди з військом і воєнним знаряддям.

Стан засівів в Польщі.

Головний Статистичний Уряд зібрав дані про стан озимих засівів в дні 15 м. м. від 3.900 кореспондентів. Стан озимин погіршився в порівнанні зі станом в січні с. р. Озимини були слабо розвинені вже з осени. Тому сильні морози і вітри в січні і лютім спричинили місцями значні шкоди. Найлучший стан озимини у воєвідствах станиславівськім і тернопільськім, найгірший у воєвідствах поморськім і познанськім. У воєвідствах краківськім і львівськім пошкодила озимині надмірна вогкість, яка повстала з того, що вже в лютім таяв сніг.

І в Японії проявляється фашизм.

З Токія звідомляють, що військові круги творять правительство з фашистівським характером. Вони творять нову урядову партію, що повстає з партії Шоґакай і втікачів з двох старих партій: Сеюкай і Міснеіто. Одначе правительство уникає всяких позорів, що хоче патронувати новій партії, навпаки, підчеркує, що нова політична орґанізація виходить з ініціятиви суспільности й має конституційний характер. Секретар партії Сеюкай протестує в пресі проти урядової концепції про ролю парляменту і пише, що уряд хотів безправно приневолити парлямент ухвалювати закони без вичерпуючої дискусії.

Снїговія в північній Італії.

В околиці Трієсту впали великі снїги. Комунікація перервана, бо шляхи завалені снїгом. В долині горішної Сочі верства снїгу груба на метер. В околиці Триденту впали лявіни сніжні і камінні. Се спричинило богато смертельних випадків. Температура обнизилася в північній Італії до зера. Лещетарі радуються.

Місто без воробців.

В горах Гарцу є містечко Альтенав, де зовсім нема воробців, хоч в його огородах і в цілій околиці є богато всяких инших птиць. Вже в недалекім містечку Целлєрфельд є воробці. Зразу учені думали, що то грабіжні птиці з сусідного ліса виполошили воробців з містечка. Та показалося, що воробці не бояться грабіжників. Отже появилася теорія, що воробців відстрашує пил з недалекої копальні олова. Одначе коли копальню замкнено і літа минули, а воробці не прилітали, німецькі учені почали знов сушити собі голови над тим, яка властиво причина „бойкоту" міста. І досі не знають.

Приготовляйте звіти на річні збори „Скали"!

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а усі церковні гроші слід НЕГАЙНО пересилати на вкладкову книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Мій погляд

НА УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ ОБНОВУ (УНО).

Коли ходило про послідні вибори до Сойму і до Сенату, я був противний, щоби з орґанізації Української Народної Обнови (УНО) хтобудь кандидував. Був я противний не для опозиції, але тому, бо орґанізація УНО щойно ще в зароді і не має ще людей вироблених до діяльности на політичній арені, а головно тому, щоб зазначити, що та орґанізація має стояти і спиратися не на посольських мандатах, але на реалізуванні своєї ідеольоґії.

Ціль тої орґанізації — обновити нарід під кождим оглядом на основі віри й етики. Бо тільки на основі катол. віри й етики діяльність є хосенна і тривала і вона єдино може двигнути й обновити нарід.

Всяка діяльність з поминенням засад надприродної віри й етики а навіть природної етики не осягає загального добра, сходить на особисту користь, на хапатню зі шкодою для загального добра, а вже під оглядом політичним спричинює катастрофу для народу. Тоді провідники зводять нарід. Раз провадять нарід в той бік, а другий раз в инший. Батожать нарід, підбурюють, підсичують горячку опозиції, аж запровадять в сліпу вулицю і спричинюють великанські страти для народу на всіх полях. Серед такої атмосфери родяться шантажі, акти террору, котрих допускаються нераз люди навіть з ідейного боку, а відтак гірко покутують довголітною тюрмою або шибеницею. Головні виновники однак се ті несовісні провідники як і ті, що толєрують і не реаґують на ті всі проступки, і вони властиво повинні засідати на лаві оскаржених і відповідати за всі злочини.

Тимчасом провідники і всі відповідальні чинники загнавши нарід у сліпу вулицю і спричинивши цілковиту страту, а відтак і самі не маючи ніякого виходу, роблять з конечности скок немов циркові акробати і з опозиціоністів стають ультра-льояльні, щоб осягнути свої особисті цілі, або мати особистий прожиток.

Розуміється само собою, що державні чинники не можуть їх трактувати поважно як солідних і позитивних політиків, хіба як лисів злапаних в клітці, а нарід стративши всьо стогне і попадає в зневіру. В народі слідує ще більший розклад ніж перше.

„Українська Народна Обнова" не сміє йти тою дорогою. Вона не сміє гонити за особистими користями, не сміє зводити народу кличами раз в той спосіб, а другий раз в инший. Вона не сміє робити лисячих чи радше акробатичних

скоків, бо инакше зійде на циркових блазнів і кльовнів.

Орґанізація та має будити духа і реалізувати ідею загального добра. Тільки дух і ідея становлять силу народу. Вона має відкривати всякі рани і промахи в народі, хотяйби мала наразитися на напасти і клевету, хотяйби мала стратити всяку популярність. Простолінійність — се єдина її тактика в цілій її діяльности. Під оглядом політичним має заняти становище льояльности зглядом держави, в котрій знаходиться, без огляду на всякого рода політичні конюнктури. На основі приказу св. Письма (Рим. XIII. 1) вона має признати авторитет державної власти. Власть та може бути нам прикра і нас трактувати по мачошиному, одначе належить заховати льояльність зглядом неї, з виїмком случаїв, де ходилоб про справи противні вірі й етиці. Там належить триматися Божого приказу, котрий зобовязує слухати більше Бога ніж людей (Діян. V. 29).

Як льояльні горожани, віддаючи „кесареви яже кесара, а Богови яже Божія" (Лук. XX. 25), маємо сповнити належні і слушні обовязки наші для держави, а з другого боку маємо право жадати від держави всього, що нам потрібне до нашого культурного і народного життя і розвою. Маємо доходити своїх належних нам прав дорогою леґальною, не шантажами і терором. Думаю, що державні чинники зуміють оцінити позитивну льояльність таких горожан, відповідно їх трактувати і з ними числитися.

Щодо посольських мандатів то „Українська Народна Обнова" вправді не вирікається мандатів до законодатних установ, одначе се не її головна ціль. В кождім разі вона не сміє злитися з послами инших репрезентацій так, щоб через се стратила свою відрубність. — По виборах зачала поширюватися опінія, що „Українська Народна Обнова" („УНО") зайва, бо „УНДО", котре перше побивало з завзяттям „УНО", пішло тою політичною стежкою, що її вказала „УНО". Зачала також утверджуватися опінія, що посли, які вийшли з „УНО", становлять одну цілість з парляментарною репрезентацією „УНДА". В той спосіб „УНО" після опінії ввійшло в орбіту „УНДА" і стало прибудівкою „УНДА" і в нім мало розплистися. Тимчасом так не є. Ідеольоґія „УНА" далека від ідеольоґії „УНДА". — Принціпи і засади, на яких спирається „УНО", такі далекі від принціпів і засад „УНДА", як далеко небо від землі. Щоб запобігти всякому непорозумінню і випливаючим з того всяким прикростям, я уважав за вказане у своїм часі порадити послам „УНА", щоб вони вступили як члени до парляментарної репрезентації „УНДА" і фіґурували як члени „УНДА" а не „УНА". Радше нехай „УНО" остане без ніяких послів, ніж малоб понехати свою ідеольоґію і розплистися в „УНДІ".

† Ґригорій Хомишин
Станиславівський Епископ.

День перепросьби за Еспанію

В монастирській церкві ОО. Василіян в Ужгороді 20-го березня відбувся „День перепросьби за Еспанію". Того дня була в церкві цілодення адорація Пресв. Евхаристії, підчас якої богато вірних так римо- як і греко-католиків цілі години в горячих молитвах і сльозах перепрошувало Евхаристійного Христа за ті страшні злочини, святотатства й зневаги, що їх Він зазнає в нинішній кровю политій Еспанії. Адорація почалася рано в год. 7, в часі Сл. Божої, на якій богато вірних приступило до винадгороджаючого св. Причастія, опісля в год. 9 була співана Сл. Божа з проповіддю про задоситтучинення Евхаристійному Христові, по полудні спільна вервиця, в год. 4 Молебен Пресв. Христовому Серцю, проповідь про католицьку свідомість і суплікація. Все те богослуження викликало велике враження на всіх приявних.

З Відродження

В понеділок 29 березня с. р. відбулися 27 Загальні Збори Українського Протиалькоґольного Товариства „Відродження" у Львові в домівці т-ва при вул. Чарнецького 26. На салі було присутних около 50 осіб: членів, делеґатів з краю, запрошених гостей і представників української преси. Переважали молоді мущини. Між присутними був 1 священик і 4 інтелігентні жінки. О год. 10.40 голова т-ва др Софія Парфанович-Волчукова відкрила збори і привитала присутних. Згадала померших членів т-ва. Присутні вшанували їх память повстанням з місць. Председником зборів вибрано проф. Ів. Раковського. Після відчитання протоколу з попередних заг. зборів голова т-ва пані С. П. виголосила довшу промову про історію відродженецького руху в нашім краю. При кінці заявила, що вона зрікається головства в „Відродженні", бо проти неї висувають ріжні заміти. М. ін. католики виступають проти неї тому, що вона пропаґує т. зв. свідоме материнство. „Я — заявила пані Парфанович-Волчукова — як лікарка ґінекольоґічка не можу інакше поступати." — Подрібне звідомлення з діяльности „Відродження" за час від 1. IV. 1936 до 31. III. 1937 р. напечатане в орґані Т-ва в ч. 3 з 1937 р. З него довідуємося, що в канцелярії працює один постійний урядовець. В минулому році т-во мало 13 філій, 110 кружків і в них 1395 членів. Кілька філій має вже постійних урядовців організаторів. При централі є бібліотека, що має 331 книжок в ріжних мовах. Бібліотека була ведена так недбало, що частина книжок пропала між людьми („Відродження" ч. 3, 1937, ст. 41). Товариство видає свій орґан п. з. „Відродження". Він виходить що місяця з додатком для молоді „Ми молоді". Цілорічний наклад в 1936 р. виносив 13.500 примірників, в 1937 р. 1, 2, 3 числа „Відродження" вийшли разом в 7.200 примірниках. Крім того в 1936 р. видало т-во разом 136.200 примірників ріжних видань. Т-во фінансово забезпечене. В 1936 р. мало 4.233.19 зл. доходу. Кошти завідування виносили 2471.42 зл. Вкладки членів принесли 545 зл. Майно т-ва обраховано на 14.578.46 зл. Довжники винні 10.061.89 зл.

Проф. Антонович зложив звіт з діяльности шкільних протиалькоґольних кружків у Львові. Всіх гуртків є 11, в них гуртується 526 членів. Секція студентів абстинентів переіменована на Союз Українських Студентів Абстинентів проявляє слабу діяльність. Членів має 60.

Секретар т-ва відчитав привіти з краю. Після того складали звіти делеґати з краю.

Пан Ломага з львівської округи підкреслив, що т-во „Відродження" мусить співпрацювати з іншими українськими центральними т-вами. Треба з ними умовитися, щоб приймали в члени тільки абстинентів. — Орґанізатор зі Станиславова заявив, що в 5-ох повітах станиславівського воєвідства працює 7 окружних орґанізаторів і 16 місцевих. В Коломиї приготовляють протиалькоґольну виставу. Делеґатка станиславівської філії подала, що філія має 200 членів. В деяких селах молодь вирікається громадно курення, напр. в Підпечарах. Делеґат солотвинської філії (п. Осадчук) заявляє, що Ґуцульщина пе тепер 2 рази більше алькоголевих напитків як передтим. Тепер є там наворот до алькоголю. По селах повстають українські коршми. В цілій долині Прута є тільки 1 кружок „Відродження" у Ворохті. В Ворохті в читальні „Просвіти" урядили забаву з пиятикою з приводу польської імпрези „марш шляхом II Бриґади". Потому горівка смерділа кілька днів. Делеґат з коломийської округи заявив, що вже й на Підгірю зачинають більше пити. А на Ґуцульщині (на Верховині) кожде село, навіть найменше, має вже коршму. Один заможний господар Ґуцул пропив 2500 зл. Делеґат з Тисьмениці нарікав, що наші люди навіть інваліди УҐА (напр. Мисюра Василь в Брошневі) закладають коршми. На Різдво с. р. згаданий Українець-коршмар продав за 700 зл. горівки. Делеґат золочівської філії „Відродження" п. Ґригорій Медвідь: На терені філії тяжко працювати, особливо з міською молодю. Кращий елемент сільські хлопці, що приходять з сіл до міста. Найбільше винні священики й світські інтелігенти. В однім священичім домі прокурюють 70 зл. місячно! В однім селі в Чортківщині є звичай, що весільна дружина перед шлюбом пе горівку. І священик дає шлюби таким підхмеленим! В Золочівщині майже всі священики курять. Приїхав був зі Львова до Золочева один священик з викладом про Настю Волошин. Поставив пачку махорки перед себе і курив навіть підчас викладу. А иншій священик хвалився, що підчас похорону о. Юрика в Золочеві випив 9 келішків горівки. Такі приклади зле впливають на народ.

Председник зборів проф. Каменецький звернув п. Медвідеві увагу, що не вільно ґенералізувати поодиноких случаїв на все духовенство. Бо пють і курять також учителі, адвокати, ба, навіть лікарі, хоч вони найкраще знають, які шкідливі алькоголь і тютюн.

Делеґатка філії з Городка подає, що пиття горівки в її повіті зменшилося. По селах справляють весілля і хрестини вже й без алькоголю. Філія має 80 членів. Філія в Рогатині має 30 членів. Вона уряджує протиалькоґольні і протинікотинні виклади на курсах уряджуваних иншими товариствами.

Збори ухвалили абсолюторію уступаючій раді і похвалу голові пані др С. П. Волчуковій, секретареві т-ва п. Костюкові та урядовцеві Цюцюрі. До головної ради вибрано: проф. Каменецького, мґра А. Роїка, мґра Ценка, проф. Антоновича, ред. Ґлібовицького, мґра Чуму і п. Никифорчина. Збори скінчилися відспіванням „Ще не вмерла" о год. 3.40 попол.

Католицький дух
у Пласті на Закарпатті.

Український Пласт на Закарпатті починає щораз більше оживати й релиґійно. Новий краєвий духовний провідник Пласту о. Христофор Миськів ЧСВВ., що в короткому часі богато причинився до поширення Апостольства Молитви й сам заложив т-во студентів „Борці Христа", тепер розбуджує католицького духа й у Пласті. Овочем тієї праці є, що напр. пластунки Торговельної Академії в Мукачеві заложили в себе ґурток Апост. Молитви, що дуже гарно розвивається, таксамо ґурток Апост. Молитви заложили в себе й пластунки ужгородської ґімназії і взагалі в Пласті потворилися релиґійні ґуртки, що правильно відбувають свої сходини. На них під наглядом духовного провідника мають відчити й ґутірки на релиґійні, актуальні теми.

Італія й Араби

Італійські кольоніяльні круги приготовляють ряд нових розпорядків, що мають змінити відношення Італії до арабського населення в Лібії. А саме опрацьовують проект амнестії для політичних переступників. Крім того мають утворити новий кольоніяльний уряд для туземців, що буде приділювати землю лібійським Арабам і буде їх підпирати кредитами. Вкінці мають поширити компетенції арабських судів. Від амнестії для політичних переступників зачинається кожде поважне замирення країни.

„Винаймемо кватиру з духом!"...

З приводу не дуже далекої вже коронації англійського короля діються в Лондоні неймовірні річи в области винайму кватир і реклями. На днях появилася напр. така оповістка в англійській пресі: „Винаймемо вигідну кватиру в старім домі. В ній кождої ночи ходить правдивий дух, що стогне й показує зранену ружу". Ціни за винайм кватири в Лондоні на короткий час коронації неймовірно високі.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наша книжкова недуга

„Новий Час" в ч. 69 приніс замітну статтю Є. Ю. Пеленського, в якій автор розглядає нашу книжкову продукцію. Він пише м. і. ось що:

„Дані за 1933 р. з невеличким заокругленням такі: В Польщі вийшло тоді 10.086 книжок і брошур. Коли прияти населення Польщі кругло 32.000.000 (в 1933 р.), а в тому Поляків 22 й Українців лише 6 міліонів, виявляється, що одна книжка виходила в Польщі на 3.200 мешканців. Польських книжок було 8.228, отже одна книжка припадала на 2.800 мешканців. Ще вищий відсоток німецьких і жидівських книжок. Зате 1 українська книжка припадає аж на 18.750 мешканців — українських книжок вийшло тоді лише 319! — Куди гірше представляється справа зі спеціяльними книжками. І так наукових книжок вийшло загалом 2.732, з того польських 2.339 і українських 56. Пересічно одна наукова книжка припадала на 12.000 мешканців, одна польська на 9.500 Поляків, а одна українська на... 107.000 Українців. В добавок українські наукові книжки — це переважно невеликі „причинки". Колиж до того взяти під увагу висоту накладу, вийдуть ще гірші цифри, бо наклад українських книжок значно нижчий від накладів польських, чи навіть жидівських книжок. — Подібно з часописами. Всіх часописів було 1.855. Коли з того відняти 125 урядових, з яких усі виходили й виходять у польській мові, а ні один в українській, то пересічно один часопис припадає на 18.000 мешканців. З 1.442 польських часописів один припадав на 15.000 мешканців. Українських часописів офіційно параховано в 1933 р. лише 67. З наших обчислень ясно, що було їх принайменше 100. Всетаки й тоді один часопис випадав аж на 60.000 Українців. Ще гірше представляється тут справа з накладом. Подібно й зі щоденниками. З 156 щоденників у Польщі мали ми лише два, тепер три. Коли в Польщі один щоденник обслуговує кругло 200.000 мешканців, то в нас аж 2,000.000."

Застановляючись над причинами того Є. Ю. П. пише:

„В нас замало розуміють люди вагу книжки, замало її цінять, замало її потребують. Не відчувають її недостачі. Зарадити цьому може систематична, плянова, широко закроєна пропаганда української книжки. — Та крім того є моменти, де треба вжити морального примусу. Маю звязки з книгарнями, видавництвами й бібліотеками й на тій основі можу сказати, що є велике число так званих провідників народу, що відчувають... нехіть до книжки. Є в нас ріжні політичні достойники, люди з передових становищ по наших центральних установах, замітні громадяни — всі засібні, але літами не купують ніодної книжки. Здається мені, що громадянство має моральне право домагатися від тих людей іншого відношення до української культури, зокрема до української книжки. Хто хоче бути провідником народу, чи хоч установи й добрим прикладом для загалу, той хіба мусить мати якісь духові інтереси, мусить мати якийсь звязок з книжкою."

Вкінці автор звідомляє, що Поляки створили т. зв. Раду Книжки, що має кермувати всею книжковою політикою й радить створити в нас подібну установу.

Влада виключає членів „С. У."

„Українські Вісти" в ч. 67 принесли отсю інформацію:

Кружок „Союзу Українок" в Підберізцях (пов. Львів) дістав минулого місяця з львівського повітового староства писемний приказ виключити негайно з членів п. Ірину Цар за її нельояльність до польської держави. У відповідь на це Виділ Кружка написав до староства, що на основі статуту „Союзу Українок" виключення членів належить до компетенції Головного Виділу Союзу Українок, а не до Виділу Кружка, й тому Кружок не може виконати приказу староства, як протистатутового.

Тому кілька днів дістав Кружок таке друге письмо зі староства:

Starostwo Powiatowe Lwowskie L. Pol. 6/269/Stow. II. Do Zarządu Oddziału T-wa Sojuz Ukrainok w Podberezcach do rąk S. Dmyterko. Pismo tamt. z dnia 22. II. 1937 w sprawie wykluczenia Ireny Car Starostwo nie przy muje do wiadomości, gdyż T-wo może to uczynić we własnym zakresie i własnych ramach organizacyjnych.

Ponieważ T-wo nie wykonało tut. polecenia z dnia 3. II. 1937 l. Pol. 6/269/Stow. II. w sprawie wykluczenia Ireny Car z grona członków T-wa, gdyż jest znana tu z nielojalności wobec Państwa Polskiego, Starostwo powiatowe lwowskie na zasadzie art. 16 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R P. Nr. 94 poz. 808 z 1932) udziela T-wu napomnienia i wzywa ponownie do wykluczenia Ireny Car w terminie do dnia 15. III. 1937 r. z grona członków a to pod zagrożeniem dalszych rygorów w myśl wspomnianego artykułu t. j. zawieszenia działalności T-wa a następnie rozwiązania.

Decyzja ta z uwagi na interes państwowy jest natychmiast wykonalną. — Od doręczenia niniejszego przysługuje odwołanie, które nie ma mocy wstrzymującej, do Urzędu Wojewódzkiego przez Starostwo w ciągu dni 14 licząc od dnia następnego po doręczeniu. — Starosta powiatowy lwowski: Dr. Dembowski m. p. Wicestarosta powiatowy.

П. Ірина Цар ніколи не була судово карана, вона сиділа якийсь час у слідчій вязниці, але слідство проти неї умарено.

Проєкт виборчої ординації

Тижневик „Політика" (давніше „Бунт Молодих") в ч. 7 приніс статтю Владислава Студницького з його проєктом виборчої ординації. М. ін. проєкт передбачує, що до виставлення кандидатури вистарчить 50 підписів, причім голосування відбувалосяб далі так як тепер, себто на особу. Читаємо: „Виборчі округи можуть бути двомандатові, тримандатові й богатомандатові. Тримандатові округи вводиться при мішанім населенню, де Поляки становлять меншість, що мусить дійти до голосу в законодатних палатах. Двомандатові — в округах з суцільним польським населенням, богатомандатові — можуть бути введені в більших містах. Вводиться „вот кумулятіф"; він полягає на тім, що виборець має тілько голосів, кілько послів вибирається з даної округи..." Дальше проєкт передбачує виключення неграмотних від права голосування. „Виключення неграмотних дає нам (Полякам) перевагу на східних землях і в Східній Галичині..." Автор впроваджує курії та признає містам 50% мандатів. Виборчі округи вибирають до сойму 260 послів. Вибрані посли вибирають ще 40 послів зпоміж людей знаних в цілім краю, та таких, які не мають тих прикмет агітаторів, що запевняють побіду у виборчих округах. (Не можна сказати, щоб сей проєкт визначався великою любовю ближнього).

Конфлікт між Ватиканом і Берліном

Парижський „Журналь де Деба" пише з приводу останної енцикліки Папи Пія XI: „Гітлерівська Німеччина уявила собі, що може позволити собі рішучо на все зі всіми християнськими Церквами, в тім числі і з католицькою. Навіть тепер, по оповіщенні енцикліки, німецькі газети ведуть шумну кампанію проти католицизму. Одначе голос Ватикану покриває всю ту метушню і його почує весь світ. Папство охороняє з однаковою енергією і християнську доктрину і вірність договорам."

Радикальна „Ер Нувель" старається витягнути практичну науку з того, що сталося: „Берлін — пише — уважає папську енцикліку „провокацією". Се — справа між ним і Римом. Нас цікавлять передовсім реакція німецької преси і ті науки, що їх ми з тої реакції можемо й повинні витягнути. Німеччина всякими способами старається заключити новий західний договір. Та які її задні думки? Чи не має вона наміру і в тім случаю виконувати приняті на себе обовязки лише настілько, оскілько це входить в її власні інтереси? Чи не належить очікувати, що вона відмовиться від свойого підпису саме в тій хвилині, коли се буде для неї вигідне? Ось до яких думок доводить полеміка, що повстала внаслідок папської енцикліки проти націонал-соціялізму."

Для характеристики тої полеміки вистарчить навести отсей уривок з „Фелькішер Беобахтер", офіціоза націонал-соціялістичної партії: „Німецьке правительство зберегло конкордат. Коли його хто нарушив, то тільки Рим. — Відповідальні керманичі католицької Церкви в Німеччині своїми проповідями і Пастирськими Листами безнастанно давали як своїм вірним так і ворогам Німеччини в усім світі матеріял для клеветничих кампаній і цькування на ІІІ Німеччину." — Підготовляючи читачів до зірвання конкордату, „Фелькішер Беобахтер" пише: „Підписуючи конкордат, німецьке правительство не здавало собі справи з того, яку практичну форму можуть приняти деякі його точки. Від нині конкордат став для німецької держави нестерпним, бо його примінення перемінилося в загрозу державним інтересам як внутрі краю, так і поза ним."

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Новий „віцекороль" України

Отмар подає в „Газеті Польскій" в ч. 88 в статті п. з. „Персональні зміни на Україні і Біло-руси" сильветку наслідника Постишева на Україні, Менделя Халаєвича. А саме: Мендель Халаєвич зачав свою партійну карієру в році 1913 в так званім „польськім комітеті російської соціял-демократичної партії". Він з фаху дентистичний технік. Новий „віцекороль" має за собою деякі „заслуги" в роді згноблення протибольшевицького повстання в Самарі в р. 1918 і „побідного переведення колєктивізації" в р. 1932 в дніпропетровській окрузі. Крім того тішиться ласками Кремлю, який дотепер вибачав йому ріжні „троцкістівські" чи „націоналістичні ухили", раз-пораз викривані в повіреній йому окрузі. — Очевидно новий „віцекороль" України буде старатися віддячитися „геніяльному батькові" за ласки.

За самоуправу

Консервативний „Час" в ч. 88 у статті п. з. „Змагання до самоуправи" пише: „Певно, самоуправна адміністрація в Польщі не все стояла на висоті завдання. Та чиж державна адміністрація не дає теми до слушних нарікань і то не лише горожан але й тих, що правлять? Ідеалів нема. Є тільки ліпші або гірші розвязки. Передання самоуправам ряду справ, що їх тепер полагоджує адміністрація, напевно в ряді случаїв буде некорисне. Та в ряді корисне. Отже маємо вражіння, що користи переважать, особливо коли розбудову самоуправи будемо вести спираючись на дотеперішні досвіди нашої адміністрації й дивлячись на найліпші заграничні взірці, чи досвіди польських самоуправ." Далі автор стверджує, що польська суспільність, занята справами „великої політики", замало цікавилася самоуправними справами. Тепер наступила деяка поправа. Виявилося се в часі дискусії в справі судів присяглих. На думку автора „суди присяглих в ділянці судівництва се в деякій мірі те саме, що в ділянці адміністрації самоуправа."

Подорожіння металів

внаслідок зброєнь великодержав.

На лондонській металевій біржі ціни металів піднеслися до небувалої висоти. За 1 тону металю платять тепер 295 — 301 фунтів стерл. Се найвисша ціна, яку там осягнено в останніх 10 літах. Ціна міди дійшла до рівня цін з 1929 р. Ту величезну звишку цін металів приписують головно зростаючому запотребуванню военного промислу. Британійська федерація зеліза зачала переговори з совітськими торговельними підприємствами в справі негайної достави з СССР пів міліона тон зелізної руди за 2 міл. ф. стерл. Коли переговори скінчаться успішно, то се буде найбільша достава зелізної руди зза границі до В. Британії.

Проти кого так зброяться Німці?

Віденська преса звідомляє, що в околицях Магдебурга в Німеччині вибудовано 60 підземних збірників бензини, глибоких на 35 м., довгих по 100 м. і широких на 80 м. Ті збірники знаменито забезпечені проти летунських нападів. Вся конструкція збірників прикрита зверху 3-метровою верствою бетону і 5-метровою верствою шутру. Подібні уладження будують у Сх. Прусії.

Англіканське духовенство

про Еспанію.

Англіканський епископ з Гібральтару описав в „Черч Таймс" свої вражіння з подорожі по тій части Еспанії, що її білі відбили від червоних. Він пише, що всюди куди їздив бачив порядок, спокій і дисципліну та велику опіку над жертвами війни, особливо над дітьми і над утікачами. А з червоної части Еспанії вернулася рівночасно делегація англіканського духовенства і не може оповістити свого звіту, бо члени делегації дуже розходяться в поглядах на релігійну політику червоного правительства.

Перед поворотом монархії

З Парижа звідомляють, що ген. Франко, голова повстанчого правительства, задумує оголосити себе регентом Еспанії після заняття Мадриду. Потому малоб наступити відновлення монархії всенародним плебісцитом.

Унія й православя

В ГАЛИЧИНІ Й НА ВОЛИНІ.

Кілька заміток до статті проф. Ів. Власовського у „Волинськім Слові" п. н. Непрошені опікуни.

В 7 ч. луцького „Волинського Слова" помістив проф. Ів. Власовський, оден з визначних діячів Православної Церкви на Волині, статтю п. н. „Непрошені опікуни". В тій статті проф. Власовський під адресою галицької української преси і галицького гр.-кат. духовенства — вони ті „непрошені опікуни" — робить ряд докорів передовсім за їх становище супроти православної Церкви за т. зв. сокальським кордоном. Та у звязку з тим автор торкнув і деякі справи гр.-кат. Церкви в Галичині. З тої причини як також тому, що в згаданій статті проф. Власовський „не злим тихим словом" згадав і „Нову Зорю", станиславівську епархію, „хомишинців" і навіть нові „клерикальні" „Скали", приглянемося тій його статті трохи ближче.

Проф. Власовський починає свою статтю від ствердження, що як у часи національного зриву, так і в перші роки в межах польської державности, не згадувалися і не мали впливу на братні відносини у спільних змаганнях українського народу конфесійні ріжниці між його відломами. Навпаки. Переважала взаємна толєрантність і пошана релігійного почуття й особливостей кождого.

„Беру на себе сміливість категоричного твердження, — пише в згаданій статті проф. Власовський — що українські православні діячі не зійшли до нині з зайнятого становища в цій найделікатнішій релігійній ділянці людського життя. Що доводилось писати мені в 1929 р., те можу повторити й тепер: „приналежність українського селянина Галичини до греко-католицької церкви не творить для нас жадної перешкоди, щоб бачити в ньому брата зі спільними болями і спільними інтересами" („Проти хвиль" 1929, ч. 4). Не було в нас ніколи й думки про релігійну агресивність та навернення братів-галичан на православя, а рідка полеміка, навіть не церковно-релігійна, а церковно-національна, була завжди вимушеною відповіддю на наступ уніятської преси."

„Не те відношення, на превеликий жаль, залишилося з другої сторони."

Далі проф. Власовський наводить ряд виписок з „Діла", з „Нового Часу", з „Нової Зорі", з „Ниви", з промови о. В. Пелліха в Соймі в 1929 р. та з ухвал недавнього Унійного Зїзду у Львові, що мають потвердити те „не те" відношення з „другої" себто галицької сторони.

Ствердження того „не того" відношення галицької української преси і галицького гр.-кат. духовенства до православя се перший і головний докір проф. Власовського під адресою Галичан і зокрема галицької Унії. Щож сказати з приводу того докору?

Передовсім треба ствердити оден безперечний факт: відношення Галичан і зокрема галицької Унії до православя обмежується тільки до теоретичних голосів у пресі і таксамо теоретичних заяв у Соймі і на Унійному Зїзді. Бож переводити щонебудь відносно православя у практиці Галичани не мають ніякої можливости. А не мають можливости тому, що галицька гр.-кат. Церква і зокрема галицьке гр.-кат. духовенство мають замкнений вступ на православні терени поза сокальським кордоном, себто на Волинь, Полісся, Холмщину і Підляшша, зовсім.

Не те відношення православя до гр.-кат. Галичини. Те відношення не обмежується тільки до одної теорії нпр. статтей проти Унії в „Слові" — органі православної Митрополії в Польщі. Воно виявляється — і то дуже ярко — у практиці. А яка та практика, свідчить про се наглядно передовсім галицька гр.-кат. Лемківщина: вона на очах всего нашого народу від ряду літ — предмет енергійного наступу православя. Та не тільки на гр.-кат. Лемківщину наступає православя. Воно наступає таксамо практично і на гр.-кат. Східну Галичину, як про се свідчать ті православні громади, які повстали тут в останніх літах, нпр. в Турчанщині, в Галичі й ін. Як відомо, той наступ православя на гр.-кат. Лемківщину і гр.-катол. Східну Галичину весь час ішов та й досі йде явно під патронатом і засобами православного св. Синоду у Варшаві, котрий чейже є найвищою церковною владою також українського православя в Польщі.

Якжеж супроти того може проф. Власовський писати, що „не було в нас ніколи й думки про релігійну агресивність та навернення братів-галичан на православя"?...

Далі докоряє проф. Власовський галицькій пресі за її становище в справі мови Богослуження в православній і гр.-кат. Церквах.

„По якому праву — питає він — галицька преса виписує про „фанатичних ворогів українізації Богослуження в православ'ї"... коли їхня греко-католицька церква не знає Богослуження в живій, українській мові зовсім (підчеркнення проф. В.). І не тільки не знає, але й не підіймається в ній питання про українізацію Богослуження? Навпаки, наші „істінно-русскіе" в боротьбі проти української мови Богослуження завжди посилаються на українців Галичини, що, мовляв, українці ті — Пемонт, а моляться в церковно-словянській мові."

Щож сказати на сей докір?

Отже передовсім треба ствердити, що галицька католицька преса під українізацією Церкви розуміє не українізацію Богослуження але українізацію церковної організації й церковного життя. Як повинна виглядати українізація Церкви в розумінні галицької католицької преси, про се свідчить дійсний стан річи під тим оглядом в гр.-кат. Церкві в Галичині. А той дійсний стан річи у гр.-кат. Церкві в Галичині такий:

Пануючою мовою в гр.-кат. Церкві в Галичині є українська мова. В українській мові виголошуються в гр.-кат. Церкві в Галичині всі проповіди й оповіщення для вірних. В українській мові співають наші вірні побожні пісні. В українській мові веде гр.-кат. духовенство в Галичині навчання дітей катехизму в церквах і в школах. Українська мова се внутрішня і зовнішня урядова мова гр.-кат. Церкви в Галичині, всіх церковних властей від найнижчих до найвищих, від парохіяльних канцелярій до епископських і митрополичої канцелярії включно. В українській мові видають в гр.-кат. Церкві в Галичині Епископи і Митрополити свої пастирські листи до вірних, а консисторії свої урядові органи: Відомости і Вістники. Українська мова панує у всіх інституціях, що тісно звязані з гр.-кат. Церквою в Галичині, як у Богословській Академії у Львові, Духовних Семінаріях у Перемишлі і Станиславові, в т. зв. малих семінаріях і т. д. Українська мова се мова всіх гр.-кат. монаших Чинів у Галичині. Українська мова се мова всеї

П. ЧААДАЄВ 5)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

На основі нашого окраїнного положення між Сходом і Заходом, спираючись одним ліктем на Китай, другим на Німеччину, ми повинніби зеднувати в собі дві великі засади („начала") розуміння: уяву і розсудок. Ми повинніби вміщати в нашім горожанськім образуванні історію всего світа. Та не така доля судилася нам!

Досвід століть для нас не істнує. Глянувши на наше положення, можна подумати, що спільний закон людства не для нас. Пустельники в світі. Ми нічого йому не дали, нічого не взяли в него, не придбали ні одної ідеї до маси ідей людства. Нічим ми не співділали досконаленню людського розуміння, а попсували все, що нам дало те досконалення. Продовж всего нашого суспільного істнування ми нічого не зробили для загального добра людей: ні одна хосенна думка не виросла на нашім безплоднім ґрунті, ні одна велика правда не повстала між нами. Ми нічого не видумали самі, та зі всего, що видумали инші, ми переймали тільки обманну позірність і безхосенну пиху.

Дивна річ! Навіть у світі наук, що все обіймає, наша історія розлучена від всего, нічого не пояснює, нічого не доказує. Якби орди варварів, що сколотили світ, не перейшли були краю замешкалого нами, передтим заки залили Захід, ми не доставилиб і одного розділу до всесвітної історії. Щоб звернути на себе увагу ми мусіли розпросторитися від Берінгового проливу до Одри.

Колись великий цар хотів нас просвітити і щоб заохотити до освіти, кинув нам мантію цивілізації: ми підняли керею, та не діткнулися освіти.

Другим разом инший великий цар прилучив нас до свого великого посланництва і провів як побідників з одного кінця Европи до другого. Ми перейшли найкультурніші краї світа — і щож ми принесли до дому? Тільки глупі понятя, погубні помилки, що відсунули нас ще назад на півстоліття.

Не знаю, чи в нас у крові є щось відпихаюче і вороже досконалости.

Повторяю: ми жили, ми жиємо як велика лекція („урок") для далеких потомків. Вони напевно покористуються тою лекцією. Та в теперішнім часі, що ми не говорилиб, ми становимо прогалину в порядку розуміння. Для мене нема нічого більше дивного від тої пустоти і розсіяности нашого істнування. Очевидно, винна тому почасти якась незбагнута доля. Та не без вини і люди, яких співділання неминуче у всім, що доконується в моральнім світі. Заглянемо ще раз в історію: вона пояснить буття народів лучше як все інше.

Що робили ми в тім часі, коли з жорстокої боротьби варварства північних народів, з високою думкою релігії, повставала величава будівля нової культури? Проваджені злою долею, ми позичили перші зерна моральної й умової освіти в гнилій Византії, погорджуваній всіми народами. Мілка марність світа сего щойно відірвала її була від всемірного брацтва. І ми приняли від неї ідею зіпсуту людською пристрастю. В тім часі животворна засада єдности одушевляла всю Европу. Все випливало там з тої засади, все кристалізувалося довкруги неї. Всякий умовий рух старався обєднати людську думку. Всяка спонука проявлялася могутньою потребою знайти одну всемірну ідею: якраз це становить духа новіших часів. Чужі тій чудовій засаді ми стали здобичею завойовників. Скинувши чуже ярмо, ми моглиб покористуватися ідеями, що тимчасом розвинулися у наших західних братів. Та ми були відірвані від спільної родини.

Кілько ясних промінів прорізало в тім часі мряку, що покривала всю Европу. Більшу часть відомостей, що ними людський ум тепер гордиться, тодішні уми вже передчували. Характер новішої суспільности вже був означений. Християнському світови не доставало тільки форм прекрасного; він їх відшукав, звернувши погляд на старі памятки поганства.

(Далі буде).

гр.-кат. богословської і взагалі релігійної літератури в Галичині. І т. д. і т. д. всюди, все й у всім.

Вкінці ще одно: все духовенство в гр.-кат. Церкві в Галичині, від сільських парохів до Епископів включно, це свої люди, що вийшли з нашого народу. Тому інтерес нашого народу тотожний з інтересом гр.-кат. духовенства в Галичині.

Ну, а мова Богослуження в гр.-кат. Церкві в Галичині?

Богослуження в гр.-кат. Церкві в Галичині відправляються в церковно-славянській мові. Але та церковно-славянська мова Богослуження в гр.-кат. Церкві в Галичині зовсім зукраїнізована. Се значить, що вимова церковнославянської мови Богослуження в гр.-кат. Церкві в Галичині наскрізь українська.

А якжеж є з українською мовою в православній Церкві на українських землях Польщі?

Там вся „українізація" Церкви обмежується до мови Богослуження і то тільки в деяких нечисленних церквах. А поза тим все ведеться в неукраїнській мові — російській або польській: внутрішнє і зовнішне урядування парохіяльних, епископських і митрополичої канцелярій, виклади для православних богословів на православнім богословськім виділі варшавського університету і в кремянецькій православній Духовній Семинарії (яка навіть до українських установ звертається в польській мові!), навчання релігії в школах і — навіть вимова церковно-славянської мови Богослуження і т. д. Тут слід згадати ще, що в останнім часі поруч українізації має місце в православній Церкві вже й польонізація Богослуження. Се значить, що православна церковна влада дозволила вже на переклад Богослуження (Літургії й ін.) також на польську мову і те польське Богослуження вводить уже в православній Церкві. І зовсім льогічно. Бо коли допускається до Богослуження живу мову, то польська мова також не мертва. *)

Той чужий для українських вірних характер православної Церкви в Польщі надає їй чуже на загал православне духовенство, особливо вище. Воно майже поголовно по національности московське.

Чому в гр.-кат. Церкві в Галичині не підіймається питання про українізацію Богослуження?

Не підіймається передовсім тому, що в гр.-кат. Церкві в Галичині нема для того потреби. Нема потреби тому, що церковно-славянська мова Богослуження в гр.-кат. Церкві в Галичині для Українців не така чужа, як та сама церковно-славянська мова Богослуження в православній Церкві на українських землях Польщі. А се тому, бо вимова тої мови в уніятській Церкві українська. Яка велика ріжниця між вимовою церковнословянської мови в гр.-кат. уніятській Церкві в Галичині і в православній Церкві нпр. на Волині, видно наглядно з вимови тут і там уже перших слів св. Літургії. Отже: 1) церк.-слов. текст: „Благословенно царство Отца и Сына и святаго Духа нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ"; 2) в гр.-кат. Церкві в Галичині: „Благословенно царство Отца і Сына і святаго Духа нині і присно і во віки ві-

*) Ось видавництва Православної Церкви в Польщі:

[1]) Ελπις. Czasopismo teologiczne, wydawane przez ks. Metropolitę Djonizego, przy współudziale profesorów Studjum Teologji Prawosławnej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Nakładem Św. Synodu Kościoła Prawosławnego w Polsce z zasiłkiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Варшава. В польській мові.

[2]) **Воскресное Чтеніе.** Еженедѣльный церковно-народный иллюстрированный журналъ. Варшава. В російській мові.

[3]) **Слово.** Еженедѣльная церковно-народная иллюстрированная газета. Варшава. В російській мові. (З постійним додатком у польській мові: „Słowo", та деколи також в українській мові: „Дитина").

[4]) Церква і Нарід: малий місячник в українській мові в Кремянці.

ков"; 3) в правосл. Церкві на Волині: „Благословенно царство Атца і Сина і святаво Духа нине і прісно і ва векі векоф". Як бачимо, церковно-славянський текст в українській вимові в гр.-кат. Церкві в Галичині мало що ріжниться від живої української мови, а зате як дуже ріжниться він в російській вимові, яка панує в православній Церкві на Волині! Тому гр.-кат. Українцям церковно-словянська мова Богослуження не така чужа, як православним Українцям. Тому гр.-кат. Українці не бачать потреби викидати її з Богослуження.

Та не тільки українська вимова церковно-словянської мови грає ролю в тім, чому в гр.-кат. Церкві в Галичині не підіймається питання про українізацію Богослуження. Тут грають ролю ще й інші рації.

Отже передовсім справа самої української мови. Коли вже перекладати Богослуження на українську мову, то, розуміється, на українську літературну мову. Та чи сучасна українська літературна мова се вже щось остаточно вироблене і стале? Не треба бути аж фільольогом, щоб відповісти на те питання. Бо кождий інтелігентний Українець, що цікавиться українською літературою, бачить аж надто добре, як дуже українська літературна мова ще не усталена. Вона розвивається і дуже скоро зміняється по десятиліттям. Що воно так, свідчить про се наглядно українська літературна мова зперед війни (1914 р.) і теперішня. І то не тільки в Галичині але й на Великій Україні. А яка вона буде за дальших 25 літ!...

Отже колиб Богослуження перекладати на українську літературну мову, то ті переклади треба булоб що чверть або що пів століття відновляти згідно з поступом української літературної мови. Що так дійсно треба булоб робити, свідчать про се наглядно дотеперішні переклади на українську мову Святого Письма. Кілько є вже тих перекладів — і раз-у-раз треба перекладати у нас Святе Письмо на ново, бо мова попередніх перекладів вже не відповідає сучасному розвоєви української літературної мови. Так перестарівся вже переклад Святого Письма на українську мову, зроблений при кінці 19 ст. таким знавцем української літературної мови як П. Куліш. Британське Біблійне Товариство в Лондоні, що свого часу видало було переклад Куліша, нині доручило вже проф. Ів. Огієнкові виготовити новий переклад Святого Письма на українську мову. Та коли Біблію і Новий Завіт можна ще видавати на ново що чверть століття, то чи можна булоб видавати що чверть століття на ново церковні богослужебні книги і чи наші церкви моглиб раз-у-раз справляти ті дорогі книги? А як відомо, дотеперішніх церковних богослужебних книг уживають по наших церквах століттями. І ніякого зла з того нема. А який-же хаос бувби з нових книг, раз-у-раз змінюваних, се й дитині ясно.

Вкінці ще одна дуже важна рація промовляє за задержанням у нас церковно-словянської мови в Богослуженнях, а зокрема в Св. Літургії.

Як відомо, Богослуження се акт, що далеко відбігає від звичайної буденщини людського життя. Зокрема св. Літургія се небуденна Містерія. В ній оформлена Велика Таємниця, якої людина не може своїм розумом поняти, в неї може тільки вірити. Тому до небуденности і святости тої великої Містерії достроєне все: небуденна мова, небуденний одяг священика (ризи) і небуденне місце (церква). Все те становить оден прекрасний стиль, віками вкорінений в душі народа.

Подібне відношення до богослуження було в ріжних народів у ріжних часах. Зокрема що торкається мови богослуження, то мова та нігде не була буденна, але зовсім інша від буденної. Тому її й називали навіть святою.

Отже коли вже зміняти дотеперішню небуденну мову нашого Богослуження на буденну, то чомуж тоді не змінити і небуденного одягу священика підчас Богослуження (риз) на буденний — як се зрештою роблять сектарі — і небуденного місця Богослуження (церкви) на буденне (хату)? Бо вони прецінь також „не народні". Требаж бути послідовним. А золоті чаші й монстранції в церквах може „народні"? Згодом знайшлисяб і такі „національні пророки", що домагалисяб, повикидати чаші й замінити їх нпр. келішками, бо „нарід" вживає келішків — і ще як вживає! А хоругви „народні"? А свічники „народні"? Ну а іконостаси „народні"? І так „порядні" й послідовні „національні борці" моглиби згодом вибороти основне „прочищення", від книг почавши, на всім, що є в церквах, скінчивши. Та хто має розум, той відразу виступає проти таких безглуздних „реформ".

Третій докір робить проф. Власовський „непрошеним опікунам" Галичанам за т. зв. соборність в устрою Церкви себто за участь світських вірних в управі Церкви.

„По якому, далі, праву... — пише проф. В. — домагаються від нас та критикують нас з погляду другої ідеї нашого церковного руху — відродження соборних основ в устрію нашої Церкви?... То чомуж наші непрошені опікуни не домагаються впровадження соборности в греко-католицькій Церкві? Чому ми повинні боротися за цю давню особливість устрою Української Церкви, а вони ні? Аджеж у них нема ні єпархіяльних з'їздів, ні соборів з вірними — то чому на нас гримає Пемонт за це? З погляду католицького цілком послідовне відношення до ідей автокефалії, за які ми боремось, було виявлено на недавньому Унійному З'їзді у Львові (на засіданні 24 грудня м. р.) в рефераті проф. о. д-ра А. Іщака: „Становище Унії до автокефалії". Висновок референта такий: „автокефалія є новою формою церковної схизми серед самих незєдинених, бо віддалює їх від давньої Церкви 7-ох соборів; противорічить поняттю вселенськости Церкви та заперечує найвищий Христом установлений авторитет; народоправство і виборність, ці найважніші прикмети автокефалії, були, як свідчить історія Унії, тяжким лихом у нашім минулім і тому й нині ставиться до них Унія негативно". Виходить так звідсіля, що „нео-українофілів" „Діло" (ч. 25 б. р.) бє за те, що не боронять „засад соборного устрою", а „унія ставиться до тих засад негативно", та унія, яку табінські і другі з ними вважають „одинокою нашою національною вірою" („Нова Зоря" 29. XII. 1936 „Календар і письмо"). Більшого єзуїтизму до православних братів волиняків тяжко й придумати."

Щож сказати про той третій докір проф. Власовського на адресу Унії?

Тут знов треба ствердити становище в тій справі галицької католицької преси. А та преса ніколи не била православних Українців за те, що вони не боронять засад соборного устрою себто народоправства в православній Церкві, бо до того устрою сама ставиться засадничо неприхильно. А ставиться галицька католицька преса до народовластя і народоправства в Церкві неприхильно передовсім тому, що народовластя і народоправство в Церкві суперечить з католицьким розумінням завдань Церкви. Бо по католицькому розумінні Церква має вести вірних і правити вірними, а не навпаки: вірні Церквою.

Тому докір проф. Власовського Унії за інакше становище в тій справі „Діла" се грубе непорозуміння. Унія і „Діло" се поняття, які зовсім не покриваються.

Про те, чи Унія наша національна віра та чи має вона моральне право ширитися на українських землях, поговоримо в окремій статті.

В кождій читальні повинні бути дві брошури під наголовком

Узасаднення „Скали" та „Скала" і „Просвіта"

Ціна кождої 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Ті брошури поясняють, чому треба було основати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і який напрям праці є в читальнях „Скали" і „Просвіти". Там знайдете першу в нас фільософію народно-просвітного руху.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. поверх.**

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Слово о пълку Игоревѣ"

Найкраща історична лицарська поема наших батьків і хто її автор.

У 750-літній її ювилей.

Від самого часу відкриття найціннішого поетичного твору старої української літератури аж до останніх часів — отже вже поверх 140 літ — учений світ стоїть у правдивім захопленні перед сим твором, перед „Словом про Ігорів похід". І таксамо від його відкриття, зокрема після пропажі його автентичного рукопису в пожарі Москви 1812 р., підносяться голоси — чи се не фальсифікат? Аджеж час його відкриття й початки зацікавлення ним — кінець 18 й перші десятиліття 19 ст. — були якраз тим часом, коли повстали сфальшовані „пісні Осіяна", пізніше хочби „славнозвісний" фальсифікат Ганки „Короледворський рукопис". Та наше „Слово о полку Ігоревім" видержало всі проби: найшлися відгуки його в майже сучасній літературі, що вже поза всякий сумнів кладуть його автентичність. І так відгомін окремих місць „Слова" маємо нпр. в Апостолі московської Синодальної Бібліотеки з 1307 р., в 1-ім Псковськім літописі під 1514 р., у „Задонщині" з XV ст., в т. зв. „Моленію Данила Заточника" й ін.[1]) Та що найцікавіше — се найстарший натяк на „Слово о полку" в Галицько-волинськім літописі, де в знаменитій передачі пісні про євшан-зілля сказано, що „тоді Володимир Мономах пив золотим шоломом (воду з) Дону": се натяк на відоме місце в „Слові о полку" — слова Кн. Ігоря: „Хочу голову свою покласти, або напитися шоломом із Дону!"[2]) Автентичність „Слова" певна; найстарший натяк про нього провадить до Галицько-волинської Держави. Як побачимо дальше — не припадково.

Повстало „Слово о полку Ігоревім", згідно з вказівками в його тексті, в 1187 році. Отже тепер сповнилося три чверти тисячліття від його появи. Від самого початку воно чарувало слухачів, — бо такі твори тоді радше слухалося, як читалося, — чарує їх і досі. В науковій літературі маємо велику масу праць про нього, пояснень, окремих студій про поетику й реалії „Слова", про його вартість як історичне джерело.[3]) Всежтаки три найосновніші праці про нього, давніша й новіша, вийшли в українській мові. Се найширше коментовані тексти, що досі є й довго ще будуть необхідні для кождого дослідника: праця о. Омеляна Огоновського, професора львівського університету, й недавно помершого акад. Володимира Перетца з походження Жида, що ціле своє життя присвятив дослідам над українською літературою. Також третє дуже поважне видання „Слова о полку" з коментарем людини глибокої ерудиції вийшло від українського мовознавця й фільософа, професора харківського університету, Олександра Потебні.[4])

В 750-ліття „Слова о полку" появилися нові українські переклади й опрацювання: прозовий, приладжений для шкільних і популярних цілей переклад зі вступом і коментарем Петра Олександра Коструби,[5]) поетичний (цілість) Святослава Гординського[6]) та для школи, в поетичних перекладах зладжені виїмки пера Миколи Матієва-Мельника.[7])

„Слово о полку Ігоревім" — се твір, що вийшов з кругів нашої княжої дружини, зі столичного города Києва. Його поетичні попередники збереглися в нашім найдавнішім літописі, „Повісті временних літ", а безпосередно перетривали століття в своїй поетичній формі первісно українські, але збережені донедавна лише на далекій московській півночі, „билини" чи „старини", як їх називають. Не вродилося воно так без попередників, як і не остало без наслідників. Але серед них визначилося воно двома прикметами, що їх позбавлені інші: сучасним записом на письмі, зладженим напевно самим автором, й індивідуальним артизмом, що далеко перевищив як сучасні йому, так давніші й пізніші „колективні" твори. Та коли про літературну традицію „Слова" можемо сказати бодай тільки, що оригінальний текст з 12 ст. не доховався і вчені перед 1812 роком мали до диспозиції лише пізнішу копію (мб. з 16 ст.), з деякими помилками (звідти „темні місця" в „Слові"), — то про автора не можемо сказати й тільки певного.

Оскільки говориться про ту темну справу (може таки „найтемніше місце" в „Слові"), себто про автора нашої поеми, на основі самого лиш тексту її, то відповідь лише в однім буде майже певна: що він рішуче був княжим дружинником, не духовним. Бо вже питання: чиїм саме був дружинником, київського Князя, чи чернигівського, і звідки був родом — викликають сумніви. Велика пошана для київського Князя Святослава казалаб додумуватися, що автор „Слова" був його дружинником, а рішуче критична оцінка поступків Ігоря, що навели нещастя на нього й Руську Землю, вказувалаб на неприналежність його до Ігоревої дружини. Та інші місця можуть свідчити про щось друге. Думаю про широкий патріотичний світогляд автора, що обіймав зором всю землю „Володимирового племени", цілий схід Европи (звідти зворот і до суздальського Князя й до білоруських), а яким міг бути перенятий і Чернигoвець з Ігоревої дружини і Галичанин і Киянин. Маю також на думці окреме визначення галицького Князя, Ярослава Осмомисла. Сама назва „Осмомисл", прикладена як епітет до імени галицького Князя, що означає його високу мудрість,[8]) вказує очевидно на якийсь особливий звязок автора „Слова о полку Ігоревім" з Галичиною й галицьким Князем. З самого тексту „Слова" вказує на ближчий звязок з Галичиною докладне знання галицької пограничної твердині Пліснеська (нині частина села Підгірці в Золочівщині).[9]) А з инших прикмет вказує на те саме — мова поеми, що має богаті анальогії в архаїчнім галицькім говорі, гуцульськім.[10])

Його ближчому звязкові з Чернигівщиною не перечить критичне відношення до Кн. Ігоря, ні звеличання Кн. Святослава. Щодо першого, то українські княжі дружинники нераз критично висловлювалися про своїх володарів, а їх панегіристами вони були найменш усього. Нпр. літописець Якiв, автор першої частини Гал.-вол. літопису, не зважаючи на всю свою симпатію до Кн. Данила, висловив бодай в одному місці своє виразне застереження до його поступку — і то в офіційнім літописі![11]) В імя отже добра Руської Землі, вищого від особистої амбіції молодшого Князя, міг мабуть старий дружинник скартати в поетичній формі молоде орленя, що занадто довірило своїм несильним іще крильцям. Протиставлення Ігореві „сокола, що випірився", старшого Князя київського Святослава (з чернигівської лінії!),[12]) теж не може рішуче виключати ближчого звязку автора „Слова" з Чернигівщиною, а ще ближче — таки з Ігорем Святославичем.

Коли так, то відношення нашого дружинника-поета до Ярослава Осмомисла й загалом до Галичини булиб цілком зрозумілі. Якраз в часах, коли Кн. Ігор їшов на Половців, у нього перебував син Ярослава галицького, Володимир, прогнаний батьком з Галича. Ігор був жонатий з дочкою Кн. Ярослава, отже Ігор був його шурином. Поворот Кн. Ігоря з половецької неволі досить близько сходиться з часом повороту Кн. Володимира до батька. Київський літопис пише під 1183 роком про прогнання й про те, що Володимир „подався до свого зятя (-шваґра), до Ігора Святославича, до Путивля, й цей приняв його з любовю й віддав йому велику честь, держав його в себе два роки, а на третій рік погодив його з його батьком і післав із ним свого сина, зятя Рюрикового, Святослава (до Галича)".[13]) Се сталося видимо перед походом, виходилоб, що вже в 1185 році. Чи не бувби природним здогад, що якраз з Володимиром Ярославовичем прибули до Чернигівщини (до Путивля) Галичани і що один з них став потому автором „Слова"? В сей спосіб найлекше булоб вияснити натяки на Галичину в поемі, високу пошану її автора до Кн. Ярослава Осмомисла, діялектичні прикмети „Слова" і — врешті — ту особлившу симпатію до Княгині Ярославни, що їй присвячено спеціяльний розділ, найтепліший у цілій поемі. Такій розвязці не противиться й інше, що знаємо зі „Слова" й із-поза нього.

Очевидно не місце тут на спроби рішення інших „темних місць". У сій ювилейній згадці бажав я лише кількома словами натякнути на особливо близькі звязки автора „Слова" з Галичиною. Може дальші досліди, особливо з майже неруханої в нас історичної діялектольогії, кинуть іще неодин жмут світла на се питання.

А покищо в закінченні хочу ще раз підкреслити, що в усеукраїнську літературну скарбницю, вже в початках світлости нашої словесности, наша Галичина від себе дала правдивий діямант, який ясним світлом світить далеко поза межі нашої Батьківщини.

Теофіль Коструба.

---

[1]) Зіставлення гл. Слово про Ігорів похід. Вступ, переклад і пояснення Петра Олександра Коструби. Львів, 1928, стор. XXVII і д.

[2]) Т. Коструба, Рідна традиція в Галицько-волинській Державі. „Хліборобський Шлях", 1935, ч. 6.

[3]) Впроваджує в наукову літературу (до 1920 р.) бібліографічний огляд у проф. М. Возняка, Історія української літератури, т. І. Львів, 1920, стор. 326—328. Новішого бібліогр. огляду нема.

[4]) Ом. Огоновський, Слово о пълку Игоревѣ. Поетичний памятник руської письменності XII віку. Львів, 1876; А. Потебня, Слово о полку Игоревѣ. Текстъ и примѣчанія. Вороніж, 1878; В. Перетц, Слово о полку Ігоревім. Памятка феодальної України-Руси XII віку. (Збірн. іст.-філол. Відд. УАН., ч. 33). Київ, 1926.

[5]) Гл. нотка [1])

[6]) Слово про Ігорів полк. Український героїчний епос кінця XII століття. Переклав Святослав Гординський. Львів 1936.

[7]) Слово про Ігорів похід. Український лицарський епос княжих часів. У переспіві та поетичному перекладі подав Микола Матіїв-Мельник. Львів, 1936.

[8]) Про сей епітет істнує навіть невеличка спеціяльна література: П. В. Буличев, Что значит эпитет „Осмомысл" в Слове о п. Иг., „Русский Исторический Журнал" 1922, VII; В. Перетц, К изучению Сл. о п. Иг. ИОРЯСл. т. 28, стор. 178-179; В. Ржіга, Ярослав Осмомисл у „Слові о п. Іг." „Науковий Збірник" за 1926 р. (Київ); Ф. Покровский, Ярослав „Осмомысл". Сборник ОРЯСл., т. 101, III (1928) і заг. праці.

[9]) Гл. В. Щурат, Вид Пліснеська в „Словѣ о полку Игоревѣ". „Записки НТШ.", т. 128 і окр.

[10]) В. Щурат, З „Гуцульщини" до „Слова о полку Ігоревім", у кн. „Літературні начерки", Львів, 1913 (передр. з „Діла").

[11]) Гл. Галицько-волинський Літопис. Переклав і пояснив Теофіль Коструба. Ч. II. Львів, 1936, стор. 6: „Данило.., сказав якесь слово заразуміле, що його Бог не любить".

[12]) Родові відносини Ігоря, Святослава й Ярослава Осмомисла такі:

Олег Святославич

Ярос. Осм. † 1187 — Святос. † 1166 — Всевол. † 1146

дочка — Ігор † 1202 — Святослав † 1194

Володимир

[13]) Гал.-вол. літоп., ч. I, стор. 82.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Рід покути за наші гріхи. По перше розважте, що правдивого роду покути за наші гріхи не сміємо вчитися з засад і звичайного поступування дітей сего світа, котрі нічого більше не бояться, як зранити себе і спротивитися своїм примхам, жадобам і нахилам. Через те заклик, осягнути гідні овочі покути, се для них тверда мова, якої вони не можуть слухати. Правдивого способу покути за наші гріхи можемо навчитися тільки від дітей світла, т. зн. з науки і вправи святих. Вони мали зовсім інакші поняття про зло гріха, як люди міра сего, отже також зовсім інакший спосіб думання й поступування щодо покути. Вони се доказали строгими покутними вправами, на які вони себе продовж цілого свого життя засуджували за кару за свої гріхи. Є богато монаших чинів в Церкві Божій, в котрих тисячі осіб обох полів, що зірвали зі світом, посвячуються щоденним умертвлюванням і покутам. Чи се не голосно промовляючі памятники і живі приміри того правдивого роду покути, який дух Божий звичайно дає тим, котрих він переконав, щоб відійшли від гріха, то значить котрим він показує, яке гидке зло гріха й як богато треба зробити для його відпокутування?

По друге розважте, як той сам дух Божий дав старій Церкві ті закони і приписи, що їх звичайно називаємо покутними канонами. Вони многі сотки літ задержали свою силу. Сокрушені грішники піддавалися в тих приписах ріжним постам і иншим упокоренням, особливо за смертельний гріх на три, сім, десять, деколи пятнацять і більше літ. І мимо того думали вони, що вони не забогато зробили. О, як дуже повинно се переконувати грішників, що більше мусить статися для відпущення їх гріхів, як вони дотепер думали! Бо хоч згідно з новою наукою Церкви вже не настоюється на ті покутні канони, то всетаки Бог все той сам і гріх таксамо зненавиджений в Його очах як давніше. Грішник і тепер не менше винуватий перед Божою справедливістю як передтим. І тому грішник мусить уважати, щоб по всім своїм силам відпокутувати свою вину частими постами й иншими умертвлюваннями тіла як також милосердними вчинками і безнастанними молитвами.

По третє розважте, що є три головні покутні вправи, яких не повинен занедбати ніхто, що допустився хоч одного смертельного гріха. Перша і найважніша покутна вправа: щодня впасти перед ноги Ісуса Христа, звогчити їх покутними слезами, що пливуть з люблячого серця, й усильно просити дарування всіх дотеперішніх образ — Його дорогоцінною кровю. Друга покутна вправа, що сама випливе з першої, та, щоби в той спосіб свої гріхи все маючи перед очима, приносити щодня Богові в покуті за них якісь добровільні умертвлювання своєї волі, чести або пожадання бодай в малих річах, коли не, мається відваги або сили до більших жертв; напр. в тім дусі вставай скорше рано, уникай всякого надміру в їдженні, питтю, сні і розривках та при кождій нагоді умертвляй свою гордість, свою цікавість і свою змисловість. Трета покутна вправа та, щоб ми за свої гріхи в дусі покути посвячували також щодня всі праці, до яких ми зобовязані в нашім стані, з усіми муками й терпіннями, що їх зносимо в житті чи в хвилі смерти, щоб вони злучилися з працями й терпіннями Сина Божого. Нехай ті Божі терпіння освятять наші, щоб ми все уважали себе, що знаходимося під ярмом покути, яке вложив Всемогутній за гріхи і яке ми повинні зносити з покорою, терпеливістю й мужністю. Хто пильно витреває в тих трьох вправах, той колись буде узнаний правдивим покутником. Такий осягне корону правдивого покутника, хоч обставини його життя, його сила або його здоровля не дозволяли йому на інші строгости покути. Одначе тим трьом покутним вправам, однаково легким як і спасенним, повинен піддатися кождий грішник без виїмку.

Постанови собі, нині, коли ще маєш перед собою час, всякими можливими способами відпокутувати за свої гріхи, щоб тебе не застукала ніч і ти тоді надармо бажавби відпокутувати, коли вже не зможеш.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЛУЦЬКУ відбулася 25 м. м. нарада українських діячів Волині з воєводою Т. Юзефским. Радили над національними справами волинських Українців.

В ГОРОДЕЦЬКІМ ПОВІТІ в селах Ставчани і Добряни поліція увязнила 80 парубків комуністів. Увязнені мали знищити богато придорожних фігур і мали говорити, що мусять запровадити порядок і зробити те, що тепер діється в Еспанії й у Совітах.

НА ТЕРЕНІ ГАЛИЧИНИ польські адміністраційні власти опечатали домівки професійних союзів в цілім ряді міст „за діяльність незгідну зі статутами“.

ЛІКВІДУЮТЬ в сім місяці (квітні) три німецькі щоденники в Польщі: „Поммереллер Тагеблят“ у Тчеві, „Обершлезішер Курієр“ в Хоржові і „Альгемайне Нахріхтен“ у Вомбжезні. Польська преса пише, що причина того в тім, що фінансове положення Німеччини гіршає і тому здержано субвенції. Та в дійсности не так гіршає як більше йде на військо.

У ГДАНСЬКУ завісили на 6 місяців орґан католицької партії Центра „Данцігер Фольксцайтунґ“.

ПАПСЬКИЙ НУНЦІЙ В БЕРЛІНІ монсіньор Орсеніго відбув розмову з представником німецького міністерства закордонних справ Дікгофом. Нунцій мав заявити, що папська енцикліка про Німеччину не суперечить духови конкордату. Представник міністерства вичислив нунцієви німецькі заміти щодо конкордату.

ІТАЛІЯ старається довести до порозуміння між Югославією й Угорщиною та Альбанією.

ЗГОДА МІЖ ІТАЛІЄЮ Й ЮГОСЛАВІЄЮ викликала занепокоєння у Франції. Французька преса видвигає ріжні застереження проти італійсько-югославянського договору. Вона боїться, щоб осередок впливу на Малу Антанту не перенісся з Парижа до Риму.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Дельбо відвідав підчас свят мін. Бека в м. Канн і відбув з ним довшу нараду.

МЕКДОНАЛЬД заявив в лондонськім парляменті, що в коронації англійського короля возьме участь 32.500 військових, в тім з фльоти 4.000, з летунства 3.000.

МАНЕВРИ АНҐЛІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ відбуваються в каналі Ля Манш при участи летунських ескадр.

АНҐЛІЯ постановила значно зменшити своє військо в Палестині, що викликає занепокоєння Жидів.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ святкували торжественно Великодні свята на цілім фронті. На декотрих відтинках фронту відправлено Службу Божу 30 м. від становищ червоних.

КАТАЛЬОНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Компаніс заявив, що не погодиться на те, щоб правительство червоних у Валенсії вмішувалося до внутрішних справ Каталонії.

НАСЕЛЕННЯ БАРСЕЛЬОНИ урядило демонстрацію проти висилки каталюнської міліції на відсіч Мадридови. Барсельонці примусили міліціонерів вернутися до касарень.

УЗБРОЄНІ ЕСПАНСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ два малі рибацькі судна напали на великий паровий корабель червоних, що віз ріжні річи з Анґлії, та затопили його.

ЄГИПЕТСЬКИЙ КОРОЛЬ прибув до Женеви.

НОВИНКИ

Сокільський Руханковий Вечір відбудеться у Львові, в салі Театру Ріжнородностей, 7 ц. м. в год. 19.30. Його уряджує Сокіл-Батько при співучасті сокільських гнізд Львова.

Президент міста Львова д-р Ст. Островский признав на рік 1936-37 м. і. ось які субвенції українським і москвофільським установам: Рідній Школі 150 зол., Кооперативі „Український Театр“ 400 зол., Національному Музеєві 300 зол., церкві св. Миколая 200 зол., Захоронці „Рідної Школи“ на Знесінні 100 зол., Т-ву „Українська Захоронка“ 1.000 зол., для Сирітського Захисту СС. Василіянок 100 зол., бурсі Народнього Дому 100 зол., Ставропигійській бурсі 100 зол., бурсі „Общества Русских Дам“ 100 зол., Сирітському Захистові оо. Студитів 100 зол., Ремісничій Бурсі при вул. Пасічній 300 зол., Порадні Матерей при вул. Ходоровського 100 зол.

Ревізійний Союз Українських Кооператив переніс свої бюра до нової домівки при вул. Технічній 1.

Безробітні у Львові намагалися викликати заворушення 30 м. м. По невдалій демонстрації під бюром Фонду Праці товпа зібралася на розі вулиць Янівської й Бема та заатакувала трамвай. Моторовому вдалося втечи з трамваєм. В однім трамваєвім возі вибито шиби камінням. Поліція на самоходах розігнала товпу.

Югославянський академічний хор „Обилич“ приїде до Львова 8 квітня с.р. Той хор засновано 1884 р. Свою назву взяв він від Милоша Обилича, героя та співця з Косового Поля. На фестівалю студентських хорів у Мінхені дістав він першу надгороду.

Шкільна влада звільнила зі служби без подання причини п. Макара Цапа, вчителя з Судової Вишні. Се звільнення викликало серед місцевої української суспільности велике негодування, бо п. Цап виконував свої вчительські обовязки дуже совісно.

В Бариші коло Бучача скажений пес покусав кількоро людей і кілька псів.

В Карлові снятинського повіту невідомі справники вдерлися в ночі до крамниці купця Гершона Тавбера. Коли Тавбер з жінкою ввійшли до крамниці, напасники застрілили їх з револьверів. Сполошені прохожим напасники втікли, покидаючи зграбовані річи. Такі напади стають щораз частіші.

До церкви в Лютинці пов. Жидачів вломилися в ночі злодії та вкрали срібну позолочувану накривку чаші, вартости 100 зл.

На 4 місяці вязниці засудили у Рявшеві робітника Українця Івана Працоня за те, що в суперечці сказав до робітника Поляка: „Ти польська свине“.

В селі Дятковичах на Рівенщині організують першу на Волині кооперативу здоровля.

Український спортовий клюб „Запоріжжа“ повстав у Варшаві. Він обєднує майже виключно українську студентську молодь вищих шкіл Варшави.

В Чернівцях повстало нове українське видавниче товариство „Базар“ при щоденнику „Час“. Перший виданий ним твір це „Сотник Богдан Хмельницький“.

Пятнистий тиф на Буковині ширится дальше. Для протиділання пошести над берегами Прута створено санітарний кордон. Кождого, хто переходить кордон, піддають дезинфекції.

Зелізничу лінію задумують будувати між Ужгородом і Мукачевом.

В Зубовицях пов. Томашів пожежа знищила 15 мешкальних домів, 41 ріжних господарських будинків та частинно інвентар живий і мертвий. Шкоди около 26.000 зл.

Гумор. — Головний командант поліції Кордіян Заморський видав обіжник, яким наказав поліції уживати чистої мови в поліційних протоколах. Кажуть, що за те має стати членом ПАЛ (Польської Академії Літератури). — „Врубле“, ч. 12.

Міністерство внутрішних справ припоручило громадам в приграничних воєвідствах помагати орґанам граничної сторожі. Громади обовязані уділяти скарбовим властям інформацій і розвідок, переховувати заняті товари, достарчати підвод і т. п. Всякі кошти звязані з тим має покривати гранична сторожа.

В Кракові увязнено б. директора Залічкового Товариства в Хшанові, Яна Гжелевского, у звязку з викритим м. р. зловживанням на поверх пів міліона зл. Гжелевский, 70-літній старець, був директором того т-ва около 40 літ. Крім того був кілька літ бурмистром Хшанова.

В Завєрцю скінчив самогубством судовий коморник Александер Хшонстовский.

Нові поклади камяного вугля відкрили на терені громади Видачів, коло Переворська.

В Польщі сконфісковано німецький атляс „Ганза Вельт-Атляс", виданий у Берліні. В атлясі червоною лінією була зазначена колишня пруська займанщина.

В с. Вжесня затроїлася грибами родина місцевого коменданта постерунку поліції, зложена з 4 осіб.

За службові проступки увязнено в Отвоцку коменданта постерунку поліції Й. Шпайсера. Крім того увязнено ще 5 осіб, підозрілих у „співпраці" зі Шпайсером.

Землетрус відчуто знова в Катовицях і околиці. Шкід не було.

В околиці Ольштина зударився автобус з вантажним самоходом. В автобусі вибухла бензина і цілий самохід став у вогні. Чотири особи погибли.

До маґазину футер „Камчатка" в Познані кинув хтось в ночі бомбу. Внаслідок вибуху маґазин цілком здемольований і рівночасно вибухла пожежа. Шкоду обчисляють приблизно на 150.000 зл. Крамниця була заасекурована на 50.000 золотих.

Ґдинські робітники, зорґанізовані в 333 (Звйонзек Звйонзкуф Заводових), звернулися до Морського Уряду з просьбою усунути з Кваліфікаційної Комісії їх представника Казимира Русюка, засудженого недавно на 1 р. вязниці за богохульство. Робітники підмітили, що хочуть, щоби про їх долю і кваліфікації рішав чоловік, який уважає католицьку релігію основою суспільної моральности.

Обіг банкнотів у 2-й декаді березня впав у Польщі о 958.8 міліонів зл. Покриття золотом виносило 36.21%.

В Москві в квітні с. р. відбудеться великий загально-совітський зїзд жінок зелізничих працівників, подібний до зїзру жінок офіцирів червоної армії, що відбувся в грудні м. р.

З 250.000 вантажних самоходів і 50 тисяч особових, що належать до совхозів і колхозів, половина стоїть: задля браку запасових складових частей не можна їх направити.

Тайну гарбарню викрили в Москві. Власника гарбарні увязнили, матеріяли сконфіскували.

В Чехословаччині ширить ся сильно протирелігійна пропаґанда. Її ведуть комуністи.

Просимо відновити передплату, щоб на самі свята не треба було здержувати часопису.

З костела св. Франціска у Празі вкрали старинний хрест, виконаний з бронзового оріхового дерева, лямованого сріблом. На перехресті рамен уміщена овальна позолочувана коробочка з останками св. Хреста.

В Ромунії отвирають вже високі школи. Всі студенти зобовязалися під словом чести не брати участи в політичнім житті.

В мадярській мові вийшла книжка п. з. „Територіяльний і суспільний розвиток Спишської Землі", сторін 377 з картами. Автор її Анталь Фекете Надь, архівар Національного Архіву в Будапешті, спер свою працю також на незнаних досі грамотах. Праця та писана з мадярського національного становища, але важна і для нашої історії, бо Спишська земля належала до наших територій.

Канцлер Гітлєр відбуде незабаром інспекційну подорож по Надренії. Він хоче познакомитися зі станом фортифікаційних робіт по лівій стороні Рену.

В Мінхені помер 85-літній ґенерал гр. Фелікс фон Ботмер, що в 1915 р. був вождом полудневої армії в Галичині.

„Дейли Гералд" доносить з Берліна, що німецьке правительство зарядило загальну мобілізацію молодих людей в поборовім віці, затруднених у промислі. Місця змобілізованих молодих займуть люди старші. Ті, що дістали покликання, будуть віддані до розпорядимости армії. Се має бути родом пробної мобілізації всіх збройних сил держави.

Хто не авансує в Німеччині? В Німеччині появився розпорядок, яким виключено від авансів тих, що колинебудь належали до трьох орґанізацій: 1) до Німецького Т-ва Мирового, 2) до Паневропейської Унії, 3) до Масонської льожі.

Німецький учений Г. Вайдгаас оповістив працю п. з. „Зміни форм у російськім будівничім мистецтві". Сторін 108 і 43 таблиць. Ціна 5.20 марок. Видано в м. Галле.

В Анґлії застрайкували механіки в металевім промислі. Се може сильно опізнити її зброєння.

„Свято війська" обходитимуть у Злучених Державах Півн. Америки 6 квітня. Того дня припадає 20 річниця приступлення Злуч. Держав до світової війни.

Магараджа з Траванкору (в Індії), Ші Варма, оповістив розпорядок, яким дозволив членам секти паріів вступати до ґіндуських святинь. З того приводу побоюються розрухів висших каст.

Відзначена курка. В годівлі расових курей в Кужентніку на Поморі курка ч. 111 здобула „чашу несности". Продовж 11 місяців знесла вона 262 яєць загальної ваги 15 кґ.

Гумор. — Відважний. — Малий Івась вибив шибу. Тато питає його, на що він се зробив. — „А бо мої товариші казали, що я не відважуся на те!"

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Високопреподобний о. Ґіль в Яргорові. Дякуємо, піде.

ЖЕРТВИ:

Отець Николай Синевідський, о. М. Стецик і о. Й. Лушпинський в Товстенькім, п. в місци зол. 5 на фонд катол. преси з приводу Ювілею Їх Екси. Кир Григорія.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.23—1.20, фр. франки 24.25 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерлінги 25.85 — 25.70, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 16.30 — 15.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 31 березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	3.95 зол.
1 кґ. масла дес. експорт. з опакув.	3.00 зол.
1 літра молока	0.22 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.00 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 26 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 31. III. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.10 зол.
Товщені качки І. кляси	1.30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Кухарка в середнім віці, 28 літ практики на приходстві, шукає праці найрадше у священика. Ласкаві зголошення до Чит. „Просвіти" в Карликові, п. Буковсько. 30-1—2

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503,881
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 8 квітня 1937. Ч. 26 (1026)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ „СКАЛИ"

Ухвалено скликати річні Загальні Збори парохіяльних читалень „Скали" на першу пятницю по Великодні 7. V. 1937 в Станиславові.

Засідання Головного Виділу „Скали", що на нім обговорено й вирішено всі справи звязані з річним Загальним Зїздом, відбулося в Станиславові, дня 2 с. м. і тревало від год. 5 попол. до год. 11. 45 з перервою на вечеру. В засіданні взяли участь отсі члени Головного Виділу: 1) Др Б. Недільський, 2) Дир. Г. Заморока, 3) Др Л. Голінатий, 4) Дир. Т. Мартинець, 5) Інж. В. Зубрицький, 6) о. Сен. Р. Лободич, 7) Радн. Е. Барановський, 8) Радн. Ґ. Величко, 9) о. Декан Ю. Гірняк, 10) Др О. Гординський, 11) С. Слюсарчук, вл. друкарні, 12) Др О. Назарук. Заступники членів виділу: 13) М. Тиханюк, 14) о. В. Микитюк, заст. секретаря, 15) І. Головенко, 16) Др А. Перегінець. Орґанізатори: 17) А. Дуткевич, 18) Мр В. Шкварок, 19) В. Реннер, 20) С. Олесницький, 21) І. Король, 22) Мр Я. Гриневич, 23) Г. Сіятовський. Вислухано реферату п. Г. Сіятовського (печатаємо його внутрі сего числа „Нової Зорі") та звітів орґанізаторів і переведено над ними дискусію. Ухвалено предложений Головою п. др Недільським денний порядок Загальних Зборів, які відбудуться 7 травня с. р. в Станиславові: О год. 8 рано Богослуженя в катедрі. О год. 9 рано отворення Загальних Зборів (5 мінут), відтак секретар др Голінатий відчитає 10-мінутовий звіт, касієр 5-мінутовий звіт, орґанізатор п. Дуткевич 20-мінутовий звіт. В нім буде короткий зміст звітів всіх орґанізаторів. Реферат буде тільки один на тему „Скала й Церква" і потреває 40 мінут. Позатим весь час призначений на дискусію і вислуханя Кураторів та селян, що приїдуть в характері делеґатів читалень „Скали" з краю. Зїзд має скінчитися найдальше до год. 5 по полудні.

Кровавий погром баптистів в Золочівщині.

Від довшого часу в Золочівщині увихаються ріжні сектанти і стараються звербувати собі прихильників. В ремезівській волости розвинули живу діяльність баптисти. В своїй аґітації вони оплюгавлюють католицьку Церкву, підюджують проти наших священиків, грозять, що незабаром прийде час, коли збурять всі наші церкви і т. п. Таке поступованя обурило нарешті наших людей. Серед такої атмосфери ремезівські селяни 21 березня вийшовши з церкви і почувши про найновіші богохульства масово кинулися на доми сектантів, вибили їм вікна дощенту і до крови їх потурбували. Ві второк 23 березня розійшлася в селі чутка, що поліція має забрати підозрілих у спричиненні погрому. Хтось ударив у дзвін на трівогу. Збіглася маса селян, головно жінок, і заявили, що не дадуть увязнених. Хтось крикнув: „Бий баптистів-комуністів!" Юрба кинулася знов на доми сектантів і здемолювала їх. Поліція з трудом розігнала юрбу. Того самого дня вечером 700 осіб греко-католиків кинулося на доми баптистів, демолювали їх і побили кільканацять сектантів. Подібні погроми сектантів були також в сусідних Шпиколосах. Поліція увязнила кільканацять осіб. („Н. П."). — З того ясно, що відразу треба не допускати сект до наших сіл і міст.

Тайний договір між СССР і Литвою.

Аґенція „Балт-Пресс" оповістила зміст тайного договору приязни, що його мав заключити СССР з Литвою. Совіти мали зобовязатися достарчити Литві 20 підводних суден і 2 кружляки. В м. Шавлі Совіти мають урухомити ганґари для 3-ох летунських бригад. Кожда бриґада має обіймати по 5 полків, кождий полк по 45 літаків. Литва зі своєї сторони мала зобовязатися помагати Совітам в разі війни. На підтвердженя сеї вістки треба ще виждати.

Чеський военний промисл переносять до Ромунії?

Ромунська преса приносить вістку, що чеське правительство задумує перенести частину свойого военного промислу, а саме деякі фабрики з Пільзна і Берна, до Ромунії. Той проект висувають з оглядів стратеґічних. Бо тепер цілий военний промисл Чехословаччини положений в обсягу ворожого летунства.

Конфіскати в Чехословаччині.

З Ужгороду наспіло до Львова 7-е число „Народної Сили", орґану Української Селянської Партії. Воно ціліське біле. Несконфіскований тільки цитат з Масарика „Скільки собі виборете, стільки будете мати", далі цитати з Шевченка й на кінці маленька увага від Редакції, в якій сказано: „Демонстративне наше число най буде доказом нашої національної чести". — Ми не входимо в те, що це за орґан, але думаємо, що навіть якби він не знати що виписував, то воно так не шкодилоб опінії чехословацької держави, як шкодять аж такі конфіскати. Атже в світі на такій основі зачне вироблятися погляд, що в Чехословаччині зникла свобода слова, а такої опінії не повинен тій державі бажати ні один її приятель. Згадані конфіскати викликують скрізь велику дивовижу.

Комуністична робота в Чехословаччині.

Чехословацька комуністична молодь орґанізує виставу, що має зобразити акцію антифашистівської молоді в Еспанії. Комуністичні круги в Чехословаччині думають, що такий спосіб пропаґанди причиниться до поширення думки т. зв. людового фронту та що й инші краї повинні його наслідувати.

„Війна з воронами".

Фармері стейту Оклягома в Північній Америці звернулися до властей стейту з домаганням усунути язву ворон, що нищили озимини і шкодили засівам. Власти стейту виасиґнували на ту ціль 8.000 долярів і приступили до енерґійного нищення язви. На полях вижолоблено около 50.000 гнізд динаміту, що вибухали вбиваючи ворон на місці. В той спосіб на полях Оклягоми виницено минулої зими около 200.000 ворон. Чи не треба буде їх колись спроваджувати?

MIЖНАРОДНІ СПРАВИ

Бельґія

Як вона вимоталася з біди і які тепер перспективи перед Німеччиною.

Наспіли вже певні вісти про те, як Бельґія вимоталася з біди. Значить, освободилася від военної спілки з Анґлією і Франціею, що задля неї страшенно сплила кровю в часі великої війни, а нічого з тої спілки не скористала. А що тепер ситуація в Европі знов до краю напружена, отже король Бельґії Леопольд III поїхав особисто до Лондону і там нарешті добив торгу.

Лондонський „Дейли Гералд" пише про це ось що: Заграничка політика Бельґії матиме на будуче отсі три засади: 1. Незалежність. 2. Невтральність. 3. Безсторонність супроти всіх трьох своїх сусідів: Анґлії, Франції й Німеччини. Король Бельґії заявив правительству Великої Британії, що Бельґія не може тепер провадити иншої політики, бо тільки така політика відповідає волі всего її населення (як відомо, Бельґія се держава двонаціональна, романсько-ґерманська). Вона не може більше виступати як активний партнер в ніякім союзі західних держав. Як відомо, Франція, Анґлія і Бельґія мали передтим договір, на підставі якого ті три держави ручили собі взаїмно ненарушимість своїх границь, отже в разі вибуху війни кожда з них була обовязана давати своє військо для оборони не лише своєї але і двох инших держав. Тепер мала Бельґія сказала двом великим спільничкам, що вона з тої спілки вийшла окрівавлена і зруйнована, хоч разом з ними і виграла велику війну. Отже дякує за таку виграну на будуче.

Лондонський кореспондент паризького „Фіґара" пише, що по такій заяві бельґійського короля прийшло до заключення нового порозуміння в Лондоні між Анґлією та Франціею з одної сторони, Бельґією з другої. Те нове порозуміння виглядає так: 1. Анґлія і Франція приймають до відома, що устає дотеперішне зобовязання Бельґії, спішити їм на поміч, колиб Анґлія або Франція були нападені. 2. Анґлія і Франція ґарантують Бельґії можливість збереженя її невтральности, хоч не заключують з нею нових воєнних умов для її охорони. 3. Бельґія зобовязується охороняти свою територію перед чужою інтервенціею, то значить зобовязується удержувати відповідно узброєну армію, щоб могла опертися першому напорові нападаючого неприятеля. Дотеперішні умови між ґенеральними штабами не зобовязують на будуче, але не відразу.

Сей договір немов дарує Німеччині около 2 міліони війська, яких вона вразі війни може ужити на іншім терені.

Колиб Німеччина заняла Австрію, то в порозумінні з Угорщиною матиме „спільну границю" з Ромунією і тимсамим зможе на неї натискати, щоби в разі війни дала їй до диспозиції свою територію для переходу проти Совітів.

Таким чином зміна політики малої Бельґії, скоротивши на випадок війни німецький фронт на заході, освободжує значні німецькі сили, яких Німеччина зможе ужити на іншім фронті, значить на полудневім сході або на сході.

Приклад з Бельґією показує, як самостійна політика навіть невеличкої країни може викликати великі зміни в міжнародних справах. Мала Бельґія тепер в центрі політичного заінтересування.

Історичне право Унії на Волині

З приводу статті проф. І. Власовського в „Волинськім Слові" п. н. Непрошені опікуни. *).

Вже сам заголовок статті проф. І. Власовського „Непрошені опікуни" говорить виразно, як дивляться на Унію на Волині волинські українські православні діячі. Та ще виразніше говорить про се зміст тої статті.

„Чи ми беремо на себе повчати братів галичан у церковній ділянці їхнього життя? — пише проф. В. Чомуж нам не відповідають тимже культурним відношенням, чутливістю до наших релігійних переживань, до наших змагань за відродження Української Православної Церкви, якою була вона в минулі віки й у власній державі і в Польсько-Литовській державі? Найкращу на останнє відповідь дають резолюції Унійного Зїзду у Львові, який відбувся 23—25 грудня мин. року... Там не по-езуїтському підійшли до нашої церковної справи, а просто ухвалили без завивання в папірці: „Зібрані уважають, що греко-католицьке духовенство в Галичині, як рідне обрядом і національністю нездиненим у Польщі, є в першу чергу покликане до праці над зєдиненням своїх братів; тому, висловлюючи свій глибокий жаль, що саме тому духовенству замкнено доступ до унійної праці між своїми братами, звертається до Апостольського Престолу з горячим проханням, щоби в ім'я успішної праці на землях у Польщі, замешкалих незєдиненими братами: 1) допущено гр.-катол. духовенство до унійної праці на землях Польщі, замешкалих незєдиненими; 2) встановлено окрему Єрархію візантійсько-словянського обряду для зєдинених з повною юрисдикцією на теренах унійної праці".

„Так виходить — пише далі проф. В. — що уніятська Галичина хотілаб розпочати церковну офензиву на нас „незєдинених". Чи та офензива булаб у національних інтересах нашого українського народу, нехай скаже „Діло", яке резолюції Унійного Зїзду помістило, а з приводу їх своєї думки не подало... З приводу тих резолюцій ми можемо повторити тільки те, що з нагоди промови в Соймі о. Пелліха писали в 1929 р.: „Всупереч мріям о. Пелліха (а тепер і цілого Унійного Зїзду) про унію, як про „пророка-збавителя", пропаганда унії привелаб до тяжкої релігійної боротьби і ворожнечі по українських селах, котра перенеслаб нас в добу середновіччя; на Волині чи Поліссі не одно буде Жабче, а сотні" („Проти хвиль").

„Оглядаючи одначе пройдену українським церковно-православним рухом на Волині путь — кінчить проф. В. свою статтю — можемо сказати непрошеним у справах релігійної душі нашої опікунам, — як тим, що ясно ставлять, куди прямує їхня опіка, так і тим, що роблять це потайки: „не потрібуємо вашої релігійної опіки, залишіть при собі ваші жалі, поради та завойовницькі мрії, памятаючи золоті слова, що сказав їх Вячеслав Липинський: „Всякий масовий перехід православних на унію там, де православя єсть предківською вірою, і всякий перехід уніятів (і латинників) на православя там, де предківською вірою єсть унія (і латинство), внесе між нами ще більший духовий — культурний і політичний заколот" (Релігія і Церква в історії України. 1933. ст. 96).

Таке відношення до Унії на Волині волинських українських православних діячів.

Як бачимо, вони вважають Унію на Волині якимсь влізливцем, інтрузом, що хоч непрошений, пхається туди. Зокрема вони твердять, що українською Церквою в минулі віки, в княжій Українській Державі і в Державі Польсько-Литовській, була тільки православна Церква. Тому роблять черговий докір „уніятській Галичині" за те, що вона, бажаючи поширити Унію на Волині, має „завойовницькі мрії."

Та чи дійсно Унія на Волині влізливець-інтруз? Чи дійсно Церква на Україні в минулих віках була тільки православна?

Загляньмо до історії.

Перші відомости про християнство на Україні як віру українського народу маємо з 9-го століття (ранші відомости відносяться до Греків і Готів на Україні). І так християнство було вже на Україні на початку 9-го ст. за кн. Бравлина. Відтак за кн. Аскольда і Дира (2-га половина 9-го ст.), за кн. Ігоря, за кн. Ольги і за кн. Ярополка (10-те ст.) воно стало вже майже пануючою вірою на Україні. Вкінці 988 р. Вел. князь Володимир Великий охрестив Україну офіційно. Від тоді християнство на Україні запанувало вже вповні.

Та яке було те християнство: православне чи католицьке?

Як відомо з історії, християнство прийшло на Україну з Візантії через Болгарію (хоч уже регентка Української Держави княгиня св. Ольга пробувала завести християнство на Україні з католицького Заходу і спровадила з Німеччини навіть першого Епископа для України, Адальберта в 961—962 рр.). А Візантія в віках 9-тім (з виїмком рр. 857—867 за патріярха Фотія), 10-тім і аж до 1-шої половини 11-го признавала головою християнства Папу Римського і йому підчинялася. Відірвалася Візантія від Апостольського Престола формально щойно в 1054 р. за царгородського патріярха Михайла Керулярія.

Таким чином первісне християнство на Україні ще перед охрещенням України Володимиром Вел. і християнство, яке приняв і завів на Україні Вел. кн. Володимир Святий, було хоч і східне, візантійське, то не православне в теперішнім його розумінні а католицьке.

А що Волинь приняла християнство з Киева і належала до Української Держави Вел. кн. Володимира Вел., то первісне християнство також на Волині було католицьке. Отже ясно кождому, хто знає історію, що Унія на Волині має історичне право першенства перед православям.

Чи по відірванні Візантії від Апостольського Престола також Україна зірвала звязок з Римом?

Як відомо знова з історії, папські посли по трагічнім акті відірвання в царгородській Софії завернули на Україну, щоб Українську Церкву звязати тісніше з Папою. Тоді по стороні Папи стали виразно київський Вел. кн. Із'яслав і преп. Теодозій разом зі своїми однодумцями (Степан й ін.). Вел. кн. Із'яслав визнав був себе навіть ленником Апостольського Престолу (1075 р.) та мабуть приняв з рук Папи Григорія VII королівську корону.

Перший київський митрополит, що зірвав звязки з Римом та став виразно по стороні вже православного візантійського патріярха, був Грек Никифор І (1104 р.). Одначе собор руських владик 1147 р. зірвав з патріярхом та більшістю голосів українських Владик (проти двох північних, новгородського і смоленського) поставив митрополитом Українця Клима Смолятича і дав йому благословення мощами Папи Климента. Та по 7 роках прихильники православної Візантії, спираючись на помочи суздальських князів, прогнали Клима і на київську митрополію повернули знов Греки.

По упадку старої Української Держави над Дніпром після татарського нападу в 1240 р. її місце займає Галицько-Волинська Держава. Одночасно з тим Україна знов навязує звязки з Апостольським Престолом в Римі.

Так український архиепископ Петро, мабуть київський митрополит Петро Акерович, бере участь у скликанім Папою 1-шім соборі в Ліоні 1245 р., а папське посольство під проводом Пляно де Карпінія веде переговори з галицько-волинським епископом та з володарем Галицько-Волинської Держави князем Данилом. Як відомо, ті переговори довели тоді до формального заключення кн. Данилом церковної Унії з Римом та до коронації нашого кн. Данила Папою на короля в 1255 р. Одначе також Унія кор. Данила з незалежних від нього причин не закріпилася на Україні на постійне.

Тоді змагання України до церковної Унії з Апостольським Престолом не припинилися. Справа Унії української Церкви з Римом стала знов актуальна на соборах у Констанції (1417/18 р.) та у Фльоренції (1439 р.).

В соборі в Констанції, що мав на меті довести до церковного обєднання Заходу і Сходу, взяв участь між ін. київський митрополит Григорій. Він навіть стояв на чолі 19 грецьких епископів, що також брали участь у тім соборі. Те грецько-українське посольство мало широкі повновласти до переговорів та заключення Унії з Римом. Одначе Унії тоді ще не заключено. Для нас важне те, що тодішний український митрополит був прихильником Унії.

Чого не довершено на соборі у Констанції, — те довершено незабаром на соборі у Фльоренції. І на той собор, що його був скликав Папа Евген IV первісно до Феррари, прибув митрополит київський і всеї Руси Ізидор. Прибули й грецькі епископи з візантійським патріярхом Йосифом та візантійським цісарем Йоаном VII на чолі. На тім соборі й принято ухвалу про церковну Унію з Римом Візантії й Руси.

Та ухвала така:

„Признаємо, що св. Апостольський Престол і Римський Первосвященик (Pontifex) займають в цілім світі перше місце (Primatum), а сам Римський Первосвященик се наслідник Св. Петра, Князя Апостолів, та правдивий Намісник Христа, голова всеї Церкви та Батько й Учитель всіх християн."

Чи треба виразнішої ухвали?

Ту ухвалу підписали зі сторони Риму: Папа Евген IV, 8 кардиналів, 2 патріярхи, 8 архиепископів та 50 епископів й інших церковних достойників, а зі сторони Східної Церкви: візантійський цісар, 3 заступники царгородського Патріярха (бо Патріярх Йосиф міжтим помер, взиваючи перед смертю горячо до заключення Унії), 17 митрополитів та богато інших достойників. Підписав ту ухвалу іменем всеї руської Церкви митрополит Ізидор. Не підписав тільки 1 Грек, Марко з Ефезу, що потаємно втік з Фльоренції, вернувся до Греції та інтригами і коварством не допустив до здійснення там Унії. Се прийшло йому тим лекше, що незабаром Турки заняли Царгород (1453 р.) і візантійська держава перестала істнувати.

Про заключення Унії з Римом повідомив митр. Ізидор Русь іще з дороги, з Буди, як вертав з собору, окремим Пастирським Листом. Той Пастирський Лист починається так (наводимо в оригіналі):

„Милостью Божію Сидоръ, преосвященный Архіепископъ всея Русіи, Легатосъ отъ ребра Апостольскаго седалища, Летьскаго и Литовскаго и Нѣмецкаго, всѣмъ и всякому христовѣрнымъ съ прибавленіемъ вѣры своея вѣчное спасеніе въ Господа.

„Възрадуйтеся и возвеселитеся нынѣ, яко Церковь восточная и западная колико время раздѣлени быша и єдина ко єдиной враждебны: а нынѣ истиннымъ соединеніемъ въ изначальное свое соединеніе и миръ и єдиначество древнее, безо всякого раздѣленія. Вси же Христоименитіи людіе, какъ Латыни и такъ Грекове, и вси иже подлежатъ соборной Церкви Костянтинополстѣй, єже суть Руси и Серби, Вляхи, инїи вси хрестьяньстїи родове примите тое же святопресвятое єдиначество съ великою духовною радостію и съ честію. Напредь молю васъ въ Господа нашего Ісуса Христа, иже съ нами милость сотворшаго, чтобы никакова раздѣленія оу васъ съ Латыною не было, занеже єсте вси раби Господа Ісуса Христа, во имя Єго хрищени..."

Якжеж приняла Русь заключення Унії митр. Сидором (Ізидором)?

На Україні і на Білій Руси Унія викликала приязний відгомін. Митр. Ізидора зустрічали українське духовенство і вірні з великою пошаною і почестями, особливо в Холмі і в самім Києві. Прихильне становище заняли до Унії також київський князь Олелько і білоруський Юрій. Зокрема прихильно віднісся до Унії володимирський отже волинський епископ.

Та всеж таки Унія і тоді на Україні ще трівко не принялася. А не принялася тому, бо проти неї виступили з безпощадною боротьбою Москва (московський кн. Василь Василевич) і — польсько-литовські... католики (між ін. виленський рим.-катол. епископ Матвій!). Під натиском тих обох чинників Ізидорова Унія на Україні після більш ніж 60-літнього змагання впала.

*) Гл. „Н. Зорю" ч. 25.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Реформована церква на Волині

Під таким заголовком принесли „Українські Вісти", головний орган ФНЄ, в ч. 73 (411) з 3 с.м. статтю. В ній читаємо м. і. ось що:

Найактуальніша тема під цю пору на Волині: церковне питання, зокрема справа українізації православної Церкви. Вже в поїзді по дорозі до Рівного стрічався я і розбалакував з нашими волинськими земляками завжди на цю тему. Підчас мого побуту в Рівнім тільки й вислухував *жалі на нестерпні відносини, що запанували* в церковній ділянці на Волині.

Православна Церква на Волині — за дуже нечисленними винятками — геть одійшла од народу та його духовних і моральних почувань та потреб. Ця Церква стала в дослівнім того слова значінні „казьонною". Батюшки переважно думають тільки про свої матеріяльні справи й зовсім не турбуються душпастирством. Дуже богато серед них шкуродерів. — Такі в загальному відносини в православній Церкві. Т. зв. „жондова", *уніятська Церква (еп. Чарнецького) не має* серед Українців на Волині симпатій, бо хоч вона формально українська, то в практиці така вистерилізована, так хемічно випрана від усього національного українського (у проповідях не вживається там навіть слова „наш нарід"), що пробуджена до національного життя душа Волиняка чує до неї відразу. — Зовсім інакше представляється справа української реформованої (кальвінської) церкви на Рівенщині. Хоч збоку „власть імущих" стрічається вона з великими перешкодами, всеж таки вона дуже успішно розвиває свою діяльність. Передусім треба відмітити, що реформована церква незалежна від чужосторонніх чинників та що вона на 100 проц. зукраїнізована. Церква ця являється під цю пору одинокою правдиво національною церквою на Рівенщині. У місцевостях Олександрії, Кустині, Степані та богато інших істнують вже реформовані громади, які і під оглядом етично-релігійним і національно-громадським вибиваються *на найкращі* громади в окрузі. Велика тут заслуга реформованого єпископа Кузіва та проповідника Довгалюка. Це не тільки глибоко релігійні люди, що вміють защепити гарячу та активну віру в Христа своїм одновірцям, але й правдиві Українці націоналісти, що дорожать своєю національністю. — Невжеж й гарний приклад душпастирської праці не збудить зі сну та мертвечини нашу українську православну Церкву, що потапає в полапках здегенерованої кацапської верхівки?

І. Гладилович.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Під тою статтею підписаний начальний редактор „Укр. Вістей" І. Гладилович, загально знаний ще як представник катол. молоді й потому як довголітний співробітник „Поступу" й інших катол. пресових органів. Супроти того треба виждати пояснення, чи се справді писав п. І. Гладилович і (коли так, то) як він згл. Редакція „У. В." властиво розуміє „гарний приклад душпастирської праці" сектантів Кузіва та Довгалюка?

Невикористані можливости

„Новий Час" в ч. 78 приніс цікаву статтю п. Мирослави Стиранки п. з. „Невикористані можливости". В ній авторка доказує, що Українці своєю хибною політикою супроти латинників на наших землях довели до зміцнення польського елементу на селі, який стає тепер базою випаду для дальших польонізаційних задумів. Вона пише м. і.:

„Так *воно було*, що мешканці галицького села обрядово поділені були на греко-католиків і латинників. Обставини так склалися, що римокатолики були також на наших землях і представниками польської національної думки й культури — ввесь оцей шляхоцький, урядничий і почасти міщанський елемент. Та релігійна однородність польського патріотичного світу, що в своїому середовищі зберігав традиції польської державности і деякі частини мешканців села, т. зв. латинників, причинилася до того, що *дійсно свідомий, але нечисленний польський елемент* і несвідому під національним оглядом масу *латинників обнято* одною назвою — Поляків. Так називано латинників і політично невироблене сільське населення, яке гляділо на національність ще очима з часів Сагайдачного, так почав на них дивитися політично молодий український рух. Як пізніше показалося, був се непростимий гріх. — Автім, се з притиском слід підкреслити, латинники не були зовсім Поляки, вони були „нічиї", „тутешні". Їм чужа й далека була польська державна традиція, як традиція польського шляхоцтва, їм неприємна була польська культура, до якої вони ставилися з недовірям, як до культури „панської", тобто психічно і навіть мовно їм чужої. — На сім тлі стають ясними можливости молодого українського руху. Він *хоч і навязав до традицій княжих* і гетьманських, то всежтаки зродився і скріпився на суто селянському грунті. І тому психічно був куди ближчий латинникам як сперта на шляхоцьких традиціях і в ті часи майже ще чисто шляхоцька польська національна думка. Ба, що більше: мовно він був теж близький латинникам, бож вони всі говорили і навіть до сьогодня говорять українською мовою. З сего ясно виходить, що українство мало величезні можливості охопити своїми впливами всіх мешканців галицького села і *уніятів і латинників*." — Та „*для нас довгі часи* Поляком був кождий латинник, а таких, що переходили в український табор, вважали ми неофітами і ті неофіти звичайно, щоб закріпити за собою свою національність, переходили дуже часто на греко-католицизм. Сьогодні бачимо ясно, що такий підхід до питання латинників се була одна з найбільших помилок нашої довоєнної політики."

Ще одна „кривда"

Місячник „Ґреко-Католік" оповістив отвертий лист до греко-католицьких Владик з домаганням введення — польської мови в церквах для греко-католиків, що вдома говорять по польськи.

„Іменем, читаємо, півміліонової польської групи греко-католиків дієцезій перемиської, львівської і станиславівської та Апост. Адміністрації Лемківщини звертаємося до наших Преосв. Владик, а в першій мірі до Його Ексцеленції Митрополита гр. Андрея Шептицького з горячим проханням о ласкаве припоручення своїм підвладним священикам парохам, щоби примінювалися до домагань своїх парохіян польської народности, особливо, щоб усунули негайно наше національне й мовне упослідження в Церкві, впровадили стисло після народностевого проценту польські проповіди в церквах тих парохій, де є більшість гр.-католиків Поляків. А там, де гр.-катол. польсько-мовне населення є в меншости, щоб для нього кілька разів на місяць виголошувано в церкві польські проповіди й додаткові богослуження як також польське урядування в гр.-катол. парохіяльних урядах. Ми глибоко переконані, що про наше дотеперішне упослідження в Церкві Преосв. Архипастирі неповідомлені. Тому й осмілюємося вислати сей заклик і просьбу, щоб тим лекше і певніше дійшли до Їх Ексцеленцій. Знаємо великодушність наших Владик. Особливо Митрополит Шептицький, що сам польського походження, започаткував ще перед війною признання належних нам мовних прав у Церкві. Початок був зроблений і перші пастирські листи лунали з церковних проповідниць по польськи. Віримо, що тимбільше по осягненні *незалежности й у власній нашій державі* діждемося здійснення наших мовних прав та що Впреосв. Митрополит доведе розпочате діло справедливости до кінця і спонукає також інші епархії, головно перемиську, що має переважаюче число греко-католиків польсько-розговірної людности, до впровадження назад в польських греко-католицьких парохіях польських проповідей. Цей заклик спрямовуємо з синівським привязанням і переконанням, що його наші Найдостойніші Архипастирі вислухають." — Як бачимо „Ґреко-Католік" має дуже „скромні" бажання... А про сотки тисяч латинників, що знають лише українську мову, ані мур-мур. „Прекрасне" почуття справедливости.

Оборонці чужої совісти

„І. К. Ц." з 25. III. обговорюючи новий німецький карний кодекс, цитує слова німецького вченого дра Фройслера з його книжки „Новий карний закон" де говориться про ролю совісти судді *при видаванню* присуду. Ці слова такі: „Булоб помилкою глядіти лиш у власне нутро і голос власної совісти в відношенню до даної справи вважати голосом сумління народу. Суддя в першій мірі повинен звертати увагу на авторитативні вказівки „фюрера" і вважати засади, що находяться в програмі націонал-соц. партії, як вияв здорових поглядів народу. Коли буде так поступати, не зробить похибки." І. К. Ц. обурений тими словами додає від себе:

„Мусимо отже занотувати факт величезної ваги: Суддя в Німеччині не буде від тепер видавати присудів на основі обєктивних критеріїв а голос власної совісти мусить заступити партійною совістю. Є це зовсім нова основа видавати присуд, якої не *ввело досі ніяке законодавство*."

Не ввело, то правда, але власть імущі в *многих країнах знайшли* вигідніший спосіб: Попросту збюрократизували судівництво і при допомозі ріжних рафінованих способів звели його до послушного знаряддя кождочасної політичної влади в державі, а навіть звичайних функціонарів державної адміністрації і то часом не дуже високих ступнів, від звичайного агента поліції почавши. Чи не чесніше — узгіднити практику з теорією? („У. В." ч. 67).

Все тасама пісонька

Консервативний „Час" в ч. 93 в рубриці *„Гласи Чительнікуф"* приніс статтю інж. Замойского п. з. „Кликання на алярм" з відповідю редакторові „Курієра Поранного" Гетлеві. Він закинув був свого часу землевласникам, що вони не признають конечности рільної реформи. Отже „Час" пише м. і. таке: „Чи здає собі справу Варшава з факту, що запас землі, яка надається до парцеляції на терені 3 полуднево-східних воєвідств, виносив у хвилі повстання польської держави 600.000 га, що з тої кількости розпарцельовано 300 тисяч га, з чого 220.000 га одержало українське населення? Що те явище вдяє в інтерес цілости держави, в його оборонність і будучність польської суспільности, осілої тут від століть? Що майже добровільно вивласнюємося в нашій власній державі... А висновки, що повстають з тої жахливої правди? Що тільки доцільна диспозиція невеликим запасом землі, який ще остав, може устерегти нас, бодай від дальших страт! Що держава в розпоряджуванні запасом землі не може руководитися одинока потребами населення полуднево-східних земель, але мусить узгляднювати потреби населення всеї Польщі. Що безпека держави вимагає, щоб використанням всього оставшого запасу землі пересунути границю з сильним польським залюдненням з заходу більше на схід і відповідним переґрупуванням створити базу польської народности на терені трьох полуднево-східних воєвідств." — Просто капітальне твердження автора про те, що „держава не може руководитися одинока потребами населення полуднево-східних земель, але мусить узгляднювати потреби населення всеї Польщі." Виходилоб, що дотепер було навпаки... І таке виписує консервативна газета! І хтож в сій державі має мати розвагу, коли й консерватисти цькують до розогнювання відносин?

Судді й ОЗН

„Курієр Познаньскі" звідомляє, що один з львівських суддів звернувся з запитом до міп. справедливости Грабовского, чи може належати до ОЗН (Обозу Зєдноченя Народовего). Міністр прислав йому відповідь, в якій сказано м. ін.: „Вправді ОЗН не посідає дотепер організаційного статуту, одначе зі своєї суті се організація політична. Се виходить зрештою з означення в титулі деклярації яко ідеольогічно-політичної. Тому належання суддів і прокураторів до згаданої організації підпадає під заборону арт. 121 УСП." (Устави Сондовництва Польскєго).

Натуралізація Франції

Цікаві дані про мішані подружжа.

„Пті Журналь" помістив інтервю з дром Рене Марсіялем. Зміст: Еміґрація повинна скінчитися натуралізацією. Та годі робити так як досі, що пускали всіх а потому виселювали примусово десятками тисяч. І так *впущено к. 20,000 втікачів* з Німеччини і коло 20.000 робітників з Польщі, а потому їх виселювали. Від сего не поправилося безробіття у Франції, а попсувалися взаємини з Польщею. Найлучші для натуралізації у Франції Італійці, Бельгійці, Голяндці, Швайцарці, Чехословаки, Поляки і Бербери, бо їх біохемічний і психольогічний індекс близький французькому. Зате російсько-французьких подруж дуже мало, бо ріжниці завеликі. Таксамо мало англійсько-французьких подруж.

76 муринських семинарів

В часописі „Тге Монтг" появилася цікава стаття про те, як катол. Церква дбає про виховання для Муринів клеру з їх племен. Автор М. Ганнан пише: Тепер є в місійній области Африки не більше як 200 муринських священиків, але треба взяти під увагу, що зачали їх висвячувати 30—40 літ тому, бо не було для кого: щойно тепер Мурини зачали масово навертатися на катол. віру. І так напр. в Урунді на 2 міліони Негрів було в 1924 р. всего 17.000 католиків, а тепер є вже 150.000. В такій масі появляються й частіші покликання. Супроти того в 126 місійних областях зорганізовано 76 малих семинарів для молодих Муринів. Приймається їх там з 14 роком життя на 6 літ. Це свого рода середна школа. В ній учать латини, одної живої европейської мови, математики, історії, географії й т. д. Начальники тих семинарів европейські священики, але до помочи мають вже муринських префектів. Властивих духовних семінарій є тепер в Африці 29, в них 704 муринських питомців, з того 639 з племени Банту. Студії в них тревають 7 до 9 літ й обіймають також практичну спробу на одній з місійних стацій. Особливо уважається на те, щоб кандидати добре знали рідну мову і не европеїзувалися.

Театральна референтура

при Головнім Виділі Т-ва „Скала" в Станиславові. *)

В 1936 році створено при Головнім Виділі „Скали" театральну референтуру, себто окремий фаховий орган, що має обовязок впорядкувати й унормувати рух театральних представлень, який зачинається по читальнях „Скали", піднести рівень артистичної праці драматичних гуртків та дбати про відповідний репертуар для них.

Спонукою до введення такої новини було те, що богато кураторів зверталося до Гол. Виділу „Скали" по інструкторів, які вмілиб самостійно провадити аматорські вистави й селянські хори при читальнях. Скріпило ті домагання кілька докладних статтей в католицькій пресі, наприклад в чч. 69, 76 і 77 за 1936 р. „Нової Зорі", де автор, людина видно обзнайомлена з нашим театральним репертуаром, про театральну діяльність в читальнях „Скали" пише так:

„Де тих читалень нема, там католики повинні їх рішуче якнайскорше заложити й обовязково завести в них театральні гуртки. Ся справа мабуть чи не важніша навіть від церковного проповідування, очевидно не змістом, але засягом ділання на широкі маси. Бо такі вже тепер часи, що приміром молодь радше йде до театру, ніж до церкви, тай взагалі простолюддя щораз то більше „світчіє". Могли колись у 16-м столітті Єзуїти для християнської агітації завести театральні вистави — то очевидно годі сьогодня й нам забути про таку важну справу. Сього вимагає від нас не лише наш обовязок Католицької Акції, але й добре зрозумілий інтерес власний та інтерес українського народу."

На посаду референта запрошено мене яко довголітнього режісера й знаного тут театрального діяча, що розуміється й на селянському театрі, бо я був кількалітним керовником драматичних курсів при станиславівській філії Т-ва „Просвіти". По ознайомленні з дотичними матеріялами представив я Головному Виділові „Скали" 22 грудня свій доклад такого змісту:

Се певна річ, що театр в житті кождої нації має велике значіння як могутній культурно-освідомляючий, національно-виховуючий чинник та зручний спосіб пропаґанди ріжних ідей і поглядів. Безперечне також і те, що до театру, як прилюдного видовиска, людність завше ставилася з великим замилуванням, яке з часом перетворювалося в потребу, таку повсякчасну як і другі джерела духової поживи, книга та ґазета. Тим пояснюється те загально відоме явище, що в кождім краю тепер крім сталих державних театрів функціонує ще значна скількість громадських, приватних, фахових, а поза ними тисячі аматорських театрів, що густо розсіяні не тільки по містах та місточках, але навіть по селах. Чим культурніший нарід, тим більші його книжкові видавництва, тим численніша його кольпортажа ґазет, тим ширша й глибша театральна діяльність.

Світова війна до глибин розбурхала суспільне життя, між иншим розбудила від умової летаргії й консервативне галицьке село: воно запрагло більшого духового життя, ширшого знання. Почалася горячкова будова читалень т-ва „Просвіта": знищені війною приміщення спішно реставровано, будовано нові, винаймали чужі, при чому зверталося особливу увагу на те, щоб були відповідні салі й сцени до театральних представлень.

З машиновою швидкістю орґанізувалися численні аматорські гуртки, які часто бралися до складної, суто інтелектуальної сценічної роботи не тільки без ніякої фахової помочи, але навіть без участи звичайних інтеліґентних сил. Само собою розуміється, що збудовані в такий спосіб вистави були з технічного й артистичного боку дуже слабонькі й ніякого вражіння не робили.

В репертуарній ділянці справа стояла не ліпше: виставляли пєси без ніякого вибору. Неслося на сцену все, що попадало під руку. Завдяки тому побачили світ рампи такі твори, що їм місце або на архівних полицях або в кошах до сміття. Сей стихійний хаотичний рух станиславівська філія в значній мірі упорядкувала в той спосіб, що кілька разів періодично уряджувала драматичні курси для підготовки провідників сільських театрів і випустила понад 120 більш-менш обучених працьовників. Крім того в останніх роках для піднесення рівня артистичного виконання та в цілях перегляду здобутих осягнень двічи уряджувано змагання аматорських гуртків.

Показалося, що в станиславівській окрузі майже нема вже села, де не булоби власного театру, нема вже мабуть одиниці в народі, що не знаталаби, що таке українське представлення та не вступилаби до театру. Деякі гуртки так енерґійно попровадили справу, що забракло їм репертуару, бо все, що було ліпшого, вже переграно. Деякі осягнули такий високий рівень мистецького виконання, що просто не вірилося, що то грають звичайні селяни-хлібороби. Декотрі аматори виявили тілько хисту й тонкого розуміння, що можуть сміло дорівнювати пересічним силам фахового театру.

Звертаючись до читалень т-ва „Скала" й маючи на увазі попередній досвід, можу сміло сказати, що й при цих читальнях будуть дуже потрібні й корисні театральні гуртки й сільські хори. Вони очевидно в значній мірі оживлять діяльність читалень „Скали" і без сумніву притягнуть більшу скількість членів, особливо з молодшого покоління та причиняться до піднесення моральности й благородности на селі, бо будуть виставляти пєси світського й релігійного змісту лише ті, що будуть заздалегідь апробовані окремою комісією.

Щоби сільські театри й хори виконували своє велике культурницьке завдання, щоб вони були притягаючі та захоплюючі, — треба, щоб їх провадили як уже не фахові сили, то бодай порядно підготовані місцеві люди. Отже в першу чергу треба підготовити робітників на місцях, бо не тільки одна фахова сила, а навіть кількох з Централі не дадуть собі ради з безпосередньою працею по читальнях на такому великому просторі як станиславівська дієцезія та при такій великій кількости читалень „Скали", котрих вже під сю пору є по-

*) Сей реферат Вп. п. Григорія Сіятовського, виголошений 2. IV. 1937 р. на засіданні Головного Виділу „Скали", — містимо з просьбою, щоб Впр. оо. Куратори Читалень „Скали" були ласкаві прислати нам свої завваги про наші народні театри, їх прикмети і блуди, їх потреби та вимоги та їх вплив на моральне обличча громад і на характер тих, що беруть участь у театральній праці. — Ред. „Нової Зорі".

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

П. ЧААДАЄВ 6)

Філософічні листи

*до Пані * * **

Відокремившися в своїх пустинях, ми не бачили нічого, що відбувалося в Европі. Ми не мішалися до великого діла світа. Ми остались чужі високим лицарським чеснотам, котрими релігія озорила новіші покоління. Ті чесноти в очах здорового розуму вивисшають їх над старинними народами таксамо, як старинні народи вивисшаються над Готентотами і Ляпляндцями. В нас не розвинулися ті нові сили, що ними релігія збогатила людське розуміння. Та лагідність обичаїв, що втратили свою первісну звірскість, від покори беззбройній власти. Не уважаючи на назву христіян, ми не рушилися з місця тоді, коли західне христіянство велично йшло шляхом, накресленим його божественним Основателем. Світ перетворювався, а ми розбрязали в наших хижах з кругляків і з глини. Словом, не для нас довершувалася нова доля людства. Не для нас христіян дозрівали плоди христіянства.

Після того, скажете, чи справедлива в нас майже загальна гадка, що ми можемо присвоїти собі европейську культуру, що розвивалася так помалу і притім під прямим і очевидним впливом о д н о ї моральної сили, нараз навіть не трудячись розслідом, як се сталося.

Той рішуче не розуміє христіянства, хто не запримічує в нім сторони чисто історичної; сторони, яка показує, що воно зробило для людей і що має ще зробити, та заключає в собі всю його фільософію і становить необхідну часть його догматики. Таким робом христіянська релігія се не тільки моральна система, що виразилася в проминаючих формах людського ума, але се також сила божественна, вічна, діюча на всім просторі умового світа. Це сила, що її видимі ділання повинні нам служити вічними науками.

В христіянськім світі конечно все повинно співділати і справді співділає при установлюванні на землі досконалого порядку. В противнім случаї дійсність противорічилаб слову Господа: Він не бувби посеред своєї Церкви до кінця віків. Новий порядок, царство Боже, що повинно було здійснитися відкупленням, не відріжнялосяб від попереднього порядку, від царства зла, що його відкупления повинно було знищити: тоді істнувалаб одна уявлена совершенність, про яку мріє фільософія і якій доказує брехню кожда сторінка історії. Марне хвилювання ума, яке задоволяє тільки потреби матеріяльного істнування і яке, оскільки колинебудь і підносило чоловіка на деяку висоту, то тільки на те, щоб потому кинути його в глибочезні пропасти.

Та ви відповісте: невже ми не христіяни, невже освіта можлива тільки на европейський взірець?

Без сумніву, ми христіяни: та невжеж Абісинці не христіяни? Розуміється, можна просвіщатися инакше як Европа: невже Японці не освічені і, коли вірити одному з наших земляків, навіть лучше від нас? Та хіба ви думаєте, що христіянство Абісинців і освіта Японців можуть створити той порядок, про який я щойно говорив, що становить остаточне призначення людства? Невже ви думаєте, що ті жалюгідні відхили від божеських і людських правд зведуть небо на землю?

В христіянстві є два напрямки, що різко ріжняться один від другого: се діяння на чоловіка і діяння на всемірне розуміння. Оба напрямки зливаються в Начальнім Розумі і ведуть до одної й тої самої ціли. Та наше обмежене зріння не може обняти часу, що в його продовженні повинні здійснитися вічні пляни божеської мудрости. Тому ми повинні розріжняти божеське діяння, що проявляється в данім часі в житті чоловіка — від того, що проявляється тільки в безконечности. Розуміється, в дні остаточного виповнення великої тайни відкуплення всі серця і всі уми злучаться в одно почування і в одну думку і зникнуть всі перегороди, що розділюють народи і віроісповідання. Та в сучасности кождий повинен знати своє місце в порядку спільного призвання христіян, себто повинен знати, чим і як може співділати він і все що його окружає, до остаточної ціли, що поставлена перед всім людством.

(Далі буде).

над 280 і зголошуються дальше нові основини. Треба отже орґанізувати кадри провідників сільських театрів і хорів та вишколювати їх теоретично й практично так, щоб вони могли власними силами провадити працю на місцях, а за Станиславовом залишившись би лише зверхній догляд і керовництво.

Найбільш вигідний і скорий спосіб такого вишколу се уряджування періодичних, короткотермінових курсів, які в головних зарисах виглядалиб так:

1. Театрально-вокальні курси в першу чергу відкриваються в головніших пунктах Епархії: в Станиславові, Коломиї, Бучачі й Чорткові, а потім в менших містах: Надвірній, Городенці, Снятині, Заліщиках, Товмачі, Копичинцях.

2. Кождий курс триває приблизно 2 і ½ місяця: від 15 жовтня до 1 січня й від 1 лютого до 15 квітня.

3. На курси читальні присилають неменше двох найінтеліґентніших і найпевніших своїх членів по можности в молодшім віці.

4. Наука на курсах безплатна, але про доїзд або удержання курсантів з дальших околиць дбають самі читальні.

5. Головні предмети викладів:

А. Театрознавство:

1. Що таке театр і його культурно-виховуюче значіння?

2. Коротка історія українського театру (театр церковний, шкільний, світський, побутовий і новітній).

3. Аматорський, головно сільський театр.

4. Головні засади сценічного виконання: дикція, інтонація, модуляція, рух, міміка, характеризація.

5. Вибір пєси й обсада ролей.

6. Проби лекційні й ситуаційні.

7. Будова сцени й освітлення її.

Б. Диріґентура:

1. Загальні основи музики.

2. Слухові вправи.

3. Читання партитур.

4. Загальні відомости з інструментознавства.

5. Загальні відомости з гармонії.

6. Загальні відомости з музичних форм.

7. Історія української музики.

8. Українська музична література.

6. Про місце й день відкриття курсів заздалегідь оголошується в католицьких ґазетах длятого, щоб дати можливість користати з цих курсів і більш віддаленим читальням.

7. Бодай тиждень перед розпочаттям курсів запрошується отців кураторів та голов читалень даного району на анкету в цілях інформаційних і орґанізаційних.

8. Управа курсів складається з управителя, спеціяльно призначеного Головним Виділом „Скали", режисера, диріґента-музика й лекторів инших предметів. В міру потреби скликують їх управителі на педаґоґічну раду, яка вважається безпосередною адміністративно-науковою владою курсів, а вищою Головний Виділ „Скали".

9. По закінченню курсів переводиться іспит і слухачі одержують відповідні посвідчення.

10. Крім основних предметів бажані булиб іще й додаткові, як наприклад бібліотекарство, книговодство і т. д. або й лекції інформаційно-пропаґандивного змісту.

Сей плян Головний Виділ „Скали" одобрив і постановив з днем 16-го лютого відкрити в Станиславові перші театрально-вокальні курси, скоротивши лише час науки до шеститижневого та додавши ще отсі додаткові предмети: апольоґетику, соціольоґію й Католицьку Акцію.

Тиждень перед відкриттям курсів скликано анкету з отців парохів та голов Читалень „Скали" околичних сіл, що лежать не далі як 10 км. від Станиславова. На цім зібранню референт виголосив виклад про значіння сільського театру, його розвій та сучасний стан на Галицькій Землі, як також про театральну науку та пляновані курси. Відбулася дискусія, яка скінчилася одноголосним признанням доцільности й необхідности таких курсів та приреченням прислати на них відповідних слухачів.

І дійсно в перший день науки 16-го лютого вписалося понад 20 людей, а потім, в міру того як поширювалася вістка про отворення курсів, число це побільшувалося й вже в третьому тижневі науки дійшло до 48 осіб. Курсанти з великим запалом взялися до науки, своєчасно й точно являлися на лекції. Але тому що деякі запізно вписалися, а деякі, коли надійшла пора веснування, мусіли взятися за господарку, склад слухачів почав рідіти й під кінець курсів остало 26 осіб пильних слухачів. Наскільки вони преуспіли в науках покажеться на іспиті (іспит відбувся в суботу 3-го квітня і випав гарно. — Ред. „Н. Зорі").

Вже один той факт, що на перші курси, ніде й ніяк не реклямовані, записалося близько пів сотки людей, свідчить виразно про те, що життя само висуває театр і спів на чільне місце, що село потребує доброго театру й хоче порядного співу та що знаходиться богато ідейних людей, які хотять спершу навчитися, а потім безінтересовно працювати для добра свого села і свого рідного народу.

Про те свідчать ще й такі случаї: перед розпочаттям курсів Читальня „Скали" на одному з передмість Станиславова звернулася до Заряду курсів з заявою, що зголосилося 15 членів, які хотіліб користати з науки на курсах, але в вечірніх годинах, бо в день мусять працювати.

В середині курсів приїхало двоє молодих людей з Товмача по інформації за курси, дуже жалували, що запізно дізналися про отворення їх, кажучи, що з одного Товмача зараз записалосяб неменше восьми осіб, а якби такі курси відбувалися в самім Товмачі, то ще з сіл зголосилосяб не менше двох десятків слухачів, бо там таких курсів ніхто ще не уряджував, а потреба в них велика. Із щоденно впливаючих тепер звітів читалень „Скали" видно, що при деяких Читальнях заложені вже драматичні гуртки та що вони успішно розвиваються, при деяких вони в періоді орґанізації, а при інших наразі вистави не відбуваються задля браку або відповідного приміщення або інструктора, але скрізь червоною ниткою проходить пожаданність театральної або вокальної діяльности.

Друге завдання театральної референтури при Головнім Виділі „Скали" це справа репертуару. Власних оригінальних пєс біблійно-релігійного, християнсько-етичного змісту, маємо замало, а й те, що є, не відзначається великою вартістю. Недостачу сю треба в спішному темпі поповнити перекладами ліпших творів з чужих мов і видрукуванням їх. А поки се станеться — треба основно переглянути ввесь світський український репертуар, вибрати з нього що найкраще та найвідповідніше для читалень „Скали", скласти окремий реєстр, видрукувати його й розіслати по Епархії для орієнтації Отців Кураторів. Поза тим Головний Виділ „Скали" пляну є оголошення конкурсу на надгороди авторів за ліпші оригінальні твори релігійно-морального змісту.

На закінчення лишається ще згадати про зразковий драматичний гурток при читальні „Скали" в Коломиї та про його інавґураційну виставу драми „Українці-мученики". Про се докладніше в окремім звіті до Головного Виділу „Скали".

Розвязали 10 картелів

Міністр торговлі і промислу Роман розвязав на днях 10 картелів, а саме картель жарових сіток, що складався з трох фабрик, міжнародну картелеву умову „Жар", що репрезентувала міжнародний картель жарових сіток в Лондоні і картель трох фабрик цегли, трох фабрик ґіпсу в Станиславівщині, двох фабрик вапна тамже, картель трох місцевих відділів у Влоцлавку фірм: Стандард-Нобель в Польщі, Ґаліція і Карпати. Розвязано далі картель трох фірм: 1) Браття Борковскі, електротехнічні заведення у Варшаві, 2) фабрика електротехнічних виробів інж. Чижевского в Бидгощі й 3) Акційну Спілку електричного промислу „Чеховіце", картель для електротехнічних виробів на Польщу.

Реформа господарств

Отже проєкт закона про неподільні сільські господарства вже зовсім готов. Артикул 5 каже, що неподільним стає господарство на внесок або за згодою власника ореченням влади. Такі господарства матимуть ряд пільґ і привілеїв: податкових, екзекуційних і кредитових. З того приводу „Господарка Народова" пише в 6 ч., що сей закон облекшить тягарі тільки заможнішим, то значить якраз тим, що розмірно найлекше моглиб ті тягарі нести... Отже тим більші тягарі впадуть на дрібні й убогі господарства в Галичині...

Ґітлер погодився з Людендорфом

В Берліні оповіщено офіціяльний комунікат про усунення непорозумінь між канцл. Ґітлером і старим ґенералом цісарської армії Людендорфом. Ґен. Людендорф се приклонник найскрайнішого протихристіянського курсу в Німеччині. Його зближення до Ґітлера вважають дуже знаменною подією. Пишуть, що внаслідок того взаємини Німеччини з Ватиканом ще більше погіршаться.

Жінка головою письменників

Перший раз в історії орґанізованого руху письменників „Société des Gens de Lettres" в Парижі вибрала жінку своїм президентом. В її руках будуть тепер важні матеріяльні і станові справи письменників. Тої чести доступила пані Камілія Марбо. Се її літературне імя. Вона по батьку, б. ректорові паризького університету, називається Аппель, а по чоловіці, проф. математики, Борель. Пані К. Марбо видала ряд повістей. Найбільше знана її повість „Заслонена подоба" вийшла в 1931 р. За неї пані К. Марбо одержала премію „Феміна". Цікаво, що президенткою тов. письменників вибрано її одноголосно.

Поділ Палестини на дві части

Англійська королівська комісія для Палестини опрацьовує проєкт нової конституції для того краю. Істнують два пляни. Перший передбачує створення жидівської домінії і незалежної арабської держави. Другий плян передбачує поділ Палестини на окремі кантони арабські і жидівські, на взір швайцарської федерації, під панованням Англії. Єрусалим і инші міста в Палестині важні для християнського світа, малиб дістати окремий статут в рамцях Союзу Народів під доглядом Англії. Важна пристань Ґайфа лишиласяб під панованням Англії як окрема невтральна стрефа.

З новин чужого письменства

Професор соціольоґії штрасбурґського університету Ґ. Ґурвич видав книгу п. з. „Теоретична мораль або соціольоґія обичайности". — В Лондоні вийшла посмертна книга катол. письменника Честертона „Парадокси містера Понда". — В Лондоні вийшла біоґрафія Веллінтона. Написала її внучка „зелізного ґенерала", пані Гучдайлд.

Відозва до молоді

Неодин з молодих юнаків мріє про велике місіонарсько-апостольське покликання. Бо молодечий дух рветься до великих та славних подвигів. А деж краще і більше поле до попису, де більше взнеслі діла, як не в ділянці місіонарсько-апостольській? Бо на цьому полі праці чоловік вільний від світських оковів та далекий від інтриг і людської злоби, вільніще і з більшим зусиллям може віддатися своїому ідеалові, а саме ратуванню, ублагороднюванню й ущасливлюванню нещасних людських душ.

О яке велике задоволення, яке глибоке щастя, приносить чоловікові те всеціле відання! Знають про се місіонарі, що від довшого часу смакують в тім.

Запрошують вони й тебе, бодрий юначе, ті лицарі Христові, щоб ти пристав до них. Щоби і ти взяв на себе ту саму збрую та запалив у собі вогонь мужности й посвяти.

Свята Церква під проводом свойого Найвищого Керманича Свят. Отця Пія XI від кільканацяти літ розвиває дуже живу акцію зєдинення православних зі св. Апостольською Столицею. Се акція ратування душ.

Чи ти знаєш і чи болієш над цією розлукою твоїх братів, між котрими є й около 40 міл. Українців, чи тут близько нас на Волині, чи в наддніпрянській Україні чи в Америці. Чи не болієш над тим відірванням одних і тих самих синів однієї Матери св. Церкви й одного Народу?

Чи ми, завжди вірні сини катол. Церкви і лицарі Марії, можемо спокійно та з байдужністю глядіти на цей сумний факт? Чиж нам не шкода, що тільки наших братів нам сьогодня чужі, а давніше належали до одної Матері св. Церкви. Чи совість наша спокійна й не каже нам нічого? Коли хочемо справді щось зділати для добра тих душ та для слави св. Церкви, доложім своєї руки до цього діла!

А може хто з вас особисто хоче вступити в ряди тих місіонарів, котрі працюють над ратуванням тих душ?

Вже цілий ряд Чинів працює сьогодні в тім напрямі, розуміється в східнім обряді як: ОО. Редемптористи, Капуцини, Обляти, Венедиктини, Домініканн а також Єзуїти.

Ці останні вже перед кількнацяти роками зачали свою унійну акцію в Польщі. Мають вони Папську Семинарію східнього обряду в Дубні на Волині, малу семинарію в Вильні, новіціят в Альбертині. До свойого новіціяту приймають дуже радо по матурі гімн. — з лат., — академіків, а з важних рацій учнів середніх шкіл по скінченій 4-тій клясі нового типу з латиною.

На Братів-монахів приймається також молодців, що знають якесь хосенне ремесло.

Всяких інформацій уділяє

о. Ректор ОО. Єзуїтів

почта Альбертин ад Слонім.

Примітка Ред.: Містимо сю відозву на просьбу підписаного під нею Ректорату, бо не бачимо причини, чому надмір нашої української побожної молоді не мавби перелитися і в ті ряди борців за святу справу Унії. По близші інформації нехай охочі звернуться на подану вище адресу. Підчеркуємо, що Чин Єзуїтів не приймає тих, що були вже в новіціяті иншого Чина та що життя в тім Чині досить тяжке. По скінченім в нім новіціяті відбувається фільософічні й теольогічні студії в краю або за границею.

З викладової салі

Ідейні підстави творчости М. Шашкевича.

Др М. Гнатишак виголосив в неділю, 4 с. м., в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему „Ідейні підстави творчости М. Шашкевича". З м і с т: Прелєгент спираючись на розборі поодиноких творів поета представив його в формі діяметралью противежній до до того, як його представляли дотепер наші критики. В нас була закорінилася думка, що творчість Шашкевича се вислів його особистого життя. Тимчасом, як виказав прелєгент, з усіх 33 оригінальних творів Шашкевича тільки 10 віршів має особистий характер. До того вірші з неособистим характером се твори важніші й більші. Неслушна також думка, що твори М. Шашкевича тужливі, елєгійні, плакучі, сумні. На 33 твори тільки три з понурим песмістичним настроєм; зовсім оптимістичний настрій є в 13 найбільших творах. Дотеперішні критики казали, що духова постава Шашкевича до життевих подій була пасивна. Тимчасом, як виказав прелєгент, 50% творів Шашкевича наднхані духом активности, деколи й революційности. Накінець прелєгент виказав, як Шашкевич цікавився релігійними темами. Він переклав євангеліє св. Йоана і 5 глав св. Матея. Деяке світло на релігійні підвалини світогляду Шашкевича кидають також його проповіди в українській мові, що мають велике історичне значіння, бо ними Шашкевич започаткував українські проповіди взагалі. В дискусії забирали голос: о. ректор Сліпий, проф. Редько, п. Глібовицький і др. Чехович.

Присутний.

За український промисл

В великій салі „Народної Гостинниці" у Львові відбувається цікава імпреза від 28. III. — 10. IV.: Показ можливостей розвитку для українського промислу. На середині салі столи, на них розложено найріжніші промислові вироби. Їх виробляють чужі фабрики, але купують і уживають наші люди. Зачинаємо від того кінця, де розложені вироби деревного промислу: бочівки, обручі до бочівок, деревляні коробки до шварцу, форніри, дикти, корки, кантове будівельне дерево, будівельні бальки, клепки на підлогу. Дальше розложений кафлярський промисл, дахівки, цегла, крейда. Сирівець є в нашім краю і мабуть не дорогий. Отже взятисяб тільки за виріб таких річей, як вапно,дахівки, цемент. Серед тих виробів поставлена таблиця, на ній є діяграма збуту вапна через Центросоюз. В 1936 р. Центросоюз збув 1466 тон вапна. Мабуть нема української вапнярки, то Центросоюз збуває і тих півтора тисячі тон з чужих фабрик. А дальше ріжні залізні вироби: серпи, коси, вила, ґралі, цьвяхи. Все те масово купують наші селяни. І мільони злотих пливуть собі помалу в чужі кишені. Потому промисли: скляний, глиняний, шкіряний, ґумовий, ґалянтерія, нитки, полотно, оцет, мука, крупи, макаран і т. д. Все те чуже і чуже. То тут то там, ніби на потіху, надпис: сей товар можна купити в такій-то українській фірмі. Богу дякувати, що вже у своїх хоч можна купити деякі вироби. Попід стіни розміщені скромні початки нашого власного виробництва. Та які вони ще скромні а які великі можливости!

На фабрики треба грошей, кажу до свойого знакомого, з яким разом оглядаємо „можливости". — Так, каже він, треба. Але впевняю вас, що якби взяти гроші, котрі Українці вложили тільки в одній Міській Касі Ощадности, то вистарчилоб на оснування неодної фабрики. Та які вони ще скромні, а які великі мотали в промислі.

Кінчимо оглядати. Якась мелянхолія вкрадається в душу. А тут ще грамофон рипить на цілу салю... „А у мене ні хатини..." „ні фабрики, ні машини", каже мій знакомий. І виходимо. Фреквенція на „показі можливостей" невелика. А варт, щоб наші безробітні інжиніри і взагалі молоді люди прийшли та поглянули, що можуть іще стати великими і богатими фабрикантами. Тільки треба хотіти і добре подумати, як те хотіння перевести в діло.

Війна і невтральність

Американський економіст і соціольог проф. Николай Меррей Бетлер, директор секції міжнародніх взаємин при Інституті Карнегія, оповістив звіт того Інституту про політичні події 1936 року. В нім пише, що був се рік розчарувань. Постепенне заникання довіря до міжнародних договорів довело до стану, в якім ще не було сучасне людство. Вся цивілізація станула перед загрозою небувалого хаосу. Та — каже проф. Бетлер — винні тому не лише держави, що уважають договори шматком паперу, але й ті, що проголошують свій невтралітет на випадок війни. Вони не беруть під увагу того, що війни, які заповідаються, се вже не колишні війни між правительствами, тільки війни між головними ідеями, які означують суспільний лад. Доказ — еспанські події, хибно називані „горожанською війною". Західним державам, вихованим на демократії, загрожують держави основані на ідеях насильства: на комунізмі, фашизмі й націоналсоціялізмі, себто — Росія, Японія, Італія й Німеччина. В таких обставинах демократична держава не може остати невтральна, коли нападуть на иншу демократичну державу. Бо коли напад буде успішний, то і на инші черга прийде.

Лікарський фейлетоник.

Куріння

І вред жолудка та дванацятки.

Що показали досліди в Німеччині, Англії, Угорщині та Швайцарії.

В останніх часах дуже поширилися вереди жолудка серед мужчин. Декотрі визначні вчені лікарі бачать причину того в надмірнім курінні тютюну. Німецький учений др Бандель старався статистично доказати ту звязь. Висновки його дослідів такі: В Німеччині число вередів у жінок не змінилося від 1891 р. Пересічно вагається около 10 на 1000. Інакше у мужчин. До р. 1900 на 1000 мужчин було 2—3 хорих на вред жолудка і дванацятки. Зі зміною століття бачимо постійний зріст випадків вереду. В 1923 р. число вередів зростає 10-кратно в порівнанні з початком того століття. Коли до 1906 р. вред жолудка і дванацятки у мужчин виступав 3-кратно рідше ніж у жінок, то в р. 1926 виступає він 3-кратно частіше в мужчин ніж у жінок. — В звязку з тим треба зазначити, що в р. 1906 на голову прокурювано 100 штук цигарів а в р. 1926 — 493. Се значить, що вред жолудка у мужчин зростає рівнобіжно з більшим курінням тютюну. Те саме виказує статистика англійська, угорська і швайцарська. Се виясняє також, чому так часто виступає вред жолудка і дванацятки у мешканців міст. Коли в рр. 1880—90 смертність з приводу вереду жолудка і дванацятки в Берліні виносила 2.9 на 100.000 мешканців, то в рр. 1932 — 1933 осягнула вона цифру 15.7. Отже для власного добра — обмежуйте щораз більше куріння тютюну а найлучше зовсім переставайте курити. Сего повинні домагатися передовсім жінки: тоді менше булоб сиріт передвчасно позбавлених батьків.

РАДІО

Техніка міжнародніх передач. Вимінa радіофонічних програм між поодинокими країнами відбувається шляхом т. зв. міжнародніх передач. 1936 рік заслугує на спеціяльне відзначення з огляду на особливо велику кількість міжнародніх передач, що прислужилися справі консолідації народів у вимінi їх культурних вартостей. Програмова організація міжнародніх авдицій відбувається в той спосіб, що поодинокі радіофонії зголошують взаємні предложення певних характеристичних авдицій. Таке порозуміння відбувається безпосередно або за посередництвом Міжнародньої Радіофонічної Унії. Унія, отримавши таке предложення, розсилає його всім радіофоніям. Крім тих довільних міжнародніх авдицій існують ще так зв. европейські концерти, що зобовязують радіофонії всіх країн, які належать до Унії. Кількість тих передач усталюється на зїздах Унії що півроку. При тому черга країв, яких радіофонії мають орґанізувати европейські концерти, се наслідок льосування. В кождому наступному льосуванні не беруть участи ті країни, що в даному році вже орґанізували і надавали европейські передачі. В часі зїздів Унії усталюється також міжконтинентальні передачі. Першу таку міжконтинентальну передачу з Америки відбирала Европа 20 вересня 1936 р. Та передача сумлінно опрацьована в подробицях, узгіднена Унією з 25 країнами, була великим технічним успіхом. Дві короткохвильні стації двох найбільших радіофонічних підприємств на терені Північної Америки передавали водночас міжконтинентальний концерт до Европи двома ріжними шляхами і двома довжинами хвиль. Одна стація надавала до Берліна, а друга до Лондону. Лондон і Берлін пересилали дротами відбирану авдицію до відповідних країн Европи. Кожда країна лучилася зі своїми найближчими сусідами, а властиво з найближчою поштовою централею сусіда. Щоб запевнити авдиції стовідсотковий технічний успіх — передбачено два дротові сполучення Лондону з Берліном, які переходили через контрольну стацію в Брюсселі. Ходило про те, щоб у випадку перешкод на одній з хвиль, зглядно в одному з відбірчо-роздільчих пунктів (Лондон і Берлін), ці пункти могли взаїмно підсилюватися добре відібраною модуляцією. Добрий відбір отримано завдяки одночасній праці кількох відбірчих стацій на терені Анґлії й Німеччини. Технічні елементи, що помагають в передачі міжнародніх авдицій — се зміцнюючі централі (апліфікаторні) відповідних радіофоній, міжнародні дроти разом зі зміцнюючими стаціями, що належать до зарядів пошт і телеґрафів поодиноких країн, як також міжміські централі. Таким чином кожда передача повинна бути докладно обговорена між зацікавленими радіофоніями. Порозуміння двох централь у технічних справах передач, як також у справах програмових, відбувається на другій парі дротів. У визначеній годині всі централі повідомляється, що передача може розпочинатися, після чого надаюча централя пересилає свій сиґнал і надає заповідь. Техніки в часі передачі є постійно в контакті поміж собою з метою коригування відбору. Після закінчення авдиції узгіднюється час уживання дротів, про що повідомляється свої заряди пошт і телеґрафів. Кошти уживання дротів поносить та рідіостація, що відбірає передачу. Напр., передача концерту з Міляна до Варшави коштує 880 зол., при чому та сума ділиться на всі країни, які беруть участь в передачі. Технічно найкраще випадають міжнародні передачі, які передається на цілій трасі за посередництвом каблевих дротів, причому для модуляції передбачується спеціяльні жили, що виключно служать для потреб радіофонії.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Місія і посвячення дзвонів. В днях від 20 березня до 4 квітня 1937 р. відбулася пятнацятиденна св. Місія в княжій Церкві св. О. Николая у Львові. Проповідали три рази денно ОО. Редемптористи з Ковля, місіонарі, а саме о. провідник Роман Бахталовський і о. місіонар парох Ковля Володимир Стернюк. Рано щодня вже о год. 5.30 була перша Служба Божа, а зараз по ній друга св. Літуґія, яку читали ОО. Місіонарі. О год. 6.30 була коротка Місійна Наука, а о год. 7.30 трета Служба Божа, яку правив парох Церкви св. О. Николая, дальше о год. 8.30 четверта Служба Божа, яку правив о. сов. Юрій Стеткевич, емеритований катехит, а о год. 9 пяту Службу Божу читав о. А. Возняк, катехит шкіл у Львові. О год. 11 перед полуднем був короткий Молебень до Іс. Христа а о год. 11.30 знов Місійна Проповідь для тих, які не могли бути на ранішній. О год. 17.30 була Вечірня Постна або Акафист до Страстий Христових, а о год. 19—20 велика Місійна Проповідь, по якій вірні співали Претерпівий за нас Страсти. Церква св. О. Николая все битком набита і по береги виповнена вірними, які слухали з великою увагою сильних слів Божих правд, які вони сіяли в серця вірних. Порядок щоденно ОО. Місіонарі заповідали звичайно вечір, на другий день і цей порядок стисло зберігали. Підчас св. Місії, в середині її, то є дня 28 березня в II Неділю св. Поста було торжественне Богослуження Архієрейське, яке відправив Ексц. Кир Іван, Преосв. Епископ-помічник Львівський, при асисті ОО. Крилошанина Дра Василя Лаби і о. Декана Івана Курчаби з Побужан. Діяконували оо. Др Фіґоль Ів. і о. Шеваль Ч. С. Ізбавителя. Сповідало підчас цілого торжества десять священиків. По Архієрейській Літуґії відбулося дуже торжественно поблагословлення двох нових дзвонів, які жертвували убогі парохіяни цего княжого храму Св. о. Николая. Доперва по двацять двох літах здобулися вони на справлення таких гарних дзвонів, на місце двох забраних в 1915 австр. військами на гарматні пушки. Дзвонам надано імена „Лев” і „Василь”, перший в честь ктитора і добродія Церкви, фундатора князя Льва, а другий на спомин теперішнього пароха. Оба дзвони важуть 900 кґ. По торжестві поблагословлення цих двох дзвонів сказав дуже зворушаюче слово Боже Преосв. Кир Іван з приводу так удалої св. Місії і такої великої жертви парохіян для своєї убогої церкви, якою є колись княжа Святиня. Преосв. Епископ поґратулював щиро тим добрим, побожним і жертволюбивим парохіянам за їх великий дар двох дзвонів і дуже сердечно подякував їм за те. Тим більше сказав, Експеленція, ціниться сю жертву, бо вона, се вдовина лепта, яку складають люди зовсім убогі і нераз безробітні. По торжестві поблагословлення дзвонів відбулася спільна фотоґрафія церковної старшини Брацтв і всіх священиків на чолі з Преосв. Кир Іваном. Дуже зворушаюче виглядала підчас св. Місії цілонічна адорація Найсв. Тайн, які були виставлені в трикутнику деревлянім, на якім горіли цілу ніч сотки воскових свічок. До сліз зворушало явище, як перші священики годину адорували перед св. Тайнами, а опісля весь народ зі свічками в руках клячав цілу ніч, люди молилися і співали побожні пісні. По год. 24 зачав парох Церкви відправляти Утреню, яка скінчилася о год. 3, опісля співав Св. Літуґію св. Василія Великого, яку скінчив точно о год. 5.30. На ній приступило понад триста вірних до св. Причастія. Така сама цілонічна адорація відбулася і в слідуючу ніч з суботи на неділю 4 квітня с. р. на закінчення св. Місії.

Конґрес Христа Царя відбудеться в Познані в днях від 25—29. VI. с. р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „ЧАС” в Чернівцях закрила ромунська влада на кілька днів з приводу демонстрації буцімто проти ромунського гимну на академії в честь Шевченка. Під закидом участи в тій демонстрації 4 студенти Українці досі сидять в ромунській тюрмі. (Коли се правда, то гарні там відносини, що аж демонстрацією проти ромунського гимну треба звертати на них увагу світа).

НОВИМ ЛЬВІВСЬКИМ ВОЄВОДОЮ іменований др Білик, дотеперішний воєвода в Тернополі. Він має обняти урядування в найблизшім часі. Дотеперішний львівський воєвода Бєліна-Пражмовский має дістати інше призначення.

В УЖГОРОДІ відбувся недавно краєвий зїзд мужів довіря християнсько-народної партії Підкарпатської Руси. Прибуло 80 делеґатів. Між присутними були заступлені священики, учителі, селяни та інші верстви українського населення. Нарадами проводив голова партії о. дир. А. Волошин. Містоголова партії др Михайло Бращайко виголосив реферат про автономію і про орґанізаційні справи. По рефератах була оживлена дискусія й ухвалено відповідні резолюції.

ПОЛЬСЬКА РАДА МІНІСТРІВ відбула засідання під проводом премієра Складковского. Обговорювали, як протиділати зростови цін і поборювати спекуляцію.

МІНІСТР ОСВІТИ СВЄНТОСЛАВСКИЙ розвязав у варшавських і львівських високих школах політичні орґанізації польських студентів: Національний союз польської радикальної молоді, Вшехпольську молодь, Союз польської демократичної молоді і Леґіон млодих. Рівночасно мін. Свентославский розвязав також студентські допомогові товариства.

В ХОЛМІ від двох місяців 600 учеників державної ґімназії не має науки релігії, бо польського кс. Серецкого завісили в урядуванні під закидом приналежности до радикальної вшехпольської орґанізації ОНР. (КАП).

ЖИДІВСЬКІ СІОНІСТИ-РЕВІЗІОНІСТИ урядили демонстрацію під анґлійською амбасадою в Варшаві. Демонстранти несли транспаренти з протестаційними надписами проти анґлійської адміністрації в Палестині і проти арабського террору. Поліція розіґнала демонстрантів й увязнила кілька осіб.

ЗАГОВІР ОФІЦИРІВ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ проти Сталіна викрило болшевицьке ГПУ в округах київськім і ленінградськім. В заговорі мали брати участь також офіцири фльот чорноморської і балтійської. Видно, в армії не дуже люблять „батька народів.”

ПРОВІДНИК ХОРВАТСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ др Мачек заявив, що югословянське правительство дальше не звертає уваги на домагання Хорватів і легковажить їх. Хорвати мусять боротися за те, щоб Югославія стала федеративною державою вільних народів: Сербів, Хорватів і Словінців.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило, що йому ніщо не відомо про те, буцімто СССР признав Бесарабію Ромунії.

НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА В ЕСПАНІЇ зачали сильну офензиву на край Басків, проломили фронт Басків і здобули цілу провінцію Аляву.

ВОЄННА ФЛЬОТА ЧЕРВОНИХ бомбардувала повстанчі пристані, зокрема пристань в Малядзі.

В ЯПОНІЇ вибухло непорозуміння між правительством і парляментом. Парлямент не хоче ухвалити законопроєкту про виборчу реформу, якої домагається правительство. Цісар розвязав парлямент.

ЯПОНСЬКА ФЛЬОТА має відбути великі маневри на китайських водах на висоті Тсін-Тао.

НОВИНКИ

На Загальний Зїзд делеґатів читалень „Скали", що відбудеться 7 травня (мая) с. р. в Станиславові при вул. Липовій, треба заздалегідь призначити, хто має їхати. Розуміється, крім приїзду кураторів бажаний приїзд також інших делеґатів читалень, між ними й жінок. Кожда читальня повинна прислати вже наперед писемний звіт до Гол. Виділу „Скали" найдальше до 20 квітня с. р., бо інакше головний секретаріят не зможе виготовити загального звіту на зїзд. В звітах повинні бути передовсім цифри про число членів мущин і жінок, хлопців і дівчат, про число книжок в бібліотеці „Скали", про те, які ґазети передплачує читальня і чи заплачена передплата, кілько було засідань виділу, чи і кілько було викладів, представлень, концертів або фестинів, чи є свій дім або площа і матеріял на дім, кілько є вкладок і т. д.

Ціни збіжжа дальше ростуть. В біржевих кругах числяться з тим, що незабаром ціна жита дійде до 30 зл. за 100 кґ., пшениці до 40 зл.

Редакцію й адміністрацію спортового тижневика „Змаг" перенесено від 1 с. м. з Перемишля до Львова, вул. Сапіги 49, I.

Міністерство пошт і телеґрафів для забезпеки пачок з харчевими продуктами ввело новий припис, що на його основі можна приймати харчеві пачки з застереженням „охоронне". За „охоронні" пересилки будуть побирати окрему оплату.

Нова робітнича польська орґанізація „Заводове Зєдноченє Народове" повстала у Львові. Предсідником орґанізаційного комітету вибрано знаного шовініста ред. Грабика.

Повітовим старостою в Камянці Стр. іменований Францішек Прончковский, дотеперішній староста в Ярославі.

Тернопільський воєвода рішив утворити в пов. Бучач нову громаду п. з. „Войцєхувка", виділену з громади Пилява. До нової громади будуть належати села: Кольони, Яцівка і Мартинівка. Войцєхівка се польська кольонія.

До церкви в Переволоці пов. Бучач вломилися в ночі злодії й повикидали з шаф обруси, церковне білля, чаші й монстранцію. Шукали правдоподібно тільки за грішми, бо з церкви не забрали ніяких річей. Грошей не знайшли.

Показ ремісничих виробів з повітів станиславівського, товмацького, надвірнянського й рогатинського відбудеться в Станиславові в першій половині червня с. р. Подібні покази виробництва інших повітів станиславівського воєвідства мають відбутися також в Коломиї і Стриї. Вказано заінтересуватися тим.

Банк Господарства Краєвого признав станиславівському магістратові кредит у висоті 100.000 зл. на сфінансування мешканевого будівництва. Магістрат Станиславова почав будову каналів за 10.000 зл. при вул. Шидловського, Яховича, Петра Скарги і Бельведерській. При будові дістало працю 60 безробітних. На днях зачнеться будова каналів на вулицях: Пелеша, Вірменській, Прондзинського, Малецкого, Капітульній і Під Провидінням. При тій будові дістане працю 120 безробітних.

Гумор. — Пригода. — А добре місце мав ти вчера в театрі? — Фатальне! Якраз між двома вірителями.

Ревізії й увязнення. При кінці м. місяця поліція перевела ревізії в селі Тумирі в селян Івана Ґави, Дмитра Стеблинського, Івана Королика і Михайла Мокринського глядаючи за нелеґальною літературою. Опісля увязнено Д. Стеблинського й відставлено до Станиславова. Крім того поліція увязнила в Залукві коло Галича Олексу Пилипонька й відставила до Станиславова. Причина увязнень невідома.

Чин польських Сестер Уршулянок ліквідує свої заведення в Коломиї і передає на власність держави свої великі будинки в тім місті.

В Заліщиках зацвили морелі й інші дерева. Фахівці віщують гарний врожай на овочі.

У звязку з аферою мґра Долинського з Калуша і фармацивтичної інспекторки Воєвідського Уряду в Станиславові п. Леґнівної був у Коломиї суддя Белецкий зі Станиславова й переслухав аптекарів і дрогеристів з цілого Покуття.

Фабрика паперу і целюльози має повстати в Стриї.

В Перемишлі відбудеться незабаром розправа проти 20 осіб з лісничим державних лісів Качоровским, обвинуваченних за надужиття в тих лісах. В тій справі увязнено вже 16 осіб. Між ними є деревні купці, промисловці, б. командант постерунку, б. війт збірної громади й ін.

В Сокалі п. Покотило отворив у Міськім Базарі крамницю з мануфактурою. Крім того п. Іванець і С-ка отворили крамницю готових убрань. Своїх треба все і скрізь підпирати!

Пошесть плямистого тифу ширить ся в кількох селах ковельського повіту на Волині.

Протижидівські заворушення відбулися в Соколові Підляшськім. Потурбовано легко 8 осіб, розбито один страган та вибито коло 200 шиб.

50% зелізничі знижки до Варшави признало міністерство комунікації на зїзд під кличем „Весняні атракції Варшави" в днях від 17 — 25 квітня. Знижки видаватимуть на основі карт участи Ліґи Підпирання Туристики.

Адміністраційна влада припинила орґан польської молоді „Віці" і „Хлопске Жице Ґосподарче".

Гумор. — Приятель каже до богатого і скупого купця. Я чув, що сестрінок жениться. Що йому даш як шлюбний дар? — Повідомлю його, що я небезпечно хорий.

Аж до Загального Зїзду „Скали" т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі" і „Правди" можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Людовці уряджують 18 с. м. в Рацлавицях нову маніфестацію з приводу роковин битви під Рацлавицями.

В звязку з недалеким вже днем 1 травня варшавська поліція перевела в місті ряд ревізій і увязнила 23 особи, підозрілі в комуністичній діяльности.

Велику пачкарську аферу викрито на польсько-німецькім пограниччі. З Німеччини перепачковувано до Польщі самоходи, золоті годинники й інші предмети, що підлягають високим митним ставкам. Наразі увязнено 26 осіб. Афера поширюється.

Летунську комунікацію відкрили між Польщею й Палестиною.

В Москві кружляють поголоски, що у звязку з новою нагінкою часописів на Бухаріна й Рикова їх обох увязнили.

Варшавська преса пише, що підчас латинського Великодня варшавяки випили 40.000 літрів монопольних горівок, не вчисляючи ґатункових горівок, лікерів, вин, пива, меду і т. д. „Порядно" пють.

Московська „Правда" принесла статтю про необхідність ввести наново латинську мову в середніх школах. Ґей, таж се був донедавна оден з найбільших „буржуазних забобонів"...

100.000 безвіроісповідних дітей ходить до шкіл у Чехословаччині.

Норвежська королева, запрошена на коронаційні торжества, прибула до Англії й задержалася в ґотелі Сандрінґгем.

Анґлійські літаки збомбардували оселі арабського племени „Аль-Ябер" над Перським заливом, що відмовилося платити податки, назначені британським правительством.

Послом Злуч. Держав Півн. Америки в Ослю іменована пані Бордер Барріскуан. Се вже друга жінка на дипльоматичнім становищі Злучених Держав. Першою була пані Бріян, що була послом в Копенгазі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Пастер і кольоровий додаток.
СТИЛЕВЕ: Сам на сам.
МУЗА: Сан Франціско.
КОПЕРНИК: Шаржа легкої бригади.

Кухарка в середнім віці, 28 літ практики на приходстві, шукає праці найрадше у священика. Ласкаві зголошення до Чит. „Просвіти" в Карликові, п. Буковсько. 30-1—2

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 11 квітня 1937. Ч. 27 (1027)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Перед великими змінами

Німці хочуть звязатися з Росією.

Анґлійський щоденник „Маншестер Гардіян" звідомляє: В Берліні думають, що в СССР незабаром вибухнуть такі конфлікти, що Сталін упаде. Гітлерівці очікують переміни Росії в державу націоналістичну й мілітарну під проводом Ворошилова, що зліквідує большевизм. Тоді Німеччина звяжеться з Росією, бо німецька політика тільки протибольшевицька. Ціною союза Німців з Росією булаб вільна рука для Німців у Польщі й Чехословаччині. Росія радо заплатилаб таку ціну, якби вірила Німцям, бо тоді моглаби всі свої сили звернути проти небезпек на Сході. Наразі в Москві таксамо мало вірять Німцям як в Лондоні й Парижі, отже до порозуміння охоту проявляє наразі тільки Берлін.

Як жив шеф чрезвичайки.

Афера б. шефа ГПУ Ягоди стоїть тепер на першім місци у звітах ріжних міжнародних пресових агенцій. Звідомляють м. і., що він за час свого урядування здефравдував около 800.000 долярів (крім величезних сум, які „заробив" на спекуляції). Разом з ним увязнено його любку Естеру Люріе. В її помешканні знайшли 26 дорогих футер і клейноди з царської скарбниці, а в пивниці найдорожші вина. Ягода робив спекуляції також в Польщі; тут його агенти, три Греки, скуповували за безцін совітські рублі й перевозили до СССР, де їх курс високий, і там купували дорогоцінности тай вивозили. Наказ увязнення заскочив Ягоду несподівано в його урядовім кабінеті. Коли він побачив, як перед дім заїхало авто, зване „чорним круком", яке сам тілько разів висилав, зімлів. Його завезли до військової вязниці, хоч він просився, щоб завезли до вязниці ГПУ.

200 большевиків перед „стєнкою".

Кореспондент лондонської „Морнінґ Пост" звідомляє: В Москві вже докладно знають, що політичні процеси Зіновєва — Камєнєва і Пятакова — Радека викликали за границею дуже зле вражіння. Мимо того ледви чи вдасться уникнути нового, ще більшого процесу, проти 200 большевиків. Між увязненими є й Німці, Австрійці, Лотиші, Італійці й Бельґійці. (Тих чужих комуністів колись торжественно приймали в Москві й возили по цілім СССР, потому натішившись ними увязнили їх і тепер будуть судити — на загал „за буржуазність...").

Затопили місто і 109 сел.

Совітська преса звідомляє, що большевицька влада наказала затопити місто Корчев і 109 сел в цілі зроблення великого збірника води потрібного для каналу Москва—Волга. Затоплений простір називають „Московським Морем". З нього наперед виселено всю людність. Тільки одна старушка в селі Никольськім не послухала наказу про виселення, але й її удалося вратувати перед заливом води.

Кровавi заворушення в Журавні.

ПАТ звідомляє зі Станиславова: В Журавні над Дністром, пов. Жидачів, 6 с. м. о год. 12.15 якийсь осібняк украв предмет з одного зі страганів. Власник страгану зловив злодія й віддав його в руки громадського сторожа, що хотів відпровадити злодія до магістрату. Товариші того осібняка намагалися відбити його, причім сторож хотів перешкодити тому. В одній хвилині до тої групи прилучилася ярмарочна товпа і викликала авантуру. Чотири поліціянти з місцевого постерунку поліції, що мали в той час службу, прийшли з допомогою нападеному сторожеві й опісля зачали розганяти товпу, що складалася з учасників ярмарку. Поліціянтам вдалося розігнати товпу в короткім часі. В часі того одному з них підчас ужиття кольби при розпорошуванні товпи вистрілив кріс і ранив у лидки трьох мужчин. В часі авантури обікрали 4 страгани.

Сокільський попис у Львові.

В середу 7 квітня відбувся у Львові в салі театру „Ріжнородностей" Сокільський Руханковий Вечір, уладжений заходом Сокола-Батька і сокільських гнізд Львова. Попис відкрив короткою промовою інж. А. Палій. Опісля молодші учасники виконали дуже гарно ряд вправ на гімнаст. коні. Зчерги відбулися ефектовні вправи палицями і шпадами та вправи на високих поруччах. Дуже вдатні були також вправи вільноруч виконані членицями. Найбільше захоплення серед присутніх викликали вправи на дручках, виконані найстаршими членами. Гарні були також вправи з обручем, виведені вперше. Богато зручности виказали також членици при нелегких вправах на поруччах. Загальну веселість і бурю оплесків викликали долівкові вправи. Дуже мальовничо випав також національний танок „Віночок". Добре придумана була жива картина „Сокільство". Попис закінчено відспіванням гимнів сокільського і національного. Саля, особливо задна її частина, була виповнена вщерть публикою. Був м. і. Преосв. Никита.

Птах, що реве як лев і копає як кінь.

Найбільший птах на кулі земній струсь має сильні ноги, зате слабо розвинені крила. Дорослий струсь високий на 2 і пів метра та важить до 150 кг. Самець в певнім часі водить за собою від 2 до 7 самиць. Ціла група зносить яйця до спільного гнізда і спільно ними опікується. Самці сильні і войовничі. Вони бороняться з великим запалом і копають ногами як коні. Ті удари дуже небезпечні; струсь може вбити чоловіка копненням, ба навіть коня. Часами струсь реве подібно як лев. В повнім бігу робить скоки довгі на 7 до 8 метрів.

Присилайте до 20. IV. звіти до Гол. Виділу „Скали"!

Радість в СССР

Вже давно не було на території теперішного СССР такої радости, як з суботи на неділю, 4. 4. 1937, коли з Москви рознеслася вістка, що увязнено б. начальника чрезвичайки, Генриха Григоріевича Ягоду. Радість зрозуміла: адже перед тим чоловіком від 1924 р. дрожала вся величезна держава Совітів. А тепер той сам Ягода, що його так всі боялися, попав у тюрму. І як тут не радуватися всім, що дрожали перед ним?

Г. Г. Ягода має тепер 46 літ. Молодим чоловіком, в 1920 р., вступив він на службу до чрезвичайки (від 1922 ГПУ). Без уговку йшов вгору по службовій драбині. Від року 1924, коли ГПУ названо „комісаріятом внутрішних справ", Ягода був правою рукою начальника тої страшної установи, Менжинського. Був його заступником. А по смерти Менжинського став сам народним комісарем внутрішних справ.

Ягода мав необмежене довіря Сталіна і був по нім наймогутнішим чоловіком в СССР. Аж до серпня 1936 року. То значить, до процесу Зіновєва—Каменєва. Тоді виринув проти Ягоди закид, що він з а п і з н о відкрив змову троцкістів. За кару відобрано йому становище начальника міністерства внутрішних справ і дано мало впливове становище народного комісара лучби (комунікації) по Рикові. В січні 1937, в часі процесу Радека-Пятакова позбавлено Ягоду становища секретаря державної безпеки. Його місце заняв Єжов. А тепер наступив кінець карієри страшного чекіста: його увязнено.

За що?

Урядово оповіщено в Москві тільки загально, що Ягоду увязнено за таємні „переступства, довершені при виконуванні службових обовязків." І власне тому, що не сказано ясно, за що його увязнено, посипалася безліч домислів: Чи відкрили в архівах ГПУ компромітуючі його документи? Чи піддержував він таємні звязки з ріжними опозиціями? Чи був звязаний з троцкістами? Чи накладав з правою опозицією? Чи задумував щось проти Сталіна? І що саме? Ніхто досі нічого певного не знає. Ясне тут тільки те, що Сталін дійсно необмежений володар СССР, коли так легко усуває й арештує навіть наймогутніших донедавна людей довкруги себе, — як слушно пише „Пті Парізієн".

І на хвилю все під сю пору забули люди на великих просторах СССР. Забули свою нужду безприкладну, забули недостачу одягу, забули свій постійний півголодний стан, забули брак вугля і брак мила, забули жах, який тілько літ сіяла чрезвичайка (ГПУ). І радуються, що „батько народів" увязнив шефа чрезвичайки, Гершка Григоріевича Ягоду. Й очікують, коли його поведуть „под стенку", куди за нього ведено міліони невинних жертв. Се перший голова чрезвичайки, якого судитимуть в СССР.

Велика европейська преса приносить богато поголосок також про звичайні, „уголовні" (кримінальні) злочини Генрика Ягоди. В останній хвилі звідомляють, що він ще перед увязненням вспів прогуляти міліон рублів. Та чи ті закиди правдиві, не знати. Бо всі ті вісти мають кінець кінців своє жерело в Москві.

Одначе можливо, що правда навіть чорніша ніж те, що пишуть.

Історичне право Унії на Волині

З приводу статті проф. І. Власовського в „Волинськім Слові" п. н. Непрошені опікуни. *).

А що сталося з творцем тодішньої Унії, з митроп. Ізидором?

Він деякий час жив у Києві та боронив свого діла. Вкінці одначе покинув Україну і перенісся до Риму, де й помер як кардинал.

З виїздом митроп. Ізидора з України до Риму Унія на Україні не впала. Бо саме тоді наступили два факти, котрі дуже сприяли їй на наших землях.

Перший факт се розірвання дотеперішнього звязку української і білоруської Церкви з Церквою московською. Сталося се через поділ дотеперішньої спільної київської митрополії на дві: київську — для України і Білої Руси та московську — для Московщини. Останнім спільним митрополитом був митр. Ізидор. Той поділ 1458 р. затвердив Папа Пій II.

Другий факт се іменування нового київського митрополита на місце Ізидора, що зрікся київської митрополії. На свого наслідника вибрав Ізидор свого ученика Григорія, а призначив його Папа Каликст III. Висвятив Григорія на київського митрополита вже за Папи Пія II в 1458 р. в Римі царгородський зединений патріярх Григорій IV.

Новий київський митрополит Григорій II (1458—1472) прибув на Україну з письмом Папи Пія II, в якім Папа просив короля Казимира IV поставитися до нового митрополита прихильно. До юрисдикції митр. Григорія II належали отсі дієцезії: київська, володимирська (на Волині), луцька, холмська, перемиська, галицька, турівська, полоцька, смоленська і брянська. Митр. Григорій II був щирим сторонником Унії, яка за його владицтва панувала на Україні, отже й на Волині.

Також слідуючі київські митрополити, наслідники митр. Григорія II, були сторонниками Унії української Церкви з Римом.

Признавав Унію безпосередний наслідник Григорія II київський митрополит Мисаїл Друцький (1474—1477). Свідчить про се наглядно посольство і письмо, які згаданий митрополит вислав був в 1476 р. до Папи Сикста IV з просьбою, щоб Папа установив у слідуючім році також для київської митрополії ювилейний відпуст, який був на Заході в 1475 р. Те письмо підписали, крім митроп. Мисаїла, між ін.: архимандрит києво-печерського монастиря Іван, виленський архимандрит Макарій і ин.

Сторонниками Унії були і 4 далъші київські митрополити: Симеон (1477—1488), котрий в 1487 р. висвятив Васіяна на епископа для Володимира на Волині; Йона I Глезна (1488—1494); Макарій I (1495—1497), котрий як виленський архимандрит підписав був 1476 р. письмо митр. Мисаїла до Папи Сикста IV; вкінці Йосиф II Солтан (1498—1517), котрий з особлившою ревністю ширив Унію на Україні.

Щойно по смерти митр. Йосифа II Солтана (1517 р.) українська Церква відпадала від Унії. А причина того була та, що київським митрополитом завдяки впливам Москви (через жінку польського короля Олександра королеву Олену, дочку московського царя Василя III) став ворог Унії Йона II (1519—1523). Той розрив української Церкви з Римом тревав аж до 1595 р., коли українська Церква знов злучилася з Апостольським Престолом.

Тоді київським митрополитом був Михайло Рагоза (1588—1599). За його владицтва відбувся 1590 р. в Берестю синод українських епископів, котрі й ухвалили підчинитися Папі Римському.

Та ухвала звучала дослівно так:

„В імя Бога! Амінь! Ми підписані епископи заявляємо, що се наш обовязок дбати про спасення душ як наших так і повіреного нам Богом, християнського народу, Христового стада, та привести його до згоди і єдности. Тому ми за Божою помічю, бажаючи признавати одного Архипастиря, правдивого намісника св. Петра на римськім престолі, святішого Папу своїм Пастирем, мати його своїм Головою, йому завсіди підлягати і його слухати, з чого надіємося великого помноження хвали Бога і Його святої Церкви, та бажаючи мати нашу совість чистою — постановили ми заявити найвищому Отцеви, Папі римському, нашу послушність. При тім одначе застерігаємо собі, щоби святіший Папа римський залишив нам без змін і ненарушеними церемоній та всі служби, які віддавна є в нашій сх. східній Церкві, та щоб Його Величність Король забезпечив нам наші свободи привилеями в справах, які ми предложимо. Коли буде таке забезпечення і потвердження привилеями Його Святости Папи і Його Величности нашого милостивого Пана і Короля, ми обіцюємо і зобовязуємося отсим письмом признати верховну власть св. Отця Папи римського. Заявляючи се перед Богом у Трійці единим, передаємо се письмо з власноручними нашими підписами і з нашими печатками нашому старшому братови Його Милости О. Кирилови Терлецькому, екзархови й епископови луцькому й острожському.

Писано в Берестю, Р. Б. 1590, червня 24.

(Підписи і печатки).

Кирило Терлецький, Божою Милостю Епископ Луцький й Острожський вл. р.;

Леонтій Пелчицький, Еп. пинський і турівський вл. р.;

Ґедеон Балабан, Еп. львівський, галицький і Камянця Под. вл. р.;

Діонізій Збируйський, Еп. холмський і белзький вл. р.

В червні 1594 р. прилучився до вище підписаних українських епископів ще перемиський епископ Михайло Копистенський.

Півтора року пізніше, в листопаді 1595 р., Кирило Терлецький, епископ Луцька й Іпатій Потій, епископ Володимира — отже якраз оба епископи В олині — прибули до Риму і там перед Папою Климентом VIII зложили іменем митроп. М. Рагози, в імени своїм та інших епископів України визнання віри. Таким чином українська Церква знов обєдналася з Апостольським Престолом.

Те обєднання української Церкви з Римом проголошено відтак торжественно на синоді українських епископів у Берестю дня 8 жовтня 1596 р. Тоді зібрані на тім синоді українські епископи повідомили про те обєднання Україну і Білорусь окремим Пастирським Листом.

Той цікавий Лист такий (наводимо в оригіналі):

„Во имя Бога во Тройцы единого. На честь и хвалу Єго и людского спасения, а вѣры светое хрестианское католическое оутвержения и подъвишения, всѣмъ, которымъ то вѣдати будетъ належало, Мы о Бозе на соборе порядномъ в Берстью Року Божиего тисяча пятьсот девятъдесять шостого Мца Октебра осмого дня ведлугъ старого календара, в церкви соборной светого Николы собраные Митрополитъ и Епископове обряду греческого нижей подъписаные, ознаймуемъ на вѣчную паметь, ижъ мы бачачи, яко единовладность церкви Божое во Єванъгелии и оусти Господа нашого Исусъ Христа основана и оутвержена єсть, абы на єдиномъ Пѣтрѣ яко на камени церковь Христова моцнѣй стоячи от одного ражена и справована была, абы единого тѣла едина голова и въ єдиномъ дому єдинъ Господь и шафаръ оброковъ Божиихъ надъ челядью постановленый, о порядку и о всемъ добромъ всѣхъ обмышлялъ, который то порядокъ церкви Божие от часовъ апостолскихъ зачатый трывалъ по всѣ вѣки, а то ижъ всѣ патриярхи до единого потомка Петра святого папы римского завжды в науце вѣры и приймованью власти духовное и в судахъ Епископъихъ и апеляцыяхъ оутекалися яко ся то з соборов и правилъ светыхъ отецъ показуетъ и инши словеньские писма з греческихъ стародавна преложоные достаточне то показуютъ и старые светые Отцы церкви восточное то свѣтчать, которые тотъ Петра светого престолъ и старѣйшенство, а власть єе надъ епископы всего свѣта знаютъ, не мней тежъ цариградские Патриярхове, от которыхъ сия страна руская вѣру светую приняла, тую зверхность столицы римское Петра светого часъ немалый знали и ей подлегали и от нее благословенство брали, от которое хотяжъ многокроть отступовали, але опять з нею єдналися и до послушенства єе ворочали и остатне на Соборе Флорентѣйскомъ року божого тисяча чотыри ста тридцать осмого черезъ Иосифа Патриярху и Цесара Царигородского Иоанъ Палеолога зуполне до того послушенства вернулися, вызначаючи, ижъ римский Папа есть отцемъ и оучителемъ и справцею всего хрестиянства и правым Петра светого наместникомъ, на которомъ то Флорентѣйскомъ Соборе былъ и нашъ Киевский и всея Русии Архиепископъ Митрополитъ Исидоръ, который тое соединение Патриярхии Царигородского и всѣхъ церквей до ней належачихъ принесъ, и сие крае руские в томже послушенствѣ и зверхности церкви римское оутвердилъ, для того и королеве полскии и великие князи Литовские, а меновите Владислацъ Король полский и оугорский и иные государи дали привилья духовенству обряду греческого и рускаго (которымъ на валномъ) сойме волности всѣ, которыхъ церкви католические римские оуживаютъ, таковыежъ имъ надали, от которого соединения церковного царигородские Патриярхове коли зась отступили, и за такий свой грѣхъ отступления и розорвания єдности церковное в мощъ поганскую и турецкую оупали, зачимъ много блудовъ и злыхъ поступковъ и занеханя дозору правого ихъ, сихъ краевъ рускихъ и много брыдкого святокупства наступило, ижъ ся ереси розсѣяли и всю праве Русь опановали, церкви пустошачи и хвалу божию псуючи. Мы не хочечи быти оучастниками греху такъ великого и неволи поганское, которая за тымъ пришла царигородскихъ Патриярховъ, и нехотечи имъ расколу и розорванья церкви светое единости помагати, и забегаючи спустошеню церквей и спасению душъ людскихъ черезъ ереси, которые ся теперъ поднесли; маючи о то совесть и небезпеченство спасения своего и стада словесного намъ от Бога поручоного, року прошлого выправили есмо до Отца светѣйшого Климентыя осмого Папы римского послы и братью нашу велебныхъ о Христе Єпискововъ Ипатѣя Потѣя прототронния Єпископа Володимирского и Берестейского а Кирила Терлецкого Єксарху Єпископа Луцкого и Острозского, за вѣдомостю и позволеньемъ и причиною найсняйшого государа нашого Короля его Милости Полского и великого Князя Литовского Жикгимонта третего пана побожного, которому дай Боже щасливое и вѣчное царствованье, просячи, абы насъ до свого послушенства яко найвышший пастырь церкви вселенское католическое принялъ и от зверхности Патриярхов Царогородских вызволилъ и розгрешилъ, заховуючи намъ обряды и церемонии церквей восточныхъ греческихъ и рускихъ, ани якое отмены в церквахъ нашихъ нечинячи, толко по преданию светыхъ отецъ греческихъ вѣчне заставилъ, што ижъ учинилъ и на то свое привилия и писма писалъ, розсказуючи, абыхмо са на сенодъ зозвавши, исповеданне вѣры светое оучинили и послушенъство столицы римское Петра светого, Клименневи осмому и его наслѣдникомъ отдали. То есмо диесь на семъ сенодѣ оучинили, яко то листы наши и подписанье власных рукъ нашихъ, с приложеньемъ печатей нашихъ свѣтчатъ, которые до рукъ пословъ отца светого Папы Климентя на тотъ сенодъ посланнымъ: превелебного Яна Димитрия Соликовского Архиепископа Львовского, и Єго Милости Отца Берната Матеевского бискупа Луцкого, и его Милости Станислава Кгомолинского бискупа Холмского отдали есмо, а пред бытности пословъ его королевское Милости, Жикгимонта третего, ихъ Милости Яене освецоного Миколая Кшиштофа Радивила Княжатя на Олыце и Несвежу воеводы Троцкого и его Милости велможного пана Лва Сапѣги канцлѣра великого княжества Литовского и его Милости пана Дмитра Халецкого подскарбего земского великого княжества Литовского старосты Берестейского и пр. с иныхъ много духовныхъ и свецкихъ на томъ сеноде зобраныхъ.

Данъ яко вышей намененo с подписомъ рукъ нашихъ власныхъ.

Михайло Рагоза волею Божею Архиепископъ Митрополитъ Киевский, Кгалича и всея Росии, рукою власною;

Ипатей Потей Божою Милостью Єпископъ Владика Володимерский, Берестейский, рукою власною;

Кирилъ Терлецкий Божою Милостью Єксархъ Єпископъ Владика Луцкий и Острозъский, власною рукою;

Григорий Германъ Архиепископъ Полоцкий, владика Витебъский, Мьстиславльский, рукою власною;

Деонисий Збируйский Божою Милостию Єпископъ владика Холмский и Белзский, рукою власною;

Иона Гоголь Божою Милостю Єпископъ Пинский и Туровский, Архимандритъ Кобринский, власною рукою;

Богданъ Лѣщинский (?) Климонтъ Архимандритъ Браславский и Городенский, рукою вл.;

Гедеонъ Бролницкий Архимандритъ Лявришовский. рукою власною:

Пайсей Архимадритъ Мѣнъский, р. власн.

Наведений вище акт українського Епископату дуже важний. Бо він стверджує наглядно, що українська Церква знов завернула на свій давний історичний, католицький шлях, яким вона йшла в часах Української Княжої Держави (Київської і Галицько-Волинської) і Держави Литовсько-Руської.

*) Гл. „Н. Зорю" ч. 25 і 26.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Вже почалося

Офіціоз православної Церкви в Польщі „Слово" ч. 13 (з 28. III. ц. р.) помістив п. з. „Втручування повітових старостів до питання про мову у православній Церкві" отсю заяву: „Вища церковна влада довідалася, що пп. повітові старости декотрих повітів новогородського воєвідства звернулися до настоятелів православних парохій у підлеглих повітах, видаючи розпорядження в питанні про уживання польської мови у православній Церкві. Так староста п. Волошинский викликав до себе на день 10 березня с. р. духовенство деканату і звернувся до зібраних у кількости 14 парохіяльних священиків, попередивши їх про заборону дискусії і потім віддав розпорядок, щоб усі священики як у школах, так і в церкві не тільки в дні цивільних свят, а й завжди послугувалися польською мовою. Пан староста додав, що треба змагати до того, щоб і богослуження постійно відправлялося польською мовою. Одночасно п. староста заявив, що в разі відмови когонебудь зі священиків від виконання цього розпорядку, про тих, що відмовляться, буде зроблений відповідний висновок, про що кождий мусить памятати. Пп. старости повітів столпецького та щучинського звернулися до православного духовенства з подібними розпорядками, себто наказали послугуватися виключно польською мовою при навчанні релігії, у проповідях і в звязках з парохіянами, а також змагали до відправи богослужень виключно польською мовою. З огляду на те, що розпорядки ті суперечать постановам конституції і Тимчасових Правил про відношення Уряду до православної Церкви в Польщі, Вища Церковна Влада звертається до Центральних Державних Властей з указанням на необхідність скасувати вище вказані розпорядки." — До сего додає „Діло" в ч. 71 м. і. таке: „Стан справи гіршій, ніж про нього можна гадати на підставі офіційної декларації Митрополії. По нашим інформаціям лише деякі старости поліського воєвідства видали розпорядок про уживання польської мови в Церкві, збираючи духовенство своїх повітів масово. Інші ж застосовують відмінну практику: поодиноко викликають до себе священиків, передають їм такий самий розпорядок, але притім висловлюють бажання, щоб священики виконували його так, неначе це роблять з власної ініціятиви... Інакше зроблений буде відповідний висновок, про що треба памятати"...

„Інший курс — інші люди"

„Гонец Варшавскі" з 4 с. м. пише:

„Цьогорічній весні в Польщі товаришать цікаві політичні події. Розвязано міську раду в Лодзі, припинено діяльність Народового Сторонництва на виленському терені, розвязано ідейні організації акад. молоді у Варшаві та Вильні, піддано під керму кураторів студентські допомогові товариства. Уряд і адміністраційна влада виказують велику рухливість, входять у найдрібніші прояви життя, щоби нормувати їх на свій спосіб". — Автор статті згадує кампанію шлеського воєводи проти прихильників Морачевского на терені 333 та кампанію полк. Медзіньского проти „Левятана" і картелів, підкреслює, що боротьба Морачевского з „О. З. Н." має політичний характер, а фронда „Левятана" має на меті добитися за льояльність підвишки цін зеліза, вугля та нафти, — і робить висновки:

„Ці факти свідчать, що в урядовому „О.З.Н." не так одноцило, „зедноченьово" і народово, як вимріяв собі полк. Коц. Вожди санаційних робітників і керманичі зсанованих промисловців стають дуба і пильнують своїх стежок. Тому адміністрація мусить проявляти велику рухливість і самостійність. — Нічого дивного — адміністрація відсвіжена. Перш усього пороблено великі зміни в гурті т. зв. „безпечників" в міністерстві внутр. справ і в окремих воєвідствах. Тепер пильнуватимуть безпеки в краю люди ближчі ген. інспекторатові. Заступлять вони „безпечників", на яких номінацію великий вплив мало довголітнє, безпосереднє чи посереднє правління полк. Славека. Інший курс — інші „безпечники".

Які будуть їх методи? Ломлять собі над тим питанням голову ріжні політичні середовища, звертаючи увагу, що кожда весна в Польщі, повна дрощів у масах, се водночас генеральний іспит з такту, нервів та орієнтаційних здібностей „безпечників". — Чи і в цьому році повториться цей іспит? Чи і цьогорічна весна буде повна дрощів? — Урядові кола переконані, що своєчасно урухомлені інвестиційні роботи заощадять у цьому році Польщі подій, що в минулому році спричинили усунення зі становища воєводи п. Світалського.—Дотеперішній львівський воєвода, що м.р. переживав у Львові грізні хвилини, не переведе цьогорічної весни у Львові. Покидає адміністрацію, уступаючи місце п. Біликові, який є людиною близькою ген. інспекторові. — Сподіються теж відсвіжуючих персональних змін і в інших воєвідствах.

Інший курс — інші люди..." („Н. Ч.", ч. 76).

За генеральну лінію

Волинське „Слово" в ч. 13 в статті п. з. „По замкненні бюджетової сесії" пише: „Підсумовуючи наслідки парляментарної праці волинської ґрупи українських представників, слід зазначити передовсім, що, як ми це й передбачали, реальних здобутків дуже мало. Але, на нашу думку, найголовніша вада замкненої сесії те, що не зложено на ній освідчення уряду в українській справі. Не йде тут про великі, ґрунтовні річи, що потребують довших приготувань. Іде про зазначення генеральної лінії уряду в українській справі, яка обовязувалаб цілу державну адміністрацію — від міністра до постерункового на селі включно; тієї лінії, що виразно відмежовуваласяб від ендецьких сугестій, а висувалаб на чоло ідею пошани забезпечених конституцією національних властивостей українського народу."

Сіра еміненція — Отто Майснер

„Сірою еміненцією" називають чоловіка, що стоїть за плечима якоїсь могутної особи й фактично все полагоджує. Такою „сірою еміненцією", що має тепер стояти за плечима диктатора Німеччини, Адольфа Гітлера, уважають Оттона Майснера. Про нього приніс цікаву статтю орган „Вандреді" пера Люсієна Короді. Зміст: Отто Майснер стоїть за кулісами німецької влади вже 20 літ, від 1918 року. Він служив ще цісареви, потому президентам Ебертови й Гінденбургови, нині се головний дорадник Гітлєра. Майснер уродився в Альзатії, в 1880 р. В часі великої війни був з німецькою армією в Росії, разом з ген. Людендорфом. Дорадником Людендорфа був тоді славний публіцист Парвус, що укладав всі відозви німецької армії на сході. З ним Майснер познакомився в Києві. За порадою Парвуса през. Еберт назначив Майснера представником Німеччини на Україні. Майснер, остаючи в тіни, брав участь у всіх інтригах, заговорах і махінаціях, що доводили до конфліктів між ріжними народностями. Замішання на Україні в рр. 1918—19 в значній мірі викликав Майснер, що виконував там призначену йому місію. В надгороду за те покликано його до Берліна й іменовано радником міна загр. справ. По смерти Парвуса став він одиноким дорадником през. Еберта, та в дійсности ненавидів і його і всіх демократів. Прочуваючи кінець ваймарської республики, Майснер заздалегідь запевнив собі піддержку в противнім таборі. Помалу став правою рукою през. Гінденбурга і разом з його сином фактично правив Німеччиною. Тоді вже заприязнився з Папеном. По смерти Гінденбурга разом з його сином змайстрував 2 тестаменти, за котрі йому Гітлєр мусить бути вдячний. Отже іменував його ген. секретарем управи президента. Тепер позиція Майснера така сильна, що проти його волі ніякий дипльомат не може дістатися на авдієнцію до Гітлєра. Навіть коли нац. соц. партія має інакшу думку ніж Майснер, то він ніколи не уступає і все виграє. Тому його ненавидять, але він наймогутніший чоловік в Німеччині. Та не чується там безпечно. Хотівби отже виїхати в характері посла до Риму. Та є темні сили, що не допускають до того.

Аристократичні сноби й Совіти

„Новий Час" в 72 ч. в статті „Княгиня-большевичка, Гітлєр та Україна" пише м. ін.:

„Що таке „Товариство приятелів миру та прихильників СССР"? Під сею „благородною назвою замаскована міжнародна, пропагандивно-шпигунська організація, поширена найбільше в Англії, Франції й Бельгії... Акцію веде лише в користь СССР під проводом добірних агентів ГПУ. Це товариство обєднує нині по 2—3 роках діяльности аж два міліони 834 тисячів членів, в тому 25.000 учителів... Два міліони вісімсот тисяч добровільних агентів Сталіна в нинішній Европі!"

„Люди, яким занадто добре ведеться, які не знають, що робити з грішми і часом, — мають природну схильність до несамовитого, ексцентричного, небувалого". — „Москва одним кивком пальця може змобілізувати в західній Европі мілионові череди сальонових і пів-сальонових прислужників".

Довкруги нового табору

П. з. „Не можуть зрозуміти" пише „Курєр Поранни" в ч. 95: Полеміка ведена в нашій газеті довкруги статті Гетля „Село без двора" насуває такі рефлексії підзорливій „Вальце Люду": „Можнаб собі завдати питання, що значать ті напади, підняті в тіні уміркованої й солідаристичної заяви плк. Коца?... Чи заноситься на якусь дійсну політичну зміну, яка не булаб у згоді з заявою плк.Коца?... Чи маємо діло з маневром, піднятим з оглядів тактичних для викликання певного настрою, згл. для відвернення уваги від инших річей, приготовуваних в таємниці й тіні?... (Та) не вистарчить брати чужий вітер у свої вітрила. Побідять все ті, що мають в собі ідею і за собою масн, а такий табор це в нас без сумніву табор демократичної ліївці. Ризиканти, що маневрують за димовою заслоною буцімто радикальних кличів, готові не тільки скомпромітуватися самі, але газардовою грою наразити на шкоду інтерес цілости." — До того додає „К. П.": Комбінація, маневр, хитрість — се вони розуміють і в ніщо инше не вірять... Але є в Польщі люди, що їм дійсно залежить на упорядкуванні відносин — по думці справедливости й охорони національної культури...

Провокаційні летючки

„Пяст" в 14 ч. остерігає перед провокаційними летючками в середній Галичині: „В одній з летючок, пише, автори взивають хлопські маси до чинного виступу проти правительства і найочевидніше приготовляють якусь акцію в звязку з тим, бо відповідний уступ летючки кінчиться словами: „прийде приказ". Дальше взивають автори летючок „розправитися з дотеперішними провідниками"... „Летючки ті, додає „Варшавський Дзєннік Народови", переслано дирекціям шкіл, парохіяльним урядам, громадським урядам і т. д. Тому, що сама пересилка коштувала кілька тисяч злотих, насувається припущення, що за цілою тою роботою стоїть хтось, що розпоряджає поважними капіталами. Хто то такий?"

Соціялізм, міжнародність і робітництво.

Виленське „Слово" в ч. 87 принесло велику вступну статтю Кета п. з. „Фашистівські устрої се устрої робітничі. Монопартія виявловлює культурно". В ній є м. і. отсе:

Приступім тепер до аналізи соціялістичного руху. Батьком його була еманципація робітника, потреба вирватися з кліщів нужди і визиску. Мамою соціялістичного руху було 18-те століття раціоналістичне, скептичне, вольтеріянське, атеїстичне, демократичне і парляментарне. Деякі поняття можуть родитися щойно в певнім умовім переситі, в певній декаденції культури. Помпея занурена в добробуті, елеганції й комфорті пересичена доброю кухнею, прекрасним помешканням, недосяжним артизмом різьб переставала вірити в богів своїх і чужих. Міжнародність се декадентське почуття, що втискається до нашого серця і мозку скептичним питанням: „Чому я маю любити свій нарід більше, ніж інші, чому маю говорити виключно власною мовою". Чоловік, що досконало говорить богатьома мовами, більше предистинований до міжнародности, ніж той, що знає тільки свою мову. Кажучи вульгарною мовою — міжнародність се почуття відповідне для аристократів, а найменше відповідне для робітників. В них злість проти Китайця чи Японця, чи проти якогось иншого народу, що видирає їм зарібок з рук, се щось аж занадто зрозуміле. Тому на богато літ перед Гітлєром соціялістична, але також і робітнича, Австралія примінювала супроти Японців найбільше драконський расизм, забороняючи їм вступу на свої території... В соціялізмі 19-го століття інтерес робітника стопився в одно з кличами, що не мають нічого спільного з психікою робітничих мас, як міжнародність, атеїзм і фільосемітизм... Коли робітнича кляса доходить направду до влади, то визбувається вона всего того, що органічно не звязане з психікою робітничих мас. Смішне уроєння, щоб антисемітизм був чужий робітникови. Він йому далеко близший ніж вищим клясам суспільности, хочби тому, що робітник не менше відчуває жидівський визиск і менше расово зжидовтілий.

Рабін Риму про енцикліку

„Оссерваторе Романо" приніс на першій стороні виїмки з промови Великого Рабіна Риму, проф. Прато, виголошеної в перший день жидівської Пасхи. В ній м. і. сказано: Вся жидівська культура, дух наших пророків і наука наших учителів всіх часів накладають на нас обовязок, піддержати велику справу, що її ціль: параліжувати проклін соціяльних і релігійних потрясень. Папська енцикліка проти расизму се огненний зазив Великого Старця, що з таким величезним авторитетом руководить всім католицьким світом. Рабін Прато взиває всіх віруючих Жидів на цілім світі, піддержати велике змагання Св. Отця Пія XI.

Слово до наших послів і сенаторів

Сойм і сенат скінчили свої наради і посли розїхалися. Вже й відпочати мали час. Сесія була що правда працьовита, бо крім розгляду річного, державного розрахунку та богатьох проєктів законів і новель до попередньо вже ухвалених законів обі законодатні палати розглянули предложення уряду про чотиролітну інвестицію та про фонд народної оборони. Чим блище було до кінця сесії, тим поспішніше працювали обі палати. Часом той поспіх був аж занадто нервовий, щоб лиш упоратися з матеріялом, в першу черту з державним річним обрахунком (буджетом) і з державним проєктом закона про „інвестиційну чотиролітку".

За час цілої сесії подавали наші часописи біжучі звіти з ходу нарад, але я певний, що на підставі часописних звітів хіба лиш наші „фахові" політики і „політікери" могли собі виробити повний і ясний образ про праці обох законодатних установ.

На жаль у нас нема ніякого фахового журналу, який основно обговорювавби і насвітлював ріжні проєкти законів, особливо відносно річного, державного обрахунку й таких справ як інвестиційна чотиролітка. Тут і там можна було знайти в наших часописах подані поодинокі числа буджету, але доси ані один наш посол не спромігся насвітлити той розрахунок, в цілости і в частях, у відношенню до потреб та інтересів нашої частини держави і нашого народу. Відомо, що кожний розрахунок має свою вимову. Німці кажуть: Покажи мені свій розрахунок, а я тобі скажу, як ти їдеш та куди ти заїдеш.

Для звичайного „сірого" громадянина недоступні офіціяльні соймові і сенатські звіти і друки. Хочби навіть одному-другому пощастило дістати в руки такі друковані звіти, то він не всилі розібратися в тім лябіринті чисел та рахунків. Треба на се фахової руки і фахового пояснення й доперва тоді ті величезні стовпці чисел, не десяток, але соток ба й тисячів міліонів злотих набирають життя і починають промовляти до громадянина зрозумілою мовою. Се безперечний обовязок наших послів і сенаторів: пояснити і докладно насвітлити словом і письмом державний річний розрахунок.

Польська публіцистика розпоряджає кількома поважними журналами, в яких польські політики докладно розбирають державний буджет. В той спосіб Поляки можуть розуміти „мову" державного буджету. А наше громадянство навіть загально не освідомлене про ті справи. Сегорічна буджетова сесія ще й тим замітна, що уряд предложив був законодатним установам під обради проєкт закона про надзвичайні інвестиції, які держава буде провадити в найблищих чотирох літах, мабуть коштом 4 міліярдів золотих. На р. 1937 преліміновано на надзвичайні інвестиції квоту 264 міліонів.

Наші часописи побіжно і неясно писали про спосіб ужиття тої великої суми гроша. І так читали ми, що за ті гроші мається збудувати промисловий осередок у трикутнику Висла — Сян. Та не сказано, який рід промислу там має повстати, чи се буде може виключно лише осередок воєнного промислу? Мабуть так. Не писали часописи, чи з того великого надзвичайного кредиту прийде якась часть для полуд. і східних околиць держави. В наших часописах можна було знайти про ті справи ледви коротенькі замітки, що мовляв сей чи той наш посол домагався переводження інвестицій також в нашій частині держави, але цілість питання „державної чотиролітки" ніде не була розважувана зі становиська господарських інтересів і потреб українського народу. Сума коштів задуманої „чотиролітки" сягає величезної суми гроша, бо аж чотирох міліярдів золотих! На нашу долю випаде заплатити приблизно міліярд. Чиж з тої величезної суми не припаде ніщо, або майже ніщо на східну і полудневу частину держави?

Покищо сойм і сенат ухвалили тільки дати першу рату на переведення „чотиролітки" в сумі 264 міліонів зл. Видко, що кождого слідуючого року „чотиролітки" законодатні палати будуть ухвалювати зосібна річні дотації на ведення „чотиролітки". Колиб воно так було, то є обовязком наших парляментаристів виробити при помочи наших фахівців проєкт інвестиційної „чотирилітки" для Східної Галичини, оголосити се в нашій пресі, спопуляризувати на осібно скликуваних нарадах і вічах, зладити петиції до уряду та законодатних палат і домагатися виконання сего. Не можна згорі безнадійно махати рукою, що мовляв „шкода всіх заходів", бо з них „ніщо не вийде". Наша країна має богато пильних інвестиційних потреб. Досить вказати на пекучу потребу управильнення (регуляції) наших рік, та відводнення (дренування) наших піль і сіножатей. Недавно читав я в однім польськім часописі, що галицькі, карпатські ріки можна управильнити коштом 50 міліонів золотих, колиб якусь частину земних робіт виконували власники прибережних грунтів шарварковим способом. Якби справді так було, що кошт управильнення рік виносивби лиш 50 міл. зл., то наші посли обовязані докладно розглянути те питання й ужити усіх заходів, щоби з державного інвестиційного, міліярдового буджету видістати тих „марних" 50 міліонів на управильнення наших рік.

Ми маємо свою питому „чотиролітку" повіней — виливів рік. З математичною точністю маємо цілком певно кожного четвертого-пятого року весняні, а часто й літні виливи рік, які спричиняють шкоди, що доходять десяток міліонів золотих, не рахуючи вже навіть страт, які поносить наше хліборобство з тої причини, що сотки тисячів моргів прибережної землі лежать неужитками, засипуваними з року на рік щораз то грубшими верствами карпатського шутру. Колиб наші парляментаристи занедбали тепер нагоду з р а х у н к а м и в р у к а х домагатися дотацій управильнення наших рік та відводнення наших забагнених і підмоклих підкарпатських піль, то се булоб велике занедбання.

Наші парляментаристи повинні негайно утворити осібну секцію зі своїх членів, яка виробилаб при помочи наших фахових людей плян наших інвестицій, нашої інвестиційної „чотирилітки", разом розуміється з прелімінарем видатків. Бо се не вистарчить виголосити кілька промов на вічах і на повних засіданнях законодатних палат, — промов з загальниками, — і видрукувати їх в часописах, на доказ, що в тій справі „щось робиться". Така „робота" розуміється згори засуджена на невдачу.

Зате можна мати надію, що солідно і фахово підготовлена акція, фахово уложені петиції і промови в справі управильнення рік мусять вкінци дати бодай якийсь вислід. Чейже така інвестиція як управильнення рік виходить на добро не лише заінтересованих власників прибе-

---

П. ЧААДАЄВ 7)

Філософічні листи

*до Пані * * **

Тому необхідно повинен бути окремий круг ідей, де повинні рушатися уми суспільности, в якім повиннося осягати ту кінцеву ціль, себто де розбуджена думка повинна доспівати й осягнути всю свою повноту. Той круг ідей, та моральна область дають суспільности окремий рід істнування (окремий погляд на нього не є досконало тотожний для кождої неділимої суспільности як у відношенні до нас так у відношенні до інших неевропейських народів); вони становлять однаковий спосіб їх життя: наслідок величезної умової праці вісімнацяти століть, праці, що в ній брали участь всі пристрасти, всі вигоди, всі терпіння, всі мрії, всі зусилля розуму.

Всі европейські народи переходили ті століття рука в руку і в теперішнім часі, мимо всіх принагідних відхилів, вони завсіди будуть сходитися на однім і тім самім шляху. Щоб зрозуміти родинний розвій тих народів, не треба навіть учитися історії: прочитайте тільки Тасса і ви побачите, як всі вони низько клоняться перед Єрусалимом. Згадайте, що продовж 15 століть вони молилися Богу одною мовою, корилися одній моральній Владі, мали одно переконання. Згадайте, що продовж 15 століть кождого року в тім самім дні, в тім самім часі, тими самими словами, всі вони разом підносили похвальні гимни Всевишньому, святкуючи одно з найвеличніших його добродійств: чудовий концерт, тисячу разів гарніший, взнесліший від всіх гармоній фізичного світа!

І так коли та область, в котрій живуть Европейці, область одинока, де людський рід може осягнути своє остаточне призначення, се плід релігії; коли навпаки ворожі обставини відсунули нас від спільного руху, в якім спільна ідея християнства розвинулася і прибрала відомі форми; коли ті причини відкинули нас в рід народів, що не могли покористуватися цілим впливом християнства, — то чи не очевидно, що треба старатися оживити в нас віру всіми можливими способами?

Ось що я хотів сказати, говорячи, що в нас треба перемінити і зачати від початку виховання людського роду.

Вся історія нової суспільности довершується в области думки. Значить, тут правдиве виховання. Нова суспільність, основана на тій засаді, поступала вперед тільки думкою. Користи завсіди йшли за ідеями, та ніколи їх не попереджували. Думки родили користи, та користи ніколи не родили думок. Всі успіхи Заходу в суті були успіхи моральні. Шукали правди і знайшли добробут. Ось як поясняється поява нової суспільности й її формування. Інакше се зовсім незрозуміле.

Перші століття нової історії виповнені переслідуваннями за віру, мучеництвом, поширенням християнської віри, єресями і соборами. Поступ цілої тої епохи, не виключаючи і наїзду варварів, тісно звязаний з усиллям нового розуму ще в дитинстві.

Другу епоху виповняють: формування єрархії, зосередження духовної влади і безперервне поширення релігії на півночі. За тим слідують: скріплення релігійного почування до найвисшої міри і скріплення релігійної власти. Філософічний і літературний розвиток ума і формування обичаїв під впливом релігії закінчує ту історію, що має таке саме право назватися святою, як і історія старого вибраного народу.

Вкінці і сучасне положення суспільности запозичає свій характер від релігійного протиділання, від нового напрямку, що його релігія дала людському духови.

Таким чином можна сказати, що в новіших народів д у м к а б у л а о д и н о к и м м о г у т н и м д і я ч е м. Вона поглочувала всі матеріяльні, сталі й особисті користи.

(Далі буде).

режних піль, але й цілої держави, бо забезпечує видайність соток тисяч моргів управної землі.

Тут насунувся мені спомин з часів великої війни. Було се в половині 1918 року. Московські війська уступили зі Станиславівщини. До Станиславова приїхав австрійський міністр рільництва з цілим штабом урядовців, всі в блискучих мундурах. По конференції в старостві вибралася ціла комісія в супроводі представників „Сільського Господаря" та урядовців староства кількома автами на оглядини воєнного знищення околиць Станиславова. Приходилося їхати здовж Бистриці, яка тоді дещо прибула наслідком зливних дощів. Я їхав з двома урядовцями, один був сивоволосий шеф секції, другий молодий чоловік. Оба Німці заломлювали руки та лише ахкали, коли бачили цілі села знищені до тла, коли бачили цілі лани повні окопів та ліній кільчастих дротів. Але не могли здержатися від висловів здивування, що у нас є ще такі дикі, цілком не управильнені ріки. Колиж я їм почав доказувати, що обовязок управильнення наших гірських рік лежить на державі і на краєвім уряді, тоді вони признали, що се правда, але енергійно доказували, що подбати про переведення такої роботи мають обовязок наші п о с л и до віденського і краєвого сойму, підперті нашими установами і збірною волею заінтересованих громадян. Тоді я сказав, що наші посли неоднократно домагалися переведення управильнення рік в соймі і в парляменті, але доси цілком без висліду. Моя оборона тодішних наших послів викликала голосний і заливний сміх обох Німців. Вкінці старий „секціонсфеш" сказав: „Ваші посли ограничуються до виголошування при нагодах кількох речень про потребу управильнення ваших рік! Така бесіда є лише для виборців, але не для міністерства, до якого безнастанно звертаються посли інших країв за грішми на управильнення рік. Дивіться, кілько вже міліонів корон видали державний скарб і краєві скарби в Чехії та Моравії на управильнення рік. А кілько міліонів видано вже на забудування альпейських потоків! Але там не вдоволяються виголошуванням кількох речень про потребу управильнення рік. Там приходять до міністерства і парляменту з конкретно і фахово виготовленими плянами і кошторисами, попертими ще й петиціями ріжних господарських орґанізацій з десятками тисячів підписів. А що роблять в тій справі ваші посли, се чисте хлополапство („бауернфенґерай"). Так не управильнять вам ані одного метра берегів ваших рік".

І нині не інакше. Самі бесіди на засіданнях сойму і сенату нічого не поможуть, хіба може піднесуть в очах виборців посла, що таку промову виголошує. Тут треба попрацювати так сказатиб з олівцем в руках: 1) Виказати шкоди, які заподівають виливи рік і забагнені ґрунти. 2) Обчислити кошти управильнення рік і відводнення мочарів та багон. 3) Виказати користи і прибутки з тих уліпшень для заінтересованих і для держави, чи стисліше для державного скарбу. 4) Підняти ввесь край, щоб домагався того.

Тепер черга на УПР забрати слово в справі ухваленого вже державного розрахункового закону і в справі інвестиційної чотиролітки. Суспільність має повне право жадати від своїх послів такого слова. Вона має право жадати від своїх послів докладного пояснення, кілько вона заплатить податків титулом ухваленого сегорічного скарбового розрахунку (буджету), а кілько з тих грошей вернеться назад до нашої частини держави у виді ріжних державних видатків, інвестицій і т. д. Платити треба і платити муситься, але яка користь з того для нас? Дайте нам відповідь, панове посли і сенатори!

Виборець.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Великий Дурбар

Американський голос про трівожні тіни на короні Великої Британії.

„Сан Франціско Кроникл" принесла замітну статтю про центрофугальні сили Велико-британійської Імперії. Ті сили, пише вона, проявляються тепер так загрозливо, як ніколи досі. А тих сил, що змагають до розсадження Великої Британії, богато — і поважні вони.

1. В Індії положення Анґлії дійсно трівожне. Показує це особливо вислід останніх виборів: він показав явно протианґлійські настрої населення. „Національний індійський конґрес", що домагається повної самоуправи Індії, одержав далеко більше голосів, ніж думали навіть його сторонники. У провінціональних парляментах зорґанізувалася націоналістична більшість. На добавок всіх неприємностей партія індійського національного конґресу ухвалила — бойкотувати „Великий Дурбар", себто торжественну коронацію анґлійського короля в Індії. Тому король Юрій VI рішився, відложити „Великий Дурбар" на неозначений час.

2. Австралія рішилася вести самостійну заграничну політику і призначити своїх окремих комісарів при британських посольствах за границею.

3. Полуднево-африканська домінія є „на добрій дорозі" до відлучення від Великобритійської Імперії й отверто заявляє, що в разі війни хоче бути невтральна.

4. Зовсім не лучше з Канадою. Вона все більше зближається до Злучених Держав Північної Америки й рівночасно ослаблює одинокий звязок, який її ще лучить з Англією — економічний.

5. Всі великобритійські домінії без ніякого виїмку відмовляються від участи в видатках на нові зброєння Великої Британії, бо бояться, щоб се не втягнуло їх в нову війну.

6. На т. зв. Близькім Сході геґемонія висмикається з рук Анґлії. Абісинська війна доказала, що сегодня Італія господиня на морі між Сицилією й Африкою. Значить, Італія може перешкодити активному виступові Анґлії в Сирії, в Палестині і Єгипті. В разі італійсько-анґлійського зудару можна сумніватися в льояльність Єгипту для Анґлії. Правдоподібно Єгипет волітиме протекторат Італії, а не Анґлії.

7. Мусулманський світ безуговку буриться, а бурить його італійська пропаґанда.

8. Річ ясна, що італійські війська в разі зудару кождої хвилі можуть з Абісинії увійти в Судан. Думка про те не на шутку трівожить Лондон.

9. Не лучше стоять англійські справи в Середній Азії. Ірак і Афґаністан весь час під загрозою російсько-англійського конфлікту, що кождої хвилі може розгорітися задля нафти. Цікаво, що правителі Іраку й Афґаністану уважають Анґлію заслабою, щоб могла їх оборонити перед СССР. Тому радо оферують концесії на нафту американським фірмам, щоб тим способом створити спільність своїх інтересів з американськими.

Значить: Італія на Середземнім Морі і в Африці, Росія в Азії — ось ті дві „молоді сили Европи", що по думці американської ґазети загрожують цілости старої Великобритійської Імперії.

Шлях нового табору

В політичних кругах кружляють поголоски, що в нутрі орґанізації ОЗН йде тепер оживлена дискусія над орґанізаційною системою. В тій хвилі розважають дві окремі концепції. Одну з них лянсує т. зв. ґрупа полковників, щоб сперти систему правління на монопартії, що нею в заложенні й є ОЗН. Другу концепцію підпирають військові круги. Вона стремить до якнайдальше йдучої співпраці з істнуючими політ. орґанізаціями на площині консолідації для оборони держави. Порозуміння з представниками поодиноких орґанізацій має бути переведене після устійненого проекту продовж року. Тільки на случай невдачі тої акції ОЗН приняви форму монопартії. Мабуть у звязку з тими проектами ведуться тепер розмови з представниками найважніших політичних угруповань. На таку конференцію запрошено визначного представника опозиції Людового Сторонництва.

Перед новим голодом в СССР

З Москви звідомляють: Знавці рільничих справ твердять на основі звітів наркому рільництва, що весною 1938 р. запанує в Совітах великий голод. Сегорічні засіви дуже слабі з огляду на недостачу зерна, на невиконання весняних робіт та на саботажі колгоспників. Не зважаючи на підхожу погоду до кінця березня засіяли лише 5,766.000 га (минулого року в тому самому часі 9,639.000 га). На Україні виконали плян засівів на 19 відс., на Кавказі 32 відс., на Білорусі 27. Вину складають на тракторні стації й зелізниці. (АТЕ).

Бомби під костелами у Франції

„Матен" звідомляє, що в м. Вільниф Лє Макелон недалеко Монпеліє невідомі справники підложили вибуховий набій під католицький парохіяльний костел. Набій вибух, але шкоди не великі. Недавно такий самий замах виконано навіть на катедру в Монпеліє. З того видно, що товариші не сплять.

Німецькі ґенерали між собою

Німецька еміґраційна преса звідомляє про непорозуміння між командантом німецької сухопутної армії ґен. Фрічем і мін. летунства ґен. Ґерінґом. Ґен. Фріч мав висловитися відемно про німецьку летунську виправу до Еспанії і домагався перервання інтервенції. На те відповів ґен. Ґерінґ поденервовано, що все, що дотепер осягнено в третій Німеччині, осягнено всупереч опінії ґенералів, які все вагаються. На те ґен. Фріч відповів доказуючи, що висліди летунської виправи до Еспанії в цілости потвердили всі побоювання ґенералів.

Новий американський помисл

В Ню-Йорку велике поводження має тепер новий автомат. Він подібний до звичайних автоматів, тільки має матове скло. Коли покрутити корбу, то на тім склі показуються фотоґрафії молодих дівчат і жінок. На долі є ґузик. Хто кине доляра і натисне той ґудзик, тому вискочить з автомату фотоґрафія, яку собі сподобав. На тій фотоґрафії має імя, назвиско, адресу і висоту посагу кандидатки до подружжа. Кожда кандидатка, що тим способом хоче вийти заміж, мусить прислати власникові автомату три свої світлини і 5 долярів.

ДО ВИНАЙМУ ВІД ДНЯ 1-го ТРАВНЯ 1937 Р.
каварня, ресторан і готель
на 46 кімнат — ПОВНИЙ КОМФОРТ —
в будинку „Варшава" в Станиславові.
Інформації та оферти адресувати: ЗАРЯД БУДИНКІВ „ВАРШАВА" СТАНИСЛАВІВ, ВУЛ. ПЄРАЦЬКОГО Ч. 1. ПАРТЕР. 31 — 1 — 3.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

КИРИЛО СКИТАЛЕНКО

ТРИ ЦЕНЗУРИ

В часі найзавзятішого змагу через край розбурханих пристрастей, безмежної політичної і релігійної нетерпимости і жорстокости супроти ідейних чи політичних противників, серед необмеженої всевлади, дикої безоглядности і суворости цензури в епоху англійської революції в XVII столітті, великий речник свободи думки і слова Мільтон писав про цензуру в своїм творі п. з. „Ареопагітіка" таке:

„Хто вбиває людину, той вбиває розумну істоту, а хто нівечить добру книжку, той мордує розум"... — „Таке домагання (щоби для напечатання книжки треба було дозволу влади тобто цензури) можна написати лишень по латині, бо англійська мова, мова людей, котрих слава полягала завжди на тім, що бажали бути передовими борцями за волю, не найде звуків, що булиби спосібні висказати такий деспотичний закон"... „Совершенство можна осягнути лишень під умовиною свобідного вибору між добром і злом..."

Се теоретичні міркування фанатика, що на перший погляд виказують всі познаки переконливости. Та практика життя доказує, що печатане слово може стати також засобом зловживання свободи для поганих цілей: пропаганди аморальности й анархії, шпіонажі і протидержавної агітки, на що очевидно ніяка держава не може згодитися під загрозою самогубства, особистих напастей і розгривок, навіть брудної купецької конкуренції, спекуляції (фальшиві біржеві бюлєтини!) і куплєрства (матримоніяльні анонси і т. зв. „лікарські поради"). І тут виринає трагічний конфлікт між теоретичним постулятом совершенної свободи думки і слова як фундаментальної передумовини всякої культури а практичним здійсненням того постуляту без можливости зловживання тою свободою для злочинних затій. І виринає небезпека, що цензура, яка має бути лишень профіляктичним засобом проти злочинности, стане сама перепоною для розвитку культури.

Одначе та перепона не така знов страшна для письменника, якому не чужа деяка поміркованість і необхідна ерудиція вміло і здержано висказувати свої думки. — Влучно зясував ту проблему Гете:

„Was ich sagen wollt',
Verbietet mir keine Zensur!
Sagt verständig immer nur,
Was jedem frommt,
Was ihr und andere sollt,
Da kommt,
Ich versichr' euch, so viel zur Sprache,
Was uns beschäftigt auf lange Tage".

Сьогодні знаємо вже безліч прикладів, які доказують правду слів висказу німецького генія. Згадаємо декілька зразкових. Безсмертний Українець (з роду і духа!) Гоголь зумів своїм безпосереднім підходом, правдою і гумором виставити на прилюдне посміховисько всемогутню російську бюрократію та здобути апробату і признання такого деспота як цар Николай I, що захоплюючись „Ревізором з Петербурга" на його премієрі сказав: „Справді! Крім мене і престолонаслідника в Росії мабуть всі хабарники". — Хабарництво і розперезаність тої бюрократії в часі її найбільшої потуги успішно демаскував і то в умовинах вельми несприятливих, бо в часі світової війни, великий гуморист Аверченко. Так нпр. голосна була афера з доставою безрог до Москви, котрих перевіз товарним вагоном обійшовся кількакратно дорожче ніж була вартість товару. Аверченко написав на ту тему гумореску, в якій просто вирахував, що перевіз тих тварин, кождої в окремішній сальонці першої кляси експресу, з окремим лакеєм до послуги і харчем, складеним з найвибагливіщого „меню" з дорогого зелізнодорожного ресторану, з десером і шампаном, і вкінці з перевозом до двірця і з двірця до різні окремішними автами для кождої безроги — бувби обійшовся на кілька тисяч рублів дешевше. (У нас навіть „Крулевяки" такої штуки не втнуть!) — Після російсько-японської війни Вересаєв як наочний свідок *) здемаскував мимо нечувано суворої цензури ганебні зловживання і зради найвищих військових достойників, що спричинили мілітарну катастрофу Росії, а Андреєв підніс протест проти жахіття террору підчас революції („Семеро повѣшеных") і навіть проти варварства самої сучасної війни („Красный Смѣх"). — Твір такого безкомпромісового консерватиста старшої дати, як Зигмунт Красінський, „Небоска комедія", дочекався того, що його не сконфіскувала навіть варварська большевицька цензура і він вийшов в перекладі на російську мову вже під большевицьким режімом.

А й там, де цензура стає вже зовсім безглузда і дика, ум і вправа письменника знайде звичайно спосіб, щоб не прогрішитися проти правди а таки поширити її між людьми. Тут клясичним зразком моглиб бути метафори стилістики воєнних часів. І так воєнний кореспондент, що хотів сповістити своїх читачів про нову поразку австрійських військ, писав: „Наші хоробрі війська віднесли світлу побіду над Москалями і після боїв перевели по мистецьки перегруповання з метою нового наступу, занимаючи нездобутні позиції в Карпатах". Всі думаючі люди розуміли, що хоробра австрійська армія після бою з Москалями опинилася аж в Карпатах... Або: „В Австралії замітна недостача овечої вовни. Передбачують регляментацію запасів вовни і введення одежевих карт для населення..." Хто міг, купував, як мога скорше, одяг. — Або така коротка часописна записка: „Всі поголоски про недалеку девальвацію американського доляра не мають найменшого обоснування. Покищо доляр стоїть іще зовсім твердо." Всі думаючі люди знали вже, що корона і марка полетять знов коміть головою і дорожнеча зросте.

Навіть підзорлива і драконська воєнна цензура показалася безсильна супроти сприту таких журналістів.

Пишучи про цензуру, Мільтон мав на думці цензуру виконувану владою. Справившися з урядовою цензурою — а з нею, як ми бачили, можна ще сяк-так видержати, — письменник-діяч перемагав тоді мабуть єдину поважну перепону, що замикала йому шлях до людських душ. Мабуть ані Мільтон ані ніхто з сучасних йому не прочував, що крім того рода цензури можуть бути ще інші, далеко більше дошкульні, які на своїм хребті принесла наша своєрідна культура, а саме цензура редакторська і цензура видавців.

З редакційною цензурою справа ще більше складна ніж з цензурою урядовою. Ясна річ, що вона більше виправдана ніж тамта з огляду на відповідальність моральну і формальну редактора і редакції та на можність обійти її, маючи до вибору журнали і часописи ріжних напрямків. Та діло в тому, щоби в вузьких редакційних рямцях, — у рямцях редакційного світогляду і політичної програми, — могла поміститися людина нормального духового росту і духової структури, без необхідности піддатися дуже діймаючій та деформуючій її суттєво духовій кастрації. Бо як нема на світі двох людей, навіть близнюків, що булиб до себе зовсім подібні, на повних сто відсотків, таксамо нема таких двох світоглядів та індивідуальних духових структур, що покривалисяб та гармонізувалиб з собою на повних сто відсотків. В практиці отже проблема зводиться до того, чи в редакційні рямці, які оконечно устійнює одиниця, без огляду на т. зв. редакційні комітети, влізе нормальний ум, не знасилувавши свого єства.

Розуміється, зовсім інші межі толеранції треба покласти для політичної публіцистики а інші для гарного письменства. А саме у нас такої ріжниці майже нема; щож до толеранції взагалі, то це у нас ніби якась „герра ігнота". Згадаю, що редакторській цензурі підпадає не лише зміст та ідейний напрямок політичної публіцистики, що в намічених вижче межах зрозуміле, але редакційній цензурі підпадає у нас навіть зміст, форма і мова літературних творів, не казати вже про правопис, що знов з огляду на хаос у тій ділянці виправдане як конечне зло. Ще добре, коли редактор, в котрого руки попав рукопис, має бодай якийсь кістяк свого власного світогляду, що для нього становить критерію оцінки чужих поглядів й ідей. Та куди гірше, коли такий добродій кождочасно при вирішенні навіть одної і тої самої проблеми мусить звертатися за напрямними і то, буває, навіть не до одного, а до кількох меценатів, які мають якусь легітимацію „забирати голос", а яких погляди не завжди з собою гармонізують.

Не диво, що в таких умовинах редакційна цензура тим більше основна і безапеляційна, чим тісніший духовий овид та бідніщий інтелектуальний рівень і науковий апарат редактора.

Не диво, що з такої операції твори навіть визначних письменників виходять такі скастровані, опоганені і просто сфальшовані, що перестають взагалі відзеркалювати світогляд, ідеї та інтенції автора.

Ту сумну дійсність прегарно схопила і змалювала в одній сатирі Леся Українка: Ось заслуженому письменникові справляють ювилей і приводять йому його дітей, тобто його пташки-думки. Але причепурили та помалювали їх так чудачно, що сам їх батько-поет тих своїх діточок-творів не пізнає:

„Громадонько моя поштива,
Де ти набрала того дива?"

питає гостей.

Знаємо, як на ту редакційну цензуру, особливо галицьку, нарікав Куліш. Коли галицькі газети подали невірні звідомлення про „уповномоченого од України" Куліша, його заперечення ні одна львівська редакція не хотіла приняти.

Сягаючи до сучасної практики, спинюся на кількох несамовитих явищах дивовижної редакційної цензури. Читачам „Нової Зорі" вже знана справа виданої в бібліотеці „Діла" збірки оповідань Д'Оревії п. з. „Чортиці", здеформованої редакцією до тої міри, що через те затрачується взагалі погляд на характер письменника і вартість його твору. Але ось недавно тому оголосила редакція „Діла" конкурс на короткі оповідання, „репортажі", з метою дати нагоду проявитися новим талантам. Зазначимо, що вже досіль появилися три гарні твори. Оцінку, коли будуть вже напечатані всі твори надіслані на конкурс, мали дати голосуванням самі читачі. Імпреза цікава, пожиточна і... моглаб бути дуже доцільна, колиб не „але"... Колиб від доброї ідеї до її здійснення шлях не був такий далекий, як з землі до неба... В чім діло? Ось редакція „Діла" заповіла, що буде печатати надіслані твори з необхідними „поправками". Якого рода малиб бути ті „поправки", можна виміркувати з оживленого і цікавого листування на сю тему між редакцією „Діла" та письменниками, що прислали свої твори на конкурс. Наведемо одно таке листування („Діло", ч. 32 з 14. II. 37):

*) **Вересаев**, „Воспоминанія о русско-японской войнѣ".

„Б. Володимирів". ...„Вставлені листи псують загальну композицію і роблять оповідання нудним. Не треба теж робити натяків на різних авторів"... „Коли дозволите поправити — можемо надрукувати."

Ну, гаразд! Але в такому разі хто саме буде дійсним автором твору, п. „Б. Володимирів" чи редакція „Діла"? Тут пречінь іде і про композицію твору і про натяки, які можуть бути для автора і твору просто суттєві. Признаюся, в таких умовинах я не мавби відваги голосувати над вартістю твору.

Виходить якась „Meistersängerschule"... Се також потрібне, та се требаб зазначити. Учнів оцінюємо інакше, лагідніще, та й тоді вимагаємо самостійних еляборатів. Задачі учня, „справленої" чи пак написаної вчителем, не акцептуємо: се ошуканство.

Читаюча публика хоче пізнати автора самого, такого, яким він є без „поправок" і фальшу, та його думки правдиві, не „справлені". Вона має право того домагатися. Думаю, що й автор має також таке право домагатися, щоб міг до читаючої публики промовити свобідно своєю власною мовою, щоб його ніхто не „справляв", особливо, коли він своїм підписом бере на себе повну відповідальність за те, що пише. Ну, і льогіка має право того домагатися... Бо кому впалоб на думку робити досліди і в таких редакційно-лябораторійних препаратах, як згадані вижче, шукати автентичних первнів, тобто того, що становить власність автора? Се бувби зайвий, бо безнадійний труд... Бо якже можна судити „справленого" автора? Як і за що можна його хвалити або ганьбити? Де є порука, що його не „справив", опоганюючи його твір, якийсь „Бессермахер"?

Скажу без обиняків: такого змісту листування редакції, як наведено вижче, не повинно було появитися.

Вишколення дорасту — се задача журналів для молоді. Хто бере участь в конкурсі, сей уже претендує стати авторитетом. Може й не відразу ним стане, та може якраз стане тим, що вкаже нові шляхи. Треба йому дати змогу до того. А „Бессермахер'-и" — се тільки перепона. Коли претендент до авторитету провалиться, нехай він „довершить" сего власними силами.

Читаючи про совершенну ідейну розгубленість деяких редакцій, про яку була вижче мова, міг неодин читач „усумнитися", чи се твердження не переборщене. Тому подам тут зразок такого невідрадного явища. Возьму нпр. такий пресовий орган, що відрікся почесної ролі офіціоза великої політичної партії та вдоволився лиш титулом так сказати експонента її думок в характері її приятеля. Партія в офіціяльній своїй назві ще сьогодні носить як один „епітетон орнанс" словечко „демократичне". І ще недавно також сей пресовий орган трубів в демократичні позавни. Та нечайно находимо там статті, де є бесіда про „гнилу демократію". А політичне угрупування, з котрим він „співпрацює", і дальше фігурує формально перед світом як „демократичне"... Невже се не глум?

Правда, можна зневіритися в „гнилу демократію" та піти на службу до колишніх соціялістів, що стали диктаторами такого чи іншого автораменту... Та на що тоді задержувати стару вивіску?

Се вже річ уяви доспівати собі в душі, як в таких редакціях працює цензорський олівець...

Коли пишучи про редакційну цензуру змалював я деякі прояви її божевілля, то третій рід цензури, цензуру таких видавців, які кермуються сухою грошевою калькуляцією, мені прийшлосяб назвати коротко психопатичним садизмом. Такий видавець робить холоднокровно вівісекцію на живому тілі твору, вирізуючи з нього де попало іноді його найважніщі части й органи, щоби впакувати його силоміць у призначені розміри паперу. А буває й таке, що такий видавець або його уповноважений заржавілими цьвяхами прибє до живого тіла твору якусь причіпку, коли воно кажеться йому за мале і лишилосяб за багато незужитого паперу... Коли найдеш іще спосіб промовити до душі божевільного, вшановуючи її хворобливі примхи, то нема сили на світі, що моглаб зворушити садиста, не кажу вже переконати в цілій огиді його діяння.

Наслідки таких вівісекцій були вже нераз жахливі. Визначні вчені і письменники відпекувалися в прилюдних заявах авторства дивогляду напечатаного в поважних журналах або у видавництві великого пресового концерну.

Наслідки таких практик препогані: 1) Повне збайдужніння суспільства для справ печатаного слова, що стає для нього чуже, бо се не ресонанс його думок і почувань і від такого слова відстрашує читачів його шабльонова, наказна одноманітність, неминучий наслідок згноблення всякої індивідуальности. 2) Повний занепад духовости. Галичина, що мала стати Піємонтом українського духа, не видала ні одного визначного вченого, европейського вченого, ні одного літерата чи публіциста такої міри. Се зовсім природно. В таких умовинах як у нас про розвиток науки, публіцистики а передовсім гарного письменства не може бути й бесіди. Бо для їх розвитку свобода таксамо необхідна, як для життя риби вода.

Роблю оконечний висновок: Доволі з нас булоб одної цензури — урядової. Вона ще найменше дошкульна і шкідлива з усіх трьох цензур. Дві інші цензури, ті жорстокі: цензуру редакційну і цензуру згаданого рода видавців слід булоб бодай по змозі обмежити.

Примітка: Наші замітки до сеї цікавої статті подамо згодом. — Ред.

Нові видання

Dr. Beloń Rusinsky: **Trnavska univerzita v službe unionistickej idey.** Trnava 1935. Се відбитка з великого збірника „Памятки Трнавського університету 1635—1777" (ст. 243—257). Автор стверджує м. і., що „православна церква (в цілій Европі) не поставила перед народом ні одної школи до 19 століття, тільки вдоволялася відправою обрядових формальностей, а західна Церква поступала якраз навпаки, старалася передовсім учити в церкві..." В тій праці подані світлини цікавих видань наших з 1727 р. („Собраніе Духовним Особам потребное") і з 1699 „Букваръ языка словеньска". — А. Ч.

„Рідна Мова". Зміст 4-го (52) числа: І. Огієнко: Складня української мови. Основні члени речення, 4-5 присудкові відмінки. М-р І. Ковалик: До характеристики мови В. Стефаника. Проф. д-р Б. Кобилянський: Справа термінологічних словників. І. Огієнко: Як укладати початкові читанки. Б. Бій-Бійченко: „Товаріщ Каганович" сердиться. І. Огієнко: Навчаймося літературної мови від Шевченка, Словник мови „Кобзаря". Проф. д-р І. Панькевич: Взірці літературної мови й правопису Підкарпаття. І. Огієнко: Місцеві закарпатські вирази. Мова наших видань. Чистота й правильність української мови, відповідь на запити наших Читачів. Дописи Прихильників рідної мови.Розбудова наших видань. Від Адміністрації. Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa, м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник І (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Деякі виконані роботи:
- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СПРАВІ Б. ЧЕТАРЯ УГА П. МАКІТРИ Найвисший Суд у Варшаві затвердив вирок, яким засуджено його на 15 літ вязниці за те, що в Золочеві як прокуратор за української влади в 1919 р. поставив внесок на розстріл 17 Поляків.

НА ДОМАГАННЯ ГУБЕРНАТОРА ЗАКАРПАТТЯ К. Грабара звільнено радіевого шпікера В. Чепинця з карпаторуського відділу кошицької радіевої стації. Причина звільнення та, що Чепинець передавав радіеві реляції великоруською мовою, незрозумілою ні губернаторови особисто, ні карпаторускому народови. Довідуємося про се з отвертого листа дра Фенцика губернаторові, напечатаного в 218 ч. москвофільської газети „Нашъ Путь".

ПРОФ. ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ Колянковский одержав верховний нагляд над організуванням нового проурядового табора у всіх трьох сх.-галицьких воєвідствах.

ПО КРІВАВІЙ БІЙЦІ симпатики ОЗН заняли льокаль ЗЗЗ в Катовицях.

ВУГЛЕВА КОНВЕНЦІЯ припоручила адв. Шурлєеви заскаржити „Газету Польску" за знеславлення.

МІНІСТР ПРОМИСЛУ І ТОРГОВЛІ розвязав цинковий картель. Є вісти, що незабаром розвяжуть дальших 30 картелів.

В МОСКВІ мали увязнити Петерса, одного з найбільше кровавих співробітників Че-ки (ГПУ). Петерс з походження Лотиш.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ОРГАН „Ізвестія" остро атакує Бухаріна і Рикова. Бухаріна називає вирафінованим дрібномищанським інтеліґентом і закидає йому лівий ухил.

В БІЛГОРОДІ був пару днів президент Чехословаччини др Бенеш.

РАДА МАЛОЇ АНТАНТИ відбула наради в Білгороді. У висліді нарад оповіщено в урядовім комунікаті м. ін. те, що Мала Антанта є проти ідеольогічних конфліктів.

ЛИТОВСЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ Лазорайтіс приїхав до Парижа і мав конференцію з Дельбосом.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало перед правительством Полуднево-Африканської Унії проти того, що правительство Унії осудило діяльність націонал-соціялістичних організацій на своїй території.

ПЛЯН СТВОРЕННЯ наддунайської федерації перестають уважати фантазією. До того звязку держав малиб належати Австрія, Угорщина й держави Малої Антанти.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ поставили в стан обвинувачення 6-ох провідників партії полковника де ля Рока.

АҐОНІЯ ЕСПАНІЇ. Під таким заголовком оповістив В. Черчил передовицю в „Н. Ціріхер-Цайтунґ". В ній виказує тяжке становище повстанців.

КАТАЛЬОНСЬКА КРАЙНА ЛІВИЦЯ домагається скасування навіть дрібних сільських господарств і колєктивізації їх землі, піддання промислу під контролю робітничих комітетів, вкінці негайної офензиви проти повстанців.

КОРОЛЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ Юрій VI видав яко цісар Індії маніфест до мешканців Індії з приводу ухвалення нової індійської конституції. В маніфесті сказано м. ін.: Сподіюся, що мій гіндуський нарід буде розважно користати з можливостей, що тепер відкриваються перед ним.

В АНҐЛІЇ правительство зачало виплачувати шефови опозиції в палаті послів річну платню 2.000 фунтів стерлінґів. А в СССР шеф кождої опозиції дістає кульку в лоб.

В ІНДІЇ, в Вазірістані, повстанці мусулмани виконали ряд нападів, руйнуючи міста і села. Повстання поширюється здовж північно-західної границі Індії. Англійці тим сильно занепокоєні.

НОВИНКИ

Найдальше до 20 квітня с. р. кожда читальня „Скали" повинна прислати звіт до Гол. Виділу „Скали" в Станиславові. В тім звіті треба описати діяльність читальні „Скали". Найлучший опис се цифри, числа: кілько є членів, кілько зложили вкладок, кілько є книжок. Без своєї бібліотеки нема католицькой орґанізації, тому спішіться набути католицьку бібліотеку поверх 60 книжок за 38 зл. від Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди".

Шкільні кураторії завели полекші для шкільної молоді, що не може ходити правильно до народної школи. У всіх більших місцевостях зорґанізують весною іспити для екстерністів з 7-клясових народніх шкіл. Всі діти зі свідоцтвами з таких іспитів будуть мати нормальний доступ до шкіл середніх і професійних. На се треба скрізь звертати увагу нашим людям.

Т-во українських дозорців „Воля" у Львові купило за 16.000 зл. одноповерховий дім з садом при вул. Спадистій 11. По переведенні ремонту призначать кілька кімнат на захист для членів т-ва, що переходово опиняться без праці.

Б. львівський воєвода Станислав Зімний помер у Львові в 81 році життя.

Президент Станиславова посол др З. Строньский уступив зі свого становища правдоподібно тому, що підчас його урядування місто сильно зубожіло; с. р. більшість радних голосувала проти буджету.

Філію державного заведення гігієни відчинять у Станиславові в червні с. р. Вона обійматиме своєю діяльністю воєвідства станиславівське і тернопільське.

Нові увязнення в Коломиї. По скінченій розправі проти інж. Моравеца й тов. на підставі рішення трибуналу увільнено всіх підсудних, що перебували у слідчій вязниці. Одначе слідчий суддя велів знов арештувати всіх підсудних, крім Доманьского, бо слідство викрило нові надужиття в повітовій дороговій управі. Підсудні внесли відклик. Окружний Суд рішив випустити тільки Моравеца. На те прокуратор вніс відклик до Львова й у висліді рішення апеляційного суду увязнено Моравеца й Доманьского та крім того делятинського купця Шраєра.

В Сновидові пов. Бучач в загороді Гр. Карача пожежа знищила стодолу, шопу, два обороги, 30 кіп жита і рільниче приладдя. Шкоди 2.000 зл.

Впр. о. Іван Ратич, парох Ставчан, п. Оброшин городецького повіту, повідомляє нас у звязку з вісткою в 25 ч. „Н. З.", що не то 80 парубків комуністів не увязнено в Ставчанах, але взагалі нікого не увязнено та що не було ніякого нищення придорожних хрестів у тій парохії, але все там в порядку. (З приємністю містимо сю вістку, зазначуючи, що згадану вістку в 25 ч. подано за польською пресою).

Сірників у Польщі зужито в 1936 р. 15.625 коробок, себто пів міліона менше ніж в р. 1935. Се знак, що зубожіння поступає.

Гумор. — Шукаються. — Шеф ГПУ: Чи застав я вдома товариша Ворошилова? Маю його увязнити. — Пані Ворошилова: Нема його. Шукає вас, щоб відпровадити вас до вязниці.

Землевласники Сокальщини жертвували як „народовий дар 3 травня" 4 площі під будову „Людових Домів", 78 моргів землі до довільної диспозиції місцевого „Комітету будови костелів, каплиць і Людових Домів" та в готівці і в матеріялах 15.000 зл. Загальна вартість всіх жертв на польські цілі 80.000 зл.

Староство в Перемишлі покарало гривнами 70 мешканців Перемишля за те, що не виконали заряджень, виданих владою підчас нічних протиґазово-летунських вправ.

Повітове староство в Ковлі на Волині сконфіскувало брошуру знаного шовініста місцевого польського пароха кс. прал. Токажевского, б. капеляна марш. Пілсудского, п. з. „Ліст приватни" за провину зі ст. 170 к. з. Окружний суд в Луцьку затвердив конфіскату тільки щодо двох уступів брошури. У тій брошурі кс. Токажевский гостро виступив проти Українців і скритикував урядові круги за т. зв. українофільську політику на Волині.

В Луцьку має виходити український релігійно-суспільний місячник „Шлях". Видавати його буде Т-во ім. П. Могили.

Знайшли паспорт Шевченка, виданий йому петербурським поліцмайстром 7 квітня 1860 р. з дозволом жити в Петрограді лише на один рік. Сей цінний документ знайшли в Лубнах у музеї. Ніхто не знає, як він туди попав.

З Харкова звідомляють, що президія харківської міської ради видала розпорядок про замкнення українського інституту досвідної медицини, в котрім працювало коло 300 професорів і асистентів.

В Кракові засудили на 3 роки і 8 місяців вязниці нотаря з Кольбушової дра Л. Лотоцкого за спроневірення кільканацяти тисяч зл. на шкоду клієнтів.

Зїзд біблістів у Кракові рішив приступити негайно до нового перекладу св. Письма з оригінальних мов і до виготовлення коментарів.

До Бельгії виїхало зі Шлезька коло 2.000 польських гірників.

В Торуні увязнено віцедиректора воєвідського Фонду Праці Чеслава Ґліхчиньского по переведенні кількадневної ревізії господарки бюр воєвідського Фонду Праці. Подробиці справи держать наразі в тайні.

Канал Саара — Рен — Некар — Дунай задумують будувати Німці. Він мавби велике значіння для західно- і середньо-німецького промислу й торговлі.

Німецька тайна поліція в Дармштаді розвязала т. зв. „Зєднинення анабаптистів" на терені Гесії.

Аж до Загального Зїзду „Скали" т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі" і „Правди" можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Гумор. — Дав йому признання. — Я показала свому татови весняні поезії, що ти їх написав на мою честь. — Дуже добре. Певно був ними захоплений? — Тато сказав: „Но, одинока потіха, що твій любчик не поет!"

В останній хвилі довідалися ми про смерть о. Павла Михайла Демчука, ЧСВВ. Некрольог буде в слідуючім числі „Н.З.".

З Москви наспіла вістка, що члени ГПУ вбили московського митрополита Петра Крутицького, який ще м. р. був патріярхом. На його місце вибрали патріярхом митр. Сергія. Митр. Крутицький був кілька літ в Сибірі на засланні. Вернувшись до Москви не хотів згодитися на умови, поставлені йому большевиками. Отже, як пише преса, ГПУ замордувало його й оповістило, що митрополит „помер природною смертю".

Шлюб кн. Віндсору з п. Симпсон відбудеться незабаром в місточку Сент Сен у Нормандії. На шлюб має приїхати англійська королева-мати.

Міжнародню конференцію волоконних підприємців відкрили у Вашингтоні. В конференції бере участь около 200 делеґатів і знавців з 23 держав. Мають радити над тим, як поправити положення робітників волоконного промислу та як поширити збут текстильних виробів.

Велика посуха панує в бразилійськім стейті Сеара. 18.000 осіб наражених на голодову смерть. Уряд безрадний.

Гумор. — В суді. — Чи підсудний був уже коли караний? — Пятнацять літ тому. — А від того часу? — Ні разу. — Що підсудний робив продовж тих 15 літ? — Сидів у вязниці...

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

ВПан Мр. Степан Батурин в Городку Ягайлонськім: Книжочки п. з. „Студенство й політика" Адміністрація не має, але є інші книжочки на ту тему.

ЖЕРТВИ

о. Михайло Божик в Уторопах, п. Яблонів коло Коломиї зл. 2 на Пасху для вдів і сиріт по поляглих на війні.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Пастер і кольоровий додаток.
СТИЛЕВЕ: Право до щастя і ревія.
МУЗА: Сан Франціско.
КОПЕРНИК: Як вам подобається.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 15 квітня 1937. Ч. 28 (1028)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Франція, Польща і Литва

Польська преса звідомляє, що Франція хоче погодити Польщу з Литвою. В тій справі говорив франц. мін. Дельбос з польським міністром Беком. Здається, що наслідком тих розмов була візита литовського міністра Лазорайтиса в Парижі. Причина, чому Франція хоче довести до польсько-литовського порозуміння, в тім, що Совіти, звязавшися з Литвою, роблять виразні протипольські потягнення над Балтиком, а Франція хотілаб мати союз і з Совітами і з Польщею. А знов Німеччина уважає евентуальне польсько-литовське порозуміння одним з проявів змагання до окруження її сторонниками Франції. Так литовська справа викликає далеко сягаюче занепокоєння. В сій справі містимо передовицю.

Поміч Совітів для Мадриду.

В „Джорналє д'Італія" появилася стаття Ґайди. Він пише, що від 28.II. до 7.IV. с. р. 13 совітських кораблів доставило мадридському правительству 26 літаків, 180 танків, 125 броневиків, 240 гармат і 11.000 тон зброї й амуніції, а між 18 і 28 II. переїхало через Францію до Еспанії 150 совітських офіцирів, 10 літаків типу „М. Горкій" і 50 гармат. Всіх совітських літаків в Еспанії 105 з 210 летунами.

Французький Альжир підмінований.

Велику сензацію викликала в Парижі заява п. Обо, віцеміністра внутрішних справ і спеціяльного уповноваженого в справах Альжиру. Він обїхав французький Альжир і ствердив, що пропаганда Комінтерну в Альжирі сильно поширена. Виспеціялізовані комуністичні агітатори зорганізували тубильців, щоб викликати збройне повстання проти французьких властей і проти білих. Положення дуже поважне, каже п. Обо, й оскільки Французи не візьмуться до політики сильної руки, то можуть утратити Альжир. — Словом Франція як досі „не зле" вийшла на союзі з большевиками.

Комінтерн організує страйки у Франції.

В Москві відбулося засідання Комінтерну при участи кількадесятьох закордонних делеґатів, в тім богато делеґатів з Еспанії. На нараді обговорювано докладно сучасне політичне положення в Европі. Спеціяльну увагу присвячено Франції. М. ін. приказано французькій комуністичній партії орґанізувати масові страйки і блькади та в той спосіб підважувати авторитет правительства. А Москва з Францією в союзі... Гарний „союз", нема що казати.

Увязнення католицьких священиків у Німеччині.

Аґенція „Пресс" звідомляє: В богатьох місцевостях в Німеччині відбуваються увязнення католицьких священиків за відчитування з проповідальниць папської енцикліки про положення католиків у Німеччині. У Віртембергії акцію проти духовенства провадить гітлерівський „крайсляйтер" Лідеман. Він переводить ухвали на спеціяльних повітових зібраннях, які домагаються репресій проти священиків. По таких ухвалах Ґестапо увязнює священиків.

Також Італійці хочуть расизму.

В Італії ширіться антисемітська пропаґанда. Її провадять декотрі орґани фашистівської преси як нпр. „Тевере", „Ріжіме Фашіста" і тижневик „Квадрівіо". Та кампанія кладе головний натиск на расову проблєму. Закликають імперіяльну Італію, щоб примінювала політику расової чистоти. „Тевере" голосить конечність примінення расових законів на взір Німеччини проти Жидів і тих осіб, що мають в собі жидівську кров. Особливе порушення в жидівських кругах викликало оповіщення в „Тевере" поазбучного спису жидівських родин в Італії. Італійські Жиди побоюються, щоб та пропаґанда не причинилася до зміни становища офіціяльних чинників супроти Жидів.

Комісія контролі цін в Польщі.

Польська Рада міністрів створила окрему комісію контролі цін при премієрі міністрів. Комісія має 9 членів представників ріжних міністерств. Комісія має ціль: 1) Зголошувати поодиноким міністрам внески в справі цін на предмети і вироби, що мають значіння для суспільного господарства. 2) Координувати діяльність поодиноких ділів адміністрації в области політики цін. 3) Зголошувати поодиноким міністерствам внески, що стремілиб до обнижки коштів продукції й виміни. Комісія має послуговатися у своїй праці установами, що вже істнують і має право жадати від них всяких інформацій і матеріялів. При комісії створено окреме бюро, до якого вислали своїх урядників міністерства внутрішних справ, військових справ, скарбу, рільництва, промислу, комунікації й суспільної опіки. Предсідником комісії іменований віцеміністр Ястшембский.

Негус обвинувачує 52 держави.

В паризькім „Ентрансіжані" появилося інтервю з б. цісарем Абісинії. Гайле Селясє з великою горечю сказав, що европейські держави і Союз Народів просто ошукали і зрадили Абісинію. „Вмішалися в нашу справу 52 держави і се вколисувало нас в надії. Коли наспіла депеша, що на Середземнім морі концентрується англійська воєнна фльота, я сказав собі: „ти добре зробив, що зберіг довіря..." Якби я був знав, що станеться, я бувби вчас погодився з Муссолінієм і мій нарід не зазнавби був тих страшних мук, яким кінця не бачу."

Малпи завбільшки мишей.

В лісах Полудневої Америки відкрили недавно рід малп завбільшки як наші домашні миші. Ті малпочки жиють великими масами головно в лісах, в дельті ріки Амазонки, на деревах. Поодинокі кольонії мають по 30—50 штук. Одна такa кольонія жиє на однім дереві. „Мисячі малпки" дуже полохливі і перед найменшим шелестом утікають на сам вершок дерева. Се головно хоронить їх перед вигиненням, бо розродчість їх невелика.

БОГАТО СВІТЛА уживається в церкві на Богослуженнях у Великому Пості і Великодному часі. **Але одна незгашена свічка стає нераз причиною пожежі в церкві і втрати всього церковного урядження. Тому треба НЕГАЙНО обезпечити церковне урядження від огню в**

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Литва і Росія

П. з. „Литва заключила військовий союз з Совітами проти Польщі" приніс „ІКЦ" в ч. 98 ряд важних і сим разом очевидно правдивих інформацій в кореспонденції з Москви. Зміст: Совіти хочуть зізолювати балтійські держави. Се вдається їм тільки щодо Литви. Весною був у Ковні шеф білоруської військової округи Уборевич. Він уложив з литовським штабом співпрацю на випадок війни з Польщею. Вироблено докладний плян розбудови касарень і летунських пристаней на Литві для ужитку армії Совітів і на їх кошт. Більшість їх уже будується. В квітні 1936 р. був у Москві шеф литовського штабу, плк. Чернюс. В тім самім часі затіснено звязок і співпрацю між розвідками обох держав, розуміється в першій мірі проти Польщі. На терені Литви від довшого часу перебуває кілька найздібніших совєтських аґентів з Робертім на чолі (орґанізатором удачного замаху на ґен. Кутєпова). Візита шефа литовської розвідки плк. Дулькшниса і його розмова з шефом совітської розвідки Уріцким ще більше поглибили співпрацю. А недавно був у Ковні навіть маршал Єгоров з найцікавішою фігурою свого оточення, капітаном Пінчевським, що працює в польськім відділі совітської розвідки. Він Поляк з походження і свояк Юзефовича, начальника акції Профінтерну на Польщу. Вони зорґанізували совітську розвідку і в Литві і в Чехословаччині з наставленням проти Польщі. „ІКЦ" (знаний з ненависти до Литви) жалує Литву і пише, що все те рівнозначне з окупацією Литви Совітами.

Мабуть ніщо так не характеризує сучасної умовости польських перовладних людей як майже повна байдужність до подій вище описаних. Байдужність або навіть глум над Литвою тому що вона мала, глум в такій іронічній формі: „Цо то бендзе?" Тимчасом се, на що тепер відважилася Литва, може вирішити долю народів середної Европи. Крок Литви в її наближенні до Совітів чи радше до Росії аж до злуди пригадує те, що зробив наш гетьман Богдан Хмельницький: зневіривши сь у можливість наладнання політичних відносин з тодішною Польщею, навязав з Москвою. Се переважило шанси Москви і вона відтоді крок за кроком дійшла до таких впливів, що згодом проковтнула й Україну й Польщу і богато инших країн. Тепер на наших очах те саме зробила на півночі Литва, що в 17 столітті зробила на полудні Україна. І з тої самої причини: за-

для того, що уважала неможливим порозуміння з Польщею. Тісна співпраця Литви з Росією очевидно рівнозначна з проломанням фронту балтійських держав, які внаслідок того кроку Литви скорше або пізніше мусітимуть зробити те саме, що зробила Литва, хочби не знати як проти того пручалися.

Близько двацять літ ждала Литва на порозуміння з Польщею і звернулася до Москви. Сей її крок може скінчитися або проковтненням її Москвою або перефармуванням держави Совітів на словянську Велику Британію, яка тоді зачалаб втягати в свою орбіту наперед малі сусідні державки, потому щораз більші і то вже в приспішенім темпі, залежно від того, як чулисяб у звязку з нею попередно приєднані.

Розуміється, задля страшного режіму, який тепер панує в Росії, крок Литви робить моторошне враження. Та якраз ся обставина доказує, до якої міри Литовці зражені до Поляків і яку велику атракційну силу має Росія, коли до неї звертається хтось навіть за такого режіму як большевицький! Легко предвидіти, як та атракційна сила Росії зрослаб, коли там змінивсяб режім, і які нестримні міжнародні перевороти малоб се в наслідках і в Европі і в Азії..

Рівночасно відбуваються в Совітах події, які заповідають можливість значних хоч і мимовільних внутрішних змін. На тім тлі крок малої Литви має таке велике значіння, як ні одна подія від часу закінчення світової війни в середній і східній Европі.

Які наслідки потягне за собою той крок Литви, ще дуже трудно предвидіти, але що той крок Литви сильно заважить також на долі українського народу, се очевидне. Таксамо сильно, як бувби заважив, коли булоб дійшло до порозуміння Литви з Польщею, тільки розуміється тоді бувби заважив в інакшім напрямі: в напрямі менше ризиковнім для нас як нації — з тої простої причини, що Польща не така велика як Росія і тому перспективи її не можуть бути такі як перспективи великої держави царів півночі.

Та сяк чи так — Литва мов та птиця, що довго билася на ледяних верхах своїх тяжких відносин, рушила своїм крильцем сніжинку, з якої в скорім часі може нарости величезна лявіна.

Ту важну справу освітлимо докладніше, як тільки на міжнароднім обрію покажуться перші познаки наслідків далекосяглого поступку Литви.

Стан засівів на Україні

Совітська преса бє на трівогу з огляду на злий стан весняних засівів на Україні. Колхози не виконали плянів, бо колхозники працювали занадто повільно. Крім того на Україні появилися масово шкідники, що нищать засіви. Преса нарікає також на фатальний стан тракторів. В староконстантинівській окрузі на 2.600 попсованих тракторів відремонтовано тільки 140, а що 10-ий трактор нищиться підчас праці.

Рукопис про життя Джінґіс-Хана

„Красная Газета” звідомляє, що „Институтъ востоковѣдѣнія” рос. академії наук придбав одинокий в світі примірник знаменитого твору з 13 століття п. з. „Юань-чао-бі-ші”. Се значить: „Таємне оповідання (про Джінґіс-Хана)”. В тім рукописі є повний монґольський текст життєпису Джінґіс-Хана, писаний в епосі його царювання.

Про діяльність „Скали”

До ОО. Кураторів парохіяльних Читалень „Скала”.

Як се пояснено в попередних Пастирських Листах, парохіяльні читальні товариства „Скала” мають першу і головну ціль створити з них середники до провадження Католицької Акції. І се повинні мати на оці й на увазі ОО. Куратори тих Читалень. Зі звітів і з дописей в часописях Еп. Ординаріят довідується, що по тих Читальнях часто відбуваються театральні представлення й управляються хори співу та всякі инші імпрези і забави. Справи ті можуть бути добрі, одначе заходить побоювання, щоб через них не затратилася головна ціль Читалень, що можуть зійти на льокалі звичайних забав або танців. До Читалень будуть прийматися особи не так з огляду на їх католицьке і релігійне поведення, як радше тому, що відзначаються спосібностями до театральних представлень або з огляду на їх голос, потрібний до хорального співу, а се тим більше, що наразі Читальні не мають ще много членів.

Тут звичайно підноситься ту обставину, що сего потрібно, щоб Читальні мали більшу атракційну силу. Сей мотив зовсім неумісний, бо члени тими способами притягнені не будуть становити духової сили Читальні, а легко можуть Читальню спровадити на хибну дорогу. Не треба спішитися в придбанню членів. Нехай буде мало, але солідних, добрих, що не заведуть. Царство Боже є як зерно горушне. З маленького і незначного зеренця виростає велике дерево. Кожда справа Божа позитивна і добра мусить розвиватися звільна і добре вкорінюватися.

Щодо театральних представлень, то ще не маємо дуже много і добрих сценічних творів. Хочби то була штука наскрізь релігійна, але позатим може бути нагодою до неморальности. Вже самі проби пізними вечорами дають нагоду до того. Притім священик нераз мусить бути режісером, ба навіть суфлером, з чого вірні гіршаться, а противники підсміхаються і злобно вивертають і посуджують.

Щодо хорів чи музики, то вони можуть вправлятися, щоб виступати на релігійних похоронах, похоронах, чи при инших торжествах і імпрезах, одначе не на те, щоби співали в часі співаної Служби Божої в церкві. Тоді мають співати всі вірні, ціла церква. Хоральний спів в часі співаної Служби Божої заборонений з важних причин, як се було в Епархіяльнім Вістнику оголошене. Може хор співати, або музика грати церковні пісні і в церкві, але тільки в часі читаної Служби Божої.

Є инші, важні і конечні справи, що їх Читальні „Скали” повинні поширювати і реалізувати. З усіх усюдів небезпеки, що загрожують нищенням людських душ. Тут згуртованих вірних треба освідомлювати, їм пояснювати і їх остерігати серед нинішних ворожих Церкві і релігії напрямів і звідних кличів. Можуть бути відчити з апольоґетики, з історії Церкви, словом відчити на такі теми, які не конче надаються до проповідей в церкві. Вказані також відчити з господарства, садівництва, чи инших економічних ділянок. Дуже гарно надається акція харитативна, передовсім серед нинішної загальної матеріяльної нужди.

Безперечно, можна і навіть вказане, щоби для уріжноріднення від часу до часу уряджувати якісь розривки, прим. спільну просфору, або свячене, або якісь инші будуючі обходи.

Нехай всі зрозуміють, що Товариство „Скала” і Читальні „Скали” доперва в розвою, ще не мають настільки сили, щоби з великим розмахом виконувати всякі справи. Наразі треба скріплятися в життю з надприродної віри, в виконуванню чесних і добрих вчинків і присвічувати приміром правдиво католицького життя.

Вкінці неуосноване також покликування на читальні „Просвіти”, що в них молодіж, парубки і дівчата гуртуються тому, бо там танці і забави і всякого рода театральні вистави і концерти. Щоб отже видержати конкуренцію з Читальнями „Просвіти” і щоб молодь притягнути до Читалень „Скали”, треба також і тут подібно поступати. Сей аргумент неосновний і шкідливий тому, бо тоді Читальні „Скали” не тільки не зроблять конкуренції Читальням „Просвіти”, але самі затратять свою ціль і зійдуть на льокалі забавові, або сказавши тривіяльно, зійдуть на танцбуди.

Якраз навпаки, коли Читальні „Скали” будуть провадити поважну, християнську, католицьку діяльність, тоді прийдуть до них люди не для танців і забав, але щоб научитися чогось хосенного, тоді і молодь зачнеться рефлектувати. Через те навіть Читальні „Просвіти” зрефлетуються і зачнуть вимітати сміття зі свого подвіря, як се вже подекуди діється. В той отже спосіб і Читальні „Скали” утримаються на своїй вишині і заразом причиняться до уздоровлення світських установ.

Не для конкуренції основано Товариство „Скала”, не для конкуренції з світськими установами основуються Читальні „Скали”, але тому, що сего вимагає нинішне застрашаюче положення і грізна небезпека під оглядом віри і моралі, тому, бо вороги йдуть з усіх усюдів наступом на знищення в народі Церкви, а вона ще єдина остоя і прибіжище для народу серед нинішнього затемнення і гірких злиднів.

Рівнож не для знищення Читалень „Просвіти” і світських установ основано Товариство „Скала” і парохіяльні Читальні „Скали”, як се кричуть псевдопатріоти. Церква ніколи не противиться світським установам, коли вони добрі і позитивні. Навпаки, Церква для них живлива і їх спомагає, оскільки вони і для Церкви живливі. Церква не хоче мати монополю у всіх організаціях і установах, як се думають патріоти з перевернеными головами. То вони хотять управляти монополь і відмовляють всякого права Церкві, немовби вона була винята зпід всякого права. Якраз ті задурманені патріоти через се тручають нарід у пропасть. Як в людськім організмі, коли найважніші части не фунґують, тоді й цілий організм хорий і мусить загинути, так і в народі, в котрім Церква є мозком і серцем, коли вона побивана і нищена, тоді й цілий нарід хорий і мусить загинути. В тім якраз цілий трагізм нашого народу. І коли під тим оглядом не буде рефлєксії й опамятання, мусить прийти остаточна катастрофа загибелі. Ні! Церква не хоче монополю, але не може і не сміє також позволити видерти собі права організування й основування своїх установ, коли вона не хоче зречися свого високого і конечного завдання і післанництва в своїм народі.

Панове з одного повіту прислали до Епископа письмо з підписами тамошних світських установ і в нім просили, щоб там не основувати „Скали”, бо всі тамошні установи для Церкви жичливі і Церкві віддані. Якраз се свідчить, що вони для Церкви чужі, що вони не розуміють, чим є Церква і яке її завдання і післанництво. Якби вони були щирі і правдиві католики, то вони повинніб радуватися і помагати до основання католицької установи. Тимчасом вони йдуть хитрого підходу. І так у нас одні противляться і перешкаджають католицьким організаціям хитрими способами, а другі йдуть терором і наступом, щоб їх нищити.

Всі повищі завваги і вказівки подається до відома і до приміненя всім ОО. Кураторам тих парохіяльних Читалень „Скали”, де вони вже існують, як також тих, що мають основатися. Божі справи треба Божими способами і середниками поширювати і провадити. Не треба дбати про те, щоб було много членів, але добрих, хочби їх було мало. Не в великій масі сила, але в ідеї. Рівнож не треба вважати, ані зражуватися, коли є перепони, труднощі, противности і навіть терор та насильство. Се черта Божих справ, що вони трудом здобуваються, а ще до того в наших обставинах. Се булоб чудо, а в кождім разі не потішаюче знамя, коли Читальні „Скали” знайшлиб відразу загальне признання і поширення.

Від Епископського Ординаріяту. — Станиславів, дня 8 березня 1937. (Гл. „Вістник Станиславівської Епархії”, ч. IV — VI за квітень, травень, червень 1937).

ДО ВИНАЙМУ ВІД ДНЯ 1-го ТРАВНЯ 1937 Р.
каварня, ресторан і готель
на 46 кімнат — ПОВНИЙ КОМФОРТ —
в будинку „Варшава“ в Станиславові.
Інформації та оферти адресувати: ЗАРЯД БУДИНКІВ „ВАРШАВА“ СТАНИСЛАВІВ, ВУЛ. ПЄРАЦЬКОГО Ч. 1. ПАРТЕР.
31 — 1 — 3.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

З голосів преси

„Волинське Слово" про ювилей Преосв. Григорія Хомишина.

„Волинське Слово" в ч. 14 з 8 квітня с. р. принесло отсю замітку:

70-ліття Преосвященого Епископа Григорія Хомишина святкувало у Станиславові 25 березня укр. громадянство. Є це сильна індивідуальність, що яскраво виділяється на тлі галицької укр. дійсности. Усім відомі є його мужні виступи проти попереднього курсу політичної негації, яку від літ переводив галицький провід. Але не має він признання й до нинішньої тактики УНДО, як про це свідчить його надзвичайно сміливий лист, опублікований у „Новій Зорі" (4. IV.). „Як льояльні громадяни, пише еп. Хомишин, — віддаючи кесареві яже кесаре, а Богові яже Божія", маємо сповнити належні й слушні обовязки наші для держави, а з другого боку — маємо право жадати від держави всього, що нам потрібне до нашого культурного і народного життя й розвою. Маємо доходити своїх прав легальною дорогою, а не шантажами й терором.".

Москвофільські домагання

Двомісячник присвячений релігійним справам сходу „Оріенс" в ч. за березень — квітень 1937 р. приніс інформацію „Латинника" п. з. „Староруські домагання". В ній читаємо м. ін.: „Дня 13 лютого с. р. відбувся у Львові річний зїзд „Русской Селянской Організації" (РСО) при участи 218 делегатів і 111 гостей. Як на попередніх, так і на сегорічнім зїзді займалися також церковними справами. Притім нарікали на гнет, якого дізнають русске духовенство і греко-католицьке русске населення зі сторони церковної єрархії, що буцімто з церкви зробила знаряддя українізаційної політики. Зїзд у своїх резолюціях домагається утворення для гр.-катол. русского населення осібної дієцезії у Сх. Галичині, з окремою консисторією, семінарем і т. п., а на Лемківщині піднесення апостольської адміністратури до гідности дієцезії, таксамо з консисторією й семінарем. Крім того, признаючи факт приналежности певної части руського населення в Галичині до православного віроісповідання і стоячи на грунті засади свободи совісти, зїзд протестував проти українізації православної Церкви. — З інших резолюцій зїзду варт навести заклик звернений до „русской" Галичини, щоби твердо стояла на становищі „всерусской національної єдности", як одинокого спасення „многострадальної Руси". Домагалися також, щоб у всіх наукових заведеннях галицької Руси було введене обовязкове навчання „русской літературної мови", то значить російської. Резолюції ухвалено й оповіщено в російській мові.

Як видно з наведених резолюцій — пише „Оріенс", — політичні вожди табору, званого в польській публіцистиці „староруським", а який в суті річи є табором російським, що признає єдність галицьких Русинів з російським народом, признали остаточно як докопаний факт українськість більшої части руського населення, з якої немовби вже квітували, бажаючи тільки вратувати решту для „всерусской національної едности". І саме для тої решти домагаються окремої церковної єрархії, немовби конкуренційної супроти української єрархії. Можливо, що ревіндикації українського населення на річ „загальнорусской" єдности сподіються по тім обовязковім навчанні російської мови, якого домагаються для галицьких шкіл. — Зрештою не виглядає, щоб учасники зїзду брали поважно свої резолюції. Вони виглядають радше на демонстраційні виступи, ніж на реальну програму ділання. Бо як вони представлялиб собі здійснення такого напр. домагання, як те про створення окремої „русской" дієцезії побіч українських? Як хотілисяб поділити вірними, церквами, церковним майном? Реальніше домагання щодо піднесення лемківської адміністратури до гідности епископства, та хто знає, чи того рода резолюції, й узасаднювані так політично, не утруднять радше тої зміни, замість її влекшити і приспішити. — На зїзді РСО богато говорено також в справі „Народнього Дому" (де відбувався зїзд)." Свої думки про сю справу кінчить „Оріенс" так: „На терені Народного Дому зустрічаються дві бігуново ріжні політичні ідеольогії, сама установа наражена на те, що угнеться під тягарем придавляючих її довгів і перестане служити одній і другій з воюючих сторін".

Пробудження весни

Регніс у „Нашому Пшегльонді" про теперішнє політичне положення в Польщі пише м. ін.: „В сій хвилі не видно ніякої контракції, все спить, не бажаючи покидати зимових станиць. Тільки Людове Стронництво проголошує „пробудження весни", заповідаючи великий зїзд у Рацлавицях, отже недалеко хутора б. голови ББ, полк. Славека. — Свято заповіджене було на перші дні квітня, а переложено його на кінець місяця. Має воно бути увертурою до зїздів, що відбудуться продовж літа. Очевидно, коли не буде перепон „формального" характеру й коли не вмішається в се третій чинник, який схоче, щоб сільське населення у весняних місяцях віддихало тільки „озоном".

Цікава дискусія

„Хвіля" в ч. 6485 полемізуючи з „Газетою Польскою" пише м. ін.:

„Цікавилися поодинокими египетськими партіями, розріжняли докладно тисячі китайських генералів, що змінялися з дня на день, визнавалися докладно у меншостевих відносинах в Персії, та про три і пів міліонову масу польських Жидів, що становлять велику частину міст в Польщі, що відграють величезну ролю в житті господарськім, політичнім і культурнім краю, не знали нічого. Просто старалися не знати. І нагло взялися до нас. Пишуть про нас так часто, немовби щойно нині жидівське населення появилося в Польщі і пишуть з таким тупотом, з такою зарозумілістю, немовби жидівським питанням в Польщі займалися від давен давна. Ми булиб в положенні нерівно лекшім в тій дискусії. Бо знаємо і наше положення і докладно стан господарський і політичний всіх інших відломів населення. Та в дискусії з нами польські публіцисти знають тільки власний голос і власні аргументи. Жидівські аргументи їх не обходять, не чують їх, не інтересуються ними. І в той спосіб відбувається в Польщі мабуть одинока в світі дискусія, в котрій одна сторона висуває другій ріжні закиди, не стараючись вислухати вияснень або оборони атакованої сторони. Польські публіцисти гукнуть в нашу сторону обвинувачення, а потім затикають собі щільно вуха, чекають в оглушенні аж перейде наш голос оборони, а потім кричать дальше! І все те називають „дискусією в жидівській справі". — Так власне поступає „Газета Польска".

(Таксамо „полемізують" польські шовіністи з нами з тим іще додатком, що нас лають останніми словами. Найновіша така „продукція" є в „Веку Новим" з 10. IV. 1937).

Порозуміння з Німеччиною й дійсність

Під таким заголовком воєвідський „Дзень Поморжа" атакує офіціяльно німецьке видавництво „Фом Фолькстумскампф цум Фелькерфріден", присвячене „закордонним Німцям". Те видання ділить Европу на 3 стрефи.

„До Европи ч. 2 — пише „Дзень Поморжа" — зараховано м. ін. Поморя і Познанщину, себто б. пруську займанщину (без Шлезька), де начислено 350.000 Німців, Горішний Шлеськ з 300.000 (?) Німців, а в бувшім Конґресовім Королівстві, на Волині, в Малопольщі і на Тишинськім Шлеську нараховано аж 650.000 Німців. Разом в Польщі 1,245.000. Незабаром отже наші „приятелі" з заходу просто нас залюють (пише „Дзень Поморжа"). Бо з наведених цифр виходить ясно, що число Німців в Польщі не меншає, тільки зростає. На щастя в іншім місци автор брошури збиває свої власні вище наведені виводи, пишучи з жалем і притаєною скаженістю: „Бидгощ має тепер 12.000 Німців на 117.000 мешканців, а в 1919 р. було там 74.000 Німців. Торунь має 2.900 Німців на 39.422 мешканців, супроти 30.500 Німців у 1919 р. Міста як Тчев, Ґрудзьонц змінили зовсім своє національне обличча, тоді як кождий камінь говорить там про німецьку працю й німецьку історію". Як видно з того, реалізація пакту про ненапад на... „добрій дорозі". Таку акцію, що має ціль викривлення дійсного стану річей муситься узнати за акт високої нельояльности зі сторони деяких німецьких чинників у відношенні до Польщі і до пакту про ненапад..., заключеного між Польщею й Німеччиною".

Жиди й інші народи

„Вядомосьці Літерацке" принесли статті про Жидів. Краківський „Глос Народу" в 97 ч. реферує статтю поета Юрія Гулевіча вишучи: „Цікаві виводи Ю. Гулевіча. Займає його жидівство тільки від сторони культури, творчости на культуральнім полі. Він признає, що жидівський нарід видав ряд визначних і творчих одиниць. Та рівночасно влучно завважує, що той визначно талановитий нарід не створив власного культурного вислову. Його національна культура „ніяка". І в тім є небезпека впливу Жидів на культуру польського народу. В тім, що та „ніяка" культура, що той її космополітизм і та її „безстильовість" в зіткненні з культурою польською, сформованою національно, можуть зробити тільки одно: попсути її! Переложивши думку Гулевіча на звичайну мову, скажемо, що одинокий вплив, який Жиди можуть мати на культуру іншого народу, се розкладовий вплив. Се цінне визнання представника літератури. Але й дуже влучне. Навіть найбільші, найзнаменитші, найбільше культурні жидівські письменники впроваджували розклад в життя народу-господаря. Пригадаймо ролю Брандеса в Данії, і не тільки в Данії... Космополітизм, сензуалізм, релігійний скептицизм, аморальність у відношенні до життя, погорда до національних вартостей — отсе найважніші прояви жидівської розкладової роботи в організмі національної культури польської, французької, німецької і т. д."

З кресових куріозів

„АБЦ" подає таку подію, що лучилася на Виленщині:

„Власник фільварку Мігувка зголосив подання у справі дозволу продати 2 гектари землі своїм двом сусідам. На те староство відписало, що не дозволяє продати землю тим двом сусідам, зате поручає якогось Логіновіча, який висловив у старості бажання купити ту власне землю".

„АБЦ" до тої характеристичної події додає від себе:

„Власник фільварку продавби радо землю й Логіновічеві, тільки що він не має грошей". („Н. Ч." ч. 77).

Клопоти Озона

Орган групи полк. Славка „Ютро Працы" звертає увагу, що акцеси до ОЗН (Обуз Зедночення Народового) зголошують презеси, президії, заряди, ради, а не члени організацій на зїздах і зібраннях і тому запитує:

„Чи може панове презеси, президії, заряди, ради непевні своїх членів, чи може вважають, що нема часу на засягнення їх думок?..." „Лучша для засадничої цілі, якою є обєднання народу, буде менша скількість, але таких, що свідомо зголошують акцеси, ніж більша скількість зголошень зовнішно ефектовних, а в своїй суті не посідаючих ніякого практичного значіння". Рівночасно „Депеша" нотує поголоску, що „ті, котрі зголошуються самі, мають бути сильно пересіяні централею Озоня. Зате ОЗОН оглядається за такими, що не зголосилися, а їх можнаби втягнути до праці в столиці або в терені". (Пяст. ч. 15 з с. р.).

Лікарський фейлетоник.

Сміх і здоровля

Се давно стверджена правда, що сміх має велике значіння для здоровля. Останні досліди виказали, що сміх не лише піддержує здоровля, але що се правдивий лік, яким можна поборювати навіть поважні недуги. Проф. Решке (Австрія) лічить сміхом. Приписує „кураціі" сміхом хорим, що терплять на виснаження, нервовий розстрій, жолудкові недомагання, і навіть сухотникам — тай осягає знамениті висліди. Хорий має сміятися бодай 2 години на день. Решке кладе натиск на те, що конечний якраз сміх. Сам добрий гумор, брак журби, відпочинок нервів — се потрібне але сего замало. Треба сміятися: сміх додає чоловікові нових сил, впроваджує до устрою значні кількости кисня й очищує кров. Пропаґатор спасенного сміху старається вияснити людям, що коли хочуть бути здорові, повинні сміятися як діти: сміятися при всякій нагоді і шукати нагоди до сміху. Він твердить, що колиб статистика потрафила викрити відношення між упадком веселости в краю і зростом смертельности, то люди переконалисяб, що чим менше сміху, тим більша смертність.

За чисту атмосферу

ДЕЩО ПРО ПЛЯГІЯТИ І ПРО ТЕ, ХТО МИТАР, А ХТО ФАРИСЕЙ.

Свого часу соціяліст Вітик в одній промові висказався про бл. п. посла Евґена Олесницького так, що виходило — „Олесницький — злодій". Гадали люди, що пос. Олесницький заскаржить Вітика до суду, бо відома була загалові чесність Олесницького. Та ні. Посол Олесницький на запит, чому не скаржить Вітика, сказав: „Сатисфакції з виграного процесу вистане на дуже коротко. Зате вже за кілька літ хтось почує моє прізвище і згадає: „Олесницький?! Ага, се той, що йому Вітик доказував у суді злодійство"...

Згадуючи той анекдот я від кількох літ спокійно переношу закиди „Діла" й „Назустрічі", що я мовляв розтратник, бо баламкаючи ногами їм помаранчі („по 90 ґр. штука"!), фальшівник векслів, пляґіятор і под. Всі ті соковиті закиди в „Ділі" й „Назустрічі" видвигають непідписані автори й до того не називають мене повним прізвищем, тільки або псевдонімом, або — що гірше — натяками, з яких виходить, що відомий драб і злодій — се власне я. В той „чесний" спосіб непідписані „оборонці моральности" забезпечуються від судового процесу. Цікаво, що злодієм і пляґіятором став я щойно по 1933 році, коли розпочав у „Новій Зорі" боротьбу зі злими книжками й ідеями, які оба згадані часописи поширюють у нашій суспільности. Додам, що ніколи я ще не вдостоївся в згаданих ґазетах властивої відповіди на мої заміти; вся їх „відповідь" заєдно оберталася на кидання закидів мойому приватному життю.

Не маючи доказів на закид фальшування векслів, „Діло" видвигнуло в останніх часах проти мене ще й закид літературного пляґіяту (крадіжи). Видвигнуло щойно тоді, коли я розпочав з ними боротьбу в „Н. Зорі", хоч даний пляґіят появився ще в 1926 р. й тоді вже проф. Петро Коструба писав на сю тему в „Літ. Наук. Вістнику". Тимчасом „Діло", пером пок. А. Чайковського, який мене сильно не злюбив за рецензії його творів, ніби „відкрило" сю „нову" річ тоді аж, як треба їм було мене опоганити, отже щойно в 1933 році.

Я не порушувавби сеї справи — за рецептою пок. Е. Олесницького — та вважаю, що всетаки винен я чесним читачам „Нової Зорі" кілька слів вияснення. Бо хоч мої заміти „Ділу" й „Назустрічі" булиби правдиві й тоді, колиб я навіть і був такий злодій, яким мене хочуть зробити ті ґазети, то всетаки може декому цікаво буде пізнати трохи правди в тій справі. В 44 ч. „Діла" з 1937 року в двошпальтівці „Що таке пляґіят", непідписаний автор [1]) пише:

„Кілька років тому др Андрій Чайковський відкрив був на сторінках „Діла", що один наш видавець видрукував переклад відомої польської повісти для молоді Лозіньского „Око пророка" під зміненим заголовком і псевдонімом як оригінальну річ. Від того часу цей видавець під псевдонімом Араміса став офіціяльним критиком „Нової Зорі", де постійно вчить інших, що таке мораль."

Несвідомий справи чоловік, прочитавши цей уривок у єхидній стилізації, яку пустив др Михайло Рудницький [1]), набере переконання, що той видавець видав пляґіят з Лозіньского під псевдонімом Араміса як оригінальну річ, очевидно для прославлення свойого імени як автора... Правник так справи не візьме, та що звичайний читач так її в єхидній стилізації „Діла" зрозуміє, се доказують хочби запити ріжних моїх знакомих, чи я таке зробив. Якже виглядає та справа в дійсности?

Отже в 1926 році я випечатав книжку п. н. „Злощасний самоцвіт". Була се перерібка польської повісти для молоді п. з. „Око пророка". Автор повісти „Око пророка" Лозіньский давно помер; авторські права до гонорару припалиб одному польському Т-ву, яке від самого свого початку затроює нашу молодь і шкодить нашому народові. В моїх очах виплата гонорару такому Товариству була скріпленням його сил на шкоду українства. Щоб не платити такому Товариству грошей і не збогачувати й так богатих фондів україножерного Товариства, я поручив перерібку тої повісти двом українським письменникам, братам Антонові й Михайлові Л. [2]). З них Михайло переклав „Око пророка", а Антін переробив відповідні місця так, щоб дух книжки був український. Книжку видано під псевдонімом „Михайло Ценевич", псевдонімом Михайла Л.: він родом з Ценева. Ніколи я сам того чужого псевдоніму не вживав, а й ніхто досі не знав, хто такий Ценевич. Тому хіба годі закидувати мені, що я хотів с е б е прославити чужим пером пок. Лозіньского. Тай Михайлові Л. йшло лише про звичайнісінький гонорар за переклад а не про авторську славу, що видно хочби з того, що він того псевдоніму ніколи більше не вживав. Пляґіяту з Лозіньского для „слави" не було рації робити ще й тому, бо сам Лозіньский як автор повісти для молоді „Око пророка" не мав і не має слави більшого письменника. Признає се мимохіть і сам др Мих. Рудницький [1]) у статейці „Що таке пляґіят", коли пише:

„Літературна критика цікавиться пляґіятом тільки тоді, коли має перед собою твір талановитого письменника. В усіх інших випадках пляґіят зводиться до конфлікту приватних осіб поза літературою."

Про талановитого автора тут не йшло й не йшло про нарушення його матеріяльних прав, бо він був небіжчик. Втрату матеріяльну мало хіба україножерне Товариство — і „Діло", витягаючи ту справу, просто допомагає тим шовіністам-україножерам... І хіба годі з того заключити, що пляґіятором був тут видавець, таксамо як не назве др М. Рудницький пляґіятором прим. „Просвіту" чи дир. Івана Тиктора за те, що й вони повидавали пляґіяти. [3]). До видавця пляґіятів можна мати хіба мате-

[1]) Редактором „Літературної Сторінки" в „Ділі" є др Михайло Рудницький, як до того призналася Редакція „Діла" в новинці про „Літер. Сторінку" в 21 ч. „Діла" з 31/I 1937. Отже за непідписані річи в тій сторінці мусить відповідати др Михайло Рудницький так, якби сам був їх автором.

[2]) Не подаю їх назвищ, бо обя вони могліб мати з того великі неприємности, хочби тому, що один з них уже від мабуть 20 літ працює постійно в однім укрїнських видавництві, а другий теж дописує до тої ґазети, як перекладчик фейлетонів. Приватно служу чесним людям повним прізвищем обох панів і евент. свідками цеї справи.

[3]) Прим. „Просвіта" видала книжку В. Недолі (псевдонім В. Будзиновського) п. н. „Бери все, що в хаті". Ся книжка се точнісінька перерібка моменту з повістей Карла Мая.

П. ЧААДАЄВ 8)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Знаю: замість того, щоб дивуватися сему дивному пориву людства до можливої совершенности, його називали фанатизмом, забобонністю. Та що не казалиб, подумайте як сильно повинен відбитися на вдачі тих народів, як в добрім, так і в злім відношенні, сей розвиток суспільности, довершений вповні одним почуванням! Нехай поверховна фільософія галасує, що хоче, проти війн за віру, проти кострів запалених нетерпимістю: ми можемо тільки з а в и д у в а т и народам, що в тій помилці поглядів, в тій кривавій боротьбі за правду, створили собі цілий світ ідей, світ, якого ми не можемо представити собі уявленням, а не тільки перенестися в него тілом і душею, як у нас думають.

Повторяю ще: в Европі не все було розумне, добродійне, релігійне; та в ній все переняте таємною силою, що царила самовладно цілий ряд століть. В Европі все діється внаслідок того безконечного зчіплення ідей і явищ, які творили сучасну суспільність.

З богатьох доказів ось один. Нарід, що його обличча остріше відріжняється від инших, що його постанови переняті найбільше новим духом, словом Англійці, має майже тільки саму релігійну історію. Що таке бурлива епоха Кароля I і Кромвеля, яка попередила сучасний добробут Англійців, і весь той довгий ряд подій, що зродили її, до самого Генрика VIII, як не чисто релігійний розвиток? В цілім тім періоді чисто політичні користи появляються яко другорядні спонуки і часто зникають зовсім або приносять їх в жертву думці. Навіть в тусаму мінуту, коли я пишу [1]), що хвилює тим упривілеєним краєм? Релігійні справи. Словом, чи є в Европі нарід, який не знайшовби в своїй національній свідомости (якби тільки хотів пошукати) тої особлившої засади, що під видом святої думки постійно була животворним діячем, душею суспільного життя продовж всего його істнування?

Діяння християнства в ніякім разі не обмежується його прямим і безпосереднім впливом на уми людей. Велитенське його призначення повинно бути наслідком многоти моральних, умових і суспільних сполук, в яких людство повинно знайти можливий простір для всіх напрямів своєї діяльности. Звідси зрозуміло, що все, що довершилося від початку нашої ери або лучше від тої мінути, коли Спаситель сказав Своїм ученикам: „йдіть і проповідуйте евангеліє всій твари!", не виключаючи навіть переслідувань християнства — досконало згоджується з тим загальним поняттям про вплив християнства. Щоб переконатися про справжне здійснення пророчих висловів Христа, вистарчить один погляд на повсюдну прояву Його царства в серцях людей, прояву свідому або несвідому, вільну або мимовільну. Таким способом, не зважаючи на всі недосконалости, на все, що зле і грішне в сучасній европейській суспільности, частинне здійснення царства Божого в ній безспірне тому, що воно має в собі засаду безконечного удосконалювання й обіймає в зародку та в головних проявах все потрібне для остаточного свого здійснення на землі.

Тепер позвольте мені закінчити се міркування про вплив релігії на суспільність, виписком з одної невідомої вам статті, що я її написав значно передтим:

„Нема ніякого сумніву, говорив я, що той, хто не запримічує діянь християнства всюди, де людська думка стикається з ним якимнебудь способом, навіть протиділаючи йому, — той не має про него правдивого поняття. Всюди, де голосять імя Христа, тільки одно те імя захоплює людей проти їх волі. Ніщо не виявляє так божеського початку Христової релігії, як той відблиск безумовної всемірности, яким вона проникає в ду-

[1]) 1829 року.

ріяльну цивільну претенсію за нарушення прав автора до гонорару. Такі матеріяльні права має сам автор (або наслідники його авторських прав, отже не „Діло").

Зате справедливо моглиб чіпити моральну сторінку такої справи ті часописи, які самі дбають про авторські права. Та чи має до сього моральне право „Діло", яке спокійно печатає всякі перекладі в фейлетонах (часто переклади з польських перекладів у жидівськім „Експресі Вечорнім")? Чи може „Діло" виказатися посвідками за гонорарі, які виплатило тим авторам? Або хоч посвідкою за гонорар від виданого недавно перекладу К. Гамсуна? І врешті скромний запит: кілько і як заплатило „Діло" тим перекладчикам з Радянської України, яких перекладом користувався др М. Рудницький у перекладі „Чортиць"?... А коли не може, то чи має право вчити іншого видавничої моральности, називати когось злодієм і перфідно приписувати йому те, чого він не зробив? Чи така робота, не кажемо вже чесна, але чи випадає її робити людям, які мають у своїх руках трибуну печатаного слова?...

Та — як пише сам др М. Рудницький [1]) „літературна критика цікавиться плягіятом тільки тоді, коли має перед собою твір талановитого письменника." Ну і — додам — письменника з відомим назвищем та з претенсіями на великого чоловіка. Отже прим., якби такий др Мих. Рудницький зробив плягіят під своїм повним назвищем, то се очевидно повинно викликати більший рух і спротив, ніж коли плягіят зробивби якийсь невідомий псевдонім, скажім Ценевич. Коли недавно доказали плягіят відомому масонському публіцистові, членові ПАЛ (Польської Академії Літератури), Вінцентому Ржимовскому, то не лише скандал рознісся по всіх газетах, але й сама ПАЛ осудила Ржимовского, він виступив з ПАЛ і до того стратив місце в редакції „Курєра Поранного". В осуді Ржимовского суд ПАЛ підчеркнув, що таку поведінку можнаби зрозуміти в журналіста в його злободневній роботі, та вона ніяк не підходить для члена ПАЛ'ю. Так і в нас: дра М. Рудницького вяжуть більші обовязки, ніж звичайного раба Ценевича, і то тимбільше, коли др М. Рудницький осуджує Ценевича.

Тимчасом... Близька „Ділу" газета „Мета" в 52 числі з грудня 1936 року принесла цікавий і ревеляційний фейлетон дра Миколи Гнатишака під чемним, та рішучим заголовком: „Домагаємося вияснення". В тім своїм фейлетоні др М. Гнатишак закидує дрові Михайлові Рудницькому погані річи, хоч — що правда — дуже версайським тоном. Та даймо слово самому дрові М. Гнатишакові:

„В науково-літературному місячнику „Наша Культура" 1936, кн. 5, 7 і 12 появилася друком праця проф. Леоніда Білецького п. з. „Молодий Шевченко перед власним судом своїм на кінці життя. Історія повісти „Художник". При кінці цієї праці читаємо дату: „Червень, 1934 року. Модржани коло Праги", — а до цієї дати додана така примітка: „Зазначую дату закінчення праці тому, щоб ніхто не підозрівав мене в запозиченні головних думок, якими ця праця лучиться з передмовою М. Рудницького до повісти „Художник" (Твори Т. Шевченка, т. VII, Львів, 1934 р. вид. Укр. Наук. Інст. в Варшаві). Власне ця моя стаття мала бути передмовою до мого таки перекладу „Художника"; але п. П. Зайцев, замість того, щоб переслати на скорочення її мені, передав на перепрацювання М. Рудницькому. Л. Б. [4]).

Коли зважити, що автором цієї примітки є професор високої школи і літературознавець, то вже це вистарчає, щоби виробити собі деякий погляд на справу. Але все таки, згідно з вимогами наукової критики, я поцікавився цією справою ближче, докладно порівняв статтю М. Рудницького з працею Л. Білецького — і дійшов до такого висновку: стаття підписана М. Рудницьким в VII. томі „Творів" Шевченка не є дослівною репродукцією праці Л. Білецького. Зате цілі уступи передмови М. Рудницького виказують таке сильне споріднення з головними думками праці Л. Білецького, що неможливо тут говорити про незалежність цих праць від себе [5]). Коли вірити примітці Л. Білецького — а не вірити покищо нема причини, — то ця залежність виглядала так, що М. Рудницький в скороченні переповів суттєві частини рукописної праці Л. Білецького, попереставлявши порядок поодиноких уступів, дещо пропустивши — а від себе додавши приблизно половину, переважно несуттевого „сосу".

Ясна річ, що при цього роду роботах справа дійсного авторства стає неясною, і тому в культурному світі не є приняте підписування таких праць. М. Рудницький все таки підписався і в цілій статті ніодним словом не згадав, що існує на світі, хочби і в рукописі, праця проф. Білецького, яку так основно використав.

Оці свої виводи вважаю гіпотетичними до хвилини, коли прилюдно скажуть своє слово особи згадані в примітці Л. Білецького; бо думаю, що справа заслугує на те, щоби її основно вияснити. Переконання, яке моглоб повстати серед нашої інтеліґенції, колиб зачеплені приміткою Л. Білецького особи далі мовчали, нанеслоб велику шкоду добрій славі українських робітників пера. Людина, котра свого часу грала ролю літературного диктатора, а тепер, як зачуваємо, має навіть „наукові" аспірації, — не сміє, думаємо, залишити без ясної відповіди це питання, котре зависло над нею з хвилиною появи примітки Л. Білецького. Дай Боже, щоби вияснення, яке може дасть в цій справі М. Рудницький, зробило злишнім конкретне сформування тих підозрінь, які виринають у звязку з цією справою. Бо зважмо, що є в світі ріжні форми недозволеного використовування чужої праці, і що того роду практики є доказом не лише морального рівня виновників, але осуджують теж ціле це літературне й наукове середовище, в якому такі виновники стають можливими. А нам залежить на добрій славі українського літературного й наукового світа. Тому ми хотіливб, щоби звязані з цією справою підозріння показалися безпідставними.

Др М. Гнатишак."

На сю прикру статтю редакція „Діла" дала двошпальтівку п. н. „Чиїм орґаном є Мета". В тій двошпальтівці в крайно нервовий спосіб „редакція Діла" атакує „Мету" та показуючи пальцем на дра Гнатишака недвозначно каже власникам „Мети" спрятати того спричинника війни. Врешті подразнена „редакція Діла" просто „випрошує собі такі статті" в „Меті"!... Зновже др М. Рудницький у новинці каже, що не буде сам боронитися перед закидами, а передасть їх на розгляд „куди слід".

Минув грудень, минув січень, минув лютень, минув березень, маємо квітень, а про славне „куди слід" якось не чувати... Зате др М. Рудницький вихвалив дуже близьку „Меті" п. Н. Королеву (хоч минулого року мав для неї всього шість рядків насміху), а близьке „Ділу" жюрі „Тов. Письменників і Журналістів" признало другу нагороду тій авторці. Словом: виглядає, що між „Ділом" і „Метою" ліпяться якісь „тревґа Деї"...

Ліпиться... Та не заліпить цікавого запиту „Домагаємося вияснення", який „Мета" поставила дрові М. Рудницькому з „Діла". І тут позволить собі поставити той запит дрові Михайлові Рудницькому, оборонцеві прав шовіністичного польського Товариства в „Ділі" також — „їдун помаранчів", бувший видавець і т. д. А р а м і с.

Наші завваги до сеї статті оповістимо при першій нагоді. — Ред.

[4]) „Наша Культура" 1936, кн. 12, стор. 317.

[5]) Подрібне порівнання обох розвідок подам на іншому місці, якщо ця справа не перестане бути актуальною.

В кождій читальні повинні бути дві брошури під наголовком

Узасаднення „Скали"

та

„Скала" і „Просвіта"

Ціна кождої 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Ті брошури поясняють, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і який напрям праці є в читальнях „Скали" і „Просвіти". Там знайдете першу в нас фільософію народно-просвітного руху.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. поверх.**

шу всіми можливими способами. Опановує уми навіть тоді, коли вони, здається, противляться їй як найбільше. Покоряє, помагаючи розуміти правди, дотепер невідомі умові; збуджує в серці чуття, що їх до того часу люди не зазнали; вдихає в нас почування, які без нашого відома впроваджують нас в суспільний порядок.

Таким чином християнська релігія означує круг ділання кождого чоловіка зокрема, направляючи в той-же час ділання всіх до одної цілі.

При розгляданню християнства з сего становища, кождий пророчий висказ Христа робиться намацальною правдою. Звідси можна бачити гру всіх двигунів, що їх порушає Його всемогутная рука, ведучи чоловіка до його призначення, ніяк не обмежуючи його діяльности, ніяк не подавляючи ні одної сили вродженої чоловікови, тільки навпаки подвоюючи ті сили, підносячи до безконечности.

Ні одна з моральних засад не остається недіяльна. Кожда користується всіми здібностями думки, всею палкою розширимістю чуття, героїзмом сильної душі і відданістю покірного ума. Доступна всякому сотворінню, обдареному розумом, зливається з кождим ударом нашого серця, та моральна засада поглочує все, росте і навіть скріпляється перешкодами, що їх стрічає. З геніяльним чоловіком та засада підноситься на височінь недосяжну для інших; з умом несмілим йде по землі мірним кроком; в умі думаючім безумовно, глибоко, в душі опанованій уявою, ефірно творить безліч образів; в серці ніжнім, любячім проявляється милосердям і любовю. Та засада йде все разом з розумінням, що їй піддалося і надає їй сили, теплоти, ясности. Погляньте, які ріжнородні вдачі, які многочисленні сили, що їх вона порушає; кілько ріжних діячів спливає в одно, кілько сердець зовсім не схожих з собою беться для одної одинокої ідеї!

Ще більше подивугідний суспільний вплив християнства. Гляньте на образ повного розвитку нової суспільности і ви побачите, що християнство переміняє всі людські користи на свої власні. Потребу матеріяльну всюди заступає потребою моральною; взбуджує в умовім світі ті великі спори, що їх ви не стрінете в історії інших епох, інших суспільностей; запалює ту страшну борню поглядів, що в ній все життя народів робиться одною великою ідеєю, одним безконечним почуванням!

Побачите, що все створене ним і тільки ним: і життя приватне і життя суспільне, і родини і батьківщина, і наука і поезія, й ум і уява, і спомини і надії, і восхити і горя. Щасливі ті, що в глибині своєї душі признають свою участь в тім великім русі світа, русі збудженім самим Богом!

Та час звернутися до вас, Пані. Признаюся, мені тяжко відірватися від тих загальних поглядів. Образ, що його бачу з тої висоти, се для мене жерело всего потішаючого. Солодка віра в будуче щастя людства живить мою душу, коли я придавлений жалкою дійсністю, що мене окружає, бажаю подихати чистішим воздухом, поглянути на ясніше небо. Зрештою мені здається, що я не ужив на зло вашої терпеливости. Передовсім треба було показати вам точку погляду, з якої повиннося глядіти на християнський світ і на наші ділання в нашім світі. Можливо, що вам буде здаватися, що я дуже нападаю на нас: ні, я говорив правду і ще не висказав її вповні. Зрештою дух християнства не терпить ніякого засліплення і тимбільше народних забобонів тому, що вони розєднують людей більше як що.

Сей лист досить довгий. Напочатку я думав, що висловлю все в немногих словах. Та потому я побачив, що розгляд сего предмету може утворити цілий том. Ви мені напишіть, чи згідні ви з моїми думками. Та у всякім разі ви не викрутитеся від другого листа, тому що ми тільки що приступили до предмету нашого міркування.

Некрополіс, 1 грудня 1829.

Свячене безробітним

Зближається Великдень, день Воскресення та радости. Весна настроює весело та бадьоро.

Ціла Українська Земля в день Воскресення Господнього лунатиме звуком дзвонів. Під церквами молодь заведе традиційно гагілки. Сонце пригріває та додає радости, охоти до життя.

Одначе є богато родин, до яких благодать лучів весняного сонця — головно в містах, зокрема у Львові, не доходить. Сонце непривітне львівським сутеринам! Українські безробітні не мають щастя користати з небесних благ — дорогоцінних лучів сонця. Діти й молодь не можуть свобідно бавитися і радіти Великим Днем. Їх лиця пожовклі, зморщені, перед часом старі. Часто вітають вони в себе гостей: голод і холод.

У свято Воскресення всі Українці повинні веселитися та радуватися. Всі можемо причинитися до цього, щоби всі хоч в цей день були веселі. Тому зложім бодай скромні датки на українських безробітних при Т-ві „Сила”, Львів, Рутовського 22/III.

Комітет Допомоги Українським Безробітним при Т-ві „Сила” орґанізує свячене для українських безробітних.

Гроші слати: Торг. Пром. Банк, Львів, Гродзіцких 1 (для „Сили” на безробітних), — натуралії: Т-во „Сила”, Львів, Рутовського 22/III.

ШИРШИЙ ГРОМАДЯНСЬКИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ БЕЗРОБІТНИМ.

Попис ґімназії

Державна ґімназія з українською викладовою мовою у Львові, вул. Льва Сапіги 14, вшанувала століття появи „Русалки Дністрової” Святочним Вечером, що відбувся в неділю 11 квітня с. р. в салі заведення. Салю виповнили запрошені гості, родичі учеників і учениць, професори і ученики та учениці. Святочний вечір вшанував своєю присутністю Преосв. Никита Будка. Сцена уряджена оригінально: відслонена, на ліво на червонім тлі дати 1837—1937 уложені з рожевих квіток. На правій стіні сцени вміщено побільшену заголовну картку „Русалки Дністрової”. Програма зачалася відчитом уч. Ю. Луцького з VIII кл. про значіння творчости М. Шашкевича. Відчит був змістовний, недовгий і виразно відчитаний. Після того висвітлено портрети членів „Руської Трійці”, приходство в Підлиссю зі славним „дубом, що тягне воду”, похорон Шашкевича, його памятник у Львові на Личаківськім кладовищі, хрест на Білій Горі й ин. Уч. Чорнеґа поясняв світляні образи, перетикавши свої пояснення цитатами з творів Шашкевича. Світляні картини се була гарна ілюстрація до вступного реферату. Хор дівчат-учениць (12-тка) відспівав доволі вдатно „Цвітка дрібная”. З черги орхестра учеників і учениць відіграла В. Безкоровайного „Для розради”. Орхестра з перевагою смичкових інструментів виконала свою точку дуже гарно. Дівочим хором і орхестрою справно дирігував п. Богдан Ковальський. Дальше слідували рецитації (деклямації). З них найкраще випала деклямація „Мадей”, що її віддеклямували два ученики: Ю. Савицький з VIII кл. і А. Шутка з VII. кл. З кількох деклямацій учениць варт відріжнити деклямацію: Виїмки з „Олени”, що їх віддеклямувала М. Левицька, уч. IV. кл. На декляматорах і декляматорках видно вплив школи пані Кривіцької. До найкрасших точок вечера належало скрипкове сольо уч. Горникевича з VIII. кл. Мішаний хор під управою проф. Прокоповича відспівав „Річенька” й „Осінь”. В хорі виріжнялися сильні баси. Торжество закінчено відспіванням національного гимну о год. 8.45 вечером. Імпреза робила гарне враження.

Закиди Бухарінови

Паризький „Тан” приніс цікаву кореспонденцію з СССР. З неї видно, за що большевики хочуть судити свого головного тепер ідеольога Бухаріна. Отже передовсім закидають йому в своїй пресі, що він „властиво” не ідеольоґ і не теоретик большевизму, бо всі його писання переняті духом буржуазної ідеалістичної фільософії. Ніколи — кажуть — не був він правовірним марксистом та все був чужий діялектичному матеріялізмові. Коли вже вичислені „злочини” зовсім вистарчать, щоб його поставити „под стенку”, то щож доперва говорити про нововідкритий злочин! А саме той, що Бухарінови „властиво” все бракувало російського патріотизму, який мав Ленін. Той страшний брак доказаний таким фактом. Коли Ленін написав був статтю про великорусску національну гордість, Бухарін назвав її „соціял-патріотичною”. Коли за сей злочин Бухарін не варт кулі, то вже хіба за ніщо инше...

Точно після пляну...

В Совітах видумали оригінальну методу продукції, без конкуренції. В склянній гуті в м. Сталіново забракло сирівця. Брак сирівця загрожував здержанням продукції і звільненням робітників. Директор фабрики впав на „ґеніяльний” помисл. Рішив стопити на сирівець склянки випродукувані в попередних місяцях і з того матеріялу робити знов склянки. Рішили — зробили. Перетоплено півтора міліона склянок. Вироблені склянки пізніше знов стопили на „сирівець”. Дирекція гути підкреслює у своїх звітах, що поступає точно після пляну в рамцях другої „пятілєткі”. („Мали Дзенник”).

Що діється в Еспанії?

Аґенція „Юнайтед Пресс” звідомляє з Більбао: Президент автономічної католицької баскійської держави вислав до Папи слідуючу телеґраму: „Яко віруючий католик протестую найгорячіше проти мордування великої скількости священиків повстанчими військами! Подрібні інформації щодо того пересланю Апостольській Столиці. В імени баскійського населення заклинаю Святішого Отця перервати дотеперішну мовчанку.” (В еспанськім хаосі не легко зорієнтуватися. Здається, що частина баскійських католиків націоналістів виступила проти правительства позстанців з національних причин: ґен. Франко відмовляється від признання Баскам їх державности, отже частина Басків воює по стороні мадридського правительства Коли видвигнено на голову баскійської держави католика, не відомо. Містимо сю депешу з журналістичного обовязку на відповідальність жерела. А від себе замітимо тільки те, що порозуміння баскійських католиків з мадридським урядом видається нам дуже підозрілим, бо з тим урядом кооперує червона Москва. — Ред. „Н. З.”).

Збори УКТОДІ

В середу 7 квітня с. р. відбулися 15 Загальні Збори УКТОДІ (Українського Товариства Допомоги Інвалідам) у Львові в салі „Сокола-Батька”, при вул. Руській ч. 20. Було присутних коло 40 осіб: членів т-ва, кілька делеґатів філій, гості і представники преси. Голова т-ва др. І. Ґижа проводив зборами, секретарював п. Український. Др Ґижа згадав померших членів т-ва, зокрема пок. дра С. Федака. Присутні вшанували память померших повстанням з місць і одномінутовою мовчанкою. Після того др Ґижа відчитав звіт з діяльности. В 1936 р. 589 інвалідів діставало грошеві підмоги. Разом т-во виплатило на підмоги в 1936 р. 82.087 зл., на протези видало 2.469 зл., на лікування 2.222 зл. Голова УКТОДІ подякував дирекції „Народної Лічниці” і нашим лікарям за безінтересовне лікування наших інвалідів. Головне джерело доходів се жертвенність української суспільности в краю і на еміґрації. В 1936 р. вплинуло до каси т-ва 93.783.43 зл. жертв. З того край дав 48%, еміґрація 42%. Членські вкладки винесли в 1936 р. 8.737 зл. Т-во мало з кінцем 1936 р. 4.047 членів, в тім 806 членів зі Львова. Членів добродіїв є 284, в 1936 р. прибуло їх 12. Реальности т-ва дали в 1936 р. 9.563 зл. 30 гр. чистого доходу. Дохід з шапкарні 1.984 зл., дохід з календаря „Український Інвалід” 863 зл., відсотки 2.589 зл. УКТОДІ відступило 3 кімнати в домі при вул. Потоцького 48 для Музею Воєнних Памяток. Збут шапок зростає. Шапкарня виробила в 1936 р. 23.756 шапок. Форма шапок узгіднена з воєвідським урядом у Львові так, що адміністраційні власти на місцях не повинні переслідувати тих, що носять ті шапки. Приходи т-ва 117.521.73 зл. Резервовий фонд виносить 12.058 зл. Голова підкреслив, що не сповнилися сподівання, що держава відтяжить УКТОДІ признаючи ренти інвалідам Галицької Армії. 1074 наших інвалідів зголосило свої домагання в справі рент. Та дотепер признано право до інвалідської ренти ледви 35 українським інвалідам. Та признання права до тої ренти, ще не означає, що ті інваліди дістануть ренту. Одержання ренти (грошей) залежить від скарбової палати в Кракові. А вона просто відмовляє виплати признаної ренти так, що число наших інвалідів орентованих державою не переступить мабуть пятьдесятки. Тому УКТОДІ й на дальше мусітиме нести майже весь тягар допомоги українським інвалідам. Отже українська суспільність і краю і на еміґрації повинна і на дальше складати жертви і то ще більше, ніж дотепер, бо недуги інвалідів з бігом часу стають тяжші.

Т-во має 18 філій. Філія в Галичі нечинна. Голова подав, що філії зібрали в 1936 р. разом 16.324.49 зл. на допомогу інвалідам.

В дискусії над звітом забирали голос м. ін.: ред. М. Стахів, що домагався, аби т-во придержувалося строгої аполітичности. Др Білозор з Коломиї домагався, щоб наші гуманітарні товариства піддержували інвалідів. От нпр. Союз Українок повинен занятися інвалідами, їх жінками і їх дітьми. Наші священики не повинні видавати легко посвідок на жебрання. Бо ріжні злочинні типи підшиваються під інвалідів і жебрають показуючи такі посвідки парохіяльних урядів. — П. Гафткович підкреслив, що УКТОДІ мусить зорґанізувати більше філій, стягати вкладки, не чекаючи, що люди самі вступлять в члени. — По уділенні абсолюторії головній раді т-ва збори знов вибрали головою т-ва дра Івана Ґижу через аклямацію. Склад головної ради остався майже без змін, бо тільки на місце Д. Паліева до ради увійшов інж. Хроновят. Збори скінчилися о год. 9.35 вечером. Підчас зборів присутні так сильно курили, що непривичному тяжко було всидіти. Так не повинно бути!

Посмертна згадка

† о. Павло Михайло Демчук, ЧСВВ.

Ділимося сумною вісткою, що 1 с. м. в Крехові упокоївся в Бозі принявши Прес. Тайни й зі знаками повної згоди з Божою волею в своїх тяжких терпіннях духовник крехівського монастиря ОО. Василіян, бл. п. о. Павло Демчук. Особа Покійного знана не тільки нашій суспільності, але також чужій. Родинне село Покійного Станин коло Камянки Струмилової. Тут Він народився як селянський син 28 серпня 1873 р. Вчився в своєму селі, опісля в Академічній Гімназії у Львові від 1883 р. Фільософічні й богословські студії покінчив як вихованок Українського Папського Семинара в університеті Пропаганди в Римі з якнайкращими успіхами, завершуючи їх ступнем докторату з богословія в 1896 р. Священичі свячення одержав у грудні 1895 р. Слухаючи Божого поклику в своїй душі вступає до василіянського новіціяту в Добромилі 27 серпня 1898 р. і тут по відбутій новіціятській пробі складає перші монаші обіти дня 15 квітня 1900 р. Того року власти Чина призначують Покійного до праці в Жовкві в парохії й місцевому шпиталі. По році тієї праці стає секретарем Галицької Провінції, опісля управителем василіянської друкарні в Жовкві, де 19 квітня 1903 р. складає врочисті монаші обіти (професію) на руки тодішнього жовківського ігумена о. Он. Бурдяка ЧСВВ. В 1903/04 р. знову сповняє уряд секретаря Провінції, потому їде до Риму на духовника в Українській Папській Колегії й тут перебуває повні три роки. Один рік сповняє обовязки сповідника СС. Василіянок у Словіті. Знов їде до Риму, де 1908/09 р. був далі духовником у згаданій Колегії й прокуратором Чина. В серпні 1909 р. стає секретарем Провінції, в вересні 1911 р. капеляном і секретарем Галицького Митрополита Впреосв. А. Шептицького й той уряд сповняє до часу світової війни. Підчас згаданої війни проживає в монастирі у Львові аж до 1920 р., сповняючи при тім обовязки шкільного катехита й епископського комісаря для СС. Василіянок в Епархіях львівській і станиславівській. В 1920/21 р. переходить до львівського Духовного Семинара й тут працює як лектор морального богословія й епископський комісар СС. Василіянок у львівській архиепархії та їх сповідник у Львові. Потім знов працює один рік у Римі як духовник в Українській Папській Колегії. По повороті вчить латинської мови на першому році гуманістики в Крехові (1922/23), опісля вчить того самого предмету в Лаврові два роки до 1925 р. В липні того року відїзджає до колишнього василіянського монастиря в Тороканях, де як місіонар працює три місяці. Опісля один рік перебуває в Михайлівці, потім два роки (1926—28) в місійних справах працює в Пінську. Вернувшися відти виконує три роки уряд духовника й учителя грецької мови в новіціяті в Крехові. Відти переїзджає на духовника й лектора пастурального богословія до Кристинополя. По році прибуває до Бучача й тут два роки виконує уряд духовника. Опісля на такомуж уряді працює по 1 році в монастирях у Гошеві, Жовкві й Крехові. В цьому останньому захворівши на коротку але тяжку недугу відійшов від нас до Господа по Свою надгороду. Величаві похорони відбулися в суботу 3 с. м. в 3 години пополудні при участі ОО. Василіян з ближчих монастирів, вірних і священиків з сусідніх сіл. В Покійному василіянський Чин тратить побожного, тихого, скромного й трудящого монаха-священика. Покійний працював також пером, особливо перекладав аскетичні писання. Велика Його заслуга ще й та, що Він підчас війни (20 листопада 1915) віднайшов сховані мощі св. Йосафата в Білій (Підляше) і перевіз їх у липні 1916 р. через Варшаву до Відня. — В.Й.П.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Папа Пій XI буллею з 2 листопада м. р. іменував українського греко-католицького пароха в Берліні о. дра Петра Вергуна Своїм домашнім пралатом. Українська кольонія зложила о. Вергунові з приводу його високого відзначення та з приводу 10-літної душпастирської діяльности сердечні гратуляції й рішила відсвяткувати на Великдень спільно його ювилей. Гратуляції зложили також члени Кураторії Українського Наукового Інституту в Берліні та місцевий хор.

Архиепископ Теодорович, вірменсько-католицький митрополит у Львові, обходить в травні с. р. 50-ліття свого священства. Торжества відбудуться у Львові і Станиславові підчас коронації образу Ласкавої Божої Матері. Ювилят уродився 1864 р. Першу Службу Божу відправив у Станиславові перед чудотворним образом Ласкавої Б. М. Архиепископом вірменсько-католицької митрополії став 1901 р.

Архидіецезальний Інститут Катол. Акції у Варшаві відновив цикль дискусійних вечерів. Перший виклад виголосив радник Стефан Каліна, секретар Сусп. Самооборони, п. з. „Комуністичний імперіялізм і Польща". На виклади допускають лише запрошених.

До Фульди мають скликати незабаром надзвичайний зїзд всіх католицьких епископів Німеччини. На конференції німецького Епископату мають бути обговорені положення католицької Церкви в Німеччині та способи оборони перед переслідуваннями католиків гітлерівським правительством.

В Римі перебуває тепер 25 молодих богословів, що по думці спеціяльного пляну, затвердженого Св. Отцем, приготовляються до місійної праці в Росії. Між ними є 8 російської народности. Ціллю тих місіонарів не буде наразі безпосередна місійна праця в совітській Росії, тільки приготування грунту під будучу діяльність в кругах російських еміґрантів.

Католицькі Вірмени мають 6 епископств: в Єгипті, на Ливані, в Сирії, в Іраку, в Туреччині (Царгород) і в Польщі (Львів). Вірних в тих 6 дієцезіях і взагалі на цілім світі є всего 120.000 душ. Незєдинених Вірмен більше.

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє, що переведений в саарськім палятинаті плебісцит у справі християнської народної школи дав 98.1 проц. голосів за введенням католицької школи.

Німецька статистика виказує постійний упадок числа кандидатів на пасторів в Німеччині. В р. 1933—34 було їх 6.641, в р .1934—35 — 5.356, а в р. 1935 — 36 вже тільки 4.112. В останнім році записалося на протестантську теольогію тільки 415 студентів.

Будапештенський щоденник „Мадяр Гірляп" приніс цікаве інтервю з головою евангелицької Церкви на Угорщині, суперінтендентом Александром Рафи, на тему енцикліки про положення Церкви в Німеччині. Він сказав м. і.: Се річ просто розпучлива, що по двох тисячах літ Голова найбільшої релігійної спільноти мусить викладати християнському народові засадничі й елементарні християнські науки і правди. Ми не булиб християнами, коли не відгукнулисяб на зворушливі слова Архипастиря катол. Церкви, що імя своїх вірних домагається опіки права і свободи для релігійних культів, для релігійного життя й виховання. Не можемо відмовити солідарности з папською енциклікою, яка потягне за собою поважні й далеко йдучі наслідки не лише в Німеччині, але також в політичнім розвитку всего світа. Держава мала її має все найсильнішу опору в релігії, що становить її моральну силу. Та сила більша понад усяку іншу силу держави. Коли державний муж зачинає переслідувати Церкву, то не можна сподіватися ні будуччини ні тривкости для його починів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РОМУНСЬКА ШКІЛЬНА ВЛАДА наказала вчити релігії у всіх буковинських школах лише по ромунськи. Черновецький „Час" стверджує, що та постанова нарушує ромунську конституцію і міжнародні постанови про охорону меншин. Во істину, на тяжкі річи позволяють собі Ромуни.

У ЛЬВОВІ відбулося засідання польської групи послів і сенаторів з Галичини. Радили над політичними і господарськими справами краю.

МІНІСТР БЕК вернувся до Варшави після довшого побуту на Рівієрі, де лікувався з наслідків грипи.

У ВАРШАВІ раз-у-раз відбуваються протижидівські демонстрації польських студентів радикально - вшехпольського напрямку.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ сконфіскувала 11 нових большевицьких видань спроваджених недавно до Варшави з Совітів.

НА ПОСЛА ВИЖИКОВСКОГО з групи „Визволеня" напали в Варшаві на вулиці три мужчини і так його побили, що він упав.

СОВІТИ ліквідують свою торговельну місію в Берліні. Вже виповіли місце 140 працівникам, остало 20, що замикають книги.

В МОСКВІ звільнили зі становища Мойсея Кальмановича, комісаря совхозів. Рівночасно увязнено в Москві Шльому Авербаха, шваґра Ягоди. Авербах був у проводі союзу совітських письменників.

ВІДЕНСЬКІ МОНАРХІСТИ згадали недавно торжественно день смерти цісаря Карла. З того приводу відбулися маніфестації легітімістів. Відбулася м. ін. велика дефіляда молодих монархістів.

В ОКРУЗІ БРУКСЕЛІ відбулися доповняючі вибори до парляменту. Кандидували премієр Ван Зелянд і провідник бельґійських рексистів Дегрель. Ван Зелянд дістав 276.816 голосів, Дегрель 69.342 голосів. Білих карток віддано 18.358. На Ван Зелянда голосували соціялісти, католики і ліберали.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Іден запросив на нараду німецького амбасадора в Лондоні Ріббентропа. Радили над справою невтральности Бельґії.

ПІДЧАС КОРОНАЦІЇ в Лондоні буде чвертьміліона закордонних гостей. „Таймс" вже навіть обчислив, що ті гості видадуть в Англії приблизно 27 міліонів фунтів стерлінґів (коло 700 міліонів злотих). Се приблизно третя часть буджетових видатків Польщі.

ЧЕРЕЗ БОСФОР переплив пливаючий док Совітів поємности 4.000 тон. Його тягнуть инші судна. Він очевидно пливе до Еспанії.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вислало два підводні судна на еспанські води, щоб скріпити німецькі морські сили коло берегів Еспанії.

ОФЕНЗИВА ПОВСТАНЦІВ на баскійському фронті в Еспанії треває дальше. Вони заняли важні стратеґічно узгіря, що панують над позиціями Басків.

ПІД МАДРИДОМ червоні знов зачали протинаступ, щоб виперти повстанців з т. зв. університетського міста і з Каса дель Кампо.

В ПАЛЕСТИНІ Жиди й Араби виступають проти англійського пляну поділу Палестини на жидівську й арабську.

В ПЕРСІЇ викрили комуністичний заговір. В звязку з тим увязнено 500 осіб.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР війни ґен. Суджіяма зложив заяву на зборах 600 офіцирів. В заяві сказав м. ін.: „Армія се центральна сила держави. Армія се піонір нової долі Японії. Місія вояків стає чимраз важніша".

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ заборонили цивільним і військовим особам, що працюють у військових установах, оповіщувати статті без попереднього дозволу військових шефів.

Присилайте до 20. IV. звіти до Гол. Виділу „Скали“!

НОВИНКИ

В сім ч. „Нової Зорі” скінчили ми печатати перший фільософічний лист Чаадаєва, якого вважають найглибшим умом Росії. Радимо кождому ще раз перечитати той лист в цілости і роздумати його. Між першим і другим листом помістимо пару оповідань.

„Смерть Христа в освітленні медицини”. Реферат ілюстрований світлинами виголосить лікар Марія Фіґоль дня 17 квітня о год. 19 в домівці Марійського Т-ва Пань Руська 10. Пожадана участь як членів так і гостей.

Головна Рада Т-ва „Відродження” у Львові вибрана на останних зборах уконституувалася в слідуючий спосіб: Мґр. Микола Ценко, голова; Мґр. Ярослав Чума, заст. голови; Мґр. Калістрат Добрянський, секретар; Радн. Олексій Роїк, касієр; Дзиндра Ярослав, бібліотекар; Члени Ради: Проф. Юліян Каменецький, Др. Олександер Недзвецький, Адам Антонович, абс. унів., Ред. Василь Глібовицький, Микола Никифорчин, студ. універ. Заступники: Мґр. Богдан Галайчук, ред. співроб. Ярослав Літинський, Богдан Томків, студ. унів., Василь Цап, студ. унів. — Контр. комісія: Проф. Др. Іван Раковський, дир. Петро Чубатий, Мґр. Михайло Хомяк.

В т-ві „Відродження” у Львові відбулася пресова конференція 9. IV. с. р. Представники головної ради „Відродження”, мр. Чума і ред. Глібовицький, виголосили реферати, в яких відповідно насвітлили уступлення дотеперішної голови т-ва пані др Софії Парфанович-Волчукової і подали загальні напрямні діяльности „Відродження” на будуче. По рефератах забирали голос представники преси. Більшість їх не погоджувалася з рефератами представників гол. виділу „Відродження”, а декотрі навіть дуже жалували (?), що п. др С. Парфанович-Волчукова уступила з проводу т-ва. Голова „Відродження” мґр. Ценко заповів скликання ще одної пресової конференції, щоб на ній обговорити організаційні завдання і пляни праці т-ва.

Українське Фотоґрафічне Т-во у Львові уладжує VII фотоґрафічну виставу в салях Природничого Музею НТШ при вул. Чарнецького 24/II. Відкриття виставн відбудеться в неділю 18 квітня в год. 12 **вполудне.**

З Костела ОО. Босих Кармелітів на Персенківці коло Львова вкрали злодії один диван, вартости 270 зл.

Хто буде здавати матуру? В звязку з ріжними вістками в пресі м-во освіти виясняє, що свідоцтво скінчення ґімназії дістає без якихнебудь іспитів кождий ученик 4-клясової державної ґімназії, який має з усіх предметів бодай достаточні поступи. Та сама засада обовязує учеників приватних ґімназій, що мають права державних ґімназій. Зате т. зв. „малу матуру” будуть складати ученики тих приватних ґімназій, що не мають прав державних ґімназій, та екстерністи.

Цинкова бляха подешевіла о 100 зл. на тоні.

Гумор. — Пане Аервайс, що ви волілиб: міліон зл. чи шість дочок? — Шість дочок. — Чому? — Бо якби я мав міліон зл., то я хотівби мати другий, третий і т. д. А якби я мав шість дочок, то я мавби досить.

„Ґазета Польска” в ч. 99 принесла отсю новинку: Перед окружним судом в Сяноці відбувся процес пароха гр.-кат. парохії в Скороднім о. Василя Гарцули, що як катехит народної школи всупереч забороні кураторії кольпортував і роздавав між шкільними дітьми на годинах релігії „Дзвіночок” і поводився невідповідно супроти управительки школи. О. Гарцулу засуджено на 9 міс. вязниці з завішенням.

Надужить на 50.000 зл. допустився др Станислав Коссовский зі Львова на шкоду Яна Шеліги з Варшави, власника ґуртівень соли в Бучачі, Монастирисках, Усті Зеленім і горівчаних ґуртівень в Чорткові, Борщеві, Заліщиках і Копичинцях. Др Коссовский був заступником Шеліги.

Пожежі. В Батятичах камянецького повіту вибухла внаслідок хибної будови комина пожежа в домі Миколи Лейзуна і знищила 6 мешкальних домів та 4 стодоли, загальної вартости 3.100 зл. — В Гнильчу пов. Підгайці згоріло 10 господарств, вартости коло 15.000 зл.

До кооперативи „Народний Дім” в Бережанах вломилися злодії і вкрали товару на суму 1.035 зл.

В Чорткові отворять ліцей з початком шкільного року 1937/38. Він матиме два відділи: гуманістичний та математично-фізичний.

В Косові згорів триповерховий пенсіонат „Ґурка”. Втрати 50.000 зл.

Черновецький „Час”, припинений недавно ромунською владою, почав знова виходити.

Найдальше до 20 квітня с. р. кожда читальня „Скали” повинна прислати звіт до Гол. Виділу „Скали” в Станиславові. В тім звіті треба описати діяльність читальні „Скали”. Найлучший опис се цифри, числа: кілько є членів, кілько зложили вкладок, кілько є книжок. Без своєї бібліотеки нема католицької орґанізації, тому спішіться набути католицьку бібліотеку поверх 60 книжок за 38 зл. від Адміністрації „Нової Зорі” або „Правди”.

168 камяниць переважно в центрі Варшави виставило на ліцитацію одно тільки Міське Т-во Кредитове.

Гумор. — В школі. — Вчитель: Прошу не записувати всего, що говорю. Таж то не має сенсу!

Аж до Загального Зїзду „Скали” т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі” і „Правди” можна набути за половину ціни. Одначе ґрошї треба прислати наперед (38 зл.).

В Кречовицях на фільварку Польської Академії Наук вибух страйк рільних робітників. Вони домагаються підвишки платень і перестерігання годин праці, устійнених законом.

„Чехословацько-українська взаїмність” улаштовує разом з іншими українськими організаціями в Празі 18 квітня в салі „Унітарія” велику академію памяти Т. Шевченка при участи українських та чехословацьких артистичних виконавців.

Премієр Складковский перевів люстрацію повітів бендзіньського, заверцянського і ченстоховського. Головну увагу звертав він на публичні роботи, що їх ведуть самоуправи. Сподіються дальших інспекційних подорожей премієра.

Фердинанд Ґетель, начальний редактор проурядового „Курєра Поранного”, уступив зі свого становища. Його місце обняв Ришард Пестшиньский. Ґетель, як пише польська преса, не мав потрібної редакційної практики, що скоро показалося в його виступах.

В Польщі було 1. I. с. р. 34.221.000 душ. За 5 літ прибули 2 міл.

Зїзд Людового Сторонництва в Рацлавицях в дні 18 с. м. не відбудеться, бо влада не дала дозволу на нього.

Одногодинний страйк 80.000 робітників відбувся в Лодзі на знак протесту проти розвязання міської ради в Лодзі.

„Лїґу оборони прав людини” розвязано в Польщі.

Коло Познаня розбився літак познанського аероклюбу.

Литва враз з Клайпедою має 2,526.535 мешканців.

Ромунський князь Микола, брат короля Карла, зрікся всіх прав члена пануючої родини, щоб довести до леґального признання подружжа, заключеного в 1932 р. всупереч обовязуючим статутам королівської родини.

Спорт і політика. Внаслідок непорозуміння між Італією і Францією на тлі війни в Еспанії відкликано мячеві змагання Італія—Франція, що мали відбутися м. неділі в Парижі.

В Парижі уряджено інтересну виставу катальонського мистецтва.

ЖЕРТВИ

Високопреп. о. Василіян Йосиф, Коцюбинчики, п. в місци, зл. 3.00 на пресовий фонд „Нової Зорі”.

КІНА

ПАКС: Пастер і кольоровий додаток.
СТИЛЕВЕ: Право до щастя і ревія.
МУЗА: Сан Франціско.
КОПЕРНИК: Як вам подобається.
УТІХА: Малий король.

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 18 квітня 1937. Ч. 29 (1029)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Ґріб Господень в Анжері

Анжер гордиться точною копією Господнього Ґробу в Єрусалимі. Француз Анрі Потар працював над ним 40 літ і відбув в тій ціли 60 подорожей до Св. Землі. Вже тому 40 літ привозив відти дерева. І постепенно довкруги його дому виріс цілий ліс помаранч й оливних дерев та кедрів, привезених з Палестини. До „Господнього Ґробу" ведуть монументальні ворота з двома баштами. Сам Ґріб у круглій каплиці з банею. На бані великий зелізний хрест, нічю освічуваний. В стінах храму ніші з 12 апостолами. Саму Ґробницю Спасителя представляє велика марморова плита, 12 цтм. грубости, 600 кг. ваги, як у Єрусалимі. Навіть в Єрусалимі її виконано. В одній з ніш є кусник ґетсеманської скали. Камінь для вівтаря також привезений зі Св. Землі. Так у християнських народів Заходу дбало прикрашують імітацію Господнього Ґробу.

Німецький протест проти енцикліки Св. Отця.

ПАТ звідомляє: Німецький амбасадор доручив у Ватикані 12 с. м. протест проти енцикліки Св. Отця. В нім має бути закид, що Ватикан зломив конкордат та енциклікою з 14 марта хотів підбурити католицьке населення проти німецького правительства. Воно чується дітким особливо тим, що енцикліка звертається до опінії світа, чого не було навіть в енцикліці проти большевизму. Дуже острий зміст німецького протесту злагоджений при кінці запевненням, що німецькому правительству залежить на добрих взаєминах з Ватиканом.

Новий львівський воєвода.

Президент РП іменував львівським воєводою п. Альфреда Білика. Новий воєвода уродився в р. 1889 у Львові, ґімназію скінчив в Бережанах, університет у Львові. Від р. 1908 працював у „Звйонзку Валькі Чинней" при боці Едварда Сьміглого-Ридза. В р. 1910/11 відбув службу в австрійській армії. Потому аж до вибуху світової війни працював у „Звйонзку Стшелецкім" в Бережанах як його презес і командант. В 1911 р. дістав офіцирську відзнаку від Йосифа Пілсудского. При кінці 1914 р. перенесено його з австрійської армії до легіонів на домагання Пілсудского. По присяжній крізі в 1917 р. обіймає становище слідчого судді в Лодзі. Дня 11 листопада 1918 р. кермував розброєнням окупантів у Лодзі, де був комендантом міста до жовтня 1921 р. Звільнений на власне прохання в ранзі майора отворив адвокатську канцелярію в Лодзі. Дня 10 липня 1936 р. іменований тернопільським воєводою, а тепер львівським.

Сталін вязнем Ворошилова.

На днях сталася в Москві цікава подія: А саме при брамі „тройка" відбулася сензаційна зміна варти. Жовнірів спеціяльної ґвардії ҐПУ (чрезвичайки) змінили червоноармейці, отже жовніри регулярної армії. Показується, що в звязку з увязненням Ягоди розвязано спеціяльну ґвардію ҐПУ і службу на Кремлі обняв баталіон звичайного війська. В звязку з тим в Москві говорять, що вступ червоноармейців на Кремль означає, що Сталін тепер на ласці ґенерала Ворошилова. Після увязнення Ягоди увязнено 400 аґентів ҐПУ.

Три німецькі фортифікаційні лінії на польській границі.

Лондонський „Маншестер Ґардіян" оповістив велику статтю про німецьку систему оборони на сході Европи. В ній пише про 3 німецькі лінії супроти Польщі і підчеркує, що вони мають характер переважно оборонний, коли фортифікаційні лінії на границі чеській мають характер більше офензивний: вони получені там з численними стратеґічними шляхами та летунськими базами.

Комуністи залицяються до католицької молоді.

Ґенеральний секретар комсомолу (комуністичного союзу молоді) Р. Ґійо помістив статтю в орґані комінтерну. В ній обговорив методи пропаґанди комсомолу в Бельґії, Франції, Еспанії і в инших краях. Ґійо пише крім того про співпрацю комуністичної і соціялістичної молоді з католицькою молодю м. ін.: „В рядах католицької молоді росте бажання одностайного фронту в обороні мира і в боротьбі за права молодих... Ми обовязані католицьким масам виясннти терпеливо проблєми, які їх цікавлять, і в той спосіб приготовляти ґрунт до співпраці в боротьбі проти правдивого ворога (?) тих мас і їх стремлінь". Тут маємо до діла з рафінованою формою пропаґанди, яку обговорює Св. Отець в енцикліці про безбожний комунізм. (КАП).

Напад на діяча ФНЄ.

Недавно напали невідомі справники на передовика дружини ФНЄ (Фронту Національної Єдности) в Комаревій Волі сокальського повіту і побили його колами. Побитий, Павло Фарина, вертався з читальні до дому. Бандити освітили його електричними ліхтарками і зачали бити. Напад не мав грабункового підкладу, бо бандити нічого не зрабували. Це вже 8 з черги кровавий напад на передових діячів ФНЄ. Павло Фарина належить до передових громадян села і повіту. — Суспільність, в котрій між політичними ґрупами замість аргументів думки зачинають рішати „аргументи" кола, палки, боксера і револьвера, мусить скотитися на саме дно упадку: бо тоді замість людей ума та публичної праці будуть у такій суспільности найбільше впливові замасковані драбуги, здібні до всего. Українська преса рішучо замало займається тим страшним проявом звироднення, яке згодом виключить можливість всякого розвитку національних сил. Такого поведення не видержує навіть державна нація.

Фантастично високі ціни у Варшаві.

Преса звідомляє, що за 1 кг. трускавок платиться тепер у Варшаві 45 зл. На днях зачнуть доставляти трускавки літаками з Болґарії і тоді ціна їх буде 10—12 зл. за 1 кг. За бресквн платиться там півтора зл. за штуку, а сливки по 80 ґр. штука. Цікаво, що є люди, які в сих тяжких часах можуть собі позволити на купування таких надзвичайно дорогих, просто люксусових, товарів.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Чотири домагання

У справах релігійних, політичних і економічних.

І для всеї Европи і для нас Українців зокрема незвичайно важне те, що діється в Німеччині. А там у провідній верхівці проявляються тепер замітні ріжниці думок. Передовсім наступила важна подія, що Ґітлєр погодився з 72-літним ґенералом Людендорфом, головним пропаґатором поганства. Погодився, та не цілком. Французькі часописи „Евр" і „Еко де Парі" пишуть, що Людендорф висунув три домагання:

1. Людендорф домагається, щоб німецький ґенеральний штаб порозумівся з совітським і заключив з ним „договір про невтральність". Людендорф хоче, щоб СССР був невтральний, коли Німеччина нападе на Францію.

2. Дальше домагається Людендорф якнайскоршого відкликання німецьких сил, що в Еспанії помагають ґен. Франкові. Причина того домагання в тім, що Людендорф в побіді ґен. Франка бачивби побіду католицтва, а він як основник поганського руху в Німеччині ненавидить катол. Церкву і каже, що вона веде завзяту, „глуху" війну з націонал-соціялізмом.

3. Вкінці Людендорф домагається, щоб Німеччина зірвала конкордат з Апостольською Столицею й узаконнила „германську віру", себто поганство.

Французька преса пише, що Ґітлєр не годиться з Людендорфом у всіх трьох точках, а третє домагання Людендорфа має особливо дразнити диктатора Німеччини.

4. Зовсім інакшого рода домагання головного економіста сучасної Німеччини, дир. Шахта. Його орґан „Дер Дайтше Фольксвірт" пише: Вже тепер заводити автаркію (самовистарчальність) — нерозумно з кількох причин. Жерела засобів Німеччини не Бог зна які богаті. Отже чи се розумно виснажувати себе ще заки зачалася війна? Німці захопилися уживанням „ерзаців" (намістнів) і перестають купувати ріжні сирівці в тих краях, що з ними здавна вели торговлю. І чи можна сподіватися, що коли загуде перший гарматній вистріл, то всі ті краї, що Німеччина в мирний час не займалася ними, поспішать їй на поміч?

Таким чином Шахт і разом з ним представники німецького великого промислу хочуть ліквідації автаркії та привернення правильної торговлі з иншими державами. Одначе Ґерінґ, Ґеббельс і инші головні діячі нац. соц. партії противляться тому й аргументують своє становище так: Німецький нарід вже зачав привикати до всяких недостач в імя будучого добра своєї Батьківщини, отже се булаб шкідлива річ, переривати розвиток його змагань. По друге участь Німеччини в міжнародній економічній конференції довелаб до скріплення поваги демократичних держав, головно Франції й Анґлії.

Про ті ріжниці в поглядах серед німецької верхівки можна довідатися тільки з заграничної преси, бо преса всіх держав, де панує т. зв. тоталітарний режім, мусить зберігати мовчанку про такі справи. Отже мовчить і німецька преса.

Ті 4 домагання освітлюють становище верхівки в сучасній Німеччині немов чотири блискавки. З них видно, як там іще ферментує нац.-соц. світогляд.

Історичне право Унії на Волині

З приводу статті проф. І. Власовського в „Волинським Слові” п. н. Непрошені опікуни.*)

Пастирський Лист українських єпископів, яким вони повідомили Україну й Білорусь про обєднання української Церкви з Римом проголошене на синоді в Берестю дня 8.X. 1596 р., важний для нас і тим, що головну ролю в його підготовці і введенні в життя відограли якраз українські епископи Волині — володимирський еп. Іпатій Потій та луцький й острожський еп. Кирило Терлецький, а передовсім еп. Потій, від якого імени Унія, заключена в 1596 р. в Бересті, навіть називається „Потієвою Унією”.

І якже супроти таких історичних фактів виглядає агітаційне твердження п. Власовського, що Унія на Волині се немов якийсь інтруз, а зате його російсько-синодальне православіє „автохтонне”... Ні, пане Власовський, — ще Росії взагалі на світі не було, як на Волині була вже св. Унія і наша Церква. Хто знає й розуміє історію, той мусить се признати.

Не маємо наміру подавати тут дальшої історії Унії на Україні взагалі. Наше завдання менше: показати, що Унія має безперечне історичне право на істнування на тих українських землях, що нині належать до Польщі та знаходяться поза т. зв. сокальським кордоном, себто — на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшшу. Тому далі обмежуємося до огляду історії Унії передовсім на тих землях.

Якже представляється Унія на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшшу після берестейського акту з 1596 р.?

Продовж найближчого чверть століття на згаданих українських землях, як і взагалі на сх. Україні, панувала тільки Унія. Вправді побіч Унії істнувало там і православя, одначе воно не мало вже своєї єрархії. Бо і київські митрополити і володимирські, луцькі, пинські та холмські епископи були в тім часі тільки уніятські.

Та православя вело дальше боротьбу з Унією, а підпомагала його в тій боротьбі козаччина. При помочи козаччини вдалося православним проти уніятської єрархії поставити єрархію православну (1620 р.). Проти митрополита став митрополит, проти епископа епископ. Жертвою тої боротьби впав між ін. полоцький архиепископ св. Йосафат: його, як відомо, православні жорстоко замордували (1623 р.).

Унія вже не впала. Не зважаючи на всі противенства, яких зазнавала як зі сторони православя так і зі сторони польського націоналізму, вона істнувала далі. І не тільки істнувала, але й розвивалася. Свідчить про се наглядно передовсім уже безперервне істнування уніятських дієцезій та уніятських владик на Україні взагалі і зокрема на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшшу. А далі свідчить про се згодом поширення Унії і на ті українські землі, які остали були ще неєдинені з Апостольським Престолом.

На українських землях, які нині належать до Польщі та є православні, отже на Волині, Поліссі, Холмщині і Підляшшу, були в 17, 18 і 19 століттях такі уніятські дієцезії: I) володимирсько-берестейська, II) луцько-острожська, III) турово-пинська і IV) холмсько-белзька. В тих дієцезіях були такі уніятські владики:

I) Володимирсько-берестейська дієцезія:

1) Іпатій Потій (1591—1613), 2) Йоахим Мороховський (1613—1631), 3) Йосиф Баковецький (1632—1650), 4) Іван Потій (1655—1666), 5) Венедикт Глинський (1667—1678), 6) Лев Слюбич Заленський (1679—1708), 7) Лев Кишка (1711—1728), 8) Корнило Лебецький (1729), 9) Теофіль Ґодебський (1730—1756), 10) Филип Володкович (1758—1778), 11) Симеон Млоцький (1778—1795), 12) Йосафат Булгак і 13) його помічник Лев Яворовський (1811—1833).

II. Луцько-острожська дієцезія:

1) Кирило Терлецький (1585—1597), 2) Єремія Почаповський (1621—1636), 3) Никифор Лосовський (1636), 4) Прокіп Хмельовський (1660), 5) Діонізій Жабокрицький (1702—1715), 6) [Кирило Шумлянський (1711)], 7) Йосиф Виговський (1716—1730), 8) Теодозій Рудницький (1731—1751), 9) Сильвестер Рудницький (1752—1777), 10) Кипріян Стецький (1778), 11) Михайло Стадницький (1783), 12) Стефан Левинський (1784—1795 і 1798 †1807), 13) Григорій Кохановіч (1807 †1814), 14) Корсак († 1811), 15) Яків Мартушевич (1817), 16) Кирило Сиротинський.

III. Турово-пинська дієцезія:

1) Леонтій Пелчинський († 1595), 2) Йона Гоголь (1596—1602), 3) Паісій Саховський (1602—1626), 4) Григорій Михалович (1626—1632), 5) Рафаіл Корсак (1632—1637), 6) Пахомій Оранський (1637—1653), 7) Андрій Кваснинський (1654—1665), 8) Маркіян Білозор (1666—1697), 9) Антонін Жолківський (1697—1702), 10) Порфірій Кульчицький (1703—1716), 11) Йоахим Ціхановський (1716—1719), 12) Теофіль Ґодебський (1720—1730), 13) Ґеоргій Булгак (1730—1769), 14) Ґедеон Горбацький (1769—1795), 15) еп-помічник Йосафат Булгак (1787—1795).

IV. Холмсько-белзька дієцезія:

1) Діонізій Збируйський († 1604), 2) Арсеній Андрейовський (1605—1619), 3) Атаназій Пакоста (1619—1625), 4) Теодор Мелешко (1626), 5) Мет. Терлецький (1630—1649), 6) Андрей Фурс † як номінат (1649), 7) Яків Суша (1652—1685), 8) Александер Лодята (1685—1691), 9) Іван Малаховський, номінат (1691), 10) Ґедеон Оранський (1693—1709), 11) Йосиф Левицький (1711—1730), 12) Филип Володкович (1731—1758), 13) Максиміліян Рило (1759—1785), 14) Теодозій Ростоцький (1785—1790), 15) Порфірій Важинський (1790—1804), 16) Фердинанд Ціхановський (1810—1828), 17) Фелікіян Шумборський (1828—1851), 18) Іван Терашкевич (1851—1863), 19) Іван Калинський, номінат (1863—1866), 20) Михайло Куземський (1868—1875).

На чолі всеї уніятської Церкви на Україні стояли в 17 і 18 століттях київські уніятські митрополити. Їх у тім часі було 15, а саме:

Уніятські київські митрополити:

1) Іпатій Потій (1600—1613), 2) Йосиф IV Велямин Рутський (1614—1637), 3) Рафаіл Корсак (1637—1641), 4) Антоній Селява (1642—1655), 5) Гавриіл Коленда (1666—1674), 6) Кипріян II Жоховський (1674—1693), 7) Лев I Слюбич Заленський (1694—1708), 8) Юрій II Винницький (1708—1713), 9) Лев II Кишка (1714—1729), 10) Атаназій Шептицький (1729—1746), 11) Фльоріян Гребницький (1748—1762), 12) Филип Володкович (1762—1778), 13) Лев III Шептицький (1778—1779), 14) Язон Юноша Смогожевський (1780—1786), 15) Теодозій Ростоцький (1787—1805).

Так виглядали Волинь, Полісся, Холмщина і Підляшша в 17 і 18 століттях під церковним оглядом. Як бачимо, вони були тоді зєднині з Апостольським Престолом в Римі, себто в них панувала тоді Унія. Ту Унію приняли згадані наші землі добровільно при кінці 16-го століття, вернувши тимсамим до стану, в якім вони були вже в часах княжих і литовсько-руських. Приняли Унію відразу на памятнім соборі в Берестю в 1596 р. Під тим оглядом Волинь, Полісся, Холмщина і Підляшша випередили навіть зєднену нині Галичину. Бо Галичина, не зважаючи на унійні заяви обох своїх владик, львівського і перемиського, зложені ще перед собором у Берестю, приступила до Унії формально і зовсім щойно при кінці 17-го і на початку 18-го століття (перемиська дієцезія в 1692 р., львівська аж в 1700 р.). А коли взяти під увагу ще й те, що ініціяторами і головними подвижниками берестейського акту були якраз волинські владики, Іпатій Потій та Кирило Терлецький, то сміло можна сказати, що Унія на православній нині Волині має навіть кращі традиції, ніж у зєдиненій Галичині.

Історія Унії на українських землях за сокальським кордоном з кінцем 18-го століття не кінчиться. Вона продовжується ще в 19-тім столітті.

Як бачимо з наведеного вище списку уніятських дієцезій та уніятських владик, одна з тих дієцезій, холмська, продовжує своє істнування аж до 2-ої половини 19-го століття. Істнують іще якийсь час дієцезії луцька і володимирсько-берестейська. Істнують вкінці ще якийсь час також уніятські митрополити, хоч уже не як київські але загально-російські, якими були: 1) Гераклій Лісовський (1806—1809), 2) Григорій Кохановіч (1810—1814), 3) Йосафат Булгак (1818—1838). Отже Унія істнувала на Волині загально ще 100 літ тому, а на Холмщині навіть іще перед 60 роками.

Чи дійсно Унія панувала на Волині і на Холмщині загально, чи може тамошні уніятські єрархи були пастирями без овець, може спитати хтось.

У відповідь на се питання вкажемо на звідомлення апостольського нунція в Польщі, яке він вислав у березні 1774 р. до Риму. В тім документі представлений якраз стан Унії на Україні в тім часі. Отже звідомляючи про спустошення України гайдамаками в 1768 р., нунцій пише між ін. таке:

„Було там близько 1900 парохіяльних церков, що належали до уніятського митрополита, ціла Україна визнавала Унію, і тільки 15 до 20 церков були схизматицькі, що належали до дієцезії епископа в Переяславі по тамтім боці Дніпра.”

Річ ясна, що мова тут про Україну Правобережну, яка належала тоді ще до Польщі. Та коли такий був стан Унії на далекій Правобережній Україні, що граничила безпосередно з православною Україною Лівобережною і тому була виставлена на сильну православну пропаганду, піддержувану дуже енергійно Москвою, — то якийжеж стан Унії мусів бути на положених значно дальше на захід Волині і Холмщині, які перші приступили в 1596 р. до Унії і під яких впливом стопилося православя у Галичині, де воно держалося аж до початку 18-го століття! І дійсно. Де як де, але на Волині і на Холмщині Унія панувала в 18-тім і в 19-тім ст. загально в повнім значінню того слова.

Та в 19-тім столітті Унії на українських землях за нинішним сокальським кордоном уже не стало: в 1-ій половині того століття на Волині і в 2-ій половині на Холмщині. На місце Унії запанувало там православя.

Здивований читач може спитати: якжеж се сталося, що Унія, котра на Волині і на Холмщині панувала вже загально і мала на тих землях такі давні і гарні традиції, нараз перестала там істнувати, уступаючи місце православю?

Відповідь на се питання дамо в окремій статті.

*) Гл. „Н. Зорю” ч. 25, 26 і 27.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Позичка за зміну обряду

„Наш Прапор" пише:

До чого доходить темнота у звязку зі щоденними злиднями, нехай послужить така подія: Дня 29 березня с. р. пішла одна наша селянка з Лодинки до Бірчі, щоб позичити в якійсь касі грошей на податки. Тому що в Бірчі нема ніякої української каси, селянка пішла до польської „Стефчика". Там їй сказали, що гроші позичать, але як „змені обжондек". І як думаєте — не змінила? Змінила, і з вдоволенням понесла гроші домів. Щоб подібні події не повторялися, то українська інтелігенція Бірчі, Добромиля і Перемишля мусить подбати, аби в Бірчі заснувати Український Банк, у якому наші селяни могліб зарятуватися.

„Прокляття нації"

„Українські Вісти" в ч. 80 в статті п. з. „Велика руїна" представляють моральний упадок організації, „що її очолює т. зв. „провід українських націоналістів" за кордоном". Щоб зібрати гроші в Америці на „визвольну боротьбу", п. Сеник, один з членів „проводу українських націоналістів", уживає найріжніших реклямових тріків, називаючи членів ФНЄ „національними ренегатами", „чекістами" і „спільниками польської поліції". „У. В." пишуть про те: „Не знаємо, чи хтонебудь в Америці зловиться на той несамовитий засіб агітації. Але вважаємо нашим обовязком остерегти українське громадянство в Америці перед тією акцією. Якщо якась організація здібна до того роду плюгавства, то є 100 відсоткова певність, що та організація — п р о к л я т т я н а ц і ї. Тому нехай кождий добре застановиться. Бо найголосніше реклямований товар не мусить бути добрий."

(Нема сумніву, що закидувати комусь безпідставно тайну агентуру поліції або приналежність до комуністичної партії се прояви злочину і морального зіпсуття тих, що такі закиди видвигають. На жаль такі прояви стають щораз частіші, а в суспільности видно заслабе реагування проти злочинців, що таким чином дезорганізують все довкруги).

Після ставу гребля

„Газета Польска" в ч. 92 в статті п. з. „Фахове гетто" написала, що причина кепського стану торговлі в Польщі се „фахове гетто", в яке підсвідомо організується жидівське страганярське населення. У відповідь на те „Хвіля" в ч. 6485 пише м. і.:

„Отже ніяке „фахове гетто" не є причиною нужденного стану торговлі в Польщі. В рільництві нема ніякого „фахового гетта". А одначе... Кілько бруду, примітивізму, темноти і зацофання є на нашім селі? Робім дальші порівнання. Як з моторизацією в Польщі і заграницею? Як з сіткою телеграфічною, телефонічною? Як з санітарними уладженнями міст, з електрифікацією, газифікацією, каналізацією? Як зі шпитальними ліжками, як з читальництвом, як з телеграфами, телефонами, кінами, кількістю радіевих апаратів? Як з ужиттям мила? Чомуж торговля має бути висша від пересічної стопи життя в Польщі? Консумент, що привик до зацофання і примітивізму, відчувавби модерно уладжений торговельний льокаль в осередку того зацофання як славнозвісну „квітку при кожусі". Так як зрештою чужинці-туристи трактують у нас люксусові спортові стадіони на тлі курних хат, рудер, що валяться, нещастя анальфабетизму і бульбяного життевого рівня. Нужда в Польщі велика? — А, то в такім разі збудуємо спортовий стадіон, або світлицю „Звйонзку стшелецкєго". — Торговля в Польщі тому примітивна, що примітивне рільництво, примітивні ремісничі варстати, примітивні вимоги консумента, примітивний спосіб життя величезної більшости населення Польщі. Після ставу гребля."

Се одно. Друга річ, то цілком спеціяльне відношення уряду до торговлі. „На думку скарбових властей торговля се найрентовніша галузь господарства. І тому скарбові уряди здирають з купців немилосердні податки... А на думку державних банків, що в польських услівях рішають про всю кредитову політику, торговля се цілком дефіцитове заняття. І тому державні банки майже зовсім не дають купцям кредитів." — Автор статті пише, що не можна мати нічого проти того, щоб населення села всякало до торговлі, тільки щоб те всякання відбувалося „без підбурюючих проповідей на проповідницях, без розбійницьких стійок при жидівських крамницях, без деморалізуючих кредитів та державних і самоуправних субвенцій, без середників насилля, що на його приборкання треба кликати поліцію й суди."

Стаття ся повна бистрих помічень та очевидно слушних висновків.

„Jest pływanie, niema kursu"

П. з. „Чи зміна в адміністрації? Чи се щось значить і чи щось з того вийде?" принесла „Депеша" в ч. 26 передовицю. В ній читаємо м. ін. ось що:

Як звичайно буває по сесії (законодатних палат) і сим разом богато говориться про зміни в правительстві. Давніше таке заповідання викликало богато цікавости, будило навіть якісь неозначені надії. А тепер навіть та преса, що любила „давати до пізнання", що знає, як трава росте, перестала пописуватися тим. Чому? Бо знає, що такі оповідання вже читачів богато не обходять. Збайдужіння населення щодо того, хто ним управляє, се наслідок переконання, що ніякі пересунення в правительстві і взагалі на верхах в нічім не змінять системи. А та система полягає на розпаношенні чинника сегодня вже всемогутного, бо в грунті річи не відповідального. Той чинник се б ю р о к р а т і я. — Далі автор (вубе) представляє, що бюрократія потрібна в кождім устрою і напр. у старій римській імперії була навіть геніяльно зорганізована. Та під сим оглядом доля немов завзялася на Польщу. Перші її літа минули на розпучливих змаганнях за територію. Потому парлямент зложений переважно з людей без практичного державного досвіду з трудом по 3 літах виробив конституцію. По травневім перевороті почалася незгода між новою системою і соймом. В тій незгоді („роздзьвєньках") адміністрація одержала одностайний характер, але тільки під оглядом негативним. То значить, що вона заняла негативне становище супроти всіх чинників опозиційних і навіть незалежних. Заникла свідомість, що в демократичних устроях опозиція це співтворчий чинник, без якого державному і публичному життю загрожує убийчий маразм. Побідила адміністрація. Одначе вона зовсім заводить — скрізь, де треба позитивних рішень. Сам спосіб урядування поодиноких ресортів розкладається на ділання таємних клітин, що себе взаїмно паралїжують і доводять до занику конструктивних замірів. Через вилучення первня індивідуальної відповідальности тягнуться вічні конференції, наради, протоколи й відкладання. З гущі „розважувань" ніщо і ніколи на свій час не вимотується.

Jest pływanie, niema kursu.

І не можна числити на зміну бюрократичних способів супроти позитивних завдань. І тому оповідання про особисті зміни в адміністрації обходять тільки одиниць і нікого більше.

Чи Керенщина?

Часопис „Депеша" виступає дуже остро проти окупаційних страйків, кажучи, що ті страйки се не тільки насилування конституції, але також всяких прав, що гарантують приватну власність. Та з другої сторони трудно дивуватися робітникам, коли вони визискувані працедавцями хапаються всяких способів, щоб поправити собі долю. Працедавці не повинні зволікати з евентуальними підвишками аж до страйку. Останні місяці показали, що в більшости случаїв підприємства підвишали зарібки щойно після вибуху окупаційного страйку. Теперішну ситуацію „Депеша" уважає за час подібний до Керенщини і перестерігає перед грізними послідовностями. Дивно одначе, чому всю вину за ту ситуацію звалює „Депеша" на робітничі маси і боронить другу сторону. Треба конче трохи обективізму в розгляданні тих справ. („Мали Дзєннік", ч. 96).

ДО ВИНАЙМУ ВІД ДНЯ 1-го ТРАВНЯ 1937 Р.

КАВАРНЯ, РЕСТОРАН І ГОТЕЛЬ

НА 46 КІМНАТ — ПОВНИЙ КОМФОРТ —

В БУДИНКУ „ВАРШАВА" В СТАНИСЛАВОВІ.

Інформації та оферти адресувати: ЗАРЯД БУДИНКІВ „ВАРШАВА" СТАНИСЛАВІВ, ВУЛ. ПЕРАЦЬКОГО Ч. 1, ПАРТЕР. 31 — 1 — 3.

Коли плк. Коц обійме владу?

Орган молодих консерватистів „Політика" (передтим „Бунт Млодих") приніс в ч. 8 передову статтю п. з. „Обуз і жонд". В ній займається шансами ОЗН (Обозу Зєдночення Народового) в суспільности і м. ін. пише:

„Правительственна партія мусить бути партією правлячою. Ту засаду узнає і консеквентно переводить в життя Анґлія, мати демократії, парляментаризму, поступу і всіх новочасних політичних лакітків. Лідер правительственної партії там премієром. В авторитативних державах шеф фашизму чи гітлеризму рівночасно шефом правительства, властиво шефом держави. Величезні мінуси, що їх дає (такій партії) підпирання екзекутиви, можна вирівнати тільки одним обняттям влади, справуванням правління. Один є тільки шлях, що ним правительственна партія може вилєгітимуватися і перед виборцями і перед суспільністю: се розумне справування правління. А з чим може проурядова партія прийти до горожанина, коли вона не править, коли (що гірше) правління суперечне з тенденціями, з напрямом, з програмою правительственної партії? — Влада мусить перейти в руки Коця. Всеодно в якій формі: чи він сам буде премієром, чи когось визначить. Се маловажне. Та передумова поводження акції Коца се те, що він матиме рішаючий голос і при питанні: що? і при питанні: хто? і при питанні: як? І що при тім буде висловлювати опінію своїх „долів", своїх „людей". Інакше акція Коца вдатися не може. Услівя її поводження се розгрибка за владу. Коли буде тривати ситуація „Коц одно, а правительство друге" — шкода зачинати! З тої муки хліба не буде".

Заборона зїзду людовців

В звязку з забороною урядження костюшківського обходу в Рацлавіцах, що його хотіли урядити польські людовці, „Курієр Варшавскі" пише м. ін.: Ніхто з тих, що випосажені політичним розсудком, не мігби дивуватися тому, колиб п. воєвода підприняв зі своєї сторони в Рацлавіцах, на всякий случай, необхідні запобігаючі середники. Упереджена згори адміністраційна влада ніколи пречінь не повинна бути заскочена подіями. Зате не видається нам найщасливішим способом запобігання „піднесенню умів", коли адміністраційні власти хапаються крайних рішень, з характером виразно механічним. Публичні збори, що їх скликують досвідчені політики, не становлять безвладної збиранини людей, не вязаних ніякою дисципліною. Адже там є провідники, є люди, що тішаться ширшим послухом. Пан воєвода келецький мав тут витичений шлях поступування вже може не одним прецедєнсом в Польщі: порозумітися з ініціяторами й організаторами місцевого людового руху і переконати їх, коли вони такого переконування потребували, про конечність стислого виконання зголошеної програми зїзду. Персвазії з одної сторони, тактовні запобігаючі кроки з другої сторони — отсе запорука спокійного перебігу рацлавіцького торжества. Тимчасом вибрано на жаль шлях, може найлекший бюрократично, та зовсім не найщасливіший з точки погляду політичної доцільности." („Глос Народу", ч. 102).

Весела забава пана презеса

Варшавський „АБЦ", орган молодих ендеків, в 115 ч. з с. р. пише:

На тему ріжних „репрезентаційних" виїздів з Польщі за кордон і того, що підчас них діється, богато оповідань кружляє по краю. Та рідко коли справа випливає наверх в такий неожиданий спосіб, як се недавно сталося в одній з варшавських інституцій. А саме одержано там підчас неприсутности презеса, перебуваючого закордоном з приводу якогось зїзду, французький лист. Директор установи віддав лист як звичайно до перекладу одному з урядників. Лист був незвичайного змісту: Дві молоді Француженки з Тульону домагалися, щоб їм врешті виплачено „відомих 500 франків", що їх винен їм пан презес. Йшло про гонорар за веселу забаву, що на її оплачення польському достойникови не вистарчило репрезентаційних діет. В установі запанувала незвичайна констернація. Лист чимскорше вицофано з обігу (залагодив його директор на власну руку). Одначе вістка про тульонську пригоду розійшлася вже блискавкою по всіх бюрах. Той випадок стався в літі мин. року. Його терен був „Звйонзек Ізб Ржемєсьльнічих". А зїзд, що дав нагоду до того випадку, се був національний конґрес французького ремесла, що відбувся в м. Перпіян в полудневій Франції. Тульон випав по дорозі. Так виглядає в практиці наше „суворе життя" і „стискання пояса"...

Масові втечі з Абісинії

Англійська аґенція „Райтера" звідомляє з англійської Сомалі, що поверх 1000 Абісинців перейшло через кордон до англійської кольонії Сомалі. Між ними було богато ранених. По другій стороні границі чути стрілянину. Англійські місіонарі зорганізували поміч для втікачів і занялися раненими.

Театральна референтура

ВІДВОРОТНИЙ БІК МЕДАЛЮ...

Відповідно до заклику Редакції „Н. Зорі" в ч. 26 ст. 4, щоб присилати свої „завваги про народні театри та їх вплив на моральне обличча громад і на характер тих, що беруть участь у театральній праці", присилаю свої скромні поміченя, зібрані продовж 35-літної душпастирської практики в містах і на селі, з просьбою о ласкаве поміщення їх у „Новій Зорі" як голос з противного боку.

Читачі „Н. З." читали на її шпальтах про аматорські гуртки а саме у чч. 69, 76, 77 з р. 1936 і ч. 26 з р. 1937 річи похвальні, гарні, пожиточні, просто конечні, що їх вимагає від католиків „не лише обовязок (?!) Католицької Акції, але й добре зрозумілий інтерес власний" (шкода, що не сказано який) „та інтерес укр. народу". Я на шпальтах „Н. З." піддав острій, але річевій і правдивій критиці дотеперішну працю на народній освітній ниві і в дальше намічених циклях статтей маю в програмі осібний цикль на тему читальняних хорів і аматорських гуртків. Там сю справу обговорю докладно, як то кажуть, „з усіх боків". Цикль сей може попасти до друку аж за яких два місяці, а тимчасом справа ся набрала великої актуальности, головно з огляду на зарядження в тій справі Особи найбільше компетентної, а саме Керманича Дієцезії, що появилися у „Вістнику Станиславівської Епархії". Тому я для відвернення непорозумінь заки появиться цілий цикль статтей представлю коротко відворотну сторону гарного театрального медалю.

Коли ходить про вплив аматорських гуртків, вистав і читальняних хорів на моральне „обличча громад і характер" заангажованих у них осіб, то мушу сказати, що на жаль той вплив лише відємний і шкідливий. На доказ у циклю статтей на сю тему наведу кілька правдивих примірів з нашого хорального і театрального життя. Тут ограничуся покищо лише до подання заголовків, а саме:

1) Як участь в хорах спричинила моральні упадки одного сина священика і довела його остаточно до цілковитого пірвання родинного життя і до апостазії від чина і віри.

2) Яке велике згіршення в парохії викликала через аматорські гуртки дочка одного священика.

3) Як аматори їхали через чуже село на виставу у другім селі і як рано вертались, спричиняючи велике згіршення.

4) Як через аматорські гуртки і їх згіршаюче поведення мусів з читальні усунутися священик, кількалітній її голова і добродій.

5) До яких моральних упадків довели аматорські гуртки двох по собі слідуючих режісерів.

6) Звідки бере молодь гроші на вистави?

7) Що про аматорські гуртки сказав суддя Українець, патріот, на основі судових актів.

8) Як про се висказалися одноголосно священики на деканальнім соборі?

Представлю факти дуже сумні, але правдиві: вони свідчать проречисто, що вплив хорів і аматорських гуртків на моральне обличча народу справді шкідливий. Се один з найбільше могутних чинників „зісвітчення" та відхристіянізування католиків, головно простолюддя. Недурно називають театр „святинею", але в противенстві до правдивої святині Божої се святиня наскрізь світська: з неї все віяв і заєдно віє дух міра сего, для Церкви в найлучшім разі байдужий, а для релігійно-морального життя все лише убийчий і шкідливий.

Не перечу, що театр се справді „зручний спосіб пропаганди ріжних ідей і поглядів". Та мушу звернути увагу, що до поширення католицьких ідей і поглядів театр не все і не зовсім надається, бо тайна його популярности і сили лежить якраз в тім, що тягне людей вділ (т. є. пропаґуючи те, що схлібляє амбіції, гордости, змисловости). А сила його меншає і навіть зовсім устає, якби лише спробував вести людей вгору (т. є. пропаґувати католицькі ідеї).

В кождім случаю католикам з масовою розбудовою аматорських гуртків і читальняних хорів не конче по дорозі.

Не слідує з того, щоб католики мали їх з засади поборювати. Ні! Тут найлучша золота середина. Відноситися до них зовсім невтрально, ніколи ними не захоплюватися, але все глядіти на них критично і старатися параліжувати їх погубні впливи, спричинювані нічними сходинами, завеликою поуфалістю тай амбіцією зарозумілих співаків чи акторів і т. п. А головне тут — не допускати до надто широкого засягу ділання на широкі маси, з дуже важних причин, що їх подав у „Вістнику" Епископський Ординаріят. В кождім разі не можна сказати, що обовязково в кождій читальні „Скали" треба завести театральні гуртки, а вже таки зовсім не смачний і невмісний висказ, що „справа театральних гуртків мабуть чи не важніша навіть від церковного проповідування". *)

Священик.

*) Примітка: Сей цитат неповний, бо там були ще слова: „очевидно не змістом, але засягом ділання на широкі маси." — Ред.

Язва бюрократизму в СССР

„Ізвестія" критикують язву бюрократизму в совітських урядах. Головна її причина се факт, що урядники не мають почуття відповідальности перед населенням за повірені їм справи. Головний напад звертає щоденник проти комісаріяту рільництва. В нім тяжко дістатися на послухання навіть до начальників виділів. Інтересенти з провінції тратять по кілька днів, заки дістануться на авдієнцію. „Ізвестія" стверджують, що „ту систему ввели вороги народу, японсько-німецькі троцківські аґенти." Статтю вважають заповідю нових особистих змін в ріжних ресортах.

Від Джінгісхана до Сталіна

У французькій мові появилася книжка І. Левіна п. з. „Монголія". Вона описує історію, ґеографію й політику тої цікавої країни, що видала колись найстрашніших завойовників, Джінгісхана й Тамерляна. Тепер її населення уважають загально не тільки дуже мирним, але навіть лінивим і трусливим та безжурним. Причиною такої зміни уважають релігію Монголів, лямаїзм, яка довела до того, що пята частина населення Монголії опинилася в монастирях. Левін збиває той загальний погляд. Книжка його цінна особливо представленням нових таємних договорів між царською Росією й Японією у справі Монголії.

Г. ФОРТІНЕ

Зеркало

Японська казка про те, як посварилися і погодилися Кікі і Кіку.

Часи зміняються а з ними й люди та народи. Роскажу вам один примір. Він вистане за тисячу инших.

Нинішні народописці кажуть, що нема на цілій землі другого народу, що так любивсяб в марних і пустих річах, як Японці; та внаслідок того не уживають ніде так богато краски до малювання обличчя, помад, пахощів і пудру як в Японії. Зеркала знайдете там всюди. Ними виложені війця (вахлярі), ба й поодинокі части одягу. Словом, всякі предмети.

А пречінь був колись час, коли Японці не мали й поняття про те, як то можна подивляти свій власний образ; коли їм навіть на гадку не приходило приглядатися свому обличчю в гладкій поверхні води, або в блискучій політурі домашної обстанови. Японці то нарід повен поезії. З одушевленням споглядають вони на ясне, сине небо, на журкотячий потік, на верболози, що хитаються від легенького подуву вітру, на дерева покриті цьвітом і на ніжний золотоцьвіт та на половиків, що уносяться в воздусі. Подивляти свою власну красу, про те вони й не думали. Вони догадувалися, що є щось таке, що подобає на зеркало, але то, думали вони, їх боги лише для себе сховали і тим довідувалися навіть найтайніших людських гадок.

В тих отже часах жив собі в Наґасакі молодий „джінрікі", що після японського звичаю возив людей легеньким бамбусовим візком в ріжні сторони. Одного разу знайшов він на дорозі, що вела до міста, мале зеркальце вправлене в срібні рамці. Його загубила очевидно якась Европейка. Він таки зовсім не знав, що се за така забавка. Та коли подивився в мале зеркальце, то аж перепудився і крикнув:

— Чи се можливе? Невжеж то мій батько мені обявився! Таки так. То він самісенький, як живий! О чудо над чудесами!

Одушевлений і прославляючи богів спішив він дальше та вельми врадуваний притискав зеркальце до своїх грудей. Вірив сильно, що то Будда придумав для него вселаскавіше сей чудесний дарунок і положив його на дорозі для нього. Але що Японець боявся, щоб тій чародійній річи не зашкодив, якби її показав комусь иншому з людей, то затаїв її навіть перед власною жінкою. Та він боявся також, що вештаючися всюди зі своїм візком готов іще де загубити той дорогоцінний предмет. Тож не держав його при собі, лише вложив вдома в великий камінний горнець і наклав на него всякої одежі, щоб його тимбільше укрити. В безнастаннім неспокою і страху про свій скарб, не дбаючи навіть про те, що стратить немало зарібку, покидав він що найменше десять разів денно свое становище на розі вулиці та бігав до „іясіки" — хати покритої соломою, щоб тут хоч на хвильку глянути побожно на достойне чести обличча свого батька.

Жінка бачучи, що він робить, стала його очевидно підозрівати. Коли змішаний чоловік оправдувався перед нею всілякими вимівками, чому так часто забігає до хати, крутила вона недовірчиво головою. Раз нібито він забув свою табличку, що на ній було виписане його імя та число візка; то знов серце стало йому дуже битися і він мусів на хвильку прибічи до дому та відпочати. Іншим разом казав, що так дуже затужив за жінкою, що мусів аж прибічи до дому та хоч раз поцілувати її в румяне личко.

Але жінка була хитра і не вірила тим вимівкам чоловіка. Вона зараз зміркувала, що кілько разів він забіжить до хати, то все знайде якусь причину, аби її на часок вислати з хати. Догадувалася, що є в тім якась тайна і постановила довідатися її — за всяку ціну. Коли так одного разу „джінрікі" вийшов з дому, перекинула жінка все, що було в хаті так докладно, що знайшла в камянім горшку мале зеркальце.

Ледви взяла зеркальце до рук, аж зблідла і крикнула: Боги! Таж то жінка! Тому то мій муж чогось як не свій! Тому він такий недбалий! Отже мене вже не любить... Висилає мене заєдно з хати, щоб міг налюбуватися тою потворою. Аж тепер стало мені ясно в голові. Біднаж моя головонько, тож він мене ошукує!

І джінрікова жінка зачала плакати з розпуки.

(Кінець буде).

„СКАЛА" І ЖИТТЯ

Рефлєксії священика з далекого села.

ЗМІСТ: Про перелом у відношенні до „Скали". — Як колись видко було лиш директиви й імперативи. — Чому в „Скалах" приємно працювати? — Вже й по дві „Скали" є в одній парохії. — Під якою загрозою працюємо? — Чим ми подібні до бензини? — Ще не втомилися а вже зіваємо. — Ми і Росіяни. — Про потребу лучности з народом. — Що за нами і що перед нами? — Чому тепер найвідповідніший час до праці в „Скалах"? — Що для тої праці нам передовсім потрібне і чому його нема? — Перспективи.

Сьогодні ми є свідками дивних явищ. Всюди видко моральний розлад; в слід за тим упадок людського духа, що в ріжних формах своєї гнилі торочить життя людини. Правда, повстає велике множество світських установ, що присвоюють собі монополь „культуризації", села й міста, — та що з того, коли якраз та мнима „культуризація" творить найбільше придатний ґрунт для всякого морального карколомства, розгнузданости, безкарности, зарозумілости й інших пороків, що мов голодні вовки нападають на життя людини. Самі „вожди" такої „культуризації" виводять вже тепер жалібні пісні про загальну невдачу й руїну. А ще так недавно ріжні „вожди" „культуризації" села погрозами кидали в сторону „Скали", що мовляв вона на світ прийшла для заколоту між людьми. Сьогодні вже деякі оказують каяння, що невинно „Скалу" осудили і приписували їй вину, якої вона ніколи не мала. Історія подібна до пригоди старого дуба, що нарікав, до землі падаючи, не на своє старе, слабе коріння, а на вітер, якого тоді зовсім не було. Та ми Українці вже такий дивний нарід, а до того псевдо-амбітний, що ми свої власні блуди й невдачі любимо приписувати все комусь іншому, а ніколи самим собі.

І що то когось має боліти, що „Скала"виборола собі у нас право горожанства? Нераз гадаю так: Кілько там у самому Львові ріжних, преріжних стоваришень, аж в голові крутиться, щоб їх вичислити й назвати! Кілько від чобіт, від муштарди, від цикорії, від цукорків, є вже й такі, що служать до нищення людського здоровля, а все те твориться вже під своєю власною фірмою, при широкому узнанню громадянства і нікому навіть на гадку не приходить, що богато з того не треба. А коли піднеслися до життя товариства „Скали", що хотять у людей св. віру католицьку закріпити й серце звеселити, тяжке життя людини направляти і його на Божу путь справляти, то з того приводу тілько було крику й нарікань! Чи не диво дивезне?

У культурних народів всяка праця між людьми поділена, — кравець не мішається до діла коваля, а лікар тіла не мішається до діла духовника, котрого знання й обовязок служать для ратування хорої душі. У нас знання й обовязок так помішані й покручені, що всякий, хто знає й не знає, властивий до даного діла, чи ні — хоче писати рецепту на хоробливий прояв людського життя, чи має в справі поняття, чи се звичайний неук і навіть неграмотний чоловік. Всюди видко лиш директиви й імперативи, а слухати й виконувати нема кому. І кождий не до свого діла мішається!

Читаючи ріжні звіти й статті про розвій „Скал", муситься ствердити, що вони несподівано гарно й уперто розвиваються, чи се комусь до вподоби, чи ні. І як там любо в наших „Скалах"! Се товариство, що стоїть на міцному фундаменті католицької віри. Священик як куратор товариства має там голос рішаючий і то в кождій справі, а особливо у виключенню з членів товариства всяких напасників на Божу мораль, на лад і порядок в товаристві. Не треба багато доказувати, як через те росте повага священика в селі супроти першого-лучшого чоловіка, пересякнутого деколи найстрашнішими атеїстичними поглядами. Через те до „Скали" приходять люди поважні, одного погляду, з одною цілю, серед взаїмної пошани для себе й цілковитого довіря для свого куратора. Тому в „Скалах" праця дуже мила, а до того члени вважають себе в них немов одною родиною, злученою в одну єдність по взору Христа й Апостолів. Запоруку трівкости успіху в праці такого товариства дає сам Христос.

Богу слава, що „Скали" в нас дуже спішно тепер закладаються й розвиваються. Множаться вони і працюють, бо кличе їх конечність важного діла. „Нова Зоря" і „Правда" майже в кожному числі переповнені звітами про діяльність сих товариств. Праця на місцях йде гарно. Оповіщувані звіти оо. душпастирів про діяльність у „Скалах" рвуть за собою опізнених під сим оглядом. Тут і там чути вже навіть про дві „Скали" в парохії. Видко, що рушено з місця з Богом щасливо. І почалась їзда! Та людські пляни, нераз гарно уложені, мов у темряві губляться. Буває, що людина, програвши у зневірі справу з самим собою, стає соромним втікачем від своїх власних постанов і діл, а людська воля раз заломана не може піднестися до чину. Тоді добре розважувати, з яким страшним ризиком на життя і смерть серед божевільних переслідувань росла і кріпшала Христова громада, відокремлюючи себе від зіпсутого світа глибокими підземеллями, що коштували мозолистої праці міліонів людських рук! Тортури найбільших варварів не відстрашували християн, а стали хіба причиною, що Імя Христа нині знане по найдальше розкинених закутинах земної кулі.

А сьогодні? Тепер часи модернізації всього, а з тим і діл людської безхребетности, що людину в дикого звіра обертає і велить йому зброєю добивати навіть найбільших добродіїв людства. Завзята боротьба сатани з Христом викликала подібну завзятість оборони ісповідників Христа як колись, а „Скали" се у нас один з головних чинників оборони. В будуччині їх значіння буде епохальне. Тому вся ворожа Церкві преса заворушилася і такий крик піднесла проти „Скал". І якраз се показує нам, що не треба нам попадати в зневіру, але витривало й охочо провадити дальше працю в „Скалах".

Нехайже до великого діла не забракне нам любови і щирості. Се два найважніші моменти, що через них така ідеольогія доходить до найвищого щебля розвою. Ними зроблять її приманчивою найширшим кругам суспільності, квітчаючи свою мозольну працю пильністю в обовязках і саможертвою. Де в ділі брак любови й щирості, де роботу виконують так сказатиб „з уряду", з чисто земських зглядів, де нема праці для її взнеслої цілі, там згодом витворюється зневіра до діла серед окруження, люди знеохочуються, бо справа тратить свій питомий собі блеск властивий, а тоді упадок справи неминучий. Річ ясна, що наше душпастирування стоїть у тісному звязку з працею в „Скалах". Ті дві праці мають сьогодні гармонізуватися, а їх висліди будуть великі. Знання набуте в церкві, доповнять вірні знанням до справи в „Скалах" через читання на голос добрих лектур, через оживлюючі виклади та розговори й диспути. Все те згармонізує вірних до одного погляду трівкого й до одної цілі в одну орґанічну цілість моральну, що мов голяндська гребля стане проти ворожої стихії розбурханих филь нинішнього життя.

Та одно мене непокоїть. Загально знана недуга нашого народу, що ми з початку запалюємося до діла мов бензина, але скоро остигаємо. Витревалости в ділі нема. Дуже боюся, щоб сей порок не попався в спадщину „Скалам". А тоді? Легко додуматись, що тоді булоб. „Скали" пішлиб тоді на склад до історичного архіву...

Сумне явище й те, що навіть в духовних кругах чути нині ще сумнів до справи, мовляв: „Чи „Скали" мати-муть перед собою будучність? А як ні, то пощо їх закладати?" Ось такий парадокс стає жерелом нашою безділля. В часі світової війни бачив я ріжні установи католицькі в Каринтії, що ґрупуються коло т. зв. „Ст. Йозефсферайну". Там друкарні, школи, читальні ще далеко перед війною були свої, католицькі. Як мені сьогодні з Каринтії пишуть, все те сильно поширене і стоїть твердим заборолом проти російсько-большевицьких інтриґ та проти гітлєрівського соціялізму. Праця в установах там кипить. Свідомість, любов і щирість до діла там великі. А в нас? Ще не було праці, бо щойно на лан вийшли, а вже здорово зіваємо. Автентичне з поведінкою лінивця, що не хоче навіть їсти, чи убратися, коби лиш не працювати. Безумовно, що провадження „Скал" вимагає деколи напруженої праці, а ще до того в неділі й свята, коли священик і так струджений працею в церкві. Розуміється, що воно лекше ще перед ділом попасти в сумнів і нічого не ділати. Та через те чоловік стає ганебним втікачем з поля боротьби. (К. б.).

о. Марко Ґіль (Яргорів).

Нові ціни муки і хліба

Міністр внутрішних справ видав на внесок комісії контролі цін такі розпорядки: Зогляду на конечність негайно обнизити кошти прожитку, в чім збіжеві продукти відграють значну ролю, міністр внутр. справ зарядив на переходовий період (себто до часу, коли стане правосильний розпорядок про обмеження в перемелюванні пшениці та жита) ось що: 1) Негайно урухомити комісії для визначення цін. В тих комісіях як знавці мають засідати комісарі збіжевотоварових бірж там, де вони є; 2) визначити з уряду ціни на 65 проц. житню муку і на всякі крупи (логаза, ячмінні крупи, грисік і т. д.). Ті ціни мають бути обнижені бодай на 5 проц. і не мають бути вищі від ґуртових більше як 15 проц. Ціна житньої муки має бути обнижена бодай на 2 зл. на 100 кґ.; 3) визначити ціни житнього хліба, питльованого й разового, на рівні бодай 2 сот. нижчому від теперішнього. Таксамо має бути визначена ціна на пшеничні водні булки. 4) Зголошувати фірми й особи, які беруть за муку та печиво ціни вищі від визначених, або які відмовляються від продажі тих продуктів, чи обмежують продукцію. Винних притягнуть до карно-адміністраційної відповідальности; 5) в цінниках, що їх відсилають до міністерства, взяти під увагу всі крупи, обняті акцією визначування цін. — Розпорядок з 8 квітня с. р. про перемелювання пшениці й жита вводить обмеження при перемелюванні з днем 25 с. м. на муку 70% та нижчі роди, для пшениці з днем 1 травня с. р. на муку 65% і нижчі роди. По згаданих речинцях оборот мукою інших родів, ніж згадані в розпорядку, буде заборонений і буде підлягати карам. — В звязку з тим розпорядком комісія досліджування цін устійнила такі ціни: в ґурті ціна 65% житньої муки — 35 зл. за 100 кґ., в деталі 40 сот. за 1 кґ. Ґуртова ціна логази і ячмінної каші виносить 36 зл. за 100 кґ., деталічна 0,41 сот. за 1 кґ. Ціна питльованого хліба з 65% муки устійнена на 36 сот. в деталі, разового 95% на 30 сот. і ситкового на 32 сот. за 1 кґ. Ціна водної булки в деталі 5 сот.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Релігія й Церква

В „ВЕЛИКІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ". *)

Гадаю, що треба окремо занятися релігійним і церковним питанням у „Великій Історії" М. Голубця. На мій погляд можна авторові скорше вибачити інші промахи й недотягнення, як саме релігійні. А цілий твір перенятий щонайменше неприхильністю (коли не чимсь сильнішим) якраз до католицької Церкви. Натомість автор явно симпатизує з православям. Колиб іще з переконання, що становилоб частину світогляду п. Голубця, то остаточно можнаб перенести справу на площину світоглядових, але релігійних спорів. На жаль є місця в „В. І. У.", з яких видко, що автор не має світогляду ні католицького, ні православного, ні загалом ніякого. Чи в таких обставинах він має право вчити других — відповідь лишаю тямущим читачам „В. І. У.".

Перше таке місце, що вказує на цілком нехристіянський світогляд автора, або неперетравлення якогонебудь світогляду, є на стор. 27, де про неолітичну культуру написано м. ін. таке:

„В цю добу вперше виступає віра в позамогильне життя, а разом із тим пошана для покійників, що виявлялася в дуже дбайливих і різноманітних щодо форми похоронних обрядах. Люди попередньої, старокамяної доби, не дбали про своїх покійників так само, як не дбають про них і звірята".

З того видко, що п. Голубець не лише не дбає про нові й поважні праці з археольогії таксамо, як звірята не дбають про своїх... покійників (прошу собі уявити покійного щура або лиса!), але й про те, що він таксамо не дбає і про свій світогляд. Аджеж уже майже 30 літ минуло від того часу, як в Каринтії відкрито вперше похорон зі старокамяної доби. Від того часу число таких находок збільшилося настільки, що вже в популярних працях цілком сміло й певно пишеться про віру в позагробове життя людей старокамяної культури. Ось що читаємо в книзі, що вийшла рівночасно з „В. І. У." (переклад):

„Частину кістяків з мустієрської доби знайдено в обставинах, котрі позволяли припускати, що се останки осіб, старанно похованих. Що маємо тут справді до діла з гробами, доказує не лише уложення деяких кістяків у позиції сплячих людей, але також факт вивінування померших знарядами й іншими посмертними дарами. Вже хочби й сього самого вистарчить на доказ, що населенню старшого палеоліту, не зважаючи на первісні умовини його існування, не був чужий культ померших і віра в позагробове життя." [1])

Навмисне наводимо тут не спеціяльну літературу, але популярний твір на доказ, що справа вирішена вже цілком певно. Коли автор „В. І. У." сего не знав, то видко спирався не на нових здобутках науки, а на якійсь перестарілій і тенденційній праці. Він поступив так, як доктринери: коли події не йдуть згідно з їх пляном чи радше теорією, то — тим гірше для подій! Отже вже тут бачимо хаотичність релігійного світогляду й неувагу до наукових дослідів в автора. Коли ні, то се вказувалоб, що автор тримається похороненої теорії Дарвіна про розвій людини (душі!) зі звіряти. Тоді справді й подохлі звірята вийдуть „покійниками"...

Таку саму „еволюційну схему" видко й у змалюванні поганської релігії Українців (стор. 114). Автор вияснює, що кожда поганська релігія розвивається ступнево й має два найважніші ступені: фетишизм, „коли народ обожає поодинокі сили природи", й політеїзм, „коли ці сили стають в уявленні народу окремими богами й богинями". Щойно згодом витворюється поняття найвищого Бога, на думку автора. — Очевидно, що вже сам український матеріял перевертає цілком розумування автора; він каже (згідно з правдою), що вже в VI ст. Українці почитали найвищого бога, але ні тоді, ні ще й триста літ пізніше „не усталили українці розподілу роль та влади поміж поодинокими богами"! І все це стоїть поруч себе на одній сторінці. Очевидно (поминувши вже помилкове розуміння фетишизму), колиб автор читав бодай дещо з порівнуючої етнольогії, то знавби, що якраз почитання одного Бога було первісною формою релігії й вона виступає в найпримітивніших народів, а щойно пізніше розвивається політеїзм і антропоморфізм. Цього не можуть заперечити навіть матеріялісти (нпр. Г. Кунов).

Можемо тут підкреслити, що справу початків християнства в Україні, охрещення св. Володимира, введення єрархії (з Охриди), вплив християнства на культуру, — все це автор освітлює, йдучи видимо за працею С. Томашівського про початки християнства у нас. Читаю се місце (стор. 134—142) і щиро жалую, що автор не подбав про те, щоби й в інших місцях спертися на нових працях з нашої історії, а не перестарілих і до того в церковних справах грубо тенденційних. Та дарма — вже недалекі сторінки „В. І. У." кажуть нам, що се лише хвилева передишка.

Вже в оповіданні про скитання по Європі Ізяслава Ярославича маємо щонайменше невідповідний вислів, що, мовляв, Папа таксамо як Болеслав і Цісар „не відмовлялися від Ізяславових подарунків, але ніхто з них не спішився йому помагати" (стор. 164). Подібно й на ін. місці (стор. 254). Вже тут бачимо, що автор не то з легковаженням, не то з упередженням відноситься до найвищого Авторитету католицької Церкви. Здається, що не помилюся, як вкажу на джерело сього упередження автора: се зле зрозуміла „освіта" чи „просвіщення", завелике захоплення ренесансово-гуманістичним світом, відродженням поганства й культу матеріяльних вартостей, — з рівночасним легковаженням ніби-то „темного" середньовіччя. Ось слова М. Голубця:

„Середньовіччя, яке було справжньою темрявою в розвитку людської думки, пішло далеко взад поза досягнення греко-римської науки: середньовічні „вчені" впевняли, що находжений у землі доісторичний посуд, це... природні плоди землі, які родяться в ній і ростуть аж до розмірів і форм, пригожих до вжитку" (стор. 21).

Жалуємо дуже, що новочасний учений п. М. Голубець не подав до відома, котрий саме середньовічний учений уважав, що горшки родяться в землі, також і те, хто зі старинних займався археольогією. Але хіба людська думка в середньовіччю працювала не лише над питанням про походження горшків. Коли так, то й на інших ділянках мусілаб панувати ота темрява. Тимчасом середньовіччя се час, коли з одного боку західно-европейська, а з другого арабська фільософія й наука досягають не в однім значно вищого розвитку, як у сучасних „поступовців", що тримаються ще нпр. Дарвіна. Про середньовічну фільософію тепер уже ніхто з поважних дослідників не говорить з легковаженням: аджеж тоді св. Тома з Аквіну з одного боку, Араби з другого студіювали й поясняли аристотелізм. У Бекона маємо початки сучасного природознавства. Середньовіччя зберегло для пізнішого часу скарби старинної літератури, воно заснувало університети, розвинуло вищу математику й т. д. Про штуку й літературу не кажу, бо се хіба знає й п. Голубець (нпр. архітектура чи літературні твори: німецькі й ін. епопеї, лірика, Данте й ін. Італійці). Хто читатиме „В. І. У." п. Голубця, побачить, що й Українці в середньовіччі не пасли задніх.

Видко не про се думав п. Голубець і та „темрява" заключалася в чімсь іншім. Автор сам нам вияснив, у чім: у сутохристіянськім становищі, що суперечить науці й є поворотом до забобонів. Ось власні його слова:

„В тих збірниках (мова про Шестоднев, Фізіолог і Християнську Топографію Косми Індикоплевта, Т. К.) представлені таємниці творіння й життя на землі з суто-християнського становища, всупереч науковим досягненням старогрецьких учених. Під тим оглядом не тільки візантійська, але й західньо-европейська, середньовічна „наука" була різким поворотом у нетрі фантастичних казок і забобонів" (стор. 324).

Отже просвіщений новочасний учений, що ширить науку без лапок (знаків наведення), твердить, що в названих творах маємо виложений „сутохристіянський погляд". Бідний автор! Чи мав він колинебудь ті твори в руках? Чи знає їх лише з виїмків, що читають у школі? Інші місця „В. І. У." недвозначно кажуть, що наш учений повторяє лише чужі думки — і нпр. у почаївськім „Богогласнику" має бути написано (якби хто вірив його „Історії"), що святі в небі лаються (стор. 592)! Бо якби автор „Історії" мав знання, а не „знання" історії не лише з чужих слів, а таксамо якби подумав про сутохристіянські погляди на світ, то може та „середньовічна пітьма" опустилаб його ум, просвічений грецькими вченими (теж зі шкільних хрестоматій у перекладах)...

Лишається одно: Автор „В. І. У." не любить середньовіччя не тому, що воно було дійсно темне, але тому, що воно було... впрочім лишім, яке. Бо коли хтось не передумає справи, а повторяє чужі думки з тих чи інших причин, то не варт і думати над його словами. Я лише хотів вказати, що: 1) автор не любить середньовіччя, 2) що се виплив або незнання або ворожости до католицької Церкви. Ми волілиб, щоб було те перше (незнання), але на жаль маємо вказівки й на те друге. Про се в слідуючій статті.

Теофіль Коструба.

*) Містимо сі замітки про шкідливість історії п. М. Голубця для нашої Церкви і звертаємо увагу на те, як мало відзивчиста католицька часть нашої суспільности: хоч та історія ярко звернена проти нашої Церкви, хоч тої історії розійшлося поверх 10.000 прим., то за 1½ року не знайшовся ніхто, що звернувби увагу нашої суспільности на шкідливість її під оглядом релігійно-церковним. В редакціях залягають цілі копиці всяких видань, отже не диво, коли тут не зараз зауважено се. Але що з публики не було досі відгомону, се таки дійсно дивне. — Ред. „Н. Зорі".

[1]) Prof. Dr. J. Kostrzewski, Początki kultury ludzkiej, у кн. „Wielka historja powszechna", wyd. Trzaska-Evert-Michalski, т. I. Варшава, 1935, стор. 167.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Нові видання

Єп. Григорій Лакота. **Дві престольні церкви перемиські.** Перемишль 1937. Ст. 80. Формат: 24 × 16 цм. Зміст: 1) Катедральний храм на Владичі. 2) Храм босих Кармелітів. 3) Церковні реальності в Перемишлі. 4) Спір за реальності старої церкви катедр. 5) Обнова катедральної церкви. 6) Підземелля. — З дійсною приємністю читається отсю працю про наші дві престольні церкви в Перемишлі. Та праця своєю солідністю нагадує старанні праці з тої области пера покійного каноніка Петрушевича, якому вже давно належаласяб у нас солідна монографія за його робучість (хоч розуміється не зі всіми його поглядами можна годитися, що й повинно бути зазначене). Сподіємося згодом помістити докладнішу оцінку праці Преосв. Григорія Лакоти. Тут зазначуємо тільки, що вона може і повинна послужити взірцем для подібних праць про інші наші церкви і церковні реальности в цілім краю нашім і на заморській еміґрації. — А. Ч.

Ювілейний альманах українських католицьких богословів перемиської епархії. Зібрала редакційна комісія. Накладом гр.-катол. Духовної Семінарії в Перемишлі. Окладинка богослова Мирона Шегди. Перемишль 1937. Сторін 268 + 4 нпг., формат 15 × 23 цм.

Др Ярослав Гординський. **Жіноче питання в повісті Радянської України.** Бібліотека „Дзвонів" ч. 19. Львів 1937. Стор. 44. Формат: 24.2 × 17 цм. Се твір, в який вложено дуже богато праці. Оцінку подамо.

Слово. Журнал словянської фільольогії 2. Видання семинаря словянської фільольогії при фільософічному факультеті Української Богословської Академії у Львові. Редаґує Константин Чехович. Накладом гр.-кат. Богословської Академії у Львові. Львів, лютень 1937. Ст. 146. Формат: 25.3 × 18.1 цм.

До тексту „Русалки Дністрової". Михайло Возняк: **До „Русалки Дністрової"** (Сучасні поправки Якова Головацького). Лідія Чехович: **Друкарські помилки в „Русалці Дністровій".** З журналу словянської фільольогії „Слово" Р. І. Кн. 2. Львів 1937. Ст. 4+6. Формат: 24.3 × 17 цм.

Літопис Національного Музею за 1936 рік. Видання Союзу Прихильників Національного Музею. Львів 1937. Стор. 22+2 нпг., формат 23×15.5 цм.

Варфоломій Євтимович: **Військо йде.** Уривок зі спогадів про березень 1917 р. в Києві з передмовою Петра Сагайдачного. „Українська Бібліотека", ч. 51. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. Сторін 123, формат 17.5×13 цм.

Франц Коковський. **Лемківська слава.** Оповідання з часів татарських нападів. Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 2. лютень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 32, формат 17 × 12.2 цм.

Василь Бачинський: **Україна рве кайдани.** (Двадцятьліття української революції). Бібліотека „Народної Справи" „Рідне Слово", ч. 3, березень 1937. Львів. Сторін 32, формат 17 × 12.2 цм.

Іван Гончаренко: **Нація в війні.** Сучасні погляди на війну. Видання „Молодої України". Париж. Ст. 60. Формат: 24 × 14 цм. Брошура написана дуже цікаво. Оцінку подамо.

Антін Лотоцький: **Отрок князя Романа.** Історичне оповідання. Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 1, січень 1937. Львів. Сторін 32, формат 17×12.2 цм.

Антін Лотоцький. **Було колись на Україні.** Історичні оповідання. IV. Романовичі. Бібліотечка Нашого Приятеля. Випуск 11. Львів 1937. Накладом Видавництва „Наш Приятель". Ст. 66. Формат: 20 × 14 цм.

Юрій Липа: **Нотатник,** новелі, том III. Видавнича кооператива „Хортиця". Сторін 159 + 1 нпг., формат 13 × 18 цм. Оцінку помістимо пізніше.

Інж. Василь Баричко. **Як побільшити дохід з господарства?** Бібліотека „Народньої Справи", „Рідне Слово" ч. 2. Лютень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Ст. 32. Формат: 17 × 12.2 цм.

Др Олександер Бариляк: **Народна Торговля.** Як учителька працівників торговлі. Львів 1937. Накладом „Народної Торговлі". Ст. 48. Формат: 24.3 × 17 цм.

Едвард Жарський: **Повітря говорить.** Оповідання про найновіші винаходи, радіо й телевізію. Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 3, березень 1937. Сторін 32, формат 17 × 12.2 цм.

Микола Топольницький: **В чім сила народу?** Бібліотека „Народної Справи" „Рідне Слово", ч. 1, січень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор, сторін 64, формат 17 × 12.2 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

До Всечесного Духовенства і вірних Станиславівської Дієцезії. З приємністю й утіхою приняв я желання так писемні як і устні в день моїх імянин від многих моїх священиків і вірних. Одначе ще більшу потіху справили мені духовні жертви як Служби Божі, св. Причастія, вервиці та инші молитви, які були злучені з многими з тих желань. Се найлучший доказ, що ті желання не були тільки з людських причин, для ока, урядово, але з правдивої жичливости. Такі желання з духовними жертвами се для мене велика розрада на склоні мого віку, серед многих ріжних журб і трудностей. Але найбільше радують мене такі желання з духовними жертвами тому, що се доказ духової лучности і єдности з Епископом та через него з Церквою, котра становить одно духове тіло Христове, в котрім мають бути злучені одним узлом надприродної віри і любови в Христі Ісусі. І тому того рода желання се прояв не тільки жичливости для Епископа, але також єдности в Христовій Церкві. Сей прояв — доказ відчування з Церквою, привязання до Церкви і поділювання долі Церкви. А се нашому народови так конечно потрібне до його двигнення і ратунку! Коли Церква в народі двигається, двигається й нарід, а Церква двигається, коли всі її члени так духовні як і світські зеднані узлом надприродної віри і любовю в Христі Ісусі черпають силу з Серця Божого, спільно моляться, спільно трудяться і спільно терплять та несуть жертву для поширення Божого царства на землі. Не могучи всім зосібна, сею дорогою пересилаю вислови моєї радости і вдячности для всіх, що зволили на мене помянути в день моїх імянин з тим запевненням, що я не забуду за них в моїх молитвах і пересилаю моє Архипастирське благословення. — Всечесні Отці Душпастирі зволять ту мою повисшу подяку перечитати вірним з амвони в найблизшу неділю по її отриманню.

† ГРИГОРІЙ, Епп.

(Перепечатано з додатку до „Вістника Станисл. Епархії").

Академічні реколекції у Львові відбудуться в церкві св. Спаса при вул. Краківській в днях від 18. IV. до 24. IV. с. р. Реколекції зачнуться в неділю 18 квітня в год. 19. Реколекційні науки будуть відбуватися щоденно в 19 год. В суботу 24. IV. св. Сповідь від 15 год. В неділю 25. IV. архиєрейська Служба Божа та спільне причастя в церкві св. Юра. По богослуженні Преосв. Митрополит уділить присутнім арх. благословення.

Великопістні реколекції для парохіян у Стрию відбулися в днях від 28 березня до 4 с. м. Провідником реколекцій був о. І. Назарко ЧСВВ. Його проповіди, повні життя й духового змісту, стягали щоденно великі маси вірних не лише місцевих парохіян інтелігентів та міщан, але також селян з дооколичних сел та вірних з місцевої латинської парохії. Щодня були дві проповіди з богослуженням, суплікацією та благословенням, одна наука для міщанства, друга для інтеліґенції. В часі обох проповідей церква все була переповнена. Богато вірних мусіло стояти на дворі. Три дні по черзі відбувалася сповідь, останнього дня приступило до св. Тайн коло тисячі вірних. Крім реколекцій для парохії о. провідник дав іще реколекції для молоді обох ґімназій та окремі конференції для катол. товариств.

В Німеччині є тепер 23.772.000 католиків, себто 33 проц. всего населення держави. В рр. 1925—1933 число католиків зросло о 1 міліон, хоч в тім часі занотовано 363. 750 випадків виступлення з католицької Церкви і заледви 111.833 переходу на католицизм. Приріст католицького населення Німеччини виносить річно 187.000, т. зн. 0,9 проц. Приріст населення инших віроісповідань виносить тільки 0,5 проц.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ поліція перевела ряд ревізій і увязнила кількох діячів, що їх діяльність мала ознаки прокомуністичної або переворотної роботи. М. ін. увязнено адвоката дра Гершталя, дра Ямпольского, співробітника „Трибуни Роботнічей"; Щирека Івана, ред. тоїж газети; адвоката Дренґевіча та инших. („Всхуд"). Дра Гершталя, ред. Щирека і дра Дренґевіча потому випустили.

НА ТЕРЕНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ВОЄВІДСТВА власти безпеки перевели ряд ревізій і увязнили 150 осіб під замітом приналежности до КПЗУ (Комуністичної Партії Західної України). В Івачеві Долішнім увязнили 22 осіб. В тім селі замкнули також читальню „Просвіти". („Газета Польска", ч. 102).

ДО БЕРЕЗИ КАРТУЗЬКОЇ вивезли на днях з Рівного 6 осіб, в тім 2 Українців і 4 Жидів. Підчас недавніх ревізій і увязнень поліція знайшла 57.000 долярів, призначених Комінтерном на комуністичну аґітацію. Всі робітничі орґанізації на терені м. Рівного замкнено.

ПРЕЗИДЕНТ РП приняв на послуханні премієра Складковского. Він референував про біжучі праці правительства.

ВАРШАВСЬКА ПРЕСА звідомляє, що заступник начальника сільського сектора ОЗН, бувший голова парл. клюбу „Пяста" в часі, коли премієром був Вітос, виїхав за границю у важних політичних справах. Легко додуматися, в яких справах і куди, бо з ним разом виїхали також визначні представники людовців. Як відомо, Вітос ще за границею.

З ТЕРЕНУ ЦІЛОЇ ПОЛЬЩІ приходять вісти про бойкот не тільки жидівських купців, але й ремісників. В декотрих місцевостях бойкот переводиться дуже рішучо. Жидівське населення відчуває се болюче.

ПОЛЬСЬКІ ПАРТІЇ в Чехословаччині обєдналися в т. зв. комітет порозуміння польських партій. Спільну заяву підписали: Польська Соціялістична Партія Робітнича, Стронніцтво Людове і Союз Шлезьких Католиків. В ній домагаються прав для польського населення.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКА ПОЛІЦІЯ в Празі мала сконфіскувати німецькі почтові значки з портретом Ґітлера. Чеська преса заперечує сю вістку.

ПРОВІДНИК ДРІБНИХ РІЛЬНИКІВ на Мадярщині Екгарт заявив, що там 16 товариств провадить націонал-соціялістичну пропаґанду. Мадярські націонал-соціялісти видають 39 часописів.

ШЕФ НІМЕЦЬКОЇ ГОСПОДАРКИ др Шахт предложив бельґійському королеви плян виміни товщів і міди з бельґійського Конґа за вироби німецького промислу.

В ЛИТОВСЬКОМУ МІСТЕЧКУ Сіґораля знайдено при ревізії в божниці богато комуністичних брошур і відозв. Вони були сховані під проповідницею.

ШВАЙЦАРСЬКІ ВЛАСТИ розвязали всі комуністичні орґанізації на терені женевського кантону.

ВИСЛІД ВИБОРІВ у Брукселі немило заскочив німецькі політичні круги. Вони сподівалися побіди ван Зелянда, одначе не сподівалися аж такого пораження Деґреля.

ҐЕН. ФРАНКО видав розпорядок, що не признає 1 травня за день вільний від праці. Зате день 2 травня призначений національним днем еспанського народу.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбардували баскійську столицю Більбао. Рівночасно фльота повстанців переводить блькаду баскійського побережжа.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Болдвин заявив, що англійське правительство рішило не признати ґен. Франкови прав воюючої сторони і тому Англія не буде толерувати перешкод, що їх ставлять повстанці анґлійським торговельним кораблям на морі.

В ПІВНІЧНІМ КИТАЮ ходять слухи про японську інвазію в Су-Юан. (ПАТ).

НОВИНКИ

На другий тиждень зачнемо містити статті з приводу передовиці п. Івана Гладиловича в „Українських Вістях” ч. 73 про кальвінську секту на Волині.

Український Робітничий Театр при т-ві „Сила” у Львові дає в пятницю 16 с. м. в салі театру Ріжнородностей драму на 5 дій Ів. Тобілевича „Сербин”. Початок о год. 7.45 вечером.

В днях від 16 до 30 травня відбудеться у Львові імпреза під кличем „Весна у Львові”. В звязку з тим урядять ряд т. зв. популярних поїздів.

Український двотижневик „Шлях” має виходити в Станиславові від травня с. р. Часопис матиме 8 ст. друку й буде коштувати 15 сот. Хто видаватиме той „Шлях”?

До церкви в Радчі коло Станиславова вломилися через вікно невідомі злочинці і розбили скарбонку, в якій було 29 золотих.

В Березовиці Великій, повіт Тернопіль, відбулося посвячення угольного каменя під рільничу цукроварню „Подоле”. В працях при будові занятих кількасот робітників.

В Журавні в звязку з протижидівськими подіями підчас ярмарку увязнено 7 осіб і перевезено до вязниці в Стрию.

Борщівський повіт у прикордонній полосі. Виконний розпорядок мін. внутр. справ до закону про кордони держави вводить на просторі борщівського повіту обмеження в русі населення. В місцевостях, положених у прикордонній полосі, мешканці мусітимуть мати окремий дозвіл від адміністраційної влади, щоб перебувати поза домом по заході сонця, мати фотографічний апарат і т. п. Також треба буде мати дозвіл від воєвідського уряду в Тернополі, щоб арендувати або набувати нерухомости в цілім повіті.

Водну запору будують на Білому Черемоші в місцевості Полонка. Нова запора матиме велике значіння для сплаву дерева по Білому Черемоші.

Гранична сторожа в Кулачині пов. Снятин придержала Олену Рехло, ромунську горожанку з Шишковець, що намагалася перепачкувати з Польщі до Ромунії 600 зл.

Бурмистра Яворова, Т. Неффа, припинено в урядуванні у звязку зі слідством, що його ведуть проти нього.

В Здолбунові відбулися Орґанізаційні Збори Українських Купців Здолбуновщини. Радили над заложенням своєї гуртівні мішаних товарів та Українського Купецького Банку в Здолбунові. На зборах було присутних 68 купців та кількасот гостей. Референував п. Миколаєвський.

Загальне Заведення Взаїмних Обезпечень (ПЗУВ) в Луцьку повідомило поліцію, що секвестратор Заведення Чеслав Грушовский заінкасував від платників у повіті суму около 10.000 зл. і від 3-го квітня с. р. не зголосився до служби.

Варшавська поліція увязнила трьох контрольорів мяса і зачала слідство проти 12 купців, що займалися спроваджуванням і продажею живин і мяса.

Гумор. — Старе супружжа. — Скажи, старушку, якби ми були молоді, чи хотівби ти знову взяти мене за жінку? — Алеж, моя дорога, добре нам і затишно, нащо малиб ми знов сваритися?

Демонстрації безробітних відбулися в Сосновці, Познані і Варшаві. В Сосновці ранено кільканацять осіб. Вісти про те скупі.

На 5 літ вязниці засуджено почтового експедієнта Анджея Штайна в Тарнові за викрадання долярів з листів, за переступства девізові і за те, що він як почтовий працівник неправно побирав емеритальні побори зелізничника. Цікаво, що Штайн має маєток, але суд мусів віддалити цивільну претенсію зелізниці до Штайна в висоті 10.000 зл., бо дирекція не завдала собі труду, щоб виказати докладно, як і коли повстала та претенсія.

Закопане відвідало за один рік (від 1 квітня 1936 до 1 квітня 1937) 57.615 гостей.

На лінії Катовиці—Радом люкс-торпеда наїхала на зелізничу дрезину. Дрезина розбита, її керманич важко покалічений.

В Познані увязнили інж. Тадея Лєщиньского, емеритованого державного урядника і б. довголітнього предсідника урядничого клюбу в Познані. Лєщиньский спроневірив на шкоду того клюбу понад 16.000 зл.

Заведення для непоправних проступників створять в Боянові в Познанщині (для жінок) і в Тшемесьні для мужчин.

Небувале зіпсуття в школі. Варшавський орган „АБЦ” приніс описи неімовірного зіпсуття в приватній вселюдній школі ім. Кароля Боромея у Варшаві. В тій школі відбувалися розпусні оргії, в яких участь брали учителі, учительки, ученики й учениці в віку 14 — 15 літ. Властителька школи Каролїна Шуллєр знала про те й давала гроші хорим венерично ученикам на лічення, аби тільки вдома не признавалися, що вони хорі. Справою занялася Кураторія. Понурий се знак часу, який гряде...

Літературний Журнал ч. 2. на ст. 150 звідомляє, що Центр. Комітет Ком. Партії (б) України доручив „Державному Літературному Видавництву” розпочати роботу над виданням українського фольклюру. До цього видання мають увійти: українські народні пісні, думи, казки, прислівя, приповідки, загадки, народне образотворче мистецтво: вишивки, килими, розписи на стінах, кераміка, різьбарство. Видання розраховано на 10—12 томів. І се видання агітаційне.

В люблянськім університеті (Югославія) вибух страйк студентів на знак протесту проти нового правильника іспитів. Щоденник „Сльовенец” пише, що страйк під впливом комуністів набирає політичного характеру. Виклади припинено, університет замкнено.

Б. цісаря Вільгельма II буде репрезентувати на коронації короля Юрія VI б. престолонаслідник кн. Фридрих Прусський.

В м. Райнґав коло Франкфурту над Меном пожежа знищила величавий монастир Марієнталь, що був місцем прощ від 14 ст. Згоріла дуже цінна бібліотека разом з монастирською хронікою. Вартість знищених книжок обчисляють на 40 тисяч марок, а загальні страти на поверх 100.000. Вратовано історичну каплицю посвячену в 1330 р., де Францішкани в р. 1464 заложили першу німецьку монастирську друкарню.

Аж до Загального Зїзду „Скали” т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі” і „Правди” можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Найдальше до 20 квітня с. р. кожда читальня „Скали” повинна прислати звіт до Гол. Виділу „Скали” в Станиславові. В тім звіті треба описати діяльність читальні „Скали”. Найлучший опис се цифри, числа: кілько є членів, кілько зложили вкладок, кілько є книжок. Без своєї бібліотеки нема католицької орґанізації, тому спішіться набути католицьку бібліотеку поверх 60 книжок за 38 зл. від Адміністрації „Нової Зорі” або „Правди”.

До мешканців Лондону оповіщено відозву, щоби в днях коронаційних торжеств змінили свій традиційний холод та безбарвний вираз обличча, особливо у відношенні до чужинців, що прибудуть на коронацію.

З Мільвоке в Америці доносять, що там вибух збіжевий порох в млинах. Внаслідок вибуху: 40 ранених і 3 убиті. Між раненими ще деякі борються зі смертю.

Гумор. — Москва — 1937. — В келії на Бутирках сидять два вязні. — Ви, товаришу, за що дісталися сюди? — За те, що я зле висловлювався про Бухаріна і Рикова. А ви? — За те, що я добре висловлювався про Бухаріна й Рикова.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? **Вибір великий!**

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги ‚Французька маса’
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 22 квітня 1937. Ч.30 (1030)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В РАЦЛАВІЦАХ

Розагітована юрба атакувала поліцію. — Стріли. — 2 вбиті, кільканацять ранених поліцаїв. — Ряд увязнень.

ПАТ звідомляє: Внаслідок заборони виданої властями всякі приготування до маніфестації (людовців) в Рацлавіцах орґанізатори занехали і зїзд відкликано. Мимотого якась скількість аґітаторів, що не підпорядкувалися зарядженню, вспіла прибути переважно одинцем до Рацлавіц, використовуючи масову, як кождого святочного дня, участь дооколичного населення в недільнім богослуженні. Ті аґітатори пробували підбурити зібраних і склонити їх до чинних виступів проти орґанів публичної безпеки. У висліді тої переступної аґітації чету державної поліції при переході по скінченім вже богослуженні через село Рацлавіце заатаковано несподівано підступно і з укриття. Притім у сторону поліції посипалися стріли як також обкинено її камінням. Ділаючи в власній обороні поліція була приневолена ужити зброї. В висліді того оден з напасників, Казимир Карковский убитий, а другий тяжко ранений, помер. Два інші легко ранені. При устійнюванні тотожности померщого стверджено, що се якийсь Вінценти Ковальский, кримінальник, пошукуваний судовими властями, караний 3 літною вязницею за рабунковий напад. З поліцаїв кільканацять віднесло потовчення й ображення. Кількох поліцаїв ранено тяжче. Прибувший відділ поліції скоро привернув спокій притримуючи ряд напасників і підюджувачів. На місце прибули судові власти приступаючи до енергійного слідства.

Ідеольоґія правлячого табора.

Вийшла книжка полковника Ігнаца Матушевского п. з. „Пруби Синтез", сторін 366. Се перша спроба „обтяжена апробатою тої елітарної горстки, що по смерти Йосифа Пілсудского шукає нового обличча", як пише „Депеша" в ч. 27. Про взаємини одиниці чи ґрупи людей з державою — пише п. І. М. — не може рішати привілей етнічної чи партійної приналежности, але рішає орієнтація тих, що в часі великої війни ставали жовнірами ще неістнуючої РП. Є тільки оден привілей — заслуги... „Депеша" навівши се місце, цитує „Кордіяна" і каже: може булоб лучше усунути ту точку з засад „ідеольоґії" та закинути порахунки минувшини. В „Кордіяні" Красіньского сказано: **„a gdy kraj ocalę, to nie stanę na tronie, pod tronem, przy tronie, ja się w chwili ofiary jak kadzidło spalę, imienia nawet nie zostanie po mnie, tylko echo..."**

Стратеґічні шоси на німецькім Шлеську.

Польська преса звідомляє: Німці будують на Опольськім Шлеську три нові автостради характеру виразно стратеґічного. Дві з них провадять безпосередно до границі польського Горішного Шлеська й окремими відногами будуть получені з великою артерією Битом—Вроцлав—Берлін. Будова тих нових стратеґічних шляхів має бути скінчена якнайскорше.

Тайна радієва стація німецької еміґрації.

Фронт німецької опозиції, створений на еміґрації, посідає тайну радієву стацію, яка надає щоденно авдиції для радієвих слухачів у Німеччині. Та стація називається „Німецька Станиця Свободи" і надає відомости про політичне і господарське положення Німеччини як також про участь німецьких військ в еспанській війні. Авдиції тої стації викликали величезне зацікавлення в Німеччині. Урядові німецькі стації стараються перешкодити тайній радієвій стації й утруднити відбір опозиційних авдицій. Ґестапо думає, що тайна радієва стація є за кордоном. Урухомлено весь розвідчий апарат, щоб викрити тайну стацію.

Совіти хочуть зрівнатися з Японією.

Парижське видання „Ню-Йорк-Геральду" звідомляє: Совітське правительство добилося в Лондоні згоди на будову воєнної фльоти рівної німецькій, а тепер хоче зрівнання з японською. Японія має тепер 4 авіоматки, 9 лінійних кораблів, 40 кружляків і 100 контрміноносців. Совітська фльота марна і стара. Тепер совіти будують морську базу в Мурманську. Системою каналів можна буде переносити кораблі з Ледового океану на Балтійське море. Сего року американські інжиніри мають для совітів зачати будову двох лінійних кораблів по 35000 тон і десятьох кружляків. Все те ще один доказ назрівання війни.

Що бачив в Совітах свояк Бенеша.

Чеський журналіст Бенеш, свояк президента Чехословаччини, оповістив свої враження з довшого побуту в „раю". Він пише м. і.: Бачив я будову шоси Москва—Київ і Москва—Минськ. В горячий день бачив я, як працювали при ній вязні — по 12 годин без кроплі води і без шматка хліба. І бачив я инших, як працювали в зимі, на сильнім морозі. Сковані ланцами за ноги по 6. А чекісти сиділи при вогні і біля них стояли кулемети. Бачучи маси так працюючих вязнів можна зрозуміти, як большевики могли здійснити „пятилітку". Я переконаний, що так мусіли працювати невольники в старинних і середньовічних часах. Тільки тоді гнали їх до праці бичами, тепер в СССР женуть їх кулеметами. — Сі описи тим більше замітні, що дав їх журналіст „заприязненої держави."

Як кіт осягнув рекорд маршу.

Було се в Полудневій Африці. Одна родина продала свою посілість і переселася до іншої місцевости, віддаленої 600 км. від місця попереднього замешкання. Перепроваджуючись забрала з собою кота Мурлику. Аж одного дня кіт щез. За пів року родина одержала вістку від властителя, що купив її давнішу посілість, що Мурко вернувся на старе місце: здоров, тільки втомлений далекою дорогою. Отже Мурко зробивши 600 кільометрів маршу осягнув рекорд і потвердив факт, що коти привязуються до місця, а не до чоловіка.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Барометер Европи

Що він показує під сю пору?

Балкан це знак, символ.

Се барометр для стану, в якім є Европа. Це її живчик. Коли Балкан неспокійний, то це знак, що незабаром буде неспокійна Европа і значна частина Азії. Довгий час була на Балкані стара Ґреція живчиком Европи. Потому була ним Византія, близько тисячу літ. Потому було барометром Европи відношення Туреччини до Европи. Вкінці балканським живчиком Европи став комплекс національних держав на Балкані. Який він чуткий і важний для Европи, доказує вибух світової війни, що почалася на Балкані, з взаемин між Сербами й Австро-Угорщиною.

З тих причин Італія, що має тепер мабуть найчуткішу дипльоматію, присвятила Балканови особлившу увагу. З тих причин королівський дім Італії дав одну дочку на жінку болґарському королеви, щоб мати в самім осередку Балкану точку опори. З тих причин Італія поробила значні уступки Югославії й порозумілася з нею.

З другої знов сторони Франція вложила в Балкан богато своїх заходів і грошей. Дві балканські держави, Югославія й Ромунія, звязані з Чехословаччиною в окрему орґанізацію Малої Антанти. З Чехословаччиною Франція в особливо добрих взаєминах. І мимо великих заходів французької та чехословацької дипльоматії не вдалося їм на останнім зїзді Малої Антанти в Білгороді переперти внеску, поставленого Чехословакією, щоби в разі німецького нападу ті держави прирекли собі взаїмну допомогу. Оперлася тому головно Югославія. Її преміер Стоядінович покликався на статут Малої Антанти, який предвиджує спільний виступ держав, що до неї належать, але тільки проти Угорщини і проти евентуальної реставрації Габсбурґів. І на тім стало. Проти Німеччини держави Малої Антанти не хотіли вязатися, навіть під еґідою Франції.

Се велике розчарування для Французів і знак, що перевага Франції в Европі кінчиться.

А крім Французів розчаровані й Мадяри. Вони сподівалися, що коли Югославія погодилася з Італією, то погодиться і з її приятелькою Мадярщиною. А тоді Мадярщина матиме свобідніші руки проти Чехії й Ромунії. Тимчасом якраз Стоядінович пригадав, що держави Малої Антанти мають спільні зобовязання — власне проти Угорщини. Се викликало велике розчарування в Будапешті... А правительственні круги Угорщини висунули були не дуже тяжкі услівя порозуміння: 1) рівноуправнення в збройонях, 2) охорона мадярських меншин поза границями Мадярщини, 3) ревізія границь мирними способами.

Та ніхто про те й говорити не хоче.

Таким чином барометр Европи показує під сю пору три річи. Перша се недовіря до сили Франції, що донедавна рішала в Европі. Друга се неостигаюча нехіть до Габсбурґів. Третя і найважніша: що ніяка держава без програної війни не буде говорити про зміну своїх границь.

Такі науки видніють з димів, що вічно підносяться над найбільше кривавими зі всіх гір Европи а може й усеї земної кулі.

„СКАЛА” І ЖИТТЯ

Рефлєксії священика з далекого села.

2) Кажуть деякі, що ділання на т. зв. „ризико” не знає здорового розсудку. Може й так. Та знов правда й те, що і здоровий розсудок при лінивій натурі, позбавленій активности, находить тілько ріжних перешкод в ділянні, що вони втягають його в блудне колесо. І через ті колізії людина не може стати авторитетом для себе самої і раз енергійно рушити справу з місця. По причині ріжних неоправданих, а часто хоробливо видуманих перешкод, з боязни перед трудами, людина паде в сумнів: „чи справа піде?”

Зачнім у „Скалах” роботу, але совісну навіть під кутом „ризика”, а побачимо, що справа піде вперед. Шлях до праці у „Скалах” нам показали, все докладно узасаднили, виаргументували й вияснили. Тепер від нас залежить, чи буде успіх, чи ні.

Читав я недавно про крізу російської інтеліґенції. Цікаві там приходять річи, що їх в цілости можна пристосувати до наших обставин. Російська інтеліґенція зі своїми старими традиціями, зі своєю теоретичністю і відірваністю життя та зі своєю безпорадністю в практичних справах, показалася вповні непридатною вязатися з іншими ґрупами соціяльними. Вона хотіла бачити ті ґрупи такими, як вона уявляла собі їх у теоретичних міркуваннях. Отже спроби тої інтеліґенції вязатися з тими, чи іншими клясами були паперові і теоретичні, без дійсних взаємин. Та історичні події розвивалися. Революція в 1917 р. відкрила ганебні сторінки тоїж інтеліґенції, що на двоє розірвалася. Одна її часть лишилася в большевії, друга втікла за кордон. Інтеліґенція російська, що в большевії лишилася, після спроб протесту, хилить перед большевиками свою голову, йде на їх службу і складає гимни та пісні хвали большевизмові. Ті знова інтеліґенти, що втікли за кордон, творять ріжні уґруповання — й фракції, хоч між собою менше ворожі чим до большевизму, але з собою незгідні. Вони не знають самі, чого хотять. Кожда ґрупа шукає собі іншого способу ратунку. Як у большевиків, так і за кордоном, видно між нею ряд блискучих імен, колись дуже вірних синів царя, а сьогодні сліпих прислужників, будьто большевиків, будьто ріжних нових недорічних ідеольогій. Так ганебно скрахувала велика числом російська інтеліґенція, що стояла понад народом і дійсної лучности з народом не створила. Пропала та інтеліґенція, соромно пропала й не воскресне вона до життя вже ніколи. Коли має наступити якесь відродження Росії, коли збереглася там творча сила, то тою творчою силою буде передовсім селянство.

Подібна історія загрожувалаб і нам католикам, якби ми не найшли дійсної лучности з народом і поза словом в церкві не витворилиб собі нагоди для практичного ужиткування Божих засад в ціли чесного й корисного життя на світі.

Давні часи нашого душпастирювання виказали в підсумках білянсу чисту теоретичність і абстрактність нашої роботи, попри наше грубе незнання приноровлюватись до практичних потреб життя та впливати на нього. Повна неміч теорії перед практичним життям се головна ціха нашої безрадности й короткозорости з попередних часів.

Новіші часи принесли нам поспішну культуризацію нашого народу, що майже всеціло піднималася на спрацьованих плечах духовенства. Росла й кріпшала з дня на день наша праця, посилювана щирим словом зболілих грудей наших священиків. Та з тої мозолистої праці не одно огірчення виходило по нашій адресі, бо працювали ми деколи й на шкоду з людьми, що їх ідеольогії були й ворожі Божим заповідям. Чого ми проповідями в церкві горячо вчили, те саме в народній праці ми руйнували, стаючи без розбору в гурті т. зв. народніх робітників, з ріжними поглядами. Неначе в темницю замкнені люди ми на всі боки кидалися, виходу шукаючи, чіпалися ріжних ворожих „концепцій” навіть без пересічної критичности. І так було довгі часи, аж врешті зайшли ми на своє власне поле до праці — в „Скалах”.

„Лучше пізно, ніж ніколи”, каже пословиця. Хоч богато літ повних праці лишилося ген далеко за нами без пожитку, то можемо тепер мати вже не лише надію, але й певність, що наші придбання в „Скалах” мати-муть на будуче повну позитивну вартість для Церкви і для всеї української нації: Наші діла будуть відтепер з народом згармонізовані, бо той нарід ще за Богом тужить і Його Заповідей хоче в свому ще не дуже надпсутому житті.

Нагода до такої роботи і в „Скалах” і взагалі в народі сьогодні найвідповідніша. Всюди чути розпучливі голоси, що серед світового зіпсуття закликають до рішучого протиділання. Як хвора людина у лікаря жалісними очима помочі просить, так уже велика частина світа під тягарем моральної руїни у духовенства ратунку шукає, а саме хоче, щоб завернути світ знов до шанування Заповідей Божих. Вдасться нам та штука, то щасливі будемо і поживемо благословлені Богом і людьми, а незабутні, як такі, що ближнім у біді поратунок дали. Тоді громада Божих дітей разом з нами стане по геройськи проти всякого ворога. Тоді висунеться на овид релігійна кляса людей, як творча, свідома своїх завдань, що її інтереси будуть тотожні з інтересами широких мас народа. Ся кляса возьме тоді керму життя в свої руки й відбудує життя на світі після ідеольогії Христа.

Ось таке високе завдання стоїть перед нами у звязку з будовою нової нашої орґанізації „Скал”. З Божими засадами ділаючи, ще ніхто в історії не скрахував. І ми здобудемо собі велику честь своєю працею, але працею совісною і такою, що її Бог хоче та конечність вимагає. Тому то Парохіяльні Читальні „Скали” се очевидно одинокі товариства, що дають нам священикам можність поза церквою виховати віруюче потомство, що на будуче малоб становити в народі сильні кадри властивої й основної культуризації всего українського народу. Це осередок, в якому скупчити належить нашу головну чуйність, енергію, пильність в ділянні, любов і щирість до праці.

Щоби створити всесторонну ідеольогію „Скал” та поширити й оживити діяльність тої орґанізації, треба передовсім літератури, тобто ріжних, а головно практичних рефератів передовсім про спосіб закладання „Скал”, про зміст праці в них, про те, як боротися з ріжними перешкодами, робленими „Скалам” з ріжних сторін і т. д. Невеличкі книжочки, ясно писані, популярні і приступні ціною ширшим кругам, можуть належно висвітлювати всі життєві справи з катол. становища. Під сим оглядом „Скали” ще дуже убогі. Диспозицію до такої письменничої праці можна знайти в Пастирських Листах нашого Високопреосвященного Архипастира Григорія. Праці писані на тій основі можна поміщувати в „Новій Зорі” і „Правді”.

Під сим оглядом є в нас великий манкамент. Одні не стараються докинути цеголки до будови такої літератури під викрутом, що, мовляв, часу брак, інші малиб час і не одно цікаве моглиб написати, але в своїй хоробливій скромности бояться, щоб їх не посудили, що вони тим робом шукають собі „зглядів” у Духовної Власти. І так та справа лежить облогом. А з противної сторони ворог наступає постійно, безоглядно, рішучо, не бавиться в ніякі сентіменти, з одною ціхою на цілому фронті: до тла знищити свого противника, себто нас. Еспанія, що крівавиться в братовбийчій війні, дає нам яркий примір висліду нашого занедбання. Червоні вирізують там безпощадно епископів, священиків, світських католиків і націоналістів і взагалі всіх, що їх вважають противниками своєї ідеольогії. Такої страшної масакри людей і то зовсім невинних ще світ не бачив, як се діялося з початком революції в Росії, а сьогодні в Еспанії. Картини знищення такі великі і страшні, що навіть подібних історія не знає. Се чейже повинно нас загріти до негайної орґанізації самооборони в Імя Христа, передовсім, словом голошеним і писаним. І один і другий спосіб самооборони треба чим скорше вихіснувати і до діла взятися! Слабо ділати, значить капітулювати, що нам принесе заслужену кару. Наступ противника відбувається вперто й послідовно. Коли виходимо з заложення, що Христос все з нами, то йдім сміливо вперед, несучи прапор відродження всіх народів світа і застромлюючи його твердо на наших „Скалах”.

о. Марко Ґіль (Яргорів).

Число самогубств в Польщі росте

Головний Статистичний Уряд зладив статистику самогубств у Польщі в 1936 р. В м. р. занотовано в цілім краю 4.451 самогубних замахів, в тім 2.598 зі смертельним вислідом. В порівнанні з 1935 р. число самогубств збільшилося о 332. Мужчини виконали загалом 2.576 самогубних замахів, жінки 1.875. Пересічно на 100.000 мешканців припадає 13.1 самогубних замахів. В містах наложило на себе руку 2.772 осіб, в тім 1.405 мужчин і 1.367 жінок, на селах 1.679 осіб, в тім 1.171 мужчин і 508 жінок. Найбільша скількість самогубств припадає на Варшаву, а саме 826. У воєвідстві лодзькім занотовано 472 самогубства, у львівськім 416, у шлезькім 383, в келецькім 309, у варшавськім 250, познанськім 236, люблинськім 235, краківськім 216, білостоцькім 208, виленськім 162, волинськім 154, станиславівськім 141, тернопільськім 126, поліськім 96, новгородськім 93. Число самогубств після віроісповідань представляється так: особи римо-католицького віроісповідання 3303 самогубств (14.9 на 100.000 мешканців), гр.-католицького 297 (8.3), православного 285 (7), евангелицького 166 (19.2), мойсеєвого 366 (11.4), інших віроісповідань 34.

Заграничні капітали в Польщі

„Польска Ґосподарча” подає отсі цікаві дані про анґажування заграничного капіталу в господарському житті Польщі: Найповажнішу участь в капіталі акційних спілок в Польщі мали капітали: французькі (27,1 прц.), американські (19.2) прц.), німецькі (13,8), бельґійські (12,5). Французький капітал в сумі 391 міл. зл. виступає найсильніше в промислі нафтовім (136 міл. зл.), ґірничо-ґутничім (133), волоконнім (68), електрівнях (17 і пів міл. зл.) і т. д. Американський капітал — 277 міл. зл. — ґрупується в промислах: ґірничо-ґутничім (181 міл. зл.), нафтовім (63,5), волоконнім (19,5) і т. д. Німецький капітал — 200 міл. зл. — заанґажований найсильніше в ґірничо-ґутничім (90 міл. зл.), в електрівнях (50), в металевім промислі (12) і т. д. Бельґійський капітал — 181 міл. зл. — має найбільшу участь в електрівнях (77 міл. зл.), далі в промислі ґірничо-ґутничім (29), в транспортово-комунікаційній групі (27) і т. д.

Совітські зелізниці завалені

Большевицька ґазета „Гудок” пише, що на 25 головних зелізничих вузлах 20 тисяч вагонів гамує рух потягів. Головна причина того, пише „Гудок” зла орґанізація формування потягів. Крім того за параваном принагідних недотягнень треба шукати закаптурених ворогів соціялістичного будівництва.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Трагедія православя

П. з. „Традиція перетріває в народі" „Українські Вісти" в 84 ч. пишуть м. ін.:

Чужа, московська, еміграційна, етапова — як її хтось слушно назвав — вища духовна влада православної Церкви запропастила своєю руїнницькою політикою богато здорових для Церкви й народу корисних моментів, сліпо й безсистемно (а може у цій безсистемности й лежить саме система!) йдучи по лінії, що, продиктована вимогами досить короткозорої політики, довела до повного хаосу, безладдя й декадансу сучасного православія. — Коли поїдете сьогодні на Холмщину, чи Полісся, (не кажім вже про підляшське село) почуєте там у церквах, якщо ще їх не закрили, православну службу а то й проповідь — в польській мові. — Ніхто там вже й не дивується, що священик по польськи у церкні править. Аджеж сам митрополит у Варшаві створив прецеденси. Дарма, що їх потім відкликав, запізно, не помагає, пан староста не все хоче (про це інформує часто само „Слово" й його „Польска Строніца") зрозуміти нюянси православного владики. — В дискусії, що почалась від „Діла", а потім перейшла на сторінки „Слова" „Церкви й народу", „Волинського Слова", а з галицьких видань: „Нової Зорі" та знов „Діла" — найбільш самопевно забирали голос т. зв. „православні діячі", люди, що свої „православні спеціялізації" зачинали ще за „добрих царських часів" часто-густо видаючи крикливі панегірики у честь „дома Романових" або інших московських „неділімостей". Тож не диво, що ці люди не потрапили як слід оцінити трагізму сучасної ситуації українського православного населення, висловлюючи рожеві надії, що всеж таки так зле не е, бо на Волині — мовляв — йде українізація богослуження, а дух правосл. Церкви — український. — Треба поборювати того роду солодкаві оцінки ситуації, що пахнуть хахлацько-покірливою ментальністю. Правдива дійсність не виглядає так рожево.

Дня 6, 7 й 8. IV. радили чергові з безконечних зборів представників прав. Єрархії й уряду над справою скликання генерального Собору, що мавби дати якусь юрисдикцію православній „автокефальній" Церкві. Слідуючі збори відбудуться 13—14 травня с. р. Скільки їх ще буде? — В деяких селах на Холмщині, куди на місце вигнаних Москалями священиків Українців наслано чужих, зачинає поширюватись унія. Не така, якби хотілось, але — як кажуть тамошні люди — краща ніж „москвоїдство"... Серед молодих теольогів православних у Варшаві, „україністіческія неблагонадьожності" викривають азефськими методами... — Факти, факти... Скільки їх, хто їх рахуватиме. А над усім важливе питання: що буде далі? — Один зі старих православних священників, сивий, сивенький старець відповів мені так, коли я його спитав на ту тему. — Не плачте. Не журіться. Я вже, бувало, у церкві співати мусів „Боже царя храні". Також співав, мусів. Але народніх традицій нам ніхто не забрав. Серця ніхто нам не видер. Традиція нашої віри перетріває у народі, серед сірої маси, серед вас, молодих, що зпід стріхи вийшли. В мене, бачите, — казав старенький духовник — між книжками старий львівський апостол з українськими наголосами лежить. Навіть іржа його не зїла. Так і ви перетриваєте лихо, як тільки заховаєте традицію.

Хай слова старенького духовника з Підляшша стануть братам православним за символ — символ видержання. — Ортоп.

Проти надуживання святощів

Пишуть нам: „Новий Час" в ч. 85 приніс статтю з підписом Б. Бій Бійченка п. з. „Проти надуживання святощів". В ній читаємо м. і.: „Щораз частіше можна почути на всяких приватних імпрезах (найчастіше на весіллях) при кінці їх наш національний гимн „Ще не вмерла". Від недавна ввівся і приймається, на жаль, на Гуцульщині звичай вживати тризуба як орнаменту в вишивках (напр. на шкарпитках, т. зв. „вапчурах"!). По наших селах тут і там можна завважити білення хат у наших жовто-блакитних барвах. — Не виключене, що ті й тим подібні речі — це вияв патріотизму, привязання до свого, популяризації в масах певних ідей, що криються за названими символами. Всеж сей вияв ніяк не заслугує на толеранцію свідомої й культурної частини нашої суспільности..." „Національних як і релігійно-національних святощів не можна надуживати для чисто приватницьких, дрібних, малих чи утилітарних цілей. Несвідомих того треба повчити, а свідомих „гурра-патріотів", що виявляють свій національно-політичний патос у співанні національного гимну на весіллі, треба здержати від того надужиття й не допустити до такої профанації загально-національних надбань." В наведеній вище частині статейки поставлено важне питання, чи радше ряд питань. Одначе на мою думку автор не на всі ті питання відповів правильно. Річ ясна, що вишивати тризуб на скарпетках чи вонучках се пониження того символу. Одначе не вважаємо таким пониженням заспівання національного гимну на весіллю, бо оснування нової родини се дуже поважна річ і стоїть в міцнім звязку також з тим, що говориться в гимні „Ще не вмерла Україна". Та розуміється пониженням того гимну булоб, як би його ревіли пяні або підпиті люди, або навіть і не підпиті, але якби його повторяли раз у раз при кождій склянці пива і т. п. Правдою є, що нації, які осягнули свою державну тепер старанно усувають уживання державного символу з приватного життя: одначе вони не робили того тоді, коли не мали своєї держави. — (н).

Примітка Ред. „Нової Зорі": Та важна справа вимагає докладного передискутування і виаргументування того, коли можна, коли не можна і коли треба уживати національного гимну, гербу і красок.

„Земля!..."

„Курієр Варшавскі" подає отсі способи, як запобігти „курченю сен польскего стану посядання" в Сх. Галичині:

„Покликати до життя — а радше відновити Суди Чести для дідичів у справах продажі землі в чужі руки. Та установа мала великий успіх підчас займанщини. Ще суттєвіша, нечувано важна, справа се створення з суспільних фондів кредитової інституції, яка взялаб у свої руки справу фінансування приватної парцеляції. Коли можемо сьогодні з великим смутком ствердити, що осадницька акція дала фатальний вислід тому, що осадники випродували землю, причому подавляюча більшість тієї землі переходила в чужі руки — треба, щоб контролю над цею парцеляцією виконував суспільний уряд, парцеляційний банк, через який мусілаб переходити кожда приватна парцеляція. Мусілаб — бо треба створити критерій моральної засади, мусілаб, бо треба ратувати польську землю, на якій лежить надто багато костей наших батьків, щоб могла колись обернутися проти нас, як земля не наша, чужа! — Ця земля кличе голосно: рятунку! Домагається своїх прав. Мусимо почути її голос і відповісти на нього голосно, кілько є нас Поляків, твердих, що не торгують національною гідністю! Земля, памятаймо, земля!"

Чому ОЗН не рушає з місця

„Слово Поморске", орган вшехполяків, заповідає, що полк. Коцови не вдасться притягнути кругів „народових" до Озоня і пише м. ін.: Бо дотепер ніщо не змінилося в опінії суспільности. Не щезло в усякім разі найглибше переконання, що національна консолідація може наступити тільки під двома услівями: 1) на основі програми щиро національної і новочасної, 2) без участи менерів травневого табору. Без того ніхто не рушиться з місця, хочби покликувався на підпертя найвисших чинників у державі. Полк. Коц спер свою заяву по части на засадах народової (себто н. д.) програми, але зробив се так половично, напр. в жидівській справі і так нефортунно, напр. в справі взаємин Церкви з державою, що ніякий народовець не міг признати за свої таких засад. Другим фатальним блудом полк. Коца був уже добір співробітників на головні становища своєї партії. Нікого там нема зпоза давного ББ і майже нікого з незалежного обивательства. Тесаме з часописами, що їм повірено плекання ідеольогії нового сторонництва як його офіціяльним органам. Чи напр. можна собі представити, що видавництва замазані дощенту політичним банкроцтвом і фінансовими махінаціями, здібні „консолідувати" нарід? Словом, коли нове сторонництво послугується людьми й апаратом давного ББ — інакше не могло статися, тільки мусіло дійти вже по 6 тижнях до застрягнення організаційної акції ОЗН (Обозу Зеднočеня Народовеґо). (Глос Народу, ч. 103).

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

Де керма політики?

Сіоністична „Хвіля" в ч. 6489 принесла на сю тему такі погляди:

Ніколи ще від часу закінчення світової війни дипльоматичний рух в Европі не був такий оживлений як в останніх місяцях. „Бачимо, що державні мужі незвичайно чуйні, зміняють краски з дня на день, як хамелеони. Европа мов шахівниця, на котрій не два, але десять керманичів політики розіграє партії. Заскочений зручними потягненнями інших, кождий з тих грачів реагує зі свого боку зміною позиції, не дбаючи зовсім про перестерігання якоїсь послідовної лінії. — Тільки від часу до часу ініціятива диригування грою переходить до іншої руки. Нема сумніву, що в останнім часі той провід перебрала Італія. Італія веде політику двоторову, а навіть кількаторову. Розбиття Малої Антанти зовсім не конечне для Муссоліні. Договір з Югославією мав у першій мірі иншу ціль. Італія се тепер кольоніяльна імперія. Найважніша справа для неї забезпечення африканських кольоній через опанування Середземного Моря. Тій ціли служило порозуміння з Англією. І договір з Югославією відноситься головно до охорони інтересів Італії на Середземнім Морі. Муссоліні боїться тільки одної небезпеки: появи російської фльоти на тім „Маре нострум". Перешкодити тому має Югославія, тому запобігти має й Туреччина, з якої представником Рушді Аррасом Муссоліні радився в Медіоляні. До того має причинитися також Румунія. Її також сподіється позискати Муссоліні, коли не шляхом двостороннього договору, то шляхом договору з Малою Антантою як цілістю. — Кількож користи принісби Італії такий договір! Тут відкриваються інші перспективи політики Муссоліні. Та Муссоліні зовсім не думає бути пахолком ні навіть союзником Німеччини на середньоевропейськім обшарі. Все його відношення до Німеччини Европа хибно інтерпретує. Німецька пропаганда розголошує, що істнує римсько-німецький „бльок". А італійська преса ніколи не вживає слова „бльокка" і пише послідовно тільки про „кольлябораціоне", „співпрацю". Договір з Німеччиною се для Муссоліні тільки один з політичних знарядів, зовсім не вісь. Сам вживає його для „блюфу" і не має нічого проти того, щоб і Берлін „блюфував" ним там, де се може придатися. Щож до Европи середньої і полудньово-східної, Муссоліні не тільки не підпирає змагань ІІІ-ої Німеччини, а протиділає їм. Йому зовсім не на руку, щоб Німеччина поширювала там свої впливи шляхом торговельної виміни, яку оплачує не готівкою, а товарами. Він воліє збільшити вивіз Італії до тих країв і рівночасно забарикадувати Німеччині шлях до Бреннеру. В тім напрямі може віддати йому найліпші прислуги якраз Мала Антанта, сильно злучена і сцементована з Австрією й Угорщиною".

Коли кріза скінчилася

В хвилі, коли ми не тільки осягнули „дно кризи", але зачинаємо скоро підійматися вгору конюнктури, широке поле праці отвирається передовсім для тих, що мають менші або більші засоби і можуть творити власні варстати праці.

Кожде тягнення Державної Льотерії — а є їх дванацять на рік — приспорює краєви капіталістів, що розпоряджають плинною готівкою, так дуже бажаною при всяких починах господарського характеру. Ту саму додатну ролю відіграло також закінчене дня 16 квітня тягнення третої кляси тридцять восьмої Льотерії. В нім розльосовано вісім тисяч виграних на загальну суму 2,089.750 злотих.

Головною виграною тої кляси, що виносить сто тисяч злотих, поділилися мешканці Горішнього Шлезьку, працьовники промислових заведень: пп. Е. Г., К. Л., М. Р. і Г. К. Кожда з тих осіб одержала двацять тисяч злотих на чвертку щасливого льосу ч. 174201.

Чимало грошей вплинуло до Ломжі, бо там мешкають власники поодиноких чверток ч.58488, що на нього впала виграна сімдесять пять тисяч злотих. Поділяться тою сумою два купці, військовий і судовий возний. Друга виграна тої самої висоти припала мешканцям столиці Варшави на ч. 151025. Поодинокі чвертки належать переважно до представниць гарного полу.

По пятьдесять тисяч виграли числа: 150083 (Варшава) і 72363 (Ліско, львівське воєвідство). І в цім случаю щастя дописало паням, які — се треба признати — розуміють користи, що їх дає гра на Державній Льотерії, і беруть у ній масову участь. Очевидно, всі згадані особи будуть мати тепер тільки один клопіт: якнайлучше примістити свої гроші. Та се вже виходить поза рамці сего звідомлення.

Вже незабаром, бо 7 травня, зачинається тягнення четвертої кляси. Її головна виграна виносить, як відомо, міліон злотих. Отже треба памятати про відновлення льосу, щоб уникнути зайвих трудностів.

ТЕОФІЛЬ КОСТРУБА

„Реформовані” (кальвіністи)

і їх підлазка до волинських Українців.

З приводу статті дра Гладиловича в 73 (411) ч. „Українських Вістей“ з 3. IV. 1937 р.

В останніх часах, у добі здеморалізування і зматеріялізування суспільностей, серед усіх верств населення легко знаходити людей, що остигли до релігії й не мають привязання до своєї Церкви. На ослаблений національний орґанізм кидаються бакцилі безбожництва і його союзників — ріжнородних єресей. Знаємо добре, як нпр. воюючий матеріялізм большевиків умів своєчасно підлабузнюватися до українського націоналізму, вказувати на ніби-то „спільний інтерес” національно настроєних Українців і большевиків у протипольській боротьбі. Як се скінчилося, відомо: з одного боку скріпилися большевики й перестріляли своїх давніших наївних служок, а з другого боку в Польщі наступив упадок УНДа, і то без ніякого висліду.

Очевидно, подібні вигляди заповідаються й на іншім полі, а саме — на релігійнім. Думаю про діяльність ріжнородних сект, що розвивають свою пропаґанду серед Українців, так православних на півн.-західних землях, як і серед католиків у Галичині. Ми назвали єресі союзниками большевиків. Се потверджують факти. І так Троцький (Лейба) у своїй автобіографії спеціяльно поручає большевикам піддержувати секти, бо вони дуже добре помагають до розсаджування Церкви (як католицької, так і православної). Згідно з тим большевики й поступали — в їх таборах находилася сектанська література. Призначувано її для людей, що не могли просто порвати з усякою релігією й просто стати на матеріялістично-безбожницькім становищі. Тому давали їм фальшиве христіянство як приготування до повного безбожництва й ослаблення Церкви. Ленін казав, що одинокий поважний противник большевизму се католицька Церква. Добрий отже кождий союзник, що старається її розбивати. Тут якраз свій свого пізнав — і пішли разом: большевизм і єресь проти Христа й Його Церкви.

Серед правдиво „вавилонського стовпотворення”, яке уявляє собою сорокате множество сект у своїй фальшивій науці і взаїмнім поборюванні себе (єдино-можливий наслідок „вільного пояснювання” св. Письма), звернемо увагу на т. зв. „реформованих” протестантів, себто кальвіністів. Вони ніби-то й відпекуються від крайних, жидівствуючих сект (антитринітарів-аріян, „бадачів”, суботників), але очевидно тактика їх спільна з усіми іншими еретичними сектами: крім свого „свобідного пояснювання” св. Письма й деяких богослужень, на думку кальвіністів подібних до первісно-христіянських, вони звертають свою увагу в напрямі підкопування Церков католицької і православної. Обі сі єрархічні Церкви, що мають апостольську сукцесію в єпископськім наслідстві від апостольських часів, се предмет поборювання для кальвіністів. Особливе поле діяльности кальвіністів є на Волині. Вишукуючи слабі місця нпр. у православній Церкві й то чисто світські, що не мають нічого спільного з доґмами і вічним спасенням (незукраїнізоване Богослуженя прав. Церкви, переважно московська єрархія й ін. несуттєві для Церкви справи), кальвіністи дискредитують ту Церкву своєю з о в н і ш н ь о ю українізацією, щоб лише відтягнути православних від їх єрархічної Церкви. А вже особливо гостро звертається їх вістря проти католицької Церкви в західнім і східнім обряді.

В ненормальних церковних відносинах на Волині, де може бути богато невдоволених, є дійсно та „мутна водиця”, в якій можна прекрасно ловити людські рибки на гачок єреси. Очевидно „реформовані”, маючи під руками такий легенький терен до „місійної праці”, не мусять шукати аж далеких поган, щоби їх навертати...

Останні числа кальвінського часопису „Шлякем реформації”, що виходить у Вильні, приносять матеріял дуже цікавий і вартий поважної застанови.[1]) Зокрема цікаві тут місця, що відносяться до Українців. В ч. 5—6 з 1936 року є звіт з конференції „Протестантської Ліґи”, що відбулася в днях 21 — 23 вересня 1936 р. у Подєбрадах (стор. 18 — 20). Для нас тут особливо цікаві дві точки: про „євангелицький” рух серед Українців у Польщі й про мішані подружжя. Про сі дві справи були окремі реферати й резолюції на конференції. Про „евангелицький” рух серед Українців у Польщі референував др. Л. В о л ь м е р. Ближче не подано нічого про сю справу. Щойно з резолюцій подано таку:

„Ліґа дякує Богові за евангелицький рух серед Українців і взиває церкви а також союзи, що належать до неї, щоби сей рух підпирали молитвою й жертвами” (с. 19).

В нашій звичайній і зрозумілій мові значить се, що кальвіністам (чи загалом т. зв. євангеликам) вдалося вже відірвати частину людности від наших традиційних, історичних Церков, католицької і православної. На іншому місці читаємо, що збираються ті українські „евангелики” разом з іншими головно в Р і в н і м. Там 13 вересня 1936 р.

„на спільне богослужения для евангеликів всіх віроісповідань зібралися в лютерській церкві Поляки, Німці, У к р а ї н ц і й Чехи... (Були там гості, що виголосили дві промови, з яких) другу промову... переклав на у к р а ї н с ь к у мову кс.[2]) Бучак зі Львова... Зерна слова Божого, кинені достойними гістьми, зблизили в той день окремі віроісповідання й н а ц і о н а л ь н о с т і Волині” (с. 14—15).

Про Волинь маємо дані й у числі 1 з 1937 р. А саме в О з е р я н а х відбувся в днях 10 — 18 січня ц. р. щорічний курс для учителів недільних шкіл, що їх провадять кальвіністи по ріжних місцевостях Волині. Довідуємося звідси м. ін., що „інші прелеґенти порушували теми, звязані з повстанням й історією в о л и н с ь к и х п а р о х і й. Обговорювали відношення евангелицько-реформованих парохій на Волині до Виленського Синоду й висловили щире признання для жертвенної праці Najprzewielebniejszego Księdza Superintendanta Generalnego Michała Jastrzębskiego, що продовж 40 літ ніс витривало слово Боже до наших в о л и н с ь к и х братів” (с. 29).

Очевидно як на витривалу сорокліт-ню працю тих кілька волинських парохій кальвіністів (їх не названо, може зі скромности) не великий успіх, — але всетаки приємно помістити в своїм власнім орґані таку сердечну подяку для себе. Бож то якраз ксьондз Суперінтендант Генеральний в 39 році своєї місійної праці почав видавати „Шлякем реформації”. Він і начальний редактор того часопису. Тепер користаючи з вище схарактеризованих відносин на Волині кальвіністи хочуть скріпити свою

[1]) Szlakiem reformacji. Organ wileńskiego kościoła ewangielicko-reformowanego. Wilno. 1936 (Rok I) nr. 5—6 i 1937 (Rok II) nr. 1.

[2]) Титул сей, очевидно, лише що так скажу, гоноровий, бо важних свячень кальвіністи не мають.

Г. ФОРТІНЕ 2)

Зеркало

Японська казка про те, як посварилися і погодилися Кікі і Кіку.

Тимчасом джінрікі прийшов знов до дому, аби трохи налюбуватися рисами обличча свого батька. Коли заздрісна жінка побачила його нараз перед собою з виразом несподіванки і загадочним усміхом на обличчі, вибухнув її гнів з дивною силою: Вона закричала:

— Ти неробо, ти невірнику! Ти зрадив мене задля другої, що тобі розум відобрала.

І держачи зеркальце в руці, кричала чимраз лютіше: Таж я її знаю, знаю її добре! Ну, тай сподобалася тобі така потвора! Дивно мені, де ти свої очи подів. Стидайся, ти безглуздий! Задля такої машкари мене покидати?! Ще за двацять літ буду краща, ніж се погане сотворіння!

Джінрікі не знав, що з ним діється. Досі ще він не добачив, що жінка держить зеркальце в руці і тому не розумів її гніву, не знав звідки взялась у неї така заздрість.

— Якто? став він говорити до неї миленько, я мавби тебе покидати, моє золото? Моя голубко, моя Кіку, що ти таке говориш? Я лиш тебе люблю, тебе шаную, як —

— Мовчи, не підлещуйся, бо ще удавишся, ти брехуне!

І при тих словах ткнула йому під сам ніс загадочний предмет.

Джінрікі все ще не міг полапатися та став її ще сильніше увіряти:

— Лиш тебе люблю, лиш тебе. Чогож так сердишся на мене, моя голубко? Хіба задля тої плиточки? Ну, правда, я не повинен був таїти її перед тобою, але я не знав, чи її тобі показати. Таж се прецінь річ освячена духом Будди. В ній появляється достойне обличчя мого батька!

І джінрікі подав їй назад зеркальце.

— Ти мене не здуриш своїми вимівками, відповіла жінка сердито. Щей важишся говорити, що се не образ якоїсь вітреници?

І знов їздила йому зеркалом попід сам ніс.

А потому знов аж заходячись від плачу, говорила ледви чутним голосом: Ох! А я мала тебе за такого мудрого, за такого доброго!... Тут нараз обтерла собі сльози і розсипалася знову: Ти нужденнику, гірший від всіх других. Але почекай, я тебе навчу! І знов зайшлася від плачу та піднесла зеркало в руці.

— На, подивися, та скажи мені, чи та машкара хоч трошки гарна!

— Бідна моя Кіку мабуть з розуму зійшла, промовив вкінці джінрікі та зітхнув глибоко.

— Що, то я з розуму зійшла?! Я?! Я тобі зараз покажу, що ні! Викину той образ на вулицю в болото і тебе разом з ним. Мовчи лиш, не договорюйся!

— Та вже мовчу!

— Знайже, що ти зрадник, котрого боги будуть тяжко карати!

— Годі вже, люба Кіку. Вір мені, кажу тобі вже сотий раз, що то образ мого батька і присягаю тобі, що лиш тебе люблю. Придивися лише добре його рисам, його бурим очам, смаглявому обличчю. Глянь на те високе чоло, на ті уста, що усміхаються. Ну, подивися, кажу!

Але Кіку не могла вмовкнути. Так дійшло вкінці до острих слів, а від слів і до бійки, котрою після японського звичаю кінчаться всякі спори.

Переляканий криком став коло плота сивоусий чернець, що ледви сунувся вулицею, та почав розпитувати про причину неспокою.

— Здається мені, що ви тут чогось сваритеся. Огірчуете собі і без того короткий час життя.

— Ах, всечесний отче, відозвалася Японка. Представте собі моє нещастя! Кікі має коханку, хоч ледви може вижити жінку!

— Я найшов се на вулиці, сказав джінрікі, показуючи зеркало — і за кождий раз, коли до него загляну, то виджу в нім образ мого покійного батька, як

діяльність; на жаль їм справді вдається збаламутити декого. Користаючи з існуючих відносин, рівенські й інші „євангелики" роблять підлазку й до Українців, щоб їх збаламутити й відтягнути від традиційної православної Церкви, або не допустити їх до переходу на св. Унію.

Ще коротко згадаю про дві справи, що ними займається „Шлякем Реф.", а саме: справу мішаних подруж і справу большевизму. На згаданій вище Конференції Протест. Ліги з вересня 1936 р. були спеціяльні реферати про мішані подружжя. Згідно з ними серед „євангеликів" в Німеччині є 44% мішаних подруж (з католиками й католичками), в Чехословаччині 30%, в Польщі 12%. В резолюціях рішено:

„В справі мішаних подруж прийнято внесок шведської групи, що спирається на фактах, поданих з ріжних країв, і кінчиться просьбою до євангеликів світа, щоб виступати проти нетолерантного, а для церков*), держав і совістей незносного католицького права про мішані подружжя, поки не наступить нове управильнення того права, що буде вможливлювати мирне співжиття громадян" (ч. 5-6, 1936, с. 19—20).

„Незносність" католицького подружого права полягає на тім, що при заключуванні подруж між католиками й некатоликами наша св. Церква ставить умову, що діти мусять бути виховані по-католицьки. Сектантів се дуже болить, бо через те вони тратять молоде покоління. Та кождий хіба розуміє, що вийшлоб, коли батько вчивби дітей напр. по-сектанськи, а мати по-католицьки! Яка трагедія булаб у молодих душах! Се байдуже сектантам, нехай подружжя буде нещасливе, а діти душевно зломані, розсварені з батьком чи матірю, — щоб лише баламутити й ослаблювати Церкву...

Відношення до большевиків у „реформованих" видимо неконсеквентне й з ґрунту фальшиве. З одного боку кальвіністи осуджують большевиків, говорять, що вони безбожники, що перфідні, бо не пустили сектантської біблії до своєї держави, а з другого — бачать щось цілком інше. Се інше проявляється або в „засадничих" статтях, або в відношенні до пробольшевицьких компромісовців. Нпр. найновіше число „Шляку Реф." згадує про французького письменника А. Жіда, що ось недавно вернувся з Совітів. Як відомо, Жід був завзятим радянофілом і затроював Францію своїми пробольшевицькими творами. Отже довідуємося, що він був і є... кальвіністом (с. 28)! При тім не зазначують, що Жід був злим кальвіністом, коли був радянофілом, бо в них рівночасно можна бути членом їх секти і тим, чим був Жід. Значить можна бути рівночасно кальвіністом і большевиком. Дальше те саме число „Шл. Р." стає в обороні З. Н. П. („Звйонзку Научицельства Польскеґо"), що в католицьких кругах має марку комунізуючого, а бодай ляїцистичного. „Євангелики" боронять „Звйонзек"... але про „Пломичек" і інші обяви, характеристичні для того „Звйонзку", кальвіністи мовчуть.

Очевидно, головна ціль „євангеликів" — поборювання католицької Церкви, а не большевизму. Для них большевизанти — приємні люди і „вспулвизнафци", а католицьке духовенство — лише „агенти Ватикану" („Шл. Реф." 1937, ч. 1, стор. 21). Такі то „християни" баламутять волинських Українців — і тим роблять найкращу прислугу большевикам.

*) Очевидно т. зв. церков протестантських.

виглядав тоді, коли я ще був маленький, а він гойдав мене на коліні.

— Не вірте йому, всечесний отче, говорила крізь сльози Кіку. Я там виджу образ якоїсь вітрениці. Аби тому заперечити, то він видумав собі таку байку...

— Подайте мені це скло, перебив їй чернець. Взяв зеркало до рук і глянув на него з виразом зачудування. Протер собі кілька разів очи... то знов широко їх отвирав... Аж по добрій хвилі погладив собі чернець рукою вус і промовив поважно: Ви обоє дурниці говорите. Помиріться та жийте дальше в любови і згоді. Я тут не бачу ні твого батька, Кікі, ні твоєї суперниці, Кіку. Видно, що ви якось зле бачите. Або може якась чародійна сила заслонила вам очи полудою. Лиш мені боги звіщають правду. Та плитка показує в найвірнішій подобі, якої ніяка людська рука не може зробити, образ всечесного черця з поморщеним обличчям і сивим вусом, черця, що розпращався вже зі світом.

Тому моя повинність: взяти сей цінний дар Будди до нашого храму і там зложити його на вічні часи.

І чернець заткнув зеркальце за пояс, попращався з посвареними супругами і пустився поважно в дальшу дорогу. Здалека ще було чути, як клапали його сандали. А Кікі й Кіку кинулися одно другому на шию та стали промовляти до себе найсолодшими і найщирішими словами.

Білорусини про нас

Др Ст. Грынкевіч: У братоу Українцау. Выданьне „Беларускай Крыніцы". Вільня 1936 год. Сторін 88, формат 20.5 × 14.5 цм.

Білоруський діяч др Ст. Гринкевич разом з іншим білоруським діячем інж. Климовичем рішили відбути подорож до Львова, щоб побачити зблизька Українців і українське життя. Задумали— зробили. І одного дня в літі 1936 р. опинилися на стації у Львові. Тут передовсім звернуло їх увагу, що Українці в трамваях і на вулицях говорили по українськи. Се зараз викликало в дра Гринкевича сумне порівнання: „у нас у Вільні, нажаль, інакш..."

Оба білоруські прогульковці замешкали в „студенськім" покоїку в „Народній Гостинниці" і рішили побути у Львові кілька днів, щоб „як найбільше видіти, як найбільше почути, щоб навчитися від людей, як треба жити, щоб змінити свою долю на красшу". (ст. 5).

Др Гринкевич списав свої вражіння і печатав їх в білоруській ґазеті „Беларуская Крыніца" і потому зробив окрему відбитку. Перший розділ книжечки присвячений „Просвіті". Автор репортажу подає короткий історичний вступ, як прийшло до оснування „Просвіти", коротко описує її діяльність та її видання. Вкінці згадує про „Просвіту" на еміґрації. Другий розділ присвячений т-ву „Союз Українок". При тім заприміче, що хоч та орґанізація немолода, бо в 1934 р. обходила 50-ліття істнування, то мимотого не має своєї написаної історії. „Бо — каже др Гринкевич — Українці не вміють давати як найскорше гісторіософічно-фільософічного фундаменту під кождий, хоч трохи важний, орґанізаційний почин" (ст. 21). Закид справедливий. Дальше слідують короткі репортажі про „Рідну Школу" і радикальну „Самоосвіту". Про сю останню автор інформувався в дра Матвія Стахова. Він заявив білоруським гостям, що ідеольоґію „Самоосвіти" можна булоб назвати „народно-демократично-поступовою". Що за скромність! Чому не сказатиб, що се видавництво радикалів, які мають звязок з II Інтернаціоналом. Окремий розділ присвячений пресі. Автор репортажу вичисляє українські пресові орґани, але не всі. Він виразно не згадав ні одного з українських католицьких часописів!*) Не знати чи автор будучи лівих переконань сам з власної свідомої волі зіґнорував українську католицьку пресу, чи може якісь провідники по Львові так його опроваджували. У всякому разі се поважна люка в репортажі. Автор не згадує ще богато інших українських установ у Львові. Нпр. ні слова про Наукове Товариство, про його Музей і Бібліотеку.**)

Нема також згадки про Національний Музей, про старі українські церкви, не згадує ні словом про монастир ОО. Василіян. І оправдується автор, що не було часу всего оглянути. Та коли був час вичислити всі ліберальні ґазети, то можна було бодай згадати про католицьку працю і надбання.

Вкінці ще є розділи: про „Сільського Господаря", про українську кооперацію, Маслосоюз, промисл і торговлю і лікарські установи. Книжечка кінчиться розділом „висновки". В нім автор стверджує, що пропаґанда білоруського життя між чужими, зокрема між Українцями, невистарчаюча. Та можна сказати, що й Українці ще дуже богато мусять зробити, щоб поставити пропаґанду своєї справи на відповіднім місці.

Помимо згаданої недостачі книжечка дра Гринкевича всежтаки цінна як перша більша спроба взаїмного пізнання себе двох найбільших народів в Польщі (поза Поляками). С. Г.

*) Тільки при докладнім описі преси Тиктора, яку він називає „чистою" в значінні безпартійної, пише таке: „Тыктор ня кідаў лёзунґаў партыйных. Ён узгадаваў новых читачоу, не одбіраў нікому іх. Прэса партыйная прыняла яго ворожа. Змаганьне пайшло востраe між іншым і з „Ділом". Сяньня паміж імі пакт неагресьі; треба думаць, што гэты пакт означае перамогу концэрну. Была гарачая война з кругамі клерыкальнымі (біскуп Хомышын). Сяньня і тия не нападаюць". — Ось так др. Г. тільки посередно згадав католицьку пресу, ту саму, що здавна найбільше уваги присвячує Білорусинам і видала навіть велику політичну працю п. з. „Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі" та в ній боронить права на національний розвиток Білорусиннів таксамо, як боронить права власного народу.

**) Хто був у Львові і не оглянув Бібліотеки НТШ та взагалі всіх його установ, той не бачив найважнішої культурної організації, здвигненої силами всеї України. Ся бібліотека найбільша зі всіх під оглядом книжок, ґазет і всяких видань Українців і про Українців. Більшої нема навіть у Києві, хоч там є Бібліотека з міліоном книжок, але у Львові, в Бібліотеці НТШ найбільший і найлучший добір „Україніків".

ПОПИС ЖІНОЧОЇ ГІМНАЗІЇ

Гімназія СС. Василіянок у Львові при вул. Длуґоша урядила Шевченківський концерт в суботу 17 с. м. у власній салі, в домі заведення. Сцена прибрана скромно, але гарно: на головній стіні сцени на тлі килиму образ Шевченка, прибраний рушниками і галузкою смереки. Перед сценою вазони. О год. 6.20 виступив на сцену хор учениць в мальовничих народних строях і відспівав Заповіт. Уч. Т. Левицька відчитала короткий реферат про Т. Шевченка. Він був добрий тим, що був короткий. Аранжери повинні призначати до виголошування рефератів учениць з сильнішим голосом, бо уч. Левицька читала свій реферат місцями надто тихо. Той сам хор відспівав ще потому дві точки: „Садок вишневий" і „Народні пісні". Діріґентка проф. Курилович добре вишколила свій хор і вправно ним диригувала. В хорі визначалися особливо приємні і доволі сильні сопрани. Були дві деклямації. Уч. Темницька віддеклямувала „Посланіє" Шевченка. Вона наслідувала п. Кривіцьку в голосі, міміці і рухах так далеко, що навіть деякі слова вимовляла з придніпрянська. Друга декляматорка уч. Пирогівна відзначалася особливо дуже гарним народним строєм: масивна вишивка на сорочці в однім темно-червонім колірі. Уч. Сенишинівна відспівала дві пісні: „На городі коло броду" і „Як би мені мамо намисто". В неї доволі сильний сопран. Барва голосу приємна. Особливо гарно вийшла друга пісня. Було ще скрипкове сольо уч. Тарновецької і фортепянове уч. Сидорівної. Впорядчики програми вибрали на ті соля короткі і легкі твори українських музик. Вкінці була ще інсценізація Шевченкової поеми: „Плач Ярославни", уряджена дуже ефектовно. Публики повна саля, головно молоді середних шкіл, родичів і гостей. Імпреза робила гарне враження і скінчилася о год. 7.45 вечером.

Відозва

До Українців Покуття!

Рада Української Бурси в Коломиї веде від вересня м. р. дешеву ремісничу бурсу для хлопців. Удержання в цій бурсі виносить 10—15 зл. місячно, двох удержуємо безплатно. Питомці бурси се головно учні місцевої промислової школи. Зазначуємо для інформації ширших кругів громадянства, що в Коломиї є такі фахові школи: 1) Державна школа деревного промислу, де вчать 4 роки столярства, різьбарства, меблярства, сницерства, а оплата річна виносить около 100 зл. 2) Державна шевська школа. Обі школи для хлопців, приймають по укінченню 6 кляс сільської школи. 3) Фахова школа для дівчат, де вчать крою, шиття білля і т. п. Оплата місячна 5—10 злотих.

В р. 1937 приступаємо до заложення української торговельної школи і однорічного курсу для абітурієнтів. Кандидати всіх цих шкіл знайдуть дешеве приміщення в нашій бурсі, яку маємо намір поширити на 50—60 хлопців і дівчат.

Тепер докладаємо до удержання бурси около 120 зл. місячно з вкладок членських головно місцевої інтелігенції. На справлення інвентара і розбудову бурси потребуємо фондів. В тій цілі звертаємося до свідомого українського громадянства і всіх установ Покуття, до всіх бувших учнів коломийської гімназії і сильніших установ в краю з горячим проханням вступати в члени звичайні з вкладкою 50 гр., або допоміжні з вкладкою 25 гр. місячно. Вписове 1 зл. одноразово. Хто не мігби приступити в члени, того прохаємо хоч одноразовим датком причинитися до піддержання ремісничої бурси. Громада по нитці, бідному сорочка. Прохаємо всі установи, головно кооперативні, памятати при розділі зисків за 1936 рік про підмогу для української ремісничої бурси в Коломиї. Три тисячі кооператив в краю по 1 зл. далоб нам потрібну квоту на закупно урядження для бурси. Більше не прохаємо. Кождий повіт має свої окремі потреби. Сильніші установи дадуть більше і за слабших і за байдужих, які не зможуть чи не схочуть дати. Всякі жертви і вклади прохаємо слати на адресу: Кооперативний Банк ПОКУТСЬКИЙ СОЮЗ в Коломиї ч. конта 1415.

Всі українські часописи прохаємо ласкаво помістити цю нашу відозву, коли можливо в святочних числах, за що згори щиро дякуємо.

За Раду „Української Бурси" в Коломиї
Богдан Дідицький голова,
Михайло Білик секретар.

Лікарський фейлетоник.

Як лічити товстінь

Звичайно думають, що люди товстіють лиш наслідком одного з гріхів головних, а саме обжирства. Та бувають люди, що їм не можна закинути переїдання, а вони мимо того товстіють. Товстіння можуть спричинити недомагання залоз внутрішнього виділювання (пр. щитової, полових). Причиною товстіння можуть бути також забурення в вегетативно-нервовім устрою. Нахил до товстіння може бути дідичний. Коли хто має невеликі верстви товщу на своїм тілі, коли хто „добре виглядає", то се навіть добрий стан: організм має запас товщу, чоловік здоровий і не так легко перестуджується. Та коли зачинає збиратися надмірна скількість товщу, то се хоробливий стан. Людина стає неповоротна, дуже скоро томиться, їй запирає віддих. Небезпечний стан, коли серцеві мязи покриються товщем. Тоді серце дуже скоро томиться. Лічити товстінь повиннося під наглядом лікаря. Люди з нахилом до товстіння повинні вистерігатися товщів і соли. Здержуватися також від зуп, росолів, клюсок, каш і т. п.

З викладової салі

Українська торговля в княжих часах.

Др Роман Зубик виголосив в неділю 18 с. м. в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему: „Українська торговля в княжих часах". Зміст: Початки української торговлі вяжуться з повстанням української княжої держави над Дніпром. Українські князі військовою силою промощували все нові шляхи для української торговлі. Вислідом частих походів наших перших князів нпр. на Византію були торговельні договори, що давали українським купцям всякі удогіднення, яких не мали там купці з інших країв. Українські купці вивозили за границю мід, футра, невільників і деякі промислові вироби. З заграниці привожено матерії, золоті й металеві вироби, зброю, деяку худобу і т. п. Першою формою української торговлі була виміна. Вона відбувалася на ринках. Капіталів, потрібних в торговлі, було доволі в руках Церкви, князів і бояр. Торговельний приватний кредит був досить сильно розвинений. Кредитів уділювано навіть заграничним купцям. Відсотки побирано місячно, за $^1/_3$ року й річно. Відсотки були високі. Князь Володимир Мономах установив провізію 20—50%! (Се вже було очевидно управильненням кредиту, значить зменшенням лихви. — Ред. „Н. З."). Великою перепоною для торговлі були всякого рода мита (на ріках, мостах, ринках) та брак належної комунікації. Найлекший транспорт був водою. Найважнішим водним шляхом був шлях Балтик—Дніпро—Чорне Море. Шлях Дністром дійшов до більшого значіння аж у 12 ст. Сухопутні шляхи збігалися в Києві. Се був головний торговельний центр не тільки український. В Києві сходилися всі шляхи, що вели зі Сходу на Захід. Внаслідок великого розвитку торговлі народне господарство на Україні стояло дуже високо. По свідоцтву ріжних европейських істориків Київ був тоді суперником Византії. З ним не могло рівнятися ніяке західно-европейське місто. Він мав 400 церков, 8 торговиць та коло 100.000 мешканців: на ті часи се було дуже богато. Київ удержував живі взаємини з Регенсбургом, Віднем, Прагою та іншими визначнішими містами середної і зах. Европи. Побіч Києва були на Україні ще инші торговельні осередки як Чернигів, Переяслав, згодом Галич, Володимир, Львів. Важніші українські пристані того часу були: Олеша над Чорним Морем, Руське Село над Доном, Тьмуторокань над Кубаню. Зчасом рвуться звязки Києва зі Сходом, з Арабами й Византією, сам Київ внаслідок татарських нападів підупадає. Зникають українські торговельні оселі і в чужих містах. Торговлю переймають чужинці, Київ стає тільки одним зі звен чужого транзиту. Політичний центр а з ним і торговельний переноситься на Захід. Над Дністром повстає новий торговельний центр Галич. Повстають нові торговельні шляхи, навязуються нові торговельні взаємини з Молдавією, пруськими містами, Фляндрією і т. п. Головним осередком торговлі з пруськими купцями був Володимир на Волині. Колиж повстав Львів, він скоро перебрав ролю Києва, осередка торговлі між Сходом і Заходом. По занятті Галицько-волинської держави Польщею світлий розвиток української торговлі припиняється. Король Казимир не допускав до Львова ніяких купців крім краківських. — Реферат був цікавий, на жаль прийшло всего коло 20 осіб. Правда, се вже пора весняна і на виклади не конче надається, але мабуть кожда інша інтеліґентна суспільність прийшлаб у більшій скількости на такий виклад. Особливо дивно, що не було представників молодшого покоління в більшій мірі. Чи й воно хоче „користати" з кождого позору, щоб ухилитися від зусилля думати?

Присутний.

РАДІО

Радієва палата на парижській виставі. Сегорічна світова вистава в Парижі буде відбуватися під назвою „Виставa Сучасної Штуки і Техніки". Ніщо дивне, що її організатори особливою опікою оточили радіо. Воно становитиме одну з найбільших атракцій тої велитенської імпрези, виконуючи водночас ролю інформатора, пропаґатора і провідника. Крім того радіо підносить перед відвідувачами куртину, показуючи куліси і способи „приготовлення" авдицій та слуховиск. По правому березі Сени, близько мосту Олександра III, знаходиться імпонуючий будинок Радієвої Палати. Се будівля цілком модерна. Її характер згармонізовано з духом радіофонії, вбираючи в пластичні форми той розмах і силу, з якими радіо здобуло світ. Радієва Палата представить публиці ділання радія від хвилі надавання до відбору слухачами. Його поділено на два основні відділи: перший відділ промисловий. В ньому фабриканти в ряді помислових кіосків задемонструють найбільш цікаві експонати радієвого приладдя — і другий відділ, в якому будуть міститися студії, амплїфікаторні і т. п. З тих студій надаватимуть підчас вистави великі концерти та інші імпрези, як напр. „Свято Парижа", „Свято Світла" і т. д. З метою збільшити атракційність Палати, обидва відділи (промисловий і студій) не відділено один від одного. На партері є велика галерія, в якій побудовано кіоски. До сеї галерії прилягатиме досить велика саля, присвячена телевізії. Архитектура того поверху оригінальна тому, що з технічних причин треба було збудувати канал наповнений водою, який має берегти Палату перед повінню на випадок піднесення води в ріці. Той канал має 7.5 м ширини і прикритий бетоновою покривою, яка творить галерію, з якої відкривається, завдяки спеціяльним шибам, чудесний вид на Сену. Та галерія служитиме як льожа для визначних осіб у часі урочистостей на Сені. Головний вхід прилягає до наступного поверху (від вулиці). Той вхід дуже широкий в передбаченні великого напливу публики. Його уміщено напроти великого голю. В ньому буде радієве приладдя, а на стінах — алегоричні різьби і світляні емблеми всіх радіофоній світа. Потім входиться до великої галерії, яка прилягає до поодиноких студій, відділених від галерії склом. Маємо величезну студію для музичних авдицій, дещо меншу для солістів і три зовсім малі студії для відчитів і спікерів. Врешті доходимо до великої салі понад 100 кв. метрів поверхні. Се регуляційна кімната й амфлікаторня. Тут схоплюється і модулюється кождий звук: — „голосніш", „тихше", „скоріш", „вільніш"... Се чуйне вухо радіостації. До згаданого вище голю прилягає також читальня-сальон і бібліотека, де будуть зібрані радієві часописи і книжки з цілого світа. В конференційній салі будуть висвітлювати наукові фільми, що ілюструють поступ та останні здобутки радіотехніки. Широкими східцями входимо на вищий поверх. Знова велика саля з люстряними стінами. Се ревія радієвого промислу. Тут знайдемо цілковиту телевізійну інсталяцію. Організатори і промисловці хотять доказати, що телевізія вийшла вже з пеленок і має намір дотримати кроку радіофонії. Одну стіну тої салі становлять люстра, а друга се шиба, через яку видно велику студію розміром 30 метрів довжини і 18 метрів ширини. Звідти можна буде надавати концерти найбільших симфонічних орхестр і хорів. Паризька Вистава завдяки зусиллям кількадесяти країн представить всебічно, чим зробилося сьогодні радіо і чим буде воно завтра.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Преосв. Василій Ладика, український греко-катол. епископ в Канаді, оповістив до вірних своєї епархії Пастирський Лист з приводу Великого Посту з закликом до християнського покаяння. Зміст: В часі Великого Посту св. Церква звертає увагу головно на отсі три річи: на св. Сповідь, на піст і на покаянні діла. Найперша і найважніша річ, що до виконання її напоминає нас св. Церква в кождий час, а головно в час сорокдневного посту, се св. Сповідь. Бо св. Сповідь се тайна, в якій відзискуємо втрачену ласку, дістаємо прощення своїх гріхів, відроджуємося до нового життя, до неба. Коли ми згрішили, то св. Сповіди не можемо заступити ні покутою, ні милостинею, ні бичуванням, ні навіть совершенним жалем. Се виразна наука св. Церкви: „Як нехрещеній людині потрібна тайна Хрещення, так упавшій по хрещенні людині св. тайна Сповіди" (Тридентський Собор. 14, 1—2). Св. Отці Церкви називають св. Сповідь для грішника „дошкою ратунку по розбитті корабля". Є деякі байдужі християни, що кажуть: Тяжко сповідатися, прикро, понижаючо і навіть неможливо висповідася зі всіх гріхів. Щож відповісти таким людям? Кождий з нас знає, що тяжко сповідатися, та знаємо й те, що ще тяжче перебувати в стані тяжкого гріха. Щодо прикрости у сповіді, то вона прикра тільки для гордих, а не для покірних людей. Те саме і щодо пониження у сповіді. Грішити — се понижує людину, але визнавати свої гріхи — се спасенне діло, бо діло покаяння. Щож до можливости визнавання всіх гріхів, то св. Церква зобовязує зізнавати тільки тяжкі гріхи й то такі, що їх ми собі пригадали по старанному рахункові совісти. Історичний фальш — твердити, що святу Сповідь видумали священики в пізніших часах. Всі знаємо, що коли Христос явився апостолам по Воскресенні, то станув серед них і сказав їм: „Мир вам, як мене післав Отець, я посилаю вас". Потому дунув і сказав їм: „Приймiть Духа святого; кому відпустите гріхи, відпустяться їм, а кому задержите, задержаться". (Йоан, 21—24). Не відкладаймо св. Сповіди в час Великого Посту, коли Церква всіх кличе, взиває й очікує. — Мабуть ніколи не відчувало людство більшої потреби, просити Божого змилування як тепер. Нині, коли йде зорганізована боротьба проти Бога і св. Церкви, коли запанувало загальне негодування всіх верств і станів, коли навіть до родин закралося огірчення, коли кругом нас діються злочини проти всего, що святе на небі й на землі без найменшої призадуми, — то чи ввесь цей многовидний гріх не домагається покути, перепросьби і задосить-учинення за себе і за других? Один з найуспішніших середників, щоб перепросити Бога, се піст. Його виразно домагається Бог на многих місцях св. Письма, його уживали такі великі мужі як Мойсей, Ілия і св. Йоан Хреститель, його вкінці освятив Своїм приміром Сам Христос. — До великодньої сповіди та постних умертвлень додаймо ще добрі діла, головнож: молитву, милостиню та терпеливе переношення всяких хрестів, що Бог у Своїй доброті зішле на нас. — Молімся! Нам треба дуже богато Божих ласк. — Будьмо й милосердні! Милостиня була завсіди великою чеснотою і прикрасою християнина. Вона увільняє нас, по словам св. Письма, від гріха і від смерти. Милостиня для гріха тим, чим вода для горіючого вогню, вона гасить його. Нинішні часи вимагають від тих, яким доля пощастила, щоб звернулися з правдивим духом християнської любови до тих своїх братів, що живуть в нужді, в біді та безробітті. Се велике і Богу миле християнське діло. — В нашому ділі навернення до Бога і християнського покаяння й покути, нехай нам присвічує жертва Ісуса на Голгофті.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС в Луцьку на Волині проти українських селян почався 14 с. м. Обвинувачують двох селян і дві селянки. Се неначе вступ до великого процесу членів Українського Народного Козацького Руху.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ СТАРОСТА Маліцкий іменований тернопільським віцевоєводою на місце дотеперішнього воєводи Білика, що вже обняв урядування у львівськім воєвідстві.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ перевів інспекцію на терені познанського воєвідства.

ВІЗИТА МІНІСТРА БЕКА в Букарешті потреває три дні. Ромунська преса підкреслює велике політичне значіння тої візити.

В КРАКОВІ прокуратор окружного суду др Шипула вже скінчив виготовляти акт обвинувачення проти інж. Добошиньского за відомий напад на містечко Мисленіце в літі м. р. Добошиньский буде відповідати перед судом присяглих в червні с. р. Йому загрожує кара від 5 до 15 літ тюрми. Акти справи обіймають 16 томів.

СТАЛІН віддав керму ГПУ в руки колегії: марш. Єгорова, прокуратора Вишиньского і Єжова, що дотепер кермував ГПУ сам оден.

В МОСКВІ увязнено заступника комісаря справедливости Пошукайніса під закидом, що сприяв троцкістам.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА зачала будувати підземні укріплення на взір французької лінії Мажінота здовж австрійської границі.

В СИЛІСТРІЇ (Ромунія) відбувся процес 338-ох селян. Їм зикидали переворотну (комуністичну) діяльність. Суд засудив 92 на кару від 1 до 2 років тюрми, 246 увільнив.

НЕЙМОВІРНУ ВІСТКУ принесла „Нюс Кроникл", а саме, що Гітлєр хоче увязнити трьох кардиналів і всіх католицьких епископів в Німеччині, коли Св. Отець не відкличе своєї енцикліки проти расизму.

В БЕРЛІНІ приготовляють велику націонал-соціялістичну виставу під кличем: „Дайте мені 4 роки часу". Великий натиск положать на зілюстрування мілітарних осягів Німеччини під гітлерівським режімом. Відкриття вистави має відбутися 29 квітня с. р.

ШВАЙЦАРСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила цурихського адвоката Розенбавма. Він мав займатися посередництвом при доставі зброї червоним в Еспанії.

МУССОЛІНІ заявив делегації мадярських ветеранів, що в осени с. р. приїде до Будапешту.

ІТАЛІЙСЬКІ КОЛЬОНІЯЛЬНІ ВЛАСТИ в Абісинії видалили з того краю 6 англійських протестантських місіонарів. Англійський амбасадор в Римі запротестував проти сего.

ЛЮКСЕМБУРСЬКА ДЕРЖАВНА РАДА приготувала проект закона про охорону політичного і суспільного порядку. Законопроект передбачує м. ін. негайне розвязання комуністичної партії.

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Лотви був на днях в Гельзінґсфорзі і відбув там наради з фінськими міністрами.

В МАДРИДІ від листопада 1936 до кінця березня с. р. погибло 7.900 людей внаслідок бомбардування, ранених 2.800 осіб, збурено 980 домів, 8 костелів, 14 шкіл, 4 лічниці, 3 касарні і будинок академії історії.

В ЛОНДОНІ відбулася генеральна проба королівського коронаційного походу. Королівський повіз переїхав вулицями міста до Вестмінстерського опацтва. За ним їхало 11 повозів. Всі повози в супроводі ескорт.

ТУРЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР і міністр закордонних справ прибули до Білгороду і відбули нараду з премієром Югославії Стоядіновичем. Були також на послуханні в князя-регента Павла.

В ЄРУСАЛИМІ зорганізовано окремий жидівський баталіон з 750 людей під командою англійських офіцирів. Є також подібний відділ арабський.

МЕКСИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР у Вашинґтоні повідомив урядово правительство Злучених Держав Півн. Америки, що Мексик буде офіціяльно помагати червоним в Еспанії.

В АРГЕНТИНІ в м. Бульлестер два невідомі справники застрілили Німця Рідля, провідника орґанізації німецьких націонал-соціялістів в Аргентині. Німецька преса в Німеччині пише, що вбивників Рідля треба шукати в кругах жидівсько-комуністичних.

ЯПОНСЬКІ ВЛАСТИ видали розпорядок в звязку з передвиборчою кампанією. Він забороняє говорити і писати: 1) що армія і маринарка задумують усунути парляментарний устрій, 2) що в армії впала дисципліна і 3) що треба створити т. зв. людовий фронт.

НОВИНКИ

З Києва звідомляють, що большевики розібрали Видубицький монастир, оснований 1070 р. Місце, де стояв монастир, заорано плугом. Розбирають також другий київський монастир св. Йони. Так руйники нищать найстарші культурні надбання України.

Український Видавничий Інститут приступив до підготовки видання 2-томової „Книги здоровля" (Порадник здоровля). Вона має обіймати понад 1000 сторін та має бути ілюстрована около 1000 ілюстраціями. В опрацюванні бере участь около 50 наших найвизначніших лікарів. В склад редакційної колегії входять: др Василів, др Бурачинський, др Максимонько, др Музика, др Панчишин, др Подолинський і др Філяс. Такий твір очевидно дуже потрібний.

Др Остап Прийма, б. сотник-лікар УГА, помер на рака у Львові в 51 році життя.

Помер др Осип Савицький, лікар в Дунаєві і бувший офіцир УГА. Прожив літ 45. Смерть наступила у львівськім шпиталі.

Нову скарбову аферу викрили у Львові. В звязку з тим увязнили директора Малопольського Т-ва Рафінерії Спірту на Богданівці Зиґмунта Менкеса. В аферу вмішаних 30 осіб.

Коломийське староство наказало опустити коломийський повіт просвітянському орґанізаторові й дириґентові хору в Березові Нижнім В. Кручковському за „заколочування публичного спокою". В. Кручковський походить зі збаражського повіту, відки його недавно виселено на основі розпорядку про прикордонну смугу.

З церкви в Сокалі вкрали позолочувану чашу і срібну пушку.

За намагання перекупити постерункового засуджено Анну Старявську з Рабого коло Устрик на 6 місяців вязниці та 20 зл. гривни.

В Тернополі скінчив самогубством майор Фелікс Бартошевіч. Перед 4 місяцями перенесено його з Познаня до Тернополя.

В с. Омельно пов. Луцьк пожежа знищила 38 господарських будинків.

На 200 зл. гривни засудили в Кракові адвоката Жида дра Альберта Сіссера за те, що не встав, коли орхестра грала державний гимн.

Гумор. — У лікаря: Ви маєте дуже неправильний пульс. Чи ви не пете? — Так. Але я пю дуже правильно.

Гумор. — Тату, що значить „добрий час". — То, синку, такий злий час, по якім наступить ще гірший.

В звіті читалень „Скали” треба описати діяльність читалень. Найлучший опис се цифри, числа: кілько є членів, кілько зложили вкладок, кілько є книжок. Без своєї бібліотеки нема католицької орґанізації, тому спішіться набути католицьку бібліотеку поверх 60 книжок за 38 зл. від Адміністрації „Нової Зорі” або „Правди”.

В Кельцах увязнили предсідника управи Строннїцтва Людового Станислава Янухту під замітом сфальшування векслів на кілька тисяч зл.

У Варшаві на припоручення прокураторських властей увязнили 11 власників книгарень, положених в околиці Сьвентокшиской вулиці. Увязнення наступило в звязку з викриттям систематичної крадежі в фірмі Тшаска—Еверт і Міхальский. За короткий час вкрадено ріжних цінних книжок на около 50 тис. зл. Ті книжки відкуповували згадані власники книгарень по фантастично низьких цінах і продавали їх по нормальних цінах.

Др Болеслав Дробнер, увязнений в перших днях березня в звязку з ліквідацією „Денника Популярного”, зачав голодівку на знак протесту проти держання його у вязниці.

Прокураторські власти у Варшаві зладили акт обвинувачення проти б. технічного управителя військової друкарні в Варшаві Жепки. Жепка допустився великих зловживань, причому державний скарб втратив около 180.000 зол.

Скарбові власти у Варшаві ствердили численні випадки надужить стемплевими значками, що їх петенти складали при вношенні ріжних подань. В ті надужиття вмішані державні урядники.

У Вильні помер на рака 15-літний хлопець Й. Глязер. Се один з рідких випадків повстання рака вже в такім молодім віці.

„Польска Заходня” пише, що на орґан ЗЗЗ „Глос Повшехни” за два місяці видали 60.000 зл. і ще зробили 14.000 зл. довгу. І до того той орґан був так редаґований, що ображував релігійні й національні почування.

В Польщі є тепер 800.000 хорих на чахотку, з того 200.000 загрожує здоровлю свого окруження.

Велика пожежа вибухла в складах бензини в м. Комрад в Бесарабії. Вогонь знищив сотки мешкальних домів та склади з пшеницею, загальної вартости 30 міл. леїв. В згарищах знайдено 8 людських трупів, в тім 2 дитячі.

Пробний том діточої енцикльопедії „Круг знання” випускає совітське видавництво „Дєтіздат”. Нема сумніву, що залюють тим і наш край.

Ленінградська фільмова студія викінчує звуковий фільм зі сценарія О. Толстого „Петро І.” Той фільм зображає поступове значіння доби Петра І-го для дальшого розвитку московської імперії.

„За Індустріялізацію” звідомляє, що якийсь Яcько, начальник одної з большевицьких копалень золота, спроневірив за пів року 89 тисяч рублів.

Гумор. — Молодий поет прислав до редакції довшу поему п. з. „Чому жию?” Редактор перечитавши ту поему відповів йому в „Листуванні Редакції”: Бо маєте щастя, що ви особисто не прийшли з тою поемою.

Гумор. — Зі шкільної задачі: „Гриби ростуть звичайно на вогких місцях, тому мають вигляд парасолі.”

25 Загальні Збори „Маслосоюзу” зачалися у Львові, в салі „Української Бесіди” в хвилі, коли замикаємо число. На збори прибули 62 репрезентанти Районових Молочарень, 40 гостей та 7 представників преси. Між присутними завважили ми кількох священиків. Селян небогато.

Кореспондент „Нае Фрае Прессе” пише з Москви, що по увязненні Ягоди вперве від богатьох літ можна побачити на вулицях людей, які відважуються голосно дискутувати. Такий жах сіяв Гершко Єгуда.

Людендорф приняв фон Бльомберґа і головних комендантів армії фон Фріча та фльоти Редера, що приїхали з привітом з приводу 55-ліття його офіцирства. Він виголосив до них промову, в якій сказав, що головні вороги Німеччини се католики, Жиди і масони.

Начальник штетінської округи в Німеччині видав обіжник, в якім наказує всім урядникам заключити подружжа в найкоротшому часі. Обіжник заповідає, що урядовці, які матимуть скінчених 25 літ і відповідні платні, а не одружаться, будуть виключені від дальших авансів. Упертих звільнять зі служби від 1 листопада.

В міжнароднім конкурсі співаків, що відбувся на днях у Брукселі, здобув першу надгороду Давид Ойстрахов з СССР.

Італійське м-во преси і пропаганди заборонило видавати нові періодичні публікації. Заборона спричинена звишкою цін целюльози, яку спроваджують до Італії з заграниці.

Наукову надгороду „28 жовтня” (дата походу на Рим) установлено в Італії. Її признають авторові найлучшої праці з ділянки фізики теоретичної або експериментальної, оголошеної в останніх трьох роках.

Маневри американської фльоти відбуваються на Спокійнім Океані. Участь в них бере 139 воєнних кораблів, 40 тисяч людей та 474 літаків. Маневри треватимуть 10 тижнів.

Літературний збірник „Китай”. Так називається мабуть перший в українській мові вибір перекладів з творів китайських авторів, виданий під редакцією Емі-Сяо. Міркуючи по тім, що видали його большевики, буде в нім переважати „аґітка”.

Затьміння сонця можна буде бачити 8-го червня с. р. над Спокійним Океаном. Воно буде найдовше з усіх затьмінь, що їх занотовано від 1200 літ: треватиме 7 мінут і 4 секунди.

Аж до Загального Зїзду „Скали” т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі” і „Правди” можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Гумор. — „Орднунґ мусс зайн”. — З менажерії в однім німецькім місточку втік лев. Переляканий бурмистер телєфонує до начальника поліції: Чи ви вже зарядили що треба? — Певно. Прецінь порядок мусить бути. — А щож ви зробили? — Я відобрав концесію тій менажерії.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Молоду бульбу продають вже у Варшаві. Один кґ. коштує 7 зл.

Внаслідок страйку робітників занятих при ладуванні паперу варшавські щоденники виходять у зменшенім обемі.

Дерево з Польщі подорожіло в Лондоні о 60%. Се може тяжко відбитися на тутейшім будівництві та на всякій інвестиції.

Зелізничі знижки для літників. М-во комунікації привертає з днем 1 травня 33% зелізничу знижку для осіб, що вертаються з живців, чинних тільки в літньому сезоні. Поворотні полекші будуть признавати на дотеперішних умовинах, значить бодай по 14-деннім побуті на літниці і при віддалі бодай 100 км. літниця від місця замешкання. Літники, що будуть вертатися з подорожі зі зниженим білєтом, матимуть право переривати подорож. Управи живців будуть видавати 33 проц. знижки, одначе лікувальники мусить лєґітимуватися документом тотожности зі знимкою.

Загальнокраєва вистава коней відбудеться в Люблині від 29 червня до 5 липня с. р.

Окупаційний страйк вибух у копальнях „Андалюзія” і „Президент Мосьціцкий” в Катовицях. Робітники домаються одноразової позички і підвишки акордових ставок.

В Чехословаччині викінчено м. р. будову першої серії нових збіжевих елєваторів, яку розпочали в 1934 р. Рівночасно м. р. розпочали будову другої серії елєваторів містоти 7.000 ваґонів. На Підкарпатській Руси збудовано дотепер склади на 1.200 ваґонів містоти.

Вивіз самоходів з Німеччини. В порівнанні з 1932 р. вивіз особових самоходів з Німеччини зріс чотирократно, вантажних трикратно. В 1936 р. вивезла Німеччина 30.041 особових самоходів (в 1935. р. тільки 19.578), вантажних 6.075.

Гумор. — Три Шкоти пішли до костела. Підчас богослуження завважили, що відбувається збірка на костел. Один Шкот зімлів, а два інші його винесли.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Авдієнція в Ішлю.
СТИЛЕВЕ: Обвинувачена.
МУЗА: Ромео та Юлія.
КОПЕРНИК: Танцюючий пірат.
КАСИНО: Камеліова дама.

Родини, які мають у вязницях своїх рідних, зволять мене ласкаво негайно повідомити найдальше до 25 квітня с. р. включно, чи вони посилають великодну харчеву пачку своїм рідним. Подвійні пачки абсолютно не будуть принимані, длятого прошу мене негайно повідомити, щоб оминути зайвих видатків. Святочні пачки з опакуванням можуть виносити 7 кґ. — о. Леонтій Куницький, Львів, вул. Руська ч. 3. — Бібліотека Дра С. Федака.

ЧЕРГОВИЙ ЗЇЗД українських музейників, получений зі зїздом дослідників перемиської землі відбудеться в Перемишлі в днях 16 і 17 травня 1937 р. Участь у зїзді зголошувати у секретаря „Стривігора” **Івана Заяця, Перемишль, вул. Владиче 20. II.** 33—1—1

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 25 квітня 1937. Ч. 31 (1031)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВАЖНИЙ КОНҐРЕС СОЦІЯЛІСТІВ

З Парижа звідомляють, що в рішаючих кругах французької соціялістичної партії розважують справу евентуального відложення великого конґресу тої партії, що мав відбутися в днях 15—17 травня в Марсилії. Причиною відложення мавби бути термін отворення світової вистави в Парижі, якого сподіваються на день 16 травня. Деякі ґазети пишуть, що супроти того соціялістичний конґрес найлучше відложити на початок липня. Справу ту вирішить адміністраційна комісія соц. партії. З огляду на вагу того конґресу містимо про нього окрему статейку в сім числі „Нової Зорі" п. з. „Скок через рів".

Хто їде на виставу в Парижі?

Преса звідомляє, що кошти виїзду і програми на світову виставу ще остаточно не устійнені, але приблизно виглядатимуть так: Ціна прогульки через Відень при участи мінімум 50 осіб в III категорії 330 зл., в II — 380 зл., у I — 425 зл. В тім заплачені вже білєти їзди туди і назад, готелі, кошти удержання, провідника на виставі й по Парижі та вступ до одного з музік-голів. Крім того прогульковці зможуть користати також з прогульок поза Париж за доплатою. І так за прогульку до Гавру, щоб побачити найбільший корабель світа „Нормандію", доплата 17.50 зл., до славних купелевих місцевостей Довій і Трувій 25 зл., до Голивуду Франції Жонвій 6 зл., до Женеви, щоб побачити палату Союза Народів 35 зл., до Вердену, щоб оглянути кріпость і славне поле битви, 25 зл., на Рівіеру 70 зл. В разі згоди посольства можуть відбутися також збірні прогульки до Анґлії, Бельґії, Голяндії й евентуально Італії.

Автономія Закарпаття.

Чехословацьке правительство вже устійнило спосіб переведення в життя перших автономних прав Закарпаття. Проект закону про компетенцію ґубернатора й ґуберніяльної ради як також про організацію ґубернаторського уряду остаточно виготовлений. Згідно з урядовим проектом ґубернатор буде відповідальний за свій уряд перед міністерською радою і майбутнім краєвим закарпатським соймом. Віцеґубернатор матиме компетенції дотеперішнього краєвого президента й ним буде правдоподібно Чех др Мезнік. Вибори до краєвого сойму будуть розписані пізніше. Тимчасом заступатиме його ґуберніяльна рада як дорадний орґан ґубернатора. Справа закарпатської автономії має прийти ще сего місяця на денний порядок нарад пражського парляменту.

Комінтерн орґанізує узброєні боївки на терені Польщі.

З початком квітня с. р. відбулося в Москві спеціяльне засідання Комінтерну в справі дальшої тактики компартії в Польщі. На засіданні ухвалено збільшити субвенції на узброєння комуністичних боївок у Польщі. З рефератів виголошених на тім засіданні виходить, що на терені Польщі істнує вже богато ком. боївок, готових до всяких виступів. Централя комуністичної пропаґанди на Польщу має бути в чеській Празі. („Ґазета Польска").

Скінчили будову каналу Москва—Волга.

„Морнінґ Пост" звідомляє: Совітське правительство скінчило будову каналу Москва — Волга. Він має 150 км. довжини і коштував 1.941.000.000 рублів. Оповіщено наказ, скріпити рух каналами і звязок Москви з морем. Перший корабель припливе з Каспійського Моря в Москву дня 1 травня с. р.

150 СС-ів стереже віллі Ґітлера.

Швайцарський журналіст Павло Вернер зложив візиту канц. Ґітлєрови в його приватній віллі в м. Берґтоф коло Берхтесґадену. Вернер так описує свої враження: Вже у віддалі 15 км. від тої місцевости стоїть таблиця з надписом: „Тільки доси — не дальше!" В дальшій дорозі постерунки СС (Штурмштафель) задержують, строго контролюють і леґітимують повози, авта і пішоходів. Біля підніжа гори, на якій стоїть вілля Ґітлера, є таблиця з надписом: „Перехід і переїзд заборонений!" Від того місця вільно наблизитися до віллі тільки тим особам, що мають спеціяльний дозвіл властей. Але постерунки СС-ів дальше задержують гостей і контролюють. Таких контрольних місць є 12. В близькій околиці викуплено 46 домів і збурено їх, щоби влекшити контролю. 150 СС-ів уважно сторожить канцлера III-ої Німеччини.

Що діється в Ромунії.

Лондонський „Дейли Телеґраф" приніс допис з Букарешту такого змісту: Ґенерал Кантакузен, командант фашистівської орґанізації „Зелізна Ґвардія", остро виступив проти короля Ромунії Кароля за те, що він позбавив прав принца Николая і наказав йому покинути край.На вістку про той протест зібралася рада міністрів і радила день і ніч, бо була занепокоєна піддержкою „Зелізної Гвардії" для князя Николая. Звіт про ситуацію виголосив міністр внутрішних справ. Преміер заявив, що поліція не сміє допустити до ніяких маніфестацій в честь екс-князя Николая. На другий день голова консерватистів Філіппеску виголосив остру промову проти „Зелізної Ґвардії". Він заявив, що на кождий акт тої ґвардії демократія відповість 10 такими самими актами. Урядово оповіщено, що екс-князь Николай за дозволом короля приняв назвиско Брана від одного з замків, які в Семигороді належать до його матери королевої Марії. — З того всего ясно, що в справі з б. князем Николаєм ходить не лише про подружжа, але й про — устрій держави... Князь заперечив звязь з Зел. Ґвардією.

Орел схопив дитину.

В м. Вілямбана на острові Сардинії орел схопив 16-місячну дитину. Батько дитини зранив орла на висоті 300 м. Тяжко ранений орел помалу спустився на землю. Дитині ніщо не сталося. Орел важив 27 кг. Розпняття крил 2 м. 75 цм.

Перед зїздом „Скали"

Найважнішим покажчиком нашої життєздатности.

Вже не богато днів ділить нас від Загальних Зборів представників читалень „Скали", що мають відбутися в Станиславові, в першу пятницю по Великодні, 7 травня с. р. Се не звичайні собі річні Загальні Збори одного з товариств. Бо Загальні Збори „Скали" се нехибний покажчик нашої життєздатности як нації. Річ в тім, що „Скала" се перша на нашім етнічнім ґрунті орґанізація, яка має завдання зібрати в собі на католицькій основі ті одиниці й гурти в нашій суспільности, що мають нахил до зрівноваженого, правого, здорово-консервативного світогляду. Без зорґанізування таких чинників кождий нарід мусить жити чи радше животіти в вічній горячці, мусить бути гнаний демаґоґами по карколомних манівцях, отже мусить наближатися до розкладу, гниття і смерти, як подіравлений бурею корабель, що стратив уже рівновагу. Щойно коли в народі, в його масах закоріниться така права і зрівноважена орґанізація як „Скала", хочби тільки невеличкими але добре зорґанізованими гуртками, можна поважно думати, що розвиток народа справді йде до лучшого. Перша й головна ціль товариств „Скали" це створення з них середників до провадження Католицької Акції. Та се зовсім самозрозуміле, що коли побачимо себе на шляху до осягнення сеї першої цілі, то се буде певним і нехибним знаком уздоровлювання нашої суспільности на всіх областях нашого збірного, публичного життя. Отсе підстава і причина, чому в наших обставинах зїзд „Скали" можна і треба вважати покажчиком нашої життєздатности взагалі.

Зїзд читалень „Скали" важний особливо тим, що та орґанізація подумана як збірник правих католицьких елементів, а не для гуртування як найбільшої ріжношерстної маси, від якої можна очікувати всякої несподіванки.

Супроти такої ваги зїзду читалень „Скали" члени тої орґанізації мають тим більший обовязок подбати про належне обіслання того зїзду. Перший обовязок се підготовка до того зїзду. Вона полягає передовсім на правдивім звіті. Нема нічого більше шкідливого для публичного життя, як обманювати прилюдну опінію прикрашуванням відносин або видумуванням неістнуючих успіхів, хоч шкідлива також фальшива скромність, промовчування дійсних успіхів у публичній роботі. П р а в д у треба говорити і писати! Звіт не повинен обмежитися до кількох речень, які вискаже присланий делеґат Читальні „Скали", але делеґат повинен крім того привезти з собою бодай короткий звіт на письмі і вручити Президії Зборів або Канцелярії Головного Виділу. У звіті мусять бути правдиві цифри, числа — про скількість членів, про те, кілько вони вкладок зложили, кілько книжок є в бібліотеці Читальні, кілько ґазет приходить, кілько передплати заплачено і за котрі ґазети, кілько було сходин і над чим радили, чи придбано щось на свою домівку і т. п. Ось підстава доброго звіту, — а не беззмістовне пливання в словах, по якім не знати, що там властиво діється і що зроблено, а чого ще треба. І якіж наївні ті, що думають, немовби пустим балаканням або неправдою можна обманути людей, які знають життя. Преціь навіть

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Скок через рів...

Одна памятна і болюча аналогія.

Цікаві події відбуваються тепер у Франції, мабуть найкультурнішій з держав на континенті Европи. Ті події влучно схарактеризувало „Еко де Парі” отсими словами: „Наступила хвиля, коли радикали знайшлися перед ровом. Чи перескочать вони через нього?”...

Одначе суть справи в тім, що то не лише одна французька політична партія радикалів опинилася перед глибоким ровом, а вся французька нація і з нею держава. Бо річ в тім, що у Франції відбудеться незабаром конґрес національної ради французької соціялістичної партії. Над чим? А над тим, чи соціялісти мають злитися з комуністами в „єдину пролетарську партію”. Орган соціялістів „Попюлер” пише про те дуже обережно: „Одинокою журбою нац. ради буде те, щоб обезпечити партії можливість вести дальше політику, яку вона сама собі свобідно назначила...” Знов большевизуюча „Юманіте” взиває радикалів, щоби причинилися до скріплення „людового фронту” і покладає на них надію, що вони зроблять се. А буржуазна ґазета „Еко де Парі’ пише, що колиб наступило злиття соціялістів з комуністами, то се довелоб до захоплення держави комуністами і до скорого збольшевизування Франції в „лєґальній революції” — без одного вистрілу. Тепер з соціялістами офіціяльно співробітничають радикали. Якби вони заздалегідь перестерегли соціялістів, що зірвуть з ними взаємини, коли соціялісти ухвалять злитися з комуністами, то се моглоб спамятати соціялістів. Та коли радикали і дальше будуть співробітничати з лівими, то тим самим возьмуть на себе відповідальність за установлення у Франції большевицького режіму...

Радикальний орґан „Ер Нувель”, не передрішаючи ухвал виконного комітету радикальної партії, пише, що радикалізм ворожий всякому насильству в кождій формі. Отже — каже — радикали не можуть холоднокровно дивитися, як душать слабо зорґанізованих робітників або як душать зовсім незорґанізовані середні кляси. Бо радикалізм уважає себе „охороною слабих”. А щоб охороняти слабих, на те треба сильної держави... З того виходилоб, що радикали не сприяють скріпленню комуністів. Але „Ер Нувель” неофіціяльний орґан радикальної партії. Тай між радикалами є ріжні струї...

Одначе річ не в тім, яке кінець кінців буде вирішення тої важної справи (проблеми „єдиної пролетарської партії”!), — а в тім, що таку справу вже дискутують у Франції і що доля французької нації й держави залежить від одної партії... Якеж це поучаюче для тих, що не розуміють величезної ваги добре обробленої ідеольоґії — навіть одної з ґруп...

Отсей „скок через рів”, перед яким в місяці квітні 1937 р. станула французька радикальна партія, — для нас Українців тимбільше інтересний, що в тім самім місяці квітні 1918 р. також радикальна суспільність Великої України стояла перед скоком через глибокий рів. Тоді Гетьман Великої України Павло зробив переворот при німецькій допомозі, оперуючи абсолютно неможливу „владу” демократично - соціялістично-радикально-большевизуючої Центральної Ради. Сегодня нема вже ніякого сумніву для тих, що вміють думати, що якби тоді українська радикальна суспільність станула була не проти Гетьмана а за Гетьманом, то сегодня українська нація малаб велику і могутню державу. Одначе велико-українська радикальна суспільність, загіпнотизована і здезоріентована чужими доктринами, виступила проти Гетьмана і потягнула за собою також Галичан, що тоді були на В. Україні і не знали основно ні тамошнього ґрунту, ні обставин на нім. Так дійшло до того, що з наших невироблених політично радикальних партій ні одна не довершила скоку через глибокий рів, який викопав для них московський большевизм, а викопав їх власними руками! І всі ті українські зрадикалізовані партії впали в той глибокий рів, де московські большевики винищили їх безпощадно, „як і полагалося.”...

Тепер большевики роблять дуже подібну спробу у Франції...

А ми, Українці, в річницю памятного для нас дня 29 квітня возьмім до рук найбільший з політичних творів, писаних українською мовою, а саме „Листи до Братів Хліборобів” покійного Вячеслава Липинського, застановімся над тим твором і поручім його молоді нашій. Нехай вона навчиться розуміти те, що сталося з нами і що діється тепер у широкім світі, бо се вийде їй на добро.

найкращі фрази в звіті устнім чи писемнім не закриють правди, що товариство ще не має того, чого йому треба, коли звітовик не подає напр., чи є в товаристві бібліотека і яка, чи є в нім преса і яка і т. д. А все, що він у тій справі скаже чи напише, може бути як стій сконтрольоване. Нпр. Адміністрація „Нової Зорі” і „Правди” пришле Головному Виділови „Скали” виказ тих Читалень, що спровадили собі катол. бібліотеку та пренумерують католицьку пресу. Пришле й оповістить се. І се буде оден з головних доказів, котра Читальня „Скали” справді зорґанізована, а в котрій тільки балакається, що є робота й організація. Розуміється, ніхто не вимагає від нікого неможливих успіхів у праці. Всі ми знаємо, які тяжкі наші життєві обставини. Одначе треба також памятати, що й серед найтяжчих обставин праця можлива і що коли є праця та жертвенність, то є також успіхи.

На зїзді пожадана присутність наших селян і селянок. І дуже важно, щоб вони також сказали своє правдиве слово про організацію, яка має бути покажчиком нашого уздоровлення. В часі недалеких Великодних свят можна добре приготовитися до важних Загальних Зборів нашої організації так, щоб вони мали добрий вплив на дальший її як найкращий розвиток.

А. Ч.

Українська ґазета в Китаю

До нашої редакції наспіло 1 ч. Українського Двотижневика в Хінах „На Далекому Сході”, з 27 березня 1937 р., що виходить в м. Циндао. Часопис має 4 сторони. Деякі статті писані російською мовою. Статті в І ч. мають такі наголовки: 1) Життя Т. Ґ. Шевченка (з портретом). 2) Двайцята годовщина великого событія (про оснування в Києві Української Центральної Ради). 3) Подорожні враження (по Китаю). 4) У 20-ту річницю заснування Центральної Ради. 5) Радіохроніка. 6) Хроніка з життя Українців (по російськи). 7) Заповіт Шевченка. Анонси. Вони дуже цікаві. І так з одного довідуємося, що є там Український Драматичний Гурток, що анонсує оперети „Наталка Полтавка” та „Майська Ніч” та містить портрет гарної пані Марини Коботової в ролі Наталки. Далі анонсують себе два лікарі др М. М. Потапов і дентист В. В. Мігулін. Дальше слідують ще цікавіші анонси: А саме Книгозбірня Мезевського, Книгозбірня українського Т-ва „Просвіта” відчинена по вторкам і пятницям від 7 — 9 вечером та крамниця книжок Н. Н. Рибалка, яка поручає книжки, журнали, ґазети та наукову літературу в мовах українській, московській та інших. З того видно, що в незнанім нам китайськім місті Циндао мусить бути більший ґурт українських людей, коли там функціонують аж дві книгозбірні й одна крамниця книжок та драматичний ґурток і виходить ґазета. Коби тільки вдержалася. Хто редаґує ґазету, не подано і нема під статтями ні одного підпису. Адреса її: „The Ukrainian Fortnigtly Revue”, Tsingtao 51, Lai Yang Road, China.

Почесна книга родини

Німецька організація „Райхсбунд дер Кіндеррайхен” рішила видати „Почесну книгу німецької родини”. Се буде рід особистого доводу або родинного паспорту, що його будуть видавати головам численних родин. В червні с. р. відбудеться перше роздання тих почесних книг у Франкфурті над Меном. Властитель такого паспорту матиме право ріжних полекш на зелізницях і в податковій ділянці. Урядові німецькі круги виясняють, що головний натиск в тих паспортах буде положений не на господарські користи, тільки на почесний характер того відзначення. Сам канцлєр Гітлєр заявив, що властителя „почесної книги родини” будуть уважати громадянином першої кляси.—А в нас діється якраз навпаки. В наших установах мають добреплатні заняття чоловіки і жінки бездітних подруж. І ніхто не звертає уваги на те, ніхто не соромиться того в часах, коли інтелігентні родини з дітьми нидіють в страшній нужді. Се один з ярких покажчиків недуги нашої „провідної верстви”. І така інтеліґенція думає, що вона надається на провід! Так той провід і виглядає.

Надія на 14 дочок

Головний англійський щоденник „Таймс” пише з приводу пляну Черчила, погодити червоних Еспанців з білими: По обох сторонах борються також ідеалісти, хоч є і там і тут менше щирі борці. Поки ті люде не рішаться застановити борню, Еспанія не перестане кипіти. Чи не можнаб у тім покладати деяку надію на тих 14 націй, що життя їм дала їх мати Еспанія (мова про 14 держав полудневої й середної Америки). Сеж кров від крови Еспанії і кість від кости її, сеж її дочки, звязані з нею також спільною культурою й інтересами. Чи не протягнуть вони до мами оливну галузку мира? — (Но, вже як Мексиканці зачнуть мирити Европейців, то аж тоді вийде з того порядний „мир”...).

Франція і Туреччина

Французький амбасадор Понсет прибув до турецької столиці Анкари і відбув розмови з рядом визначних турецьких політиків. Чужі дипльоматичні круги в Анкарі переконані, що амб. Понсет порушив в своїх розмовах справу договору політичного, військового і господарського між Францією і Туреччиною. В найблизшім часі має приїхати до Анкари окрема французька делеґація, що має приготовити підписання французько-турецького торговельного договору.

Зїзд Читалень „Скали“ 7. V. 1937 року.

ОСИП НАЗАРУК

ДИВНА ПОЯВА

З приводу статті дра Івана Гладиловича про т. зв. Реформовану церкву на Волині.

Що таке т. зв. Реформована церква, про се була стаття в 30 (1030) ч. „Нової Зорі" пера п. Т. Коструби. Я тут застановлюся над тим, що з приводу появи й роботи т. зв. „Реформованої Церкви" на Волині написав в 73 (411) ч. „Українських Вістей" п. Гладилович, начальний редактор того щоденника. Його статтю уважаємо дивною передовсім тому, що дивимося на неї не як на репортаж, але як на вислови поглядів підписаного під нею автора. А дивимося так на ту статтю з тої причини, що автор ніде не зазначує,

що висказує чужі погляди людей, з якими зустрівся в своїй поїздці на Волинь у квітні 1937 р., тільки в тій статті говорить від себе. А він сам знаний від ряду літ, зразу як провідник католицької молоді у Львові, потому як співробітник ріжних католицьких пресових органів. І якраз тому дивне враження робить його стаття, в якій він хвалить діячів кальвінської секти, а негативно ставиться і до православя на Волині і навіть до своєї уніятської Церкви. Мабуть кождий признає, що таке становище дивне, коли автор не оповістив, що змінив свої дотеперішні католицькі переконання. Та йдім по порядку.

В 26 (1026) ч. „Нової Зорі" перепечатали ми в контексті все, що важніше з тої статті п. Гладиловича. Отже тут розберемо її вже по пунктам.

І. Др Гладилович пише:

„Православна Церква на Волині — за дуже нечисленними вийнятками — геть одійшла од народу та його духовних і моральних почувань та потреб. Ця Церква стала в дослівнім того слова значінні „казьонною". Батюшки переважно думають тільки про свої матеріяльні справи й зовсім не турбуються душпастирством. Дуже богато серед них шкуродерів. — Такі в загальному відносини в православній Церкві. Т. зв. „жондова", уніятська Церква (еп. Чарнецького) не має серед Українців на Волині симпатій, бо хоч вона формально українська, то в практиці така вистерилізована, так хемічно випрана від усього національного українського (у проповідях не вживається там навіть слова „наш нарід"), що пробуджена до національного життя душа Волиняка чує до неї відразу."

Значить, др Гладилович бє православну Церкву, бє й католицьку. Але як бє? Задля того самого закиду, що обі Церкви, на його думку, урядові (православну називає він „казьонною", а уніятську „жондовою") пише п. Гладилович, що душа Волиняка „чує відразу" лише до уніятської Церкви, а до православної не пише, щоб Волиняк чув відразу. Хоч сам твердить, що православні батюшки переважно 1) думають тільки про свої матеріяльні справи, 2) зовсім не турбуються душпастирством, 3) дуже богато серед них (навіть) шкуродерів. Уніятським священикам на Волині не робить ні одного з тих трох тяжких закидів — і мимо того каже, що душа Волиняка до уніятської Церкви чує відразу, а про православну того не пише... Ба, що більше! Др Гладилович признає, що уніятська Церква (еп. Чарнецького) „формально українська". Коли вона формально українська, то се значить, що мусить мати бодай якісь українські форми. А про православну Церкву на Волині не каже, щоб вона була формально українська. З того всего виходилоб, що в очах п. Гладиловича уніятська Церква на Волині і своїм духовенством і тим, що вона формально українська, має 4 пункти лучші від православної Церкви на Волині. Отже чомуж „пробуджена до національного життя душа Волиняка чує до неї „відразу"? А чому до православної не чує такої відрази? Тут одно з двох: або та пробуджена душа Волиняка ненормальна, або таке писання неоправдане, безпідставне, нельогічне, чимсь скривлене. А саме чим?

ІІ. Др Гладилович пише далі:

„Зовсім інакше представляється справа української реформованої (кальвінської) церкви на Рівенщині. Хоч збоку „власть імущих" стрічається вона з великими перешкодами, всеж таки вона дуже успішно розвиває свою діяльність".

Розглядаючи сей уступ приймаємо добросовісно, що під словами „успішно розвиває свою діяльність" автор розумів діяльність просто пропагандивно-організаційну, а не те, що розуміє католик під успішною діяльністю своєї Церкви. Та хоч приймаємо се, то мусимо ствердити, що в сім уступі у звязку з попередним автор минувся з дійсністю. Бо тут стверджує він, що кальвінська церква на Рівенщині стрічається з великими перешкодами „власть імущих", а в попереднім уступі назвав нашу уніятську Церкву „жондовою". Загал читачів мусить подумати в звязку тих двох уступів, що коли якась церква „жондова", то „власть імущі" не роблять їй ніяких перешкод, бо і вони належать до „жонду" і вона належить до „жонду", — а зате „власть імущі" роблять перешкоди і то великі лише кальвінській церкві. Тимчасом кождому відомо, що „власть імущі" вже в конкордаті застерігли собі за правительства Грабського недопущення нашої уніятської Церкви на Волинь і т. д. Тай до сеї пори її властиво не допустили, бо Преосв. Чарнецький як уніятський Владика не має там ніякої юрисдикції над уніятами. А зате має свою юрисдикцію над кальвінами їх начальник Кузів. Отже справа кальвінської церкви на Рівенщині фактично і юридично не стрічається з такими великими перепонами як справа уніятської Церкви (еп. Чарнецького). Значить правда виглядає якраз навпаки ніж те, що про ті два віроісповідання написав п. Гладилович.

ІІІ. А далі п. Гладилович пише так:

„Передовсім треба відмітити, що реформована церква незалежна від чужосторонніх чинників та що вона на 100 проц. зукраїнізована. Церква ця являється під цю пору одинокою правдиво національною церквою на Рівенщині.

У місцевостях Олександрії, Кустині, Степані та богато інших істнують вже реформовані громади, які і під оглядом етично-релігійним і національно громадським вибиваються на найкращі громади в окрузі."

Тут що крок то дивне твердження.

1. Передовсім як можна твердити, що реформована кальвінська церква незалежна від чужосторонніх чинників? Чи п. Кузів за свої гроші приїхав з Америки на Волинь? Чи не прислала його з Америки організація тамошніх чужих нам сектярів, могутна в фінансові засоби, яка від ряду літ виховує там пропаґаторів протестантизму і яка виховала там також п. Кузіва? Автор сих стрічок літ тому приблизно 15 переїзджаючи Злучені Держави Північної Америки мав нагоду особисто оглянути протестантську школу в Блюмфілді коло Ню-Йорку, де виховувано ряд наших людей і де м. і. був тоді занятий також п. Кузів. Школа та удержувана фондами зовсім не українських чинників, а чинників чужих нам під кождим оглядом. І річ ясна тай кождому відома, хто тільки трохи цікавився справою сект, що не тільки реформована церква на Волині в чімсь чейже залежна від чужих чинників, але взагалі кожда протестантська секта на наших землях під сю пору. За чужі гроші виховуються проповідники тих сект і чужими грішми піддержуються вони на нашій землі... Знає се кождий, хто бачив колинебудь діяльність проповідників тих сект, взятих з нашого народу, хто знає, як вони жили передтим, заки стали протестантами і як живуть тепер. Зрештою виказує се також дуже цікава жерельна праця п. з. „Євангелики без маски", де оповіщені оригінальні листи, резолюції та сварки за гроші між ріжними пропаґаторами протестантизму серед нашого народу. І якже можна виставляти сектантським пропаґаторам свідоцтво, що вони незалежні від чужих чинників, коли вже оповіщені такі документи і їх власні признання?

Чи всі вони такі? Про се напишемо иншим разом.

2. А може п. Гладилович під словом „чужосторонні чинники" розумів тільки Поляків? Польські світські власти? Коли так, то й тоді се не відповідає дійсности, бо без волі польських світських властей п. Кузів не дістався б був на Волинь і не дістави своєї юрисдикції на нашій землі, як досі не дістав юрисдикції наш Епископ Чарнецький, бо спротивилися і противляться тому відомі чинники між Поляками.

3. А може п. Гладилович пишучи про незалежність кальвінської церкви в Рівенщині від чужих чинників мав на думці те, що по слухам деякі наші громади на Волині дають датки на ту секту? Таж навіть коли так дійсно булоб, то кождий, хто хоч троха знає практичне життя, розуміє, що датків частини людей з кількох волинських громад далеко не вистарчає на удержання „незалежности" проповідників тої секти та цілої її організації з її рухливістю.

4. А що значить твердження: „Вона (кальвінська церква на Волині) на 100 проц. зукраїнізована?" Се прецінь не може значити, що вона тільки „формально українська", бо — як відомо з тої самої статті п. др Гладиловича — се не забезпечилоб її перед відразою пробудженої душі Волиняка, як не забезпечило — по твердженні п. Гладиловича — уніятської Церкви... Отже виходилоб, що кальвінська церква на Волині мусить мати не лише українську національну форму, але також український національний зміст. Який саме? І що се властиво значить у відношенні до всіх протестантських сект? Таж се загально знана річ, що вони прямо не терплять нічого, що звязане вже хочби тільки з нашими національними формами. Таж якраз тому ті секти не приймаються між нашим народом ні в Канаді, ні в Злучених Державах Півн. Америки, ні в Бразилії, ні в Аргентині, ні на европейській еміграції, ні в наших кольоніях в Азії, — хоч всюди ділає жива і богата в засоби протестантська пропаганда. Вже пятьдесять літ минуло від часу, коли наша заморська еміграція зустрілася в Америці з діяльністю протестантських сект. І якіж висліди тої зустрічі? Можна сказати, що досі майже ніякі. Тільки за чужі гроші виходить у Вінніпегу маленький протестантський органик в українській мові „Ранок", тільки у Блюмфілді за чужі гроші удержується бурса і школа для протестантських пропаґандистів між Українцями (і не лише між Українцями), тільки в дуже нечисленних місцях є маленькі ґрупки українських протестантів, та дослівно ні одна з них не в силі удержати правильно навіть одного проповідника.

А чому так є?

Та власне тому, що не лише кальвінська секта, але також інші протестантські секти або зовсім не надаються для нашого народу під ніяким оглядом, або тільки хвилево задурманюють його націоналістичними кличами, що аж вони, мовляв, „здобудуть нам Україну".

5. Коли ж так є всюди, то яким чудом якраз на Волині в Рівенщині малиб вони стати найкращими громадами під оглядом етично-релігійним і національно-громадським? Чи не подумав п. др Гладилович над тим, що такі інформації, одержані ним за його одноразової короткої поїздки на Волинь, можуть бути цілком хибні і неправдиві? Чи не подумав і над тим, що сектанти, маючи таке свідоцтво в руках, можуть ним наробити тут великого баламуцтва між неосвіченими людьми тай навіть між усякими піп-інтелігентами, захопленими націоналізмом. Бо чи ті люди перечитавши собі таке свідоцтво, написане знаним у краю п. Ів. Гладиловичем, будуть довше і глибше вдумуватися в ту справу ніж вдумувався довголітний співробітник католицьких пресових органів? Таж неоден може повірити п. Гладиловичеві на слово, що свіжо повставші на Волині кальвінські громадки ста-

ли „найкращими" під оглядом релігійним і національним. Тай може сказати собі: „А чомужби й моя громада не мала стати такою самою найкращою?"... Тай такі збаламучені люди можуть зачати навіть шукати за кальвінами, можуть зголошуватися до них і можуть тут закладати кальвінські гнізда. Вже два-три листи з Галичини, написані до Кузіва на Волинь, можуть помогти завязкови кальвінізму між православними роздобути за границею ще значніші фонди, ніж ними тепер розпоряджають. І тоді доперва може початися розвал „во всю" — і серед наших православних на Волині і серед наших католиків в Галичині.

В таких неспокійних часах як теперішні, серед загально-національного терпіння і нужди, серед повселюдного роздражнення і в провідній верстві і в народних низах, таке нерозважне писання може бути тим сірником, що розпалює велику і страшну пожежу.

На жаль, се не страшення без підстави! Колиж хто сказавби: „Нема страху, щоб се сповнилося", то ми відповілиб йому: „Чи ми хочемо, щоб се сповнилося? Та перестерегти треба на будуче, щоб таким необдуманим писанням не давати зброї в руки тим, що очевидно хочуть розвалити обидві єрархічні Церкви нашого народу: і католицьку і православну, а зачинають від слабшої, православної."

Щодо твердження п. Гладиловича, немовби кальвінські громади в Рівенщині стали найкращими в окрузі під оглядом етично-релігійним, то правда виглядає так: кожда новоповстаюча протестантська секта все і всюди викликає в громаді, в якій повстає, зовсім зрозумілу ексцитацію (подразнення) і напруження. Люди, що приступають до якоїнебудь секти, хочуть чимсь від ріжнитися від тих, що лишилися вірні єрархічній Церкві. В своїй ексцитації вони зразу і на якийсь час перестають звичайно пити, курити, в карти грати — в тій ціли, щоб вивисшитися понад загал инших людей. Сектарі зразу частіше сходяться на спільні молитви і співання псальмів. Всі ті прояви їх збірної гордости роблять на недосвідчених людей враження, що се прояви релігійного відродження і піднесення до високого етичного рівня. Одначе недовго триває та мнима релігійно-етична взірцевість в новозбаламучених громадах: рік, два, три, найбільше пять літ — і тріскає перепружена струна збірної гордости сектарів, яку вони самі уважають за доказ „висшої релігійности". Тоді нераз зачинається між ними життя далеко гірше ніж було навіть серед найтемніших визнавців єрархічної Церкви... Все те появи знані всім, що колинебудь цікавилися сектанськими справами. А редактор, що береться писати про справи сект, очевидно обовязаний знати се.

IV. Далі пише др Гладилович так:

„Велика тут заслуга реформованого епископа Кузіва та проповідника Довгалюка. Це не тільки глибоко релігійні люди, що вміють защепити гарячу та активну віру в Христа своїм одновірцям, але й правдиві Українці націоналісти, що дорожать своєю національністю".

І якже так може писати католик? Навіть колиб він тільки передавав опінію інших людей, некатоликів! І деж католик може називати Кузіва епископом? І якже католик може (навіть не знаючи Кузіва, ні того Довгалюка) признавати на підставі слухів, що се люди глибоко релігійні! Тай виставляти їм свідоцтво, що вони вміють „защепити гарячу та активну віру в Христа своїм одновірцям"... І що се властиво значить? Бо з тих слів виходить, що їх одновірці не мали „гарячої та активної віри в Христа", коли доперва Кузів і Довгалюк мусять їм ту віру щойно защіпити. А коли так, то з якоїж причини вони змінили свою православну віру на кальвінську і стали одновірцями Кузіва, хоч іще не мали „гарячої та активної віри в Христа"? З того виходилоб, що була якась инша причина зміни віри: бо були такі три стадії на підставі тверджень п. дра Гладиловича: 1) Донедавна були ті люди православні. 2) Потому стали вони одновірцями Кузіва і Довгалюка. 3) А потому Кузів і Довгалюк защепили тим своїм одновірцям „гарячу та активну віру в Христа". Ну, а заки її защепили, то чогож ті православні стали їх одновірцями? Чи так повстають „найкращі громади під оглядом етично-релігійним"?

А тепер пару слів про твердження п. Гладиловича, що ті кальвінські агітатори се „правдиві Українці націоналісти, що дорожать своєю національністю". Коли вони дійсно правдиві українські націоналісти і коли вони справді дорожать своєю національністю, то мусять се якось проявляти між народом. А коли так, то як п. Гладилович вияснить ту дивну таємницю, що польська адміністрація на Волині тим українським націоналістам в ранзі кальвінського „епископа" та проповідника і в тім характері дає можливість ширити український націоналізм на Волині? А рівночасно на тій самій Волині українські католицькі священики з Галичини після твердження самого п. дра Гладиловича не вживають там навіть слова „наш нарід". Чомуж вони не вживають навіть того слова? Очевидно бояться, щоб їх не посудили в націоналізмі і не викинули з Волині... Отже тепер можливе одно з двох: або противники національного освідомлення наших мас на Волині уважають зруйнування там єрархічної Церкви (в сім разі все одно православної чи католицької) в першій мірі потрібним для своїх цілей навіть при помочі українського агітаційного націоналізму в полученні з кальвінізмом (і тому Кузів та Довгалюк можуть там грати ролю українських націоналістів), — або все те неправда. В першім разі український патріот не повинен їх хвалити, — в другім разі треба наперед було впевнитися чи є так, чи інакше — і щойно тоді про те писати.

V. Вкінці др Гладилович пише так:

„Невжеж й гарний приклад душпастирської праці не збудить зі сну та мертвечини нашу українську православну Церкву, що потапає в полапках (?) здеґенерованої кацапської верхівки?"

Кількож неясностей в тім однім реченні!

1. Чи кальвінські пріхери в очах католицького публіциста можуть вести душпастирську працю? А се відколи?

2. Чи еретики можуть давати приклад душпастирської праці якійнебудь єрархічній Церкві, хочби навіть православній?... Таж і вона у всім своїм занепаді все таки вище стоїть від тих, що розвал Єрархії, дисципліни і порядку в Церкві поставили собі за ціль і засаду! І деж вони можуть давати приклад і ще до того „гарний приклад" душпастирської праці?! Во істину, таке писання булоб веселе, якби не було таке сумне — під пером довголітного співробітника католицьких пресових орґанів.

3. А далі в тім самім реченні пише п. Гладилович про „нашу українську православну Церкву, що потапає в полапках (?) здеґенерованої кацапської верхівки". І знов якіж тут сильні неясности!

а) Бо деж на Волині є якась українська православна Церква? Таж з того таки речення п. Гладиловича виходить, що її нема: бо коли православна Церква на Волині має кацапську верхівку, то та Церква вже тимсамим не українська. Як відомо, кожда єрархічно зорганізована Церква може мати прикметник, що відноситься до назви якоїсь нації, якраз тільки тоді,

Подяка

Оцим почуваємося до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „КАРПАТІЯ" у Львові за скоре й без зайвих труднощів виплачення повної обезпеченевої суми, на яку Покійний наш парох бл. п. О. Шамбелян Степан Юрик був обезпечений в тому Товаристві. — Скоре й акуратне виплачення обезпеченевої суми, призначеної згідно з волею Покійного на греко-кат. церков св. Воскресення в Золочеві, уповажнює нас поручити це одиноке українське Товариство обезпечення на життя „КАРПАТІЯ" у Львові найширшим кругам української суспільности.

За гр.-кат. Комітет Парох. О. Микола Стечишин, завідатель парохіяльний; Василь Чорнодольський.

ІСТОРІЯ ОДЯГУ

в сценічних картинах.

Від старинного Єгипту до Бідермаєра.

Учениці Фахової Школи львівських СС. Василіянок (при вул. Длуґоша 17), що істнує з гарними успіхами вже 9-ий рік, уладили дня 9 ц. м. під повищим заголовком удатну імпрезу: показ історичних одягів. Театральну кімнату „Народнього Дому" заповнило громадянство і шкільна молодь з учительським збором. Прибула також молодь з польських і жидівських середніх шкіл. Саля була така повна, що богато гостей стояло. З духовенства були Преосв. Никита Будка, деякі оо. каноніки, оо. катехити й оо. Василіяни. В год. 16.45 мгр. Ірина Ґурґулівна почала говорити коротке вступне слово. Показ наш фрагментарич-ний — говорила — і ми свідомі того. Тому ми поділили його на епохи. Кожду епоху ілюструватиме сценічна картина чи фрагмент. Починаємо старинним Єгиптом, кінчимо Бідермаєром, епохою упрощених форм, ніжности й тривалости. Кінчимо цією останньою епохою, бо після неї наступає механізація, масова фабрична продукція одягу і разом з нею скора зміна строїв і моди. В нашому показі домінує форма костюму, бо про неї нам ішло. Всі костюми проектували й виконали учениці Фахової Школи. Покористувалися вони якнайдешевшим матеріялом, тому їх праця та й успіхи такі цінні.

По вступному слові ученици Фахової Школи дали в 9 прегарних картинах показ розвитку одягів від давнини аж до минулого століття. Строї запроектувала п. проф. Н. Ґурґулівна при співпраці пп. м-ра І. Ґурґулівної, проф. Олександри Ґурґулівної-Щуратової, проф. Оксани Суховерської, далі В. Кушерської й Є. Сташківної. Всі одяги справили ученици своїм коштом.

В 1-ій картині: Єгипет — фрагмент з Лесі Українки: Ра-Менеїс. Рецитує його з боку сцени ученица Мирося Романчукевич. На сцені Ра-Менеїс (ученица Оля Савчук) сидить на троні; перед нею служба й невільниці. Костюми чудові.

2. Греція — Рим. Музикант грає на флеті. Крім нього три постаті в стилевих клясичних строях.

3. Середньовіччя, фрагмент Лесі Українки: Осіння Казка. Княжий замок, гострі високі вікна, в кімнаті працюють дворські дівчата. Входить принцесса (уч. Любов Чорняк). Строї яскраві, богато красок. Хоч форма сувора, але ухарактеризування гарне. Дівчата (уч. Оля Лаврівська, Леся Хромовська, Надія Клубок і Оксана Зварич) і принцесса переходять через сцену. Публика приглядається одягам.

4. Ренесанс, мельодеклямація. На сцені сидить мала громадка жінок (уч. М. Маслюкевич, Анна Маціївська, Ліда Михайлишин). Молодий поет (уч. Анна Кліш) оспівує красу одягів. Костюми жіночі й чоловічі гарні, фризури стилеві.

5. Барокко — фрагмент Моліера-Рильського: Мізантроп. Ця частина найкраща під оглядом сценічним. На сцені діяльог (уч. Михайлина Сарапук і уч. Роксоляна Лопатинська). Жіноча роля першорядна.

6. Рококо — менует (уч. М. Романчукевич, Оля Мрочко, Ірина Крупка, Ірина Павляк, Наталя Шутовська й ін.). Гарні рококові сукні, перуки й добре виведений менует. Цю точку повторено на домагання публики.

7. Ампір — епоха наполеонська, подих римського цісарства, зворот до клясичних ліній і форм. На сцені діяльог (уч. О. Лаврівська й Марія Гринюк).

8. Бідермаєр, заступлений двома жіночими одягами. На сцені фрагмент з Інститутки Марка Вовчка. Бабуня (уч. Марія Стефанів) й внучка (уч. Оля Мрочко) як дієві особи Інститутки розмовляють з собою. Хоч маємо тільки два одяги, проте вони віддають питомість доби: ніжність, делікатність, простодушність, вдоволення, почуття вигоди, що наступили послідовно після виснаження наполеонськими війнами. Інститутка відспівала французьку пісеньку. Свою ролю відограла дуже добре.

9. Українські історичні й народні одяги. Учениці в народніх

коли члени її верхівки на території тої нації належать до тої самої нації, що паства тої верхівки: бо єрархічна Церква власне тому єрархічна, що вона немислима без єрархії. Під оглядом організаційним, учительським, проповідницьким і взагалі релігійно-церковним єрархія в єрархічній Церкві се її фундамент, основа, корінь і заразом вершок, се її стовп хребетний, на котрім полягає сила і само істнування такої Церкви. Колиж в єрархічній Церкві переважає в терені єрархія кацапська, то такої Церкви ніяким чином не можна уважати і називати українською.

Неясне також те, до чого п. Гладилович приложив поняття здеґенерованости, себто звироднення (кацапської верхівки).

б) Коли се відноситься до того православного епископа, що йому в пресі закидали гріх содомський, а він не реаґував, — то поперше, оскільки нам відомо, він з походження зовсім не кацап: на „енко" кацапські назвиска не кінчаться.

в) А подруге, коли верхівка православної Церкви з походження (переважно) кацапська і держиться свого кацапства навіть оточена чужим їй українським морем населення і в зовсім чужій їй польській державі, то такої верхівки, очевидно, не можна назвати здеґенерованою, а навпаки, муситься її вважати тугою і войовничою тай ставити як взірець иншим верхівкам, щоб під чужим натиском не переставали бути собою навіть серед найтящих обставин. Поняття кацапська верхівка православної Церкви в Польщі (чи на Волині) зовсім не можна получити з понятням здеґенерованости — на тлі кацапства, бо в тім вона якраз міцна і від звироднення далека.

г) Колиж п. Гладилович мав на думці инші голосні справи в роді розводів, пересадного підлабузнювання і т. п., то се зовсім инші річи, які зрештою не лучаться з самим кацапством, але можуть бути і серед Поляків і серед Українців і серед Чехів, що відпадуть від католицької Церкви і т. д.

Думаю, що на всі ті точки по порядку п. др Гладилович винен відповідь, — як не нам, то бодай своїй власній діяльній минувшині між католиками.

А тепер слівце до ФНЄ (Фронту Національної Єдности).

В щоденнім орґані ФНЄ появилася стаття дра Гладиловича, яку висше розібрано. Гадаємо, що кождому ясно, які наслідки може мати поміщування таких статтей. Від часу оповіщення тої статті минули три тижні — й не появилася ніяка заява проводу ФНЄ, що він не годиться з поглядами, висказаними в тій статті. В кождій иншій суспільности уважалиб таку мовчанку доказом, що провід орґанізації годиться з автором статті. Та з огляду на невиробленість, яка панує у нас, ми ще запитуємо Управу ФНЄ, чи ФНЄ солідаризується з думками і поглядами п. дра Гладиловича, висказаними в тій статті, чи ні?

ОГЛЯД ПРЕСИ

Ундівські політики і Епископ

Під таким заголовком приніс „Громадський Голос" офіціяльний орґан української партії соціялістів радикалів в ч. 16 з 24. IV. 1937 на першім місци отсю заввагу:

Ундівський сенатор Остап Луцький, що є одночасно директором РСУК, непотрібно в своїй сенатській промові зачепив еп. Хомишина, і то в такий спосіб, що з того виходило, ніби еп. Хомишин провадить якусь страшну опозицію і перешкоджує ундівській нормалізації. У відповідь на це помістив еп. Хомишин у „Новій Зорі" дві статті, які „Громадський Голос" зреферував у попереднім числі. По довшій надумі виступив ще раз О. Луцький зі статтею в „Ділі", яка має бути відповідю еп. Хомишинові. Ця відповідь О. Луцького властиво нічого нового до суті спору не вносить і тому її переповідати нема потреби. Зате стаття О. Луцького притаманна тим, що в ній є незвичайний тон католицького ундівського „вірного" супроти свого епископа. Він між иншим закидає еп. Хомишинові „вперту злосливість", наводить приповість, що „мудрість не ввійде в злобну душу" і т. п. „Громадський Голос" мав і має рішучі застереження проти політики і тактики еп. Хомишина та провадить проти неї послідовну політичну боротьбу. Але уважаємо, що такий особистий тон у безпосередній розмові молодшого зі старшим є недопустимий навіть між завзятими політичними противниками.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Так пише орґан радикальної партії, що вже близько пів століття гостро бореться з нашою Церквою та Єрархією. А того, що проти Епископа сим разом п. сенатор Луцький напечатав у націонал-демократичній пресі, навіть „Громадському Голосови" було забагато... Ми думали промовчати той навіть у нас незвичайний прояв х..... поведення, бо є річи, про які просто осоружно писати. Та тепер коли порушила се радикальна ґазета, ми перепечатали се просто з публіцистичного обовязку. А від себе можемо додати хіба таку заввагу: Колиб УНДО (або вміжчасі якась новоповставша партія) видвигнула ще раз кандидатуру п. О. Луцького на сенатора або посла, то се буде надзвичайно поучаюче, як на ту кандидатуру зареаґує наше духовенство і наша суспільність взагалі. А поучаюче се буде тому, бо се буде мірилом ріжних вартостей.

Фонд оборони польщини у Східній Галичині

В кореспонденції зі Львова „І. К. Ц." м. і. пише: „Сильний український рух на терені села разом з діяльністю Церкви се грізне мементо для нашого стану посідання. Рішучо замало уваги присвячуємо справам кресового села. Ведемо вигідний спосіб життя по більших містах, не турбуючись про село й про малі місточка, не стараючись безпосередньо зблизитися до села, зацікавитися його станом, пробудити з національного сну. Українська сторона старається освідомити мешканців села в українському дусі через кооперативи, читальні „Просвіти", садки, кружки „Р. Ш.", Церкву й т. д. Наш „латинник"-Поляк не має цеї опіки на селі. Нарікається загально в Польщі на брак занять і нужду скінчених правників і лікарів, а ось в цілій Східній Галичині, починаючи вже від Ярослава, страшний брак польських адвокатів і лікарів". — Автор кореспонденції порушує справу будови костелів та домів людових і кінчає: „Чи не слідби подумати про „фонд оборони" польщини в Сх. Галичині і взагалі на східніх кресах? З такого фонду можнаб вибудувати богато костелів, шкіл, кооператив, домів людових, отворити нові школи для тих „латинників", на яких так гострять собі зуби Українці. На сей фонд повинно скластися суспільство всеї Польщі. Се обовязок всеї Польщі. Слід вдарити у великий дзвін тривоги і зачати мобілізувати всі сили." („Н. Ч." ч. 88).

Орґан Єзуїтів про людовців

Видаваний ОО. Єзуїтами журнал „Пшеґльонд Повшехни" приніс більшу статтю Скалінського. В ній сказано м. і.: „Строїництво Людове" має поверх 100.000 зареєстрованих членів, але вплив його ще більший ніж те число. Се мабуть одинока партія в Польщі, яка має майже всіми признаного вождя і то не в значінні символу, прапору, але дійсного вождя, — а се в політиці чинник першорядної ваги. Найбільша слабість тої великої партії в її дуже малій і слабій ідеольоґічній творчости. Людовці хочуть демократії й демаґоґічно підчеркують клясовість своєї партії. Грізне в тій партії явище — рівнодушність чи радше ворожнеча керманичів до катол. Церкви. Великі клопоти мають людовці зі своєю молодою, що сильно ферментує і дуже ріжниться від „старих" людовців („Віці"!). Тактика партії також не вироблена, її означують від випадку до випадку. З партійної преси видно, що партія та занявши негативне становище до табора плк. Коца хоче розколисати хлопські маси. Дальше її думка не сягає. І в тім велика небезпека, бо маси легко розбурхати, але трудно успокоїти. З теперішнього часу перемін може та партія — пише С. — вийти не тільки розбита льоґікою не передуманої до кінця боротьби, але може послужити також як таран, що бе в найважніші інтереси цілої держави тай самої селянської кляси, головної суспільної кляси Польщі.

Про огірки і троцкістів

Образки з совітського життя.

Під таким заголовком принесли „Последнія Новости" в ч. 5868 цікаві описи. Ось дещо з них: Щойно вернувся з Москви один чужинець. Оповідає, що там поразила його нестерпна духота: всі бояться всіх і всего. І життя якесь опущене. Урядова аґенція совітів ТАСС дзвонить по всему світу, що тепер в совітськім промислі й апаратах працює 26 міліонів пролетарів. Ось яка „рать" (армія) занята „совершенствуванням" соціялістичної держави й господарки. А за царів — пише ТАСС — було далеко менше... Але чужинець, що був у знаменитім московськім „Гастрономі", дуже немило здивований брудним одягом продавців, їх кепським поведенням з дорогими товарами, їх неповоротністю: щоб купити що небудь, треба стратити найменше 2 години!... Вся енергія висших властей іде на военний промисл і на ловлю троцкістів. А про неймовірний хаос на всіх областях господарки в СССР висші власти знають і дуже тим затрівожені, та що порадять? Ось малий приклад того, що діється в „державі", де працює 26 міліонів пролетарів при самій господарці... В московськім ресторані „Балдуґ" подали свіжий огірок з пупіночками на зеленій скірочці. При обрахунку показалося, що за той один огірочок почислено 3 рублі 60 копійок! Обдертий так чоловік пішов на поліцію. Почалося слідство. Слідчі їздили аж на фабрики в совхозі Марфіно (б. маєток ґрафині Паніної). І довідалися там, що кошти продукції одного огірка в теплярні виносять 29 копійок, але се пересічні кошти, а що саме коштує огірок, випущений на торґ в березні, дирекція не знала. Переглянули справу за минулий рік: показалося, що тоді кошти продукції одного огірка в теплярні виносили 89 коп. в совхозі Марфіно, а 43 коп. в колхозі Клинського района. Але поки огірок дійде до тих, що його купують, ціна його виростає до 2 руб. 42 коп. Значить, соціялістична адміністрація коштує страшно богато. Отже больш. ґазета „Советская Торговля" в ч. 73 прилюдно обвинувачує за те начальника „Мосґорвнуторґу" тов. Епштайна. Далі показується, що в Москву за весь місяць березень привезли всего 200 тон овочів і в тім всего 6 тон огірків на кілька міліонів людей... Годі точно вирішити, хто завинив в такім провалі пляну, чи тов. Епштайн, що сидить у Москві, чи тов. Троцький, що сидить в Мексику (а його сторонники нарочно саботують)... Показується далі, що на 10 везених в Москву вагонів 8 щезає по дорозі. А за царя, коли не було при тій роботі аж 26 міліонів пролетарів, але далеко менше, кождий ваґон доїздив до Москви, хоч доставляли його приватні підприємці, капіталісти. А Сталін шукає винних — надармо. Бо винно в тім усе господарство соціялістичного „раю"...

Навіть Сіям зброїться!..

З Лондону депешують: Сіямський міністр війни плк. Луанґ Пібул виголосив радієм промову, яка викликала велику сензацію. Він сказав м. і.: Сіям мусів збільшити своє зброєння, бо коли в Европі вибухне війна, то Японія може не опертися покусі, заняти Гонконґ і Сінґапор. Тому Анґлія видає тепер великанські суми на укріплення Сінґапору. Колиж Японія справді схоче заняти Сінґапор, то наперед мусить заняти Сіям. Отже мусимо мати відповідну силу, щоб боронити свою невтральність. Інакше на нашій землі будуть боротися чужі.

одягах виводять „кривий танець" — ґагілку - веснянку. Чотири подруги по черзі приводять княгиню в одязі пізновизантійського стилю, бояриню, гетьманшу й міщанку. Богацтво матеріялів, прикрас і футер ціхує ті одяги. В крої богато східніх впливів. Окремий тип творить міщанка, що має стрій характеристичний для певної суспільної верстви. Народні одяги побіч історичних виведені доцільно.

Перед кождою картиною учениця Марія Скопляк давала поясненя даної епохи одягу.

Цей показ історичних одягів був справді гарний і полишив у всіх якнайкраще враження. Він одночасно засвідчив дуже добре перед львівською публикою про учениць Фахової Школи СС. Василіянок, про корисну їхню працю та й гарні успіхи її. Добре зроблять ученици Фахової Школи, коли щераз повторять цю повчаючу й милу культурну імпрезу.

П. С. В „Ділі" (ч. 79 з 11 с. м.) появився допис про цю імпрезу під криптонімом: (ґал.) (та ми знаємо, хто це!). В своїому дописі автор поробив некритичні й смішні заввати про 3-тю картину, про режисера й т. д. Що більше, від учениць вимагає, щоб вони не щадили шминки, туші; відмовляє їм ритмічного вишколу, акторського таланту й вигляду й т. д. Чи се не кривда робити такі невиховні виступи в пресі? Чи автор здавав собі справу з того, що такою глупою писаниною легко підкопати в учениць авторитет учительського збору, що започаткував ту імпрезу? „Діло" найкраще зробилоб, якби було не висилало на згадану імпрезу такого, що на таких справах не визнається. — Р. Л.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

VII Вистава Української Фотографії

„VII-ма Вистава Української Фотографії" (офіціяльний титул нової виставки праць членів Українського Фотографічного Товариства) відкрита 18 квітня й триватиме до 9 травня с. р. включно. Назва вистави дещо за широка: йде в ній про показ не української фотографії взагалі, а про осяги наших світливців як мистців-пластиків. Отже й оцінювати сю виставу треба не за критеріями науки, а за вартостями естетичними, осягами вміло представленої краси.

В виставі бере участь 36 авторів, з того 23 зі Львова й по одному з отсих місцевостей: Рісна Руська, Дубляни к. Львова, Черниця б. Жидачева, Цепева, Лежайськ, Турийськ на Волині, Яворів, Стрий, Станиславів, Камянка Струмилова, Кремянець, Варшава; як бачимо „географія талантів" досить розкинена, з перевагою Львова. З числа тих 23 авторів аж 16 виступає на виставці Уфота перший раз, як початківці. До них очевидно годі при оцінці прикладати гостріші домагання. Всіх образів на виставці 159, отже в порівнанні з минулими виставками зглядно мало; зате добрих дві третині образів виконано тепер у більших форматах 30 × 40 цм. і навіть 50 × 60 цм. Се нагадує матеріяльний розмах совітських вистав і величиною без сумніву дуже підносить ділання образів на видця. Се гідне наслідування.

Майже всі образи виконані в т. зв. „бромі", фотографічній техніці скрізь тепер дуже поширеній, на вигляд простій, а проте досить трудній, коли йде про видобуття фінезій тої техніки. В рецензіях на попередні виставки Уфота часто писалося про недостачі тої бромової техніки у нас, про те, що наші автори-світливці не вміють її як слід використати; анальогія прим. аквареліст, що не вміє орудувати своєю технікою акварелі. Отже сього року з признанням слід піднести великий поступ в ділянці бромової техніки: деякі броми, прим. Левицького чи Мировича, стоять уже на справді европейському рівні й свідчать про повне технічне опанування їх авторами. Також зверхній вигляд образів (рямці, підліпки й под.) досить високий і перевисшає львівські польські виставн. Словом: технічний рівень виставки в порівнанні з попередними — дуже високий, „поправний" уже в европейському розумінні; а бувби ще вищий, якби жюрі в своїй оцінці не руководилося теж „політикою" супроти початківців, щоб їх не зражувати в почині, а виховати.

Зміст образів теж сильно змінився: на виставці значно менше краєвиду, а й уняття його модерніше. Збільшилося число портретів, жанрів і архітектури; зросла також „мертва природа". Гідне похвали саме природне підкреслення української самобутньости в тематиці вистави: богато образів має суто національно-український кольорит і теми. І рівночасно так і видно з них, що се не вимушена поза, а вислід, який виходить з природної злуки мистецтва з українством. Се особливо слід підчеркнути, бо воно знак дійсного патріотизму наших мистців і дає нашим світливцям великі надії на вироблення власного національного стилю в фотомистецтві, чим прим. славні тепер Мадяри, а чого не мають прим. Поляки. Як надійних представників того національного елементу в нашім світливстві назву такі імена з виставців, як Дорош, Мирович, Совяковський, Щурат і особливо Береза. — Цікаво, що рівночасно з тим зростом національної тематики, яка так і промовляє до почуття видців, на останній виставі маємо й великий скок у напрямі холодно-брутального стилю „нової річевости", напрямку підхожого радше для великого міста, ніж для нашої сільської ідилі. Се вказувалоб, що наші мистці або урбанізуються, починають трохи розуміти велике місто, або... інтернаціоналізуються. Бо стиль нової річевости має в собі богато матеріялістично-інтернаціональних елементів і як плекався головно за панування „космополітів" у Німеччині, так тепер там гине неславною смертю. А проте сей стиль дав богато цінних вислідів у формі, представленні, й оживив дещо закостенілі погляди давніх мистців, т. зв. пікторіялістів. Отже не виключене, що й у нас стиль нової річевости внесе деякі корективи в дещо нудний спосіб представлення давніших мистців, а не скривить національного змісту фотомистецтва. Що так воно мабуть буде, свідчать хочби два образи з останньої виставки: „Спрага" Берези і „Ритм маршу" Савки. В них новорічеве представлення вміло примінене до суто-української форми. Цікаве й те, що прим. у стилі нової річевости мають богато образів націоналісти Масляки й Мирович, а прим. католик Мох всі свої образи дав саме в тому стилі.

При нагоді загального розгляду тематики образів слід іще підчеркнути, що на виставці нема ні одного представника порнографії, так частого прим. на деяких сусідських виставах. Одинокий образ (ч. 64), який може дехто зі скрупулянтів мігби туди причислити, вражає радше прикрою брутальністю; покусою мігби сей образ статися хіба для людей брудної уяви. Та перейдім врешті до подрібнішого розгляду вистави.

Ярослав М. Береза, майже новик, просто „вундеркінд". Правда, технічно ще не всі його броми стоять на відповідному рівні (1, 2, 7 числа образів за катальогом), зате тематично вони першорядні. Стіна, на якій висять образи Берези, просто ловить видця й відразу переконує його про власний і до того український стиль автора (подібне можна сказати про „стіни" Совяковського й Щурата). Хоч образи Березн виглядають на жанри, схоплені моменткою з пливучого життя, проте вони позовані на приказ автора; і тут саме подібність Берези до славного еспанського світливця Ортіса Ечагуе, який теж компонує свої образи, уставляючи відповідно моделі. З таких образів Березн, як „Татуньо Гарасим" (5) чи „Спрага" (7) так і бє сила мистецького таланту, що виходить з українського тла і прямує до нього, хоч нераз в суто новочасний спосіб („Спрага", „Вежа"). — Тематика бурхливих настроїв Івана Варцаби нагадує прегарні образи бельгійського пейсажиста Місона; для початківця хіба похвала, бо робити образи в дощ мало хто поривається. — Свого рода „природне мистецтво" Українця Антона Корша[1]) — нагадують цікаві образи Миколи Глинського („Закрут" — „Різьба природи"). Вміти спостерегти таке мистецтво природи й закріпити його в відповідній динаміці руху живел (хмар, ріки, тіней і світел) — се неабияке мистецтво і — маю враження — відповідне саме для схоплень фототехніки. — Дуже слабі технічно броми відомого фільмаря, Юліяна Дороша; зате їх тематика з Гуцулії, в якій автор любується й уміє її якслід схопити, покриває своїм теплонаціональним сентиментом технічні промахи того автора. — Правдивою панською дистинкцією виріжнюються образи Евгена Дурделли. Витримані вони переважно в настрої ясних світел, які дуже вміло підкреслює високе розуміння техніки брому. „Цвіт кактеї" (23) справді прекрасний, що дуже рідко можна сказати про трудні й мало ефектовні знимки цвітів. — Іван Заяц пробує своїх сил в дуже трудному роді: портреті, часом навіть з дуже добрим успіхом, прим. „Наталка з котиком" (26); натомість прикро вражає „Портрет о. Д. С." (29), особливо злий як бром. — Ідеально барвлений бром (31) дав хемік Борис Б. Іваницький. Таксамо вмілий, зате композиційно далеко більше вартний його „Портрет" (32). „Девятисил" (33) тогож автора, цікавий як дальша шуканка „природного мистецтва" в дусі німецького світливця Ренгер-Патша, невдалий. — Колтунюк Роман, як на початківця, дав дуже гарні технічно броми зі спортово-зимовою тематикою. — Левицький Богдан у своїй творчости дає образ ломання старого поетичного стилю пікторіяліста („Весняний вечір") з холодним інтелектуалістичним підходом нової річевости (ч. 39, 41). — Подібне ломання стрічаємо в творчости братів Ярослава й Романа Масляків. Їх образи, технічно дуже добрі, мають у собі богато динаміки (51) й настрою; зате „новочасність" їх непереконлива („Окуляри" 47) й холодна. Прекрасний настроєм, лініями, простотою й навіть самим тоном бром „Самота" (49); дуже добрі „Дах" і „Берези на вітрі" (48, 51); ті останні мають в собі богато динамічної романтики. Мольовий настрій з рівночасною буряною патетикою нагадують мені старофлямандських пейсажистів. Взагалі сила Масляків у їх малярськости, а не в новім унятті. — Добре схоплені й теплі „родинні" образки Степана Микитки (61, 63); зате їх бромова техніка слаба. — І навпаки: Роман Мирович як броміст на виставі найсильніший. Діяпазон його тематики й навіть шукання стилів дуже широкий: від тональної малярськости пікторіялістів (цикль „Моє село" і „Велич неба"), через новочасно унятий портрет („Трохи мелянхолії") аж до лінеарної „Модерної архітектури" й брутального в вислові й виразі „Поцілунку". Мирович, подібно як Береза, вміє підійти до настроєвої теми в суто новочасний спосіб („Заблукана хмаринка", „Імпресія з парку"). І навпаки, в холодну урбаністичну тему вміє внести настрій, та вже бадьороновочасний („Тут буде будинок"). Саме ця розбіжність тем, настроїв і навіть саме розвішення суттєво ріжних образів сильно шкодять вражінню, яке робить на видця „стіна" Мировича. Се чи не найбільше цікавий автор з цілої виставки, та для виказання його індивідуальности треба більшої скількости образів і менше скупого їх розвішення. І в форму виладу образів Мирович вніс нове (в нас, бо на Заході давно вже се знали): відповідної барви підклади-обвідки для образів, якими старається підчеркнути чи стушувати тіні згл. світла своїх бромів. — Добрі, хоч відомі темою, „Тіні" Степана Ожги; цікавий настроєм та дуже злий як бром образ „Хмара над пустелю" (86). — Олександер Пежанський, відомий досі з елегантних бромів великого формату, сього року спроневірився тому звичаєві й тим дуже зашкодив своїм композиційно незвичайно цікавим образкам. Дуже добрі „Оранка" чи просто Беклінівська в настрої „Кам'яна стіна", хоч які гарні технічно й цікаві настроєво, проте без сумніву для підчеркнення своєї патетики вимагають саме великого формату. Дуже приємна „Приязнь", два молоді котики на вікні (89). Вміло віддані мрячні й снігові ефекти (92, 93, 94), спеціяльність сього автора, й тим разом не завели. — Зовсім поправна технічно знимка „Задушки" Ганни Петрикевич, що виступила вперше на сій виставі. — Добрі композиційно образи Василя Проня, та далеко не дорівнюють давній славі того автора, через

[1]) А. Корш творить свої різьби „природного мистецтва" додаючи лише деякі поправки в природну різьбу бразилійських дерев, їх поплутаних пнів і коріння. Пор. на сю тему статті самого Корша, прим. у 8 (80) ч. „Назустрічі".

свій холод і неконче добру бромову техніку. Ліпший уже бромолій „Самітня стая" (101). Цікаво, що саме Пронь, „ас", який володіє найтруднішими фотографічними техніками, не вміє себе виповісти якраз у найпростім бромі. — Ярослав Савка дуже ефектовний у поодиноких образах („Літо") грішить надміром образів; таке було й на попередніх виставах. Через некритичний надмір у скількости непотрібного губиться якість гарного. Маю враження, що автор якраз не виповідає того, в чім він найсильніший, репортажу й жанру: саме найліпші образи Савки („Літо", „Ритм маршу") се вирізки щоденного життя, яке автор уміє завжди „на гарячому" схопити й закріпити. Реклямові фотомонтажі дають видцеві зразок прикладної фотографії; деякі з них справді гарні й переконливі (112). — Учениця державної фотошколи в Варшаві, Оксана Світлик, держиться типово жіночої тематики („Котики", „Портрет", мертва природа). Прикмета сеї авторки: вміло послугуватися штучним світлом і мягко-рисуючим обєктивом; недостачі: ремісничий ретуш і неопанована якслід бромова техніка. — Роман Совяковський чи не найкращий світливець сільського ідилічного побуту й має вже в тім свій вироблений смак і стиль. Його образи, приймані на численних виставах заграницею, дають там свідоцтво суто-українським прикметам нашого фотомистецтва. Також і в бромовій техніці Совяковський має свій висказ: сильне мягчення в тонах а навіть і рисунку. Невдатним уважаю мішання сільських образів з „панськими", до того претенсійно-солодкими (123, 124); се псує лінію автора. — Володимир Тарнавський міцний у здецидованих великих плямах, головно архітектури. В представленні фрагментів такої прим. церкви ОО. Василіян у Львові (135, 136) бачимо щойно красу старого будівництва, красу схоплену в відповідний і єдиний до того момент: в доброму освітленні, „життю й силі" фотографії. Добрий у представленні зимної матерії „Лід" (134), хоч композиційно нецікавий. — Цікавий відважним поривом до жіночого портрету Степан Федецький. Студія малої дитини „Нарешті стою" бездоганна. Зате слаба бромова техніка автора. — „Осінь" Данила Фіголя прегарна, хоч нам відомо, що автор має ще кращі річи. Дуже богато серця видно з милих котиків „Кізі й Цівуня" (модерно унятих) і „Сирітки Зені". Досить енігматичні, загадкові „Відвідини тіней", а претенсіонально-панськувате „Перед балем" нагадує подібні похибки Совяковського. — Шукає себе ще Степан Щурат. Нахил до сільської тематики („Сонце на дорозі"), в чім автор схожий до Совяковського, вяжеться в нього рівночасно з пробами нового виповідження сеї тематики в чисто новочасний спосіб („Вікно курного млина" — „Опір"), в якім важна вже не тема, а форма її потрактування. Всі образи сего автора, мимо сонця й деякої „сільськістики" мають в собі якийсь стриманий холод інтелектуаліста. Якийсь панський брак відваги показати людям серце...

Можна згодитися з іншими рецензентами, що „загальне враження з вистави дуже сильне", та що „в порівнанні з попередніми виставами замітний значний поступ". І таксамо треба признати, що національно-стилевий характер і забарвлення вистави „явище наскрізь позитивне, бо воно не дозволить українській фотографії загубитися в морі часто плиткого інтернаціоналізму й помалу доведе до того, що українська фотографічна творчість виробить собі стиль, властивий українському духові" („Діло" ч. 86). А покищо треба нашим світливцям допомогти, хочби звиджуючи їх виставу, яка міститься в „Природничім Музеї Наук. Т-ва ім. Шевченка" при ул. Чарнецького 24. II і відкрита щодня від 9 до 16 години, в днях від 18 квітня до 9 травня ц. р. Вступ 49 гр., для молоді 30 гр., богато ілюстрований катальог 50 гр. Отже заходіть! Ол. Мох.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВИЙ ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА Білик приняв м. ін. на авдиенції о. кан. Ковальського представника Митрополита Шептицького та віцемарш. Мудрого і посла Целевича від Президії УНДО-ня. Воєвода Білик того самого дня зложив візиту Митроп. Шептицькому.

В ЧЕРНІВЦЯХ ВІДБУВСЯ ПРОЦЕС проти молодих Українців, що 25 березня с. р. свистали й демонстрували проти співання румунського гимну на українськім концерті. До оборони зголосилися всі молоді українські адвокати і 3 найкращі румунські адвокати. Оборонець Ромун, ем. полковник Нямцу, заявив у промові м. ін.: Молоді Українці мали повне право бути обуреними. Ми семигородські Ромуни терпіли під мадярським гнетом, але Мадяри ніколи не жадали, щоб ми на наших святах співали їх гимни... (В хвилі, коли замикаємо число, присуду ще не проголошено).

ПРО ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ УКРАЇНИ приніс велику статтю „Наєс Вінер Тагблят" пера барона Рабль-Вернера. Автор змальовує визвольну боротьбу Українців з великим знанням справи й у прихильному дусі.

ГЕНЕРАЛЬН. ПРОКУРАТОР СССР Вишиньский вже виготовив акт обвинувачення проти Ягоди. Йому закидають: 1) підготовку замаху проти Сталіна; 2) влекшення втечі увязнених троцькістів; 3) підготовку замаху на марш. Ворошилова; 4) що не протиділав замахови на Кірова, хоч знав про той замах; 5) що хотів утечи з СССР; 6) що підготовляв бунт в червоній армії; 7) що продав богато дорогоцінностей, зграбованих у людей. Ягода признався покищо тільки до кримінальних злочинів.

НА ЗЇЗД ҐЕОЛЬОҐІВ в Москві запрошено й німецький Ґеольоґічний Інститут. Він не приняв запросин, бо в СССР увязнено богато невинних Німців.

ЮГОСЛАВЯНСЬКІ ВЛАСТИ рішили усунути засіки з колючого дроту, що дотепер стояли на югославянсько-болгарській границі на просторі 400 км. Їх уставили свого часу на те, щоб унеможливити перехід македонських революціонерів до Югославії.

СУДОВО-КАРНІ ПРОЦЕСИ проти катол. священиків в Німеччині, застановлені свого часу на приказ самого Гітлера, тепер знов відновляють...

ЗАСТУПНИК КАНЦЛЄРА ГІТЛЄРА Гесс виголосив промову в Карльсруге. В ній остро заатакував християнство, обжалуючи спеціяльно католицьку Церкву за те, що вона все поборювала гітлерівський рух від початку його істнування.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ Ґляйзе-Горстенав був у Берліні і відбув розмову з канц. Гітлером, що тривала поверх годину. Крім того відбув нараду з мін. Ґеббельсом.

МУНІЦІПАЛЬНІ ВИБОРИ В БУКАРЕШТІ дали демократичним партіям більшість 2/3 голосів. Ліберальна (урядова) партія дістала 36% голосів, нац.-селянська 22.5, радикально-селянська 9%. Крайно праві партії здобули 32.5%, „Ром. Фронт" 16.5, партія Кузи 8%, відколовшіся ліберали 7.5%, ріжні 0.5%.

ПАРИЖСЬКИЙ „ПТІ ЖУРНАЛЬ" у новій статті перестерігає перед примиренням Еспанців. Він пише, що вимушений „мир" може показатися гіршим навіть від збройного вмішування чужих у ту боротьбу...

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧЕРВОНИХ у Валенсії оповістило заяву, що червона фльота і червоне летунство будуть ескортувати й охороняти кораблі, що пливуть під прапором Еспанії („еспанської людової республики"), та не дозволять, щоби хтось їх затримував. Таку саму охорону дасть червоне правительство кораблям посторонних держав.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНУ ВИСТАВУ відкрито недавно в Лондоні. На виставі широко представлений відділ протирелігійної пропаганди комуністів.

АНҐЛІЙСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ Ленсбери, визначний діяч Лейбур Партії, був в Берліні й обговорив з канц. Гітлером міжнародне положення. Розмова тревала поверх дві години.

ПОВНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ФІЛІПІН буде проголошена в 1938 або 1939 р. замість в 1946, в порозумінні з правительством Злучених Держав Півн. Америки.

500 МАНДЖУРСЬКИХ БАНДИТІВ напало на м. Ілан в північній Манджурії. Прийшло до битви з японським військом. Погибло 20 жовнірів, 1 офіцир і богато бандитів.

НА ТЕРИТОРІЇ МАНДЖУРІЇ розвиває діяльність ґрупа китайських шпигунів. Японські власти стараються викрити й увязнити їх.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Гаяші заявив представникам преси, що японське правительство не хоче творити нової правительственної партії. Правительство бажає тільки, щоб суспільність зрозуміла його кроки в ціли розвязання внутрішних і зовнішних трудностів.

НОВИНКИ

Слідуюче число „Нової Зорі" буде вже великодне. Воно вийде в збільшенім обємі з датою 2. V. 1937 р. ВП. Передплатники одержать його приблизно в половині великодного тижня. Адміністрація „Нової Зорі" і „Правди" просить відновити передплату, щоб не було непотрібної задержки у висилці ґазет.

Загальні Збори „Сільського Господаря" відбулися у Львові в салі „Народного Дому" 21 с. м. На збори прибуло 85 відпоручників кружків і філій Т-ва та районових молочарень і 37 гостей.

Т-во „Відродження" оповістило відозву з приводу Великодних свят. В ній желає всім веселих свят і взиває святкувати без алькоголю, бо тільки тверезі свята можуть бути щасливі і радісні. Христос воскрес!

Комісія контролі цін розглядає ціни сірників, соли й волоконних виробів. Сподіються обнижки цін соли кухонної і худобячої.

Ціну найтанших родів мила рішено обнизити на 10 проц.

Шкільний рік в ґімназіях скінчиться с. р. виїмково вже 16 червня.

Зборівського старосту Альфреда Коцула перенесено до Ярослава. Він старався всюди закладати „косьцюлки" й „домиі людові".

Новим тернопільським старостою іменований Карло Адамський, дотеперішний інспектор староств тернопільського воєвідства.

Летунську школу для цивільних летунів відкриють у Станиславові 25 с. м.

Нагальна буря перейшла над повітами станиславівським і товмацьким. Вона ушкодила телефонічні проводи на лінії Станиславів—Чортків.

Велика пожежа навістила село Петрилів товмацького повіту. Згоріло 14 господарств з живим і мертвим інвентарем. 86 осіб опинилося без даху над головою. На місце пожежі прибув станиславівський воєвода ґен. Паславский. Він передав місцевому комітетові допомоги погорільцям 150 зл. і 50 кірців збіжжя.

Від 20 квітня с. р. обовязує знижена на 25% тарифа для перевозу зелізницями цегли у внутрішньому обороті. Надіються, що се буде мати хосенний вплив на розвиток будівельного руху в краю.

Міська рада в Косові рішила віддати безплатно терен під зелізничий шлях, що получивби Покуття з Гуцульщиною.

В Дубні скінчилася розправа проти 44 обвинувачених за приналежність до КПЗУ. 7-ох підсудних засуджено по 12 літ вязниці, 10-ох по 9, 10-ох по 6, 2-ох по 4, 7-ох по 5, 2-ох по 2 і 2-ох по півтора року вязниці з завішенням горожанських прав на 10 літ.

Гумор. — В мясарськім склепі. — Чи той мозочок свіжий? — Моя панусю, годину тому теля ще думало тим мозочком.

Котра читальня „Скали” не прислала ще звіту до Головного Виділу, та нехай зробить се як найскорше. Крім того короткий звіт повинен мати з собою на письмі кождий делеґат, що приїде на зїзд.

Українські народні пісні надавала 11 квітня с. р. головна радієва стація в Лондоні.

Зелізна руда на Волині? Один варшавський часопис приніс вістку, що в Рівенщині на Волині викрито поклади високовартостевої зелізної руди. Має се бути руда найліпша з усіх зелізних руд, що їх добувають тепер в Польщі. Вона має около 52 прц. зеліза та понад 7 прц. манґану.

В Рівнім мають розібрати 266 домів, непридатних до мешкання.

До Берези Картузької вивезли з Лодзі 7 осіб. Се діячі професійних союзів промислів будівельного, керамічного і звязаних з ними.

Сім ріжних походів відбудеться у Варшаві в день 1 травня. Се знак розбиття між соціялістами.

В Люблинську під Лодзею зударилися два літаки. Оба летуни погибли.

За спроневірення 100.000 зл. засуджено на півтора року вязниці б. директора т-ва обезпечень „Ожел”, Александра Марґоліна.

В Тулі скінчила самогубством вдова по Зіновеві.

Пошесть скаженини ширіться сильно в Кишиневі між худобою, псами й домашною птицею.

В цілій Німеччині відбулися торжества з приводу уродин канцлера Гітлера (він має тепер 48 літ).

Ген. Герінґ виїхав з жінкою до Італії.

В Німеччині розвязали всі жидівські масонські льожі під назвою Бнеі Брітг. Їх поверх мілїоновий маєток сконфісковано.

Оригінальним самогубством скінчив начальник робіт при регуляції ріки Ґайль в Каринтії. Він висадив себе в воздух 40 кільоґрамами динаміту. Шкоди спричинені вибухом великі. В промірі 6 км. вилетіли всі шиби. Ушкоджений також костел в місцевости Мітшіґ.

У Франції мають знести могорич.

Канадійський уряд має великі клопоти з московською сектою „духоборів”, що в поважній скількости замешкують провінцію Брітіш Колюмбія. Духобори не хочуть посилати дітей до школи, спалили 7 шкільних будинків, один ушкодили бомбою. Крім того намагалися спалити або висадити в воздух 10 інших шкіл. Секта духоборів розмірно заможна.

На міжнароднім шаховім турнірі в Анґлії переміг молодий естонський шахіст Павло Керес. Альйохін здобув третю надгороду.

На ріці Тигрі, 16 км. на північ від Багдаду, вода прорвала гати і затопила 200 квадр. миль. Над укріпленням ґатей працюють тисячі людей і цілий багдадський ґарнізон.

В Японії заборонили уряджувати в дні 1 травня с. р. урочистости і робітничі демонстрації.

Аж до Загального Зїзду „Скали” т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі” і „Правди” можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Гумор. — Музикальна. — Я завважив, що ви плачете, коли моя дочка співає італійські пісні. Чи ви може Італієць? — Ні, я тільки вчитель музики.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Плятон Карпинський,** парох Острівця коло Теребовлі, бувший член Української Націон. Ради, помер 20 с.м. в 64 році життя. Покійний старанно збирав велику бібліотеку, головно українських видань. Особливо любувався в ріжних виданнях того самого твору. Пок. о. Карпинський перекладав проповіди з чеської мови. Листувався з нашими визначними людьми старшого покоління. В паперах пок. правдоподібно будуть листи о. Волянського. Далеко не зі всіми поглядами о. К. можна годитися, та се треба признати, що була се одна з маркантних особистостей між нашим духовенством старшого покоління. — Зб.

† **о. Григорій Плакида,** парох у Старім Скалаті, помер 19 с. м. в 60 році життя. Покійний займався літературою й публіцистикою. Пожаданим булоб, щоб близші його знакомі оповістили його життепис і критичну характеристику.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви так поступили і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі” і „Правди”.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Авдієнція в Ішлю.
СТИЛЕВЕ: Обвинуваченa.
МУЗА: Ромео та Юлія.

„Народна Торговля“

бажає

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

І просить закупити на свята в її складах:

МУКУ, ЦУКОР, МІД, МАК, ОРІХИ, РОДЗИНКИ, МІҐДАЛИ, ГВОЗДИКИ, КАВУ, ЧАЙ, ВИНА.—

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса”
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист *про політичне положення***	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей” на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач** + 10 порто.	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта** + 10 порто.	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер:	**Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
„ „	**Венеція**	3.—
„ „	**Ерема кай аноніма**	0.50
„ „	**Гоги і Магоги**	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	**Галичина й Велика Україна** з пересилкою	0.50 0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
о. І. Братик:	**Останній Свят-вечір**	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00
Епопея сміху + 10 порто.		0.10

Адреса: „Нова Зоря”
Львів, ул. Гродзіцких 1/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. *Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.*

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 2 травня 1937. Ч. 32 (1032)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Христос Воскрес!

Наш Великдень в радію

Львівське радіо передаватиме з приводу сегорічного Великодня кілька авдицій для Українців. З суботи на неділю від год. 24—0.10 надаватиме з плит проповідь Впреосв. Митрополита Андрея, а від год. 0.10—1.45 Великодню Утреню з Церкви Успення Пречистої Діви Марії у Львові. В неділю, на Великдень, надаватимуть від год. 7.50—8.50 Богослуження з проповідю Митр. Андрея з тоїж церкви. Ві второк в год. 15.15 надаватимуть з Варшави інформаційну ґазетку в українській мові. Такі ґазетки передаватимуть набудуче постійно.

IV-ий Марійський Конґрес Молоді у Франції.

В м. Шартр відбувся в квітні IV-ий Марійський Конґрес Французької Молоді. Взяло в нім участь 1200 „Содалісів", учеників Малих Семинарій і ґімназистів. Конґрес отворено Богослуженням у тамошній величавій катедрі. Пралат Буше виголосив проповідь на тему „Катедральна церква в м. Шартр се біблія з каменя". Головним предметом нарад конґресу було питання, яким способом так урядити почитання Марії серед молоді, щоб се забезпечувало молодь перед небезпеками шкільного оточення. В м. Шартр є 25.000 душ і осідок катол. Епископа.

Велике католицьке діло Москаля.

Католицький щоденник „Кроа" (Хрест) повідомляє, що на днях появився в Парижі великий католицький твір виданий Москалем Іваном Кологривовим п. н. „Essai de somme catholique contre les sans-Dieu". Се зіставлення всіх релігійних проблємів, якими займаються сучасні атеїсти й освітлення тих справ у католицькім дусі. Та (як пише „Кроа") „Католицька Сумма" се відповідь на „Протирелігійний Підручник", виданий Центральною Радою Союза Безбожників совітської Росії. Отже в тім порядку ріжні католицькі автори й відповідають. Ось деякі наголовки статтей: „Істнування Бога і пролетарський атеїзм", „Відки взялося життя?", „Чи є душа?", „Походження релігії", „Проблєма Христа" і т. д. Дуже придавсяб переклад сего твору на українську мову!

Є чверть міліона католицьких монахів.

„Шенере Цукунфт" принесла найновішу статистику католицьких монаших Чинів. І так Єзуїтів є 24.270, Францішканів 22.527, Христіянських Шкільних Братів 15.121, Капуцинів 12.613, Салєзіян 10.971, Венедиктинів 9.070, Домініканів 6.700, Марістів 6.612, Редемптористів 6.239, Облятів св. Марії 4.955, Францішканів-конвентуалів 4.449, Місіонарів Непорочного Зачаття 4.036. Всі инші Чини мають менше ніж по 4.000 членів. Все те відноситься тільки до мужеських монаших Чинів. „Громадський Голос" накликує, аби не вступати чомусь особливо до Чина Єзуїтів, хоч всі католицькі народи мають в нім свої відділи.

Старшина „Сокола-Батька".

На Загальних Зборах дня 25 квітня 1937 р. вибрано старшину „Сокола-Батька" в отсім складі: голова: інж. Михайло Хроновят, І. м-голова: інж. Андрій Палій, ІІ. м-голова: Олександер Карпінський. Члени старшини: Людомир Огоновський, Др Петро Прибитківський, інж. Іван Свірський, Др Ігор Федів, інж. Михайло Ковальчук, Іванна Ничай. Заступники членів старшини: Мирослав Бурачинський, Матвій Данчевський, Роман Кашубинський, Юліян Романів. Провідники вправ: Олег Вальчик, Осип Козачок, Володимир Тихоліз, Дарія Сіяк. Провірна Комісія: Іван Павлик, Петро Фарина, Ярослав Стебновський.

Національні меншини і держава.

„Курєр Повшехни" пише: В державі, де є більше народів, вислідом здійснювання засад „національної держави" може бути тільки скріплення національних ірредентизмів, які кінець кінців допровадять до розкладу держави. Або національні меншини будуть співгосподарами держави, або вони змагатимуть до територіяльних змін в напрямі здійснення власної державности. Польща свого часу не могла розвязати проблеми віроісповідних меншин і дорого за те заплатила. Коби Провидіння заощадило їй повторення тих самих блудів при розвязці справи національних меншин! — Та покищо богато Поляків всіми силами робить те, що може лиш розвалити Польщу...

Хочуть продати бібліотеку Київо-Печерської Лаври?

Розійшлися чутки, що большевики рішили продати з публичного торгу в Державах Півн. Америки славну бібліотеку Київо-Печерської Лаври з цінними рукописами й дуже рідкими друками. Разом з книжками піде на продаж богато мистецьких предметів, забраних по церквах і монастирях України...

Що дарувати дітям по першім св. Причастію?

„La Vie Catholique" пише: В давніших часах було всюди звичаєм, що по першім св. Причастію дарували дітям релігійні книжки, приміром Св. Письмо, книжечки до Богослуження і молитви, „Наслідування Христа" Томи Кемпійського і т. п. Такий дар був нераз першим угольним каменем до оснування католицької бібліотеки. А тепер при таких нагодах взагалі не дають дітям книжок, а як дають, то світську белетристику, що очевидно разить вже тому, що давати при такій визначно релігійній нагоді світські річи — се просто нестилеве. Отже священики, родичі, учителі і приятелі католицького виховування молоді повинні всіми силами привернути старий, добрий звичай.

Зїзд Читалень „Скали" 7. V. 1937 року.

Дві енцикліки

Найбільше торжество християнської Церкви, свято Воскресення Христового, се заразом велике символічне свято для кождого народу. Се для народу свято весни, нового життя, нових сил — се свято надії на лучшу майбутність а спеціяльно для народів поневолених се свято віри в чудо народнього воскресення.

Живемо в тяжких часах нечуваної матеріяльної та ще більшої моральної кризи, серед грізних небезпек, що цілим народам загрожують загибелю. Наслідком того всі серця залягла журба, непевність і загальне пригноблення, депресія. З неї неначе зі сну будить християн радісний голос великодних дзвонів і весела пісня „Христос воскресе!" Проч з пригнобленням! Проч зі зневірою! Христос, опоганений могутними міра сего, замучений, на хресті прибитий, в найбільшій ганьбі і муках умерший — воскрес у славі, і своїм світлим воскресенням кріпить у всіх серцях віру у світле, щасливе „завтра" не лиш одиниць, не лиш поодиноких родин, але й народів.

Христос воскрес! І ми не пропадемо в біді, в нужді і недолі. І наш нарід не загине в неволі й лихоліттю. І для нього прийде світла хвиля його воскресення, світле щасливе і могутне „завтра". Лише з вірою вперед! Щоб те щасливе майбутнє „завтра" чимскорше здійснилося, віра в нього мусить основуватися на одній незломній засаді, а саме: що сила потрібна до здійснення лучшого завтра в нас самих, а її жерелом Христос.

Переживаємо очевидно переломову хвилю. На наших очах розсипалися могутні престоли, розлетілися великі держави і на їх руїнах повстали нові. Скрізь бачимо великі зміни. Голосять, що валиться старий світ, що паде і гине стара культура, що настає новий лад.

В великім хаосі понять, поглядів і кличів лунає голос новітних доктринерів, що подібно як книжники і фарисеї на дворі Пилата баламутять незрячі маси, щоби кричали своє страшне: „Распни! распни! Проч з Христом! — Проч з Його Церквою! Проч з релігією!" На сій точці, як колись в день засуду Христа Царя, два противники, Ірод і Пилат, „стали собі приятелями", так і днесь подають собі руки дві ворожі собі новітні доктрини: комунізм і відома поганська струя в соц. націоналізмі. З обох центрів, хоч на позір дуже до себе ворожо наставлених, у відношенні до кат. Церкви лунає один клич: „Распни!" І в тім напрямку на филях радія, при помочи преси і платних аґентів йде на цілий світ шалена пропаґанда. А люди мов замотиличені звертаються то в сторону комунізму, то в сторону поганства.

І наш нарід попав в орбіту тої шаленої борні. І у нас ще так недавно многі наші чільні публіцисти, політики, патріоти, ба навіть т. зв. католики не стидалися заходити на ікру, захоплювалися ідеями з Москви, перецінювали т. зв. культурний дорібок наших братів зза кордону і вихвалювали „гарну українську державу за Збручем". Та сумна дійсність скоро отверезила запоморочених, а многі з них своє засліплення переплатили життям і каторгами. Тепер та доктрина зі сходу, слава Богу, не має вже на наш

загал такого впливу як мала, вона стала осоружна. Але зате очи многих з нас звернулися з захопленням на одну західну струю поганства і в ній зачинають бачити спасення для народу. Однак і ся поганська доктрина чужа і ворожа для Христа. Як помилилися ті, що зїхали до комунізму, таксамо напевно помиляються й сі, що вдивлені тепер в поганство. Зчасом і вони як тамті також зрозуміють свою ошибку. Ні з одним ні з другим нам не по дорозі. Ми за слабі, щоб ми могли собі позволити на експеримент. Нам треба кріпко держатися старих, певних засад, що видержали проби тисячеліть і все давали силу народам та провадили їх певно до народного воскресення. Наша сила в нас самих а її жерело — Христос Цар. Ми Його ученики і визнавці, ми католики, діти св. католицької Церкви. Отже не оглядаючись на нікого позістаньмо собою в наших католицьких переконаннях і католицьких практиках свого життя.

Найвисший Керманич католицької Церкви, що все стоїть на сторожі правди і душевного щастя так одиниць як і цілих повірених собі народів, з високости Петрової Скали бачить ту велику небезпеку, що їм загрожує зправа і зліва. Тимто в сьогорічний радісний Празник Христового Воскресення видав енцикліку й осудив в ній доктрину комунізму, а в кілька днів другу таку саму, що осуджує другу новітну доктрину, західного поганства, яке простягло руку проти Церкви. Дивним може видаватися, чому Найвисший Вождь християнства, що виповів безпощадну боротьбу комунізмові, наразився на боротьбу на два фронти. Се присвічувала Йому та стара, провідна ідея, що заєдно в католицькій Церкві треває і все побіджає. Се те знане, безоглядне та безкомпромісове: „Нон поссумус“: не можемо! Не можемо йти разом з ворогами Христа, не можемо з противниками Христових засад входити в якінебудь компроміси і союзи. Того Церква ніколи не робила і ніколи не зробить за ніяку ціну. Тут жерело і причина тих двох рішучих посунень Святішого Отця Пія XI.

Як всі католики, так і ми повинні сей Великдень обходити під знаком тих двох Енциклік. В них є напрямна і для нас Українців-католиків.

Тимто і ми в інтересі нашого народнього воскресення обом новітним осудженим Церквою доктринам, комунізмові й поганству, повинні протиставити ясну і виразну католицьку ідеольогію на всіх царинах нашого народного життя. В боротьбі з ними і нам повинна присвічувати ідея безоглядної безкомпромісовости так у відношенні до всіх новітних проблєм і кличів та постулятів, як у відношенні до осіб, що в якийнебудь спосіб хотілиб ті доктрини перещіпити на наш народний ґрунт. До всіх противників католицького світогляду, від „невинних“ лібералів і поступовців почавши а на 105% націоналістах і комуністах скінчивши, і ми повинні сказати те тверде рішуче: Не можемо! Не можемо з ними входити у якийнебудь компроміс — не можемо з ними співпрацювати навіть у загально народних установах. І нам треба нарешті зрозуміти, що т. зв. загально народні установи без ідеольогічного обличча се тепер шкідливий і небезпечний анахронізм. Нам треба конче творити установи нові, на засадах католицьких і в злуці з катол. Церквою.

У сьогорічний Великдень, що його святкуємо під знаком двох важних Енциклік, коли співаємо ту пречудну пісню: „Воскресенія день і просвітімся торжеством, друг друга обімем“, ми Українці католики повинні дійсно вже раз нарешті перенятися тим високим ідеалом воскресшого Христа „да вси єдино будут“ і всі ми повинні зєднинитися в одно і благати Христа і Його Матір а заразом Матір Руського Краю словами нашого поета: „Дай єдність нам“. А коли справді з нинішним радісним торжеством устане між нами вражда і недовіря і ми справді як співаємо друг друга щиро обіймем і всіх нас злучить стара, в катол. Церкві віками випробована, ідея безкомпромісовости супроти ворогів Христа Царя, тоді й ми „добудемо сили“ і приспішимо світлий день народнього воскресення і „як Лазар з гробу встане Русь з могили“ тай ми з подвоєною радістю і захопленням заспіваємо: Христос воскресе!

Священик.

На шляху до Альказару

З приводу Конґресу Марійських Дружинників у Львові.

Богато читали ми й чули про велике геройство еспанських кадетів у Толєді, які своїм незвичайним зусиллям вдержали старинний замок-твердиню Альказар перед довготривалим і завзятим наступом червоних безвірників. Та мабуть мало хто знає, що велика частина тих героїв Альказару — се Марійські Дружинники. Бо саме в Альказарі, де була школа кадетів, була в тій школі Марійська Дружина Кадетів, яку вів єзуїт, о. Е. де ля Торре. Дружина альказарських кадетів мала до 200 членів, отже становила 25% залоги геройського Альказару, 25% тіл тої залоги: бо дух альказарських львів був перенятий майже наскрізь духом Марійських Дружинників, а й сам провідник залоги, ґенерал Москардо, належав теж до тої Дружини. Підчас облоги кадети вели в підземеллях Альказару справді катакомбове життя, повне жертви й ризика та рівночасно повне надії на поміч Пречистої Діви Марії й Її Сина. Коли по геройській обороні Альказару кадети вийшли з тих катакомб, епископ Сарагосси висказався про них ось як: „Не дивуємося, що кадети з Толєда виявили такого геройського духа: адже вони Марійські Дружинники!“

Католицькі мешканці західно-українських земель жиють тепер теж наче в катакомбах Альказару. Звідусіль окружають їх вороги: і то так вороги їх віри і Церкви, як їх природного права бути нацією. Звідусіль летять на них смертоносні стрільна безвірництва, комунізму й винародовлення. І нізвідки не видно для них рятунку ні поживи, бо навіть духова страва, яку їм підкидують, нераз буває затроєна. І ввесь час чують вони підземні удари рискалів, удари, що віщують їм підкладання мін під їх останню твердиню... Справді, треба великої віри й великої Божої ласки, щоб витривати, щоб не піддати Окопів св. Тройці.

Деж набути тої віри і ласки? Нагадуються старі слова давньої молитви: „На когож надіятися нам, як не на Тебе, Богородице Діво, Маріє Пресвята?“... — І справді примір кадетів-дружинників з Альказару доказує ясно, що діти Божої Матери, діти старої тристалітньої Марійської Дружини, такіж свіжі й геройські сьогодні, як були продовж тих триста літ тривання Марійської Організації. Вони не лише добрі католики, а ще й активісти й актуалісти.

Тепер католицизм у ріжних країнах подається перед наступом адських сил. Богато католиків наче замкнуло свій католицизм у якімсь патентованім герметичнім термосі й підчас коли ворота адові здобуваються на надмір запалу та безнастанної напасливости, сонні католики терплять на якусь хоробливу затрату боєвої офензивної енергії. Одинокі майже Марійські Дружинники — наче еліта католицьких організацій — не устають у своїй офензиві, не обмежуються до оборони, а переходять до акції, до наступу, до боротьби!

Не диво. Адже „Марійська Дружина — се найкраща школа святости“, як про неї висловився папа Григорій XIII. А Венедикт XIV признав: „Ніхто не повірив би, які спасенні плоди для осіб кождого стану видала вже ся гарна й побожна установа Марійських Дружин“. Врешті згадаймо ще слова Святого, слова чоловіка повного офензивного духа та щоденного геройства, св. Франца Салезія: „Марійська Дружина має більше засобів до освячення душі, ніж всі інші католицькі Товариства разом.“

Тут отже, в тій організації треба католикам західно-українських земель шукати сили й допомоги в боротьбі з наступом пекла на наші душі й на нашу Церкву та на наш нарід. Марійські Дружини мусять повстати скрізь, зактивізувати себе й у повному поготівлі вийти на позиції! Марійські Товариства мусять в першій лаві піти до протинаступу, в огонь до рішаючої розправи! Тому організація, еванг. обнова й живе життя Марійських Дружин — отсе запорука обнови нації, нашого кращого завтра, отсе тривкі основи під будову українського Альказару!...

Що й ми вже на дорозі до сего нашого Альказару, доказують дані про Марійську Організацію, які подає відновлений (квартальник) „Вістник Марійських Товариств“.[1]). Вже сама переміна „десятилітника“ „Вістника Мар. Товариств“ на квартальник вказує на охоту Проводу більше зактивізувати саму організацію та зєднати її живіше з собою новим лучником: Марійським пресовим органом. Щодо змісту то „Вістник Марійських Товариств“ остає надальше передовсім організаційним журналом. Одначе з огляду на те, що на першому місці змагань Марійських Дружин стоїть плекання внутрішнього життя, то Марійський пресовий орган буде причинятися до поглиблення внутрішнього життя, буде старатися влекшувати Дружинникам синтезу релігії й життя, буде дбати про загальну релігійну культуру. Тому „Вістник Мар. Товариств“ буде давати місце статтям про аскетику, догматику й апольоґетику. Таке заповідає Редакція квартальника.[2]) Особливо важні звіти з діяльности поодиноких Дружин, очевидно, коли будуть цікаво написані. Такі звіти не лише подають ріжні факти потрібні до оцінки організації, але й ініціятивні гадки та служать мотором-заохотою до праці в інших Дружинах.

У „Вістнику Марійських Товариств“ знайдемо богато цікавих даних про діяльність тої преважної організації. Отже товариства й члени. В 1936 р. Централя Марійського Товариства обєднувала осьтакі діяльні організації: 1) 99 Марійських Дружин, 2) 92 Марійських Кружків, 3) 38 Марійських Союзів — разом 229 Марійських діяльних організацій. З того на львівську Аепархію випадало 120 організацій, на перемиську Епархію 67, на станиславівську 42. Членів було у львівській Аепархії 9100, в перемиській 4352, в станиславівській 3692, отже разом Марійська Організація мала 17,144 членів. Крім вичислених тут діяльних організацій, було ще 85 недіяльних кружків і в них 4.732 членів. Се велике число неактивних кружків (26%) рішуче вказує на якісь внутрішні недостачі організаторів; безсумніву Провід повинен виключити таких організаторів, бо се ті „води застоялі“, в яких криється найбільша небезпека для Марійського духа: бездільний квієтизм. Всетаки і число активних гуртів і число членів організацій такі зглядно великі, що безсумніву вказують на добрий ґрунт і добре поставлення організаційної роботи.

Видавнича діяльність Мар. Т-ва Молоді від 1933 до 1936 р. досить велика. Шкода, що подано лише дані щодо одної організації, при якій є рівночасно й Централя, хоч мені відомо, що також деякі інші кружки вели пресово-видавничу діяльність. За той час видано 31 ріжних видань у 235.300 примірниках.

[1]) Адреса Редакції: Марійське Тов. Молоді, Львів, Сикстуська 39 а, скритка поштова 108. Передплата річно 2 зол., поодиноке число 50 гр.

[2]) „Вістник Марійських Товариств“ ч. 3, ст. 1.

Число се не стратить на імпозантности навіть тоді, коли відіймемо від нього 8 чисто-організаційних друків (у 20.000 примірників); бо й тоді лишаться ще числа: 23 видання в 215.300 примірників, тобто по 11видань в 71 тисячах примірників річно. Цікаво, що Марійське Т-во Молоді було в роках 1933—1936 майже одиноким доставцем католицької белєтристики і взагалі одиноким католицьким видавництвом для дітей. Не вчисляю тут ріжних „католицьких" видавців, які стали „католиками" щойно в останніх часах, бо сего вимагали їх видавництва.

„Вістник Марійських Товариств" до 3 ч. включно не подав схематичного звіту з дуже важної сторінки Марійської організації: ріжних духових вправ і вислідів своїх членів. Всім нам католикам булоб цікаво хоч схематично пізнати число духовних сходин, рефератів, сповідей, св. Причастій, молитов і т. п. духових плодів Марійської організації. Бо саме в тих внутрішних добрих ділах міститься чи не 80% вартости Марійської Дружини як товариства, що виробляє людей-католиків. З того внутрішного „зиску", хісна Марійських Дружин — на жаль — досі звіту не маємо, за виїмком одної важної позиції: діла замкнених реколекцій.

Ініціятором того спасенного діла замкнених (стислих) реколекцій був у нас о. др Й. Маркевич ЧСВВ. Саме стислим реколекціям завдячує прим. сучасна Голяндія ренесанс свого католицизму. І справедливо, бо стислі реколекції се одно з найважніших діл католицтва: відродження й уактивнення Божої ласки в чоловіці, отже тимсамим „родження" нового Божого чоловіка. А як відомо — правдивий католик лише такий католик, що перебуває в стані освячаючої ласки. І тільки такий католик має справдішну вартість для Божого діла на землі.

Отже, як я вже згадав, стислі реколекції тісно звязані в нас з Марійською Орґанізацією. Лише в останніх 3 роках (1933—1935) Марійське Т-во Молоді урядило 24 серії замкнених реколекцій для молоді, в яких взяло участь 541 учасників (-ниць). Якби лише що десятий учасник тих реколекцій повів по них своє життя справді за Божими наказами, то ми дісталиб число 54 правдивих католиків! Може се число здаватиметься декому смішно малим: що — мовляв — 54 людей поможе 40 міліонам?! Та пригадаймо собі, що чин єзуїтів заложило 7 людей і таксамо 7 людей розпочало діло всесвітньої орґанізації „Конференцій св. Вінкентія а Павльо"!...

З перегляду спису Марійських орґанізацій видно, що не всі ще стани обняла ся орґанізація; бракує прим. Дружини інтелігентних мужчин і т. п. Маймо надію, що сього року, в тристаліття смерти основника українських Марійських Дружин — митрополита Йосифа Велямина Рутського — Провід Марійського Товариства зорганізує бракуючі Дружини, зактивізує згл. вичеркне недіяльні, звяже тісніше пресовим орґаном діяльні орґанізації й так не лише вшанує ювилей великого Велямина, а й причиниться рівночасно до скріплення мурів і сердець одинокого Альказару України: її західно-українських жителів. І в тім мусимо всі тому Проводові допомогти. Мусимо взяти собі до серця прегарні слова гимну німецьких Дружинників:

„Und siegen wir nicht, so sterben wir, Maria hilft doch zum Siege!"

З природи річи перший авангард великої орґанізації Марійських Дружин у великім бою за Церкву і правду повинна становити наша мужеська молодь. Таку марійську молодь середних шкіл і скличе Головна Управа Марійського Т-ва Молоді на загальний зїзд, що відбудеться в червні с. р. у Львові. Закликаємо нашу мужеську молодь до підготовки того конґресу і до ентузіястичної участи в нім.

о м м

Розуміння історії

Уваги з приводу появи 1-ої части X-го тому Історії Украіни М. Грушевського.

Редакція „Нової Зорі" в своїому часі подала вже коротку бібліоґрафічну замітку про видання Академією Наук УРСР в Києві десятого тому Історії України Русі (роки 1657—1658, ст. 393).

Доповню ту нотатку деякими завваґами. Том десятий Історії У. Русі не має передмови, тому не можна нічого сказати про обставини, серед яких цей том Історії творився, ані про обставини звязані з його виданням. Завважа на титулярній сторінці: „Том X., ч. I." до певної міри казалаб надіятися, що може нас зустріти радісна несподіванка появи і 2-ої части X тому. Давби Бог! Та чи дійсно так буде, не знати. Може тим зазначено, що була в пляні цілости і друга частина. А річ ясна, що хотілосяб мати по бл. п. Академіку М. Грушевськім як найбільше дорогих памяток до нашої бувальщини! Довідуємося ще з замітки, що редаґувала цей том під своєю відповідальністю знана зі своїх праць дочка проф. М. Грушевського пані Катря М. Грушевська.

Видано всього 1.500 примірників. Чи се не мало? Всі західно-українські землі ледви чи дістали кілька примірників.

Поява X тому історії дуже здивувала західних Українців тим, що в УРСР, де як відомо запанував в науці інший курс, появилася в теперішньому часі обемиста історична книжка, яка дає нам не лише малюнок клясової боротьби в 17 столітті, як один епізод, але й події з сильним акцентом волі козацького гетьманського уряду в його змаганнях до власної державности незалежної від Москви. Та сама книжка малює нам і проби, щоб визволитися з обіймів царату й союз України з Польщею. При режімі теперішньої влади Москви, чомусь видається така книжка дивним явищем. Чи се означає наворот до ліберализму і зміну політики в сторону „шатких Малоросів?" Чи може се звичайний біг річей?

Треба підчеркнути і ту милу несподіванку, що всупереч здогадам деяких пророків-песимістів, неначеб останній твір все мусів носити знамена фізичного й духового ослаблення орґанізму автора, справа з 10-им томом історії М. Грушевського мається інакше. В читанні стверджуємо вповні давний блиск й остроту ума. Ба, що більше: дивує нас ярка барва сильного патосу, відважне, без признак стилевої ретушованої евфемії ставлення обєктивної оцінки всяких дразливих явищ, чого не роблять малі характери в добі революційних психоз.

Великий історик розумів свою місію й своє становище та великі ідеї й цілі революції 17-го століття переказав так, як наказували йому жерела, політика й економізм України. Зайва річ сильніше підчеркувати, як дуже Хмельниччина й початково Виговщина своїми соціяльними й політичними проблемами нагадують боротьбу теперішнього 20 століття.

Так, так! Колись Хмельниччина наскрізь проломала систематику сил Східньої Европи і помогла Москві видвигнутися на першу державу в Сх. Европі. А тепер Москва хоче силами України стати першою світовою імперією з найтаншою безконкуренційною адміністрацією. Знаємо, які кошти поносить український нарід за сі революційні експерименти.

В часі творення нової Европи виведення проблемів української давної ревлюційної політики на чисту воду належало до найважніших завдань української історіоґрафії. Та се не була легка справа — задля величезної маси необробленого матеріялу, порозкиданого по всіх усюдах. Без сумніву ця доба була найтяжчою партією до оброблення. Очевидно, найбільше вдоволяючу і найбільше вичерпану працю між істориками сучасного нам покоління міг дати тільки академік М. Грушевський, бо він мав найбільшу рутину, мав найширший історичний горизонт тай мав, що правда, до розпорядимости найбільші засоби. Розчовпати Хмельниччину і Виговщину се значило в першій мірі добре зрозуміти комплекс розбіжних інтересів держав східньої Европи, які вязалися з такими центральними пунктами, якими були трактати переяславський і гадяцький. Всесторонно обробити той час було дуже трудно, так трудно, як давним морякам поконати труднощі плавби поміж Скиллю і Харибду. — Тепер наші історики завдяки працям М. Грушевського мають дуже облегчену дальшу роботу. Сподіймося, що колись Академія Наук тай всякі бідненькі наукові завязки українських меншин по всіх усюдах доведуть до кінця недокінчене діло великого історика. Наразі українська наука не стоїть під знаком проспераціі. Се дуже прикрий обяв. Бо без усвідомленого знання, що динамізує свідомість, не може бути мови про свободу, яку так гучно голосить теперішний час. Не забуваймо про се! Вже ненауковець козацький полковник, епіґон Хмельниччини (Ханенко) узалежнював здійснення свободи (державности) не лише від острої шаблі але й від знання та заможности. Гетьман Виговський, ще як був на верху сили, коли московські дяки розрив України з Москвою клали на рахунок його зради супроти обєднаного Хмельницьким „руського народа", який має спільну віру й мав в давнині спільну державу, — сказав: Про долю народу рішає воля народу і його сила (розумій запорожське військо). На свій час се було незвичайно бистре і величаве помічення і вирішення. Очевидно під силою він розумів чинники, які й тепер розуміють, значить: не лише фізичну силу.

Українська соціяльна революція 17 століття з перенесенням влади в нижні верстви не могла удатися, бо наука-знання, які вони не були, були в посіданні Церкви і вищих верств, а не нищих. І політична революція, не лише соціяльна, мала малі шанси на успіх, бо молода могилянська академія не мала часу випродукувати потрібних чисельних кадр нашої інтеліґенції, ані не мала часу обдумати, передискутувати і сформулувати конечну державницьку ідеольоґію. І через ніщо інше як через недостачу ідей розбурхана Хмельниччина скінчилася так нужденно. До Петра Дорошенка абсолютно не вміли науково розвязати питання, чи Україна се галузь, вітка московського народа, чи щось окремішне. На всяких міжсусідських посольських зїздах українські делеґати (в особі Коробки чи иншого) вкінці все капітулювали перед московською аргументацією. Московські суґестії й агітація Москви серед нашого духовенства, серед найнижчих і середніх народніх верств здобували рішучу перевагу в симпатіях наших мас, бо наша провідна верства не мала нічого розробленого. Коли Хмельниччина й похмельниччина мала яку динаміку, то се дали їй вихованки Київської Академії і всяких братських шкіл. Одначе ті духові огнища були за слабі на наш великий орґанізм і якісно і скількісно. Доперва співжиття з Москвою, довголітна обсервація, відмінности душ, ріжний етнографізм і проче зробили своє, але — запізно.

Останні праці М. Гр. над згаданими

темами дуже ріжняться від давних томів Історії України своєю більшою приступністю для широких мас та пластикою узмисловлення складніших явищ суспільних і культурних. Тут нема сконденсованого наукового змісту і трохи менше чужої наукової термінольогії. Технічні тяжкі слова часто і влучно заступлені своїми, добре дібраними українськими словами. Мова гнучкіша.

Часто можна почути замітки, що довгі передавання чужих, жерельних текстів і докладні їх аналізи затемнюють перспективу. Можливо, що для ненауковців такі завваги подекуди раціональні, але сі аналізи й інтерпретації тяжко зрозумілих або двозначних недоговорень, або доповнення перерваних, попсутих жерельних місць для науковця мають перворядну вартість. Покійник здавав собі знаменито справу з того, що до виданих ним праць недостає богато друкованих жерел. Тай був сумнів, чи збирані ним тексти скоро будуть оповіщені. Тому мабуть хотів сей недостаток заповнити переплітанням оповідання докладнішими жерельними текстами у своїх працях. Збирані наскоро для небіщика жерела ріжними руками не все були добре відчитані й без переконтролювання богатьох документів годі було пускати їх в світ. Автор сих стрічок студіюючи в бібліотеках у Москві сам переконався про се. Уваги до всяких сумнівних, неясних місць, до перекручених імен, до схиблених дат і т. д. ще скорописцями в 17 ст., дають аж тепер змогу їх скодифікувати. А як аналітик жерел і їх інтерпретатор бл. п. М. Грушевський був мистцем, якому трудно знайти рівного. Його поправки задокументовують його величезну рутину, його високе та основне знання історичного тла, обставин, словом свідчать про його кольосальну ерудицію як історика.

Порушу тут ще справу духового контакту, який заходить між читачем а змістом історичного твору — з приводу читання нової праці Грушевського.

Неісторик звичайно уявляє собі, що історик реконструує давну дійсність до йоти такою як вона була. Ще небіщик великий німецький історик Леопольд Ранке говорив, що „пише так як воно було“. В дійсности воно так не є. Передати справу зовсім так як вона була ніякий історик не всилі. Пролетівшу дійсність пером не вловиш. Таке бажання — се фантом. Кождий час має йому питомий образ, ідеал, вичування і ритм, має такі зображення про минувшину, які підхожі для сучасности і кождий історик обсервує й оцінює давнину з кута свого часу.

Вся історія, каже німецький історик Фрідель, се леґенда. Хочби яку масу жерел мати, то вони вже не живі жерела. Скоро якийсь герой помер, то він вже усувається зпід живої обсервації навсегда. По ньому лишається тільки відбиток загальних рисів. Зі смертю починається процес інкрустації, починає наростати осад, навіть у тих, що з ним жили, і той осад каменіє. Над всім нежиючим час затягає свою заслону й затемнює все але зате ся заслона ділає особи й факти більше таємничими й суґґестивними. Все минуле являється вже нам у світлі магічної переміни і в тій магічности лежить головний чар притягання історією людей до себе.

„Леґенда“ се може найвлучніша назва на твори історичні. Леґенда се не одна з форм минулого, але о д и н о к а форма, в якій ми історію передумуємо, її зображуємо, її переживаємо. Такий погляд тих істориків, що підходять до історії з психольоґічної точки погляду.

З новим ідеалом міняються й погляди на поодинокі періоди минувшини. Духова історія народу чи людства підлягає все безустанньому перегрупованню, поправкам і переімпретовуванням минувшини.

Таке саме мусить бути і з історією М. Грушевського. Вона се (уживаючи діялєктики німецького історика) богата візія минувшини, візія сотворена Мих. Грушевським в його умі, се патос його часу. Очевидно інший патос слова буде такого історика фільософа як Спенґлер, який був речником технічного заходу, інтерпретатором Дарвіна і англ. сензуалізму, інший патос Ніцшого, речника німецького гордого юнкерства, інший патос і ритм слів М. Грушевського, що був продуктом російської державности, української природи й очевидно не без деякого впливу ідейного російського підземелля. (Пор. його магічне пониманя слова „народ“!). Посуджування бл. п. академика М. Грушевського у схильности до абсолютистичних манер ледви чи має рацію. Цей великий талант, титан праці мав далеко більше рисів мягкости й ніжности, як твердих, деспотичних.

Одно здається певне, що в дитинстві не любив бавитися в жовнірів, в війну, не любив військової штивної дисципліни, „дрілю“. І се відбилося на його діяльности.

З 1-ої части X-го тому його історії України так і видно, що богато відложив до 2-ої части, яку ми дуже радо побачилиб, якби її оповіщено на підставі посмертних паперів Покійного. — В. Г.

До сеї статті, повної оригінальних думок, займемо становище при першій нагоді. — Ред. „Нової Зорі“.

Загальні Збори Сокола Батька

В неділю дня 25 квітня с. р. у власній салі в домі „Дністра“, вул. Руська 20, відбулися Заг. Збори т-ва „Сокіл-Батько“. За президіяльним столом завішено синій прапор „Сокола“ з сокільською емблемою (на круглім білім тлі надпис „Сокіл“). На тлі прапору завішено портрет першого голови т-ва інж. В. Нагірного, що був головою „Сокола“ в рр. 1894—1901. Вгорі на тлі прапору сокільська відзнака. На правій (бічній) стіні дві таблиці, на них образками представлено, хто користав з площі „Сокола“ у Львові. Дальше завішений тризуб витканий на макатці. Пополудні тризуб завішено вгорі над сокільською відзнакою на внесення сокола Гладкого. На лівій стіні портрети дра І. Боберського і дир. Заячківського. О год. 10 рано голова „Сокола“ інж. Хроновят відкрив Збори і подав до відома, що на салі є 23 представники 17-ох гнізд, 40 фізичних членів і 3 представники української преси. Пізніше було 31 делеґатів від 22 гнізд, 63 фізичних членів та 5 представників преси. Після полагодження формальних справ голова зложив звіт з діяльности т-ва за 43-діловий рік. Орґанізація перемогла внутрішну і зовнішну кризу. Сокільська орґанізація обеднує 22.474 осіб. На одно гніздо припадає 96 членів. „Сокіл-Батько“ обеднує тепер 233 сокільських гнізд. В 1936 р. прибуло 12 нових гнізд, крім того оживлено діяльність в 39 гніздах. Влада розвязала в діловім році 4 гнізда. 22 гнізд зі стрийської округи виключено за некарність в 1934 р. В 1936 р. відбулося 365 руханкових виступів, 383 спортових змагань, 445 культурно-освітних імпрез, 354 прогульок і 1405 відчитів. Членську вкладку до централі заплатило в цілости 186 гнізд, частинно 17 гнізд. 30 гнізд не вплатило ні сотика на вкладку. Найкраще розвивається сокільське гніздо в Тернополі. Активних руховиків є в орґанізації 13.370 осіб. На викупно площі зібрано в 1936 р. 12.111.72 зл. Остає до викупна 6 паїв около 3.600 сяжнів. Спільники (власники) домагаються за тих 6 паїв 60.000 зл. Голова заявив, що справа площі має бути поладнана ще в сім році краще ніж сподіваємося. Т-во видає свій орґан „Сокільські Вісти“. В 1936 р. виходив він у 3.200 прим. Орган т-ва виплачується. Редакція й адміністрація працювали задармо. Головне завдання будучої старшини: краєвий здвиг в 1938 р., затвердження статуту і докінчення викупна площі. — Після звітів була дискусія. Її характеризував місто-голова т-ва інж. Палій: Тяжко було виловити щось конкретного з промов головно молодих дискутантів. Не знаю, чого властиво збори хочуть. Ні один бесідник не сказав, як треба робити. (Ту промову інж. Палія збори оплескували). На заміти і запити дискутантів відповів голова інж. Хроновят. Він ствердив, що були також розумні голоси та слушні заміти в дискусії. Після того відбувся вибір Старшини „Сокола-Батька“. Її вибрано однодушно. Склад Старшини подали ми на 1 ст. Збори ухвалили вкадку для гнізд 12 зл. річно. Збори скінчилися о год. 6 вечером відспіванням національного гимну.

В пошукуванні святочного дарунку

Пан Микола зачав відчувати велику втому. Його ноги відмовляли йому послуху. Добрі дві години ходить улицями міста, задержуючись перед кождою виставою, перед кождою крамницею.

З трьох дарунків, що їх він обіцяв дати на Великдень своїй тещі, жінці і дочці — не набув ще ні одного. Його скромний буджет на ту ціль — *30, найбільше 40* злотих, не дозволяв йому вибрати дорогі річи: а щось дешевше — вони або вже мають, або також він переконаний, що не припаде їм до смаку.

Ось здержався він при виставі крамниці з жіночою конфекцією. Торбинки, пудернички, пояси до суконь, ковнірці... Ті річи дуже боїться купувати, бо знає, ще напевно не догодить їм. Будуть жалі, що така торбинка вже вийшла з моди, пудерничка замала, пояс і ковнірець не пасують до суконок.

Побіч крамниця годинникаря. Тещі годинник на руку непотрібний, бо майже ніколи не виходить з хати, нікуди їй спішитися. Дочка вже має годинник. А коли купувати для жінки, то треба гарний, трівкий годинник; а се коштує не дешевше як 30—40 зл. Отже теща і дочка буливже позбавлені дарунків.

Махнув рукою й *посунувся до вистави слідуючої* крамниці. Діточі забавки. Йде дальше — крамниця з тютюном. Минув її. Ювілерська крамниця — навіть не затримався, тільки намацав в кишені свою скромну портмонетку.

Кольоніяльний маґазин — на Свята вже все куплене. Склад матеріялів до писання, зелізо і цвяхи, кравець, аптика, машини до писання, самоходи, домовини і бар-ресторан.

Пан Микола, що вже ледви тягнув утомлені ноги, хотів уже переступити поріг того підприємства, звідки заохочуючо гляділи на нього білі столики з канапками і фляшками і де напевно лишивби святочні дарунки, коли нагло зір його впав на виставу побіч з надписом „Колектура Державної Льотерії“. Великий афіш у вікні, на нім виписано: „7 травня — тягнення 4 кляси 38 Державної Льотерії, її головна виграна — міліон злотих, а загалом 61.141 виграних на суму 19,339.200 злотих.“

Мов тягар впав йому з плечей. За хвилину п. Микола виходив врадуваний, ховаючи до портфелю *льотерійний* льос.

НОВІСТЬ!

Порцеляну з вишивкою

(Сервіси столові, до білої кави, до чорної кави, гарнітури до тіст, філіжанки, горнятка, тарелі і т. д.), яку впровадила в продаж **Ф-МА КЕРАМІКА** продають також склади „НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ“ Самбір, Рогатин, Броди, Сянік, Городенка, Борщів, Золочів, Збараж, Косів, Мостиська, Сокаль, Турка, Луцьк, Олика, Володимир, Борислав. — На бажання висилаємо богато ілюстрований цінник.

КЕРАМІКА ПІД УПР. О. ОНИСЬКА
Львів, вул. Галицька 5.

Сучасна міжнародна політика

Зміст: Три трудности. — Зміна відношення ріжних держав до СССР. — Німці і большевизм. — Релігійна справа. — Німеччина й Англія. — Австрійська справа. — Рим і Берлін. — Німці і Поляки. — Німці і Чехи. — Чи загрожує війна? — Чи Німці щиро воюють з большевиками? — Що діється у Франції. — Чому властиво зброїться Англія. — Понура доля Еспанії. — Страшна пересторога. — Чи Англія слабне, чи кріпшає? — Про одну велику інтригу. — Англія наближається до Японії. — Нафта чи вуголь? — Про найблизшу політику Англії. — Взаємини Італії з Англією, Німеччиною, Еспанією та Жидами. Італія й чорноморські краї. — Бльок Туреччини з Іраном та Афганістаном. — Де його пружина? Котрий край тепер найцікавіший? — Нова політика Сталіна. — Дещо про російський націоналізм і його перспективи. — Загальний погляд на цілість Европи і про те, чому її увага звертається на словянський Схід. *)

Ви хочете знати мій погляд на сучасне міжнародне положення в Европі. На це питання не так легко відповісти. Поперше тому, що це положення тепер складне і не устійнене — ми перед можливістю зміни цілого ряду фронтів. Подруге, охопити всьо в листі просто неможливо, треба булоб написати довгий трактат. Нарешті про все не завжди зручно писати, як того хотілосяб. Отже мушу обмежитися тільки загальним оглядом положення.

Останні роки визначаються ґрунтовною зміною відношення цілого ряду держав до Радянського Союзу. В деяких державах це відношення цілком определилося, в інших воно в стадії перегляду. Оскільки Комінтернові вдалося здобути в деяких країнах поважні позиції і ці позиції розбудувати для активної, отвертої боротьби, можна всетаки спостерігати в Европі загальний процес відсепарування від Москви — як розсадника большевизму.

Відношення Німеччини до Москви відоме. Після анулювання Раппальської дружби Німеччина стала на шлях ясно ворожий до большевиків, всупереч ляментуванням цілого ряду представників індустрії, які на німецько-большевицьких ґешефтах робили великі зиски. Переміг сутоідеольоґічний підхід до питання взаємовідносин між націонал-соціялістичною Німеччиною та московсько-большевицьким Сходом. На власному досвіді Німеччина переконалася, що кожде зближення з Москвою, навіть майже виключно в площині господарських зносин, веде за собою зріст комуністичної роботи в Німеччині і несе з собою великі небезпеки для внутрішнього німецького життя. Сьогодні в Німеччині комуністичної небезпеки нема. Знайдений дуже радикальний лік проти неї і можливо, що тільки завдяки цій радикальності внутрішню хоробу (затроєння цілого народу зайшло було дуже далеко) перед чотирма роками вдалося перебороти. Думаю, що можу це твердити, бо цілий процес фактично відбувався на моїх очах. Я мав можливість приглядатися німецькому життю безпосередньо, бо працював перед зміною режіму в індустрії і бачив наочно, як большевицька розкладова робота відбивалася на психіці найчисленнішого німецького клясу. Оскілько німецькому націонал-соціялізмові особливо в першій стадії боротьби можна булоб зробити закид деякого примітивізму в трактуванні цілого ряду питань (хоч може цей примітивізм і був одною з головних рушійних сил, що привели до перемоги цього руху), то тепер безперечно богато з „кутів" саме життя одшліфувало, дещо відкинено, змінено і обґрунтовано.

Про сучасну Німеччину можнаб богато написати, до неї можна ставитися з симпатією або з антипатією, але треба ствердити одне: за останні чотири роки внутрішня німецька сила сильно зросла. Сучасному режімові вдалося шляхом методичної пропаганди і ґрунтовних реформ в усіх ділянках німецького життя пустити глибокі коріння і він спочиває на міцних основах. Внутрішньому німецькому життю дані ясні рамки і великий імпульс. Я не бачу зорґанізованих сил, які моглиб цей напрям змінити. Думаю також, що до того часу доки пануватиме на Сході большевицька держава, яка стремить до всесвітної революції, доти в такій промисловій по духу свому сутовійськовій і до стройної внутрішньої ієрархії та орґанізації звиклій державі як Німеччина, існуватимуть тільки дві альтирнативи: або ідеалістично-націоналістичний авторитативний режім, або режім також авторитативний але большевицько-інтернаціоналістичний.

Німеччина вибрала перший шлях і пішла по ньому з усією Німцям питомою послідовністю і ґрунтовністю. Німецькі реформи охоплюють таксамо ділянки культури, виховання молоді, законодавства, як переорґанізацію промисловости, сільського господарства, військового діла. Болючим являється сьогодня релігійне питання, але я маю враження, що закордонна преса старається гостроту його штучно перебільшувати.[1])

Одним з найголовніших завдань, що їх собі Німеччина поставила, являється виконання чотирьохлітнього пляну, який має на меті по можливості усамостійнити країну від чужих сирівців. Успіх або неуспіх в цій області матиме великий вплив як на внутрішне положення країни так і на зовнішню німецьку політику.

В площині зовнішньо-політичних зносин у Німців помітне сильне бажання полагодити свої відносини з Англією. Завдання це утруднюється фактом зросту внутрішньої і мілітарної сили Німеччини, стремлінням її з господарського боку по можливості усамостійнитись, активною німецькою політикою в напрямі співпраці з Італією в питаннях Середземного Моря, як також помітними змаганнями до політичної та господарської експанзії в напрямі полудневого Сходу. Порозуміння з Англією утруднюється також останніми вимогами повороту кольоній. Оскільки судити на підставі безпосередніх відомостей з Англії, то ця остання вимога зустрічає в Англьосаксів сильний спротив. Не думаю, що в найблизчому майбутньому можна булоб передбачити помітне поліпшення, або погіршення анґло-німецьких взаємин. Гадаю, що покищо все залишиться без суттєвих змін, себто: симпатизування деяких протибольшевицьких кол в Англії з Новою Німеччиною, яко буфером перед большевицькою навалою, і велика резерва у взаєминах з Німцями урядових англійських кол.

Що торкається взаємовідносин в Середній Европі, то тут помітне зменшення гостроти австрійського питання. Маю враження, що це наслідок з одного боку рішучої позиції як Німеччини так і Малої Антанти й особливо Югославії проти всяких реставраційних плянів, з другого боку заанґажування Італії в Африці, що спричинило ослаблення італійського тиску в Середній Европі. Сьогодні між Німеччиною та Австрією знайдений „модус вівенді". Правда, в останніх часах можна помітити знова збільшення інтересу Італії в напрямку Середньої Европи. На шляху німецької політичної і господарської експанзії на південний Схід знова стає фашистівська Італія. Приймаючи одначе сучасну політичну констеляцію (вісь Рим—Берлін), не думаю, що ця конкуренція прибере гострі форми.

Таксамо в напрямку Туреччини, Ірану та Афганістану німецькі інтереси перехрещуються з інтересами англійськими. Сумнівно одначе, щоб ця конкуренція відограла в німецько-анґлійських взаєминах поважну ролю з огляду на невелику заанґажованість німецького капіталу в цьому напрямку.

Думаю, що польсько-німецькі взаємовідносини Вам загально добре відомі, отже на цьому тут не зупиняюся. Хочу тут тільки зазначити, що з обох боків більше розуму ніж серця. Це треба мати на увазі.

Відношення Німців до Чехословаччини определюється їх відношенням до Москви.

Загальний напрямок німецької сьогоднішньої політики: не загострювати відносин ні з одною державою (особливо з безпосередніми сусідами), внутрішньо скріплюватися та здійснювати чотиролітний плян.

Маю враження, що нема безпосередньої небезпеки війни в найблизчих часах, оскільки вона не буде спровокована ззовні. В усякому разі Німеччина війни не хоче. В усякомуж разі забезпечить собі наперед західний флянк.

Ще одне. В зовнішній німецькій політиці відіграє велику ролю міжнародня боротьба, яку Німці ведуть з Комінтерном. Від висліду цеї боротьби, якої на зовні часто не видко, залежатиме у великій мірі майбутнє Нової Німеччини. В лівій чужинецькій пресі доводиться часом читати про нещирість Німців щодо їх позиції супроти большевизму та Червоної Москви. Цим інсинуаціям не надаю ніякого значіння. Я глибоко переконаний, що до того часу, доки на словянському Сході пануватиме III. Інтернаціонал, не може бути порозуміння між сучасною Німеччиною та цим Сходом. Безперечно, при ґрунтовній зміні обставин на Сході легко може змінитися і відношення Німців до нього, але сьогодні про це ще передчасно говорити. Німці поборюють міжнародній большевизм завзято, рішуче і щиро і для цієї боротьби шукають співзгучних елементів в усіх інших країнах.

Франція, хоч з великим запізненням, переживає щось подібне до того, через що перейшла Німеччина. Тут таксамо як і на німецькому прикладі, бачимо небезпеку для внутрішньої політики кождого контакту з большевицькою Москвою. Оскільки представники держав-переможців в кінці війни з презирством твердили, що большевизм являється долею тільки переможених народів, то тепер на прикладі Франції, або такої нейтральної підчас війни країни як Еспанія бачимо, що критерій цей вже не має сили.

Досі у Франції я не бачу ясно скристалізованих і добре зорґанізованих сил, які моглиб успішно протиділати марксівському фронтові. Такі люди як Де ля Рок, хоч і мають найліпші бажання і досить богато прихильників, здається, не посідають потрібного формату, щоб перебрати ініціятиву і провід цілого протимарксівського руху. Більш цікавий в цьому відношенні має бути Доріо, який пройшовши (таксамо як і Муссоліні) марксівську школу, краще озброєний для боротьби проти впливів Комінтерну. Але й він покищо величина невідома. Щодо Де ля Рока то цікаво, що він не має ясної установки в жидівській справі і шукає в цьому напрямі якогось компромісу. Сьогодні цілий національний фронт Франції ще не підготований, щоб відограти рішаючу ролю в грядучих подіях. „Народній Фронт" ще сильний, хоч за останні тижні в нім помічаються деякі ознаки втоми, поправіння і бажання не йти виключно на поводі у Москви. Думаю, що до справжнього большевизму у Франції не дійде і нарешті поміркувані і національні сили переможуть. Одначе цей процес буде йти повільніще — як і в кождій хліборобській країні — ніж в Німеччині. До закінчення того процесу можливі поважні вибухи внутрішні як також ускладнення зовнішньо-політичні. Загалом думаю, що большевицьку небезпеку у Франції перебільшують. — В площині зовнішньо-політичних відносин Франція хоче параліжувати зріст мілітарних і авторитативних держав Середньої Европи шляхом співпраці з Москвою і Чехословаччиною. Все більше виявляється за останні часи, що близька співпраця Французів з большевиками дуже негативно відбивається на французьких впливах на Балкані. Югославія, яка ще й досі не визнала большевицької Москви, чимраз більше стає самостійним і регулюючим чинником в напрямку полудневого европейського Сходу і всупереч бажанням Парижу веде власну політику як з Німеччиною так особливо з Італією. Твір Франції — Мала Антанта сьогодні загрожена, її складові частини шукають нових шляхів. Загалом можна спостерігати зріст впливів Німеччини та Італії в Середній Европі коштом французьких інтересів. Французька права преса з болем в серці звертає на цей факт увагу. Ліва — старається замазувати справжнє положення.

Французи шукають також в напрямку Англії підпертя для своєї континентальної політики. Оскільки англійські і французькі інтереси спільні в цілому ряді европейських питань (напр. в Еспанії, або в параліжуванні завеликого зросту сили Середньої Европи), то Англія за останні часи все більше відходить від системи колективної безпеки, так пропагованої Францією, та чимраз більше стає на шлях самостійного захисту своїх інтересів. По цій лінії йде англійське величезне озброєння. Маю враження, що таке усамостійнення англійської зовнішньої політики являється у великій мірі наслідком недовіря до сучасної Франції, так залежної сьогодні від Москви. Думаю всетаки, що не дивлячися на сьогодняшне хитання англійської політики по відношенню до Франції, нема причини припускати, що в англо-французьких взаєминах зайдуть в найблизчому часі якінебудь ґрунтові зміни (безперечно оскільки у Франції не буде большевизму). Навіть при певному усамостійненні англійської політики від французької англійська державна рація вказує на шлях співпраці з Францією, а не боротьби проти неї.

*) Отсю дуже цікаву статтю, чи радше трактат, прислав нам на наше прохання один з найвизначніших українських діячів, що постійно живе за кордоном. Високоповажаному Авторові щиро дякуємо за сю старанну й основну працю. — Ред. „Нової Зорі".

[1]) На сю тему сподіємося помістити окрему статтю. — Ред.

Еспанія. Вислід війни невідомий. З обох сторін можна спостерігати деяку втому. Ціла боротьба вже давно прибрала суто-інтернаціональний характер. Являючись тереном для большевицьких експериментів, Еспанія стоїть в тойже самий час на перехресті великодержавних інтересів цілого ряду країн. Москва стремить до повної большевизації Еспанії. Франція й Англія є проти повстання сильної Еспанії з авторитативним режімом, яку підпиралиб середньо-европейські великі держави, натомість хотілиб бачити в Еспанії слабоньку, з деяким ухилом в інтернаціоналізм, демократичну державу, політично і господарсько цілком залежну від фінансово сильних демократій. Середньо-европейські великодержави, поборюючи еспанський большевизм, стремлять до утворення на іберійському півострові сильної націоналістичної союзної держави, богатої на деякі сирівці і зацікавленої в закріпленні італійських впливів на Середземному Морі.

Можливо, що ціла війна закінчиться якимсь компромісом, наприклад залишенням за червоними Каталонії. Сьогодні про це ще тяжко говорити. На підставі того всього, що доводиться читати в тутешній та в іншій чужинецькій пресі, маю враження, що, не дивлячися на недавну поразку Італійців (яка до речи мала більше льокальний характер), положення націоналістів сильно не погіршилося. В цьому відношенні замітне те, що між Англійцями та урядом у Саляманці помалу починають усталюватись неофіційні дипльоматичні зносини.

Щодо самих Еспанців, то майбутнє їх країни представляється мені дуже сумним: боротьба проти червоних ведеться не одною політичною групою, а ріжними, які покищо йдуть спільно, але між якими вже сьогодня можна бачити суттєві ріжниці. Вистарчить взяти карлістів та фалянгістів. Оскільки перші являються монархістами, другі монархію відкидають і дивляться на карлістів як на „білу кістку“. В рядах націоналістів богато також старих феодалів та „клєрикалів“, що „нічого не бачили та нічого не навчилися“, отже йдуть не з новою ясною ідеєю, а тільки з бажанням відновити старе за всяку ціну. В цьому відношенні можна перевести певну паралелю з боротьбою білих Росіян („за єдіную недѣлімую“) проти большевиків. Можливо, що в Еспанії в разі виразної военної перемоги та при розумному національному проводі всі ці суттєві недомагання вдасться перебороти та привести все до одного знаменника. В усякому разі можна передбачати, що Еспанія залишиться ще довго тереном для всяких міжнародних інтриг та експериментів.

Еспанський досвід цікавий ще тим, що поставив західню Европу безпосередньо обличчям перед большевицькими військовими. Для декого ця зустріч була великою несподіванкою. Як большевицьке летунство так і танки на підставі всього того, що вдається чути та читати, цілком відповідають вимогам сучасної військової техніки. Теж саме можна сказати про вишкіл самих військових. Все це страшна пересторога для західньої Европи.

Англія, сей традиційний регулятор світової політики, від цієї своєї ролі відрікатися здається не збирається. Поборює таксамо большевизм як і всякі авторитативні, націоналістичні режіми, бо добачує в них можливість концентрації енергії, небезпечної для англійської Імперії.

За останні часи не раз доводиться чути, що Англія старіється, що в ній шириться пацифізм, що її імперська ідея слабне і т. д. Думаю, що все це передчасне і являється неправильним узагальненням деяких хоробливих появ, які дійсно можна спостерігати в англійському суспільстві. Тут можна сказати „дер Вунш іст дер Фатер дес Ґеданкенс“. Маю навпаки враження, що Англія стоїть на порозі внутрішнього скріплення. Єдність Імперії особливо яскраво проявилася в питанні зречення короля Едварда. Деталі цеї справи вказують на дійсно велику небезпеку, яка загрожувала єдності Імперії та престіжові Монархії. Дякуючи тактові та енергії Болдвина, якого підтримали всі домінії, цілу справу вдалося зльокалізувати до звичайної зміни монархів. Як тепер помалу вдається довідуватись, ціла справа була величезною інтригою (не без участи жидо-большевицьких, інтернаціоналістичних впливів), спрямованою на ослаблення або навіть на розбиття Британської Імперії. Підчас цього іспиту англійський нарід виявив подиву гідну дисципліну та політичний такт і вийшов з того внутрішньо скріплений. — Маю враження, що внутрішній розвиток в Англії буде й далі йти в напрямі скріплення консервативних і національних сил. Незалежно від того, чи Болдвин після коронації лишиться або чи на його місце прийде Невіл Чемберлен, або хтось інший. Оскільки боротьба проти большевизму цікавила Англію досі більш теоретично, то тепер деякі ознаки вказують на те, що Англійці помалу стають до більш активної боротьби. В першу чергу у самих себе і в границях імперських. Примушені вони до того деяким затроєнням самого англійського суспільства (хоч воно має більше сальоновий характер, бо пробольшевизм шириться в тих колах, які матеріяльно зацікавлені в дальшому істнуванні большевизму в Росії) та збільшенням протиімперської, підюджуваної Москвою, активности в англійських кольоніях. Показове в цьому відношенні також наближення Англії до Японії як рівнож стремління Англії вирвати Туреччину зпід больш. впливів.

Думаю, що сьогодні ще зарано говорити, що англійські озброєння звернені проти одної чи другої держави. Англійці можуть мати на увазі таксамо Німців, як Італійців, Японців та большевиків. В усякому разі на абісинському прикладі вони переконалися, що в майбутньому зможуть диктувати свою волю тільки при наявності сильної і модерної армії та фльоти. (При цій нагоді цікаво звернути увагу на спір, який відбувається на сторінках англійської спеціяльної преси про те, чи англійська фльота може в майбутньому вживати нафти для опалу чи з огляду на загрожені сполучення знов перейде на вугілля).

Господарське положення Англії сьогодня блискуче. Це дає їй змогу озброюватись в розмірах, з якими ні одна інша держава не може конкурувати. Думаю, що Англія й надалі буде вести свою традиційну політику „беленс оф павер“ (рівноваги сил), націковуючи на найміцнішу в даний момент державу або групу держав на континенті (яка стоїть на дорозі англійських інтересів) своїх слабших, але численніших спільників. Керуючись у своїй зовнішній політиці не міркуваннями якоїсь „ідеольогії“, але виключно міркуваннями щодо безпосередньої або майбутньої вигоди, Англія, будучи по суті країною протибольшевицькою, не займалася досі питаннями активної боротьби проти большевицького словянського Сходу. Маю враження, що тепер наближаються часи, коли большевизм (не як доктрина, а як чинник, що причинився до зорганізування сили ворожої до Англії та її доміній) починає чимраз більше ставати поперек англійських імперських інтересів. Тому припускаю, що Англія, не заангажовуючись сама занадто активно в цю боротьбу, буде стреміти, посередньо як до нищення большевизму так і до ослаблення Російської (Червоної чи іншої) Імперії взагалі.

Італійські стремління до чисто територіяльної експанзії як також в пошуках за сирівцями загально відомі. Італійський молодий і бурхливий фашизм, опанований холодним розумом Муссолінія, для Англійців дуже неприємний. Італійці таксамо як Англійці добрі кольоністи й уміють притягати поневолені народи до будови італійської імперії. Абісинія завойована в першу чергу зусиллями підлеглих Італії магометан. Тепер Муссоліні виступає в ролі їх захистника, в тойже час робить аванси Єгиптові та штовхає його на шлях усамостійнення від Англії. Не думаю одначе, що Італійці в своїх взаєминах з Англійцями будуть перетягати струну. Вони занадто великі раціоналісти і добрі тактики, щоб перебільшувати свої сили. Але як такі використовують кожду ситуацію, щоб збільшувати свій італійський капітал. В цьому відношенні виявляють велику гнучкість і безпринципність, оскільки в зовнішній політиці про етичні установи можна (тепер) взагалі говорити. Так на наших очах відбувалася досить тісна господарська співпраця між Італійцями та большевиками. Деякий час італійська фльота майже виключно вживала большевицької нафти. Таксамо бачили ми спочатку приязні відносини між націонал-соціялістичною Німеччиною та Італією, після чого почалася страшна протинімецька агітація в звязку з австрійськими подіями. Сьогодні бачимо знов найбільш сердечні взаємини Італії з Німеччиною, які встановилися підчас абісинської кампанії (тоді Італійці зменшили свій тиск на Австрію, щоб обезпечити себе від всяких несподіванок на північному кордоні — „Ентлястунґ дер Нордфлянке“) і загострення, в звязку з Еспанією, відносин з большевиками.

Ще недавно Італія не визнавала жидівського питання і з певним презирством ставилася до расових теорій. Тепер в звязку з напруженим положенням на Середземному Морі можна читати і в італійській пресі рефлєксії на расові теми і пропаганду проти большевицько-жидівського світового заговору. Це все можна назвати віртуозністю в тактиці, але се вказує також на деяку ненадійність Італії як політичного контрагента. Цю ненадійність виявила Італія підчас Великої Війни, коли пішла проти Австрії та Німеччини. Думаю отже, що італійську дружбу кождий мусить „міт Форзіхт ґенісен“.

Здобувши собі Абісинію Італія починає активізувати свою політику і в Середній Европі і далі на Схід. Можливо, що італійські інтереси будуть сягати до кордонів чорноморських держав, отже і СССР. Деякі ознаки такого можливого розвитку можна вже спостерігати. Та абстрагуючи від великого заангажування Італії в Еспанії, не думаю, що Італія буде в найблизчих часах пускатися в якінебудь нові військові авантури, бо це перевисшалоб її господарську спроможність.

За останні часи помічається активізування турецької зовнішньої політики в напрямі створення горизонтального блюку з Туреччини, Ірану та Афганістану, з певним стремлінням унезалежнитися від большевицьких впливів. Думаю, що причини цього треба шукати в зручній англійській політиці, яка таксамо як і за часів старої Росії шляхом господарських і політичних заходів старається втягнути в сферу англійських впливів Малу Азію. Сьогодні це йде ще по лінії ізолювання московського большевизму, який все більше стає на дорозі англ. імперських інтересів.

Найцікавіша країна і в певній мірі „терра інкогніта“ це сьогодні Радянський Союз. Богато ознак вказує сьогодні на те, що там відбуваються глибокі соціяльні процеси і накопичуються нові сили. Думаю, що цей розвиток йде не на користь большевизму як доктрини. Там на верхах відбувається тепер дуже жорстока боротьба за владу. Сталін через голови партії та старої, сьогодні вже сильно пошарпаної, большевицької ґвардії старається робити ставку на широкі народні маси, граючись у демократію та шукаючи серед своїх вже бувших співробітників „козлов отпущенія“ за внутрішні і зовнішні невдачі. Влада примушена робити уступки (або принаймні робити вигляд, що їх робить) широким масам. Такими уступками являються: нова конституція, введення в прихованій формі колєктивної власности, уможливлення для робітників мати власні садки та огороди, відзнаки та клейноди для Козаків, чини та відзнаки в армії і т. д. Все це відбувається на тлі великої господарської скрути, зросту антисемітизму й активної зовнішньої політики, не дуже успішної за останні часи. Як представляється майбутність Радянського Союзу? Чи розвиток дійсно піде в напрямі демократизації і народження якогось „третього стану“, в якім загрузла і французька революція, чи нова конституція таксамо як був НЕП тільки тактичний крок? Чи може СССР валиться?

Думаю, що сьогодні робити далекойдучі прогнози ще передчасно. Можна одначе ствердити, що тепер ціла радянська система виявляє признаки глибокої хороби. Нові, молоді сили, що за останні двацять літ вже народилися і далі народжуються, уявляють собі „красивую і ситную жизнь“ трохи в інших формах, ніж її собі мислили старі большевики. Сталін, щоб утриматись, націковує сьогодні маси як на комуністичну партію так і на своїх найближих співробітників, яких робить відповідальними за неуспіхи. Але чи він сам може позбутися баласту відповідальности за те, що мало місце на просторах Російської Імперії? Сумніваюся. Також сумнівне, щоб зі зменшенням впливу Всесоюзної Комуністичної Партії і жидівства, сього звязуючого цементу цілої большевицької системи, ця остання переродившись виключно в систему сталінської кліки, могла довго втриматися. Провалиться тоді також і міт всесвітної революції. Отже я не бачу сил, які моглиб в майбутньому привести всі центробіжні інтереси окремих народів — складових частин СССР, — до одного знаменика. Можливо, що після провалу большевизму прийде на деякий час доба дикого великоросійського військового націоналізму (в імперському розумінні, бо справжнього великоросійського націоналізму нема), основаного виключно на силі а не на ідеї, яка все обіймалаб і яку приняліби всі складові частини добровільно. Але цей характер нової системи буде причиною її слабости. Отже думаю, що Радянський Союз чи Росія стоятиме без большевиків або без Царя перед великою небезпекою розвалу.

Що торкається Европи як цілости, то маю враження, що вона в протиставленні до Сходу кріпне: ідейно, економічно і мілітарно. І можливо, що збільшення за останні часи інтересу до східного питання якраз наслідок цього зросту сили Европи і внутрішньої слабости словянського Сходу і що се передвісник грядучих полій, які можуть відбитися і на долі нашого народу.

Наддніпрянець.

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ

Великодні звичаї на Опіллі

З Великодними святами звязано богато ріжних народних звичаїв і вірувань. Їх можна поділити на дві групи: звичаї і вірування перед Великодними святами і підчас Великодних свят.

В страстний тиждень зачинається в селі незвичайний передсвяточний рух. Коли весна зачинається в марті (березні), перед Великодними святами, то кождий ґазда старається покінчити веснування перед святами. Господарі вірять, що ярина засіяна перед святами краще вдасться. На Опіллі йде головно про засіяння вівса і ячменю. Інші ярини, нпр. бульба, як також гречка мають свої, інші терміни.

Щодо підготовки до властивого святкування, то кождий ґазда старається придбати вепрового мяса на освячення. Давніше майже кождий господар колов безрогу на свята. Бідніші приставали до спілки: по два, три і чотири. Колиж положення селянства погіршилося, то господарі вдоволяються кількома кільограмами свинини. „Аби було освятити", як кажуть. Богатші ще й тепер бють для себе „цілі штуки". Свиню колять спеціяльною швайкою, що стремить собі цілий божий рік десь під стріхою. Колять під лопатку, в серце. Як незграбний майстер, то буває, що свиня вирветься з кучі і бігає по подвірі зі швайкою в боці. Заколену безрогу виносять на город, далеко від будинків, і положивши на двох полінах дров, смалять. Себто запалюють скрутілі соломи й обсмалюють ними шерсть. Потому несуть обсмалену безрогу до хати, кладуть на лаву, побільшену присуненим ослоном, і зачинають розбирати. Діти постають довкруги і приглядаються з цікавістю тій роботі. Се для них свого рода лекція анатомії. Тут бачать на власні очі серце, легені, жолудок, кишки. Найбільше цікавляться діти капшуком. За той „капшук" бувають між дітьми нераз аж бійки. Солонину люди здирають, ріжуть на кусники і посоливши складають в бочку. З кишок роблять ковбаси. Все проче призначене на сконсумування підчас свят.

Страстний четвер називають „живний четвер". Від четверга до неділі, себто до Великодня рана, селяни зберігають звичайно строгий піст. Давніше бували случаї, що декотрі селяни постили від четверга вечера до неділі рана, нічого не ївши. Тепер таких случаїв майже нема, але на загал селяни здержуються в тих днях від набілу й навіть дітям не дають набілу.

В четвер вечером відправляються в церкві страсти (люди кажуть „страсть"). На страсти йдуть переважно молодь і господарі. Господині заняті по домах печенням пасок. Бо слідуючий день Велика Пятниця, отже люди здержуються від праці. Підчас страстей священик читає дванацять євангелій про муки Ісуса Христа. До кождого євангелія вбирає інший фелон, коли є. Того вечера гомонять дзвони послідний раз перед святами. В пятницю й суботу дзвони мовчать, щоб не нарушувати жалібного спокою. „Бо Ісус лежить в гробі", кажуть люди.

В Велику Пятницю по богослуженні відбувається торжественне винесення плащениці й обхід з нею довкола церкви. Підчас того обходу малі хлопці тарахкають окремими тарахкальцями, що зроблені нераз дуже помислово. В церкві є спеціяльне церковне тарахкало. Старший брат дає ним знак, коли зачинати тарахкати. Підчас обходу довкруги церкви плащеницю несуть чотири найповажніші ґазди в селі. Се уважається за велику почесть. Жінки покищо не мають доступу до тої почести. За плащеницею поступає священик в ризах, накритий шалем, з монстранцією в руках. І підчас обходу благословить людей на чотири сторони світа. Молоді хлопці в жовто-блакитних лентах з дерсвляними списами асистують підчас обносу плащениці.

Після зложення плащениці до Божого гробу по два хлопці держать сторожу при гробі. Вони стоять „на позір". Що півгодини відбувається зміна сторожі. Сторожа триває від пятниці до неділі рано, коли плащеницю ховають по відправі „надгробного".

Рівночасно зі сторожею хлопців коло Божого гробу відбувається адорація Найсвятіших Тайн, виставлених в монстранції, вгорі, над Божим гробом. Адорують дівчата, членкині братств, клячучи з свічками в руках на ступенях Божого гробу. Адорація триває також від пятниці до неділі до рана. Кождий парохіянин старається „піти до плащениці" або „до Божого гробу". Йдуть головно в пятницю вечером, до пізної ночі. Жінки беруть з собою дітей. Підрослі хлопчаки воліють іти з батьками.

Вже перед війною, перед 1914 р., зачали поодинокі господарі запрошувати священика, щоб приїхав і посвятив паски й инші сніди в суботу пополудні. Робили се з вигоди, щоб не носитися з паскими в неділю рано до церкви. Та се були рідкі случаї. Велика більшість людей святила в неділю раненько коло церкви. Несли як найбільше: дві великі паски, разову і петльовану, бабки, мясо в т. зв. „ванянці", бідніші в нецках, несли яйця, сир, масло. Звичайно кождий член родини щось ніс до освячення. Бо люди вірили, що посвячене тільки те, що було під церквою і на що впала бодай кропля свяченої води. Тепер, оскільки й несуть під церкву, то всего лише по трошки.

Після війни звичай святити паски в суботу по домах поширюється дальше так, що подекуди вже тільки невеличка скількість господарів, які мешкають недалеко церкви, ще приносять святити до церкви.

Священик посвятивши паски виголошує під церквою коротку проповідь про значіння св. Пасхи і складає своїм парохіянам желання. При тій нагоді парох пятнує тих, що не відбули великодної сповіди, але се лучається досить рідко. Селяни уважають найбільшою карою, коли священик відмовить комусь посвячення паски.

Шкода, що забувається такий гарний звичай масового приношення Божих дарів до посвячення.

Воскресна утреня відправляється дуже раненько, майже досвіта. На утреню і великодну Службу Божу приходить більше людей як у звичайні неділі. Мабуть з того повстала іронічна приповідка про чоловіка, що ходить до церкви тільки на Різдво і на Великдень. Той чоловік мав сказати зі здивуванням: Коли прийду до церкви, то все бачу колачі або

УЧИВ МАРТИН-МАРТИНА

а сам не знав, що найлучше пишеться на машині Ф. К.

BIURO SPRZEDAŻY P. W. U.
WARSZAWA KRAK. PRZEDMIEŚCIE 11

AGENTURA FIRMY: EMIL ULRICH
WE LWOWIE ULICA 3-GO MAJA 7.

К. Т.

Як не повиннося подорожувати

Гумореска.

Люсю, Петрику, Соню! Положітьже валізу тут на сітку, ні тут!... Коби то діти раз помогли в чімсь! Фріц, не зїдай відразу всего винограду! Ти щойно їв!

Коли вибираєшся в подорож, домагайся від місцевости, що до неї їдеш, всего: гарних видів, великоміського комфорту, памяткових творів мистецтва, низьких цін, моря, гір — отже: спереду Балтійське Море, ззаду Єрусалимські Алеї. Коли не знайдеш всего того, клени!

Коли подорожуєш, не виявляй ніяких зглядів товаришам подорожі — вони вважалиб се слабістю. Ти заплатив, всі інші їдуть задармо. Памятай, що це справа нечуваної ваги, чи маєш місце при вікні, чи ні! Коли в переділі для некурящих хтось закурить, то такий поступок треба осудити негайно і найострішими словами. Коли нема кондуктора, то заступи його хвилево і будь поліцією, державою і караючою Немезидою в одній особі. Се уріжнороднює подорож. Будь взагалі непривітний: по тім пізнати мужчину.

Добре замовити кімнату в готелі й потім заїхати деінде. Відкликувати замовлення не треба, — тільки не будь мягким!

Коли прибудеш до готелю, впиши своє назвиско зі всіми титулами. Коли не маєш титулу... Вибачте, хочу сказати: коли хто не має титулу, нехай видумає собі титул. Не пиши: „купець", пиши: „ґенеральний директор". Се підносить авторитет. Опісля, напрасно тріснувши дверми, йди до своєї кімнати. Не давай, борони Боже, покоївці, що від неї домагаєшся кілька малих додаткових прислуг, ніякої надгороди; надгороди псують нарід. Вичисти собі черевики ручником, збий склянку (та не говори про се нікому; власник готелю має пречінь тілько склянок!) і вийди на мандрівку в чуже місто.

Від чужого міста повинен ти вимагати передовсім, щоб воно було докладною відбиткою твого родинного города. Коли так не є, маєш слушну причину до невдоволення. Отже повози повинні їхати правою стороною, телефони, їда й убікація повинні бути точно такі самі, як у тебе вдома. Зрештою оглядай тільки ті річи, що про них згадує Бедекер. Заганяй немилосердно свою родинну громадку до всіх обєктів, що в провіднику зазначені звіздкою. Все інше сліпо обминай. А передовсім відповідно вберися. До мандрівок по чужім місті надаються найлучше короткі гірські штанці, малий тирольський капелюх (прикрашений пензлем до бриття), тяжкі підковані черевики (дуже відповідні при звиджуванні музеїв) і палиця з суками.

Коли твоя жінка паде з перевтоми, то се найвідповідніший час драпатися на вежу, обсерваційну, або ратушеву. Коли чоловік вже раз на чужині, то треба покоштувати всего, що вона має. Хочби ти й нічого не побачив внаслідок утоми й завороту голови, то одначе зможеш сказати з гордістю: Я звидів.

Перед вирушенням в дорогу зроби собі кошторис і то з докладністю до одного сотика. Притім обчисли кошти о сто марок занизько, все якось заощадиш собі ту квоту. А саме в той спосіб, що всюди будеш торгуватися; се всіх добре настроїть до тебе і взагалі зробить подорож веселішою. Найліпше поїдь собі дальше, ніж дозволяє на се стан твоєї каси, а бракуючу сумку заощади в той спосіб, що будеш іти пішки там, де приємніше їхати зелізницею, що будеш давати невистарчаючі могоричі; що взагалі в кождій незнаній людині будеш нюшити гієну. Притім не забувай про основну засаду всякої відпочинкової подорожі: Іритуйся! Гнівайся!

Говори зі своєю жінкою тільки про дрібні журби будня. Пригадай собі докладно всі прикрости, що їх ти зазнав у бюрі. Взагалі не забувай ніколи про свої фахові справи.

паски. (Колачі приносять на другий день Різдвяних свят на спільну панахиду за померших парохіян).

Коли на великодній утрені підчас обходу заспіває весь нарід під церквою перший раз „Христос Воскресе", тоді відзиваються дзвони, що мовчали від Великої Пятниці. Селяни вірять, що хто перший задзвонить, тому вродиться красний овес.

Після воскресної утрені й освячення пасок зачинається Служба Божа, що кінчиться звичайно коло год. 8 рано. На Службі Божій священик читає євангеліє св. Йоана „В началѣ бѣ слово..."; читає поодинокі відступи наперед по церковно-словянськи, потому по українськи. Після перечитання кождого відступу священик перериває на хвильку читання. За той час на дзвініці дзвонять всіми дзвонами.

По Службі Божій виходять люди на майдан перед церквою і тут члени рідні і ті, що живуть з собою в добрих взаєминах, желають собі взаїмно веселих свят. Одначе сей звичай новий, запозичений від інтелігенції, поширюється щойно тепер між молодшим поколінням. Старші не знали такого звичаю.

Вернувши з церкви до дому, ціла родина засідає до спільного свяченого. Перше споживають освячені яйця. Се яйця, зварені на твердо ще в суботу рано, отже студені. Їх обирають зі шкаралущі зараз після зварення ще в суботу і так святять, без шкаралущі. Родина засідає до стола і кождий бере кусники яєць накраяних на таріль. Нема звичаю ділитися одним яйцем, як се робить інтелігенція. Після яєць приходять на чергу ріжні мясива. Зїдження більшої скількости вепрового мяса викликає спрагу. Селяни гасять спрагу студеною водою. Ще нема звичаю пити горячий чай по мяснім сніданню. Товсте мясо і студена вода часто спричиняють болі жолудка так, що неодному селянинови свята з веселих переміняться в сумні і тяжкі.

Найбільше радується Великодними святами молодь: діти, хлопці і дівчата. Вони збираються на церковнім майдані і заводять ріжні забави. Дівчата виводять гаїлки співаючи при тім ріжні пісні. В тих піснях передражнюються з хлопцями співаючи „На городі мак, на долині маковець, по грейцару молодець, по таляру жінка, по сто злотих дівка..."

Хлопці обурені тою піснею збираються в гурт і розбивають дівчатам їх ягілку. Дівчата сим зовсім не зражуються і дальше продовжають забаву.

Хлопці-парубки уряджують собі свої окремі забави, парубоцькі: будують „дзвіницю", бавляться в „пекло". Дехто з хлопців роздобуде стару пістолю і трохи пороху, набиває і стріляє на велику втіху головно дітвори, що цікаво приглядається забавам старшої молоді.

Тимчасом парубки і старші господарі йдуть на дзвіницю дзвонити. Дзвонять цілий перший день без перерви, у всі дзвони. Цілоденний гомін дзвонів найкраще характеризує святочний характер Великодня. В послідних роках декотрі священики не позволяють дзвонити цілий день без перерви, бо шанують дзвони. Підчас війни військові власти забрали добрі передвоєнні дзвони на гармати. Теперішні з гіршого матеріялу і тому не витримують довгого дзвонення: тріскають.

На другий день Великодних свят Богослуження в церкві відбуваються вже пізніше як на Великдень. По Богослуженні збирається народ на церковнім вигоні. Молодь забавляється, старші приглядаються з боку тим забавам. В той спосіб ціле село переживає спільно святочні настрої.

Пополудні парохи відправляють панахиди на гробах тих померших парохіян, що їх родина принесе хліб і попросить священика відправити панахиду. Бідніші „дають тільки на євангеліє". І на їх гробах священик відчитує тільки євангеліє. На панахиду на могили приносять парохіяни по 3 хліби з білої муки, т. зв. перепічки. Окремо парох відправляє панахиду на могилах всіх священиків, похоронених на кладовищі. Ті панахиди відбуваються зараз після Служби Божої. Всі виходять з церкви з процесією й ідуть на могили своїх бувших парохів. На жаль, не все знані могили навіть недавно померших священиків, бо на тих могилах не побудовано камяних памятників. Підчас панахид на гробах не дзвонять в тих селах, де цвинтар коло церкви. А в тих селах, що в них кладовище в полі, далеко від села, там видзвонюють ще й другого і третого дня Свят.

Світлий понеділок се т. зв. „обливаний понеділок". Молодь обох полів обливається водою. Та сей звичай тепер заникає, бо він виродився. Сільські хлопці не вдоволялися тим, щоб обливати дівчат горнятком води, а часом змовлялися, ловили дівчину і виливали на неї цілу коновку води або просто занурювали в річці чи в ставі в новім одязі. Розуміється, що весь одяг таким „обливанням" нищився. Бували і смертельні випадки. Тепер такі дикі „обливання", Богу дякувати, забуваються.[1])

[1]) Опис різдвяних звичаїв на Опіллі гл. в 1 ч. „Нової Зорі" з 1936 р. — Ред.

Негри, лікарі і ліки

Вірування чорних в справі походження хороби та способів лікування не дуже ріжняться від вірувань наших старовинних поганських батьків. Життя людини, гадають вони, радощі й сумні події залежать від духів предків. Хоріє той, хто якимсь своїм учинком образив — навмисно чи ненароком — або когось з батьківських духів, або чарівника, їх служника на землі. Хоробу й смерть може хтось накликати, „зурочити" за допомогою чарівника або ворожки. Коли вмре начальник, ворожбит звичайно відгадує, хто саме побажав йому вмерти. Найчастіше вживали в тій цілі „спроби на отруту": всі підвладні мусіли ковтати по черзі зілля, що його дає кождому чарівник, а винний мав сконати на очах всіх. Бували й інші спроби. Ясно, що не даремно ворожбити мали славу отруйників; зрештою відповідний подарунок завжди був найпевнішим засобом не покоштувати отрути.

Але медицина негрів не полягає лише на шахрайстві, до тогож як адміністрація так і місіонарі ріжними способами знищили отой дикунський звичай. Чарівники спостерігли не лише отрійливі ростинки, але кілька дійсно лічничих, головно підбадьорюючих — як оріхи кола (Nux Kolae). Дійсно, хорі чорні відразу впадають у зневіру і чекають смерти, отже дуже важно дати їм віру у власні сили, тоді орґанізм лекше перемагає хоробу. Чорні дуже бояться духів.

З „фармацевтичних препаратів" чорних чи не найбільше розповсюджена глина, яку беруть біля джерела; вона прискорює гоєння ріжних ран та помагає жінкам підчас родів — взагалі корисна скрізь де тече кров, як бє джерело з мертвої землі... Як і в зіллях минулих часів, вартість „ліків" залежить у великій мірі від умов, при котрих їх зібрано чи приготовлювано. Велику ролю, зрозуміло, грає й місяць-молодик.

Та не лише хорий звичайно певний, що він помре, але й найблизчі рідні виявляють перед хоробою повне безсилля і невомивний жах. Негри готові залишити в лісі свого хорого товариша! Можливо і в них ділає інстинкт худоби, як у тих, що відразу добивають слабу птицю і тим зменшують небезпеку зарази.

Ворожки та чарівники впливають отже головно на настрій слабого, та вони лише побічно поборюють зовнішні впливи худоби. Лікування в нашім розумінні почали негри з того часу, як зявилися католицькі місіонарі, спочатку португальські, далі французькі, а потім як уряди кольоній прислали лікарів та гігієністів. Виявилося, що чорні залюбки виконують вказівки білого лікаря, оскільки вони добре зрозуміли наказ.

Більше того, чорні дуже здатні до медицини. Негр, який навчився раніше в католицькій місії читати й звільнився від поганських забобонів, за три-чотирі місяці праці при лікарі вже може виконувати роботу фельчера, хоч, звичайно, й не має жадного розуміння про анатомію та фізіольогію людського орґанізму. Він уживає відповідної масти проти шкірної хороби, добре перевяже рану, зуміє розпізнати найбільше поширені хороби пропастних країн, навіть добре встрикує під шкіру ліки.

Чорні фельчери — користаються пошаною населення й одержують подарунки. Та до білих лікарів негри мають інше почуття ніж вдячність. Їх відданість лікареві, здається мені, можна пояснити тим, що „нзабі" — дух предків, котрий охороняє білого — остількиж дужчий від чорних духів, що викликають хороби, як білий дужчий від негра, коли не морально, то бодай інтелєктуально та завдяки орґанізації. Тому чорні почувають себе краще, певніще, під захистом білого та його „нзамбі". Виліковання йде швидко, бо европейські ліки впливають одночасно й на орґанізм і на мораль. — П. К. (Очевидець з Конґа).

В подорожі перша річ, яку ти повинен зробити по прибутті до якоїсь місцевости, се висилання видівок. Пиши невиразно, се ознака доброго гумору. Видівки пиши всюди: в зелізниці, в сталяктитовій печері, на гірських верхах та в хиткім човні. Притім ломи олівці та виливай чорнило з вічного пера. Потому клени!

Головна засада, що обовязує в подорожі, звучить: Щось мусить діятися — а ти мусиш щось „плянувати". Інакше подорож се не подорож. Всякий відпочинок по фаховій праці полягає на тім, що виробляєш собі докладну програму, але її не виконуєш. Коли ти її не виконав, нарікай за се на жінку.

Жени чужими містами й селами. Коли не женеш з виваленим язиком, то се знак, що ти зле обчислив час; зрештою поїзд, до котрого конечно мусиш наспіти, важніший ніж година вечірної тиші. Тихі вечорі се небилиця; не на те чоловік вибирається в подорож. В подорожі все мусить бути дещо ліпшого сорта. Фляшку вина, що її кельнер зле охолодив, відсунь з міною, яка каже: „Коли мій начальник двірської служби принісби з пивниці таке вино, я відправивби його з місця!"

З комічними туземцями змісця зачинай дискусії на тему політики, релігії й війни. Вали сміло свою думку, не щади їх, дай їм бобу! Говори голосно, щоб тебе всі чули, численні чужі народи з природи не дочувають. Коли щось тебе бавить, то смійся, але так голосно, щоб інші іритувалися, не знаючи у своїй глупоті, з чого ти смієшся. Коли не володієш добре чужими мовами, то кричи: тоді скорше зрозуміють тебе.

Не дозволяй, щоб тобі імпонували.

Ділай, кричи, іритуйся! Роби рух в інтересі.

Як повинносся подорожувати.

Начеркни собі плян подорожі в загальних зарисах — а коли йде про дрібниці, здайся на гру припадку.

Предмет, зі всіх найбільше гідний оглядання се світ — отже оглядай його.

Ніхто нині не є такий всесторонній, щоб міг зрозуміти все і всім цікавитися: май відвагу признатися, що на якійсь річи цілком не визнаєшся.

Не переймайся занадто дрібними невигодами подорожі; коли останеш на якійсь пересідковій стаційці, то тішся, що живеш, обсервуй кури й поважні кози та втни собі малу розмову з власником тютюневого кіоску.

Відпружися! Випусти з руки керму. Блукай серед природи. Вона така гарна: віддайся їй, а тоді й вона буде твоєю.

ОСИП НАЗАРУК

По наших монастирах

На Ясній Горі в Гошеві.

У 200-ліття уфундування гошівського монастиря.

Люди йдуть і їдуть до Гошева теплою порою. А мені так зложилися обставини, що я виїхав до Гошева в тріскучий мороз, в першу суботу по Йордані, 23. І. 1937 р. На дворі було 20 степенів студені.

Вийшов я з дому о год. 6 рано, щоб не спізнитися, бо на стації в Болехові мали ждати коні. А поїзд зі Львова відходив о год. 7.15 рано.

Ви може в тій порі не були у Львові на вулиці, отже може ви цікаві, як тоді виглядає Львів? А може ви були в тій порі у Львові на вулиці, але ще за давних часів, за Австрії, коли Львів був живим, торговельним містом.

Тепер Львів о год. 6 рано в зимі — мертве місто. Трамваї щойно виходять зі своїх стоянок і порожні їдуть на кінці міста. Хто хоче дістатися на дворець, то лучше зробить, коли пішки дійде якнайскорше до Віденської кавярні в середмістю, бо деинде можна задовго ждати на трамвай.

Зробив так і я.

Та надармо я спішився, бо поїздові ані не снилося виїхати з головного двірця у приписану пору. В неосвітленім і холоднім вагоні неприв'ітно сидіти, та годі. Люди від часу війни навчилися терпеливости.

Минає 15 мінут від хвилі, коли поїзд повинен був виїхати, 20 мінут, 25, — нарешті рушив. Та аж до самого Стрия не нагнав страченого часу. Приїхав з півгодинним опізненням. А на нього, розуміється, мусів ждати поїзд, що їхав зі Стрия на Болехів і Станиславів.

І так я з півгодинним опізненням висів на стації в Болехові. Вийти по мене був ласкав Василіянин о. Конон Клим, знаний читачам „Нової Зорі“ з численних статтей писаних з вервою під буквами К. П. Покриті інеєм коні рушили скоро, бо студено було.

Ми поїхали на великий болехівський ринок і на почту. Я вперве бачив се гарненьке місто. Видніє в нім досить українських крамниць.

Скоро йшли наші коні. Незабаром побачили ми баню церкви гошівського монастиря — між деревами. А що я вперве був тут, отже поїхав наперед попід стрімку і довгу Ясну Гору, понад річкою Лужанкою аж до млина. Щойно відси, від сторони Лужанки робить та гора велике враження. Вона дуже стрімка. На ній виразно видно скісно уложені смуги пісківця в формі плит. Скрізь на тій горі ліс, переважно буковий, та є в нім трохи

Чудотворна ікона Богоматери в Гошеві. Під нею церква Гошівського монастиря.

беріз і сосен. Деякі дерева ростуть просто з каменя, аж дивно. Якби хто вирубав ліс на скелях тої гори, то ледви чи можна вже булоб ту гору залісити.

Що за краса мусить тут бути літом! Долом річка бренить, над нею дорога, що веде попід стрімкі скелі Ясної Гори, на ній ліс — краєвид немов в Альпах або в канадійських Скелистих Горах Каскад... Кілько тут птиць мусить лящіти весною!

Не можна дивуватися народові, що він так радо йде на прощу літною порою. А особливо радо все йшов той народ і йде на прощу до Гошева, до чудотворної ікони Божої Матери.

Колись ішов народ не тільки з цілої нашої Галичини, але і з Буковини та з Закарпаття. Тепер державні кордони вже не дають йому змоги йти сюди з инших держав.

Дивлюся я на гошівську Ясну Гору і пригадуються мені ті відомости, які я ще у Львові, в Бібліотеці НТШ, зібрав про неї та її історичний монастир. Треба дещо навести з тих цікавих вісток.

*

В третім томі польського „Словника Географічного“ з 1882 р. на сторонах 168—169 знайшов я такі інформації:

Гошів з Ґеринею, в 17 столітті той присілок називався Дериня (гл. Сводная Літопись 1874 [1]), село в долинськім повіті, 14 км. на північній захід від Долини, 5 км. на полудне від зелізничої й почтової стації в Болехові, при гостинці, що веде з Долини до Болехова, над рікою Свічею, що розгалужується тут на кілька рамен; одно з них називається Гошівка. На північ від цілого обшару лежать Должка і Болехів, на північний схід Побереже, на полудневий схід Тяпче, на полудне Витвиця, на полудневий захід Станківці. Східна часть обшару розложилася в долині Свічи, піднесеній пересічно на 380 метрів, західна часть в гористій околиці. Се одна з найкрасших місцевостей на Підбескидді. В Ґерині одна точка підноситься до висоти 445 м., а т. зв. Ясна Гора до 483 м. й опадає досить стрімко до Свічі, на захід від неї гора Гошів 594 м.

Після шематизмів з 1881 р. було в Гошеві 802 мешканців обряду гр. катол., 66 римо-кат., в Ґерині 479 і 27.

Більша власність, що по части належить до Чина ОО. Василіян, обіймає орного поля 126 моргів, лук і огородів 37, пасовиск 21, ліса 22. (Від того часу власність монастиря геть поменшала, бо „добрі люди“ позаорювали, а монастир не позивав). Селяни мають орного поля 932, лук і огородів 549, пасовиськ 1099.

Гр. кат. парохія є в місци, належить до болехівського деканату. Парохія римо-кат. в Болехові.

В Гошеві є монастир ОО. Василіян, церква імени св. Николая покрита бляхою, школа одно-клясова, рафінерія нафти, оліярня, водний тартак і бровар. В Ґерині є також церква Вознесення Господнього.

Гошівський монастир — на Ясній Горі (пісковець), покритій сосновим лісом. В монастирській церкві є органи, заведені на Руси в 17 і 18 ст.,[2]) і чу-

[1]) Ст. 228. („Дыринье“).

[2]) В згаданій низше безіменній брошурі при згадці про гарний голос гошівських органів додане ось яке „поучительное замічаніе“: „Органы введи латинники въ XVII и XVIII стол. въ нѣкоторыхъ церквахъ на Южной Руси для испорче-

---

о. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ ЧСВВ

Церква св. Христового Гробу

Записки з подорожі до Св. Землі.

Цісар Константин Вел. по Медіолянськім едикті та повнім признанню християнської релігії під впливом своєї св. матери Єлени поручив єрусалимському патріярхові Макарієві поставити над гробом Ісуса велику і прегарну базиліку. Сю будову розпочато 326 р., докінчено 335 р. Посвячення тої церкви відбулося дуже торжественно, що докладно описав приявний на тім торжестві Евзевій Кесарійський у творі „Життя Константина“ (III, 31 і пр.). Йому також завдячуємо опис тої прегарної будови.

Константіянська будова мала дві части: „Анастазіс“ т. є. Воскресення, прегарна велика ротунда з копулою над св. гробом Спасителя, отворена на схід до великого подвіря-городу, окруженого хідниками й колюмнами. Се був заразом перехід до властивої базиліки, „Мартіріон“. Базиліка мала пять ковчегів. Середний ковчег був збудований над печерою, де на 6 літ перед зачаттям будови т. з. 320 р. св. Єлена найшла хрест, на якім був розпятий Спаситель. Сама церква була дуже висока, стіни її були прикриті ріжнокольоровими марморами, дуже богато й по мистецьки різьблений суфіт яснів від золота, долівка покрита незвичайно цінною мозаїкою. Перед базилікою було широке подвіря. На схід провадила склеплена й богато прикрашена брама на головну площу міста. Місце розпяття і ціла Голгофта не були обняті тою базилікою, але стояли свобідно на полуднево-західній стороні базиліки.

На жаль та базиліка не стояла довго. Вчасі перських воєн перський шах Хозрое II заняв Єрусалим, вимордував богато християн, а ще більше враз з патріярхом Захарієм забрав у полон. З перським військом прибули до Єрусалиму тисячі Жидів у надії, що відзискають для себе місто й потрафлять відновити бодай якусь тінь своєї держави. То головно вони з ненависти до християн кинулися на базиліку, збурили її, обрабували, а св. хрест дістався в руки Персів як воєнна добича.

Два роки пізніше наслідник на патріяршім престолі Захарії, Модест, взявся до відбудови церкви св. гробу. При помочі всіх християн сходу й заходу по 16 літах викінчив нову будову. Богато до тої відбудови причинився св. Йоан Милостивий, патріярх Александрії. Та це не все одно чи будує могутний імператор, чи будова здана на складки жертволюбивих людей. Тому будова Модеста не могла в нічім дорівнати церкві Константина. Се були властиво чотири малі церкви: 1) „Анастазіс - Воскресення“ над св. гробом; 2) над Голгофтою; 3) над печерою, де найдено хрест т. з. „Мартіріон“; 4) Матери Божої страдальної, де був камінь, що на нім намазували пресв. тіло Спасителя перед похороненням.

Та ледви патріярх Модест покінчив будову тих церков, ледви цісареві Гераклієві вдалося відобрати від Персів св. хрест (629 р.), як по цілій Европі рознеслася пригноблююча вістка, що Єрусалим упав в руки Магометан. Мимо геройської оборони 638 р. місто мусіло здатися каліфові Омарові. Сей ще досить лагідно поступив з християнами, полишив їм спокійне посідання церков та дозволив на релігійні обходи. Положення змінилося, коли до власти прийшли фанатичні Фатиміди, потомки Фатими, сестри Могамеда (910 — 1171). Особенно лютував султан Гакім (996 — 1021). В тім часі всі церкви, збудовані заходами Модеста, знищено, зрабовано і спустошено. Вправді потім християни знов їх відбудували, але в далеко меншім обемі.

Настали ще сумніші часи, коли 1072 р. святу землю заняли сельджудські Турки. Се дике племя з ненавистю кинулося на християн, переслідувало їх та нищило

дотворний образ Божої Матери, мальований на взір М. Б. Ченстоховської, голосний в цілій Сх. Галичині. На прощі спішать сюди вірні тисячами. Теперішна церква мурована і старанно прикрашена внутрі станула доперва в 1842 р. Передтим була на тім місци мала, деревляна.

Перше оснування монастиря відноситься до р. 1570. Стояв він троха дальше, в полудневій лісистій околиці. Про його первісне оснування маємо скупі вісти в „Монастирській літописі“ (рукопис). Читаємо там, що монастир і церква давніше були заложені на місци званім „Красний (нині Чорний) Ділок“, але ким, невідомо. Передання каже, що основником був якийсь Кучулад з Тухольщини за Бескидом, славний лицар коронного війська, що в надгороду за відвагу одержав шляхотство і назвисько Кучуладський. По иншим вісткам основником деревляної церкви й монастиря на т. зв. „Чорнім Ділку“ мав бути Евстахій Шумлянський, батько львівського епископа Йосифа, рітмайстер короля Яна Казимира. Про нього пише монастирський літопис, що в пізнішім віці приняв він законні обовязки і що по смерти похоронили його під великим вівтарем. Той Евстахій, по мамі свояк Гошівських, мав Гошів в державі й перший записав монастиреви 3000 зл. поль. Тілько всего знаємо про основників монастиря.

Монастир в Гошеві зачав розвиватися щойно в другій половині 17-го і в половині 18-го століття при щедрости роду Шумлянських (особливо еп. Йосифа, його портрет є тут), Василя Струтинського, Катерини Чолганської, а передовсім роду Гошівських. Крім них і инші спомагали монастир, особливо по пожежах. Раз облягали монастир Турки і Татари, але в котрім році, не знати. Монастирська літопись каже про се, що „по віденській і хотинській виправі, де Йосиф Шумлянський (пізніший епископ) власною рукою положив трьох вождів, орда палячи і руйнуючи села й міста, приневолила шляхту окопатися на тій горі, а та маючи на чолі хороброго вождa Стефана Братківського уставила на горі гармату й убила неприятельського вождa; орда відступила від облоги“. Ту гармату, розбиту, зберігають до нині.

Про пожежі є в літописі також скупі вісти. Згадується тільки, що по кождій пожежі монастир відбудовувано при допомозі побожних людей і за ігумена Пилинського з самих жертв зреставровано церкву й монастир. За ігумена Бублинського якась жінка зложила щедрий дар, не називаючи свого імени. Каштелян Станислав Коссаковський дав асигнату на дерево зі своїх лісів, а значну асигнату дала також його жінка з Потоцьких, коли монастир згорів 11 квітня 1762 р. Та найбільшу жертву зложила родина Гошівських, записуючи 8. X. 1759 р. всю землю на т. зв. Ясній Горі. Акт даровизни дозволяє також збудувати на горі для вигоди побожних заїздний дім з пропінацією всіх напитків.

Дотична частина того документу звучить так:

„Мы, имѣючи на грунтахъ нашихъ въ селѣ Гошевѣ на такъ званой „Ясной Горѣ“ церковь подъ титломъ Пресвятой нераздѣльной Тройцы и Преображенія Господня, также монастырь Чина св. Василія Великого унитовъ; которыи будучи съ давна — до теперь находятся безъ всякого фонда. Прото желаючи, дабы въ той церкви хвала Божая на вѣки не уставала, но дабы якъ найбольше распространялася и ширилася, также чтобы и слава Пресв. Дѣвы Маріи Матери Божой, которой икона въ выше наведенной церкви обрѣтается, вѣчно там существовала, не меньше так же хвала побольшалася св. Онуфрія и всѣхъ Святихъ. Положивши на грудяхъ нашихъ руки наши, присягаемъ, что за ніякіи гроши отъ монастыря взятыи, но лишь съ чистой любви къ увеличенію хвалы Божой и всѣхъ Святыхъ записуемъ всю выше названную „Ясную Гору“ съ всѣма корыстями и приходами, якіи теперь суть, якъ також и тіи, которыи могутъ быти пріобрѣтены промышленностю монаховъ...“

Зате вкладає на ігумена й монахів обовязок відправляти по всі часи Сл. Божу за родину Гошівських. Вкінці той акт забороняє Жидам поселюватися на тім святім місці. Підписали той акт Николай Гошівський іменем своїм і потомків, Николай Корабівський і инші члени роду Гошівських. Той запис обезпечив істнування монастиря.

Відтоді монастир розвивається. А ще більше зростає, коли в 1777 р. прилучено до нього менші монастирі стрийської округи, а саме пациківський і сваричівський.

Нинішна монастирська церква збудована після пляну інж. Мозера[3]) з 1834 р. Угольний камінь заложено (за архимандрита Хомчинського в р. 1837 (5?). Будову скінчено в 1842. Гарний іконостас скінчено в 1876. Образ Богоматери подарував монастиреві Николай Гошівський в 1773 р. (37),[4]) а грамота архиепископа Шептицького з того самого року (11. 7.) узнала його чудотворним („благодатним“). Історію того образу, що якийсь час був також в костелі в Дунаєві, описав сам Гошівський. Опис той є в монастирській літописі.

В гошівськім монастирі є бібліотека, що має всі українські („руські“) книжки і часописи, які виходять від 1848 р. Опис монастиря й образу є в брошурі „Монастирь Чина св. Василія Великого на Ясной Горѣ въ Гошевѣ“ (съ чудотворною иконою Пресвятой Богородицы, сливущею чудесами). Львовъ, 1878 (в „Геогр. Слов.“ хибно напечатано 1868). Опис посполитого покликання („рушеня“) шляхти земель львівської й жидачівської з 1651 р. обіймає також спис шляхти з села Гошова (Гл. „Акта зем. град.“ С. I. 63). Іван Гошівський підписав в р. 1464 конфедерацію шляхти львівської й жидачівської і міста Львова (акт у львівськім міськім архіві).[5])

Надзвичайно живо й образово описує Николай Гошівський, як він прийшов у посідання Гошівської чудотворної ікони. Ось виїмки з того опису:

„Отъ мене, якихъ пять миль, обиталъ Андрей Шугай, поручник хоругви королевича Якова въ ключѣ поморянском (Золочівщина) въ селѣ Хоробровѣ (повіт бережанський); той будучи вдовцемъ и имѣючи три дочери, лишилъ имъ управленіе хозяйства, а самъ занимался иными дѣлами. Я тогда былъ въ Дунаевѣ. Дѣвицы (дочки Шугая), собравши свои вещи, утекли до мене до Дунаева, гдѣ было не такъ опасно, и обитали у мене около пять недѣль, а як козаки успокоились и все немножко притихло, собрав-

В кождій читальні повинні бути дві брошури під наголовком

Узасаднення „Скали“ та „Скала“ і „Просвіта“

Ціна кождої 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Ті брошури поясняють, чому треба було основати „Скалу“, які завдання читалень „Скали“ і який напрям праці є в читальнях „Скали“ і „Просвіти“. Там знайдете першу в нас фільософію народно-просвітного руху.

Замовляти разом з надісланням грошей в **Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. I. поверх.**

нія (!) лишь св. гр. обряда. У насъ при богослуженіи нѣтъ таинственной символики, якою отличаются латинники (а чомуж „нѣтъ“?). У насъ всякое богослуженіе народъ понимаетъ (не тільки народ, але й інтеліґенція не дуже „понимаетъ“!) и беретъ участіе въ пѣніи, и потому (?) ненужны намъ при богослуженіи органы. Органы въ Гошевѣ введены до заступленія пѣнія при весьма многихъ богослуженіяхъ.

[3]) „За который уплачено ему 20 дукатовъ голендерскихъ, (церква) плѣняетъ своею внѣшнею и внутреннею красотою“.

[4]) Жінка його Катерина з Доброплянських.

[5]) Під назвою Гошів є ще село в повіті Лисецькім (лісецкім), має гр. кат парохію, коло Устрик.

й палило всі церкви. Тоді Папа Григорій VII перший раз видав заклик до християнського Заходу про висвободження св. Землі з рук Турків. Одначе незгода й боротьба за свободу Церкви (інвеституру й целібат) спричинили, що сей заклик остав без успіху. Також наслідник Григорія VII, папа Віктор III, не міг здійснити хрестоносної виправи. Доперва папа Урбан II 1095 р. зумів одушевити християнське лицарство до воєнного походу. Клич „Бог так хоче“ — залунав по всіх християнських краях і викликав сей дивний та могутний обяв релігійного одушевлення, що в історії знаний під назвою хрестоносних походів.

Думаю, що не буде від річи подати опис першого здобуття Єрусалиму хрестоносцями під проводом Льотаринського герцога Ґотфрида з Буйону, після Торквата Тасса, що помер 1595 р. в монастирі св. Єроніма на Джанікулюмі в Римі.

В літі 1096 р. хрестоносці під проводом названого герцога, Ґодфрида з Буйону, вибралися у воєнний похід, щоб висвободити св. Землю. По завзятих боротьбах і по дуже тяжких переживаннях удалося їм дня 6 червня 1096 р. добитися до Емауса, недалеко Єрусалиму. На вістку, що Турки наміряють збурити церкву Христового Різдва в Вифлеємі, відважний Танкред з соткою лицарів таки зараз серед ночі удався до Вифлеєму ратувати сю цінну й св. памятку. Проче християнське військо цілу ніч машерувало в напрямі до Єрусалиму. Над ранком вийшли на останній горб, аж ось місто Єрусалим перед ними. Голосний плач радости вирвався з грудей мужних лицарів-хрестоносців. Всі як один кинулися, щоб уцілувати св. Землю, освячену побутом Спасителя. На знак пошани скинули обуву з ніг та босо серед співу побожних пісень наближалися до мурів св. міста. Хоч місто і природним положенням і сильним укріпленням було незвичайно забезпечене, хоч турецька залога виносила 40.000 знаменито узброєного війська, — 35.000 хрестоносців приступило сейчас до облоги. Залунав оклик „Бог так хоче“ і сей оклик так одушевив лицарів, що мимо жахливих умовин з геройською відвагою і посвятою здобували те укріплене місто, боронене з фанатичною розпукою. Найбільше докучала хрестоносцям спрага. Ніде не могли знайти води. Деякі кидалися на землю, щоб бодай росою звогчити спрагнені уста, инші дотискалися до мурів св. міста, щоб їх уцілувати й там умирали з утоми та спраги. Військо хрестоносців було замале, щоб могли окружити цілий Єрусалим. Їх табор розтягався від брами Дамаску до т. зв. замку Давида й так обнимав лиш північно-західну частину мурів. Середину провадив Ґотфрид, північне крило Танкред, західне Раймунд з Тулюзи. Також в околиці Єрусалима не знайшли дерев на будову веж конечних при облозі міста. Доперва кілька миль за Вифлеємом знайшли лісок, вирубали його та з того матеріялу побудували вежі, щоб так доступити до самих мурів міста.

Коли все було готове, заповіли день молитви. Сповідалися, приступали до св. Причастя та в процесії обходили ціле місто. Підчас того обходу турецьке військо глузувало з хрестоносців, що ще більше розбуджувало їх ревність. Пятого дня рішилися на загальний наступ. Наступ не вдався. Вороже військо кидало бальки й камені, сипало горіючу сірку й виливало кипячу оливу.

Шестого дня раненько хрестоносці поновили наступ з іще більшою завзятістю. По сімох годинах завзятої боротьби Ґотфрид зі своєї вежі закинув місток на мури й він та його брат Евстахій перші вдерлися до міста. Було се в пятницю, 15 липня о год. 3 пополудні. Рівночасно Танкред здобув браму Дамаску й туди також вдерлося християнське військо. Так християни здобули Єрусалим. Ґотфрид з Буйону босий, з відкритою головою, удався до св. Христового Гробу, подякувати за побіду.

По довершенню повного занятія

шись совсѣмъ вернули назадъ домой. По отъѣздѣ тыхъ дѣвицъ жена моя нашла тую икону свиненную въ трубку за скринею и менѣ показала; я тѣмъ дуже утѣшился, что нахожусь въ посѣданіи сеи иконы; велѣлъ я сдѣлати рамы и на стѣнѣ завѣсити. По дальшем истеченіи времени присылаютъ тіи дѣвицы по икону; я ніякимъ образомъ не хочу имъ ее отдати; не уважалъ я ни на просьбы, ни на угрозы, но я ей не вернулъ. Стрѣтившись поздиѣйше съ самымъ г-номъ Шугаемъ, я просилъ его, чтобы не отнималъ у мене тую икону; вопросилъ я его, откуду имѣетъ тую же; онъ отвѣтилъ менѣ такъ: Я ѣздылъ к кролевичу в Олавы (на Литві?), тамъ купилъ я двѣ иконы; пріѣхавши домой, одну подарилъ я сроднику моей жены, г-ну Жулавлевичу, обитающему въ Настасовѣ (повіт тернопільський), которая объявилася у него и теперь находится въ костелѣ настасовскомъ, а тую — задержалъ я себѣ, и всегда, каждой Субботы предъ нею лямпа горѣла. Я будучи занятъ службою, дочери мои самы хозяйствомъ управляли, и не знаю якимъ образомъ „дворъ” запалили. Весь будынокъ погорѣлъ, три стѣны упали, лишь одна стѣна, на которой икона была завѣшена, лишилась ненарушимою и икона на ней неповрежденною, хотя живописана на полотнѣ. Случилось то на веснѣ; у Поляковъ было свято — св. Креста („Хрестні дні”?), а у Русыновъ не было ніякого свята. Плугамъ велѣлъ я идти въ поле...”

Далі йде здається оповідання його жінки Катерини з Добровлянських („здається” тому, бо рукопись місцями знищена і не можна всего відчитати):

...„взяла я з собою дворянку г-жу Франциску Сеправскую, обитающую въ Бѣлой (в Перемишлянщині), селѣ, до ключа дунаевского належащаго. Мы обѣ сѣли ѣсти и глянули на стѣну, а стѣна въ ясности, глянули мы на икону, и икона вся въ ясности; мы перестрашилися дуже; я чѣмъ скорше послала съ вѣстью къ ксендзамъ, а як ксендзи прійшли, то уже не было той ясности, лишь застали слезы на лицѣ и лице потѣло... и сдоймили тую икону изъ стѣны и осмотрювали: нѣтъ ли якой волгкости, происходящей откуду нибудь, — но не было нѣякой...”

І відтоді почалися чуда описані в „Монастирській Літописі...”

„Многіи, особенно дворяне, скрѣпляли въ томъ дѣлѣ свои сознанія собственноручными подписями, съ приложеніемъ своихъ печатей; иныи — якъ мѣщане и селяне — ограничалися на самомъ сознаніи, скрѣпляючи лишь свидѣтелями и присягою.”

Далі брошура наводить короткі описи около сто чудес, почавши від першого, записаного 5. VIII. 1737 з наглим уздоровленням умираючої Кунегунди Садовської з дому Попель, за котру молився перед іконою муж її. Дальше слідує довгий ряд описів уздоровлень: привернення сил, виліченння від ревматизму, від фебри, від корчення жил, від божевілля (15. III. 1738 Катерина Ковальська), від недуг утроби, від сильної горячки, знов від божевілля (12. IV. 1743 виздоровів сумашедший Стефан Лучкович, котрого привезли звязаного на Гошівську Гору), від недуги ніг, очей (староста Тадей Дідушицький, що довго хорував на очи), знов від божевілля (жінка священика Івана Почапського з Тяпець і Василь Кудиба з Сулукова), від віспи, від ломання в крижах, від водної пухлини, знов від божевілля (23.IV. 1759 Василь Крайник), від болю зубів, від цілковитоґъ параліжу в руках і ногах, дня 4. VIII. 1770 утонувша дитина Марії Кульчицької принесена перед чудотворну ікону в часі горячої молитви матери ожила (і се повторилося з тою самою дитиною 15. VI. 1772), від сухіт (30. XI. 1775 дочка Павла Заремби, скарбника Йоахима Потоцького), від параліжу, що тревав 8 літ і відняв також мову хорому (8. IX. 1776), від великих болів голови і горла, знов від божевілля (Ткачівська з Викторова, уздоровлена 24. III. 1778, 23. IV. Григорій Чугай, селянин з Балич, що збожеволів під панськими буками, 26. VII. Яків Чайківський з Долини, 6. VIII. Марія Салій з Жидачева), від недуги серця, від завороту голови, від кольок, від неназваних недуг, знов від божевілля (26. VI. 1779 Марія Лавринишин зі Сливки к. Перегінська), від великого катару, від болячки в горлі, від утрати памяти і слуху (23. IV. 1781 Александер Бігушевич з Калуша), від сильного кашлю, від „заразливої болізни”, від „червонки”, від „епідемічної болізни”.

І ті виліченння, як свідчать многі поважні люди, відбувалися звичайно нагло, без ніяких ліків, від самої молитви хорих або їх близьких, ба навіть на сам обіт-приречення піти на прощу до чудотворної ікони Богоматери в Гошеві.

Се може здаватися дивним людям, що виростали в часах невірства і (гіршої від невірства) релігійної байдужности. Та воно через те не перестає бути правдивим: бож віками свідчить про се богато-богато людей, які на собі зазнали тих дивних появ перед обличчам ікони гошівської Богоматери.

Згадаю про ті чуда докладніше, коли перегляну монастирську літопись.

ВЕЛИКОДНИЙ ОСТРОВ

Під Великдень все пригадується одна з найбільших таємниць звязаних з історією людства, а саме таємниця Великодного Острова. Той остров відкрив на сам Великдень 1772 р. голяндський моряк і подорожник Roggeoeen серед Спокійного Океану, в віддаленні 4000 км. від побережжа Чіле. Се значний остров 120 км² величини, стоїть самотний, серед океану. На тім острові є кілька вигаслих вульканів і великанські камяні подоби до 40 м. високі та камяні таблиці з надписами, яких досі не відчитано (вістки, що їх „вже відчитано”, появляються часто, але вони неправдиві). Крім того побачили відкривці руїни великої палати — і трохи нужденних туземців, неподібних до Полінезійців. Вони називали той остров „Рапа-Нуї”. На острові нема ні ріки, ні потока, ні ставу, хоч падають дощі: земля втягає в себе воду як губка. Голяндці застромили на тім острові свій прапор, описали дива, які на нім бачили, і повідомили про се учених у своїм ріднім краю. По Голяндцях заняли той остров Англійці, по них Французи, тепер він належить до амер. держави Чіле. Оден з французьких учених, котрий оглянув той остров 1872 р., так описує його: „Рапа-Нуї” вже самим своїм звуком значить для мене дикість, ніч і смуток”... А прецінь на тім дивнім острові є докази, що там була колись велика культура і що там була столиця якоїсь могутної нації. Адже дикуни не будували тої великої палати, що її руїни до сеї пори видніють на острові, дикуни не різьбили камяних подоб на 40 метрів високих, дикуни не робили великих пропамятних таблиць з надписами на скелях. Письмо на тих таблицях очевидно старше від санскриту. В руїнах палати на тім острові відкопано ріжні предмети. Вони доказують, що мешканці того острова зустрічалися в своїх подорожах з Єгиптянами і Фенікійцями. Кінці дзюбів їх кораблів дуже гарно вироблені. Були се очевидно воєнні кораблі. Значить, на тім острові була столиця якогось великого народу. Річ ясна, що він не міг мати столиці далеко від свого краю. Отже довкруги мусіло бути або богато островів, або навіть цілий континект, що запався в океан. Від 5 літ живе на тім острові Німець Гуго Вебер (б. командант панцирника „Дрезден” в часі світової війни) зі своєю жінкою Анною Стаде, Німкою з Сантіяґа. Се одинокі білі люди на тім непривітнім острові без пливучої води.

Єрусалиму, лицарі скинули свої залізні збруї і в покаянних одежах серед релігійних пісень та сердечної молитви звідували св. місця, освячені побутом, а передовсім страстями Спасителя. Відтак одноголосно окликали Ґотфрида з Буйону королем Єрусалиму. Та побожний лицар не приняв того титулу. Він назвав себе лиш „Оборонцем св. Гробу”, бо не хотів носити золотого діядему там, де Спаситель носив вінець терновий.

В добі хрестоносних походів цілу св. Землю покрито прегарними церквами й монастирями, а їх великанські та численні руїни свідчать про силу й життя віри тої доби. Само собою розуміється, що головну увагу звернули на св. Ґріб Христа. По збуренню султаном Гакімом чотирох церков на їх місце повстали знов нові чотири, хоч далеко скромніші й бідніші як попередні. Хрестоносці ті чотири церкви получили в одну прегарну великанську святиню, полишаючи що лиш було можливе з попередної будови. Найгарніша часть се велична ротунда над самим св. Гробом і дві абсиди, одна від сходу, друга від заходу. Виглядом зовнішним ся нова церква Божого Гробу подобала на великі храми в Моґунції, Вормації й Бамберґу. Модель сеї церкви переховується донині в Авґсбурґу в музеальній збірці в ратуші. Сю церкву хрестоносців відновляли потім ще чотири рази 1555 р., 1669 і 1719 р. Та дня 12 жовтня 1808 р. повстав несподівано великанський пожар, який тревав до слідуючого дня до полудня. Згоріло все, що лиш могло згоріти; надто завалилася велика копула. З якої причини повстав огонь, чи случайно, чи підложений вмисне схизматиками Греками, ніхто не знає. Прийшло знов до відбудови церкви. Францішкани, признані Ап. Столицею сторожі св. Землі та святих місць, не мали тоді достаточних фондів, а їх відклики до Европи не осягнули відповідного успіху. Зате схизматики Греки дістали великі фонди з Росії і приступили до відбудови. В 1869 р. покінчено її та доведено до стану, в якім нині находиться. Се спричинило відтак спори за право посідання. Годі тут переповідати майже столітні спори за посідання церкви св. Гробу між ріжними схизматицькими віроісповіданнями та католиками. Ті спори викликували не раз і то в самій церкві в часі богослужень просто бійки аж до проливу крови так, що мусулманський уряд мусів удержувати осібну сторожу для береженння порядку і спокою між христіянськими віроісповіданнями. Нинішний стан посідання основується на міжнародній умові, яку в 1862 заключив Наполеон III з Росією і турецьким султаном, виступаючи без ніяких повновластей як одинокий заступник католицького заходу. Та умова кривдяча для католиків. Справа стоїть так, що посіданням церкви св. Гробу діляться католики зі схизматиками Греками та схизматиками Вірменами. Найголовніші св. памятки як св. Ґріб і Голгофта це спільна власність і кожде з тих віроісповідань має свої точно означені години, коли може відправляти свої Богослуженння. Прочі части церкви поділені так, що кожде віроісповідання має свою виключну власність.

Та справа ще більше замоталась по світовій війні, відколи Англія обняла протекторат над Палестиною. Теперішний уряд не лише явно підпирає схизматиків, але ще впроваджує протестантів. Ось недавно протестанти винаняли а може й викупили на свою молитовницю частину одного схизматицького монастиря, що безпосередно лучиться зі стіною церкви св. Гробу. Існує поважна небезпека, що одного дня можуть зі своєї молитовниці зробити для себе осібний вхід до базиліки. Вправді вже й Апостольська Столиця і катол. латинський Патріярх Єрусалиму звертали увагу на ненормальні й для католиків кривдячі умовини на св. місцях у Палестині, та дотепер нема ще навіть передумов до якоїсь справедливої розвязки.

Точний опис нинішньої церкви св. Гробу та особисті враженння подам у слідуючім уступі.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ

Великдень на Україні 1927 р.

Спомини зперед 10 літ.

На Вел. Україні в дієцезії Камянецькій було 1927 р. нас католицьких священників 44 при життю, а з того більшість, бо 34 і на свободі. Кождий з нас мав по кілька парохій. Деякі, як о. Квасневський у Проскурові, мали 20 тисяч парохіян до обслуги; старушок о. Яблоновський в Ладижині над Богом ледви міг вже дещо працювати, а мусів ще доїздити до Куни в Гайсинськім повіті, о. Райко був в Дзигівці, а доїздив до Ямполя, о. Павільчус, Литовець, був у Томашполі а доїздив до Красного, о. Лаврецький на кінці дієцезії в Голованевську в сусідстві з Катеринославщиною і Херсонщиною. Я був близше на захід в Могилівській окрузі. До мене належали містечко Лучинець, м-ко Яришів над Лядавою, допливом Дністра, м-ко Озаринці над Немією і місто Могилів, де була колись катедра вірменського катол. епископа. Останнім був еп. Кшиштофович. З Могилева до Лучинця було 30 км. з гаком, до Яришева 16, але зате їзда майже над самим берегом Дністра аж до Серебрії, де дуже слідило ГПУ, бо по другій стороні ромунські жандарми (колишні буковинські, австрійські) співали деколи „Ще не вмерла Україна“, — а се страшно хвилювало граничників з Погранбату, хоч у Погранбаті трафлялися й Українці. Я з одним стрінувся раз на границі в гостині в Українця Л. (де мене завів Поляк Н. і упередив, що буде там 2 з ГПУ). Як я увійшов до дому Л., застав я вже тих двох з ГПУ. Один витаючись зі мною стиснув мене добре за руку і — поцілував. Се був зовнішний знак його українських почувань, бо він знав від Поляка Н., що я Українець і Галичанин. Звідси й була симпатія до мене. Розмова велася по українськи. Ми прийшли туди вже як смерклося, страха ради. Хоч і мій співбесідник з Погранбату Х. і я були Українці й по українськи відчували, то все таки не могли щиро по душі поговорити. Я розуміється щадив його, а він мене.

Тяжко було мені в тім 1927 році. Якраз у великий второк ГПУ арештувало мого сусіда, о. С., а він обслугував парохії Снітків, Копай (давніше Копайгород), Вербовець і Заміхів. Вже самі мої парохії давали мені богато праці і я мусів добре звиватися, щоб відправити у всіх парохіях бодай резурекцію, бо Сл. Божу першого дня міг я мати в двох, а другого дня у других двох парохіях. А тут приїхали до мене ще люди зі Сніткова, 45 км. від Могилева, щоб і в них в суботу вечером відправити резурекцію та другого дня Службу Божу. Я обіцяв, що приїду і відправлю резурекцію, а потім мають мене відставити в ночі до Лучинця. Делеґація обіцяла все зробити і дійсно дотримали слова.

Рано в Вел. Суботу виїхав я до Яришева, відправив там Службу Божу з усіми церемоніями, посвятивши воду до Св. Тайни крещення, наливши в воду на знак креста св. мира, потім єлей оглашених, а втретє обоє разом і замочивши воскову трійцю в тій свяченій воді, котрою креститься цілий рік дітей. Посвятивши по полудні по резурекції паски, виїхав я в напрямі на Снітків, 35 км. По дорозі коло год. 3 доїхав я до Кикавки. Тут посвятив я в домі К. паски для католиків з того села (а було їх там 5 хат). І тут користав я з Нового Кодексу кан. права і зїв свячене (бо по новому кодексови нема у латинників посту в суботу по полудні). Добродійство нового Кодексу зумів я оцінити, коли їздив цілу Вел. Суботу, цілу ніч святої Суботи і на сам Великдень.

З Кикавки за сонця ще виїхав я до села Н. (назву вже призабув, бо то вже 10 літ тому). Там було 20 хат католиків, всі знесли до одної хати все, що Бог дав на свята, я посвятив, пожелав свят і заповів, де завтра буде набоженство. Люди подякували мені, що будуть мати свячене, побажали мені свят, дали нові коні і пільними дорогами повезли до Котюжан. Хоч як бігли добрі коні, в Котюжанах вже мені смеркало, а переді мною ще далека дорога. Маю бути ще в 4 парохіях, а на те була всього одна ніч і пів дня, бож резурекції не можна правити вже по полудні в неділю. Нема часу заснути і відпочати. Так бажалосяб задоволити всіх людей... Переді мною ніч, далека дорога, глибокі яри — Попова долина за Снітковом, глибокий яр і ріка Лядава з великим камінням в Котюжанах, далі степ, недалеко від дороги ліс, а в лісі...

В Котюжанах було тоді 150 домів католиків. Я посвятив їм всякі сніти і запросив на набоженство, де кому блисне. Люди вдячні, тішаться, що будуть мати свячене, а дехто ховає свячені яйця чи крашанки, щоб передати тим, що десь на далеких одаях чи хуторах, бо се посвятив їм „ксьондз“, а на ті сумні часи безбожного комунізму се велика радість, що свячене яйце дістануть і поділяться ним в родині. Дають мені знов нову підводу, свіжі коні: всі знають, що я маю відбути ще далеку дорогу, а мало на те часу, щоб тратити на їзді.

Заїзджаю до Сніткова. Се місточко. Костел на кінці його, якраз на самім початку. Хоч вже стемнілося, видніють мури — готики; — на дорозі і цвинтарі снуються люди. Всі тішуться, бо „ксьондз“ приїхав: буде набоженство. Я убрався у всі ризи, зробив виставлення Св. Тайн, відправив надгробне і взявши відтак в руки св. Тайни в монстранції, зачав воскресну пісню. Обізвалися дзвіночки, відтак сиґнатурка, а за нею всі дзвони. Народ весело підхопив пісню і з Ісусом Христом зачали ми обходити навкола святиню. Нарід мов море филює, шумить, співає з радости, дзвони гомонять на всі сторони, що Христос Воскрес, Христос панує, царствуватиме, бо він resurrexit sicut dixit — Alleluja! Се наглядно вказує священик в лат. обряді відкриваючи по части хрест, перше закритий, і відкривши одну руку — співає Surrexit Dominus de sepulcro. Те саме другу руку а на кінці відкриває цілий корпус і підносить хрест вгору при словах: Surrexit Dominus de sepulcro — Alleluja. І те саме роблять лат. священики всюди і в Римі і в Чікаґу, в Токію і в Лондоні і на островах Філіпінах і на Каролінах. І всюди одні слова, однакова церемонія, — так і чується, що це вселенська віра і вселенський обряд...

Була вже 9 година, як я скінчив по обході резурекцію в Сніткові. Переді мною ще Лучинець, Озаринці і Могилів. Можу скінчити все найскорше коло 1 пополудни. Чи витримаю я те все один, таку дорогу і без випочинку?

Вийшовши з костела питаю — де моя підвода — чи доїду на час? Переді мною брика, четверо коней бахмачів, високі здорові, запряжені в чвірку поруч, бо на Україні широкі шляхи, є куди гуляти! Є Гуляй поле — але й гуляй доле! І та доля гуляє — по степу широкім, по шляху далекім. Гуляє, гуляє, з вихром розмовляє, а той вихор дуби з корінням вивертає. А скажений демон на глум з Харкова по українськи дещо заспіває, чути навіть „Запорожця за Дунаєм“. Чути „державного артіста“ як виспівує:

Тепер я турок не козак
Тепер я добре одягнувся
І як воно зробилось так,
Що в турка я перевернувся!

Справді перевернувся український козак в Турка янічара і вірно служить Москві, бо не хотів боронити Київа, а атамани розпустили козаків до дому. Ще і сміялися з нас „англічан“, що ми шукаємо якоїсь України! Бо так сказав їм московський, червоний та рудий демон.

Я сів на бричку. Переді мною на переді два фірмани. Місяць освічує нам шлях. Минаємо людей, що гурмами йдуть дорогою. То католики з Котюжан вертаються з резурекції в Сніткові, бо то їх парохія. Ми минули всіх людей. В полі тихо, лише бричка тарахкоче і чвірка тупоче. Питаю моїх фірманів, що ми зробилиб, якби нас напали бандити?

„Прошу, отче, не боятися, каже один з них, тут з вами найстарший бандит“.

Се була правда. Один з них був провідником банди, не тої простої для грабунку, але банди політичної. І та банда робила довший час богато шкоди большевикам. То 16 з тої банди напало на Бар, по 4 стало на кінцях міста, а 4 ввійшли до міста. З трох сторін міста обізвалися бандити, дали кілька сальв, чотири впали до міста — спалили міліцію, всі акти, папери, ограбили; те саме зробили в Лучинці, потім в Котюжанах задержали зелізничний поїзд, 4 увійшли на стацію, урядник телеґрафує до сусідної стації, але „бандит“ відбирає від него телеґраф і дає знати, що поїзд спізнений на пів години, а в поїзді граблять Жидів і комуністів. Комісарі зі страху дрожать, віддають самі все і по пів години поїзд поїхав. Той, що мене віз, був провідником банди, католиком, а головою православний Українець.

Нам вільно було їхати і в ночі. Коло 11-ої в ночі був я в Лучинці. Народу повний костел. Я й тут відправив все, посвятив і коло 1 в ночі їду дальше. До Озаринець 20 і кілька кільометрів. В Лучинці були люди з Немерчі, Ольчидаєва, Лучинчика, по дорозі я їх минав. Аж виїхав на шлях, що веде до Могилева. Година 2 в ночі, хочеться спати. Я ліг на возі, ніби дрімаю. Час до часу гляну вгору, наді мною ясні зорі. Чую, як одна з тих зір, се надприродне світло віри і надії на Бога, веде чоловіка шляхом життя, а веде так певно, так старанно, як ніякий провідник на землі. Тоді чув я правдивість слів псальма 90-го і до нині її відчуваю: Живий в помочі Вишнього, під опікою Бога небесного замешкає... бо Він ангелам своїм заповів, щоб хоронили та стерегли тебе на всіх дорогах твоїх...

Досвіта коло 4 г. був я в Озаринцях. Як взріла мене прислуга церк. при сяєві місяця, зачали дзвонити сиґнатуркою. Зібралися люди, упорядкувався похід процесійний. Я відправив знову все, і резурекцію і гарний похід зі св. Тайнами, а люди з озаринецької парохії, з самих Озаринець і 6 сіл: Коньови, Вендичан, Серебринця, Борщівець і Следі, заповнили святиню. Тут крім резурекції мав я і Сл. Божу і промову до парохіян, як і всюди. Потім похрестив я дітей, бо поприїздили люди з дітьми, і коло 8-ої год. виїхав я до Могилева.

Доки я на свіжім, холоднім воздусі — не чую утоми... хіба трохи боки болять, бо тіло потребує спочинку. Коло 10 рано був я вже в Могилеві. Тут вже місто. Парохіяни інтеліґентні. Є і селяни з сіл, що належать до могилівської парохії як Немія, Броница, Катеринівка,

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Деякі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Ротмістрівка, Шлишківці. До асисти убралося богато і дітей убраних в гарні українські одежі і панни до феретронів і хоругов і старші поважні мужчини до бальдахима. А вже найкраще виступила процесія в Могилеві. На бальконі Окр. Викон-Кому стояли урядники Округа. Всі поздіймали шапки, немов відчували присутність Бога утаєного під скромним видом хліба. На вулиці стало богато людей і безбожників, та ніхто не важився нарушити маєстату релігії. Процесія з радісним співом обійшла три рази навкола костел. Нарід повний одушевлення і щастя, яке дає лиш релігія і віра в Бога, немовби говорив безбожникам: хоч ви переслідуєте релігію, то вона такий сильний чинник в життю людства, що скріплені нею люди перенесуть найтяжші переслідування, бо релігія се Бог, що нас створив, що в нас жиє — і ми в Нім движимось і в Нім ми є. Безбожник буде дрожати і сохнути.

І в Могилеві правив я утреню воскресну, але сидячи на sedes'і (збоку, перед престолом, те що наше горне сідалище за престолом) я почув, що мені очі клеються; я ставав, де треба було стати і якось з трудом закінчив утреню. Перебрався я в захристії в інші ризи і вийшов до престола на Службу Божу. Відмовляючи перед степенями престола молитви, я мало не впав. Аж тут почув я цілу втому.

Приступаю до престола, цілую престіл — і чую, що туй-туй упаду.

Я зачав: Слава во вишних Богу... Gloria in excelsis Deo... Хор з орхестрою відспівав цілий гимн. Спів і орхестра мають таку силу, що підтримують найбільше ослабленого. При гармонійнім співі хору (скріплений навіть православними — і сам архидіякон місцевого правосл. епископа співав по празниках в костелі) — я очуняв, в мене вступила сила і бодрість — і якби нічого не було я відправив Службу Божу — на честь воскресення Христового. Добрий Бог дав мені тілько сили, все те перенести, а людям такої відваги і смілости, постояти за честь Воскресення Христового і зберегти перед безбожниками свою віру і витривалість. Дійсно в переслідуванню віра скріпляється, родяться герої. Востани Господи Боже мій, нехай вознесеться рука Твоя, бо Ти царствуеш во віки.

Бібліографія еврейських друків

Abraham Ynarii „Ha Defus Ha-iwri be-Arzoth ha-Misrach."

Наслідком переселення в Азію богатьох жидівських учених з Европи переноситься туди точка тяжести жидівської культури. Оден з проявів того висше назване нове бібліографічне видання, обраховане на 4 томи. Перший том, що недавно появився, обіймає бібліографію еврейських друків у містах Сафед, Дамаск, Алеппо, Каїро, Александрії й Адені. 2-ий том буде присвячений еврейським друкам в Багдаді й Індії, 3-ий в Єрусалимі, 4-ий в Царгороді і Смирні. Се видання тому особливо цінне, бо друкарні в згаданих містах невеличкі, вони не висилали на захід своїх друків і тому без такої спеціяльної бібліографії на заході ті видання булиб зовсім незнані. Для нас цікаве в тім, як Жиди визбирують розкинені на таких просторах сліди своєї культури, а ми не маємо ніякої бібліографії зі своєї еміграції. Ба й у краю праця на тій области припинилася.

Лікування в морських глибинах

В Токію приключився цікавий випадок одному з нурців. А саме коли його нагло витягнули з моря наверх, він захорів на жолудок. Японські лікарі приписали йому строгу дієту і перебування в морі на тій глибині, що на ній захорів. Потому могтиме потрошки підноситися щораз висше аж організм призвичаїться до поверхні над рівнем моря. Нурець згодився на приписану курацію і перебуває в морі від 21 до 24 годин на добу.

Українська Еміґрація

В СВІТЛІ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЗЕТИ В АМЕРИЦІ.

Дещо про „Америку" — першу українську ґазету в Америці. — Початки нашого купецтва в Америці в світлі „Америки". — Перші українські організації в Америці. — Орден українських робітників: „Лицарі Праці". — Перший похорон українського священика в Америці. — Як прощався з нашою еміграцією перший її організатор о. І. Волянський і як його прощали, коли він відїздив з Америки. — Яка була причина його відїзду? — Проект о. І. Наумовича переселити Лемків з Америки до російської Азії. — Що про той проект писала „Америка". — Яких ворогів мала наша еміґрація в Америці в початках свого істнування. — Українська світська інтеліґенція в Америці зперед 50-ти років. — Що писала про неї перша українська ґазета в Америці. — „Патріоти на гроші". — Боротьба тодішньої нашої світської інтеліґенції в Америці з нашим духовенством і Церквою. — Відгомін тої боротьби в старім краю. — Спомини тодішнього редактора „Америки" о. К. Андроховича. — Вчора і нині.

Як оповіли ми вже в ч. 1001 „Нової Зорі" в статті п. з. 50-ліття української гр.-катол. (уніятської) Церкви й української преси в Америці, перша українська ґазета в Америці почала виходити як двотижневик п. н. „Америка" в 1886 р. в місті Шенандоа, в стейті Па (Пенсилвенія). Заснував її перший український гр.-катол. (уніятський) священик в Америці о. Іван Волянський, що в 1884 р. прибув з Галичини до Америки й осів в місті Шенандоа, де збудував першу українську гр.-катол. (уніятську) церкву та дав почин першим українським товариствам в Америці. Він заснував в Шенандоа також першу українську друкарню в Америці, в якій друкувалася ґазета „Америка", котру з початку також сам редаґував і навіть власноручно складав у друкарні.

Та перша українська ґазета в Америці виходила від 27. VIII. 1886 р. до 22. II. 1890 р. Зразу під редакцією о. Ів. Волянського, відтак дра Вол. Сіменовича і вкінці о. К. Андроховича. Її вийшло: в р. 1886 чч. 1—6; в р. 1887 чч. 1—?; в р. 1888 чч. 1—30; в р. 1889 чч. 1—42; в р. 1890 чч. 1—6. Формат: з початку мале, опісля велике фоліо. Передплата: 2 дол. річно.

Виходила „Америка" в українській народній мові, етимольоґічним правописом.

Який був зміст тої першої української ґазети в Америці?

Відповісти на се питання вповні, на жаль, не можемо. Бо ні в одній українській бібліотеці у Львові нема повного комплєту шенандоської „Америки". Особливо прикро, що нема нігде першого річника тої ґазети. Бо в нім — найдавніші вістки про життя української еміґрації в Америці. Тому мусимо обмежитися тільки на ті річники і числа, що є в бібліотеці Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Та і в тих річниках і числах є богато цікавих вісток про тодішне життя наших еміґрантів за океаном.

Щож знаходимо в тих числах „Америки", які є у Львові?

Отже в ч. 13 з 1887 р. містить „Америка" з приводу банкроцтва одного руського сторника (купця) в Америці вступну статтю п. з. Блудна дорога. В тій статті читаємо між ін.:

„В великій части нераз винні самі сторники, бо беруться до купецтва, не маючи о тім поняття. Часто або цілком не уміють ні читати ні писати, або мало що".

Далі автор статті подає такі засади купця, яких повинні триматися наші купці, щоби вдержатися:

1) купуй з першої руки, ніколи з третьої або дальшої;

2) купуй добрий товар таньше, як другий платить за лихий;

3) продавай много, хочби з меншим зарібком;

4) стережи цента більше, як таляра; „таляр, мов старий чоловік, сам ся устереже, цент, як дитина, потребує опіки";

5) не скупися там, де конче треба видати.

Як бачимо, засади зовсім розумні й завсіди актуальні.

„Ходилоб — читаємо далі — о достаточне число консументів. Деж їх взяти? Англік ні жаден інший чоловік не купить у Русина, а свій до свого не піде. Хіба сідай чоловіче за бару, ти продавай, жінка нехай купує і бавтеся в купецтво. — Дуже прикро нам — продовжує автор статті — відкривати перед світом блудне поступування наших людей, но лучше в час, як за пізно. Не жаль булоби нам, слиб відступниками своєї родини були тільки угорські Русини. Вони забули свою рідну бесіду, моглиб забути і свою родину. Але жаль нам, що наші слова мусимо звернути також до рідненьких братів галицьких. Звелись наші люди на нінащо. Нема в їх серцях любови братньої, нема єдности... Не гаразд, дорогі браття, коли оден на другого забуваємо на чужині. Чиж се не стид, що ми оден від другого сторонимо і запродуємо свою совість зайдам. Думаете може чесні п. читачі, що за вагу золота? Та кобито! А то за шклянку пива, за смердяче сигаро!"

Так виглядають початки нашого купецтва в Америці в світлі першої української ґазети в Америці.

Та не тільки неґативні сторони життя української еміґрації в Америці відмічує „Америка". Вона стверджує також позитивні його сторони. І так в ч. 16 з 1887 р. у вступній статті під анґлійським заголовком **Help Your self** (Помагай собі сам) читаємо:

„Коли глянемо на тутешних Русинів, мусимо признати, що вони хоч звільна, але всеж стремлять до самопомочи. — Спершу о власних силах спровадили собі одного священика, (відтак) другого; побудували, де виділась потреба, храми Божі; заложили два т-ва спільної помочи, одно в Шенандорі „Брацтво св. о. Николая", а друге в Кінґстон; для підмоги робітників заложили в Шенандорі Тов. Рицарів Праці, а так ратуючись від визискування на всякі роди, заложили „Народну Торговлю". Великий перелім з гіршого на лучше зробили Русини заснованням у себе „Народної Торговлі". Коли в такій мірі, як показує початок, буде розвиватися торговля і дальше, то напевно мож сподіватися, що Русини на заморській земли стануть певною стопою. Нині маємо тільки ґросерню (корінний склеп), вкоротці прибудуть й інші річи, як убрання, обув, полотно і все, чого нашим людям потреба. Коли шенандорська Торговля усталиться, то вони задумують закладати громадські стори і в других місцях, а дасть Бог діждати, коли добре піде, то будем мати власні фабрики. Треба нам тільки чого? Віри в свої сили. Почуття спільности і пізнання, що тільки свій своєму рад і брат. Так пізнання, що тут ніхто дармо нічого не дає і коли хочеш, щоб тобі добре було, то держись анґлійської пословиці „Help Your self" — „Помагай собі сам".

Отся стаття „Америки" дуже цікава і цінна. Бо вона познайомлює нас з першими кроками орґанізування нашої еміґрації в Америці. Та на одну орґанізацію, про яку згадано в тій статті, треба звернути особливу увагу. Та орґанізація се „Тов. Рицарів Праці" — спеціяльна орґанізація наших робітників в Америці зперед пів століття. А треба звернути на ту робітничу орґанізацію особливу увагу тому, бо та орґанізація доси не була відома в нас — навіть спеціяльному історикови нашої еміґрації в Америці. От що читаємо в Ю. Бачинського „Українській еміґрації" в розділі п. з. Заводові робітничі орґанізації:

„На те, щоби забезпечити себе на случай хороби і каліцтва, а родини на случай смерти, мають українські імміґранти запомогово-асекураційні Товариства (оглядови тих товариств присвятив автор окремий розділ п. з. Запомогово-асекураційні товариства). Для здобуття знова красших, зносніших услівій праці і т. п. мають заводові робітничі орґанізації. Сі однак заводові орґанізації не суть вже національні, а інтернаціональні, загальні — для всего робітничого світа Зединених Держав". Далі автор обговорює три такі інтернаціональні робітничі орґанізації в Америці: „American Federation of Labor" (Американська федерація праці), „Western Federation of Miners" (Західна федерація ґірників) і „Industrial Workers of the World" (Промислові робітники світа). І кінчить розділ про заводові робітничі орґанізації: „В тій боротьбі з капіталом приймають українські робітники, загалом беручи, дуже живу участь. Вони, о скілько суть в їх місцевостях зорґанізовані заводово відділи їх бранж і вони про се знають і можуть до них належати, прим. углекопи в

східній полосі (приатлянтицькій) до гірничої Унії, відділу American Federation of Labor, то належать там цілою масою.” *)

Як бачимо з наведеного цитату, автор „Української еміграції” Ю. Бачинський в спеціяльнім розділі своєї праці про робітничі організації не згадує про українську робітничу організацію: „Т-во Рицарів Праці”, про існування якого в Шенандоа згадує „Америка” з 1887 р. Про се товариство є ще згадка в ч. 16 „Америки” з 1887 р. ще на іншім місци — в жалібній оповістці про смерть о. Зиновія Ляховича та в описі його похорону.

В жалібній оповістці читаємо дослівно:

„З невисказаною печальною вістю ділимося днесь з нашими Вп. Читачами: о. Зиновій Ляхович священик руский, парох руских поселенців в місті Кінґстон, Пенсильвенія, Півн. Америки, член основатель руского товариства „Рицарів Праці” і заступник предсідателя тогож тов., член-основатель „Народної Торговлі” в Шенандорі і др., ревний патріот і народолюбець, упокоївся в повнім цвіті життя в 29 році молодечої весни дня 23 жовтня (4 падолиста) в ночи. Тлінні останки покійника похоронено на новім цвинтари Шенандорськім дня 25 жовтня (6 падол.) при великім здвигу народа”.

А в статті п. з. Послідні хвилі життя, смерть і похорони бл. п. о. Зиновія Ляховича читаємо між ін.: „Похоронний похід почали „Рускі Рицарі Праці” ассмоля (?) ім. Шевченька (!), передом котрої несено хоругов американську, перевязану чорною крепою, на чолі тих в повнім уніформі поступала „Грант банд”. За рицарами слідувала банда литовська, за нею брацтво Шенандорське з двома церковними хоругвами на чолі, (від)так брацтво Кінґстонське. За тими поступав піхотою Впр. о. Волянський в церковних ризах, а (від)так несено чорним адамашком вибиту і срібною бляхою прикрашену домовину з тлінними останками.” В похороні взяло участь 5.000 народа. „Такого похорону, як пишуть всі тут. англійські ґазети, як Шенандор містом, ніхто не бачив. В похоронах взяв участь цілий Шенандор і богато наших людей з подальших сторін. Тіло покійника зложено на новім недавно посвяченім цвинтари в мурованім гробі. Перший се путник до вічности, котрого тіло зложено на новім місци вічного супокою.”

Так хоронили о. З. Ляховича, основника українського робітничого „Товариства Рицарів Праці” в Америці та заступника предсідника тогож товариства. „Товариство Рицарів Праці” се перше українське робітниче товариство взагалі. Воно було зорґанізоване на зразок тодішнього загально-американського товариства „Рицарів Праці” одначе як самостійна українська національна орґанізація. [1])

*) Ю. Бачинський: Українська еміґрація. Т. І. Львів, 1914. Ст. 333—336.

[1]) Лицарі Праці (Knights of Labour): 1) назва поширеного, головно в З. Державах Півн. Америки, суспільного союза (ордену), що має на цілі поліпшення положення всіх категорій робітничої кляси, і 2) назва членів того союза. Членами союза „Лицарі Праці” можуть бути всі, що співчувають цілям того ордену без ріжниці полу, національности, раси, релігії, державної приналежности, місця побуту, професії, клясового положення, приналежности до другого суспільного союза, до тої чи іншої політичної партії. До участи в союзі „Лицарі Праці” безумовно не допускаються: 1) адвокати, щоб союз не став знаряддям їх політиканських стремлінь; 2) лікарі, як люди, що часто є невіжами, одначе беруть великі гроші за лічення; 3) банкірі, як монополізатори грошей і кредиту; 4) всі, що якнебудь причасні до витворювання алкогольних напоїв та до торговлі ними з огляду на шкідливість їх професії для народньої моралі. Таким чином по ідеї орден Лицарів Праці відріжнюється від союзів спеціяльно робітничих, професійних, національних, релігійних і політичних. Одначе на практиці він е: 1) загальнороботничим, бо в дійсности складається головно з осіб робітничої кляси і статут ордену вимагає, щоби в кождім його відділі по крайній мірі $^{2}/_{3}$ членів були робітники; 2) національним, бо будучи вповні продуктом північно-американських обставин має чисто півн.-американський характер. Цілі, що їх має союз, виложені в декларації (preamble), принятій на перших загальних зборах 3 січня 1878 р. Вони слідуючі: Забезпечення робітничій клясі справедливої участи в користуванню витворюваними нею богацтвами, корисних умов для розвою її інтелєктуальних, моральних і соціяльних здібностей і взагалі активної участи у всіх добрах, які дає цивілізація. Оснував орден „Лицарів Праці” робітник-кравець в Філядельфії Урія Стівенс (Uriah Stevens) в 1869 р. Той орден був зразу таїний. Тому вважали його в початках революційною і навіть комуністичною орґанізацією. Тому також було в початках заборонено вимовляти імя ордену, а можна було означати його тільки 5 звіздами: *****. В 1878 р. рішено зробити його явним. Тоді також вироблено остаточно статут ордену. (Ширше про той орден „Лицарів Праці” див. статтю Л. Кириллова в Энциклопедическім Словарі Брокгауза — Ефрона, т. XXVII. (Спт. 1899), ст. 451—453).

Тому невірне твердження автора „Української еміґрації”, що українські робітники в Америці не орґанізувалися в окремі національні українські робітничі орґанізації.

Як ми згадали на вступі, першу українську ґазету в Америці п. н. „Америка” почав видавати о. Іван Волянський. Він дав почин орґанізації наших еміґрантів в Америці також в церковній, економічній й ін. областях. Тому не дивно, що коли о. Волянський в 1889 р. покидав Америку і вертався назад до Галичини, то „Америка” факт той відмітила окремою статтею. Та й сам о. Волянський попращався в „Америці” з нашими еміґрантами:

„Мало не цілих пять літ прожив я з Вами на заморській землі — писав о. В. у своїм прощальнім листі в ч. 19 з 13. VI. 1889 р. „Америки”. Майже від першого часу ділив я з Вами добру і гірку судьбу. Ваше життя сталось моїм життям. Ваша доля була і моєю долею. Полюбив я Вас мов своїх діточок і по змозі моїх сил старався о Ваше добро і спасення душ Ваших. І Ви узнали в мені свого щирого Пастиря й Отця і де я не поїхав, всюди витали Ви мене серцем щирим і отвертим. Відїзджаючи на рідну землю, прощаю я Вас всіх від найстаршого до наймолодшого, де би Ви не були по цілій Америці, і понесу на рідну землю милу про Вас згадку... Живіте щасливо на тій далекій чужині, живіте богобоязливо і примірно, а я за Вас буду молити Всевишнього, щоби Вам післав добре здоровля і щасливе поводження.”

Відїзджаючи, лишив о. І. Волянський на своє місце о. Константина Андроховича.

Також „Америка” відмітила відїзд о. І. Волянського.

„Сумно тепер стало на якийсь час на Руси американській — читаємо в тім самім числі „Америки”. Бо дня 2 червня 1889 р. попращала американська кольонія свого найбільшого покровителя і батька Впр. о. Івана Волянського і паню Добродійку Волянську, котрі прожившн трудящо тут в Америці майже через 5 літ, виїхали назад до старого краю... Головна причина відїзду була та, що о. Волянський під тягарем своїх обовязків і невсипущої праці від довшого часу упадав на здоровлю. Колиж побачив о. Волянський, що Впр. о. Андрухович на стілько познакомився з тутейшими відносинами, що на него може з чистою совістю здати тутейшу Русь і помимо всяких просьб не може діждатися більше священиків, рішився о. Волянський виїхати до старого краю і то чим скорше тим лучше, бо сподіється в короткім часі прислати пару священиків. Се суть найголовніші

МИХАЙЛО САЛТИКОВ (Щедрин)

ХРИСТОВА НІЧ

Легенда.

Земля ще в одубінні, але в її лоні бушують вже весняні соки. В балках і ярах вже чути шум потоків. Темне небо набите звіздами, що з них спливає холодне і мерехтяче світло. Землю покриває ніч, тиха, свята ніч. Нагло серед тої ночі залунав голос дзвонів. За ними задзвонили інші, і ще інші. Ніч роздзвонилася й ожила.

Зі всіх сторін висипалися товпи людей, поспішаючи до святинь. — Воскрес Бог і виповнив Собою вселенну. Вся природа вийшла Йому назустріч. Широкі степи розстелилися перед Ним. Споконвічні ліси відчули прихід Воскресшого. Заскрипіли вершками столітні сосни. Загуділи ріки. Вибігли з нор і ям звірята. Вилетіли з гнізд птахи. Світ зрозумів, що надходить світло, тепло і життя. Все почало кликати:

— Господи! Ти прийшов!

Христос поблагословив землю і води, звірята і птахів, і сказав їм:

— Мир вам! Приношу вам весну і світло. Здійму з вод окови леду, прикрашу луги в зелень, виповню ліси співом і запахом. Накормлю і напою птиць, розвеселю природу, нехай права її будуть для вас лагідні: нехай і найменша билина розвивається і цвите. Чоловік невпинно бореться з природою, вдирається в неї і проникає її тайни. То ніщо. Чоловік здобуває тільки дрібні її атоми. Природа заєдно стає перед ним недоступна і пригнітає своєю могучістю. Мир вам, степи і ліси, птахи і звірі! Нехай огріють вас і оживлять лучі Мойого воскресення!

Поблагословивши природу, Христос звернувся до людей. Перші вийшли Йому назустріч люди з плачем, зігнені в ярмі праці і затрачені в нужді. Коли їм сказав: „Мир вам!” — ті люди наповнили воздух шльохами і падали ниць, благаючи спасення.

Серце Воскресшого огорнув знов той сам смертельний сум, що шарпав Ним тоді, як в оливнім городі чекав на випиття чаші горя. Всі ті терплячі, що впали перед Ним на лице, двигали свій тягар для Него, з Його іменем на устах брали на себе свій хрест. Всіх їх видів з висоти Голгофти, благословлячи їх на хрестну дорогу. І всім обіцяв визволення. — Від тої хвилі бажають Його і витягають руки до Него:

— Господи, чи се Ти?

— Во істину, се я — каже їм — я побідив смерть, щоби прийти до вас, мої вірні слуги, що страждаєте зі Мною. Все і всюди я між вами, на кождім місці і в кождій хвилині. В чистоті свойого серця ви увірили в мене тому лише, що наука Моя містить у собі правду, що без неї світ бувби долиною сліз і пеклом муки. Люби Бога твого і ближнього твого — така є правда в цілій своїй ясності і простоті, недоступна книжникам і вченим у письмі, тільки вам — людям простим і мученим. Вірите в ту правду і чекаєте на її прихід. Літом, ідучи за плугом в промінних жаркого сонця, її служите. В довгі зимові вечері, при світлі димучого смолоскипа, оповідаєте про неї своїм дітям. В ній замкнений для вас сенс цілого життя, з неї бє невичерпане жерело науки. З нею встаєте досвіта, з нею кладетеся на спочинок і її складаєте як жертву в формі сліз і зітхань на моїх вівтарях, а ті сльози і зітхання Мені миліші від пахощів кадила. Во істину говорю вам: хоч ніхто з вас не може заглянути в будуччину, година ваша приближається. Вибє вона і спливе світлість, яку темнота не побідить. Скинете з себе журбу, гризоти і нужду, що вам докучають. Повторяю вам то, як колись з висот моєї муки благословив я вас на терпіння. Нехай серця ваші не піддадуться підшептам зла, лиш нехай остануться чисті і прості, а слово моє стане правдою. Мир вам.

Христос ішов дальше і стрінув на шляху інших людей. Були то жорстокі богачі, лицеміри, ревнителі, безбожники й несправедливі судді. В серцях своїх несли пустоту і розмовляли весело, витаючи не Воскресення, лиш недалеку святочну вигоду.

причини, задля яких виїхав о. Ів. Волянський до старого краю."

Далі йде опис самого пращання о. І. Волянського при виїзді.

В чч. 21 і 22 з 1889 р. містить „Америка" на вступі довге „Письмо зза Кавказу в Росії. Відповідь на письмо о. І. Наумовича до „Р. Вѣстника". Нові проєкти переселення амер. Лемків в Малу Азію над ріку Аму — Дари, на Кавказ, над ріку Амурґаб на границі Афґаністану, або над ріку Аму Дари в середнім або верхнім бігу ріки." Як видно вже з самого підзаголовку „Письма", о. І. Наумович виступив був з проєктом переселити наших еміґрантів Лемків з Америки до Азії. Про той проєкт й повідомляє автор „Письма".

Справі тій присвятила „Америка" в ч. 24 з 1889 р. окрему вступну статтю п. з. Відповідь наша на письмо зза Кавказу. В тій статті між ін. читаємо: „Всі пляни і всі турботи, які завдали собі даром о. Наумович і його приклонники, для нас, американських Лемків, не мають найменшої вартости. Нехай собі сушать здорові голови, а нам ні через сон не присниться міняти Америку за Росію"...

Як бачимо, нинішна агітація деяких москвофільських діячів за переселенням Лемків з Галичини на Сибір має вже своїх попередників.

Ярке світло на обставини, в яких жили наші еміґранти в Америці вже в початках нашої еміґрації туди, кидає вступна стаття в ч. 42 „Америки" з 28 грудня 1889 р. Та стаття має заголовок: Наші вороги. Вона починається так:

„Здається, що нема тай не буде такого кутка на світі, деб дано було Русинови жити спокійно. Всюди стрічається він з ворожими собі елементами. Навіть і в Америці руский нарід, руска Церква, має до нині завзятих противників всего, що руске."

Хтож ті противники нашої еміґрації в Америці?

„Від самого початку — читаємо далі — кинувся був тутейший американський клир, в котрого голові не моглося помістити, щоб де на земній кулі знаходився і жив руский нарід, посідаючий власну мову, власний обряд. Нема що дивуватися, бо то суть люди без ніякого висшого образованя, не посідаючи ніяких відомостей крім бревіяра, котрого мало дехто розуміє по латині!

З другої сторони польські священики викрикували публично по костелах, що Русини то невірний нарід, то погани, і що епископ, котрий відважився післати сюди нашого руского священика, єсть дураком. Уряджено в костелі молебні на інтенцію, щоб Бог знищив Русинів, щоб їх поганські святині (т. є наші рускі церкви) завалилися або грім запалив. Польському фанатизмови не було кінця ні міри."

До ворогів нашої еміґрації в Америці зачислює „Америка" далі — священиків-мадяронів.

„Знана річ, як то ті угорські священики в старім краю дбають о добро нашого руского народу. Пересякнені мадяризмом, остались сліпим орудієм в руках угорського правительства до знищеня руского населення. Руского язика не знають, руска література їх не обходить, не в голові їм просвіта народу. Їм ходить о то, щоб напхати свої мадярські кишені руским грошем."

Вкінці ще оден ворог:

„До тих мадярських посланників прилучилась на некористь нашої справи так звана руска інтеліґенція-пани. То суть індивідуа, прибувші голі, босі, обдерті з старого краю, де не мали ніякої екзистенції, а тут, доробившись пару долярів, стали водити рей між народом ніби то учені люди. Оден зробився доктором, курує електрикою й таким способом дурить людей; другий стався відразу адвокатом і що він скаже, так має бути, всі дурні, тілько він оден непогрішимий. Третий бувший підячим і пас корови у священика в старім краю, тепер справивши чорну халатину і проповідає, що Бога нема. Четвертий, прибувши без чобіт сюда, стався великим промисловим чоловіком. Дурить людей, щоб священика руского з Галичини не слухали, що нема ні в Америці ні в Европі такого мудрого чоловіка як він..."

Тілько і таких ворогів мала, по словам „Америки", наша еміґрація в Америці вже в початках свого істнуваня там.

Щож сказати з того приводу?

Передовсім належить ствердити, що наведена вище стаття „Америки" написана різко і що вона не щадить нікого, навіть духовенства, хоч редактором „Америки" був тоді священик о. К. Андрохович. Та не в формі річ. Головна річ у тім, чи зміст статті відповідає дійсности, чи представляє її невірно?

Отже що торкається відношення до нашої еміґрації місцевого американського духовенства, то те відношення дійсно не було всюди і завсіди таке, як належалоб. Що се так, свідчить і пізніша українська преса в Америці і також виданий щойно III-ий том споминів о. О. Пристая п. з. З Трускавця у світ хмародерів, в якім автор між ін. згадує і про те відношення. Зокрема не було прихильне до української еміґрації відношення польського духовенства в Америці. Бо польське духовенство, пересякле польським націоналізмом і шовінізмом, уже в старім краю ставилося часто негативно до українського народу і його Церкви.

Та для нас найбільш цікаве, чи те, що написала „Америка" про тодішню нашу українську інтеліґенцію в Америці, таксамо відповідає правді, чи може все те—неправда, або бодай переборщення?

Заки відповімо на се питання, наведемо ще кілька відзивів „Америки" про тодішню нашу інтеліґенцію в Америці.

Отже в ч. 2 „Америки" з 1890 р. в рубриці „Вісти домашні" читаємо:

„Звісні сторники ходили по хатах з горівкою і цигарами і намавляли нарід до бунту проти церкви. Провідником в тім був славний Вретяк. Лем не богато удалося їм позискати. Нарід вже покус знає: хто єму брат, а хто сват."

А в ч. 3 з 1890 р. у вступній статті п. з. Най скінчиться „Америка" пише:

„Така уже доля руского народа, що на кождім кроці стрічає ворогів, з котрими мусить тяжко боротися. До тепер боровся з ворогами чужими, нині але виступають власні діти святої Руси против руской Церкви, против руского обряду і підкопують честь цілого руского народа. — О тій борбі, яка тепер ведеся, не будемо довго розписуватись, тілько дамо деякі пояснення до тої сумної ситуації: Сторн (=крамниці) були заложені в тій тілько ціли, аби народне руске житє в Америці матеріяльно піднести. І піднесено, але не нарід, тілько пару дармоїдів доробившись гроша, стали панами за людську працю, за народний піт і кров. Того не можна було дальше терпіти, бо то була кривда вопіюща до неба. Отворилося очи народови, той тепер сам прозрів, пізнався на брехні, на ошуканстві тих, котрим дав спосіб до легкого житя."

Вкінці в ч. 6 з 1890 р. „Америка" ще раз вернулася до тої справи. У черговій вступній статті п. з. Патріоти на гроші читаємо:

„В старім краю опінія загалу є, що тутешна наша світська інтеліґенція то

Затримався перед ними Христос і каже:

Ви сини віку і дух його кермує вами. Захланність, жадоба панування і любов власна — отсе звуки ваших поступків. Зміст вашого життя зло, але ви радо зігнетеся під його ярмом і ніякий викид совісти не ставить вам перед очі будучности, що чекає вас. Все, що вас окружає, видається вам призначеним на те, щоб тягнути з него користи. Ідете вперед з огнем і мечем; вбиваєте і крадете, кепкуючи з Божих і людських законів. І чванитеся, що проступки ваші минають вам безкарно. Але кажу вам: прийде час, коли діла ваші обернуться в порох. Бо слабі зрозуміють, що вони сильні, а ви побачите, що ви ніщо. Чи подумали ви колинебудь про те?

Грішники мовчали з впялениими в землю очима, немов чекаючи на кару. Тоді сказав Христос:

В імя Мойого Воскресення отвираю перед вами шлях спасення. Загляньте в сумління ваші і шукайте в них присуду.

Совість пригадає вам ваше минуле і викличе примари тих, що ви їх присудили на загладу. Скрегіт зубів виповнить доми ваші — жінки не пізнають своїх мужів, діти — батьків. Та коли серця ваші висхнуть від жалю, коли совість ваша переллеться болем і смутком, тіни замучених вами погодяться з вами і покажуть вам шлях відкуплення. І не буде тоді дерунів і визискувачів, лицемірів і фарисеїв, злочинців слова і тиранів. Ідіть і памятайте, що мої слова — правда.

В тій хвилині зарожевився схід і відслонив вид на повішеного, що колисався на осиці. Голова його звисала вділ. Круки виїли вже йому обличча і видзьобали очі. Кадовб, напів обдертий з одягу, духнув трупячою гнилиною і вимахував руками на вітрі. Стада хижацьких птиць кружляли над віщальником і ширили роботу знищення. То було тіло зрадника, що сам видав присуд на себе. Люди з острахом і відразою відверталися від него. Зір Воскресшого запалав гнівом.

— Зраднику! закричав Він: — ти думав, що легкою смертю спасеш себе від гнетучої тебе зради. Ти міркував: „одна хвилина і душа моя пірне у вічну темноту а серце перестануть шарпати викиди совісти"... Не сповняться твої заміри! Зійди з дерева, зраднику. Нехай отворяться твої видзьобані очі, нехай засклепляться гниючі рани, вернися на світ у такім виді, в якім ти був тої хвилини, коли поцілував того, що ти його зрадив!

І зрадник зійшов на очах всіх з дерева і впав ниць у стіп Воскресшого, благаючи Його, щоб міг вернутися до смерти.

— Всім показав я дорогу спасення — сказав Христос: — але для зрадника вона замкнена на завше. Проклятий ти Богом і людьми на вічні віки. Ти не вбив приятеля, що отворив перед тобою душу, але ти заскочив його несподівано і видав на посміховище і муки. Будеш відтепер скитатися від міста до міста, від села до села і ніде не знайдеш захисту. Будеш стукати до дверей і отворять тобі; будеш просити шматка хліба і подадуть тобі посудину з кровю того, що ти його запродав. Будеш плакати і сльози твої заміняться в огнисті струї, що палитимуть твоє обличча. Каміння, що по нім будеш іти, буде кричати: „зраднику, будь проклятий!" Будеш шукати смерти на суші і на воді, але смерть відвернеться від тебе і засичить: „зраднику, будь проклятий!" Будеш мати змогу робити добро, але добро твоє відіпхнуть люди: „будь проклятий — закричать — ти і діла твої! Будеш отже скитатися нескінчені віки з черваком гризучим в сумлінню і з окаянною душею. Жий, проклятий, і будь для грядучих поколінь свідоцтвом кари, яка чекає зраду і продажність. Встань, візьми замість палиці гилю, що на ній ти висів, і йди!

Ледви прогомоніли слова Воскресшого, зрадник встав, взяв свою палицю в руку і скоро кроки його завмерли в необнятій безмірній далині. Скитається він відтоді по нинішний день по світі, сіючи зраду, незгоду й нещастя.

◆◆◆

патріоти-діятелі, с. є. що вони стараються о добро наших американських Русинів так під взглядом моральним, як і матеріяльним? Опінія та єсть цілком фалшива. О тім ми Русини американьскі переконалися аж надто. Того Русинам американьским не потребуємо доказувати. Але коли ми се пишемо, то робимо то для братів в Галичині, Буковині і в Україні. Ми кажемо: наша світська інтеліґенція то патріоти, але лем на гроші. Чи ми кажемо правду, най світ судить із слідуючих фактів:

1) „Народні Торговлі" (в Ам.) заложені були в ціли, щоби піддвигнути матеріяльно наш робучий нарід, дати спосібність, аби гріш єго зароблений не лежав, але процентувався. Глянь! що сталося. Інтеліґенція задумала, як тілько прийшла в посіданє людських грошей, обернути „Нар. Торговлі" в свою власність. „Ми — казали они між собою — повиплачуємо покус, тогди трохи, тогди трохи, — і стори (=крамниці) будуть наші. Оно коби було на тім стало, то ще би було нічо. Ошукалиби трохи людей, тай тільки. Але они довели до чогось більшого. Нині о н и мають гроші, а людскі гроші пропали цілком. „Нар. Торговля" в Гезельтоп збанкрутувала; „Нар. Торговля" в Гоні Брук збанкротувала; а другі Торговлі то чекає. То патріоти так роблять?!

2) Колиб то були дійсні патріоти, ониб старалися о просвіту народа. А то є читальня в Шенандоа, а до неї інтеліґентник ніколи ногою не поступить. В Олифанті заложив п. Тилявский читальню і там она зробила то, що церков повстала, а дальше стор (=крамниця), а нині, коли там інтеліґенція загостила, і слух за читальню загиб.

До просвіти належить також видаване ґазети. Якеж становиско они в тім заняли? Утворили компанію. До компанії втягнули також шенандорского душпастиря і навіть вибрали єго на президента. Ніби добре. Але ба! Інтеліґенція ані грошей не дає, ані нічого до ґазети не пише. Президент сам платив і писав близько через два місяці. Тогди президент був змушений пригадати компанії обовязки. Інтеліґенція зараз образилася і стали самі видавати. Алеж не довго то тревало. Не минув місяць — „Америка" упала. Аж тепер священик знов переймив і она тепер знов виходить.

Дальше слиб то були патріоти, ониб нарід учили того, що добре. Тимчасом їх наука ішла туди, аби нарід на бездорожа звести. Они учили, що Бога нема і т. д.

3) Та інтеліґенція цураєся своєї народности. Коли Англіки говорять і пишуть, що ті „Hungarian" (себто ми Русини) то сякі а такі люди, то інтеліґенція мовчить і представляє себе за „German-ів" (Німців).

Сі три факти, думаємо — кінчить „Америка" — дають вже достаточне свідоцтво, що то за патріоти та наша інтеліґенція. То патріоти на гроші — і нічого більше."

На тім закінчилася кампанія „Америки" проти тодішньої нашої світської інтеліґенції в Америці. Бо на тім числі „Америка" перестала виходити.

Щож сказати про ту кампанію?

Безперечно: наведена вище характеристика тодішньої нашої світської інтеліґенції в Америці дуже неґативна. Та, як бачимо, вона не зовсім голословна. Бо автор тої характеристики на потвердження своїх слів навів ряд конкретних фактів, які про тодішню нашу світську інтеліґенцію в Америці не свідчать добре. Зокрема не свідчать добре згадані в наведених статтях виступи тодішньої нашої світської інтеліґенції в Америці в реліґійно-церковних справах. Бо ті виступи живцем нагадують подібні виступи певної частини нашої світської інтеліґенції в Америці і в наших часах.

Роздор серед тодішньої нашої еміґрації в Америці відбився відгомоном у старім краю. Про той роздор заговорила старокраєва преса, передовсім українська: права і ліва як також москвофільська.

І так „Діло" в ч. 7 з 1890 р. помістило статтю п. з. З життя Русинів поза Галичиною, в якій виступає в обороні української світської інтеліґенції в Америці.

А в ч. 42 з 1890 р. „Діло" помістило Лист з Оліфанту Володимира С і м е н о в и ч а (одного з головних атакованих в „Америці"), в якім він „в імени світської інтеліґенції руської в Америці" заявляє отсе:

„Ми, світська інтеліґенція, не дали ні найменшої причини до роздору і старалися, кілько сил наших, лихо убити в зароді. Однак всі наші усилля були даремні."

Далі В. С. виступає проти обох гр.-катол. священиків, о. Андроховича й о. Грушки, що по виїзді о. Волянського остали в Америці і душпастирювали тоді серед нашої еміґрації.

Крім „Діла" в обороні тодішньої нашої світської інтеліґенції в Америці виступив також тодішній орґан галицьких радикалів „Народ". Він різко заатакував о. Андроховича. Отся оборона радикального орґану дуже характеристична.

Ще більш характеристичне те, що пише з приводу згаданих вище оборон в „Ділі" і в „Народі" тодішний редактор „Америки" о. К. А н д р о х о в и ч у своїх споминах з часів свого побуту в Америці, котрі він видав в 1904 р. в Коломиї п. з. „З життя Русинів в Америці: Спомин з років 1889—1892." В тих споминах о. А-ча на ст. 54 читаємо:

„...Писали на мене ріжні клевети до кардинала Сембратовича. На поданях підписували сотки людий, яких в Америці не було й не буде. Зосібна Сіменович сидів цілими ночами і прів над дописями до „Діла" і до радикального „Народа"; а коли я післав до них спростованя, то тодішні редактори пп. Белей і Павлик, яко щирі приятелі Сіменовича, а „Народ" ще в додатку ворог всього духовенства, н е х о т і л и і о д н о г о м о г о с п р о с т о в а н я п о м і с т и т и..."

Так виглядають початки української еміґрації в Америці в освітленню першої української ґазети в Америці — „Америки" часів редаґування її о. К. Андроховичем. Подібно, одначе значно ширше, представляє ті початки о. Андрохович також у згаданих вище своїх споминах.

Річ ясна, що для того, щоб виробити собі п о в н и й образ початків нашої еміґрації в Америці, необхідно переглянути в с і річники згаданої вище першої української ґазети в Америці, а передовсім те, що редаґував о. І. Волянський. Та, на великий жаль, саме з того часу „Америки" у львівських бібліотеках нема.

Та одно вже в початках нашої еміґрації в Америці безперечне: в н у т р і ш н а б о р о т ь б а. Та внутрішна безоглядна боротьба переслідує нашу еміґрацію в Америці ввесь час її істнування аж по нині. Та внутрішна боротьба спричинила вже нашій еміґрації в Америці і постійно спричиняє великі шкоди.

Колиж нарешті т а к а внутрішна боротьба в нас устане?

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

Тайни шпіонажі

Стережіться дівчат і молодців!

Анґлійський майор Т., що служив перед війною в анґлійській тайній поліції (Інтелидженс Сервіс), оповідає цікаві річи про шпигунську роботу. Найважніша ріжниця між шпигунською службою перед війною і тепер полягає на тім, що та служба стала більше скомплікована. Нині вже не йде про те, щоб довідатися, якого калібру нововинайдений скорострїл, або як виглядають укріплення на тій чи іншій границі. То „груба" робота. Нині треба знати всесторонно, оскільки та чи інша держава в з а г а л і приготована до війни, як розвинений промисл тої держави, як уряджена внутрішна пропаґанда, чи є вистарчаючі запаси живности на случай війни і т. д. Тип шпигуна також змінився. Перед війною тільки виїмково брали жінок до шпигунської служби. Та згодом показалося, що жінки виконують свою службу часто лучше ніж мущини. Дві европейські держави, що мають найлучше розвинений шпигунський апарат (Анґлія і ще одна держава), затрудннюють тепер у шпигунській службі 60% жінок і 40% мущин. Йде про те, що перед гарними жінками і ще до того гарно вбраними, чоловік звірюється далеко скорше, ніж перед мущинами. Очевидно жінка мусить мати якийсь фах. Отже нпр. вона студентка. По війні виміна студентів між поодинокими краями стала правильна. Впрочім се можуть бути також учительки або представниці спорту. Їм все показують, вони можуть все оглядати, писати „невинні" памятники, позволяють їм навіть працювати як помічницям і практиканткам в найважніших лябораторіях, впроваджують їх до найлучшого товариства. Словом, вони мають всякі можливости, про які тільки може мріяти шеф шпигунської служби. Є також молоді жінки-шпіонки, що виступають в „наукових" шатах. Вони шукають передісторичних гробів, чи інших гарних памяток. Цілий краєвид їх. Отже нікого не застановляють їх питання, не говорячи вже про їх візити і досліди. А фотоґрафувати і фільмувати можуть, кілько їх душа прагне. Так в сих часах молодь відограє рішаючу ролю в сучасній міжнародній шпигунській службі. Отже треба вистерігатися дівчат і молодців особливо між 18 і 25 роком життя. Навіть декотрих ґімназистів і ґімназисток треба берегтися. Можна попросту сказати, що люди по 30 році життя тепер вже не є небезпечні як шпіони. Їх уживають ще тільки „до внутрішної служби". Зате в світ висилають молодь. Молоді люди мають знамениту память і можуть собі записувати лучше і лекше ніж старші.

Завдання історії

Найлучшим твором історика про завдання історії вважають досі працю німецького професора Йогана Ґустава Дройзена п. з. „Grundriss der Historik". Праця та походить з його викладів, які він читав від р. 1857 до 1883. Дройзен перестерігає з особлившим натиском перед тим, щоб з історії робити лише „цікаву книжку з образками" або інтересний роман (як се робив Мекелей), бо тоді — каже — історія тратить найлучше, що в ній є: моральну повагу. Завдання історії полягає на тім, щоб державі, народови чи війську представити їх правдивий образ: бо історія се практична наука. Хто береться писати історію, той передовсім повинен позбутися сучасних поглядів на ріжні річи і справи. Се важне особливо тепер, коли люди занадто свобідно дивляться на правду. — Внук Дройзена Рудольф Ґібнер видав тепер знаменитий твір свого діда п. з. „Historik", доповнивши його з допомогою пруської Академії Наук всім, що можна було знайти в рукописах пок. Дройзена (передмова до „Історії геленізму", тема „Теольоґія історії" й ин.).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ТЕОФІЛЬ КОСТРУБА

У століття „Русалки Дністрової“ (1837—1937)

Чому українське відродження в Галичині вийшло з кругів духовенства?

„Русалка Дністрова“, збірник статтей і етнографічних матеріялів, слушно вважається книжкою, що започаткувала галицько-українське національне відродження. Появилася вона справді як символічна постать чарівної русалки з хвиль найбільшої галицької ріки, що над нею стоїть віками приспаний столичний Галич. Се чисто-галицька книжка по авторах, місці, матеріялі, назві. А рівночасно „Русалка Дністрова“ справедливо вважається всеукраїнським твором, так по своїому змісті, як і мові чи дусі. Звістила вона й національне відродження, заступаючи старі, або й чужі нашій нації, польські форми (як нпр. мову), ба навіть ідеольогію — й приготовляючи нову вже національну форму для праці над нашою культурою.

Очевидно „Русалка Дністрова“ не вийшла несподівано з хвиль Дністра. Треба все тямити про те, що в Галичині почалося дійсно національне відродження значно скорше й вийшло з тих самих кругів, що й „Рус. Дн.“, а саме — з кругів греко-католицького духовенства. Бажаю звернути при сій нагоді увагу якраз на те, яка величезна ріжниця зарисувалася на полі національного відродження між двома відломами українського духовенства: католицьким і православним.

Загально відомо, що в Галичині якраз духовенство було тим станом, що приняв до серця національну справу й при подувах з одного боку вільнішого життя під Австрією, а з другого етнографічно-романтичної течії, почало працю над національно-культурним піднесенням галицьких Українців. Так було цілий час від 1772 року до 1848 рр., себто до часу, коли в нас почала до діла братися й світська інтеліґенція, так було й пізніше. Се духовенство очевидно не чекало, аж йому з Парижа чи Лондону романтики позволять „відроджувати“ свій нарід, ні, завсіди працюючи для нього як для своєї пастви, воно й тоді, в добі романтизму, не чекало на „дозвіл“ тих, що „додумалися до народолюбства“, лише поступило згідно з сучасними вимогами, з духом часу, таксамо як воно працювало й раніше, в інших умовинах. Не хто, як гр.-катол. Еп. Максиміліян Рилло підчас свого побуту в Відні заступався за честь і гідність свого народу; не хто інший, як перший Митрополит галицький відновленої гр.-катол. Митрополії Антін Ангеллович зрозумів шкідливість орієнтації на чужі національні сили й рішуче відсахнувся від них. Не інший хто, як перемиський крилошанин о. Іван Могильницький подбав разом з гр.-катол. Еп. Снігурським і про перші школи і про першу граматику рідної мови. І врешті — не лише „Русалка Дністрова“, але й мрії про незалежність Рідного Краю вродилися не де, як у семинарійних мурах гр.-катол. дух. семинарії у Львові.

Могли всі вони працювати так лише тому, що католицька Церква дозволяє кождому народові жити, як йому Бог призначив, і навіть приказує любити свій нарід. Здоровий і правдивий патріотизм міг повстати лише в кругах жертвенних і релігійних. Національні почування не мали перешкоди в католицькій науці, лише апробату. Тому греко-катол. Церква в Галичині стала правдивим заборолом нашої національности.

Гляньмо по другий бік кордону. Який же там інакший образ!

Над національним відродженням працюють там переважно дідичі й нечисленна світська інтеліґенція. Вони шукають оправдання свого національного життя й праці для народа в туманних ідеалах раціоналізму і французької революції; звідти частенька приналежність до масонерії визначних східно-українських патріотів (Котляревський, Лукашевич і ін.). З другого боку релігійність нпр. кирило-методіївців, як Куліш, Шевченко й інші, виказує великий хаос, або бодай плутанину, що панує впрочім і в їх переважно туманних політичних концепціях: федерації, всесловянства й т. п. Врешті дійшло там до того, до чого мусіло дійти: до найбільшого упадку національно-політичної думки продовж цілої історії України, мимо ніби „народніх“ форм...

І якраз на тлі отсього порівнання: відродження галицького й відродження наддніпрянського, видко, яку ролю відіграли релігія й духовенство тут і там. І зі свічкою в день не годен знайти православного духовника в праці над дійсним відродженням українських земель під Московщиною. Українське православне духовенство було якраз отим всеросійським цементом, що споював Україну з Московщиною. На горі такі Прокоповичі й Стефани Яворські, на долі — анатема на Мазепу (ктитора і благодітеля!), московська вимова богослужебних текстів і всяка понижуюча гідність священика, непотрібна відданість цілого єства в службу не своєї пастви, а чужого царя... Аджеж донині маємо нпр. лише один український переклад св. Письма (лише Нового Завіту), зладжений священиком (правосл.), а впрочім і досі, до останніх перекладів Псалтирі й богослужень, у православних працюють над тим світські! А що вже казати про інші ділянки національної праці? Навіть у 1918—1920 роках національно думаючі були не ортодокси, але — еретичні самосвятці-липківці...

Діялося й діється так тому, що якраз православна Церква в ярмі у світської влади, яка й наказує, що робити. Тому зпоміж православного духовенства не міг вийти „Кобзар“, не могла вийти „Енеїда“, так як у Галичині вийшла „Русалка Дністрова“.

Отсих кілька слів порівнання бажав я сказати з приводу ювилею „Русалки Дністрової“. Я хотів підійти до справи з того боку, з котрого звичайно не підходиться. Загальні факти знані з кождого шкільного підручника, чи хочби з численних більше або менше популярних праць, що появилися хочби з нагоди ювилею.

Духовий батько „Русалки Дністрової“ се, як відомо, священик (тоді ще студент теольогії) Маркіян Шашкевич. Він і автор численних праць у ній, і етнограф-збирач і редактор збірника. Йому довелося й потерпіти острy кару виключення з семинарії — очевидно, не за „Русалку“, а за пізний прихід в мури семинарії. Довелося, як кажуть, випити гіркої, щоби врешті таки досягнути священичого стану і — померти на грудну недугу. Всежтаки в усім своїм житті й у своїй поетичній творчості лишився він — мимо всіх бур — католицьким священиком. Глибока релігійність і ніжність, нігде проклону ні захитання рівноваги — такі його поезії; хіба скарга вилетить з уст нещастям битої людини. Разом з тим бачимо в ньому правдивого патріота, звязаного з долею й недолею рідного народу, священика-патріота, що з любови до свого народу йде за новими його вимогами й потребами й тим способом кладе підвалини під будинок правдивої національної культури. Не диво отже, що та „цвітка дрібная“, яку Маркіян засадив своєю несильною рукою на національній ниві, видала буйний овоч національної культури в Галичині.

Праця священиків-патріотів видала ще один овоч, якого знов не могла видати помосковщена православна Церква: а саме те, що нині наша гр.-катол. Церква се дійсно наша національна по формі Церква, а такою не є прав. Церква в Польщі, хоч уступив царський натиск і вірні в ній — Українці. Коли й іде „українізація“, то діється се якось тяжко, пиняво,—й знову ортодокси звичайно проти українізації. Чому тепер так діється — не моя річ, тай не належить се до теми.

Я хотів з приводу ювилею „Русалки Дністрової“ вглянути тут, на сторінках українського католицького часопису, в саму суть справи: чому в нас родоначальником національного відродження й його піонірами — духовенство, а чому так інакше в наших православних братів.

Грузинське письменство

в українськім перекладі.

Сими днями наспіло до Львова спеціяльне число літературно-мистецького журнала „Молодняк“, присвячене грузинській літературі. В нім є переклади з поверх 20 грузинських письменників і поетів, в тім пятьох клясиків: Руставелі, Чавчавадзе, Пшавела, Гурамішвілі і Бараташвілі. Цікаве в тім виданні те, що допущено й переклади з творів старих побожних поетів. Для прикладу наведемо уривок з перекладу М. Бажана великої поеми грузинського клясика Шоти Руставелі з часів нашого князя Романа Великого, на переломі 12 і 13 ст. Поема називається „Витязь у тигровій шкурі“. Ось дещо з вступу до неї:

Той, що силою своєю звів небесну височінь,
Що високим горнім духом сповнив душі сотво-[рінь,
Він ці землі многобарвні дав для людських во-[лодінь,
Він царів настановляє як свою подобу й тінь.
Ти, единий Боже, твориш кожен образ, кожну [твердь,
Щоб диявола звороти, сил пролий мені у щерть,
Ти закоханих бажання в нас на все життя по-[твердь,
Полекши тягар гріховний, що могутніший за [смерть.

Розуміється, слово „Бог“ пишуть там малою буквою.

На ст. 147 у „Хроніці“ того журналу анонсують видання „Антольогії грузинської поезії“, впорядкованої й редаґованої М. Бажаном, збірник поезій Бараташвілі в перекладі І. Кулика, твір Гамсахурдія „Викрадення місяця“ в перекладі З. Самійленка, поеми В. Пшавела, вибір віршів та поем Табідзе, Церетелі, Каладзе, Яшвілі, Чічінадзе і т. д. Далі переклади цілого ряду грузинських прозаїків, а саме: повісти й оповідання Ніношвілі з життя селян й інтеліґенції Грузії в 19 ст. „Лицар нашої батьківщини“, „Пустар“, „Озеро Палеостом“, „Симон“ і т. д., роман Шенгелая „Бата Кекия“ з життя мінґрельських селян в епоху 1905 р., роман Баазова „Петхаї“ з життя грузинських Жидів і т. д.

По тих перекладах, які ми переглянули, видно велику працю і старанність. Таких українських видань приходить тепер з Киева щораз більше. Нема сумніву, що се прояв нового політичного руху в СССР, обчисленого м. ін. на захоплення публичної опінії Українців в Галичині та на Волині. І не може бути сумніву, що те обчислення зовсім добре і згодом мусить мати успіх, коли тут дальше будуть такі відносини, що не то такої літератури не будемо мати змоги видавати, але коли далі не буде навіть шкільних підручників та букварів для наших дітей. — А. Ч.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

РОМАН ГАЙДУК

Олександер Пушкін

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ НАЙБІЛЬШОГО ПОЕТА РОСІЇ (1799 — 1837).

З приводу століття його смерти.*)

I.

Життєпис Пушкіна.

Александер Сергієвич Пушкін, найбільший поет Росії, народився в 1799 р. в Москві. По батьку походив зі старинного дворянського роду, згадуваного в літописах з часів царя Івана Грозного. Його мати була внучкою Ібрагіма Ганнібаля, відомого з творів Пушкіна „Мурина (арапа) Петра Великого“. Того свого чорного предка не цілком правдиво представив поет у своїх творах, зробивши з нього потомка якогось знатного абісинського „раса“. По правді, як пише біограф Пушкіна А. Скабичевскій, Ібрагіма разом з кількома иншими як і він темного походження муренятами російський посол у Царгороді викрав з якогось гарему й післав Петрови І-ому, що любив ріжні такі „куріози“... Малого Ганнібаля виховали при царському дворі, ба навіть післали в Париж, де він студіював інжинірські науки. Від того Ганнібаля походила мати А. С. Пушкіна й те муринське його походження пізнати не тільки з його вигляду, але також з його вдачі, горячої, загонистої та пристрасної.

В найраншім своїм дитинстві був Пушкін вялий, лінивий та мовчаливий хлопчина. Від інших дітей бокував і не любив дитячих забав. Родичі не долюблювали його, та зате пестили старшу його сестру Ольгу й молодшого братчика Льва. Й се також мало свій вплив на вдачу й характер Пушкіна. Одинокі приятелі се його бабуня Марія Алексіївна та особливо няня Аріна Родіоновна, що знала без ліку старинних билин і казок та оповідала їх хлопцеви, переплітаючи їх народними приказками. Отся то Аріна Родіоновна — як сам поет признається — була його посередницею з казочним світом, була теж учителькою, що виповнювала прогалини його початкового французького виховання. Отсим то двом женщинам та ще й свящ. Беляков, що вчив його російської мови та релігії, завдячує Пушкін чи не найбільше поетичних первнів своєї музи. Бо по правді його рідною мовою була мова французька, якою балакали в його родині.

Олександер Пушкін у хлопячім віці.
(Звертаємо увагу на вплив африканської раси).

Ненадійно на 7-ому році життя змінюється вдача Пушкіна. З несміливого й неповоротного робиться жвавий пустун. Щоб його приборкати, родичі поважно думали дати його до інтернату ОО. Єзуїтів. Та при всій своїй рухливости й збиточности хлопець жадно прислухується до розмов на літературні теми, що часто велися в домі його батька, уладжує з ріднею домашні аматорські вистави й сам пробує писати малі сценки та вірші французькою мовою. До розвитку його умових спосібностей богато причинилася снага до читання. В його батька Сергія, любителя і знавця французької літератури, була велика бібліотека. З неї малий Пушкін читав без розбору все. Батько піддержував у дітей ту любов до читання й сам нераз виголошував їм з памяти твори Моліера. Малий Пушкін читав цілими ночами, не дивлячися на спротив учителів.

В 1811 р. Пушкіна віддали на науку в нововідчинений Ліцей у Царському Селі. Зразу товариші з зависти за його умову висшість відносилися до нього неприязно. За знамените знання французької мови прозивали Пушкіна „французом“, що в часі війни з Наполеоном було в Росії обидою, подібно як за часів світової війни назва „германец“ або „немец“. Та скоро товариші помирилися з ним і він став навіть провідником їх „літературного кружка“. В нім пописувався своїми стишками та иншими „сочиненіями“. В Ліцею Пушкін написав 123 поезій. З них пізніше (в 1826 р.) вибрав до друку тільки 23. Перший публичний виступ Пушкіна як поета був у січні 1815 р., коли він у прияві визначного російського поета-псевдоклясика Гаврила Державіна виголосив свій вірш п. н. „Воспоминаніе въ Царскомъ Селѣ“. Державін був дуже зворушений і хотів поцілувати Пушкіна, та хлопець утік і так сховався, що довго не могли його знайти.

В 1817 р. Пушкін скінчив Ліцей і вступив на службу в Міністерстві заграничних справ. Тогож року вступив також до літературного товариства „Арзамасъ“. В ньому гуртувалися тоді письменники романтичного напрямку, які виступали проти „клясиків“, згуртованих у Т-ві „Бесѣды любителей русскаго слова“. В сій добі життя Пушкіна виступає його подвійна вдача ще виразніше ніж доси. Бачимо його то як гуляку, забияку й джигуна, то знов як скромного, соромливого та второпного юнака, з ніжною й люблячою душею, незвичайно роботящого та плідного письменника. То відчував він як поет велику силу свого таланту й духа та був певний своєї слави „доколь въ подлунномъ мірѣ живъ будетъ хоть одинъ піитъ“, — то як звичайна людина був непорадний, неспосібний улаштувати свої життєві справи. Ось так він три зими в столиці

*) Серед деяких кругів української суспільности панує погляд, що се доказ патріотизму, не цікавитися найвизначнішими умами народів, з якими суперничаємо. Сей погляд очевидно хибний. Тому в цілі звернення уваги нашої суспільности на життя і творчість найбільшого поета Росії містимо отсю інформативну статтю, підчеркуючи, що душа Пушкіна таксамо незрівноважена як дух російського народу: отже захоплюватися ним як моральним взірцем не можна, але знати його треба. — Ред. „Нової Зорі“.

Пригода хлопчика

Погляд у „рай“.

Тихий, соняшний, березневий день. Поля ще вкриті киреєю брудного, зсілого снігу. Лиш на нагрітих сонцем схилах виразно зарисовуються темні плями подільського чорнозему. Їду до большевицької границі. В ту сторону, де в прямій лінії від нас на сході Камянець Подільський. Кортить мене бодай на віддаль, бодай одним оком поглянути в „щасливе і веселе“ царство Джугашвілі-Сталіна.

Санки в небезпечних затоках, вихилясах і підскоках сунуть стрімголов у глибокий яр Збруча. Коні молоді і звинні як змії, вичувають небезпеку зїзду й обережно ставляють стрункі ноги в сипкий сніг, намацуючи під ним тверду опоку. Мабуть ніякий шофер не промощує собі дороги серед людської гущі з такою напругою ума, уваги, ока як се робить в сій хвилі візник Андрій на стрімкім склоні Збруча. Ще одне напрасне шарпнення віжками, ще одне різьке „гейта“ — і коні вперлися передними ногами в твердий беріжок ріки. А санки, кинуті розмахом відосередної сили, подудніли, понеслися на середину замерзлого Збруча аж поза граничну лінію... Ми й не счулися, як опинилися в... большевії без — паспортів і „візи“!

Се не жарти. Подвійна небезпека зависла над нами і під нами. По перше — крихкий березневий лід, злизуваний теплавим подихом провесняного вітру. По друге — політичний конфлікт... В давнині дійшло було раз до довгої і кріавої війни між республиками венецькою і генуенською задля марного ведра з надграничного водопою, яке один жовнір перетягнув був на свій бік. Наше положення без порівнання гіріше. Бо тільки подумайте: коні в польській державі, а санки з подорожними в большевицькій!... Тай нащо здадуться нам в сій хвилі ті білі і червоні, військові і цивільні паперці, що їх маю за пазухою? Вони дають право наблизитися до границі, а не перейти через кордон! Андрій також розуміє грозу хвилі, бо гукнув на коней: Коні рванули з місця: І ми з бідою викарабкалися на „свій“ бік.

Кидаю поглядом на осніжені закордонні поля. Пустка. Нікого й нічого не видати.

— Андрію, хіба тут не пильнують границі?

— Пильнують. І ще як пильнують! Неодні сліпаки ненависно в нас вліплені. Неодні вуха нащурені на нашу розмову! Тут за кождим кущиком, за кождою заспою, за кождою могилкою може критися „большевник“. Як нема ніякої заслони, тоді хитрий Москаль встромить у сніг гілячку дерева, випорпає для себе ямку і все слідить бачно та чигає на добичу. Студені пограничник не боїться. На ньому теплий кожух, поверх нього гумовий плащ, на ногах валянки, на голові дзьомбата (=островерха) шапка.

— Хочу побачити „большевника“, кажу.

Отже їдемо долі рікою, притримуючись самого беріжка. Льорнеткую околицю. Всюди тихо і пусто. Нагло праворуч від нас — сойка зверешала на дереві. Оглядаємо гарний мисливський образочок. Жовта як бурштин лисичка мишкує між рідкими кущами, а сойка трівожним криком остерігає ліс перед ворогом птиць і заяців. Так „здемаскована“ лисичка криється соромно в ямі стрілецьких окопів... Рівнаємося з корчем, що стремить по тамтому боці границі. Заострую увагу. І справді щось темною плямою залягло під корчем. Чорніє ніби покинена кимсь недопалена головня дерева.

— Що се таке, Андрію?

Андрій дашкувато підвів долоню до очей.

— Пес. А де пес, там і більшовицький пограничник. Так, гінчий пес — привчений на лівлю людей. Йому впхни і під сам ніс заяця або сарну — не рушиться з місця, а чоловіка зараз рве за лидки.

Петербурзі, як сам про себе казав, „палив свічку життя з обох кінців" та сильно підірвав не тільки свої фінанси, але і своє здоровля.

Тож дивно стає, як серед такого гулящого життя міг Пушкін мати час на літературну працю. Саме тоді він написав м. ін. більшу поему „Русланъ и Людмила". Вона зробила в Росії сенсацію, бо не була подібна ні до чепурних і високопарних творів російських псевдоклясиків, ні до таємничих, сентиментально-плаксивих творів романтиків.

В 1820 р. Пушкін мусів покинути столицю й виїхати „на заслання" на Україну. Причиною того заслання були його якісь легкодушні звязки з політичними тайними товариствами, яких ніколи не бракувало в Росії. Причинилися до того й його сатиричні вірші на деяких „власть імущих". І хоч вставлялися за молодим поетом впливові люди, як історик Карамзін та І. Я. Чаадаєв, Пушкін таки мусів виїхати. Побувавши коротко на Кавказі й на Криму, осів на службі в Кишеневі в Бесарабії. Урядник з нього добрий не був, та начальство там довго було терпеливе й дивилося крізь пальці на його поведінку в приватному житті. Не було в Кишеневі товариського зібрання, або карт, де не булоб Пушкіна, часто нечесаного, неголеного, в молдаванській шапочці та в архаулці, з залізною палюгою в руці. Вже сам його вигляд гіршив поважних кишенівських жителів, тож називали його „бес арабскій" (гра слів з „бессарабскій). Після його двох поєдинків боялися його в цілім місті як авантурника. Колиж раз у часі сварки через карти зняв чобіт і змотлошив ним свого партнера, начальство вислало його в службових справах у м. Ізмаїл. Та в часі подорожі Пушкін зустрінув бесарабських Циганів, пристав до їх табору і якийсь час кочував з Циганами.

За ихъ лѣнивыми толпами
Въ пустиняхъ праздный я бродилъ,
Простую пищу ихъ дѣлилъ
И засыпалъ предъ ихъ огнями.
— — — — — — — —
Но счастья нѣтъ и между вами,
Природы бѣдные сыны!
И подъ изодранными шатрами
Живутъ мучительные сны.
(„Цыганы", 1824).

В Кишеневі мали його вкінци досить і перенесли в Одессу. Новий його шеф граф. Воронцов намагався зробити з нього порядного „чіновніка" (урядовця). Раз післали Пушкіна в степи досліджувати саранчу й написати урядове звідомлення. Замість нього Пушкін післав тільки насмішливий стишок:

Саранча летѣла, летѣла
И сѣла.
Сидѣла, сидѣла —
— все съѣла
И вновь улетѣла.

Врешті скінчилося на тім, що гр. Воронцов написав до міністерства, щоб забрало собі Пушкіна. На біду саме тоді переловили в Москві його приватний лист, що в нім він похваляв атеїзм. Наслідком того всего Пушкін дістав з Петербурга наказ виїхати до родинного дому в селі Міхайловскоє у псковській губернії, під нагляд свого батька.

Та в Пушкіна, як сказано, були неначе дві ріжні вдачі. Бо саме в часі того легкодушного, гулящого життя він працював незвичайно богато. Отже перечитав за той час і то „з олівцем у руках" дуже богато книжок і збирав народні пісні, легенди й инші етнографічні матеріяли; навчився англійської мови й доучився по італійськи. В тім самім часі написав Пушкін богато ліричних поезій у байронівському стилі („Кавказскій плѣнникъ", „Братья разбойники" (1821), „Бахчисерайскій фонтанъ" (1823), „Цыганы" (1824), першу главу „Евгенія Онѣгина").

Дальші два роки (1824-1826) його життя на селі нагадують життя Онегіна в IV-ій главі сеї поетичної повісти. Чарувала його природа, село, тишина рідних піль й він під впливом рідної стихії та читання рідної історії скидає з себе чужинецькі впливи й творить у національному дусі. З того часу походить перша взагалі великоруська національна драма „Борисъ Годуновъ".

В тім часі (14 ст. ст. грудня 1825 р.) була в Петербурзі невдатна спроба повстання революційних гуртків, званих від місяця вибуху сеї змови „декабристами". Повстання се було направлене проти нового царя Николая І-го. Бунт декабристів здавлено скоро в Петербурзі й на Україні, та Пушкін сильно потерпав за свою шкіру, бо між декабристами мав чимало добрих друзів і знайомих. У травні 1826 р. Пушкін написав письмо до царя, жалуючи в ньому за своє „легкомысленное сужденіе касательно афеизма" та просив прощення й дозволу жити в Москві, Петербурзі, або навіть закордоном. Видко, село вже вспіло йому добре навкучитися. Всежтаки в Михайловському зайшли в Пушкіна важні внутрішні переміни. Він, як сказано, зриває з байронізмом, вчитується в Шекспіра й переймається історично-обєктивним поглядом на життя, який бачимо в усіх більших його творах останньої доби його творчости. Рівночасно з драмою „Борисъ Годуновъ" Пушкін написав у Михайловському шість глав „Евгенія Онѣгина", „Графа Нулина" та віршовану частину „Египетских Ночей", не рахуючи великого числа дрібніших творів.

В осени 1826 р. цар, після особистої розмови з поетом, дав йому дозвіл переселитися до Москви або Петербурга та взяв на себе цензуру його дальших творів. Поправді ту цензуру виконував не цар, тільки шеф жандармерії, всесильний тоді граф Бенкендорф, неприхильно настроєний до Пушкіна. В тім часі Пушкін пише першу російську історичну повість „Арапъ Петра Великаго", „Полтаву" й „Путешествіе въ Эрзерумъ". Пушкін був тоді на вершку слави. Його овоційно стрічали в літературних кружках і сердечно гостили в московських великопанських сальонах. Тільки з цензурою мав богато клопоту й неприємностей. Вкінці мусів зобовязатися, що не даватиме нічого до друку без попереднього перегляду цензурою його рукописи. Цар казав навіть розвести над ним нагляд. Також сам цар казав йому написати розправу про виховання народу. Пушкін старався у тій праці з одної сторони приподобатися владі та з другої перепачкувати свої ліберальні думки про ту справу. Та се йому не цілком удалося.[1])

В 1831 р. Пушкін оженився з Наталією Николаєвною Гончаровою та переселився в Царское Село. Тут під впливом свого старого приятеля поета Жуковського пише Пушкін свої патріотичні стихи („Клеветникамъ Россіи", „Бородинская годовщина" та ин.). Ними дратував російських ліберялів, але і в правлячих сферах не здобув довіря. Від 1831 р. Пушкін числився на етаті міністерства загр. справ з платнею 5 тисяч рублів річно — тільки на те, щоб мав змогу працювати в державних архівах над жерелами до історії царя Петра І-го. При тій нагоді попалися йому в руки матеріяли до історії бунту Пугачова.[2]) В тім часі написав також м. ин. отсі твори: „Ру-

[1]) Назагал цар похвалив його „Записку о народномъ воспитаніи", одначе дав замітку, що думка автора, немовби освіта й геній се одинока основа людського совершенства — правило небезпечне для загального спокою. „Нравственность, прилежное служеніе, усердіе — предпочесть должно просвѣщенію неопытному, безнравственному й безполезному. На сихъ-то началахъ должно быть основано благонаправленное воспитаніе" — писав цар Николай І.

[2]) Емеліянъ Пугачевъ, донський козак викликав у р. 1773 повстання козаків і селян над Волгою й Уралом та навіть проголосив себе царем. Його стяли в Москві в 1775 році.

Через притягаючі скла помітив я клапоуху собаку, з поморщеною мордою, породи англійських „блютгундів", тих кривавих собак, що ними колись еспанські і португальські плянтатори тровили муринських невільників-втікачів. Отже і XX-те століття може пописатися жорстокими типами і картинами зі старої повісти „Хатка дядька Томи"... Одначе „большевника" годі було зазріти коло собаки.

Санки несуть нас далі. Коні то балуються по черева в снігових надувах, то зі звинністю вивірки перескакують глибокі рівчаки похилого берега. Ось і граничні стовпи. По сьому боці емблема польської держави, приміщена на вершку колишнього австрійського зелізного стовбура. Мене цікавить большевицьке знамя по тамтій стороні Збруча. Рівночасно будяться в мене спомини з діточих літ. Десь коло 1900 року, ще за старої Австрії, перебував я на вакаціях у своїків в сокальській землі. З дітьми забігав я нераз на російську границю. З поняттям границі лучилися три річи: широка межа, заросла травою, на тій межі стовп з двоголовим царським орлом і невідлучна дефіляда салдата-пограничника. Одної днини побіг я зі школяриками над кордон. Вже здалека побачили ми салдата, що повагом ходив сюди й туди. Підкрадаємося тихесенько поза півкіпками збіжжа до салдата. І напрасно з диким криком ватаги Індіян обскочили ми салдата. Вхопилися за поли його шинелі. Сіпали, термосили і перетягали салдата з одної держави до другої... При тім верещали: Дядьку, а везіть нас до Києва!... Салдат, Полтавець Федір Журба, обганявся від малих напасників, грозив всім розстрілом і вкінці сам реготався як дитина з дітьми. Був се тип передвоєнного салдата: тип щирої, простодушної і милосердної людини, яку ми нераз зустрічали підчас війни на терені Галичини.

Не знати, чи сей тип салдата-добряги вже перевівся і вже цілком загинув. Чи сучасний комуністичний гепізм („чрезвичаїзм") вже увійшов у кров і кости узброєного російського велитня? Чи т. зв. „червона" армія справді „червона" і чи вона наскрізь перенята духом того большевицького сатанізму, що морем крови залив країни Рад. Союзу? Чи може се тільки поверховне перебронзування і така нетривала перемальовка, яку прм. спостерігаємо ось на тім граничнім стовпі, що перед нами.

Дубовий стовбур сторчить над Збручем, як стремів тут і за царських часів. Тільки давні чорно-білі пояски перемалювали большевики на червоно (колір комуни) і на зелено (колір нив). Також двоголового орла заступили большевицьким гербом. Герб сей це нездарний комбінат ріжних символів. І так: на дошці намальована ярко-зелена куля (мабуть земний ґльоб), довкруги кулі вінок колосся, ізза кулі бють лучі сонця, на кулі серп і молот, над кулею червона звізда. Не великий розум і не мистецький хист накопичив в ярких красках ті символи: сумішка їх викликує вражіння якоїсь таємничої масонської кабалістики.

Трохи далі за стовпами спадистий пригірок заслонює нам овид. Минаємо його. Перед нами виринув надзбручанський присілок — Кудринці. Бачимо „радянські" хати... Ще не встигли ми обкинути їх загальним поглядом, як біля нас немов зпід землі виринув автентичний „большевник"... Такий, як його описав Андрій: На голові „дзьомбатий" шелом, в кожусі, ґумовім плащі, у валянках і з „вінтовкою" в руках. Звідки він так нагло взявся? Се загадка. Манджає собі берегом Збруча і гейби на ніщо у світі не звертає уваги.

— Пізнаю його, — каже Андрій — се ні Москаль, ні Українець. Надивився я на нього при одній дуже сумній пригоді. Роскажу. Але перше гляньте довкруги. Ось тут направо в межигаях поле наших Сестер.*) Вдолі звужене, одна-

*) Поле СС. Василіянок в Кудринцях, яке їм записав перед кількадесятьма літами український поміщик Дашкевич. Гостинні Сестри дали мені до розпорядження свої коні.

салка", „Дубровскій", „Пиковая Дама", „Исторія Пугачевскаго бунта", історичну повість „Капитанская дочка".

Пушкін не чувся вдоволений своїм життям. Жалувався, що цар іменував його „Камер-юнкером", „что довольно неприлично моимъ лѣтамъ". Одначе найбільше докучали йому грошеві клопоти. Його платня ніяк не вистарчала на виставне життя, звязане з його становищем при царськім дворі, на те, що по нинішньому звемо „репрезентацією", на прийоми, балі, одяги для жінки й т. д. Скарб (казна) помагав йому значними зачетами на його праці, навіть по 20 і 30 тисяч рублів. Та всего того було йому замало, тим паче, що з родинного маєтку, в якім „господарили" управителі, не мав ніяких доходів. Прийшла йому тоді думка взятися за видавання часопису. Та політичної газети йому не позволили видавати, а дали тільки дозвіл на місячник. Сей місячник п. н. „Современникъ" він дійсно зачав видавати, але з ним йому не пощастило, бо було замало передплатників. Пушкін ставав чимраз більше огірчений на всіх і вся. Він не любить „презрѣнной черни" й світ для нього се тепер „гадкая лужа грязи". В тім то часі пішла по сальонах недобра слава про його жінку, зачалися сплетні про її романс з одним із „сальонових львів" Французом Дантесом (Жорж Шарль д' Антес). Се привело до поєдинку Пушкіна з Дантесом в січні 1837 р. Смертельно ранений кулею в черево Пушкін помер два дні пізніше (29. І. ст. ст.). Перед смертю висповідався і запричащався.

Його довги у державному скарбі на суму 50 тисяч рублів правительство казало зняти з гіпотеки його майна, дало крім того 10 тисяч рублів на його похорон і 50 тисяч на видання його творів. Царська Росія була щедра для нього.

На думку російського письменника Д. С. Мережковского смерть Пушкіна була завершенням драми всего життя поета, що відігралася „в боротьбі генія з варварською вітчиною"... „Низький рівень російської культури — причина незвершености пушкінівської поезії — одночасно сприяє тій особливости його поетичного темпераменту, котра робить російського поета, в даному відношенні, навіть одиноким серед найбільших світових поетів. Ся особливість то п р о с т о т а. Музи люблять досвітні сумерки й підглядають перші пробудження народів до свідомого життя."

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Василіянські монастирі

у львівській архиепархії.

Подавши недавно спробу списка василіянських монастирів у станиславівській єпархії („Нова Зоря". Х. Львів 1935. Ч. 31, 35 і 37 і окремо: Львів 1935. 8º, 16), хочу тепер подати таку спробу списка василіянських монастирів на території сьогоднішньої львівської архиєпархії по повітах, а саме: Бережани, Бібрка, Броди, Городок Ягайлонський, Долина, Жидачів, Збараж, Золочів, Калуш, Камянка Струмилова, Львів, Перемишляни, Підгайці, Радехів, Рогатин, Скалат, Сколе, Станиславів, Стрий, Теребовля, Тернопіль. Продовж довгих століть почавши від княжих часів львівська архиепархія мала понад 140 монастирів. Прослідити їх хочби загально — се ціль отсих рядків, бо велике було і є значення монастирів як релігійних і культурних осередків в історії нашої Церкви й Галицької Землі. Вже перечислення монастирів з датами це неначе схема всієї історії нашої Церкви й народу, бо історія василіянських монастирів і василіянського Чину на українських землях, це — як каже о. Й. Скрутень ЧСВВ (див. Передмова. „Записки ЧСВВ". І. 5) — історія загально українська; радощі василіянського Чину це світлі картини всього українського життя, йогож болі се терпіння нашого загалу. Василіянський Чин так тісно вяжеться з історією й життям усього українського народу, як ніякий інший монаший Чин у всесвітній історії. Врочисто про це засвідчив і Лев XIII, коли написав: quo (Ordine) vigente, Ruthenorum viguit Ecclesia (Singulare praesidium з 12 V. 1882).

Багато тих монастирів сьогодні вже не істнує. З великого їх числа полишилося у львівській архиепархії всього-навсе 5 василіянських монастирів мужеських (Краснопуща, Гошів, Золочів, Підгірці, Львів св. Онуфрія) і 1 жіночий сс. Василіянок (Словіта), бо інші сучасні монастирі у львівській архиепархії повстали вже в новіших часах (Львів два, Жиравка, Милошовичі, Підмихайлівці, Вишнівчик, Корчин, Рівня Ясінська, Суховоля). Про наші монастирі в Теребовельщині писав я в ч. 1-му „Нової Зорі" з 7 січня 1937. Тепер за чергою подаю списки монастирів у інших повітах. Монастирі сс. Василіянок хотів я подати зовсім окремо; та маючи в тому великі труднощі, подаю й жіночі монастирі, що відограли також велику ролю, в цьому своїм списку. Для лекшої орієнтації місцевості жіночих монастирів зазначую зіркою.

І. Повіт Бережани.

1) К р а с н о п у щ а має монастир Рождества св. Йоана Предтечі (Хрестителя). Про заснування його чимало авторів подає відомості, незгідні з історичною правдою. В дійсності було се так: Дня 20 грудня ст. ст. 1664 р. львівський епископ Атанасій Желиборський (1658 — 1667) видав у Рудниках грамоту для двох монахів о. Варлаама й о. Теодосія, дозволяючи на земельній власності Красна Пуща коронного хорунжія Івана Собеського „созидати і фундовати" монастир. На цій підставі Іван Собеський як великий коронний маршалок і стрийський та яворівський староста написав у Жовкві 13 червня (не у Львові 7 березня!) 1665 р. пергаменову грамоту, дозволяючи побудувати монастир „w Puszczy Rozhadowskiey" і записуючи монастиреві деякі земельні посілості.

Незабаром краснопущанські Василіяни побудували деревляний монастир і церкву. Собеський ставши польським королем (Іван III) подарував краснопущанському монастиреві дзвони, литі з гармат, добутих від Турків. Місцева традиція, що її подає Заморський, та й відомості василіянського історика Варлаама Компаневича (див. „Rozmaitości Львів 1830. 378) кажуть, що саме за короля Собеського надворний маляр його, українського походження, Василь (Семигинівський) зо Львова мав намалювати іконостас для василіянської церкви в Краснопущі. Се був найгарніший іконостас у Галичині й довго ним красувалася краснопущанська церква. В червні 1899 р. погоріла церква в Краснопущі, з неюж іконостас. Уратувалися тільки царські врата. Собеський наділив монастир також гарними портретами своєї тоді вже королівської родини. Пізнішими добродіями монастиря були: поморянський пресвитер і намістник Тимотей Зборовицький (1702), поморянський губернатор Жебровський (1716), минський кашгелян Виговський (1720), луцький епископ і ексарх київської митрополії Йосиф Виговський, львівський архиепископ римо-католицького обряду Іван Скарбек (1731), обидва королевичі Костянтин (1724) і Яків (1731, 1733, 1735) Собеські, митрополит Атанасій Шептицький (1733), жовківський губернатор Іван Свєправський (1736), князь Михайло Казимир Радивил (1746), бережанський парох, львівський канонік і епископ-помічник Криспин Цешковський (1776) і ін. Сьогоднішній мурований монастир побудував ігумен Йосиф Скотинський у 1776 — 1786 рр. на місці попереднього деревляного при великій помочі й коштом ніссенського епископа Цешковського, якого цінна бібліотека зберігається до сьогодні в місцевому монастирі, а гарний портрет особи його в Василіянському Музеї у Львові. Нову церкву на місці погорілої вимуровано 1906 р., а монастир відновлено в 1910 р. З давніших ігуменів у краснопущанському монастирі заслугують на увагу отсі, що їх нам удалося виловити з давніх документів, а саме в 17 ст.: Діонис Фриксевич, Макар Струсович, Софрон Пронятинський (1685), Паїс Шумило, Діонис Александрович (1693), Лукіян Джус (†1716), о. Варлаам, о. Теодосій. У 18 ст.: Гедеон Ожарковський (1701, 1702), Ісихій Корницький (1702 — † 1729), Гедеон Буйницький (1729 — 1749, † 27 серпня 1756), Сильвестер Стислович (1749), о. Іннокент (1753), Сильвестер Мальський (1756), Самуїл Юркевич (1768), згаданий дуже заслужений ігумен Йосиф Скотинський, далі Ларіон Тарасовський (від 1786 р.), Глікерій Дубицький († 1813), Атанасій Михальський († 1819), Антін Лотоцький († 1823), Йосафат Качановський († 1849) і б. ін.

(Д. б.). о. Роман Л у к а н ь, ЧСВВ.

че глибоке русло Збруча. По большевицькому боці сіножать, огород, там розложиста грушка, за нею перша хата... Минулого літа ось на тім загоні плужкуємо бараболю. Трохи низше наші сестри, Макарія, Александра, Дарія і инші мотичать капусту. Сонце пригріває аж любо, пташки щебечуть, вигейкують діти за худобою. Раптом гострий свист вистрілу прорізав тишу. Повертаємо голови над Збруч. По большевицькому боці, від хати, що під грушкою, не біжить а летить в сторону Збруча хлопчина-недоліток. Вистріл — другий, третий... Вже настигають йому на пяти большевики на конях. Але хлопчина допав до берега і — шубовсть у воду. І по сім боці в одній хвилі зявилися польські пограничники. Все так ненадійно сталося, гейби батогом луснув. Люди надбігають з поля. Доскочив і я. Зазираю — худерлявий, блідий як смерть, хлопчина сувається на колінах від одного польського пограничника до другого і проситься: Пан, пан, паноньку, рятуйте мене! Тата мені забрали... Я хочу до вас. Всяку роботу робитиму. Мама говорила: Та йди, як хочеш... Не віддавайте мене більшовикам. Вбють мене...

Пограничники почали урядувати. Через ріку пересправляють, перечуться, а все перелітає сюди й туди слово: гранична конвенція і конвенція... А хлопчина як той змоклий щенюк трясеться і трівожно поглядає на тамтой бік. Баби поплакують. Тутешні пограничники почали тихо нараджуватися. Вкінці підвели нещасну дитину. Мусиш — кажуть — вертатися звідки прийшов. Пан, паноньку, позвольте бодай до ночі! Сам перекрадуся. Тепер ні, бо вбють. Просився, плакав, скомлів. Ніщо не помогло. Перемогла конвенція. Зіпхнули нещасного у воду... Тільки мелькнув ногами. Попав у вир, але виплив. Синцю — каже одна бабуся — не борикайся з водою, поринай, там тобі ліпше буде...

Потопаючий вже захлистувався водою. Однак большевики вихватили його з ріки. І осьтой пограничник, що нас щойно минув, стеліпнув хлопця за обшивку тай попхнув перед себе. Впьород! Попленталися більшовики з хлопцем між хати і скрилися за углами хати. За хвильку: Паф! Паф! — Два вистріли „Юж в раю!" промовив хтось по нашому боці... Нас зморозило. Як скамянілі стоїмо далі...

Вийшли пограничники і подалися до сеї хати, що під грушкою. Довго не забавили. Знов показалися.

— Щож там робили? Не знати! Може ще нещасну матір добивали, що дала життя „контрреволюціонерові"...

Боже, Боже!...

К. П.

ДО ПЕРЕДІСТОРІЇ „СКАЛИ"

ДОПИС З КРАЮ.

В чч. 23 і 24 (1023 і 1024) „Нової Зорі" напечатано статтю п. з. Історія „Скали". Стаття солідно опрацьована й подає докладно хід старань чи радше зусиль Ексц. Кир Григорія в напрямі поглиблення катол. світогляду серед нашого народу і тимсамим до сконсолідування і двигнення його. Прошу однак Шан. Автора статті, не взяти мені за зле, що осмілюся подати деякі завваги, які — думаю — причиняться до доповнення історії „Скали".

А саме, в послідній части тої статті, поміщеній в ч. 24 (1024) „Нової Зорі" сказано, що в 1907 р. Преосв. Григорій видав статут Парох. Читальні і зобовязав духовенство до основування Парох. Читалень. Дальше сказано, що духовенство віднеслося прихильно до почину свого Владики, чого вислідком було віче духовенства в Станиславові і резолюція тогож віча, якою „зібрані зобовязують всіх священиків станиславівської Епархії, щоб основували у своїх парохіях Парох. Читальні". І — як видно з дальшого ходу статті — на тійже резолюції і скінчилася прихильність духовенства до почину Парох. Читалень. Духовенство дало себе заголюкати — стероризувати. Не дав себе стероризувати тільки Ініціятор Парох. Читалень і як правильно зазначує Шан. Автор статті, „у конференціях для священиків, у Пастирських Листах, у відозвах до духовенства з а е д н о і п о с л і д о в н о приготовляв для неї ґрунт і ждав терпеливо, коли прийде її час". До сего уступу треба додати, що Владика поновно видав статут Парох. Читальні в 1914 році — напевно однак сего на тверджу, бо не маю Епарх. Вістника з того року, а в зібранню о. Лукача сего не подано, але здається мені, що свого часу читав я у Вістнику з тогож року статут Парох. Читальні. Добре булоб, щоби, хто знає се певно, справив мою можливу помилку. Відтак Владика видав ще раз статут Парох. Чит. в 1928 р. в Епарх. Вістнику за січень — березень під ч. 7223/4 з датою: Станиславів, дня 17 лютого 1927 р. (у Вістнику надруковано 1937 — друкарська помилка, але яка дивна помилка, в 1937 р. ідея Парох. Читалень у великій мірі здійснена!).

Для історії Парох. Читалень булоби вказаним подати, чи були тоді які спроби основування Парох. Читалень по парохіях і з якими вислідами. А булоб се вказане не тільки для доповнення перед-історії „Скали", але також для зрозуміння і гідного оцінення справді подивугідної прозорливої індивідуальности і влучної Апостольської, що так скажу, помисловости нашого Владики: себто, що Владика не тільки бачив небезпеки, які загрожують Його пастві, не тільки придумав способи й уложив пляни ратунку свого стада, але що ті способи і пляни, на даному ґрунті і в даному часі, були примінимі і виконаємі. Се не маловажна справа, бо коли духовенство і тим самим загал нашої суспільности зрозуміє, що Епископ не тільки в справах віри і обичаїв, але і в справах суспільно-народних, влучно і правильно підходить до діла, то се може століттями відбитися на життю даного народу. Вказане се булоб ще й тому, щоб висвітленням, чи все духовенство дало себе стероризувати і страха ради юдейска голос Епископа полишило голосом вопіючого во пустини, чи може знайшовся гурток, або бодай одиниці з духовенства, які не тільки зрозуміли вагу і значіння заклику Епископа, але й доложили всіх старань до здійснення його — унагляднити звязь духовенства з Епископом, міру відчування й реагування на зусилля свого Епископа. Се не без значіння так для історії „Скали" як і для історії нашого народу.

Ствердження згл. подання фактів, чи і з яким вислідом були спроби основування Парох. Читалень по парохіях, дасть відповідь на оба вище поставлені питання. Розуміється, про спроби свої, згл. своїх попередників, мусіливб писати священики самі.

Від себе подам ось що: Бл. п. о. Йосиф Вигнанський, парох в Лисівцях, заложив був у тійже парохії Т-во для молоді „Єдність". Воно розвивалося дуже добре (статут того Т-ва був стало подаваний зі статутом Парох. Чит.). Не маю однак певности, чи оснував був Парохіяльну Читальню.

Зате певні дані можу подати щодо Делятина. В Делятині в грудні 1927 р. за душпастирювання о. Ст. Семчука (він тепер в Канаді) основано Укр. Христ. Орґанізацію. З неї весною 1928 р. повстала Парох. Чит. ім. св. Покрови. На перших зборах Укр. Христ. Орґ. — як зазначено в протоколі — було 17 люда, але вже спис членів Парох. Чит. за 1928 р. виказує 378 осіб. При Чит. орґанізується: 1) „Ощадність", яка за час від 1. І. 1928 до 30. 6. 1929 виказує 2.407 зл. 35 ґр. ощадностей і 1.000 зл. безпроцентових позичок; 2) асекурація худоби, яка в тімже 1928 р. збирає 2.544 зл. 70 гр. вкладок і виплачує 2.511 зл. 20 гр. запомог. Члени сходяться що неділі і свята, уряджують відчити на ріжні теми, чайні вечері і т. п. За дозволом Ексц. Кир Григорія Читальня приміщується наразі в Захоронці СС. Служебниць Пр. Д. М., але від самого початку Виділ Читальні стало думає про будову власної домівки. В 1929 р. Чит. винаймає приватний льокаль, платить по 20—30 зл. місячно, бореться з ріжними труднощами, але витримує. Що більше, основуються в тійже парохії Парохіяльні Читальні в присілках: Площа, Любіжня і в прилученій Луг. Всі ті читальні встоялися і тепер приняли статути „Скали" (кромі чит. в присілку Любіжня, що з незнаних мені причин досить скоро перестала істнувати). Осеню 1930 р. Виділ підіймається тяжкого завдання: будови власної домівки. Ексц. Кир Григорій дають площу під будову і щедро помагають матеріяльно. Члени дають безплатно роботу, як копання фундаментів, звоження будівельного матеріялу, складають самі і збирають в околиці жертви на будову, а коли Виділ звернувся до місцевого Укр. Банку о позичку на будову в квоті 2.000 зл. і Банк відмовив (хоч церква мала тоді в Банку зложених понад 10.000 зл.!), члени підписують і вплачують безпроцентову позичку до 1.800 зл. Осеню 1931 р. викінчується одна кімната і читальня переходить до власної домівки. Стіни ще мокрі, чути сирість, але члени тішаться, що мають свій власний куток. До викінчення лишаються ще дві кімнати і велика театральна саля в партері і поверх. Своєрідну пригоду мав тут др Назарук. В липні 1932 р. на Заг. Збори Парох. Чит. приїхали Впр. о. Ректор А. Бойчук і др Назарук. Задля браку місця у малій викінченій кімнаті Заг. Збори відбувалися у вел. театральній салі. Саля ще не викінчена, без підлоги, замість суфіту блестить дахова бляха. Підчас реферату д-ра Назарука (реферат той був відтак друкований в „Н. Зорі") зачав зразу повільно а потім щораз сильніше падати зливний дощ. Розуміється, шум чи радше тарабанення дощу по блясі заглушувало слова референта і др Назарук, хоч не хоч, з увагою „щось подібне ще мені в життю не лучалося" мусів перервати реферат на кілька хвилин.

Помалу дім викінчується і вже осеню 1934 р. Виділ одержує концесію на уживання будинку. Се найбільший дім з найбільшою і найкращою театральною салею в надвірнянськім повіті. Зазначую з притиском, що без щедрої грошевої допомоги, заохоти і моральної підтримки Ексц. Кир Григорія булоб неможливо серед делятинських обставин побудувати такий дім.

Деякі з початку бойкотували нашу салю, навіть агітували проти неї, намовляли наші театри, щоб не давали виставу у нашій салі, але радше в польськім „Соколі", та помалу привикли, погодилися, а навіть як хтось їх не знає і похваляться. От пр. одного разу співав якийсь хор — не пригадую собі докладно котрий —, по концерті, диріґент хору, виходячи з салі стрічає одного пана, стискає йому руку і каже: „ґратулюю вам пане..... такої салі". Пан той був ласкав ґратуляції приняти і навіть не здобувся на стільки відваги, щоби признатися — вже не кажу до того, кілько колод кинув під будову, але бодай — що та саля не його заслуга...

Що се доказує? Якраз те, що Ексц. Кир Григорій як не можна краще і влучно підійшов до справи: не тільки створив ідею Парох. Чит., але знав, що є ґрунт для тих читалень. В Делятині основано Парох. Читальню з початком 1928 р. в парохії крайно зрадикалізованій, а по війні щей скомунізованій і то основано читальню в розгарі найбільшої боротьби комуно-радикалів з самою Церквою і всякими її починами, а всежтаки Парох. Читальню не тільки далося оснувати, але щей справді з подивугідним успішним розмахом розвинула вона свою діяльність. Дуже відрадним явищем булоб, коли показалосяб, що Парох. Чит. в Делятині не була першою й одинокою в Галичині.

Не буду описувати завзятої, переважно негідної агітації, що воювала ріжними наклепами й інсинуаціями проти Парох. Читальні. Кождий, хто має діло з основуванням чи веденням теперішних Пар. Читалень „Скали", знає те все аж надто добре з власного досвіду.

Зате зверну увагу на факт, що в цілім краю значно зросло не тільки зацікавлення, але і відчування потреби Парох. Читалень. В актах тут. Парох. Читальні є листи священиків і то в значній скількости також не-станиславівської Дієцезії. — Думаю, що такі листи будуть також у Всесв. Еп. Орд. в Станиславові і в Укр. Кат. Орґ. у Львові. — Одні з авторів тих листів зацікавлені Парох. Чит., другі хочуть оснувати їх в себе і просять статутів, ще инші висказують жаль, що вже давніше таких читалень у нас не було. Ось уривок з листа одного старенького о. декана нестанславівської Дієцезії: „Дякую за ласкавий труд і статут. Я захоплювався дописю в „Н. Зорі" про працю читальні і той світлий погляд праці на ґрунті церковнім. Я ту також працював, виставив величавий дім церковний, який хотілиб тепер від церкви відібрати; жалую, що я так працював, а вони, ті свіцькі, обертають хосен для себе. Шкода, що такої Парох. Чит. я не заложив скорше 10, 20, 30 літ тому. Так, так, ми припізнилися!..." Думаю, що богато стареньких священиків-діячів моглоб дослівно повторити повисші слова гіркого досвіду.

І дійсно, колиб у нас були повстали Парох. Читальні літ тому 30, зараз по першім виданню їх статутів в 1907 р., сегодня ми малиб суспільність вироблену, з ясним катол. світоглядом, а хто знає чи й наша історія не булаб пішла иншим шляхом, чого доказом инші, хоч чисельно значно менші, але під катол. оглядом більше скристалізовані народи.

о. З а х а р З о л о т и й (Делятин).

Примітка Ред. „Нової Зорі": Містимо сей інтересний допис, підчеркуючи, що се дуже слушний зазив, щоб висвітлювати передісторію та обставини, серед яких приходилося у нас прозябати такій самозрозумілій ідеї як основування католиками католицьких орґанізацій. Такі праці дійсно потрібні, бо ніщо так не сприяє розвиткові ідеї як усвідомлення її цілей, її початків і її трудностей. Тому просимо присилати з ріжних околиць і часів такі спомини, звязані з першими спробами католицьких орґанізацій між нашим народом і з описами причин, чому ті спроби загирювалися. (Гл. про се також завваги о. М. Гіля в статті „Скала і Життя" в 1030 ч. „Нової Зорі", а саме два останні уступи тої статті).

ВАЖНЕ ДЛЯ ВЛАСНИКІВ ПРЕМІЙНИХ ВКЛАДКОВИХ КНИЖЕЧОК КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ „ДНІСТЕР"

В льосуванні переведеному на засіданні Надзірної Ради Кооперативного Банку „Дністер" у Львові в дні 19 квітня 1937 припали премії за ощадність на такі премійні книжечки:

по зол. 50.00 число книжечки 30.395,
по зол. 25.00 „ „ 30.299, 30.394,
по зол. 12.50 „ „ 30.306.

ДИРЕКЦІЯ
Кооперативного Банку „Дністер" у Львові.

40-ліття Ремісничої Бурси

З приводу 40-ліття Ремісничо-Промислової Бурси відбулася у Львові в салі „Української Бесіди" в неділю 25-го квітня с. р. ювилейна академія. Академію відкрив коротким вступним словом п. М. Стефанівський. Він подав історію Бурси та звернувся до української суспільности з закликом більше цікавитися Рем. Пром. Бурсою. Зчерги відчитано писемні привіти. Інж. Павло Дурбак обіцяв дати на Бурсу 1.500 зл. Опісля зложили устні привіти представники Т-ва „Зоря", Міщанського Брацтва, Союзу Українських Купців та Т-ва Будучність. На дальшу програму академії зложилися: 1) хорові точки двох мужеських хорів бурс при вул. Бартосівни і Пасічній, 2) виступ дівочого хору, 3) мішаний хор, 4) дві деклямації, 5) музичний квартет і скрипкове сольо. Всі точки були виведені добре; деякі як нпр. пісня „Дума про Січ" у виконанні муж. хору бурси при вул. Бартосівни, або пісня „Цигани", виконана дівочим хором бурси при вул. Кошаровій, були навіть дуже добрі. Зате рішучо за повільне темпо було в пісні „Отамане батьку наш", що її відспівав муж. хор при вул. Пасічній. Грімкі оплески збирав молоденький скрипак М. Дірко. Хорами проводили: проф. Надрагова, Т. Юськів і п. Букало. Саля була виповнена по береги. Був м. і. Преосв. Никита.

Нарід, котрий не має правдиво католицької преси, яка гамувалаб і вказувалаб на шкідливий і небезпечний вплив ворожої преси, зведений, блудить по манівцях і напевно скорше чи пізніше мусить загинути. (Преосв. Григорій: Завдання католицького часопису, „Нова Зоря" ч. 799).

Лікарський фейлетоник.

Плекання ніг у дітей

Богато терпінь ніг зачинається вже в діточих літах, коли не завважиться вчас і не лічиться хиб набутих або вроджених. Органічні хиби (як „плятфус", що в пізнішім віці стає свого рода каліцтвом) можна вилічити вчасним примінюванням масажів і вкладок до обуви. Коли дитина часто жалується на почуття втоми чи біль ніг, треба порадитися лікаря. Добір вигідної обуви се засаднича підстава раціонального плекання ніг дитини. Назагал теперішна діточа обува відповідає свому завданню. Особливо добрі для дітей всякі сандалики. Закоротка обува, з якої дитина виросла, стає часто причиною викривлення пальців. Та хиба, вчас зауважена, дається усунути відповідним масажем і вкладками. Одначе се коштує більше, ніж нова обува. Занедбане скорчення пальця вимагає нераз операції стегна. До плекання ніг належать часті купелі в теплій воді; потім треба натирати ноги шорстким ручником. Ходження босо дуже вказане. Навіть в зимі повинна дитина бавитися бодай годину денно на дивані невзута і без скарпеток.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Школи СС. Василіянок в Яворові мають вже в історії Яворівщини свою окрему світлу сторінку, записану незатертими буквами. З тих шкіл вийшов ряд свідомих католичок, що визначалися суспільною або виховною працею як учительки, монахині й добрі матері. Як бувша учениця вчит. семинаря СС. Василіянок можу заризикувати твердженням, що католицький характер українських родин Яворівщини се в великій мірі висліл виховної праці шкіл СС. Василіянок, в яких виховувались ми, теперішні матері. При школах СС. Василіянок від десяток літ існують Марійські Дружини, що їх оснував ще покійний „дзядзьо", о. пралат Дольницький. Саме цього року Мар. Дружини, що по ліквідації семинаря гуртують тепер гімназійних учениць, обходять 40 ліття свойого існування. В день Благовіщення Пр. Діви (7. IV.) відбулися з цього приводу ювилейні торжества. На кілька днів передтим прибув зі Львова приятель молоді та головний організатор Марійських Дружин о. Ір. Назарко ЧСВВ. Він уділив молоді великопістних реколекцій. З його побуту в Яворові скористала місцева інтелігенція, вислухала теж кілька зворушливих реколекційних конференцій та приступила до св. Тайн. В празник Благовіщення відправлено в монастирській церкві торжественну Службу Божу. Підчас неї молодь та інтелігенція приступили до св. Причастя. Відтак о. Назарко довершив обряду приняття нових членок до Мар. Дружини. З нескритим зворушенням гляділи матері на те, як наші діти присягали вірність своїй найліпшій Опікунці Преч. Діві. А сльози нам силоміць тиснулися до очей. Справді і за наших часів існувало кілька Марійських Дружин, але не було такого розуміння їх виховної ролі, не було того ентузіязму, що тепер огортає наших діточок. Скажу з власного досвіду, що колиб матері знали, яку велику поміч у вихованні молоді становлять Мар. Дружини, то всіми силами висилалиб до них своїх діточок. Вечором у просторій салі гімназії СС. Василіянок відбулася Марійська Академія, уряджена ученицями сеї гімназії. На сцені в білих хмарах стояла ярко освічена подоба Пр. Діви, а в її стопах два живі ангелики. Хор учениць відспівав Марійський гимн, а о. Назарко виголосив промову, в якій сердечно згадав про нас, перших членок яворівської Дружини і потім зійшов на терен душі сучасної молоді та з глибоким знанням молодої душі нарисував ту дивну психічну метаморфозу в напрямі не тільки повної релігійности, але максимального католицизму. Учениця Л. Івашко віддеклямувала з відчуттям вірш Уляни Кравченко „Аве Марія". Потім 10-літня І. Фільцівна виступила зі скрипковим сольом і своєю ніжною грою викликала бурю оплесків. На увагу заслугує ще виступ гімназійної орхестри, що вдатно відіграла Бортнянського „Коль славен" у гармонізації проф. Б. Левицького. З дальших хорових точок найбільше вдатна була кантата проф. Б. Левицького: „Маріє Діво" в супроводі фортепяну. Ефектовна інсценізація „Благовіщення" та католицький гимн закінчили цю направду красну академію, що в неї богато праці вложили першорядні виховниці наших дітей СС. Василіянки, учительський збір та самі ученици. Простора саля була переповнена. Між учасниками переважала інтелігенція, даючи доказ своєї симпатії до шкіл СС. Василіянок. На жаль було мало вчителів з гімназії „Рідної Школи". Я взагалі не розумію причин непорозуміння між гімназією „Р. Ш." та гімназією СС. Василіянок. Треба вкінці освоїтися з думкою, що ми правдиві католички, яким дороге належне виховання наших дітей, мусимо з засадничих рацій противитися коедукації, що її форсує „Р. Ш.". — Матиз Яворівщини.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СУД В ЛУЦЬКУ засудив за приналежність до Українського Народного Козацького Руху селян Лавренка на кару смерти, Гаврисюка на 4 роки вязниці, Марію Панасюкову на 2 р. вязниці, а доньку її Олександру увільнив від вини.

ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ ВОЄННИЙ СУД засудив 5 молодих Українців, що висвистали ромунський національний гимн на українськім концерті, на такі кари: 1) студ. В. Тодорука на 5 літ вязниці, 2) адв. конципієнта С. Насадюка на 4 р. вязниці, 3) студ. І. Григоровича на 2 р. вязниці, 4) адв. конц. Д. Квітковського на 2 р. вязниці, 5) прив. урядовця І. Бучка на 6 місяців вязниці. Студ. Ореста Зибачинського звільнено. Крім того суд засудив згаданих 5 Українців на високі грошеві кари і позбавив їх горожанських прав на 5 літ.

НА ЗЇЗДІ 500 ДЕЛЄГАТІВ 330 міст Польщі премієр Складковский виголосив промову про конечність боротьби з комунізмом на життя і смерть. Та промова звертає загальну увагу.

МІНІСТР БЕК відбув рва рази довірочну розмову з ромунським королем Каролем.

ПОЛЬСЬКИЙ ТИЖНЕВИК „ОДНОВА" приніс в ч. 23 замітну статтю проф. Маріяна Здзєховского. Наведемо з неї тільки одно критичне місце: Правительство оточене підзорливістю, нехіттю, апатією. Ті три вислови заступивби я одним: ненависть... Коли у Вильні хтось всідаючи до дорожки каже вести себе до чрезвичайки, ніякий візник не спитає його, де вона є; кождий знає, що се Скарбовий Уряд...

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила комуністичний штаб першотравневої акції. Підчас ревізій сконфісковано кільканацять тисяч злотих і 886 долярів готівкою.

ПРОЦЕС ЯҐОДИ має відбутися в Москві між 10 і 15 травня с. р. Тепер переслухує Яґоду Аґранов. Яґода вже признався до ріжних злочинів.

В МОСКВІ увязнили навіть барона фон Штайґера, неофіціяльного члена дипльоматичного протоколу і півофіціяльного інформатора дипльоматичних кругів про опінію совітських правлячих кругів.

КАНЦЛЄР АВСТРІЇ ШУШНІҐ заявив представникови „Дейли Мейлу", що Австрія не має наміру запрошувати Габсбургів на трон тепер, одначе не резигнує з того права.

У ВЕНЕЦІЇ відбулася стріча Муссолінія з австрійським канцлером Шушніґом. Оба державні мужі радили над взаєминами Італії й Австрії з іншими державами в середній Европі і на Балкані. Зокрема ствердили, що т. зв. наддунайської проблєми не можна розвязати без участи Німеччини.

МАДЯРСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУГИ задоволені з вислідів наради між Муссолінім і Шушніґом, що відбулася на днях у Венеції.

ПРАВИТЕЛЬСТВА АНҐЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ повідомили Бельґію, що уважають її звільненою від всіх зобовязань випливаючих будьто з договору в Льокарні, будьто з заряджень принятих у Лондоні 19. III. 1936 р. Рівночасно оба згадані правительства зобовязуються помагати Бельґії на основі згаданих документів.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР війни Далядіє відбув політичні наради з англійськими міністрами.

ЧЕРВОНІ ВІЙСЬКА в Еспанії уживають трійливих ґазів. Се ствердило командування повстанчих військ і заявило, що мусіти-ме також уживати трійливих ґазів.

У ВЛАДИВОСТОЦІ згорів будинок готелю, що в нім були бюра ГПУ. Згоріли документи й акти тої установи. Підозрівають, що то ґепісти підпалили будинок, бо два дні передтим відбулася ревізія, внаслідок якої увязнено кількох членів місцевого ГПУ.

НОВИНКИ

Веселих Свят желаємо всім нашим ПТ. передплатникам, прихильникам і противникам.

Слідуюче число „Нової Зорі" вийде зараз по святах з датою неділя 9 травня 1937.

Перед самим замкненням сего числа одержали ми від Вп. П. Дир. Г. З. більшу статтю п. з. „Гімназії та ліцеї і наша дійсність". Помістимо ту актуальну статтю по святах.

О. др. Кладочний обїзджатиме вязниці в часі Великодних свят в такім порядку: 1, 2 і 3. V. с. р. Св. Хрест, 4 Ченстохова, 5 і 6 Люблінєц Шлеський, 7 Катовиці, 8 і 9 Щешин, 10 і 11 Вісьніч, 12 і 13 Ясло, 14, 15 і 16 Тарнів, 17 і 18 Равіч, 19 і 20 Вронкі, 21 і 22 Короново, 23 і 24 Фордон, 25 і 26 Грудзьондз, 28 Плоцк, 29 і 30 Серадз, 31. V. і 1. VI. Варшава-Мокотів, 2 і 3 Ломжа, 4 і 5 Седльце, 7 й 8 Володимир Волинський.

Шестий зїзд українських природників і лікарів відбудеться у Львові в домах Наукового Т-ва ім. Шевченка при вул. Чарнецького ч. 24 — 26 в днях 16—17 травня с. р. Як видно з програми, Зїзд заповідається дуже поважно й інтересно.

Апеляційний суд у Львові затвердив присуд окружного суду, яким засуджено гр.-катол. пароха в Потоці (п. Рогатин) о. Дениса Теліщука на збірну кару 10 міс. вязниці за невиконування приписів про урядову мову в листуванні з владою та в справах метрикальних.

„Мапа Зеленої України" в мірилі 1:3, 500.000 вийшла заходом Української Видавничої Спілки в Харбіні. Її можна буде набути в книгарні НТШ у Львові по ціні 1.60 зл.

Велику аферу з викраданням матуральних тем викрили у Львові. Переведено численні ревізії та увязнення.

Вільні лікарські посади. Бюро праці при окружній лікарській палаті у Львові повідомляє, що вільні отсі лікарські становища: 1) окружного лікаря в Печеніжині, Яблонові, Коршові, Рогатині, Малаховцях, Фриштаку і Дубні; 2) лікаря інтерніста в гарнізоновому шпиталі в Рівному; 3) лікаря кооперативи в Марковій; 4) директора шпиталю в Раві Мазовецькій і 5) директора шпиталю у Стрільні.

В статті „По наших монастирях" є підтитул „У 200-ліття уфундування гошівського монастиря". Його очевидно треба розуміти переносно, а саме так, що через перенесення до того монастиря чудотворної ікони Божої Матери літ тому 200 наступило дуже врочисте й фактичне уфундування величі гошівського монастиря.

Гумор. — Вона: Признаю, ти мав слушність, коханий, не я. — Він: Не гнівайся за те на мене, найдорожша!

Гумор. — Для геольога 1000 літ се ніщо. — Ох, горе! Я вчора позичив одному геольогові 10 долярів.

Просимо ласкавого вибачення тих ВП. Прихильників „Нової Зорі", що прислали свої праці до великодного числа, а ми їх не могли помістити задля недостачі місця. Увійдуть до слідуючих чисел.

В Долині поліція перевела численні ревізії й увязнила Марію Притулякову, Оксану Винниківну, Юліяна Микитина й Маріяна Жукевича. Увязнених відставлено до Окружнього Суду в Стрию. Причина увязнень невідома.

В Бориславі увязнено 27 осіб за підбурювання безробітних до демонстрацій. Увязнених відставлено до вязниці в Дрогобичі.

В польській пресі появилася вістка, що в Станиславові мають зліквідувати зелізничі варстати, в яких працює поверх 100 кваліфікованих ремісників.

Міністр промислу і торговлі знов розвязав 30 картелів промислу, а саме емаліованої посуди та інших виробів з зелізної емаліованої бляхи.

В Перемишлі увязнили по двогодинній ревізії відому жидівську письменницю п. Рахелю Корн. Увязнення стоїть у звязку з днем 1 травня.

В Радомі (воєвідство келецке) безробітні вибили шиби в бюрах Фонду Праці і в добродійному товаристві „Кропля Млека". Підбурена товпа обкидала камінням поліцаїв. Вони в обороні власній ужили зброї. Один з наступаючих Валєнтій Квєтневский тяжко ранений помер у шпиталі. Увязнено кільканацять провідників (ПАТ). — Се в короткім часі друга кровава подія в тім воєвідстві. Перша була в Рацлавіцах.

Син большевицького діяча Луначарського, б. комісара освіти, дався висвятити і працює в підпіллю як тайний священик. Комуністична влада пошукує за ним з особлившим завзяттям.

Веселих Свят бажає Хемічна Виробня „Мота", Львів, Перацкого 38, телефон 268-56.

Виробляє універзальний порошок до миття, що рівночасно дезінфекує і відвонює, „Мота".

Незаступний в молочарськім промислі і в домашнім господарстві необхідний.

Генеральне представництво на молочарські круги Східної Галичини і Волині перебрав „Маслосоюз", Львів, Б. Гловацкого 23.

Україна — Корона 4 : 1. В неділю 25 квітня відбулися у Львові мячеві змагання за мистецтво Окружної Ліги між Україною й самбірською дружиною Короною. Мимо брутальної гри Корони Україна перемогла. Україна тепер на першому місці в табелі львівської Окружної Ліги.

Аж до Загального Зїзду „Скали" т. зн. до 7. V. 1937 р. католицьку бібліотеку „Нової Зорі" і „Правди" можна набути за половину ціни. Одначе гроші треба прислати наперед (38 зл.).

Гумор. — Я зловив вчора величезного щупака. Вгадай, кілько важив? — Гм... половину.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Антін Адверз.
МУЗА: Ромео та Юлія.
КАСИНО: Сузі.
КОПЕРНИК: Шлях до слави.
СТИЛЕВЕ: Не вір мужчині.

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ НАЙЛІПШЕ
пастеризоване
МОЛОКО
МАСЛОСОЮЗУ

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**
На весняний сезон
КАПЕЛЮХИ ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

АКЦІЙНА СПІЛКА — ДЕВІЗОВИЙ БАНК

ЦЕНТРАЛЯ: ЛЬВІВ, УЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14 — — — — ФІЛІЯ: СТАНИСЛАВІВ, УЛ. СОБІСКОГО Ч. 11.

Телефон ч.: 203-82, 592-92.
Конто в ПКО (Варшава) ч.: 149.000.
Конто в ПКО (Львів) ч.: 500.170.
ВЛАСНА КАМЕНИЦЯ.

Адреса телеграфічна: Землебанк — Львів.
Жировий рахунок в Банку Польськім у Львові.
АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЗОЛОТИХ 5,000.000.

ВИКОНУЄ всякі банкові чинности,
КУПУЄ І ПРОДАЄ цінні папери,
КУПУЄ девізи, валюти по курсі дня на найкорисніших умовинах,
ПРИЙМАЄ І ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і золотих в золоті,

ПЕРЕВОДИТЬ інкасо у всіх місцевостях у краю і на чужині,
ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа.

ПРИЙМАЄ ВПЛАТИ НА ВКЛАДКОВІ КНИЖЕЧКИ ПЛАТНІ ОКАЗАТЕЛЕВІ.
У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ И АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

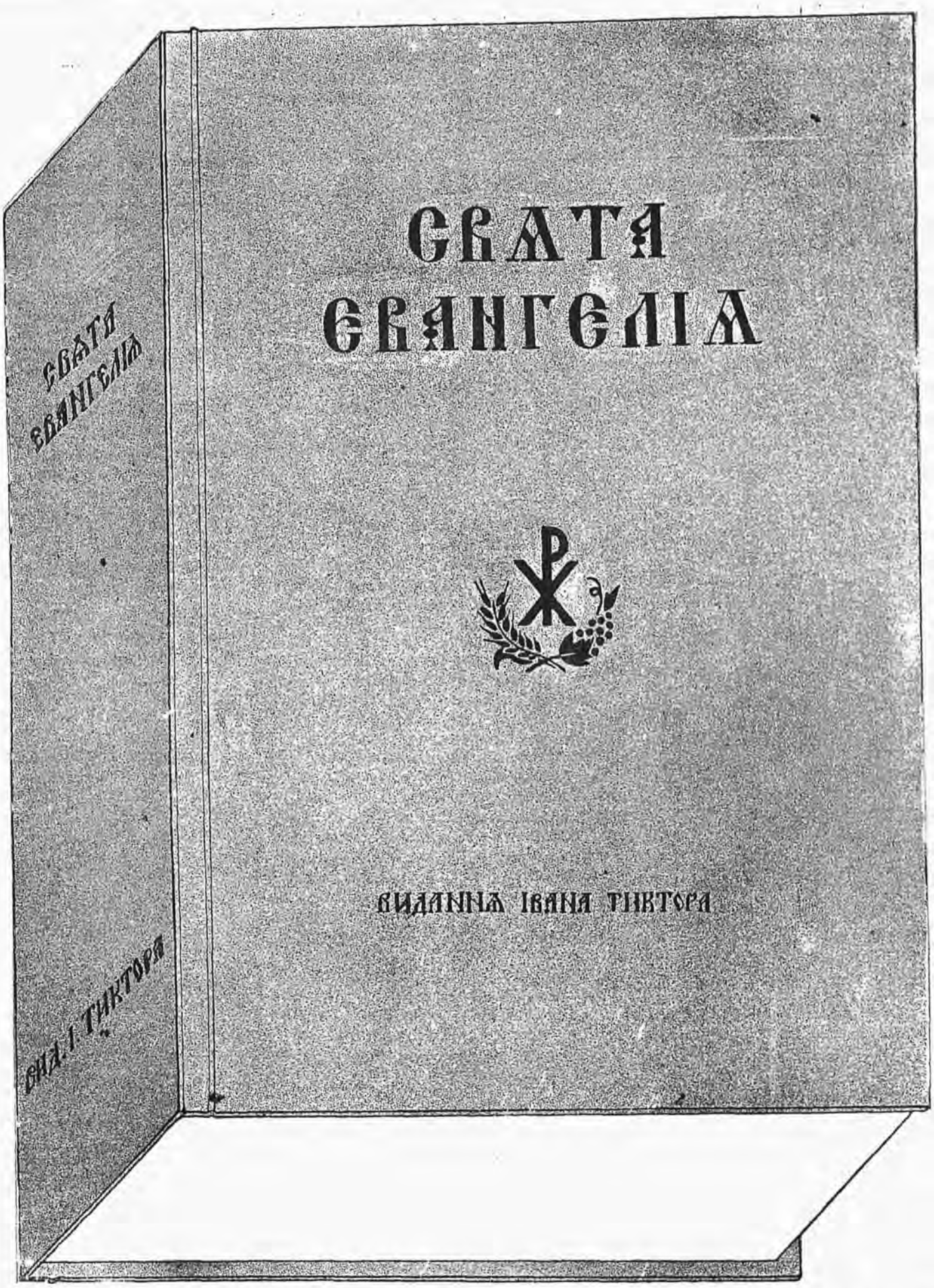

ЦЕ НАЙНОВІШЕ ВИДАННЯ ВИДАВНИЦТВА „УКРАЇНСЬКА ПРЕСА“

СВЯТА ЕВАНГЕЛІЯ

ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА

Переклад на основі грецького тексту з поясненнями зладив О. МИХАЙЛО КРАВЧУК, апробований до ч. 5384 з 1936 р. Грек. Кат. Митрополичим Ординаріятом у Львові.
Книга обіймає 458 сторін друку, 15 образків кисти Петра Холодного (батька), оправлена в картон і коштує 10·— злотих.

До набуття у всіх українських книгарнях або просто в Видавництві:

„УКРАЇНСЬКА ПРЕСА“

ЛЬВІВ, УЛ. КОСЦЮШКА 1а.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 9 травня 1937. Ч. 33 (1033)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Загальний Зїзд „Скали" 7. V. 1937

Інформативний реферат п. Аполінарія Дуткевича з характеристикою тла, поглядів, настроїв, обставин, труднощів і перешкод, серед яких відбувається праця організаторів читалень „Скали" і її Головного Виділу.

Тло, погляди і настрої.

Над людством висить кара Божа. Вже 23 роки без перерви якась могутна невидима рука трясе цілим світом. Три величезні удари впали на людство світа, передовсім в Европі: війна, революція і кріза. Перший удар захитав передовсім політичною рівновагою. Безпосередно по тім страшнім ударі слідував другий, що сягнув ще глибше: се червона революція на сході. Сей удар потряс суспільним порядком. Кровожадна клясова ненависть, безприкладний в історії всіх народів террор, загальна горячкова шпіонажа, підозріваюча *кождого*, — це все *перенеслося* зі сходу і на західні краї. Капітал західних можновладців зі страху перед революцією скрився в глибокі підземелля, замкнувся в недоступних зелізно-бетонових касах банків. Капітал заморожено. Се одна з важних причин довгої кризи. І се був третий удар, що сягнув може найглибше зі всіх. Кріза виснажила народи зі всіх соків, вичерпала всі їх засоби, зруйнувала й ожебрачила велику більшість населення.

Ті три удари захитали всіми й всім. Повстала непевність. Непевне завтра людей. Непевна валюта. Непевна ціна всякого товару. Всьо непевне. Ґрунт захитався під ногами й мається враження, що ціле життя летить стрімголов в безодню катастрофи. Між людьми появився страх перед тим, що буде, перед утратою життя, здоровля, майна, становища, всього. Страх кождого народу перед иншими народами, кождої держави перед сусідами. Жах всіх перед всіма. І з того жаху зродилися великанські, ніколи передтим небачені зброєння. А ті зброєння викликують ще більший жах, паніку, що змушує до ще більших зброєнь, які пожирають трохи не всі сили соток міліонів людей. Бачимо якесь шалено розігнане блудне колесо, в яке вмотали себе найкультурніші держави світа. Загальне зброєння жене людство до нових величезних воєн і революцій, що можуть повернути оставших при життю на цілі віки взад до диких часів. Так виглядає сім страшних сходів у пропасть: війна, революція, кріза, непевність, жах, зброєння і катастрофа. Ми вже на шестім щаблі.

Наслідки того всего під кождим оглядом застрашаючі. Є богато людей, що *стратили* голову і стоять супроти життя цілковито безрадні, безсильні і безпомічні. В области моралі представляється справа ще гірше. Тут вже нема внутрішнього стриму, повна рознузданість обхопила маси і провідну верству в богатьох краях. І розум і серце піддалися низьким і темним інстинктам. Людське життя зачинає бути щораз більше подібне до звіринного.

Причина цего страшного стану головно упадок віри в Бога. Коли Бога нема, то ясна річ, що не треба й ніякої релігії, бо релігія це шлях до Бога і звязок з Ним. А коли релігії не треба, то не треба й Церкви, Богом установленої релігійної інституції. А коли Церкви нема, то занепадає й віра. Бо хтож тоді буде віри вчити і в тій вірі виховувати й удержувати людей від колиски аж *до гробу? Коли віри нема, то нема й не може* бути ніякої моралі, бо правдива мораль випливає тільки з віри і без віри мораль неможлива. А де моралі нема, там є тільки звір, або й щось гірше: твір упавшого, злого духа. Як перед тисячами літ весь порядок на землі будовано на певности, що Бог є, на вірі в Бога, на побожности. Так і весь хаос, вся анархія нинішних часів має своє джерело в атеїзмі, в безбожности, в тій найстрашнішій людській думці, що Бога нема. То *безбожність* була причиною застрашаючої масакри в світовій війні і причиною революції. Атеїзм капіталістів дозволяв їм злочинно використовувати робучий народ, а безбожність збунтованих мас наказала їм безоглядну пімсту і руїну. Це безбожність викликала світову кризу. І безбожність причиною всякої непевности. Всьо непевне тому, що люди непевні. А люди непевні тому, бо Бога в них нема. А де Бога нема, там нема на чім спертися.

Отже коли безбожність причиною всього лиха, зла, горя, нужди і руїни, то щоб життя перемінити на ліпше, треба передовсім викорінити з людських душ ту найстрашнішу хоробу, яка лиш може бути: атеїзм.

Таку ціль має Католицька Акція, що хоче вирвати опутане шалом людство з рук Антихриста і переродити народи в дусі Христовім. А ми, наше Товариство читалень „Скали", будуємо фундамент, підготовляємо ґрунт для здійснення цеї найбільшої, найважнішої і найсвятішої справи.

До боротьби з найбільшим і вічним ворогом всего людства стало на зазив Апостольської Столиці духовенство католицької Церкви. Та його сили не вистарчаючі, бо ворог зорґанізованою масою міліонів безпощадно вдаряє зі всіх сторін. Всі добре знаємо, що діється в Большевії, в Мексику, в Еспанії тай навіть в Німеччині. Зачинаються знову грізні часи переслідування християнства, як у перших його віках. Та нинішне переслідування страшніше від першого, бо тепер вороги мають такі засоби нищення нашого життя і нашої душі, про які римським цезарам і не снилося. Нині є невичерпані капітали, величезна преса, маса тайних і явних орґанізацій, десятки тисяч агітаторів, цілі армії та непереглядні ряди надзвичайно здібних мозків на стороні ворога Бога і Церкви. А по друге тому, що в перших часах християнства горів в душах вірних непереможний огонь віри, що давав їм силу витерпіти навіть непонятні тортури, навіть мученичу смерть, а нині з цего вогню залишилася ледви дрібна, слабо жевріюча іскорка. Тому й Церква мусить всюди по цілім світі орґанізувати своїх вірних в ріжних товариствах для оборони найбільшого і найбільше загроженого скарбу: віри.

„Скала" се одна з таких орґанізацій, що мають помочи Церкві в боротьбі зі всіми ворожими силами, яких у нас є більше ніж думаємо. А чимже і як боротися з тим найбільшим ворогом нашим і не тільки нашим, але і вселюдським? Відповідаємо: боротися мусимо передовсім Словом. Бо слово світом керує. Хто пан слова, той пан людської душі а через людей опановує все. Всяка боротьба зачинається і ведеться наперед на полі думки і слова, заки перенесеться на поле военних зударів. Всяка побіда мусить бути наперед вирішена духово, і д е о л ь о ґ і ч н о. Сила слова се найбільша рушійна сила світа. Тому всі, що борються за якунебудь владу, стараються створити пропаґанду, пресу, книжку.

Так російську революцію вже перед десятиліттями теоретично приготовив за границею Ленін з товаришами, а доперва по війні кілька тисяч фанатичних агітаторів перенесло її в Росію. Таксамо й у Німеччині тепер пануючий національно-соціялістичний світопогляд приготовлявся довго наперед в головах його мислителів. Гітлер зібрав тільки певну часть готових думок, збудував з них нову цілість і своєю дуже суґґестивною силою потрафив цим світоглядом розпалити маси *німецького народу*, *пірвати* їх за собою і кинути в однім напрямі. Таксамо в Італії майстер слова Муссоліні вдунув в цілу націю нового духа, а саме староримського, й та маса з захопленням вже 20 літ іде за ним. Таксамо в Туреччині огненне слово Кемаля Паші зреформувало до непізнання ціле життя. Подібно діється і в Америці під впливом могутного слова, яким воює Русвелт за новий порядок у Злучених Державах.

Нинішний світ в руках визначних бесідників. Томуто й Католицька Акція, що має далеко більші і висші цілі, ніж всі инші, які знаємо, може бути здійснена щойно тоді, коли знайдуться горячі речники сеї ідеольоґії, огнем віри розпалені апостоли, що свій власний огонь перенесуть в душу і в серце міліонів. Хто хоче здобути людей, мусить сам особисто станути перед ними. *Люди мусять побачити його на свої власні очи,* мусять почути на свої власні уши щирих заступників і представників даної справи, бо інакше ніхто не ловірить. Коли живі люди переломлять фронт усяких можливих упереджень своїм живим словом, тоді лекше пошириться преса, брошура і книжка. Так а не інакше працювали колись ширителі радикалізму. Так а не інакше й до нині роблять комуністи. І таксамо ведуть агітацію представники націоналістичних ідей. І нам *католикам не лишається ніщо инше.*

Орґанізатори.

Тому Головний Виділ „Скали" створив орґанізаційний апарат і відповідно його вишколює та виховує, щоб пропаґанду нашого світогляду як найбільше поширити. В міру можливости принимано кандидатів на орґанізаторів в слідуючім порядку: від липня 1936 п. проф. Шкварок, учитель Олінкевич, пп. Ренер і Бодак. Від вересня 1936 р. мґр. Чагур. Від січня 1937 р. мґр Гриневич і мґр. Іванишин. Від лютого 1937 п. Сіятовський, б. суддя та пп. Король і Олесницький. (П. Олінкевич працює тепер на державній посаді, а мґр. Іванишин з причини підорваного здоровля дістав відпустку).

Домагання ставлені Виділом до кандидатів на орґанізаторів були слідуючі:

1) Скінчений 24 рік життя.
2) Щонайменше середношкільна освіта.
3) Бездоганна минувшина.
4) Кождий мав предложити свідоцтво моральности, виставлене Впр. Отцями Деканами або Кураторами, які кандидата особисто добре знали і могли взяти на себе повну відповідальність за те, що поручають людину не тільки теоретично обзнайомлену з ідеольоґією Католицької Акції, але й практично ревно виконуючу всі релігійно-етичні обовязки, словом людину інтеліґентну, характерну й вірно віддану нашій Церкві.
5) Укінчення 6-тижневої практики в канцелярії Централі.
6) Один успішно абсольвований пробний місяць праці в терені.

Вік наших орґанізаторів ріжний, від 26 до 50 років. Показалося, що велика ріжниця літ добре впливає на якість і скількість праці в терені. Бо кождий вік вносить з собою свої власні, лиш йому питомі прикмети, яких не має вік инший. Молодь вносить запал, відвагу, розмах, енергію. Поважніші літа ціхує розум, доцільність, очитання, полемічна виробленість. Старший вік знову має досвід, практику, орієнтацію, тактичний підхід до справи, систематичність, словом перевагу особистого авторитету. А це на наших людей по селах ділає дуже добре, коли вони бачать представників ріжних поколінь при роботі в нашім товаристві.

Назагал більший успіх мають люди старші, правдоподібно тому, що й переважаюча більшість наших членів це поважні господарі і господині. А *такі хоч і люблять молодь, то всеж-таки радше* послухають свойого ровесника. — Жадана бодай середношкільна освіта. Річ ясна, що чим та освіта вища, тим ліпше для нащої справи, для слухачів і для самого орґанізатора. У нас працюють переважно люди, що скінчили високі школи. Одні право, другі фільософію, треті техніку, або торговельні науки. Кілька має дещо теольоґічних студій. Є у нас люди з довголітною орґанізаційною практикою в ріжних товариствах.

І знову досвід учить, що така ріжноманітність освіти корисна для праці нашого товариства. Ті самі питання, освітлювані з ріжних сторін, набирають особливої живости. Ті самі незмінні, вічні правди католицької Церкви, доказувані зі становища ріжних наук, записуються наново в людську душу.

Бачучи покірну поставу наших інтеліґентів перед релігією, і наш простий нарід зачинає цілком інакше ніж досі дивитися на свій найбільший, найдорощий скарб, на віру, на Церкву й на

Бога. І зачинає розуміти, що направду вся його сила тільки в огнищі Христової науки і нігде інде. І це власне та найважніша новина впроваджена „Скалою” в життя нашого народу: Інтелігенція на службі Церкви. Досі наш нарід знав тільки два роди інтелігентів: ворогів Церкви або байдужих до Церкви. І се було найбільшим злочином нашої інтелігенції. Якби та інтелігенція була бодай своїм поведенням не давала злого прикладу народови! На жаль, було якраз навпаки. Бо то інтелігенція понесла страшну заразу атеїзму (безбожництва) в широкі маси, пірвала за собою молодь, захитала вірою жіноцтва. Те, що наша інтелігенція заразила безбожництвом народні маси, було великою зрадою супроти народа. Значній його части вирвано з грудей Божу іскру і тим зрабовано всьо: і праведний характер і здоровий розум і силу і пошану свого дорібку.

Коли слово тільки вчить, то приклад заохочує до наслідування. Коли в нас появиться досить практикуючих інтелігентів-католиків, то можемо спокійно глядіти в будучність.

Поїздки.

За останній рік, себто за час від 24. IV. 1936 до 7. V. 1937 р. відбули наші референти 561 поїздок, але не виголосили такої самої суми викладів, бо були ріжні перешкоди і труднощі. Часом сходини мусіли бути в останній хвилині відкликані. Часом треба було з людьми наперед поговорити, переконати їх, підготовити, і щойно за другим разом вони збиралися, щоб вислухати реферату. Але тільки мало поїздок відбулося без рефератів, бо скількість викладів за той час виносить 532. Крім цего взяли наші делеґати участь в 11 деканальних конференціях. Читалень „Скали” є тепер 289, в них є 14.280 членів.

Хоч наші організатори гарно працювали, ще не могли злюстровати всі деканати. Скількість поїздок кождого орґанізатора не сміє бути менша 10; але деякі більше рухливі одиниці осягали місячно і 25 поїздок. Очевидна річ, що се рекорд, який не може бути обовязуючою нормою. Що три місяці весь організаційний апарат здає звіт зі своєї діяльности перед Головним Виділом „Скали”. З дотеперішних звітів можна витягнути заключення, що пізнавання ґрунту, місцевих обставин і настроїв мусить ще якийсь час потревати. Коли „Скалі” вдасться зібрати всі потрібні матеріяли, тоді зможемо приступити до виготовлення пляну дальшої систематичної праці, вишколивши наперед наш орґанізаційний апарат відповідно до цеї мети. А покищо наше завдання заснувати парохіяльні читальні там, де їх ще нема, в істнуючих будити життя й зацікавити людей справами віри, моралі й Церкви доказуючи, що ті справи найбільш актуальні для нас в нинішних часах і вічно будуть актуальні. Цифри зібрані ґенеральним секретаром п. дром Голінатим говорять, чи і до якої міри наша ціль осягнена. Очевидно, заслуга тут наших орґанізаторів значна. Але далеко більша заслуга по стороні розумних і чесних людей по селах, які пізнавши вагу нашої доброї та великої справи не завагалися приложити рук до діла; однак найбільша заслуга по стороні Всеч. Духовенства, що взяло на себе почесний але й великий тягар обовязку та праці в читальнях „Скали” серед великих труднощів.

Теми рефератів.

Було їх пять категорій.

I. Про „Скалу”.

1) „Скала” як осередок релігійного і національного виховання.
2) Парохіяльні читальні а Католицька Акція.
3) Історія наших парох. читалень.
4) Потреба творення церковних орґанізацій.
5) Яка повинна бути праця в читальнях?
6) Ціль і завдання церковних орґанізацій.
7) Віднощення читалень „Скали” до инших українських установ і товариств.
8) Церковні брацтва, брацтва тверезости, парохіяльні читальні і товариства близькі Церкві.

II. Католицька Акція.

9) Суть і ціль Католицької Акції.
10) Як представляється Католицька Акція?
11) Що дає Католицька Акція одиниці, родині, суспільности і всему людству?
12) Чого вимагає К. А. від одиниці, родини, суспільности і людства?
13) Як виглядалоб життя, колиб здійснився плян К. А.?
14) Хто ворог Католицької Акції?

III. Церква.

15) Унія на наших землях.
16) Значіння Унії для нас.
17) Ширителі Унії на Україні.
18) Католицька Церква й культура Европи.
19) Церква як учителька наймогутніших народів Заходу.
20) Держави, де Церква паде.
21) Можливість Унії на сході, а будучність Украіни.
22) Що світ завдячує катол. Церкві?
23) Церква а національне обєднання.
24) Котрим народам помогла Церква збудувати державу.

IV. Справи моралі.

25) Злочинні ширителі темноти й зіпсуття.
26) Загрожене християнство.
27) Байдужість нашої інтелігенції до справ релігії.
28) Значіння віри у всіх ділянках життя.
29) До чого веде ліберальне виховання молоді?
30) Моральний занепад нашого села.
31) Релігійне відродження нації.
32) Сектанство а розвал єдности нашої.
33) Чи можлива мораль без релігії?
34) Чому народи падуть і як з упадку встають.
35) Що значить моральна побіда.
36) Люди науки все мали віру.
37) Секти причиною анархії.
38) Який наш перший обовязок?
39) Шлях від моралі до геройства.

V. Ріжні теми.

40) Найліпший син української нації: св. Священомученик Йосафат.
41) Робітниче питання в освітленню папських енциклік.
42) Історія Рідного Краю.
43) Могутність преси.
44) Що і як треба читати?
45) Друковане слово а людська душа.
46) Небезпека злої книжки.
47) Католицька преса культурних народів і наша.
48) Відродження життя з духа католицизму.
49) Душа модерної людини (виклад для інтеліґенції в Солотвині).
50) Причини й наслідки комунізму.
51) Історія комунізму від найдавніших часів.
52) Чому комунізм не вдержався.
53) Державні тоталізми та їх вплив на релігійність.
54) Що нам загрожує в найблищій будучности?
55) Блуканнна молоді.
56) В чиїх руках світ?
57) Безвихідність матеріялізму.
58) Що робити?
59) Єдиний вихід зі всього.

Стиль рефератів.

Згідно з директивами Головного Виділу й вимогами населення говорять наші орґанізатори як найбільше ясно, просто і зрозуміло. Вони не послуґуються чужими словами. Наводять приклади з життя та з історії нашої та чужої, часто вживають образових порівнань, щоб думка стояла мов жива перед очима слухачів. Нераз переповідають казки, звертають увагу на пословиці народні, або вірші наших поетів. Словом, роблять все можливе, щоб зацікавити присутних, памятаючи, що перша й найголовніша прикмета доброго викладу це його інтересність.

Такий реферат — на думку одного з наших найбільше досвідчених виділових — повинен тревати 20 хвилин, а вже найдовше пів години, бо потім увага слухачів ослаблюється. Керуючись цею досвідом оправданою радою, питаються наші орґанізатори по пів години своїх присутних слухачів, чи не булоб ліпше на кілька мінут перервати, або взагалі скінчити виклад. Та на диво — люди ще ні разу не заявилися за тим, щоб реферат конечно обмежити до пів години: все хочуть довше послухати. І виклад звичайно тягнеться годину, півтора і дві, а на обличчах присутних не тільки не видно ніякої втоми, ані знудження, але якраз навпаки видно оживлення. А потім зачинається дискусія.

Потреба дискусії.

Народ хоче перед кимось виговоритися. У нього душа повна, серце обтяжене, голова не може упорядкувати, ні навіть помістити всіх тих думок, які насуває нинішнє життя. Село хоче пожалуватися, висказати свої нарікання. Хоче щоб якась приязна, інтеліґентна душа зрозуміла його, порадила, вияснила й заступила. А нині наш нарід бачить на селі інтеліґента чим раз рідше. Село вже інтелігентів не продукує, про середні та вищі школи нема що й думати. Наше учительство майже в цілости перенесене на захід. Останні студенти, хоч як вони між народом потрібні, бачучи, що матеріяльно не зможуть удержатися, вимандрували до міст і там ведуть свою надзвичайно тяжку, майже трагічну боротьбу за кождий день. Найдорощий цвіт нашого народу жовкне й вяне. Понура се картина. Тому й не диво, що до тих рідких одиниць, які йдуть між нарід з добрим, повчаючим словом, горнеться душа простолюдина і засипує їх всім своїм тяжким змістом, десятками своїх думок, десятками запитів, десятками сумнівів. Душа народу кличе: Вислухайте нас, зрозумійте нас, порадьте нам, поможіть нам! Ми хочемо єдности. Хочемо моральности. Хочемо добробуту, хочемо освіти!

Думаю, що такий голос народу це справді голос Божий. Католицька Акція несе власне ту найвисшу єдність і найчистішу мораль і найправдивішу освіту. Вона якраз приносить те, за чим з низів з такою глибокою тугою витягає руки в ґрунті речі незіпсована ще душа нашого народа.

Труднощі та перешкоди.

Та що інше є поява нового інтеліґента в селі, а знову що інше заснування нового Товариства. Інтеліґента витає село з отвертими руками, до творення нової організації відноситься з застереженнями.

Великі та численні є труднощі та перешкоди для нашої „Скали” в терені. Вправді не богато про нас пишуть, але проти нас ведуть боротьбу завзяту й послідовну. Тому тяжко заснувати наші читальні і ще тяще вдержати в них розбуджене життя. Про се можуть найлучше сказати отці Куратори. Село, розчароване на ріжних організаціях, стратило взагалі віру, що може повстати нове товариство, яке вже не заведе його надій. Упередження до нас вщіпляють і скріпляють передовсім організації ворожо до нас наставлені та деякі круги інтеліґенції в повітовних містах, що творять настрої, які потім переносяться на довколичні села. Найбільші перешкоди роблять нам сектарі, дальше каменярі, котрі гостро виступають під кличем: „Лупаймо Скалу”, вкінці комуністи, що ведуть свою роботу скрито й тихо. Перешкодою бувають деколи й місцеві непорозуміння, часто на тлі матеріяльнім. Недостача власних домівок се також велика перешкода. Є ще инші труднощі і перешкоди. Та думаю, що кождий добре зорієнтований в нинішній ситуації вибачить, коли докладний розбір і оцінка всіх і всього, з чим мусимо боротися, не буде подана до прилюдного відома... Хто служив при війську та був на фронті, той знає добре, що значить докладна інформація про боєвого духа ворожої армії, про її команду і про жахливі технічні засоби: се відбивається на вірі і відвазі людей...

Праця Головного Виділу.

В ніякім повіті праця не легка, але в станиславівськім вона може найтяжша. Отож Головний Виділ „Скали” застановляючись над тим, яким способом змінити загальне наставлення до нас, рішився урядити деякі курси. Про се вже повідомляла „Нова Зоря”.

Наша молодь відчуває величезну потребу освіти, а доступ до шкіл в теперішних умовинах для неї незвичайно утруднений. Книжка й преса дають без сумніву богато, але школи не зможуть вони заступити, тим більше, що відповідних книжок на селі нема, а преса теж не занадто розповсюднена. Молодь хотілаб, щоб наше товариство створило щось в роді постійного Католицького Людового Університету.

Головний Виділ „Скали” заснував уже власне видавництво. Колеґія, що мала занятися цею справою, працювала ревно під проводом о. проф. В. Микитюка. Досі появилося кілька брошур. Їх розіслано до всіх наших парохій. Редакційна колеґія сходилася три, чотири і більше разів тижнево, студіювала надіслані рукописи і дискутувала над можливістю напечатання їх. Надісланих манускриптів було і є доволі богато. З огляду на строгість вимог, ставлених до авторів, мало приймається до друку, але є надія, що згодом письменники будуть давати праці, які осягнуть апробату.

Назагал можна сказати, що праці було дуже богато, а Президія Гол. Виділу „Скали” і деякі активніші члени Виділу, хоч як заобсорбовані своєю фаховою роботою, сходилися в канцелярії Виділу для полагоди біжучих справ звичайно чотири рази тижнево. Такі засідання тревали звичайно від год. 7 до 10 вечір і довше.

В цім рефераті подані тільки найзагальніші і найкоротші інформації про діяльність нашого Товариства. Звіти спеціяльні зі своєї діяльности в ріжних околицях подадуть поодинокі організатори. Всі ті звіти свідчать про одно: що „Скала” провадить живу католицьку працю.

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Українці викуповують доми..."

„Курер Варшавскі" у звязку з алярмами східньогалицької польської преси про „курченесен стану посідання" вислав до Сх. Галичини окремого кореспондента Б. С. Стефановского. В числі з 27 м. м. кореспондент ендецького щоденника в репортажі п. з. „Плугом по камінні" пише:

Питання постійного зменшування польського стану посідання торкається не тільки землі. Гін українського суспільства, кермованого послідовно в сторону закріплювання фортифікацій, якими є нерухомости, впадаючо в очі сильний на селі — не менший в місті. В кождому місті, де я був, завжди представлювано мені перш усього ту пекучу справу: — Українці викуповують доми! — І що дивне: Збіраючи вісти про актуальні справи Червенської Землі, поцікавився я ближче справою викупу домів, стверднв я, що велика більшість домів, яка перейшла в українські руки, це наріжняки! Я кинувся на статистику, ведену організаціями і на мое здивування (а щиро кажучи — і перестрах) показалося, що у Львові Українці викупили продовж останніх трьох літ — біля 400 домів. — Якщо булаб змога провірити всі акти купна-продажі цих нерухомостей, моглиб ми узагальнити ствердження, яке, як оперте лише на кількох трансакціях, що їх пізнав я ближче, подаю без коментарів!—Отже ціни, плачені за доми українськими організаціями, були значно вищі від цін ринкових. А хто продає нерухомости в чужі руки? Хто відважується ослаблювати наш національний маєток, скріплюючи тамті позиції? Не тільки одиниці, бо й інституції, часто — польські інституції! Може воно тільки „випадки" — як це гарно говориться — окремі випадки, але це дійсно „нещасливі випадки", слід подумати про недопускання до них. — В Тернополі теж просперує торговля домами; і в Станиславові й у Підгайцях, Калуші, Долині, Галичі... Українці купують, купують, купують... Звідкіля гроші на це? Чи українське суспільство аж таке богате, аж таке жертвенне? Не знаю — хто є тим сівачем гроша. Але — хто ним не бувби — „pecunia non olet" можна за них купувати доми.—А висновок: Українці приготовляються до війни, тому зокрема викуповують по містах наріжняки (ідеальне місце для скорострілів!), а джерело, з якого беруть на це гроші, невідоме. Такий висновок суггерує читачеві ендецький кореспондент. — Бандитизм пера? Безперечно. Та відповідальність за це треба розложити на п. Стефановского та його інформаторів на місцях. („Н. Ч." ч. 95).

Офензива компартії

„Газета Польска" принесла в 102 ч. передову статтю п. з. Весняна офензива компартії в Польщі. В тій статті подає зміст брошури п. з. „Комуністична партія Польщі. За спільну боротьбу робітників, хлопів і всіх людей праці". Брошура обговорює нову тактику комуністичної партії в Польщі. Має се бути концепція „національного комунізму". Тактичні вказівки КПП після „Газети Польскої" слідуючі: Польський комунізм має стати невидимим. Закидаючи зусилля дальшої розбудови власної партійної організації, задумує втискатися всюди, до кождого табору, до кождої партії, союзу, організації, стоваришення, цеху. Входити, проникати, маскуватися, здобувати собі довіря і провадити акцію в напрямі зміни лінії закордонної політики як також будови т. зв. людового фронту. Осередком — цитує дальше „Г. П." з тої брошури — такого фронту повинні бути в сучасних польських умовинах соціялістичні партії, Сторонництво Людове і ЗЗЗ („Звйонзкі Звйонзкуф Заводових"). В рядах того фронту можуть і повинні знайтися також численні маси приклонників санації й ендеції.

Цікава стаття в „Роботніку"

„Роботнік" в ч. 121 приніс передовицю такого змісту: „Дер Дайтше ін Полен", орган християнських Німців в Польщі, приніс сензаційні інформації, що у Вроцлаві створено централю гітлерівської пропаганди на Польщу. Призначено до того тамошний щоденник „Шлезіше Тагесцайтунг". Вести офензивну пропаганду з Берліна невигідно з огляду на дипльоматичні взаємини з Варшавою. Більшу свободу має провінціональна преса, бо на неї не звертають такої уваги. Досі робила се проти Польщі „Остдайтше Моргенпост" в Битомі, тепер постановлено в Берліні скріпити її роботу другим щоденником. Шефом централі німецької пропаганди на Польщу є молодий міністеріяльний радник Берідт, родом з Познанщини. Він стягнув до редакції „Шл. Тагесцтг" инших Німців з Польщі, пр. Візе з Бидгощі. Варшавським кореспондентом вроцлавського органу став Енш, також Німець з Познанщини, знаний уже зі сторінок „Каттовіцер Цтг". Орган „Дер Дайтше ін Полен" пише, що Бердит закинув сіти особливо на Горішний Шлеськ і що підпертя для тої сіті становить агенція „Дайтшер Пресседінст аус Полен", звязана з „Каттовіцер Цтг". На зовні всю ту пропаганду представляють як протибольшевицьку кампанію серед німецької меншости в Польщі, та нема сумніву, що се виразна пропаганда протипольська. Доказують се назвиска гакатистів з Познанщини, заосмотрених тепер у паспорти ІІІ Німеччини. А рівночасно все ще запевняється Поляків про приязнь (Пресс).

Ренесанс Людендорфа?

„Час" в ч. 107 приніс цікаву статтю п. з. „Ренесанс Людендорфа?" Навязуючи до порозумення канцлера Гітлера з Людендорфом, „Час" пише: ...„Отже коли для чинників політичних і військових Німеччини представляє ген. Людендорф якусь дійсну моральну вартість, то лежить вона не в теперішности, а в минувшині..." „Суттевим для оцінки його минувшини мусить бути передовсім період 2 останніх літ війни, коли він враз з Гінденбургом кермував всею німецькою армією, а в дійсности і всіми силами осередних держав. А тут по першім періоді консолідації і зміцнення, коли побіда над Ромунією, революція в Росії й ослаблення Франції отвирали перед Німеччиною нові вигляди, наступала одна похибка за другою. До найважніших належала віра в успішність війни підводними суднами, злегковаження Америки, якої сили остаточно вирішили війну, фальшиве переведення великої німецької офензиви у Франції в р. 1918, а коли та завела, горячкове тримання кождої пяди землі, щоб ратувати не стратегічні цілн, а дійсну владу в Німеччині, яку осягнула німецька начальна команда і спровадження тим остаточного погрому. Бо не революція приспішила програну Німеччини, а програна приспішила революцію в Німеччині і то з вини фатального поступування Людендорфа. Чи міг виграти війну, тяжко сказати; та міг уникнути погрому в тих розмірах, в яких його спровадив на Німеччину..." Отже, на думку „Часу" все те не поручає Людендорфа на пророка нової Німеччини. „З тої причини його ренесанс треба вважати більше ніж сумнівним, навіть при позорах далеко посунених в тім напрямі."

У Франції є вже таємні совіти

Зорганізовано також тайне комуністичне правительство.

Великий парижський щоденник „Матен" приніс ревеляції такого змісту: Під кличем „едности робітничих організацій" комуністична партія опанувала у Франції найважніші робітничі союзи. Особливо „Союз металевих робітників" цілковито в її руках. Комінтерн з Москви поручив тому союзови взяти провід акції в свої руки і в цілій Франції потворити „сталі фабричні комітети", інакше кажучи — „совіти"... Агент ІІІ Інтернаціоналу Датнов, представник його на Францію, одержав наказ з Москви, усунути з управи союза тих її членів, що не годяться з тактикою страйків й окупования фабрик. Ряд їх розпочинають Леон Жуго, Белен, Фруадваль і инші. В разі якби комуністам не вдалося осягнути злиття з соціялдемократами, або якби наступило розвязання комуністичної партії — Комінтерн приповучив оснувати нелегальну комуністичну організацію. Гроші на те має доставляти Тростель, генеральний секретар Червоної Допомоги в Ціріху (Західного Відділу ІІІ Інтернаціоналу). Виконуючий комітет нелегального комуністичного руху у Франції становлять: Дутнов як предсідатель „сталих фабричних комітетів", його секретар М. Смірнов, організатор роб. союзів в СССР, і Петровський як представник Комінтерну. — Рівночасно „Еко де Парі" звідомляє про велике роззухвалення лівих у Франції. І так нпр. в м. Ліль 1 травня соціялісти виволікли з каварні на вулицю предсідателя союзу готелярів, привязали його до ліхтарні і прилюдно били — без ніякої причини! Поліція довший час байдужно приглядалася тому дивному проявови...

Чи Англія аж так упала?

Зїдливий голос вшехпольського публіциста.

Знаний вшехпольський публіцист Адольф Новачиньский знов пише статті у „Варшавскім Дзенніку Народовим". В ч. 99 помістив статтю п. з. „Мане, текел, уфарзім". Зміст: Польські кореспонденти, що сидять в Лондоні, хвалять Англію й Англійців в польських газетах до нестями... Тимчасом на стінах мармарової палати Валтазара вже видно блискучі слова: „Мане, текел, уфарзім". В Англії вже все тріщить, тріскає і ломиться. В Індії на місце старого Гандія настав як провідник молодий, зухвалий Негріж. Ще якийсь час удається юдити брамінів на ісламітів, але вже не довго. Вже востанне магараджі поїдуть на архикоронацію. Над Перським заливом Араби не хочуть вже платити податків, треба було бомбами знищити там все до ґрунту. В Сомалі за образу англійських офіцирів вирізано 150 начальників. І кинено 10 тон бомб. В Судані бунт хліборобів — і знов різня. В Палестині не хочуть їх слухати ні Жиди, ні Араби. Словом все розлазиться. Елегантик Іден робить що може, аби — приспішити розклад Англії. А любий Едвард також робив, що міг, щоб завдати майже смертельний удар повазі династії. З полудневої Валії виемігрувало з нужди 313.000 людей (пята часть!), а 200 км. їдеться там кладовищем б. копалень і вигаслих коминів, де все в руїні. Валійці підпалили військове летнище. В Гайд-парку кричать: „Проч з Англією! Проч з гикавим (королем)!" Гокслей радить зараз віддати Індію. Студенти в Оксфорді домагаються зміни династії (хочуть баварської на престолі). А та Ірляндія!... А до англ. війська ніхто не хоче йти. А притім божевільно щується на Італію, а хвіст („львиний...") — під себе... Цілий ряд „ґіґантично здібних" серів, льордів, баронетів і літератів ячить, що треба зброїтися! Міліярди на зброєння! А тимчасом „пани світа" не хочуть женитися і мати дітей. 16.500.000 бездітних подруж! І міліони злих, скажених, зварйованих „старих панянок"... На се вже не поможе ні коронація, ні перегляд фльоти, ні Черчіль, ні Сесил, ні магараджі. Упадок числа уродин страшний і невлічимий. Вилюднення у всіх верствах і графствах, на цілій лінії. То склероза нації. Англія вимирає. І коли джентельмен з Островів фарисейських раз поховзнеться... на скірці з помаранчі, то вже трудно буде встати і кости позбирати. І богато буде таких, що тим зажурять ся, — але таксамо богато є таких, що з пільгою читають бюлетини про агонію найвеличнішого вампіра людства.

Подібно зїдливий голос не часто можна зустріти. Коли вшехпольські редакції пускають таке писаннячко про Англію, то щож доперва говорити про нас бідних...

Лойд Джордж про монархію

Лойд Джордж, б. преміер Великої Британії в часі світової війни, оповістив в „Журналі" цікаву статтю про англійську монархію. В ній пише: Коли я ще ходив до школи, то шкільні книжки вичисляли 8 могутних монархій: Росію, Францію, Прусію, Італію, Австрію, Англію, Еспанію й Туреччину. З них сегодня істнують тільки дві: Англія й Італія. Англійська монархія пережила инші головно тому, що вона свого рода „догма віри": ті, що її признають, повинуються їй не зі страху, а з глибокого внутрішнього переконання, що монархія конечна. Сильний удар завдано англійській монархії з несподіваного місця: з Букінгемської палати. Обставини, серед яких Едвард VIII зрікся корони, потрясли на якийсь час почуттям глибокої пошани, яку Англійці мають до короля. Се далося відчути особливо сильно в домініях. Нема сумніву, що се потрясення ще довго дасться відчувати. Чи монархія відзискає свій гіпнотичний вплив на нарід, се в значній мірі буде залежати від нового короля.

Еспанська заковика

Ідею англійського державного мужа Черчила, щоб помирити білих з червоними в Еспанії, живо дискутує европейська преса. Найцікавіше пише про се „Пті Журналь": Він пригадує, як в 1919 р. Лойд Джордж хотів погодити большевиків з білими рос. генералами і як нічо з того не вийшло. Чи варт пробувати тепер нової невдачі? Та спроба може бути навіть шкідлива, бо великі держави, шукаючи способів посередництва, можуть ще посваритися й між собою... До того додає „Ордр": Предложення, щоб погодитися, можуть відкинути обидві сторони. Та ще гірше булоб, якби те предложення відкинула одна сторона, нпр. Бургос. Бо тоді випадалоб послідовно йти війною проти повстанців. Та що на те сказалиб Берлін і Рим?

Закрили католицький орган

Німецькі власти закрили в Берліні орган католицької епископської курії „Католішес Кірхенблят". Той орган був присвячений тільки релігійним справам. Він лиш умірковано полемізував з політикою правлячих кругів.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

НОВІ ШКОЛИ

Гімназії та ліцеї і наша дійсність.

Про реформовані гімназії.

Богато місця присвячує тепер щоденна преса справі реформи середнього шкільництва а головно справі майбутніх ліцеїв. Не дивниця. Власне надійшла хвиля, коли богато молоді кінчить — як перший випуск — 4 клясу (найвищу) зреформованої гімназії та стає на розпутті з першим поважним питанням у житті: що далі робити? Перед нею на овиді або дальша наука у таємничих, ще невиданих, ріжних ліцеях, або безпосередна практична заправа до життя.

Сподіюся, що не заберу безпотрібно пару хвиль шан. читачам „Нової Зорі”, щоби їх запізнати бодай з основними заложеннями тої реформи та звернути їх увагу на справи, що вимагалиби ширшого заінтересування, а може при цій нагоді викличу у неодного батька— матері або може й молоденького абсольвента (-ки) рефлєксії та поможу найти відповідь на питання, що для них тепер таке актуальне.

Закон про устрій шкільництва у 1932 р. розчленовує — як відомо — давну 8 клясову гімназію на части: І і ІІ кл. давної гімназії скасовано згл. прилучено до вселюдної школи, з давної ІІІ, IV, V і VI кл. (коли брати чергу кляс і вік дітей) утворено нинішну чотироклясову гімназію, а на місце давньої VII і VIII кляси творять тепер ріжного типу ліцеї. Отже основна ріжниця в орґанізації середної школи полягає передівсім на тім, що з давніх 8 кляс остало як середна школа 6 кляс розбитих на дві від себе дидактично незалежні, окремі одиниці: 4 клясову гімназію і 2 клясовий загальноосвітний ліцей ріжних напрямків, до якого можна дістатися по одержанню свідоцтва укінчення чотироклясової гімназії і по вступнім іспиті (крім того свідоцтва) до ліцею. Свідоцтво таке виставляють державні гімназії або приватні з правами державних для своїх учнів, а для учнів гімназій без прав і для екстерністів окремі іспитові комісії по переведенні іспиту (т. зв. „мала матура”). Від вступного іспиту до ліцею може бути кандидат зовсім звільнений.

Щодо програми навчання то тут зайшла така зміна, що коли 8 клясова гімназія творила одну дидактичну цілість, зложену незамітно в деяких предметах з вищого і нищого курсу (нпр. природа, фізика, історія й ин.), то нинішна 4-літня гімназія творить для себе одну завершену цілість посереднього між тамтими рівня. Укінчення 4 клясової гімназії дає абсольвентам в теорії і деякі життєві можливости як: заняття деяких місць у скарбовости, адміністрації, зелізниці, почті, самоуправах — очевидно по відповідних курсах (або ліцеях). Загальноосвітний ліцей лишається лишень як підготовна стадія до студій у високих школах, згл. для тої молоді, що в деяких напрямах бажалаб поширити набуті в гімназії відомости для самого поширення горизонту, або скажім для самої цікавости. Якоїсь практичної користи чи виглядів не дає. З гімназією ліцей програмово не вяжеться в противенстві до давної VII і VIII кл., яка була дальшим тягом науки VI кл. і попередних і з ними була орґанічно злучена; він творить (бодай на разі) окрему одиницю зі своєю педаґоґічною радою.

Варт булоби приглянутися бодай поверховно світлам і тіням так зреформованої школи. Отже добра сторона нової гімназії передівсім те, що зредуковано час тревання науки і через те стала вона більш доступною і популярною, що додатно вплинуло і на її фреквенцію. Далі позитивним добутком уважаю також це, що всі нові загальноосвітні гімназії — за дуже нечисленними виїмками — одного типу, отже і перенесення ученика з одної до другої через те улекшене, а що найважніше батько не мусить вже в 10 році життя дитини рішати про неї, чи дати її до гімназії гуманістичної, клясичної, математично-природничої і т. д., як це було дотепер — отже у віці, в якім ще ні він, ні учитель ні ніякий психольоґ нічого конкретного не скаже про здібности, нахили і замилування дитини — хіба в зовсім виїмкових випадках. Це рішення можуть собі родичі і діти відложити аж до 17 року життя т. є. по укінченні гімназії, коли вони і родичі й учителі а найважніше і діти самі зможуть шось сказати про себе і свої уподобання. Дальша додатна сторінка реформи власне ця обставина, що нові гімназії становлять для себе завершену цілість і що ученик не мусить ходити ще два роки до загальноосвітної школи, щоби закінчити свої студії — нераз трудними чисто теоретичними річами, з якими відтак в житті ніколи не стрінеться. Це залишається тим адептам, яких ці речі манять, при чому мають можливість вибору студій. — Лишаю тут на боці сам уклад матеріялу і методу навчання деяких предметів, які подекуди лишають богато до бажання. Треба однак сподіватися, що шкільне життя і його практика скоригують ці недомагання так, що і під тим оглядом щезнуть разячі нині недостачі.

Та має нова гімназія і свої тіни. Чи не найтемніша з них буде позбавлення її давної І і ІІ кл. і неначе влучення їх до 5 і 6 кл. вселюдної школи. Наслідок того такий, що нинішна І кл. гімназії далеко не дорівнує рівнем умового розвитку і запасом добутих відомостей давній ІІІ кл. гімназійній, а нинішня IV кл. давній VI кл. Через те мимо того, що в нинішніх 4 клясах накопичено дуже богато матеріялу, учителя й ученика переладовано працею, якої темпо часто заворотно скоре (чужі мови) — а всеж таки мимо всего чи не кождий, що має з молодю до діла, стверджує, що обнизився рівень її інтеліґенції в цім віці в порівнанні з анальоґічним давним. Инші меше важні а бодай не такі ударяючі хиби залишу на боці.

На окрему і докладну увагу заслуґує ще одна новість у зреформованих середніх школах, а саме переорґанізування дотеперішних ріжних промислових, торговельних і т. п. шкіл у фахові

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи
- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ 2)

Василіянські монастирі

у львівській архиепархії.

Краснопущанські отці Василіяни вели в своїому часі научне заведення. З літопису добромильського монастиря під 19 листопада 1771 довідуємося, що 1771/72 шк. р. був у Краснопущі курс реторики для василіянських клириків, що виїхали туди з Добромиля; такий курс був також наступного шкільного року (1772/73), як про се свідчить нам Літопис лаврівського монастиря під 19 серпня 1772, згадуючи про вчителя вимови в Краснопущі о. Лаврента Чижевича ЧСВВ. Коли 1810 р. скасували власти у львівському університеті українські виклади фільософії й богословія, Василіяни створили в Краснопущі для своїх клириків богословські курси й вели їх до 1814 р. — Документи для історії монастиря в Краснопущі зберігаються в самій Краснопущі й в ЦВА (= Центральному Василіянському Архіві) у Львові. Тут між ін. находяться грамоти Собеських і инших фондаторів, мапи й пляни земельних посілостей краснопущанського монастиря, що їх виконав ґеометр воєвідства Руського й Подільського Станислав Микошевський за ігумена о. Ґ. Буйницького й королевича Якова Людовика Собеського в 1730-их рр., далі два Помяники краснопущанського монастиря з 1685 і 1725 р., Літопис монастиря від 1664 до 1900 р. і инші акти. Згадати треба, що початками краснопущанського монастиря та історією його взагалі цікавилися свої й чужі дослідники, як автор рукопису Rys historyczny o początkach klasztorów Bazyliańskich в Бібліотеці Оссолінських (1087/III), далі Заморський, Яворський, Коссак, Петрушевич, Татомір, Барвінський, Фрідріх, Фінкель, Чернецький, Ґавронський, Скрутень, Щурат, Назарук і ін., призначаючи на це нераз доволі багато місця. Одинокий мабуть Słownik Geograficzny (IV. Warszawa 1883. 638), що про Краснопущу (село й монастир) подав не повних сім маленьких рядків. — Сьогодні краснопущанські Василіяни ведуть парохію — Краснопущу й дочірне село Пліхів. Великий відпуст відбувається на св. Івана Хрестителя (7 липня).

2) К р и в е. Про монастир у Кривому згадує василіянський документ Rewizya Ihumenów з 4 червня 1724 р.

3) Л а п ш и н. Монах із тамошнього монастиря о. Іван був на Василіянському Соборі в Уневі 1711 р. Під 1724 р. згадується лапшинський чернець о. Пахомій Губицький.

4) Л і с н и к и. Тамошній монастир був між селом Лісники й містом Бережани. Тому називають його Монастир Бережанський або Монастирок коло Бережан. Лісницький монах о. Гедеон був на Унівському Соборі 1711 р. В 1724 р. згадується о. Осип Перебігайло. Того року проживали в лісницькому монастирі ще 4 монахи. Пізніше сей монастир приналежав до монастиря в Краснопущі. В Лісниках полишилася церква з 17 — 18 ст.

5) М о н а с т и р с ь к и й П о т і к, притока Золотої Липи, пливе через Вільхівець і Рибники. Назва свідчить, що там істнував монастир.

А. Андрохович, Львівське „Studium Ruthenum", „Записки НТШ". CL 65—66; М. Голубець, Українське малярство... Львів, 1920. 68—69; Цей сам, Начерк історії українського мистецтва. І. Львів 1922. 216—217; Br. G.(ustanowicz), Monasterski potok. Słownik Geograficzny. VI 89; L. Dz[iedzicki], Leśniki. Тамки, V 164; Br. Zamorski, Kronika pomorzańska. Lwów, 1867. 71—72, М. Н. Коссакъ, Шематизмъ ЧСВВ. Львовъ 1867. 11, 145, 147, 158; І. Крипякевич, Середньовічні монастирі в Галичині. „Записки ЧСВВ". II 73; Р. Лукань ЧСВВ, Василіянські школи. „Записки ЧСВВ". V 2 і окремо: Ц. к. Окружна Головна Школа в Лаврові. Львів 1936. 2; В. Молодятинський, Як з Бережан до кадри... „Новий Час". XIV. Л. 1936. Ч. 207, див. ще „Мета". V. Л. 1937. Ч. 37; Монастырь ОО. Василіянъ въ Краснопущи. „Книжочка Миссійна". Тернополь 1894. Ч. 2, ст. 12—15; Монастир ОО. Василіян в Краснопущі. „Правда". XXII. Львів 1897. 250—253; О. Назарук. В Краснопущі. „Нова Зоря". X. Л. 1935. Ч. 1, 3; А. Петрушевичъ, Сводная Лѣтопись. Л. 1874. 145, 581; Цей сам, Дополненія... 1600—1700. Л. 1891. 433; Й. Скрутень ЧСВВ, Монастир св. Івана Предтечі в Краснопущі. „Календар Місіонаря на 1923 р." Жовква 1922. 114—116; Цей сам, До історії о. Йосифа Скотинського ЧСВВ. „Записки ЧСВВ". II 174—176; L. Finkel, Sprawozdanie z wycieczki konserwatorskiej. „Teka Konserwatorska". II. Lwów 1900. 87—91; I. Krasnopuszcza; A. Friedrich T. J., Monaster OO. Bazylianów w Krasnopuszczy. „Intencya Miesięczna czyli Posłaniec Apostolstwa Serca Jezusowego". Kraków 1893. 238—243; J. Czernecki, Brzeżany. Lwów 1905. 84—91; В. Щурат, Краснопущанська легенда. „Записки ЧСВВ". II 160—165; І. Яворскій ЧСВВ., Шематизмъ ЧСВВ. Л. 1859. 10—11.

(Далі буде).

ґімназії („Ґімназія заводове"), що мають за ціль підготовляти молодь до даного звання (воно звичайно міститься в назві ґімназій нпр. Столярська Ґімназія), а попри це дати й мінімум загальної освіти. Кромі цього орґанізується богато нових того рода ґімназій. З них найбільше запроєктовано або вже й утворено державних і приватних ґімназій купецьких (Борислав, Броди, Дрогобич, Ярослав, Коломия, Львів (кілька), Перемишль, Сянік, Самбір, Сокаль, Станиславів, Стрий, Тернопіль, Золочів), а далі ґімназії механічні, електричні, столярські, кравецькі і ин. Між ними всіми подибуємо дві українські приватні ґімназії, а саме: Жіноча Кравецька Ґімназія СС. Василіянок у Львові і Купецька Ґімназія Р. Ш. у Львові. Всі ці школи або щойно повстали або повстають і тому не мають переважно ще своєї марки і традиції, виробленого довіря до якости і хісна вислідів своєї праці і тому богато родичів держиться щодо них з деякою резервою і радше горнуться до ґімназій загальноосвітних. Нема одначе сумніву, що при відповіднім поставленні фахових ґімназій, а головно при обсаді їх направду добрими фахівцями прийде час, що вони матимуть більшу притягаючу силу.

Належалоб іще додати, чому ті давні промислові школи (столярські, ткацькі, торговельні) переорґанізовано і названо також ґімназіями. Отже переорґанізовано тому, щоб і з них уможливити спосібнішим одиницям дальшу науку в ліцеях, евентуально і в високих школах по відповіднім доповненні, а названо формально ґімназіями в тій ціли, щоб через те неначе піднести ґідність ремісничого і купецького стану, бо по укінченні фахової ґімназії будуть се люди також з середньою освітою — отже культурно і товариско рівновартні з иншими абсольвентами середніх шкіл.

Надбудовою ґімназій є ліцеї. Є їх назагал три роди: загальноосвітні 2-літні (ґуманістичні, клясичні, математично-фізичні і природничо-ґеоґрафічні — або комбінації двох з них з біфуркованими *) відділами), педаґоґічні — 3-літні і фахові 2 і 3-літні.

З ліцеїв з українською мовою навчання стрічаємо у виказі лишень ліцеї загальноосвітні, а іменно: у Львові (при головнім заведенні) ґуманістичний і математично-фізичний з природничим (тут буде біфуркація); Львів (філія) клясичний; Перемишль ґуманістично-клясичний,
Коломия „ „
Станиславів „ „
Стрий (укр. від.) „ „
і Бережани (укр. від.) „ „

Дир. Ґ. З.

*) Значить: діленими, себто деякі лекції має ціла кляса спільно, а на деякі ділиться на відділи, нпр. часть учеників іде на лекції природи, а часть нпр. на чужі мови.

Мов казка з тисячі й одної ночі

Анґлійська преса приносить щораз більше вістей про те, як виглядатиме торжество коронації нового анґлійського короля. Отже в Вестмінстерській церкві уставлять 7.700 крісел покритих синим велюром для найдостойніших гостей зі всіх країв земної кулі. А на самій середині церкви розложать матово золотистий диван і вся святиня внутрі буде покрита великанськими золотими занавісами. Заки зявиться в ній король, переїде він 27 миль улицями Лондону поміж трибуни покриті кольоровими матеріями: синою і червоною, білою і золотою. А ввесь Лондон буде потопати в морі цвітів, красок і світел, буде звеніти від гомону дзвонів, від вистрілів гармат і одушевлених радісних окликів великанських мас народа. За містом стануть величезні намети для військ з екзотичних країв. Все те — одна великанська пропаґанда анґлійської величі, яка в одну мить розлетіласяб, якби не стало монарха. Мимохіть стає перед нами питання: А як виглядали торжества обняття влади наших давних монархів?

БОРОТЬБА З КАТОЛИКАМИ В НІМЕЧЧИНІ

Обвинувачують 1000 католицьких священиків.

Націонал-соціялістична преса в Німеччині веде остру кампанію проти катол. Церкви. Пресові орґани просто в жахливий спосіб опоганюють особливо монастирі й монаший стан і катол. Церкву. Заголовки над „інформаціями" і статтями дають такі, що соромно їх перекладати. До якої міри дійшла тровля проти катол. Церкви, видно з того, що обвинувачують коло 1000 катол. священиків у 400 процесах рівночасно і заповідають, що радієм передаватимуть хід тих процесів. Пишуть, що роблять се в тій ціли, щоб приневолити катол. Церкву, понехати „похід ненависти" проти німецької держави...

Спомини Дра Н. Ґірняка.

Довідуємося, що Др Никифор Ґірняк, б. командант коша Українських Січових Стрільців (УСС), вже приготовляє до друку воєнні документи УСС, а саме: а) урядові акти, б) листування з ріжними особами й установами — і все те заосмотрює в свої коментарі. По скінченні тої праці має др Ґірняк взятися до писання особистих споминів, зложених з чотирох частей. І. Роки великої війни 1914—1918 аж до розпаду Австрії. II. Від 1918 до липня 1919 то є до переходу УГА за Збруч. III. Від серпня до грудня 1919 р., час його служби у військовім міністерстві УНР. IV. Роки 1920—1921 себто часи співділання УГА з большевиками аж до повороту автора з В. України. — Знаючи велику солідність і докладність дра Н. Ґірняка і знаючи, що він зберіг велику скількість актів та ориґінальних листів з часів, які має описати, можемо сміло сказати, що спомини б. коменданта коша УСС належатимуть до найпевніших і найцікавіших жерел історії українського народу в часах великої війни та змаганнн за свою державність. Бажаємо ВП. Авторови як найлучших умов до виконання тої праці.

ОЗН і правительство.

АБЦ звідомляє: Перед виїздом мін. Бека до Букарешту відбулася конференція при участи преміера Складковского, мін. Бека і шефа штабу ОЗН полк. Ковалевского. На тій конференції премієр Складковский заявив, що до грудня с. р. не буде персональних змін в кабінеті, хіба тільки на становисках підсекретарів можуть бути деякі пересунення. На конференції застановлялися також над формами співпраці правительства з ОЗН. Устійнено, що поодинокі міністерства мають засягати опінії властей ОЗН у справах важніших законопроєктів, що мають політично-суспільний характер. („Слово" ч. 112).

Французька преса про Польщу.

Л. Бурдес пише в „Пті Парізієн", що поширення військових договорів Польщі з Ромунією на зах. границі Польщі загрожувалоб інтересам ЧСР і Франції. Пертінакс в „Еко де Парі" й Ґ. Табуї в „Евр'і" кажуть доволі виразно, що коли Польща продовжувалаб політику, яку видно з розмов мін. Бека в Букарешті, тоді Франція пересталаб фінансувати польські зброєння.

Новий карний кодекс в Чехословаччині.

Оповіщений тепер новий карний кодекс чехословацької республики має слідуючий припис щодо „публичного зневажування і підбурювання проти національностей": „Строгим арештом від одного місяця до одного року буде караний той, хто публично підбурює до актів насильства або ворожих виступів проти поодиноких ґруп з огляду на їх національність, мову, расу, релїґію чи безвіроісповідність або з огляду на те, що вони складаються зі сторонників демократично-республиканського правного порядку чехословацької республики. Замкненням у вязниці на час від 8 днів до 6 місяців буде караний, хто друком або письмом призначеним до поширення, на зібранні або на збіговиску, зневажає національну меншину або її мову так, що той учинок збуджує публичне згіршення або може загрозити публичному спокоєви республики, зглядно пошкодити міжнародним взаєминам республики."

Договір про ненапад на Спокійнім Океані?

Японський часопис „Нічі-Нічі" пише, що міністр заграничних справ Японії Сато висловив бажання заключити зі Злученими Державами Півн. Америки договір про ненапад на Спокійнім Океані в цілн припинення морських зброєнь та евентуального роззброєння. Вступним услівям заключення такого договору мусить бути, на думку мін. Сато, навязання нормальних взаємин між Китаєм і Японією. Мін. Сато застановляється також над можливістю заключення того нового договору про ненапад у формі порозуміння, до якого приступилаб також Велика Британія. Чи будуть які успіхи з того, трудно сказати.

Червоні самі підпалили святе місто Басків.

Французькі часописи „Фіґаро", „Ле Жур", „Журналь" і инші вислали спеціяльних знавців до знищеного недавно святого міста Басків, Ґверніци. Знавці оглянули руїни міста й оповістили, що не знайшли ні одного сліду мнимого бомбардування того міста, а зате знайшли численні сліди обливання домів бензиною, яку потому підпалено. Знайшли також вирви від мін, якими червоні висаджували вулиці в місті, коли втікали перед повстанцями. А світови червоні оповістили, що то повстанці збомбардували „без милосердя" святе місто Басків...

Вшехполяки про відобрання прав Жидам.

В неділю 25 квітня с. р. у Варшаві відбулася цілоденна нарада Головної Ради Народового Сторонництва (вшехполяків). В резолюціях присвячених жидівській проблемі сказано, що Жиди орґанізують сильну комуністичну аґітацію і що то головно з Жидів походять комуністичні аґітатори. Щоб усунути всякі небезпеки, що загрожують Польщі, треба передовсім усунути від впливів на правління чужі елєменти а передовсім позбавити Жидів політичних прав в державі, як також усунути у внутрішній політиці всі урядження, що дають Жидам перевагу над польським населенням. („Глос Народу", ч. 114).

Як крук здобув рекорд лету.

Орнітольоґи були дотепер переконані, що рекорд далеких летів належиться ластівці. Недавно французька орнітольоґічна стація в м. Ляндеро одержала повідомлення, що в недалекій околиці знайдено мертвого крука з обручкою на нозі. Обручка мала надпис орнітольоґічної стації в Москві. Отже крук перелетів 2765 км., бо таке віддалення м. Ляндеро від Москви. Птах рекордист переплатив свій рекорд життям. Його випхали і переховують як рідкий оказ.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Небувала в нас книжка

Олександер Мох. **Покажчик змісту „Нової Зорі”. Річники І—IX.** Львів Р. Б. 1937. Накладом „Нової Зорі”. Сторін 159 + 1 нпг., формат 12.5×17.5 цм. Ціна 4 зл., з порученою пересилкою 4.60 зл. Зміст: І. Релігія, Церква, духовенство. II. Культура, освіта, виховання. III. Життя української нації. IV. Політика. V. Сучасні суспільні, політичні й державницькі напрями. VI. Преса. VII. Бібліографія, книгознавство, музейництво. VIII. Наука. IX. Спомини, подорожі, життєписи. X. Історія й теорія літератури, літературна критика, літературне життя. XI. Красне письменство. XII. Мистецтва. XIII. Право й соціольогія. XIV. Господарство. XV. Медицина, гігієна, рух за тверезість. XVI. Військові справи. XVII. Спорт і фізичне виховання. XVIII. Молодь і студентські справи. XIX. Жіноче питання. XX. Всякі звіти. XXI. Ювилеї, роковини, обходи. XXII. Полеміка. XXIII. Некрольоги. XXIV. Різне. XXV. Спис ілюстрацій.

Вже з сего перечислення головних наголовків змісту покажчика видно ріжнородність того змісту і велику працю, яку автор мусів вложити в те, щоб зміст 9-ох річників газети уложити в якісь рами та упорядкувати після певних засад. Та само перечислення головних відділів змісту ще не дає поняття про його ріжноманітність, бо під переважною скількістю головних наголовків є ще цілі ряди піднаголовків, яких ми вище не навели. Тут для прикладу наведемо піднаголовки III-го розділу п. з. Життя української нації: 1) Загальні й мішані теми. 2) Наші завдання, промахи, лік на них і под. 3) Польща і ми. 4) Большевики і ми. 5) Москвофільство, Лемківщина. 6) Село. 7) Місто. 8) Українці під Польщею. 9) Вісти й дописи. 10) Українці в СССР. 11) Українці в Чехословаччині. 12) Українці в Румунії. 13) Українці на еміграції в ріжних країнах Европи. 14) Австрія. 15) Німеччина. 16) Югославія. 17) Українці на Далекім Сході. 18) Українці в Північній Америці. 19) Зединені Держави Півн. Америки. 20) Канада. 21) Українці в Південній Америці. — А піднаголовки коротшого XII-го розділу п. н. „Мистецтва” виглядають так: 1) Архітектура. 2) Малярство. 3) Різьба. 4) Народна творчість. 5) Спів і музика. 6) Драма й театр. 7) Фотографія й кіно.

Кождому ясно, що подати зміст навіть одного річника по такому докладному пляну вимагає великої уваги. А щож доперва говорити про подання змісту 9 річників газети! Отже не дивота, що праця над тим покажчиком тривала довго, а друк його навіть пару літ. Притім відбувся в справі покажчика цілий ряд засідань редакційної колегії „Н. Зорі” і перед уложенням пляну того покажчика і в часі його випрацьовування і вже по виготовленні його в часі печатання.

Та мимо всіх старань автора покажчика і редакції та співробітників „Н. Зорі”, покажчик розуміється не міг вийти ідеально добрий. Вже тому, що се перша того рода праця в нас Українців взагалі. Бодай нам невідомо, чи був уже коли в нашій мові напечатаний покажчик змісту газети (про журнали не говоримо). Робити покажчик змісту газети особливо трудно тому, що в газеті є маса дрібниць. А не раз мала розміром дрібниця важніша від великої статті: отже лише справді начитаному чоловікові, який має велику вправу в читанні, вільно дати таку працю. Та й він ще наробить помилок! І не встереже перед помилками навіть уважна контроля кількох людей, бо помилки видно звичайно щойно тоді, коли вже книжка напечатана. Маю на думці не помилки друкарські (се звичайно дрібниці), тільки передовсім помилки в укладі, значить у пляні і в розміщенні матеріялу в поодиноких розділах і в підвідділах та взагалі в виконанні цілої праці.

Річ ясна, що пишемо про сей покажчик не для критики, бо що в нім невластиве, се ми всі в редакції співзавинили або не доглянули, між ними й автор сих стрічок: бо автор покажчика радився всіх нас, як робити. Отже, коли щось в покажчику недобре, то за те всі співвідвічальні. Та мимо всего треба звернути увагу бодай на дещо з того, що запримічуємо по напечатанні покажчика.

Головний закид, який можна зробити сему покажчикові, висказав дотепно таки один з членів редакції „Н. Зорі”. Він прийшов до редактора і сказав: „Ну, покажчик вже маємо, а тепер ще кажіть виготовити покажчик до того покажчика, то все буде добре”. В тім дотепі є дещо правди, бо покажчик не конче переглядний в самім тексті. Одначе на оправдання якраз такого укладу треба навести отсі аргументи: І. Друк мусів бути петіт (дрібний), бо інакше покажчик бувби значно більший. II. Текст мусів бути печатаний по можности без відступів (аліній), „пер екстензо”, щоб заощадити місця й паперу. Без того книжка булаб далеко більша і тим самим коштовніша. III. Брак переглядности в тексті в значній мірі заступає богато розділів і підтитулів.

Другий закид, який можна зробити тому покажчикови, відноситься до вміщення матеріялу в тім розділі, а не в іншім. І так напр. в розділі „Релігія, Церква, духовенство”, в підрозділі того розділу, що має наголовок: „Сучасне релігійно-церковне життя”, в рубриці того підрозділу, що має наголовок: „Інші вісти й замітки” поміщено ряд полемічних статтей у справі світогляду і культу Івана Франка, хоч є цілком окремий XXII розділ „Полеміка”. Та з другої сторони можна на те відповісти, що ті полемічні статті дотичили нашого сучасного релігійно-церковного життя. А знов на сю відповідь можна дати іншу узасаднену відповідь: „Коли так, то прецінь кожда полемічна стаття дотичить якоїсь области життя, отже нащо було творити окремий відділ Полеміка?”

На сім однім прикладі видно, як трудно устійнити засади поділу матеріялу. А таких проблем до вирішення є в кождім покажчику богато.

Сподіваємося, що колись чужі люди, незвязані з нашою газетою, вишукають неоден закид проти того покажчика, слушний і неслушний. Тому кінчимо наші уваги щодо закидів, хоч малиб ми ще не одну замітку — і переходимо до деяких загальних уваг з приводу появи сего покажчика.

Факт, що се перший покажчик до кількох річників української газети, свідчить, яка ми ще молода нація! А прецінь без покажчика не можна уживати преси до висвітлення ніякої справи в минувшині, бо шукаючи без покажчика требаб за кождою дрібничкою перечитувати цілі річники газет. Газета без покажчика се для дослідника те саме, що бібліотека без катальогу, або що для хлібороба рілля без знарядів до управи, або для фінансіста скарб без ключа до нього: се неужиток. І тому всі наші газетні видавництва повинні подбати про зроблення покажчиків до своїх видань. Се важніше ніж історія газети, бо се підстава й до путньої історії. Поки не будемо мати покажчиків бодай до важніщих органів нашої преси, поти нема що говорити про можливість контролі над розвитком нашої публичної думки у всіх областях нашого публичного життя. Тимсамим годі говорити про правильний розвиток публичної думки. Таксамо як не можна говорити про можливість раціонального господарства там, де нема навіть його інвентаризації.

А другу нашу загальну увагу зробимо тільки до одного одинокого розділу в тім покажчику. Се XXIII розділ п. з. Некрольоги. Отже сей розділ поучаючий тим, що за 9 літ є тільки один повний підпис під некрольогом, а саме підпис о. М. Карівця під некрольогом покійного о. Мелетія Лончини ЧСВВ, двічі криптонімний підпис А. Ч. під некрольогами Сергія Єфремова та Віктора Пісняченського, раз криптонім Й. Н. під некрольогом о. А. Войтіховського та раз криптонім М. Б. під некрольогом о. Івана Сенишина. То всьо!... Решта самі коротенькі згадки без підписів. Десятки і десятки таких коротеньких згадок, написаних очевидно в редакції або зі слуху, або на підставі вісток в инших газетах. З того ясно, як мало у нашого загалу пієтизму до померших! А се нехибний знак і доказ того, який дуже умово лінивий загал нашої інтелігенції. Бо по нічім так добре не можна пізнати вартости кождої людської спільноти, як по її кладовищах і некрольогах в її пресі. Той, що покинув се життя й відійшов з нього на завше, не може вже ні протекції нікому дати, ні грошей позичити, ні ніякої прислуги зробити. Отже тоді власне показується, як направду відносилися і відносяться до нього ті, що його знали і з ним жили... Буває, що нема що згадувати про покійного. Тоді, що так скажемо, винен сам покійний, що життя його було без змісту і без значіння для своєї спільноти. Та коли переглядаємо цілі річники газет і майже не бачимо старанно оброблених некрольогів з підписами авторів, тільки бачимо коротенькі згадки, що мовляв, такий-то жив там-то, був парохом в тих-то селах, чи містах тай помер в такімто дні і ВРІП, — то се мусить застановити до глибшої надуми над такою появою. Бо сеж неможлива річ, щоб на десятки і сотки померших інтелігентних людей на становищах не був бодай що десятий настільки активний (хочби і в узькім крузі якоїсь области публичного життя), щоб не заслугував на ширшу згадку про його працю і про конкретні діла, яких довершив. Що більше! Читаючи довгі ряди імен померших, знаходимо імена людей, яких знаємо з горячої і часом навіть голосної діяльности. А згадки про них маленькі, загальникові, майже пусті. І не можна за те обвинувачувати редакцій наших органів, бо коли знакомі і близькі помершого не пришлють конкретних даних про життя і діяльність покійного, то відки редакція має взяти матеріял для написання змістовного некрольогу? І так марнується найбільш дорогоцінний спадок поколінь тай, по розмірно короткім часі ніхто нічого про нікого не знає... І виглядає так, якби така нещасна суспільність взагалі не мала ніяких поважніших діячів... Воно зразу так тільки виглядає, а по якімсь часі таки справді так діється: бо духовість такої суспільности, що не дбає про могили і некрольоги своїх членів, навіть визначніших, мусить згодом стати диким степом, по якім бушують вітри демагогії та скрегочуть дрібненькі, до ніякої праці нездатні, пільні коники, яким здається, що крім них не було і нема нічого замітного. Поскрегочуть, поскачуть і зникають таксамо безслідно як їх попередники. А степ беззахистний, безводний, як був степом так остав і остане ним на віки, — коли не зміниться система поведения супроти покійних діячів. А щоб вона змінилася, на те серед такої недбалої суспільности є тільки оден спосіб: Кождий енергічніший чоловік повинен сам подбати про свій докладний некрольог ще заки тяжко занедужае і лишити на письмі власною рукою списану автобіографію. В ній вичислити бодай коротко те, що зробив у своїм життю. Наш простий селянин, що знае недбальство своїх дітей, приготовляе собі нераз сам камяний хрест на свою могилу і то з надписом, де тільки день смерти треба доповнити. Отже нехай наші інтелігентні діячі покажуться бодай в тім негірші від простих неосвічених людей. Отсе булаб властиво головна наша заввага, що мені насунулася при першім перегляді першого в українській мові покажчика 9 річників української газети.

Тут треба ще сказати, чому виготовлено покажчик до 9 річників „Н. Зорі”, а не до 10? Його зачалося робити в 10-ліття „Нової Зорі” і для утревалення памяти про той маленький числом літ ювилей нашого катол. пресового органу, до якого в наших відносинах не легко було довести і дотримати. А з огляду на дуже непевні часи ми просто боялися ждати ще рік, бо тоді рік пізніше прийшлосяб закінчити працю над покажчиком, ніж її скінчилося. А ми не були певні, чи яка хуртовина не перешкодить нам у тім...

Осип Назарук.

Нові видання

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Herders Bibelkommentar. Herausgeber: Edmund Kalt (für das Alte Testament) und Willibald Lauck (für das Neue Testament). 16 Bände. gr. 8° Freiburg im Breisgau, Herder. — Band XIV: Der Römerbrief. Übersetzt und erklärt von Dr. Edmund Kalt. Die beiden Korintherbriefe. Übersetzt und erklärt von Dr. Peter Ketter. (XXIV u. 460 S.) 1937. Bei Abnahme des Gesamt-Bibelwerkes: Geheftet 9.50 M.; Leinen 12 M.; Halbleder 14 M. Bei Einzelbezug: Geheftet 11 M.; Leinen 14·40 M.; Halbleder 16·80 M.

Найважніший зі всіх Павлових листів се без сумніву лист до Римлян. Його називали повним правом найповнішим документом апостольської теольогії, найвідповіднішим памятником його духа, найвірнішим зеркалом його внутрішного життя. Хто бажає познакомитися з духовим життям Апостола народів мусить рішучо вглибитися у згаданий лист. Ще більше ніж своєю історичною вартістю виріжняється сей лист як дороговказ на теперішний час. Богато з нас глибоко з Христом звязаних розуміє вже, що булоб нерозумно оставляти чоловіка на власні сили в боротьбі з терпіннями і прокляттям гріху. Їх горячому бажанню визволення з „закону плоти” приходить на поміч Апостол, вказуючи шлях, як перемогти стан упадку і духового розбиття. Вказання того шляху се суттєва конечність для тих всіх, що не вміють використати безміру ласк Христа тільки тому, що ніколи основно не передумали цілої проблеми ласки. Треба їм висшої міри релігійної дозрілости та християнської свідомости. І власне великий Апостол позволяє їм належно зрозуміти і зжитися з повнотою щастя осягненої святости, до якої покликав їх Бог через тайну св. Хрещення. Коли вони бажають піти цілковито за взором Христа, то св. Павло розвине тут перед нами образ, в який спосіб звязок зі Спасителем регулює і виповняє всі життєві взаємини з Богом, державою і ближніми. Проф. Кальтови вповні вдалося видобути на верх всі вартости листу св. Павла до Римлян. — А знов з першого листа до Коринтян пізнаємо Апостола народів яко душпастиря, що бажає бути всім для всіх, аби їх допровадити до Христа. Життя великоміської громади перших християн з його численними проблемами і журбами відбивається в сім листі як у зеркалі. Другий лист до Коринтян має характер найбільше особистий зміж всіх письм св. Павла. Се повний темпераменту атак на юдаїзу-

ючих авантурників. Оба ті листи з уваги на свій глибоко життєвий характер мають тісніший звязок і тому біблісти трактують їх спільно. Переклад дра Кеттера читається з правдивою приємністю. Він позволяє видобути легко наверх цілий зміст листа. Притягаюча ясність тексту, доповнена досконалими фаховими поясненнями, робить ті листи близькими навіть для тих, що давніше в біблійній лектурі уважали ті листи за тяжкі. В кождім случаї, в котрім опінія св. Павла може внести якесь світло до сучасних проблєм віри і моралі, Кеттнер не занедбує того використати. Звідси вартість сего нового перекладу і його коментаря для сучасного душпастиря, що шукає в св. Письмі і Апостольських Діяніях натхнення до проповідей і наук. Беручи до рук ті два нові коментарі, не розчаруєтьсяся.

о. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Чи Христос справді воскрес?** Видавництво ЧСВВ у Жовкві. Книжка 211. Бібліотека релігійної освіти ч. 14. Ст. 32. Формат: 17 × 12 цм.

Душі з чистилища. За Шоефльом і іншими зладив В. С. Аскетична Бібліотека Видавництва ОО. Василіян в Ужгороді. Книга V. Ужгород 1936. Ст. 144. Формат: 15.2×11.5 цм.

Літопис Бойківщини. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени. Ч. 9. Рік VII. Самбір 1937. Ст. 131+IV+85—92. Формат 24.3×17 цм.

Провідник Перемишля і повіту на 1937 р. Видало „Міщанське Брацтво" в Перемишлі при допомозі т-ва „Зорі" і т-ва „Союз Українських Купців" в Перемишлі. Перемишль — лютень 1937. Ст. 32, формат 15.4×22.9 цм. Се потрібне видання. Воно повинно послужити взірцем подібним виданням в інших наших повітових містах. Вартість його булаб іще більша, якби при кождій установі тай приватнім підприємстві зазначений був рік оснування, а при кождій згаданій місцевости число мешканців і відколи та місцевість знана. — А. Ч.

З. М. Кудєй: **Гуцульська республика,** повість. Авторизований переклад з чеського Юрія Роїка, з передмовою М. Гнатишака. І. частина. „Українська Бібліотека" ч. 52. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. Ст. 128. Формат: 17.2×13 цм.

Федір Дудко: **Стрибожа внука.** Історичне оповідання про українську князівну Ганну Ярославну, королеву Французів. Видання „Червоної Калини". Львів 1937. Ст. 86, формат 12.5×17.5 цм.

Сорок літ праці Ремісничо-Промислової Бурси у Львові. Ювилейний збірник. Львів 1937. Ст. 163 + 17 нпг. Формат 21×14.5 цм. Книжка богато ілюстрована. — Видання се зладжене дуже старанно. Суспільність повинна зацікавитися ним.

Г. Н. Кассон: **Як вибитися на провідне місце.** Дванацять завваг про прикмети й обовязки провідньої людини. Для українського читача зладив Юра Шкрумеляк. Бібліотека практичного знання. Львів 1937. Український Видавничий Інститут. Ст. 96. Формат: 18×12.5 цм.

Практична господиня. І. Безмясна кухня, приписи з ділянки куховарства. Подає М. Горбачева. Львів 1937. Видавництво „Русалка". Сторінок 96. Формат 23.2×15.5 цм.

Василь Баричко: **За краще завтра українського села.** Накладом автора. Львів, 1937 р. Сторін 40, формат: 16.8 × 12 цм. Ціна 40 сот.

Розбудовуймо промисл. Можливости розвитку рідного промислу. Видало Українське Технічне Товариство. Львів 1937. Сторін 80, формат 15×22.9 цм.

Олена Бережницька - Будзова: **Квіти** прикраса наших кімнат і бальконів (годівельний порадник). Львів 1937. Накладом видавництва „Нова Хата". Ст. 75+5 нпг. Формат 19×15 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЛУЦЬКУ відбувся процес проти 42 членів організації Український Національний Козацький Рух (УНАКОР). Головного підсудного Карасюкевича засудили на 8 літ вязниці, Марію Волошинову на 7 літ, В. Лавренка на 7 літ, Стинича на 6 л., Марію Римів і Бурака по 5 літ. Крохмаля, Станка і Притуляка на 4 роки; всіх інших підсудних на 2 до 3 р. вязниці. Суд не звільнив ні одного підсудного, тільки 7 підсудним завісив кару на 5 літ. Акт обвинувачення закидав підсудним державну зраду і підготовку збройного повстання на Волині та намагання відорвати Волинь від Польщі.

НА ЗАКАРПАТТІ скріпилася комуністична агітація після першотравневих обходів. По краю вештаються комуністичні агітатори і стараються зєднати собі селян ріжними демагогічними обіцянками. Такі вісти принесла чеська газета на Закарпатті „Подкарпатске Гляси".

ПАПСЬКИЙ НУНЦІЙ у Берліні відвідав німецького міністра закордонних справ Нойрата у справі вияснень декотрих точок ноти, що її вручив німецький амбасадор у Ватикані в звязку з папською енциклікою проти націонал-соціялізму.

ВІЦЕПРЕЗЕС „СТРОННІЦТВА ЛЮДОВОГО" Мацей Ратай уступив. На його місце вибрано Ст. Міколайчика, селянського діяча з Познаньщини. Презес „Строннїцтва Людового" В. Вітос перебуває дальше на еміґрації.

Б. ПОСЛА ЛЮДОВЦІВ Міколайчика Окружний Суд в Познані засудив за його промову на 4 міс. вязниці без завішення. Суд першої інстанції увільнив його. Міколайчик виконує тепер аґенди голови людової партії.

5000 КОМУНІСТІВ усунено в СССР з комуністичної партії за брак активної праці, невиконування обовязків і саботування заряджень партійних властей. Між усуненими богато старих комуністів.

В МОСКВІ сконфісковано часопис „Комсомольська Правда" за те, що він мав принести неправдиві вісти. Рівночасно переведено чистку серед редакційного персоналу часописів „Соліялістическая Связь" і „Рабочій Путь".

БОЛЬШЕВИКИ не відновили умови з Німцями про піддержання воздушної лучби Москва—Берлін. Отже ту лінію зліквідовано.

38 НІМЦІВ, що сиділи в московській тюрмі під замітом шпіонажі, вислано за границю без процесу.

ПРЕЗИДЕНТ АВСТРІЇ Мікляс прибув до Будапешту зі своєю дружиною. Рівночасно приїхав до Будапешту канцлєр Шушніґ і міністр закордонних справ Шмідт.

У ВІДНІ викрили централю націонал-соціялістичного руху на Австрію. Та централя мала організувати націонал-соціялістичні маніфестації даючи гроші на їх урядження.

РОМУНСЬКА ВЛАДА викрила комуністичну організацію в м. Ізмаїлі в Бесарабії. Провідниками тої організації були адвокати Попович і Мошковцан. Увязнено 30 осіб.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ ген. Редер відбув офіціяльну подорож по Німеччині. М. ін. оглянув головну пристань німецької военної фльоти в Кільонії в товаристві марш. Бльомберґа.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР національної оборони Далядіє відвідав Анґлію. На приняттю в Маншестері впевняв Англійців, що у Франції большевизм неможливий.

У БАРСЕЛЬОНІ відбулися кровавi бої між анархістами і військами червоного правительства. Анархісти замкнулися були в телеґрафічній централі. Облога тривала ціле пополудне. Обі сторони мають значні страти.

ПАНАЗІЙСЬКУ ЛІҐУ організує Японія. Конґрес магометанських народів Азії, який має відбутися в Токію, буде початком тої Ліги.

НОВИНКИ

Св. Отець Пій XI виїхав автом до своєї літної резиденції в Кастель-Ґандольфі.

Наші Великодні Свята відбулися с. р. серед прекрасної погоди. Мимо того в масах народа, зібраних по церквах і перед церквами у Львові, не видно було питомого тим святам радісного настрою, а навпаки відчувалося немов якесь загальне пригноблення. Інтеліґенції в часі резурекції, згл. Воскресних Утрень, видно було розмірно мало. Таксамо в часі відвідування Божих Гробів. На селах, як нас інформують, настрій не був пригноблений, але не був і такий як перед війною.

Установчі збори Т-ва Орли, КАУМ (Католицької Асоціяції Української Молоді) відбулися 24. IV. с. р. Се Т-во основане на місце давного КАУМ. У склад Головної Ради ввійшли: інж. Мельник Андрій, голова; члени: ред. Ґлібовицький В., Грушкевич В., Данилевич Р., інж. Рудакевич-Базюкова Степанія, Тершаковець Юрій, м-р Фединський Юрій, о. дир. Хмільовський М.; заступники: Ганчерюк Богдан, др. Залуцький Зенон, Паук Іван; Провірна Комісія: о. канцл. Ґалянт Микола, проф. Петрів Денис, др. Рудницький Іван; заступники: Кулицький Микола, о. Чайковський Роман.

В день 1-го травня у Львові відбулися робітничі маніфестації не всюди спокійно. Міркуючи по червоних відзнаках, можна сказати, що Львів робив того дня враження соціялістичного міста, подібно як в часі памятних розрухів. Вшехпольські студенти пробували в однім місці напасти на похід, але робітники їх порядно побили.

У Варшаві в день 1-го травня відбулася несподівано велика демонстрація робітників зпід стягу ППС. В ній мало взяти участь до 100.000 людей. Маніфестації весь час приглядався премієр Складковский з балькону. Крім того було ще 6 інших походів ріжних соціялістичних груп. На похід жидівських соціялістів стріляли з авта польські студенти з ОНР („Обозу Народово-Радикальнего"). Убили одну дитину і зранили кількоро людей.

„Станиславівські Вісті". Так називається новий організаційно-інформативний тижневик, що виходить у Станиславові від 2 травня 1937. Міркуючи по іменах авторів деяких статтей, буде се тижневик ундівський.

Бувшого секретаря ББ на львівське воєвідство Юзефа Вичиньского засудив львівський суд за обман. Вичиньский в листопаді 1934 р. купив був „Ґазету Поранну" за 104.000 зл., не вкладаючи в те ні гроша свого. На кошти натягнув ряд людей, покликаючись на те, що він секретар ББ, хоч тоді вже не був ним, і на те, що шеф безпеки К. Самбор прирік йому „іменем рішаючих чинників" моральну й матеріяльну поміч. Шеф безпеки заперечив. Вичиньского засуджено на шість місяців тюрми, — уморених амнестією.

В 21 ґімназіях львівської шкільної округи уневажнили писемні іспити зрілости внаслідок надужить з матуральними темами. Писемні іспити відбудуться в тих ґімназіях в днях 18—21 с. м.

До костела св. Софії у Львові вломилися нічю злодії і вкрали дорогі приноси, три позолочувані чаші та скарбонку з кільканацять злотими.

Найстарший складач (друкарський робітник) Альбін Тодшіндлер помер у Львові в 92 р. життя. Довший час був він директором Союзної Друкарні.

До Берези Картузької вивезли зі Станиславова приватного урядовця Шмерлера, торговельного помічника Гааса і дентиста Шмерцлера.

Гумор. — Спомини з Неаполю. — Знаєте, Неаполь направду прекрасне місто. — Дайте мені спокій з Неаполем! Підчас мого минулорічного побуту лишив я там свій ножик до вирізування нагніток і пропав мені на завсіди.

Розбудова доріг у станиславівському воєвідстві. М. р. коштом около 2,000.000 зл. відбудували у станисл. воєвідстві 402 км. доріг та засадили деревами 63 км. С. р. Фонд Праці має вибудувати 1.125 км. державних доріг коштом 2 міл. 554 тис. зл. Крім того мають викінчити кільканацять мостів.

Новий „Людовий Дім" має повстати в Ковалівці коло Монастириск.

Пошесть плямистого тифу ствердженo в селах Ключів Великий, Молодятин і Гуцулівка коломийського повіту. Влада замкнула доступ до них.

В Дрогобичі увязнено начальника вимірного відділу Скарбового Уряду Мечислава Бардецкого та урядників того уряду М. Сольского і М. Ярему. Двох урядників завішено в урядуванні, одному виповіджено службу.

Віцеміністром справедливости іменував президент Мосьціцкий адв. Адама Хелмоньского, проф. університету в Вильні.

Сандомирське воєвідство задумують створити в звязку з упромисловленням цілої сандомирської округи.

Фарбарня тканин згоріла в Зґежі коло Лодзі. Втрати 600.000 зл. 120 робітників остало без праці.

Величезні надужиття викрили підчас провірки рахунків будівельних робіт, що їх вела свого часу варшавська електрівня. В рахунках будови турбіни є видаток пів міл. зл., а в дійсности кошти виносили 140.000 зл. Крім того ствердили, що зараховувано фіктивні скількости робучих годин і в той спосіб заінкасовано 43.000 зл. При висвітлюванні справи працює 12 знавців.

У Вильні сконфіскували білоруську книжку Ул. Ініцкого „Сон Гаврила" і збірку поезій „Шум барави" Василька, які вийшли ще в 1929 р. Крім того сконфісковано ще наклад літературного журналу „Колосся" та однодневку „Белоруска Доля".

Велику податково-скарбову аферу викрили у Вильні. Увязнено двох адвокатів виленських і одного варшавського.

В Кишиневі помер в останній нужді Давид Глікман, що жив з жебранини. Щойно по його смерти виявилося, що він належав до найбогатших мешканців міста й оставив по собі майно вартости кількох міліонів леїв.

В католицьких костелах Берліна відчитано пастирський лист берлінського катол. Епископа. В нім повідомлено вірних, що нац. соц. влада заборонила публичні збірки на католицьку добродійну орґанізацію „Харітас харітатум", отже збірки будуть відбуватися внутрі святинь.

На коронацію до Лондону прибула одна з найбогатших індійських княгинь, магарані Яіпуру, з 3 дітьми. Баґаж княгині складається з 40 великих скринь. Клейноди тої богатої пані мають вартість 250.000 фунтів стерл. Тих скарбів стережуть днем і нічю спеціяльні урядники.

Жертви. Впр. о. Михайло Божак в Уторопах, п. Яблонів к. Кол., зол. 2.50 на католицьку пресу.

Гумор. — Два Шкоти стрічаються і один каже: — Чи знаєш вже найновіший дотеп на тему нашої скупости? — Ні, оповідж! — Як мені даш одного пенні, то скажу. — Ах, знаменитий дотеп, сміється другий Шкот. (Пунч).

Гумор. — Кельнер! Я знайшов червака в помідоровій зупі. — (Кельнер зітхаючи): Бідний, певно вже не жиє.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Т-во „Сільський Господар" обеднує тепер 63 філій та 1683 кружків. Всіх членів має 107.296, в тім коло 14 тисяч жінок. В 1936/7 р. прибуло 232 нових кружків та 26.894 членів. Майно філій та кружків „С. Г." дійшло з кінцем грудня 1936 р. до 219.837 зл. Членські вкладки доходять по кружках до 60.000 зл. Ради філій і кружків уладили в 1936/37 р. понад 200 довших курсів. Орґанізаційну і фахову працю філій ведуть аґрономи й інший фаховий персонал, числом 101. При централі Товариства істнує 11 ріжних секцій. Вони кермують фаховою працею в ділянках: аґротехніки, зоотехніки, садівництва і огородництва, орґанізації господинь, шкільництва та Хліборобського Вишколу Молоді. З кінцем 1936 р. було в краю 216 секцій господинь, в тім 4 філіяльні. Працю по секціях ведуть інструкторки, яких було 21. Вони уладили 42 курси сільських господинь, на яких було понад 600 учасниць, дві вистави жіночих робіт, оден день матери і 6 повіт. жіночих нарад. Хліборобський Вишкіл Молоді має 523 секції. В останнім році відбулися 42 курси Х. В. М. На них вишколено 1.167 осіб на провідників.

В „Народній Торговлі" при живій співучасти РСУК йде тепер праця над скріпленням і розбудовою міської споживної кооперації. Випрацювано загальний плян праці орґанізаційної, інструкторської і пропаґандивної, а на щомісячних засіданнях інструкторської Колеґії слідиться за правильним поступом наміченої роботи. Між іншим дня 18 квітня 1937 відбулася конференція відпоручників львівських споживних кооператив і складів Н. Торговлі. Розглянемо труднощі, що гальмують розвій львівських кооперативних крамниць і спільно устійнено практичні методи праці над побільшенням членства і клієнтелі, як також над посиленням закупної вірности.

Союз Українських Купців (СУК) у Львові влаштовує в другій половині травня с. р. II серію бранжевих викладів (II Бранжевий Курс) для своїх членів. Курси обіймуть ряд викладів з теорії і практики торговлі. Крім загальних викладів з торговлі будуть ще бранжеві виклади з отсих ділянок: ґалянтерія, мануфактура, зелізо, шкіри і футра, взуття, порцеляна і кухонна посуда, папери і шкільне та канцелярійне приладдя, фарби й господарські артикули, ґастрономія (готелярство, пансіони, буфети, ресторани, харчівні), товари споживно-кольоніяльні. Викладатимуть добрі фахівці. Виклади будуть тривати 14 днів (від 16 до 29 травня).

Стан засівів у Зборівщині вдоволяючий. Озимина, жито і пшениця, місцями навіть дуже гарна. Жито вже має пера. Пшениця гарно розростається. Також ярі збіжжа, овес і ячмінь, вже посходили і гарно розвиваються. Тепер селяни возять обірник під бараболі і незабаром будуть їх садити. Оскільки в травні будуть перепадати дощі, то селяни сподіються гарного врожаю.

Зїзд Марійських Дружин

Комунікат Управи Марійського Товариства Молоді у Львові.

В справі Конґресу Марійських Дружин середнешкільної мужеської молоді Управа Марійського Товариства Молоді подає до відома всіх Марійських Орґанізацій що слідує:

1. Кураторія Львівської Шк. Округи дала дозвіл на згаданий Конґрес.

2. До участи в Конґресі мають право не тільки учні державних чи приватних ґімназій, але також учні інших анальоґічних середніх шкіл, як фахових, торговельних і т. п.

3. Речинець Конґресу се дні 9 і 10 червня ц. р. себто празник Вознесення ГНІХ.

4. Учасникам в числі 11 осіб буде прислугувати 66-процентова залізнична знижка. Менші делеґації можуть користати зі звичайних знижок шкільних.

5. Програма Конґресу в загальному буде така:

В навечеря Вознесення 9. VI. приїзд Марійських Дружин, вечером Архієрейський молебен, проповідь і св. Сповідь у катедральному храмі св. Юра. 10. VI. Рано в 8 годині Архієрейська Служба Божа, спільне св. Причастя і віднова Марійського приречення в храмі Преображення ГНІХ. Відси процесія до св. Юра, де з балькону палати Їх Ексцеленція Високопреосвящений Митрополит Андрей уділить молоді архієрейського благословення. В полудне Марійська Академія. Пополудні конґресова частина з відповідними промовами, рефератами й резолюціями.

6. Кожда Марійська Дружина повинна:

а) в цілості взяти участь у першому Марійському Конґресі, а в разі труднощей бодай вислати численну делеґацію,

б) вивчитися належно співати Марійський Гимн „Станьмо згідно" й кантату „Радуйся Мати", щоб могти взяти участь у збірних хорових виступах на академії. Згадані пісні всім пересилається,

в) зголосити кількість учасників.

Управа Марійського Товариства Молоді

В. Онуфрик — секретар

о. Ір. Назарко ЧСВВ — предсідник МТМ.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Б. Г. Чорні Черношиці коло Праги. Оба Ваші листи (оставлені в нашій редакції Вашим знакомим) без дати так, що не знаємо, з якого часу походять. Отже не можемо знати, про які „останні брошури" пишете. Крім того не все можемо відчитати в Ваших листах.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Антін Адверз.
МУЗА: Ромео та Юлія.
КАСИНО: Палкі серця.
КОПЕРНИК: Зелений сигнал.

КОНКУРС

Т-во „Український Народний Дім в Коломиї" розписує отсим на шк. рік 1937/38 конкурс на стипендію імени бл. п. о. Йосафата Кобринського у висоті 120 зл. Про сю стипендію можуть старатися бідні учні (-ениці) всяких шкіл, члени родини бл. п. о. Йосафата Кобринського, греко-катол. обряду, української народности, морального поведення, що викажуться добрими поступами в науці. Подання відповідно удокументовані належить вносити до Управи Т-ва „Український Народний Дім" в Коломиї до дня 1 серпня 1937 р. — Управа Т-ва „Український Народний Дім" в Коломиї.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 13 травня 1937. Ч. 34 (1034)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

НОВИЙ ВИДІЛ „СКАЛИ"

На Загальних Зборах товариства „Скали", що відбулися дня 7 травня с. р. в Станиславові, вибрано новий виділ, що уконституувався на другий день, 8 травня, як слідує: Дир. Григорій Заморока голова; о. проф. Володимир Микитюк містоголова; др Лев Голінатий секретар; дир. Теодор Мартинець скарбник; др Богдан Недільський заступник скарбника; члени виділу: о. шамбелян Йоан Луцик, о. крил. Николай Салі, др Омелян Гординський, проф. Іван Ґолембйовський, радн. М. Мартинюк, дир. Сев. Снігурович, др О. Назарук. Заступники виділових: Др Василь Маковський, Василь Возьний, радн. Михайло Сміх, Антін Ґушул. Ревізійна Комісія: о. декан Юстин Гірняк, радн. Евген Барановський, радн. Теодор Величко. Звіт з діяльности „Скали" в середині сего числа „Нової Зорі". На першім засіданні новому голові задля його фахових обовязків на його внесок уділено відпустки до кінця вересня с. р. Його заступатиме в тім часі містоголова.

Загальний Зїзд „Скали". Світлина знята коло полудня. (Світлив Ол. Мох).

Зїзд представників українських музеїв.

Він відбудеться в Перемишлі в днях 16 — 17 травня 1937 р. Програма: Неділя 16 травня 9 год. Архиєрейська Служба Божа в Катедральній церкві. Год. 10 1) Відкриття зїзду — саля ОО. Василіян. 2) Звіти обласних музеїв. 3) Звіт музею „Стривігор" у Перемишлі. 4) Дискусія і внески. Год. 12.30 Відкриття виставки, присвяченої 900-літній річниці Культу Пресв. Богородиці на Україні. Год. 13.20 Доповідь др І. Свєнціцького п. н. Розвій українського музейництва. Год. 15.30 Звидження музеїв: Гр.-Кат. Капітули, Духовної Семинарії, Стривігора. Год. 20 Спільна вечеря. — Понеділок 17 травня. Год. 10, саля ОО. Василіян. Реферати: 1) Др Я. Пастернак: Археольоґія Перемиської Землі. 2) Др І. Крипякевич: Перемиське князівство. 3) Др В. Щурат: Малярі Перемиської Землі. 4) о. Р. Лукань ЧСВВ: Василіянські монастирі в перемиськім повіті. 5) Др Є. Грицак: Перемиські друки 1800 — 1837 рр. 6) Проф. Б. Загайкевич: Перемиські архіви. Год. 13. Резолюції й закриття зїзду. Сподіємося, що одержимо звіт з того зїзду.

Коронація Юрія VI на короля Великої Британії.

Коронація Юрія VI, що відбулася 12 с. м., своїм блеском затемнила навіть велич королівського ювилею зперед 2 літ. До чудово прикрашеного центра міста наплили незлічимі товпи народу. Дорога з палати Букінґгем до Вестмінстеру представляла дуже мальовничий вид: ліс прапорів, тріюмфальні луки, величезні символічні постаті, корони з живих квітів, взористі тканини, транспаренти, блискучі герби англійських міст і доміній. Анґлійська преса підносить значіння коронаційних торжеств як свята гармонії й мира в світі роздертім конфліктами. На сніданні, що його урядив недавно у Вестмінстері Імперіяльний Союз Парляментаріїв, король витав представників 400 міліонів своїх піддaних, репрезентантів всіх рас, культур і ріґій, злучених спільними справами під британською владою. Анґлійські соціялісти сиділи поруч індійських князів-магараджів, чорні делеґати поруч жовтих, бронзових і червоних. Достойні мури Вестмінстергол'у, де від 900 літ відбувалися коронаційні бенкети, не бачили ще такого зібрання. Соціялістичний „Дейлі Геральд" захоплюється тим бенкетом, як тріюмфом британської демократії. Про суть англійської влади й анґлійських партій містимо цікавий фейлетон в сім числі „Нової Зорі".

Страшний музей Скотленд Ярду.

В будинку славного Скотленд Ярду, англійської тайної поліції, є в підземеллях кілька саль, що називаються „Чорний Музей". Се слабо освітлені низькі убікації, де на довгих столах зібрано знаряди мордів, закровавлені ножі, штилети, сокири, пістолі, револьвери і флящочки з ріжними отруями. Під стінами на довгих поличках стоять рядами голови злочинців, вимодельовані з воску. Там відбуваються виклади і покази для детективів Скотленд Ярду.

Зїзд „Скали"

Другий Загальний Зїзд читалень „Скали" відбувся в пятницю 7 травня с. р. в Станиславові. Він зачався точно о год. 8 рано тихим Богослуженням в нашій катедрі. Богослуження відправив Впр. о. шамбелян Йоан Луцик. До панахиди по померших членах „Скали" стало 5 священиків в торжественних золотистих фелонах, що робило велике і гарне вражіння. Церкву заповнили делеґати читалень „Скали", між ними видно було значне число селян і селянок, що прибули на зїзд мимо робучої днини і пильних весняних робіт. Вони витривали й до кінця на Заг. Зборах і брали живу участь в дискусії. Все те найлучше свідчить, що ідея „Скали" вкорінюється в народних масах, бо без того ніяким чином не можна булоб більшої скількости селян спонукати до виїзду з дому в такім часі.

Зїзд відкрив голова Орґанізації др Богдан Недільський о год. 9.40 в присутности Преосв. Григорія, Епископа Станиславівського, і поверх півтретя сотки делеґатів читалень. В Президії засідали: др Недільський, о. дек. Олександер Русин з Коломиї, о. дек. Іван Вальницький з Озерян коло Борщева, селянин Антін Ґушул з Рожнева і дир. Северин Снігурович зі Станиславова. Секретарювали мґр Василь Чагур та Іван Король. З преси присутні були представники „Нової Зорі" і „Правди".

Голова у своїй промові підчеркнув, що „Скала" працює всего два роки, але розмах взяла великий: свідчить про се оснування в короткім часі 289 читалень з 14.280 членів, свідчать оба Загальні річні зїзди делеґатів читалень „Скали", перший і теперішний, другий, свідчить також велике і живе листування в орґанізаційних справах.

Відтак відчитано і принято протокол попередних Заг. Зборів. Ґенеральний секретар Гол. Виділу „Скали" др Лев Голінатий зложив звіт іменем Гол. Виділу. Звіт його печатаємо в цілости в сім числі „Нової Зорі". Слідував короткий звіт касовий.

Відтак промовляв Преосв. Григорій Хомишин, Епископ Ординарій Станиславівський, про головні напрямні „Скали".

Слідував звіт дир. канцелярії Гол. Виділу „Скали", п. А. Дуткевича. Ми його напечатали в скороченні в 33 ч. „Н. Зорі". Відтак складав звіт орґанізатор „Скали" проф. Шкварок. По нім др Осип Назарук виголосив ідеольоґічний реферат на тему „Скала і Церква". Реферат призначений до друку. О год. 12.30 заряджено перерву на обід. По обіді о год. 2.17 почалася дискусія. Вона була дуже оживлена. Перебіг її подамо.

На Зборах майже весь час був присутний Преосв. Йоан Лятишевський, Епископ-помічник Станиславівський.

Резолюції, які печатаємо окремо, Заг. Збори приняли одноголосно.

В 31 ч. „Нової Зорі" в статті: Перед Зїздом „Скали" написано, що той Зїзд буде найважнішим покажчиком нашої життєздатности під сю пору. Отже обсервуючи той Зїзд, можна з чистою совістю сказати, що він доказує життєздатність нашого народу як культурної спільноти — мимо дуже тяжких обставин. Другий Зїзд „Скали" понад усякий сумнів доказав правду, яку старі Римляни висказували в сентенції: „Sanabiles fecit Deus nationes" (Бог сотворив народи здібними до уздоровлення).

А. Ч.

Резолюції Зїзду Читалень „Скали“

Ідеольоґічна резолюція.

Загальні Збори Т-ва „Скала" як зїзд відпоручників членів і парохіяльних читалень того товариства, відбуті дня 7 травня 1937 року, стверджують, що слідує:

I) Т-во „Скала" в Станиславові, основане Преосвященим Григорієм Хомишином, Епископом Станиславівським, в дуже тяжкім для нашої віри й нашого народу часі концентричного наступу безбожного большевизму, поганського націоналізму та ріжних еретичних руїницьких сект, призначене для ширення і поглиблення освіти в християнськім дусі та виховання нашого народу на релїґійно моральних основах катол. Церкви.

II. Се особливо важне в часі, коли почали валитися основи дотеперішнього суспільного ладу та коли думками цілих народів заволодів матеріялізм і серед нього почало прозябати старе жахливе поганство. Ті рухи, матеріялістичний, що з нього народився руїнницький большевизм, і поганський, що з нього повстав шовіністичний націоналізм, вирівають мораль з народів аж до самого корїння. На нашім ґрунті підготовляють шлях тим руїнницьким рухам усякі секти. Вони з найбільшим завзяттям поборюють катол. Церкву і головно закидають свої сіти на молодь. Коли ті рухи загрожують навіть великі, сильні й державні народи, то вони тим більше небезпечні для українського народу. Поконаний у великій війні на всіх областях своїх і страшно знищений, без ніякого свого захисту і без могутних приятелів, має наш нарід одинокий вигляд на ратунок в Бозі і в св. Церкві Його, кермованій Апостольською Столицею. Вона в сім грізнім часі проголосила потребу орґанізування Католицької Акції, яка полягає на співпраці світських людей з духовними для плекання, вкорінювання і поширювання католицького світогляду і для орґанізування практичних добродійних учинків для всіх, потребуючих допомоги моральної і матеріяльної. Парохіяльні Читальні „Скали" мають бути середниками до провадження Католицької Акції й тим самим середниками до скріплення нашої Церкви і нашого народу. Вони мають бути осередками, в яких мають ґуртуватися праві, зрівноважені чинники нашої суспільности, готові обстоювати католицьку віру і Церкву. Т-во „Скала" має бути найповажнішою установою, вкоріненою в масах українського народу для виховування здорової української нації в світлі і теплі високих ідей і ідеалів католицизму. Не маємо ґнатися за якнайбільшою скількістю членів, але запрошуємо до співпраці тих, що розуміють, яке величезне значіння має наша орґанізація для оборони Церкви, моралі, нашої молоді і всеї нашої нації з її великими обовязками.

III. В своїй ідеольоґічній діяльности Т-во „Скала" має прямувати до здійснення на своїй области клича Верховних Керманичів катол. Церкви „Все відновити в Христі" засобами найбільше відповідними до обставин часу та місця. Не пересуджуючи орґанізаційних форм, у яких в будучности розвинеться в нас Католицька Акція, стверджується, що Т-во „Скала" своїм духом довіря й підчинення церковному Авторитетові розвиває свою діяльність згідно з намірами та вказівками Апостольської Столиці про співпрацю світських людей з Церковною Єрархією, себто про Католицьку Акцію. Щодо інших чисто світських орґанізацій, стверджується, що Т-во „Скала" не основане для нищення корисних для нашого народу орґанізацій, тільки на відповідне протиділання шкідливій діяльности розкладових чинників, які через такі Т-ва мають змогу діяти в нашім народі та підкопувати його духові сили.

Резолюція в справі відношення „Скали" до „Просвіти".

I. Загальний Зїзд парохіяльних Читалень „Скали" признає, що „Просвіта" се наше найстарше освітне товариство, основане нашою католицькою суспільністю й поширене так у Галичині як і далеко за її кордонами головно працею нашого гр.-катол. духовенства. Працюючи в дусі катол. Церкви, видаючи навіть молитвослови й ріжні поучаючі книжечки для народу, здобуло собі Товариство „Просвіта" великі заслуги. Та часи змінилися в цілім світі, змінилися й у нас. Згодом появилися в нашім народі численні ліві струї аж до найбільше грізних включно, які голосять невірство і боротьбу з Церквою уважають собі заслугою. Появилися також численні секти, що підготовляють ґрунт під основний розвал на кождій области. А що „Просвіта" уважає себе загально-національним Т-вом, отже всі ті розвальні струї і табори мають і навіть мусять мати доступ до всіх читалень „Просвіти". Тут не поможе взивання католиків, щоби ішли до „Просвіти" ратувати її перед руїнниками, бо се булаб даремна втрата часу і праці. З тої причини як колись народовці перестали дурити себе, що можна вступати до москвофільських читалень і там провадити народовецьку працю, але оснували своє Т-во „Просвіту", таксамо тепер католики переконавшися, що їх співпраця з лівими і всякого рода сектарами в читальнях „Просвіти" неможлива, поширюють основане католицьким Епископом Т-во парохіяльних Читалень „Скали". Воно не заложене для валення „Просвіти", тільки для ратування її дорібку з тих часів, коли „Просвіта" могла ще вести працю переняту католицьким духом. І там, де читальня „Просвіти" не ширить морально зіпсуття, ми можемо навіть сприяти їй, але з того не виходить, щоб ми католики мали не працювати над закладанням чисто католицьких орґанізацій „Скали", потрібних для ширення Католицької Акції в ціли оборони нашої Церкви і правдивого скріплювання нашого народу.

II. Загальні Збори Т-ва „Скала" стверджують, що Читальні Т-ва „Скала" мають здійснювати на місцях основні завдання Т-ва „Скала", себто мають не тільки ширити католицьку свідомість між нашим народом, але також підготовляти його до орґанізованої діяльности в християнськім дусі на всіх областях збірного життя народу.

III. По думці й бажанню основників Т-ва „Скали" Парохіяльні Читальні того Т-ва мають виховувати нарід до орґанізаційного життя на католицьких основах і тому мають вони бути лошкіллям будучої Католицької Акції, а в сучасних умовинах мають виконувати по змозі своїх сил її завдання. Парохіяльні Читальні основуються не в ціли розбивання інших орґанізацій, а то тим менше, що по думці теперішного Покровителя Т-ва „Скала" Парохіяльні Читальні не змагають до зібрання якнайбільшого числа членів, а тільки мають ґуртувати світських людей охочих до просвіти під духовим проводом Церкви, який може бути також в інших наших товариствах.

Два останні шефи ГПУ

Теперішний шеф большевицького ГПУ називається Н. Єжов. Це особа, що займає тепер визначне місце між большевицькими тиранами побіч Сталіна і Ворошилова. Крім становища шефа ГПУ має ще теку міністра внутрішних справ, Центральне Бюро Комун. Партії та Контрольну Комісію. Єжов, син паламаря і мав стати колись батюшкою. Та більше сподобалася йому большевицька служба, бо досить скоро пішов до большевиків. В їх службі проявив він чималу активність і хист, а одна подія з його життя вказує, що він надається на становище шефа ГПУ. Ось що оповідає про нього „Наєс Вінер Журналь" (з 25. X. 1936.): В 1920 р. візвав Ленін до себе до Москви Енвера-пашу, вождя Турків, та предложив йому плян зорґанізування в Туркестані 100.000-ної армії, з якою опісля через Афґаністан та Персію можнаб напасти на Британську Індію. Енвер-паша згодився на це предложення, зорґанізував армію і мав виконати плян нападу. Та хитрі Москалі вислали Єжова, щоб наглядав над діяльністю Енвер-паші, бо не довіряли йому. Єжов точно виконав своє діло. Небаром після того большевицький уряд одержав звідомлення, що Енвер-паша має свої скриті пляни, а напад на Індію уважає нагодою до їх переведення. Так і було. Енвер-паша вивісив побіч червоного большевицького прапору зелений прапор пророка та проголосив „Святу Війну". Для Москалів зближалася критична хвиля. Здавалося, що Середна Азія для них утрачена. Се грізне положення врятував Єжов. Він переодягнувся за Татарина, казав таксамо зробити відділові чекістів і як вождь Татарів зголосився у Енвера-паші на службу. Одної ночі заговірники напали на Енвер-пашу, сам Єжов удушенням відобрав йому життя, а чекісти вирізали ввесь штаб Енвера-паші. Так Єжов зліквідував „Святу Війну" та врятував панування большевиків над середною Азією.

Попередника Єжова Ягоду перенесено до Дирекції Почт. Причиною цього перенесення було мабуть те, що Ягода завчасу не зумів вислідити опозиції. Тому вона дійшла до великого числа 300.000. Це розуміється злякало Сталіна. (Подано за „Шен. Цук").

Тепер показується, що хитрий Ягода нарочно не винищував, дав можливість розростися опозиції, щоб залякувати Сталіна і бути в його очах тим більше потрібним. А сам тим безпечніше займався спекуляцією і вів гуляще життя.

Арійський параґраф

У Варшаві відбулися наради Союзу Лікарів РП. Округи познанський, поморський і келецький зголосили внесення на зміну статуту, щоб Жид не міг бути членом Союзу. Делеґатів Жидів не допущено до голосу. Предсідник зарядив тайне голосування. В висліді його ухвалено арійський параґраф 140 голосами проти 103. Делеґати Жиди з Кракова, Львова і Білостоку зложили заяву, що лікарі Жиди виступають з Союзу, й опустили салю нарад. — Рівночасно відбулися у Варшаві наради Союзу Польських Адвокатів. Ухвалено без перешкод тези звернені проти адвокатів Жидів. Предсідником Союзу вибрано вшехполяка адв. Белявского, містопредсідником адв. Новодворского.

Пресовий італійсько-англійський конфлікт

Італ. преса атакує англ. пресу за інформації з Еспанії. А саме англійські часописи донесли, що підчас офензиви повстанців в краю Басків італійські вояки втікали з поля бою і ховалися в ріжних безпечних криївках. З того приводу пресовий конфлікт заострився тим, що італійські власти відібрали почтовий дебіт всім англійським ґазетам з виїмком трох („Дейли Мейл", „Івнінґ Нюз" і „Обсервер"). Крім того відкликано з Лондону кореспондентів всіх італійських ґазет. Кореспонденти англійських ґазет остаються покищо в Римі.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Леґенда й дійсність

В звязку з безконечними алярмами польської преси про „курчене сен польскосьці на кресах" „Новий Час" в ч. 100 приніс цікаву статтю, в якій на основі мапки, взятої з недавньої наукової праці професора львівського університету Я. Чекановского, доказує щось зовсім протилежне. А саме: „Бачимо ясно, що лінія польської (римо-катол.) більшости перед 1869 р. не сягала дальше на схід, як до лінії Сяну. Після тої дати, а перед 1921 р. завдяки польській експанзії більшість римо-католицьку осягнули західні терени (Ярославщина, Перемищина), львівський остров і подільський остров. Це було тоді, коли польська етнічна експанзія не мала ще ніякої державно-політичної форми, як нпр. тепер. Дата 1921 р. вказує виразне збільшення польського стану посідання у Сх. Галичині з рівночасним послабленням українського етнічного складу на цих землях. Бачимо тут передовсім розріст ізольованого подільского острову, що має виразну тенденцію злитися з львівським островом, з другого боку скріплення експанзії польскости у південно-східньому напрямі (бориславський нафтовий басейн). Сей останній клин грізний тим, що він лучиться за посередництвом давніх (з часів 1869 р.) здобутків з польськими етнографічними теренами. Варт при цьому підмітити ще експанзивний похід польщини на південь (околиці Нове Загіря, Дукля), що старається відділити Лемківщину від суцільного українського материка. — В світлі тих найобективніших, бо підпертих циферними даними, обчислень виходить ясно передовсім те, що в останніх десятках літ на терені Сх. Галичини стратили в стані посідання не Поляки, але Українці. Польський елемент стало збільшує свій стан посідання в Сх. Галичині коштом українських автохтонів, що їм щораз більше загрожує голод землі." — „Колиж ви тепер спитаєте: навіщож оті алярмістичні вигуки й ендецькі леґенди про „курчене сен польскосьці на кресах", то відповідь для льогічно думаючої людини може бути тільки одна: це все пляново продуманий і по хитрунськи зручний маневр-блахман, щоб під покришкою загроженого стану посідання скріпити експанзійну напругу на схід серед польської суспільности й урядових чинників".

Вигляди реформи ліцеїв

„Глос Народу" пише в ч. 125: Приклад реформ, що є нічим іншим як необережними експериментами людей без почуття відповідальности, що за них суспільність дорого платить, се шкільні реформи. Ті реформи викликали і викликають тільки застережень, що без сумніву булиб закинені, колиб не побоювання дальшого скріплення шкільного хаосу. Тепер розгорілася дискусія на тему ліцеїв. „Вони, як пише „Вечур Варшавскі", сталися трагедією для родичів і молоді. Родичі, пише згаданий часопис, в тій хвилі у великім клопоті, що доходить нераз до розпуки. *Не знають, що робити зі своїми дітьми,* бо мусять рішати про вибір типу ліцею і тим самим про будучий фах своїх дітей. Се зближення речинця вибору звання у виїмково трудних умовинах, коли не знаємо, яким шляхом піде розвій нашого суспільного і господарського життя, спричиняє особливу трудність рішення по стороні родичів і дітей". — Родичі звертаються на всі сторони за радою і питають: „Що маємо робити з нашими дітьми?" Питання се звертають передовсім до учителів, а вони здезорієнтовані і знеохочені...

Береза — „туристичною місцевістю"

Міністерство комунікації розіслало пропагандивний бюлетин, в котрім м. ін. читаємо: „Стації туристичних місцевостей доповнено 42 новими стаціями. З них як найважніші належить згадати: Кути, Мосьціце, Підгайці, Самбір, Сянік, Тухоля, Вілейка, Висла, Жнін, Береза Картузька". — Отже Картузька Береза се „туристична місцевість", гідна звиджування... „Дзеннік Познаньскі" робить слушну заввагу, що деінде „назагал тим не хваляться".

Плк. Коц — емерит

„Емерит", орган „Звйонзку Емеритуф", пише: „В грудні 1936 р. перенесено в добре заслужений стан спочинку — полк. Адама Коца, що має тепер 45 літ життя. Йому зачислено до емеритальної вислуженини 34 роки, а саме 29 літ з титулу військової служби і 5 літ цивільної служби — з виміром емеритального вивінування у висоті 1.300 зл. місячно.

У Франції є вже Червона Армія

Преса оповіщує виїмки з нової цікавої інтерпеляції французького сенатора Готро. Він сказав м. ін., що вже 4 місяці жде на відповідь перша його інтерпеляція, в якій він запитував правительство Франції, чи не бачить воно несамовитости в політичнім порозумінні з партією, засадничо ворожою французькій демократичній республиці? Далі запитує, чому правительство не уживає проти комуністичної партії средств, предвиджених правом, хоч знає, що та партія приготовила заговір проти держави і викликає спустошення в суспільности. На доказ, як далеко посунулася підготовка комуністів до революції у Франції, предложив писемну інструкцію комуністів з надписом „Строго довірочне". Зміст інструкції такий: Паризький округ обіймає місто Париж і департаменти Секвани та Уазі. В них Червона Армія поділена на 12 дивізій і 12 секцій. На чолі кождої секції стоїть відповідальний керманич (тут подані товаришам їх адреси). Загальний провід належить до комісії вісьмох, що має тепер 11 членів і 7 техніків (знов подано їх імена й назвиска та адреси). Се ґенеральний штаб Червоної Армії. Її збройні сили в Парижі й околиці складаються зі 110.000 людей. Тільки в одних варстатах Реноліа є 6.000 червоних міліціянтів. Скрізь визначені вже збірні точки й „комітети оборони". Є вже організація алярму й лучникова служба, що в хвилі вибуху революції має обсадити централі телеграфічні, телефонічні, почтові, електричні, зелізничі довози, найважніші підприємства а передовсім фабрики военного знаряддя. — З того ясно, що з Франції кождого дня можна очікувати несподіванок...

Династія Русвелтів

Нюйорський кореспондент „Нае Фрае Прессе" представляє особу сина президента Злучених Держав Північної Америки: Нарешті Америка має свого князя Валії... Богато горожан бачить тільки злі сторони в молодого Русвелта. Закидають йому, що постійно висувається на перше місце, що сміється занадто часто і занадто голосно, що не примінюється до приписів самоходової їзди... Та більшість захоплюється „Джіммібоєм", чарівним молодцем, що плекає товариське життя і цікавиться рівночасно всякими поважними справами, старається про популярність і знаменито репрезентує державний провід на всіх елеґантних „файф о кльоках"... На республиканськім дворі „династії Русвелтів" істнує дрібничковий поділ праці і функцій. Батько родини управляє двором і державою. Мама найлучше платна журналістка й американська прелеґентка, вияснює популярно, чому треба правити так а не инакше. Син удержує звязок з широким окруженням... Окреслення „династія Русвелтів" має одначе ще інше значіння, більше дослівне. А саме молодий Русвелт, що має тепер 29 літ, має подбати за наслідство по батькови. Певно не думає він про наслідство в простій лінії... Ще якийсь час мусітиме продовжувати приготовну карієру. Шлях до президентури провадить звичайно через сенат або через губернаторство. Отже в слідуючім році стейт Массачусет вибирає нового губернатора. Джімми Русвелт купив там літну віллю. Взяв за жінку дочку одної з найвизначніших тамошних родин. Проголошує при кождій нагоді, що Массачусет се найгарніший край на світі. Кажуть, що буде там кандидувати на становище губернатора і що вибір його належить уважати за безсумнівний... Він від наймолодших літ виховувався на фахового політика. Вже в школі підчас виборів розвивав гарячу агітацію, занедбуючи навіть копаний мяч... Оженився два дні після скінчення студій, а два тижні після вінчання зачав заробляти як обезпеченевий агент... Перенісся до Бостону, найвибагливішого міста Злучених Держав, де чоловік зачинається від міліонера... Обезпечив всіх тамошних богачів. В 25 році життя доробився вже значного маєтку. Міг перестати працювати на життя. Став приватним секретарем свого батька... Оскільки дальше щастя буде йому сприяти, може стати по Теодорі і Франкліні Деляно Русвелтом Третім. („Г. П." ч. 127).

Японські загадки

Швайцарський часопис „Ное Ціріхер Цайтунґ" обговорює внутрішне положення Японії після недавних виборів до парляменту. Він пише м. ін.: Правительство ґенерала Гаяшія стало „на ґрунті конституції." Та не треба забувати, що в Японії сей „ґрунт" зовсім инший ніж в европейських парляментарних державах. Японська конституція була взорована не на устрою англійським, французькім, чи бельґійськім, тільки на пруській конституції Бісмарка. Політична практика дала їй характер, *що відповідає японським* звичаям і традиціям, та не богато має ціх спільних з парляментаризмом західно-европейським. Тепер проводи партій Мінсеїто і Сеюкай домагаються в публичних проклямаціях уступлення правительства ґен. Гаашія, бо вибори випали на користь опозиції. Та певно ніхто в Японії, зачинаючи від авторів згаданих відозв, не трактує поважно тих домагань. Великі партії або бодай одна з них в товаристві дрібних парляментарних ґруп певно якось порозуміються з правительством в ціли створення коаліції більшости. У противнім разі належалоб передбачувати скорше розвязання парляменту ніж уступлення правительства. Нові вибори булиб правдоподібно переведені на підставі нового, менше ліберального виборчого закона. Ті справи стануть актуальні не скорше як за кілька місяців, бо відкриття парляменту відбудеться щойно в серпні с. р. На початку замість драматичних рішень можна сподіватися завішення зброї між партіями і правительством. Щойно в лютім 1938 р. зачнеться звичайна сесія парляменту і політичні партії мусітимуть зясувати своє становище ще підчас буджетової дискусії. Беручи під увагу японські традиції, се річ не тільки можлива але також у високій мірі правдоподібна, що до того часу знайдеться якийсь спосіб співжиття. Тимбільше, що правительство ґен. Гаяшія може з більшою енергією мусітиме боронитися перед небезпеками зі сторони військових кругів ніж перед безсильною в ґрунті річи і розсвареною опозицією політичних партій.

Совіти розбудовують фльоту

„Івнінґ Стандард" пише, що совітське правительство рішило так розбудувати свою военну фльоту, щоб вона дорівнювала японській фльоті. Совіти звернулися до Злучених Держав Північ. Америки за технічною помічю, бо англійські корабельні варстати заняті цілковито будовою военних кораблів для Англії. Крім того Совіти рішили перенести базу своєї фльоти з Балтійського Моря на Ледове Море.

Страшний голод на Поволжі

З Поволжя приходять такі вісти: Совітські власти забрали весь хліб від селян і від колхозів. Голодуюче населення втікає масово з сіл до міст думаючи, що там роздобуде хліба. Голодує коло міліон людей. Люди мруть як мухи. Худобу почасти вирізали самі люди, по части вона виздихала також з голоду. Голод прибирає такі розміри як в 1922/23 рр. на Україні („Нашъ Путь" ч. 223).

Лікарський фейлетоник.

Тютюнова недуга

Thromboangitis obliterans.

Катол. тижневик „Тге Коммонвел" з 9 квітня 1937 приніс інтересну статтю про ту недугу пера дра Джемса Велша. Зміст: Вона полягає на занедужанні кровоносних посудин з причини надмірного курення тютюну. Се подражнює делікатну ткань легенів (легких) і викликає недугу, яка часто кінчиться передвчасною смертю. Лікарі повинні звертати на се пильну увагу, бо курення тютюну стало тепер немов частиною „народної поживи". На мою думку шкодить не так нікотина, як щось далеко більше непомітне і тому більше небезпечне від неї. Що се таке, ми ще не дослідили, але знаємо, що воно є в протеїні та повстає в часі спалювання цигарет. Під впливом тої появи неприродно грубнуть кровоносні посудини, що згодом утруднює або й унеможливляє перепливання ними крови й доводить до смерти. Симптоми тої недуги — появи подібні до тих, що повстають при недузі рака або при попеченні. Проти спустошення, яке в організмі викликає та недуга, наука медицини ліку не знає.

З діяльности „Скали”

Звідомлення секретаря Дра Льва Голінатого виголошене на 2-ім З'їзді Читалень „Скали“ в Станиславові дня 7 травня 1937 р.

Стаємо перед 2-ми Загальними Зборами Т-ва „Скала” за час від 23 квітня 1936 до нині 7 мая 1937 р.

Перші тогорічні Загальні Збори відбулися серед великого підйому духа при участи около 200 осіб, в тім около 150 делегатів, з них богато селян. Вибраний на тих Зборах Головний Виділ урядував в такому складі:

1. Др. Б. Недільський голова,
2. Дир. Гр. Заморока І. містоголова,
3. о. проф. В. Микитюк ІІ. заст. голови,
4. Дир. Т. Мартинець скарбник,
5. Др. Лев Голінатий секретар,
6. Інж. В. Зубрицький заст. секретаря.

Вони творили т. зв. президію Головного Виділу, що відбувала засідання раз в тиждень — в середи.

Як члени Виділу урядували: о. Шамб. Й. Луцик, дир. С. Снігурович, Др. Антін Перегінець, Др. Василь Маковський, Др. Осип Назарук, Др. Омелян Гординський.

Як комісія ревізійна: Всеч. о. декан Юстин Гірняк, радн. Е. Барановський і радн. Величко Теодор.

Головний Виділ відбував засідання майже кожнього місяця. На тих засіданнях Виділ ухвалював обговорені і рішені на засіданнях президії Виділу справи, які торкалися посередно, або безпосередно нашого товариства, намічував плян праці та слідив за організацією і веденням праці по читальнях Т-ва „Скала” на области Станиславівської Епархії. На однім з перших засідань повного Виділу покликано редакційну і видавничу комісію в особах о. проф. Микитюка, при співучасти о. віцеректора Василика, редактора Дра Осипа Назарука, інж. Зубрицького, Дра Антона Перегінця і п. А. Дуткевича. Завданням тої комісії було підготовити і видати ряд відповідних книжочок релігійно-морального змісту для читалень Т-ва „Скала”. Таких книжочок жадали у своїх звітах поодинокі читальні. У звітовому році видано отсі книжочки:

1. Узасаднення „Скали”,
2. Світ летить в пропасть,
3. „Скала” та „Просвіта”,
4. Радикали про „Унію”.

Завдяки визначній помочі Ексцеленції Високопреосвященого Григорія та добровільному оподаткуванню Всечесніших Отців у звітовому році Товариство діставало сталу дотацію. Її спершу у висоті 50% впливів зуживано на оплачування організаторів, а других 50% на видавничу діяльність. Від грудня минулого року 75% впливів Товариства обертається на покриття видатків получених з удержанням організаторів, яких з початку звітового року було 4-ох, а від останніх тижнів 8-ох.

Виконавцями ухвал Головного Виділу були п. А. Дуткевич як директор канцелярії та інж. В. Зубрицький як заступник секретаря.

Розподіл чинностей канцелярії такий:

І. п. А. Дуткевич:
1) провадження канцелярії Т-ва,
2) полагоджування сторін,
3) реферат організаторів,
4) реферат діяльности парохіяльних читалень,
5) протокол входячих та виходячих письм,
6) поїздки з рефератами до важніших осередків.

ІІ. п. Інж. Зубрицький:
1) реферат обіжників Гол. Товариства,
2) реферат адміністраційний,
3) нагляд над домівкою,
4) нагляд над бібліотекою,
5) поїздки з рефератами,
6) видавництво книжок,
7) касові впливи канцелярії,
8) членські вкладки.

Урядовець Заряду Еписк. Будинків п. Д. Прідун виконує функції писаря на машині та провадить архів товариства і бухгальтерію (книговодство). Реферат режісерський провадить п. Гр. Сіятовський.

До обслугування читалень та ведення організаційної праці в поодиноких місцевостях Т-во затруднювало 4-ох, а в останньому часі 8-ох організаторів. Вони обїздять деканати дієцезії з рефератами та переводять всякого рода анкети, збори, загалом ведуть організаційну працю. Праця їх натрапляла декуди на перепони чинників ворожо настроених супроти Т-ва „Скали”. Мимо всіх перепон організація товариства росте з дня на день.

Щоби знати дійсний стан річи, як поступає справа організацій читалень, Головний Виділ скликував у звітовому році двічі всіх організаторів на засідання повного Виділу. Такі наради показалися дуже корисними для Товариства, бо причинилися до докладного зясування положення в терені, а Головний Виділ брав під увагу та після можности старався виконати побажання зголошувані організаторами з терену.

Апарат організаційний при Головнім Виділі остаточно наладнаний та негайно по Загальних Зборах рушають організатори в терен.

В діловому році Т-во мало:

членів правних осіб (читалень)	289
в них згуртованих членів	14.280

З числа 289 зареєстрованих читалень було:

дуже діяльних читалень	37
вповні діяльних також	37
середно діяльних	19
малодіяльних	23
новозаложених	32
таких, що звіту не надіслали	52
тільки зголошених	89
разом:	289

До найбільш діяльних читалень належать (вичисляю після азбуки):

1) Більче Золоте, 2) Богородчани Старі, 3) Вербіж Нижний, 4) Вербовець, 5) Воскресінці, 6) Гнильче, 7) Голосків, 8) Гринівці, 9) Давидківці, 10) Делятин, 11) Дуброва, 12) Жизномир, 13) Заболотів, 14) Залісся Коропецьке, 15) Залуче над Прутом, 16) Звенигород, 17) Єзупіль, 18) Коломия, 19) Констанція, 20) Медуха, 21) Нижнів, 22) Обертин, 23) Озеряни м., 24) Опришівці, 25) Перерів, 26) Печеніжин, 27) Пробіжна, 28) Соколів, 29) Сороки, 30) Стопчатів, 31) Товмач, 32) Усте Зелене, 33) Худиівці, 34) Чортовець, 35) Цвітова, 36) Ценева, 37) Яремче.

Читальні обеднують 12.984 членів. А коли додати до того ті читальні, що не розвинули діяльности, а лиш зголосили по 15 членів — то 89x15 є 1.300 — тоді загалом читальні мають 14.284 членів.

Після надісланих звідомлень 92 читальні має зорганізовані бібліотеки з 10.213 томами книжок, а саме:

1— 50 книжок в бібл. мають	22 чит.
50—100 книжок в бібл. має	35 чит.
100—150 книжок в бібл. має	11 чит.
150—200 книжок в бібл. має	6 чит.
поверх 200 книжок в бібл. має	18 чит.
разом	92 бібл.

ЛІДЕР ОПОЗИЦІЇ

Про суть англійської влади й англійських партій.)*

Предложення англійського правительства про асигнування постійної платні для „лідера (провідника) опозиції Його Величества” не могло не викликати вражіння якогось парадоксу. Тимчасом се предложення найбільш льогічно випливає з основних засад англійської конституції. В ній опозиція се такасама державна установа як і саме правительство. Для правильного функціонування демократичного устрою конечна правильна організація і діяльність опозиції, забезпечення її функцій: критики правительства, вияснення питань, що викликають незадоволення, концентрації уваги публичної опінії на найважніших спірних справах, освітлення тих аргументів, що говорять проти політики, яку проводять представники більшости, — вкінці підготовка тих сил, які мають взяти в свої руки правління країною в ту хвилину, коли більшість переміниться в меншість і навпаки. Відкинувши раз насильне здушування розбіжностей думки в суспільности, то значить відкинувши самодержавіє з його неминучими наслідками — насильними зривами, викликуваними самим фактом давлення невдоволення — треба льогічно прийти до конечности організації політичного спору і мирної боротьби за владу. При таких умовинах стає зовсім природним призначення постійного удержання для вождя опозиції, відповідального за ввесь хід її діяльности. Він же й кандидат до влади на случай побіди опозиції — неминуче примушений віддавати ввесь свій час політичній діяльности, в неменшій мірі як міністри при владі. І має він майже такі самі розходи на „репрезентацію”.

Се в дійсности той сам принціп в політичній сфері, що в судейській области веде до обовязкового назначення оборонця в карнім процесі, оборонця, якого обовязок полягає на оспорюванні обвинувачення, видвигнутого державною прокураторською владою, і в державній оплаті того оборонця. І дійсно, діяльність політичних партій в Англії часто порівнують з діяльністю сторін в суді, що ведуть свій спір перед присяглими, якими в данім случаї є виборці.

Богато помилок в політичнім житті континентальної Европи повстало внаслідок неправильної етимольогії слова „партія”, яке виводять від латинського слова „парс”, значить „часть”. Звідси виходить, що партії представляють інтереси „частей” нації. Тих частей, очевидно, богато й інтереси всіх „частей” противні інтересам цілого — нації. Коли так, то партії се неминуче щось шкідливе, а партійне правління се така система, при якій „часткові” інтереси переважають над „загально-національними”. Се можна розглядати як неминуче зло і дбати про те, щоб інтереси і настрої всіх „частей” були представлені в пропорції по можности докладній; звідси і пропорціональна система. З другої сторони таке представлення справи стає жерелом „національної” демагогії, яка домагається усунення „партійних” інтересів в імя „національних”, як їх розуміють ті чи інші кандидати на диктатуру. Оба погляди знайшли тепер замітну синтезу в ідеї „одної й одинокої” партії, що є упривілеєною частю нації та рівночасно претендує на монопольний провід всім національним життям.

Але вся та етимольогія неправильна. Слово „партія” повстало в Англії, а по англійськи „парті” означає зовсім не часть (парт), а сторону в процесі, в двобою, в договорі і т. д. Французьке „la partie” означає одно і друге; але політична партія по французьки називається окремим словом le parti (мужеського роду), то значить то слово взяли просто з англійської мови. Свій історичний родовід англійські партії виводять від сторін в горожанській війні 17 ст.: кавалерів і круглоголових. Їх наслідники торії і віги. Зачинаючи від віґської революції 1688 р. до половини 18 ст., ті партії є сторонами в династичнім спорі. Віг

*) Отсей цікавий і поучаючий фейлєтон взятий з писань російського публіциста Юніюса.

Поверх 200 книжок в бібліотеці мають читальні: Делятин, Камянки Малі, Корнич, Більче Зол., Лисівці, Джурин, Звенигород, Єзупіль, Коломия, Королівка, Хотимир, Нижнів, Григорів, Космач кос., Устє Зел., Стопчатів, Пнів, Озеряни М. — Середню бібліотеку від 100—200 книжок мають читальні: Якубівка, Гнильче, Перемилів, Рибно к. Косова, Богородчани Старі, Мишків, Звинячка, Княждвір, Осівці, Вербовець, Опришівці, Тумир, Печеніжин і Кобаки.

В прочих бібліотеках читалень число книжок вагається між 30—100 томів.

В діловому році було зорганізованих і діяльних в 35-и читальнях:

драм. гуртків	34
хорів	12
духові орхестри	2
струнна орхестра	1

Духові орхестри мають читальні: Більче Зол. і Товмач. Струнну орхестру має Порхова.

Впродовж ділового року парохіяльні читальні дали загалом 120 імпрез.

Преса: Після надісланих звідомлень в 101 парох. чит. передплачується 327 часописів, а то:

„Правда"	107 прим.
„Місіонар"	63 прим.
„Укр. Бескид"	59 прим.
„Христос Н. С."	44 прим.
„Нова Зоря"	20 прим.
„Наш Приятель"	20 прим.
„Лицарство Пресв. Богородиці"	14 прим.
разом	327 прим.

Кромі того декотрі читальні передплачують „Новий Час", „Неділю" і „Сіль. Господаря".

Як видно з тої статистики за останній звітовий рік прибуло нових 102 читалень і членів 9.500.

Коли порівнаємо цифри, то побачимо поступ, що є доказом життєздатности та скріплення Т-ва „Скала".

Впродовж ділового року Головний Виділ старався бодай в части вивязатися з наложених на нього обовязків та докладав зусиль до ширення ідеї „Скали" започаткованої Покровителем Високопреосвященим Григорієм та до розвинення харитативної діяльности по читальнях.

Я певний, що новий Виділ Т-ва доложить іще більше зусиль, щоби скріпити нашу орґанізацію для добра нашої Святої Церкви та нашого народу.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПРО ЛІЦЕЇ

Нові школи і наша дійсність.

В орґанізації українських державних ліцеїв ударяє — як бачимо — факт, що всі вони за виїмком Львова гуманістично-клясичні. Маю враження, що такий стан не зможе на довше удержатися і що він відразу з місця вимагає поважної корректури.

Щодо приватних ліцеїв, то кождий (кождий, а не — як невірно подають деякі наші часописи — лишень власники давних ґімназій) власник ґімназії може старатися о концесію на ліцей довільного типу. Чи кождий цю концесію дістане, покаже недалека будучність. Замітити лишень можна, що і не при кождій державній ґімназії отвирається ліцей.

З педаґоґічних ліцеїв орґанізує шкільна влада на области Львівської Шкільної Округи 8 державних ліцеїв (Бжозів—коед., Коросно, Ряшів, Самбір, Сокаль, Станиславів, Стрий — жін. і Тернопіль) та Державне Педаґоґіюм (дволітне) у Львові, до якого приймають по теперішній VIII кл. ґімн. а в будуччині по загальноосвітнім ліцею. Чи котрі з тих ліцеїв будуть мати українську мову навчання або може будуть утраквістичні — невідомо. Про приватні педаґоґічні ліцеї на разі нема бесіди. Ціль педаґоґічних ліцеїв — заступити давні учительські семинарії, котрих однак було значно більше. А ціль Державного Педаґоґіюм — підготовляти учительство передівсім до VII клясових Вселюдних Шкіл. Відносно педаґоґічних ліцеїв, то великою несподіванкою є передівсім недопускаємість (бодай на разі) педаґоґічних ліцеїв приватних, а далі що на 8 ліцеїв державних — всего оден жіночий. Чи се вистарчить, можна також сумніватися.

З фахових ліцеїв, що у Львівському Шкільному Окрузі повстали або мають повстати, відомі мені отсі: Ліцей дороговий (Львів), Ліцей механічний (Львів), Ліцей будівельний (Ярослав), Ліцей адміністраційний (Львів), Ліцеї торговельні (Ряшів, Станиславів, Тернопіль), Ліцей рільничий в Черниці (має одержати рівнорядні відділи з польською мовою навчання) і вкінці Ліцей сільських господинь десь в західній частині округи.

Так як тепер справи представляються, то сітка ґімназій і фахових ліцеїв вправді досить рідка, але хто знає, чи мимо цього неодин з них не остане на разі на пів порожний, бо — як сказано — населення відноситься до них як до новости з резервою. В кождім разі тут саме життя внесе ще неодну поправку. А можливе і те, що за два-три роки перемінять ті ліцеї на вищі кляси ґімназійні так, що ґімназії будуть мати по шість кляс з тим, що V і VI кляси будуть вже ріжних типів і дадуть молоді можність деякої спеціялізації.

Важний обовязок і відповідальність тяжить на батьках і учителях особливо тоді, як дитина кінчить вселюдну школу чи ґімназію. Коли як коли, але передівсім тоді мусять учителі бути для неї не лишень учителями-екзаминаторами, але головно опікунами-дорадниками родичів і дітей, яких треба спрямувати на нову і для них властиву дорогу. І от тут треба добре розглянутися в нашій теперішній дійсності. Коли ходить про вселюдні школи, то тут рішення не трудне: хто лишень має сяку-таку можливість і бачить у дитини охоту до науки, не сміє відмовити їй дальшої освіти. Був час, коли 2—3 кляси вселюдної школи вистарчили, щоби стати майстром, купцем чи яким низшим державним функціонарем, нині може ще сема вистарчить, а хто заручить, чи за пару літ не будуть жадати кількох кляс ґімназії або й свідоцтва її укінчення. Впрочім тепер само життя і його обставини так зміняються, що щоби в нім удержатися на якімсь можливім рівні — треба щораз більшої освіти. Ґімназія отже по мойому ще майже конечний етап, через який мусить перейти кожда дитина, якої родичі не хотілиб цілком на низах залишити. Але ходить тут про одну психольоґічно дуже важну річ. Кілько то у нас молоді, що покінчила пять, шість або й вісім кляс ґімназійних, а не осягнула своєї цілі, себто матури й університету з дипльомом і тепер знеохочена, огірчена тиняється з незаслуженим пятном „недоуків" і відстрашує мимоволі инших від всякої школи та освіти... Чому? Річ у тому, що їх мета була на їх сили за далека і вони її не осягнули. А кожде неосягнення визначеної цілі деморалізує. Тому треба до нинішної чотироклясової ґімназії вибиратися з тим, що „йду до ґімназії й осягнувши освіту, конечну для інтеліґентнішого ремісника,

---

був за королем, вибраним парляментом (за Вільгельмом III, потім за ганноверською династією) і тим самим за „горожанською і релиґійною свободою", — торій за легітимним (правним), яковитським претендентом і за звязаною з тим ідеольоґією легітимізму та „пассивного послуху" монархові. Та „пассивно-послушний" свому монархові „торій" був противником монарха, що фактично сидів на престолі і нападав на його правління (з виїмком панування королеви Анни, якій торії готові були служити як дочці законного короля, в заведеній надії, що вона передасть престіл братові). Навпаки, свободолюбний „віґ" готов був всіми правдами і неправдами обстоювати істнуючу владу. Се парадоксальне положення відограло величезну історичну ролю, то значить відучило англійські партії від фанатичної „їзди верхом" на принципах і кличах. Воно створило конечність партійної орґанізації і дисципліни. Треба було за всяку ціну зберегти владу в руках „віґів" або „революційних родів" і елементів, що приставали до віґської аристократії. Та крайна конечність створила ту систему орґанізації парляментарної більшости, що спочатку була в значній мірі системою підкупу. Секретар партії в парляменті називається „гучком" (як на ловах). Якими способами він „зганяв" послів для потрібних голосувань, видно з того, що „гучка" правительственної партії дотепер назначують на уряд, званий... парляментарним секретарем скарбу... Самі віґи розпадалися на ряд ґруп і ті ґрупи, зміняючись при владі, користувалися тимиж способами орґанізації більшости. Та дійсною опозицією були „торії". Вони не могли бути при владі, бо були опозицією не до правительства а до самої династії. Справа змінилася зі вступленням на престіл Юрія III, загальнопризнаного монарха. Торії стали „придворною" партією, віґів відкинено в опозицію, що тут вперве орґанізувалася у свою чергу з ціллю боротьби за владу при істнуючім устрою. Ті віґи під проводом льорда Рокінґгема вперве створили правдиву партійну дисципліну. Перебування їх при владі за Юрія III, внаслідок ворожнечі до них короля, бувало тільки короткотревале. Та розгром віґів Піттом молодшим в 1784 р. відбувся шляхом апеляції правительства до виборців. Нова торійська більшість була більшістю не короля, а самого Пітта,—першого справжнього премієра. Проти нього й виступив перший дійсний лідер опозиції, Фокс. Далеко не всі пізніші вожди партій здобули подібний особистий авторитет і популярність.

Та за першим великим двобоєм слідував ряд других — Піля і Ресселя, Дізраелія і Ґледстона.

З другої сторони усунення способів штучного творення більшости (внаслідок парляментарної реформи 1832 р.) позбавило й монарха можливости мати свою „улюблену партію" і перегороджувати шлях до влади противній партії. Се довело до того, що лідер опозиції дійсно постійно приходив до влади, а премієр ставав тоді лідером опозиції.

Хоч яке се парадоксальне, то постепенна демократизація державного устрою на засадах партійного правління довела до того, що внутрішний устрій самих партій виглядав та й тепер виглядає мало-демократичним у звичайнім значінні слова. Коли монарх не міг більше вибирати „слуг" корони по своїй волі, а був обовязаний невідклично покликати до влади лідера партії більшости, — то зате лідера партії... деколи назначував монарх. Формальні вибори лідера в Англії се рідкий випадок. Се буває тільки в случаю смерти або відходу старого вожда в часі, коли партія в опозиції, або при партійнім розколі, або при творенні нової партії. Та такий вибраний лідер не має звичайно повного авторитету, поки не дістане дійсної „інвеститури", яка полягає на тім, що йому фактично вдалося створити кабінет і правити краєм. І навпаки, б. премієр по упадку його кабінету автоматично стає повновластним лідером опозиції. Два найвпливовіші партійні вожди — Дізраелі і Ґледстон — ніколи не були вибрані своїми партіями. Перший, по 1848 р., накинув себе в ролі одиноко-можливого лідера консерватистів-протекціоні-

купця, рільника і ин., стану до практичного варстату праці чи то у батьків, як є коло чого, чи буду його шукати у инших і буду всіма силами старатися стати одиницею пожиточною для себе, для своєї рідні і суспільности, а не стріляти лишень на якесь бюрко чи взагалі на т. зв. посаду, вижидати на неї пасивно літами і стати вкінці — непотрібом". Коли так справу поставимо то напевно скорше і певніше осягнемо ціль і не будемо „недоуками", бо потрібну нам завершену освіту ми осягнули. А щойно як і по гімназії деякі ділянки науки чи практичних фахів манять нас направду і далі і ми маємо засоби (а як не маємо, то може найдуться добродії товариства чи одиниці, що нам поможуть), щоб віддатися дальшим студіям, тоді визначуємо собі другу вищу мету.

І так переходимо до ліцеїв. У хвилі, коли ученик (-ця) скінчив (-ла) гімназію, відповідальність родичів і учителів як опікунів і громадян стає найбільша. До 17 року життя можна було пізнати і здібности і нахили дитини вже в досить можливім степені і евентуально викликати деякі заінтересування. І от прийшла пора використати свої помічення та старатися спрямувати кожду одиницю туди, де її місце найвідповідніше, а коли вже не зовсім відповідне, то бодай можливе до осягнення.

Здається мені, що серед наших абсольвентів (ок) нових гімназій буде поважний відсоток дітей, яким з ріжних причин усміхаються не конче ліцеї, якіб вони не були: не кождий же має щиру охоту до дальших студій, а у кого ця охота і деякий талант і знайшлисяб, то у тих найчастіше брак матеріяльних засобів. І ними треба тепер передівсім занятися, не лишити їх безрадними і безпомічними. Увійти в контакт з нашими кооперативами, купцями, ремісниками, промисловцями, Союзами і т. п., шукати для них фахової практики. Завести їх ще в часі побуту в школі до одної і другої станиці нашого молоденького фабричного промислу, показати, що за розмірно короткий час ми осягнули та чого нам ще бракує; показати, кілько то тисяч людей хоч дуже скромно але всеж таки жиє з тої праці на хосен собі і суспільности. Може викличемо тим у молоді і в цьому напрямі якісь заінтересування і запал та дамо можність стати при продуктивнім варстаті й учитися далі практично і добиватися і для себе місця серед людей та ставати пожиточними членами суспільности й людьми з почуттям власної вартости. Всіх инших, кому це лишень можливо, треба спрямовувати до ліцеїв, при чому належить знов по можности брати під увагу помічені нахили і замилування кождої одиниці, бо нема більше жалюгідного сотворіння як людина, що попала в житті на невластивий шлях. Певно, що ідеально добре справи майбутнього звання не дасться розвязати з богатьох причин (брак фондів, брак відповідного ліцею на місци і ин.); одначе в кождім разі ученик мусить бути тут ціллю, для якої батьки й учителі мусять як найбільше зробити, а не средством до ціли, а самою ціллю що инше, напр. чисельність школи, забаганки чи нездорові амбіції родичів і ин.

Зреформовані середні школи можуть — думаю, по побореннї початкових труднощів — принести нам більше хісна як ми нині сподіємося. Ходить одначе про те, щоби з нашої сторони доложити всіх старань, щоб сітку фахового державного шкільництва з часом щораз більше загущувати. А що я згори переконаний, що виглядів на фахові школи з українською мовою навчання майже нема, то треба нашим покликаним чинникам конче старатися, щоби в істнуючих заведено навчання гр.-кат. релігії й української мови як предмету (як буде для кого). Очевидно, що навіть осягнення тих домагань не звільняє нас від обовязку творити свої приватні фахові школи, що відповідалиби краще нашим специфічним потребам. Та понад усім тим домінує конечність виконання найконечнішого постуляту: змінити спосіб думання нашої суспільности а передівсім дозріваючої молоді і її батьків та заскорузлі критерії оцінки вартости людини. Суспільність — передівсім ота дорастаюча — мусить перенятися тим основним заложенням, що передівсім чесна і продуктивна праця рішає про вартість людини, а не засіб мертвих правил і фраз, яких у практиці не маємо нагоди примінити (очевидно, що ці самі річи для одних можуть бути мертві, а для других, що в даній ділянці далі працюють, вони дуже живі і життеві), так як все без практики, без діл — мертве.

То переорання нашого психічного облога не відбудеться легко, за одним замахом, але воно мусить вкінци зачатися словом (преса, устна пропаганда) і ділом — поширенням сіти приватних фахових шкіл і розбудовою промислових і торговельних станиць. Без тої зміни психіки і нашого наставлення до людини годі булоб щонебудь осягнути і при великім числі фахових шкіл.

Отже в час важних для родичів рішень і напередодні нового шкільного року уважавби я за важний обовязок всіх якнебудь зі школою звязаних чинників а передівсім духовенства й учительства, доложити всіх старань, щоби:

1) ніяка наша дитина у шкільнім віці не лишилася поза школою;

2) щоби талановитих дітей по скінченні Вселюдної Школи спрямувати ще до гімназій. Чотироклясові гімназії повинні серед нинішних умов і можливостей ще бути густо залюдненими школами. При цьому завважую, що до вступного іспиту до гімназій можна зголошуватися і по Вселюдній школі нищого степеня, т. є. з села на таких самих правах як по 6 клясі міської школи;

3) звернути особливу увагу на молодь, що кінчить нову гімназію, і бути тим дітям щирими і тверезими дорадниками, кермуючись очевидно виключно їх добром і будуччиною і через те посередно добром суспільности.

Злегковаживши собі ті старання про молодь, чи занехавши їх, не то що лишимося далеко позаду инших народів у спільнім культурнім розвитку і поході, але опинимося взагалі на якімсь сліпім торі, підчас коли коло нас мчатимуть чужі поїзди бистроїздні.

Та все повище — лишень одна сторона медалі; колиб ми більше про нічо в житті не дбали, тільки як собі виборотн місце серед людей і середники до життя, — булиб ми лишень продуцентами і консументами темнішого чи білішого хліба і більш нічим; повного вдоволення і щастя в житті се нам хіба не принеслоб (впрочім ми се кругом бачимо). Ходить про те, щоб ми попри намічені тут ціли мали постійно перед очима ще одну і то найвищу ціль, якій підпорядкувалиб кождий наш крок і потягнення в наших життевих заходах і турботах; і щойно як на кождий наш крок і діло будемо дивитися попри хвилеву ціль ще й під кутом вічности, — можемо бути певні повного життевого успіху і вдоволення.

Та це вже инша ділянка. — Г. З.

Криваві заворушення в Тулюзі

Підчас маніфестацій в честь Жанни д'Арк прийшло до поважних заворушень в Тулюзі, в полудневій Франції. Коли похід правих зближався до памятника Жанни д'Арк, юрба лівих зачала співати Марселєзу. Прийшло до бійки, підчас якої ранено комісаря поліції й поверх 20 осіб з публики. Поліція увязнила кільканацять осіб.

Англійський міністр про „вікенд"

„Вікенд" значить по англійськи кінець тижня. Духові працьовники в Англії на суботу й неділю виїзджають звичайно на село або бодай під місто і там грають „ґольфа" і т. п. Віденська „Райхспост" звідомляє, що з того приводу сказав міністр внутрішних справ Саймон, предсідатель високо аристократичного „Королівсько-Британського Гольф-Клюбу": Нас Англійців ніщо так не втомляє як визначування переговорів чужими дипльоматами на кінець тижня. Ті люди не знають, що для нас значить кінець тижня! У Франції міністр, який зробить собі ферії з приводу кінця тижня, може стратити довіря парляменту або своїх виборців. А в Англії „вікенд" се жерело сили і здоровля народу! Сей звичай має релігійний корінь. Він походить з погляду пуритан, що в суботу пополудні і в неділю всяка праця остро заборонена. Перша королева Єлисавета не полагоджувала в неділю ніяких державних справ. Від того часу йшли за її прикладом всі монархи й державні мужі Англії.

стів в палаті громад (хоч партія вибрала „провідну комісію", яку Дізраелі розбив тим, що просто не ходив на її засідання). Головний вождь партії, льорд Дербі, був змушений санкціонувати таке положення, віддаючи Дізраелієві ролю віцепреміера, „лідера палати громад", у своїх кабінетах. Коли Дербі в 1868 р. усунувся від політичних справ, Дізраелі став премієром на особисте рішення королеви Вікторії. Від того часу його авторитет став незрушимий. Ґледстон в 1874 р. програвши при виборах формально зрікся ролі лідера ліберальної партії. Вона вибрала його наслідника. Се не перешкодило Ґледстонові фактично проводити виборчою кампанією 1880 р. в ролі справжнього народного трибуна; брак у нього формальних повновластей лідера довів тільки до того, що він вів ту побідну кампанію вже цілком „самовладно". Сим разом королева за ніяку ціну не хотіла покликати до влади вождa, що настрашив її своїми „революційними" виступами. Та її спроби удатися до „офіціяльних лідерів" припинили тільки утворення кабінету Ґледстона — рівно на два дні.

Під сучасну пору внутрішна партійна „демократія" осягнула деякі успіхи, особливо в робітничій партії. Та лідер „великої партії" остає чимсь значно більшим ніж континентальний „предсідник фракції". При владі або в опозиції він відповідальний не перед „партійними робітниками", а перед нацією.

Завдання державного поступу не в тім, щоб „відмінити" глибокі історичні основи політичної власти і політичної боротьби, а в тім, щоб використати ті основи якнайрозумніше. Анґлійська демократія не тільки використала установи, створені історією Англії. Її методи під деяким оглядом се зворот до давніших і простіших форм володіння й переємства влади. В дуже давних часах володарем був той, що вбив свого попередника і буде вбитий своїм переємником. Одначе притім крім кровавого захоплення власти вимагалося ще „признання" в тій чи іншій формі. Ніякі спроби установлення „вічно-дідичної" власти Божою милостю не могли усунути споминів про той страшний найдавніший порядок, що має властивість постійно відроджуватися в найбільш несподіваних формах. Та в Англії нема причини боятися того, бо той порядок... там істнує. Англійський премієр се звичайно чоловік, що скинув свого попередника; він буде скинений своїм переємником, що його заздалегідь бачить в особі лідера опозиції, який сидить по другій стороні стола палати. І акт „захоплення влади" й акт „признання" мають місце... в виді народного мандату, що його дістає побідоносний лідер з рук виборців.

◆◆◆
◆

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Архиепископ Кортезі, новий папський нунцій у Польщі, має приїхати на днях до Варшави.

Преосв. Василій Ладика ЧСВВ, епископ для наших гр.-католицьких вірних у Канаді, завитав недавно до Галичини.

Українські діти Божій Матері. Товариство „Українська Захоронка“ у Львові урядило 9 с. м. в салі Великого Театру свято в честь Божої Матери. О год. 12.15 піднеслася занавіса і публика побачила прекрасний живий образ „Божа Мати — княгиня України“. На підвисшенні уставлено подобу Божої Матери з дитятком. Перед нею, в трикутник, уставилися діти, одягнені в строї ангелів і архангелів. Підчас того живого образу співав хор питомців, вміщений в заглибленні перед сценою. В другій точці той самий живий образ. Приходять діти в гарних народних строях з китицями квітів і складають поклін Матері Божій. Одна дівчинка деклямує вершик-молитву. Між 2 і 3 точкою хор питомців відспівав дві пісні Котка: „Через поле широкеє“ з теноровим сольом о. Романишина і „Думу про Почаївську Божу Матір“ з барітоновим сольом студ. теольогії Матіяша. З черги група дітей виконала В. Барвінського „Молитву“. Діти моляться мімікою і рухами перед подобою Матери Божої. Дуже ефектовні були інсценізації В. Щурата „Марійки“ і У. Кравченко „Благовіщення“. Молоденький віольончеліст Іван Барвінський відограв три точки (грав коло пів години). Ще був виступ струнового квартету: Цісик, Согор, Задорожний, Березовський. Хор учениць шкіл СС. Василіянок відспівав „Пречистий блеск“ О. Нижанковського. Програму закінчила дуже гарна й ефектовна рухова інтерпретація „Хорал“. Режісерувала імпрезу п. Леся Кривіцька, музичний провід спочивав в руках В. Барвінського, костюми проектував артист-маляр М. Осінчук, костюми виконали фахові школи „Труду“ і СС. Василіянок. Імпреза робила дуже гарне враження, хоч тривала трохи задовго. Публики було досить. Свято вшанували своєю присутністю Преосв. Іван Бучко і Преосв. Никита Будка. Імпреза скінчилася о год. 3.

Празник св. Юрія у Львові відбувся сего року при гарній, соняшній погоді. Простору площу і подвіря св. Юра заповнила велика маса вірних. В 11 год. в каплиці на подвірі св. Юра почав правити Архиєрейську Службу Божу Преосв. Никита. Співав сильний хор богословів під проводом студ. богосл. Якубяка. До св. Причастія приступили сотки вірних. По Службі Божій Преосв. Никита візвав приявних ступати слідами св. Юрія і станути до боротьби з наступаючим царством сатани. Опісля Впреосв. Митрополит Андрей поблагословив вірних.

Свято св. Юрія на „Ясній Горі“. Чудовий, теплий маєвий день сьогорічного Свята св. Юрія розпочав відпустовий сезон в Гошеві на Підкарпатті. Вже напередодні празника з близших і дальших околиць напливав народ в мальовничих народних строях на „Ясну Гору“. Вперве сього року діждалися путники сеї культурної вигоди, яку дає прочанам електричне світло, що цілу ніч не погасало в церкві і на монастирському майдані. В навечеря св. Юрія зволили ласкаво відвідати „Ясну Гору“ Високопреосвящені Владики, Екс. Йосафат, перем. епископ, і Ексц. кир Іван Бучко львівський Епископ-помічник. Достойні гості дуже цікавилися відновою церкви, прикрашуванням престолів і иншими інвестиціями. Хоч побут Впреосв. Владик мав приватний характер, то одначе збудив у народі загальну увагу. Відвідини наших церковних Достойників причинилися і до духового росту путників, тим більше, що Владики сповідали і причащали народ. В сам празник перед полуднем відїхали Достойні Гості домів, щиро пращані господарями монастиря. (к.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. ПРЕЗИДЕНТ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ Антін Розсипаль помер ненадійно в 71 році життя. Розсипаль працював в Ужгороді від 1923 р. до кінця 1936 р. На похоронах був губернатор Підкарпатської Руси о. К. Грабар.

В ПІТСБУРГУ (в Злучених Державах Півн. Америки) відбулося недавно засідання комітету для підготовки другого Американського Карпаторуского Конґресу. Конґрес має відбутися 12 серпня с. р. і буде займатися справою автономії для Закарпаття. Провідником підготовного комітету вибрано Івана Поппа. („Нашъ Путь“, ч. 227).

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР справедливости Грабовский виїхав на кількадневний побут до Німеччини. Подробиці побуту мін. Грабовского узгіднено з мін. Беком.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС проти 15 молодих Українців відбудеться незабаром у Львові в звязку з убивством Марії Ковалюківної та Михайла Копача 6-го квітня 1935 р. Обвинуваченим закидають приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів).

СОВІТСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ виїхала на коронацію анґлійського короля без марш. Тухачевського. Поїхали: Літвінов, адм. Орлов і секретар ком. закорд. справ Ґершельман. Тухачевський мав нібито занедужати на маєву грипу.

СОВІТСЬКИМ АМБАСАДОРОМ в Токію іменований Бенедикт Козловський.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР одержав богато кондоленційних депеш з приводу катастрофи великого воздушного корабля „Ґінденбурґ“, м. ін. від кардинала-секретара Пачеллія в імени Св. Отця, від президента Злучених Держав Півн. Америки Русвелта, від королів Італії й Альбанії, від президентів: Австрії, Арґентини, Франції, Ґватемалі, Куби й ин.

МІНІСТР ҐЕББЕЛЬС взяв участь у зїзді культурних працівників у Ґданську. Підчас зїзду виголосив промову.

АВСТРІЯ все більше відхиляється від Італії й наближається до Чехословаччини та разом з нею до Франції.

УҐОРЩИНА наближається замітно до Австрії. В Будапешті знов проголошено передвоєнне гасло обох тих країв: „Вірібус унітіс!“

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ замкнули французько-еспанську границю у звязку з заворушеннями в Барсельоні.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КОНСУЛ в Барсельоні зажадав присилки французького військового відділу для охорони французьких горожан в Барсельоні.

ҐЕН. ФРАНКО виголосив промову. В ній заявив, що найбільша небезпека для людства се руїнницький большевизм. Він спричинив еспанську траґедію. А світ байдуже обсервує ту траґедію і не хоче її зрозуміти.

ПОВСТАНЧА АРТИЛЄРІЯ знову сильно бомбардувала Мадрид. Богато тяжких ґранатів впало в середмістю і наробило великих шкід. 60 осіб вбитих і ранених.

МЕКСИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО позичило 20 міліонів долярів правительству червоних в Еспанії.

ЗАҐРАНИЧНА ПРЕСА приносить великі та жахливі описи масакри Абісинців в Аддіс-Абебі по замаху на ґен. Ґраціянія. Пишуть, що змасакровано там около 35.000 абісинського населення.

В ІРАКУ викрили військовий заговір.

ВЕЛИКЕ ПОВСТАННЯ вибухло в бразилійських стейтах Сао Павльо, Ріо Ґранде та Багія. В повстанні бере участь коло 50.000 людей. Таку вістку приніс параґвайський часопис „Ель Діяріо“.

ЖИДІВСЬКИЙ ОРҐАН „Ді Штімме“ приніс в ч. 641 вістку, що кораблям Параґваю заборонено привозити жидівських пасажирів.

ЯПОНСЬКА АҐЕНЦІЯ Домеї оповістила, що міністр загр. справ Японії Сато порозумівся з представником СССР Юреневим „у справі незвичайної ваги“. Яка се справа, не сказано.

НОВИНКИ

Новий український тижневик „Авангард“ почав виходити в Коломиї. Видає його й за редакцію відповідає М. Жураковський. В замітці від Видавництва читаємо м. і., що „Авангард“ „буде безпощадно зривати маску облуди й брехні, що її вбирають всі заприсяжені і незаприсяжені аґенти Москви й жидівства“.

Преміер Складковский прибув до Львова і відбув конференцію з воєводою Біликом на тему розмірів затруднення безробітних та робітничих заробків на терені львівського воєвідства. Крім того преміер цікавився станом публичних робіт у Львові, Дрогобичі, Бориславі й Перемишлі.

В Тернополі відбувся зїзд земельних комісарів тернопільського воєвідства. Предметом нарад були справи приватної парцеляції, особливо збільшення нагляду над нею, справа раціональної забудови новоповстаючих кольоній та кредитової підмоги. Крім того обговорено проект нового закону про дальші обмеження в обороті земельних нерухомостей, набутих з парцеляції. Вкінці обговорювано плян урядової парцеляції на біжучий рік та інші справи, звязані з перебудовою рільного устрою. („Всхуд“).

До Берези Картузької вивезли з Бережан Ізаака Завберберґа, абсольвента ґімназії, що в 1933 р. був засуджений за приналежність до КПЗУ і відбув кару двох літ тюрми. З Самбора вивезли одного з провідників ППС, дра Саломона Шорра, з увязненим перед кількома тижнями секретарем робітничого університету абс. філ. Маркусом Шпіннером.

Граф Бадені подарував львівському університетові свою палату при вул. 3-го Мая, ч. 6.

Вибори до жидівської громади (кагалу) у Львові відбулися 9 с. м. До виборів стануло 16 ліст. Найбільше (14) мандатів здобула „13-ка“ (бльок сіоністичних орґанізацій і господарських обєднань).

У Львові помер 39-літній інжинір Йосиф Цемнолоньский, директор львівської Хліборобської Палати.

На ринку у Львові появилися в розпродажі курята. За них жадали по 5 зл. за пару. За кг. молодої бульби платили по 7 зл., за кг. шпарагів 2.50 зл., огірків 1.40—1.50, моркви 40 ґр. і т. п.

Повітове староство в Заліщиках покарало дра Маркіяна Долинського, ем. директора шпиталю в Заліщиках, літ 69, гривною 300 зл. з заміною на кару заступного арешту на 10 днів за те, що в день Йордану с. р. як голова „Повітового Лугу“ влаштував похід без дозволу влади.

Фільму про тепле Поділля (Заліщиччина) накрутило Подільське Туристично-Краєзнавче Товариство. Незабаром кіна будуть висвітлювати ту фільму.

В Борщеві привернено етат земельного комісаря для повітів борщівського і заліщицького, що дотепер підлягали земельному комісареві в Чорткові. Те становище обняв мґр. Ян Войслав.

В с. Юріямполі борщівського повіту на дім жидівського купця Найвельда напало в ночі 6 бандитів. Вони застрілили жінку купця, а його тяжко зранили. Відтак утікли нічого не забравши. Такі випадки стають щораз частіші.

В Белзці коло Золочева пять бандитів (один з них перебраний за поліцая, решта в ролі поліційних аґентів) зрабувало двір Ясіньских і самих власників замордували. В погоні за бандитами поліція застрілила одного з них.

Вийшов на волю по 16-літнім побуті у вязниці б. старшина УГА Андрій Бучко, засуджений в листопаді 1921 р. на 15 літ тюрми за „публичне насильство“ підчас українсько-польської війни. До вязниці пішов він маючи 23 роки.

Гумор. — В театрі. — Ні, любий пане, не лишу вам тої ролі... — А чому, пане директоре ? Чого вимагаєте від мене? — Більше фантазії... А передовсім більше життя в сцені умирання.

15-літній ювилей обходить в неділю 16 с. м. Українська Господарська Академія в Подєбрадах.

Будову збіжевих елєваторів розпочали в Луцьку, Рівнім, Дубні і Кремінці. Елєватори матимуть по 800 тон поємности.

На Волині мають створити з новим шкільним роком 450 нових учительських етатів. Цікаво, кілько українських безробітних вчителів дістане працю на тій землі, де майже все населення українське.

Зїзд польських адвокатів відбувся у Варшаві. В нім взяло участь около 1000 осіб.

За надужиття у вязниці в Тешині засуджено б. начальника вязниці Кароля Белтовского на 6 міс. тюрми і б. вязничного комісара Леопольда Фортуна на 16 місяців.

У Варшаві помер польський історик др Вацлав Токаж. Він займався передовсім військовою історією, головно польськими повстаннями.

Комісія, покликана до оцінки державних підприємств, кінчить свою працю і має ще перед 1. VI. с. р. поставити внески на ліквідацію тих державних підприємств, що не звязані безпосередно з обороною держави, а конкурують з приватним промислом. Деякі з тих підприємств будуть передані в приватні руки.

В костелі св. Трійці в Ковні на Литві, де відправляють богослуженя з проповідями по польськи, група Литовців підчас проповіди зачала співати литовські пісні так, що перервано проповідь. Коли польський хор зачав співати „Здровась Марія", Литовці зачали викрикувати: „Геть до Варшави". Богослуження мусіли припинити.

Жахлива катастрофа цепеліна „Гінденбург" лучилася підчас причалювання в м. Лекгерст коло Ню-Йорку. Погибло 35 осіб, між ними командант цепеліна капт. Леман. В шпиталі перебуває 33 особи. Стан 11 ранених і попарених майже безнадійний. Причина катастрофи покищо неустійнена.

В Німеччині оповіщено розпорядок, що забороняє Жидам, німецьким горожанам, старатися про докторські дипльоми.

В Діссельдорфі відкрито виставу п. з. „Шаффендес Фольк". Вистава займає простір 780.000 кв. м.

Релігійні заворушення вибухли в місцевости Скорб у Франції. Католики силою обсадили ратуш, де урядував бурмистер ворожий Церкві.

На світовій виставі в Парижі буде „Жидівський Культурний Павільон". В нім будуть культурні надбання Жидів з ріжних країв. Ініціятиву до того дав Союз жидівського шкільництва разом з Союзом жидівських письменників і журналістів у Варшаві. Нам Українцям певно не менше придаласяб культурна рекляма на тій виставі, та про се не чувати...

Санаторію для інвалідів з цілого світу хочуть будувати на однім з островів Егейського Моря.

Літні зелізничі білєти на 1000 і 2500 км. зачнуть продавати від 15 травня.

Гумор. — Де ховаєш гроші перед жінкою? — До тої шуфляди, де лежать скарпитки до церування.

Гумор. — Чи не думаєте, що в супружжі найлучше жиють з собою контрасти? — Овшім. Ви повинні оженитися з якоюсь розумною жінкою.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Торговельно - Промисловий Банк, „Пром. Банк" у Львові, скликав 8 с. м. пресову анкету. Отворив її голова Надзірної Ради Банку дир. Ярослав Скопляк зазначуючи, що ціль конференції не вузькі справи й осяги Пром.-Банку, тільки спільне обговорення наших господарських актуалій на тлі дотеперішньої праці і практики банку. — Інж. Міляныч, дир. Пром.-Банку, порівнав наше господарське життя зі станом господарського життя Німеччини в 60 рр. 19 ст. та Чехії в 90 рр. і звернув увагу, що передовим чинником в господарському відродженні тих країн були промислові банки. Таких промислових банків і нам треба. Їх головне завдання: мобілізація наших рідних капіталів, виготовлення для тих капіталів оперативного пляну та послідовне переводження того пляну в життя. В нас капіталізація назагал дуже слаба. І тут вдячне та рівночасно преважне і відповідальне завдання преси: перевиховати наш загал і виробити в ньому наставлення до внутрішньої капіталізації. — Інж. Яцишин подав коротку історію Пром.-Банку. Банк почав свою діяльність в березні 1936 р. Згідно з назвою банк обмежив свою діяльність виключно до ремісничо-торговельно-промислових кругів. Приноровлюючись до потреб і можливостей тих кругів банк вспів виказати свою живучість. Загальні обороти, що в 1936 р. виносили 722 тисячі зл., продовж одного квітня с. р. осягнули суму 553.000, а від початку 1937 р. 1,423.000. В тому самому часі виплачено з каси 476.000, коли в цілому 1936 р. тільки 278.000. Оборотові фонди зросли за 4 місяці 1937 р. від 90.000 до 203.000 на 1. V. с. р. Найбільше вдоволяюче те, що обороти на біжучих рахунках дорівнують, а в квітні навіть перевисшають касові обороти. Се значить, що клієнти зачинають розплачуватися безготівково через банк, себто при помочі чеків, переказів та переливів. Такий спосіб розплачування се важна справа в народньому господарстві. Поминаючи користи для самого клієнта (менші оплати за порта і менше труду) зменшується через те грошеву тісноту на ринку даної суспільности, переводиться поважну концентрацію капіталів та прискорюється грошевий оборот. Від правильної праці промислових банків у великій мірі залежить доля і темпо розвитку нашого промислу. — П. Ярослав Гайвас поінформував представників преси про стан ощадностевої акції. На кінець квітня с. р. було понад 200 збирачів та поверх 5000 вкладчиків, що зложили 46,414.74 зл. — Вкінці інж. Цімура вказав на велике етично-моральне значіння ощадности. — Після рефератів відбулася оживлена дискусія та товариська гутірка при чаю. Анкета тревала від год. 5.20—9.10 вечером.

Міністр промислу і торговлі розвязав дальших 10 картелів у перетворюючім промислі.

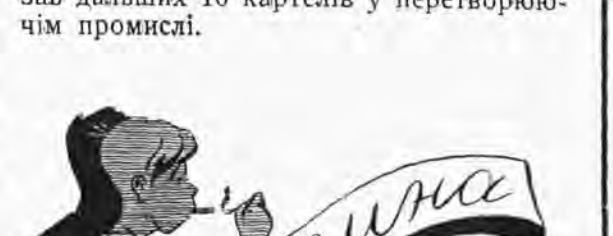

Рента по обезпеченім умовім працівнику прислугує вдові тоді, коли обезпечений помер внаслідок випадку при праці або внаслідок фахової недуги, або коли обезпечений умовий працівник мав у хвилині смерти бодай 60 вкладкових місяців обезпечення. Час 60 міс. скорочується до 12 міс., коли обезпечений перед початком емеритального обезпечення умових працівників здобув право до емеритального заосмотрення з титулу власної праці з інших жерел як Заведення Суспільних Обезпечень. Для здобуття ренти вдівця конечна його нездібність до виконування праці і брак конечних засобів удержання, під умовиною, що вмерла обезпечена вдержувала родину в цілости або в части. Щоб здобути вдовину ренту треба зложити у властивій обезпечальні отсі документи: 1) обезпеченеву легітимацію помершого, 2) свідоцтво смерти обезпеченого, 3) свідоцтво шлюбу в повнім або короткім витязі, зладженім по смерти обезпеченого, 4) посвідку властивої влади адміністраційної або комунальної (староство, міська управа, громада), що стверджувалаб істнування супружої спільноти до хвилі смерти та 5) метрику уродження вдови.

Показ можливостей розбудови рідного промислу у Львові відвідало около 2000 осіб, з чого 708 у групах (120 — товариства, 580 — школи).

В Станиславові повстала українська фабрика содової води і лімоняди під фірмою „Буркут". Її вироби дуже добрі.

Мануфактурна складниця селянських річей повстала у Станиславові. Вона міститься в ринку.

Першу фабрику ванілії основано в Польщі.

Статистичний Уряд у Варшаві ствердив, що покажчик харчів у містах Польщі виносить 59.9. Найдешевше місто Барановичі: 50. У Сх. Галичині найдорожший Дрогобич (покажчик 54). Далі йдуть: Перемишль 53.8, Станиславів 53, Львів 52.3, Коломия 52, Стрий 51.9, Борислав 51.4, Тернопіль 51.2.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Михайло Бобовник,** довголітній парох у Глібовичах Великих, помер 7-го с. м.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Антін Адверз.
МУЗА: Ромео та Юлія.
КАСИНО: Палкі серця.
КОПЕРНИК: Зелений сигнал.

Іване-Пусте, вигідна подільська парохія, до 2.000 душ, одна церква, залізниця в місці, до заміни на рівнорядну. — Почта: Мельниця. 46—1—4

Б. лікар клінік і державного шпиталя у Львові

Др Т. Парфанович

переніс лікарську канцелярію

до Самбора

і ординує від 10 V ц. р.

при вул. Трибунальській ч. 1. (напроти суду).

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 16 травня 1937. Ч. 35 (1035)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВЕЛИЧАВА КОРОНАЦІЯ АНҐЛІЙСЬКОГО МОНАРХА

Коронація короля Великої Британії Юрія VI і його жінки Єлисавети відбулася справді величаво в Вестмінстерській катедрі й мавзолеї англійських королів у Лондоні, найкращім памятнику англійського ґотику. Тамошна парохія основана ще коло 8 століття, будова теперішної катедри розпочата 1245 р., скінчена 1722. Коли король зложив присягу, засів на історичнім троні Едварда I з XI ст. і знято з нього плащ королівський. Чотири лицарі „Ордеру Підвязки" підняли над ним золотий бальдахім. Тоді декан Вестмінстеру взяв з вівтаря золоту ампулку і налив з неї в золоту лижечку кілька каплин св. олію та подав архиепископові. Він діткнув лижечкою долоні короля і сказав: „Нехай руки твої будуть помазані святими оліями!" Потому намастив обнажені груди і чоло короля та перехрестивши його промовив: „Нехай чоло твоє буде помазане святим олієм так, як помазані були королі, священики і пророки і так як Соломон помазаний був Цодоком і пророком Натаном, так будь помазаний і благословенний і посвячений королю, що пануєш над народами, які Бог твій повірив панованню твому. Во імя Отца і Сина і Св. Духа амінь." Тоді король встав і пішов перед вівтар і клячучи повторяв молитву за архиепископом. А як вернувся на престол свій, одягли його в білу туніку без рукавів і накинули на неї ризу зі щирого золота і подали йому інсигнії і меч коронаційний, причім архиепископ промовив отсі слова: „Сим мечем справедливости здержуй усяку кривду, спомагай і борони вдів і сиріт, привертай до здоровля те, що псується, карай і направляй, що хибне і скріпляй те, що в порядку." Тоді льорд стражник меча викупив той меч іменем короля, складаючи 100 шилінгів сріблом на вівтарі старим звичаєм. По цілім ряді инших церемоній, по одержанні перстеня, берла і корони всі присутні співають гимн „Год сейв тге Кінг" (Боже короля охороняй) — і тоді наступає найбільш торжественна хвиля коронації, хоч властиво вона скінчена і навіть оповіщують кінець її спеціяльні фанфари і сальва 62 гарматних вистрілів з Товеру і сальва 101 вистрілів у Гайдпарку. І в тій хвилі архиепископ вручає королеви св. Письмо, кажучи: „Милостивий Королю! Жертвуємо Тобі сю книгу, найцінніщу річ, яка є на сім світі. В ній є мудрість, в ній є королівське право, в ній є живі слова Господні." Щойно тоді складають голд королеви всі присутні, від князів крови почавши, присягаючи вірність на життя і смерть. Потому наступає коронація законної жінки його. Вона складає голд королеви, над нею в часі коронування її держать бальдахім 4 пані з найвисших родів англійських. Потому король і королева разом клячучи тихо моляться перед вівтарем і вставши, одержують в церковнім анексі скромну перекуску. Точно о год. 2 мінут 15, як було в програмі, король і королева сідають в золоту карету і починається величава їзда вулицями Лондону при 6 міліонах свідків. Радість столиці така, що на просторі 14 миль безнастанно лунають одушевлені оклики незлічимих мас народа весь час їзди королівської пари до Букінґемської палати. Читаючи ті описи, трудно не пригадати собі безнастанної лайки української інтеліґенції, яка лунала весь час правління леґального Монарха Великої України тай не перестає лунати і досі, хоч якби замість тої лайки була співпраця, то ми сегодня малиб одну з наймогутніших держав в Европі й Азії...

Остання цариця Китаю.

Daniele Vare: „Die letzte Kaiserin". Der Dämon auf dem Drachentron. Ст. 265.

Цікава се книжка. Автор її був довгі літа італійським послом в Китаю. Свою працю написав старанно. На початку кождого розділу дав цікаву китайську приповідку, нпр. „Хто їде на тигрі, не сміє зсідати". Останну цісареву Китаю вистудіював докладно. І пише про неї таке: Єгоналя була малою манджурською дівчинкою, що в початках своєї карієри була тільки третьорядною женщиною в гаремі. Ріжнилася від инших тільки красою і розумом. Тим і осідлала цісаря Гсієнфенґа. Колиж він помер стала сама правити величезним краєм і народом іменем свого малолітного синка. Колиж і він помер, правила сама. В острі конфлікти попала зі своїм слідуючим чоловіком, цісарем Куанґ-су, якого сама собі вибрала. Він був за поступом, вона була консерватистка. Конфлікт між ними довів до упадку монархії. І тоді почався „захід сонця на склонах гір". Останні слова тої визначної умом жінки були: „Ніколи не допустіть до того, щоб найвисшу владу в державі виконувала жінка і щоб евнухи мішалися в державні справи".

Японська держава в Полудневій Америці.

„Дайтше Арбайт" звідомляє: Президент Бразилії Діонізіо Бентес ще перед 1930 роком дав Японцям 1,030.000 гектарів землі у північно-бразилійськім стейті Пара, головно коло устя великої ріки Амазонки. Японці одержали право утримувати там свою узброєну поліцію, право в области тої концесії вивласнювати приватні посілости, право всі спори з Бразилією полагоджувати третейським судом, право будувати зелізниці й удержувати пароплавбу на Амазонці, вкінці увільнення на 50 літ від усяких податків. Всі ті права признано зразу приватним особам, а потому японським акційним спілкам, що мають свої централі в Японії: Мамбеї Такушоку Каїша, Амазон Коріо Кабуші Каїша і иншим. Все те створило просто державу в державі так, що тепер можна говорити про японську державу в полудневій Америці. Японські кольонії є там також у стейтах Сао Паольо й Парані. Добре булоб, щоб наші люди в Бразилії зацікавилися тими кольоніями й описали їх в нашій пресі. Взагалі треба нам праці закордоном.

Узброєні комуністичні боївки при роботі.

Дня 21 квітня с. р. напали на приходство у Салашах, коло Угнова, три узброєні бандити, мабуть комунарі. Була год. 9.30 вечір, двері отворені, лямпа світилася. Опришки навіть незамасковані, весь час погрожуючи крісами і вивезенням до Росії, з простацькою лайкою на устах, около під години бушували по кімнатах, шукаючи мнимої каси з грішми. Зрабували револьвер, до 75 зл. і инші дрібниці. Звичайний радіо-детефон і термометр уважали ознакою „буржуйства", викрикуючи, що такі „буржуйські річи" належить ломити і нищити, а забудовання облити бензиною і спалити. Треба надмінити, що Салаші це найбідніше приходство в околиці, а о. Я. Мартинюк є там тільки самостійним сотрудником.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Розклад у Франції

Те, що діється у Франції може скоро відбитися й на нас.

Ось жмут дійсно цікавих вісток про те, як погружується в щораз більший хаос і розклад Франція, перша з культурних держав континенту Европи...

Буржуазний журналіст так описує свої враження і думки на ту тему: „Крайна лівиця", що вже й комуністів уважає „правими", є тепер у Франції в стадії образування. Вона складається з численних ґруп. Внутрішної єдности між ними нема, одначе частини тої крайної лівиці тяготіють (в одних случаях тільки ідейно, в других вже й орґанізаційно) до IV Інтернаціоналу (себто до орґанізації т. зв. троцкістів). Ґрупи, основані на марксівсько-ленінській доктрині, розходяться тактично, але вони обеднані принціпіяльно. А знов ґрупи, що вийшли з ідей анархізму і синдикалізму, розходяться з ґрупами марксівсько-ленінськими принціпіяльно, та обеднані з ними тактично. Обеднює їх те, що 1) вони разом перебувають на крайнім лівім секторі в політиці; 2) вони мають спільне завдання, скинути істнуючий устрій, без чого ні ті, ні другі не можуть братися до практичного примінення власних ідей: потому случайні союзники знов розійдуться.

Лишаємо на боці „Союз анархістів" (що в останних місяцях дуже розрісся, його орґан „Лібертер") і крайно ліві ґрупи синдикалістів („Пролетар. Революція" й ін.) та перечислимо основні чинники лівого фронту, що веде боротьбу під кличем „проти Блюма і Сталіна":

1) Ґрупа „лівих революціонерів" під проводом Марсо Півера внутрі соціялістичної партії (СФІО). Та ґрупа формально відмежовується від „троцкістів", але вона звязана з ними спільною ненавистю до сталінізму і вірністю марксівській доктрині.

2) Інтернаціональна комуністична партія й Інтернаціональна робітнича партія. Вони обидві формально звязані з IV Інтернаціоналом, але працюють самостійно й ріжно. Пресові орґани: „Комуна", „Молодий Большевик", „Робітнича Боротьба", „Революція" й ин.

3) Орґанізації, що ґрупуються довкруги пресових видавництв: „Що робити?", „Червоний Прапор" (провідник Андре Ферра, м. р. виключений з комуністів), „Інтернаціонал" (Комуністичний Союз), „Приятелі правди про СССР", „Міжнародня ґрупа" (се марксисти-ленініści) і ин. Вплив тих кружків трудно оцінити, але той вплив є і сягає він поза орґанізовані кадри тих кружків. Вони свідомо здержуються від вербування більшого числа партійних сторонників, бо мають інакшу тактику, а саме: взивають комуністів, соціялістів і синдикалістів, „щоб держалися свідомими революціонерами" в н у т р і трьох великих орґанізацій: комуністичної партії, соціялістичної партії й СЖТ.

Таким чином перед нами цікава поява: комуністична партія, що придумала страшне для всіх орґанізацій розкладання їх знутра, має в своїм нутрі гуртки, які хочуть нею командувати...

Діяльність тих крайних ґруп, леґальну і нелеґальну, представимо за Н. Вакаром на другий раз. Та діяльність тільки ґеоґрафічно далека від нашого краю — тай то в сих часах простір вже майже не має значіння...

Правда про наш край і нарід

З ВЕЛИКОДНИХ ВРАЖІНЬ НА ПРОВІНЦІЇ. *)

I.

Їзда зелізницею.

Навіть за короткий час побуту на провінції підчас Великодних свят можна побачити богато цікавого. У великодний четвер рано збираюся скоренько і спішу до потягу, бо зближається час, що ось-ось потяг заїде на стацію. Прибігаю до каси. А передімною якийсь пан купує білєт до Бродів і висипав пригорщу мідяків. Касієрка помалу числить, складає на купки, примірює, чи всі рівні так, якби поїзд мав приїхати що найменше за чверть години. Заки я дістав білєт, потяг з гуркотом вїхав на стацію. Подорожні кинулися до дверей ваґонів і серед накликувань і окликів зачали пхатися до возів. Та се не така легка справа, бо наші галицькі двірці збудовані так, що шини рівні з пероном, і до воза треба дертися по високих сходах. А як ще хто має більший пакунок!...

В возі не було тісно. Подорожні переважно Жиди. В одній части воза примістилися жовніри, що їдуть на Великодні свята. Розмовляють голосно по українськи. Оповідають, що в західній Польщі вже весна скінчена, що вже зацвили овочеві дерева. Говорять про те, як там селяни господарять. З розмови видно, що наші жовніри мають респект до тамошних способів господарки. Не дивота: бачили там наслідки німецького впливу в рільництві. Одначе оповідають про все так якби то було десь в Бразилії. Не чути, щоб котрийсь з них казав, що вернувши з війська спробує заводити в своїй господарці те, що бачив у Познанщині. Се дивне.

Поїзд мчить на схід. На дворі гарна погода. З вікон видно ниви з озиминою. Вона сего року гарна. Також яринні збіжжа вилізли вже з землі. При долинах видно довжезні ряди верб. Вони просто символізують нашу мізерію. А на пасовиськах вже пасеться худоба: нужденна, вихудла, брудна. Також ілюстрація галицької селянської біди і непорадности.

У возі напроти мене розсілися Жиди. Молоде супружество, що їде зі Скільщини до Збаража, і якась вже старша Жидівка з малою, може 10 літною, донечкою. Вони розмовляють про дітей, як їх тяжко виховувати, як вони легко занепадають на ріжні слабости і т. п. Молодша Жидівка оповідає про якусь свою знакому, що має дуже плекану дитину. Вона спроваджує ласощі для тої дитини аж зі Львова! Старша пані напихає весь час свою дівчинку канапками. Що дівчинка зїсть одну канапку, то вона їй витягає зі шкіряної торби другу, то знов помаранчу, то чеколядку. А дитина не протестує, тільки їсть. І виглядає, як виточена. Та чи вона здорова?

Побіч сидить якийсь пан, Поляк, в середнім віці. Він час-до-часу бере участь в розмові. З його бесіди видно, що він перший раз в Галичині. Каже, що походить з Познанщини. Їде на креси шукати місця, де можнаб заложити якийсь інтерес. Каже, що ціль його подорожі Тернопіль. Але питає також про інші міста нпр. про Золочів, Збараж... Наслідок аґітації в пресі, щоб їхати на окраїни Польщі.

Переїздимо попри село. На краю села старенька деревляна церковця. — Ось, каже познаняк, православна церква. — Не православна, поясняю йому, тільки греко-католицька. — Так? То тут нема православних? Перший раз чую, — говорить зі здивуванням. Я пояснив йому, що православні Українці є на Волині й инших східних землях РП. Він іще питався, чи наші священики мають бороди, чи жонаті. Колиж я відповів, що є і з бородами і жонаті (хоч не всі), то він заявив: „Чим же тоді ріжняться греко-католики від православних?" Треба було наново богато виясняти. Та з його очей видно було, що мої пояснення відбивалися від него як горох від стіни. Незабаром потяг заїхав на стацію, де я мав висідати. Я розпращався з познанським аргонавтом.

В повітовім містечку.

В повітовім містечку рух. Хоч се не торговий день, та перед святами ще богато селян потребує ріжних річей до хатнього господарства. Люди як ті пчілки мід підчас збирання пожитку зносять гроші до жидівських крамниць. Особливо богато молодих хлопців і дівчат купує ріжні галянтерійні дрібнички на свята: краватки, хустинки, панчішки, скарпетки та ріжні инші дрібнички.

Заходжу до української книгарні. В ній також шкільне приладдя й українські часописи. Продавачка, знакома панна Марійка, радо дає мені інформації про рух у книгарні. Місячний оборот виносить коло 700 зл. Переважна часть торгу походить з продажі шкільного приладдя. Книжки розходяться менше. — Як то, питаю, нема зацікавлення українськими книжками? — Овшім є, відповідає п. М. От нпр., коли в торговий день збереться в книгарні більше людей, то все пропаде з ляди кілька примірників „Дзвіночка", „Світу Дитини", або кілька книжечок. Отже зацікавлення є, тільки менше до купування, радше колиб так задурно вдалося дістати книжечку чи журнальчик. Крім того кольпортують книжки в повіті: Філія Просвіти по читальнях, повітовий кружок „Рідної Школи" по кружках „Р. Ш.", філія „Сільського Господаря" між своїми кружками. Вони всі роблять значну конкуренцію книгарні. А котру ґазету селяни найрадше купують? Мабуть „Народну Справу"? — Ні, звучить відповідь. Найлучше розходиться „Нове Село". Тут робить своє і титул і гострота, на яку не може собі позволити нпр. катол. преса. Про „Народну Справу" кажуть селяни: Ми вже виросли з „Народної Справи". Молодші купують націоналістичні тижневики. Така струя йде. Питаю за „Н. Зорею" або „Правдою". Показується, що книгарня їх не спроваджує, бо ніхто не питає. Чи не поучаюче се? Тільки літ виходить католицька преса і так редаґована, що навіть отверті вороги тих ґазет дають їм за те признання, — а католики не попитують за ними тай тому їх нема по книгарнях.

В місті виходить місячна ґазетка „Зборівські Вісти". Заходжу в редакцію, що приміщена в одній кімнатці Повітового Союзу Кооператив. Директор того Союзу редактор ґазетки. На ґазетці написано, що видає її філія Просвіти. В розмові довідуюся, що ґазетка печатається в кількасот примірниках і розходиться головно між еміґрантами зі Зборівщини в Америці. Вони хочуть знати, що чувати в їх сторонах, в їх повіті. Та біда, що богато наших людей залягає з передплатою. Також, каже редактор, наші люди дуже нерадо дописують до своєї ґазетки. З великим трудом можна витягнути від них допис і то часто мало змістовний. Ми, каже, звертялися до священиків, щоб нам дописували з місць, та з того ніщо не вийшло.

— А як цензура, питаю?

— Строга, каже редактор. Цензор читає ґазетку дуже докладно і довго треба чекати на вістку з цензури. Добре, що до цензора недалеко. Бо староство в сусідстві, а цензурує референт безпеки з повітового староства.

Вступаю до адміністрації: її примі-щення також дуже скромне: одно бюрко, скринка-картотека. От і все!

В Українбанку знакомий директор оповідає, що банк перебув крізу (позбувся директорів, що натягнули його на грубшу суму) і розвивається гарно. Має коло 700 членів. Позички дає тільки на векслі, на три місяці. Гіпотек не уділює. Селяни сплачують рати доволі точно. Вже привикли до коротких термінів платности.

Виходжу на вулицю. Якийсь Жид Шапіра примістив радіевий голосник над дверима свого склепу. Радіо рипить. Надає якогось „Каруза" з плит, що виходить дуже захриплий. Селяни, молодші і старші, поставали на вулиці і вслухуються в захриплі мельодії якогось африканського танґа. При тім дехто задивиться на склепову виставу, оглядає товари і вступає до крамниці. Радіо робить службу притягаючи людей.

Стрічаю знакомого купця блаватника і питаю, як йде інтерес. Ей, каже, який тепер інтерес? То колись був інтерес, як було хлопське дороге! Якже потаніли збіжжа, худоба, безроги, то хлопи переставали купувати. Тепер збіжжа трошки подорожіло, то й купці в місті відчули поліпшення.

Побілені палики.

Ідемо гостинцем на село. Стрічаємо селян, що возять обірник під бараболі. Їдучи скоро з горба розтрясають полеву „омасту" по дорозі. Хоч знають, що без гною ніщо не вродиться на полі, хіба бурян. Переїздимо через село. То тут то там з подвіря тече гноївка струмочком в придорожний рів. Коли вже раз наші селяни зрозуміють, що гноївка найкрасший гній!

Здовж гостинця (мурованки) засаджено сего року деревця. Їх садять щороку і щороку наші селяни і пастухи нищать. Селянин не любить, щоб деревина кидала тінь на його поле. Деревця коло мурованки не овочеві, тільки дикі: ясені, акації й инші. При кождім деревци палики для охорони. Повітовий заряд шляхів наймає хлопців, щоб на весну побілили деревця вапном. Бачу таких двох при праці: спішно йдуть від деревця до деревця з розпущеним вапном і білять ним палики. Їдемо ще кілька кільометрів, дивлюся на деревця і бачу, що всюди побілені палики замість деревець. Питаю стрічного селянина, чому се так. Відповідає, що хлопчиська дістають плату від штуки побілених деревець. Щоб заробити якнайбільше вони воліють білити гладкі палики ніж ряпаті деревця. На паликах і щітка не псується так скоро... С. Г.

20.000 маєтків під контролею

На терені Польщі по селах і місточках є коло 20.000 маєтків, вартости кількадесять міліонів злотих, що їх властителі загинули підчас війни і не лишили ніяких потомків ні свояків. Тими маєтками опікувалися дотепер скарбові власти. Тепер приготовляють проєкт закона, на основі якого ті маєтки стануть власністю держави або самоврядування.

Присяга на вірність Сталінови...

Московські ґазети принесли описи травневих торжеств в СССР. В часі тих торжеств червоні війська присягали вперве на вірність Сталінови. Так і пише „Комсомольская Правда", що наводить промову маршала Бліхера до червоної армії в Хабаровську. Він сказав: „Вы сегодня присягаете на верность родине, партии и вождю товарищу Сталину. Повторяйте за мной слова торжественнаго обещания: Я, сын трудового народа і т. д." — Всі міста украшено 1 травня величезними портретами Сталіна, а над Москвою спеціяльні аеростати підняли великанський портрет Сталіна, що мав 65 метрів висоти... — І треба було аж такого проливу крови, щоби присягу цареви замінити присягою Сталінови...

*) Просимо сей допис уважно перечитати і присилати помічення та завваги на порушені тут справи. Головно потрібні помічення про те, як боротися зі страшною появою штучного зменшування уродин, бо се поява найгрізніша. — Ред.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Загроза нашій Церкві в Галичині

Православне „Слово", що виходить у Варшаві з безплатним додатком „Польска Строніца", принесло в ч. 16 (401) отсей допис москвофільського адвоката з Турки над Стрием п. з. „Важно для организующихся православныхъ Общинъ въ Галичинѣ" (наводимо його в оригіналі):

Административныя власти первой инстанціи (главнымъ образомъ уѣздныя староства) въ Галичинѣ требуютъ при заявленіяхъ объ уходѣ изъ Уніатской Церкви и переходѣ въ Православіе метрическихъ свидѣдельствъ о рожденіи заявителя. Такая практика не обоснована въ дѣйствующихъ до сихъ поръ на территоріи Галичины австрійскихъ законахъ о свободѣ вѣроисповѣданія. Въ послѣднее время уѣздное Староство въ Туркѣ истребовало отъ Крестьянъ с. Ботля представленія означенныхъ свидѣдельствъ. — По этому дѣлу подано было мною 22 жалобы на дѣйствія Староства въ воеводское управленіе во Львовѣ. Жалобы я обосновывалъ статьей XLIII австрійскаго закона отъ 1895 г. о свободномъ отправленіи вѣроисповѣданій, въ коей въ § 25 имѣется ссылка на постановленіе §§ 4 и 5 статьи LIII австр. закона отъ 1868 г., гдѣ упоминается лишь о заявленіяхъ лицъ желающихъ перемѣнить вѣроисповѣданіе, въ виду чего требованіе приложеній вродѣ метрическихъ свидѣтельствъ не допустимо. Кромѣ сего мной было указано на то, что дату рожденія можно доказать и другими документами. — Воеводское Управленіе во Львовѣ 22/10, 1936 за H. P. Wyzn. 10/17/36 разъяснило, что вмѣсто метрическаго свидѣтельства можно предложить и любой документъ для установленія дня, мѣсяца и года рожденія, равно приходского правленія, въ книги котораго занесенъ актъ рожденія заявителя. Тутъ приводится въ дословной копіи увѣдомленіе староства въ Туркѣ.

Starostwo powiatowe turczańskie. L.: Po I. W.). Turka, dnia..../....1936 r. Do Pana... w Butli. — W związku z wniesioną tu prośbą o przyjęcie do wiadomości zgłoszenia o wystąpieniu z wyznania gr. kat., zawiadamiam, że wedle wyjaśnienia Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie z dnia 22. X. 1936 L.: P. Wyzn. 10/17/36 przedłożenie metryki przy zgłoszeniu zmiany wyznania nie jest koniecznem tylko w tym wypadku, jeżeli zgłaszający swoje wystąpienie z danego wyznania przedłoży władzy przyjmującej zgłoszenie taki dokument, z którego można by ściśle oznaczyć dzień i rok urodzenia oraz właściwy Urząd Parafialny, gdzie zapisany dostał akt urodzin zgłaszającego wystąpienie. — Wobec powyższego, sprawa zostanie podjęta po przedłożeniu Starostwu odpowiedniego dokumentu. — Starosta powiatowy. w. z.

Такимъ образомъ, оформленіе ухода изъ Уніатской Церкви упрощено и не сопряжено съ большими расходами, т. к. вмѣсто метрическаго свидѣтельства можно представлять паспортъ, школьное свидѣтельство и т. д. — На основаніи §§ 4 и 5 статьи LIII австр. закона отъ 1868 г. заявленіе о перемѣнѣ вѣроисповѣданія не подлежитъ оплатѣ гербовымъ сборомъ. — Д-ръ Михаилъ Сохоцкій, адвокатъ. Турка, 30. III. 1937 г.

Відповідь ред. Івана Гладиловича

На статті, які в справі виступу п. дра Івана Гладиловича появилися в „Новій Зорі", відповів він статтею у великоднім числі „Українських Вістей". В ній пише м. і. ось що:

„Щоб баламуцтво не ширилося, заявляю, що в своїй статейці не висловлював я своїх поглядів на значіння і ролю т. зв. реформованої церкви в житті української нації. Передовсім у своїй громадській, зокрема публіцистичній діяльности тою темою я ніколи не займався і ближче вона мені невідома. Але стрінувшись підчас свого побуту на Волині з тією появою, вважав я доцільним познайомити з нею ближче українське громадянство і то якраз з тією ціллю, щоб викликати в католицьких і православних кругах нашого громадянства тривогу для занедбаних релігійних і церковних відносин на Волині. Зокрема, як рішучий і практикуючий католик (хоч др Назарук в це сумнівається і дивується, що я не оповістив досі про зміну своїх дотеперішних католицьких переконань), руководився я бажанням причинитися до усунення зла й тих трагічних відносин, що запанували в житті уніятської та православної церкви на Волині. Якщо моя характеристика реформованої церкви на Рівенщині випала прихильно для тієї церкви, то це не тому, що я вважаю кальвінську церкву кращою чи хочби рівнорядною католицькій або православній гієрархічній церкві, але передовсім тому, щоби на позитивнім прикладі пропагандивно-організаційної праці кальвіністів на Рівенщині виказати можливість і попросту необхідність справжнього апостольського душпастирства українських галицько-уніятських і православних священників."

Нова праця проф. С. Балея

Професор психольогії варшавського університету Стефан Балей оповістив кілька праць з области дослідів літературних. Всі його праці високо оцінює польська суспільність, що видно з голосів польської преси. М. і. „Курер Варш." приніс у 116 ч. цікавий фейлетон Г. Коротиньского п. з. „Жеромский и очах психольога". В нім пише м. і.: Першою основною ціхою творчости Жеромского уважає проф. Балей його синестезийність: у нього „сум червоний", „відблиск жорстокого вогню білий", „щастя співуче", „дишкант квасний", „шмер пахне", „ясне волосся мельодійне" і т. д. Се значить, що спонука, яка апелює до сфери тільки одного змислу, викликує у Жеромского подвійну реакцію, в сфері двох змислів. Отже він тип „ес", як пише німецький психольог Е. Р. Енш. Друга ціха творчої особовости Жеромского се його персеверазійність: себто він має нахил раз-у-раз вертатися до тих самих слів, мотивів, завязків, акцій і постатей, ситуацій, подій і т. д. Третя його ціха се емоціоналізм. — Думаємо, що проф. Балей присвятить дещо своєї праці й розборови українського письменства.

Затроювання польської суспільности

„Ґазета Польска" в ч. 117 принесла цікавий звіт з політичного процесу між Поляками. А саме відділ польських ендеків в Луцьку запізвав польський тижневик „Волинь" за знеславлення в статті з 21. II. п. з. „Без Йосифа Пілсудского". В тій статті закинено польським ендекам на Волині, що хочуть розбити польську суспільність на ґрупи й помішати напрям її маршу та що вони „причаїлися як злобні карлики, щоб сегодня повиходити зі своїх криївок, одягнутися в ризи священичі й голосити свою „народову науку", повну галасу, проклонів, тупости і трусівства"... — Тими тезами почулися обиджені ендеки і запізвали до суду редакторів „Волиня" З. Седлецкого і адв. Яна Лещиньского. Ендеки аргументують доволі інтересно: 1) що автор статті знеславляючи їх виступає в ролі оборонця засад помершого Маршала Й. Пілсудского, чим ображує його імя і память; 2) що того переступства довершено в часі знаної спроби консолідації плк. Коца, яка має бути здійсненням намірів Марш. Ридза-Сьміглого і в часі якої голоситься: „Витягаємо руку понад плоти і гори"... Отже з акту обвинуваченя виходилоб, що ендеки виступають в обороні памяти марш. Й. Пілсудского. На те оборонці обвинуваченых, Пасхальский і Масловский, предложили доказ правди зі свідків на обставину, що діяльність ендеків шкідлива для польської політики на сх. окраїнах. В аргументації кажуть м. і., що та політика довела до співжиття Поляків з „иншими народностями, що замешкують Волинь" (навіть імени не люблять вимовляти тих иншых...), а боротьба польських ендеків з ідеольоґією марш. Й. П. спирається на кличах для польської держави просто убийчих. Польські ендеки пропагують політику безоглядну, зовсім подібну („анальоґічну") до метод, які свого часу примінювано до Поляків у Прусії. Тимчасом марш. Пілсудский у своїй промові виголошеній в Рівнім 9. І. 1920 р. заявився ясно („категоричне") проти політики понижування і гнету та висказав бажання, щоб польська окраїнна політика була політикою чесною. — Адв. Пасхальский виголосив дотепну оборону свого внеску. М. і. сказав: Пп. обвинителі хіба шуткують, кажучи, що така політ. стаття недопустима в часі коли проголошувано заяву плк. Коца. Отже заявляю, що ми готові зложити якнайдальше ідучі перепросини партії ендеків того самого дня, коли та партія приступить до табора плк. Коца... — Спритно відповів на се адв. Старчевский: „Інтенції плк. Коца поділяють всі ендеки. Зате спосіб виконання програми плк. Коца будить в нас великі застереження. В хвилі коли оголошено заяву плк. Коца, ми знали тільки інтенції, отже ми не могли відноситися критично до способів виконання програми так, як відносимося тепер." — Суд постановив допустити доказ правди, що обвинувачені ділали в обороні публичного інтересу...

Бісмарк, Ґітлер і католики

Ґастон Мартен пише в паризькім „Еврі": Зелізний канцлер Німеччини Бісмарк не був упертий. В 1879 р. він зрозумів, що пасивний спротив Ватикану сильніший від нього і що католики при всій своїй покірности та зовнішній мягкости не уступлять. І зелізний канцлер знайшов свій шлях до Каносси: „травневі закони" звернені проти католиків перестав примінювати. Незабаром їх змінено — оден по другім. Німецька католицька Церква побідила, але не торжествувала. І німецька держава нічого на тім не стратила: Катол. Центр по тім замиренні ніколи не відмовляв Бісмаркови своїх голосів. Папа Пій XI кличе до німецької молоді: „Якби хто небудь хотів вам голосити инакше Евангеліє ніж те, якого ви вчилися на колінах благочестивої матери або віруючого батька чи побожного учителя, нехай буде проклятий!" Тимчасом Ґітлер і Людендорф помирившися заявляють, що здійснять єдність німецької раси в рамцях обожествленного германізму без огляду на спротив „чорних кертиць" катол. Церкви. Травень недалеко. Чи принесе він німецьким католикам нові переслідування? Чи вдасться Ґітлерови те, на чім зірвався Бісмарк? Положення обидвох канцлерів дуже подібне.

Ордер для Романа Дмовського

Мабуть найздібніший з сучасних польських публіцистів Кет-Мацкевич написав в статті: Коли обидві сторони хочуть „обеднання"... м. і. ось що: Коли вмер маршал Пілсудский, то Роман Дмовский (головний ідеольоґ вшехпольської, н. д., струї) не приїхав на похорон свого особистого ворога, якого поборював... А за домовиною Пілсудского йшла вся Польща. І тому я думав і писав в день похорону, що оден ґвіздь тої домовини зітре з поверхні землі ендецьку партію. Але так не сталося. Навпаки, ряд політичних посувів у сучасній Польщі виказує ідеольоґічний вплив Дмовского... Та хоч постава ендеції в днях похорону була зла і нелицарська, але не треба тих блудів повторяти „в иншій скалі". Чому досі Роман Дмовский не отримав державного признання своїх безсумнівних заслуг з огляду на консолідаційні змагання?... Субтитул над тими виводами Кета звучить: „Order Orła Białego dla R. Dmowskiego!"

(Се оригінальні виводи, — але питання, чи Дмовский принявби той ордер; памятає-ж він, що прецінь і Вітос мав той ордер і сидів у Бересті).

„Роботнік" проти „Політик'и"

Орґан ППС „Роботнік" в ч. 126 приніс п. з. „Дзівна Політика" отсю замітку: В останній „Політиці" знаходимо статтю п. з. „Шляхи Ґрунвальдські". В ній автор радить Польщі співділати з гітлерівцями проти СССР. Пише, що Польща з Німеччиною моглиб тепер переробити цілу „мапу Европи". Автор застерігається, що не легковажить німецької небезпеки, але якраз тому треба тепер — каже — розбити Росію, бо „шлях до Ґрунвальду на будуче провадить сегодня через фактичний союз з Німеччиною." — На те „Роботнік": Дуже се помотане, пише. Таж коли Німці розгромлять з Поляками Росію, тоді так обловляться, так скріпляться і так оточать Польщу сферами своїх посілостей і впливів, що Польща просто стане васалем Німеччини! Але „Політика" рахує на те, що після побідної війни з СССР Німеччина буде „вичерпана"... Словом, штубацькі помисли, — штубацькі, але дуже шкідливі, кінчить „Роботнік". — (Ну, але що Польща має властиво робити між двома велитнями, не каже).

Друга Еспанія

І другий Кенігрец...

Нюйоркська ґазета „Ню Репоблик" звертає увагу на те, що німецька преса представляє Чехословаччину як передню сторожу большевизму. Тон тої пресової кампанії настільки різкий, що мимоволі виринає побоювання, щоб він не став передвісником „пучу" в Чехословаччині. Німецька преса пише, що в Чехословаччині є совітські аеродроми, а президент Бенеш прилюдно дав слово чести, що се неправда і що в ЧСР нема ні одного совітського летуна та що договір Чехословаччини з СССР чисто оборонний. Американський журналіст уважає можливим, що одного дня Ґітлер дасть наказ Генляйнови, „чехословацькому Франкови", оповістити „війну большевизмови". І тоді Чехословаччина стане другою Еспанією. Економічна кріза в Німеччині може спонукати її до такого кроку скорше ніж в Европі думають. Тоді історія повториться: бо коли Франція дозволила Німеччині побити Австрію під Садовою (Кенігрец) в 1866 р., то в 4 роки потому Німеччина побила Францію. Чехословаччина може стати не лише другою Еспанією, але й другим Кенігрецом...

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Дискусія на Зїзді „Скали”

На зїзді „Скали”, що відбувся в Станиславові 7. V. с. р., вивязалася жива дискусія.

Перший промовляв ігумен монастиря ЧСВВ. в Бучачи о. М. Каровець: Радіє душа, коли дивитися на те, що тут зібралося так богато селян і селянок, хоч тепер такі пильні, весняні роботи в полі, бо нині робуча днина. Се знак, що наш нарід вже зрозумів значіння такої орґанізації як „Скала” і тому жертвує для неї свій дорогий час. Витаю зїзд іменем монастирів в Бучачи і Жовкві та желаю, щоб ідея створена Преосв. Григорієм трафила до сердець людських, вкорінилася в них і плоди принесла. Десять літ тужив я в большевії, щоб бути колись на таких католицьких зборах і тепер Бог дозволив здійснитися моїй мрії. Крім монастиря в Бучачи, який я тут заступаю, дав мені ще жовківський монастир припоручення сказати кілька слів на сих великих зборах. Річ в тім, що в Жовкві печатається тепер досить богато дуже потрібних релігійних видавництв. (Тут промовець відчитує титули ріжних видань ОО. Василіян в Жовкві і каже): Все те овоч праці зреформованого Апостольською Столицею нашого Чина Св. Василія В. І мимохіть пригадується велике віче Русинів, як тоді говорилося, що відбулося у Львові на самого св. Юра 1884 р. На тім вічу злучилися разом т. зв. тверді і народовці, щоб запротестувати проти реформи Чина, яку тоді переводив для нашого добра Св. Отець Лев XIII. Отже велике віче висказало тоді негодування Св. Отцеви. Але Апостольська Столиця мимо таких неоправданих спротивів дальше здійснювала свою благословенну ідею для нашого добра. І нині бачимо велику переміну за 50 літ від того часу. Як же несподівано богато є вже між нами таких, що розуміють значіння католицької ідеї та дорожать нею! І ми всі тут зібрані віримо, що побідимо під знаком катол. ідеї та орґанізації. Треба тільки праці і ширення сеї нашої ідеї. Маємо вже зовсім незлу католицьку пресу. Її найстарший тепер і найбільше поширений, чисто релігійний, орґан се місячник „Місіонар”, що виходить в Жовкві. Недавно переведено там статистику його передплатників по дієцезіям. Показалося, що той орґан розмірно найслабше поширений в станиславівській дієцезії. Зазначую се тут, щоб направити сей стан, а до тої направи найбільше покликані читальні „Скали”. Тай взагалі від поширення катол. преси залежить життєздатність і сила католицького руху. В сих часах без преси неможливий ніякий рух. Сю думку, так часто підчеркувану Преосв. Григорієм, треба вкорінити в наш нарід, а сила його скоро і наглядно буде зростати за Божим благословенням.

Слідуючий промовляв о. Вігоринський, ЧСВВ з Улашковець: Звіти виголошені на сих зборах були задовгі, тому мало часу остало на дискусію. І хоч довгота звітів була велика, то мимо того мало було в них про орґанізаційні справи. З моєї околиці знаю деякі читальні „Скали”, що розвиваються дуже гарно, а про них у звітах навіть не згадано. І так не згадано „Скали” в Милівцях, хоч вона має понад 300 членів і не згадано „Скали” в Мухавці, хоч і вона добре розвинена. Та й у самім Чорткові гарно йде праця. А що про се було у звітах? І бібліотечний звіт був дуже побіжний. Чи знаємо з него, кілько книжок прочитано в „Скалах” і якого змісту? Підчеркую, що орґанізатори приїзджають зарідко. Дальше, лучше робити повітові осередки для праці в читальнях „Скали”, ніж осередки деканальні, а то з тої причини, що в повітових осередках можна лекше витворити рух, в них люди мають більше інтересів, частіше зїзджаються, ніж в осередках деканальних. Дальше промовець підчеркує, що духовенство мало і несміло реаґує проти наступів. І так нпр. філія „Просвіти” в Копичинцях ухвалила недавати приміщення „Скалі” і не приймати в члени „Просвіти” тих, що належать до „Скали”. Отже вільно бути членами читалень „Просвіти” всяким лівим, радикалам, каменярам, большевикам і сектярам, але не вільно приймати членів „Скали”! І такий обіжник пішов по всіх читальнях „Просвіти”, а спротиву не чути. Ось на такі річи треба в практиці звернути увагу. Ось і тут я бачу деяких людей, яких я пізнав як червоних! Чи се не дволична гра? Далі промовець взиває, щоб до „Скали” вписувалися юридичні особи, як молочарні, кооперативи і т. д. Вкінці підчеркує, що крім живих „Скал” є також мертві читальні „Скали”, які істнують тільки на папери, та що без життя в „Скалах” годі протиставитися руїні.

Ґрупа селян і селянок, делеґованих читальнями „Скали“ на Загальний Зїзд 7. V. 1937.

Селянин Петро Вишиванюк*) зложив короткий, але змістовний і цікавий звіт: В його селі основано чит. „Скали” 12 липня 1935 р. Вона має тепер 70 членів мущин і 45 жінок в окремій жіночій секції. В бібліотеці тої „Скали” є 70 книжок. Виділ тої „Скали” придумав спосіб, як заохотити людей до читання книжок, а саме: не чекає аж хтось зголоситься до читальні „Скали”, щоб позичити книжку до читання, тільки висилає одного чоловіка в село з книжками і він позичає книжки тай записує, хто позичив, а за тиждень знов іде, відбирає перечитані книжки і дає инші. Люди дуже собі се сподобали і навіть вороги хвалять тай через те перестали ворогувати на „Скалу”, бо кажуть: „А дивіть, як „Скала” дбає про ширення просвіти.” А тому чоловікови, що кождого тижня йде в село з книжками, даємо по 50 сот. від члена на рік. Радимо кождій читальні „Скали” спробувати се, що ми спрактикували у себе.

О. Мих. Кисіль з Коломиї: Завдання „Скали” — перевиховати наш нарід. Переживаємо тепер часи вибуялого націоналізму, але в деяких околицях перемагає його большевизм до тої міри, що націоналісти не можуть урядити вже навіть концерту в честь Шевченка. Кромі того появляється бандитизм, підпалюють і мордують. До нашої орґанізації „Скали” скорше пристають старші, поважні люди, бо вони з природи консервативні, а молодь звичайно утікає від „Скали” або й поборює її. На мою думку з читалень „Скали” не треба робити церковних брацтв, а треба в них робити те, що читальні повинні робити: ширити свідомість на засадах катол. релігії, подавати історію Унії та свого рідного народу і т. п. Ми, в Коломиї, маємо в „Скалі” окрему секцію молоді і показується, що міщанська молодь може бути найкращим матеріялом до орґанізації. Викладаємо їй історію нашої Церкви та нашого народу, обговорюємо такі теми як Крути, 1917 рік, універзали, все що актуальне і добре розбираємо з тою молоддю. Вицофуватися з національної роботи годі, бо тоді молодь втеклаб нам. Зазначую, що православну аґітацію задушили ми викладами в „Скалі” про Унію, а матеріял до тих викладів брали ми з гарних статтей про Унію в „Новій Зорі”, вони нам дуже придалися.

Селянин Юра Кузьменко з Печеніжина: Я зверну увагу тільки на дві справи. Перша та, що жінка має більше довіря до жінки в орґанізації ніж до мущини. Отже на се нехай орґанізація „Скали” зверне увагу. А друга річ та, що в Печеніжині вже півтора року є „Скала”, але орґанізатор тільки раз переїхав, а сего замало. (Першу часть промови сего промовця можна розуміти так, що він уважає потрібним творити при чит. „Скали” окремі жіночі секції та приняти до розїздів окрему жіночу орґанізаторку. На нашу думку оба ті висновки розумні і принеслиб хосен. — Ред.).

Селянин Антін Ґушул з Рожнева: Рік уже минув як ми тут чули звіти про працю в „Скалі” за перший рік. А тепер маємо вже другий рік роботи нашого товариства „Скали”, що її заложив нам Преосв. Владика Григорій. Рік то довгий час і за него богато можна зробити. А я сказавби, що можна зробити навіть там, де є большевицькі боївки і де не то працювати, але й жити трудно. І більшість господарів зі страхом ходить до „Скали”, бо вікна їм бють і сіна палять і бульбу на полі вимикають. Таке переходили й ми, але тепер вже нам лекше, о. декан дає нам добрий приклад, а ми йдемо за ним і витримуємо. Вже можна мати надію, що читальні „Скали” будуть розвиватися, бо мимо террору не уступив ні оден чоловік, а прибуло. Отже є в Бозі надія, що видержимо.

(Далі буде).

*) Просимо подати нам, з котрого села був той делеґат, бо наш звітовик в поспіху записуючи зміст дискусії, не записав назви села сего делеґата. — Ред.

Великий процес в СССР.

Большевицький часопис „Соціялістіческий Донбас” звідомляє, що в м. Сталіново відбувся великий кримінальний процес проти 16 совітських урядників. Вони зорґанізували справно ділаючу шайку, що займалася крадіжами, спроневіреннями, фальшуванням грошей і т. д. І так обвинувачений Винниченко продав 2.040 мішків цукру з державного складу і гроші сховав собі. Директор друкарні Юріїв продав папір з повіреної йому друкарні і гроші також пропали в його кишені. Обвинувачений Ткаченко крав будівельний матеріял. Здобуті в той спосіб „фонди” передавано касієрови шайки Ясковенкови, що був касієром тресту „Енерґокадри”. (АТЕ).

Зіпсуття

Суддя і прокуратор перед судом.

В історії хабарництва й коррупції в нашім краю одно з видних місць займе справа б. предсідателя окружного суду в Чорткові Міхала Ґонсьоровского і тамошного прокуратора Владислава Соколовского. З Чорткова перенесено Ґ-го до Львова, але й тут не перестав він брати хабарі. Се довело нарешті до увязнення його перед роком. А тепер Найвисший Суд делеґував до переведення розправи окружний суд в Люблині. Разом з Ґ-им і С-им засіли на лаві обвинуваченых їх помічники в перекупстві, чортківський купець Ізраель Берґман і львівський купець Ісаак Берґман. Обвинувачує прок. Гриневецький, боронить кілька адвокатів люблинських і др Ляндав зі Львова. Справа починається 1918 роком, коли Ґ-й купив собі дім в Чорткові за 25.000 зл. Акт обвинувачення каже, що увагу на Ґ-го звернуло те, що Ізраель Берґман, який доставляв йому фірманок на виїзд і т. п., зачав перехвалюватися, що може в суді „богато зробити". Показалося, що він говорив правду. І так коли купець Фрідман з Борщева не міг відобрати своєї претенсії від власника дібр Чарковского-Ґолієвского, дав сто долярів Берґманови, той дав їх судді Ґонсьоровскому, а той видав зарядження, що Фрідман може собі взяти шість ваґонів пшениці на заспокоєння своєї претенсії в висоті 2.000 зл. Далі Ґ-й вже у Львові як предсідник трибуналу подбав, що увільнено від вини і кари ґінекольоґа дра Швіґера, обвинуваченого за ряд зігнань плодів, а засуджено його тільки за намагане перекупство функціонаря поліції тай то з завішеним кари на 5 літ. Берґман випирається, немовби в тій справі впливав на суддю, але 2.000 зл. взяв від дра Швігера. Цікавіша така справа: При будові при вул. Сташіца у Львові впав робітник Франц Пелчарский і зломав собі хребетний стовп. Прокуратура потягнула до відповідальности начальників будови інж. Кайля і Ґарфункля. Процес провадив трибунал з суддею Ґ-им на чолі. Процес відрочено для покликання иншого знавця, а по якімсь часі — уморено. За „старання" в тій справі Ґонсьоровский дістав дуже мало, бо всего 200 зл., а собі Берґман затримав 500 зл. Акт обв. наводить дальші інтересні факти, як суддя Ґ-й старався за посередництвом Берґмана наклонити обв. дра Фоґля, щоб дав йому ґроші, а за те ґарантував йому увільнення від вини і кари (справа зігнання плоду). Подібно було в справі за братовбийство Симеона Зальца, далі в процесі Ґертнера, що не мав грошей на перекуплення судді, але дав йому через Берґмана перський диваник, англійську вазу і пару пантофлів для жінки судді. Зі Львова Берґман переніс свою „практику" також на терен краківського суду апеляційного і видурював від людей грубі ґроші, кажучи їм, що має й там „впливи" через якогось полковника, майора і промисловця. — Такі самі взаємини як суддя Ґ-й мав з Берґманом і шеф прокураторії в Чорткові, Владислав Соколовский. І йому Берґман давав нераз „клієнтів". Соколовский „полаґоджував" справи своїх клієнтів тим простим способом, що власне не полаґоджував їх. І за те йому платили. Так було нпр. зі справою Мойсея Дайтша, що ухилився від військової служби. А бувало й таке, що безправно звільняв винних, як було пр. з Дуцом, якому винен був ґроші й не мав відки їх віддати.

В часі переслухування Ісаак Берґман раз-у-раз вибухав спазматичним плачем. Він сильно обтяжив б. суддю Ґ-го, поясняючи докладно, як виманював для нього ґроші від людей, яких мав судити Ґ-й. На те б. суддя Ґ-й закинув йому брехню й виперся всякої вини, хоч також співобвинуваченый прокуратор висказався про Ґ-го як про хабарника. Вкінці й Ґ-й таксамо як Берґман вибух спазматичним шльоханням і кинувся на підлогу. Притім заявляв, що був „суспільним діячем" і богато зробив для суспільности, а тепер стратив посаду, титул і честь! Далі заявив, що коли його увязнено, дістав якогось параліжу мозку й забув тоді подати ряд фактів, нпр. не сказав тоді, що в справі Кайля інтервеніював у нього сам віцепрезес суду Тертіль, але одержав відповідь, що він, Ґонсьоровский, не хоче, щоб зустріла його така доля як віцепрезеса Шинецкого, що за лист у справі Рудрофа пішов на емеритуру. — Предсідатель трибуналу запитав Берґмана, чому в його нотесі знайдено адреси ріжних суддів і прокураторів? — А може я їм бараболі продавав? відповів Берґман... Прокуратор В. Соколовский виперся вини як і Ґонсьоровский. — Присуд подамо.

Організаційний хист Росіян

Католицький місячник „Ґраль" в числі за квітень 1937 пише: Рік тому кольонія Росіян в Парижі зорґанізувала комітет для відсвяткування памяти Пушкіна з приводу 100-ліття його смерти. Той комітет покликав до життя філіяльні комітети дослівно у всіх 5 частях світа: створено 85 таких комітетів у 37 державах. Майже всі університети тих країв оповістили с. р. спеціяльні курси для студентів про Пушкіна, богато академій і високих шкіл присвятили його памяти торжественні засідання. Парижський комітет видає в однім томі літературні твори Пушкіна, його портрети і видові карточки у звязку з пошаною його памяти. Російський танцер Сергій Ліфар уряджує в Парижі оригінальну виставу незнаних листів і портретів Пушкіна та його родичів, його печатку і рідкі перші видання його творів. Словом, зорганізована російська еміґрація на 100% виконала завдання, яке собі поставила і то виконала в скорім часі.

Порозуміння Німців з Французами?

Берлінський кореспондент французького часопису „Ле Жур" звідомляє, що правительство Німеччини має предложити в найблизшім часі в Парижі і Лондоні нові пропозиції в справі заключення т. зв. західного пакту. Про ті заміри мав поінформувати французького амбасадора в Берліні Понсета віцеміністр закордонних справ Німеччини фон Макензен. Хоч Німецьке Інформаційне Бюро заперечило неначе фон Макензен предкладав конкретні пропозиції амб. Понсетови, то мимо сего в Парижі переконані, що по коронації зачнуться переговори німецько-англійські і німецько-французькі.

Муссоліні про Італійців

Муссоліні виголосив промову в 2690-у річницю оснування Риму. В ній сказав м. і.: Все говорили, що Італійці оден з найрозумніших народів. Тепер у світі зрозуміли, що він найрозумніший. А по спротиві, який Італія в часі абісинської війни виказала супроти 52 держав, зрозуміли також, що Італійці оден з найхоробріших народів світа...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ 3)

Василіянські монастирі

у львівській архиепархії.

II. Повіт Бібрка.

1) Бібрка*. Тут був жіночий монастир. Свідчать про те рукописні записки в двох печатаних книгах (Таблица невидимая сердца чловечаго... Львів 1666 і Тріодіон. Львів 1697—99), що їх 1698 р. купили Павло Боднар з Підгородища й стариця Євпраксія й сестра її для жіночого бобрецького монастиря. Згадані книги сьогодні в Українському Національному Музеї у Львові.

2) Будьків. Маємо вістку в Петрушевича, що тут був монастир Воздвиження Чесного Хреста. До наших часів збереглася там давня церковця також того імени. При тій церкві були 4 намогильні плити, які говорили нам про смерть дітей львівського міщанина й купця М. Альвіза: сина Івана, дочок Софії й Катерини й слуги Василя з Ніжина, що тут умерли на морову язву 1625 р. Написи на тих плитах відчитав А. Петрушевич.

3) Кологури. Назва вказує, що тут давно істнував монастир. І. Крипякевич помилково згадує про нього під 1628 р. Ця вістка, подана в AGZ X 220, ч. 3536, відноситься не до монастиря в Кологурах, але до монастиря в Манявському Скиті.

4) Манастир, узгіря наполудне від села Шоломия. Населення в Шоломії називає те узгіря сьогодні Заманастир. Монастир був тут уже в давніх часах. Князь К. Острозький відновив його 13 червня 1596 р. Досьогодні лишилася тут давня василіянська церковця Господнього Богоявлення, що в ній відбуваються відпусти на св. Іллі й Різдво Преч. Діви Марії. В церковці чудесний образ Пресв. Богородиці.

5) Підгородище. Воно мало монастир Господнього Преображення на полудневий захід від села, в оселі Монастирок або Монастир. Спочатку він називався Романівський (близько село Романів), пізніше в документах має постійну назву Підгородиський. Підгородиський ігумен о. Іннокент був на Унівському Соборі 1711 р. В 1724 р. ігуменував тут о. Ісая Дунаєвський; монахів було тоді 5. Добродіями й ктиторами підгородиського монастиря були між ін. коронний гетьман Адам Микола Сенявський (28 серпня 1718 в Бережанах видав грамоту), князі Август Олександер і Марія Софія Чарториські (грамота у Львові 24 квітня 1738), Іван Цешковський (Романів 13 травня 1739 і Львів 1749). В 1744 р. підгородиський монастир прилучено до монастиря в Добрянах. Він однак проістнував до 9 жовтня 1756 р., коли останній ігумен о. Арсен Сеницький на припоручення властей Чина відїхав до іншого монастиря. Деяких підгородиських монахів, між ін. тамошнього ігумена о. Теофіля, поминає Помяник краснопущанського монастиря. В ЦВА у Львові зберігається рукописна книга прибутків підгородиського монастиря з 1748—56 рр. та й цінний інвентар і опис того монастиря з 1756 р. Повний текст того опису подамо в „Записках ЧСВВ". Мабуть до цього монастиря треба приділити єромонаха Венямина Подгородицкого, що по записках А. Петрушевича дарував одну богослужбову книгу для унівського монастиря ще 1627 року.

6. Підмонастир (Підманастир). Назва сього села показує, що тут або коло нього істнував монастир. З того монастиря походить один із українських списків книг Скорини. Тепер він находиться в московському Румянцевському Музеї (див.: М. Возняк, Історія української літератури. II. Львів 1921. 10).

7) Пятничани мали монастир на краю села при дорозі зі Львова до Рогатина. Про тамошніх монахів (про о. Сильвестра й ін.) маємо згадку під 1724 р.

М. Голубець, Матеріяли до каталёгу василіянських монастирів у Галичині. „Записки ЧСВВ." III 166; Цей сам, Замок князів Острожських в Старому Селі під Львовом. „Молоде Життя". X. Львів—Жовква 1930. ч. 3 (72), ст. 12; L. Dziedzicki, Pietniczany. Słownik Geograficzny; VIII 113; Цей сам, Podhorodyszcze, тамки, VIII 399—400; Цей сам, Podmanasterz. тамки. VIII 436, Цей сам. Szołomyja, тамки, XII 17; Коссакъ 162, 163, 204; Крипякевич 73; Петрушевичъ, Сводная Лѣтопись. Л. 1874. 62, 65; И. Свѣнцицкій, Каталогъ книгъ.... Жовква 1908. 10, 30; С. Цьорох ЧСВВ., Погляд на історію та виховну діяльність сс. василіянок. Львів 1934. 58.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Невозвратимые слова...

Про нерозривність супружества та инші позитивні риси в творах Пушкіна.

Столітні роковини смерти Пушкіна вшанували його земляки особливо торжественно, як у вітчині поета, так передовсім між російською політичною еміграцією. Річ зрозуміла, що в нинішнім свої положенні, під ярмом усяких „международныхъ проходимцевъ“ — зайдів большевицьких — розігнаний буквально по цілій земній кулі російський нарід у тих „пушкінських торжествах“ робить немов спробу „духової збірки“, інстинктом відкликуючись у нещастю до своїх великих людей, шукаючи ліку й зброї в скарбниці їх духа.

На значіння Пушкіна для Росіян, ще за його життя, бо в 1832 р. вказував один із перших наш Гоголь: „Пушкинъ — писав він — есть явленіе чрезвычайное и, можетъ быть, единственное явленіе русскаго духа: это русскій человѣкъ въ его развитіи, въ какомъ онъ можетъ быть явится черезъ 200 лѣтъ“. Майже дослівно повторив ту оцінку Пушкіна Ф. Достоєвський в 1880 році, в своїй промові на відкриттю памятника Пушкінові в Москві. Може воно й не цілком случайно сталося, що не корінні Великороси, тільки Українці з походження одні з перших підмітили те значіння Пушкіна для російського народу.

В чім суть того значіння? Пушкіна не без причини звуть Петром російської літератури. Отже заслуга Пушкіна передовсім у духовій европеїзації Росії. Звернув на се увагу в 1924 р., в 125-ліття народження Пушкіна російський еміґрантський публіцист Д. В. Філософов, підчеркуючи „свідомий своєї сущности европеїзм Пушкіна“. Розвинув ту думку инший сучасний публіцист А. С. Ізгоєв у статті п. н. Пушкін і сучасність:

„Де фундаменти російської культури — питає він — в Азії, чи Европі, в кочовім життю розбишацьких скитських орд, у рабському пониженні безособової сільської комуни, чи в національному перетворенні европейської культури, в неперервному досконаленні й розвитку реформи Петра? Останній напрям веде до Пушкіна й від нього бере початок. Пушкін найбільший російський Европеєць, не якийсь малоталановитий наслідувач і плягіятор, тільки великий народній творець, який направду самостійно, по російськи перетворив загальнолюдські засади, заложені в европейській культурі, без котрих не може істнувати Росія...“ — („Послѣднія Извѣстія“ ч. 147, 1924 р. Ревель).

Траґедія нинішної Росії саме в тім, що матеріялістичний большевизм виповів війну всім духовим основам европейської культури, як остоям „старого, буржуазного світа“. Большевики наглухо зачинилися в своїх Совітах перед Европою й завернули її духове життя з европейських рейок на старі шляхи азійських орд Джінгісхана. Нині на думку проф. К. І. Зайцева, Росія стануда там, куди вів її Достоєвський — „обявлення зла“. Тому на його думку треба сучасним Росіянам перемогти в собі Достоєвського та йти до Пушкіна, жити в Пушкіні й Пушкіном.

„Пушкін — каже проф. Зайцев — се мистецьке й моральне утривалення російського життя, — хоч Пушкін мало говорить про релігію, та він підлягає їй. У ньому найкраща наука російського життя...“

Але — скаже дехто — до Пушкіна звертаються також большевики і то саме тепер більше ніж колинебудь. Чи й вони шукають у ньому підмоги в творенні свого „нового життя“, „нової соціялістичної вітчини“? Безперечно, що так. Бо творчість Пушкіна незвичайно широка і його духовий „ликъ (обличча) многогранный“. Пушкін у своїй творчости широкий мов природа. Він земний, грішний і пристрасний, а рівночасно одуховлений, натхнений поет. Як дитина 18-го століття — він вольтеріянець, богохульник і атеїст; то знов він провідник християнської совісти, каяття й душевного переродження. Як син революційних часів він бунтівник, радикал-декабрист і співець політичної волі. Та як людина, що вчиться і з книги життя, він ворог руїнницької революції товпи — („не дай Богъ видѣть русскій бунтъ, безмысленный и жестокій“), прихильник монархії (хоч не конечно абсолютної), читає св. Письмо, кається й молиться. Немов із дна океану можна довільно добувати раз намул і пісок, то знову чисті перлини.

Чогож нам Українцям і католикам шукати в того поета „музи шаловливої“ (а поправді таки нераз і дуже грішної)? Шукаючи за тим, що в Некрасова називається „хорошее, доброе, вѣчное“, годі не звернути нам увагу на позитивні риси творчости Пушкіна: його державницьке розуміння патріотизму й любов родини, в тіснішому, звичайному розумінні того слова, отже якраз на те, що подоптали большевики, а про що Пушкін перед самим своїм шлюбом писав:

Два чувства дивно близки намъ,
Въ нихъ обрѣтаетъ сердце пищу —
Любовь къ родному пепелищу,
Любовь къ отеческимъ гробамъ.
На нихъ основано отъ вѣка
По волѣ Бога Самого,
Самостоянье человѣка —
Залогъ величія его.
Животворящая святыня!
Земля была-бъ безъ нихъ мертва;
Безъ нихъ нашъ тѣсный міръ — пустыня.

Хто знає Пушкіна тільки з „заборонених у Росії видань“ його сороміцьких віршів, з безбожницької „Гавриліяди“, або з деяких листів та ріжних анекдот, тому мабуть смішно стане, як тойже самий Пушкін може бути рівночасно співцем родини й домашнього вогнища. Чейже сам Пушкін в листі до одної зі своїх приятельок зараз після заручин зі своєю будучою жінкою писав, що його суджена се його „стотринацята любов“. А всеж таки се не кепський жарт, тільки дійсна правда, що Пушкін вірив у велике значіння родини для народу. Та віра походила з його переконання про істнування вічних правд, з яких випливають морально-правні норми для суспільностей. Ся тяга Пушкіна до власного родинного життя, до основання власного родинного вогнища проявляється в Пушкіна доволі вчасно. Дивно се, коли зважити, що сам поет у домі своїх родичів не зазнав родинного тепла, навіть не мав відповідного духового проводу, ні взірців у своїх родичів до наслідування. Бо спосіб життя старих Пушкінів, вічне безладдя в їх домашнім господарстві, де панувала засада „заставитися, але поставитися“ для гостей — при рівночаснім скупарстві на найзвичайніші потреби, скнирство батька й загонистість матери — безумовно не були доброю школою для набуття родинних чеснот. Навпаки, таке життя могло йому тільки збридити те, що звемо домашнім огнищем. І дійсно якийсь час поет так і думав про супружі справи. „Ты царь — живи одинъ“ — казав Пушкін про себе як поета. Та не довго був вірний тій засаді неґативного відношення до супружого стану. Згодом чимраз частіше думає про женячку, хоч все якась перешкода перекреслювала його пляни. Його родинний інстинкт проявляється м. ин. в тім, що він все цікавиться своїм родом, особливо своїм дідом по мамі, відомим з його творів „Арап-ом Петра Великаго“. Є в тому може неясне відчування таємничої звязи крови зі своїм родом. „А я повѣса вѣчно праздный, потомокъ негровъ безобразный“ — каже в однім місци про себе ще як 19-літній юнак. В пізнішім життю поет відчуває свою самоту між людьми. Шукає „битого шляху“, по якому ходять всі люди, хоче жити життям звичайним, щоденним і тихим, хоче втікати від „самітних берегів“.

Та крім такого, сказатиби вродженого нахилу Пушкіна до супружого стану, зайшла в життю Пушкіна ще одна подія, дуже важна під тим оглядом. В 1827 році заслано на Сибір князя Волконського за його участь у змові „декабристів“. І ось його жінка княгиня Марія Волконська, в котрій Пушкін любився, й котрій присвятив свою поему „Полтаву“, рішилася їхати зі своїм чоловіком на добровільне заслання. Коли доси поет часто глузував собі з супружої вірности, то ся подія прямо поразила його. Була се гейби наглядна лекція супружої вірности, немов апотеоза любови освяченої Тайною супружества. Тоді Пушкінові стало ясно, чому жінки йдуть добровільно за своїми „законними чоловіками“ на каторгу й далеке заслання. Тоді він оцінив глибокий змисл і вартість того рода посвяти, що випливає з розуміння високого обовязку, освяченого релігією. Він каже протаку любов, що се не звичайне кохання, тільки „чудова троянда“, яка не боїться морозів і... „блеститъ между минутныхъ розъ неувядаемая роза“.

Вкінци поет заручився з молоденькою Наталією Гончаровою. З того часу походить його сонет „Мадонна“. В ньому поет бажає собі, щоб у його домі був один-одинокий образ Божої Матери з Ісусом на руках, як „найчистішої краси взірець найчистіший“.

В цілій низці своїх творів („Евгеній Онѣгинъ“, „Дубровскій“ та ин.) Пушкін вертається заєдно до проблєми супружества як важного чинника суспільного життя. Він доходить до ясного поставлення засади нерозривности супружої звязи, засади, якої сам у життю не все тримався й помагав нераз її доптати.

„Я васъ люблю (къ чему лукавить),
Но я другому отдана;
Я буду вѣкъ ему вѣрна“

— говорить не тільки Тетяна до Онєгіна, але й княжна в байці „О царевнѣ и семи богатыряхъ“, і „Маша в Дубровскім“ і богато инших його героїнь. Слова присяги новоженців у церкві се для них, як висказується поет „невозвратимыя слова“ („Дубровскій“). Супроти Тайни супружества замовкають усякі людські аргументи, бо звязь поблагословлена в церкві нерозривна. Тому релігійному наказові піддаються герої Пушкіна. Через них виповідає поет свою власну віру в ідею, яку він хотів утвердити в російській літературі, а саме ідею підчинення вищим цінностям, а не тим, що їх ставить собі людське самолюбство. Зокрема установу супружества, усвяченого релігією, вважає поет незвичайно важною суспільною справою, вчить дивитися на супружество як на нерозривну звязь — дарма, що практика незєдиненої Церкви іде в розріз із тою засадою.

Но жена не рукавица,
Съ бѣлой ручки не стряхнешь,
Да за поясъ не заткнешь

— каже поет жартівливо в одній своїй байці.

Та сам Пушкін безумовно не був моральний характер. В нього безнастанно йшло змагання між двома первнями: добрим і злим. Притім він щиро прагне добра і молиться до Бога: „и духъ смиренія, терпѣнія, любви и цѣломудрія (чистоти) мнѣ въ сердцѣ оживи“. Звідси й поезія його чиста, як навпаки „нечестиве“ й грішне було нераз його життя. Та слабий характер не поміг йому вдержатися в моральній дисципліні власного життя. Всеж таки отся дань „пенатам“, отся „любовь къ родному пепелищу“ розсіяна в творах Пушкіна, се позитивна риса його літературної творчости. Та позитивна сторона літературної спадщини

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Священичі Рукополагання у Папській Українській Колеґії в Римі. З Риму пишуть нам: Свячення питомців Папської Української Колеґії у Римі відбулися цього року в днях 11, 17 і 18 квітня. І так степень піддияконів одержали: Бобак Іван з Пряшівської Епархії; Волошин Богдан і Качур Степан з Мукачівської Епархії; Винничук Василь і Татарнюк Михайло зі Станиславівської; Букатко Гавриїл з Крижовацької; Плекан Мирон з Філядельфійської Преосв. Богачевського і Слабода Йосиф з Пітсбурської Преосв. Такача. Діяконські свячення одержали: Дида Василь, Гриник Микола, Миляник Юрій, Прокопів Володимир, Царик Никола — усі з Перемиської Епархії; Бабяк Іван, Гринюх Степан з Філядельфії; Кнапик Михайло і Павел Іван з Пітсбурґа; Прийма Клим з Бразилії. Священиками стали: Дячишин Петро й Рокицький Ярослав з Архиепар. Львівської; Остафіїв Авксентий і Гірняк Йосиф зі Станиславівської епархії; Ґріґаші Юлій і Костивал Іван з Пітсбурґа; Кулишір Петро з Мараморожської і Слюсарчик Адам з Перемиської. Свячень уділив Преосв. Александер Євреїнов, Ординуючий Епископ для східного словянського обряду в Римі.

Нові свячення в Ужгороді. Преосв. Александер висвятив у своїй епископській каплиці трьох нових священиків — о. Николая Желтвая, о. Тибора Марковича й о. Діонізія Дребітку ЧСВВ. Прегарна проповідь Преосв. Владики перед рукоположенням до сліз зворушила присутних. Всі три нові священики на празник Благовіщення мали перші свої торжественні Служби Божі. Підкарпатська провінція ОО. Василіян має вже 20 священиків. Сей зріст Чина СВВ — одна з відрадних появ в сих тяжких часах нашої Церкви і народу.

В Станиславові у вірменськім костелі відбудеться 30 с. м. коронація чудотворного образу Пречистої Діви Ласкавої. Акту коронації довершить архиепископ Теодорович. В торжестві возьме участь 15 епископів з кардиналом Гльондом у проводі.

Великдень серед пражських православних Українців. Заходами Українського Комітету в ЧСР 1 і 2 с. м. в чеськім катедральнім православнім соборі св. Кирила та Методія у Празі відправлено великодню Службу Божу. На неї прибула у великім числі українська кольонія з Праги й околиць. На тій Службі Божій були присутні і представники кольоній югославянської, болгарської та ромунської, як також гості Чехи.

Домінікани в числах. Чин ОО. Домініканів зорґанізований в 39 провінціях. В них працює 6.981 членів. В тім священиків є 4.329, схоластиків 1.494, братчиків 1.248. В церковній єрархії мають Домінікани одного кардинала і 20 епископів.

Архиепископом м. Мексика іменований титулярний архиепископ Містії Людвик Мартінез, дотеперішній помічник перебуваючого на вигнанні апостольського делеґата на Мексик, архиепископа Руіз і Фльорес. Новий ординарій має 53 літ. По висвяченні на священика був якийсь час віцеректором архидієцезального духовного семинаря, а від р. 1923 як титулярний епископ Анемуріюм виконував обовязки суфраґана архидієцезії Морелія. В 1926 р. піднесено його до гідности титулярного архиепископа Містії.

Пушкіна на тім не кінчиться. Є в ньому ще инші цінности. Пушкін се також прихильник ладу й порядку в суспільности, спертих на вищих засадах й Авторитеті. Він теж носій „державницької ідеї“ та проповідник правдивого патріотизму, як любови „къ отеческимъ гробамъ“, як любови своєї вітчини та рідної традиції. Ось цінности, які й ми можемо з пожитком для себе знайти в творах Пушкіна.

Роман Гайдук.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В УЖГОРОДІ мають незабаром зорґанізувати окрему дирекцію зелізниць. Се має статися в звязку з впровадженням автономії для Закарпаття.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ видав обіжник, що забороняє урядникам уряджувати ювилеї з приводу 10-ліття служби. Такий обіжник дістали також шлезький воєвода Гражиньский і правительственний комісар Варшави Старжиньский, що недавно обходили 10-ліття своєї служби. (Гл. Н., ч. 129).

ПІДЧАС КОРОНАЦІЇ короля Юрія VI в Лондоні міністр Бек відбув розмови з королевою-матірю Марією, королевою Єлисаветою й королем Юрієм VI і зложив ґратуляції кор. Юрієви ім. президента Р. П.

ҐРУПА ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ під проводом марш. Пристора обїздить Полісся. Ціль подорожі: навязання контакту з кольоністами і хлопами. Посли і сенатори цікавляться справами комасації й меліорації.

У ВАРШАВІ відбулися наради Начальної Ради ППС (Польської Партії Соціялістичної). Ухвалені резолюції домагаються зміни виборчої ординації до законодатних установ (сойму і сенату) і виборів на основі тої зміненої ординації.

ВАРШАВСЬКІ РАБІНИ вислали оригінальний адрес до короля Юрія VI. з приводу його коронації. Адрес, написаний на пергаміні, обіймає благословення для короля і королевої як також прохання, щоб король памятав про тих жидівських жінок, що не могли виїхати за своїми мужами до Палестини, бо не дістали цертифікатів.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приняв на послуханні польського міністра справедливости Ґрабовского. Мін. Ґрабовский був ще на послуханні в мін. пропаганди Ґеббельса та мін. німецької справедливости Ґіртлера.

НОВИМ ШЕФОМ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ Червоної Армії СССР іменовано ґен. Шапожнікова, дотеперішного директора висшої воєнної школи в Москві. Маршал Єґоров, що був дотепер шефом ґен. штабу Ч. А., іменований заступником марш. Ворошилова на місце марш. Тухачевського, що його перенесено на становище команданта надволжанської воєнної округи. Се перенесення на далеку провінцію уважають доказом, що марш. Тухачевський попав у неласку Сталіна.

В МОСКВІ відбулася першого травня велика військова парада. В параді взяли перший раз участь козацькі частини в їх барвистих, передвоєнних одностроях.

В СОФІЇ відбулася велика військова парада в день св. Юрія. Король вручив нові прапори кільком болгарським полкам.

НА КОНҐРЕСІ РОМУНСЬКИХ АДВОКАТІВ ухвалено резолюцію, яка домагається впровадження „нумерус клявзус“ для національних меншин в адвокатурі і верифікування всіх адвокатів, що вступили до адвокатури по 1920 р. 200 лівих адвокатів голосувало проти тої резолюції.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ увязнили хорватського терориста Стефана Марушіча, члена хорв. терористичної орґанізації „Усташа“. Марушіч се головний співробітник провідника „Усташі“ Анте Павеліча. Марушіч мав приготовляти замах на кн. Павла, теперішного реґента Югославії.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ виголосив промову. В ній підкреслив великі боєві вартости Бельґів. Бельґія буде зберігати строгу невтральність. До вдержання невтральности потрібна сильна армія.

НА БІСКАЙСЬКОМУ ФРОНТІ йдуть без перерви завзяті бої. Національні війська добре випосажені технічно завзято наступають. Червоні досі оборонили свої становища.

НОВИНКИ

Надзвичайну спеку маємо у Львові в місяці травні. Тепломір вказує на сонці 33° Цельзія. Такої спеки весною вже давно не було.

Почтові дирекції зарядили, що в перший день лат. Зелених Свят, то значить в неділю 16 с. м., почтові уряди будуть нечинні. В понеділок 17 с. м. головні почтові уряди будуть отворені від год. 9—11. Того дня доручать одноразово кореспонденцію. Листи експрес і пильні живностеві пачки будуть доручувані нормально.

Міністерство скарбу виясняє, що доходовий податок від садів платять лиш огородничі підприємства, що займаються тільки садівництвом. Рільні господарства, де садівництво тільки побічне жерело доходу, не платять податку від садів. Доходовий податок від саду не більшого від 1 га платиться таксамо, як від орного поля. Коли сад займає поверхню більшу від 1 га, то щойно після 8 літ від його заснування платиться спеціяльний податок, втроє більший від звичайного.

До церкви св. Николая при вул. Жовківській у Львові вломилися злодії і вкрали кивот з золотою чашею. Притім злочинці висипали частиці з чаші на престіл і порозсипали по підлозі. Шкода виносить 5.000 зл.

Управа м. Львова урухомила купелеві заведення на Зелізній Воді і Замарстинові та пливальні при вул. Яблоновських. Крім того буде вести криту пливальню при вул. Стшалковской.

Новий „людовий дім“ мають вибудувати на Богданівці під Львовом.

Повітова рада в Підгайцях рішила заснувати самоврядну коедукаційну ґімназію з правом прилюдности. На перший шкільний рік преліміновано 25.000 зл.

В Лешневі пов. Броди пожежа знищила кільканацять господарств. У вогні згинуло кілька коров і коней, 10 овець і 2 безроги. 20 родин остало без даху над головою.

З Богородчан пишуть нам: Ще дня 5 березня с. р. арештувала поліція й відставила до Окружного Суду в Станиславові Володимира і Михайла Мартинця, Юрія Юсипенка, Петра Атаманюка. Вони донині сидять і не знати за що. Якже довго треба бути замкненим, аби переслухав суддя й аби родина знала, за що їх арештували?

В Коломиї появилося перше й друге число нового „громадського двотижневика Покуття“ „Трембіта“. Видає його В-во „Основа“ в Коломиї. Відповідальний редактор Волощакевич. „Трембіта“ заповідає, що буде безпартійним орґаном.

Калуський повіт в цілости признали прикордонним.

Нові жерела нафти відкрила фірма „Піонер“ на терені громади Небилів у Калущині.

Рада м. Бидґощі ухвалила кредит в сумі 50.000 зл. для тих купців і ремісників, що задумують поселитися на східних окраїнах Польщі.

5 тайних ґоралень викрито у Ряшівщині. Значить, братя Мазури попивають.

Кістяк мамута знайшли в с. Брашевичі, повіт Дорогичин.

В с. Лососна під Ґродном затроїлася мясом родина власника ресторану Макаревича. З 6 хорих осіб 3 померли.

Повінь ліцитацій домів наступила у Варшаві, Лодзі й инших містах Польщі. Причина — надмірні обтяження.

Заведення Суспільних Обезпечень має 101 чиншових домів у ріжних містах краю. Найбільше домів, бо аж 32, має у Львові.

До Берези Картузької вивезли двох білоруських діячів: С. Сіняка і Вежбіцкого зі слонімського повіту.

Гумор. — Хлопчик у склепі. — Прошу за ґроша цукорків. — Так мало не продаю. — Я візьму й більше.

Гумор. — По відчиті. — Як тобі подобався вчерашний відчит? — Сухий, страшно сухий, помимо тілько жерел!

Совітська преса пише, що в останнім році видано пів мільйона примірників творів німецьких клясиків в рос. перекладах (головно Ґете і Гайне).

Російська Академія Наук видала „Письма" А. Ф. Писемського (ст. 927), автора повісти „Тисяча душ", славної в 50 рр. мин. століття.

Совітські власти задумують вибудувати на північнім бігуні летовище, що булоб базою для летів Москва — Сан Франціско.

За спроневірення 200.000 рублів засудили в Москві головного книговодця тресту будови шляхів у Кіровському районі на кару смерти, а 5 інших обвинувачених на 2—5 літ вязниці.

Троцький скінчив писати книжку п.з. „Злочини Сталіна".

Чеська преса звідомляє про великі обичаєві скандали суддів і инших урядників. Зіпсуття те свідчить, що сила чеської нації може бути загрожена, коли не вдасться того побороти.

Зїзд чехословацьких істориків відбувся у Празі. Тревав три дні. Пора і нашим подумати про зїзд, адже тяжкі роковини 1340 р. недалеко.

В Яссах помер визначний ромунський поет Ґ. Топирчану, лавреат ромунської літературної надгороди.

Три альбанські княжни Мизеєн, Ругіє і Максгіде, сестри короля Зогу, відвідали Відень.

Трьох католицьких діячів з Діссельдорфу в Німеччині засуджено за їх діяльність на кару тюрми через літ 11, 5 і 2 і пів, а трьох увільнено.

З Білгороду звідомляє урядова преса: Група хорватських селян верталася автобусом з м. Сень до Шібеніку з віча, на якому промовляв один з представників хорватського нац. руху Шутей. По дорозі „селяни спровокували жандармів" протидержавними окликами і стрілами. Жандарми ужили зброї. 5 маніфестантів убито, кільканацять ранено. Два з них померли.

У Франції заборонили висвітлювати в кінах фільми з життя ґангстерів і взагалі фільми з поліційно-кримінальним змістом. Ті фільми, на думку французьких властей, причиняються до зросту злочинности. Погляд розумний.

Вартість біжутерії, що її мали на собі гості запрошені на коронацію Юрія VI (не рахуючи клейнодів на коронах) обчисляють на 10 міл. фунтів стерл.

В Лондоні, в ґалерії Редінґа, відбувається незвичайна вистава карт до гри колєкції Морлейса. Він зібрав 7.000 ріжних „колод", найстарша з 1640 р. Є й дуже оригінальні „колоди" карт.

„Ритми історії" називається нова книга Ґастона Жоржеля. Він доказує в ній, що зміни головних огнищ цивілізації сходяться разом з рухами знаків зодіяку. Праця цікава для істориків.

Італійський маршал де Боно видав книжку „Абісинська Війна". Вступ до неї написав Муссоліні.

В цілій Европі є тепер 7,626.000 самоходів. Перше місце щодо скількости самоходів займає Вел. Британія, друге Франція, трете Німеччина, дальше Італія, Росія, Бельґія і т.д. Польща є на 18 місці.

У Стамбулі помер в 86 р. життя визначний турецький поет Абдулаг Гамід.

Туреччина ввела у себе монополь бензини і нафти.

Книжку про американських гумористів видав знаний в Америці гуморист і професор фінансового права Стифен Лікок.

Програма

VI-ГО ЗЇЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ПРИРОДНИКІВ І ЛІКАРІВ.

Зїзд відбудеться у Львові в днях 16—17. V. 1937.

Спільні засідання обох секцій.

Неділя, 16 травня, год. 11. Саля Музею Н. Т. Шевченка, Чарнецького 24. І. пов. 1. А. Ластовецький: Промені Рентґена і структура матерії. 2. В. Гузар: Завдання лікаря у вихованні нації. II. Засідання. Понеділок, 17.V., год. 13. Саля Музею Н. Т. Шевченка, Чарнецького 24. І. пов. 1. Звіти з праць Секцій. 2. Резолюції. 3. Закриття Зїзду. Секція Природників. Неділя, 16 травня, год. 15. Природничий Музей Н. Т. Шевченка, Чарнецького ч. 24. II. пов. Біольоґічна підсекція. 1. Е. Жарський: Зооґеоґрафічна структура чорноморської плити. 2. В. Лазорко: Фавна хрущів Лисої Гори коло Золочева. 3. О. Лазор: Квестія речовин, що спричинюють ростіння корінців у рослинах. Ґеоґрафічно-ґеольоґічна підсекція. Неділя, 16 V, год. 15. Бібліотека Н. Т. Шевченка, Чарнецького 24. пар. 1. М. Тимошик: Ґеофізичні методи в геольоґії. 2. В. Огоновський: Густота населення Східньої Галичини. 3. І. Тесля: Кліматична районізація українських земель. 4. І. Олекснишин: Красові явища на Поділлю. Фізико-хемічна підсекція. Неділя, 16 травня, година 15. Канцелярія Н. Т. Шевченка 26. І. пов. 1. П. Франко: Виділювання білків при помочі електричности. 2. П. Герасименко: Причинок до теорії електрохемічної редукції органічних речовин. 3. А. Ластовецький: Рентґеноґрафічні досліди структури окису цинку. 4. Р. Цегельський: Фізикальні проблеми останньої доби. Фізико-математична підсекція. Понеділок, 17. V. год. 9. Канцелярія Н. Т. Шевченка, Чарнецького 26. І. пов. 1. В. Кучер: Деякі завваги до квантових статистик. 2. З. Храплливий: Основні поняття електродинаміки а унітарна теорія поля. 3. Ю. Богачевський: Формалістичний та інтуіціоністичний напрямок у математиці. 4. О. Монцібович: Елементи зорі „S. U. Cygni". Спільне засідання біольоґічної і ґеоґрафічно-ґеольоґічної підсекції. Понеділок, 17. V. год. 9. Природничий Музей Н. Т. Шевченка, Чарнецького ч. 24. II. пов. 1. В. Кубійович: Популяційні проблеми на наших західніх землях. 2. І. Раковський: Сучасні погляди на расовість словян. 3. В. Бриґідер: Гора Виноград на Опіллю як ґідний збереження останок степової рістні. 4. Ґ. Козій: Історія дерев і лісів покутсько-мармароських Карпат. 5. Ю. Полянський: Де шукати батьківщини ориняцької людини. Науково-технічна підсекція. Понеділок, 17 травня, год. 9. Природничий Музей Н. Т. Шевченка, Чарнецького ч. 24. II. пов. 1. М. Тимошик: Організація статистично-технольоґічного інституту. 2. П. Герасименко: Методи визначення австенічного зерна в конструкційних сталях. СЕКЦІЯ ЛІКАРІВ. І. засідання. Неділя, 16. V. год. 15. Саля Музею Н. Т. Шевченка, Чарнецького 24. І. пов. 1. М. Панчишин: Симптоматольоґія і лікування сепсису зі становища інтерніста. 2. Ю. Добриловський: Пуерперальний сепсис. 3. Т. Е. Бурачинський: Хірургічне поступування при сепсисі. 4. М. Гнатчук: Ротовий сепсис. 5. Р. Осінчук: На пограничі сепсису і ревматичних суглобових захорувань. 6. Я. Малис: Септична флеґмона переміжжя. 7. М. Музика: Деякі новіші методи імуно- і хемолікування сепсису. II. засідання. Понеділок, 17 травня, година 9. Саля Музею Н. Тараса Шевченка, Чарнецького 24. І. поверх. 1. М. Ясеницька: Запалення суглобів у дітей. 2. І. Ортинський: Лікування снігом CO_2. 3. Юрій Липа: Лічничі рослини в давній і сучасній українській медицині. 4. М. К. Попович: Лікування бронхіяльної астми при помочі пиріферу. 5. М. К. Попович: Санітарний стан і здоровя Бойківщини. 6. М. Старух: Цікавий випадок гемофілії та сучасний погляд на що хоробу і її лікування. 7. Н. Лукіянович: Sclerosis multiplex. 8. Н. Сінгалевич-Мазепа: Гонококовий фільтрат як антиген при преципітаційній реакції. 9. В. Лукашевський: Оцінка гігієнічної вартости набілу на терені Львова. В суботу, 15 травня, година 20, ТОВАРИСЬКІ СХОДИНИ при чаю в салях Української Бесіди, вул. Рутовського 22. І. пов. В неділю, 16 травня, год. 20, СПІЛЬНА ВЕЧЕРЯ, влаштована стараннями Філії Українського Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молоддю в салях Української Бесіди. УЧАСТЬ у Зїзді 5 золотих.

Гумор. — Переповнений поїзд. — Всі місця заняті, мій пане. Хіба хочете заняти місце в переділі для подорожних з псами. — Радо! Але звідки я візьму пса?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Володар Каліфорнії.
МУЗА: Нинішні часи.
КАСИНО: Палкі серця.
КОПЕРНИК: Зелений сигнал.

Іване-Пусте, вигідна подільська парохія, до 2.000 душ, одна церква, залізниця в місці, до заміни на рівнорядну. — Почта: Мельниця. 46—1—4

Пошукуємо совісного і фахового маляра, що помалювавби церкву в Печеніжині. Оферти вносити до гр.-катол. парохіяльного Уряду в Печеніжині, почта в місці, до 15. VI. 1937 р. з проспектами. — Комітет.

Б. лікар клінік і державного шпиталя у Львові

Др Т. Парфанович

переніс лікарську канцелярію

до Самбора

і ординує від 10 V ц. р.

при вул. Трибунальській ч. 1. (напроти суду).

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ШВАЛЬНЯ

„ЄМКА"

Львів, Личаківська ч. 14. І. п.

Готове мужеське біллє з добірних матеріялів у великому виборі. Замовлення з власних і дібраних у робітні матеріялів виконуються скоро і солідно. Ціни конкуренційні.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Лєп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 20 травня 1937. Ч. 36 (1036)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Болдвин про ситуацію

Каже, що вона тяжка, ба навіть грізна.

В два дні по коронації короля Великої Британії почалася в Лондоні імперська нарада представників всіх англійських доміній. На внесок премієра Канади Мекензі Кінґа предсідателем вибрано одноголосно премієра Англії Болдвина. Він отворив нараду промовою такого змісту: Самоуправа спільнот у британській імперії дала кождому народові суверенну свободу. Отже ми всі маємо тепер обовязок дати приклад відповідальности цілому світови. Уважаємо найвисшими добрами суспільного життя свободу совісти, думки і слова, хоч не обезцінюємо ідеї, яка найвисшу вартість признає иншим формам правління, ідеї служби державі. Найважніші для нас тепер справи заграничної політики й оборони. Міжнародне положення тяжке, ба навіть грізне. Та не даймося тим знеохотити. Зброєння конечне. Всяка людська співпраця найуспішніша тоді,коли вона полягає на взаїмній льояльности і довірю. На тій підставі та беручи під увагу щоденний досвід, терпимість і розвагу, можемо випровадити світ з хаосу.

Остання спроба замиритися?

З Лондону звідомляють, що німецький ґенерал Бльомберґ мав приязну розмову з шефом французького ґенерального штабу ґен. Ґамеленом. Се викликало добре враження в Англії. Тому в Лондоні сподіваються англійсько-французько-німецької конференції. Панує погляд, що буде се остання спроба замиритися. Німці голосять тезу, що одинока перешкода до замирення це тінь версайського мира. На тім самім становищі стоять Мадяри.

Конференція трох воєводів у Львові.

ПАТ звідомляє: Дня 13 с. м. пополудні відбулася у львівськім вовідстві конференція п. п. воєводів: львівського Альфреда Білика, станиславівського Стефана Паславского і тернопільського Томаша Маліцкого, командантів корпусів: 6 ґен. Карашевича-Токажевского і 10 ґен. В. Сцеволі-Вечоркевіча, як також комманданта бриґади КОП-у. Нарада присвячена обговоренню актуальних проблемів господарських і суспільних на терені трох полуднево-східних воєвідств. В конференції взяли участь також висші воєвідські урядники.

Криваві заворушення в Бересті н/Бугом.

В Бересті над Бугом в четвер 13 с.м. функціонарі державної поліції поїхали до ятки Айзека Щербовского і підчас ревізії знайшли в него 10 чвертьок телячого мяса з тайного зарізу. В хвилі, коли поліція забирала мясо, зібралася товпа Жидів і хотіла перешкодити їй у службових чинностях. 17-літний Вольф Щербовский напав на старшого розвідчика ПП. Стефана Кендзьора і ножем смертельно ранив його. Він незабаром помер. Вістка про те розійшлася блискавицею по місті. Юрба мешканців почала йти в сторону Малого Ринку, била по дорозі Жидів і вибивала шиби в жидівських домах. На ринку юрба повивертала жидівські страґани і кіоски, викидала товар на вулицю і нищила його. Найбільше знищення панує на головних торговельних вулицях: 3. Мая і Домбровского. Власти безпеки опанували положення аж після приходу поліційних резерв. Мін-во внутрішних справ вислало окрему комісію до Берестя. („Ґазета Польска", ч. 132 і ч. 134). Нема сумніву, що прояви „кругової поруки" за злочин одиниці се прояви дуже нездорові й небезпечні для кождої спільноти.

По Берестю — Клобук.

„Хвіля" звідомляє: В місточку Клобук коло Ченстохови протижидівські виступи зорґанізував брат трагічно померщого в Берестю звідуна Кендзьора. Участь у виступах брали місцеві ендеки. Жидів гнали вулицями, бючи і мальтретуючи. Вибили шиби в богатьох помешканнях і крамницях та допускалися разбунків, подібно як в Берестю. Федерація Жидів в Америці вислала з Ню-Йорку депешу до польського амбасадора в Вашинґтоні. В ній протестує проти звалювання відповідальности на загал Жидів за убиття поліційного аґента в Берестю та проти замаху на безпеченство і людські права жидівського населення.

Цікавий процес.

В процесі проти т. зв. „Виленської академічної лівиці" на лаві обвинуваченых засіли асистенти виленського університету Казимир Петрусевич, Вінценти Окулович, Юрій Штахельский, Ян Друта і дві сестри-лікарки: Ірена і Марія Джевіцкі. Головний мотив акту обвинувачення — академія, що її урядили обвинуваченці в память Кірова, застріленого в Совітах большевицького діяча. Прокуратор предложив документи, що Кіров не був природником, на що покликуються підсудні, тільки визначним большевицьким діячем. Цікаве в тім всім те, що взагалі такий процес можливий і то на самих верхах польської інтеліґенції. А польські шовіністи думають, що з таким боляком у нутрі вони можуть стравити міліони Українців, Білорусинів, Литовців... Петрусевича засудили на 4 роки вязниці.

Страшна буря в Ґдині й на польськім побережжі.

На днях ціле польське побережжа і м. Ґдиню навістила страшна буря. Перед бурею була на морі т. зв. мертва филя, потому був сильний буревій. Опісля настала тьма і зачав падати сильний і рясний ґрад величини ліскового оріха. Ґрад падав 15 мінут, вибив шиби у всіх домах, знищив листя на деревах і витовк ярини на цілім побережжі. Вулицями Ґдині плила вода як потоками і залила пивниці та низше положені помешкання. Перуни били один за другим і ушкодили телеґрафічні й телефонічні проводи в Ґдині, а на провінції богато нашкодили.

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телефон: 205-47

приймає до обезпечення:

а) ВІД ОГНЮ: хатні й господарські рухомости, худобу, пашу, збіжжя, товарі, як теж будинки вільні від примусу обезпечення,

б) ВІД КРАДЕЖІ - ВЛОМУ: домашне урядження, товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, вартісні папери, урядження церков, канцелярій та бюр, машини до писання і рахування і т. п.

в) ВІД РАБУНКУ: готівку при її переношенні і перевоженні.

Вплив Троцького

Як його люди підміновують Францію.

Лев (Лейба) Троцький се не звичайний собі чоловік, викинений з країни, в якій уродився. На тлі революційної психози створив він ідеольоґію й орґанізацію, що формує ґрупи крайної лівиці в ріжних частях світа. Тут застановимося над діяльністю тої лівиці в одній тільки країні, у Франції.

Діяльність ґруп крайної лівиці у Франції, які вже й комуністів уважають „правими", ділиться — по думці Вакара — на дві части: леґальну і нелеґальну. Леґальна діяльність тих ґруп полягає на видаванні часописів і брошур, на скликуванні зборів (мітінґів) і на уряджуванні явних революційних курсів. Одна така мандрівна „троцьківська школа" збирається в Парижі в каварні „Артаньян", 52, бульвар Мажанта. Там кождого понеділка о год. 20 мін. 30 можна бачити безвусих молодців в сорочках однакової форми: продає їх тов. Лесар по 12 франків за штуку. І можна там бачити революційних шкрабів, що викладають політ-ґрамоту по інструкціям Л. Троцького. Провідники тих орґанізацій не скривають, що головна їх діяльність законспірована, таємна. Ніде вам не назвуть імен їх відповідальних працьовників, ні в пасажі Дюбайль, ні на фобур С.-Мартен, — крім розуміється тих, що їм поручена явна діяльність. Неможливо довідатися назвиськ 4 постійних секретарів IV-го Інтернаціоналу. Се річ зрозуміла, оскільки їх „революційна робота" ведеться внутрі ворожих їм партій, комуністичної й соціялістичної. Та вона ведеться не тільки там.

В листопаді 1936 р. Жак Доріо звернув увагу правительства на те, що в Тулюзі зникли ваґони з воєнним знаряддям, призначеним для Еспанії. Він обвинувачував за те комуністів, що вони „потайки зброяться у Франції". В місяць потому вибухла відома справа ліонського „арсеналу", що приготовляв для когось ручні бомби і патрони. А потому посипався цілий ряд подібних справ. Слідства вказували на комуністів як винновників тих справ, але чи се були комуністи, чи троцкісти, скриті внутрі комуністичної орґанізації й законспіровані там? Ніхто поза ними не знає того.

Співробітник одного французького журналу познакомився в „мандрівній школі" при Бульварі Мажанта зі слухачем згаданих висше „курсів", з безробітним з Левалюа. Удаючи „товариша

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Правда про наш край і нарід

З ВЕЛИКОДНИХ ВРАЖІНЬ НА ПРОВІНЦІЇ.

На селі.*)

Перша фаза весни вже скінчилася: овес і ячмінь засіяний і вже посходив. Селяни тішаться, що озимі збіжжа гарно вийшли з зими і вже добре підросли. Передсвяточний час використовували господарі на приготування ґрунту під бараболі. Вони становлять на Опіллі „половину хліба", як каже місцева народня приповідка.

Підчас Великодних свят була нагода поговорити з ріжними людьми на селі. З розмов виходить, що на селі сильно поширюється б а н д и т и з м і злодійство. Злодії виступають шайками, обкрадають кооперативи і приватних людей. А нахабність теперішних злодіїв безгранична. Один селянин так висказав свій погляд на сучасне наше життя на селі: „На селі національна свідомість зростає, мораль упадає".

Дуже сумні вісти оповідали мені наші священики й учителі. Всі вони в один голос нарікали, що по наших селах застрашаючий у п а д о к числа уродин. Він почався після війни. В селах, де перед війною було 50 — 60 уродин, тепер ледви 20 — 25. Бувають села, де стан просто катастрофальний. Оповідали мені, що в Грималівщині є одно село, в якім не вродилася за два роки ні одна греко-католицька дитина! В однім селі в Теребовельщині за 8 місяців не охрещено ні одної дитини, бо не було що хрестити. Є й такі села, де родяться по 2, 3 дітей, а вмирає навіть більше, ніж вродилося (вмирають старші річники дітей). Мені оповідали, що жінки „помагають" собі, себто зганяють плід. А що не мають грошей на лікарів, то йдуть до сільських повитух і ті роблять свою „роботу" по варварськи. Така „операція" в повитухи кінчиться майже в 100 процентах смертю. Є навіть спеціяльні „лікарі" мущини, що виконують ту страшну роботу за добрі гроші. Про наслідки тих сільських „операцій" оповідав мені один священик так: Впродовж року похоронив я в своїй парохії 10 молодих жінок, що їм ріжні сільські „доктори" „помогли" на той світ.

В однім селі дівчина вродила неслюбну дитину. Її мати принесла з кумою дитину до хресту. Священик зачав дорікати, що дівчина зле зробила, що то гріх і стид і т. п. Стара слухала, слухала і врешті відповіла: „Прошу єгомостя, добре, що вродила дитину. Бо котра нині хоче родити дітей?..." Якеж се характеристичне... і страшне.

Молоді супружества на селі жиють по кілька літ в супружім звязку, але без дітей. Настала мода мати першу дитину щойно в 4, 5 або аж в 6 році супружого пожиття. Колиж якомусь молодому супружеству пішле Бог дитину до року по шлюбі, то з таких — сміються... Страшне.

Учителі на селі пожурюються, що як так дальше піде, то треба буде замикати школи. Один учитель заявив: „Впевняю вас, що в нас подекуди справа з дітьми стоїть гірше як у Франції, хоч там вже також в богатьох селах школи стоять пусткою".

Які причини того жахливого явища? На селі наводять ріжні причини. Твердять напр., що селяни бояться дальшого поділу ґрунтів і тому обмежують скількість уродин. Инші казали мені, що се завинили радикали: вони видають у своїй „Самоосвіті" книжечки м. ін. про малтузіянські теорії і в тих книжечках пропаґують обмеження уродин. Цікаво, що катастрофальний спадок уродин наступив якраз в подільських повітах, де наше населення розмірно найсвідоміше і найзасібніше. Отже, не нужда причина того. Я говорив з одним священиком з села, де колись верховодили старорусини. Село уважалося мало „свідомим" і донині воно трохи зацофане. Парох того села заявив, що в його парохії не чути про таких жінок, які зганялиб плід передвчасно.

В с т о л и ц і г а л и ц ь к о г о П о д і л л я.

Користаючи з побуту на провінції, рішився я відвідати Тернопіль, столицю галицького Поділля, за австрійських часів звичайне повітове місто, тепер осідок воєвідського уряду. На звичайнім житті Тернополя той аванс не богато заважив, всежтаки для столиці Поділля краще підходить ранґа воєвідського города, ніж повітового містечка. Вправді відвідини підчас самих свят не дають великої можливости обсервації життя, та треба користати і з того часу, що є до розпорядимости. Всежтаки можна побачити не одно цікаве і довідатися дечого з принагідних розмов.

Приїзжого до Тернополя вдаряє велика тишина. Десь там перед зелізничим двірцем стоїть якась автодорожка, та вона не в силі зробити руху і шуму в місті. А трамваїв нема, автобусів не чути, отже панує загальна тиша. Вечером обиватели Тернополя виходять шліфувати хідники на „панську" вулицю (тепер вул. Міцкевича), або як популярно кажеться „на корсо". По обох боках вулиці хідники, сама вулиця асфальтована, отже рівненька. Публика проходжується не тільки хідниками, але також їзднею, бо місто людне, а хідники завузькі. Чомуж тернопільці мають „стіснятися"? І ніщо не перешкоджує їх проходам цілою вулицею.

Рано третього дня свят вибираюся до церкви. Тернопіль місто має три греко-католицькі церкви, що належать до одної парохії: 1) т. зв. середна, парохіяльна, 2) церква над ставом, 3) церква монастирська, тепер в ній працюють ОО. Редемптористи. Отже рішаюся піти до т. зв. монастирської церкви, щоб поглянути, як вона виглядає під управою нових господарів, ОО. Чина Ізбавителя.

До церкви входиться попід стару муровану дзвіницю. Під дзвіницею від сторони церкви сидять при столику дві молоді панночки і збирають датки „на докінчення будови церкви". Кидаю лепту і входжу до церкви. Якраз зачалася читана Служба Божа. В церкві повно людей, переважно з міщан. Інтеліґенція ходить головно до т. зв. середної. В церкві чистенько. На право від входу табличка, на ній виписаний зазив, щоб приходити до церкви скромно одітим. В церкві богато вишивок. Вишиваними ручниками прикрашені образи, кивот на престолі, запрестольний образ. Вишивки і вишивки — аж ген до половини іконостасу. Підчас Служби Божої співає гарно жіночий хор під проводом Сестри Служебниці. Священик, що відправляє Сл. Божу (се був, як я пізніше довідався, о. ігумен Породько Чина Ізб.) відчитав евангеліє помалу, голосно і виразно так, що навіть не дуже вчений в церковнословянській мові міг зрозуміти зміст відчитуваного евангелія. Гадаю, що такий спосіб читання має добрий вплив на народ: Зацікавлює Богослуженням присутних і дає їм змогу сказати вдома, який був зміст евангелія. По евангелію 15 мінутова проповідь попереджена відчитанням евангелія по українськи. Проповідь добре оброблена робила очевидне враження на вірних. Підчас Сл. Божої коло 60 осіб приступило до св. Причастія, переважно жінки (молодші і старші), було і кілька мущин.

По Сл. Божій відвідав я монастир ОО. Редемптористів, що зараз напроти церкви. О. Ігумен Породько приняв мене радо і підчас розмови подав деякі дані про працю ОО. Редемптористів в Тернополі. Отже передовсім ОО. Редемптористи розбудовують свою церкву. Дотепер кошти тої розбудови виносять 30.000 зл. А ще потрібно коло 10.000 зл. на докінчення. Але після розбудови церква буде значно більша, як була передтим, а саме буде мати 29 × 19 метрів і дістане новий вхід від вулиці князя Острожського. При церкві істнує брацтво Успенія Пречистої Діви Марії. Воно має поверх 800 членів, в тім 500 дуже точних, що приступають часто до св. Сповіди і св. Причастя. Продовж року було в церкві 60.000 причастій. Бувають роки, що видається і по 65.000 причастій.

О. Ігумен опровадив мене по скромній обителі, показав значну домашну бібліотеку, домашну капличку скромно та гарно уряджену. При монастирі істнує і розвивається ще бібліотека для дітей і для дорослих. Виходимо на двір. Подивляю гарний молодий сад, що його плекає брат-огородник. В монастирі є 4 священики і 4 братчики. З того два по два священики на переміну постійно працюють на місіях.

В місійнім терені богато праці і нелегка вона. В тернопільській окрузі поширений р а д и к а л і з м. В самім Тернополі замало греко-католицьких церков і священиків. На поверх 10.000 душ розкинених на великім просторі старенький парох і мабуть два сотрудники. ОО. Редемптористи працюють головно як місіонарі в окрузі. Їх церква не має прав парохіяльної церкви. Особливо північно-західна і північно-східна часть Тернополя без церкви, хоч віддаль до істнуючих церков значна. Село Гаї Великі, коло 3.000 душ, має церкву, та не має постійного священика, тільки здане на доїзджаючого. А Гаї Вел. віддалені 4 км. від Тернополя. Дальше оповідає о. ігумен зажурено про білу смерть, що бушує на Поділлі. І слушно твердить, що до її поширення причиняються книжечки видавані радикалами і взагалі пропаганда ріжних лівих угруповань.

Люди вже зачинають боротьбу самочинно, з власної ініціятиви. От в недалекім селі Пронятині ріжні поступовці опанували читальню „Просвіти" і викинули з неї о. пароха, що працював у читальні довгий час. Щойно такий поступок лівих розрухав католиків. Вони кинулися до праці і до півтора року побудували гарний католицький дім. В нім примістили католицьку крамницю і католицьку читальню. При читальні істнує католицький аматорський гурток. В селі

*) Гл. 35 ч. „Нової Зорі".

з Югославії", журналіст угостив його пивом і папіросами. Розговорилися. Журналіст згадав цитат з письма Троцького до англійських товаришів, оповіщеного в „Файті" за грудень 1936. Там Троцький писав так:

„Від корпорації до корпорації, від фабрики до фабрики, з міста в місто клітини (ячейки) установляють звязь між собою, стрічаючись по ґрупам продукції і по округам, щоб потому, на конґресі, обєднати всі комітети ділання."

А безробітний на те розсміявся і сказав:

„Ну, у нас не так. У нас клітини (ячейки) „комуністичні" (в лапках!). Під тим прапором вони працюють. Торез клянеться міністрови Даляд'є, що в армії нема ні одної ячейки по партійним спискам. Хто йому повірить?... А властиво він має рацію: ячейки — то н а ш і. Чи не спритно придумано?"

Дійсно спритно придумано. І не тільки се. Троцьківські „ячейки" працюють під формою комуністичних не лише в армії, але й у фабриках та всяких варстатах. Троцківські „ячейки" під формою комуністичних добувають і ховають зброю... А в штабі (офіціяльних) комуністів при площі Ляфаєта рвуть собі волосся з досади і злоби...

Ґустав Ерве пише в „Віктуарі" з 21. III. 1937, що комуністи не такі небезпечні як марксісти з СФІО, їх політичні брати, або як радикальні соціялісти...

Та найцікавіщі ревеляції дальше. Подамо їх на другий раз.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

живе молодий автор Ілля Шонь, що пише драматичні пєси з минувшини рідного села. В боротьбі з католицьким рухом радикальна читальня „Просвіти", кінчить о. ігумен, підупадає.

Пращаюся з о. ігуменом і дякую за ласкаво уділені інформації та виходжу зі скромної обителі ОО. Місіонарів. Переходжу попри церкву. В ній відправляється якраз співана Сл. Божа. В церкві повно людей, декотрі стоять аж на порозі. Приходить думка: люди підуть до церкви, тільки треба церкви пильнувати.

Йду вул. ім. князя Острожського в напрямі середмістя. По лівій стороні недокінчена одноповерхова каменица якраз напроти фондації князя Острожського. Той дім призначений на приміщення діточого захисту. Оповідали мені знакомі, що комітетові під проводом дир. Чумака так запалилися до праці, що ось ось захист буде готовий. Уряджують збірки в Тернополі й сусідних повітах. М. ін. оповідали мені, що тільки зборівське староство мало відмовити дозволу на збірку в Зборівщині, бо на проханню була — українська печатка. І староство в Зборові мало відповісти, що, мовляв, „Тернопіля нема в урядовім списі місцевостей"... Які почування до держави викликають такі урядники, не треба богато говорити... Та мимо ріжних перешкод дім буде готовий ще мабуть в сім році. І тоді той захист буде гордістю Тернополя. Тільки чи буде в нім кого виховувати, коли українські жінки не хочуть родити дітей?

В дорозі до Львова.

Гарний і теплий весняний день. Вже не чути легеньких подувів ледового північного вітру, що докучав Подолякам підчас свят. Всідаю до зелізничого воза і займаю місце в переділі, між Поляками. Показується, що то зелізничники. Одні в однострояx, инші в цивільних одягах. Розбалакалися й оповідають цікаві річи про Волочиска. Туди їздять польські потяги, а до Підволочиск приїздять большевицькі. Отже, оповідає машиніст, там у Волочисках як приїзджаємо, то йдемо часом до большевицького буфету, щоб перекусити. В тім буфеті все можна дістати всего. Розуміється за добрі заграничні гроші. Та большевицькі зелізничники туди не заходять: не знати, чи не мають за що, чи просто їм заборонено. Вони зібються в гурток і посідають десь збоку, або в службовім возі тай нічого не заговорять до чужинця. Зате комісар хвалиться своїм, але тільки в Волочисках. Як приїде до Підволочиск, то мовчить. Потяги мають большевики дуже гарні, але знов тільки неначе на показ. Три, чотири стації від Волочиск у глибину СССР — і потяги зміняються. Гарний потяг скидає пасажирів і вертається назад до границі, а подорожні мусять їхати дальше тарадайкою...

Доїзджаємо до Львова. Я в душі вдоволений, що попав у таке товариство: всетаки щось цікавого довідався я тут.

С. Г.

ЩОЖ ТО НІХТО НЕ ПРАЦЮЄ?
АЛЕЖ НІ! ПАНЕ ДИРЕКТОРЕ,
ТІЛЬКИ ВІД НИНІ ВСІ ПИШУТЬ
НА МАШИНАХ **Ф. К.**

BIURO SPRZEDAŻY P. W. U.
WARSZAWA KRAK. PRZEDMIEŚCIE 11

AGENTURA FIRMY: EMIL ULRICH
WE LWOWIE ULICA 3-GO MAJA 7.

ОГЛЯД ПРЕСИ

В католицькій державі...

П. з. Порядок запису до метричних книг дітей від шлюбів, повінчаних т. зв. „священиками католицько-східнього обряду" — приніс правосл. орган „Церква і Нарід" в ч. 7 отсей комунікат:

Волинська Духовна Консисторія 19 березня 1937 р. № 4443. До Всечесного Духовенства Волинської епархії. — У свій час Духовенство епархії було повідомлено обіжником Духовної Консисторії, що, згідно з ухвалою Священого Синоду Св. Автокефальної Православної Церкви в Польщі, від 26 березня 1926 р. і 17 лютого 1933 р., дітей, які народилися від батьків, що взяли шлюб у відступників від Св. Православної Церкви, так званих „священиків католицько-східнього обряду", належить записувати до метричних книг нешлюбними й тільки в разі поновлення таких шлюбів у Православній Церкві, записувати цих дітей шлюбними. — Духовна Консисторія, на підставі постанови своєї, затвердженої Його Високопреосвященством, резолюцією від 17. III. б. р., й роз-яснення Канцелярії Священого Синоду від 6. X. 1936 р. Ч. 2242, подає до відома Духовенства епархії та належного керування, що ухвала Священого Синоду Св. Православної Церкви в Польщі від 26. III. 1926 р. і 17. II. 1933 р., про порядок запису до метричних книг дітей, що народилися від батьків, які взяли шлюб у відступників від Св. Православя — т. зв. „священиків католицько-східнього обряду", залишається в силі, себто: дітей від таких шлюбів належить записувати до метричних книг — нешлюбними. Колиж особи, що взяли шлюб у священиків „католицько-східного обряду", після поновлення свого шлюбу в Православній Церкві, побажають записати своїх дітей, що народилися у них до поновлення шлюбу в Православній Церкві, — шлюбними, то їм належить про це звертатися до Духовної Консисторії, при чому в свому проханні належить зазначити: № акту і дату шлюбу по Православному обряду, № акту і дату охрищення дитини.

Жахлива дійсність

„Українські Вісти" принесли в 98 ч. статтю п. з. „Жахливий вплив". В ній обговорено шкідливий вплив польської студентської молоді на нашу і так представляють нашу студенську дійсність:

Недавно „У. В." писали про „всестудентську конференцію" в Сокалі і мегальоманські настрої, що охопили частину студентства. Мегальоманські тому, бо аспірації тих „всестудентів" не стоять в ніякій пропорції до знання і громадської підготовки того елєменту. Аналізуєте, звідки береться той тупет недоуків: як се можливе, щоб познанські студенти прерогували собі право „осуджувати" „Молоду Громаду" й заборонювали їй уладжувати Академію в честь бою під Крутами; як се можливе, щоби львівські студенти на зборах Р. Ш. відзивалися до сивоволосого мітрата „ти старий дурню"; як се можливе, щоби 20-літній студент чинно зневажав в Товмачі заслуженого українського старшину й кооператора; як се можливе, щоб сокальський недоук погрожував на конференції, що „ми" замкнемо бузю кождому, хто перепинятиме „нам" в роботі?

Це все „благородний" вплив польської студентської дійсности, може й мало шкідливої для державної нації, але вбивчої для української національної спільноти, позбавленої всякого регулятора.

А рівночасно інша дійсність: У святочнім числі „Мети" в статті п. В. К. (Вол. Кузьмовича) читаємо: „Недавно скаржився перед нами один діяч з провінції, що має в повіті поверх пів сотні молодих абсольвентів середніх шкіл і студентів університету, однак для культурної діяльности, особливо для виїздів до читалень, не може знайти охочих. Відомо теж, що в цьому році забракне садівничок для діточих садків, хоч безробітних семінаристок можна нарахувати на сотні. Вони ждуть на посади..."

Так, ждуть на посади. А як дістануть посаду, зразу пропадає їхній 105 проц.-товий чи навіть 150 проц.-товий тупет і перед вами зявляється типовий життєвий опортуніст, молодий старець, що закасовує неодного ундиста.

Така наша дійсність. Такі типи проводять нині студенством. Чи краще — намагаються проводити. А що до того не мають найменших кваліфікацій, студенське організоване життя розбите, розоране, зведене до абсурду. І тому можливі такі факти, як спільні процеси польських і українських студентів за побої Жидів, задля яких ніхто зі студентів не обурюється. Жахливий вплив чужої дійсности робить кільометрові поступи...

(ор).

„Культуркампф" проти Українців

„Політика" в ч. 10 (124) принесла цікаву статтю відомого польського публіциста Александра Бохеньского п. з. „Культуркампф". В ній автор остро осуджує вшехполяків за їх нагінку проти Українців. Наводимо цікавіші місця: „Пишемо ці слова тому, що нині, саме тепер, коли український нарід робить небувале зусилля з метою побороти власні осередки ірредента, коли льояльно признає польську державність, голосує за буджетом, домагається скріплення збройної сили, складає навіть на ФОН, саме в тій хвилині невідповідальний гурт політичних махерів, що бажає зробити кар'єру і мандати на польсько-українській ненависти, гурт, що є під впливом і проводом проф. Станислава Грабского, починає у Львові нову фазу „культуркампфу", пропагує відібрати Українцям ті невеликі права, що їм належаться, підготовляє у наслідку нову фазу братовбивчої боротьби і відкриття брам комунізмові, тому „терціюс гавденс", що жде лише на польсько-українську ворожнечу, щоб поширити свій стан посідання на нашім терені. — І хтож се робить? Хто той старець, що сміє натягати на себе національну тогу і боронити „польськости" нашої дільниці? До чорта! Чи се не той сам, що вручував московським генералам шаблю Собіского, або впевняв у Петербурзі, що „Східна Галичина се колиска Росії"? (Дослівно!). Той сам, що ганебним рижським договором дав Большевії презент з соток тисячів найліпших, — бо окраїнних Поляків, видаючи їх на жир страшного переслідування. Незрозумілий для нашого покоління хамелеон, творець нещасної утраквізації, швендається ще по тій пустині, якою є польська політична опінія, щоби при помочі шовіністичних кличів висунутися на чоло затуманених голів, з яких складається його ідеольогічний штаб. В незрозумілий спосіб, завдяки своєму особистому чарові, затримує польську думку на рівні зперед 50 літ, коли націоналізм виявлявся ще в асиміляційних змаганнях. По 10 літах імперіяльної діяльности Муссолінія, по велитенськім перевороті в напрямі націоналізму, що його створив Гітлер, тільки у нас, все зацофаних, все загумінкових, відгороджених від великих напрямів заходу, товчеться ще опир насильної асиміляції, що доводить до внутрішньої боротьби і вслід за тим до ослаблення великодержавного потенціялу".

Ся стаття відбилася досить широким і голосним відгомоном у польській пресі. На жаль є щораз менше даних на те, щоб в українській суспільности ширилася віра, що психопатія Грабских не буде захоплювати щораз ширших кругів польської суспільности.

Антисемітизм в Польщі

„Діло" в ч. 103 принесло статтю п. з. „Нові акти антисемітизму в Польщі". При кінці тої статті є отсей висновок:

„Зокрема слід звернути увагу всім нашим землякам, що не слід утотожнювати антисемітської акції у цілій Польщі з українськими господарськими змаганнями чи рідним нашим гаслом „Свій до свого". Всім тим землякам, які радіють з приводу обмежування жидівських прав у Польщі, слід з притиском пригадати, що така акція відіб'ється не тільки на Жидах, але й на нас, Українцях: і безпосередно і посередно. Безпосередно вона відіб'ється негайно через зменшення значіння українських представників у спільних державних станових організаціях, де Українці автоматично опинюються в ролі малозначної меншини, до якої так само торкається принцип, що можуть займати у даному званні лише стільки місць, скільки допускає пропорціональне відношення української людности до цілого населення держави. Однак на місце Жидів ніде Українці не прийдуть: прийдуть лише Поляки! І в дальших наслідках, після моди расизму, прийде мода на польську національну однородність усіх станових організацій, прийде зачинювання Українцям доступу до звань, до варстатів праці. Треба не мати на увазі і не примітивізувати проблем, що тісно зазублюються з нашою проблемою — проблемою недержавної нації."

Гумор. — Хто має рацію? — Він: Якби ти вміла варити, то ми заощадили-б богато грошей! — Вона: А якби ти вмів щадити, то ми малиб кухарку!

Гумор. — В суді. — Один адвокат виступаючи в апеляційнім суді, богато розводився про правну сторону справи. — Предсідник звернув йому увагу: Пане меценасе, суд знає право. — Так припускав я в першій інстанції і програв справу.

Дискусія на Зїзді „Скали”

2) До відповіді на критику о. Вігоринського ЧСВВ зголосився перший о. В. М и к и т ю к, заступник голови орґанізації. Він сказав м. ін.: Орґанізація „Скали” ще дуже молода, отже годі вимагати від неї вже повної діяльности на всіх областях життя. Скажу кілька слів нпр. про редакційну колеґію, яка функціонувала при Гол. Виділі у Станиславові та мала завдання редаґувати і видавати популярні брошурки для народа. Та робота вимагає дуже великої праці. Хто того не робив, той не знає, що зредаґувати вже навіть „готову”, написану брошуру чи книжку — се річ дуже тяжка, бо вимагає і солідного знання і великої уваги та практики. А особливо треба вважати при тім, що пускається в світ під католицькою фірмою, бо на нас зі всіх боків зорко уважають вороги і сильно використовують проти Церкви нашу найменшу помилку чи недогляд. Вже нелегка се річ зміркувати, що саме найпотрібніше в теперішній хвилі, то значить, що наперед видавати, чи релігійні книжечки, чи соціяльного змісту, чи політичного? Дальші нелеґкі питання, як їх укладати і як чергувати. А мабуть найтяща справа — вишукати відповідних авторів. Бо те, що видають католики, повинно бути особливо добірне, без того шкода видавати, бо поперше скомпромітуємося, подруге не видержимо конкуренції з далеко старшими від нашого видавництвами, які мають ліберали, радикали і взагалі „ліві”. Вони мають безперервну традицію праці в тій области і мають вправлених людей до того, а в нас — скажу правду: католицьких популярних письменників майже нема. Їх треба щойно виробити. Ба, ми ще не маємо сил не тільки до писання брошур і книжок, перенятих катол. світоглядом, але навіть до писання таких статтей, ба навіть до того, щоб зорієнтуватися як слід між ґазетами. Ось нпр. тут зачав виходити часопис. І звертаються до нас, чи не помістилиб і ми що в нім. Приглядаємося тій ґазеті і дивні річи в ній знаходимо (тут промовець наводить дещо з того орґану — на салі веселість). Значить суматоха! Та заки ми виробимо між собою такі сили, щоб хоч на тій одній области могли поборотися з тою суматохою, то упливе ще богато води. Розуміється, треба про се дбати, та ми хочемо дбати і будемо дбати.

Ґенеральний секретар др Г о л і н а т и й: На закид, що в звіті не було згадки про читальні „Скали” в Милівцях і Мухавці, хоч ті читальні добре розвиваються, відповідаю о. Вігоринському як слідує: А відкиж ми маємо се знати, коли „Скала” з Миловець останний раз писала до нас 26. III. 1935 р., а „Скала” в Мухавці писала востаннє 31. X. 1935 р.... (Тут промовець виймає з теки і показує згадані два докази). А прецінь взивалося і просилося всі читальні „Скали”, щоб прислали звіт за останний рік праці найдальше до 20 квітня 1937 р. Було про се і в нашій пресі і в обіжниках — і ті дві читальні не прислали звіту. Отже на якій підставі можна було про них згадати в звіті за останний рік? А щодо рідких поїздок орґанізаторів, то ми їх щойно від останних тижнів маємо 8 тай ті негодні собі дати ради, бо простори великі, сел богато, а їх на ті простори й ті села замало.

Президія другого Зїзду читалень „Скали“ з 7. V. 1937. Ліворуч місце для журналістів.

Начальник канцелярії Централі А. Д у т к е в и ч: Здається мені, що о. Вігоринський закидав, що ідеольоґічні реферати були задовгі. Та чи се хиба? Гадаю, що ні. Бо требаж щось дати зборам, а ідеольоґічних рефератів не так богато чується. Адже всего 20 читалень бере наш ідеольоґічний орґан. Чимже тут величатися? Отже бодай устно треба ширити нашу ідеольоґію. Таксамо неслушний був закид щодо неточности статистики. Таж діяґрам виготовлений інж. Зубрицьким висить ось тут на стіні і кождий може переконатися, що статистика в тім діяґрамі дуже докладна. Та чи ми винні, що на 289 чит. „Скали” тільки 113 прислало звіти? Всі ті звіти докладно використані, а на якійже підставі можна було випрацювати ще докладніші звіти? Пригадую, що „Нова Зоря” раз-у-раз взивала, щоб присилати звіти. Що прийшло, се ми перестудіювали і — статистику тут відчитував і о. Микитюк і др Голінатий і я. Та не можна сказати, щоб тої статистики уважно слухали. Якраз ідеольоґічних виводів слухали найбільше уважно. Закидаєте, що орґанізатори не обїхали всіх сіл. А я вам на те скажу, що не обїхали не тільки всіх сіл, але навіть всіх деканатів, хоч деякі з орґанізаторів робили і по 25 поїздок на місяць. Значить не спали богато ночей і тому належать вже до шпиталю, а не до орґанізації; деякі справді вже розхорувалися і треба їм було дати відпустку. Коли я слухав критики о. Вігоринського, то пригадалося мені, як я в Празі на стації приглядався, як машиніст рухав величезним поїздом, зложеним може зі 100 ваґонів. Коли я тому уважно приглядався, приступив до мене якийсь чеський урядник і, мабуть думаючи, що я шпіон, запитав мене, чому я так уважно приглядаюся? А я відповів: „Та дивно мені, що чеський машиніст так справно рушив величезним поїздом, що навіть не було чути, коли. А деінде, як машиніст шарпне поїздом, то аж люди попадають у ваґонах!” На те Чех з приємністю усміхнувся. Отже таке шарпнення нашим поїздом зовсім не вказане. Ми мусимо помалу рухатися з місця, бо не маємо ще ні виробленої ідеольоґії про всі справи, ні літератури, ні практики.

Делеґат парохіяльної читальні у Вербівці, деканату чортківського, селянин Ілля Б і л и к: Маю честь представити світлим зборам працю і труднощі Парохіяльної Читальні нашого села. Заки зреферую діяльність нашої читальні стисло цифрами, хотівби я ще дещо сказати, а саме про ті труднощі, які доводилося нам поконувати в початках заснування Читальні і труднощі, які подибуємо ще й тепер. Наше село Вербовець лежить на пограниччі Станиславівської Дієцезії з Львівською. І саме тому перехрещуються в нас два світогляди, львівський і станиславівський. Може це видатися комусь дивною справою, однак в нас воно на полі релігійному і парохіяльному богато заважує. А щодо тих, як я сказав, світоглядів, то вони дійсно істнують. І так коли в нас кинено клич заснувати Парохіяльні Читальні, то весь львівський бік разом з містом Теребовлею відразу поставився ворожо до цеї справи. Кілько разів наші люди з Вербовець їздили зі справами до Теребовлі, тілько разів там представляли їм Парохіяльну Читальню як хрунівську і шкідливу для нації. Не диво, що під такою нагінкою зі сторони інтеліґенції приходилося нам дуже тяжко робити перші кроки в цій справі. Слід згадати, що не було зборів чи сходин в читальні „Просвіти”, де нашу читальню і наших членів не обкидалиб найчорнішими наклепами і брехнею. Коли ми святкували спільну кутю, так звану Ялинку, чи академію в нашій Парохіяльній Читальні, то не було случаю, щоб вечером не кидали камінням намовлені (тут пропускаємо... Ред. „Н. З.”) в членів „Скали”, на дорозі, на відходячих до дому. Чи то в неділі чи в будні члени читальні „Просвіти” переходили наших членів і виговорювали несотворені річи на „Скалу”, а навіть грозили бойкотом і ріжними шкодами. Завдяки відвазі, неструдженій праці Виділу і нашому завідателеві о. Михайлові Ґамулі наша Парохіяльна Читальня не тільки не заломалася, але стала взором безінтересовної праці і посвяти для своєї Церкви і народу, взором для неодної читальні „Просвіти” в нашому окрузі. А тепер наведу нашу працю в цифрах. Тут Ілля Білик виголосив ряд цифр на доказ розвитку читальні у Вербівци.

О. Николай К у н и ц ь к и й з Ворохти: Ні в рефератах ні в дискусії не згадано досі найкращої вітки українського народу: не згадано гуцульського племени. Відносини його такі страшні, що там, де я живу, ще неможливо заснувати „Скалу”. Наперед треба укріпити християнську католицьку віру. В таких обставинах ліберали з „Просвіти” і „Рідної Школи” не уздоровлять відносин, хоч як взивають до того. З орґанізаторів „Скали” був у Ворохті п. Бодак. Він добре вивязався зі свого завдання першої спроби підготовки до оснування „Скали”, але до самого оснування ще приступити неможливо. Тут треба наперед Марійських Дружин, а щойно потому можна думати про оснування і трівкий розвиток такої установи як „Скала”.

Ярослав Д а н и л о в и ч з Товмача (чоловік поважного віку, з виглядом аскета): Я мушу скритикувати всіх моїх передбесідників. Ви кождий тут научки давали зі свого села Гол. Виділові „Скали” (веселість). Чи ви здається думаєте, що як мале село терпить, то Гол. Виділ „Скали” у Станиславові не терпить? (Знов веселість). Не бють його? Не шкалюють по ґазетах? А ось і мені причіпили такий довгий хвіст як я сам (грімка веселість). Та що буду вам довше час забирати хочби і правдивим оповіданням! Вношу уділити абсолюторію

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Гол. Виділові „Скали" (Оклики загального признання).

Селянин Іван Братків з Джурина: Говорили тут про дволичність деяких делеґатів, що грають у дволичну гру, бо недавно були червоні, а тепер побіліли. Той закид відноситься до мене, а я тим закидом дуже ображений (тут др Назарук робить оклик: „Пане Братків! А відкиж ви знаєте, що то до вас відносився той закид? Таж вашого імени ніхто не назвав!"). Я вже добре знаю, до кого той закид відносився, я знаю на тій підставі, що о. Вігоринський чіпали мене в тій справі на коридорі передтим, то якже я не маю знати, що то до мене ті слова? Але кажу при всіх, що то кривда для мене, бо коли я навіть працював у Рідній Школі, то се ще не значить, що я тут граю дволичну гру. Такої образи робити не треба!

Тут предсідатель зборів піддав під голосування справу ухвалення Виділові абсолюторії. Ухвалено її через аклямацію. Таксамо одноголосно принято предложені резолюції.

Селянин Дмитро Винничук з Підгайчик домагався, щоб ті резолюції напечатати (їх напечатано в 34 ч. „Нової Зорі").

Тут о. Вігоринський поставив дезідерат, щоб Загальний Зїзд, евентуально будучий Виділ, звернувся до всіх парохіяльних урядів з запитом, чи є там заложена катол. бібліотека.

Тут о. декан Юстин Гірняк поставив внесок на вибір нового Головного Виділу і предложив його склад (принято одноголосно).

Відтак о. Ганушевський згадавши допис з Делятина, оповіщений у великоднім числі „Н. Зорі", представив історію парохіяльної читальні в Микуличині і твердив, що вона істнувала вже тому 25 літ, мала брацтво тверезости, понад 500 членів і власний дім та дотривала аж до війни. (Між слухачами можна було завважити спротиви, тому пожадано булоб, щоб о. Г. був ласкав на письмі прислати докладнішу історію тої читальні).

Селянин Юрко Дидич зі Старих Богородчан домагався, щоб новий Виділ писав просто до читалень „Скали" а не через деканати. Він твердив, що останнього обіжника в справі Зїзду „Скали" в його селі не одержали. (На те отримав відповідь з президії, що власне останній обіжник вислано просто до читалень).

Селянин Ст. Нетребяк з Трибуховець: Я звертаю увагу Зїзду на те, що нашої інтеліґенції видно щораз менше, її так якби вже нема і тому її й між народом не видно. На те треба знайти якусь раду, аби нарід діставав духовий корм. Гадаю, що треба розсилати реферати між народ так написані, аби їх всі розуміли. То мусить нам заступити частіший приїзд інтелігентів на села. То одна справа: А друга: хор потрібний, бо нема чим молодь притягнути. Просимо Преосв. Владику, щоб хори привернули.

Тут предсідатель Зїзду др Неділський відповів передбесідникові: Було лише таке зарядження, щоб на співаній Службі Божій співала вся церква, але проти хорів Преосв. Владика не виступає, отже хори можуть не лише бути при церквах, але можуть співати на вечірнях, на тихій Службі Божій і взагалі при всякій нагоді.

Відтак о. Вігоринський розвинув перед зїздом проект оригінальної пятирічки: То значить, аби Гол. Виділ присвятив той час передовсім найбільше занедбаним селам і в тім часі щоб видавав найпотрібніші брошури і книжки, але щоб печатав їх у Станиславові, а не у Львові, бо у Львові дорожче. (Голос: Правда виглядає якраз навпаки!). Далі промовець звертає увагу, що доріст виставлений на ворожу агітацію і тому для молоді треба закладати спортові кружки. В тій ціли треба увійти в контакт зі спортовими орґанізаціями подібно як се вже робиться в Чортківщині. Вкінці промовець звертає увагу на потребу оснування Т-ва святого Йоана Милостивого в кождій громаді для виконування харитативної діяльности.

Молодий селянин Дмитро Ткачук з Угорник горячо промовляє за поширенням преси. Він каже: Коли люди мають лише злу пресу, або байдужу, то переймаються нею. Отже треба шукати добру пресу. Се можна робити передовсім у „Скалі". У нас є вже такі, що стало читають і купують ґазети, але треба їх кольпортувати. Дальше говорив промовець про аматорські гуртки.

Селянин Юра Хомин зі Стопчатова: Найпотрібніша річ се тепер діточі бібліотеки в моральнім дусі. І то кажу, що треба їх богато, аби були повні книжок, бо з церкви виходить гурмами наша дітвора і біжить за книжочками до читальні „Скали", а відкиж ми маємо взяти для неї діточих книжечок, обвіяних нашим духом, коли таких книжочок дуже мало? І хтож інший, як не „Скала" має подбати про наших дітей. А щодо оснування „Скали", то раджу не спішитися але наперед ґрунт підготовити, бо як ґрунту не підготовиться, то „Скала" впаде, а тоді буде ґірше, ніж якби її не засновувати.

Тут о. Каровець ЧСВВ підчеркнув потребу спеціяльної орґанізації жіноцтва і окремого католицького орґану для жінок, бо є вже орґани ліберальні й радикальні в нашій мові для жінок. Промовець запитував, чи Гол. Виділ „Скали" не мігби взяти на себе і того обовязку (голос: „Це неможливо").

Селянин Олекса Боднарчук з Дуброви коло Нижнева виголосив коротку промову про значіння українського національного гимну.

О. декан Іван Вальницький з Озерян коло Борщева: Для сильного ґрунтування „Скали" перша потрібна річ се те, щоб кождий член „Скали" знав катол. ідеольоґію і розумів, чим вона ціння. Отже нехай Виділи читалень „Скали" постараються, щоб члени перечитали й обговорили між собою три книжечки. Ось назви тих книжечок: „Українська проблема" Преосв. Григорія, Узасадненя „Скали" і „Скала та Просвіта". Де ті три книжечки люди передумають, там можна мати надію, що зачне вкорінюватися катол. світогляд. Дальше — треба ширити катол. пресу, а передовсім „Нову Зорю", бо вона переміняє світогляд, люди стають інакші під її впливом. А тут довідуємося, що до читалень „Скали" йде всего 20 прим. „Нової Зорі". Коли так буде дальше, то не скоро вкоріниться катол. ідея. Треба стало читати „Н. Зорю" членам „Скали". І притім треба зберігати строгий порядок: не позичати ґазет до дому, а тримати в читальні і дбати, аби вечерами було світло. Ґадаю, що можна писати до адміністрації „Н. Зорі", щоб висилала ту ґазету читальням по зниженій ціні, коли будуть точно платити. Дальше дуже важна справа катол. бібліотек. Щоб мати катол. бібліотеки, треба мати катол. книжки. Де нема катол. бібліотеки, там не може бути мови про глибшу катол. працю. Видати чотири брошурки на рік — сего замало. Треба також друків і директив, як провадити бібліотеку, бо люди не знають. Все те річи конечні.

Селянин Матій Котик з Лисовець: Я перший раз чую, що так мало розходиться „Нова Зоря". Я читав ту ґазету і бажавби її мати в хаті, але вона, що правда, задорога. Можна її хіба гуртками передплачувати.

О. декан Ів. Вальницький: Замічу ще додатково, що дуже важна справа дяків і що потрібні передовсім для них курси Католицької Акції. Зогляду на занедбання і не використання стану дяків для католицької праці, звертаюся до будучого Виділу з домаганням урядити для них курс соціольоґії, католицької акції і до того театральної штуки чи співу.

Дискусія на Зїзді „Скали" була ввесь час дуже жива, місцями навіть горяча. Її закінчено відспіванням „Христос воскрес". При виході з салі люди ще довго обговорювали справи, порушувані в дискусії.

Dr KARL SONNENSCHEIN

Маєве Набоженство

В „Записках",*) зошит 1, 1925, знаного в своїм часі берлінського душпастиря Д-ра Карла Зоненшайна є слідуючий шкіц:

За місцевістю на збочі гори образ Божої Матері! В замаєній капличці. Незабудьки і тревалий морон.**) Вплетені в дріт! Вечером дві капаючі свічки. Діти й селяни моляться. Шапки в руках. Дзвін на „Ангел Господень" лунає в горах. В церквах великого міста оточена зорями подоба Непорочної! Через далекі простори співає псальми вінок рож. Опісля льоретанська літанія! Як її співалося в Льорето. „Брамо небесна!" „Зоре рання!" „Вежо зі слоневої кости!" Літанія до Матері Божої. В церквах світового міста Марійське Богослуження! Всюди Марійське Богослуження! „Ласкава Царице, згадай!" „Чудова, Величава!" „Маріє, Царице Мая!" „Марію любити!" Коли Католицька Церква перед іншими не малаб нічого іншого як культ Матери Божої, то вже се булоб чудове. Царсько Одинока. Ніде не переживається того удару крил духа так сильно як в подиху світового міста, в якому живемо. Чи се не великанське в ньому, що воно ще знає чистоту і в символі Непорочнозачатої, їй покланяється, її поздоровляє, її почесть вкорінює?...

Повище шпиталь світової слави. Яка атмосфера пригноблення й занепаду обичаїв! „До моєї салі", оповідала нам вчера одна медичка, „належить пятьдесять молодих жінок. Хорі на трипра. Хорі на сифіліса. Хорі на тілі й на душі. Щойно спроваджено одну, вона ще не мала за собою звичайного переживання. Неткнена! Чиста. Дівиця! Двацятьлітня. Сензація молодих лікарів! Вона належить до паноптікум. Такої рідкости нема зовсім!" Але є (знайте се, ви лікарі, ви атеїсти, ви циніки, ви розбиті, ви з зіпсутими обичаями!), є довкола кождої церкви, кождої каплиці блеск християнської культури! Християнська громада. Для неї слова „чистота серця" і „непорочність" мають значіння, життя й ідеал. Там краще палають зорі! Там блистять іще значіння вічности і близкість неба! Її вираз, її ознака, її форма — Мати Божа! Непорочнозачата Діва! Вона стоїть на престолах! Перед нею клониться грішний чоловік. Її блеск плине через серця і з брам церков аж до кімнатки на піддаші, аж до будинків на заулках, аж до сутерин, аж до грішних кімнат величавої вулиці, аж до двозначної темноти пурпурових, аксамітних, шампанами пахучих саль. Її лучі мають рентґенівську силу. Вони прошибають кожду шкаралущу і кожду маску і кождий мур. Католику! Згадай на свою Матір! Поклонися Пречистій Діві! Посвяти Їй май свого життя!"

„Schönere Zukunft" ч. 33 з 16. V. 1937.

*) „Notizen". Heft 1. 1925.

**) Bellis perennis, stokrótka.

З наших установ

Збори Українського Фонду воєнних Вдів і Сиріт.

Ві второк 11. V. с. р. в домі українських інвалідів при вул. Потоцького 48 відбулися Х. Звичайні Загальні Збори т-ва Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт. Збори відкрив голова т-ва о. др Лев Глінка. Передовсім згадав померших членів т-ва і тих, що їх т-во підпомагає. Присутні вшанували їх память повстанням з місць.

Звіт секретаря: В 1936 р. управа провірила маєтковий стан всіх вдів, сиріт та батьків зареєстрованих в т-ві. Найбідніші вдови одержують тепер місячні ренти по 5 до 10 зл., інші святочні підмоги в тій самій висоті 4 рази в році. У звітовому році було зареєстрованих у т-ві 394 вдів і сиріт. Нових вдів прибуло 81, померло 6 вдів. 235 найбідніших вдів одержало в 1936 р. 11.552.63 зл. підмоги. Крім того управа т-ва присвячує увагу вихованню сиріт. Тому приміщує в ремісничих бурсах у Львові тих, що хочуть учитися ремесла й оплачує удержання за тих, що вчаться в инших школах. З таких підмог користає 9 сиріт. З того 1 студіює на університеті в Мінхені, 4 кінчать гімназії (2 у Львові, 1 в Перемишлі й 1 в Тернополі), 3 вчаться ремесла у Львові (фризієр, столяр і кравець), 2 малолітні сироти приміщені в сирітському захисті в Косові. На підмоги в науці видало т-во в 1936 р. 1987.90 зл. (в 1935 р. виплачено на ту ціль тільки 831 зл.). На підмоги і поміч в науці виплатило т-во в 1936 р. 13.540.53 зл. Крім того т-во виплатило на кошти завідування 1600.90 зл. Т-во приняло постійного урядовця від жовтня 1936 р. і платить йому по 50 зл. місячно. Приходи т-ва в 1936 р. виносили 16.375.06 зл., видатки 15.141.43 зл. Остало на 1937 р. 1233.63 зл., з попереднього року (1935) остало 9.530.52 зл. Разом мало т-во при кінці 1936 р. 10.764.15 зл. На найближчий рік т-во потребує коло 16.000 зл. А саме: для 71 вдів на підмоги по 5 зл. місячно, 13 вдів по 10 зл. місячно, для 1 вдови по 25 зл. місячно, 148 вдів по 5 зл. 4 рази в році, 6 вдів по 10 злотих чотири рази в році, 9 сиріт на шкільні підмоги по 220 зл. місячно. Разом 11.960 зл. Платня урядовця 600 зл., кошти завідування 1000 зл. на рік. Крім того 71 зареєстрованих вдів не можна було склясифікувати з браку інформацій. Для них, як також для тих, що продовж сего року зголосяться, т-во призначає 2500 зл. — 3000 зл.

Управа т-ва звернулася до всіх кооператив з проханням, щоб вступали в члени т-ва та до центральних установ з проханням відповідних жертв. Дотепер вдалося позискати поважне число членів та добровільних жертв. Нпр. Центросоюз зложив 500 зл. і його службовики 100 зл. Управа т-ва відбула 7 засідань, президія кільканацять засідань. Т-во має парцелю на Богданівці у Львові й управа хоче побудувати на ній захист для вдів і сиріт. Секретар т-ва п. Стецура кінчаючи свій звіт подякував українській пресі (на Зборах був тільки представник „Нової Зорі"!) за прихильне відношення до т-ва і за поміщування закликів т-ва безплатно, дальше подякував всім повітовим орґанізаторам збірок і збірщикам та „Народній Лічниці" у Львові за безплатне лікування вдів. Звіт принято без дискусії. З черги відчитано звіт Контр. Комісії про замкнення рахунків і внесок її на уділення абсолюторії управі. Потому вибрано управу т-ва в тім самім складі, що й у 1936 р. Голова о. др. Лев Глінка, 1 заст. голови інж. Ю. Мудрак, 2 заст. голови Методій Гебус, секретар Осип Стецура, скарбник Український. Після внесків і запитів голова закінчив збори о год. 6.15 висловлюючи побажання, щоб участь у слідуючих Зборах була численніша. С. К.

Гумор. — Ворог людства. — Чи ви позичилиб приятелеві 50 зл.? — Очевидно! Та на жаль не маю приятелів.

З життя Гетьманців

Пишуть нам: На перший день Великодніх Свят 2-го травня коло 5-ої години дня Його Світлість Ясновельможний Пан Гетьман з родиною приймали в своїм домі в Ваннзее (коло Берліна) місцеву українську кольонію. Гостей було коло 50. Більшу частину складали — студенство, доценти та професура Українського Наукового Інституту в Берліні, українські робітники з околишніх фабрик, бувші військові та члени гетьманської політичної організації. Був також присутній представник Козаків-Націоналістів і було кілька Німців, приятелів України. Приняття носило традиційно-великодній характер. Кожен гість одержав з рук Ясновельможної Пані Гетьманової на памятку маленьку парцелянову крашанку жовтого або блакитного коліру на жовто-блакитній ленточці. Після розговин при пасхальнім столі гості вийшли в гетьманський сад; стояла ясна й тепла весняна година; вишні і персики були в повнім цвіту; яблуні і груші щойно готувалися викинути цвіт. Склався імпровізований хор, що відспівав ряд релігійних та народніх пісень. При загально-святочнім настрою Ясновельможний Пан Гетьман проголосив тост за Україну та її державне воскресення. Після цього відспівано український національний гимн. Пан Гетьман далі підніс тост за присутніх гостей, а гості за свого Господаря. Після 9-ої години вечером гості почали розїздитися.

Зїзд українських природників і лікарів

В днях 16 і 17 травня с. р. відбувся у Львові VI-тий зїзд українських природників і лікарів. В неділю 16 травня в салі музею НТШ, вул. Чарнецького 24, відбулося торжественне відкриття зїзду. Саля прибрана килимами з музею НТШ. Відкриття зїзду, назначене на 9 год., відбулося зі значним опізненням. В 9.30 перший дзвінок. Публика зі скромности займає задні місця, щойно потому дехто зі старших займає передні крісла. Др В. Левицький відкрив зїзд іменем зїздового комітету по півдодесятій відчитавши коротку промову. В ній сказав, що зїзд подає огляд лікарських праць Українців в Галичині, в Чехословаччині й Ромунії. На Великій Україні є вправді варстати праці для лікарів і природників, але тамошна наука далеко не обективна. Ми в Галичині, хоч не маємо варстатів праці, то всежтаки висліди праці наших лікарів і природників доволі значні й обективні. З черги привитав гостя з Чехословаччини проф. Герасименка і подав до відома, що представники українських лікарів з Буковини не могли приїхати на зїзд задля пашпортових труднощів. (В кулюарах говорили учасники, що польський консул в Чернівцях не хотів дати віза). Потому привитав представників українських установ й української преси і згадав померших. Присутні вшанували їх память повстанням з місць. До президії зїзду покликав: проф. Раковського, дра Бригідера, проф. Кубійовича, дра Бурачинського, дра Музику, проф. Герасименка й ин., на секретарів зїзду: дра Малиса, проф. З. Храпливого і мра Монцібовича. З черги др Левицький предложив вислати привітальні депеші проф. Іванови Горбачевському в Празі, що обходить якраз 83-ліття своїх уродин, і Українській Господарській Академії в Подебрадах, в Чехословаччині, що обходить тепер ювилей 15-ліття свого істнування. Збори приняли предложення через аклямацію. Дальше відчитано численні привіти з краю й закордону. Підчас відчитування привітів зносили весь час крісла для президії й для учасників. Чи не лучше було уставити вистарчаючу скількість крісел заздалегідь і не витворювати непотрібного шуму підчас відчитування привітів? Учасників на відкриттю було поверх сотки, в тім кілька жінок. Відкриття зїзду тривало півгодини. Відтак була одногодинна перерва. А год. 11 відбувся виклад дра А. Ластовецького п. з. „Промені Рентґена і структура матерії". Другий реферат, дра В. Гузара, п. з. Завдання лікаря у вихованні нації не відбувся, бо др Гузар не міг приїхати з Буковини з відомої причини. Закриття Зїзду відбулося в понеділок 17. V. 1937 р.

Миш унерухомила елєктрівню

В Замості лучився недавно незвичайний випадок. О год. 9 веч. ціле місто й околиця Замостя опинилися в темряві. Переведено слідство. Воно дало незвичайний вислід. Показалося, що коротке спняття і згашення світла спричинила миш, яка замоталася між електричні проводи в елетрівні. Того дня було в Замості циркове представлення. На арені пописувалася погромниця диких звірят тресурою їх. В часі, коли згасло світло, погромниця була в клітці диких звірів і тільки чудом вдалося їй видістатися з грізного положення.

Лікарський фейлетоник.

Молоко й рак

Американські вчені й лікарі вже віддавна досліджують причину великого поширення рака в ріжних стейтах Злучених Держав. Як виказують досліди, американські Індіяни зовсім не знали недуги рака. Провадили кочівниче життя, жили з мисливства. Їли мясо, жували коріння, ягоди й деякі овочі, а ніколи не пили молока. Довгі літа перші американські молочні господарства зосереджувалися в Новій Анґлії. В тім часі появилася недуга рака. Нині найбільша консумція молока на голову припадає у стейтах: Міннесота, Ювa, Міссурі і Кансас. Досліди з останніх літ виказують, що з більшим спожиттям молока дається завважити більша скількість занедужань на рака. Стейти Міннесота, Ювa, Міссурі й Кансас виказують 145 занедужань на рака на 100.000 мешканців. Полудне, головно муринське, зовсім вільне від рака. Довгі літа Швайцарія, край молока й сира, вела перед в занедужанях на рака. Тепер зачинає бити рекорд Шкотія, звана „Островом вівсяної муки серед океану молока". На Цейльоні, де мешканці майже не уживають молока, процент занедужань на рака мінімальний. Американський вчений Мартін пише: Розвиткові рака сприяє тиснення холєстеролю; головне жерело холєстеролю — молоко. Наростаючого рака характеризують анормальні скількости молочного квасу, що знов є квасом молоковим. Визначний спеціяліст дитячих недуг др Франк В. Богерт рішучо противиться наклонюванню до пиття молока тих дітей, що чують до нього відразу. Цікаві досліди в ділянці ділання молока перевів др Мартін на псах. 6 щенят, кормлених молоком, занедужало на анемію по 5 міс., 6 інших, що не діставали молока, було зовсім здорових. Факт, що діти кормлені молоком прибирають на вазі, не промовляє, на думку декотрих лікарів, за тим продуктом, бо недокормлені діти споживають недостаточну скількість води, а молоко має около 86 прц. води, і звідти повстає скорий приріст на вазі. На погляди американських лікарів треба дивитися як на гіпотезу, бо досліди европейських вчених не довели до подібних внесків.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Євангеліє на неділю шестидесятницю: Про сівача. (Лук. 8). По перше розважте в сім порівнанні безмежні богацтва доброти і щедрости Божого Сина, що так богато сіє насіння Свойого слова і Своєї ласки на кождий ґрунт — без ріжниці та без огляду на особу. Се насіння з неба. Воно в силі видати стократний овоч. Він сам — сівач і Він сам звогчує насіння, що його посіяв, дощем з неба — і мимотого три четверті з того Божого насіння пішло на марно задля недостатку доброти ґрунту.

Християни, придивіться, як ви приймаєте насіння Божого слова, придивіться, як ви відповідаєте Божим ласкам і закликам. Ваше вічне щастя залежить від того. Виплекайте добрі овочі, відповідаючі тому божескому насінню, а будете тим вічно жити в царстві небеснім. Та коли ви допускаєте до того, що ґрунт вашої душі подібний до вбитої дороги, або до скалистого ґрунту або до ріллі повної осетів і терня, тоді насіння Боже для вас пропаще і ви будете відповідати за ту втрату та будете нещасливі навіки.

По друге розважте, що тут розуміється, під дорогою, де насіння потоптано й де його їдять небесні птиці. Дивіться, як слушно порівнують з дорогою або з утоптаною стежкою всі душі, що живуть в забутті Бога і в постійнім розсіянні духа так, що стаються відслоненим переходом для першого ліпшого прохожого, то значить для кождої глупої розривки, що навинеться, для кождої неприличної або грішної уяви. А не думають вони про страх перед Богом, або щоб відганяти птицю, то значить злих духів, що все чатують, щоб схопити той божеський засів слова Божого, що нестережений лежить на поверхні душі. Якийжеж спосіб є проти того зла? Очевидно ніякий інший, як той ґрунт, що дотепер був утоптаним шляхом, виорати і його загородити так, щоб нікому більше не було вільно, його постійно топтати, і так добре його заволочити, щоб засів був добре покритий землею і не міг бути більше добичею птиць. Бо дорога або втоптана стежка, як довго вони такі, ніколи не можуть видати овочу. В духовім значінні оремо землю душі щоденними розважуваннями про вічні правди, обезпечуємо її духом скуплення й охороняємо божеське насіння, що має наповнити її овочами, перед ворогами нашої душі в той спосіб, що дозволяємо тому насінню дістатися глибше в нашу душу і там охороняємо сторожами і молитвами.

По третє розважте, кого треба розуміти під скалами й каменистим ґрунтом, де не вистарчає ні землі, ні вогкости, щоб засів так кормити, щоб овочі могли доспіти. Під тим розуміється ті душі, що вправді приймають слово Боже і тим вони спонукані до добрих постанов і слабих зусиль, щоб виплекати овочі нового життя. Одначе скеля їх старих злих навичок (яких вони ніколи з серця не виреклися) перешкоджує засівові вкорінитися: їх постанови тільки поверховні, вони не сягли відповідно глибоко, щоб досягнути серця і перемінити його, отже всихають при першім спротиві або покусі й нидіють. Одиноκий лік, змягчити ту скелю безнастанною ревністю у внутрішній молитві й іншими душевними вправами, щоб старі злі навички відступили місце страхові й любові Бога, які потому скоро знищать скелю й перемінять її в жерело води.

Постанови собі, все мати якнайуважніше вухо на приятельський заклик слова Божого і Його небесні вдохновення та щоденними розважуваннями допустити до того, щоб цей божеський засів вникав глибоко у твою душу.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ польського сойму і сенату має зачатися 21-го с. м. Парлямент радитиме над справою автономії Горішного Шлеську, над замкненням адвокатських ліст і над иншими важними справами.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ виголосив політичну промову до робітників, що працювали на посесії мін-ва внутр. справ у Варшаві. У промові ствердив, що в Польщі не є ще так добре якби собі всі бажали, одначе положення поліпшується, хоч може трохи заповільно.

МІН. БЕК відбув в Лондоні годинну нараду з французьким мін. закордонних справ Дельбосом. Того самого дня відвідали мін. Бека мін. Мадярщини Каня і Фінляндії Гольсті.

СИЛЬНА ПРОТИПОЛЬСЬКА АГІТАЦІЯ зачалася в СССР. В тій ціли активізують м. і. театр і оперу. „Тараса Бульбу" грають без уговку в Києві під невмовкаючі оплески публики. Розуміється те, що тут голосять і роблять польські шовіністи, дає знаменитий матеріял до такої пропаганди, що надовго вкоріниться протипольські настрої в великі маси українського населення. Овочі того посіву зійдуть в будуччині.

ПОЛЬСЬКОГО КОМУНІСТА Домбаля увязнили недавно в Москві. Йому закидають троцкізм і шпигунство на річ Польщі. Домбаль вже довший час протестував проти гегемонії Червоної Росії над польською комуністичною партією і нераз інтервеніював у справі польської меншини в Росії. Правдоподібно се спричинило його увязнення. Московські політичні круги твердять, що Домбаля розстріляють.

В МОСКВІ відложили процес Ягоди і товаришів, бо Ягода занедужав. Є поголоски, що він спараліжований. Досі не появилося потвердження вісток, що Ягода се латинник з Борок Великих в Галичині.

В ЦІЛІЙ ХОРВАТІЇ запанувало сильне обурення з того приводу, що сербські жандарми застрілили 6 Хорватів в м. Сень. В Загребі й богатьох инших містах вивішено жалібні прапори. У всіх містах і селах Хорватії мають відправити 24 с. м. торжественні панахиди. Провідник хорватської селянської партії Мачек видав відозву до хорватського народу, щоби взяв участь в тих панахидах в спокою й повазі.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Дарань виголосив промову. В ній заявив м. ін., що кождий мадярський горожанин національної меншини буде користати з повної правної і фактичної свободи. Дальше запевнив іменем правительства, що всякі культурні аспірації меншостей в Мадярщині будуть заспокоєні. Мадярщина бажає вдержати приязні взаємини з Німеччиною.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґерінґ відвідав Венецію. В звязку з тим пишуть, що Ґерінґ має підготовити візиту Муссолінія в Німеччині. Муссоліні мавби відвідати Гітлера в половині червня с. р.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ маршал фон Бльомберґ вибирається при кінци мая з офіціяльною візитою до Риму.

ПОСЛИ НІМЕЦЬКИЙ ТА ІТАЛІЙСЬКИЙ запротестували в мехіканського міністра закордонних справ проти того, що підчас першотравневого походу в м. Мехіку маніфестанти несли карикатурні подоби Гітлєра й Муссолінія.

В ЛОНДОНІ радить імперіяльна конференція. Її наради потривають кілька тижнів. Преса підчеркує, що на конференції панує дух солідарности і що її праці причиняться до ше тіснішого зєдинення доміній з метрополією.

ГАРМОНІЮ ПОГЛЯДІВ Англії й Франції ствердженo підчас наради англійського премієра Болдвина і французького мін. закордонних справ Делбоса. Нарада відбулася в Лондоні в палаті мін-ва закорд. справ при Довнінґ Стріті.

ГЕН. ФРАНКО заявив, що національне командування не буде переговорювати з червоними в справі завішення зброї. Національні війська будуть битися аж до побідного кінця. Хто з повстанців заговорить про завішення зброї, буде караний як зрадник.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПОВСТАНЦІВ запротестувало в англійського правительства проти того, що англійська воєнна фльота охороняла торговельні кораблі, які переводили евакуацію цивільного населення з Більбао.

ПРЕМІЄР ЧЕРВОНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА в Еспанії Лярго Кавалєро уступив з цілим правительством. Причина кризи та, що міністри комуністи виступили проти надмірно острої пацифікації Катальонії.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбардували Валєнсію. Бомби ушкодили будинок англійської амбасади. Є 30 осіб убитих і 150 ранених.

НОВИНКИ

Новий папський нунцій архиепископ Филип Кортесі прибув 15 с. м. до Варшави. На двірці повитали його представники влади й духовенства.

З Коломиї пишуть нам у звязку з новинкою у 34 ч. „Н. Зорі": Новий український тижневик „Авангард" редагує М. Жураковський. Іншого М. Ж. як Микола Жураковський, пастор евангелицької реформованої секти і заразом редактор місячника „Віра і наука", в Коломиї нема. Він пише, що буде безпощадно зривати маску облуди й брехні агентам Москви і жидівства, але се мабуть тільки покришка: в тім „Авангарді" буде пізніше пачкуватися щось інше, а що, легко додуматися.

Літний розклад їзди обовязує від 22 с. м. Всі пасажирські поїзди будуть приспішені з виїмком деяких поїздів, що з огляду на велику фреквенцію і більше обтяження вагонів будуть на кілька мінут припізнені. На лінії Вильно—Львів—Букарешт установлено кілька нових поспішних поїздів. Між Львовом і Заліщиками на Тернопіль і Чортків заведуть на пробу моторові поїзди.

В львівськім апеляційнім суді відбулася 13 і 14 с. м. розправа проти 17 селян з Настасова. Всім кару значно обнижено, а двох увільнено.

Виставу української преси відкрито 16 с. м. у Львові, на Замарстинові. Промову про значіння преси виголосив співробітник „Нового Часу" п. Качмар.

Ліцеї в гімназіях „Рідної Школи". З 12 гімназій „Р. Ш." концесії на ліцеї дістане 11 гімназій. Покищо не дістане концесії на ліцей тільки гімназія „Р. Ш." в Стрию.

Надзвичайні Збори Львівської Палати Адвокатів відбулися 15 с. м. Скликано їх для переведення доповняючих виборів. На основі арбітражу Нач. Адв. Ради уступили три адвокати-Жиди; на їх місце мають ввійти Поляки. При голосуванню виявилося, що було більше голосів ніж присутних, тому збори перелоджено на 22 с. м.

За невивішення державних прапорів на домах покарало львівське городське староство Володимира Рогатина гривною 30 зл. і Іванну Балонь гривною 20 зл. Крім того є ще в старостві 38 доносів на ріжних громадян за ту саму провину.

За розмову підчас жалібної тиші в дні 12-го с. м. львівське староство покарало гривною 30 зл. Петра Плешкевича і його брата Павла гривною 20 зл.

Страйк шевців. У Львові застрайкували шевські робітники, бо працедавці відкинули їх домагання.

Гумор. — Предвидів. — Що чувати? — Ніщо. — А я не казав?

Гумор. — Шеф бюра до старого урядника: Кождий раз як входжу, сидите бездільно? Певно вже вас сили покидають? — Зовсім ні, пане шефе, тільки маю гірший слух від моїх колеґів і не чую, як ви входите.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі”, Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

У Львові не допущено 80 гімн. абітурієнтів до матури. Батьки вислали делеґацію до міністра.

Перун вдарив в антенову лінію львівської радієвої стації підчас бурі в суботу вечером. Антена ваги кількасот кільоґрамів грянула вділ. Направа антени тривала коло 5 годин.

На цвинтарі у Винниках посвячено в неділю 16 с. м. памятник визначного письменника та громадянського діяча Івана Липи. Памятник виконав арт.-різьбар А. Коверко.

В Золочеві судять б. начальника скарбового уряду в Зборові Ляврова за великі надужиття. Лявруф був правдивим нещастям податників, доводив до руїни одних, протеґував других — в залежности від того, як податники поводилися супроти нього.

Городенщину навістила язва хрущів. Придорожні дерева й садовина знищені шкідниками. Таке саме лихо постигло теж деякі околиці корінної Польщі.

Суд присяглих у Станиславові засудив студ. теол. Михайла Остапюка на 10 місяців, а вчительку Ольгу Шандрівську на 8 місяців вязниці за протидержавну діяльність.

В Чернієві, станиславівського повіту, місцеві комуністи побили діяльного громадянина Антона Гнатушка. Се пімста за те, що ідейні громадяни викинули комуністів з національних орґанізацій.

Власники млинів у станиславівськім воєвідстві домагаються підвишки цін муки в процентовому відношенню до підвишки цін збіжжа. Як відомо збіжжа подорожіло о 2 зл. на 100 кґ.

Плямистий тиф у Снятинщині. Стверджено кілька занедужань на плямистий тиф у громадах Альбінівка, Тростян і Пільники. Староство заборонило відбувати в цьому повіті відпусти й виходити жебракам з тих громад до інших.

В Дрогобичі увязнили ряд осіб за протидержавні оклики підчас походу 1 травня.

В Коломиї вибух страйк робітників занятих при інвестиційних роботах. На місце приїхав станисл. воевода Паславский, щоб дослідити причину страйку.

Новий римо-католицький костел вибудували в Гребенові, в скільських горах.

В Стрільбичах, у Самбірщині, вибухла пожежа. Згоріла машинова галя і кілька машин. Шкода виносить 10.000 зл.

За зневагу польського народу засудив суд в Мисьленицах Мошка Перльрота на рік тюрми без завішення. Перльрот мав сказати до страґаняра Беднарчика „ти польська свине”.

Гумор. — Ти чому закликав ветеринаря до нашого хорого пана? — Бо цілу ніч нарікав, що так змерз як пес.

В Кракові відбулася розправа проти 3-ох робітників обжалованих за словну зневагу Матери Божої. Суд засудив всіх трох по 6 місяців вязниці з завішенням на 4 роки.

Редактор консервативного „Часу” др Антін Бопре помер у Варшаві в 77 році життя. В „Часі” працював від 1883, а начальним редактором був від 1921 р.

В Москві увязнено письменника Брунона Ясеньского. Йому закидають, що він мав взаємини зі шпигунами й перебував у товариствах, де оповідали протижидівські і протисовітські жарти...

Про численні дефравдації в Німеччині приносить вісти ПАТ (Польська Аґенція Тел.). З того виходилоб, що тотальна система псує навіть солідних Німців.

Льорд Сновден помер у 72 р. життя. Покійний був від 1906 р. членом парляменту як представник партії праці. Два рази був міністром скарбу, опісля канцлером приватної королівської печати.

Жертви: о. Петро Мельничук в Бучачі, п. в місци: зол. 5 на катол. пресу, зол. 5 на вдови і сироти і зол. 5 на укр. інвалідів, як подяку Найсв. Серцю Г. Н. І. Христа та Матері Божій за виздоровлення з тяжкої та довгої недуги.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 15.000 зл. ч: 65717; 5.000 зл. 69875, 90565, 133462; 2.000 зл. ч: 5067, 6247, 7090, 20128, 20725, 29582, 36416, 43460, 57379, 58055, 67336, 69507, 70263, 78807, 77207, 87584, 131764, 133856, 138121, 157226, 162382, 162756, 187524; 1000 зл. чч.: 5234, 6120, 17265, 20289, 36797, 40484, 40809, 53164, 54683, 60137, 62655, 63625, 65770, 74322, 74875, 101376, 139061, 158795, 161255, 162364, 164088, 170546, 175965, 179884, 184275, 190564.

Оповістка

Комісія Виховних Осель і Мандрівок Молоді (КВОММ) при Українськім Краєвім Товаристві Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові орґанізує літом 1937 р. осьтакі табори: I. Для дітей у віці від 7—9 літ: 1) У Старяві к. Хирова — дівочий — від 22 червня — 19 липня. Оплата: 40 зл. 2) У Старяві к. Хирова — хлопячий — від 21 липня — 17 серпня. Оплата: 40 зл. 3) У Космачі — для хлопців у віці 7—9 літ, для дівчат у віці 7—12 літ від 2—23 липня. Оплата 35 зл. II. Для дітей у віці 10—13 літ: 4) На Остодорі к. Підлютого — хлопячий — від 2—29 липня. Оплата: 45 зл. 5) На Остодорі к. Підлютого — дівочий — від 1—27 серпня. Оплата: 45 зл. III. Для молоді у віці 13—18 літ: 6) На Соколі к. Підлютого — хлопячий — від 2—24 липня. Оплата: 35 зл. 7) На Соколі к. Підлютого — дівочий — від 26 липня до 20 серпня. Оплата: 40 зл. IV. Для молоді в віці 16—20 літ: 8) В Брустурах — під шатрами — дівоч. — від 2—23 липня. Оплата: 35 зл. 9) В Брустурах під шатрами — хлоп. від 24 липня — 15 серпня. Оплата: 35 зл. V. Для фахово працюючої молоді вище 14 літ: 10) На Соколі к. Підлютого — хлопячий — від 18 червня до 2 липня. Оплата: 14 зл. 11) В гірській околиці — дівочий — від 8—29 липня. Докладніші дані подасться пізніше. VI. Для молоді вище літ 18: 12) Мандрівний табор на Гуцульщині: хлопячий — від 5—26 липня. Оплата: 35 зл. 13) Мандрівний табор на Бойківщині — хлопячий — блищі дані подасться пізніше. 14) Мандрівний табор на Лемківщині — дівочий — від 2—23 липня. Оплата: 35 зл. Зголошення й інформації: Комісія Виховних Осель Укр. Краєвого Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молодю, Львів, ул. Чарнецького 26. партер.

ПОДЯКА

Цею дорогою складаю сердечну подяку Вп. П. Др. Володимирові Гамерському та Вп. П. Др. Остапові Воронці, лікарям у Бучачі за солідне та совісне лічення мене в тяжкій-тримісячній недузі. Нехай Господь Бог наділить їх за те здоровлям, щоби й на дальше могли так сповняти свій немало важний обовязок.

о. Петро Мельничук.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.23—1.20, фр. франки 24.25 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерлінги 25.85 — 25.70, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 16.30 — 15.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз” повідомляє, що від дня 15 травня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	3.25 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.30 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	2.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 26 сот.

„Маслосоюз” повідомляє, що в дні 15. V. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.” у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.10 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Іване-Пусте, вигідна подільська парохія, до 2.000 душ, одна церква, залізниця в місці, до заміни на рівнорядну. — Почта: Мельниця. 46—1—4

Пошукуємо совісного і фахового маляря, що помалювавби церкву в Печеніжині. Оферти вносити до гр.-катол. парохіяльного Уряду в Печеніжині, почта в місці, до 15. VI. 1937 р. з проспектами. — Комітет.

Іван Заремба, зльокавтований скарб. службовик, рахунковий старшина У. Г. А. — політичний вязень, від 4½ років в міськім заведенні для невилічимих на важку хоробу грудей, батько 4 нелітних дітей (12—17) без матері, прохає всіх людей, яких серце вміє ще реаґувати на людський біль, про ленту і стару одежу для дітей сиріт, яких родичі впали жертвою боротьби за волю і землю народу і сьогодні без даху над головою. — Датки прошу слати на адресу Адміністрації „Нової Зорі” — Іван Заремба, Міське заведення для невилічимих при вул. Білинських ч. 9. — Се письмо потвердив Гр.-кат. Парохіяльний Уряд арх. церкви св. Вмч. Юрія.

Б. лікар клінік і державного шпиталя у Львові

Др Т. Парфанович

переніс лікарську канцелярію

до Самбора

і ординує від 10 V ц. р.

при вул. Трибунальській ч. 1. (напроти суду).

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ШВАЛЬНЯ

„ЄВКА”

Львів, Личаківська ч. 14. І. п.

Готове мужеське біллє з добірних матеріялів у великому виборі. ■ Замовлення з власних і дібраних у робітні матеріялів виконується скоро і солідно. ■ Ціни конкуренційні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₁₆ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 23 травня 1937. Ч. 37 (1037)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

РЕЛІҐІЯ ПЕРЕМОГЛА БЕЗБОЖНІСТЬ

В паризькім щоденнику „Тан" появився допис його кореспондента з Москви такого змісту: Протирелігійна пропаганда в Совітах значно ослабла. Нема вже ні одної установи для виховування протирелігійних пропаґандистів. В рядах віруючих появилися численні молоді комуністи, що вінчаються в церквах (хоч партія не знесла заборони в тій справі). І правительство СССР стало більше толерантне, напр. священикам признано в конституції виборче право. Причини тої зміни отсі: 1. Большевики зміркували, що насильством релігії не годен зломати. 2. Війна з релігією підкопала престіж Совітів в цілім світі, особливож в англосаських державах, а на них Совітам найбільше залежить. 3. Переслідування Совітів викликали численні протести Св. Отця. Давніше большевики думали, що Апостольська Столиця не має гармат, отже нема потреби рахуватися з нею, — але тепер сей їх погляд змінився. 4. Кремль хоче мати за собою великі маси народа, що нерадо дивлятьс на державну пропаганду проти релігії. Кореспондент підчеркує, що коли розвиток подій піде дальше по тій лінії, то може дійти до поєднання Церкви з державою, як було в р. 1892. Нема сумніву, що якби сей зворот був щирий, то се дуже скріпилоб ситуацію Совітів.

Мама Сталіна практикуюча християнка.

„Райхспост" звідомляє, що підчас сегорічних Великодних свят майже сензацію викликала поява на набоженстві в Тифлісі 78 літної старушки Джуґашвілі, мами теперішного диктатора СССР, Сталіна. Тому що вона довго не бувала в церкві, вірні думали, що вона прийшла як агентка ГПУ і зачали втікати з церкви. Та неслушно. Бо старушка ревно молилася і виходячи з церкви жертвувала 1000 рублів на обнову храму. ГПУ донесло про все те Сталінови, а він — приказав матері випровадитися з Тифлісу до одного села на провінцію, де її релігійні почування не будуть викликати сензації. (КАП).

Маршал Ридз-Сьмігли між молодю.

Велике зацікавлення викликала участь маршала Ридза-Сьміглого в комерсі студенської корпорації „Арконія". Маршал говорив там також з провідниками „Аквільонії", в якій ґрупуються елєменти оенерівські. Докладний звіт з того принесли тільки „Польска Збройна" і „АБЦ", орган леґального ОНР. Офіціяльний орґан ендеків „Варш. Дзєннік Народови" тай навіть „Курієр Поранни", який є за порозумінням ендеків з санацією, не принесли ні слова про той комерс (розуміється до хвилі, коли замикаємо число).

Над чим радитиме сойм.

Не всі справи неполагоджені на звичайній сесії прийдуть на порядок нарад теперішної, надзвичайної, сесії сойму і сенату. З тих справ прийде на порядок нарад справа судів присяглих і справа устрою адвокатури. Першу справу сенат відкинув був і відіслав до поновного перегляду до правничої комісії. Справа зміни статуту адвокатури застрягла в правничій комісії. З давніших важних справ прийде під наради справа комунальних фінансів. Той законопроєкт передбачує нові обтяження для міського населення. Безсумніву знайдуть свій відгомін в соймі і сенаті недавні трагічні погроми Жидів в Берестю й т. д. Жидівські парляментаристи порушать їх у формі інтерпеляції.

По Берестю і Клобуцку — Камінь Коширський.

В містечку Камінь Коширський дійшло до поважних виступів. На взір берестейський демольовано і нищено жидівські склепи і помешкання. Часть Жидів того містечка втекла аж до Ковля. Є також ранені. Жиди з Каменя Коширського звернулися телеґрафічно до жидівських парляментаристів, що перебувають тепер у Бересті, з проханням о поміч тимбільше, що погромщики загрозили підпалом жидівських домів. До Каменя Кош. вислано відділи поліції.

Злочинні підпали в Новім Милятині.

„Хвіля" звідомляє: Коли по Львові зачали ходити фантастичні вісти про підпалення Бужська, ми получилися телефонічно з Бужськом і ствердили, що ніякої пожежі там не було. Зате в містечку Новім Милятині, 14 км. від Бужська, згоріло 5 жидівських домів зі всім інвентарем живим і мертвим. Після наспівших інформацій сей пожар — діло осібняків зпід відомого знаку. — Тілько „Хвіля". Гадаємо, що не треба богато доказувати, як неморально і глупо булоб, колиб яканебудь ґрупа Українців далася потягнути тим „прикладом" до такої боротьби з Жидами. Погроми зачинаються на Жидах, кінчаться на інших.

Сталін забезпечується перед Ворошиловом.

В Совітах оповіщено орґанізаційний статут окружних воєнних рад в армії та фльоті. На чолі воєнної округи стоїть воєнна рада зложена з команданта округи і двох членів. Їй підлягають всі військові формації та військові установи на терені тої округи. Поставлення воєнної ради на чолі воєнної округи та узалежнення її безпосередно від комісара оборони належить уважати компромісом між партією й армією. Властиво се компроміс між Сталіном і Ворошиловом. Сталін узалежнив воєнні ради безпосередно від Ворошилова, та забезпечився від переваги комісаріяту оборони введенням до воєнних рад двох членів. Нема сумніву, що сі люди будуть довірені Сталіна.

„Лінія Ґінденбурґа"...

„Дейли Геральд" пише: Німці будують з поспіхом вал з бетону і сталі 500 км. довжини від Вроцлава (Бресляв'а) аж до моря здовж польської границі. Той вал буде потрійний, форти що 200 метрів. Виїмково міцні укріплення між Одрою і Вартою. Велика часть тих укріплень буде в цілости під землею. Для вибудування тих фортів евакуовано і зрівнано з землею богато сел. Причина скорости в темпі робіт — погіршення польсько-німецьких взаємин.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

„Пролєтарський фронт"

Він має заступити „Народний фронт".

Буржуазний журналіст пише: По не малих зусиллях удалося мені зійтися з одним із провідників IV-го Інтернаціоналу.

На краю міста, коло воріт Баньолє, в новім великім домі, в маленькій кватирі заваленій книгами й рукописами приймає мене Пєр Н..., худий чоловік середнього віку, розтріпаний, блідий, що безперестанно ссе люльку з вонючим тютюном. Чим він був передтим, трудно сказати. Мабуть був учителем народної школи. Тепер він — „фаховий революціонер". І можна його почути на всіх вічах скликуваних проти Сталіна і Блюма. Він відразу починає: Хто буде паном на фабриках, господар чи робітник? Справа та — виглядає таксамо у Франції, в Бельґії і в Англії. Істнуючі досі робітничі організації не можуть вирішити тої справи.

Чому?

Тому, каже, бо сталінізм став сифілісом міжнародного робітничого руху! То головно III-й Інтернаціонал і комуністична партія у Франції стоять на перешкоді революційному розвиткові! Вони обоє на шнурку Сталіна, а Сталін хоче задля своєї державної („національної" по французькому розумінні) політики зберегти у Франції „статус кво" — теперішний стан. Отже він наказує комуністам за всяку ціну йти з радикалами, то значить: капітулювати перед французькою буржуазією! А ми, троцькісти, боремося за створення „Пролєтарського Фронту" на місце т. зв. „народного" (людового), який є тепер. І тому стараємося орґанізувати всі революційні чинники у Франції, що лишилися вірні ідеї клясової боротьби.

Пєр Н... запалюється і продовжає: Горожанська війна у Франції, Бельґії й Англії не дасться уникнути. Наперед у Франції! Блюм хоче примирити інтереси воюючих кляс. Та сего завдання не можна виконати. Ніщо з того не вийде. Соціяльну крізу може полагодити тільки робітничо-селянське правительство... О, війна вже ведеться на передних позиціях. Річ в тім, хто кого роздушить? Коли робітнича кляса не зможе вийти вперед, наступить те, що в Еспанії: Французький Франко затопить Францію в морі крови. Ось чому ми обстоюємо, щоб зараз таки орґанізувати робітничу міліцію.

В останніх словах революціонера немов звучало посередне признання таємного зброєння. Завдаю йому пряме питання в тій справі, — розуміється без надії, що одержу відповідь. Провідник троцькістів наїжився і ссучи люльку, — не каже „ні". Тільки рівнодушно завважує, що говорити на ту тему „з буржуазним журналістом" не може.

— Ні про нашу численність, ні про наші сили, ні про нашу орґанізацію, докидає.

— Секрет? питаю його.

— Розуміється! Тепер нема таких дураків, які були раньше...

— А яка роля Троцького в підготовці „перманентної світової революції"?

Голос Пєра Н. переймається свого рода „благоговінням..." Навіть люльку виняв з рота і кладе на стіл. Але від Троцького відмежовується. Рішучо і твердо. Правдоподібно тому, щоб не робити неприємностей „великому вигнан-

Спіритизм обходить ювилей своєї глупоти і дуру

Золотодайна країна Єнків (Америка) шумно зустрічає 90-літний ювилей свого „оригінального” мистецтва—спіритизму. „Мистецтва”, так питомого й рідного їй, як бізнес, гумбуґ і боротьба за келишок „гвіски”. Отсе глупе і темне як ніч „мистецтво” виказує прекрасно усю духову яловість і пустку сектарського пуританського Англьосаса, киненого доброю долею в країну добробуту! Незвичайне поширення дурійки спіритизму в перших роках його появи та величезне спустошення, яке спіритизм викликав у рядах протестантизму, потверджує щераз одну стару істину. А саме: що розвій дочасної культури без рівночасної культури духа доведе навіть найсильніші раси до ступня „духового розвою” диких племен Полінезії, ревних ісповідників „святого” табу...

Почесний титул „винахідників спіритизму” дістався скромній родині Fox-ів і то зовсім случайно, невинно... (читай кільканацять рядків далі!). Весною 1847 р. в малім америк. „Назареті”, в м. Hydesville, стану Ню-Йорк, в домі правовірного методиста Фокса — „щось” почало стукати в стіл, у двері, в стіни... Духи!... Бо хтожби інший міг так „стукати”?... Стало „ясно як на долоні”, що то автентичні духи і то неабиякі „джентельмени”, бо навіть незабаром подали Фоксам свою спеціяльну „стукану” азбуку! Для добра і щастя цілого людства, особливож кращої його частини, білої „масти” (-раси), як каже наш Бойко...

Та вернімся до нашого „Назарету”. На вістку про „духів” в містечку Гайдесвил заворушилася вся околиця, а за нею буквально вся Америка, як вона довга й широка! Не було ще тоді Форда, тому не можна сказати, що „тисячі авт облягали хату Фоксів”. Одначе була велика сензація і без шуму авт. Родину Фоксів рвали на всі сторони — очевидно на сеанси, наразі безплатні. Як кожде „велике діло”, так і се — мусіло мати ворогів, критиків, невірних Томів — а то й грізних мальконтентів і конспіраторів. Отже одного ранку юрба „впертих” пуританів хотіла злінчувати творців нової „віри” і нової ери... Один пастор кинув навіть клятву на супостатів з Гайдесвилу, та відтак „змяк” і — „сам навернувся”, бо сеж були наглядні „докази” існування Бога, душі, позагробового життя — і взагалі додатні річи для „поступової релігії”...

Вся країна покрилася сіткою спіритистичних товариств. Цілі ночі минали Американцям на сеансах, а дні на дискусіях. Словом, ідилля!... І хоч одна з дочок п. Фокса (земля їй пером!) призналася відтак до обману, який сама нарочно викликала, — ніхто її не слухав! Гумбуґ побідив! Америка горою — а ти Европо, „стара нездаро” — зеленій з зависти! Бідна Европа — затаїла свій біль — але не погордила дарунком своєї цікавої дочки. Незабаром в Англії, відтак на континенті Европи — стали собі по американськи „стукати”. А взялися до того так крепко, що вже 1889 р. повних 6 міліонів спіритистів „жадних світла, правди і науки” „стукало” собі на обох півкулях нашої планети! В тім то році відбувся перший світовий конґрес спіритистів. На нім проголошено, що всіх активних зорганізованих „діятелів” на цілім світі є 40 тисяч. (А тих 6 міліоінів то лише симпатики того руху, звич. собі смертельники, кандидати на „жреців”).

Сміймося... Та хіба крізь сльози, як казав старий Маковей. Бо нам треба знати, що спіритизм то права рука, авангард „масонерії”! „Обряди” тих конспірантів ада мають богато подібностей зі спіритистичними сеансами, особливо з т. зв. чорною магією, найгіршим сортом спіритизму. В тім і секрет поширення та популярности спіритизму. Сей рух з правила ахристіянський. Характеристичне і те, що його „ісповідники” се атеїсти, відтак не-католики, а між католиками — ліберали. Найглибше загніздився той рух в країнах пережертих атеїзмом і там він сусідує близько з забобонністю, новітнім фетишизмом, а мулетоманією особливо серед освічених верств...

Extrema se tangunt...

Щож думати нам про спіритизм (про думку Церкви опісля!)? До нинішного дня нічого абсолютно певного про спіритизм не можна сказати. Певні тільки дві річи: що на сто „чудесних” случаїв коло 80 се звичайні собі „тріки”, обманства. Богато славних „медіїв”, богато голосних спіритистичних зяв і див — показалося відтак найзвичайнішим блефом. А решту — тих появ, йдучи за поважними катол. авторами (Gutberlet, Fröbes, Mohl), мабуть таки треба приписати демонові. Безсумніву, в спіритизмі грають немалу ролю непрослідженні ще досі сили природи (магнетизм, т. зв. нервний флюїд і т. п.) — і так боронять спіритизм майже всі його дослідники — некатолики і безкритична маса його „ревнителів”. Та якжеж природно собі пояснити розумну, часто дуже інтеліґентну і дотепну функцію тих „сил природи”?... На сім розбиваються найсильніші аргументи його оборонців, переважно ріжношерстних матеріялістів, раціоналістів і т. п. „істів”.

А що Церква каже про спіритизм? Се для нас рішаюче. Отже Церква осуджує спіритизм безоглядно, розуміється в його повній, властивій формі. Бо звичайне собі ярмарочне штукарство, де „злим духом” є сприт куґлера і наївність глядачів, до спіритизму не належить. Заборона Церкви в тій справі дуже розумна, льоґічна і ясна, розуміється, для віруючої людини. Дурному — вічная память. Те саме і тут. Мозок Церкви—її богослови — кажуть ось що: се негідне Бога, його ангелів, святих і спасенних душ — обявляти людям Божу, чи свою волю, розкривати будуччину і т. п. таким способом як се діється на спіритистичних сеансах. Знаємо, в якій наївно-глупій формі відбуваються ті „сеанси”, кілько дурниць, ба і тяжких злочинів там „вистукується” чи „викликується” — а понад ту всю людську глупоту, впертість і злобу — взноситься одна „чеснота”, мотор усього: цікавість. І Господь Бог, згл. його слуги — малиби тому пособляти? Хіба в уяві того, що не знає катехізму! Бог у своїй економії світа послугується цілком іншими способами і шляхами. Які вони — знаємо з Божого Обявлення, з науки Христа, зі св. Письма, з христіянської традиції. А всяка інша інґеренція „з другого світу” — оскільки се не чудо з усіми його прикметами і тихою, або голосною апробатою Церкви — то або лож, або діло батька ложі...

Спираючись на тім, катол. Церква декретом з 2. IV. 1864 р. виразно і рішучо заборонила читати спіритистичну літературу, уряджувати спіритистичні зібрання („сеанси”), брати в них навіть пасивну участь (з цікавости і т. п.). А св. конґр. Обрядів 24. IV. 1917 р. се щераз повторила. (Акта Ап. Седіс, IX, 1917 стор. 268). Також у св. Письмі Ст. Зав., V. кн. Мойс., гл. 18, ст. 10 є виразна заборона всякої комунікації з „духами”. Жиди, перебуваючи довго в Єгипті, мали змогу запізнатися з єгипетськими „спіритистами”. До якої перфекції довели вони те своє „мистецтво”, знаємо хочби з прегарної повісти „Фараон” Пруса. Отже конечна була ся заборона Мойсея. І Жиди як у всім, так і тут, були послушні. Противно як ми Українці, яким і 10 Мойсеїв не далоб ради, навіть в тім однім... А найпаче нашій українській інтеліґенції, яка особливо тут, в тій матерії, грішить грубим невіжеством та ще грубшим лібералізмом, і то завзятим! На сі все актуальні і все небезпечні річи повиннося звертати постійну увагу на Місіях, реколекціях, проповідях, особливож у приватних дискусіях і розмовах, бо аж тоді шило з мішка вилазить, а за ним — сиплеться січка... Звичайніська галицька січка, в облаках словесної полови, фраз і полинялих аргументів. О плодюча Земле наша!

Перший, що означив спіритизм, убрав в „догми”, то Француз А. Кардек. Він перший перещіпив цю „шляхотну” вітку на европейський ґрунт під новою назвою — оккультизму. Наука цього европейського „Фокса” ось яка: Існує Бог та світові цілком „не уділяється”; роблять се едино душі померших, що переходять метампсихозу. Їх окружає якийсь флюїд, щось в роді етеру, дуже субтельний (делікатний) елемент, і ним то душі комунікуються зі світом. Пекла і неба нема. Христос не є Богом, Церкви нема і не треба, розводи (от що!) дозволені, і т. д. Говорить щиро і ясно, як годиться „Євангелистові” нової „віри”. Вистане! Йому і нам. Зі сказаного (тим Французом) бачимо, що тут католикам нема місця на якісь компроміси, на якесь „але”. А на полєміку з тим обманством і злочинством — шкода часу.

А тепер ще коротенько: чи направду Американець Фокс „безсмертного” 1847 р. своїм „обявленням” — „відкрив Америку”?

Спіритизм, хоч не під тою „обіцюючою” назвою, був знаний вже в глибокій старині. Знані були вже в дуже давних часах т. зв. заклинання померших в Халдеї. В Азії від двох тисяч літ з чубком існує окрема каста „спіритистів”, т. зв. шаманів. В Греції — славна дельфійська Пітія, в Римі — елевзійські містерії. В біблійних часах стопроцентовими „спіритистами” були египетські чародії, обєднані в могутні колеґії жреців, що тішилися великими ласками на дворі Фараонів. Вони попри вел. знання природничих наук, мабуть таки входили в контакт з „невидимим світом”! (гл. „Фараон” Пруса). Знаний епізод з кн. Ісход, гл. 7., де члени одної такої колеґії „спіритистів”, суперничаючи з Мойсеєм, писувалися перед Фараоном — і то неабияк — своїм демонічним куншутом. — Се все — предтечі нинішного спіритизму (оккультизму).

По тім многолітствії — ще один „тоаст” — коротке післясловіє. (Цілком по наському звичаю: довго, богато, а може й „нудно”... Та трудно — запиваємо ювилей!). Чим може „похвалитися” спіритистичний рух за останніх 90 літ свого існування (в сім виді)? Зберім його „заслуги” по пунктам. Отже по перше: ніякий інший рух (читай: дурійка) під сонцем не поширився так рекордово скоро, по всіх континентах, як сей „спасенний” рух. По друге: ніяка інтелектуальна пошесть не обхопила так основно й сильно всіх верств і слоїв людства, як ся діявольська зараза. В рядах приклонників тої „нової релігії” йдуть побіч себе люди всіх рас, ісповідань, станів і професій — від скромних візників, шоферів, дрібно-міщан і ремісників, до лікарів, адвокатів, судових радників (на емеритурі і без неї), професорів університету і ще вище включно. Словом — всякоє диханіе... Навіть тут і там, в рядах скромних, пассивних його адміраторів видніє чорна ряса новітнього Нікодима; деколи і не з протестантської фамілії... І такі дива побачити можна в Галилеї. Очевидно — в тій сіверо-западній по той бік валу Траяна, воістину, не лгу... (Nomina sunt odiosa...)

о. М. Федорович ЧСВВ.

цеві” в Мексику і його синові в Парижі. І каже:

— Троцькістів нема! Се непорозуміння. Ідеї Троцького се ідеї марксизму. Троцькізм став синонімом революційного марксизму, світової соціялістичної революції. Тільки в тім розумінні ми приймаємо назву троцькістів...

Про програму і тактику троцькістів та можливости їх евентуальних успіхів — на другий раз.

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Весілля малоруських хлопів"...

„Діло" в 105 ч. принесло під заг.: „Весілля малоруських хлопів"... отсю замітку:

Великі афіші на вулицях Львова сповіщають про прилюдне видовище... на майдані Цитаделі: „Огнем і мечем" — баталістичні образи на основі повісти Сенкевича, в яких будуть бої з козаками, геройські подвиги Заглоби і т. п. Одна з частин видовища „веселе хлопув малоруських". Аранжерами виступає Театр Жолнєржа і львівський гарнізон...

Відома річ, що спеціяльно проти „Огнем і Мечем" Українці вели і ведуть рішучу боротьбу, як проти твору, що в тенденційний, незгідний з історичною правдою спосіб зогиджує український нарід і його змагання. Цю кампанію підтримала частина польського громадянства, зокрема частина поважних польських істориків, які виказали дійсно не тільки історичну нестійність безлічі фактичних подробиць того твору, але й шкідливу національно-політичну його тенденцію. Прихилюючись до тієї опінії міністерство освіти й віроісповідань виняло „Огнем і Мечем" зі списку обовязкової шкільної лектури. Запитуємо: чому акурат „Огнем і Мечем" мусіло стати тим твором, що його мають інсценізувати на великому й масовому видовищі у Львові?! Чому на таке видовище вибрано якраз таку тематику, яка з усіх істнуючих історичних тематик вносить найбільше загострення національних настроїв на нашому краєвому терені?! Чому мають прилюдно у Львові гльорифікувати саме постать Заглоби, який для нас, Українців, є синонімом шляхтича, що з найбільшою погордою ставиться до всього українського „хамського роду"?! І чому у прилюдних афішах про цю імпрезу її аранжери доходять аж до того легковаження українського населення, що вживають терміну „малоруський", найбільш для Українців зневажливого, придуманого тою самою московською великодержавницькою системою, яка придумала і стільки для польського народу зневажливих назв?!

Образ знищення в Бересті

Виленське „Слово" в ч. 134 напечатало репортаж свого співробітника Й. М. з Берестя. Він описує знищення жидівських домів:

...Йду в глибину міста... Берестя представляє вид цілковитого знищення. В самім центрі гірше як на периферіях. Богато гірше ніж було в Городні, богато грізніше ніж було в Пшитику, в Ломжі, в Мінську Мазовецькім. Мало не два дні тривала масакра. Зачалося в четвер рано. В пятницю вечером спрятано потовчене скло, перини, поломане, поторощене матеріяльне добро, витерто сліди крови. Хідники вже чисті. Їздня виметена. Та доми представляють несамовитий вид. Нищили не тільки крамниці, але й приватні помешкання. На головній вулиці 3 Мая вікна у крамницях не тільки вибиті, але й частинно виломані з рамами. Всі деревляні віконниці в жидівських магазинах видерті або висять в клаптях. Через діри можна заглянути до середини. Якийсь безформений стіс чогось, що становило колись предмети. Розбиті шильди, повивертані реклямові букви, побиті неони і скляні надписи, не позволяють вгадати, чи тут продавано меблі, чи грамофони, фотографічні апарати, дамські панчохи чи фортепяни. Якась перераслива сила здичіння, якась ненависть, що переростає майже фізичні можливости чоловіка, змістушила все те в одну купу паперу, шмат, дерева й зеліза. Величезні металеві жалюзії розбиті на тріски. Деінеде погнуті, зірвані, якби силою гарматного стрільна. Не врятувався ні один жидівський склеп. Побіч тільки рідко розсіяні, ненарушені християнські склепи. В них святі образи, як на Боже Тіло... Тут іще не брукована вулиця, засіяна клаптями пімсти. Вбиті в землю помаранчі, паперці з чеколяди, якесь сміття до непізнання. На однім цьвяху колишеться бляшана реклама туток: „Аїда"...

Тиша перед наступом

„Ґлос Народу" в ч. 128 в статті п. з. „Зачинається гра" пише м. і.: „ОЗН зачне в літі на добре свою організаційну діяльність. Кермувати нею і провадити її має „без решти" плк. Ковалевский. Він є тим, що — як многі запевняють, — має дати бажані „ефекти" в праці ОЗН... В звязку з тим має наступити правдоподібно в найближчім часі — як впевняють — т. зв. остріший курс. Наступ на опозиційні „окопи" маємо побачити вже в червні. Бодай так говориться... Тепер журналісти близькі ОЗН мали дістати наказ заперестати острої й виразної в адресах пресової боротьби з опозицією. Се має бути тиша перед... наступом. Варт зазначити, що політичні тижневики, які співпрацювали з ОЗН, як „Зачин", „Визволене" і т. п., дістали вже доручення закінчити в травні своє життя. На їх місці має вирости новий концерн, що його видавцем буде ОЗН."

ББ і картелі

Орган скартелізованого промислу „Депеша", зіритований кампанією „Ґазети Польської" проти картелів, пише: „Кождий признає, що ББ було також картелем, а властиво надкартелем. Виключність на посади і становища була його головним привілеєм. Хто був поза тим картелем, не міг навіть мріяти про споживання дарів з державного жолоба. В тім самім часі, коли ББ панувало, дійшов також до кульмінаційної точки розвиток промислових картелів. Вони були просто конечні, бо годували той надкартель, за який уважали загально ББ. Богато грошей з промислових картелів вплинуло до політичного надкартелю в часах виборів і на інші ріжні цілі, а тих було без числа. Промислові картелі не могли просто відігнатися від петентів, поручуваних і протеґованих"...

Картинка будучої війни

Паризький „Ентрансіжан" приніс статтю про тяжке положення Бельгії, в яке вона попала, покинувши спілку з Англією і Францією. Він пише: „Будуча війна зачнеться несподіваним нападом. Се буде дивовижне нагромадження средств, обраховане на те, щоб у неприятеля зломити волю до спротиву. Вже в перших днях війни витвориться положення, якого предвидіти немислимо; можна тільки сказати, що для одної з воюючих сторін воно буде трагічне. Вже сам початок війни зібє з пантелику політичних діячів, поплутає всі пляни, збурить всі рахунки... Бельгія більше ніж инші краї підлягає ризикови нападу. Тому вона повинна обдумати і підготовити все як найуважніше, бо потому буде запізно. Ніяка імпровізація неможлива перед обличчям неприятеля готового на все... Приклад Еспанії доказує, що се не легка річ, дати собі раду з людьми, які рішилися дорого продати свою свободу."

Воєнний „шмельц" йде до Еспанії

„Ґонец Варшавскі" в ч. 103 А. подає цікаві вісти про домашну війну в Еспанії: „Пробною" війною на терені Еспанії тішаться дуже держави, що виробляють воєнні матеріяли у великих скількостях. Так повстанці як червоні війська потребують зброї, амуніції, літаків і самоходів. Еспанія не має достаточної скількости фабрик зброї як також іншого воєнного знаряддя. Отже червоні і повстанці мусять замовляти воєнне знаряддя за кордоном. Очевидно за золото, в найлучшім разі за руди або полудневі овочі. Знаменита нагода для інших европейських держав, щоб позбутися старих запасів амуніції, вибухових матеріялів, що легко псуються, перестарілих літаків і самоходів, як також крісів і гармат старого типу. Ґенеральні штаби богатьох держав — поясняв нам знавець тих відносин — затирають руки. За одним махом випорожняють свої військові магазини зі „шмельцу" і здобувають середники (Еспанці добре платять, мусять добре платити) на відновлення запасів. Стара зброя помандрувала до Еспанії, до військових магазинів прийдуть нові прецизійні типи смертоносних знарядів. Природно внаслідок тої знаменитої трансакції працюють цілою парою фабрики зброї й амуніції. Найбільше заробили дотепер на „пробній" війні в Еспанії фабрики чехословацькі і бельґійські. Та й инші европейські держави не можуть нарікати...

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Як відбулася коронація

Консервативний „Час" в ч. 132 приніс опис коронації англійського короля пера своєї спеціяльної кореспондентки Ст. Гориньскої:

Вона пише м. ін.:

Музика, спів і слова національного англійського гимну товаришили мені від полудня в навечеря коронації аж до пізної ночі коронаційного дня. Для свідка ріжних сцен, що відгравалися в столиці, зокрема для свідка самого коронаційного акту, мусить вчерашне торжество бути закріпленням віри, що де як де, але в Англії основи монархії непоколибимі... Коронаційний день зачався бодай на 12 годин, а для богатьох цілу добу вчасніше ніж 12 мая. Запалені, що хотіли побачити за всяку ціну коронаційний похід, або те, що діється в палаті Букінґгемі як також перед Опацтвом, заняли свої становища на вулицях вже продовж понеділка. Заосмотрені в харчі, ліжники і газети, що мали хоронити від дощу і зимна, залягли підстави памятників і найлучші місця при огорожах парків. Коли надійшла ніч, хідники на дорозі походу заняли товпи народу, що бавилися як найлучше. Коло півночи Лондон виглядав як табор великої армії, що ночує під голим небом... Крім тих, що залягли вже вулиці, стації підземних зелізниць і т. д. викидали нові маси людей. Вони скоро йшли на закуплені місця, або рахуючи на щасливий збіг обставин і знайдення в людській гущі місця, з якого можнаби шось побачити... Товариство, що зібралося в Опацтві, було може одно з найзнаменитших, яке нині на цілім світі можна оглядати. Скарби нагромаджені на строях гостей, на турбанах магараджів, тіяри і клейноди аристократії, безцінна колія королевої-матери Марії і коронні клейноди представляли вартість, що не дасться висловити в цифрах. У сталлях здовж дороги, що провадила до престола, сиділи з одної сторони міністри і високі державні урядники, з другої делеґати чужих держав... Одно з перших місць займала голяндська княжна Юліянна з мужем. Голяндський журналіст, що сидів поруч мене, раз-у-раз заохочував нас, щоб ми пішли подивитися „яка гарна і мила наша Юліянна". Поруч сиділи князь і княжна Чічібу, брат і братова мікада, японського цісаря. Найбільше уваги звертали індійські магараджі й арабські шейки... Впрочім ціла коронаційна церемонія... се був збір пречудних фантастично кольорових байок. Скляні повози, отроки в середновічних строях, панни в білих строях з вельонами і вінцями на головах, що грали на скрипцях, трени їх суконь незвичайної довготи, зібрані на трибунах аж до самого склепіння одностайні маси горностаїв і пурпури, льордівські строї, судді в червоних тогах і сивих штивних перуках, лицарі Ордеру Підвязки в шафірових аксамітних плащах, духовенство в тяжких киреях, що сягають до землі, престол обладований золотою посудою, а між тим королева в окруженні дівиць у білих строях і король, що кілька разів зміняє ризи, за кождим разом величніші і коштовніші. Дві малі дівчинки в королівських плащах і золотих коронах, королева Марія домінуюча в королівській льожі, герольди, лицарі Чорної Палиці і Палиці Зі Слоневої Кости, фантастичні назви урядів і двірських гідностей і т. д. Все те тільки подробиці вирвані з цілости, що можуть дати лише слабе поняття величавих образів. — Мимо страшної слоти вулиці були в ночі видівнею сцен, яких ніхто не може собі представити. Танцювали тут і там, жовніри мали на головах паперові капелюхи, а дівчата, що танцювали з ними, їх шапки на головах... Чотири рази королівська родина мусіла показуватися на бальконі, щоб задоволити бажання ентузіястів, що викрикали під вікнами. І тут розлягалися співи „Год сейв тге кінґ..." (Боже, короля охороняй)... Промови короля радіем слухали з великим захопленням і тішилися рівночасно, що зник зовсім всякий слід гикання, хиби вимови, що переслідував його донедавна. Перед промовою короля і після неї голосники здалека і зблизька зносили відгомони національного гимну, поворотним відгомоном повторяли оклики, вівати, благословення, які розлягалися на королівській дорозі і в ріжних сторонах Великобританійського Цісарства...

Ячейки у варшавських школах

Варшавська поліція викрила і зліквідувала комуністичну акцію на терені кількох варшавських середних шкіл. Нелеґальна орґанізація називалася „Революційний союз незалежної молоді". Члени брали участь в політичних виступах, орґанізованих комуністами, як нпр. в обходах противоєнного дня, міжнародівок, в акції проти виборів, у виступах проти нової конституції, проти Льопу і т. п. Членом орґанізації міг бути кождий ученик (-ця) „протифашистівських поглядів". Члени збирали датки на МОПР, уряджували політичні реферати, розкидали протидержавні летючки, уряджували інструкторські курси і т. д. Орґанізація мала ячейки на терені Варшави, 7 відділів, в 5-ох ґімназіях польських і 2-ох жидівських.

Що нам принесе „Скала“

І. У попередних частях циклю статтей про „Скалу” доказав я, що „Скала” се установа нова, що їй подібної на нашім народнім ґрунті ще не було, що се орґанізація закроєна на широку міру, що се найпозитивніше орґанізаційне діло в нашім краю, що в основу „Скали” лягла велика ідея, що зродилася як всі великі ідеї серед завзятої борні в тяжкім, майже безвихіднім положенні нашого народу, як одинокий можливий ратунок для нього, що вкінці „Скала” для ніякої народної установи не криє в собі найменшої небезпеки та що „Скала” спеціяльно для „Просвіти” не шкідлива, а для Церкви і народу хосенна і конечна.

Мірило значіння кождої народної установи се хосен, який орґанізація може принести і приносить. Тимто для всестороннього висвітлення появи „Скали” на нашім народнім ґрунті треба ще вияснити одну справу з нею звязану, а саме: Чого нам сподіватися по „Скалі”?

Др Осип Назарук у своїому рефераті виголошеним на першім Загальнім Зїзді делеґатів читалень „Скали” в Станиславові дня 23 квітня 1936 р. і напечатаним під заголовком Узасаднення „Скали” на стор. 17 вичислює 9 духових користей, що їх принесе оснування читалень „Скали”. Се конечні і певні наслідки цілей, середників та діяльности, намічених статутом „Скали”. Се справді користи в е л и к і, але ще не всі. Я додам до них ще кілька, що як конечні льоґічні висновки міркувань у попередніх статтях тепер самі вже наглядно в очи впадають. Заки їх вичислю, уважаю вказаним і конечним звернути увагу на справу, що її порушив Др Назарук межи духовими користями читалень „Скали” на першім місци, а саме „1. Вийдемо з захристії на денне світло”. Справа дуже важна і справді годилося поставити її на першім місци. Одначе про неї говориться там коротко, в кількох стрічках, отже дам до неї точніші пояснення.

„Треба вийти з захристії”. Сі слова сказав великий Папа бл. п. Лев XIII. до французького духовенства. Сі слова підхопили наші т. зв. „ідейні” діячі — священики у 1900-их роках. Вони в кепськім розумінні стали їх улюбленим кличем, що ним вони залюбки послугувалися. Не сходив той клич з їх уст на соборчиках, зборах, нарадах і навіть чисто приватних священичих зібраннях. Та хоч той клич став у нас дуже популярний, одначе не свідчив про якийнебудь особливший піетизм для Найвисшого Достойника кат. Церкви, що з Його уст він вийшов, ані не свідчив про справжні католицькі почування тих, що ним безуговку пописувалися — бо якраз у нас той клич був т о д і не на місци і не лише зовсім не зрозумлений, але попросту надуживаний.

Коли візьмемо його в буквальнім значінні, т. є. щоби клер не замикався лише в церкві, але щоб показувався також поза захристією, то у нас та вказівка не могла мати тоді примінення, бо наш тодішний клер тимсамим що жонатий не міг цілковито так як безженний французький у захристії замкнутись і звідтам зовсім не було потреби його витягати, хіба навпаки.

Доказом на се гучні празники, весілля, імянини, що тревали нераз по кілька днів аж до справжньої перевтоми гостинних господарів, звідки пішла жартоблива приповідка: „Боже! мав Ти коли гості?”... Доказом на се ті славні балі, вечерниці та „вечеринки”, що на них до Львова зїзджалися колись наші священики з родинами з найдальших закутин краю. Свідчить про се вимовно знана сатира „Декани з гір”. Доказують се сумні факти: як щоденне відправлювання Служби Божої належало у нас до феноменальних рідкостей а священики „білі круки”, що се практикували, не тішилися зовсім симпатіями загалу, що обовязок відчитування часослова зовсім був знехтований, що духовні практики як часта сповідь, посіщення Найсв. Тайн, розважання, реколекції уважалося за „лазуїцькі новшества”, мовляв, „незгідні з духом нашого обряду”.

Отже правду сказавши наш клер потребував тоді клича противного, а саме: щоб його до захристії заганяти.

Згадані слова найвисшого Кермановича Церкви припали до вподоби т. зв. „ідейним” священикам патріотам тому, що вони їх використовували до своїх цілей — чисто світських, до праці в установах, Церкві чужих, з занедбанням нераз найбільше сущних душпастирських обовязків і ним свою нерадивість в церкві й захристії заслонювали та надуживали до аґітації, щоби всі священики ставали в їх ряди, мовляв, „до праці з народом і для народа” та не важилися відтягатися від ніякої народної імпрези як віча, зборианкети, сходини, фестини, вечерниці, а найголовніше від діяльности по читальнях. Отже клич сей був у нас у 1900 роках зовсім незрозумлений і попросту надуживаний. По думці святійшого Отця „Вийти з захристії” не означало покинути або занедбати захристію для справ світських і народних, як се у нас діялося, що діяльні священики ошоломлені тим кличем скорочували або й опускали Богослуження, проповіди, катехизації, бо спішилися „до праці” в читальнях і на вічах.

Розуміється, „вийти з захристії” означало також працювати в народних установах, але без уйми для своїх душпастирських обовязків в церкві й захристії, з повним збереженням своєї священичої гідности й авторитету в орґанізаціях і товариствах, що стоять на католицькім ґрунті і є в злуці з Церквою. Між працею в захристії та діяльністю на народній ниві повинна бути повна гармонія і згода, взаїмне доповнення.

„Вийти з захристії” не значило, щоб священик ставав до праці в якійнебудь установі, під оглядом релігійним непевній, сумнівній, або навіть ворожій, лише тому, що вона — мовляв — „народна”, як се у нас практикувалося. „Вийти з захристії” не означало, щоб священик як народний діяч мав стати сліпим прислужником ліберально-радикальних або шизмофільських кругів і без застереження працював у народних установах, що були під їх виключним впливом, як се в нас бувало... „Йти в народ і тримати з народом” не означувало, як се в нас практикувалося, йти сліпо під команду партійних верховодів званих „народними”, але радше стояти на чолі народа і його провадити: бо не пастир має йти за народом, але нарід за пастирем.

З того всього слідує, що ту першу користь („вийдемо з захристії”), що на неї вказує Др Назарук, треба розуміти не так, що доперва тепер по заложенні „Скали” ми вийдемо з захристії, бо на ділі ми вже давно і то забогато поза захристією були, але що доперва, як заложимо і вкорінимо парохіяльну читальню „Скали”, ми священики поза захристією знайдемося на в л а с т и в і м с о б і м і с ц и: при праці на народній ниві, в установі світській і народній, але наскрізь католицькій, що звязана з Церквою і є під її впливом, — а не як дотепер в товаристві непевнім, сумнівнім, що кождої хвилі могло вирватися нам з рук і стати для Церкви в о р о ж и м. Тепер у „Скалі” і через неї духовенство буде працювати з народом і для народа, але не як доси під диктатом верховодів для віри і Церкви байдужних а часто ворожих, але під проводом покликаного Христом Провідника, свого Епископа.

Епископ, священики і вірні в одній народній освітній установі змагають до одної і тої самої цїли для слави Божої і добра народа а саме, просвічення темних народних мас на католицьких засадах: ось справді великий неоцінений хосен, що його дасть народови „Скала”. С—к.

АНДРЕ МОРУА

ПРО ПРИЯЗНЬ

Люди, що товаришать нам через життя.

„Коли мене хто притисне питанням, чому я його любив, я чую, що не можу нічо іншого сказати як: Тому що це був він, тому що це був я”. Так виясняє Монтень велику приязнь свойого життя. Властиво він її не виясняє. І на ділі приязнь так як любов — невияснима. Ми не розуміємо любови інших, ми не розуміємо також їх приязні.

Впрочім є не тільки любов, але також приязнь від першого погляду. При любові це щасливе потрясення змислів, при приязні нагле взаїмне зрозуміння двох інтелєктів або двох серць. Але те зрозуміння зявляється часто дивно! „Я не розумію, що вони можуть мати спільного з собою”, говорять глядачі про двох приятелів.

Д о б р а в о л я.

Безсумніву вони оба самі не знають цього. Подібні думки, спільні нахили можуть сприяти повстанню приязні, але не вистарчають, щоб її вдержати. Приязнь так як любов, щоб витревати потребує доброї волі тих, що її заложили. Треба плекати приязнь так як город. Ніщо не булоб більш небезпечне, як сказати собі: „То приятель, отже можу з ним поводитися як хочу”. Ви можете свобідно обходитися зі своїм приятелем, але ніколи без ніжности, не безоглядно й не нечемно.

Взаємини двох приятелів вигідніші, ніж двох залюблених. Заздрість у приязні менш огірчує, але вона істнує. „Позволяю, щоб ти мав інших приятелів, але хочу мати першенство”, сказав хтось. Це природне й оправдане почування. Ми шукаємо в приязні певности й довіря, яке знаходимо в ній тільки тоді, коли ми для наших приятелів перші.

Чи можна бути отвертим зі своїми приятелями? Отвертість хосенна і здорова, коли вона не задрасне пошани. Ми знесемо всяку критику, коли вона походить від того, що в нас те любить, чим ми направду є. Ми навіть будемо йому за це вдячні. Та бережімся перед тим, що нам відбирає відвагу жити і працювати! Небезпечний і ненависний також той, що нам докладно, немилосердно переповідає все зло, що про нас говорять. Він мусить при тім відчувати дуже велике вдоволення, коли так докладно про те знає. Правдивий приятель може перестерегти нас принагідно перед необачним кроком, перед слабістю, яку він уважає за незгідну з нашим характером, але тому що він правдивий приятель, він уміє діткнути наші чуткі місця з ніжною обережністю. Приятель мусить уміти бути повірником. Кожде людське е-ство має деколи потребу висловити свої найтайніші думки.

М о в ч у я к г р і б.

Любов не допускає щирих звірювань, бо милий мусить подобатися. Щирі звірювання булиб небезпечним признанням своєї слабости. Але приятель може все вислухати і не буде тебе менше цінити. Зберігання тайни (дискреція) се найконечніша прикмета того, хто хоче бути приятелем. „Мовчу як гріб”. Це муситься вміти також як приятель.

Чи можлива приязнь між мужчиною і жінкою? Часто розтрясалося це питання. Говорилося, що таке почування все змішувалося зі змисловістю, що заздрість її знищилаб, що жіночий розум не сотворений до важкого деколи плекання приязни. Я вірю в приязнь між мужчиною і жінкою, бо я її сам зазнав. Коли при тому несвідомо стоїть в глибині змисловість, то я не вважаю цего злом. Що відноситься до ріжниці між способом думання обох полів, то се ще не є непереможна перешкода. Розум мужчини й розум жінки взаїмно доповняють-

За напад на місто

Найоригінальніший карний процес, який досі був у Польщі.

Дня 19 с. м. почався у Кракові процес проти 49 Поляків обвинуваченых за похід на місто Мисленіце. Вождом їх був інж. Адам Добошиньский, презес повіт. управи „Стронніцтва Народовего", якого справу покищо вилучено.

Акт обвинувачення представляє справу ось як:

Добошиньский орґанізував при помочі Андрія Плонки збройну міліцію. Дня 22 червня 1936 р. о год. 21.30 зарядив Д. збірку в хоровицькім лісі. Частина міліції була при зброї: мала револьвери, сокири, дручки. Сам Д. мав 2 револьвери. Опісля цілий відділ рушив в напрямі на Мисьленіце. По дорозі поперетинали телефонічні проводи. В місті поділилися на дві ґрупи. Одна напала на постерунок поліції й розброїла та побила дижурного поліціянта Малецкого. Напасники здемолювали постерунок, забрали 14 крісів, 4 револьвери й амуніцію. Крім того взяли 45 зл. готівкою. Тимчасом друга ґрупа розбивала жидівські склепи й наробила шкоди на 10.000 зл. Опісля пішли всі під проводом Добошиньского до приватного помешкання старости Антона Басари і здемолювали його зовсім. При тім забрали одяги старости, годинник і портфель з кількасот золотими. Господині старости зрабували срібний годинник і золоту обручку. Відтак пішли в напрямі на Добчиці. На другий день пополудні стрінувся відділ Д-го в лісах біля Поремби з поліцією. В часі перестрілки погиб член банди Палка. Поліції вдалося розбити банду та зловити частину членів. В дальшій погоні Добошиньский відділився від решти і скривався в лісах до 30 червня м. р. Тоді зловлено його зі зброєю в руках в лісі біля Завої. Поліція при допомозі пограничної сторожі виловила напасників.

На початку розправи оборона поставила внесок, щоби справу віддати судови присяглих. Трибунал відкинув цей внесок.

Увязнення рабіна Шаха

В м. Лунинці поліція увязнила рабіна Шаха. В звязку з тим ЖАТ звідомляє: Рабін Шах переходив ринком в неділю, в перший день Зелених свят і завважив, що якась Жидівка купувала рибу. Отже картав її за ту профанацію свята. Поліція звернула рабінови увагу, щоб не перешкоджував в торговлі. Рабін очевидно не зрозумів уваги і дальше картав жінку. Тоді поліція увязнила його. Рабін сидів два дні в арешті.

Свячене у СС Василіянок

Комітет будови церкви СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького 95 урядив в неділю 16 травня 1937 р. традиційне спільне свячене в салі Монастиря. Свято вшанував своєю присутністю Преосв. Никита Будка. Присутних було коло 100 осіб: представників українських установ, преси і місцевих громадян Вульки. Сніти поблагословив о. кан. дир. Лициняк. Після того промовив о. кан. Дзерович. Він сказав м. ін.: Нарешті по 5-ох літах львівський Магістрат затвердив пляни будови церкви. Які були при тім трудности, богато з присутних вже чуло. Церква буде модерного типу: бльок домів перехрещений, щоб зберегти основну рису нашого церковного стилю. Церква має коштувати поверх 150.000 зл. Комітет має тепер коло 28.000 зл. готівки і трохи матеріялів. Та комітет надіється, що громадяни й наші установи цілого Львова допоможуть своїми жертвами. Посвячення угольного каменя відбудеться в червні. Потому промовляв Преосв. Никита. Він передав привіт і благословення від Впреосв. Митрополита. Те місце, говорив Преосв. Никита, є місцем збірного апостольства. Та нам треба й індивідуального апостольства. Щоб кождий міг сказати, що я ту церкву також будував. Щирими желаннями для комітету будови церкви й архіерейським благословенням того діла, присутних і їх родин закінчив Преосв. Никита свою промову. Потому було ще кілька промов представників ріжних установ. Підчас того уряджено збірку між присутними. Вона дала 74.02 зл. Кооператива „Суспільний Промисл" прислала оправдання, що її представник не міг прийти, і прислала 5 зл. Також т-во еміґрантів Придніпрянців прислало оправдання неприсутности і також 5 зл. Вступ на салю від особи мінімум 2 зл.

Зіпсуття

В часі розправи проти б. судді Ґонсьоровского і б. прокуратора Соколовского цікаві зізнання зложив ще м. і. львівський лікар-ґінекольоґ, др Ян Кіляр, що дав 6.000 зл. Берґманови, який запевняв його, що „має доступ до всіх краківських суддів з виїмком Цесьлевского". Переслухано також як свідка двократного убийника Т. Цястоня, що сидів у тюрмі разом з Ґонсьоровским і Берґманом. Цястонь зізнав, що вязні дуже тішилися, коли в їх компанію попав суддя. Інші вязні зізнали, як у тюрмі натягають новиків: Оден з вязнів ховаеться й говорить в холеву чобота, удаючи прокуратора. Наперед взиває вязня, щоб говорив чисту правду, а потому докладно випитує, як то було. Так збудили з твердого сну Берґмана і „в розмові з чоботом" він оповів докладно про всі хабарі, які брав від людей для судді Ґонсьоровского. На питання предсідника трибуналу, чи таку „розмову з чоботом" уряджують тільки з темними, неграмотними людьми, Берґман заявив: „Навіть найбільший львівський цивіліст, адвокат др Йосиф Рабінер, також говорив до чобота." (Веселість). Потому переслухано 4-ох апеляційних суддів з Кракова, що розглядали справу дра Кіляра. Всі вони зізнали, що ніхто у них в тій справі не інтервеніював і що не знають ні одного з обвинуваченых. Зізнання б. віцепрокуратора в Чорткові Цеґлевского були тим цікаві, що він хвалив Ґонсьоровского за його „живу і хосенну суспільну діяльність."

Прокуратор Гриневецький домагався острого присуду, кажучи, що ніхто не ширить аж такої анархії як ті, що мають пильнувати права, а вони йдуть на бездоріжжа. Останний день процесу був особливо цікавий заявами підсудних. І так б. суддя Ґонсьоровский до самого кінця випираючись вини сказав: „Вірю в велике посланництво земного суду, вірю в справедливість і повну безсторонність панів суддів, а остаточного суду не боюся. Одинокі докази, що мене обтяжують, се зізнання Берґмана, але він зміняв їх 4 рази. Я невинний, а коли я в навалі праці щось переочив, то за те я аж занадто покараний. Стою під соромним стовпом народу і Польщі." Тут б. суддя вибухає плачем і зімлівши паде на долівку. Ізраель Берґман просить увільнення кількома словами. А брат його Ісаак складає руки як до молитви і каже: „Присягаю Господу Богу і високому трибуналові, на мою совість, на життя моеї жінки і моїх дітей, що все правда, що я тут на судовій салі зізнав. Мене невинно втягнули в цілу справу." Також б. прокуратор Соколовский просив уневиннити його.

Ґ-й засуджений на 6 літ і 3.300 зл. гривни, С-й на 4½ р., гривну йому даровано, Ізраель Б. на 7 літ і 13.000 зл. гривни, Ісаак Б. на 4 роки і 2.300 зл. гривни.

ся; між ними нема ніякого суперництва. Головно коли любов помалу через невловимі переходи стає приязню, як се діється в щасливому подружжі. Тоді повстає одно з найзнаменитших і найгарніших почувань, які люди можуть відчувати.

Незаступимий.

Чи муситься бути вірним каригідному й негідному приятелеві? На цю тему є чудовий вірш Кіплінґа, якого зміст я хочу уняти отсими словами: Серед тисячі людей є 999 байдужих, вони проходять біля нас заняті власними інтересами, але тисячний може бути готов пожертвуватися за нас у найбільш безінтересовний спосіб. Він буде нам ліпше помагати ніж брат. Він погибне разом з нами, як не зможе нас вратувати. Він не буде звертати уваги на наші слабости і блуди. І коли всі 999 будуть від нас сторонити й покинуть нас, він лишиться нам вірним і все буде на шляху нашого життя, аж навіть до шибениці, якби це мусіло бути.

Коли ви отже маете щастя стрінути того тисячного чоловіка, то причепіться до нього сталевими клямрами, любіть його, привяжіться до нього, затримайте його: бо він незаступимий!

◆◆◆

Ухвали офіцирів резерви

В Тернополі відбувся недавно зїзд делеґатів офіцирів резерви з Галичини. В резолюціях зїзд заявився за здержанням парцеляції. Противиться осаджуванню на парцельованих землях іншого елєменту крім польського. Домагається напятнування тих, що продавалиб землю в непольські руки. Дальше зїзд домагається скасування т. зв. шкільного плебісциту, бо він, мовляв, спричинив, що продовж 10-ліття, 1925-1935, 375 польських шкіл стало руськими зґл. руcько-польськими. Зїзд апелює до адміністраційних властей, щоб улекшили Полякам греко-католикам поворот (!) до римо-катол. обряду і звертається до всіх римо-катол. душпастирів, щоб вони „ревіндикували" польських дітей, вписаних до греко-катол. метрикальних книг. Дальше зїзд домагається утворення більшого числа римо-катол. парохій і створення римо-катол. епископства в Тернополі. Вкінці домагається ще більших кредитів для польських кооператив.

Впала террор. орґанізація

З Шікаґа доносять, що палату „Великого Майстра" террористичної орґанізації Ку-Клакс-Клен в Атлянті (Геоґія) купили католики й перебудовують її на церкву Пресвятої Марії. Згадана орґанізація виринула в Америці коло 1920 р. як таємна орґанізація, що терроризувала католиків, імміґрантів і Негрів. Власти були супроти неї безрадні, бо до неї признавалися й високо поставлені та впливові люди, або потайки їй сприяли. Навіть оточення самого президента Америки стояло під натиском тої орґанізації. Та помалу Ку-Клакс-Клен почав занепадати. Востанне дав себе чути на більшу міру в 1926 р. в часі Евхаристійного Конґресу в Шікаґу: старався перешкодити католикам в тім торжестві, але населення поставилося до тих спроб так неприхильно, що вони скоро скінчилися. Тепер вплив тої орґанізації настільки впав, що вона не всилі була вдержати навіть величаву палату свого проводу.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Початки Холму

У СІМСОТЛІТТЯ ЙОГО ЗАСНУВАННЯ: 1237—1937.

„Визуй обуву з ніг твоїх, бо місце, що на нім стоїш, земля свята". Сі слова все напрошуються на початок роздумувань про минуле Холмщини, отої дійсно святої землі наших предків. Холмщина-ж у недавній добі нашої історії заясніла чарівним і незнищимим ореолом мучеництва, коли холмські уніяти жертвували своїм життям, здоровлям, долею своєю і своїх дітей та родин за католицьку віру, що її в звірський спосіб видирали з їх сердець московські варвари. А зпоза цеї мученичої слави холмських уніятів виринає королівська корона того, хто поклав перші основи під історичну Холмщину: Данила Романовича, Короля Галичини й Володимирії. Він, незабутній в історії України, був основником города, що надав назву цілому краєві — міста Холма. Початки заснування Холму припадають на 1237 рік — тож якраз в сім році минає 700 літ істнування того шановного українського міста.

Не маємо вправді точно поданої дати заснування Холму впрост, але Галицько-волинський літопис дає в тім напрямі цілком певні дані. В оповіданні про події з 1236 р. сказано м. ін., що воюючи проти Кн. Данила мазовецький Князь Конрад „став там, де тепер стоїть Холм"; знову серед подій 1238 р. сказано, що „прийшла до Данила вістка, як він був у Холмі" й далі: „вийшов Данило з військом із Холму". [1]) З того виходить цілком певно, що город Холм заснований у 1237 році.

Про його початки маємо дуже точні дані в Галицько-волинській літописі з приводу пожежі, що знищила той княжий город у 1255 р. Літописець сповнив при сій нагоді дану скорше обіцянку (I, 114) — росказати про початки улюбленого міста нашого Короля Данила. Ось слова літописця:

„Город Холм засновано в такий спосіб: З наказу Божого, як Данило княжив у Володимирі, заснував город Угровеськ і поставив у ньому Єпископа. Як він (Данило) їздив по полі й займався ловами, побачив гарне й лісисте місце на горі, окружене полем, і спитав туземців: „Як називається це місце?" А вони відповіли: „Його назва — Холм". Йому сподобалося це місце й він подумав, що тут треба збудувати малий городок. Він обіцяв Богові й святому Іванові Золотоустому, що збудує на його імя церкву. Він построїв малий городок, але як побачив, що Бог його помічник і святий Іван йому помагає, збудував інший город, що його Татари не могли добути (й тоді), як Батий заняв усю Руську Землю: тоді було запалено церкву Святої Тройці й наново відбудовано. Як побачив Князь Данило, що Бог опікується тим місцем, почав закликати прихожих людей: Німців, Русь, (усяких) чужоземців і Ляхів; вони йшли день-у-день, а й із Татарів тікали всякі — молодь, майстри, (як от) сідельники, лучники, тульники й ковалі заліза, міді і срібла. Так закипіло життя, наповнилися двори й поле довкола города" (II, 57—57).

Дальший опис містить: вигляд і прикрашення церкви св. Івана Золотоустого, опис деяких інших будівель, згадку про місцеву людвісарню („дзвони спровадив із Киева, а деякі тут вилив" II, 58), про вежу-башту, що „була підмурована до висоти 15 ліктів каменем, а сама була збудована з тесаного дерева й вибілена як сир, так що світилася на всі боки" (II 59), віддалений трохи від города „камяний стовп, а на ньому камяний різьблений орел" (II 59) і інше. З нього ясно бачимо, що первісно, отже в 1237 р., Кн. Данило збудував був тут лише малу твердиню на горі, але вже скоро, може й на другий рік, побудував більший город, місто, — таке бачимо вже за наїзду Батия в 1241 р., про що згадано в наведенім вище описі, — і тут щойно закипіло буйне життя.

Від того часу Холм стає улюбленим містом Князя, пізніше Короля Данила. В Володимирі Волинськім резидує Кн. Василько Романович (він пережив Короля Данила); Галич Данило віддає спершу в боярську управу, пізніше (ок. 1250 р.) Галичина стала уділом Льва Даниловича, основника Львова. Холм і Холмщина, що звалася тоді „Україною" (себто краєм „на краю" Руської Землі в напрямі до Ляхів, себто Польщі), стають спеціяльно улюбленими місцем і країною великого Романовича. Пізніше, після смерти Короля Данила († 1264), Холмщина входить у тіснішу злуку з Галичиною й так остає цілий час княжения Льва Даниловича († 1301). Останні галицько-волинські Князі резидували вже не в Галичі, ні Львові, ні Холмі, але в Володимирі Волинськім, прастарім центрі Волині, що сягав ще часів св. Володимира Великого. Холм остав уже лише церковним осередком-столицею Епископа холмського, що від 2-гої половини XIV століття титулується холмсько-белзьким. Лише якийсь час в XIV ст. засідали в Холмі наші Князі.

Пізніше Холм і Холмщина стали місцем кривавих оргій гонителів католицької релігії. Аж до 1875 р. істнувала тут Унія, памятка з одного боку прастарого, автохтонного українського населення з його східним обрядом, а з другого — благословенного в своїх наслідках акту Берестейської Унії з 1596 року. Замітна річ, що на Холмській епископській столиці, починаючи від самої Унії 1596 р., засідали лише дуже визначні діячі Унії. Між ними маємо трьох Епископів, що їх можемо сміло зачислити до найбільших діячів Унії: перенятого апостольським духом ворога схизми й ереси (й тому сердечно нелюбленого ворогами Христової правди) Методія Терлецького, поважного наукового працівника, нашого найвизначнішого історика XVII століття, Якова Сушу, чи Максиміліяна Рилла, пізніше перемиського Епископа, що своїм правдиво апостольським трудом засіяв у 2-ій пол. XVIII ст. ціле Правобережжя канонічно ереґованими уніятськими парохіями, — до того він і письменник, автор 5-томового дневника, досі на жаль ще в цілості не виданого. Катедра, що її в честь Пресв. Богородиці заснував Кор. Данило у відновленім після пожару Холмі, простояла в своїм первіснім виді і стані аж до часів одного з трьох названих стовпів Унії на Холмщині — Методія Терлецького, що в 1640 році почав працю над її відбудовою й поширенням. Так діло нашого Короля, що перший приймив Унію з Римом і дістав звідти корону, дочекалося було свого найкращого увінчання: повороту відлучених через політичні, чисто світські мотиви, холмських Українців до католицької Церкви. Свідок одної і другої Унії, Данилова катедра, була символом поєднання обох діб, мовби тим світлом, що ясно світило в темряві відпадення Холмщини від правдивої Христової Церкви. В сій катедрі й містився правдивий скарб холмських Українців-католиків: чудотворна ікона Пресв. Богородиці Холмської.

Зпоміж українських католицьких Епископів вийшов і перший історик Холму й Холмщини, достойний того, щоби згадати його в отсім ювилейнім році. Се Яків Суша, холмський уніятський Епископ, згадуваний уже вище визначний історик. Він перший займився холмською стариною, отими вежами й валами, що свідчили про глибоку старину. Суша почав розпитувати місцевих людей про їх походження й призначення, але повної правди не міг довідатися, літописуж не мав і не знав. Описав він точно останки старини в Холмі й околиці, сам свідчить про свою працю в тім напрямі, записує перекази й інформації, що їх почув від місцевих людей. З помилкових інформацій, що їх місцеві мешканці подали Еп. Суші — мовляв город стояв ще в поганських часах, — виводиться помилкове твердження й декого з сучасних дослідників, що говорять про істнування Холму ще в часах Володимира Вел. Очевидно, що виразне оповідання літопису, наведене вище, відкидає сю хибну думку, що була лише комбінацією сучасників Суші з деяких фактів і явищ. Як Суша й подає, се думка тих, що він їх питав, а не подає сього в категоричній формі; історична солідність, така незвичайна в XVII ст., якраз ціхувала того нашого Епископа-історика. Крім сього Суша лишив нам основну працю про чудотворну холмську ікону.

Все це робить Холм і Холмщину особливо дорогими серцю Українців-католиків, як ту країну, що основник її столичного міста перший приняв правдиву віру, де першим істориком був наш католицький Епископ, де врешті пролилася свята кров мучеників за Унію. Направду свята земля!

Т. К.

[1]) Галицько-волинський літопис. Переклав і поясинв Теофіль Коструба. Ч. II, стор. 12 і 13. Далі цитую сей переклад у тексті.

Нові видання

Думка, Неперіодичний Журнал (що виходить в Загребі в мові бачванських Русинів-Українців, але містить також статті в літературній українській мові), приніс у ч. 4-5 з 1. II. 1937 велику передовицю п. з. „Йосиф Велямин Рутски (1613—1637). В тристарочний ювилей шмерци". Автор статті Юрій Гербут. Вона кінчиться словами: „Чежкосіци наших часох не заоставаю за чежкосцами часох Велямина Рутского. Най нам будзе вше пред очми швитли приклад того князя нашей Церкви". Особливо інтересний у тій статті уступ про заходи митр. Рутського коло вкорінення Унії між жумберчанськими Ускоками. — А. Ч.

Л. Граничка: **Василь Стефаник,** Літературна критика й дійсність. Львів, 1937. Ст. 52. Формат: 24×15.8 цм.

Юрій Горліс-Горський: **Холодний Яр.** Друга частина. Львів 1937. В-во „Дешева Книжка". Ст. 368. Формат 19.2 x 13.2 цм.

Федь Триндик: **Літературні пародії.** Шаржі, епіграми, гуморески. Видавництво „Гумор і сатира". Ст. 31 + 5 нпг. Формат: 18.5×13 цм.

Др Роман Осінчук: **Вороги здоровля.** (Дитячі заразливі хвороби). Бібліотека для молоді „Ранок", ч. 5, травень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 32, формат 17 x 12.2 цм.

Марко Рудницький: **Зафальшовування споживчих товарів.** Львів 1937. Накладом „Народної Торговлі". Ст. 27+5 нпг. Формат: 16.8×12.2 цм.

Звідомлення з праці Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" за 1936 рік. Бібліотека „Сільського Господаря" ч. 137. Львів 1937. Сторін 57+3 нпг., формат 22.7×15 цм.

•

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Марійська Дружина при фаховій школі СС. Василіянок у Львові відсвяткувала 17 с. м. 40-ліття свого істнування. Рано в год. 8 о. Іриней Назарко ЧСВВ відправив Службу Божу в церкві при вул. Зибликевича. На Службі Божій були делеґації інших Дружин зі Львова, а Дружини Молоді були з прапорами. По Службі Божій відбулося посвячення прапору. Його довершили о. проф. Горникевич, о. проф. Ждан і о. Назарко. Відтак о. Назарко виголосив проповідь. Зворушливою присягою дружинниць і Марійським гимном закінчилася перша частина свята. Пополудні тогож дня в салі гімн. при вул. Длуґоша відбулася друга частина свята, а саме святочна академія. Простору, гарноприбрану салю вщерть виповнили запрошені гості, дружинниці та дружинники. Академія зачалася короткою змістовною промовою учениці М. Стефанів про історію Марійської Дружини при фах. школі СС. Василіянок. Ту Дружину заснував у 1897 р. бл. п. о. пралат Ізидор Дольницький. Се була перша Марійська Дружина в Галичині (в новіших часах). Її провідником до 1920 р. був сам о. пралат Дольницький. Тепер веде дружину о. Ір. Назарко ЧСВВ. Дружина проявляє дуже живу діяльність. Має три секції, а саме: евхаристійну, харитативну й імпрезову. В бібліотеці Дружини є 250 томів книжок. Число членів залежить кождочасно від скількости учениць у школі. Після того жіночий хор під проводом пані проф. К. Гладилович і при фортепяновім акомпаніяменті проф. дра Б. Кудрика відспівав удатно Брамса: „Магдалину“ і „Марію“. Учениця М. Вінтоняк віддекламувала з чуттям Уляни Кравченко: „Аве Марія“. Вкінці хор відспівав ще гарно Б. Кудрика: Прольоґ до Шевченкової „Марії“. По короткій перерві учениці-дружинниці відограли виставу в двох діях п. з. „Золотий ручай“. Се перерібка з польського, зладжена самими ученицями. Штука дуже повчаюча. Тільки в будові має деякі браки (пр. довгі монольоґи). По справленні тих хиб надається до якнайбільшого поширення. Обсада штуки була дуже щаслива. Уч. Мирослава Романчукевич в головній ролі артистки-співачки Тамари знаменита. Особливо добре вивязувалася в тяжких психольоґічних моментах. В деяких хвилинах малося враження, що перед нами досвідчена артистка, а не молоденька аматорка. Дуже природно віддала свою нелегку ролю хорої Марійки уч. Люба Чорняк. Без закиду була також уч. М. Стефанів у ролі сестри Макарії. Дуже добре вивязалася зі своєї ролі уч. Ірка Павляк. Також інші артистки своєю ґрою вповні вдоволили глядачів. Ціліть робила дійсно приємне враження. Показується, що і штука з релігійним сюжетом може притягнути глядача, коли її відповідно підготовиться. — (Ф).

В парохіяльній церкві св. Николая в Бучачи відбулися св. реколекції від 18—25 квітня с. р. Денно голошено дві науки. Порядок богослужень в часі реколекцій був такий: Кождого дня рано по Службі Божій була наука окремо для молодців, окремо для дівчат, замужних жінок, жонатих мущин і супругів, а вечером по молебні спільна наука для всіх і суплікація. Закінчення реколекцій було в неділю на співаній Службі Божій. По заамвонній молитві всі люди відмовили 5 Отченаш і 5 Богородице Діво та відспівали Тебе Бога хвалим, як подяку Господу Богу за добре перебуті реколекції. В пятницю і суботу сповідало по 6 священиків цілий день, в тих днях богато людей приступило до св. Сповіди. Провідником реколекцій був місцевий душпастир о. Петро Мельничук.

Католицька Голяндія приготовляється до великого католицького конґресу, що має відбутися в Утрехті в днях 17 і 18 с. м. В навечеря конґресу проф. др. Веве виголосить промову на тему „Очорнення Бога“.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДО ГАЛИЧИНИ Й НА ВОЛИНЬ приїхали американські Українці вертаючи з коронаційних торжеств у Лондоні. Польські журналісти у Варшаві питали їх дещо. Вони відповідали тільки по українськи.

ПРЕЗИДЕНТ РП Мосціцкий відбув нараду з марш. Сьміґлим-Ридзом. Крім того приняв на послуханні премієра Складковского і маршалків сойму та сенату.

ҐЕН. ВЄНЯВА - ДЛУҐОШЕВСКИЙ заявив представникови французької ґазети „Же сві парту“, що Польща ніколи не згодиться на перемарш чужого війська через свою територію.

В ЦІЛІЙ ПОЛЬЩІ відбулися 16 с. м. обходи Стронніцтва Людового, т. зв. „сьвента людове“! ПАТ звідомляє, що помимо гарної погоди участь в обходах була дуже мала (50 проц. в порівнанні з 1935 р.). Зате Польска Аґенція Аґрарна подає, що обходи відбулися при струях зливного дощу і мимо того в Тарнові було 20.000 учасників, в Сточку 4.000, у Вєлюні 10.000 і т. д. (АБЦ, ч. 154).

В КРАКОВІ зачався процес проти 49 товаришів інж. Добошиньского. Вони рік тому взяли участь у відомій виправі на містечко Мисленіце. Розправа потреває три тижні. Будуть переслухані 52 свідки прокуратора і 32 свідки оборони. На розправу зголосилося 40 журналістів, в тім кілька закордонних.

ЗЛУЧЕНІ ПОЛЬСЬКІ ПАРТІЇ в Чехословаччині відбули маніфестаційні збори у Фріштаті на Тешинськім Шлеську. На зборах ухвалено резолюції, в яких зібрані домагаються прав культуральних, економічних і політичних від чехословацького правительства.

КОМІСАР ЛІТВІНОВ вертаючи з Лондону з коронаційних торжеств задержався в Парижі і відбув нараду з мін. закорд. справ Франції Дельбосом.

МІНІСТР НІМЕЧЧИНИ ҐЕРІНҐ вертаючи з Італії задержався в м. Берхтесґаден і зложив звіт канц. Ґітлерови зі своєї поїздки до Італії.

ІТАЛІЙСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА прибула до Будапешту з офіціяльною візитою. Рівночасно прибув італійський міністр закордонних справ ґраф Чіяно.

АНҐЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Римі відбув нараду з міністром Чіянім. На нараді обговорили справу взаїмного відношення преси італійської й англійської. Мін. Чіяно мав запитати амб. Дрімонда, чи Форейн Офіс не мігби вплинути на декотрі англійські щоденники, аби вони злаґіднили тон супроти Італії.

ДО БУКАРЕШТУ прибув турецький міністр закордонних справ Ружді Арас і відбув наради з ромунським королем Карлом II та з правительством.

В ДАНІЇ обходили торжественно 25 ліття панування короля Христіяна. Данська соціялдемократична партія прилучилася до того всенародного обходу.

ПРЕЗИДІЯ ФІНСЬКОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ усунула з партії кількадесять молодих радикальних політиків. Вони мали вдержувати контакт з Комінтерном і утруднювати співпрацю партії з правительством.

ҐЕН. ФРАНКО видав відозву до Басків. В ній обіцяє Баскам автономію.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧЕРВОНИХ в Еспанії утворив проф. Неґрін. Він премієр, міністр фінансів і народного господарства. До правительства увійшли: 3 соціялісти, два комуністи, 1 з республиканської фракції, 1 з катальонської лівиці і 1 баскійський націоналіст.

ЛІТАКИ ЧЕРВОНИХ в Еспанії знов бомбардували м. Сарагоссу. Ранених і вбитих коло 100 осіб, переважно жінок і дітей.

КАТАЛЬОНСЬКІ АНАРХІСТИ виконали замах на пацифікатора Катальонії ген. Позаса. Підчас замаху ранили тільки його адютанта. Замаховці втікли.

В ЛОНДОНІ на коронації було 600 офіцирів Гіндусів, що репрезентували гіндуську армію.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ Болдвин виголосив промову на зібранні представників молоді з цілої великобританійської імперії. Він сказав м. ін.: Як Союз Народів так Версай завели надії людства. Свобода для звичайних людей тепер в небезпеці. Дозвольте мені проповідувати мою віру, що є вірою міліонів горожан Імперії: свобода в ладі, в рамах закону з силою на дальшім пляні, а не на першім!

АЛЬБАНІЯ прилучилася до пакту між Італією і Югославією.

ПОВСТАННЯ в Альбанії має характер комуністичний.

ПАЛЕСТИНСЬКІ АРАБИ оповістили протест проти признання еміґраційного континґенту для Жидів. Араби очікували цілковитого завішення жидівської еміґрації. Той протест вислано телеґрафічно до премієра Болдвина і до всіх арабських володарів.

АРҐЕНТИНСЬКА ПОЛІЦІЯ викрила анархістично-комуністичну організацію в м. Дель Плята. В домівці організації сконфісковано богато вибухового матеріялу, комуністичних летючок. Поліція увязнила 12 провідників.

НОВИНКИ

Марш. Сьмігли-Ридз уфундував три постійні степендії по 50 зл. місячно для трьох учеників бережанської ґімназії. Дві степендії мають діставати ученики римо-катол. обряду, одну греко-католицького.

V. Зїзд українських музейників відбувся в Перемишлі в днях 16 і 17 с. м. Відкриття довершив проф. Б. Загайкевич, нарадами провадив др. І. Свєнціцький. На Зїзд наспіло богато привітів з краю і закордону, м. ін. від Білоруського Музею у Вильні. На Зїзді виголошено ряд рефератів. З приводу Зїзду Музей „Стривігор“ в Перемишлі видав спеціяльну відзнаку.

Тернопільський воєвода проголосив, що вїзд на терен прикордонної полоси тернопільского воєвідства без окремого дозволу заборонений. Повітові старости відповідних повітів мусять потвердити свідоцтва тотожности, які дають право перебувати на згаданій території без окремих дозволів. Скорочений мельдунковий речинець та обмеження нічного руху обовязують на терені цілої прикордонної полоси. Кождого, хто не буде придержуватися тих приписів, будуть карати на підставі розпорядку про кордони держави. Ці розпорядки ввійшли в життя з днем 15 с. м. і обовязують до 31. XII 1938. („Всхуд“.).

В Золочеві сконфіскували таблю абітурієнтів ґімназії Р. Ш. На таблі був зображений архангел Михаїл у вишиваній сорочці з піднесеним вгору мечем у правиці і щитом з малюнком у лівиці. На його крилах були розміщені світлини, а під крилами з правого боку портретний малюнок Шашкевича, з лівого Біла Гора з Маркіяновим хрестом.

Вибір нового президента м. Станиславова відбудеться в червні с. р. Кружляють поголоски, що найповажнішим кандидатом є городський староста Кльоц.

Обірвалася хмара над громадою Сенечів, пов. Долина. Дощ з ґрадом знищив засіви й пасовиска на просторі ок. 500 гектарів. Крім того злива знищила дорогу з Сенечова до Рожанки. Потерпіло около 100 господарств.

До церкви в Вікнянах пов. Товмач вломилися незнані опришки й украли скарбонку, в якій було около 4 кґ. монет.

Гумор. — В моїм званні чоловік ніколи непевний свого завтрішного дня. — А ви чим по званню? — Я метеорольоґ...

Гумор. — У фризіера. — Коли Петерсон вже був готовий зі стриженням, сказав до него фризіерський помічник: Ваше волосся зачинає вже ріднути. Чи ви може уживали нашої води на волосся „перфекта“? — Ні, воно само так зрідло.

VII зїзд союзу б. українських старшин в Чехословаччині відбувся недавно в Подєбрадах. Головою Союзу вибрали інж. В. Проходу.

Підчас першотравневих маніфестацій у фабриці Баті в Зліні на Моравії повівав на майдані фабрики жовто-блакитний прапор як краєвий прапор Закарпаття.

Державне видавництво на сов. Україні видало твори Шевченка в перекладі на жидівську мову.

У Вілєрю, у Франції, посвячено прапор українських товариств. Молебен відправив о. Боський.

Підчас Великодних Свят селяни в совітських колхозах ленінградської округи не хотіли працювати. Мимо заборон ходили вони до далекоположених церков.

Розвязані картелі звільнили своїх працівників без відшкодування. Вони оправдуються тим, що розвязання прийшло внаслідок висшої сили („віс майор“) і се звільняє їх від виплати 3 місячного відшкодування.

Неймовірне. „Роботнік“ в ч. 144 на ст. 2 приніс вістку, що в „Державнім уряді посередництва праці“ у Варшаві при вул. Дзєльній казали безробітному кольпортувати „Ютро“, орган ОНР (сильно радикального напряму). Колиж безробітний не хотів, відобрали йому реєстр. карту...

Генерал летунства Ґерінґ іменував паню Ганну Райтш „капітаном летунства“. Се перша жінка в Німеччині з таким титулом.

В горах коло горішної части долини Оссоля (Льомбардія) впав такий сніг, що місцями перервано лучбу.

Жертви Впр.. о. Софрон Коліда, Михновець, п. Лютовиська: зол. 15.50 на „Рідну Школу“.

Гумор. — Перехожий до катеринара, що грає з підвязаним обличчам. — Ах, бідачиську, то вас болять зуби? — Де там, не болять, тільки не можу слухати тої музики.

Комунікат

Головної Управи Марійського Т-ва Молоді в справі Реколєкцій для Молоді.

1. Стислі реколєкції для молоді середніх шкіл відбудуться в цьому році від 16 червня вечером до 20 червня рано.

2. Право до участи в реколєкціях мають учні й учениці від IV. кл. ґімн. старого типу і II. кл. ґімн. нового типу вгору й анальогічних шкіл.

3. Реколєкції зорґанізовані в слідуючих містах:

а) Для учнів:

Львів: Мала Духовна Семінарія, Сикстуська 39а.

Перемишль: Дух. Семин., Баштова 13.

Станиславів: Мала Дух. Семинарія, Собіського 44б.

Товмач: Селянська бурса.

б) Для учениць:

Львів: Інститут СС. Василіянок, Длугоша 17.

Перемишль: Інститут СС. Василіянок, Каспровича 5.

Станиславів: Інститут СС. Василіянок, Скарги 17.

Товмач: Селянська бурса.

Яворів: Інститут СС. Василіянок.

4. Зголошення і таксу за удержання приймають ОО. Катихити. Такса за ціле тридневне удержання виносить 5 зол. Бідніші можуть дістати знижку. Речинець зголошень найдальше до 10 червня.

5. Реколєктанти (-ки) мусять мати з собою: коцик, простирало, подушечку, рушник, також молитовник і папір на записки.

ДОРОГА МОЛОДЕ!

Після довгої черги сірих буднів знову приходить час обнови духа, час стислих реколєкцій. Марійське Т-во Молоді знову запрошує Тебе на цей курс духовного лицарства до школи хрустальних характерів, щоб у ній створити з Тебе вірну партію Христа, невстрашимих лицарів Марії, людей католицької думки та наскрізь позитивних патріотів.

Молоде! Візьми щиру участь у тих днях обнови духа, а чекає Тебе повне вдоволення. Тому нехай всі охотники зголошуються у своїх оо. катихитів і на їх руки зложать 5 зол. як таксу за тридневне удержання.

Люба Молоде! „Ходи за мною“ — кличе Христос. „Покажи, що Ти моїм сином — донькою“ — кличе Небесна Ненька.

„Будь моєю надією на кращу майбутність“ — взиває бездольна Батьківщина. Тож мершій прибувайте у Львів, Перемишль, Станиславів, Товмач і Яворів. Вибір міста полишений до волі.

Христос — Наша Сила! В Марії — Наша Поміч! — Львів, 10 травня 1936. — Управа Марійського Т-ва Молоді.

Оповістка

Прив. Жін. Ґімназія і Загальноосвітній Ліцей С. С. Василіянок у Станиславові (вул. П. Скарги 17) приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс ґімназії і І. кл. ліцеальної гуман. типу. До подань до ґімназії треба долучити: метрику і останнє шкільне свідоцтво, а до ліцею: свідоцтво покінчення ґімназії (по можности і попередні) і метрику та картку на відповідь. При школі є інтернат, в котрім учениці можуть найти вигідне приміщення і дбайливу опіку. — **Ґімназія має право державних шкіл.**

Дирекція.

Велике торжество

Влаштовує Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження“ у Львові дня 23 травня ц. р. на площі „Сокола Батька“ з приводу 55-ліття великого подвижника відродженецького руху митрополита Йосифа Сембратовича. Програма: 1. Відкриття свята. 2. Перегляд членів Т-ва „Відродження“ зі Львова та околиці. 3. „Засяло сонце“ — Хор Ремісників під пров. п. Антоновича. 4. Вправи Соколів і Сокілок: на поручах, дручку, на долівці та вільноруч. 5. Леонтович — „Ой зза гори чорна хмара встала“ (Хор Мал. Семинарії під пров. п. Антоновича). Котко: „Діброва“. 6. Юра Шкрумеляк: — „Війна білих пляшок з чорними“ — Діточа сценка у виконанні дітей зі школи ім. кн. Льва. 7. Лесь Безкоровайний: „Народнім лицарям“ (Хор Укр. Студентів Богословів під пров. п. Якубяка). М. Колесса: „Овце моє овце“. 8. Запорожець — танок у виконанні Соколів. 9. Федькович — Нижанковський: — „Золоті зорі“ (Академічний хор „Бандурист“ під пров. п. дир. Плешкевича). Шевченко — Воробкевич: „Огні горять“. 10. Напередодні 1848 року — інсценізація у виконанні учнів п. Л. Кривіцької. 11. „Відродженецький гимн“ — виконають злучені хори під пров. п. дир. Плешкевича. До вправ і вчасі перерви праграватиме дута орхестра. Початок в год. 4 післяполудня. Вступ за програмкою: для шкільної молоді 20 сот., для старших 30 сот., сидячі 1 зол. — Головна Рада Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Володар Каліфорнії.
МУЗА: Нинішні часи.
КАСИНО: Палкі серця.

Іване-Пусте, вигідна подільська парохія, до 2.000 душ, одна церква, залізниця в місці, до заміни на рівнорядну. — Почта: Мельниця. 46—1—4

Роковини 900-ліття проголошення Пречистої Діви Марії Царицею України Марійська Дружина учнів та учениць при держ. академічній ґімназії у Львові, вул. Льва Сапіги 14, вшанує святочним концертом у неділю 23 травня 1937 р. в год. 19 (7) вечером. 53—1—1.

Вдова по священнику середних літ спокійна, енергійна, шукає місця господині. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Нової Зорі“ під „Зараз“. 52—1—2.

Іван Заремба, зльокантований скарб. службовик, рахунковий старшина У. Ґ. А. — політичний вязень, від 4½ років в міськім заведенні для невилічимих на важку хоробу грудей, батько 4 нелітних дітей (12—17) без матері, прохає всіх людей, яких серце вміє ще реагувати на людський біль, про лепту і стару одежу для дітей сиріт, яких родичі впали жертвою боротьби за волю і землю народу і сьогодні без даху над головою. — Датки прошу слати на адресу Адміністрації „Нової Зорі“ — Іван Заремба, Міське заведення для невилічимих при вул. Білинських ч. 9. — Се письмо потвердив Гр.-кат. Парохіяльний Уряд арх. церкви св. Вмч. Юрія.

Б. лікар клінік і державного шпиталя у Львові

Др Т. Парфанович

переніс лікарську канцелярію

до Самбора

і ординує від 10 V ц. р.

при вул. Трибунальській ч. 1. (напроти суду).

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ШВАЛЬНЯ

„ЄМКА“

Львів, Личаківська ч. 14. І. п.

Готове мужеське біллє з добірних матеріялів у великому виборі. ■ Замовлення з власних і дібраних у робітні матеріялів виконується скоро і солідно. ■ Ціни конкуренційні.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса“
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₁₀ стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₂₀ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 27 травня 1937. Ч. 38 (1038)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Імпонуюча преса Єзуїтів

Вони мають 1112 пресових органів.

„Оссерваторе Романо" звідомляє, що ОО. Єзуїти урядили в Римі пресову імпрезу в присутности свого ґенерала о. Леґуховського, причім питомці з „Коллеґіюм Руссікум" виконували музичні продукції. Референт о. Ґаетані представив зібраним дійсно імпонуючу статистику преси, яку видає той високо заслужений Чин. І так ОО. Єзуїти мають тепер 1112 пресових органів у 50 мовах, що печатаються в річнім накладі 440 міліонів примірників для 13.340.060 передплатників. З тих пресових органів 26 має зміст загально-культурний, 77 місіонарський, 152 науковий, 261 видають ріжні школи Чина, 596 органів має зміст будуючий. В українській мові нема ні одного пресового орґану того Чина, хоч мігби бути якби наша молодь замість марнуватися заповняла кадри боєвих Чинів катол. Церкви і між ними також кадри Чина ОО. Єзуїтів, що закликають і наших хлопців у свої ряди. Варт порівнати пресу одного Чина ОО. Єзуїтів з усею пресою 5 міліонової католицької вітки українського народу...

Що було на зїзді леґіоністів?

У Варшаві відбувся зїзд леґіоністів під проводом плк. Коца. Хоч наради були довірочні, то дещо передісталося до загального відома. І так преса правих кругів звідомляє, що вийшли на верх ріжниці поглядів між провідниками і низами. Звернуло увагу те, що маршал Ридз-Сьмігли був на зїзді всего 10 мінут і виголосив дуже коротеньку промову, непризначену до оповіщення. Плк. Коц реферував про трудности, які має в орґанізуванні нового табора. Йому закидали, що він взорується на чужих прикладах і відступає від ідеольоґії.

Ґітлер їде на виставу в Парижі?

Французька преса з задоволенням наводить голоси німецької преси про паризьку виставу. Німці називають її великим творчим зусиллям Французів і пишуть, що возьмуть у ній участь задля зближення з Францією. Навіть сам Ґітлер заявив, що радо поїде на паризьку виставу, як тільки його обовязки дозволять йому на подорож за границю. Се булаб найбільша сензація.

Троцький оснував четвертий Інтернаціонал.

„Юнайтед Прес" звідомляє з Мексика: Троцький заявив представникам американської преси, що упадок Сталіна не дасться здержати та що звироднення комінтерну спричинило зорґанізування IV-го Інтернаціоналу, який він провадить. Новий Інтернаціонал, каже Троцький, шириться в Европі й Америці.

Промислові ліцеї.

В шк. р. 1937/38 мають утворити 35 промислових ліцеїв. А саме: Механічні ліцеї загального напряму повстануть у Львові, Кракові, Катовицях, Вильні, Радомю і Ґрудзьондзу. Механічний ліцей напряму зелізничого у Варшаві, механічний ліцей самоходовий і летунський у Варшаві. Електричні ліцеї техніки сильних струмів у Лодзі і Вильні. Телекомунікаційний ліцей у Варшаві. Будівельні ліцеї у Варшаві, Кракові, Вильні, Познані, Катовицях, Торуні, Люблині, Бересті й Ярославі. Дорогові ліцеї в Варшаві два (оден зелізничий), Познані, Львові, Вильні, Радомю, Люблині, Берестю і Ковлю. Ліцеї водно-меліораційні в Кракові, Познаню, Берестю. Мірничі ліцеї у Варшаві і Вильні два. Всі ті ліцеї для мужеської молоді. Для жіночої молоді мають утворити оден промисловий ліцей, а саме кравецький, для вишколення працівниць у кравецькім промислі. Незабаром мають оповістити услівя приняття до згаданих ліцеїв. Що буде з нашими українськими дітьми? Їм признано рішучо замало ліцеїв.

Страшні спеки в Варшаві. — Ніхто не їсть обідів.

Страшні спеки, що навістили Варшаву, змінили зовсім розклад дня її мешканців. Ресторани стверджують, що тепер ніхто не їсть обідів. В більших ресторанах в пополудневих годинах можна бачити ледви по кілька гостей, та й ті замовляють головно салатку і редьковцю. Великий попит мало морожене. Фабрики мороженого працювали безперервно на 3 зміни і не могли настарчити товару. Фабрики мінеральних вод працюють на дві зміни. Спека докучає цілій Польщі. Коли незабаром не зачнуть падати дощі, то рільництво, зокрема огородництво, потерпить великі шкоди.

В Келеччині кількадесять осіб погибло. — Вода залила міста і села.

В ночі з неділі на понеділок катастрофальна градова буря з перунами навістила келецьке воєвідство. Буря наробила величезних шкід. Погибло кількадесять людей від перунів і потонуло в воді. В м. Мехові вода залила будинки староства і місцевої вязниці. Серед вязнів повстала паніка. Їх мусіла успокоювати вязнична сторожа. В м. Ксьонже Велике і Сломніках вода збурила кільканацять домів. Кількадесять домів під водою. Населення схоронилося на дахи домів і будинків і чекало на поміч серед нічної темряви і серед бючих перунів, шаліючої бурі та зливи. Аж прибули сапери з Кракова та евакували нещасливих. Зелізничий тор Краків—Мехів підмитий в кількох місцях, комунікація перервана. Розбурхані филі вод знищили всі засіви, поля замулені, дерева в садах поломані. В Дзялошицях вода залила 30 домів, буря перевернула 15 домів і кількадесять господарських будинків. В Скалбмержу ріка Нідзіца залила 600 га ґрунтів і городів, 90 домів та богато господарських будинків. Підчас бурі падав град величини волоського оріха, а місцями курячого яйця. Положення було тим грізніше, що підчас зливи били перуни без перерви. Страти виносять міліони злотих. Тої самої ночі шаліла буря також над Краковом і околицею.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Жидівський білянс

Тяжкі переслідування, які жидівський нарід терпить під сю пору в ріжних краях світа, з природи річи повинні звернути увагу всіх гноблених народів на те, як той інтеліґентний нарід старої культури реаґує на переслідування.

В 638 ч. жидівського орґану „Ді Штімме", що виходить у Відні, появилася цікава стаття дра Й. Шварцбарта з Кракова п. з. „Білянс жидівської теперішности". І зогляду на вплив, який Жиди мають у світі, варт пізнати їх білянс, хоч вони не мають державної незалежности. Зміст: Історія жидівського народу в сучасности підлягає чотиром сферам впливів: 1) комуністичній Росії, 2) фашистівським державам, 3) демократичним державам, 4) Ерез Ізраель (жидівській національній домівці в Палестині). В СССР живе шеста часть Жидів. Вони там позбавлені своїх національних, історичних соків і через те можуть пропасти. Комуністичний агітатор Жид Геллер оповістив про те книжку п. з. „Чи жидівство пропадає?" Він думає, що Жиди поза СССР мусять пропасти і задержаться тільки в СССР. А знов проф. Голдельман видав книжку п. з. „Чи комунізм се розвязка жидівського питання?" В ній пише, що жидівський нарід в СССР гине національно й релігійно і мусить там пропасти. Ні в Криму, ні в Біробіджані не вдасться зберегти Жидів, бо виключно матеріялістичними силами не можна сконцентрувати ніякого народу. До двох-трьох поколінь щезнуть Жиди в Росії й на Україні. Др Шварцбарт думає, що правду пише Гольдельман а не Геллер.

Більше ніж четвертина Жидів живе в фашистівських державах. Там їх остро поборюють в політиці, в господарстві та на всіх областях духа. Виглядає, якби воскресли примари середньовіччя. Виїмок становить Італія, де Жидів дуже мало, але й там вони непевні того, що буде завтра. Національний еґоїзм, ідея про „чисто" національну державу і расова ідея разом виступають проти Жидів, щоб їх приневолити до еміґрації. Є і в тих краях люди з почуттям справедливости, але вони стерроризовані або самі в дефензиві. У своїй тяжкій боротьбі Жиди покладають надії на справедливі демократичні сили минувшини і завтрішного дня. Жидівська свідомість національного звязку навіть кріпшає під тим ґнетом, хоч, розуміється, боротьба рівнозначна з терпінням.

Близько дві пяти части Жидів живуть у сфері старої демократії, яка все ще духово живе кличами Великої французької революції: в Півн. Америці, в Анґлії, Франції, Чехословаччині, в Канаді й инших менших державах. В сих державах Жидам поводиться ще економічно добре. Вони там політично свобідні, як людей їх не діффамують, релігійно їх не переслідують. Одначе національний звязок Жидів у тій сфері з їх минувшиною має характер більше сентиментальний ніж свідомо політичний. Та мимо того конструктивні центри жидівства в тих краях мають величезне значіння для цілости жидівського народу. У Франції те значіння слабше ніж в Анґлії, в Анґлії слабше ніж в Америці, але всюди видно познаки братерської співучасти в долі тих частин жидівського народу, що в двох инших сферах борються або вигибають. Се виглядає немов символ, що Екзекутива жидівського світового конґресу має свій осідок в Парижі, Комітет Джойнту в Лондоні, а Дистрибуційний

УНІЯ І ПРАВОСЛАВІЯ

В „ВЕЛИКІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ” М. ГОЛУБЦЯ.

Явна неприхильність, щоб не сказати: ворожість до католицької Церкви, виступає в творі п. М. Голубця при змалюванні берестейської Унії, її мотивів і переведення! Навіть поважний православний дослідник сього питання, хочби й був ворожо настроєний супроти кат. Церкви, не буде відмовляти ідейних спонук і щирого католицького переконання таким світлим діячам Унії як Іпатій Потій, Йосиф Велямин-Рутський, св. Йосафат Кунцевич і інші. Як же справа виглядає в „В. І. У.”, де все малоб бути змальоване згідно з правдою? Ось слова п. Голубця:

„Дарунок східніх патріярхів Йоакима й Єремії для львівського брацтва в формі їх зверхности над духовенством і незалежности від місцевої, духовної єрархії, був трагічний в своїх наслідках. Тертя й непорозуміння поміж брацтвом і духовенством з того приводу спричинили серед єрархії рух в напрямі... унії з католицькою церквою. Українські владики, не бажаючи підлягати й рахуватися з „простими хлопами, сідельниками й кожемяками”, як вони згірдливо називали міщан, воліли піддатися під зверхність римського папи й увійти в звязок з добре зорганізованою католицькою церквою” (стор. 445).

Автор, як бачимо, вважає Унію трагедією, а її творцям підсуває лише самі світські мотиви переходу. Виходить, що творці Унії не числилися зі своїми релігійними переконаннями, але міняли віру під впливом чисто дочасних рахунків! Може бути, що в крузі близьких знакомих п. Голубця є такі люди, що переходять на православя з католицької Церкви нпр. нате, щоб розвестися з жінкою; нераз доводиться чути про таких людей. Але в відношенні до творців Унії серед нашого тодішнього Епископату — се неправда, щоб вони руководилися самими земними цілями. Колиб п. Голубець був хотів написати правду, вистарчилоб йому перечитати як не Ювилейний Збірник на пошану Іпатія Потія (1913), то бодай невеличку брошурку про нього дра М. Чубатого (1914)... Та видко йому не дуже розходилося про правду, але більше про виявлення свого настрою супроти кат. Церкви й відповідної агітації під фірмою історії та ще й великої...

Властивим творцем Унії вважає автор „В. І. У.” не наших Епископів, але Короля Жигмонта III (стор. 450). Згідно з такою оцінкою фактів требаб дійсного автора „В. І. У.” й власника поглядів, висловлених у ній, шукати поза особою п. Голубця й догадуватися, чи інспірували її православні, чи протестанти, чи масони... Та я не піду тим шляхом і буду вважати таки М. Голубця власником поглядів, висловлених в „Історії”. Чи се православні погляди?

На перший погляд здавалосяб, що так, бо Унія змальована точно так, як у схизматицьких агітаційних брошурах. Та вже вказані в попередній статті дарвіністичні погляди М. Голубця говорять проти православности його світогляду. Правдивіж „родзинки” маємо щойно в дальших зошитах „В. І. У.”. Як і можна було сподіватися, автор виливає свою жовч на Єзуїтів, що по їх приході до Польщі ся держава „сталася заборолом назадництва й безприкладної релігійної нетерпимости” (стор. 434). Але маємо ще краще місце про Печерську Лавру, вже таки православну:

„По смерти архимандрита Никифора Тура обрано на його місце Єлисея Плетенецького, що перший з печерських наставників припинив с и т е ч е р н е ц ь к е ж и т т я й почав обертати великі манастирські доходи на культурно-національні потреби” (стор. 449).

Як бачимо, в автора підхід до монашого життя рішучо не православний, бо колиб було так, то він не дивився на монаші подвиги зі становища „шлункової фільософії”. Крім сито жиючих були в Лаврі й великі постники, та автор їх не бачить. Тут уже маємо радше протестантське наставлення. Але й ся ілюзія світогляду, хочби вже протестантського, падає, коли читаємо такі стрічки в „В. І. У.”:

„На літературному обрію з я в л я є т ь с я характеристична для того часу постать Миколи Рея, письменника, що поширив межі літературних зацікавлень далеко поза догматичні диспути церковної єрархії й підняв високо понад рівень моральних напучувань” (стор. 434).

З того ясно виходить, що 1) догматичні спори — справи єрархії, що, мовляв, непотрібно „свариться за догми”; 2) що моральний елемент у літературі є хіба „низько”, коли можна підняти літературу в и с о к о над нього... Бодай так мусить се місце зрозуміти простодушний читач, що приймає поважно друковане слово й роздумує над ним.

А може відношення автора вороже до Унії лише в минулім, а сьогодні він каже вже прихильно ставитися до неї? Може „запроданцями” (стор. 583) називає М. Голубець лише тих, що з якогось вирахування приняли Унію (бо певно були й такі)? Коли так, то нехай читач розкусить ось таке місце „В. І. У.”, очевидно вважаючи на свої зуби, бо воно дуже тверде й тяжкострав не:

„Церковна унія, накинута українському народові й підтримувана „згори”, викликала не тільки збройні, але й словні протести. Вона м. і. покликала до життя цілу вітку полемічного письменства, що в деяких своїх памятках підіймається до дуже високого рівня, політичної публіцистики. Бож не сама православна церква була загрожена унією. Загроза постепенної польонізації нависла рівночасно й над українською нацією. Тому й недиво, що хто ставав до оборони православної церкви, був рівночасно оборонцем української національности перед загладою. Так ставили питання сучасники, т а к н а н ь о г о с л і д д и в и т и с я й с ь о г о д н я” (с. 582).

Коли хтось се розбере, то направду може заслугувати на медаль. Бо як розуміти останнє речення? Чи так, що Унія й сьогодні змагає до польщення Українців? Чи так, що православя — опора нашої нації? Тоді найбільшими українськими патріотами вийдуть Катерина II й Микола I. Чи може треба розуміти, що сучасники слушно монополізували український патріотизм лише для православних Українців? Тоді нема місця в нашій нації ні для Потія, ні для Смотрицького, св. Йосафата, Суші й ін. богатьох — і всі вони будуть „запроданцями” по словеси п. Голубця. Отже для того, хто хоч трохи знає нашу історію не виключно з великої книги п. Голубця, се місце остане загадкою.

Є і в інших місцях вислови, що вказують на світоглядовий хаос в автора „В. І. У.”. Нпр. про Кирило-Методіївське Брацтво пише він, що воно було з усіх подібних „найбільш вільнодумне в основі й сутоукраїнське по формі” (стор. 661). Виглядає, що, на думку п. Голубця, „вільнодумність” має характеризувати Українців. Та се погляд спізнений бодай на яких 50 літ. Подібно автор захоплюється „ідеалістом і чоловіколюбцем на престолі Габсбургів”, себто Йосифом II (стор. 666), очевидно за те, що він „визволив вище і середнє шкільництво з дотеперішньої залежности від духовенства” (с. 666). Далі пише автор неправду, що, мовляв, „духовні єрархи щиро зненавиділи Йосифа II з а й о г о н а р о д о л ю б с т в о” (с. 667), бо по-перше Єрархи людей не ненавидять, а по-друге — вони були Йосифові неприхильні за т. зв. йосифинізм. Зате автор видимо любить його, не осуджуючи цілком йосифинізму, ба навіть дуже дипльоматично не згадуючи про сю справу.

Очевидно, автор щиро не любить тих заходів і людей, що мали піднести католицького духа в нашій Церкві. Тому він зле висловлюється про реформу Василіянського Чину (с. 730), хоч і сам бачить сьогодні розквіт Чину завдяки реформі; таксамо „езуїтським угодовством (!)” дорікає Кард. Сильвестрові Сембратовичеві (с. 731); не забуває помянути злим словом й інших. Як бачимо, „генеральна лінія” в відношенні до кат. Церкви переходить через цілу „В. І. У.” п. Голубця.

Розглядаючи се все, доходжу до переконання, що в „В. І. У.” зібрано богато матеріялу, що має настроювати читача ворожо до католицької Церкви. Нащо автор се зробив? Кому на користь? Чи він думає, що тим прислужиться нації? Чи взагалі нічого не думає, лише пише, подібно як модерний письменник у гумористичній „Автобіографії” Вишні?

Якби там відповідь не випала, мушу ствердити, що з католицького (та й мабуть не лише з католицького) погляду праця М. Голубця ш к і д л и в а. Правда, історичним арсеналом проти Унії вона не може служити; для сього автор виявляє занадто поверховне знання історії України, але в наших масах вона шкоди певно наробить.

Теофіль Коструба.

Комітет Джойнту в центрі жидівської протигітлерівської акції, в Ню-Йорку. Якби я мав нахил до містичної історіософії, пише др Шварцбарт, то я сказавби, що Провидіння опікується Жидами, бо в останних 50 літах велика часть жидівського народу вратувалася зі східно-европейського пекла і по другім боці океану створила сильну спільноту.

Не знати, куди йде американське жидівство, але сегодня воно помагає иншій частині жидівства, дякуючи їй за доплив жидівських духових сил зі східно-европейської еміграції. Коли в тій спільноті вдасться зберегти перед асиміляцією жидівську молодь і коли вона віднайде шлях до жерела жидівської національної сили, то та спільнота за морем стане не тільки конструктивною силою для сучасности й будуччини жидівства, але й силою, яка причиниться до відродження старої жидівської нації.

Четвертий осередок жидівства, в Палестині, ще малий. Там живе всего 3% жидівського народу, не богато більше ніж в одній Варшаві. Та той 4-ий центр се ясна точка в хаосі наших днів. Вона розбуджує в Жидах відгомін їх терпіння і гордість благородности. Той 4-ий малий центр становить велику конструктивну підставу жидівської будучини: там є початок надгороди, яку Провидіння дає Жидам за їх тисячлітну покуту за гріхи. Економічно той центр іще слабий, але політично се початок правдивої рівности Жидів між свобідними народами. Національно там уже тепер є початок дивно високого культурного осередка. Вперве від тисячів літ, творить ся там жидівська індивідуальність у спільноті народів. Серед тяжких жертв вертаємо до жерела жидівської історії, яка нам давала силу зносити терпіння.

Синтеза тих двох сил, що діють, в Палестині („Ерез Ізраель”), і в Галюті (розсіянні) викличе велике національне відродження. Відти прийде поміч обляженим частинам жидівського народу. Отже білянс виглядає так: Жидівський нарід поділений на дві части. Одна часть немов в обляженій кріпости, друга організує свої сили і спішить їй на поміч. Ціль: здійснення історичної єдности. Шлях жидівства стає все ясніший і виразніший. Отже мимо всего білянс сучасности активний для Жидів. Вони можуть мати оптимістичну надію на будучність. Шлях жидівського народу веде через боротьбу, кризу і терпіння до створення собі нової нац. екзистенції.

Через свою високу якість здобули папери і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

Товариство „Скала"

„Українські Вісти" принесли цикль статтей з приводу Загального Зїзду читалень „Скали". Першу з тих статтей з ч. 107 наводимо тут в цілости.

289 читалень „Скали" з 14.284 членами не факт, який комусь може не подобатися, але з ним треба числитися, як з реальною дійсністю. Найгірш зі всього — негувати реальну дійсність, промовчувати її, або не мати до неї зясованого відношення. У таких випадках — можливі тільки непорозуміння, але неможлива ані співпраця ані боротьба. — В першу чергу мусить зясувати своє відношення до Т-ва „Скали" „Просвіта". Не поодинокі читальні „Просвіти", навіть не поодинокі філії, але Головний Виділ Т-ва „Просвіта". Втікати від того вже нема часу і нема куди. — „Просвіта" — центрально освітне т-во. В передвоєнній українській дійсности „Просвіта" мала т. ск. монополь у своїй праці, якого ніхто не оспорював. (Кромі москвофілів, що мали Общество Качковского). Найзагальніша освіта, що її давала „Просвіта", в той час вистарчала і всі чинники в народі її акцептували Бо тоді йшло ще тільки про будження народу з темряви. — По війні часи змінилися. Українські маси політично зактивізовані почали й ідеольогічно ріжничкуватися. Від націоналізму до комунізму — страшенно широкий діяпазон і „Просвіта" вже не могла всіх вдоволити, проти неї „бунтувалися" чимраз то нові сили і „Просвіта" мусіла прибирати якесь ясне, точно означене ідеольогічне обличчя. — Перші „збунтувалися" радикали. Вони використали основне занедбання „Просвіти" й почали робити те, що повинна була робити „Просвіта". Радикальна „Самоосвіта" була власне конечним поглибленням культ.-освітної праці, лише що поза „Просвітою" і по лінії радикального матеріялістичного світогляду. — Не маючи іншої поживи, маси і просвітні клітини-читальні кормилися довго тим єдиним кормом, систематично подаваним у приступній формі.

І якщо йде про противагу радикальному кормові, то й вона кристалізувалася поза „Просвітою" — в католицьких і націоналістичних середовищах. А „Просвіта" — залишилася організаційним центром, що обєднував філії а через них — низові клітини — читальні. — Але й організаційним центром ставало бути чимраз тяжче. Читальні попадали в руки поодиноких таборів і ставали радикальними, комуністичними, національними й католицькими читальнями. Обєднувати їх всіх формальною приналежністю й вкладкою — замало! Лявірувати між поодинокими таборами, це тактика на коротку мету, яка мусіла скінчитися розчленуванням функцій „Просвіти". І ось те явище ми тепер саме обсервуємо: „Скала" — вияв ріжничкування, хоч не одинокий. Перед тим були ще радикальні „Селянські спілки", й Каменярі та „радикальні" читальні „Просвіти", які фактично Гол. Виділу не визнавали й вели працю не по директивам Гол. Виділу, але по інструкціям радикальної партії. Це виявилося наявно в моменті, коли радикалів не вибрали до Гол. Виділу. Після того радикали включно з почесними членами „Просвіти" (!) повели неперебірчиву кампанію проти „Просвіти", а деякі читальні, що були в радик. руках, явно виповіли послух.

Це доказ, що компроміс був чинний і доводив до загнивання відносин на культурно-освітньому відтинку. — Мусимо ствердити, що тактику еп. Хомишина — тактику відмежування, вважаємо куди чеснішою, доцільнішою, а для нації менше шкідливою, як напр. тактику радикалів — бунтування читалень „Просвіти" проти їхньої Централі. Стверджуємо це тим більше по резолюціях Заг. Зїзду „Скали", які обговоримо в наступній статті.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Можливо, що в останнім уступі треба бачити тільки нещасливу стилізацію автора наведеної статті. Та він написав, що тактику Преосв. Григорія (не допускати до загнивання відносин на культурно-освітному відтинку!) уважає він „менше шкідливою" як нпр. тактику бунтування. Виходилоб, що всетаки уважає її шкідливою, тільки менше. Про те поговоримо, зреферувавши згодом дальші голоси преси про „Скалу".

З Радехівщини і Золочівщини

Українська щоденна преса принесла отсі вісти:

Про ті два повіти кружляли в останніх днях по Львові ріжні тривожні вісти. Посол В. Кузьмович оповістив у звязку з тим інформації, що їх зібрав на місцях. Ось вони:

Радехівщина.

23. 4. ц. р. вночі повстав вогонь у Кривім і в Миколаєві. У Кривім спалено 2 стирти соломи на шкоду Поляка Країньского, в Миколаєві стирту збіжжа на шкоду державця Жида. Одночасно в обох селах висипано дві могили, на яких поставлено високі 5-метрові хрести. З написів на хрестах можна було зробити висновок, що це протикольонізаційна демонстрація. Скоро явилася поліція й арештувала кількох сільських хлопців. У слідстві хлопці почали подавати незвичайно богато імен, наслідком чого прийшли арешти в таких селах: Кривім, Середпільцях, Муканях, Опліцку, Оглядові, Нивицях, Дмитрові, Куликові, Миколаєві, Завидчі, Барилові і Щуровичах. Як кажуть місцеві громадяни, арештовано поверх 150 селянських хлопців. Влада це заперечує і кількість арештованих подає приблизно на половину меншу. Частину арештованих випустили на волю та коло 60 перевезли до Золочева, де ведуть дальше судове слідство. Не випереджуючи його вислідів, можу лише висказати думку, яку підтверджує ціла низка інформацій місцевих громадян, що ця протестаційна протикольонізаційна акція має льокальний характер і захопила сільську молодь від 16 до 20 років життя. Арештували теж самих сільських хлопців, переважно найбільше активний молодняк.

Золочівщина.

В Золочеві-місті й околиці Красного арештовано цілий гурт українських хлопців у звязку з відомим душогубством у Белзці. Кількість арештованих, яку подають місцеві громадяни, можна окреслити від 15 до 20. У Золочеві арештували мабуть 6 осіб, в околиці коло 15. Влада подає, що всіх арештовано 9. Найбільше хвилюють місцеве українське громадянство на місці вперто кольпортовані вістки, що душогубство в Белзці має політичне підложжа. Слідство від початку ведеться в ріжних напрямах так, що слідча влада бере ріжні гіпотези під увагу. Одначе стверджую теж, що місцеві адміністраційні чинники не ділають відповідно на прилюдну польську опінію. Вона непотрібно, внаслідок кольпортованих сплетень, попадає в подразнення, хоч слідство ще не покінчене. Це подразнення безумовно є і воно відбивається теж і на українському громадянстві, яке досить стрівожене. Прокуратор не згодився на передачу харчів, одіння і т. д. вязням за посередництвом золочівських громадян.

Як се назвати?

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 109 приніс отсю інформацію.

Цими днями розіслав кс. Грабовский, проф. дух. семинарії в Кельцах, усім парохам-Українцям оферту на книжку п.н. „Chrystus w duszy dziecka", реколекційні науки для молоді. Тому що в нас відчувається брак публікацій на ці теми, багато наших священиків спровадило собі ту книжку. Та прочитуючи ту книжку, з великим здивуванням найшли там в одній з реколекційних наук про любов до вітчини ось які повчаючі цитати:

— „Lwów od wieków polskie miasto, znalazł się w r. 1918 w wielkiem niebezpieczeństwie. Na to polskie miasto napadli Ukraińcy, aby je oderwać od Ojczyzny. Ukraińcy napadli znienacka o wielkiej sile. Zanim przyjdą posiłki Lwów padnie w ręce wrogów. Wtedy w takim niebezpieczeństwie młodzież szkolna zerwała się i stanęła do walki. По довгій дискусії на тему завзятої боротьби дітей з „врогамі" кінчить кс. Грабовский свою духовну науку так:

„Chłopcze, dziewczyno, gdybyś był we Lwowie w 1918 r. może i tybyś razem z nimi poszedł z karabinem w garści na wroga?" і т. д.

Чи сього роду моральні науки надаються саме до реколекційних наук і чи вони находять своє джерело в християнській етиці, на се нехай дасть відповідь сам кс. Грабовский, професор догматики в кат. дух. семинарії в Кельцах. Нас одначе дивує одно, як кс. Грабовский не вагається розсилати оферти на свою книжку українським священикам, робити на ній інтереси, одною рукою брати гроші від нашого духовенства, а одночасно другою рукою ранити його національні почування". — о. Р. Г—с.

Обвинувачують міністерських урядників

В Брні на Моравії має відбутися незабаром третий з ряду хабарницький процес. На лаві обвинуваченых засядуть висші міністерські урядники, урядники краєвих урядів у Празі і Братиславі, інжиніри та директори численних будівельних підприємств. Вони всі, 11 числом, брали грубі тисячі як хабарі від піприємств, що будували державні і публичні будинки. — Масовість злочинних появ у нових державах, особливо словянських, дає богато до думання.

Про бомбардування міст

З приводу знищення „святого міста" Басків Ґверіци піднявся в цілім світі великий крик обурення, бо місто було „отверте", значить не було в нім ніяких укріплень. На те найстарший німецький військовий орган „Мілітер-Вохенблят" пише так: Коли держава не хоче виречися війни, то не може виречися й бомбардування отвертих міст. Війна в сих часах мусить бути тотальна, то значить, що вона обіймає не лише військо але й населення і стає також війною економічною. Отже не можна обмежатися до збройної розправи між військами, а муситься виголоджувати також цивільне населення і взагалі доводити його до розпуки, щоб приневолити піддатися. Тут нема що брати в рахубу ні вік, ні пол.— Так отверто пише військовий орган, хоч недавно сам Гітлєр висказався проти бомбардування отвертих міст. Та лучша така отвертість, ніж побожне удавання приязни для ближніх, а потому безпардонне винищування їх.

Протест Жидів

П. з. „Протестуємо!" „Хвіля" з 24. с. м. в ч. 6528 пише: „Нині між год. 12 і 14 вполудне стануть, а в кождім разі повинні стати всі жидівські варстати праці в Польщі на знак протесту проти ганьби Берестя над Бугом. Сталося там щось, про що — мимо непогамованої і негамованої протижидівської агітації, ніхто не припускав, що се можливе. Знаємо, що антисеміти в Польщі у своїх способах боротьби проти Жидів перевисшили всіх антисемітів цілого світа. Мимо того ми не сподівалися, що їм „удасться" 16 годин без перерви нищити майно тисячів Жидів у воєвідськім місті при помочі своєї банди, зорганізованої в тій цілі. Проти того мусить піднестися сильний голос протесту всіх Жидів. Ми безборонні й не маємо ніякої змоги протиставитися таким злочинним нападам якоїнебудь фізичної сили. З тої нашої безборонности користає людська нікчемність. Вона голосна і войовнича, коли має змогу знущатися без страху відплати. — Вся наша надія на будуче і вся сила нашої оборони тільки в моральних вартостях людства і в тих цінностях людської душі, з яких родиться культура. Наша нинішна маніфестація, що є виразом протесту безборонного народу проти антисемітського садизму наших переслідувачів, має на меті збудити збірну совість всіх найліпших людей і пригадати їм, що винні своїй культурі і своїй чести. Доходить вже до нас з ріжних сторін уїдання наших антисемітських гонителів з приводу нинішної маніфестації і погрожування пімстою. Нехай уїдають! Не лякаємося вже їх погроз, бо знаємо, що нема нікчемности, до якої не булиб здібні в відношенні до Жидів. Не очікуємо від них ніякого милосердя, бо знаємо, що радо приготовилиб всім Жидам у Польщі долю Жидів у Бересті. Адже вже радуються цинічно своїм „спадком" в Бересті! Їх поступування і їх методи не допускають ніяких сумнівів щодо їх моральної кваліфікації та здібности до „чину". Наші надії спираємо на силах, що поза антисемітизмом є в людстві. І не сумніваємося, що ті сили побідять. Бо інакше цей світ переставби бути світом цивілізованих народів. — Нехай нині кождий Жид виконає те, до чого його візвав його провід з парляментарним представництвом на чолі. Від год. 12 до 14 нехай спочивають всі жидівські варстати праці." (Вони у Львові дійсно спочивали в тім часі).

ТШЛ в 1936 році

З приводу збірки на ТШЛ в дні 3-го травня с. р. польська преса стверджує, що м. р. „Товажиство Школи Людовей" мало в Галичині понад 600 „домів людових", 1816 бібліотек, 279 світлиць, устроїло 9622 відчитів і гутірок, 2456 національних торжеств, 1883 вистав і вечірок, вело 145 курсів. Крім того урядило 705 півкольоній, де приміщено поверх 23.000 дітей, головно сільських „загрожоних рущенєм". Бувби дивний той панічний страх Поляків в польській державі перед українізацією, якби не те, що вони очевидно бояться не українізації польського населення тільки освідомлення українського населення латинського обряду.

Ромунія й Італія

Між Італією й Ромунією відбуваються переговори. Їх ціль: політичне зближення тих двох держав і евентуальне заключення договору приязні. Ромунські політичні круги заявляють, що між закордонною політикою Італії й Ромунії богато стичних точок. Найбільше труднощів походить з мадярського ревізіонізму. Бо евентуальний італійсько-ромунський договір мусівби бути узгіднений з Мадярщиною.

Що нам принесе „Скала”

До 9 користей, що їх принесе існування читалень „Скали”, а що їх вичислив др. Назарук у своїому висше згаданому рефераті, я додам іще слідуючі:

10. Коли у всіх наших парохіях повстануть і вкоріняться парохіяльні читальні „Скали”, то тимсамим зникне між нашим духовенством те, на що наші священики головно у 1900-их роках так часто нарікали, що для многих було просто невиносиме та що змарганий у читальнях авторитет священика д о р е ш т и поневіряло. Щож се таке? Се поділ священиків на партії а в партіях на т. зв. „ідейних” діячів, патріотів, і недіяльних, байдужих, „хрунів”, або як се тепер декуди зачинають називати: на „націоналістів” і „католиків”. „Підставою” того поділу було і є головно відношення священика до світської читальні. А до неї всі священики не могли і не можуть ніяк все і всюди однаково відноситися з найріжнороднїших причин не лише партійних, але і льокальних, особистих, а найчастіше, головно тепер, з наказу совісти. Сего послідного т. зв. „ідейні” патріоти у своїому засліпленню не можуть ніяк зрозуміти.

Тепер у парохіяльних читальнях „Скали”, що стоять понад партіями, всі священики безогляду на свою партійну приналежність, не лише можуть, але просто з наказу душпастирського обовязку мусять працювати і то всі в тім самім характері кураторів і в тім самім дусі та напрямі, бо після вказівок Покровителя. Внаслідок того між священиками затреться поділ партійний, зникне т. зв. „ідейний” і не буде вже місця для читальняних противенств. Через те запанує нарешті межи служителями одного Престола на зовні о д и н д у х, єдність і згода, запанує так дуже пожадана священича солідарність. Як скрізь у католицькім духовенстві, так і в нас та солідарність стане ж е р е л о м в е л и к а н с ь к о ї с и л и у зовнішних проявах. Успішніша стане праця над народом, сильніша оборона перед зовнішними закидами і кривдами. Спосіб провадження людей стане більше одностайний і поправний... Повага духовенства, що дотепер богато терпіла через суперечности межи священиками, зросте в очах людей як також в очах противників, котрі знаючи, що за одним стоять всі, не легко підіймуться до боротьби. (Паст. Посл. Епископату Гал. Пров. „О солідарности”, ст. 21). Парохіяльні читальні „Скали” причиняться до привернення і закріплення так пожаданої а у своїх наслідках важкої священичої солідарности. І се буде побіч 9 вичислених дром Назаруком десята велика користь. Та на тім не кінець.

11. Дотеперішні світські читальні, тому що були партійні, сіяли недовіря до всіх партійних противників, не виключуючи священиків і навіть Епископів, л и ш е т о м у, щ о в о н и н е з і х п а р т і ї, або що критично відносилися до шкідливої діяльности читальні. Нарід гіршився, коли бачив на терені читалень розбіжности і противенства межи священиками, коли чув, як одні священики читальню захвалюють, поручають, формально за нею розпинаються, а другі рівночасно ту саміську читальню оплюгавлюють, поборюють, анатемізують. В голові простолюдина се не могло поміститися, він лише здвигав раменами та говорив: „А чиж ми темні люди вже знаємо, кому властиво вірити маємо, коли межи нашими отцями духовними нема згоди? Що один похваляє, то инший осуджує. Хіба найлучше не вірити никому!”

Через те довіря до священиків щораз більше меншало й упадало. Ще більше причинювалася до сего та обставина, що в читальнях наші люди чули осуджування не лиш партійних противників, але також своїх однодумців священиків, ба навіть Епископів, як тільки хто з них зі свого душпастирського обовязку напятнував шкідливу роботу явних ворогів Церкви, що до читальні вкрадалися і її до своїх руїнницьких цілей надуживали. Се очевидно мусіло підривати довіря всіх і вийшло з того таке, що загальне недовіря, а головно до духовної власти, справді „сталося у нас загальною засадою”. (Паст. Посл. Епископів Гал. Пров. „О солідарности” ст. 17).

Головним розсадником того недовіря були світські читальні. При їх партійности та при відносинах, що наслідком того витворилися, інакше бути не могло. Тепер, коли вкоріняться парохіяльні читальні „Скали”, у котрих Епископ, всі священики і вірні знайдуться в одній народній освітній установі і всі разом змагатимуть до одної й тої самої цілі поширення просвіти межи народні маси на католицьких засадах — тепер виключене раз на все, щоб Епископ чи священик міг таку читальню осудити, або від неї відтягнутись, бож вона все під їх впливом і проводом. Причина до нарікань, непорозумінь і недовіря раз на все буде усунена. У „Скалі” запанує тісна звязь межи вірними, як і членами та душпастирем, і куратором, і Епископом і Покровителем. Тимсамим закріпиться довіря парохіян до свого душпастиря а одних і других до Епископа. І буде більше дисципліни, більше послуху та взаімного довіря, а то всьо вийде на добро Церкві й народови. Се буде знов велика одинацята користь.

12. З практики знаємо, що вороги Церкви в і п о б о р ю в а н н ю ніколи не перебирають в середниках. Злоба й обман се їх хліб насущний. Щоб лише мати нагоду шкалювати духовенство і підкопувати його довіря в народі, вони, коли бачили впливового священика в читальні, що не був їм на руку, створювали часто нарочно такі відносини в читальні, щоб він був примушений від неї відтягнутися. Вони нераз просто таки того домагалися, викрикуючи: „Досить маємо „попа” в церкві! В читальні нам попа не треба”. І де лиш могли, робили священикови наперекір. А коли лише священик для припинення згіршення від читальні усунувся, тоді т і с а м і л ю д ц і підносили крик: „Чому нема в читальні священика?! Чому він не йде з народом?!”

Тепер, коли всі душпастирі будуть як куратори провадити парохіяльні читальні, сей улюблений „спосіб” ворогів Церкви стратить свою демагогічну силу і стане зовсім безосновний. Бож сам факт „Скали” свідчить, що священик є з народом і трудиться над освітою народних мас, тільки робить се — річ самозрозуміла—в читальні, що є в злуці з Церквою і придержується католицьких засад. Де в товаристві тих двох річей нема, там о ч е в и д н о нема місця для католицького священника. Тим самим і той ніби сильний аргумент „священик не тримає з народом”, що ним так залюбки послугувалися вороги, випаде з їх ротів. І се буде 12-та користь, що нам і принесе „Скала”.

13. Коли нарід згуртований у парохіяльних читальнях „Скали” побачить, що розбіжностей межи священиками вже нема, що вони всі оживлені одним духом, що працюють спільно зі своїм Епископом на ниві народної освіти, тоді під впливом сконсолідованого у „Скалі” духовенства зачнеться справді обєднувати також наш нарід. Згода і єдність духовенства оживленого духом народної солідарности буде від того духовенства промінювати на народні маси. По якімсь часі ті маси пізнають велику вагу народної єдности і зрозуміють, що лише в ній правдива сила народу. У читальнях „Скали”, що в них буде провадитися спокійна, поважна праця, сперта на като-

---

О. РОМАН ЛУКАНЬ ЧСВВ. *1)*

ПЯТИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЙНИКІВ

Кореспонденція з Перемишля.

Зїзди Українських Музейників на Галицькій Землі започатковано ще в 1931 р. Тоді відбувся перший Зїзд наших музейників у Львові в кімнатах Українського Національного Музею. Другий такий Зїзд уладжено в Самборі й Лаврові 1934 р., третій був знов у Львові 1935 р., четвертий минулого року в Сяноці. Сьогорічній, за чергою, пятий Зїзд Українських Музейників відбувся в П е р е м и ш л і, в днях 16 і 17 ц. м. під протекторатом перемиських Владик Преосв. Йосафата Кодиловського ЧСВВ і Преосв. Григорія Лакоти. Скликало цей Зїзд рухливе музейне Т-во „Стривігор”. Зїзд почався в неділю 16 ц. м. в год. 9 архиєрейською Службою Божою, що її відправив у катедральній церкві Преосв. Григорій. Сьогорічній Зїзд у Перемишлі стягнув і зібрав розмірно велику кількість українських музеольогів у Галичині й наших учених. Зі Л ь в о в а прибули: доц. д-р Іларіон Свенціцкий і Ліда Паращаківна від Національного Музею, доц. д-р Ярослав Пастернак і м-р Ірина Гургулівна від Музею НТШ., д-р Михайло Драган від Музею Богословської Академії, о. Роман Лукань ЧСВВ від Центрального Василіянського Архіву й Бібліотеки, д-р Денис Лукіянович від Музею Воєнних Памяток; з наукових кругів д-р Василь Щурат, д-р Іван Крипякевич, д-р Володимир Залозецький, д-р Ярослав Рудницький (що заступав також редакцію „Нового Часу”), крім цього Ольга Олександра Дучимінська (від „Жіночої Долі”), Степан Гела й ін. — З С а м б о р а: д-р Михайло Скорик, інж. Володимир Кордуба й м-р Ярослав Білинський від Музею „Бойківщина”. З С я н о к а: проф. Лев Гец і І. Добрянська від Музею „Лемківщина”. З К о л о м и ї: радник Володимир Кобринський від Музею „Гуцульщина”. З Я в о р о в а: д-р Михайло Фільц від Музею „Яворівщина”. З С о к а л я: д-р Богдан Чайковський від Музею „Сокальщина”. З Т е р н о п о л я: д-р Яким Ярема від музейної збірки Кружка „Рідної Школи”. З Д о б р о м и л я: оо. Дамян Богун ЧСВВ і Микита Федорович ЧСВВ від Бібліотеки й Музею оо. Василіян. Крім цього взяли участь у Зїзді члени Музею „Стривігор” і ширші круги перемиського й замісцевого духовенства, світського громадянства й запрошені гості. Від редакції „Українського Бескиду” був м-р Юліян Костюк.

Відкриття Зїзду й наради відбувалися в гарній салі оо. Василіян на Засянні. Зїзд відкрив від Організаційного Комітету проф. Богдан Загайкевич, покликав Преосв. Йосафата, Преосв. Григорія й д-ра Володимира Загайкевича до Почесного Комітету Зїзду й віддав провід музейних нарад д-рові Свенціцкому. Після привітання гостей і вшанування памяти невтомного робітника на полі обласного музейництва, пок. д-ра Володимира Кобильника, почалися звідомлення представників поодинокихМузеїв: Національного (д-р Свенціцкий), НТШ (д-р Пастернак), Богословської Академії (д-р Драган), Гуцульщини (Кобринський), Бойківщина (Кордуба), Лемківщина (Гец), Яворівщина (Фільц), Сокальщина (Чайковський), Збірки Кружка „Рідної Школи” в Тернополі (Ярема), Стривігора (д-р І. Шпитковський). Крім цього прислали звідомлення про свою працю обласні Музеї ім. Чайковського в Бережанах (д-р Фр. Коковський), ім. кн. Василька в Теребовлі, музейні збірки в Раві Руській і Чорткові. Стрийський Музей „Верховина” звідомлення не прислав.

З цих звідомлень приявні довідалися про культурну працю наших обласних музеїв. Вони щороку зростають і побільшаються, збирають наші давні памятки й стережуть їх від загину, уладжують музейні поїздки й відчити про музейні справи, видають відозви до громадянства в повітах і потрібні анкети (напр.

лицьких засадах, а не криклива, шумна і для Церкви та релігії, коли не ворожа то щонайменше байдужна як у дотеперішних світських читальнях, розагітовані і розєднані несовісними демагогами народні маси зачнуть помалу отрясатися з псевдопатріотичного партійного дурману та обновлюватися в дусі Христової любови. Так зчасом і в нашім нещаснім народі водвориться та так дуже потрібна і пожадана народна єдність і згода. І се буде велика тринацята користь, що її дасть народови наша „Скала".

14. В парохіяльній читальні „Скали" має священик прегарну нагоду і можливість працювати у світській народній установі з повним збереженням свого священичого авторитету, бо вже не як звичайний член, зрівнаний з підчиненими собі вірними і від них залежний, як се досі було у світських читальнях, але як куратор і постійний провідник читальні. Та обставина очевидно причиниться до скріплення захитаного авторитету священика і всего духовенства. Члени в читальнях „Скали" навчаться шанувати свого душпастиря, слухати його, цінити і йому підчинятися, — а не чогось зовсім противного, як се було досі у світських читальнях. Вслід за тим піде обнова збаламучених демагогами народних мас в Христі, на вічних засадах Христового обявлення. Се очевидно причиниться до скріплення авторитету захитаного в теперішних світських читальнях. Авторитет се основа ладу і сили народу. І се буде 14-та велика користь, що її народови принесе наша „Скала".

15. Коли в парохіяльних читальнях під подувом духа єдности і любови затруться дотеперішні розбіжности межи священиками і народом розбитим на ворожі табори, коли замість дотеперішної крикливої діяльности світських читалень у „Скалі" настане праця поважна і спокійна, — тоді щезнуть дотеперішні невмісні й непотрібні противенства, крики і спори. У парохіяльних читальнях не буде вже місця для т. зв. „патентованих" читальняних крикливих діячів, меґаломанів та ревунів, що попросту жирували по світських читальнях на народнім організмі, що вмовляли у незрячі маси, що на них стоїть цілий нарід і весь тягар народних справ та інтересів — а в дійсности вся їх криклива робота була лише параваном, за котрим крилися інші цілі: шкідливі для народа і Церкви. У читальнях „Скали" не буде пригожого ґрунту для того рода поганих типів. На основі статута такі людці туди навіть не можуть мати доступу. А якби деколи через необережність і попали, то є можність кождої хвилі правно їх виключити. Значить, чиста буде атмосфера в читальнях „Скали" і здорові покоління можна буде виховати в такій чистій атмосфері.

Ось так велика ідея, що лягла в основу парохіяльних читалень „Скали", видасть обильні овочі, принесе многі і великі користи нашому нещасному народови, а саме обновить його в дусі Христової любови на трівких та вічних католицьких засадах. І нічого дивного в тім нема, бож се ідея Божа, що її автором сам Христос, вічний Обновитель людей. Серед теперішної загальної безбожности наш нещасний нарід опинився вже був над берегом духовної пропасти, а Христос хоче ратувати його своїм давним випробуваним способом: через велику ідею, що зродилася за Його натхненням і дала почин до нової народної установи „Скали". Серед теперішної загальної потопи безбожництва знайдуть у „Скалі" безпечне пристановище всі щирі католики, що їм добро народа і Церкви лежить на серці. Вони під проводом своїх душпастирів як кураторів та головного Вождя свого Епископа як Покровителя приготовляться не лиш до оборони перед наступом безбожників на всьо, що святе і Боже, але й наберуть сили, щоби при помочи вічного Побідника Христа відперти брутальні фізичні сили темних духів, що вже явно загрожують знищенням Церкві й релігії. Згуртовані в таких організаціях побідимо і заспіваємо на честь Спасителя радісну пісню побіди „Тебе Бога Хвалим".

Священик.

День „Відродження" у Львові

Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження" у Львові влаштувало в неділю, 23 с. м., на площі „Сокола-Батька" велике торжество в честь подвижника відродженецького руху між нашим народом, митрополита Йосифа Сембратовича. Велика скількість людей, що прибули на се торжество мимо непевної погоди, свідчить про те, що українська суспільність розуміє вагу праці Т-ва „Відродження". Особливо численно прибула молодь обох полів, середньошкільна й ремісннча. Прибули також на площу два Владики, Впреосв. Митрополит Шептицький і Преосв. Бучко. Торжество зачалося промовою голови Т-ва „Відродження" мра Ценка про заслуги митр. Сембратовича на полі тверезости. Опісля відбулася дефіляда понад 150 членів „Відродження" зі Львова й околиці. На дальшу програму торжества зложилися вдатні виступи хорів: ремісників, Малої Семинарії, студентів богословів та академічного хору „Бандурист", ефектовні вправи Соколів і Сокілок на поруччах і дручнику, Запорожець — танок у виконанні Соколів і т. п. Дуже вдатна була інсценізація „Напередодні 1848 р.", у виконанні учеників п. Л. Кривіцької. Торжество закінчено відспіванням гимнів відродженецького й національного. Імпреза робила дуже приємне і будуюче враження. Щаслива була думка урядити торжество на великій площі під голим небом. Се очевидно причинилося до стягнення більшої маси людей.

ОВОЧ ПЕРШОЇ ДЕКАДИ

Перші десять днів тягнення четвертої кляси трицятьосьмої Клясової Льотерії дали обильний овоч в формі численних великих виграних.

В тім часі впали дві виграні по 75.000 злотих на числа 72737 в Перемишлі і 84967 в Лодзі. Властителі поодиноких чверток тих льосів, були робітники, ремісники, учителі й урядники.

По 50.000 злотих виграло загалом 5 чисел, а саме: 103949, 31656, 39291, 24518 і 172413.

Одна з чверток того послідного числа була в посіданні п. Пелягії Стодольної з Дзялдова.

Зпоміж 6 виграних по 30.000 злотих назвемо число 167310, що його одної чвертки властителька п. Владислава Таранівна, домова працівничка при вул. Сенкевича 1, м. 26 у Варшаві.

Що химерна богиня Фортуна обділяє симпатіями тих, що вірні їй постійно, доказує слідуючий случай:

Пан Йосиф Порвол, син рільника з рибніцкого повіту на Горішнім Шлезьку, прибув до Варшави шукати праці. Бо 10 гектарове господарство не могло виживити численної родини, зложеної з родичів і 9 дітей, пятьох дочок і чотирох синів.

Прибувши до столиці, п. Порвол поступив собі дуже відважно: він зі своїх щуплих средств, таких скромних, що мусів продати послідний одяг, купив цілий льос до першої кляси біжучої Льотерії. З великим зусиллям зміг добрити до четвертої кляси й ось в девятім дні тягнення на його льос ч. 63.475 впала виграна 10.000 злотих. Чим є та сума для п. Порвола, найлучше зрозуміють ті, що так як він не посідають постійної праці і мусять жити з принагідних заробітків. Пан Порвол задумує з виграних грошей сплатити своїй рідні й обняти господарство на себе.

В дні 31 с. м. відбудеться льосування головної виграної в висоті міліона злотих. Перебіг тягнення буде передаваний радіем.

Крім того в колесі остались ще виграні по сто тисяч, сімдесятьпять тисяч, пятьдесять тисяч злотих, як також богато інших.

„Яворівщина" й „Сокальщина"). Музей „Бойківщина" в Самборі, одинокий з обласних музеїв, видає свій науковий журнал „Літопис Бойківщини" від 1931 р. Досі появилося 8 окремих томиків і ряд окремих відбиток-книжечок. На особливу увагу заслугує звідомлення д-ра І. Ю. Шпитковського про перемиський Музей „Стривігор". Воно починалося від наших княжих памяток, від надгробної плити перемиського князя Володаря, що знищилася в часі останньої війни, далі говорило про наші монастирські й церковні памятки в давньому Перемишлі, накінець про сучасні перемиські польські музеї, що громадять у своїх збірках неодно українське, про музеї в греко-католицькій капітулі й Духовному Семінарі й про Музей „Стривігор", що повстав 1932 р. за починами проф. Олени Кульчицької. Відкриття того Музею відбулося в травні 1936 р. Досі Музей зібрав к. 2700 експонатів. Задумане наукове видавництво — журнал має розпочати дальшу працю й розвій перемиського „Стривігору".

Після цих звідомлень, що відбувалися на сцені, приявні перейшли до самої салі, де приміщено виставу образів, присвячену 900-ій річниці проголошення Божої Матері Царицею України. Цю виставу відкрив д-р Володимир Загайкевич, вітаючи трьох наших Владик: Преосв. Василя Ладику ЧСВВ з Канади, Преосв. Йосафата й Преосв. Григорія, що своєю приявністю звеличали цю першу виставу на українських землях. Далі привітав наших учених дослідників Перемиської Землі, прелеґентів і представників наших Музеїв, що прибули на перемиський Зїзд, опісля повітав усіх учасників і все перемиське громадянство та шкільну молодь, що численно явилися на відкритті цієї вистави. По цих привітаннях шановний бесідник звернув увагу на вагу і значення релігійного й національного культу Пресвятої Діви Богородиці на українській землі. Ця промова тривала 10 мінут. Була така змістовна й гарна, що заслугує на особливішу увагу. По цій промові д-р І. Свенціцкий відчитав доповідь п. з. Розвій українського музейництва. Читав 26 мінут. Приявні почули про тих, що потрудилися в нас на областях бібліотечній, музейній у 19 і 20 ст., а саме про І. Лаврівського, І. Могильницького й І. Снігурського в Перемишлі, М. Гарасевича, кард. М. Левицького, Д. Зубрицького, Я. Головацького, І. Вагилевича, М. Шашкевича, А. Петрушевича, І. Шараневича, М. Грушевського, митр. А. Шептицького у Львові, В. Кобільника, В. Гуркевича, І. Филипчака в Самборі, м. С. Парилле ЧСВВ (Музей Людового Мистецтва в ґімназії сс. Василіянок у Львові). Опісля звернув увагу на музеї в Наддніпрянській Україні й Росії. На нашу думку, треба було більше звернути увагу на музеї в Галичині. Крім цього, не згадано в тій доповіді тих, що були п е р ш и м и в нас на Галицькій Землі культурними збирачами давніх памяток і книг, як Єронім Стрілецький ЧСВВ (не: Стрільбицький, як дехто його називав на цьому перемиському Зїзді), що між ін. дав почин Греко-католицькій Капітульній Бібліотеці в Перемишлі в 1790-тих рр., далі Варлаам Компаневич ЧСВВ, перший археольог у Галичині й василіянський бібліотекар у Львові, Крехові. Не згадано й богатьох інших учених наших мужів і монастирських середовищ (Галичина, Волинь, Білорусь), що продовж 17-18 ст. зберігали в себе богато музейних памяток. По доповіді д-ра Свенціцкого всі приявні оглянули виставу ікон Преч. Діви Марії. Фахових пояснень про ікони уділили глядачам д-р Свенціцкий і д-р Драган. Всіх образів на цій виставі було 77; давніх ікон, витозичених з перемиських музеїв і церков було 27, новіших 22. Крім цього, 18 ріжнобарвних дереворитів-відбиток Преся. Богородиці й наших Святих і 11 більших олійних образів з життя Ісуса Христа. Це все роботи нашої відомої визначної артистки проф. Олени Кульчицької, що своєю оригінальністю звертали загальну увагу учасників Зїзду й глядачів цієї першої в нас виставн.

Пресова конференція

в справі Студії Суспільної Праці.

В суботу дня 22 с. м. о год. 6 вечером в салі ратуша на запрошення президента міста Львова дра Островского відбулася пресова конференція. Запрошених було поверх 50 органів польської й української преси. Прибуло на нараду коло 30 представників львівської преси. В тім представники 3 українських органів. Між учасниками були два польські священики і дві пані. Нараду відкрив през. Островский з чверть годинним опізненням короткою промовою. В ній спочатку оправдав своє спізнення і зазначив, що ціль конференції познакомити пресу і через неї суспільність про працю пожиточної установи т. зв. „Студіюм Праци Сполечней". Після того др Ф. Шкодзіньский, предсідник організаційного комітету згаданого „Студіюм", виголосив реферат п. з. „Студіюм Праци Сполечней ве Львове а політика опекуньча паньства і потшеби в закресе опеки над дзецкем". Зміст: Одна з найважніших суспільних справ се опіка над дітьми і молодю. Коли суспільність не подбає про належну опіку над дітьми, що стали сиротами або не мають можливости нормально виховуватися, то така суспільність в будуччині мусітиме удержувати більше вязниць Опіка над дітьми може бути передовсім домашна для тих родин, що не мають середників на виховання дітей. Таким родинам треба помагати. Дальше опіка частинна передбачує т. зв. опікунчі стації для вагітних матерей і „ясла" для дітей в передшкільнім віці. У шкільнім віці передбачує акцію доживлювання, кольонії й півкольонії, опікунчі огнища, одягову акцію і т. п. Для бездомної молоді треба зорганізувати спеціяльні нічлігові схоронища получені зі світлицями. Для дітей зовсім опущених або круглих сиріт призначена т. зв. цілковита опіка. Її можна виконувати або в т. зв. заступних родинах або в заведеннях. Так виглядає нарис опіки над дитиною. Щоб ту опіку можна виконувати раціонально і доцільно, на те треба фахових, перешколених і вироблених працівників. Щоб вишколити таких працівників, покликано у Львові з ініціятиви президії міста Організаційний Комітет Курсів Суспільної Праці. Той Комітет зорганізував у Львові два роки тому т. зв. „Студію Суспільної Праці". Тут вишколюється передовсім керівників і виховників опікунчих заведень. Запотребування таких працівників велике. На цілім терені Польщі бракує відповідно приготованих керівників в т. зв. пунктах доживлювання, світлицях, опікунчих осередках, нічлігових схоронищах і в кольоніях та в півкольоніях. Всюди до міських і повітових самоврядувань треба впровадити фахових інструкторів опіки домашної і заступної. Абсольвенти, зокрема абсольвенти курсу над дітьми могтимуть легко знайти працю, як се й дотепер було. — Інсп. Г. Блажевский, провідник педагогічної ради курсів, виголосив реферат п. з. „Потшеби жиця сполечнего і культурально- освятовего а Студіюм Праци Сполечней". Зміст: Суспільна праця вимагає тепер вишколених людей. В Польші є розпорошення ініціятиви. Організації часто перешкоджують собі в праці. Лік на те — солідно приготовані суспільники-фахівці. Тих фахівців має приготовити згадане „Студіюм". Кураторія Шкільної Округи сприяє тій пожиточній праці. В ділянці публичних бібліотек і в ділянці господарства треба буде богато таких працівників. — З черги др Баран, керівник Студія, виголосив реферат: „Студіюм Праци Сполечней в светле загаднєня вспулпраци з організаціями сполечнемі". Зміст: Львівське „Сдудіюм Праци Сполечней" се фахова школа ліцеального типу. Навчання в ній треває 1 рік, від вересня до червня. Програма навчання узгляднює два діли: теоретичний і практичний. Натиск положений на практику. В осени с. р. зачнеться третий шкільний рік Студія. Услівя приняття: укінчений 19 рік життя, скінчена середня школа фахова або загально-образуюча. Кандидати, що відбули практику в суспільних організаціях або в заведеннях, мають першенство. Кандидати, що не мають укінчених середних шкіл, можуть бути приняті як госпітанти. Слухачі платять: 1) Вписове 10 зл., 2) маніпуляційна оплата 3 зл., 3) чесне 10 зл. місячно. Незаможні слухачі можуть дістати знижку. Студіюм помагає слухачам вишукати приміщення в інтернатах у Львові. Зголошення на Студіюм належить присилати або особисто приносити в Секретаріят Студія, що міститься в жіночій школі ім. Сташіца у Львові, вул. Підвалля 17/II поверх. До зголошення треба долучити а) метрику уродження, б) останне шкільне свідоцтво, в) опис життя, г) посвідку інституцій, оскільки кандидат працював в суспільних установах. Зголошуватися треба від 14 до 26 червня с. р. і від 1 вересня до 18 вересня с. р. писемно або особисто в Секретаріяті Студія. Число місць обмежене. Ліста приняти буде вивішена 25 вересня 1937 р. на таблиці оголошень в будинку Студія. Кандидатів поза Львовом повідомить управа Студія писемно.

Після рефератів були ще запити представників преси. На них відповідали референти. О год. 7 президент Островский замкнув конференцію проханням, щоби преса зацікавилася курсами підчас їх функціонування та щоб витворила довкола курсів прихильну атмосферу.

Добре булоб, якби й Українці та Українки старалися скінчити те „Студіюм".

Поворот до рентовности

В Познані відбулося засідання господарської ради. На нім виголосив промову віцепрем. Квятковский. Він заявив м. ін., що Польща входить тепер у третю фазу зусиль. Перша фаза зусиль була дефензивна. В ній ішло про оборону буджету і каси, валюти і резерв золота; відбувалася мобілізація елементів для активізації господарського життя. Друга фаза се був час господарської офензиви. Йшло про влучення Польщі до міжнародньої конюнктури і поліпшення господарської структури Польщі. Йшло також про скріплення оборони держави і про атак на безробіття, про поширення оборотів у торговлі внутрішній та закордонній і про поворот до рентовности. Тепер Польща на шляху до здійснювання тих цілей. Треба сподіватися повороту рентовности.

Голосний процес Ґертиха

В окружнім суді в Торуні відбувся процес проти вшехпольського діяча Андрія Ґертиха за те, що він видав книжку „Трагізм льосуф Польскі" і в ній шпарив непокоячі вісти. Оборона поставила на свідків визначних польських діячів м. ін.: проф. С. Ґломбіньского, проф. С. Строньского, проф. Дубановича, б. воєводу Дембского, ґен. Ст. Галлера, ґен. М. Янушайтіса. Прокуратор покликав на свідків марш. А. Пристора, пос. В. Славека, ґен. Сікорского, ґен. К. Сосновского, полк. Коца, мін. військових справ ґен. Каспшицкого, ґен. Токаржевского й ин. Таким чином процес за конфіскату книжки замінився на велику політичну розправу. Процес відложено до осені біжучого року.

Imponujący zjazd młodzieży ewangielickiej

Так ІКЦ в ч. 122 називає конґрес молодих польських сектарів (офіціяльно „Союза Товариств польської еванг. молоді"), що відбувся в Катовицях 2 с. м. На той зїзд прибуло коло 3.000 мужеської й жіночої молоді. Відбувся великий похід до театру ім. Виспяньского. Туди прибули воєвода Ґражиньский, староста др. Зайдлєр, куратор др. Купчиньский і презес міської ради Пехулєк. Воєвода промовив до зїзду м. і. так: Сей зїзд відбувається в польськім театрі. На нім ще літ тому 16 був надпис „Німецькому слову і німецькому мистецтву", той надпис мав вказувати, що в тім будинку не зазвенить польське слово. Тимчасом сталося чудо. Далі воєвода взивав евангелицьку молодь, щоби спиралася на засадах християнських і національних та сповнила свою місію. Зїзд ухвалив ряд резолюцій. В одній з них каже, що поглиблення релігійного життя евангеликів се перший обовязок, бо се найлучша оборона перед заразами комунізму і нового поганства. Далі зїзд протестував проти чехізації й германізації Поляків церковними чинниками і т. и. — Сей зїзд насуває ріжні поучаючі думки про польський католицизм. Значна і все зростаюча часть його проповідників і визнавців все більше переймається політичним націоналізмом. Через те слабне той католицизм і не може дати собі ради з сектами. Три тисячі молодих представників польської секти евангеликів — се не жарт на будуче. А контракція виглядає дуже слабенько, далеко слабше ніж акція проти нас, католиків иншого обряду...

Приватні підприємства в колхозах

„Економіческая Жізнь" обурюється, що в 29 колхозах московської округи зорганізовано приватні підприємства. А саме ті колхози зорганізували в Москві транспортові підприємства в той спосіб, що поодиноких візників записували як членів колхозу. Дохід ділили так, що 30% діставав колхоз, а 70% візник. Управа колхозу „Нове Життя" в московській окрузі одержала з такого підприємства продовж 2 місяців 42.000 рублів, доходу. Візники працюючи під фірмою колхозу не вплатили належного доходового податку в сумі 50.000 рублів. „Економіческая Жізнь" називає таке поступування колхозів „скандинальним безправством" і пише, що така протидержавна діяльність підкопує колективізацію.

Лікарський фейлетоник.

Коли купатися?

Найліпшою вказівкою, в якій порі дня купатися, буде те як будемо почуватися підчас і по купелі. Панує переконання, що найздоровіше купання рано. Одначе студена ранна купіль здорова тільки для тих, що мають загартований організм, сильні нерви, для людей товстих, повнокровних. Уникати студених ранних купелів повинні люди худі, котрих ноги при незначнім обниженні темжератури холодніють, і люди з слабою нервовою системою. Хто по двохтрьох годинах по скінченій купелі почувається втомленими, повинен перестати купатися в студеній воді. Для такого вистарчить натертися рушником змоченим в холодній воді. По кождій студеній купелі треба натерти тіло шорстким рушником. Найвідповідніша пора для купелі полудне. Найважніше, що треба все памятати: ніколи не купатися з повним жолудком.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Марійська Дружина учениць і учнів при державній гімназії з українською мовою навчання (головне заведення) у Львові, вул. Льва Сапіги 14, 900-ліття проголошення Пресвятої Діви Марії царицею українського народу вшанувала святочним концертом в неділю 23 травня с.р. в салі заведення. Тогож дня о 9 год. рано відбулося приняття нових членів Дружини підчас торжественної Служби Божої. Концерт зачався о год. 7.15 Хор учениць відспівав Ф. Абта „Радуйся Маріє". Потому слідувало вступне слово уч. VII. кл. Т. Балдиса про культ Богородиці в українськім народі. Реферат був короткий, ядерно з памяти виголошений і змістовний. Дальше три ученики й одна учениця відіграли скрипковий квартет Ф. Шуберта „Аве Марія". Виконання сего нелегкого твору так подобалося публиці, що виконавці мусіли його частинно повторити. Учениця Л. Головка з IV кл. відеклямувала з чуттям „Прескорбна Мати". Уч. Горникевич відіграв скрипкове сольо Г. Венявского „Легенду". Се була мабуть найкраща точка попису. Мішаний хор відспівав з бравурою Ос. Кишакевича „Радуйся Мати". Марійським гимном закінчилася та симпатична імпреза. Святочний концерт вшанував своєю присутністю Преосв. Іван Бучко. Публики була повна саля. Сцена була прибрана зеленю і квітами скромно та зі смаком. Посередині головної стіни ікона Матери Божої. Коло ікони, з обох боків, приміщено прапори Марійських Дружин учеників (иць). Прапори вишивані: дівочий має образ Матери Божої, хлопячий св. Юрія. Крім того на сцені наліво вгорі дата 1037, направо вдолі 1937. Цифри з листків папороті. Хори і музичні точки підготовив і на концерті ними проводив проф. Богдан Ковальський. При фортепяні виступали О. Бучацька, Н. Ясінчук і Е. Бурачинський. Імпреза робила дуже гарне враження. — С. Г.

В Крехові відбувся величавий відпуст в свято перенесення мощів св. Николая 22. V. Народу прибула така маса, що три дні трівала облога сповідальниць. Священиків було 63, з того 30 світських, і всі були дуже заняті. Такого величавого здвигу народу не памятають ще у Крехові. Прибули навіть люди з далеких повітів, як Городенка, Станиславів, Печеніжин, Сокаль, Броди, Ярослав і ин. З Городенщини прийшли пішки. Найбільше враження на прочан робила „Хрестна дорога" в лісі, котру відправлювано вечерами при світлі. Але й рано досвіта ціла гора лунала від співу людей і соловіїв в чудовій гармонії. Були й сектанти з Равщини, що придивившися тій праці, зворушені заявили, що покидають секти й вертаються до нашої Церкви, бачучи таку працю духовенства. Проповіди відбувалися також через меґафони задля величезної маси людей. В торжестві взяв участь місцевий Ординарій Преосвящений Йосафат і виголосив дві проповіди. Народу було коло 70.000

В католицьких костелах Берліна відчитано в м. неділю два пастирські листи берлінського епископа Прейсінґа. В першім листі епископ протестує проти найновіших заряджень властей щодо молоді. На підставі тих заряджень діти можуть бути в костелі засадничо тільки раз в тиждень (!), причім відвідування костела не може бути наказане. Крім того епископ протестує проти приписів, що унеможливляють дітям користати з садків і осель, кермованих Чинами. В другім листі взиває епископ катол. родичів до боротьби за віроісповідну школу, заґарантовану конкордатом з Апост. Столицею.

Першу Службу Божу від трьох літ відправив у стейті Чічуагуа, в Мексику, епископ тої дієцезії, одинокий священик, якому тамошний безбожний уряд признав право правити Богослуження. В торжестві взяли участь великанські маси народа.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЛЬВІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ СУД розглядав 24. V. справу спільного виміру кари для Евгена Качмарського й Романа Мигаля, яких варшавський суд засудив був за участь у вбивстві мін. Перацкого кождого на 12 літ тюрми. Літом мин. року судили їх у Львові за інші справи. Мигаля засуджено тоді на досмертну тюрму, Качмарського на 15 літ. Тепер суд виміряв обом спільну кару: Р. Мигаль — досмертна тюрма, Е. Качмарський — 15 літ тюрми.

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ надзвичайної сесії сойму тривало 15 мінут. Тепер працюватимуть комісії, а пленум має зібратися 1 червня с. р.

У ВСІХ МІСТАХ І СЕЛАХ ЗАКАРПАТТЯ за почином ґубернатора відсвятковано спочатком травня с. р. 18 роковини прилучення Підкарпатської Руси до Чехословаччини.

ПРЕДСІДНИК СЕНАТУ Чехословаччини др Фр. Соукуп вибраний головою Кураторії і Т-ва для допомоги українським школам в Чехословаччині. („Український Тиждень" ч. 22. з с. р.).

СПРАВА КОЦЮБИНСЬКОГО. ІКЦ в ч. 142 приніс допис М. Ліпского з Москви. В нім стверджує, що т. зв. угрупування Коцюбинського було від початку до кінця сфабриковане провокацією ГПУ.

ДО ЯНОВА покликано перед бранкову комісію 20 українських хлопців з Мшани. Вони відповідали членам комісії тільки по українськи. За те предсідник комісії приказав увязнити Михайла Модлу з Мшани. З місця присуджено йому 21 днів вязниці і відставлено до судових арештів.

ПРО ПОГРОМ ЖИДІВ в Берестю принесло в однім дні передовиці 11 великих щоденників в Америці конц. Герста.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ завісив в урядуванні берестейського старосту Фр. Черніка, і переніс начальника суспільно-політичного виділу поліського воєвідства К. Ролевіча до Новгородка за те, що вони мильно інформували висші власти і не видали рішучих заряджень, щоб здавити в зародку жидівський погром в Бересті.

МІН. БЕК, вертаючися з коронації через Брукселю, відбув двогодинну нараду з бельґійським премієром ван Зеелянґом. Обговорили міжнародне політичне положення.

ФРАНЦУЗЬКИЙ АМБАСАДОР у Варшаві Ноель відвідав на днях Львів. Його витали в магістраті. Потому амб. Ноель оглянув університет, рацлавицьку понораму й инші памятки міста. Потому говоритиме, що „пізнав Львів".

ГОЛОВНОГО ПРОВІДНИКА вшехполяків в Лодзі, адвоката Ковальського, увязнено під закидом спроневірення грошей ріжних приватних осіб і орґанізацій.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Шмідт перевів розмови з відповідними політичними кругами в Лондоні й Парижі. Паризька преса виразно пише, що мін. Шмідт не вивіз з Лондону ні з Парижа ніяких конкретних запевнень щодо незалежности Австрії.

ІТАЛІЙСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА покинула Будапешт після 4 денної гостини. Прощання було не менше торжественне, як привитання. Реґент Мадярщини Горті разом з жінкою і правительством прибули на двірець. Прибули також посли Італії, Австрії, Німеччини й Югославії. Коли рушив потяг, загремілі почесні сальви з гармат.

В ПІВНІЧНІЙ ІТАЛІЇ власти мали увязнити богато осіб за неприхильне відношення до фашистівського режіму. Між увязненими переважають студенти, мистці, лікарі, інжиніри.

ТАЙНА „НІМЕЦЬКА ПАРТІЯ СВОБОДИ" видала маніфест. В нім протестує проти твердження Ґестапо, неначеб вона була крипто-комуністична орґанізація.

БЛЬОК ПРАВИХ ПАРТІЙ має повстати незабаром у Франції. Він буде називатися „Фронт Свободи". Ініціятиву до його утворення дав Доріо, голова французької людової партії. Той бльок має ціль параліжувати діяльність лівого т. зв. людового фронту.

НА АРАҐОНСЬКІМ ФРОНТІ окопи червоних замінилися на вічеві місця. Жовніри дискутують і ухвалюють резолюції про карність, про одностайну команду, про революцію, про війну і т. п.

В АНДАЛЮЗІЇ ген. Франко приказав увязнити 1000 провідників орґанізації еспанських фашистів т. зв. Фалянґи. Їм закидають звязки з республиканцями.

АНҐЛІЙСЬКА КОРОЛІВСЬКА РОДИНА збойкотувала шлюб б. короля Едварда VIII з панею Симпсон. До того причинилися премієр Болдвин і архиепископ анґліканської Церкви з Кентербери.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО виготовило проект зміни виборчої ординації. Він передбачує зменшення числа послів, розширення виборчих округ, впровадження пропорціонального заступництва, обниження віку виборців, продовження виборчої кампанії та скріплення контролі влади.

НОВИНКИ

ОО. Редемптористи дістали будинок, де містився монастир СС. Василіянок при вулиці Зибликевича у Львові, куплений Впреосв. Митрополитом від фундації „Народного Дому" за 180.000 зл. Тут буде їх головний осідок.

В салях Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові відбулося 23. с. м. відкриття Мистецької виставки. В ній беруть участь 4 українські мистці: Григор Смольський, Іванна Нижник, Олег Лошнів і Петро Обаль.

Директором міського театру у Львові став Януш Варнецкий, відомий леґіоніст й оборонець Львова.

Дорожнеча у Львові вдержується дальше. Споживні середники пересічно 20—30% дорожші як в минулому році в тімсамім часі. На ринку платиться за 1 кг. трускавок 8 зл. (1936 р. — 6.50 зл.), молоді бараболі 1 кг. 2.80 зл. (2 зл.), черешні 8 зл. (рік тому 7 зл.), масло 3 зл. (2.40 зл.), 1 каляфіор 50 гр. (рік тому 30 гр.).

Двотижневий безплатний проїзд дітей зелізницями. Як минулими роками, так і цього року міністерство шляхів вводить з кінцем липня с. р. 14-денний речинець безплатного переїзду дітей зелізницями. Кождий дорослий пасажир, що їде за нормальним білетом, матиме право забирати з собою 4 дітей. Їзда буде відбуватися на основі окремих зелізничих карнетів.

Делеґація батьків 80-ох недопущених до матури львівських абітуріентів вернулася від міністра з нічим. Батьки думають відкликатися до Найв. Адм. Трибуналу в тій справі.

Трибунал під проводом радн. Міхальского розглядав справу 7 учеників гімн. і народної школи, що пускали в обіг фальшиві гроші. Розправу відложено, щоб психіятри оцінили вміняємість обвинуваченых.

В Тучапах, городецького повіту, вибухла пожежа в стодолі від недокуреної папироски. Вогонь перенісся на сусідні будинки і знищив два доми, три стодоли, стайню і шпихлір.

В Коломиї судили б. радника воєв. уряду інж. Містерка, якому закинено ріжні зловживання при будові автостради з Жабя до Ворохти. Містерка признано винним сфальшування документів і засуджено на 12 місяців — з трилітним припиненням кари.

Гумор. — Чи Роман дальше мешкає в тих трьох кімнатах з видом на вязницю? — Ні, від місяця бачить зі своєї кімнати вікна свого помешкання.

Гумор. — Нуджуся... — Ти все говориш, що нудишся. Чи я коли нуджуся? — Велика штука! Бо ти є зі мною, а я з тобою!

Середню Фахову Школу СС. Василіянок у Львові при вул. Длуґоша 17. дозволило Міністерство В. Р. і О. П. перемінити з початком наступного шк. р. — це є 1937/38, на **фахову гімназію.** Буде це перша українська кравецька гімназія. Ближчі про те відомості подамо незабаром в окремій статейці. 55-1—3.

В Ортиничах Шляхотських, пов. Самбір, рідному селі бл. п. Сотера Ортинського, першого українського епископа в Америці, має стануги памятник сього Владики. Його тлінні останки спочивають в далекій Філядельфії.

О. Степан Побуцький парох в Оберні, Н. Й., виголосив 21 березня с. р. в салі кат. семинара св. Бернарда в Рочестері, Н. Й. виклад на тему: „Східні обряди в Католицькій Церкві, зокрема в українській греко-католицькій Церкві”.

В Бережанах арештовано з невідомих причин дир. Союзу Українських Кооператив інж. Степана Банаха.

Незнані злодії допустилися страшного святотацтва в Монастирі пов. Стрий. Вони викинули Найсв. Тайни з монстранції та покрали богато цінних річей.

У фабриці Цегельського в Ряшеві вибухла пожежа в будинку машин і знищила перший поверх на шкоду 50.000 зл. Крім того згоріли готові фабрикати вартости 160.000 зл. Один робітник важко попікся.

У Варшаві обнизили самоходову тарифу на 30 прц. За переїзд до двох осіб за перший кільометер беруть 70 сот., за кождий дальший по 40 с. За переїзд понад дві особи за перший кільом. 80 с., за кождий дальший по 50 с., незалежно від числа перевожених осіб. Коли Львів діждеться обнижки?

Ліки подешевіють. Аптикарська організація рішила обнизити ціни медикаментів. Новий цінник появиться небаром.

Міністерство скарбу оповістило розпорядок такого змісту: При спроваджуванні з заграниці одягів надсиланих свояками як дарунки увільнення від цла можливе тільки тоді, коли петент викажеться свідоцтвом убожества.

На летунському майдані в Окенцю задержано пасажира Ернеста Відера, мадярського горожанина, що мав відлетіти до Ромунії. В нього знайшли міліон золотих, які він хотів вивезти нелеґально за кордон.

Скарбник городського суду в Бидгощі Фудзіньский здефравдував около 200.000 зл. Тому що він підчас слідства вмер, перед судом станула його жінка, яка за співучасть у злочині мужа дістала рік тюрми.

В Гдині минулого тижня демонстрували безробітні.

Б. посол Юліян Малиніч, що був директором Комунальної Каси Ощадности в Новгородку, дістав три роки вязниці за здефравдування 13.131 зл.

За спроневірення 7000 зл. з Каси Стефчика засудив окружний суд у Кракові урядника Яворницьких Комунальних Копалень Вугля Карла Біґая з Яворна на 6 місяців вязниці. Біґай був скарбником тої каси.

Коло Черновець на Буковині найдено в каміноломах кістяк мамута.

В Темпельгофі коло Берліна будують найбільшу летунську пристань в Европі. З головної галі зможе стартувати нараз 12 літаків.

Вибори до нового евангелицького синоду в Німеччині відложено до осені.

Світову виставу відкрито в Парижі 24. с. м.

РАДІО

40 річниця винаходу Марконія. 10-го травня с. р. минуло 40 літ від часу, коли Марконієві вдалося доконати в Анґлії проби, що полягала на навязанні лучности на електромаґнетичних хвилях між двома пунктами, віддаленими від себе на 5 клм. Враження було величезне, але ніхто тоді не уявляв собі, який поступ зробить радіокомунікація за 40 літ. Таксамо 40 літ тому (18. X. 1897 р.) Клемент Адер довершив першого лету на літаку, який тепер в Музею Мистецтва й Ремесла в Парижі. Лет цей був доконаний на віддалі всього кілька кільометрів.

Анґлійські державні мужі перед мікрофоном. Анґлійська стація в Девентри надає тепер цикль промов під загальною назвою „Відповідальність Імперії”. Ті промови мають спеціяльне значіння зогляду на коронаційні урочистости. Голос забирають видатні державні мужі, що основно знають проблеми поодиноких народів, злучених у Британській Імперії. Першу промову виголосив премієр Болдвин.

Зальцбурзький фестіваль. Як що року Зальцбурзький музичний фестіваль стягне до країни Моцарта богато мельоманів. Заповідаються: Дон Жуан, Весілля Фіґара, Орфей і Евріянта, Фальстаф і інші опери. Орхестра фільгармонії присвятить 6 концертів творчості Бетовена, Штравса, Моцарта, Брюкнера, Верді (виконають його „Реквієм”) і Брамса. Фестіваль будуть трансмітувати на всі радіостації світа.

Анґлійці не хотять джезової музики. Один анґлійський часопис пише, що Анґлійці слухають танкової музики (вечером) переважно з Берліна, Гамбурґа і Штутґарту, де як орхестри так і соліети виконують тільки мельодійні танкові твори і то з правдивим зрозумінням музики і ритму. Творів банальних і „плачливих” грати не вільно.

Вислід іспитів до італійської радієвої школи. Висліди вступних іспитів до радієвої школи виказують високий рівень її. З 333 кандидатів тільки 71 признано за здібних до радієвої карієри. З 58 кандидатів на режисерів здало іспити тільки 10, з 77 кандидатів на репортерів — тільки 16. Спеціяльно високі вимагання ставляють кандидатам на „спікерів”, бо на 133 кандидатів принято до школи тільки 4. Особливу трудність становило знання чужих мов. На радієвих акторів здало іспит 41 осіб.

Радієвий конкурс для села. Термін закінчення радієвого конкурсу для села, визначений на 1 травня, пересунено на 1 червня. Учасники конкурсу можуть здобути 500 цінних надгород, прим. живий інвентар, лямпові приймачі, рільничі знаряддя, ґрамофони, насіння, овочеві дерева й ін. Щоб здобути одну з надгород, вистарчить до 1 червня с. р. звербувати серед сусідів і знакомих якнайбільше радієвих абонентів. Лісту звербованих абонентів треба надіслати до 15 червня до „Польського Радія” (Варшава, вул. Мазовецка 5. „Радієвий конкурс для села”).

Гумор. — Астрономія. — Гляди, Івасю, сказав батько показуючи синкови звізди на небі, ось се вгорі то „Великий віз”. — А кілько він має парових коней.

Гумор. — Наука мови. — Я бажавби, щоб моя дочка навчилася якоїсь закордонної мови. — Так... а якоїжби... анґлійської, французької, італійської?... — Ну... а котра найбільше закордонна?

БІРЖА

ҐРОШІ. Долари амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.23—1.20, фр. франки 24.25 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерлінги 25.85 — 25.70, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 16.30 — 15.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз” повідомляє, що від дня 15 травня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	3.25 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.30 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яець	2.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 26 сот.

„Маслосоюз” повідомляє, що в дні 15. V. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомісарні „М. С.” у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.10 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Володар Каліфорнії.
МУЗА: Нинішні часи.
КАСИНО: Палкі серця.
КОПЕРНИК: Зелений сигнал.

Дирекція прив. жіночої гімназії СС. Василіянок у Львові (вул. Длуґоша 17а) з правами державних шкіл подає цим до відома, що на шк. р. 1937/38 приймає учениць до таких типів шкіл: І. чотири кляси гімназії нов. уладу, речинець вступ. іспитів до І. кл. назначить Кураторія, вступні іспити до кляс II, III. IV. відбудуться в днях 17, 18 і 19 червня ц. р. — Зголошення слід вносити до 10 червня. Оплати такі самі, як в державних гімназіях.

2. І. кляса ліцею гуманістично-природничого (комбінованого), для панночок найпрактичніший виділ. Вступні іспити 17—19 червня.

3. VIII-а кляса клясична і VIII-а кл. гуманістична давного типу; вступні іспити до обох VIII. кляс (тільки за дозволом Кураторії) від 17—19 червня. При гімназії є виховний Інститут, ведений фаховими силами. Точні інформації подамо на бажання. *о. Василь Лициняк.*

Вдова по священику середних літ спокійна, енергійна, шукає місця господині. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Нової Зорі” під „Зараз”. 52—1—2.

Іван Заремба, зльокавтований скарб. службовик, рахунковий старшина У. Г. А. — політичний вязень, від 4½ років в міськім заведенні для невилічимих на важку хоробу грудей, батько 4 нелітних дітей (12—17) без матері, прохає всіх людей, яких серце вміє ще реагувати на людський біль, про ленту і стару одежу для дітей сиріт, яких родичі впали жертвою боротьби за волю і землю народу і сьогодні без даху над головою. — Датки прошу слати на адресу Адміністрації „Нової Зорі” — Іван Заремба, Міське заведення для невилічимих при вул. Білинських ч. 9. — Се письмо потвердив Гр.-кат. Парохіяльний Уряд арх. церкви св. Вмч. Юрія.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ШВАЛЬНЯ

„ЄМКА”

Львів, Личаківська ч. 14. І. п.

Готове мужеське біллє з добірних матеріялів у великому виборі. ■ Замовлення з власних і дібраних у робітні матеріялів виконується скоро і солідно. ■ Ціни конкуренційні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 30 травня 1937. Ч. 39 (1039)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КОНҐРЕС ХРИСТА-ЦАРЯ В ПОЗНАНІ

З припоручення Св. Отця відбудеться в Познані в днях від 25—29 червня с.р. Міжнародній Конґрес Христа-Царя. Конґрес призначений на досліди жерел і причин безбожницького руху в світі та на випрацювання метод і програми протиділання тому рухові. Конґрес зачнеться 25. VI. в год. 16.30 гимном „Вені Креатор" в костелі св. Мартина. В год. 17.15 відбудеться велике інавґураційне зібрання. По привітах о. Леґіт з Риму виголосить реферат у франц. мові п. з. „Царство Христове і християнська парохія в сучасній кризі". Дня 26. VI. о год. 7.30 Служба Божа. Від год. 9.30—12 пленарне засідання з викладом в німецькій мові о. дра Альґерміссена про силу безбожницького руху в Европі. Зчерги наступлять 15-мінутові звідомлення про безбожницький рух та про позитивні почини для Христового Царства в поодиноких краях. Год. 15—17.30 пленарне засідання з викладом у польській мові О. Косібовіча про духові причини безбожницького руху. На закінчення конґресу відбудеться велика міжнародня маніфестація для віддання поклону Христові-Цареві. Св. Отець прислав на руки кард. Гльонда письмо, яке відчитають на відкритті конґресу.

Кілько є Жидів на світі?

ПАТ звідомляє: Німецький орган „Генераль-Анцайґер" оповістив статистику виготовлену Союзом німецьких лікарів. На основі тої статистики расових Жидів є тепер на цілім світі 40 міліонів, з того 25 міліонів в Европі, півтора міліона в Азії, коло 800.000 в Африці, решта в Америці.

Що буде зі Св. Землею?

„Дейли Мейл" звідомляє: Королівська Комісія для справ Палестини оповістить незабаром проект поділу Св. Землі. На захід від Йордану і Мертвого Моря повсталаб нова британійська домінія, що булаб домівкою для Жидів. Окремий статут ґарантувавби права Арабам, що крім того одержалиб весь край за Йорданом як свою суверенну державу. Єрусалим, Назарет і Вифлеєм булиб вилучені з „жидівської домівки". Араби противляться тому поділови.

Чим займається тепер ОЗН.

На зїзді польських легіоністів виголосив промову полк. Коц, шеф Озоню. З неї виходить, що Озонь зверне тепер увагу на робітництво та молодь. В дискусії полк. Медзіньский підкреслив з притиском, що методи поступовання супроти молоді треба змінити. Варшавська преса підкреслює, що зїзд легіоністів був старанно приготований. Мимо того були на нім діссонанси.

Що вільно масонам в Польщі?

„Дзєннік Познаньскі" приніс цікаві вісти за масонським орґаном „Тге Ню Ейдж". І так довідуємося з нього, що двох делеґатів заграничної масонерії витали у Варшаві 9. XII. 1936 р. на двірці представники польської масонерії Стемповский і Скоковский та що того самого вечера „Найвисша Рада" масонів у Польщі приймала їх — в палаті державної дирекції лісів... Все те тим цікавіше, що „Масонські Брати" не мають в Польщі леґальних статутів. В Польщі є 13 польських масонських льож, таксамо 13 німецьких і 17 жидівських.

Напад на кореспондента ПАТ-а.

З Москви звідомляють: 25. V. виконано на шляху Київ — Чернигів напад на московського кореспондента Польської Аґенції Телеґрафічної Фелікса Гачиньского, що їхав самоходом з Лаґодою, урядником амбасади, й шофером. Ранено Лаґоду і шофера. В звязку з тим нападом польська амбасада в Москві негайно інтервеніювала в комісаріяті заграничних справ. До польського консуляту в Києві зголосився представник комісаріяту заграничних справ і зложив кондоленцію на руки консуля. Напад викликаний протипольськими настроями.

Шлеськ береже своєї автономії.

В Катовицях відбулося зібрання політичних і суспільних діячів з терену цілого шлеського воєвідства разом коло 180 осіб, в тім воєвода Гражиньский, віцевоєвода, посли соймів варшавського і шлеського, представники духовенства і ин. Після рефератів ухвалено резолюції, в яких присутні домагаються вдержання автономії Шлеська і виступають проти злучення воєвідств шлеського і краківського з осідком у Кракові. Про справу Шлеська напишемо окремо.

8 міліонів зл. шкоди в Келеччині.

Наочні свідки з пінчовського повіту кажуть, що причиною жахливої катастрофи, яка навістила келецьке воєвідство, був зудар двох хмар. Він наступив якраз над пінчовським повітом. Потоки вод створили таку нагальну повінь, що не було мови про якийнебудь ратунок. В кілька хвилин по зударі хмар води прибуло на кілька метрів. Загальне знищення таке велике, що люди, які звідують терен катастрофи, просто не в силі повірити, що могло статися щось подібне. Згідно з провізоричними обчисленнями загальні втрати в Келеччині виносять 8 міл. зл. На терен катастрофи прибув мін. Косьцялковский.

Страшна буря над Швайцарією, Мадярщиною і Югославією.

Над центральними кантонами Швайцарії перейшла страшна буря. Вона наробила великих шкід. В декотрих місцевостях ґураґан виривав старі дерева з корінням і зривав дахи з будинків. Такої сильної бурі не було в Швайцарії вже 50 літ. Підчас зливи падав червоний дощ. — Над Будапештом шаліла буря й обірвалася хмара. В одній частині міста вода вдерлася до пивниці і залила партерові доми. В Буді вода залила ряд камяниць і перервала електричні проводи, підчас зливи згасло світло в цілім місті. Величезні маси води залили місцевість Помаз. — Над Білгородом перейшов ґураґан зі скорістю коло 100 км. на годину. Падав град величини дотепер в тих сторонах невиданої.

Скажений наступ

Що містять „Українські Вісти" про „Скалу".

Показується, що ми ще ніколи не мали пресового орґану, який так ідеально добре представляви хаос, що заливає українську суспільність, як представляють „Українські Вісти", орґан ФНЄ.

Що саме найбільше характеризує сей хаос, зясуємо на кінци, бо наперед треба представити факти. А ті факти ось які:

І. В „Українських Вістях", орґані ФНЄ (Фронту Національної Єдности), появилися три редакційні статті: в ч. 107 п. з. Товариство „Скала", в ч. 108 „Скала" і „Просвіта", в ч. 109 „Освітні аномалії". Всі ті статті написані з приводу Загального Зїзду читалень „Скали", відбутого 7. V. 1937 у Станиславові, але є в тих статтях також загальні поміченя і висновки так щодо причин появи „Скали", як і щодо її взаємин з „Просвітою" та про вплив появи і діяльности „Скали" на цілість і евентуальну будучність українського національного життя.

ІІ. Дві перші згадані статті „Укр. Вістей" в основі своїй якраз противні 3-ій статті того самого орґану: бо в двох перших виказано, що супроти зактивізування та ідеольоґічного зріжничкування українських мас від націоналізму до комунізму „Просвіта" вже не могла всіх вдоволити. Отже природним і конечним наслідком того зріжничкування була і є поява з одної сторони радикальних орґанізацій „Самоосвіти", а з другої сторони поява католицьких орґанізацій „Скали" тай навіть націоналістичних середовищ (що також займаються ширенням по свому зрозумілої освіти).

А третя редакційна стаття „У. В." має вже титул „Освітні аномалії". Значить неправильности, звироднення. Отже те, що було в двох перших статтях „У. В." природним наслідком зріжничкування українських мас („від націоналізму до комунізму"!), — в третій статті написаній в два дні пізніше, не є вже природним і конечним явищем, але „аномалією", звиродненням. Вже се одно противорічча вказує на те, що аномалія дійсно є, але не в появах ріжних просвітних орґанізацій, тільки очевидна аномалія в голові того, що пописав такі противні собі думки і то написав їх до 3 днів про ту саму справу! Робило скоки УНДО, але робило бодай не з дня на день. А головний орґан ФНЄ пропаґує противні собі погляди буквально з дня на день — і притім голосить, що провід ФНЄ повинен „кермувати" цілою нацією...

ІІІ. Та се ще далеко не всі аномалії в хаотичних думках головного орґану проводу ФНЄ.

В третій своїй статті пише він:

„Передумовою однородного виховання є ліквідація істнуючого хаосу й опанування всего життя нації одним Проводом. — З хвилиною коли це наступить, анахронізмом стануть ріжні культурно-освітні т-ва, зглядно немислима буде між ними яканебудь боротьба чи суперництво, бо всі вони будуть служити одній цілі: скріплення української національної спільноти. — Чи потрібне буде тоді відмежування від загального життя, утеча у вузький закуток церкви й її людського апарату?"

Наведений уступ особливо цікавий і поучаючий. З него виходить, що провід ФНЄ хоче опанування в с е г о життя нації і вже тепер заповідає, що колиб п. Дмитро Паліїв опанував все життя нації, то з тою хвилиною сталиб анахронізмом (!) р і ж н і культурно-освітні товариства, отже й католицькі. Як се на-

звати? Адже навіть Муссоліні й Гітлер не проголосили „анахронізмом" католицьких просвітних організацій, а в такій або інакшій формі таки узнають бодай деякі з них по сей день. І не доводилося нам у промовах тих найвизначніших представників націоналізму зустрічати такі вислови як „вузький закуток церкви".

Отже з редакційної статті головного органу ФНЄ виходить таке, що відмежування українських католиків на полі освітнім від загального життя (те „життя" в першій статті того самого органу ярко схарактеризоване як хаотичне) се утеча в „вузький закуток церкви". А зате не булоб утечею в вузький закуток, якби так освітні організації піддалися проводови ФНЄ...

Інакше кажучи світовий вселюдський католицизм, в якім буквально всі раси і всі народи світа сходяться з собою на культурнім полі плекаючи свої окремішности у благороднім звязку, се „вузький закуток церкви" (щодо просвітної области). Утеча в той вузький закуток зайва і навіть шкідлива для нації, як пише далі орган ФНЄ, з хвилею як його провід визнаний... А зате пожиточне булоб піддання всего нашого життя, в тім і культурного, під команду того проводу ФНЄ...

Ну, а щож булоб тоді якби се дійсно сталося і якби так тоді до льокалю проводу ФНЄ увійшов „шподовнік" польської державної поліції і сказав:

„Panów z Prowidu FNJ proszę ze mną do komisariatu!"

І якби так в тім комісаріяті посадили панів з проводу на довгенький час...

Подумайтеж панове над тим, що тоді сталосяб з усім просвітним рухом тай взагалі з українським національним життям, якби те життя всеціло опинилося в ваших руках... Подумайте, чи не далеко вузший закуток у Бригідках або при вул. Баторія, ніж „закуток католицької Церкви". Подумайте — і не осмішуйтеся бодай одним: писанням свого „Проводу" через велике „П", а католицької Церкви через мале „ц". Більше від вас по сих статтях не очікуємо.

Розуміється, по зложенні такого „атестату зрілости", який орган проводу ФНЄ складає під сю пору, після всякої правдоподібности не ткне його ніяка влада, доки такий „провід" буде істнувати. А чому саме, викажемо в дальших статтях.

IV. Та се ще не всі аномалії, які появилися в останних днях на сторінках головного органу ФНЄ. Бо в ч. 112 „У. В." появилася стаття під псевдонімом М. Якименка п. з. Скала у практиці, а в ч. 114 стаття з „підписом" „Практикуючий католик зі Станиславівщини" п. з. Паперові цитаделі.

Обидві ті статті, політично річ беручи, писані в обороні зовсім ундівської тепер „Просвіти", а писані з таким психічним нехлюйством, що вони „гідно" допасовані до попередно згаданих противоріч органу ФНЄ. Заки розберемо ті противорічча в окремих статтях стверджуємо тут тільки дві річи:

а) що подібно скаженого нападу на організацію „Скали", як у тих двох дописах, ще не було ніде і ніколи,

б) що неможливо зрозуміти, на якій підставі редакція головного органу ФНЄ помістила ті дві статті, хоч вони ярко противорічать її власним двом першим статтям і хоч провід ФНЄ вже пару літ голосить, що веде з УНДО-м боротьбу на життя і смерть, а в своїому головному органі боронить в безприміpно поганий спосіб найбільшу ундівську установу. Такого безвиглядного хаосу у нас ще досі не було.

Займемося тим всім докладніше у слідуючих статтях.

Спустошення в Кракові

Сильна буря, що перейшла над Краковом й околицею, наробила великих спустошень. В Кракові перун вдарив в Марійську вежу і два рази в електричні проводи. Вода залила сутерини в богатьох домах. Потік Пронднік, що плине через Сулошову, Ойцуф й инші місцевости, прибрав так сильно, що вода коло Ойцова доходила до висоти дахів. Почтовий уряд і постерунок поліції в Ойцові затоплені. Дальше води залили в краківськім повіті села Пенковіце, Зельонку, Пронднік Бяли. В Пенковіцах і Зельонці вода затопила 150 домів. В селах Венґже, Лучиновец, Могіла і Руща град знищив всі землеплоди. Буря перейшла також над Тарновом. Перуни спричинили богато пожарів, град зробив богато шкоди на полях й огородах.

Впливи Троцького в Еспанії

Катальонські троцкісти зорганізовані в т. зв. Робітничій Партії Марксівської Єдности. Та партія мала донедавна щоденник „Баталля" в Барсельоні. Він мав 80.000 накладу. Катальонські троцкісти стоять в опозиції до правительств у Валенсії й Барсельоні та домагаються революції й диктатури пролетаріяту. Троцкісти організували недавне повстання в Катальонії разом з анархістами. Після здавлення повстання власти червоних замкнули троцкістівський щоденник.

Анархістичні заворушення в Катальонії

Французька преса пише, що в Катальонії вибухли нові анархістичні заворушення. В м. Барбастро анархісти захопили владу, розстріляли богато провідників т. зв. людового фронту і проголосили анархістичну диктатуру. Поважні заворушення мали вибухнути також у Валенсії. Деякі відділи війська стали по стороні анархістів. Поліція уживає проти них навіть гармат і танків. На вулицях міста мало прийти до кровавих боїв. Анархістичне революційне кипіння охоплює також околиці Валенсії. Навіть у Мадриді мали бути заворушення. Бунтівники домагаються проголошення диктатури і повороту попереднього премієра Лярґа Кабалера, званого еспанським Леніном.

Будуть поборювати комунізм навіть силою

В Кракові відбулися наради воєвідської управи Федерації Польських Союзів Оборонців Батьківщини. На тім зібранні ухвалено м. ін. приступити до створення масових організацій молоді з характером військового приспосіблення. Крім того ухвалено створити комітети боротьби з комунізмом. Той рух яко нелегальний і фінансований зовнішнім ворогом буде поборюваний навіть фізичною силою без чекання на інтервенцію поліції, оскільки комуністи будуть загрожувати публичній безпеці. („Глос Народу" ч. 111).

Блюм програв... кабінет

Підчас нарад французької палати послів лучився забавний інцидент між премієром Блюмом і правим послом Льораном, що в своїй промові зацитував латинський вірш Ювеналя. Премієр Блюм крикнув на адресу посла Льорана: „Се не вірш Ювеналя!" У відповідь на те посол відповів: „Я того цілком певний і готов заложитися з вами нпр. за упадок правительства." Премієр Блюм: „Приймаю і предкладаю на арбітра предсідника Еріота". Еріо, з фаху професор літератури й автор ряду праць з тої ділянки, піднісся в фотелі і заявив на адресу премієра: „Коли йде про ту справу, то правительство повинно таки уступити". Ті слова викликали загальну веселість.

Проти шиканування податників

Міністерство скарбу видало ряд заряджень проти шиканування податкових платників. А саме стверджено, що в богатьох случаях скарбові функціонарі заряджують звоження рухомостей зараз після їх заняття. Міністерство вияснює, що заняті рухомости треба віддавати під надзір платника, хіба що платник не хотівби ними заопікуватися, або загрожувалаб небезпека, що платник схоче знищити чи сховати заняті предмети. Міністерство заборонило займати машину до писання у платника-адвоката. Бо машини до писання се в адвоката знаряд праці. Коли адвокат має кілька машин до писання, то одна мусить бути звільнена від заняття.

Упорядкування екзекуційних справ

Міністерство скарбу видало обіжник, що передбачує утворення спеціяльних ліквідаційних рефератів у всіх скарбових урядах. Їх завданням буде упорядкування екзекуційного ділу. Наперед зліквідують дрібні екзекуційні належности до 1 золотого, а в справі льокального податку до висоти 500 зл., що будуть уморені з уряду. Инші виконні титули, що дотичать екзекуції належностей державного скарбу, суспільних обезпечень, самоврядувань і т. д. будуть зактуалізовані. З уряду будуть уморювати залеглі екзекуційні оплати на річ державного скарбу до 50 зл., а при податково-екзекуційних залеглостях до 500 зл. уморення наступить в тих случаях, коли засадничу залеглість заплачено або уморено. В будучности оплати за переведення ліцитації на покриття належности до 50 зл. будуть обнижені від 33 — 67 проц., а при належности до 50 зл. на місци платника без довершення заняття оплати будуть обнижені о 33 до 84 проц. Кошти заняття за належність до 20 зл. будуть обнижені в будучности від 33 до 67 проц. За упімнення при квоті 300 зл. оплати будуть обнижені від 33 до 60 проц., за описання належности від 33 до 64 проц. При екзекуції 5 зл. екзекуційні кошти виносили дотепер 8.50 зл., тепер виносять 1.75 зл. При екзекуції 20 зл. кошти виносили 9 зл., тепер 3.50 зл. При екзекуції 50 зл. кошти виносили 9 зл., тепер 5 зл. При екзекуції 100 зл. кошти виносили 9.50 зл., тепер 7.50 зл. Словом має наступити обниження оплат для дрібних платників, Коли від більших належностей оплати будуть підвисшені. Екзекуції дрібних сум становлять 90 проц. всіх довершуваних екзекуцій.

Через свою високу якість здобули папериці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Скала" і „Просвіта"

З приводу резолюцій Зїзду читалень „Скали" 7 травня 1937 р.

„Українські Вісти" в ч. 108 принесли отсю статтю:

Дискусія на тему: чи добре вчинив еп. Хомишин, що оснував Т-во „Скалу" чи зле — така дискусія нині супроти фактів вже чисто академічна. І їй присвятимо наступну статтю, а тут розглянемо „Скалу" у світлі резолюцій її Зїзду, в яких сконкретизоване ідеольогічне обличча „Скали", і її відношення до „Просвіти". — Ідеольогічні резолюції стверджують, що „Т-во „Скала" основане в дуже тяжкім для нашої віри й нашого народу часі концентричного наступу безбожного большевизму, поганського націоналізму та ріжних еретичних руйницьких сект, призначене для ширення і поглиблення освіти в християнськім дусі та виховання нашого народу на релігійно моральних основах катол. Церкви. — Цілі, як бачимо — високі і благородні. Не зашкодилоби тільки вияснити, чи в памяті основника „Скали" й її ідеольогів та організаторів — кождий націоналізм є поганський, чи може є тільки поганські відміни націоналізму. Думаємо, що „Нова Зоря" не відкажеться від вияснення. — Відношення до інших організацій сформуловане так: „Стверджується, що Т-во „Скала" не основане для нищення корисних для нашого народу організацій, тільки на відповідне протиділання шкідливій діяльности розкладових чинників, які через такі Т-ва мають змогу діяти в нашім народі та підкопувати його духові сили". — Дальше сконкретизоване відношення тільки до „Просвіти". Зїзд „Скали" признає, що „Просвіта" — наше найстарше освітне Т-во, що вона має великі заслуги, але (Тут наведена значна часть резолюцій Зїзду „Скали").

З того видно, що творці „Скали" перестали вірити у можливість спараліжувати антирелігійні й антинаціональні впливи в „Просвіті" і тому рішили відмежуватися та в своєму середовищі вести освітню працю. Чи той песимізм оправданий? Судячи по деяких селах, а навіть повітах — так. Але ми далекі від того, щоби льокальні відносини на освітньому відтинку узагальнювати і з них витягати такі консеквенції, які витягнули творці „Скали", себто організувати „Скали" всюди без огляду на те, чи в даному селі читальня „Просвіти" здорова чи ні.

Резолюції, ухвалені Зїздом „Скали" дають надію, що можна буде дійти до порозуміння між національними освітніми Товариствами, якщо всі вони підходитимуть до справи чесно і доброзичливо і якщо всі вони найдуть спільну мову у засадничих проблемах виховання, яке мусить бути достосоване до змагань української нації.

І якщо резолюції не є тільки паперовою енунціяцією, яку практика дощенту перекреслює.

Чим є Підкарпаття?

Ужгородська „Народня Сила" в ч. 10 в статті п. з. „Чим є Підкарпаття?" пише:

„Дня 8 травня с. р. відсвяткувала Підк. Русь 18-річчя свого прилучення до ЧСР значно великим святом. — І вже перший національний удар відчули ми на святочній академії, коли шукали символу Підк. Руси, цей синьожовтий прапор, під яким перед 18 роками проголошувала Ц. Н. Р. рішення народу Підк. Руси, — але його там не було. Під тим прапором впрушила 100-членна делєгація до Праги, що побачила і на замку п. президента той жовтоблакитний прапор, під яким знамям приняла Прага, приняв чеський народ, приняла чсл. республика на себе ті обовязки: узнати нас народом під синьо-жовтим прапором, заручуючи нам повну автономію. Та вині кольоніяльна політика не хоче цей прапор бачити. — Минуло над нами 18 тяжких років. Оптимістична радість і пляни навряд розвалювалися і жовтоблакитний прапор попався з тріюмфами історичного прилучення — як то один чеський урядовець сказав — „гадрою" народові на вічний доказ — потоптаний і зневажений. — Перед 18 роками мав значіння цей наш жовтоблакитний прапор, що віяв і на пражськім замку, а нині губернатор Підк. Руси п. К. Грабар, ціла наша політика відступила від цього прапору, — мовби дати нам до відома, що все те, що сталося під тим прапором, робив не народ, але... — Чим є Підкарпаття? Де є цей прапор жовтоблакитний, під яким рішав народ — бути народом?! Хто смів його зневажити? — Чи є в нас хоч крихітка національної гордости? Чи є такий примір на світі? Ми святкували без того прапору, що був тоді нашим символом, — а нині?.. Добре і так! Вражена народня честь вже богато знесла зневаг; але в серці свому все зазначує!..."

Чи то демократія?

Ужгородська „Свобода" принесла в 18 ч. з с. р. отсю замітку, що характеризує поведення деяких чеських урядників на Закарпатті:

„Щоденно читаємо в газетах, як красно виражаються наші найвизначніші керівники держави о взаїмній любови і співпраці та повній толеранції всіх громадян в нашій демократичній республиці. Ми з задоволенням принимаємо ці великі засади демократії і тішимося та й самі стремимо до гармонійного співжиття та праці. Але суть деякі шовіністи-панчуки, які не цінять гармонійну співпрацю і стараються гострі клини всувати, якраз тоді, коли тої співпраці і спокою найбільше потрібно. Сумний факт стався в Білках при святкуванню нам дорогого свята 8 травня, яке згадує нам воскресення нашого народу. Білецькі школи й всі корпорації із цеї нагоди 8 травня вечером улаштували там піоновий похід селом, а потім на дворі горожанської школи відбулося закінчення свята тим, що Ю. Крафчик, упр. школи сказав достойну промову, після якої учитель Світлик разом з учениками заспівав державні гимни. По гимнах некультурним способом напали на нього деякі учителі чеської школи, а головно Бернард Вернер, чому співав гимни без чеської промови. Бідний учит. Русин дарма оборонявся, що ніхто не голосився з чеською промовою, він, розуміється, тоді не зачав бувби гимнів. Вернер розкричався з товаришами в такий спосіб, що ученики і публика з перестраху забули бідні і за свято. — Відки набрав пан Вернер того права кричати і вигрожувати: „Я вас научім, що сі місліте? і т. д." Між іншим ужито і таких слів, яких справді і в педагогії готентотів не вичитавби. Ми цікаві, що сталосяб з нами, колиб щось подібного осмілився хтось зробити. Пан Вернер мабуть забувся, що жиємо в демократичній республиці. Своїм поступом образив не лише одиницю, але всіх учителів і нашу національну честь."

Лист з совітської Росії

„Мали Дзеннік" напечатав лист, що його одержав від свого приятеля в СССР. В листі сказано м. ін.: Недавно я вийшов з вязниці, де сидів 8 місяців за недогляд. Який то недогляд, послухайте: В нашім колхозі здохла корова з браку паші і задля хороби. Зате я як її „опікун" дістав 8 місяців... Дорожнеча велика, платня марна. За день праці в колхозі дістаємо 500 грамів (півкільограма) ріжної живности в натурі і 2 кг. бараболь. Кільограм чорного хліба коштує 85 копійок, лучшого 1 рубель, білого 1.80 рб., пенцак 1.20 рб., 1 кг. житної муки 2.30 рб., пшеничної 2.60—3. рб., 1 пуд бараболь 2.60 рб. Робітник заробляє пересічно 4 рб. денно, кваліфікований 4-10 рб. денно. Нужда тут щораз більша, террор і гнет шаліють. Страх перед засланням, вязницею і смертю доводить людей до божевілля. Ніхто непевний дня, ні години. Переживаємо пекло на землі. Люди дотепер безбожні, шукають тепер Бога і потайки благають у Нього помочи й рятунку. Я стараюся вирватися звідси за всяку ціну. Дай Боже, аби мені се вдалося.

Примітка Ред. „Нової Зорі": До такого страшного життя мусить дійти кожда суспільність, серед якої зникає пошана людини як образу й подобія Божого, а вкоріниться погляд, що „все дозволене" в імя клясового чи національного інтересу. Кличі клясової безоглядности і націоналістичного гнету доведуть скрізь до того самого: до небувалих тортур над людьми — без ріжниці кляси і народности...

Політичний тестамент Болдвина

Уступаючи з публичної арени старий державний муж Англії, Станлей Болдвин, оповістив свій життєвий досвід, немов політичний тестамент для молодого покоління свого народу. В нім пише: „Що становить тайну нашої могутности? Свобода, упорядкована свобода в рамах права. Ми держава зорганізована для свобідного розвитку одиниці. Не робимо ідола ні з держави, ні з монарха... Нема такої держави, яка булаб достойна адорації вільної людини." — Навязуючи до тих слів політичного тестаменту премієра Вел. Британії, приносить ІКЦ в передовиці ряд завваг проти тоталітарних режімів і їх бюрократії та доходить до слушного висновку, що режіми, які нівечать свободу одиниці, мусять дійти до боротьби з християнською релігією. — Одначе той сам ІКЦ думає, що свобода і свобідний розвиток не призначені в Польщі для національних меншин: на тих цькує безуговку. І думає, що гноблення дасть Полякам „моцарствовосць"...

Великий нарід

Виленське „Слово" принесло в 132 числі передовицю п. з. „Великий нарід" пера свого начального редактора „Кета" з приводу коронації англійського короля Юрія VI. В ній пише м. ін.:

„Коронація відбилася відгомоном на цілім гльобі. Краї, що не мають нічого або дуже мало спільного з Анґлією, цікавилися тою коронацією в спосіб нечувано живий. Заразив цілий світ той англійський ентузіязм до чоловіка сірого, пересічного, що не має нічого фасцинуючого ні в поставі, ні в поступованні, ні в інтеліґенції. Ентузіязм викликаний тільки тим, що той чоловік — король Англії. Діти, що кохають батька, отець, що кохає дітей не питають за геніем. Те почування сперте на чімсь иншім, ніж на оцінці кваліфікацій і здібностей. Батько батьком, дитина дитиною, для Англії король се батько народу, або може ще лучше дитиною народу. Коронація се родинне свято, як у нас Святий вечір, як слюб у родині, як хрестини первородної дитини. І тому Анґлія се велика родина з родинними традиціями, почуттям домашного огнища, родинного тепла. А народи без короля то як підпарубочі-пустуни, виховані в домах підкидків. Бодай Анґлійці так думають. Але англійська коронація в 1937 р. набрала ще ціх зовсім спеціяльних. Англійська коронація в дні 12. V. 1937 стала демонстрацією проти тотальних держав. Більше того! — демонстрацією на честь устрою чисто ліберального, ультра демократичного, яким є англійська монархія". Дальше Кет захвалює монархію Полякам і пише:

„Дисципліна політична. Англійський нарід ділиться на дві партії: одні правлять, другі критикують. Був час, коли здавалося, що будуть не дві, тільки 3 партії. І ось якийсь дивний політичний інстинкт народу ліквідує трету партію, бо без сумніву двопартійна система далеко істотніша для того, що називаємо англійською конституцією, ніж Палата Громад, Палата Льордів і т. п. — Політичний реалізм людей вихованих на самоврядуванні. Знає Анґлієць, що не будується дому зі скла, що податки не можуть перевисшати спроможности платника, що громада мусить господарити згідно зі своїми доходами. І неодин англійський робітник, що має себе за соціяліста, здвигнувби раменами на обіцянки, які падають в Польщі з уст... міністерських. — Конкретність цілей і брак істерії в політиці. Англійський робітник поборює „традицію" малих платень у промислі, бо се в його інтересі, але чи буде поборювати монархію? Адже бюро соціялістичної партії працюючого застановлялося, як мають бути убрані соціялістичні жінки, щоб гідно вшанувати короля, королеву і королівен. А в нас?... У нас п. посол Медзіньский вискакує з внеском розвязати родинні ординації не в цілі „виконання рільної реформи", бож ординації вказані законом яко призначені в першім ряді на парцеляцію, але оттак собі... Чому англійського робітника не розсмішують їх льорди в льордівських плащах і коронах, а нашого півінтелігента іритує кождий звязок, кождий прояв народної, історичної традиції. А герби?... Розумію ненависть до гербів, коли з ними булиб звязані якісь привілеї, якесь вивисшення одних, кривдження чи упокорення других. Та при горожанській рівноправности всіх герби були тільки родинною памяткою. Пощож було їх нищити, позбавляти їх правної охорони, щоб кождий ізраліт пакував на палець родовий сигнет... — Прикмети англійського народу, як політична дисципліна, реалізм політичного думання, як сентименти національні, монархічні, традиційні — те все доперва уможливляє ту ліберальну, демократичну конституцію. Ніколи, ніколи, ніколи Анґлієць не буде невільником, голосить англійський національний гимн. Але бо там нема істерії в політичнім житті, боряться тільки з тим, що шкідливе, оставляється і консервується все, що нікому не шкодить, а відграє ролю лучника національної спільноти. Великий се нарід!

„Свобода слова" в СССР

Московська „Правда" описує, як виглядає „свобода слова", що її нібито гарантує горожанам СССР нова конституція. Отже в Свердловску (бувший Катеринбург) відбувалося зібрання місцевого совіту. Предсідник Федоренко уложив лісту бесідників, по яких міг сподіватися „опозиції". Кождий з бесідників, щоб дістатися до трибуни, мусів перейти через бічний, півтемний коридор. Там, пише „Правда", відбувалися такі сцени: Переходить делеґат, що має промовляти. На коридорі задержує його постерунок міліції: — Ваше назвище, питає міліціянт? — Колосов. Міліціянт довго шукає в списку і врешті знаходить. Ага! — Документи! Пашпорт! Досліджує уповаженнення і всі документи. — А в течці, що маєш? Покажи!... Отвирає течку, перетрясає і переглядає всі папери. Щоб читач не подумав, що се якийсь виїмок, „Правда" затитулувала свою замітку „В Свердловску без змін".

Свіжі закиди проти „Скали“

І. Нема сумніву, що така установа як „Скала” хосенна і конечно потрібна для нашого народу, особливо в таких тяжких часах як теперішні. Тимчасом від першої хвилі, коли на нашім народнім ґрунті появилася велика ідея парохіяльних читалень як одинокий рятунок проти безбожницьких струй, т. є. від липня 1907 р. аж по нинішний день по наших часописах, на народних зібраннях і анкетах, ба навіть у приватних балачках вже 30 літ не вгавають напади і ворогування проти тої хосенної установи, її Ініціятора і її приклонників. Кілько то кривдячих закидів, наклепів, підозрінь, злосливих дотинків, іронічних завваг та ріжних погроз ми вже чули. А та скромна, висмівана, оплюгавлювана „Скала” якби на злість противникам не розпадається, не хитається, не валиться, але навпаки — росте, розвивається, кріпшає і сама вже свідчить про свою життездатність та про безосновність злобних підозрінь і побоювань.

І мимо того вражда проти „Скали” таки не устає. Противники її силуються, щоби видумати проти неї ще який новий закид, щоб її розвиток загамувати, щоб її приклонників „пришпилити”, висміяти, понизити.

Хто уважно читав цикль статтей про „Скалу” в „Новій Зорі” тому могло може здаватися, що в сих статтях не помінено ніякого важнішого закиду проти „Скали” і на всі є відповідь. Одначе вирінули ще три нові-новенькі закиди проти „Скали”. Отже треба і на них дати відповідь і вияснити також їх безосновність.

На днях автор сих стрічок отримав листа з кругів „національно-католицьких”. В нім по вступних запевненнях, що й вони т. є. націоналісти-католики „вміють по католицьки думати”, що й їм „справа католицького освідомлення народних мас лежить на серці”, є признання, що в наших установах, головно в „Просвіті” — „справді не всьо в порядку” і що дійсно звідтам „загрожує небезпека для релігії”. А далі написано дослівно так:

„Алеж і ви католики станиславівські мусите признати, що найгірше ще не є; співпраця ще можлива і її від нас домагаються світські просвітянські круги. Най Вам буде відомо, що у 1920-их роках вийшов від чільних світських людей заклик до духовенства і християн, щоби старалися „Просвіту” опанувати і не допустили комуністів та лівих. Сего заклику ми священики, національні католики, легковажити не сміємо, щоб колись наше потомство не осудило нас, що можна було таку важну і заслужену установу опанувати і при Церкві задержати, а ми в клерикальній заскорузлости так легко її з рук випустили і віддали ворогам. Для нас, що думаємо не лиш по католицьки, але і по національному, тепер головним наказом хвилі повинен бути клич: Опанувати „Просвіту”! Се повинен зрозуміти кождий щирий Українець. Однак не хоче сего зрозуміти станиславівський Епископ. Він вихований на західній політично-суспільній літературі, не знає як слід народної душі. Як засліплений окціденталіст бачить усьо гарне й католицьке лише на заході. Тому хоче живцем перещіпити на нашу народну ниву західні суспільно-освітні ідеї та їх організаційні форми. Забуває, що річ навіть дуже добра на заході до наших відносин не дасться приноровити, бо не відповідає нашій народній психіці — а перещіплена на силу, стає карикатурою. Таке є і зі „Скалою”, тай тому ми їй противні...”

1. Перший головний закид сего листа проти „Скали” той, що мовляв не треба творити такої нової католицької установи як „Скала”, але всі католики повинні злучитися разом і спільно стреміти до опанування „Просвіти”... Опанувати „Просвіту” — гарний се клич національних католиків, треба се їм признати, одначе справа се не така легка, якби на перший погляд здавалося, але дуже затяжна і складна. Тому треба нею основніше занятися.

До дійсного опанування „Просвіти” моглиб католики дійти лише через зміну статута „Просвіти”, а саме в тім напрямі щоби: а) статутово віддати її під церковний провід, б) статутом запевнити в ній вплив Церкви, в) статутом забезпечити „Просвіту” перед напливом до неї членів з лівими деструктивними поглядами. Інакше опанування „Просвіти” ніякий католик представити собі не може і не сміє. Чи можлива се річ змінити так основно статут у такім загальнонаціональнім і многочленнім товаристві як „Просвіта”? На се по мисли статута потрібна т. зв. кваліфікована більшість, т. є. 2/3 всіх управнених до голосування. При теперішнім зріжничкуванні під оглядом ідеольоґічним всіх членів „Просвіти” того не дасться осягнути. Коли тепер просвітянці, навіть деякі „також католики” з нечуваною заїлістю і то досить часто накидаються на церковних Єрархів і священиків за се лише, що ті важуться піднести голос здорової критики справді і очевидячки сумних, нездорових відносин у „Просвіті”, то чи можна припустити, щоб ті самі люди допустили до зміни статута в тім напрямі, щоб ціле товариство віддати цілковито під церковний провід? Тепер у „Просвіті” членів для Церкви виразно ворожих і їх сателітів ліберально-байдужних вже так богато, що про потрібну більшість шкода й говорити. Гадаю, що про се поважно навіть просвітянці католики ані не думали, ані не думають. Покров Церкви, її поміч, її фірма — овшім сего бажають навіть ліві. Але статутова залежність від Церкви то вже називається „заскорузлість”, „клерикалізм”. А сим жидівсько-масонським страхопудом запугані у нас всі, на жаль навіть многі священики, головно зпід стягу „національних-католиків”.

Та припустім, що се якимись штучками на зборах матірного товариства далосяб осягнути, — то прецінь таку саму зміну требаб іще перевести в середних клітинах, т. є. у філіях, та в найнизших, т. є. по всіх читальнях. А се річ іще тяжша. Одначе припустім, що всьо то удалосяб. То се бувби лише п о ч а т о к опанування „Просвіти”. Доперва тоді треба булоб на цілім її терені перевести ґенеральну чистку а саме: 1) у видавництвах, що доси ведені були в дусі ліберально-матеріялістичнім. 2) у складах, що в них роїться від книжок неморальних, сумнівних, ба навіть атеїстичних, безбожницьких (требаб їх конче усунути), 3) межи урядовцями є люди ріжних, також і лівих поглядів, 4) вкінці членів ворожих Церкві требаб також усунути.

Чи всьо то можливо виконати? Чи справді ті національні-католики, що для них клич опанування „Просвіти” став „наказом хвилі”, хоч подумали про те все? Здається, що про таке правдиве опанування „Просвіти” їм навіть не сниться. Коли вони про се пишуть чи говорять, то або зовсім безмисльно, або мають на думці Головний Виділ, а саме, щоб до нього не увійшли явні вороги Церкви, але хоч у більшости „свої”, такі, що кажуть, що вони католики. За се, а не за справжнє опанування „Просвіти” відбувалася та кампанія у 1920-их роках, що на неї звертає увагу автор наведеного листа.

Кампанія та мені добре відома, бо — признаюся — і я дав себе нею захопити і я приложив до неї скромну цеглку. По краю пішов був розпучливий заклик: „Просвіта в небезпеці, комуністи хотять її загарбати, священики і християни не повинні до того допустити. Повинні подбати у своїх філіях про вибір своїх певних делегатів на збори матірного товариства у Львові, щоб переголосувати комуністів”. Тоді і я у своїм окрузі пару літ трудився в цілі вибору відпо-

---

О. РОМАН ЛУКАНЬ ЧСВВ 2)

ПЯТИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЙНИКІВ

Кореспонденція з Перемишля.

Після полудня цього дня учасники Зїзду відвідали 3 перемиські Музеї: в Греко-католицькій Капітулі (і тамошню Бібліотеку), в Духовному Семінарі й Музей „Стривігор”. В Капітульному Музеї ми почули цікавий виклад Преосв. Григорія Лакоти про початки перемиської Капітульної Бібліотеки й про давні памятки, після чого оглянули давню епископську мітру, перероблену в 18 ст., дорогоцінний хрест з перцевого дерева, дарунок волоського господаря Олександра з 1557 р., далі епітрахиль, що його дарував гетьман Богдан Хмельницький 1651 р., срібний і золотий слуцький пояс, омофор з монограмами перемиського епископа Атанасія Шептицького ЧСВВ, портрети перемиських владик і крилошан, Бібліотеку, що має коло 32.000 томів, опісля кімнату, де була українська школа в 1820-их рр. Цінного Капітульного Архіву учасники не оглянули. Опісля всі перейшли до Музею в Духовному Семінарі при вул. Баштовій 13. Музей цей міститься на другому поверсі; повстав 2 березня 1922 р. Чисел має понад 700. Всі вписалися в Памятковій Книзі. Відси відходимо всі під число 25 на цій самій вулиці, де приміщений новий перемиський Музей „Стривігор”. При вході до Музею видніє скромний напис: Т-во Прихильників Українського Мистецтва „Музей Стривігор” в Перемишлі, прикрашений зеленню на час музейного Зїзду. Сам Музей міститься в 3 кімнатах. Він зразково впорядкований. Маємо тут збірки предметів археольоґічних, далі відділ жіночих одягів, церковних предметів, давніх образів (вік XVI), рукописних книг, помяників, грамот, документів, між ін. один документ вильнянських вільномулярів з 18 ст. — З великою приємністю слід ствердити й підчеркнути, що учасникам Зїзду дуже численно товаришило перемиське громадянство в цих музейних відвідинах.

Вечером відбулася спільна вечеря в кімнатах „Народнього Дому” для учасників Зїзду й запрошених гостей. В теплій, приятельській і дружній ґутірці протягнулася вона допізна вніч. Підчас вечері промовляло богато осіб: від перемиського громадянства д-р Володимир Загайкевич, директор ґімназії Степан Шах, від гостей д-р І. Свенціцкий, д-р Я. Рудницький від Концерну „Українська Преса”, далі радник Кобринський, Олена Кульчицька, що обдарувала приявних деревориторм, спеціяльно скомпонованим з приводу Зїзду, і д-р В. Залозецький. Крім цього відчитано привіти, що наспіли між ін. від Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, Українського Наукового Інституту в Варшаві й Берліні, Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, Центрального Василіянського Архіву у Львові, Звйонзку Музеуф в Польсце, Музею ім. князя Василька в Теребовлі, Музею „Верховина” в Стриї, від сен. О. Кисілевської, д-ра Б. Барвінського, д-ра В. Пачовського й ін. Дуже мило було почути телеґраму-привіт від Білоруського Музею в Вильні, що наспів уже наступного дня підчас відчитів пополудні. Головна частина Зїзду, присвячена рефератам про Перемиську Землю, відбулася наступного дня себто в понеділок 17 ц. м. Та про це напишу окремо.

З приводу цього Зїзду Музей „Стривігор” вибив окрему відзнаку проекту Олени Кульчицької. Величина цієї відзнаки 2×2 цм.; надпис на ній такий: Зїзд Українських Музеольоґів — Перемишль — 16-17. V. 1937. Крім цього підчас відкриття вистави образів Преч. Діви Марії в салі оо. Василіян зроблено гарну знимку учасників, що слухають промови д-ра В. Загайкевича. На цій знимці бачимо трьох наших Владик, що прибули на цю виставу, далі музеольоґів, прелеґентів, перемиське громадянство і шкільну жіночу молодь. Наступного дня зроблено іншу знимку, а саме музеольоґів і прелеґентів рефератів на цьому Зїзді.

Свій попередній допис доповнюю тим, що звідомлення про свою працю прислав також стрийський Музей „Верховина”. — Перемишль, 17. V. 1937 р.

ручників певних під релігійним оглядом. Через два роки давав я по одному такому відпоручникови зі своєї парохії та складав відповідний датек на кошти подорожі до Львова. Один з них навіть на зборах у Львові виголосив добру промову, що викликала, як писано у звітах, бурю оплесків між учасниками католиками і сильну бурю спротиву межи комуністами. Промова та була навіть печатана у деяких часописах, здається також і в „Новій Зорі". Словом, була се дуже сильна кампанія, тревала кілька літ і все кінчилася „успіхом". При виборі Головного Виділу комуністів не допущено, в більшости переходили все т. зв. праві. Але про опанування „Просвіти" католиками не було бесіди. Щобільше! Хоч праві рік за роком при виборах все побіджували, то розкладова робота темних духів у „Просвіті" не спинилася. Вона тревала і треває дальше з великою і щораз більшою шкодою для Церкви і народу.

Та найсумніше ще не те. А ось що: Ті свідомі націоналісти й католики, що я їх поручив на відпоручників на збори, там, на терені „Просвіти", зіткнулися і познакомилися з ворогами Церкви. Вони навязали переписку з моїми людьми і при її помочи, а ще більше через своїх аґентів урядовців П. С. К. зовсім їх збаламутили. Один з них зі свідомого націоналіста і католика став большевиком, дався навіть втягнути в якусь злочинну акцію з тамтим боком і на передодні свого арештування, остережений завчасу большевицькою контрозвідкою, перейшов на тамтой бік, за Збруч. По кількох літах побуту в большевицькім раю основно вилічився з большевизму: зазнав там такого гаразду, що рішився заміняти рай на кримінал. Хоч знав, що його чекає, коли вернеться, зробив поважні кроки через польський конзулят, щоб вернутися. І до мене писав та просив, щоб йому допомогти до повороту. Написав виразно, що волить тут хочби дожизненну вязницю, як свободу в раю...

Другому знов делеґатови по повороті зі Львова з тих зборів зовсім в голові перевернулося; попав у таку меґальоманію, що годі було з ним видержати: став противником всього і всіх, а головно Церкви і священика. І свій ворожий виступ скінчив трагічно. Ціла парохія добачувала в тім загально „Палець Божий!" Так то скрізь за весь той час, що католики побиваються за мнимим опануванням „Просвіти", під їх фірмою вороги Церкви баламутять і псують там наших незрячих і в ґрунті річи добрих людей. Кілько то в той спосіб діяльних, добрих просвітянців впало жертвою безбожників, що жирують на теренах „Просвіти"! І майже всі вони пропали для Церкви і народу.

Коли національно-католицькі круги задумують опанувати „Просвіту" тим способом, що з року на рік дбатимуть про вибір своїх людей до Головного Виділу, то се не значить опанування „Просвіти". Коли се взагалі можнаби назвати яким опануванням, то воно лише хвилеве, часове, на один рік, до слідуючих загальних зборів. По думці статута § 28 Виділ у „Просвіті" має лише власть управляючу, а власть рішаюча належить до загальних зборів § 18, то значить до ріжного рода невідповідальних ревунів, що можуть у послідній хвилині якоюсь штучкою маси обаламутити, осліпити і за собою пірвати. Від десяток літ, відколи йде кампанія за опанування „Просвіти", рік річно національні католики ликують, що — мовляв — „Просвіту" врятували, бо при виборі Виділу переперли в більшости своїх. Одначе дух і відносини в „Просвіті" в користь Церкви зовсім не змінилися. Не видно зміни ні в видавництвах „Просвіти", ні в серіях книжок кольпортованих Головним Виділом по філіях для сільських читалень, ні в поступованню деяких урядовців „Просвіти". Навпаки, сільські читальні щораз більше вириваються з рук заслужених просвітянських діячів священиків і часто стають аґентурами безбожництва, всякого рода „ізмів" та ворожнечі проти Церкви й духовенства. Головний Виділ, хоч до него рік річно вибирають більшість правих, нічого на се порадити не може. Він просто безсильний.

Та припустім, що остаточно якимсь чудесним способом удалосяб католикам опанувати „Просвіту" і Церква моглаб стати по її стороні. Хочби се справді наступило, то й тоді ще не булаб усунена пекуча потреба католицької установи освітньої такої як „Скала". Бож як виказано у попередних статтях ходить не лише про саму „Просвіту", але про ц і л і с т ь в а ж н о ї с п р а в и н а р о д н о ї о с в і т и, що в нас від самого початку була хибно розвязана. Для добра народа треба її конче спрямувати на властиві тори. Колиб навіть удалося якось наладнати відносини в „Просвіті", то не булаб тим полагоджена друга важна справа, а саме: Як до тої „Просвіти" обновленої на католицьких засадах, притягнути досить іще численних і не зле зорганізованих членів і приклонників читалень „Общества ім. М. Качковского"? На якій підставі та яким правом зобовязати священиків і тимбільше світських людей з того табору, щоб приставали до читалень напрямку дотепер для них противного, ворожого й осоружного їм, з котрим вони довгі літа боролися не перебираючи в середниках. Яким чином наклонити їх, щоби вписувалися в члени „Просвіти", до котрої вони чують внутрішну ненависть і відразу...

Нам правдивим католикам в імя Христової любови і для добра і сили розбитого народу треба стреміти до усунення тих суперечностей партійних межи служителями одного Престола та до зєднення народних мас в одній освітній установі. Нам треба такої установи, що в ній не лише мігби, але просто був силою свого душпастирського уряду зобовязаний працювати кождий священик. Тільки така установа моглаб бути спільною власністю всіх наших християн-католиків, у якій ішлаби праця в однім дусі й напрямку під проводом одного Провідника з рамени Христа Спасителя.

Такою установою може бути лише парохіяльна читальня.

Тільки ідея парохіяльних читалень влучно розвязує ту замотану і складну а для народу таку важну справу. Розвязує добре, доцільно і з хісном для Церкви, народу і духовенства. Се справді ідея велика, Божа, що нічого не нищить, не оспорює, ані не поборює існуючих народних установ і світських читалень, а єднає весь наш католицький загал і направляє його до оборони проти ворогів Церкви та народу і до борби з ними.

Тимто національно - католицькому священикови, авторови наведеного листа і всім т. зв. „ідейним патріотам", що тремтять за долю „Просвіти", нею дорожать і хотять її за всяку ціну піддержати, щирокатолицька відповідь така: Клич з „Просвітою співпрацювати, доки співпраця можлива", — „Просвіту держати у своїх руках, ратувати, опанувати" мусимо уважати за пусті слова, бо вже докладно виказано в попередних статтях, що:

1. „Співпраця", хоч є ще можлива, то однак нещира, недоцільна і н е б е з п е ч н а (гл. „Просвіта" і „Скала" в „Н. З." 1936, ч. 86 — 89).

2. „Тримати в своїх руках" нема за що і нема потрібної на те сили. „Просвіта" сама наслідком свого вадливого статута несподівано висувається з рук на позір найпевніших, бо з рук самих своїх основателів і добродіїв. (Гл. „Досвід духовенства" в „Н. З." з 1937, ч. 11 — 12).

3. „Опанувати Просвіту" то фікція не можлива до здійснення, як се виказано висше і як доказує життя і практика. Та хочби се навіть було можливе, то й тоді ідеї парохіяльних читалень католики, а тимбільше католицькі священики навіть якнайгорячіші націоналісти й патріоти не повинні противитися і її поборювати, бо: наведу дослівно повні зміст завваги Епп. Ординаріяту в Станиславові:

„Не для конкуренції з світськими установами основуються читальні „Скали", але тому, що сего вимагає нинішне застрашаюче положення і грізна небезпека під оглядом віри і моралі, тому, бо вороги йдуть з усіх усюдів наступом на знищення в народі Церкви, котра є ще єдиною остоєю і прибіжищем для народу серед нинішного затемнення і гірких злиднів. Рівнож не для знищення читалень „Просвіти" основано парохіяльні читальні „Скали", як се кричуть псевдопатріоти. Церква ніколи не противиться світським установам, коли вони добрі і позитивні. Навпаки, Церква для них жичлива і їх спомагає, оскільки вони і для Церкви жичливі. Церква не хоче мати монополю у всіх організаціях і установах, як се думають патріоти з перевернеными головами. То вони хотять управляти монополь і відмовляють всякого права Церкві, немовби вона була винята зпід всякого права. Якраз ті задурманені патріоти через се тручають нарід у пропасть. Як в людськім організмі, коли найважніші части не фунґують, тоді й цілий організм хорий і мусить загинути, так і в народі, в котрім Церква є мозком і серцем, коли вона побивана і нищена, тоді й цілий нарід хорий і мусить загинути. В тім якраз є цілий трагізм нашого народу. Коли під тим оглядом не буде рефлексії й опамятання, мусить прийти остаточна катастрофа загибелі. Ні! Церква не хоче монополю, але не може і не сміє також позволити видерти собі права організування й оснування своїх установ, коли вона не хоче зречися свого високого й конечного завдання і післанництва в своїм народі". (Від Епископского Ординаріяту в Станиславові, дня 8 березня 1937, ч. 1853/IV. До ОО. Кураторів парохіяльних читалень „Скала").

II. Другий головний закид наведеного листа се закид т. зв. „окціденталізму". Чув я таке ще перед війною і то з уст самого його автора, знаного „священика з Діла". То він перший ним пописувався у „Ділі" з дня 30. VII. 1913, ч. 167. Одначе тому що се закид зовсім безпідставний, оснований на очевидній ложи, він не зааклімативувався як инші. І більше я вже з ним не стрічався. Аж тепер вигребав його з архіву „національний католик" і мабуть думає може, що тим дуже сильно „пришпилив" Ініціятора „Скали" і її приклонників. Відповідь на сей закид коротка:

Загально відома се річ, що Станиславівський Епископ Ординарій родився, ріс і виховувався під селянською стріхою, як син нашого селянина, з селянськими дітьми, своїми ровесниками, межи селянами своїми кревними, свояками і сусідами у Гадинківцях гусятинського повіту. Отже психіку нашого народа попросту виссав з грудей своєї матери і від дитинства мав нагоду її пізнати, з нею зжитися, її собі в цілости присвоїти більше, чим неодин з тих голосних патріотів „орієнталістів", що виховувалися в сальонах, а з селянами лише рідко і здалека стрічалися і то як паничі. Відома дальше річ, що Станиславівський Епископ кінчив всі школи в краю в таких самих обставинах та в подібнім окруженню, як всі наші сучасні світські й духовні інтеліґенти. Доперва найвисші студії через пару літ вже як священик доповнив у Відні. А проте чи є яка розумна підстава плести теревені про „виховання на західних політично-суспільних ідеях"?

Правда, Епископ Станиславівський перенятий наскрізь засадами католицькими, не може і не сміє як Єрарх Католицької Церкви ані на хвильку навіть припустити, щоб вони могли не відповідати психіці повіреного Йому народу. Коли католицькі засади і ідеї продовж майже 2 тисячок літ могли двигнути сотні поганських та півдиких народів, їх просвітити й ублагороднити та все відповідали психіці кождого з них, то чи лишень один наш нарід мавби становити виїмок? Лише він один не мігби їх приняти і з ними зжитися? Лише його психіці малиб вони бути чужі? Ні! се нісенітниця.

Се правда, що на нашім народі та його психіці тяжить прокляття шизми і візантинізму та його наслідки: інертність, пасивність і та справді східна психіка „непротиставитися злу", те славне наше „моя хата з краю", або „а що мене то обходить". Це справді нанесло і наносить у нас необчислені шкоди Церкві і народови. Та се не вроджена нам психіка, се наслідок вікового виховання у

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Світова слава Українця

В 50-ліття великого різьбара Олександра Архипенка.

Наш український різьбар Олександер Архипенко з Києва здобув світову славу. Імя його та репродукції його творів поміщувані в усіх енцикльопедіях світа, також нема у світі ні одного мистецького журналу, в якому не булоб десятків його творів. В головних світових мовах вийшло 11 великих книжок про сего нашого земляка (окрім російської мови!), як також два українські видання. Одно з них, видання „Українського Слова" в Берліні в ціні 50 зол. на жаль зовсім нам недоступне, зрештою його давно нема в продажі. Про творчість Архипенка писали найкращі европейські мистецтвознавчі уми, твори його мають у себе також всі без винятку головні світові музеї. Ні оден Українець останніх поколінь не здобув не лиш так широкого розголосу, як головне—тревалого. Архипенкова широка слава очевидно слава постійна, як справді великих артистів.

Ніяка слава не приходить людині сама, тимбільше світова слава. Славу можна здобути великою працею, також талантом та ще чимсь таким, на що ні рецепти, ні навіть окреслення не можна знайти.

Олександер Архипенко, син університетського техніка Порфіра Архипенка, що виконував таку працю довший час при Університеті св. Володимира в Києві. Олександер вчився в київській Мистецькій Школі, що з неї вийшла більшість українських малярів, різьбарів та архітектів. По дуже коротенькому побуті в Москві Архипенко опинюється в Парижі, де продовжує студії у найбільшого тодішнього різьбара Родена.

Напереміну в Берліні і Парижі Архипенко провадить згодом свої власні школи, що мали свою окреслену славу. Останніми роками Архипенко провадив свою школу в Ню-Йорку. Тепер наш знаменитий різьбар є професором університету в Лос Енджелес, у Каліфорнії. Читає тепер про індивідуальну творчість. Лекції його виходять тепер окремими книжками в англійській мові.

Архипенко створив понад 1000 різьб. Всі ці різьби крім останніх 40 є в великих музеях по столицях всего світу як також у найбільших приватних збірках і музеях аж до японських включно. Недавно вийшла про Архипенка велика книжка по японськи з кольоровими продукціями. За останніх 15 літ було понад 100 вистав творів Архипенка у всіх столицях Европи і її більших містах (з виїмком Москви і Варшави).

На чомуж полягає світова слава нашого земляка? Чому і як цей наш знаменитий різьбар дійшов до неї і здобув її?

На це склалося богато причин, а головне: великий талант Олександра Архипенка та його величезна працьовитість. Та самого таланту і працьовитости ще замало. До цього всього треба й великого знання і ясної творчої думки.

Різьба се велике мистецтво, що не лише впливає на людину (глядача) своєю красою, але також викликує у людини начеб творче піднесення її самої; людина-глядач начеб сама бере участь у творчості майстра. Різьбарський твір викликає у людини також її естетичні почування та намірено їх ушляхотнює й поширює тим самим її чуттєву частину. У різьбі людина бачить ясно і виразно уміння творця, бачить до чого те уміння можна розвинути і тимсамим висловити людську творчу думку. Архипенко це уміння допровадив до геніяльности. Очевидно, богато способів вислову винайшов сам, тих способів до цього часу не було. Він своєю творчою інтуіцією вичув духа грецької та римської різьби, до чого й стреміло найвище світове різьбарство. Архипенко знав також досконало різьбу старих східних народів, Єгиптян і Асирійців, а далі старої Індії й Китаю. І на тому всему побудував він с в о ю творчість. Очевидно, творчість Архипенка мусіла бути інша не подібна не лише на ті старовинні різьби, а й на різьби новіших мистців, хочби і його власного геніяльного учителя Родена. Лиш н о в а творчість, сперта на старих досвідах творчо запліднює та має значіння творчо-оригінального мистецького чинника. Такі творчо-оригінальні мистецькі праці О. Архипенка.

З другого боку — Олександер Архипенко як глибокий та зовсім оригінальний мистець здобув собі ще одно значіння: його творчість н о в о ч а с н а.

Ми бачимо, що нова архітектура, себто сучасна нам — ріжниться від усіх старих архітектур. Вона повстала начеб самостійно, — та це лиш так видається. Ось бачимо на ній впливи новочасного малярства як також і різьби, в тому різьби Архипенка. Коло нових форм, нової естетики Архипенко також богато працював і це мало своє значення та вплив і на нові архітектурні форми. Отак сучасність у мистецтві дуже повязана, ріжні його роди взаїмно впливають на себе.

За архітектурою йдуть інші мистецтва — декоративне, церковне малярство, примінне, аж до кольорів текстилю та до мистецького ужиткового виробництва, а то і промислових виробів, як кольори й форми авт, машин і т. д., де потрібна доцільність, смак, практичність і краса. У всьому цьому є частина творчости нашого Архипенка.

Очевидно, на це впливала не лиш безпосередньо творчість Архипенка, але також його безпосередніх учнів та посередніх наслідувачів, що є в цілому світі. І то богато їх. Знаємо, що теперішній Св. Отець Пій XI признав нове мистецтво і в релігійній ділянці, у будові храмів і малярстві, лиш підчеркнув потребу задержання приписів Церкви.

Се в дуже побіжних словах зміст творчости Архипенка, українського різьбара-мистця, що без застереження здобув признання цілого світу. Ми можемо бути лиш горді, що і наш народ видав з себе сина, який вийшов на вершини нинішнього культурного світа, та в день 50-ліття, т. є. 30 травня засилаємо Йому наш щирий привіт і бажаємо успіхів у праці над славою українського народу.

АНУМ (Асоціяція Незалежних Українських Мистців) вибрала Олександра Архипенка своїм почесним членом і в день його уродин висилає за море привітну депешу великому мистцеві.

Г. М а к с и м о в и ч.

тьмі шизми і візантинізму. А Станиславівський Епископ, як „вірний син свого народу" і правдивий Апостол-Місіонар будить свій нарід з вікового сну і мертвечини до активного життя, питомого справді західній психіці і католицькій культурі. Так поступали продовж віків всі католицькі Апостоли і змінляли психіку інертних поганських народів та вводили їх в сімю народів культурних. Через те їх імена записані незатертими буквами в історії дотичних народів.

Та нема пощо над тим довго розводитися. Се загально знані речі. Закінчу нашою приповідкою „де кум, а де коровай". Що спільного з ідеєю парохіяльних читалень має окціденталізм? Що в наших читальнях „Скали" є такого чисто західного, що не відповідалоб духови навіть найгорячішого нашого патріота, що себе величає „орієнталістом"?...

С в я щ е н и к.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Нові видання

Свята Євангелія Господа Нашого Ісуса Христа. Переклад на основі грецького тексту з поясненнями зладив о. Михайло Кравчук. 15 образків кисти Петра Холодного з іконостасу в каплиці Богословської Академії у Львові. Видання Івана Тиктора. Львів 1937. Ст. 457 + 3 нпг. Формат 20.5 × 14.2 цм. Сей переклад Св. Письма апробував іменем Митрополичого Ординаріяту у Львові Преосв. Іван.

П р о ф. д р І в а н О г і є н к о: **Рідне слово,** початкова граматика української літературної мови. Частина друга: Морфологія й складня. Підручник для школи й самонавчання. „Бібліотека Рідної Мови", видає проф. др Іван Огієнко. Ч. 8. 1937. Ст. 288. Формат: 16.7 × 11.8 цм. Ціна 2 зл.

М а р к о Ч е р е м ш и н а: **Твори.** Повне видання за редакцією дра Евгена Ю. Пеленського. Том І. Видавництво „Ізмарагд". Коштом кооперативи „Будучність" в Тернополі. Ст. 204 + 4 нпг. Формат 19×13 цм. — Рецензію на се видання творів Черемшини помістимо, коли вийдуть всі три томи.

Д-р О л е к с а н д е р С о к о л о в с ь к и й: **Сьогоднішна Европа.** Географічно-політичний і господарський нарис. Бібліотека „Народної Справи", „Рідне Слово", ч. 4. Квітень 1937. Львів. Видавець Іван Тиктор. Сторін 39 + 1 нпг., формат 17×12.2 цм.

М и х а й л о Т р і л ь: **Вправи на поручні,** 80 рис. Сокільська Бібліотека ч. 6. Львів, 1937. Накладом „Сокола-Батька". Ст. 68. Форм. 17.6×12.3 цм.

А. Г а в р и л к о: **„Сильні люди".** Кооперативна Бібліотека ч. 13. Львів 1937. Накладом автора. Сторін 23, формат 22.7×15.7 цм.

Коли ти любиш рідний край... (М. Вороний), пісня на мішаний хор. Я. Ярославенко. Музична накладня „Торбан" у Львові ч. 290, ціна 50 гр.

Калосьсе. Беларускі літературна-навуковы часапіс. Кніжка 2 (11). Вільня 1937 год. Год. III. Сторін 65—128, формат 25.5×17.5 цм. Річна передплата 2 зл., одна книжка 50 сот. Адрес редакції „Калосьсе", Вільня, Завальная вул. № 1-2.

Прот. В а с и л ь К у д р и к. **Чужа рука** або хто розєднує український нарід. Накладом „Вістника". Вінніпег Ман. 1935. Сторін 208, 16⁰. — Та брошура щойно тепер наспіла до Львова. Це жахливий памфлет проти католицизму в звязку з українством. Ось як пише п. В. Кудрик:

„Відколи ворожа рука насильством втягнула Українців в унію з Римом, відтоді вся увага Українців ішла лише на те, щоби від католицького насильства оборонятися. Нарікання, протести, скарги, делегації до вищого католицького начальства — се цілий зміст українського співжиття з католицьким світом. Таке було в Европі, таке й поза Европою."

І далі слідують напади — на Апостольську Столицю, на наш грек. катол. Епископат, на катол. пресу за морем, на катол. організації, на целібат і т. д. без кінця. Цікаво, що автор того пашквілю послугується як аргументами виступом тутейших гр. кат. священиків Ал. Стефановича, Г. Чубатого, Е. Клосевича, К. Монцібовича, А. Бескида, М. Трухницького, Т. Шумила, Т. Бориса й Ів. Решетила в брошурі п. з. „Висвітлення до історії львівських синодів 1891 і 1897." — Нам невідомо, чи в Канаді появилася окремою брошурою відповідь на сей пашквіль. Коли так, то просимо наших тамошних прихильників, прислати нам її. Коли ні, то гадаємо, що відповідь треба видати і в ній головно доказати те, що п. В. Кудрик мішає католицизм з напором польських націоналістів-асимілятор ів на Українців гр. католиків. Таких брошур особливо в сих часах розгуканого націоналізму не вільно ігнорувати, бо се приносить необчислимі шкоди. А. Ч.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Академія в Перемишлі з приводу 300-ліття смерти Митр. Й. В. Рутського. Небуденною появою в духовому житті княжого города Перемишля була Академія в память тристаліття смерти митр. Рутського, влаштована Епархіяльним Інститутом Кат. Акції при співучасті всіх релігійних і культ.-освітніх установ, що відбулася під протекторатом Преосв. Йосафата — 9. V. 1937 р. Велику салю Народнього Дому заповнила вщерть перемиська католицька громада, щоб злożити поклін Памяті одного з найбільших Українців — Атлянтові Зединення й Колонні Церкви. На перших місцях Преосвящені Владики: Кир Йосафат і Кир Григорій, Впр. Крилошани Капітули, ОО. професори, Дух. Семінарії, представники установ, найвизначніші громадяни, далі сливе вся укр. інтеліґенція Перемишля. Не бракувало й міщанства, ремісничої молоді й ин. Галерію заповнила шкільна молодь. Приїхало також богато священиків навіть з дальших сіл перемиської области. Сцена прибрана скромно, але ефектовно. На тлі зеленої котари, по середині портрет Рутського, у квадраті смерекового зеленого вінка. Обабіч портрету висять великі прапори: папський і український національний, на них видніють герби: папський і український тризуб. Решту доповняє зелень. Відкрив Академію п. президент Епарх. Інст. К. А. радн. Др. В. Подлуський. Привітав приявних Владик і гостей та зясував, в чім вага й велич свята, короткими словами накреслив сілюет Рутського, його напрями й ідеї, його задуми й чини. Дальші точки програми — наступні: 2. М. Лисенко: Кант Розпяттю Христову. Хор Богословів укр. кат. Дух. Семін. під проводом богосл. З. Злочовського. 3. Значення митр. Рутського для Церкви й народу — реф. Мра Костюка, ред. „Укр. Бескиду“. 4. Г. Ф. Гендель: Тріо — Соната А-дур: Члени Вчительського Збору Вищого Муз. Інст. ім. Лисенка: ПП. Проф. Негребецька — форт., Е. Козулькевич, скрипка, О. Красіцький віольончеля. 5. У. Кравченко: На 300-ліття смерти митр. Рутського — декл. п. М. Німентовська. 6. Бортнянський: XI концерт „Благословен Господь“ — міш. хор „Бояна“ під дирігент. п. проф. В. Вітошинського. Всі точки програми виконано бездоганно, хорові продукції виведені навіть по мистецьки, так хору богословів як і „Бояна“. Обом пп. дирігентам належиться повне признання за труд. Тріо Соната — А-дур — Генделя — випала незв. гарно. Захопив публику своєю високо-мистецькою грою скрипак віртуоз — проф. Козулькевич. Гра пп. Негребецької та Красіцького вповні достроювалася до цілости, що дала публиці високу, справді мистецьку насолоду. Змістовний реферат ред. Костюка й віддана з чуттям деклямація п. Німентовської гармонійно доповнила програму. — На салі царив весь час святочний, поважний настрій — доказ, що публика вчулася у вагу моменту й святкування. Перемиське громадянство, як і Духовна Семінарія, що вшанувала память митр. Рутського Академією — 13. III. 1937 — виявили свій піетизм до постаті митр. Рутського, Велитня — призабутого нашою націею. — Ініціяторам і аранжерам цієї Академії, що не щадили труду в її влаштуванні, нехай буде надгородою за їх працю гарний моральний і матер. успіх Академії. Весь дохід з неї призначено на добродійні цілі.

В Злучених Держ. Півн. Америки є тепер 20,959.000 католиків, зареєстрованих в парохіях, себто о 436.000 більше як у мин. році. Католицьких костелів є 16.526, католицьких парохіяльних шкіл 7,445 з 2,170.000 дітей. Духовних семінарій є 205 з 21.880 богословів, катол. шкіл середніх і висших для хлопців і дівчат 868 з 208.000 учеників. Найбільша р.-кат. архидієцезія в Злучених Держ. Шікаго. Вона має 1,169.000 вірних. В Зл. Держ. Півн. Америки є 4 кардинали, 14 архиепископів, 107 епископів і 31.649 свящ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАСОВІ УВЯЗНЕННЯ нашої молоді знов пригадують конечність віднови для тої молоді її молодечих організацій. Чейже не є в інтересі держави, щоб її молоді горожани заповняли масово тюрми.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА др. А. Білик переглянув на днях відділи львівської поліції на Янівськім оболоні. Притім виголосив промову, в якій заявив, що поліція не повинна ніколи кермуватися почуванням пімсти за діла горожан. Вона мусить ділати без тіни злости. Розумні се думки.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА пише, що в Німеччині забороняють оповіщувати ті судові вироки, якими увільнено катол. священиків від закидуваних їм злочинів.

В ОКРУЖНІМ СУДІ В КРАКОВІ вже вильосовано листу присяглих суддів, що має незабаром розглядати справу інж. Добошиньского. На 30 вильосованих є 9 емеритованих офіцирів. Крім того, вильосовано 15 заступників. З них всіх виберуть лаву присяглих.

РОМУНСЬКИЙ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИК князь Михайло відвідав Варшаву і зложив візити президентови РП., марш. Ридзови-Сьміглому та маршалковій Пілсудскій. Він мав привести офіціяльне запрошення для президента РП. відвідати Ромунію.

В ПРАЗІ помер на днях др Карло Крамарж, проживши 77 літ. Він був визначним чеським політиком, послом, письменником, журналістом та суспільним дієчем. Він оснував і проводив до смерти чеською народно-демократичною партією. Покійний був жонатий з Росіянкою, дочкою графа Толстого, і мав широкі звязки з правими російськими кругами. В чеській суспільности репрезентував крайно русофільський напрям. Про Росію все говорив з найбільшою пошаною і називав її „Вельке Руско“. Вона мала обєднати всі словянські народи. Большевицьку революцію уважав трагедією Росії. Українців не любив, бо вони, на його погляд, власне причинялися до розбиття „Велького Руска“. Покійний стояв в опозиції до президента Масарика, бо Масарик сильно критикував царську Росію і крім того, на думку Крамаржа, був замало націоналістом у внутрішній політиці.

ЮГОСЛОВЯНСЬКИЙ МІНІСТР війни ґен. Маріч відвідав Прагу, де відбув нараду з чеськими військовими кругами.

ГІТЛЄР вислав був до Англії на час коронації крім державної репрезентації ще свого особистого представника капітана Відемана. Він зложив Гітлерови звіт, що се безнадійна річ сподіватися від Англійців яких небудь уступок у справі кольоній.

ВІДЕНСЬКІ НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТИ кричали „Гайль Гітлер“ і „Гайль Дойчлянд“ на спортовім грищі. По скінченій грі гітлерівці йшли юрбою головною алеєю Пратеру і знов підносили ворожі оклики проти австрійського правительства. Поліція увязнила 30 осіб.

МУССОЛІНІ заявив американському журналістови, що сучасна кріза мусить скінчитися політичною і господарською катастрофою. Найбільша небезпека Европи се большевизм.

ЕСТОНЦІ змінюють знов назву столиці Естонії. Давніше називалася їх столиця Реваль. Її змінили на Таллін. Тепер естонські вчені тведять, що Таллін значить „данське місто“. Отже знов хочуть змінити назву та шукають якоїсь нової.

В ПАРИЖІ були знов бійки між членами партії Доріота (французькі націонал-соціялісти) і приклонниками лівого людового фронту. Три особи ранені.

В БРУКСЕЛІ група фляманів підносила ворожі оклики проти поліції і бруксельців. Коли поліція хотіла успокоїти демонстрантів, вони обкидали її фляшками. Увязнено ряд осіб.

ПЛЯН ВИЦОФАННЯ ДОБРОВОЛЬЦІВ з Еспанії, опрацьований в підкомітеті неінтервенції, стрічає поважні перешкоди. Передовсім не можуть устійнити, кого уважати добровольцем. Богато добровольців не хоче вертатися до своїх країв. Кошти вицофання мають винести поверх міліон фунтів стерлінґів (коло 26 міліонів злотих).

ЧАСОПИСИ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ критикують англійські предложення в справі завішення зброї на еспанських фронтах і вицофання добровольців.

АРАБСЬКИЙ ЩОДЕННИК „Савд ель Шааб“ пише, що володарі арабських держав заявилися проти поділу Палестини, що її підготовляє Королівська Комісія Великої Британії.

НОВИНКИ

Справі організації „Скали“ присвячуємо в „Новій Зорі“ більше місця тому, бо се тепер справа не тільки актуальна, але першорядної ваги. Від вдержання і скріплення організації „Скали“ залежить очевидно скріплення впливу нашої Церкви в масах і кристалізація української нації на здорових основах.

Торговельна школа РШ у Львові, що від нового шкільного року має стати 4-річною торг. ґімназією, дістала в піднаєм від Наукового Т-ва ім. Шевченка Академічний Дім при вул. Супіньского.

2.600 робітників працює при інвестиційних роботах у Львові.

За ріжні надужиття увязнили у Львові урядника шкільної кураторії Е. Кінду.

Середню Фахову Школу СС. Василіянок у Львові при вул. Длугоша ч. 17 дозволило Міністерство В. Р. і О. П. перемінити з початком наступного шк. р. — це є 1937/38, на **фахову ґімназію.** Буде це перша українська кравецька ґімназія. Ближчі відомості про те подамо незабаром в окремій статейці. 55-2-3.

В Гаях коло Львова пожежа знищила 14 мешкальних домів, 12 стаєн і дві стодоли. Втрати є 15.000 зл.

В Білівцях, пов. Заліщики, втопився в Дністрі в часі купелі Василь Сердник зі Сновидова пов. Бучач. Тіло найдено.

Пошесть плямистого тифу вибухла в кількох громадах брідського повіту. Занедужало кількадесять осіб.

Вивіз дерева за границю був у квітні с. р. значно висший ніж у березні с. р. і квітні мин. р.: представляв вартість 18.878.000 зл. супроти 14.195.000 в березні с. р. і 14.195.000 в квітні м. р. Зате внутрішний оборот деревом дуже слабий.

Конверзію державних позичок продовжено до 14 липня ц. р. До того часу можна виміняти облігації державних внутрішніх позичок на облігації 4 прц. консолідаційної позички.

В Цеханові увязнено референта шпитальництва Повітового Виділу Станіслава Вилязла під замітом надужить при доставі. Вилязло фальшував касові квіти.

У Влацлавку вибухла пожежа в фабриці фарб і лякерів „Нобілес“. Робітник Іван Бретес згорів живцем.

До Картузької Берези вислали Наума Цукера співвласника фабрики дикт в Городищі коло Пінська за те, що не додержав взятих на себе добровільно зобовязань супроти робітників.

Шкоди Жидів у Берестю виносять 2 міліони зл. („Ді Штімме“, ч. 644).

В Варшаві в білий день довершено двох нападів на льотерійні колектури. Одного грабіжника зловили.

Гумор. — Найновіше з нового. — Бажаю купити собі капелюшок найновішої моди. — Прошу пані сісти на хвильку, якраз мода зміняється!

Гумор. — Наслідки алькоголю. — Лікар: Не можу докладно ствердити нині що вам бракує... То певно наслідки алькоголю... Пацієнт: Трудно. Прийду тоді, як будете тверезі.

106 польських літератів і журналістів написало спільне подання до міністерства освіти, щоб назад привернуло стару правопись, бо з новою ніхто не годен собі дати ради.

Арійський параграф ухвалено на зїзді огородників у Варшаві. З того приводу „Хвіля" пише, що ся ухвала має тільки демонстраційний характер, бо до огородничих організацій в Польщі не належав ніодин Жид-огородник.

„Курєр Варшавскі" в ч. 132 приніс статтю п. з. „В ягнячій шкірі" проти нашої кооперації. Ціль цькування — ясна. Незабаром побачимо, на що його розпалюють.

Над холмським повітом перейшла на днях сильна градова буря і знищила засіви на просторі 650 моргів.

В Мукачеві помер у 67 р. життя рабін хаситів Лейзор Спіра, голосний противник сіонізму і еврейських гімназій. Він походив зі Стрижева в Галичині. На його місце вибрано його зятя Баруха Рабіновича.

Торговельні обороти між Німеччиною й СССР постійно меншають. В 1934 р. совітський вивіз до Німеччини виносив 430 міл. рублів, в 1935 — 289, в 1936 — 110.

Жидівська громада в Будапешті ухвалила дати всі льокалі жидівських організацій на приміщення католиків, що приїдуть на евхаристійний конґрес.

Литовські католицькі круги одержали вістку, що в совітських концентраційних таборах перебуває тепер понад 1000 католицьких священиків.

В Ромунії виступив з берегів Дунай і залив порт у Рамадані, загрожуючи місцевості Джіюрджію. Богато сіл над Дунаєм стоїть під водою. В Молдавії виступили з берегів ріки Серет і Берлад.

Парлямент в Австрії ухвалив спеціяльний фонд на позички для тих рільних робітників, що хочуть купити собі ґрунт. Фонд той має на ціли здержувати хліборобів перед утечею до міст.

В хвилі отворення вистави в Парижі на 350 павільонів було готових всего 10. З того ясно, що Французи виказали кепську організованість, але й страйки робітників причинилися до того. Щойно в липні можна сподіватися викінчення всіх павільонів.

В Хабаровську розстріляли большевики 44 осіб під закидом шпіонажі і саботажів.

Пишуть, що б. шеф ГПУ Гершель Ягода помер у вязниці.

Зачали критикувати в большев. пресі комісаря торговлі РСФСР, Хінчука. Се знак, що й він незабаром „полетить".

Корабель „Тель-Авів", що належав до Палестинської Компанії, не міг видержати італійської конкуренції. Його купили Японці за 31.000 ф. стерлінґів. Компанію коштував він 81.000 ф. ст.

На англійськім кораблі „Гельнід" в Ріо де Женейрі вибух бунт, викликаний комуністичною аґітацією. Портові власти полагодили справу.

Відомий американський міліярдер Джон Рокфелер помер 23 с. м. в Ортонбіч на Фльориді. Він мав 98 літ. Був сином малого небогатого купця і сам доробився величезного маєтку.

Жертви. Впр. о. Іван Кіт в Лупкові, п. в місци зол. 2, п. Петро Кухар у Львові зол. 1 і п. Вол. Онуфрик у Львові зол. 1 для хорого Івана Заремби.

Гумор. — Наполеон до наполеонського зуха: А тою ось близною назначили тебе певно під Ваґрамом, що? — Ні, сір. То памятка по маркетантці Анні.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ціни в злотих:

Ч. 1.	**Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делегація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблєма**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач** + 10 порто.	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта** + 10 порто.	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Галяцький Договір	0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова**	0.60
„ „ Венеція	3.—
„ „ Ерема кай аноніма	0.50
„ „ Ґоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна**	0.50
з пересилкою	0.70
Узаснаднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір**	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху + 10 порто.	0.10

Адреса: „Нова Зоря"
Львів, ул. Ґродзіцких 2/II пов.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.23—1.20, фр. франки 24.25 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерлінґи 25.85 — 25.70, австр. шілінґи 97.00 — 96.00, чеські корони 16.30 — 15.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що з приводу знижкової тенденції цін на масло не ставить.

Молоко	0.18—0.19 зол.
Яйця (копа)	2.65—2.70 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко й яйця вдержана.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 27. V. с. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (пл. Більчевского 3) такі ціни:

Курята І. кл. товсті від 0.60 кг. вгору	1.80 зол.
Курки молоді І. кл. товсті без вапняку на ногах від 1.50 кг. вгору	1.15 зол.

Слабших сортів від вище поданих не приймає.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Буде ліпше...
МУЗА: Нинішні часи.

Дирекція прив. жіночої ґімназії СС. Василіянок у Львові (вул. Длуґоша 17а) з правами державних шкіл подає цим до відома, що на шк. р. 1937/38 приймає учениць до таких типів шкіл: І. чотири кляси ґімназії нов. уладу, річинець вступ. іспит. до І. кл. назначить Кураторія, вступні іспити до кляс II, III. IV. відбудуться в днях 17, 18 і 19 червня ц. р. — зголошення слід вносити до 10 червня. Оплати такі самі, як в державних ґімназіях.

2. І. кляса ліцею гуманістично-природничого (комбінованого), для панночок найпрактичніший виділ. Вступні іспити 17—19 червня.

3. VIII-а кляса клясична і VIII-а кл. гуманістична давного типу; вступні іспити до обох VIII. кляс (тільки за дозволом Кураторії) від 17—19 червня. При ґімназії є виховний Інститут, ведений фаховими силами. Точні інформації подамо на бажання. *о. Василь Лициняк.*

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ШВАЛЬНЯ
„ЕМКА"
Львів, Личаківська ч. 14. І. п.
Готове мужеське біллє з добірних матеріялів у великому виборі. ■ Замовлення з власних і дібраних у робітні матеріялів виконується скоро і солідно. ■ Ціни конкуренційні.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до біллє
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 3 червня 1937. Ч. 40 (1040)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗБОМБАРДОВАНО „ДАЙТШЛЯНД"

Сто жертв. — Як на те відповіли Німці.

Німецькі вісти донесли, що в пристані балеарського острова Ібізи стояв спокійно на якорі найбільший німецький панцирник „Дайтшлянд". Несподівано збомбардували його літаки червоного правительства Еспанії. Є поверх 100 жертв у людях, з того 23 відразу вбитих моряків і більше як 80 ранених, між ними деякі смертельно, інші тяжко і лекше. Корабель ушкоджений, але міг відплисти до Ґібральтару, де віддав ранених до шпиталів і відти відплив до Німеччини. У відповіді на те 5 німецьких воєнних суден збомбардувало укріплення еспанської пристані Альмерії й Німеччина разом з Італією вицофали свої кораблі з акції контролі Комітету Неінтервенції.

Як представляють справу червоні Еспанці.

З Валенції звідомляють: Коли над Ібізою летіли два урядові літаки, незнаний їм корабель почав у них стріляти зенітовими гарматами. Тоді літаки кинули на нього 12 бомб, 4 вцілили. Показалося, що се був німецький корабель і що він стояв там, де контролю мали виконувати кораблі французькі, а не німецькі. До того стояв близько моля, а після умови такі кораблі мають бути найменше 10 миль далеко від берега. — Альмерію обстрілювали Німці з віддалі 12 км. На місто впало коло 200 гарматних куль калібру 205 мм. Стріляли на ціле місто. Збурили 39 домів, богато інших ушкодили, 19 осіб убили, 155 ранили. Англійський контрторпедовець, що контролював там побережжа, весь час обсервував бомбардування міста. Його звіту ще не оповіщено.

Незвичайне предложення Шахта в Парижі.

Господарський диктатор Німеччини др Шахт був у Парижі на відкритті німецького павільону на світовій виставі. При тій нагоді виголосив промову на сніданні, що його урядив комітет „Франс-Алємань". Др Шахт сказав м. і.: Французька преса закидає Німеччині, що вона виступає раз-у-раз з ріжними домаганнями. Одначе Німеччина зі своєї сторони також дає богато. А саме жертвує мир, себто гарантію мира в Европі. Німеччина годиться вернутися до Союзу Народів, який одначе не бувби трибуналом, тільки місцем порозуміння народів. Німеччина врешті жертвує порозуміння щодо розмірів зброєнь, бо Німеччина терпить внаслідок надмірних коштів зброєнь в ріжних краях. За те все домагається уступств у справі заморських кольоній.

Перемога Українців в аґрарній партії на Закарпатті.

На зїзді аґрарників у Празі була також більша ґрупа селян, членів аґрарної партії з Закарпаття. Закарпатська ґрупа несла крім державного прапору також жовто-блакитний прапор і таблиці з українськими надписами нпр. „Де земля, там і хліб, де хліб, там життя" й ин. Богато селян мало в руках також малі жовто-блакитні прапорці. Москвофільський „Нашъ Путь", ч. 233, подаючи сі вісти пише з огірченням: Три роки тому в аґрарній партії на Закарпатті не було ще ніодного Українця. Нині показується, що там тільки Українці, а „русскихъ" зовсім нема. Показується, що в аґрарній партії серед „русскихъ" не було ні одного ідеаліста тільки каріеровичі... Тепер вони мусять або переорієнтуватися і підчинитися Українцям, або Українці їх усунуть. Українці виграли бій в аґрарній партії і ми повинні рахуватися з тим, що аґрарна партія вже чесько-українська.

Погром Жидів у Бранську.

„Хвіля" принесла депешу з Більська на Підляшші такого змісту: В місточку Бранськ в часі ярмарку кілька сот польських оенерівців почало усувати жидівських страґанярів і відганяти християн від купування у Жидів. По полудні якби на даний знак зачали бити Жидів, били навіть старців, як 65-літного Сапіршгайна, 60-літну Цивію Заблудовску і инших. Відтак здемолювали жидівські страґани й вибили шиби в богатьох жидівських домах та в божниці. Жиди укрилися в помешканнях. Пізніше прибули поліційні скріплення й привернули порядок. — Підчеркуємо ще раз, що в часі коли йде така филя погромів, Українці повинні особливо уважати на те, щоб злочинна аґітація не захопила нас.

Заноситься на нові податки.

Презес Союза польських міст і комісаричний президент Варшави Стефан Старжиньский виступив з проектом проголошення нового податку на потреби інвестицій в містах. Аргументує се також потребою зуніфікування, бо комунальні податки є тільки в землях б. прускої займанщини. Отже замість знести їх і там, хочуть завести їх в більшости воєвідств, хоч ніяких нових податків вже ні села, ні міста в Польщі видержати не годні. Річ ясна, що в разі заведення нових податків наступить ще скорший занык капіталу, що скріпить незадоволення й уліпшить ґрунт під большевицьку аґітацію. Цікаво, що оден з найвизначніших знавців польських комунальних справ, др Мавркій Ярошиньский, знає се дуже добре, а мимо того виразно проголошує тезу, що нема потреби оглядатися на занык капіталу в Польщі при податках, бо якби держава мала бути залежна від рентовности господарств, тоді в разі їх нерентовности держава мусілаб перестати функціонувати... Чудова се „аргументація." Наслідки її побачимо.

Катастрофа посухи в Білосточчині й у Галичині.

На терені білостоцького воєвідства панує посуха вже 5 тижнів. Загрожує катастрофа неврожаю. Вже тепер страти рільників більші там, як страти спричинені повінню в Келеччині. Вже безсніжна зима по дуже мокрій осені знищила озимину. Тепер жито знищене на 65%, пшениця 50%, конюшина і ріпак на 80%. Земля висохла до 1 метра в глибину і при копанні сиплеться як попіл. Озимини вже зачинають дозрівати, хоч зерно ще не повне. Розвій ярих збіж зовсім спинений. З пашею також зле. Соломи буде небогато, а сіна заповідаються дуже слабо. Вигляди на збір овочів дуже слабі. І в Східній Галичині послідний більший дощ падав ще при кінці квітня. Коли в найблищім часі не буде дощу, то й нашому хліборобству буде зле. Від 2. VI. падуть вже дощі.

І В МУРОВАНИХ ДОМАХ бувають часто пожежі, тому обезпечіть своє домашне урядження від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47

а тоді за дійсно дуже малу оплату (складку) будете завжди спокійні про своє майно.

Найменше племя Словян

Його кольонії в Тексасі й Австралії.

Університет в Тексасі видав цікаву працю Жоржа Енґерранда в англійській мові п. з. „Так звані Венди в Німеччині і їх кольонії в Тексасі й Австралії", сторін 179, 8.

В тій праці представлена історія найменшого тепер зі словянських племен, Вендів або Сорабів, що були колись могутним племенем, яке било Німців. Сораби прийшли в теперішну Саксонію з околиць нашої Припеті й випирали Німців аж за Лабу, поки Карло Великий не затамував їх експанзії. Вони орали деревляним плугом. Торговлі і міст не знали. Складалися зі шляхти, свобідних людей і смердів. Під оглядом расовим були мішаниною Словян з північними племенами.

Мову Сорабів уважає автор убогою, але безпідставно, видно не знає її. Зате слушно підмітив причини, чому вона заникає, уступаючи місця німецькій: 1) край Вендів скоро упромисловився і 2) вони не мали ні своїх шкіл у достаточній мірі, ні шкільних підручників.

Далі пише він, що Венди вже ніде не мають більшости на своїй землі. І се не відповідає дійсности, бо там, де вони ціпко держаться католицької Церкви (між Каменцем і Бавценом), вспіли ще вдержати свою більшість.

Далі представляє автор найновішу історію Вендів аж до р. 1933 і доходить до висновку, що ґерманізації того племени не дасться здержати, хоч вона поступає не так під офіціяльним напором, як радше з місцевих причин.

У другій части тої праці говориться про еміґрацію Сорабів (Вендів) до Тексасу, куди вони почали їхати в 1854 р. з релігійних причин і там оснували знов „Сербію". Цікаво, що й на американській землі почали вони мішатися з Німцями і ґерманізуватися. Тепер вони там (разом з Німцями) помалу американізуються, причім зовсім зникає їх нахил до сумовитости (мелянхолії) й поезії та їх гарний стрій. Заникають також їх весільні й инші звичаї, тільки деякі старі забобони ще держаться.

В Австралії вони від початку мішалися з Німцями і не виходили поза полудневу Австралію. Там вони ще скорше занґлізувалися ніж в Америці, також наперед зґерманізувавшись.

Праця Енґерранда цінна тим, що дає цілість історії того словянського племени від найдавніших часів аж до наших днів і що описує його життя на всіх областях. Цінна також богата література, яку він наводить. Отсі інформації по-

„Скала” у практиці — ФНЄ у практиці

Мотто: „В душі повстають такі чотири стани: на найвисшім степені стоїть розум, на другім образування розуму (= думання), на третім постав переконання (про видимий світ), на останнім уяву (припущення, „ейкасія”), — уложи їх в порядку (в відповіднім відношенні) і тоді вір, що в якій мірі вони зближені до правди, в такій самій мірі вони й ясні”.
Платон: „Держава”, кінець кн. VI.

І. „Українські Вісти”, щоденний орган ФНЄ (Фронту Національної Єдности) приніс в 112 ч. допис п. з. „Скала” у практиці. Допис попереджено такою заміткою:

Від Редакції: В третій статті про „Скалу” написали ми: „Розглядали ми справу „Скали” з чисто теоретичного становища на підставі резолюцій її зїзду, а як виглядає практика, про те напишуть нам люди, що з тією практикою зустрічаються на місцях”. — Саме вже надійшов один такий голос, який містимо без ніяких змін.

Ся замітка редакції „Українських Вістей” складається з двох частин. Перша частина має два твердження. В першім з тих тверджень каже редакція „У. В.”, що вона розглядала справу „Скали” з чисто теоретичного становища. В другім твердженні каже, що робила се на підставі резолюцій зїзду „Скали”.

Оба ті твердження неправдиві. Перше твердження неправдиве з несвідомости, себто з очевидного незнання, що значить розглядати якусь справу з чисто теоретичного становища. А що в нас часто лучаються такі „провідники народа”, які сміло вчать нещасний нарід того, про що самі поняття не мають, отже треба раз пришпилити таке „навчання народа” і виказати на прикладі його неімовірну пустку.

Що значить теорія?

Теорія слово грецького походження. Воно походить від слова „теорейн”, значить по нашому: дивитися, оглядати, досліджувати, пізнавати. Отже теорія значить приблизно „погляд” на якусь справу. А під теоремою розуміється звичайно твердження, яке ще потребує доказу. Кажемо „звичайно” тому, бо є також інакше розуміння так званої повної теореми, а саме таке, що така теорема складається з твердження і з доказу.

Назагал принято думати, що практика попереджує теорію та що з практики витягається всякі теореми й теорії. Одначе воно не все так треба й можна розуміти: бо нема такої практики, яка булаб позбавлена всякої теорії. Також практик мусить щось знати і розуміти з того, що робить, — отже мусить бути теоретиком, хочби в якійсь мірі. З другої знов сторони, хто думає над тим, що в практиці виконує, у того в голові стає ясніша й теорія про те, що він робить. Коли якась теорія показується в практиці цілком нездала, то се певний знак, що в даній справі дурний був той, хто ту теорію видумав, або не опанував матеріялу, з якого будував свою теорію, або не завдав собі труду передумати факти й висновки з них.

Отсі підставові уваги треба було доконче навести, бо з замітки редакції „У. В.” виходить, що вона уважає теорію за щось таке, що можна виводити всупереч практиці і що притім можна далі вважати себе проводом всеї нації, хоч нагородилося дурниць, які практика цілковито збиває.

ІІ. Та чи дійсно редакція „У. В.” розглядала справу „Скали” з чисто теоретичного становища?

1. Та стаття „У. В.” зачинається таким реченням: „289 читалень „Скали” з 14.284 членами це факт, який комусь може не подобатися, але з ним треба числитися як з реальною дійсністю.” Чи се речення чисто теоретичне, чи може сперте на практиці? Чи хто не числиться з реальною дійсністю, той не розібє собі голови? Чи не вчить того намацально якраз практика, а не „чиста” теорія? Чи потрібний бувби крик проти читалень „Скали”, якби вони були паперовими цитаделями? Чи життєва практика не вважалаб божевільними тих людей і реально існуючих організацій, які боялисяб конкуренції „паперових цитадель”?

2. А далі написано в першій статті „У. В.” про „Скалу” таке:

„В першу чергу мусить зясувати своє відношення до Т-ва „Скали” „Просвіта”. Не поодинокі читальні „Просвіти”, навіть не поодинокі філії, але Головний Виділ Т-ва „Просвіта”. Втікати від того вже нема часу і нема куди”.

Чи се писання „чисто теоретичне”, чи сперте на обсервації і висновках з практичного життя? Коли воно не сперте на життєвій практиці, то пощо головний орган ФНЄ поучує прилюдно Головний Виділ Т-ва „Просвіти”, щоб він „займав становище”? Тай ще до того твердо каже йому: „Втікати від того вже нема часу і нема куди”... Та перед чимже втікати? Перед „паперовими цитаделями”? Та чогож утікати перед ними—і то так, що нема вже ні часу, ні куди... Тут одно з двох: Або провід ФНЄ не має буквально найменшого поняття про те, що діється в краю, і тому під впливом „чистої теорії”, яка тут булаб подібна до галюцінації, підносить такий алярм і бє на трівогу (а такий позбавлений знання краю і почуття дійсности провід не може бути очевидно ніяким проводом), — або головний орган проводу ФНЄ рахується з реальною дійсністю в краю і тому слушно написав такий публичний зазив до Гол. Виділу „Просвіти”. В тім другім разі не можна говорити про якесь „чисто теоретичне становище”.

ІІІ. Далі в першій статті головного орґану ФНЄ представлена історія зріжничкування українського просвітного руху в Галичині — і то представлена на підставі фактів правдивих і загально відомих, а саме так:

1) Українські маси почали й ідеольоґічно ріжничкуватися від націоналізму до комунізму. Чи се теорія, чи практичний висновок з того, що ми всі в краю бачили й бачимо?

2) „Просвіта” вже не могла всіх вдоволити — написав головний орган ФНЄ. Чи се теорія?

3) Перші радикали використали основне занедбання „Просвіти” й почали робити те, що повинна була робити „Просвіта” (себто занялися видавничою діяльністю). Чи се теорія? Чи може реальна правда, сперта на факті, який тревав довгі літа...

4) Не маючи іншої поживи, маси і просвітні клітини-читальні кормилися довго тим єдиним кормом (що їм давали його радикали) у приступній формі. Чи се теорія?

5) І якщо йде про противагу радикальному кормові, то й вона кристалізувалася поза „Просвітою”, в католицьких і націоналістичних середовищах. Так писав головний орган ФНЄ в першій статті про „Скалу”. Чи се теорія?

6) Читальні попали в руки поодиноких таборів і ставали радикальними, комуністичними, національними і католицькими читальнями. Так писав орґан ФНЄ. Чи се теорія?

7) Лявірувати між поодинокими таборами це тактика на коротку мету, яка мусіла скінчитися розчленуванням функцій „Просвіти”. „І ось те явище ми тепер саме обсервуємо: „Скала” — вияв ріжничкування, хоч не одинокий. Перед тим були ще радикальні „Селянські спілки” й Каменярі та „радикальні” читальні „Просвіти”, які фактично Гол. Виділу не визнавали й вели працю не по директивам Гол. Виділу, але по інструкціям радикальної партії”. Таке написав орґан ФНЄ. Чи се теорія чи практика українського життя в Галичині?

8) Далі ствердив орган ФНЄ, що деякі читальні „Просвіти”, які були в руках радикалів, явно виповіли послух Гол. Виділови „Просвіти”. І зробив з того такий висновок: „Це доказ, що компроміс був чинний і доводив до загнивання відносин на культурно-освітньому відтинку”. Чи се теорія чи практика нашого життя?

9) Вкінці пише орган ФНЄ таке: „Мусимо ствердити, що тактику еп. Хомишина — тактику відмежування вважаємо куди чеснішою, доцільнішою, а для нації менше шкідливою, як напр. тактику радикалів, — бунтування читалень „Просвіти” проти їх Централі”. — Чи се теорія чи висновок на підставі обсервації життєвої практики в нашім краю (висновок з одним льоґічним „пурцлем”).

І по всіх тих твердженнях, які на основі практики прилюдно зробив орган ФНЄ у 107 числі, він в пару днів опісля пише, що розглядав справу „Скали” — з чисто теоретичного становища!.. Дійсно трудно зрозуміти, як не стидається називати се „чисто теоретичним становищем” орган ФНЄ, що має претенсію на захоплення проводу в практичній політиці. І дійсно дивно, коли там поручають писання редакційних статтей людям, що цілком не відріжняють теорії від практики. І якийже провід можливий з таких людей?

Ми не належимо до приятелів УНДА і нераз ми виказували його яркі політичні блуди. Та в інтересі правди стверджуємо отсим прилюдно, що УНДО при всіх своїх, часами неймовірних, блудах та скоках — організація поважніша в порівнанню з тим, нажаль, несеріозним хаосом, який зачинає вирінати з ФНЄ. Коли се має бути „творчий” націоналізм, то нехай Бог боронить і заступить українську націю перед ним, а діяльність инших „приятелів” вона вже якось витримає. А того „теоретика”, що в проводі ФНЄ так основно його компромітує, треба очевидно післати до школи, так приблизно від ІІ. гімн. кляси почавши. Се не шутка. Бо ледви чи де знайшовсяб такий учитель, який бувби вдоволений з ученика ІІ кл., що плівби такі противорічча і притім ще кандидувавби на одного з провідників своєї кляси...

Не пишемо сего злорадно, бо ми волілиб, щоб у ніякім українськім таборі не було „теоретика” аж так мало грамотного...

ІV. В першій части наведеної на вступі короткої замітки орґану ФНЄ написано ще, немовби він розглядав справу „Скали” на підставі резолюцій її зїзду. Се просто в очі впадає, що всі точки, які ми вище навели, не мають буквально нічого спільного з резолюціями зїзду, почавши від цифр читалень і членів. А як саме орган ФНЄ розібрав резолюції зїзду „Скали”, про се поговоримо в слідуючій статті.

дали ми за Й. Ятцвавк'ом. [1])

А подали ми їх на те, щоб пригадати нашій заморській еміґрації велику потребу, видати її власну історію. В тій цілі треба булоб порозуміння наших організацій в Злучених Державах Північної Америки й Канади з нашими організаціями в Аргентині та Бразилії як також на Далекому Сході, в Азії.

Історія нашої еміґрації потрібна не для самої історії, а ще більше тому, що з організуванням збирання матеріялів до неї повставби з природи річи організаційний центр трівкого значіння, який напевно заваживби також на долі всеї української нації. — А. Ч.

[1]) В р. 1925 при конскрипції призналося до того племени в Саксонії ще 28.225 душ, у Пруссії 33.820, хоч очевидно їх там значно більше. Частина того племени домагалася в часі мирових переговорів у Верзалі автономії або прилучення до Чехословаччини, але надармо.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Трагедія української молоді

на північно-західних землях.

„Діло" в ч. 116 принесло статтю під з. „Трагедія молоді північно-західних земель". В ній пише м. ін.:

Трагедія молоді північно-західніх земель, тиха та невидна, в тому, що ця молодь самотужки мусить боротись за право до життя і шматок хліба. Зрозуміймо душу цих самітних серед свого народу і потім — серед чужих. На Волині маємо три приватні українські гімназії і духовну семинарію. Рікрічно вони гублять по дорозі частину своїх вихованців, головно зі старших кляс. Ці викинені зі школи молоді істоти падають назад у сіру масу і ми навіть не бачимо сліду по них на поверхні життя. Щасливіші з них досягають папірця-матури, або й дістаються у високі школи.

На Холмщині та Поліссі не маємо ні одної української школи. Проте той, хто цікавиться молодю, іноді довідується, що в тій чи іншій вищій школі є студенти поліщуки та холмщани. Звідки вони? Таж пересічно нашому інтелігентові уявляються ті землі наче випалені, висушені та засипані піском пустелі. Таж навіть преса лиш рідко згадує про ці всіма забуті области.

Але що може природа! Живі паростки здорової української маси, пройшовши через польські чи російські середні школи, де нерідко не чули ніодного рідного слова, потрапили зберігти себе для нації, щоб у вищій школі знову влитися в рідний гурт студентів-Українців і як та рослина з темної пивниці дозріти під промінням рідного оточення. Але ми про цю молодь майже нічого не знаємо. Дозрівае вона десь собі, бореться з новими труднощами, затроює душу почуттям самотности, браком ґрунту під ногами. О, яка щаслива молодь Галичини в порівнанні з молодю північно-західніх етнографічних теренів, що дуже часто не має підтримки навіть у рідних батьків — темних селян або людей, вихованих у чужому російському дусі!

Трагедія північно-західньої молоді ще й у тому, що вона виходить у світ без усякої культурно-матеріяльної спадщини. Суспільність Галичини за півстоліття створила чимало організацій, підприемств та ріжних інших варстатів праці, що залишаються у спадщині молодим поколінням. Волинськаж, особливо холмська та поліська, молодь майже нічого від батьків не дістає і входячи в життя пів-жебраками мусить не тільки будувати для себе варстати праці, але і завойовувати на рідній землі місце для них.

Чи спроможеться вона це зробити, коли вже сьогодні вона здебільша голодна та беззахисна?

І в цьому найгрізніша риса її трагедії — в безробіттї, в браку не тільки насущного хліба але й надії на те, що він буде завтра чи за рік, за два, за пять. Правда, великий запас незужитої енергії, молодеча фантазія і ще незневірене серце покищо окрилюють цю молодь падіями на ясне завтра. Та вже — не всю молодь.

Не тільки матуристи, що не мали змоги вступити на вищі студії, не тільки „викинепці" зі старших кляс гімназій, не тільки дівчата-матуристки, що пертаються до домів своїх батьків і поринають у їхній мертвій атмосфері, — навіть дипльомовані інжиніри ріжних фахів сидять без праці тоді, коли інші заробляють гроші. В самому Луцьку з 22 осіб, що скінчили подебрадську Академію, ледви 10 мають кращу чи гіршу працю. А кілько є подібних жертв нашої власної економічної кризи по всіх північно-західніх землях? Скільки прибуває до них нових життєвих розбитків з дипльомами архітектів, „гуманістів", правників і т. д.?

Окрему драму переживають на північно-західніх землях дівчата, що покінчили гімназії, або вже й побували у вищих школах та мусіли залишити їх. Коли ми, переглядаючи історію цих земель, натикалися на відомости з тих старих часів, коли тут представляли наш нарід лише „хлопі і попи", коли священичі доньки за браком відповідних женихів виходили заміж за звичайних селян, — нам здавалося це або чимсь неправдоподібним або страшною драмою. Історія для нас гірко повторилася: через те, що наша мужеська освічена молодь або сидить без праці, або заробляє так мало, що не може дати утримання родині, наші матуристки і навіть студентки, рятуючись від „стародівства", віддаються за цілковито темних сільських хлопців і повертаються до свого первісного стану (навіть священичі доньки), або виходять за чужинців і пропадають для власного народу. І в одному і другому випадку — страта для нашої культури, а ті, що сидять без праці, теж нічого не можуть дати своєму народові.

І цей стан з кожним днем погіршується.

Може хто хотівби почути рецепту на цю страшну недугу нашого народу? Годі її дати тут у кількох словах, тим більше, що цей стан має, крім усяких інших, і політичні причини. Зрештою, питання і так занадто складне. Булоби кроком наперед уже й те, якби наша суспільність зацікавилася положенням молоді поважно та занялася негайно бодай відповідним дослідженням його. Тоді бувби ґрунт для якихось дальших заходів і рішень.

В. Островський.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Трагедія інтелігентних дівчат, що виходять заміж за темних хлопців, дійсно прикра, тим прикріша, що триває ціле життя. Таксамо тяжка трагедія безробітних інтелігентів. Але чому не чути, щоб ті дівчата і ті безробітні інтелігенти зголошувалися до жіночих і мужеських монастирів?

„За польськість Червенської Землі"

Б. Стефановський в „Курері Варшавскім" з 24. V. пише: „Коли йде про Червенську Землю, про її потреби, то нема тут іншої політичної програми як та, що її диктує інтерес польського народу. Народовці, людовці, санатори чи озоновці — один тут — врешті! — мають клич у справах Червенської Землі: Боремося за польськість Червенської Землі. — Тутешня суспільність сконсолідувалася, щоб ми могли з гордістю сказати, що там, де йде про справи звязані з питаннями нашого народу і держави, там ми всі разом. Там ми тільки Поляки, ніщо більше. І се повинно дати нам тверде переконання, що тепер міцно, спільними силами, пхнемо вперед справу близьку серцю Червенської Землі".

„Аркопія" і Новосельце

В статті під повисшим заголовком „Ґлос Народу" в ч. 142 пише м. ін.: „З комерсу в Аркопії може ніщо не вийти, як ніщо не вийшло з участи марш. Ридза Сьміглого в Новосельцах. Сензації, заповідані перед хлопською маніфестацією, не здійснилися: маніфестація не принесла сподіваних і заповіданих змін. По великих надіях прийшло велике розчарування. „Новосельце" вже не повинні мати відповідника. Се лежить в інтересі держави, її властей і суспільности. — Щоб „Новосельце" не повторилися на академічнім відтинку, треба, щоби з обох сторін була тверeза і холодна оцінка ситуації".

Piłsudski jako „endek"

„Роботнік" в ч. 152 пише м. і.: Розуміється, відгомін комерсів ще не скінчився. Правдиві пілсудчики люті на ту „комерсову політику", бо — кажуть — по ОЗН-ах і комерсах що властиво лишиться з традицій пілсудчиків? Зате Кет шаліє в „Слові" й насильно перероблює Пілсудского на ендека. Пілсудского, що виріс в боротьбі з ендецією! Що ціле життя борався з нею! Читаемо в „Слові" неправдоподібні слова: „Отже ким був Пілсудский від молодости? Народовцем, націоналістом? Нема найменшого сумніву, що так"... А стара ендеція супроти тих заходів Кета поводиться здержливо і нерадо. Вона хотілаб повні влади. Отже перестерігае „народову" молодь перед посадами, а заохочуе її до засад...

Франція в неласці

Під таким наголовком приніс „Роботнік" у ч. 156 статтю Вл. Ямпольского. В ній є м. і. ось що: В офіціяльних кругах, що тепер кермують польською політикою, і серед гітлеризуючої та фашизуючої правиці Франція, колись така популярна в цілій Польщі, не має приятелів, а має щораз більше і щораз завзятіших противників, які щораз менше числяться зі словами. Франція перестала бути модна і впала в неласку... Приклади. Ще живі в нашій памяти чергові візити мін. Бека в Білгороді, в Брукселі і в Букарешті. В них міродайна світова преса бачила тенденцію ревізіоністичну, прихильну для фашистівського блоку держав, що входить в колізію з Францією. Не досить підчеркнено факт занехання міністром Беком візити в Парижі з приводу отворення виставп. А що не брак часу був причиною того, доказуе плян побуту в Брукселі... А потому ще ряд формальностей, які можуть утруднити виїзди з Польщі на виставу в Парижі. Та серія прикростей, перешкод і докучливостей, роблених з упертою завзятістю, зачинае відбиватися у Франції щораз сильнішим відгомоном, який щораз більше обіймае також урядові сфери. В „Трібіне де Насіон" появилася остерігаюча стаття Поля Бонкура, делегата Франції до Ради Союза Народів, щоб Польща устійнила свою політику...

Квіти в церкві

„Газета Косьцельна" принесла в 22 ч. замітку п. з. „Квяти в косьцеле". В ній пише:

Одна з найгарніших прикрас костела се живі квіти. Костел, згл. престол, чи престоли, прибрані гарно живими квітами і зеленю, не тільки бавлять око, але заступають браки в різьбах чи образах на престолі і надають костелови торжественний і святочний настрій. Найбідніший костелик, найскромніший престолик, прибраний зі смаком живими квітами, робить миле враження. Нажаль в богатьох костелах мимо виразних заборон духовної влади, покутують паперові квіти. Парохіянки нераз накидаються з тими паперовими виробами і мають претенсії, щоб парох їм дякував за них. Колиж парох не хоче приняти паперових квітів — ображуються. Тимчасом духовні власти слушно забороняють уживати паперових квітів у костелі. Бо 1) паперові квіти ніколи не є гарні (тимбільше сільської роботи) й опоганюють престоли та костели, 2) через паперові квіти костел наражений легко на пожежу. Недавно читав я в однім щоденнику, що в м. Фоджджія в Італії з приводу посвячення нового костела убрано престоли в паперові квіти. І що сталося? Підчас посвячення костела від тих квітів повстала пожежа і згорів новий костел, два дні після отворення. Найчастіше паперові квіти люблять вішати на свічках. З запалених свічок відпадає нераз часть горіючого гнота і падає на паперову китицю та на обрус вівтаря і легко може повстати пожежа. Тому треба абсолютно не приймати, згл. усунути з костела, особливо з престолів, паперові квіти. Продовж зими мусимо обійтися без квітів. Але від квітня, з нераз вже від половини березня до сильніших морозів (себто майже до грудня) уживаймо живих квітів, згл. оздобних ростин. Добре попросити дівчат з Католицької Акції або з живого „Ружаньца", щоб старалися за квіти до костела. В декотрих парохіях садять квіти на цвинтарі коло костела і є завсіди готові квіти. Крім того коло костела є якби огород, що також окрашує костел. Також надаються добре пільні квіти. ...Де в костелі живі квіти, там видно жива віра, а де паперові — може паперова.

Кс. Й. Котебрский.

Таємниця білої смерти

„Bevölkerungspolitik und Geburtenprobleme".

На сю тему принесла віденська „Н. Фр. Прессе" в ч. 26104 статтю дра А. Куліша. Зміст: Здається, що тут ділає якась таємна сила природи, якої людський дух не всилі спинити. Сеж виглядае як масова психоза, коли люди нараз перестають плодитися. Біда? Жадоба приємностей? Бажання безжурного життя? На все те кажуть так і кажуть ні, але се не одинокі причини того. На одну з причин хочу тут звернути увагу: на непевність життя в теперішности й будуччині. Придивіться газетам. На одній сторінці читаете запевнення правительств, що буде мир, а на другій сторінці, що ті самі правительства зброяться так як ніколи! Отже на мир зброяться? Або читаете про маски для охорони перед газами, а далі про те, що винайдено новий газ, перед яким не охороняе ніяка маска... „Війна неминуча..." „В найблищій війні побіда буде такою самою катастрофою як програння". Премієр Англії Болдвин каже отверто, що нова загальна війна не вибухае лише длятого, бо правлячі круги бояться, що вони скоро втратилиб правління в разі вибуху війни... Річ ясна, що серед такої непевности наступае загальна душевна депресія, а серед неї зникае охота до життя й до плодження дітей. До того всего міліони мущин і жінок не мають праці і з журби більшае число божевільних... Ґете сказав:

„Geheimnisvoll am lichten Tag
Lässt sich Natur des Schleiers nicht berauben —
Und was sie deinem Geist nicht offenbaren mag,
Das zwingst du ihr nicht ab
Mit Hebeln und mit Schrauben."

Примітка Ред. „Н. Зорі": Вище наведені замітки дра Куліша цікаві — і можливо, що непевність істнування дійсно зле впливае на плідність деяких верств і кругів населення. Одначе з історії знаємо, що населення падало нестримно також в часах найбільшого спокою і певности істнування. І так була така поява в Італії за найбільше мирних часів старорімських цісарів. Ту саму появу можна було обсервувати перед війною у Франції, хоч тоді нікому і не снилося про непевність істнування. Те саме можна було бачити перед війною також в Америці, де старі білі роди не плодилися, або й вимирали, а збільшення населення походимо головно від чужих іміґрантів та муринів. Отже таємниця „білої смерти" може тільки в малій частині полягати на страху перед непевним істнуванням. Головна її причина, очевидно, в области релігії, в її підкопанні в масах і тимсамим у підкопанні моралі та обичайности. Зачав се робити протестантизм, докінчують всякого рода ліві струї — і коли сему не буде положений край, то влада від білої раси перейде до кольорових. Сему не перешкодить ніякий поступ техніки білих, бо справу вирішать просто жінки тих народів, які хочуть плодитися.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Свіжі закиди проти „Скали“

2). Нема в читальні „Скали” нічого такого, що не булоб згідне з психікою нашого народу. Найлучший доказ, що закиди пусті теревені, факт, що читальні ті скоро приймаються і виказують велику життєздатність. Прості наші люди, головно поважні і розумні, горнуться до читалень „Скали” більше, чим до світських, у котрих вони відчували інстинктовно небезпеку і для своєї душі і для Церкви та для народа. І тому їх оминали й оминають, часто навіть наражуючись через те на неприємности і докори свого отця духовного, загорілого просвітянця, що їх туди тягнув усякими способами. А до „Скали” вони сейчас вписалися і ходять радо і без принуки. Поважна і спокійна діяльність „Скали” їм більше до вподоби, чим голосна і криклива у світських читальнях. Вони у „Скалі” чуються більше свої, межи своїми і на властивім собі місци: се знак, що „Скала” їх психіці не противиться, але зовсім відповідає.

Отже теревені про насильне „перещіплювання на нашу народну ниву західних суспільно-освітних ідей та їх орґанізаційних форм” пусті і безосновні.

III. На маргінесі „Скали” можна часто стрінутися ще з одним замітом і то головно зі сторони священиків, заанґажованих у світських чит., а саме: „Уступати з поля бою не годиться”. Сей заміт можна було почути перед війною. І сегодня доводиться часто його почути, передівсім на спеціяльних нарадах священичих, скликуваних тепер досить часто з причини непорозумінь, що виринули на терені народних установ головно „Просвіти” і „Рідної Школи” межи діячами духовними та світськими. Наші світські інтеліґенти, народні діячі по наших містах і місточках, т. зв. „пани з міста”, то є з ріжних наших філіяльних установ, якийсь час свої ліві переконання хитро тушували і спокійно співпрацювали з діячами духовними, доки як то кажуть „не поросли в піря”, т. є не здобули собі при помочи священиків довіря незрячих мас і сильної позиції в установах. Тепер вони і то головно завдяки діяльним священикам, що їх все і всюди перед народом виносили, прийшли до значних впливів і перестають вже укриватися зі своїми лівими поглядами та в своїх поривах посуваються занадто далеко. Вже аж надто очевидне стає, що богато з них своїх позицій у народних установах надуживає до погубних і явно безбожницьких агітацій на шкоду Церкви й народа.

Супроти того положення діячів священиків стає у світських читальнях невиносиме. Вони ті установи здвигнули, на їх впливах і діяльности ті читальні головно основуються. Священики впровадили до них світських діячів, — а ті тепер усувають священиків на послідний плян, трактують їх як звичайних народних робітників і не допускають ані до голосу ані до якогонебудь впливу. Мовляв, „ми священиків любимо і шануємо в Церкві і в захристії, там радо признаємо їм вплив і голос, але у світських установах вони звичайні члени і мусять підчинитися світському проводови”.

Та з тим „світським проводом” совість не позволяє священикови погодитися. Добро Церкви і народу домагається від священика рішучого кроку і становиска супроти щораз більше разячої напасливости лівих верховодів. Отже очевидячки стремлять до того, щоб народні установи зовсім опанувати і в них та через них під фірмою священиків як пасивних народних робітників баламутити незрячі темні народні маси, заправляючи їх до боротьби з Церквою, духовенством і релігією. Священиків на зборах прилюдно ігнорують, понижують, навіть зневажають. В таких случаях діячі священики притиснені до стіни відкликуються до священиків з цілого округа, щоб зібралися і нарадилися над тим, якби солідарно виступити та яке становиско супроти того заняти.

Така сумна доля священиків се лише конечна консеквенція їх співпраці з ворогами Церкви, се вінець загально знаної плянової роботи всіх лівих, від „правих” лібералів почавши, на большевиках скінчивши. В таких случаях аж проситься, щоб споневіряні священики поступили так, як наказує совість і висока гідність священичого звання. Для католицького священика нема місця в таких установах хочби найбільше „загально народних”, де до голосу і рішаючих впливів приходять всякого покрою ліві і фірми священиків надуживають до своєї погубної пропаґанди. Коли установа не може чи не хоче позбутися лівих, то священик обовязаний усунутися з неї, бо ворогів Церкви він там не наверне, а своєю приявністю і співпрацею з ними в тім самім товаристві дає йому фірму і апробує перед народом всі погубні починання лівих.

Так приходиться заанґажованим по таких установах священикам конче сказати рішуче слово: „або ми, або вони”. Та священики справді вложили в ті установи богато трудів і коштів. Тому тремтять і бояться за долю тих установ, щоб не розлетілися, коли їх там не стане, щоб нарід і народня справа на тім не потерпіли. І тому священики вагаються з рішучим кроком, а свою нерішучість хотять прислонити відвагою і голосять: „З поля бою не годиться уступати!” Звідти походить, що того рода заміти на маргінесі „Скали” тепер дуже в моді, — бо приходиться вибирати, бо треба зробити рішучий крок.

Недавно в однім домі світських людей, приклонників „Скали”, виринула дискусія про „Скалу” з одним священиком. Замітом світської людини, що на жаль не всі священики однаково прихильно відносяться до „Скали”, священик той почувся діткнений, думаючи, що се притик до нього. І тому сказав з емфазою (цитую його слова дослівно так, як мені їх передано): „Ми молоді ідеалісти, бувші старшини УСС-ів, уступати з поля бою не вміємо! У мене є читальня „Просвіти” така як найліпша „Скала” — читають „Правду” і „Місіонаря”, а безбожників в ній зовсім нема...”

На заміт, що урядовці і виділові філії „Просвіти” знані зі своїх лівих переконань можуть і на його читальню мати шкідливий вплив, священик відпалив: „Хто приїде з міста до мого села, мусить наперід до мене заїхати. Я його прийму і йду з ним до читальні. І не чув я, щоб котрий говорив щось противне чи шкідливе”.

Світську людину тими словами він справді „пришпилив” і захитав її у прихильности до „Скали”.

Подібні необачні заміти незрячих священиків на маргінесі „Скали” лучаються часто і то не все зі злої волі. Часом так собі, лише задля звичайної поншалянції, але все наносять шкоду молодій католицькій організації. Отже хочу занятися такими висказами.

Погоджуюся з тим, що читальня „Просвіти” тепер справді вже не терен праці, але поле бою. Про се я писав у

ПОГЛЯД У „РАЙ“

Враження очевидця. *)

Наша увага скупчена на хатках, між якими розігралася страшна трагедія нещасного хлопця. Перед нами клаптик т. зв. Радянської України. На лагідно спливаючім схилі лівого берега Збруча розсілися типово подільські хатки з характеристичними стріхами, широкими дверми і рівномірно розложеними вікнами. Про сі вікна давні описувачі стало писали: Сині віконця, що весело виглядають у світ... Сі віконця нині нагадують глибокозапалі очні ямини погасаючої людини.

На тій завмираючій оселі наглядно видно, що московська влада змінила не тільки український народній побут, але і пейсаж, краєвид. З давнього квітучого села, що потопало в зелених садах, остав лишень кістяк — самітні, обдерті хати. Ніде не побачиш ніяких господарських статків. Ні стодоли, ні хлівця, ні стіжка, ба навіть плота нема. Нужда знищила, знівечила все. Навіть комини перестали димити і вечорами не блимає світло у вікнах. Гейби чума по селу перейшла...

Виринає питання, чи часом комуна не зігнала людей до якої спільної кошари або не примістила в якій „величавій” колгоспній палаті. Справді за селом, за горбочком є в давнім поміщицькім домі колгоспна домівка, нічю рясно освітлена електрикою. Але вона призначена лишень для вибранців. Се гейби тутешна „стшелецка” світлиця. Користуються нею наслані сюди Москвичі, яких завданням — стежити за рухами поневоленого народу.

Сумну картину завмираючого села доповнює і завершує дивовижна будівля, якої не знає архітектура всіх часів і народів. Се „Ігрильний дім юних піонерів”, перероблений московським безбожництвом з величавої колись, хрестовидної церкви. В мініятурі сей тепер вже будівельний страхопуд виглядає так: Возьміть, прошу, чотири повапнені цегли, уложіть їх у виді хреста і прикрийте островерхим, рудим паперовим капелюхом, таким як діти наряджуються під час забави... Се дасть вам поняття „ігрильної” комуністичної шопи, переробленої з Божого дому.

Довідався я, що три роки тому большевики зачали руйнувати церкву. Навмисне на саме Різдво пограничні міліціянти присилили посторонок на високій копулі. Щоби своїому злочинові надати позір „народньої” волі, веліли большевики дітям обкидувати церкву камінням... Саміж — вісім їх — силувалися стягнути хрест. Се їм не вдалося. Хрест нагнувся, але не зломився. Так і зістав сей хрест, нагнутий до долу, як принижений муками до землі Спаситель в Оливному Городі. Опісля большевики спровадили майстрів з Камянця. Вони скинули хрест, розібрали вежу, а зруб церкви прикрили ржавою бляхою. Розуміється, на верху, на кривім зелізнім пруті заткнули пятикутну чорну звізду. Люди дивилися зза углів хат на ту безбожницьку роботу московських сатанчуків і плакали.

Сі руїни кудринецької церкви як і других українських церков — вимовний памятник московського дикунства і варварства. Сі руїни се не тільки злочин сучасного воюючого безбожництва, але заразом і документ московського україножерного шовінізму, який з повною свідомістю намагається винищити українську культуру. А прецінь ті московські руїнники не ушкодили ні одного архітектонічного фрагменту в кремлівських соборах! В глибокій Росії церкви назагал позамикані, а не поруйновані.

Відвертаю очі від цеї сумної, пригноблюючої картини. Гляджу на хати і ґаздівства по сім боці греблі. Шукаю контрастів. Хочеться чимсь стушувати закордонні цвинтарні враження. Очі шукають ідеалу і... не знаходять. Шукають — кажучи по модерньому — знормалізованих обставин і також не знаходять... Так, не побеш большевиків осьтакою філіпікою: Ах, ви сякі-такі! Глядіть, що у вас, а як у нас! У нас статки й достатки... Тут всяке добро переливається. У нас народ ситий, вільний і буйний...

Чи можна так аргументувати? Ні! Бож сусід добре знає, як сусід обідає. „Товаришам” добре відомі тутешні гаразди, настрої і всякі статистики... Прецінь у січні сего року на Зїзді Рад у Кие-

*) Гл. сегорічне великодне число „Н. Зорі”.

статті „Просвіта і Скала". Одначе не можу погодитися з тим, щоб ми, католицькі священики, мали конче того поля бою держатися і не сміли з него уступити, бо се — мовляв — малоб бути „рівнозначне з дезертирством". Ні! так не є! Я вже у статті „Просвіта і Скала" сказав, що з ворогами Церкви у народних установах треба боротися і ми боротися мусимо: се наш обовязок. Миж воїни Христа Царя, а як священики ще до того й старшини Христового воїнства. Одначе я там виказав, що боротьба з лівими на о д н і м терені, з одної спільної позиції і з тих самих ровів, т. є в читальнях „Просвіти" — недоцільна, невказана і небезпечна. Я подав там рації, чому. Нам до оборони і наступу треба творити свою осібну позицію, свої осібні рови, свої осібні домівки, де ми булиб лише зі своїми і лише з ними могли нарадитися та уложити спокійно плян оборони і боротьби так, щоби про се передчасом не довідався ворог і заздалегідь нам не ударемнив нашого пляну. І таку власне позицію Епископ створив нам: це „Скала".

Покинути працю в світській читальні, а взятися до праці в чит. „Скали", сего я зовсім не уважаю за дезерцію священика з поля бою, се пекуча потреба, се проста і самозрозуміла конечність, без того про якунебудь боротьбу навіть бесіди не може бути. Священики як старшини воїнства Христового повинні перші всі як один заняти призначене Вождом місце в тій позиції і стягнути до неї своїх рядовиків. Тимбільше повинні се зробити всі священики Станиславівської Дієцезії, бо так зарядив їх начальний Вожд і від Нього вийшов виразний наказ закладати скрізь парохіяльні читальні „Скали". Над тим не повинно вже бути ніякої дискусії. Дебати і наради над тим, яке заняти становиско супроти світських читалень, чи годиться від них усуватися і міняти їх на „Скалу", чи се не дезертирство з поля бою, — повинні раз на все устати, бо сю справу порішив вже Вожд і Настоятель. А священики о б о в я з а н і тому зарядженню підчинитися і його виконати. Се ясне.

Я дуже високо ціню всяку відвагу і радо схиливби свою сиву голову перед молодим ідеалістом, бувшим старшиною УСС-ів, який чваниться, що з поля боротьби уступати не вміє, якби я в його поступованню доглянув справдішню відвагу. Та на жаль з його власних слів слідує щось зовсім противне. Повторю його слова:

„Як хто з міста" (т. є якраз з тих панів, що або ліберали, або радикали, або комуністи, що вже кинули рукавицю всім священикам у повіті) „приїде до мого села, то мусить наперед заїхати до мене, я його прийму, а потім йду з ним до читальні".

Так ще перед війною поступали діяльні, т. зв. ідейні священики, патріоти і тепер ще деякі так поступають. Та чи се боротьба? На поле бою приїзджає явний і знаний ворог Церкви в ролі урядовця чи відпоручника філії, — а старшина Христового воїнства, священик, замість станути з ним до отвертої боротьби і не допустити його до своєї позиції, його у себе приймає! Значить, священик з ворогом Церкви на очах своїх рядовиків братається і відтак впроваджує його між них до читальні як свого... Правда, він там при нім „не говорить нічо противне". Та чи робить се з переконання? Ні! Він мовчить з чистої куртуазії та в заплату, що удалося йому обманути чуйність Христового старшини і при його помочи вкрастися до його громади та ще й позискати собі довіря всіх рядовиків. В і н о п і с л я с о б і н а д о л у ж и т ь і своє погане діло в 100% виконає а саме тоді, коли незрячі рядовики, впроваджені в блуд таки своїм духовним провідником, самі прийдуть до того пана, до міста, чи то по орудкам до філії, чи на якусь анкету, або на курс, чи на загальні збори. Там він не звязаний вже куртуазією дасть упуст своїм лівим поглядам, а незрячі християни будуть слухати і готові повірити, бож то говорив „свій чоловік", що його їх отець духовний у себе гостив і до читальні межи них сам впровадив.

Такого поступування деяких священиків чейже не можна уважати відважним додержуванням місця на полі бою. Сего не лиш не можна почитати як відвагу бувшого старшини УСС, але навпаки, треба уважати се за погану зраду і видання повірених собі рядовиків, незрячих християн, в руки хитрого ворога Церкви. А той „ідеалізм", що ним такий священик чваниться, сильно воняє опортунізмом: бож се робить він просто для свого спокою, щоб не наразитися „панам з міста" і не викликати проти себе їх вражди. Тай тому дає себе їм воловодити. Сеж не боротьба! Се зігнення карку перед ворогом для свого особистого спокою! Се знане і сумне: „Моя хата з краю". „Нехай бореться Епископ, нехай боротьбу ведуть инші священики, я хочу бути зі всіми добрий..."

Коли священик усувається від співпраці з ворогами Церкви на терені світських читалень, щоб посвятитися такій самій праці в католицькій читальні „Скали", з поля бою не уступає. Се во істину не дезерція! Він спонуканий просто безличною нахабністю всякого рода лівих, що користають з вадливих статутів наших загально-народних установ і вдираються до них, щоб їх надуживати до своєї безбожницької пропаганди, міняє некорисну для себе і небезпечну для Церкви позицію у світській читальні на сильнішу і більше для себе пригожу, щоби з неї розпочати правдиву боротьбу за найцінніші скарби свого народу, віру і релігію, та щоб на новій позиції спокійно приготовитися з повіреними собі рядовиками до оборони і наступу. І якаж тут дезерція для священика? Від чого?

Священик поступає як правдивий воїн Христа після Його виразних вказівок: „Ність части праведну с неправедним" або „кая часть вірну с невірним?" Усуваючись від співпраці в установі, що в ній верховодять вороги Церкви, священик виконує свій святий обовязок і поступає по мисли тої загально знаної, простої, але рішучої, безкомпромісової засади католицької Церкви, що заключається в двох словах: „Нон поссумус!" (Не можемо!). Не можемо з ворогами релігії співпрацювати в одній установі. І коли ворогів неможливо звідтам усунути, то мусимо забратися ми, щоб зачати працю у своїй католицькій також народній установі „Скалі". Тут і лише тут тепер місце для католицького священика! Бо „лихо дійшло вже до самого краю. Так дальше бути не може. Ми священики мусимо заняти рішуче становиско. Ми не сміємо позволити дальше себе воловодити синам міра сего". (П. П. Еппа Хомишина „О Царстві Божім на земли" стор. 53). З ними ніяк і ніде співпрацювати не можемо!

Священик.

Приходять до голови по розум

Червоний генерал Ворошилов оповістив наказ, яким розпускає жіночі баталіони червоної армії. В наказі отверто каже, що робить се тому, бо жіночі баталіони при війську кидають в розпусту солдатів... Значить, вернувся ще оден „буржуазний забобон."

ві нарком Любченко знаменито розвалкував і скоментував legem Poniatovianam!

Закордонна комуністична агітка прекрасно використовує „апостольство" польських кресових місіонерів, що підюджують свою суспільність і уряд, аби случайно з трапези парцельованих лятифундій не впала яка кришка для руського Лазаря...

А однак... По сій стороні греблі ще зберігаються цінности, які вже пропали по тамтім боці Збруча. Гляньмо прм. на перше з краю ґаздівство присілка Завалля, до якого ми власне доїхали. Перед нами маленька загорода карловатого господарства. Щож тут бачимо? У вузьких рамах невисокого плота біленька, охарна хатина з обмальованими вікнами. Коло неї тісно. Невеличкі господарські будинки так збиті до купи, що стріха об стріху черкаються, гейби торкалися ліктями як та численна челядь, що засяде при невеликім столі до скромного полуденку. На оборі знайдеться і власний коник і корівка-живителька і безрога і домашня птиця. Островерхий настромок сіна, стіжок збіжжя, кошниця для переховку кукурудзи, мітки ниток на жердці під стріхою — все це свідчить про мозольну працю, про спільну думку запопадливих господарів. Тут, на сім крайчику віками дідиченого обістя, відбувається великий труд, важка боротьба за прожиток численної, здорової, ще не розбитої української родини. Жителі сеї хати моляться і працюють, веселяться і горюють, бо мають перед очима менше або більше ясну національно-релігійну ціль. Ми переконані, що в рішаючій хвилі вийдуть зпід сеї стріхи знова „стрільці молодії" і поможуть великому братові за Збручем здобувати волю... Нема тут сеї тупої безнадійности, що всевладно царює та придавлює всі життєві пориви по тамтім боці греблі!

Відмінність життя і психіки по обох боках кордону (на нашу користь!) мусить признати кождий безсторонний глядач в обличчі прикордонних чужих стовпів, що грізно стремлять в одній землі, в серці одного народу, як ніж в однім бохонці хліба.

Інформуюся у свого візника про большевицьку господарку на тих полях, що розстелилися перед нашими очима. Большевики не зле господарують, але — для себе, відповідає Андрій. Послугуються тракторами, машинами, людьми і кіньми. Вся господарка спочиває на голові аґронома. Аґроном се немов „жондца" по панських дворах. Йому підлягають ланкові, по нашому гейби польові. Ланковий виходить ранком у село з трубою і: тру-тру-тру... З хат виходять поволеньки, отягаючись, робітники та окружають ланкового. Він їх розділює: Ти Ярино, ти Марино, підєте до курника! Вас шістьох зі старим Охримом — гайда до стаєн! Решта за мною! Будете вязати снопи за жниваркою... І йдуть. Ніхто й словечком не спротивиться. Там нема: Я не хочу, я не можу, нехай той, нехай тамтой... Мус! І волічуться комуністичні форналі-невольники хто до чого призначений. При роботі ніхто не засміється, не заспіває, не пожартує. Сумно, бо сумно...

Працюють як за напасть. В полудне заїзджає на поле військова кухня з полуденком. Власне позаторічного літа були тут зі мною два заграничні отці і приглядалися большевицькому обідові.[1]) Кулінар (там так звуть кухаря) розливав у миски рідку юшку. Женці скоро її вихлептали. Опісля подано якусь сипку страву: фасолю або біб. Було затухле і недоварене. Всі почали склинати кухаря. А хлопці брали в жменю фасолю й обкидували нею дівчат.

Забув я ще сказати, що підчас роботи аґроном лежав на березі під вербою. Коло нього жінка щось плутала нитками, а дитина бавилася на беріжку. Час від часу аґроном підводився, поглядав на робітників і знова лягав. І тепер підчас обіду як люди відсапували по труді, станув перед аґрономом тракторник. Ми стояли недалеко за корчем, тому добре все бачили і чули. Тракторник випростувався на „Позір", і каже: Товариш комісар! Треба, щоб робітники серпами віджали доріжку довкруги лану, бо жниварка померзить пшеницю. Я тим лінтаям говорив, а вони посміховуються: Погодіть трошечки, товаришу тракторист. Тепер срок відпочинку і ви приляжте трохи з нами... (К. б.).

К. П.

[1]) Були ОО. Василіяни: о. Заячківський з Риму і о. Максим з Ромунії.

Погром в Бересті

Жидівський сенатор Трокенгайм вніс у сенаті інтерпеляцію до премієра і мін. внутрішніх справ у справі становища властей супроти подій у Бересті в дні 13 травня с. р. Ось вона: Дня 13. V. 1937 воєвідське місто Берестя над Бугом було сценою подій, які глибоко і болюче потрясли всею жидівською суспільністю і також частиною польської суспільности. Підюджена товпа, зложена з вуличної голоти як також з т. зв. інтеліґенції, м. і. з учеників, студентів і т. п., допустилася продовж дня ексцесів на жидівськім населенні в Бересті над Бугом, бючи, ранячи безборонних горожан, грабуючи й нищучи їх крамниці, помешкання і все майно, не оминаючи жидівських святинь, не ощаджуючи шкіл, сиротинців і т. п. Кількадесять ранених і побитих горожан-Жидів, ограбоване і знищене майно майже всего жидівського населення в Бересті над Бугом, — ось вислід роботи підюджуваної товпи, яка взяла собі за зачіпну точку бійку якогось викидня жидівської суспільности, різника Щербовского, з поліційним аґентом Кендзьором. Не займаючись тепер цілою подією, дозволю собі звернути увагу на одну подробицю, чи не найважнішу, а саме на становище властей супроти тих подій. Ексцеси і грабіж тривали від 9-ої рано до 1 в ночі, отже повних 16 годин. Весь той час власти, алярмовані постійно жидівськими горожанами, приглядалися безчинно ексцесам і грабункам, не реаґуючи на них в найменшій мірі і не підпринимаючи ніяких заходів, щоб припинити їх. Тим поведенням додалося духа, заохоти й зухвалости зорґанізованим розбійникам, які кинули клич, що кров і майно Жидів виняті зпід права. А коли представники жидівського населення звернулися до місцевого старости з домаганням охорони життя й майна горожан-Жидів, пан староста радив їм, щоб візвали Жидів задержати спокій. А коли жидівська деле ґація подала п. старості числа поліцаїв, що безчинно приглядалися ексцесам і грабункам, пан староста не вважав за відповідне занотувати собі те. Та сама деле ґація звернулася до воєводи п. Трамекурта, що приняв її щойно в год. 6 вечером. Пан Трамекурт зачав з деле ґацією дискусію на тему ритуального зарізу, добачуючи причиновий звязок між тою справою й ексцесами, хоч загально було відомо, що убийник, різник Щербовский, ділає на шкоду Жидівської Віроісповідної Громади, а рабінат перестерігав жидівське населення перед купуванням у нього мяса. По тім послуханні ексцеси і грабунки ще більше зросли на силі, щойно тоді прибираючи великі розміри, при дальшій пасивности і поблажливости властей. Щойно коло год. 1 в ночі, коли діло знищення було скінчене, появилися на вулицях поліційні стежі і з закликом „Панове, розійтися!" припинили ексцеси і грабежі, коли зрештою й так не було вже що ратувати. В тім стані питаю пана премієра і міністра внутрішних справ: 1) Чи знана йому безчинність властей, особливо поліського воєводи і берестейського старости супроти треваючих повних 16 годин ексцесів, грабунків і нищення майна майже всего жидівського населення в Бересті над Бугом? 2) Чи знані йому факти, що поліція не допускала Жидів боронити й ратувати свій дорібок перед розбійниками? 3) Чи і які способи пан премієр і міністр внутрішних справ задумає підприняти, щоб належно покарати винних толерування ексцесів, грабежі й нищення майна жидівських горожан та щоб запобігти повторенню таких подій на будуче? 4) Чи і як правительство задумує дати відшкодування жертвам ексцесів, грабежі і знищення?

З сенату

Атак на всі національні меншини в Польщі.

На засіданні сенату, що відбулося на днях у Варшаві, повстала дискусія, яка характеризує теперішні настрої. Дискутували над законом про т. зв. „Фундуш Культури Народовей". Проект закона референтував сен. Егренкрайц. Він звернув увагу, що сенатська комісія рішила на внесення сен. Шора змінити 3 § законопроекту і він мавби виглядати так: „Фонд Культури Народовей" ім. Йосифа Пілсудского має завдання підпирати національну творчість наукову й мистецьку в Польщі, узгляднюючи при тім потреби наукових і мистецьких культур інших народів, що входять в склад Польщі". В дискусії забрав голос сен. Здзєрский і мотивував свій внесок, щоб виелемінувати національні меншини від участи в „Фонді". Він казав, що культурні й наукові потреби всіх меншин має заспокоїти буджет міністерства освіти, що він і робить. — На те забрав голос сен. Луцький і заявив м. ін.: При ухвалюванні того законопроекту не повиннося робити нічого такого, що моглоб викликати подразнення. Як міністерство заспокоює потреби меншин, про се не хочу згадувати. (Та чому? Та сеж обовязок представника! — Ред.). Згаданий законопроект має також ціль вшанувати память марш. Пілсудского. Хто обсервував життя маршалка і студіював його твори, мусить прийти до висновку, що марш. Пілсудский був того погляду, що не належить спихати вділ культури інших народів. Щастя і власної гідности не можна будувати на понижуванні щастя і гідности інших горожан. Як довго жив і ділав марш. Пілсудский, „Фонд Народ. Культури" служив також потребам української національности. Внесок сен. Здзєрского незгідний з життям Й. Пілсудского і дотеперішною традицією того „Фонду". — Б. премієр сен. Єнджеєвич заявив, що оскільки на чолі „Фонду" стоять такі авторитети як президент РП, премієр і міністр освіти, маршалки сойму і сенату, то зміст артикулу в редакції Шора злишний. Дальше сен. Єнджеєвич заявив, що інформувався в дир. Міхальского з „Фонду Культури Народ." і одержав запевнення, що „Фонд" дотепер субвенціонував наукові праці горожан національних меншин. Отже (!) не можна (?) припускати, щоби в будучности було інакше. Тому сен. Є. є за ухваленням внеску сен. Здзєрского. — Останній промовляв сен. Міхаловіч: Рація польської держави промовляє за узглядненням культурних потреб інших національних меншин. Не треба забувати про ґеографічне положення Польщі. Коли прийде колись до війни, не треба допроваджувати до того, щоб стрінутися з нехіттю обивателів, що їх ми самі собі так виховали. Колиб сен. Шор не був зголосив такого внеску, то я сам, заявляє сен. М., бувби такий внесок зголосив. — Мимо тих промов внесок сен. Здзєрского перейшов більшостю 2 голосів. Ухвалений законопроект звучить: „Фундуш Культури Народовей Йосифа Пілсудского має завдання підпирати „народову" творчість наукову й мистецьку". Справа вернулася до сойму, бо сенат поробив у законопроекті ряд поправок. З того ясно, в якім напрямі йде „розвиток" подій в Польщі.

Стан засівів у Польщі

Головний Статистичний Уряд оповістив комунікат про стан засівів у Польщі в половині травня на основі звітів від 3.600 своїх кореспондентів. Стан засівів представлявся 15. V. у кваліфікаційних степенях ось як (в дужках подані цифри з мин. року з того самого часу): озима пшениця 2.9 (3.4), озиме жито 2.8 (3.2), озимий ячмінь 2.5 (3.3), яра пшениця 3.2 (3.1), яре жито 2.9 (2.9), ярий ячмінь 3.3 (3), овес 3.3 (3). Весна в березні і квітні не сприяла розвиткови озимин. Студіні, холодні вітри, сильні приморозки впливали відемно на стан засівів, припізнювали ріст озимин і засів ярих збіж. Так було в центральних і західних воєвідствах Польщі. Тепла і соняшна погода в першій половині травня причинилася до гарного росту озимин. Також ярі збіжжа гарно посходили. 80% кореспондентів подало, що тепла і вогкости було досить. Одначе в деяких сторонах вже в травні дався відчути брак вогкости. Озимі засіви найкращі у воєвідствах: львівськім, станиславівськім, тернопільськім і волинськім. В інших воєвідствах стан озимин був гірший середного. Найгірший стан був у воєвідствах: познанськім, поморськім, варшавськім і лодзькім. Ярі засіви мали в цілій Польщі стан висший середного. Квітнення садів відбувалося в добрих умовинах. Найбільше озимини переорано в воєвідствах: варшавськім, поморськім і познанськім. Найбільше потерпіла конюшина і ріпак.

Лікарський фейлетоник.

Геліотерапія

Лічення соняшними купелями.

Соняшні купелі добрі для здоровля. Вони побуджують циркуляцію крови і приспішують переміну матерії.

Одначе слабовиті, особливо хорі на легкі і на серце не повинні вживати соняшних купелів. Можуть їх заступати воздушними купелями. Тай здорові не повинні надуживати сонця, бо се небезпечна річ. Хто хоче вживати соняшних купелів, повинен до них помалу привикати. Отже наперед виставляти на діланя сонця тільки рамена і ноги тай то не довше як 15 мінут. Хто відразу виставляє на сонце ціле своє тіло, той наражує передовсім свої легкі на перекровлення. Отже вільно тільки помалу відслоняти щораз більше тіла, а голови найлучше ніколи не виставляти на довше ділання сонця. Без такої обережности наступають нераз тяжкі пораження і то навіть осіб вже загартованих в геліотерапії, бо „час на часі не стоїть", як слушно каже простий народ: вистарчить навіть мале забурення в людськім орґанізмі, щоб його ослабити — і відпорність тіла меншає тай нещастя готове.

Хто хоче без шкоди вживати соняшних купелів, той: 1) повинен бути здоров, 2) треба помалу привикати до сонця, 3) намащувати шкіру товщем, 4) на очи вживати чорних окулярів, 5) голову все мати накриту. Розуміється, навіть при тих всіх обережностях не вільно за довго перебувати на сонці.

Всі ті пересторогі треба оповістити простому народови, бо до нього доходять звичайно тільки загальні кличі, що мовляв „сонце то здоровля", але рідко доходять відомости про те, кому і коли сонце виходить на здоровля.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Волинь

Полк. Славек про Волинь.

Підчас процесу волинських ендеків проти польського часопису „Волинь” в Луцьку зізнавав як свідок полк. В. Славек. Він заявив м. ін.: Польська політика на Волині від 1926 р. була провадженa за відомом і згідно з інтенціями правительства і була відома марш. Пілсудскому. Булоб річю неможливою, щоб воєвода Юзефский оставався на своїм становищі, колиб його політика не відповідала поглядам марш. Пілсудского. — Також полк. Славек як преміер акцептував політику воєводи Юзефского. Щодо відношення пізніших правительств до воєводи Юзефского і його політики на Волині полк. Славек не хотів нічого сказати.

Бувший капелян марш. Й. Пілсудского про Волинь.

Кс. пралат Токаржевский, бувший капелян марш. Пілсудского, їздив з його припорученння кілька разів на Волинь для прослідження тамошніх відносин. В своїх публікаціях кс. Т. стверджує, що „на Волині є села, де польські діти по 20 літах панування Польщі не вміють говорити по польськи. І се вже діти польських кольоністів і воєнних інвалідів, що проливали кров за Польщу.” („Мали Дзенник”, ч. 148—149).

Ватикан і Берлін

„Юнайтед Прес” звідомляє з Берліна: В тутешніх кругах богато говориться про виїзд з Ватикану представника німецького правительства фон Берґена. Німецькі круги приписують се дальшому загостренню взаємин між Німеччиною й Ватиканом на тлі постійної протигітлерівської аґітації німецьких епископів. Римо-катол. Церква в Німеччині вважає, що виконує свої обовязки і не думає уступити перед урядовим натиском. У звязку з тим на день 5 червня скликано до Фульди новий синод епископів. Сподіваються також, що Ватикан остро зареаґує на переслідування катол. Церкви в Німеччині. В добре поінформованих кругах припускають, що папський нунцій в найближчих днях покине Берлін і виїде до Риму.

Ґеббельс проти катол. священиків

Німецький міністр пропаґанди др Ґеббельс виголосив двогодинну промову проти католицьких священиків у Німеччині. Та промова була відповідю на заміти кардинала Мунделяйна з Шікаґа, який заявив, що др Ґеббельс фабрикує процеси проти католицьких священиків. На те мін. Ґеббельс виступив з дуже нагальними закидами проти „богатьох тисяч” катол. священиків у Німеччині. Він запевнив, що свої інформації спирає на судовім матеріялі. Преса пише, що промова Ґеббельса доказ величезного заогнення взаємин між Німеччиною й Апостольською Столицею.

За участь в комерсі „Арконії“

„Варшавскі Дзеннік Народови”, головний орґан вшехполяків, приніс слідуючу замітку: Комерс „Арконії” показався не тільки корпораційним торжеством, але й свого рода політичною демонстрацією. Він викликав ряд коментарів у пресі, зокрема сплетень, що хибно освітлюють становище „Строннїцтва Народового” в публичній опінії. Власти тої партії ствердили, що жерелом тих коментарів і сплетень була участь в комерсі кількох членів н. д. партії запрошених „Арконією”. Два з них завішені в правах членів партії. — Преса подає, що завішені в членських правах се два адвокати п. п. Януш Рабский і Збігнєв Стипулковский. — Цікаво, що не завішено в членських правах одного князя за ту саму провину...

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Коронація ікони Матери Божої Ласкавої. Дня 30. V. відбулася в Станиславові коронація чудотворного образу Матери Божої Ласкавої в костелі вірменської парохії. Торжество се получене також з 50-літтям священства вірменського Архиепископа ВПреосв. Теодоровича. Торжество розпочалося 28. V. архиерейською Службою Божою в гр. кат. обряді, яку відправив Преосв. Кир Йоан Лятишевський з асистою і хором питомців. В неділю 30. V. відбулася величава процесія з вірменської святині через місто на майдан. В ній взяло участь вірменське духовенство під проводом свого Архипастиря-Ювилята, 15 р. кат. Владик під проводом Кардинала Примаса Гльонда, три гр.-кат. Владики, а саме Преосв. Николай Чарнецький, Преосв. Іван Бучко і Преосв. Йоан Лятишевський. Преосв. Ординарій Григорій приїхав прямо на акт коронації чудотворної ікони і на Полеву Службу Божу, яку відправив Примас Гльонд. Народу була велика маса. Погода була чудова. Свято робило імпонуюче враження. Проповідь виголосив рим.-кат. Епископ Лісовский.

80-ліття уродин Папи Пія XI. Дня 31 травня с. р. Св. Отець Пій XI обходив 80-ліття Своїх уродин. Того дня відбулося торжественне відкриття папської Академії Наук в палаті Кастель-Ґандольфо. Св. Отець Пій XI (Ахіль Ратті) уродився 31 травня 1857 р. в м. Дестіо під Медіоляном. Середні школи й семінарію скінчив у Медіоляні, опісля перенісся до Риму, де здобув три докторати: теольоґії, прав і фільософії. По кількох літах праці покликано Його до славної бібліотеки „Амброзіянум”, де в 1907 р. став префектом. В 1912 р. Папа Пій X покликав Його до ватиканської бібліотеки. В часі світової війни Папа Венедикт XV дня 25 квітня 1918 р. іменував о. Раттія апостольським візитатором на Польщу. 6 червня 1919 р. став о. Ратті архиепископом і нунцієм у Польщі. В 1921 р. обняв архиепископську столицю в Медіоляні й одержав ґідність кардинала. В 1922 р. став папою. Понтифікат Св. Отця Пія XI відзначається розцвітом діяльности Церкви на всіх ділянках, як в Европі так і на місійних теренах.

День слави Пречистої Діви Марії відбувся у Войнилові на Благовіщення з приводу 900-ліття проголошення князем Ярославом Мудрим у Києві в церкві Благовіщення Пречистої Діви Марії Покровителькою та Опікункою України як також з приводу 200-ліття Матери Божої Гошівської, Покровителькы Підкарпаття. Того дня місцевий парох о. дек. Людомир Зарицький в асисті духовенства відправив Соборну Службу Божу, в часі якої о. М. Кос виголосив проповідь. Пополудні відправлено врочистий акафист Благовіщенню з суплікацією і благословенням Найсв. Дарами. По богослуженні відбулася ювилейна академія. Вечером того дня містечко Войнилів було ілюміноване.

Посвячення нового костела відбулося в Язлівчику брідського повіту.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПЕРШИЙ ЕТАП АВТОНОМІЇ ЗАКАРПАТТЯ, себто про компетенцію губернатора, чеська міністерська рада вже приняла на підставі переговорів, що їх перевели 19. V. с. р. представники коаліційних партій Закарпаття з мін. внутр. справ Черним. Народовецьку партію заступав др Ю. Бращайко. На основі того законопроєкту губернатор буде мати право іменувати учителів, окружних шкільних інспекторів, сільських нотарів і урядників окружних урядів. (Ужгородська „Свобода” ч. 19 з с. р.).

ПОЛЬСЬКИЙ ДЕЛЄҐАТ Комарніцкий заявив на засіданні С. Н., що Союз Народів повинен спирати своє істнування на дійсности і не повинен займатися справою повновластей абісинської делеґації. В кругах С. Н. зрозуміли сей виступ як ініціятиву до виключення Абісинії з Союзу Народів. В звязку з тим виленське „Слово” (ч. 145) пише, що той жест польського делеґата, то виступлення з ініціятивою було щонайменше непотрібне, а з огляду на близьку історію польського народу робить несмачне враження.

„КУРЄР БИДҐОСКІ” пише, що демонстративний страйк Жидів у Польщі в звязку з погромом в Берестю ухвалили „чужі аґентури”. Він додає глумливо, що Поляки радо побачилиб замкнення жидівських крамниць не на 2 години, а на завше. „К. Б.” се крайно шовіністичний орґан.

ЦІКАВЕ. З Праги наспіла вістка, що в Букарешті при мін. війни (по ромунськи „разбой”) зорґанізовано новий виділ. Він має на ціли координацію праць для оборони всіх трьох держав Малої Антанти. Начальником того виділу став плк. Піка, б. військовий атташе Чехословакії в Букарешті...

ЮҐОСЛАВЯНСЬКИЙ РЕҐЕНТ князь Павло був кілька днів у Парижі і відбув розмови з провідними особами французької політики, м. ін. з президентом Лєбреном. В Парижі збуджували занепокоєння договори Югославії з Італією й Болгарією.

В ГОЛЯНДІЇ відбулися вибори до другої палати ґенеральних станів (сенату). Католицька партія одержала 31 мандатів (3 мандати більше як в 1933 р.), соціялісти 23 мандати, антиреволюційна партія 17 мандатів, комуністи 3 мандати (стратили 1), націонал-соціялісти 4. До виборів ставало 20 партій (в 1933 р. 54). В парляменті буде заступлених 10 партій (в 1933 р. було 14).

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ Дормой завісив пос. Доріота в чинностях мера (бурмістра) міста Сан Дені. Се викликало сильне враження. Доріо відомий зі своїх протикомуністичних виступів. Він твердить, що комуністи хочуть його компромітувати.

ҐЕН. ФРАНКО звільнив усіх полонених з т. зв. міжнародної бриґади еспанської червоної армії. Він вишле їх за кордон.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ збомбардували м. Валенсію, столицю червоного еспанського правительства. Бомбардуюча ескадра складалася з 56 літаків. Бомбардування тревало годину. Ряд домів зовсім знищено. Кількадесять осіб погибло, кількасот ранених.

В АНҐЛІЇ уступило правительство Болдвина. Нове правительство утворив Невіл Чемберлен, дотеперішний міністр скарбу.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ іменував уступившого преміера Болдвина кавалером ордеру Підвязки і надав йому титул ґрафа. Пані Болдвинова дістала великий хрест Ордеру Імперії. Відзначення надано на внесення нового преміера.

НА ЗАСІДАННІ СОЮЗУ НАРОДІВ принято Єгипет одноголосно в члени Союзу Народів.

В ШІКАҐУ вибух страйк. Поліція стріляла до робітників. Є 66 ранених, з того 23 поліцаїв; 4 померли від ран.

НОВИНКИ

Температура у Львові підносилася в день до 40 степенів Ц. горячі на сонці. Вечерами падала досить низько, одначе каміння вже таке розпалене, що прохожі того упадку температури звичайно не відчували. На ніч вказано замикати вікна, бо хто спить відкритий, легко може набавитися ревматизму при наглім спадку температури.

В неділю 6 червня 1937 на площі „Сокола-Батька“ у Львові за Стрийською рогачкою відбудеться велике торжество молоді шкіл і захоронок. Буде трубна орхестра і фантова льотерія. Початок точно в год. 4 пополудні. Ціни вступу: сидячі місця 1.50 зл., стоячі місця для старших 1 зл., а для молоді і селян 30 сотиків.

Гостре стріляння на Замарстинові. В днях 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28 і 30-го червня с. р. будуть відбуватися на військовій стрільниці в Замарстинові у Львові вправи військових відділів, получені з острим стрілянням. Полосу, загрожену стрільнами, будуть стерегти стежі. Їх зарядженням мають повинуватися всі прохожі у власнім інтересі.

День Українського Спортовця відбувся у Львові на площі „Сокола-Батька“ в неділю 30 травня с. р. Участь у нім взяло кільканацять спортових товариств мужеських і жіночих. На програму дня зложилися скоки, біги, марші, відбиванка і т. п. Атракцією були мячеві змагання між фотбалевими дружинами Центросоюза й Маслосоюза, які покінчилися побідою Маслосоюза (1 : 0). На площу прибуло коло 3.000 людей.

Міністерство освіти устійнило, що іспитова такса для кандидатів, які стараються дістатися до загально-освітніх ліцеїв, буде виносити 10 зл. Оплата за т. зв. малу матуру в приватних гімназіях без державних прав виносить 40 зл.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбувся 28. V. виклад дра Зенона Кузелі п. з. „Історичний розвій і сучасний стан українських мовних дослідів“.

В Східній Галичині виставлено на лицитацію кількадесять маєтків за довги в „Земськім Кредитовім Т-ві“. З початком липня мають зліцитувати 15 маєтків, в тім два в перемишлянськім повіті, власність львівського „Народного Дому“.

Олександра Архипенка вибрано почесним членом Асоціяції Незалежних Українських Мистців у Львові.

Зїзд делеґатів читалень Качковського відбувся на днях у Львові. Учасники того зїзду дістали 66%-ову зелізничу знижку.

За невивішення прапорів дня 3 травня бережанське староство покарало о. дра Вол. Левицького з Великої Плавучі гривною 50 зл., або карою 5 днів арешту, о. Павла Олійника з Августівки 20 зл., або 5 днів арешту, о. Кушніра 20 зл., або 2 дні арешту, о. М. Юхновича з Малої Плавучі на 10 зл., або 1 день арешту. Покарані внесли спротив.

На українську читальню в Боднарові напали члени „Ґнізда Шляхецкеґо“ й тяжко побили кілька осіб, між ними директора районової молочарні Михайла Дяченка.

Гумор. — Має добре серце. — Позич мені 2 зл., хочу йти до кіна. — Та за позичені гроші? Таж я від року не був у кіні! — Ну то позич мені 4 зл., а я возьму тебе до кіна.

В Ямниці коло Станиславова пожежа знищила 22 господарства. Вогонь повстав з підпалу.

Середню Фахову Школу СС. Василіянок у Львові при вул. Длуґоша ч. 17 дозволило Міністерство В. Р. О. П. перемінити з початком наступного шк. р. — це є 1937/38, на **фахову гімназію.** Буде це перша українська кравецька ґімназія. Ближчі відомості про те подамо незабаром в окремій статейці. 55-2—3.

Не вільно купатися. У звязку з кількома випадками черевного тифу в Бучаччині власти видали заборону купатися в ріці Стрипі.

В Теребовлі увязнено Антона Бєлецкого, співвласника ґуртівні тютюну, під закидом обману на шкоду двох малоземельних селян з Плєбанівки ад Теребовля. Бєлецкий вимантив від них 5000 зл., обіцюючи їм виробити дозволи на виїзд до Америки.

В Глинську, борщівського повіту, присипала глина 5 осіб, з того 2 особи на смерть.

З вязниці в Дубні на Волині втекло 14 вязнів, засуджених на довголітні кари.

Спроневірення на 300.000 зл. викрито в „Банку спулдзельчім земі ржешовскей“. До судової відповідальности потягнено членів дирекції з ріжних часів.

Зїзд ректорів академічних шкіл відбувся у Варшаві під проводом мін. освіти Свєнтославского.

„Наш Пшеґльонд“ приніс вістку, що союз рабінів у Польщі виступив з ініціятивою проголосити однодневний піст світового жидівства з приводу трагічного положення жидівського населення в богатьох краях.

Проф. Альфред Адлєр, славний австрійський психольоґ, помер на днях в Англії. Адлєр був учеником Фройда. Пізніше відлучився від свого вчителя і створив власний напрямок психольоґії, т. зв. індивідуальну психольоґію, що кладе натиск на т. зв. „комплекс меншої вартости“.

Міжнародний конкурс співаків, скрипаків і віольончелістів відбудеться у Відні в днях від 7—19 червня.

Марійський Конґрес

КОМУНІКАТ

У звязку з Конґресом Марійських Дружин середнєшкільної мужеської молоді Управа Марійського Товариства Молоді поручає слідуюче:

1) Молодь, що візьме участь в Конґресі, повинна висповідатися в своїому місті, бо хоч у Львові буде нагода до св. Сповіди, то одначе задовга Сповідь не сміє нарушити дальшого порядку.

2) Всі учасники повинні мати формулку Марійського приречення напечатану в „Обряді приняття до Марійських Дружин“. Після Служби Божої відбудеться віднова Марійського приречення.

3) Кожда Марійська Дружина й делеґація повинна взяти з собою прапор і таблицю з надписом Дружини й місцевости.

4) Нічліг для всіх учасників є один. Він міститься в льокалі „Народнього Дому“ при вул. Рутовського 22 на III поверсі в колишніх салях Філії Української Ґімназії.

5) В найближчих днях появиться слідуюче число „Вістника Марійських Товариств“ присвячене Митроп. Рутському з точною програмою Марійського Конґресу.

Управа Марійського Т-ва Молоді
Львів, дня 30 травня 1937.

В. Онуфрик **секретар.** *о. Іриней Назарко ЧСВВ* **презес МТМ.**

З листів до Редакції

У звязку з новинкою поміщеною в часописі „Нова Зоря“ з дня 20. V. с. р. ч. 36 (1036) прошу на підставі § 19 пресового закону помістити оце моє спростування:

Неправдою є, що я, видавець і відповідальний ред. тижневика „Авангард“ в Коломиї, був і є евангелицьким пастором і редактором „Віри і Науки“. Натомість правдою є, що я, видавець „Авангарду“, ніколи не був і не є евангелицьким пастором ні взагалі евангеликом.

Микола Жураковський, евангелицький пастор, і Микола Жураковський, себто я, друкар і видавець „Авангарду“ — то дві ріжні особи. — З поважанням Микола Жураковський, друкар і видавець тижневика „Авангард“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дирекція прив. жіночої ґімназії СС. Василіянок у Львові (вул. Длуґоша 17а) з правами державних шкіл подає цим до відома, що на шк. р. 1937/38 приймає учениць до таких типів шкіл: І. чотири кляси ґімназії нов. уладу, речинець вступ. іспитів до І. кл. назначить Кураторія, вступні іспити до кляс II, III. IV. відбудуться в днях 17, 18 і 19 червня ц. р. — зголошення слід вносити до 10 червня. Оплати такі самі, як в державних ґімназіях.

2. І. кляса ліцею гуманістично-природничого (комбінованого), для панночок найпрактичніший виділ. Вступні іспити 17—19 червня.

3. VIII-а кляса клясична і VIII-а кл. гуманістична давного типу; вступні іспити до обох VIII. кляс (тільки за дозволом Кураторії) від 17—19 червня. При ґімназії є виховний Інститут, ведений фаховими силами. Точні інформації подамо на бажання. *о. Василь Лициняк.*

ОПОВІСТКА

Прив. Жін. Ґімназія і Загальноосвітній Ліцей С. С. Василіянок у Станиславові (вул. П. Скарги 17) приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс ґімназії і І. кл. ліцеальної гуман. типу. До подань до ґімназії треба долучити: метрику і останнє шкіл. свідоцтво, а до ліцею: свідоцтво покінчення ґімназії (по можности і попередні) і метрику та картку на відповідь. При школі є інтернат, в котрім учениці можуть найти вигідне приміщення і дбайливу опіку. — **Ґімназія має право державних шкіл.**

Дирекція.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 6 червня 1937. Ч. 41 (1041)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ДОВКРУГИ ЕСПАНСЬКОГО ВУЛЬКАНУ

Грізна вістка з Португалії.

Португалія повідомила Англію, що з хвилею коли Німеччина й Італія перестали контролювати береги Еспанії, нарушена рівновага в системі контролі. Тому Португалія застерігає собі можність зміни становища до кораблів, які причалять до її пристаней... Се значить, що Португалія прийматиме явно зброю, амуніцію й війська, як: присилатимуть Німеччина й Італія ґен. Франкові. А що рівночасно пливе туди ряд німецьких суден з панцирником „Липськ" на чолі, отже ситуація в Еспанії може скоро змінитися. Що на те все скажуть інші держави?

Німеччина й Італія на тлі еспанських подій.

Поважне інформаційне бюро „Юнайтед Прес" звідомляє, що тепер відбуваються важні розмови між німецьким ґенералом Бльомберґом і Муссолінім у справі широко закроєної сухопутної й морської інтервенції Німеччини й Італії проти червоної Еспанії на випадок якби ще раз повторився інцидент подібний до того, що мав корабель „Дайтшлянд". Ґенерал Бльомберґ відбуде перегляд сухопутних і воздушних сил Італії. — З того видно, як далеко дійшло порозуміння Німців з Італійцями. Се дуже заостроє европейське положення.

55 міліонів жовнірів готових до війни.

Військова влада Америки оповістила рапорт такого змісту: Якби тепер вибухла війна, то булоб готових до неї поверх 55 міліонів жовнірів у 48 державах, докладно 54.412.628, але в те не вчислено міліонової китайської армії. З тих 55 міліонів є тепер 6.513.824 жовнірів у касарнях, се т. зв. сталі армії. Найбільшу армію мають Совіти, бо 1.545.000 сталого війська і 19.490.000 вправленої резерви. На другім місци стоїть Італія: 1.331.200 і 6.294.395. Далі йдуть Франція 658.777, Німеччина 650.000, Англія 384.780, Японія 282.000, Ромунія 222.000, Чехословаччина 164.000, Туреччина 133.000, Югославія 131.508, Бельґія 91.441, Греція 79.796, Бразилія 66.072, Португалія 60.690, Мексик 57.376, Угорщина 43.813, Болгарія 43.700, Австрія 38.000, Латвія 21.320, Литва 20.235, Чіле 14.652, Данія 11.000, Венезуеля 6.000, Болівія і Парагвай по 5.000 і т. д.

Зріст комуністичної пропаганди в Англії.

Комуністична пропаганда в Англії так скріпилася продовж 1936 р., що число членів компартії в тім краю майже подвоїлося. Подвоївся також наклад головного орґану англійських комуністів „Дейли Воркер". Комуністичні аґітатори розвивають свою діяльність головно на терені протестантських робітничих орґанізацій. Для них видають часопис „Челендж". Та комуністична шматка виходила спочатку як місячник (в осені 1936 р.), а тепер виходить щотижня в 50.000 примірників. Англійські комуністи заохочені тими успіхами заповідають дальше скріплення пропаґанди, головно між молодю. (КАП).

Що буде з нашим лікарським станом?

На засіданні Начальної Палати Лікарів у Варшаві др Веліньский з Познання поставив внесок, щоб довести до того, аби лікарські кадри мали на будуче виразно польський характер, бо інакше в разі війни польська армія буде в небезпеці. Вправді той внесок відкинено, але зате ухвалено внесок дра Венґжиновского зі Львова проти узнавання лікарських дипльомів заграничних університетів. Арґументовано се тим, що узнавання заграничних студій булоби премією для богатих. В дійсности не ходить про богатих, тільки про унеможливлювання одержання тут дипльомів тим студентам не-Полякам, що неприняті тут на студії, скінчили студії за границею, нераз серед найтяжчих обставин. Крім того др Ганке зі Шлезька поставив внесок, щоб завести в лікарських палатах національні картотеки. І той внесок ухвалено. Ясно, до чого все те доведе.

Усунули „зелізного большевика" Білоруси.

ПАТ звідомляє: Голодіда, дотеперішного довголітного голову Ради Народних Комісарів совітської Білорусі, звільнили з його становища і не дали ніякого іншого. На його місце іменовано секретаря компартії Білорусі Волковича. Які причини усунення ще так недавно вихвалюваного „зелізного большевика" Білорусі, невідомо. Правдоподібно національний ухил або троцкізм.

Сталін „чистить" Червону Армію.

Лондонський „Морнінґ Пост" пише про дальшу чистку в рядах большевицької армії, що її переводить Сталін. Вже в найблизшім часі мають спенсіонувати 5.000 совітських офіцирів. Їх підозрівають в троцківських симпатіях. Ворошилов не хотів допустити до масових увязнень офіцирів, побоюючись фатальних наслідків у внутрішній політиці Совітів. — Рівночасно „М. П." приносить вістку, що червоний маршал Тухачевский хотів відобрати собі життя, але чекісти мали до того не допустити. Сталін хотів арештувати Тухачевского, та вкінці погодився на його пенсіонування в доказ признання за його заслуги для армії.

Політична сензація в Варшаві.

На цікавій пресовій конференції в справі праць нового проурядового табора плк. Ковалевский заявив, що посол Медзіньский се лучник між ОЗН і соймом. Коли се появилося в пресі, посол і віцемарш. сойму Медзіньский прислав до клюбу парляментарних звітовиків отсе письмо: Пан плк. Ковалевский очевидно помилився, називаючи мене лучником між ОЗН і соймом. Я не тільки не приняв на себе тої функції, але навіть мені її не предкладали. Зрештою, як видно таки з інформацій уділених п. плк. Ковалевским, креування такої функції булоб передвчасним. — Сей короткий лист говорить дуже богато про відносини, які панують в ОЗН. Про згадану цікаву конференцію плк. Ковалевского містимо інформативну передову статейку в сім числі „Нової Зорі".

ПОЛЬОНІЗМ

АБО „КЕРМОВАНА ДЕМОКРАТІЯ."

Цікава пресова конференція в ОЗОНІ.

У Варшаві, в льокалі ОЗОНУ (Обозу Зєдноченя Народового), нового проурядового табора, відбулася цікава пресова конференція під проводом полк. Ковалевского. Звіт з неї принесла м. і. жидівська преса, не подаючи, чи були на ту конференцію запрошені якісь Жиди.

Зміст: Плк. К. сказав, що орґанізаційна праця ОЗОНУ посунена вже далеко і незабаром мають повстати отсі його відділи: робітничий, суспільний, жіночий, пропагандовий і молоді. В централі вже місяць тревають розмови на дуже широкім політичнім горизонті, але виявити їх не може, бо це справи довірочні й делікатні. Скаже лиш те, що **ОЗН приняв засаду, що ліквідація політичних і фахових орґанізацій на разі** невказана. Програмові ріжниці між польськими орґанізаціями розмірно невеликі, є тільки ріжниці в тім, як впровадити в життя обєднання. Трудности можна усунути методою фільтрування через загальні інтереси держави, бо весь політ. фронт признає засаду її оборони. Найтрудніше вирішити, хто має здійснити програму так щодо осіб як і ґруп та орґанізацій. Від 1900 р. Поляки мали ряд етапів, а в кождім з них якась ґрупа була найдіяльніша. В тім причина розпорошення польського політичного життя, бо в кождій з тих ґруп є своя традиція і живуть визначні люди, які працюють по сей день. До того традицію можна поширити на ціле середовище, серед якого вона повстала, напр. традицію боротьби з рр. 1904 — 5 на всю робітничу верству, традицію легіонову на всю молодь і т. д. Отже повстає завдання, як все те допровадити до спільного знаменника? Є два услівя доведення консолідації до кінця: І. виказатися орґанізаційною здібністю й характером, 2. перемогти пасивність суспільности. ОЗОН може снувати оптимістичні пляни, бо він не потребує ні по владу сягати, ні революцію робити.

Ще цікавіші ніж сей реферат були запити присутних і відповіді плк. К-го. І. На питання, що властиво значить „кермована демократія", про яку говорив плк. Коц, плк. Ковалевский відповів: Се значить демократія кермована інтересом народу і держави. ІІ. На питання, чи ОЗН се фашизм, чи гітлеризм, чи корпораціонізм, відповів: Се п о л ь о н і з м, значить щось стисло польське, приміне до польських обставин. ІІІ. На питання, чи ОЗН хоче співпрацювати з лівою й вільнодумною орґанізацією Союза поль. учительства, відповів: Передовсім його провід з нами не хоче говорити. Коли він ставби на ґрунті нашої деклярації, то співпраця булаб можлива. (Ся відповідь особливо інтересна з огляду на становище орґану польського духовенства „Ґазети Косьцельней". Голос її містимо в сім числі „Нової Зорі"). IV. На питання в справі візити марш. Ридза-Сьміґлого в студ. „Арконії" відповів, що на тім відтинку йде підготовка, отже говорити про се не може. V. На питання, чи теперішні посли і сенатори, що зголосили приступлення до ОЗН, матимуть в нім окрему ґрупу, відповів, що ОЗН не впливає ні на політику сойму, ні правительства, але має звязок і тут і там та що посол Медзіньский се лучник ОЗН з соймом. VI. На питання, чи їздив хтось за границю в справі зді-

Таємниця еспанської руїни

Як Еспанія скотилася до горожанської війни.

Збомбардування найбільшого німецького панцирника „Дайтшлянд“ літаками червоних Еспанців і відплата Німців в формі збомбардування еспанської пристані Альмерія знов висунуло Еспанію на перший плян політичного міжнародного заінтересування. Світова преса переповнена тепер інформаціями з Еспанії і про Еспанію, бо вогонь, який тліє й бухає з еспанської руїни, постійно загрожує мировi всього світа. Як дійшло до тої руїни, про те подаємо тут інтересну статтю великого швайцарського щоденника. З тої причини виїмково відпадає „Огляд преси“ в сім числі „Нової Зорі“. — РЕДАКЦІЯ.

„Нає Ціріхер Цайтунг“ пише:

З перспективи можна легко переглянути політичні події, що попередили війну, котра роздирає іберійський півострів. Довгі роки монархія й Церква виглядали (в очах невдоволених) як причини всіх лих, що гнобили нещасливий край. Коли перебрала мірку маса закидів піднесених проти них і ненависти зібраної проти них, тоді монархія уступила майже без бою. Після неї прийшла в 1931 р. парляментарна республика, котру інтелігенти уважали за передумову нової, лучшої Еспанії. Непогамованість політиків, що тепер позбулися всякого авторітету і взяли в руки долю краю, провадила до пересадного переслідування противника — ледви чи можна сказати — до пересад у здійсненню політичних домагань — і то немищучих нагальних реакцій.

Еспанія не має ніякого середнього стану. Між богате міщанство і пролетаріят, котрого треба шукати не тільки на полях і в фабричних салях, але також в бюрах, склепах і управах, всувається тільки тоненька верства адвокатів, лікарів, журналістів, політиків і купців. Та верства не має ніякої власної соціяльної і політичної ваги, тільки мусить прилучитися або до робітничої, або до горішної верстви.

Думка створення „народного фронту“ була формою, якою політики середньої верстви хотіли зробити услужними для своїх цілей чужі для них маси хлопів і робітників. Агітатори, що довгі літа ділали між хлопами і робітниками в імя соціялізму, комунізму й анархізму, підхопили радо той клич. Він означав для них ще більшу свободу ділання і все дальше йдучий розклад порядкуючих сил держави. Їх очікування справдилося, коли 16 лютого 1936 р. „народний фронт“ прийшов до влади. Без перецкоди ширився індивідуальний террор. Він здається відповідає найглибшій суті іберійського чоловіка. Боротьба проти клєру, проти фашизму, проти реакції, котру тепер проповідують і в найменшім селі, довпровадила до руїни церков, до мордування землевласників, поліцаїв і властителів фабрик. Ті вандальські і злочинні діла зрозумілі тільки через історичні і соціяльні відносини Еспанії.

Робітники діставали голодові платні, мешкали в хатах, або в розвалених чиншових касарнях, що викликують обридження. Вони не мали іншої одежі як подерту блакитну нагортку, пару полотняних черевиків і шапку. Селяни працювали серед найтяжчих відносин, з невистарчаючим полем і застарілим знаряддям. Сільські робітники великої земельної власности взагалі так лихо платні, що цілі полоси краю голодують. Люди мешкають в печерах, соломяних хатах, в ямах накритих галуззям, в домах без вікон, у нужденних селах.

Рибаки виставлені на нужденний і непевний заробок. Вони часто безстидно використовувані торгівцями.

Незручні заряджения дилетанської земельної реформи за республики не хотячи ще погіршили життеві умовини рільних робітників.

В тих відносинах анархістична й комуністична пропаганда могла тим лекше створити стан постійного опору проти всякого порядку і безіменної ненависти проти держави й посідання. Ледви чи менше руйнуючим як злочинне зведення народу був однак егоїзм посідаючих і бездільність всіх правительств. Вони пальцем не рушили, щоб боротися проти дійсної масової нужди.

Можливо, що лівє крило „народного фронту“ хотіло при помочи перевороту звільнитися від опікунства інтелігентів і фахових політиків, від Азані, Прієта, Мартінеза Барія. Се шлях кождої революції. Чи була небезпека такого руху, якому ґенерали хотіли запобігти 18 липня 1936 р.? Стан анархії, що ширився в краю і проти котрого правительство тільки слабо виступало, виясняє в усякім разі постанову патріотичних офіцирів, фізично загрожених землевласників і торгівців, Церкви, позбавленої всяких прав, самим взяти собі право.

До них прилучився на широких областях народ, селяни і ремісники. Адміністрація зцентралізована на французький взір показує поверховному глядачеви деяку злудну єдність. Та не вільно забувати, що існують глибокі ріжниці в соціяльній будові поодиноких областей того краю. Як змінюється краєвид від богатих в дощі зелених побереж, що пригадують Англію й Нормандію, через бездеревні, частинно урожайні, частинно високорівні подібні до пустинь, — до приберіжних смуг, що могли лежати в Африці, так змінюється там і характер народу та рід його заняття. Спільна віра і спільна історія витиснули на тім народі зовнішну печать єдности, без того однак, щоб основно змінити субстанцію, котра повстала зі змішания ріжних раєс. Точно так як краєвид показує найдивніші противенства, оази в округах подібних до пустинь, снігові гори побіч горячих низин, таксамо розкинені по краю соціяльні оази, як також полоси зовсім особливого соціяльного низького стану. Пригадуємо тут населення гірників в Астурії та в деяких частинах Андалюзії, накопичення бездомного народу в Барсельоні. Се спричиняє, що в деяких околицях анархічні сили могли дійти до пануючого впливу. А знов в інших околицях католицька Церква не стратила нічого зі свого становища. В Наваррі, в частинах баскійських провінцій, в Ґаліції рекрутує військовий рух свої міліції між населенням. А воно йде до боротьби проти „народного фронту“ з таким самим запалом, як в інших околицях до боротьби проти фашизму. Очевидно се грубе фальшування положення, коли часть преси називає „фашистами“ всі групи, що прилучилися до національного повстання. Еспанський фашизм був незначний, аж поки час террору „народного фронту“ не приніс йому деякого припливу. Повстання ґенералів зачалося без „Еспанської Фалянґи“, що одинока має щонебудь спільне з фашизмом. Вона прилучилася до боротьби проти спільного ворога аж після переборення політичних сумнівів.

Національний зрив в Еспанії се формально повстання проти легального правительства. Та булоб несправедливо, прикладати до того мірило, яким мірилосяб ребелію проти державної влади, що дійсно старається берегти приміновання законів. Таксамо несправедливо як хлось судивби самовільність буквально загибаючих з голоду хлопів на підставі норм, що обовязують в упорядкованій державі, яка їм може дати їсти.

Сили горожанської війни.

Мимо замкнення, котре від перших днів горожанської війни завішено над телефонічними полученнями, над почтою, над кождим родом передавання вістей, нині лежить перед нами жахливий образ горожанської війни. Війська, що стали до розпорядимости плянованого зриву, не вирушили в один час з касарень задля недостаточної організації. Жовніри, також робітники і селяни, йдуть переважно охоче на такі підприняття, вони піддаються дисципліні, бо вони привязані до своїх офіцирів, або позискано їх обіцянками надгород. Всюди показалося, що робітничі організації були озброєні. Де військо мало успіх, повернув скоро спокій. Здобуття поодиноких гнізд опору і відбирання зброї довело одначе й там до боїв. Полонених не брали обі сторони (то значить: убивали їх). Жовніри, що належать до тої самої раси, що їх противники, давали їм долю, яку вони самі знайшлиб, якби були переможені.

Там, де загнано війська назад до їх касарень (— се сталося напр. в Барсельоні, Мадриді, Толеді і Сан Себастіяні —), уконституювалися сейчас комітети робітничих організацій поруч правительства, котре прикликало їх на поміч і тепер було в їх руках. Партійні приміщення монархістів, фашистів, католицької народної акції, навіть радикалів — обсаджено або підпалено. Церкви і костели почасти підпалено, почасти занято. Відтак увязнено всіх відомих членів правих партій і богатьох зараз розстріляно. Злочинці використали нагоду до грабунку і крадіжи, як все, коли наступає потрясення соціяльного порядку. По кількох днях клясові боєві організації зачали приготовляти кінець неправильному поступованню. Вони спробували відзискати владу. Вони не вагалися розстріляти богатьох непослушних навіть з власних рядів.

Їх революційна амбіція і конечність знов дати масам заняття, спонукали їх зарядити отворення фабрик. Переняли їх робітники, бо власники втекли або їх убито.

Війська не остались суцільною силою держави там, де правительство народного фронту мало успіх. Їх змішано з міліціями, позбавлено їх офіцирів й увільнено від військової дисципліни та порядку. Се поясняє скромні успіхи, котрі правительство здобуло навіть там, де воно бореться переважаючими силами. Поліція безпеки, пробоєва поліція („Гвардіяс де Асальто“) і комунальні поліційні сили зачали боротьбу по стороні правительства „народного фронту“. В Еспанії є звичай зміняти ті корпуси по кождім політичнім перевороті так, що кождоразові верховоди при владі можуть на них числити. „Гвардіяс де Асальто“ се взагалі твір республики і були подумані як середник, що мав шахувати т. зв. цивільну гвардію.

Цивільна Ґвардія організаційно складова часть війська і передана цивільним властям тільки до розпорядимости, прилучилася на загал до становища армії. Тільки в Барсельоні вона довго вагалася і стала по стороні правительства, як се й було її обовязком. Вона дала тим приклад свого загально відомого самовідречення. Під народним фронтом вона виставлена на постійне ворогування й обмеження тоді, коли під правим правительством вона займає визначне місце. Мимо того вона вибрала шлях обовязку.

Фльота і воздушні сили остались на загал вірні правительству, хоч обіцяли співпрацювати з рухом повстанців. Мужва просто усунула офіцирів на бік. Але втрата воздушної сили не мала великого значіння для повстанців. Матеріял, котрим вона розпоряджає, такий скромний і такий перестарілий, що вона також в горожанській війні не могла виступати рішаюче. Важніша була втрата фльоти: передовсім тому, що вона загрозила получення через морський пролив Ґібральтар, рішаюче для того, щоб удалося повстання.

Горожанську війну ведеться не тільки зброєю, але також всіми средствами пропаґанди. Коли скидають бомби над неприятельським містом чи позицією, то за ними слідують також часописи і летючки. За висилаючі радіостації ведено тяжкі бої в перших днях руху. Проблема ворожих радієвих висилок дуже поплутана. Правдива оборона майже неможлива. Побіч явної пропаґанди всувається небезпечна пропаґанда про звірства. Неначеб страшна правда не вистарчала, поширюється ще божевільні брехні! Неприятель пробує, кажуть вони, затроїти средства поживи, поширити епідемію... Такі повідомлення кінчаться звичайно зазивом — знищити противника.

Диктатура чи анархія.

Анархістично-комуністична преса Еспанії поводиться як божевільна. Коли там проливають тільки одну десяту частинку тої крови, котрої домагається анархістично-комуністична преса, то ся горожанська війна ставить в тіни навіть найстрашніші конфлікти західної Европи. Вигляд на скорий кінець зникав чимраз більше. Скорий успіх військового повстання булби просто засудив на мовчанку скрайне крило „народного фронту“ і розброєння булоб пішло розмірно легко. Далеко передбачуючі політики булиб тоді посунули в обсяг можливости поєднання хоч з осередними партіями. Тревання боротьби, котра вимагала щодня зростаючого числа жертв з причини звірства обох сторін, поступаюче „наводнення“ краю зброєю й амуніцією, пропаганда ненависти, дотягнена до найвисшої міри — все те показує будучність в кривавій темряві...

На основі одного вислову Леніна Еспанія повинна була стати другим краєм, що підляже комунізмови. Коли побідить „народний фронт“, то вислів Леніна здійсниться тільки частинно, бо еспанський комунізм не буде нічим іншим як анархією. Хоч як мало відомо про державницькі здібности ґенералів Франка, Кабанелляса і Моля, то все таки можна надіятися, що вони в разі побіди будуть стреміти з любови батьківщини до справжного замирення краю. Їх средством буде диктатура. Та між нею і здійсненням „комуністичної свободи“, божевільним ідеалом анархістів, легко вибирати

Експеримент, що зачався в Еспанії 14 квітня 1931 р., клониться до кінця в своїй першій фазі. Він доказує, що парляментарна демократія — як кожда інша державна форма — не є ніяким середником ввозу. Вона не запевняє в кождім краю зносного співжиття партій і кляс. Еспанцеви, котрому чуже та недосяжне самоопанування, котрому бракує пристрасти будування і чистого адміністрування, — демократія се тільки претекст, щоб жити без обмеження для своєї егоїстичної партійної пристрасти. Се веде завсіди до чимраз сильніших відхилень маятника наліво і направо, до напружень, яких не можна розвязати і які вкінці мусять зловіщо вилядовуватися.

квідування політичної еміґрації (Вітоса і т. д.), відповів: Ніхто не їздив. VII. На питання, чи се правда, що до грудня ОЗН має бути змонтований і тоді сягне по владу, відповів: ОЗН змагатиме до створення в Польщі сильного правительства, але діятиме через чинник надурядовий. VIII. На питання, який пресовий орган уважає ОЗН своїм, відповів: ОЗН не має ще свого орґану і ще якийсь час не думає його закладати. — З того ясно, що всі ті ґазети і ґазетки, які досі писали за ОЗН, робили се в надії, що їх возьмуть за органи ОЗН. Реферат і особливо відповіді плк. Ковалевского вказують на те, що се чоловік дуже спритний у розмові.

Масові увязнення в Німеччині

В останніх днях травня увязнено в Берліні 2.000 осіб під замітом приналежности до соціял-демократичного руху. Передтим в Ґерліцах увязнено під тим самим замітом 300 робітників з фабрики вагонів „Вумак“, а в м. Ґльогав 40. Крім того арештовано 200 членів т. зв. „Кірхеноппозіціон“, то значить католицької опозиції. Щоб забезпечити границю, змішнено надграничні станиці Ґестапо.

Резолюції „Скали"

Який на них погляд органу ФНЄ і який наш погляд на ФНЄ?

Христіанство сохраняетъ національность, но упраздняетъ націонализмъ. (Християнство зберігає національність, але нищить націоналізм — розуміється в значінні шовінізму).

В. Соловьевъ.

„Українські Вісти", орган ФНЄ (Фронту Національної Єдности) присвятив у ч. 108 окрему статейку резолюціям Загального Зїзду читалень „Скали". Ми ту статейку перепечатали в 39 ч. „Нової Зорі". Тут займемося оцінкою тої статейки, бо та статейка дуже характеризує її автора, згл. головний орган і провід ФНЄ.

I. Він пише про ідеольогічні резолюції „Скали" ось що:

„Цілі, як бачимо — високі і благородні. Не зашкодило би тільки вияснити чи в памяті основника „Скали" й її ідеольогів та організаторів — кожний націоналізм є поганський, чи може є тільки поганські відміни націоналізму. Думаємо, що „Нова Зоря" не відкажеться від вияснення".

Отже виразно признає, що в резолюціях „Скали" є цілі високі і благородні. А що між цілями, які підчеркнені в ідеольогічній резолюції „Скали", є також ціль „виховання нашого народу на релігійно - моральних основах катол. Церкви", отже виходилоб, що і сю ціль орган ФНЄ уважає високою і благородною. Ба, коли зараз додає запит, звернений до „Нової Зорі", чи ми кожд и й націоналізм уважаємо поганським. Так якби наш орган вчера появився, а не 12 літ голосив той-сам світогляд, мав ту саму лінію, з якої не схибив ні на крок. Тому на перший погляд дивно читати такий запит до нас. Адже ми в обороні української нації витерпіли найтяжчі закиди, коли ми радили тут, на терені польської держави, не робити божевільної політики в часі, коли ще Поляки вагалися. Адже ми одинокі за весь час видали ряд політичних книжок про положення української нації, від відомого Пастирського Листа Преосв. Григорія і Його Української Проблеми та праць пок. С. Томашівського почавши, на Програмі винародовлення Українців і Білорусинів у Польщі та на численних брошурах дра Назарука скінчивши. Чи не висвітлена в тих працях українська національна справа? Чи доказав нам хто досі, що є хоч одна темна або неясна точка в тім висвітленні? Отже запит, звернений органом ФНЄ до „Нової Зорі", чи ми кождий націоналізм уважаємо поганським, виглядає дивно.

Але тільки на перший погляд.

Бо коли придивитися цілому ФНЄ, його походженню та історії його повстання і дотеперішнього його поведення, його пресі і проводові, то запит той стає зрозумілий. Головно зі слідуючих причин:

Хоч ФНЄ видавав окремий орган „Перемогу" для ідеольогічних праць, то ні в тім, ні в інших своїх органах, ні в численних брошурах не вияснив буквально ні одного свого погляду ні в одній справі так, щоб можна було комусь сказати: „Аво, тут маеш таку-то справу, вияснену від початку до кінця". Ба, він не тільки не вияснив ніякої справи, але навіть не зробив в ніякій справі інвентаризації фактів, понять і кличів. Що більше! Де весь табор ФНЄ за весь час свого істнування зробив інвентаризацію хочби тільки ріжних українських націоналізмів, їх обозів і відтинків? А вониж у боротьбі між собою дійшли вже буквально до ножів. Очевидно не орієнтуючись у своїм власнім таборі і головно в тім, чому український націоналізм розбився на цілий ряд ворожих собі націоналізмів, орган ФНЄ запитує нас делікатно, чи ми кождий націоналізм уважаємо поганським, запитує в тій надії, що тоді ми наперед мусітимемо перевести інвентаризацію ріжних українських націоналізмів, щоб відповісти на його питання. Значить, мусітимемо виконати ту роботу, яку він обовязаний був виконати, але не виконав, хоч проголосив себе — проводом для всеї нації...

О, якеж се щиро і суто українське! Так було, відколи себе Українці памятають. Непередумана і непереоблена буквально ні одна справа ні в одній области. І тому нема в нас ні одної історії писаної так, щоб можна було дати її в руки підростаючому поколінню або чужим людям,*) нема ні одної праці ні з области політики, ні з области культури, яка обіймалаб цілість того, що дотичить нашого народу, і могла послужити підставою до виховання нації. І тому історію про нас пишуть чужі. І тому наші люди в ворожім нам дусі представляють нашу рідну історію. І тому такий хаос панує і не переводиться.

О, ми добре розуміємо делікатний запит органу ФНЄ і відповідаємо: Панове, таж наперід ви як націоналісти опишіть ріжні українські націоналізми, представте їх своїй нації, зберіть чесно до купи їх програми і їх безпрограмовість, їх кличі від виразно поганських почавши, на ще шкідливіших православно - католицько - сектанських скінчивши. Зберіть той паприкований ґуляш, визначіть своє місце серед нього, а тоді всі виразніше заговорять про кожду частину того ґуляшу.

На нас той ґуляш робить таке вражіння, як чорно-жовті жуки, що вже підкопуються під мертве тіло кертиці і аж кишать під нею. А самі, наробивши шуму, женяться з чужинками і кінчать свої „змагання" годуванням яничарів і цвенькáнням в чужій мові в своїм рідним домі.

Чернява ваш символ, а зміст ріжних струй, що величаються націоналізмом — сміття варшавське, грязь московська, лінь турецька.

О, ми розуміємо ваш запит!

II. Та мимо наших острих слів, ми ще до сего місця і навіть далі не квестіонуємо чесности замірів автора статті „Скала і Просвіта" в органі ФНЄ. Не квестіонуємо з двох причин: а) бо не вінже сам винен, що такий виріс, б) бо він далі, навівши резолюції „Скали", пише так:

„З того видно, що творці „Скали" перестали вірити у можливість спараліжувати антирелігійні й антинаціональні впливи в „Просвіті" і тому рішили відмежуватися та в своєму середовищі вести освітну працю. Чи той песимізм оправданий? Судячі по деяких селах, а навіть повітах — так".

Отже головний орган ФНЄ пише в сім місці виразно, що відмежування українських католиків на освітнім полі оправдане. І то пише так судячи по деяких селах і навіть повітах: себто пише на підставі практики, а не на підставі „чистої теорії".

Тільки потім додає таке речення:

„Але ми далекі від того, щоби льокальні відносини на освітньому відтинку узагальнювати і з них витягати такі консеквенції, які витягнули творці „Скали", себто організувати „Скали" всюди без огляду на те, чи в даному селі „Просвіта" здорова чи ні".

Хоч українська публіцистика убога і слаба, не стоїть на високім рівні, але мимо того рідко коли можна в ній зустріти аж такий яркий доказ браку умового вироблення, як у висше наведеним реченні — в полученні з попередним. В попереднім реченні орган ФНЄ, спершися на фактах, признав оправданим песимізм католиків, що перестали вірити в можливість спараліжувати антирелігійні й антинаціональні впливи в „Просвіті". І тому оправдав існування окремих парохіяльних читалень. Та зараз у слідуючім реченні, хоч сам витягнув консеквенції з того, що признав, пише, що витягати такі консеквенції не вільно, бо, каже, що вони в ФНЄ „далекі від того, щоб льокальні відносини на освітньому відтинку узагальнювати і з них витягати такі консеквенції..."

Чи не взірцевий се хаос в думанні?

1) Наперед признає, що оправдані ті, які перестали вірити в можливість хосенної праці в читальнях „Просвіти".

2) Потому признає, що вони зробили розумно, коли рішили відмежуватися та вести окрему освітну працю.

3) Потому ще підчеркує оправданість того рішення.

4) Опісля признає, що є фактичні дані на таке рішення не лише по деяких селах, але навіть в цілих повітах.

5) Вкінці цілий той власний льогічний ланцюх думок — заперечує.

Чи можна по наведених чотирьох степенях (передпосилках) дійти до такого заперечення? Можна, але тільки в однім випадку: коли автор тої статті доказавби, що антирелігійні та антинаціональні впливи в читальнях „Просвіти" (яких істнування сам признав)—а) дійсно тільки льокальні, б) далі не поширюються, в) коли поширюються, то при певних зусиллях можна їх трівко спинити, г) виказав, якими зусиллями можна сего діла доконати на постійне або бодай на розмірно довший час.

Річ ясна, що він тих чотирьох доказів (на а, б, в, г) дати не годен. І тому їх навіть не пробує давати. Та мимо того лишивши таку діру, чи радше чотири великі ями, які зовсім переривають льогічну течію його думки, робить висновок — зовсім противний тому, який повинен зробити!

Так не поступає ніякий провід на світі. З тих, що так „думають", ніякий провід не може виробитися, поки вони не навчаться думати.

Антирелігійних і антинаціональних впливів у читальнях „Просвіти" не можна і не вільно уважати льокальними, бо — як загально відомо — вони проявляються в ріжних сторонах нашого краю рівночасно: в Косівщині і в Ярославщині, в Сокальщині і в Делятинщині, в Дрогобиччині і в Тернопільщині, в селах, містах і місточках, у всіх трьох дієцезіях наших. Отже чи се льокальні впливи? Сеж робить вражіння літаючої рожі або ґанґрини, яка на загальний біль і страх всеї нашої нації проявляється в цілім орґанізмі нашім. І то не лише в сім краю, але й поза ним. Була крайна пора, бодай спробувати ратуватися перед тим розкладом під оглядом організаційним. І був на те тільки оден-одинокий спосіб: той, що вийшов зі Станиславова і називається — орґанізація парохіяльних читалень. Хто знає інший спосіб, нехай його подасть і опише.

Стверджуємо по довшій обсерваційї, що в усякому разі тим іншим способом не може бути організація ФНЄ, а стверджуємо се на отсих підставах:

а) Цілий край бачить, як поява ФНЄ в її необдуманій формі та з необдуманим і незрілим змістом і з неозначеним відношенням до інших ґруп викликає просто боротьбу на ножі, навіть між націоналістами.

б) Про нездібність мозку тої орґанізації свідчить м. ін. незбито хаос в її публіцистиці, який саме тепер розбираємо.

Молодість все і всюди має щось спільне з хаосом, бо вона з природи річи — фермент. Але є фермент і фермент. Оден фермент вказує на те, що з нього буде вино, яке роблять над Реном або в Бургундії, в Токаю або в Греції, — другий фермент вказує на те, що з нього буде вишняк або яблочник, — а третий фермент вказує на те, що з нього буде щось таке, про що прикро думати і не хочеться виразно сказати, що саме, „щоб не вимовити в таку хвилину", як каже простий народ.

Про ідеольогічні появи ніколи не можна сказати, що вони льокальні або будуть льокальні. Не можна того сказати навіть про такі появи, які люди творять з очевидним замíром, щоб ті появи були льокальні. Се власне одна з суттєвих признак всяких ідеольогічних творів. Як відомо, італійський фашизм і німецький гітлеризм виглядали зразу на

*) До редакції „Нової Зорі" приходять запити чужих людей, яку історію України для молоді поручаємо в українській мові. На жаль — ми не можемо поручити ні одної.

чисто льокальні творива, а сегодня подібніський рух, на них взорований, потрясає Францією, Бельгією, Америкою, Японією і т. д. Ба, є ще більше диво! В нашій суспільности мабуть мало хто знає, що такий суто український твір як „Листи до Братів Хліборобів" Вячеслава Липинського перечитав один визначний Турок, що знає російську мову, і заявив, що переложить той твір на турецьке, бо вважає його спасенним — також для турецької нації... А в проводі ФНЄ думають, що антирелігійні та антинаціональні впливи, які через читальні „Просвіти" захоплюють цілі повіти, можуть бути „льокальні"...

Ні, панове! За весь час історії людства відомий тільки один приклад зльокалізування ідеольоґічної боротьби двох таборів. Оповідають, що коли в Німеччині падала монархія й на вулицях Берліна відбувалися бої між її приклонниками і противниками, то привичні до порядку Німці на початку деяких улиць по одній стороні вивісили таблиці з надписами:

"Vorsicht! Hier wird geschossen!" (Увага! Тут стріляється).

А по другім боці вулиці, на іншім хіднику, вже не вільно було стріляти ні революціонерам ні монархістам. Коли й повірити, що це справді лучилося десь в Німеччині, то був се тільки куріоз, який довго не міг тревати. У нас навіть такий хвилевий куріоз неможливий. Тай в Німеччині незабаром одна струя взяла верх і залила цілий край: бо в ідеольоґічній боротьбі не можна вірити в успіх таблиць з надписом: „Тут стріляють!" Дух розприскується на всі сторони і всюди ділає, відриваючи навіть сина від батька, дочку від матери. І якраз се одна з признак достоїнства людини, що чоловік іде за своїми поглядами, що рахується з тим, що йому каже його совість. Коби тільки вмів виждати, аж дозріють ті його погляди, коби хотів і вмів думати, бо без тих передумов може наробити страшенної шкоди — навіть при найлучших замірах...

Хто того не розуміє, той не має поняття про суспільне життя і про динаміку ідеї та організації.

З тих самих причин смішне також домагання, щоби „Скала" розсліджувала, чи в якімсь селі читальня „Просвіти" здорова чи ні, і щоб тільки там основувала свою філію, де ствердить, що нездорова. Ну, а хтож мавби потому ствердити, чи вона добре стверджує?... І що робити тоді, якби навіть була така інстанція — і ствердила, що недобре стверджено тай мимо того основано „Скалу", а місцеві поважні люди якби тимчасом сподобали собі „Скалу"? Чи їх пацифікувати, щоби зреклися свого погляду, чи що з ними тоді робити?

III. Хоч які веселі висновки можна робити на підставі дотеперішних думок головного органу ФНЄ — то дальші його висновки з резолюцій зїзду „Скали" ще веселіші. І так пише орган ФНЄ в ч. 108:

„Резолюції, ухвалені зїздом „Скали", дають надію, що можна буде дійти до порозуміння між національними освітними Товариствами, якщо всі вони підходитимуть до справи чесно і доброзичливо і якщо всі вони найдуть спільну мову у засадничих проблемах виховання, яке мусить бути достосоване до змагань української нації."

І деж в с і освітні товариства можуть знайти спільну мову та ще до того в засадничих проблемах виховання? Вже тепер маємо 8 родів освітних видавничих центрів, що діляться на 3 ґрупи:

I. Сформовані в виразні орґанізації.

II. Такі, що доперва формуються.

III. Такі, що ділають у підпіллі і тому трудно ствердити, в якій мірі вони скристалізовані.

Отже на „освітнім полі" є:

1) „Просвіта", найстарше українське освітне товариство.

2) Друга з черги дуже рухлива видавнича орґанізація радикалів з її „Самоосвітою". Був час коли радикали своїми видавництвами мали майже монополь в легальній їх появі й поширювані, а саме тоді, коли „Просвіта" нічого не видавала, католики не мали ще зорганізованої „Скали" і проявляли своє істнування на освітнім полі тільки рідкими відбитками з „Нової Зорі" або „Правди", а видавництва ФНЄ також іще не істнували.

3) Вже в деякій мірі зорґанізована видавнича діяльність катол. книжок „Нової Зорі", „Правди", „Скали" і гарно прозябаючі популярні видання ОО. Василіян.

4) Видавничий центр ФНЄ з його популярними рефератами і брошурами та книжками.

5) Видавничий „освітний центр" Донцова, взірець ріжношерстного хаосу, що пропагує все, що хочете, від атеїзму й анархізму почавши, на висказах кардинала Мерсіє скінчивши.

6) „Дешева Книжка" 105% націоналістів.

7) Мало відомі легалістам підпольні або заграничні видання з закраскою ОУН (терористичну).

8) Таксамо мало відомі їм підпольні або заграничні видання комуністів (але в народних масах вони розуміється поширені і то не лише в наших, але і в польських, білоруських, литовських, жидівських, що тим сильніше ділає на наші).*)

Все те йде в народ принявши освітну марку. Все те реклямує себе як національно-освітні товариства. Роблять це навіть комуністи в останніх часах. Та чи се можливе, щоб „всі вони" знайшли спільну мову і то в засадничих проблемах виховання? Таж вони якраз тим і визначаються, що одно від другого з а с а д н и ч о ріжниться, причім від довшого часу можна обсервувати таку дивну появу, що „наші люди" на терені „Просвіти" не ведуть „заборонної аґітації" проти н і я к о г о іншого видавничого й організаційного зусилля, з виїмком католицького! Значить: всі разом воюють проти найспокійнішого, найповажнішого і нації найпотрібнішого руху, який мігби ту націю, розколисану лівими руками, привести до рівноваги...

А католики від першої хвилі появи своїх видавництв стоять послідовно на тім становищі, що не валять ніякого видавництва і ніякої орґанізації, які не ворожі вірі й Церкві. На тій точці можна з католиками щиро порозумітися. Та в котрій з шістьох ґруп поза католиками переважають під сю пору люди, перенятї зрозумінням ваги католицького виховання?

IV. Свою статтю написану з приводу резолюцій Зїзду „Скали" кінчить орґан ФНЄ таким реченням:

„І якщо резолюції не є тільки паперовою енунціяцією, яку практика дощенту перекреслює".

Тоді, значить, можна буде дійти до порозуміння між національними освітними товариствами. Але орґан ФНЄ додає: „Якщо резолюції не є тільки паперовою енунціяцією". Значить сумнівається в їх стійність. А з того виходить льоґічно, що й порозуміння сумнівне, або й не можливе, „коли практика дощенту перекреслює" так зрозумілі резолюції...

А кілька стрічок висше, в тій самій статті той сам орґан ФНЄ пише: „Резолюції ухвалені Зїздом „Скали" дають надію, що можна буде дійти до порозуміння між національними освітними товариствами".

І погодіть ви всі ті противорічча! Чи бачив хто коли більше противоріч висказаних в меншій скількости слів, як у тім місці статті головного органу ФНЄ?

О, якже неслушно думає дехто про Українців, що вони не вміють змістовно думати, говорити й писати! Придивіться, який богатий противорічним змістом головний орган ФНЄ, навіть у кількох стрічках. І який цікавий відгомін „історичної ерудиції" видно в тім місці, де він пише: „І якщо резолюції не є тільки паперовою енунціяцією"...

Думка та „вироблена" на підставі голосного висказу німецького цісаря, що мирові договори се свистки паперу.

Коли вже німецький цісар неконче щасливо сформулував думку, якою хотів висказати факт, що по якімсь часі реальні зміни в відносинах між народами доводять до розриву мирових договорів, — то орган ФНЄ двічі нещасливо сформулував свою думку, чи радше брак своєї думки про резолюції.

Тому треба бодай коротенько застановитися над значінням резолюцій. Резолюція слово латинського походження. Воно походить від дієслова „ресольвере" — значить розвязати і має тепер три значіння:

1) В льоґіці уживається слова резолюція передовсім у значінні розвязання софізму, себто виказання, що якийсь висновок фальшивий.

2) В публичнім житті уживається слова „резолюція" на означення рішення, яким усунено сумнів, що панував у якійсь справі, коли ще її обдумуваю і заки її вирішено.

3) Вкінці резолюція має значіння всякого рода заяви, що має в собі якийсь відтінок вирішення.

В кождій резолюції є дві складові части: а) розум, б) воля.

Слово розум походить від слова розуміти. Воно відноситься і до слів і до річей та справ. Розуміти чиїсь слова можна тільки тоді, коли звязуємо з ними поняття, які мали ті, що дані слова висказали. А річи або справи можна розуміти тільки тоді, коли мається про ті річи і справи поняття а) повне, б) правдиве. Отже розум це сила або змога витворювати в собі повні і правдиві поняття про слова, річи і справи, себто, інакше кажучи, розум це сила, яка дає змогу вміти думати. До того треба: а) вродженого завязку тої сили, б) систематичного вправлювання тої сили. Наскільки се мають „теоретики" в головнім органі проводу ФНЄ, ми спробували виказати.

Збираючи до купи зміст нашого виказування, доходимо до такого висновку: в проводі ФНЄ до сеї пори не створено навіть передумов до спроби систематичного думання в публичних справах. А щодо поняття головного органу ФНЄ про значіння резолюцій, то се поняття очевидно нігілістичне. Резолюції в ідеольоґічних рухах і суспільних орґанізаціях мають дві сторони. Вони важні передовсім для внутрішнього ужитку, а потому для зовнішнього. Оба роди значіння резолюцій звязані з собою нерозривно. Тут неможливе ніяке шахрайство вже тому, що воно розсадилоб орґанізацію з нутра. Воля і напрям ділання, висказані в резолюціях, взагалі не дадуться ні спинити, ні змінити, поки не проголоситься нових резолюцій. Але й тоді не все можна усунути наслідки попередних резолюцій.

І тому хто думає, що резолюція в ідеольоґічній орґанізації може бути „тільки паперовою енунціяцією", той очевидно не має поняття про те життя як життя спільноти, про зароджування в нім дієвих ідеольоґічних осередків, про їх зріст, розвиток, динаміку, вартість і смерть.

Кінець кінців редакція головного органу ФНЄ зовсім не представила справи „Скали" ні з чисто теоретичного становища, ні на підставі резолюцій її зїзду, тільки представила умову нічтожність своїх „теоретиків".

Дальші продукції проти „Скали" на сторінках преси ФНЄ оцінимо в дальших статтях у „Новій Зорі".

*) Боротьба з підпольним письменством і його впливом надзвичайно утруднена тим, що польська адміністрація не допускає того підпольного письменства до легально працюючих редакцій.

З наших установ

Збори „Дністра".

27 травня с. р. відбулися у Львові звичайні Загальні Збори Т-ва взаїмних обезпечень „Дністер". Збори відкрив голова Надз. Ради дир. О. Луцький. Предсідником Зборів вибрано дра Мих. Волошина, секретарював др Іван Гижа. Рахункове звідомлення за адміністраційний рік 1936 зложив начальний директор Т-ва Ярослав К о л т у н ю к. Минулий рік був найтяжчий в житті Т-ва. Всі заходи, щоб привернути фінансову рівновагу, були безуспішні. Поважні недобори, які в р. 1935 осягнули величезну суму поверх 210.000 зл., і неможливість піднести премію до рівня правильної калькуляції обезпечень (конкуренція ПЗУВ) змусили Т-во заключити новий договір з ПЗУВ. На його основі Т-во зрезигнувало з обезпечення 1/3 частини оціночної вартости примусових будинкових обезпечень, а зате ПЗУВ віддав „Дністрові" 20% (замість дотеперішних 10) свого сільського будинкового портфелю з трьох східньо-галицьких воєвідств. Се був перелім у всій праці „Дністра" як асекураційної установи. Вся вага дальшої діяльности мусіла перейти на обезпечення рухомого майна і тих будинкових обезпечень, що не підлягають примусові. Звільнення з зобовязань поважної суми резерви вкладок і резерви на сумнівні належности дозволили замкнути сегорічний білянс відділу обезпечень від огню без зиску і страти. У відділі обезпечень від крадежі з вломом виказана в адм. році 1936 р. страта у висоті 7,462.71 зл., спричинена тим, що відділ мусів утворити згідно з законними вимогами резерву для сумнівних належностей, яка перевишає квоту страти (8,614.18 зл.). — В дискусії промовляли: ред. Павлів, сен. Макух, сен. Луцький та п. Калитяк. По ухваленні абсолюторії для управи Т-ва відбулися доповняючі вибори 4-ох членів Надзірної Ради та 3-ох заступників. Членами Надз. Ради вибрано на 3 роки: дра К. Левицького, інж. Павла Дурбака, Михайла Стефанівського та інж. дра Евгена Храпливого. Заступниками членів Надз. Ради вибрано: дра Павла Кривуцького, інж. В. Несторовича й інж. Пежанського. Збори закінчив короткою промовою предсідник Зборів др М. Волошин.

Збори „Карпатії".

Дня 31 травня с. р. відбулися 19 Загальні Збори „Карпатії". Зборами проводив інж. Ю. Мудрак. Звіт з діяльности за діловий (1936) рік зложив дир. др. І. Гижа: той рік був некорисний для обезпечень, головно у звязку з крахом т-ва „Фенікс", що морально зле подіялало. Та „Карпатія" не потерпіла страт у звязку з банкроцтвом „Фенікса". Навпаки, „Карпатія" здобула 811 нових поліс на квоту 1.770.105 зл., убуло 345 обезпечень на суму 1.159.062 зл. Дня 31. XII. 1936 мала „Карпатія" 2650 безпосередних обезпечень з обезпеченевим капіталом 7.278.411 зл. Смертних випадків було 13 з капіталом 42.435 зл. Полісові позички осягнули суму 125.966.60 зл. Фонди й технічні резерви „Карпатії" виносили 31. XII. м. р. 1.102.100.98 зл. Фонди мають повне покриття, приписане правом. Обезпеченевий фонд навіть більше, ніж вимагають правні приписи. Замкнено рік білянсовою надвижкою 126.025.89 зл. В 1936 р. „Карпатія" зачала будувати каменицю при вул. Глибокій, у Львові. Зачала теж ширити обезпеченеву акцію серед українського селянства зі значним успіхом. Дотепер обезпечилося в „Карпатії" 160 селян і 285 низових кооператорів, також в більшости селян. „Карпатія" видала недавно дві брошури для пропаганди серед нашого селянства в цілі родинних сплат, що їх можна перевести тільки при помочі обезпечень на життя. — Білянсову надвижку розділили збори згідно з внеском Надзірної Ради. Рахункові замкнення Т-ва Збори затвердили і признали абсолюторію властям „Карпатії". До Надзірної Ради вибрано на 3 роки членів тих самих, що були попередно.

В 100-ліття „Русалки Дністрової"

В Філії Держ. Гімназії з українською мовою навчання у Львові, вул. Пекарська 19, відбувся в неділю 30 травня с. р. о год. 18.30 Святочний Вечір в честь творців „Русалки Дністрової", зприводу 100-ліття її появи. На програму зложилися отсі точки: 1) „Русалка Дністровая" — добре продумана промова, яку гарно виголосив абітурієнт Роман Олійник; 2) О. Кошиць — Народні пісні: а) Шум, б) Царівна відспівав мішаний хор під проводом проф. В. Прокоповича; 3 а) Бетговен: Менуетто, б) П. Чайковський: Хансон Тріст відіграли учні II кл. О. Прийма (скрипка) й Р. Хомин (фортепян); 4) Маркіян Шашкевич: Бандурист — рецитація учня 7 кл. Романа Кухара, ілюстрована чудовою грою на бандурі п. Ю. Сінгалевича, який відспівав пісню: Ой зійшла зоря вечеровая... й думу про бурю на Чорному Морю. По пять мінутовій перерві виголосив учень IVa Ростислав Магаляс (5) промову про заслуги М. Шашкевича. 6) М. Шашкевич — С. Людкевич: Дайте руки, юні други, відспівав бездоганно мужеський хор під управою проф. В. Козака; 7) Шопен: а) Імпромпту, б) Вальсе форт. сольо відіграв гарно уч. I кл. Евген Ярема; 8) М. Шашкевич — В. Матюк: Веснівка, теноров сольо відспівав уч. IV кл. Мирослав Ковч; 9) М. Шашкевич: Русланові Псальми — збірна деклямація, яку виконало чудово 23 учнів. Сю останню точку приготовила відома артистка п. Кривіцька. Акомпаніював на форт. уч. 7 кл. Роман Климкевич. Святочний вечір закінчився відспіванням нац. гимну. Святочно прибрану салю виповнили вщерть Учительський Збір, молодь і запрошені гості. На естраді серед зелені й ручників виднів бюст Маркіяна Шашкевича. Програма Академії, названої скромно святочним вечером, була дуже дбайливо приготована й бездоганно виконана.

Загальна опінія була, що найлучше випала фортепянова точка малого учня Яреми. Він заслугує на спеціялізування в тій области. — М. К.

Погляд римо-кат. духовенства

на ОЗН і опозицію.

„Газета Косьцельна" в ч. 22 печатає останню часть нарису кс. проф. Шидельского. На думку автора булоб дуже сумним свідоцтвом для польського народу, колиб весь опозиційний табор навіть не дрігнув на акцію полк. Коца. Дрігнув у лучших своїх частях також польський опозиційний табор, а богато людей чесних і поважних, що дотепер не були в рядах давного ББ, зголосило охотно приступлення до „Обозу Зєдноченя Народового" і зробило розумно, бо консолідування Поляків народовців треба зачинати від себе. В наших воєвідствах, не сумніваюся, ОЗН піде добре, бо все на те вказує. Поставлено в нас ту справу добре і се булоб божевілля перешкоджувати тій акції, що має зєднати Поляків. В чистопольських воєвідствах ОЗН має також рацію істнування. А саме народове сторонництво в національнім інтересі повинно помагати, щоб дійшло до порозуміння з ОЗН в такій чи іншій формі, бо се національна конечність. Позитивне відношення духовенства до консолідаційної акції повинно мати належний вплив, особливо в полуднево-східних воєвідствах.

(Тут цікаве, як в органі польського рим.-катол. духовенства оцінюється всякі політичні кроки і табори з точки погляду — панувати над ближніми своїми, навіть тої самої віри... Річ ясна, що коли Польща опиниться колись в труднішім положенні ніж тепер, то вина того духовенства буде в тім не маленька. — Ред. „Н. З.").

ПОГЛЯД У „РАЙ"

Враження очевидця.

2) Комісар встав мовчки, підійшов до спочиваючих, копнув чоботом в бік одного, копнув другого, а инші вже самі посхоплювалися тай попленталися за трактористом... Підсохле збіжжя звезли большевики за село на „тік" і вимолотили машинами. Трохи зерна лишили на засіви, трохи на прожиток людей, а решту автами вивезли у світи. Ось так йде господарка невольниками на комуністичних фільварках...

Я знова глянув на завалянські хати. На дворі чудний соняшний день. А коло хат ніякого прояву життя, ніякісенького мотиву руху! Тільки на часочок нарушив тишу безнадійної пустелі хлопчик, що явився з санками і зараз зник за углом хати.

— Андрію, деж люди? Де вони ділися, що нікого не видати ?

— Мусять десь там куняти по холодних кутках. Тай врешті пощож їм виходити? Там ніхто не господарить. Не молотять, не мелють, не прядуть, не пораються коло худоби. Большевики всіх обчистили до гола. Тай людей таки мало. Самі старці, жінки і купка дітей. Чоловіків десь у безвісти повивозили.

— Я цікавий, коли і як се сталося?

— Було се в 1934 р. Про сю подію навіть лячно розповідати. Чорна як смола ніч залягла була дрімаюче село Завалля. Люди спочивали. Се велика Божа благодать той сон, в якім бодай на часок можна забути щоденну муку. Вже десь коло півночі щось несамовито заклекотало у воздусі. Всі по обох берегах Збруча посхоплювалися зі сну тай до вікон. Чи земля дріжить? Чи яка страшна буря надтягає? Не буря! Клекіт і гуркіт йшов від большевицьких вантажних авт, що скоро спускалися з камянецького шляху і колесом окружали село. Нагло осліплююче світло рефлекторів залило хати, городи і стежки. Так ясно стало, що голку можна було знайти. Впали гострі слова большевицької команди. Счинилася нечувана метушня, залунали проймаючі крики і кликання на рятунок. І зачалися лови на людей.. Ніхто не всилі ні росказати, ні оповісти, що діялося на наших очах. Узброєні міліціянти впадали до хат і виволікали чоловіків тай насильно впихали до авт. Падали густо і вистріли. Я сам бачив, як з гурту відорвався якийсь парібок і гнав на осліп до Збруча. За другим-третим вистрілом тільки змахнув руками і звалився з ніг... За якої пів години погасли рефлектори і потахав гуркіт авт, що відїздили. Але пекло не стихало. Серед темної ночі далі неслася луна розпучливого голосіння і ридання нещасних жінок і дітей...

Сю подію розповідали мені подібно й инші очевидці, між ними селяни й інтеліґенти. Який толк сеї страшної траґедії? Се не тайна ні для військових кругів, ні для надграничних людей, що кількадесять кільометрів за кордоном большевики збудували т. зв. лінію Мажінота. Ряд підземних фортів тягнеться від Чорного Моря ген на північ аж по Біле Море. На Україні обобічно укріпленої лінії сидить народ — ніхто в се не може сумніватися — найбільш ненависно настроєний супроти московського гнобителя. Отже большевики для всякої евентуальности вивезли в глибину Росії 75 прц. населення, переважно здорових чоловіків і парібків... На їх місце прислали 25 прц. якогось чужоплеменного народу.

Кілько виселили Українців, кілько душ кинули у пропасть чорної розпуки, кілько родин роздерли, звязаних природним і Божим законом? Сего ніхто не збагне. Можна тільки приблизно дораховуватися. Прм. німецька преса проголосила, що большевики з одної курляндської полоси вивезли пів міліона Німців. А Українців? Хто їх рахує? — К. П.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЗА ЛЮДОВИЙ ФРОНТ

...КАТОЛИЦЬКОЇ КНИЖКИ.

„Катальог видавництва Апостольства Молитви в Кракові — січень 1936" — інакше кажучи: видавництв польських ОО. Єзуїтів — має 144 сторінок друку дрібним письмом (т. зв. петітом), себто добрих 200 (двіста) сторін! По точнішім перегляді того катальогу дістаємо число 648 як суму всіх книжок і брошур, що їх містить сей покажчик. Здається мені, що якби навіть зібрав усі католицькі видання в нашій мові, які є тепер на книжковому ринку, то ще не осягнувби такої високої цифри: 648 книжок. А се лиш о д н о католицьке польське видавництво. Їх є далеко більше; прим. є ще величезне видавництво св. Войтіха з осідком у Познані й 4 книгарнями-філіями. Се видавництво має не лише власні 4 книгарні, але має і власні друкарні, клішарню й навіть власну фабрику паперу! Згадаймо ще львівське польське видавництво „Релігійна Бібліотека", що має власну друкарню і книгарню та склад девоціоналій.

Коли глянемо на видавництва ОО. Єзуїтів, то бачимо, що се не лиш ефемериди-брошуроньки, як звичайно в наших католицьких видавництвах, але й „солідні" томи, нераз по 600 сторінок кождий. Цікаве й те, що прим. провідник по польській католицькій релігійній літературі, книжка пера Редемптористa о. М. Пірожиньского (вид. ОО. Єзуїтів, заголовок „Co czytać", ціна 1.20 зол.) має 122 сторін середнього формату. Скріплюють те „обємове" ділання ще й наклади книжок і газет; для порівнання: наклад французішканського „Рицержа Непокаляней" має понад 750.000 (сімсот пятьдесять тисяч). Наклад нашого „Місіонаря" 45 тисяч... Поляки мають два католицькі щоденники: „Глос Народу" в Кракові й „Мали Дзєннік" у Непокалянові; ми не маємо ні одного. „Мали Дзєннік" має 120.000 накладу, а один „одинокий український щоденник" до того ліберальний, за сорок літ не дійшов до накладу 4—5 тисяч...

А проте—мимо всіх польських плюсів — з порівнання тих осягів з видавничими успіхами прим. Жидів у Польщі, треба сказати, що того всього як на потреби десяток міліонів католиків дуже мало. Бо прим. Жиди, яких у Польщі є всього 11%, мають в однім лише Львові на шість щоденників, які тут виходять, аж чотири щоденники в своїх руках і то саме такі щоденники, яких наклади по 10 разів більші від т. зв. „католицьких" (а властиво ліберально-ендецьких). При виборах до союзу польських журналістів у Львові вибрано двох чи трьох Поляків-католиків, то значить яких 10%, а решта вибраних се переважно самі Жиди й кілька тайних прихильників „людового фронту". Цікаве й те, що найбільший львівський пресовий концерн „Праса Нова", який видає „Век Нови" й „Експрес Вечорни", два найбільше почитні щоденники, має синдика Жидa др Гіршталя, якого недавно арештували за ліплення „людового фронту". Хто уважно читає оба згадані щоденники, той легко побачить, що вони фактично ліплять?...

Всетаки й наведених примірів вистарчить на доказ, що польська кат. видавнича діяльність—великанська в порівнанні з видавничою діяльністю католиків Українців — та мала й недостаточна в порівнанні до ворожого людово-фронтового табору. Виразно кажу: „табору людового фронту", а не чисто большевицького табору. Та се ще гірша біда, той ніби „людовий фронт". Се лихо гірше від чистого большевизму длятого, що воно лекше стравне. „Експрес Вечорни" назверх виглядає зовсім „прожондово", але прим. вісти з Еспанії чи відношення до фашистівської Італії має пробольшевицьке, чи — як хочете — „антифашистофске". Кому се на руку— ясна справа: большевикам. Людово-фронтова підлазка тим гірша, що прибирає на себе нераз навіть маску „оборони" католицизму!... Як „добре" жилосяб католикам під такою „обороною", на се хіба ясний примір дає сучасна Еспанія, де солодко усміхнені людово-фронтовики тисячами розстрілюють, живцем палять і навіть на хрест прибивають за саме визнавання католицьких переконань.

У статті „Наші видавничі справи" („Нова Зоря" ч. 88. з 1935 року) подав я — на основі статистики — досить сумні дані про легкодушність (чемно кажучи) наших католиків у видавничих справах. І так українські католики мали в 1935 році всього 17.5% української преси в своїх руках; коли порівняти той стан зі станом з 1920 року, то виходить, що наші католики стратили на пресовім фронті загально 4%, тобто четвертину свого дорібку. Так виглядає „поступ" українських католиків на пресовім фронті за останніх 15 літ... А дальше — з порівнання кількох українських видань на західно-українських землях з такимиж виданнями на українських землях під большевиками — слідує, що в большевії виходить 18 разів більше книжок українською мовою, ніж в „українськім Піємонті"! Отже масою в часі большевики й у видавничих справах беруть верх над лінивими „Піємонтцями".

Зновже в статті „За здоровля нації" („Нова Зоря" ч. 27 з 1935 року) доказано, що навіть з тих 10 книжок, які припадають нашим католикам з кождих 100 українських книжок,виданих на зах. українських землях, всього три книжки випадають на релігійну белєтристику, а решта, 7 книжок, се переважно література проповідничо-аскетична. А треба хіба вже раз здати собі справу з того, що сьогодні можемо ділати на серця б і л ь ш о с т и людей не аскетичними творами, лише белєтристикою в католицькім дусі.[1])

Отже з католицькими виданнями у нас щось так, як було з недостачею набоїв у Галицькій Армії перед чортківською офензивою: треба було їх здобувати від неприятеля, або покинути раз на все свої позиції. А що покидати свої позиції — сором для жовніра, то пішли вперед і здобули амуніцію. Або ще один примір: польська армія в 1920 році мала кріси австрійські, німецькі, французькі, російські, мехіканські навіть. Калібер тих крісів був ріжний, отже й амуніція мусіла бути ріжна. Та чи, маючи такі недостачі, армія Пілсудского не побила большевиків, хоч не мала однородного узброєння?!...

Так і ми, українські католики, подібні в видавничих справах до обох згаданих армій: не маємо власної однородної зброї, не маємо майже власних фабрик набоїв (усього 10 наших на 100 чужих). Значить мусимо здобути видавничу амуніцію на ворозі, мусимо покищо вдоволитися нею, хоч яка вона буде ріжнородна. Коли маємо запотребування на добрі книжки для читалень „Скали", а маємо лише 10 проц. католицьких видань, то не вистарчить кинути на всі прочі книжки анатему. Ні, треба з 90 оставших книжок вибрати по можности всі, які лише можемо допустити до читалень без моральної шкоди для читачів-католиків. Се буде те збирання ріжнокаліброві амуніції, се буде той католицький „людовий фронт" видавничий. Бо й чому не можемо ужити ріжної зброї, коли вона придасться нам саме для боротьби з ворогом?!... Берім тут примір зі св. Павла (Посл. до Филипян 4,8).

Отже можемо й мусимо взятися до праці визбирування всього доброго, або можливого, що лише знайдемо на нашім видавничім ринку, а що моглоб нам послужити як видавнича амуніція. Очевидно найперше зберемо й спишемо всі чисто-католицькі твори, з яких би вони не вийшли видавництв чи авторів. В нашім списі ті 100 проц. католицькі твори дістануть „клясу": дуже добрі або I. Потім зберемо й спишемо всі ті книжки, в яких нема нічого протикатолицького, а які всетаки добрі з погляду чисто природної етики. Се будуть „добрі" книжки, кляса II. Дальше зберемо й спишемо ті всі книжки, які не мають протикатолицьких уступів, але й не мають ніякої глибшої етичної тенденції, тобто морально байдужі книжки. Се будуть книжки „допускаємі", кляса III. Врешті зберемо й спишемо такі книжки, які хоч мають сумнівні місця, то проте інтеліґентні люди можуть ними в деяких випадках покористуватися, коли будуть до них критично упереджені. Такі книжки зазначимо як „сумнівні" й дамо їм IV клясу. Злих книжок не будемо зовсім згадувати, бо анатемізування у практиці доводить звичайно до їх спопуляризування.

З наведеного виходить, що така католицька акція свого рода „людового фронту" видавництв мусить піти в двох напрямках: 1) вибору (покажчика-спису) і 2) поширення (кольпортажі) тих видань. Се друге важне й тому, що богато книгарень просто не має згл. не хоче мати на складі деяких видань; про причини годі тут розписуватися. Щодо покажчиків моральної вартости книжок, то про се вже „Нова Зоря" нераз писала; також була на сю тему моя стаття в „Католицькій Акції" (II, 13; III, 23; IV, 19) п. н. „Що католикові читати?" В ній подано важніші покажчики й белєтристику. В нас такий вибір давав колись квартальник „Добра Книжка", якого останнє 13 число вийшло ще в листопаді 1929 року. В тій „Добрій Книжці" подавано спис морально-допускаємих книжок без наведеного вище поділу й через те характер того видавництва був радше катальогово-купецький, ніж морально-інформуючий. Всетаки й такий покажчик придавався в виборі доброї лектури тимбільше, що видавництво „Добра Книжка" рівночасно кольпортувало поручені видання. Через матеріяльні умовини те видання припинено й хоч сама „Добра Книжка" як фірма не упала, то проте припинила вповні всяку свою діяльність, наче запала в летаргічний сон.

Проте й сни мають свій кінець. Нині можу вже повідомити наш католицький загал, що до вересня сього року вийде перше число відновленого квартальника „Добра Книжка". Буде воно містити покажчик морально-певних видань та рівночасно статтейки, освідомляючі в справах католицької видавничої акції.[2])

Щоб мати змогу помістити в тім покажчику бодай всі католицькі видання, прошу Вп. Авторів таких видань надіслати на мою адресу (Олександер Мох, Львів I, вул. Реймонта 4 м. 1) по два примірники своїх видань до рецензії. Рівночасно з тим прошу подати точну ціну тих видань та опуст і умовини про-

[1]) В останнім часі повстало католицьке белєтристичне видавництво „Українська Книжка" в Жовкві. Про перший випуск того цінного видавництва писав я в „Новій Зорі" (ч. 1023 з 1937 р.) п. з. „Нові оповідання В. Маковського". Почин дуже гарний, та покищо лише почин, якого вислід залежить від допомоги наших католиків. А та допомога: розкупити якнайшвидше книжку В. Маковського п. з. „Чорна коршма" й купувати інші книжки того видавництва.

[2]) Рівночасно з тим подаю до відома, що „Добра Книжка" видаватиме теж, покищо квартально, бібліотеку „Доброї Книжки" — видавництво белєтристики в католицькім дусі. Перший випуск, том оповідань о. В. Попадюка, вже друкується.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Поклін Гошівській Богородиці в Її 200-ліття 1737—1937 від Марійських Дружин жіночої інтеліґенції. Марійська Дружина Пань у Львові, що уряджувала вже від 22 літ для своїх членок прощі до Гошева, в сім ювілейнім році запросила до співучасти всі анальоґічні Марійські Дружини в краю. Проща відбулася в днях 26 і 27 травня під проводом Впр. Отців ЧСВВ, о. Провідника Я. Сеньківського й о. Презеса І. Назарка в числі 94 осіб, в тім 62 особи місцеві, 32 замісцеві делеґатки з поодиноких Дружин, а саме з Перемишля, Стрия, Любачева, Рави Руської, Сокаля, Рогатина й Долини. Ціль сього паломництва була подвійна. Перше, віддати поклін Гошівській Богородиці в Її 200-літній Ювілей, друге — характер організаційний. Обі сі частини випали якнайкраще з великим хісном для єдности Марійських Дружин, як і для поодиноких душ, а виглядали вони так: По приїзді до Гошева о год. 11 з піснею на устах в честь Пр. Діви вступили ми в подвіря монастирської церкви Чудотворної Богородиці. На порозі цього славного храму привитав нас тамошній ігумен о. Матей Шипітка ЧСВВ, заявляючи свою радість з приводу нашого паломництва з підчеркненням, що перше паломництво в цім ювілейнім році саме від інтеліґентного жіноцтва. Знак, що інтеліґентне жіноцтво згуртоване в Марійських Дружинах має велике зрозуміння для почитання культу Пресвятої Богородиці і віру в Її непереможне заступництво, зокрема до чудотворної Гошівської Богородиці — і через те може сміло сподіватися Божого благословення для своїх найближчих, як і для цілого народу. — Підбадьорені на дусі, вступили Марійські Дружинниці в храм Чудотворної Богородиці й віддали Їй спільний доземний поклін, співаючи похвальні пісні в Її честь. По благословленні Найсв. Тайнами руками нашого Достойного о. Провідника розійшлися ми по кімнатах для покріплення втомленого спекою тіла. О год. 3.30 зібралися ми на прекрасній поляні за мурами церкви, щоб там відбути спільні наради. Голова львівської Марійської Дружини, п. Ольга Бачинська отворила ці оригінальні ширші сходини, витаючи всіх приявних, зокрема замісцевих делеґаток і дякуючи Впр. Отцям, що були ласкаві відбути з нами цю прощу, передала провід в умілі руки Презеса о. І. Назарка. У своїй короткій, ядерній промові вказала ще п. Бачинська на важну хвилину, що в ній ми зібралися у стіп чудотворної Гошівської Богородиці, щоб випросити у Неї кращий розвиток для Марійських Дружин. І вказуючи на слова св. Бернарда, що „нечувано ще, щоби хто взиваючи Її помочі не був вислуханий“ — почали ми в Її честь свої дружинні наради з таким порядком: На вступі Львівська Марійська Дружина здавала звіти зі своїх поодиноких Секцій, а саме: Евхаристійної й Евх. діточої Круціяти, Добродійної, Шпитальної, Місійної, Допомоги убогим церквам і Інструкторської. Відпоручниці Секцій старалися в якнайкоротший спосіб виказати свою діяльність внутрішню й зовнішню, щоб дати образ цілости праці в Марійській Дружині. По короткій павзі, в часі якої відбулася спільна знимка, почали здавати звіти замісцеві делеґатки від своїх Дружин. Зі згаданих звітів довідалися ми, що Дружини проспе-

рують нормально з малими виїмками. Загально відчулося потребу створення централі для єдности й одностайности праці в кождій Дружині. Тому по зложенні звітів і досить оживленій дискусії приступили ми відразу до ухвали отсих резолюцій: 1) Створити наразі замість окремої централі Секретаріят при Марійськім Тов. Молоді, у Львові, вул. Сикстуська ч. 39а, і звідти видавати всякі інструкції й напрямні для спільного добра й розвитку всіх Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва. 2) Кождого року, подібно як цього року, зробити Зїзд в Гошеві. 3) Видати „Альманах“, де булиб обговорені справи орґанізаційні й подані напрямні методики праці в Марійських Дружинах. На кінець промовляв ще Провідник о. Я. Сеньківський ЧСВВ, дякуючи Непорочній Неньці за так щасливо закінчені наради і всім Дружинницям, що не жаліли труду прибути з ріжних околиць на Зїзд уряджений Львівською Дружиною, візвав усіх приявних до карности в дружинній праці, а ми одушевлені цілістю з піснею на устах „Ми хочемо Бога“ розійшлися на вечерю. — О год. 8-ій вечером заграли монастирські дзвони, закликаючи нас на благодарне Богослуження в честь Пречистої Діви. Церква заповнилася ще й іншими принагідними путниками й ми всі враз у стіп Евхаристійного Ісуса віддали свої серця й зложили сердечну подяку за всі добродійства й ласки з просьбою за дальшу опіку й благословення для всіх наших спільних починів. З піснею „За всіх молишися благая“ відкрився перед нашими очима чудотворний образ Матери Божої. Це була зворушлива атракція цілої днини й майже кождій з нас витиснула сльози вдячности до очей. — По богослуженні ще довго-довго, майже до півночі, сповідалися наші Дружинниці, щоб на другий день з радісним серцем дійсно злучитися з Евх. Христом у св. Причасті. — Пречистий, ясний день вже о год. 4-ій рано побудив майже всі Дружинниці. О год. 6-ій вже всі зібралися в церкві на спільну Сл. Божу, що її відправив о. Сеньківський ЧСВВ, провідник Львівської Мар. Дружини, на інтенцію кращого розвитку Марійських Дружин. Відтак вислухали ми ще другої Сл. Божої, що її відправив о. І. Назарко, презес М. Тов. Молоді за померших ОО. Провідників і членок М. Дружин. — По відспіванні панахиди з жалем опустили ми мури церкви, в якій так чудно сіяє образ Матері Божої, бо треба було збиратися до відїзду назад до Львова. — Та ще таки раз о год. 10-ій вернулися ми до церкви на пращання. Але це пращання не було сумне, як звичайно в світі буває, бо як це гарно сказав ігумен о. Шипітка ЧСВВ у своїй пращальній науці, що „хто приходить до Матери Божої з поклоном — не відходить сумний, бо покріплений на дусі вносить радість собі й цілому свому окруженню“. Ще на кінець відновили ми спільно у стіп чудотворної Богородиці свою дружинну посвяту й дійсно з повною радістю в душі — відійшли: А щоб наша спільна дружинна проща утревалилася в памяті кождої з учасниць, ми ще в потягу сердечно розговорилися, запізнавшися краще між собою, й попращалися з постановою, що по році при Божій помочі знову побачимося в Гошеві.

Е. Шаркова.

Богослуження для хорих відправить Преосв. Іван в церкві Успення Пресв. Богородиці у вівторок перед Вознесенням Господним 8 червня с. р. Початок богослуження в год. 8 рано.

Перший катол. протиалькогольний конґрес відбудеться у Варшаві в днях від 12 до 14 вересня с. р. Конґрес буде поділений на секції: священичу, жіночу, молоді, Катол. Акції й харитативну.

В Англії підготовляють синод католицьких епископів. Він має занятися узгідненням церковної дисципліни з новим канонічним кодексом після сучасних понять. Останній пленарний синод в Анґлії відбувся в 1885 р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДО ВАТИКАНУ наспіла з Берліна третя нота з домаганням зміни дотеперішного становища Апостольської Столиці. Преса пише, що на дві перші ноти Берлін не одержав ніякої відповіді.

НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР У ВАТИКАНІ зложив нову ноту німецького правительства Кард. Секретарови Пачелієви. Нота висказує здивування і жаль, що Ватикан дотепер не відповів на демарш німецького правительства в справі промови кард. Мунделяйна в Шікагу. В німецьких політичних кругах говорять, що згадана нота це свого рода ультимат. Німеччина готова зірвати дипльоматичні взаємини з Ватиканом, оскільки Апостольська Столиця зсолідаризується з кард. Мунделяйном в його протинімецькім виступі.

В КИЄВІ відбувся зїзд КП(б)У (Комуністичної Партії большевиків України). Ген. секретар тої партії Косьор, заявив на зїзді м. ін., що українські націоналісти дістались в партійні ряди. Також в господарських орґанізаціях богато націоналістичних елементів. Найсильніші опозиційні огнища в партії витворилися в Києві, Харкові, Одесі, а головно в Донбасі. Чи се не провокаційні твердження, не знати.

В ЗАМОСТІ зачався великий політичний процес проти 41 комуністичних діячів, увязнених після подій минулої осени. Між обвинуваченими є Українці з Холмщини.

КЛЯВДІЮШ ГРАБИК, дотеперішний редактор „Дзєнніка Польского“ у Львові, іменований редактором „Курієра Поранного“ у Варшаві. Донедавна „К. П-го“ уважали за найбільше ліберальний польський півофіціоз. Кл. Грабик відомий польський націоналіст зі Львова. В звязку з тим кружляють вісти, що тепер у Варшаві все переходить в руки ендеків, при чім слово „ендек“ виходить з обігу, а модним стає слово „польський націоналіст“.

У ВАРШАВІ поліція увязнила комуністичну курієрку, якусь Суру Наумберґ. Вона везла інструкції Комінтерну на терен Люблина.

В МОСКВІ увязнили кільканацять німецьких і польських комуністів за „троцківські ухили“. М. ін. увязнили польського комуніста Домбаля.

СОВІТСЬКА ПРЕСА й урядові круги Совітів не оповістили дотепер ніяких коментарів про збомбардування панцирника „Дойчлянд“ червоними літаками і еспанської пристані Альмерії німецькою фльотою. Совітські часописи цитують тільки закордонні часописи.

РОМУНСЬКИЙ МІНІСТР Антонеску прибув до Парижа і відбув нараду з членами французького правительства в справі взаємин між Францією й Ромунією.

В НІМЕЧЧИНІ заряджено тритижневу жалобу з приводу збомбардування найбільшого німецького панцирника „Дойчлянд“ на еспанських водах.

НІМЕЦЬКИЙ ПАНЦИРНИК „Ляйпціґ“ виїхав до Еспанії. В найблищих днях мають виїхати до Еспанії дальші німецькі воєнні кораблі.

ІТАЛІЯ рішила скріпити ескадру воєнних кораблів, що перебувають в західній частині Середземного Моря у звязку з останними подіями в Еспанії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧЕРВОНИХ в Еспанії зажадало негайного скликання засідання Ради Союзу Народів у звязку з бомбардуванням пристані Альмерії.

КОНҐРЕС ЕСПАНСЬКИХ ТРОЦКІСТІВ відбувся недавно в Барсельоні. Радили над положенням в Еспанії і над створенням одностайного пролетарського фронту до боротьби з фашизмом.

АМЕРИКА звернула дискретно увагу німецькому правительству, щоб виказало найдальше йдучу здержливість і не зробило нічого, що загострувалоб положення в Еспанії.

дажі, які даєте книґарням. Через оголошення в такім покажчику, якого наклад значний, скористають особливо авторисамітники, які не в силі оголошувати постійно й успішно свої видання, бо не мають до того відповідного адміністративного апарату й досвіду. Зосередження таких видань в однім центрі збільшить безсумніву наш католицький видавничий амуніційний магазин і так причиниться до лучшої справности нашої католицької армії.

Ол. Мох.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Тринацятий міліон

В дні 31 травня відбулося вже тринацятий раз тягнення міліона золотих, як головної виграної четвертої кляси 38-ої Клясової Льотерії.

Сим разом „нещаслива тринацятка” була безсумніву предметом загального побажання, а припала вона числу 104.217, купленому в одній з львівських колектур.

У найближчому часі подамо подрібні вісті про вибранців фортуни; наразі зазначимо лише, що співвласниками поодиноких четвертин є жителі Замостя, Борислава і Львова, п. п. С. К., О. Г., Й. М. і Фр. Ц., які займають ріжні суспільні становища. Є між ними купці, урядники й робітники.

Льосуванням міліона і ще інших призначених на той день виграних закінчилася трицятьосьма Клясова Льотерія. Тягнення першої слідуючої кляси, трицятьдевятої Льотерії, пічнеться дня 22 червня і буде тривати пять днів. Дасть воно змогу виграти сто тисяч, пядесять тисяч, пятнацять тисяч, десять тисяч і богато інших квот.

Час подумати про набуття льосу тої кляси.

НОВИНКИ

У виступах проти „Скали” почав вправлятися на сторінках головного органу ФНЄ також „многонадійний хвилософ”, що продукується під прекрасним псевдонімом „Іванейко”. Характеристику його подамо в однім з дальших чисел „Н. Зорі”, бо наперед треба по черзі освітлити полемічні твори Якименка і „Практикуючого католика”, що практикують в тім самім органі.

О. Клим. Шептицький, ігумен ОО. Студитів, був дня 25 травня с. р. на приватнім послуханні у Св. Отця в Кастель-Гандольфі.

Нове велике число „Доброго Пастира”, що має 100 сторін, вийшло на днях. Зміст подамо незабаром.

Краєвий Комітет Допомоги Українській Академічній Молоді створено у Львові. Головою Комітету вибрано проф. дра Івана Раковського.

Хуліганський виступ львівських бандитів „Діло” в ч. 119 пише під таким заголовком ось що: У вівторок 1 с. м. коло год. 4 над раном переходила вулицею Петра Скарги ґрупа хуліґанів, яка повибивала цеглами і камінням шиби в Народній Лічниці та в деяких фронтових вікнах святоюрських будинків, м. ін. також у помешканні о. прал. Леонтія Куницького. В будинку Народної Лічниці вибили хуліґани 8 сутеринових вікон. Коли сей виступ хуліґанів мав бути якоюсь політичною демонстрацією, то рішуче незрозумілим стає факт, що ся демонстрація звернулась саме проти будинку Н. Лічниці, яка дає безплатну лікарську поміч і пораду тисячам найбідніших мешканців міста без огляду на віру й народність. Чому жертвою хуліганських подвигів упали теж вікна сторожа, сего мабуть ніхто не може збагнути. Людська дурнота і злоба справді не мають меж. Як подають деякі часописи, шиби вибили три хлопці, що подають мячики на тенісових кортах; поліція їх арештувала.

Куратор львівської шкільної округи Ґадомский відходить зі свого становища. На його місце має прийти шкільний візитатор з Волині Маріян Яворчиковский родом зі Львова.

Карний процес проти начальника почти в Коломиї Кароля Буґеля відрочено.

Гумор. — В лікаря. — Кілько вам належиться, пане докторе? — Три злоті. А *позатим прошу на другий раз умити дитину, як ідете з нею до лікаря...* — А *чи тоді буде дешевше?*

В звязку з матуральною аферою увязнено у Львові 22-літнього Адольфа Хілля, б. ученика 7 кляси. Підчас ревізії знайшли в нього коло 2.000 зл. заінкасованих в абітурієнтів за матуральні теми.

У Львові увязнили Людвика Розенберґа-Чорнія б. УСС-а. Він тому місяць вийшов з табору відокремлених у Березі Картузькій, де перебував від весни 1935 року.

Геройський вчинок монахині. Народна школа ім. св. Николая в Перемишлі пішла на прогульку над ріку Сян. Підчас купелі один з учеників, Омелян Попович, зачав тонути. Побачила се директорка школи сестра Амалія Чабан, Служебниця Пречистої Діви, і в монашій рясі кинулася ратувати потопаючого хлопця. Хлопець судорожно вчепився її ряси й вона з надзвичайним зусиллям ледви доплила з хлопцем до берега. Вістка про сей геройський вчинок монахині-директорки зробив велике вражіння в Перемишлі.

Над Чортковом і околицею перейшла на днях велика буря з градом і хмароломом. Град знищив засіви, сади та інші землеплоди. В с. Угринь буря зрівнала все з землею.

У Стрию була дивна буря тільки над самим ринком. Позривала там дахи з будок, а вже на сусідні вулиці не сягнула.

Нові поштові аґенції. В Касперівцях пов. Заліщики наладнали поштово-телекомунікаційну аґенцію під назвою Касперівці. — З днем 30. V. звинено поштову аґенцію в Бенявій пов. Підгайці і наладнано нову поштову аґенцію під назвою Підгаєцькі Семиківці.

В Белзі обікрали церкву св. Николая.

Союз польських адвокатів у Варшаві покликав перед товариський суд адвоката Поляка лише за те, що він боронив Жида у пшитицькім процесі. Справа та викликає велику сензацію.

За спроневірення 48.000 зл. в уряді скарбовім у Сосновці засуджено Станислава Кшиштофорского на 5 літ вязниці і зворот 48.000 зл.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Гумор. — В малім містечку відбуваються вибори. Є два кандидати. В часі голосування оден виборець питає другого: Що думаєш про тих двох кандидатів? — Дякую Богу, що тільки оден з них може стати послом.

В Москві скінчив самогубством заступник комісара оборони, член центрального партійного комітету Гамарнік. Згідно з інформаціями з урядових кругів причиною самогубства Гамарніка мала бути його „участь у протисовітських заговорах”.

Температура в Ленінграді, що останніми часами перевисшала 20 степенів, впала нагло до 5 ст. вище зера. В місті впав сніг.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПОВІСТКА

Перша Українська Жіноча Фахова Гімназія СС. Василіянок у Львові, вул. Длуґоша 17, повідомляє, що вступні іспити до І-ої кл. відбудуться 16, 17 і 18 червня с. р. Приймаємо учениць по VI-ій кл. вселюдної школи. Блищі інформації кожного дня в Дирекції від год. 8-ої рано. — **СС. Василіянки.** 59—1—3.

ОПОВІСТКА

Дирекція Торговельної Школи Т-ва „Рідна Школа” у Львові отвирає в шк. році 1937/38 І-шу клясу 4-річної коедукаційної торговельної (купецької) гімназії і приймає зголошення учнів і учениць у віці від 13 — 17 року життя. До впису треба предложити: 1) свідоцтво покінченої VI. кл. вселюдної школи і 2) метрику. — Вступний іспит до І-ої кляси, що обіймає українську і польську мову, рахунки й природу, відбудеться в днях 23 і 24 червня. Вписове виносить 10 зл. Місячна оплата за навчання 25 зл. Інформацій уділяє Дирекція Торговельної Школи Т-ва „Рідна Школа” Львів, ул. Хшановської 9/II.

ОПОВІСТКА

Прив. Жін. Ґімназія і Загальноосвітній Ліцей С. С. Василіянок у Станиславові (вул. П. Скарги 17) приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс ґімназії і І. кл. ліцеальної гуман. типу. До подань до ґімназії треба долучити: метрику і останнє шкіл. свідоцтво, а до ліцею: свідоцтво покінчення ґімназії (по можности і попередні) і метрику та картку на відповідь. При школі є інтернат, в котрім учениці можуть найти вигідне приміщення і дбайливу опіку. — **Ґімназія має право державних шкіл.**

Дирекція.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса”
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення” . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 10 червня 1937. Ч. 42 (1042)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КОНҐРЕС МАРІЙСЬКИХ ДРУЖИН

Під протекторатом Їх Ексцеленції Високопреосвященого Митрополита Андрея і за благословенням Їх Ексцеленції Преосвященого Григорія Епископа Станиславівського та Їх Ексцеленції Преосвященого Йосафата Епископа Перемиського відбудеться з приводу 300 літя смерти Митрополита Й. Рутського, Ініціятора Марійського руху на українських землях, Конґрес Марійських Дружин середнешкільної мужеської молоді в днях 9 і 10 червня ц. р. Програма Конґресу: 9. VI. попол. приїзд Марійських Дружин з провінції, вечером год. 19 (7) Архиєрейський молебен в храмі св. Юра відправить Їх Преосвященство Кир Іван Бучко. Проповідь виголосить о. Іриней Назарко ЧСВВ. — 10 VI. рано год. 8. Архиєрейська чит. Служба Божа, спільне св. Причастя Марійських Дружинників і віднова Марійського приречення в храмі св. Спаса. Проповідь виголосить Їх Преосвященство Кир Іван Бучко. Після Служби Божої процесійний похід до храму св. Юра, де з балькону митрополичої палати Їх Ексцеленція Високопреосвящений Митрополит Андрей уділить молоді Архиєрейського благословення. Відтак снідання на долішному подвірі св. Юра. — В полудне год. 12 Святочні сходини Марійських Дружинників в салі Лисенка з таким порядком: 1) Відкриття. 2) Реферат н. т. „Значіння Марійських Дружин мужеської молоді під сучасну пору", виголосить проф. П. Ісаїв. 3) Дискусія. 4) Ухвала резолюцій. Попол. год. 15. (3) Марійська Академія на подвірі св. Юра з такою програмою: 1) Лірин: Хваліте Господа, виконає Марійська Дружина при Мал. Дух. Семинарії у Львові. 2) Промова, виголосить проф. Ю. Редько. 3) Верхліцкий - Чехович: Христос - громадянин, збірна деклямація, виконає Марійська Дружина при держ. ґімназії у Станиславові. 4) Бортнянський: Услиши Господи, виконає Марійська Дружина при ґімназії Р. Ш. в Яворові. 5) Промова Їх Ексцеленції Високопреосвященого Митрополита Андрея. 6) Марійський гимн.

Промова кардинала Інніцера.

Архиепископ Відня кард. Інніцер виголосив промову на торжестві в честь св. Боніфатія. М. і. сказав, що кард. Мунделяйн в Шікаґу мав обовязок запротестувати проти нападів на катол. Церкву в Німеччині, де карні процеси проти священиків мають на цілі зломати єдність Церкви. — На те берлінський „Анґріф" остро зареаґував, називаючи промову кард. Інніцера „підбурюючою кампанією на невластивім місци", якої особливше значіння в тім, що вона виголошена в присутности високих достойників. Подавши зміст промови, називає її незручною і закидає брак узасаднення, яке моглоб переконувати, та замір зменшити повагу Німеччини за границею і перед заграничними Німцями, як також викликання непорозумінь між Німцями. „Анґріф" кінчить свою статтю свій атак заявою, що й австрійські Німці мають вже досить того нестравного хліба, який йому постійно дають католицькі політики.

Таємний плян Японців.

Лондонський „Дейли Телеґраф" звідомляє: Відкрито таємний плян Японців збудувати до 5 літ нові воєнні кораблі коштом 65 міліонів фунтів. Між тими кораблями мають бути два поємности 35.000 тон з арматами такого великого калібру, що подібних не має досі ні одна воєнна маринарка.

Увязнення совітських достойників.

Аґенція Гаваса звідомляє з Москви: Тут ходять поголоски про увязнення комісаря справедливости Крестіньского, що донедавна був заступником комісаря Літвінова. Мали увязнити також Штерна, шефа німецької секції в мін. закордонних справ. В комісаріяті совхозів усунули заступника комісаря Островского і шефа політвідділу совхозів Сомса. На їх місце іменовано Темнікіна і Кудрявцева. Після самогубства віцекомісаря Гамарніка говорили в Москві, що ҐПУ увязнило також совітських маршалів Тухачевського і Бліхера, Розенберґа, бувшого совітського посла в Еспанії і Карахана, посла в Туреччині.

Трагедія письменника Купріна.

Поворот славного письменника А. І. Купріна до Москви викликав величезне вражіння серед російської еміґрації. Коли Купрін тяжко занедужав, а помочи не одержував від нікого, жінка його в найбільшій тайні перед знакомими почала робити заходи, щоб совітська влада дозволила хорому письменникові вернутися до дому. Справа тягнулася кілька місяців, бо Купрін належав до тих письменників, що за кордоном остро висьмівали совітську владу. Вкінці наспів дозвіл і Купрін з жінкою поїхав до Москви. На двірци привітала його делеґація Союза письменників. Поміщено його в готелі „Метрополь". Правдоподібно большевики постараються використати поворот Купріна до ріжних заяв і т. п., одначе поважно брати тих заяв не можна буде, бо Купрін просто зломаний старець і до большевії поїхав з крайної нужди. Таку опінію й висказують голоси російських письменників, печатані в парижських „Посл. Новостях", Буніна, Алданова, Теффі, Ремізова, Мережковського і и. „П. Н." ч. 5912.

Процес ґенерала з рим.-кат. священиком.

Ґенерал др Роман Ґурецкий оповістив у 155 ч. ІКЦ правосильний присуд львівського метрополітального суду лат. обряду, яким засуджено кс. Юзефа Панася за клевету, кинену на ґен. Романа Гурецкого, на реколекції в монастирі ОО. Єзуїтів, на відкликання закидів і перепросини покривдженого. Кс. Панась реколекції відбув, кошти процесу заплатив, але мимо зазиву своєї духовної влади наказаної присудом заяви з перепросинами покривдженого не зложив. Тому ґенерал сам оповістив у пресі присуд духовного суду з підписами офіціяла кс. дра Генрика Баденія, кс. дра М. Вишиньского, кс. Ед. Керніка і нотаря кс. мґр. С. Стуґліка. — Оскільки добре пригадуємо собі, то свого часу українська преса описувала протиукраїнські подвиги якогось кс. Панася. Чи се той сам, що тепер засуджений за клевету, не знаємо.

Дружинникам

Слово про працю на українськім ґрунті.

З приводу візду Марійських Дружин у 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського.

Бог і Св. Отець Климентій VIII подарували нашій Церкві і нашому народові великого діяча Йоана Йосифа Велямина Рутського (* 1573 † 1637). Рід його походив з руських бояр і був посвоячений з Великокняжим Родом Рурика. Родичі Йоана захоплені модним тоді кальвінізмом виховували і його в кальвінських школах. Та він по смерти батька перейшов у Празі на католицизм і в Римі віддався богословським студіям у Грецькій Колеґії. В 1607 р. вступив у Вильні до Василіян. По смерти батька Унії Потія став на його місце митрополитом у 1613 р. Зорґанізував серед найтяжших обставин Духовний Семинар, зреорґанізував Чин св. Василія Великого, оснував численні школи і Марійські Дружини в них. Відзначався все життя своє чистотою і надзвичайною ревністю в праці, чим сцементував нашу Церкву і націю. Знайшов час і на потрібну полеміку в їх обороні. Помер в Дермані на Волині дня 5 (15) лютого 1637 „як віл в ярмі".

Найцікавіший момент в житті того діяча була хвиля коли він як питомець в Римі був на послуханні у папи і папа зажадав від нього, щоб перейшов на наш обряд і присвятився службі нашій Церкві й нашому народові. Тоді молодий Рутський розплакався, так не хотів іти на таку позицію.

Він очевидно мусів знати наші відносини і прочував, що його жде на нашім ґрунті. Та повинувався волі Св. Отця і виконав велику місію. Во істину, поруч св. Йосафата Кунцевича не можна для нас знайти лучшого взірця до наслідування між діячами нашої Церкви і нашого народу.

Ви, молоді приятелі, зїхалися пошанувати память того взірцевого діяча й основника своєї прекрасної орґанізації. Вітаючи вас в старій столиці наших князів, хочемо вам сказати кілька слів правди про те, що вас жде, коли схочете виконати велике післанництво ваше. Ви належите до орґанізації, яка має виховати еліту для праці в нашій Церкві й серед нашого народу. Земля того народу належить до найкращих, а він сам до найбільше занедбаних народів на землі, понижених і гонених, винищуваних і деморалізованих. Тому невимовно тяжка праця і доля жде еліту його. Вірність Церкві й народові свому, що серед инших народів приносить почести і влекшення праці, принесе вам погорду й неймовірні утруднення. На всіх областях збірної жизні застанете обліг, віками неораний, гнилими колодами покритий, терням колючий, з ямами й засідками. І треба вам буде культивувати той обліг, оден з найтяжших, орати може навіть в голоді й холоді, серед обставин, які заповідаються так важко, як заповідалися молодому Рутському. Та для чесного чоловіка і дружинника нема можливости утечі. Бо Провидіння Боже поставило Вас на т а к и й ґ р у н т і тому Провидінню маєте здати колись рахунок з талантів ваших. Утеча від праці на тім ґрунті рівнозначна з упідленням і знікчемнінням душі. Отже остає вам тільки одно: приготуватися в думці своїй на великі і надзвичайно тяжкі зусилля, приготуватися на удари зі всіх сторін, навіть відти, відки їх найменше будете сподіватися (ро-

Незвичайний процес ОУН

Перед львівським судом присяглих зачався 7 с. м. незвичайний політичний процес ОУН (Орг. Укр. Націоналістів) у звязку з убийством Марії Ковалюківної й Михайла Копача на полі коло Рясної Польської дня 22 квітня 1935 р. На лаві обвинуваченых засіли: 1) Ольга Біда, літ 28; 2) Марія Мицко, літ 25; 3) Григорій Дячишин, літ 25; 4) Іван Мирон, літ 26; 5) Кость Арпад Березовський, літ 23; 6) Павло Мерцало, літ 25; 7) Іван Мерцало, літ 27; 8) Юліян Дмитерко, літ 24; 9) Льонгін Іван Телюк, літ 26; 10) Василь Іваноньо, літ 26; 11) Йосиф Бабяк, літ 24; 12) Микола Ласійчук, літ 21; 13) Ізидор Масюк, літ 25; 14) Стефан Терлецький („Козяр"), літ 25; 15) Омелян Лапунька, літ 23. Підсудні се наші студенти, робітники й селяни. Всіх їх обвинувачують у приналежности до ОУН, а Павла й Івана Мерцалів у тому, що дня 21 і 22 квітня 1934 р. намагалися вбити Ковалюківну й Копача. Обвинувачує прокуратор Лашкевич, боронять: др Ст. Шухевич, др К. Паньківський, др М. Західний, др Н. Савчак, др Вол. Старосольський, др Ст. Шевчук і др Е. Жизневський.

Над змістом сего процесу слід застановитися докладніше, ніж над усіми попередними процесами ОУН, бо в нім перед очі своїх і чужих вперве виступають дві зорганізовані групи ОУН, які зачинають мордуватися між собою задля ріжниці в поглядах на хвилеву тактику організації. Се поява особливо страшна — і під оглядом моральним і під оглядом національно-культурним, особливо для такої нації як наша, що має розмірно невелике число інтеліґенції.

Акт обвинувачення.

Дня 23 квітня 1935 р. знайшли діти підчас забави на горбах Вульки у Львові скіряну течку та два пакунки. В течці було 5 револьверів, 8 револьверових куль, штилет, боксер, пара рукавичок, 2 пари окулярів, вітрівка і т. п. В однім пакунку були книжки на військові теми, в другім 51 примірників Бюлетину „ЗОВ" з березня 1935 р. Тогож дня в Рясній Польській завважено два трупи, один мужчини, другий жінки. Секція виявила, що жінка й мужчина погибли від револьверових куль. Як пізніше показалося, вбитою жінкою була Марія Ковалюк, дочка гр.-кат. священика зі Скнилова, а вбитим мужчиною її наречений Михайло Копач. — Дня 21 квітня 1935 р. вечером повідомлено постерунок поліції у Винниках, що того дня зявилися в Підберізцях на подвірі Гр. Дмитерка два невідомі мужчини і допитувалися за його сином Юліяном. Ствердивши, що оба мужчини були узброєні в револьвери, Юліян Дмитерко вийшов на подвіря зі своїм братом і товаришами. Тут обезвладнили обох мужчин та відобрали від них револьвери з набоями, два штилети й фотографію Юліяна Дмитерка. Тих двох мужчин Ю. Дмитерко не видав поліції, хоч уважав їх замаховцями на своє життя. Слідчий уряд повів слідство у всіх трьох справах: знайдення зброї на Вульці, пляновaного замаху на Дмитерка і вбивство Ковалюківної та Копача. — Володимира Ковалюківна, сестра вбитої зізнала, що Копач і Марія Ковалюківна не тільки любилися, але були також звязані орґанізаційно. З їх оповідань довідалася Вол. Ковалюківна, що по арештуваннях в літі 1934 р. серед провідних членів ОУН виринула думка припинити організаційну діяльність. З тим не погоджувався Копач і разом з іншими створив радикальну ґрупу ОУН, яка видавала свій орган „ЗОВ". Провідником тої ґрупи і редактором її органу був Копач. Він співпрацював з Володимиром Мельником і Марією Ковалюківною. Юліян Дмитерко був його, як він сам казав, найлучшим товаришем. В міжчасі Копач запізнався з „бережанцем", що годився приступити до експропріяційних актів у Бережанщині. Дня 21 квітня 1935 р. Копач мав стрінутися в білогорськім лісі з „бережанцем". Колиж він прийшов до ліса, побачив двох чи трьох незнаних мужчин, які зачали за ним бігти і стріляти. Копач утік до Ковалюків. 22. IV. 1935 р. вийшов Копач з М. Ковалюківною до Рудна, щоб забрати річи зі свого помешкання. Дальше Володимира К. зізнала, що деякі револьвери, знайдені на Вульці, се ті самі, що їх вона бачила в Копача. — Судова експертиза виявила, що луски з куль, знайдені на місці, де були вбиті Копач і Марія Ковалюк, походять з револьверів, що їх знайдено на Вульці. — Ольга Біда зізнала, що вона знала Марію Ковалюківну, яка передавала через неї 19 і 20 квітня 1935 р. ріжні пакунки. — Дня 6 червня 1935 р. переведено ревізію в домі Іванни Кіт. Там поліція застала молодого мужчину, що лежав у ліжку з обандажованою постріленою ногою. Був се Володимир Ґерета. Переслуханий Ґерета твердив спочатку, що він підстрілився в помешканні своєї товаришки Мицківної на тлі любовного розчарування. Він потому признався до приналежности до ОУН. В 1934 р. перебував він у Львові й ходив на торговельний курс Р. Ш. В жовтні 1934 р. Ґерета навязав орґанізаційний контакт з Копачем і Ковалюківною. В міжчасі Ґерета сконтактувався з молодим чоловіком, якого називав „зверхником". „Зверхник" мав цілком інші погляди на акцію ОУН і заявив Ґереті, що опозиційну ґрупу з Копачем і Ковалюківною треба зліквідувати. В тій ціли доручив Ґереті слідити за Копачем та видобути від нього інформації про акцію пляновану Копачем. Ґерета почав удавати, що він приклонник Копача, а Копач оповідав йому про свої пляни. М. ін. він плянував зорґанізувати в Карпатах табор для боевого вишколу членів. По скінченні того табору організація мала почати чинні виступи. Найблищим таким виступом мало бути висадження у воздух памятника Міцкевича у Львові. Далі ґрупа Копача мала виконати кілька замахів на життя осіб на висших урядових становищах, особливо на суддів, що мали брати участь у процесі за вбийство Перацкого та кілька нападів для здобуття грошей на організаційні ціли. Про всі пляни Копача оповідав Ґерета „Зверхникові". Згідно з пляном умовленим зі „Зверхником" заявив Ґерета Копачеві, що він готов виконати кілька „ексів" (експропріяцій) у бережанськім повіті, тільки нехай Копач доставить йому зброю. Копач згодився на те і передав для нього 3 револьвери через Марію Мицко, студентку торговельного курсу. На приказ „Зверхника" Ґерета заніс револьвери до білогорського ліса й передав їх двом мужчинам. Опісля Ґерета пішов з тими двома мужчинами через ліс до Рудна й перебраний у плащ, кашкет і окуляри підійшов до дому Копача. Ждав на Копача безуспішно кілька годин. Тоді попращався з обома мужчинами і вернувся до Львова, оба мужчини відійшли в глиб ліса. Чи мали вони виконати яке завдання, Ґерета не знає. Дня 22. IV. 1935 р. Ґерета дістав назад зброю від одного з тих мужчин, що їх стріпув у білогорськім лісі. Револьвери заніс до Марії Мицко. При розладовуванні револьверів один з них вистрілив і зранив Ґерету в ногу. Операцію ноги перевів др. Бурачинський. Дня 19 січня 1936 р. Ґерета помер в Загальнім Шпиталі у Львові на туберкульозу легенів. У своїх зізнаннях рішучо заперечив, немовби він брав якунебудь участь в убивстві Ковалюківної і Копача та в замаху на Юліяна Дмитерка.

зуміється, відти будуть вони найтяжші). Для здобуття конечного для вас гарту духа і вишколення його вчитуйтеся постійно і кождого дня бодай коротко в Письмо св. і в величавий твір Томи Кемпійського, над яким може довго застановлятися і найбільше світлий ум і який може розуміти навіть найпростіший чоловік. Там знайдете науку на час найтяжших спроб у житті.

З вірою в поміч Бога й Опікунки, якої імя має Товариство ваше, напевно встоїте серед всіх невзгодин життя і зробите велике діло, якого не могли зробити ваші батьки. Тільки памятайте заповідь Христову: Возлюбіте друг друга, а ваша чесність переможе страшного духа степу, чого вам з серця желає редакція сего католицького орґану в памятний для вас день зїзду для пошани великого діяча, Йоана Йосифа Велямина Рутського ЧСВВ. А. Ч.

Нові священики

В неділю 30 травня ц. р. канадійський Владика Преосв. Василь Ладика ЧСВВ, що недавно завитав до Галичини, висвятив у василіянській церкві у Жовкві в прияві великого числа вірних сімох богословів на священиків. Називаються вони так: 1) о. Теодор Коцаба родом з Лісок, повіт Коломия, єпархія станиславівська; 2) о. Григорій Теплий родом з Камянки Струмилової, архиєпархія львівська; ці обидва покінчили студії в Папському Семінарі в Дубні; 3) о. Степан Борис родом з Сернок Середніх, пов. Рогатин, архиєпархія львівська; 4) о. Михайло Горошко родом з Дроздович, пов. Городок Ягайлонський, архиєпархія львівська; 5) о. Костянтин Жарський, родом з Белза, єпархія перемиська; 6) о. Мирослав Колодій, родом із Клебанівки, архиєпархія львівська; 7) о. Євген Мізь, родом з Ярчовець, пов. Зборів, архиєпархія львівська. Ці останні богословські студії покінчили у Духовному Семінарі у Львові. Всі нововисвячені відправили минулої неділі Перші Служби Божі в родинних місцях і в найближчому часі виїдуть на працю між нашими вірними в Канаді. — Бажаємо молодим Христовим слугам якнайщедріших Божих ласк і благословення в їх праці.

Матуральна афера

також в корінній Польщі.

Польська преса принесла отсі вісти про „матуральні практики" у Вонбжезьні на Поморю: Сьогорічна матура відбулася під знаком, як на Вонбжезьно, великої сензації. Першою з них був приїзд іспитової комісії з Ґрудзьондза і візитатора п. Тарнавского з Познаня. Присутність чужих професорів причинилася до того, що на 29 кандидатів (ток) до матури не допущено 11, до устного іспиту допущено 18, з чого 4 кандидати перепали так, що на загальне число 29 кандидатів здало іспит зрілости 14, в тім 5 учеників, решта учениці. На тему устної матури кружляють по місті скандальні вісти. Булоб дуже побажаним, щоб кураторія занялася дослідом фактичного стану справи мнимого виявлення матуральних тем і мнимого нерівного трактування учеників при іспиті. Мало дійти до того, що підчас матури патролювала поліція і тайні агенти перед ґімн. будинком, асистуючи навіть іспитовій комісії, коли вона переходила вулицями міста Вонбжезьна. („Хвіля" ч. 6540).

ПРОЯВ ХРОНІЧНОГО БАНДИТИЗМУ

Як п. М. Якименко поборює „Скалу" в „Українських Вістях".

Мотто: „Фільософічне образування не виглядає так, як деякі чванливо заповідають. Вони кажуть, що в душу, яка не посідає вродженої здібности до науки (до пізнавання), можуть її вложити приблизно так, якби вкладали силу зору в сліпі очи". Платон: „Держава", книга VII.

Автор сих стрічок майже напевно додумується, хто укривається під псевдонімом „М. Якименко". Він живе у Станиславові і звязаний з філією „Просвіти". На підставі того, що знаю про нього, можна припустити, що він як автор статті в 112 ч. „У. В." п. з. „Скала у практиці" має вправді притуплений зір на прояви бандитизму в публичнім житті, одначе не настільки, щоб не міг побачити, що це справді бандитизм, коли йому се виразно показати. Як він не повинен був писати такої статті, так ті, що рішали про її поміщення, не повинні були її містити. І тому пишу сю статтю не лише про тих і те, що се зробили, але також для них і на те, щоб вони такого більше не робили. Колиб ми одначе помилилися, то значить, колиб їх сліпота була занадто велика, тоді розбір нашої статті може мати значіння для інших людей, особливо для нашої молоді, яка ставляє перші кроки в области публіцистики і публичного життя взагалі.

Франц фон Ліштт, свояк відомого пяніста того самого імени і назвиска, один з головних основників модерної криміналістики, проф. університетів в Гісені, Марбургу, Галле і Берліні, що помер в 1919 році, відріжняє злочинність остру або акутну і гіршу від неї хронічну. Він доказує, що перша злочинність повстає принагідно, а друга випливає з трівкого нахилу до злочинности, з привички до злочину та з заробкування злочином, себто з так званого фахового злочинства, злочинства по званні.

На нашу думку, стаття п. Якименка в „У. В." п. з. „Скала у практиці" се прояв хронічного злочинства. Воно в нашій хорій суспільності так дуже вкорінилося в пресовій области і взагалі в публичнім житті, що рідко хто застановляється над слушністю чи неслушністю публичного нападу на ближнього, заки той напад виконає. А ще рідше думають люди про наслідки своєї злочинности в публичнім житті. З тим треба доконче боротися, бо спільнота, в якій нема боротьби проти публичних злочинів, мусить згодом так розхорітися, що згогніє і розложиться. В такій спільноті усунуться з публичного життя всі чесніші люди і вона стане стовковищем ріжного рода бандитів, аж поки не всякне в чужі, здоровіші творива. Отже боротьба з бандитизмом се наказ життя всякої спільноти, що хоче жити і бути здоровою.

Бандитизм в области писаного слова має такі признаки:

I. Свідому неправду в писанні. Вона може полягати а) на цілковитій видумці, б) на препаруванні правди, себто на затемнюванні її, перекручуванні, робленні нарочно хибних висновків, на промовчуванні того, що доконче треба було сказати, і т. п.

II. Злий замір в писанні неправди, який полягає на бажанні шкодити комусь, чи то одиницям, чи якійсь спільноті, або одиницям і спільноті, або лише спільноті, щоб закрити злі вчинки одиниць.

Той злий замір має слідуючі жерела:

1) Легкодушність.
2) Надмірну честилюбивість.
3) Слабий характер.
4) Жорстокість.
5) Мстивість.
6) Бажання заробітку.
7) Хибне переконання.

По сих конечних вступних замітках приступаємо до розбору статті п. Якименка в „Українських Вістях" п. з. „Скала у практиці".

Він зачинає свою статтю ось як:

„Читаємо в звідомленні Т-ва „Скала", що воно нараховує 289 читалень із 14.284 членами, що Т-во росте з дня на день, крім, наповнюється змістом, що виявилося вповні життездатним та виправдало покладані на нього його основниками надії. — Не знаю, як виглядає Т-во „Скала" в цілій станиславівській дієцезії, але на основі обсервації т-ва в Станиславівщині, на яку припадає значне число читалень „Скали", в цьому числі — як подає звідомлення — 2 дуже діяльні читальні (Єзупіль, Опришівці), доходжу до інших висновків. Можу сміло сказати, що „Скали" в Станиславівщині це здебільша паперові твори, т-ва без значіння й без великої моральної вартости. Вони хіба тим замітні, що вносять в кожду місцевість, де їх основують, непотрібний заколот, що поборюють „Просвіти", не рідко й інші товариства до кооперативи включно, не даючи в заміну абсолютно нічого."

Якби так у Сорбоні, найславнішім університеті світа, креували катедру для студій над хаотичним думанням, то наведений вище уступ статті п. Якименка напевно моглиби взяти як взірець. Бо тільки розберіть спосіб його думання й писання!

1) Наперед подає числа читалень і членів „Скали" взагалі.

2) Потому пише, що не знає, як виглядає Т-во „Скала" в цілій дієцезії, бо обсервував її тільки в Станиславівщині (очевидно в значінні не станиславівської дієцезії, а повіта).

3) Потому пише, що на підставі обсервації тої частини доходить до інакших висновків — очевидно щодо цілости, про яку говорить на початку (бо інакше відразу зачавби писати про станиславівський повіт, а не про цілий терен читалень „Скали").

4) Потому вертається знов до одного повіта, станиславівського, і каже, що в тім повіті „Скали" це здебільша а) паперові твори, б) т-ва без значіння, в) без великої моральної вартости.

Тут треба на хвилю перервати дальше вичислювання льоґічних прелестей того українського діяча з ФНЄ, бо аж проситься застанова над а, б, в.

Що за чудовий калейдоскоп хаосу мусить панувати в голові того чоловіка, коли він так пише! По перше з його твердження виходить передовсім, що „Скали" в станиславівськім повіті се твори здебільша паперові. Поняття „здебільша" не можна означити ніяким числом. Наш народ розуміє під тим поняттям приблизно те, що розуміється під словами „менше більше", але скорше більше, ніж менше — і тому власне кажеться: здебільша. В усякому разі з ужиття слова „здебільша" виходилоб, що п. Якименко у станиславівськім повіті зустрічав також не паперові „Скали", але й живі організації того імени: бо як бувби зустрічав самі паперові „Скали", то бувби так власне написав. Адже з любови до „Скали" не додав він слів „здебільша паперові". Інакше кажучи, він на підставі свого власного твердження, що частина читалень „Скали" в однім повіті істнує тільки на папері, робить в цілій статті висновок, що всі „Скали" у всіх повітах цілої дієцезії — нездалі. І тому воює проти „Скали" взагалі...

По друге, пише, що вони „без значіння". А по третє зараз таки по тім додає, що вони „без великої моральної вартости"...

Коли без великої, то значить признає їм меншу ніж велику, або малу моральну вартість. Та якже щось може мати взагалі якусь моральну вартість, коли воно, як сам пише, без значіння?

І так той діяч „творчого націоналізму" пише. А щож він мусить говорити тому нещасному народові?! Бо як відомо, при писанні більше уважається ніж при говоренні. Отже що за нонсенси і нісенітниці такий „діяч" мусить виговорювати!

5) Безпосередно по тім пише він, що „Скали" хіба тим замітні, що вносять в кождy місцевість, де їх основують, непотрібний заколот. — Дослівно дві стрічки вище писав, що вони лише без великої моральної вартости, а зараз по тім пише, що вони шкідливі, і то в кождій місцевості, де їх тільки основують!

Що є на світі богато фанфаронів, які двох думок не вміють льоґічно до купи злучити, се річ звичайна й загально знана. Але щоб десь була така редакція щоденника, яка приймалаб до друку таку купу противоріч, се таки річ незвичайна. *)

Значить виходилоб далі з писання п. Якименка, що „Скали" не без значіння, але мають дуже зле значіння, коли в кождій місцевости роблять шкоду. І то яку шкоду!

а) Поборюють „Просвіти".

б) Поборюють нерідко й інші товариства.

З того виходилоб, що „Просвіти" поборюють всюди, а інші товариства лише „нерідко". Цікаво булоб довідатися від діяча „творчого" націоналізму, котрих саме інших товариств „Скали" не поборюють: бо якби ми се знали, тоді можнаб зміркувати дещо про курс читалень „Скали". Коли вони нпр. не поборювалиб „Каменярів", тоді виходилаб прецікава заковика.

в) Та хоч діяч ФНЄ каже, що „Скали" не всюди поборюють інші товариства, то зате як уже десь беруться до поборювання, то доходять у своїм розмаху в тім поборюванні аж до кооперативи включно! А щойно пару стрічок вище були ті „Скали"—„без значіння"...

Дуже цікаво булоб іще довідатися, що саме „Скалам" так не сподобалося в тих інших т-вах до кооператив включно, що вони їх так „аршаком" поборюють. Може ті поборювані кооперативи шахрують на вазі, або якусь іншу „маньку" роблять? Інакший висновок трудно зробити з писання „творчого" націоналіста: бо він же пише, що „Скали" нерідко поборюють інші товариства до кооперативи включно, значить не всі. Колиж є такі кооперативи, яких „Скали" не поборюють, то видко, що ті кооперативи не шахрують. Або може ще більше шахрують ніж ті поборювані, тільки вже порядно нашахрувалися між бідним народом і мають мабуть за що „перекупити" тут і там читальню „Скали" (відомо, ту, що „без великої моральної вартости", як се геніяльно й зауобсервував „творчий" націоналіст п. Якименко). Словом, виходить така „хабарда" (наголос на останнім складі), що дійсно не розбереш, хто, з ким, проти кого, за що й на що. А тутже і „провід на всю націю" щоденну ґазету видає — й ніякого виходу з тої паскудної мотанини не показує. І такого бистрого спостерігача має на провінції як „творчий" п. Якименко — і не помагає! І що се властиво таке?

г) І всі ті страхіття, замішання та інші надзвичайно шкідливі злочини без уговку виправляють „Скали" в Станиславівщині, „не даючи в заміну абсолютно нічого!" Тут уже хоч сядь тай плач. Бо дійсно, аж такого в нас ще не було. Десь інші товариства, хоч також поборюються взаїмно між собою, то бодай час до часу кинуть щось тому бідному народові „в заміну": то якусь атеїстичну брошурку, то діяча з такою силою в голові як п. Якименко або п. Іванейко, то таку творчу ґазету як має провід ФНЄ, що просвіщає наш народ такими прекрасними і заразом можна сказати навіть веселими статтями, як ті, що пише п. Якименко або п. Іванейко, або інший

*) Свого часу виказували ми подібні противорічча в резолюціях УНДА, які оповістило „Діло". Одначе „Діло" не поручило тих резолюцій як правдиві, як се зробила редакція „У. В." зі статтею п. Якименка.

псевдонімно практикуючий в „Українських Вістях" католик. *)

Та жарт жартом, а читаючи такий „stek głupstw", яких нагородив „творчий" п. Якименко і які пустила в світ та ще й поручила від себе редакція головного органу проводу ФНЄ, — мимохіть стає перед нами ряд питань про причини такого поведення людей, які мають претенсії на провід в нашій суспільности!

Та про се опісля.

Вже наведені доси баламуцтва доволі виразно доказують, що маємо діло з замаскованим бандитом пера, або з чоловіком, якому зайчики в голові скачуть, — бо інакше не писавби аж так неясно. Та се ще далеко не все.

Далі п. Якименко пише так:

„Міркую, що й цифри подані у звідомленні є ілюзоричної вартости, бо мені самому доводилося стрічати місцевости, про які писано у звідомленнях, що там існує читальня „Скали" з 200 чи навіть 300 членами, а тимчасом громадяни даного села нічого про те не знали й вперто обстоювали, що в них ніхто „Скали" не основував."

Щож сказати про отсей прояв бандитизму пера? Він дуже оригінальний, бо бє вже не тільки в „Скалу", але й в орган ФНЄ, а то на слідуючій підставі: В цілі основного скомпромітування канцелярії Головного Виділу „Скали", дотичних референтів тогож Виділу, посередно цілого Виділу та й усеї організації „Скали" п. Якименко — сам себе покликає на свідка (розуміється, на свідка в масці, бо під псевдонімом). Він пише, що „сам" зустрічав місцевости, в яких „громадяни" нічого не знали про істнування „Скали", хоч у звідомленнях читав він, що там істнує читальня „Скали" і має навіть 200, ба й 300 членів!

Перше, що при читанню сего мусить прийти на думку, се питання, чому п. Якименко не подає назви ні одної такої місцевости, хоч пише, що сам зустрічав такі місцевости (значить не одну а більше). Чомуж він нагло став такий делікатний і не хоче виявити тої цікавої таємниці, ні українській суспільности в Галичині, ні Гол. Управі „Скали", ні взагалі нікому.

Пише, що громадяни „даного села" нічого не знали про „Скалу". Га, бувають всякі громадяни. Автор сих стрічок живучи кілька літ у Скільщині зустрічав у глибоких горах в часі судових комісій і таких громадян з „даного села", що мали по 60 до 70 літ життя і з роду віку не були в ніякім місті, навіть у Сколім. І зелізниці на своїм віку не бачили. Тай нічого ні про місто, ні про зелізницю не знали. Чи се доказ, що в Скільщині нема ні міста ні зелізниці, хоч є такі люди, що їх не бачили?

Коли п. Якименко ствердив особисто таку неправду, публично оповіщену Гол. Виділом „Скали"(все одно свідомо чи несвідомо), немовби в ріжних селах станиславівського повіту були читальні „Скали" з 200 і 300 членами, а там ніхто з роду віку „Скали" не бачив, — то п. Якименко має обовязок супроти своєї суспільности написати виразно: в тих і тих селах ніколи не було і нема „Скали", а Гол. Виділ „Скали" оповістив, що там є читальні „Скали" з 200 і 300 членами. Також Редакція головного органу проводу ФНЄ має обовязок зажадати від свого кореспондента, щоб назвав ті села, бо лише оповіщенням такого обманства можна вилічити наших людей від ошукування свого Епископа і своєї суспільности, до чого хто як хто, а „провід нації" очевидно зобовязаний.

Отсим взиваємо їх до того, заповідаючи, що коли се буде доказане, то й ми напятнуємо винних, бо прецінь годі їх за таке похвалити.

Та в усякому разі такий спосіб писання кидає погане підозріння і на головний провід організації і на священиків у Станиславівщині та компромітує також головний орган проводу ФНЄ, то значить організації, до якої п. Якименко сам належить.

На рівень бандитизму Якименка впалаб також редакція головного органу ФНЄ, коли не постараласяб, щоб її кореспондент доказав сей закид, назвавши села, де таке обманство діється, — або не напятнувала того свого кореспондента як свідомого обманця.

До ствердження правдивости або неправдивости наведеного закиду п. Якименка редакція головного органу ФНЄ обовязана супроти всеї нашої суспільности тимбільше, що без ніяких застережень п о р у ч и л а прилюдно правдомовність того дописувача, а саме словами:

„Як виглядає практика (в справі „Скали") про те напишуть нам люди, що з тією практикою зустрічаються на місцях. Саме вже надійшов один такий голос, який містимо без ніяких змін."

По таких словах відповідальність за спосіб писання п. Якименка паде на редакцію головного органу ФНЄ подвійним тягарем, а саме тому, що не лише поручила його правдомовність, але й пустила його допис під псевдонімом: значить дозволила йому закритися маскою, чим унеможливила навіть невеличкій групі людей зміркувати, кілько правди є в тім дописі судячи по імени автора.

З такої нашої оцінки способу писання п. Якименка не виходить, немовби ми згори заперечували й виключали, що в Станиславівщині нема таких організаторів „Скали" або священиків, які подалиб невірні цифри чи дані до звіту. Думаємо, що се можливе і то не лише в „Скалі", але й у „Просвіті" та взагалі в кождій організації. Та з такою неправдою треба власне боротися, а не закривати її жерела і тим кидати тінь облуди на всіх инших, невинних людей, — бо сеж бандитизм.

Тут слід зробити пару уваг про властиві причини такого поведення в публичнім житті. Само поведення схарактеризували ми як прояв хронічного бандитизму. Мотиви такого бандитизму взагалі подали ми на початку сеї статті. А тут скажемо кілька слів про грунт, на якім немов самосівно прозябають мотиви хронічного бандитизму — так легко й успішно.

Головна причина того в браку систематичної управи грунту нашого публичного життя так під оглядом моральним, як і льоґічним. Через те той грунт став таким „Диким Полем", що на нім ніхто і нічим скомпромітуватися не годен. Хочби не знати що зробив, то шульне в буряни Дикого Поля, там скриється і трохи помовчить тай потому знов виринає. На Дикім Полі нашого ґрунту можна комусь прилюдно доказати напр. ярке фальшування цитатів, але в нього мимо того не відберуть редакції журналу. Річ ясна, що де знані деморалізатори виступають як реформатори, де наївні молокососи можуть відгравати ролю „провідників", де таких незрілих хаотиків як Іванейко уважають „фільософами", хоч би тільки серед одної групи, — там згодом кождому все вільно робити. Що більше, чим хто має пустішу голову, тим голосніше кричить та більше безпідставно лається і тим за більшого „діяча" його уважають. Від десяток літ нема систематичної критики, ні навіть ніхто не журився досі постійним вдержуванням хочби найменших варстатів конечних до систематичного контрулювання публично висказаних думок, плянів і змагань. Словом, нема систематичної критики й оцінки публичних виступів. І тому такий запущений ґрунт нашого публичного життя. І тому на тім ґрунті можливий х р о н і ч н и й бандитизм.

Виконують його люди не конче злі. Навпаки, тому що їх ніхто не виховував до публичного життя, не впроваджував у нього, не вчив навіть основних засад поведення в публичнім житті, — вони нічим не кермуються, вони навіть не вміють нічим кермуватися. І часто взагалі не вміють відріжняти добро від зла в публичнім життю. Всякий крик і всякий напад уважають свого рода „удальством": зовсім таксамо як публика, що плодить таких типів. Наші люди визначаються тим, що загал їх майже нічого не читає і не має взагалі ніякої думки в публичних справах. Тому майже ніхто не розбирається ні в льоґічній, ні в моральній якости того, що пишеться і говориться. Вистарчить кричати і нападати, без огляду на те як і за що, а з ріжних сторін можна почути оклики висказані з признанням: „А то 'му всипав!" Що всипав дурниць, які купи не тримаються, що не дивився при тім ні на правду, ні на льоґіку, — кого се обходить, хто тим займається?

І таке власне всипав „Скалі" п. Якименко, якого поручила редакція головного органу ФНЄ і яку за те поручення обороняє головний „теоретик" ФНЄ М. Іванейко...

*) Пан М. Іванейко так „практикує" в „У. В.", що порівнює катол. Церкву з крамницею, з „Просвітою" й иншими людськими мірськими установами тай ще каже, що так сердега „боронить" ту Церкву...

Москва спровокувала атак на „Дайтшлянд“

Правий французький тижневик „Ґренґуар" обвинувачує Москву, що вона спричинила летунський напад на німецький кружляк „Дайтшлянд". Часопис твердить, що той напад був наперед уплянований і наводить отсей доказ: У валенсійській летунській базі — пише „Ґренґуар" — стоять совітські летунські ескадри, цілком незалежні від команди еспанських військ. Командант тих ескадр, совітський офіцир плк. Тіґров 28. V., день перед нападом на „Дайтшлянд", одержав з Москви шифровану депешу і зараз скликав нараду. В ній взяло участь 18 висших офіцирів - летунів з підлеглих йому ескадр. У висліді тої наради 6 літаків одержало наказ бути в поготівлі до виконання „спеціяльної місії". На слідуючий день 29. V. ті літаки в ґрупах по два доконали кілька летів здовж побережжа, не повідомляючи про се еспанської військової команди. Вечером два з тих літаків виконали напад на „Дайтшлянд". „Ґренґуар" твердить, що знає назвиска летунів, які кермували тими літаками, і наводить, що одним літаком кермував летун Василь Шмідт, другим кпт. Антін Ґріґорін. — Коли се відповідає дійсности, то Німеччина не забуде того Совітам.

Автомати щастя

Світ механізується й автоматизується в головокружнім темпі. Щораз більше удосконалені машини, автомати, роботи проникають до всіх майже ділянок техніки й життя. Машини до числення заступають працю ума, парльофони людський голос, радієво - магнетичні филі порушують мотори, механічні одиниці заступають людей, автомати-буфети, автомати з білетами, папіросами, почтовими значками і т. п. перестали вже нас навіть цікавити.

В Японії заінстальовано недавно автомати, що заступають давну установу сватів: вони подають за певною оплатою, адреси молодих людей, що бажають вступити в супружий стан. Може дочекаємося ще часів, коли в автоматі буде можна знайти адрес посади. Заки одиначе діламуть такі автомати, коли комусь праця не дає достаточних зарібків або коли хто без праці, треба радити собі інакше. Треба шукати щастя.

Легко його знайти в колектурах Державної Льотерії, що істнують на цілім терені Польщі. „Вкидається" до них як до автомата тільки 10 зл., а може „вискочити" навіть 200.000 злотих! Але треба рішитися на тих 10 злотих і треба памятати про те, що можна спізнитися по власне щастя.

Чи знаєте те прикре почуття, коли спішитеся на потяг, а в автоматі забракне білетів? Гірше коли в „автоматі" Льотерії забракне білету, що може запевнити спокій і добробут на ціле життя.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Боротьба Свистуна з автокефалією

Відомий відступник В. Свистун довгі літа належав до головних агітаторів автокефальної Церкви в Канаді. Та прийшов час, коли В. Свистун посварився з автокефалією. Зачинає се описувати „Вістник", двотижневий релігійний орган української автокефалії в Канаді. В ч. 270 з 15. V. 1937 пише він ось що:

В. Свистун видав знов число свого бюлетену, в якім в питомий йому спосіб робить ріжні безосновні закиди й підозріння та очернення проти Української Греко-Православної Церкви в Канаді та її проводу.

А в відозві до Членів Ктиторів, Добродіїв і Фундаторів Собору Святої Покрови в Вінніпегу знаходимо ось що:

Собор св. Покрови в Вінніпегу опинився в руках групи людей під проводом В. Свистуна й бувшого священика нашої Церкви, П. Маєвського, що пішли в розріз з волею і думкою українського православного загалу в Канаді, подоптали основні засади нашої Церкви, не признають жадного порядку, не визнають організаційної дисципліни, ні авторитету та ставляться до нашої організації як до ворожої. Сьогодня в Соборі св. Покрови в Вінніпегу, який був побудований за гроші православних Українців з цілої Канади, як осередок нашої Церкви та осідок епископа, — править Богослуження чоловік, що не є священиком нашої Церкви. Сьогодні в Вінніпегу є десятки членів-основателів Собору св. Покрови, які не можуть прямо показатися в Соборі через ворожий та чужий всякій Церкві дух ненависти, що там панує.

Підписані оцим прилюдно заявляють, що з тим всім вони не погоджуються і проти цего протестували й протестують. Рівночасно підписані підносять перед правними членами Собору поза Вінніпегом та в самім місті Вінніпегу питання, — чи вони годяться на те, щоби катедральний храм нашої Церкви, — на будову й підтримання якого православний український загал в Канаді зложив десятки тисяч долярів, — став місцем боротьби проти цеї Церкви під проводом одиниць, що уживають в боротьбі большевицьких способів. Підписані також звертаються до правних членів Собору з запитом, чи мають постояти за свої права й порядок, постояти за повагу й гідність та добру славу нашої Церкви, чи позволити інтригантам та збаламученому ними гурткові людей використовувати Собор, який є власністю цілої Церкви — для ведення боротьби проти нашої Церкви.

Як Вам вже відомо, церковний суд видав рішення, в наслідок якого П. Маєвський перестав бути священиком й членом Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Помимо того він і дальше видає з себе священика нашої Церкви, править в Соборі та наче на глум споминає нашого о. Архиепископа, який не визнає його священиком. Уряд Собору, якого не вважаємо за правний, підпирає П. Маєвського і дозволяє йому служити в Соборі, до чого він рішуче не має права. Наша церковна організація не має урядової сили таку сваволю й безправство на власну руку припинити й тому двох членів основателів Собору св. Покрови в Вінніпегу, П. Богоніс з Вінніпегу і Г. Буґера з Дуфрост'у, Ман., внесли скаргу до цивільного суду разом з церковною організацією, щоби спинити П. Маєвського і теперішний уряд Собору від продовжування оцего безправства, якого вони від виключення П. Маєвського зо складу духівництва дотепер в Соборі допускалися. Справа неприємна, але конечна. Чи одобрюєте Ви разом з нами цей рішучий крок в ціли заведення порядку в Соборі св. Покрови в Вінніпегу, якого Ви є членами?

Примітка Ред. „Нової Зорі": Так на автокефалію в Канаді, зложену там головно з наших відступників, приходить кара з її власного нутра. На свій церковний будинок стягнули автокефалісти десятки тисяч долярів з нашого убогого народу, представляючи йому, що він в тій церкві матиме свій релігійний і національний центр. А тепер самі пишуть, що з того місця вибухає страшна руїна і большевицький спосіб боротьби в їх власнім нутрі. Така кара жде очевидно кожду автокефалію, що відірветься від католицької Церкви.

Не дають нам молитися

Під таким заголовком „Український Бескид" в ч. 21 приніс отсю інформацію: „Коло Хирова є українське село Слухині. В ньому є всего 6 чи 7 польських родин. Село має свою церкву, а священик доїздить з Хирова. Костела нема. Поляки ходять в неділю до Хирова. Дня 2 травня с. р. в перший день Великодних Свят трапився у Слухинях небувалий випадок, щось як за часів Зельмана. З Хирова приїхав о. декан Іван Ольшанський, щоб відправити Службу Божу й посвятити паски. Тоді гурт місцевих „стшельців" замкнув церкву й не пустив до неї священика, мовляв — се їх церква, а не Українців, мовляв се польський дім Божий а не український. Священик вернувся до Хирова. На другий день свят приїхав знов священик. Церкву щоправда відчинено, але о. Ольшанський відправив Службу Божу під церквою, а справу віддав до суду".

„Стшельци" гуляють...

„Мета" в ч. 21 принесла отсю вістку: „Дня 27 травня с. р. напали „стшельци" з Брикулі Старої і Дарахова, пов. Теребовля, на членів т-ва „Луг" з Брикулі Старої і тяжко побили деяких луговиків. Івана Мельничука ранили небезпечно ножем у чоло, Максима Чорнія в голову, Василеві Заверусі завдали смертельну рану багнетом у плечі так, що він у короткому часі помер від тієї рани".

Без Ю. Пілсудского

Суд в Луцьку оголосив присуд в справі приватного обжалования заряду повітового кола „Стронніцтва Народового" в Луцьку проти редакції тижневика „Волинь" за знеславлення в друку. Зигмунт Седлецкі, відповідальний редактор тижневика „Волинь", за поміщення в дні 21 лютого в ч. 8 тижневика „Волинь" статті п. з. „Без Пілсудского" засуджений з арт. 255 (часть I) к. к. на місяць арешту, 200 зл. гривни, оплату судових коштів і понесених обвинувателями. Виконання присуду завішено на 2 роки. Другий обвинуваченій, адв. Лещиньский Ян, що підписує за редакційний комітет, звільнений. Присуд мають проголосити на кошт обвинуваченого в слідуючих часописах: „І. К. Ц.", „Варшавскім Дзенніку Народовім" і в тижневику „Волинь". В мотивах присуду суд признав за доказане обороною, що „Стронніцтво Народове" своєю діяльністю каламутить публичну опінію польської суспільности, як також що стремить до здобуття влади в краю. Суд ствердив, що се не до подумання, щоб у правовій державі, якою є Польща, політика воєводи могла бути розбіжна з політикою центральних властей. Тому в своїх розважаннях виключив ту справу від розглядання. Суд узнав, що „Стронніцтво Народове" своєю діяльністю підважує довіря польської суспільности, що предложені речниками оборони докази правди в формі статтей „Стр. Народового" з літ 1922 — 1924 не могли зневажати Вождa народу, а були подиктовані тільки політичною розперезаністю „Стронніцтва Народового". Суд узнав, що оборона не перевела доказу правди, що „Стронніцтво Народове" шарґає національні святощі та зваживши, що згадана стаття в тижневику „Волинь" вдарила у консолідацію польської суспільности на Волині і що сам процес відбився голосним відгомоном у краю, узнав винним відповідального редактора тижневика „Волинь" Зигмунта Седлецкого."

Український стиль

передумова консолідації.

Олександер Ковалевський застановляючись над можливістю консолідації українського життя пише у „Волинському Слові" ч. 20 м. ін. ось що: „Тому всім тим, що кажуть про консолідацію, ще раз повторюємо: знайти свій стиль у політиці, публіцистиці, культурі, громадському й навіть товариському житті тощо, або, інакше кажучи, створити український тип в оточенні інших народів, — це передумова кождої органічної консолідації. А тільки про неї варт, взагалі, говорити".

Гумор. — Слаба фреквенція. — Кажеш, що нині не було богато людей в театрі? А на котрих місцях було найбільше? — На сцені.

Гумор. — Як вам іде інтерес? — Не зле. Я вже обезпечив все перед огнем і перед градом. — Перед огнем — розумію. Але як ви урядите град?

ПОГЛЯД У „РАЙ"

Враження очевидця.

3) Хто потрафить перемірити глибину сего большевицького злочину? Історія свідчить, що нераз побідники переселювали нарід. Коли напр. Фридрих „Великий" у XVIII ст. займаючи Польщу вивіз сім тисяч польських дівчат з урядово приписаним посагом і одружив їх з Прусаками, тоді Польща вкрилася жалобою і тоді стрепенулося „сумління" Европи... Також давніше воївничий татарський хан Керім Ґірай і турецькі султани тисячами вивозили з України народ та розселювали у своїй державі. Однак сі події можна ще якось виправдувати давними лютими часами... Тоді і неволя забраних невольників була злегчувана в дечім релігійними приписами корану. Тоді можливий був викуп і виміна полонених і побіг з неволі. Але ми живемо в XX столітті і гордим оком перемірюємо темноту давних народів... Чванимося, що смолоскип „цивілізації" обхопив світ... Сучасний нам Союз Народів журиться навіть Хінцями, що затроюються опарами улюбленого опію... Добродійні лучі модерних законів опромінюють навіть життя птиць і звірят... Прецінь вже маємо шпиталі для паршивих собак і сухітничих папуг...

А тимчасом в Европі (!) московське дикунство вигублює міліони нещасного тихомирного народу... І переніжніле „сумління Европи" мовчить на сей страшний злочин, державою зорганізований... Всі глядять непорушно, зимно, байдужно, як Каїн убиває Авля... Такий сей світ нікчемний і подлий...

Сі надзбручанські помічення-враження розстроювали мене і били в душу гейби могутним тараном. Звертаюся до фірмана: Андрію, оповіджте щось веселого.

— Якраз хочу росказати, як минулого Великодня наші дівчата звели побідну боротьбу з большевиками... Перед тим ще згадаю, що у Велику Суботу зазбручанська баба пекла для себе пасочку. За се большевики спалили їй хату. В перший день Свят по Сл. Божій і сутім сніданку вийшла наша молодь святочно прибрана над Збруч і завела гагілок. Закордонні дівчата і жінки не могли всидіти в хатах. Вийшли і собі трохи ліпше вбрані як на будні і під піонірським домом, колишньою церквою, почали також підспівувати. Нагло як шуліки з хмар надлетіли пограничники. Сердилися, верещали, погрожували бідним людям. І що видумали большевицькі сатанчуки? Пігнали поперед себе бідних людей, яких 45 душ за село на лан засіяного гороху. Як сіється горох, то дещо зерна лишається на верху ріллі. І сей власне лишній горох веліли большевики людям за кару втикати на сам Великдень пальцями в землю... Наші хлопці і дівчата посоловіли. Почали співати побожних пісень.

Але пограничники якось розрадилися. Відкликали людей від роботи й уставили їх парами. Тимчасом з колгоспного дому надійшла музика та почала приграваті і приспівувати російських пісень:

Соловей, соловей, пташечка...
Фю, фю, фю (з присвистом)...

Ми відспівували:

Ви одних голодом поморили,
Других у Дніпрі потопили,
Інших у Сибір повивозили... *)

На се большевики заспівали якусь незрозумілу пісню:

Шандер, мандер, нишкопандер,
Салдатюшка пахаділ,
Хаді хата, хаді пес, хаді мілой ма... [ладец...

Ми закінчили отсею гагілкою:

Чистая Діва, де Сина діла?
Христос Воскрес, вже воскрес, во- [істину воскрес...
Занесла Його на високі ліси,
Христос Воскрес (повторюється)...
Пішли Жидове ліси рубати,
Ліси зрубали, Христа не здибали... [Христос...
Чистая Діва, де Сина діла?
Занесла Його на високі гори... Хри- [стос...
Пішли Жидове гори копати,
Гори скопали, Христа не здибали...

і т. д. К. П.

*) За короткий час мого побуту в Кудринцях не вдалося мені записати повного тексту сеї історичньої пісні.

Підпалили монастир СС. Василіянок

1 с. м. в год. 9 вечером вибухла пожежа в будинках монастиря СС. Василіянок у Словіті, коло Перемишлян. Пожежу запримітила наставниця сиротинця, яка молилася перед спанням. Незловлений палій підложив огонь під роги двох стоділ, де була солома й сіно. Заки наставниця зааларгмувала людей, три стодоли стояли вже в огні. Слід додати, що діти, вертаючися з церкви, запримітили якогось типа, що перескочив через монастирський мур на вулицю з монастирського городу, де стояли стодоли, і скоро став утікати в протилежний бік. Одночасно діти завважили стовп огня й зачали кричати: „Горить!“ Палій вибрав саме такий момент, коли вітер віяв у напрямі монастиря. Вітер був сильний, та на щастя підчас пожежі повіяв у протилежнім напрямі. Лише завдяки тому згоріли тільки 3 стодоли, а монастир, церква, шпихлір і стайня остали ненарушені. Покищо невідомо, хто підложив огонь.

Над чим радив зїзд ТШЛ

В Тернополі відбувся 25 м. м. зїзд делегатів ТШЛ (Товаржиства Школи Людовей). Зїзд займався не лише освітними справами, але також іншими. Ухвалені резолюції домагаються м. ін. впровадження григоріянського календаря для греко-католицької Церкви. Та резолюція звучить: „Зваживши, що юліянський календар, обовязуючий дотепер в греко-католицькій Церкві, в відрїжненні від григоріянського календаря обовязуючого в костелі, — се одна з дуже важних причин руського сепаратизму, що обходження свят в ріжних термінах зле відбивається як на господарськім житті так і на співжитті обох національностей, зокрема в мішаних родинах — зібрані домагаються від державних властей, щоб доложили старань до впровадження григоріянського календаря також до Церкви.“

Спосіб на небезпечних шоферів

Президент поліції в Кенігсбергу (Прусія) видав зарядження проти тих шоферів, що заскоро їздять по місті і спричиняють катастрофи. Хто з шоферів буде заскоро їздити, тому запльомбують мотор так, що буде могти їздити тільки зі скорістю 30 км. на годину. Час замкнення мотору треватиме від 1 до 3 місяців, залежно від провини.

Після тягнення міліона

Між власниками льосу ч. 104217, що на него впала виграна міліон злотих в четвертій клясі трицятьосьмої Клясової Льотерії — панство

Йоаким і Амелія Маєрі посідали одну чвертку льосу, завдяки чому заінкасували двіста тисяч злотих. Пан Маєр се урядник у фірмі „Петролеа“ в Бориславі. Виграну квоту задумує призначити на будову власного дому.

Щасливе льотерійне число витягнула пані Маєрова зпоміж богатьох інших чисел так, що воно попало в її руки припадково. Про виграну міліона злотих на той білет довідалася п. Маєрова від своїх знакомих, що слухали ранної радієвої трансмісії.

Інша чвертка того льосу становила власність пані Францішки Цесьляк, близько сімдесятьлітної старушки, що удержується з кравецтва, як також гурту робітниць і малого внука та управителя склепу фірми „Бачевский“. З виграної суми припало п. Цесьляковій трицять тисяч злотих.

Низше подаємо ще знимки співвластителів льотерійного льосу ч. 84967, що на него впало

75.000 зл. Се пп. Станислав Абрамчик, Людомир Стшемковский і Мечислав Врубель всі три шлюсарі, замешкалі в Лодзі, як також пані Ґеновефа Брандтова, жінка волоконного робітника в Зґержу.

Очевидно всі щасливі грачі заосмотрилися негайно в льоси до першої кляси трицятьдевятої Льотерії, бо тягнення зачинається вже 22 с. м.

Лїкарський фейлетоник.

Діти і ярина

З дослідів над 18.000 дітей.

В американських постоях дітей в часі ферій зроблено досвіди над 18.000 дітей, щоб переконатися, які ярини діти їдять найрадше. На першім місци показалася бульба, на другім зовсім несподівано—шпінак. При третій точці вже поділився густ хлопчиків і дівчат. І так дівчата їдять далі найрадше селеру, шпараґи, зелену салату, червоні буряки і моркву. А хлопчики на третім місци зелену салату, потому шпараґи, червоні буряки, капусту і моркву. Не всі діти відразу люблять ярини, деякі мусять наперед привикати їсти ярину. В усякому разі не треба дітей силувати до ніякого харчу. Про се є такий анекдот: Оден хлопчик не любив моркви. Але мама знала, що він хотів стати поліцаєм, отже казала йому: „Мусиш їсти моркву, бо поліцаєм може стати тільки той, хто їсть моркву“. І щож іншого мав зробити той хлопчик як їсти моркву? На другий день мама побачила, як її синок надармо мучиться, щоб приневолити свого песика, їсти моркву. „На що ти мучиш бідне звіря?“ запитала мама. А хлопчик відповів: „Він мусить їсти моркву, бо інакше не може стати поліційним псом!...“ З того ясно, що чоловіка можна приневолити їсти те, чого він не любить, але „нерозумне звіря“ не дасться приневолити до того. Та лучше і чоловіка не приневолювати до харчів, яких не зносить його організм. (За дром В. Швайсгаймером).

Хто їде заграницю

Міністерство внутрішніх справ зарядило не робити пашпортових труднощів для тих осіб, що виїздять до Австрії, Болгарії, Чехословаччини, Франції (лише на паризьку виставу до 31. X. 1937), Фінляндії, Югославії, Латвії, Ромунії, Швеції при безпосередніх переїздах морським шляхом і врешті до Угорщини. До Болгарії, Франції, Югославії, Ромунії й Угорщини можна вивозити платничі середники тільки в формі туристичних чеків. Щоб одержати пашпорт до сих країв, треба виказатися посвідкою девізової установи, яка стверджувалаб вплату суми на туристичний чек, важний до того краю. Діти до 4-ох літ вільні від обовязку мати таку акредитиву. Посвідки на Францію видаватимуть тільки на 14-дневний побут, а при переїзді морем на 3-тижневий. При виїзді до Ромунії обовязує оплата 40 зл. за місячний час важности пашпорту.

Боротьба Чехів зі Словаками

ПАТ (Польська Аґенція Телеґрафічна) звідомляє, що Т-во ім. Стефаніка в Тренчині, що мало на цілі пропаґувати чеськословацьку єдність, майже зовсім заснуло. Тепер Чехи мають його осідок перенести до Братіслави. Воно одержить 700.000 корон річної субвенції, яка потому дійде до міліона, й буде ужите до боротьби з культурними установами Словаків, головно до боротьби з їх „Матицею“ і Т-вом св. Войтіха. ПАТ пише, що загальне обурення Словаків викликає факт, що словацька „Матиця“ одержує всего 60.000 к. субвенції, а з податкових грошей, стяганих також зі Словаків, має одержувати високі субвенції установа, призначена до боротьби зі Словаками... Нема що казати, слушно пише ПАТ. Шкода лише, що такі появи бачить тільки в Чехословаччині.

Самоволя совітських бюрократів

В Омську відбувся недавно процес проти кількох совітських бюрократів за здирства. А саме предсідник веліжанського райвиконкому Іванов, секретар того самого комітету Николаїв і ще кілька їх товаришів оподаткували індивідуальних господарів свого району на 100.000 рублів. Колиж господарі не могли заплатити такої високої суми, тоді Іванов і його товариші забирали від селян все їх майно і ділили поміж себе. Всі скарги селян кидали до коша. Вкінці урвалося здирщикам і вони опинилися перед судом. Суд засудив всіх обвинуваченых на кару вязниці від 2 до 6 літ. „Ізвестія“ пишучи про се нарікають, що кара занизька.

Німці будують новий Цеппелін

Після катастрофи воздухоплава „Гінденбурґа“ рішили Німці вибудувати новий воздухоплав типу Цеппеліна. В заведеннях у Фрідріхсгафені будують поспішно той новий воздухоплав. Він буде означений цифрою Л. З. 130. Його довжина 246 метрів. На руштованя кадовба воздухоплава зужито 22.000 метрів зелізних штаб. Для сполуки всіх ребер зужито 5 міліонів нютів. Новий воздухоплав буде забирати з собою 60 тон топлива. В осени воздухоплав відбуде пробні лети і весною 1938 р. зачне правильні лети з Европи до Америки.

Німеччина виселює Менонітів

Почалося примусове виселювання секти Менонітів з Німеччини за те, що члени тої секти не хочуть служити при війську і не признають способу привіту расистів. Ґестапо заняло вже доми Менонітів у Фульді. Трох сектарів, що противилися тому, увязнено. Першу партію виселених 34 осіб, в тім 13 дітей, ухвалила приняти на якийсь час міська рада Утрехту в Голяндії.

Нові видання

„Вістник Марійських Товариств”. Орган Управи Марійського Т-ва Молоді. Тримісячник. Рік III, квітень-червень, ч. 4. Львів 1937. Друкарня Видавництва ЧСВВ в Жовкві. Накладом Марійського Товариства Молоді у Львові. 23×15.5, 40. Ціна 0.50 зл. — З м і с т : 1637—1937 (присвята); Митр. Й. Рутський (знимка); † Андрей Митрополит: Минуло 300 літ; † Григорій Еп.: В нинішніх часах; † Йосафат Еп.: З приводу Зїзду; о. Іриней Назарко, ЧСВВ.: Людина й програма; о. др Й. Скрутень, ЧСВВ.: Справжня причина Рутськівських торжеств; о. Роман Лукань, ЧСВВ.: Перші українські Марійські Дружини; о. Осип Лещук: Дружинником щодня; о. Р. Лукань, ЧСВВ.: З сьогорічніх торжеств у честь митр. Рутського; Рецензії; Всячина; Марійські Дружинники, вітайте! — Це число ювілейне в 300-і роковини смерти митр. Й. Рутського. Видане з приводу першого Зїзду Марійських Дружин мужеської середньошкільної молоді. Видання дуже потрібне й пожиточне.

„Добрий Пастир” тримісячник, присвячений церк. і богословським справам. Рік VII, ч. 1, 1937. 17.5×25, 100. Річна передплата 10 зол., поодиноке число 2.50 зл. Закордоном враз із пересилкою 2 ам. дол. на рік. Адреса: Редакція й Адміністрація „Доброго Пастиря”, Станиславів, ул. Перацкого 11. Конто П. Щ. 411.580. З м і с т: о. Й. К.: Ласка і свобода волі. М. Я. С.: Ідеольогічні основи станової державности. Індивідуальне душпастирство. Діякон А. Остафіїв: Поганство і христіянство в Індіях. На вибрані теми: о. Т. Галущинський ЧСВВ: Найдавніші фрагменти св. Письма Ст. Завіту в грецькому перекладі LXX. Дух ляїцизму. Душпастирські питання й випадки. Церковний огляд. З нашого церковного й релігійного життя. З католицького Сходу. Вісти з неєдиненого Сходу. З католицьких місій. Вісти з католицького світу. Нові книжки й видання. Книжки й часописи надіслані до Редакції. Від Редакції. — Вже сам покажчик змісту показує, який се цікавий і потрібний орган. В сім числі подані також справді практичні вказівки для вироблення добрих дописувачів. — А. Ч.

Атляс України й сумежних країв під загальною редакцією дра Володимира Кубійовича доцента Ягайлонського Університету. Львів 1937. Наукове Товариство ім. Шевченка, Український Видавничий Інститут у Львові. Атляс опрацював др В. Кубійович доцент Ягайлонського Університету при співучасти В. Дорошенка, Е. Жарського, І. Зілинського, Р. Зубика, В. Іваниса, І. Іваницького, І. Крипякевича, М. Кулицького, Л. Лукасевича, М. Мельника, С. Пастернака, Ю. Полянського, В. Садовського, І. Теслі, І. Федева, Е. Храпливого і В. Чередієва. Технічне опрацювання карт перевів М. Кулицький. Обгортку оформив арт. мал. П. Ковжун. Всі права застережені Видавництвом „Український Видавничий Інститут” у Львові. Карти виконано у Геґедіса у Львові, друк тексту й переплет в заведеннях Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Сторін XLVIII тексту і 66 подвійний карт мап. — Се перший український атляс. З чистою совістю можна його назвати брилянтом між нашими виданнями взагалі. Зміст його несподівано богатий, праця вложена в нього величезна, мистецьке виконання прекрасне. Коли переглянете той атляс України, то просто дивно вам зробиться, що ми в нашім пригнобленні могли здобутися на таку знамениту та солідну працю, якої не знаємо у Поляків. А здобулися ми на те без ніяких субвенцій, без одної катедри. Цікаво, що й величава техніка атлясу далася зробити у Львові. А. Ч.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВІДПОВІДЬ ВАТИКАНУ на послідну німецьку ноту в справі промови кардинала Мунделяйна вже наспіла до Берліна. Ватикан відмовився піддати ревізії своє дотеперішне становище. Крім того Апостольська Столиця відмовилася виступити проти кардинала.

ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ Мосціцкого вітали в Ромунії надзвичайно торжественно. На двірець вийшов король Кароль з елітою ромунської суспільности. Відбулася величава дефіляда найлучших військових частин. Ромунська преса з ентузіязмом пише, що Поляки й Ромуни се немов оден нарід з двома прапорами.

ТИМЧАСОВА ПРЕЗИДІЯ сільського відділу ОЗН на Станиславівщину: Юзеф Бутрим, радник рільничої палати, Юзеф Ябчиньский, дрібний рільник, Станіслав Кжижановский, рільник, Юліян Кузьор, шк. підінспектор зі Стрия, Кароль Лізак, директор ККО в Калуші, Ян Моксидріб, рільник, Станіслав Потуліцкий, радник рільн. палати, Ал. Шевеніц, р., Леон Зайдлер, бурмистер Товмача, Лешек Вільконш, риль. Головою іменований інж. Лисак, дир. рільн. школи з Бережниці.

В ТЕРНОПОЛІ СКІНЧИВСЯ ПРОЦЕС за події в Настасові. На основі вердикту суддів присяглих трибунал засудив: М. Канцара на 7 літ вязниці, Т. Лапчака на 6 літ, І. Куріцу на 5 літ, І. Миськова, М. Джинджиристого і Т. Ворожбита по 1 році, І. Брикайла та І. Ракочія по 9 міс. Всім зараховано слідчу вязницю від 12. XII. 1936.

В КРАКОВІ проголошено присуд у справі 47 спільників інж. Добошиньского, обвинуваченых за наїзд на м. Мисьленіце в літі м. р. Найвисшу кару дістав один обвинуваченый, Ян Квінта, 1 рік і 8 місяців. Інші дістали від 1½ року до 10 місяців, 13 обвинуваченых звільнено від вини і кари. Всім засудженим вчислено слідчий арешт. 45 підсудних випущено на волю. Суд увільнив всіх обвинуваченых від судових коштів. Ні одному обвинуваченому не доказано закиду стріляння до поліції.

ПРОФЕСОРИ УЖГОРОДСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ з руською викладовою мовою ухвалили завести в тій ґімназії московські шкільні підручники. За тим внеском голосувало 15 москвофілів, мадяронів, в тім оден Чех. Проти голосувало 13 учителів.

СОЙМ відкинув правительственний проєкт обтяження населення 70 міліонами нових податків у формі додатку до податку доходового для міських фінансів.

ПРЕДСІДНИК ГОЛ. УПРАВИ вшехпольської партії, „Стронніцтва Народового”, Йоахім Бартошевич уступив. Преса пише, що він спротивився завішенню двох членів партії, Й. Рабского і Стипулковского, за участь в комерсі корпориції „Арконія”. В нім взяв участь марш. Ридз-Сьміґли.

АРХИКНЯЗЬ ОТТОН заявив в листі до одної австрійської громади, яка надала йому почесне обивательство, що зов австрійського народу за його поворотом оправданий і що архикнязь мусітиме вволити волю народа.

У ВІДНІ увязнили австрійського горожанина Єнж. Войчка, що прибув з Чілє. Йому закидають, що приготовляв замах гітлерівців на канц. Шушніґа. Разом з Войчиком увязнено 30 австрійських націонал-соціялістів.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР надав Муссолінієві й його зятеві ґр. Чіяно великі хрести заслуги недавно утвореного ордеру Німецького Орла.

В НІМЕЧЧИНІ відмовлено всіх субвенцій на католицькі харитативні цілі й зачинають забирати будинки ріжних катол. установ (ПАТ).

ФОН ПАПЕН, німецький амбасадор у Відні, виїхав до Регенсбурґу в Німеччині. Там має стрінутися з канц. Гітлером. Вони будуть радити над справою полеміки між австійською й німецькою пресою і заявою кард. Інніцера в справі солідарности австрійського католицького духовенства з німецьким духовенством. („Хвіля”, ч. 6542).

ҐЕН. МОЛЯ, командант армії повстанців на баскійському фронті, погиб в летунській катастрофі разом з кількома висшими офіцирами. Припускають, що причиною катастрофи була пекольна машина, яка вибухла підчас лету літака.

ПОГИБШИЙ ҐЕН. МОЛЯ був дуже роботящим чоловіком. Він крім військового заняття писав. Лишив грубу (500 сторін) книжку, в якій обговорює перші етапи націоналістичного руху в Еспанії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧЕРВОНИХ у Валенсії запротестувало в комітеті неінтервенції проти бомбардування пристані Альмерії й заповіло, що буде домагатися винадгороди шкід заподіяних бомбардуванням.

НОВИНКИ

На випадок непогоди Марійська Академія з приводу Конґресу Марійських Дружин відбудеться в год. 12 в салі Лисенка. — До участи в Конґресі уповажнює конґресова відзнака в ціні: для молоді 20 сот., для старших 50 сот.

В церкві ОО. Василіян у Бучачі, як довідуємося з афішів, напечатаних у Жовкві, відбуваються від 6 до 10 ц. м. врочисті богослуження в честь Пресв. Ісусового Серця з приводу 50-ліття почитання Його на наших землях у Галичині. Між ін. відбудеться святочна академія, після неї „св. Година”. Сподіємося, що про це величаве свято дістанемо окремий допис.

Василіянська бібліотека в монастирі Пресв. Тройці в Вильні, з волі уряду, переходить вся (рукописи й стародруки) на власність Т-ва „Бібліотека ім. Врублевського” в Вильні. Згаданий василіянський книгозбір давний і дуже цінний. Так уже неодин книгозбір василіянського Чина перейшов у чужі руки. — Православний духовний семінар, що до цього часу приміщений в монастирі оо. Василіян у Вильні, мабуть перенесуть восени ц. р. до Варшави. Монастир Пресв. Тройці в Вильні перемінять на... ліцей. — (л).

Вступні іспити до ґімназій і ліцеїв. В загальноосвітніх ґімназіях зачнуться вступні іспити до І. кл. ґімн. 17. VI. Того дня буде переведений писемний іспит. На устні іспити призначені дні 18 і 19 червня. Вступні іспити до кляс від II — IV. відбудуться в днях 21 і 22 червня. У загально-освітніх ліцеях кандидати мусять зголошуватися від 17 до 22. VI. Вступні іспити до тих ліцеїв відбудуться в днях 24, 25 і 26 червня.

Вступні іспити до І. кл. ґімн. Р. Ш. відбудуться в таких речинцях: 17 червня о 9 год. писемний, а 18 і 19 устний іспит; до кляс від II. до IV. і VIII. (до IV. і VIII. лиш за дозволом Куратории) будуть 22 ев. 23 червня. До ліцеїв Р. Ш. приймаються зголошення в днях від 17 до 22 червня, пис. іси. відбудеться 24 червня о год. 8 рано, устний 25 і 26 червня. Рівночасно подаємо до відома, що іспити до державних педаґоґічних ліцеїв відбудуться в днях 21 і 22 червня, зголошуватися до тихже ліцеїв треба в днях від 16 до 19 червня. До державної коедукаційної педаґоґії вписи ще не проголошено.

Гумор. — Чи ви за день нажебраєте тілько, що вам вистарчить на удержання? — Не все. Часом мушу докладати.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

При гімназіях Р. Ш. будуть такі загально-освітні ліцеї: 1) гуманістичні — в Городенці (коед.), Львові (дів.), Рогатині (к), Самборі (к), Станиславові (д), Чорткові (к), 2) гуманістично-природничий в Золочеві(к), Коломиї (д), Тернополі (к); гуманістичний і математично-фізичний в Дрогобичі (к) і гуманістично-клясичний в Яворові(к).

Паризький „Тризуб" в ч. 570 приніс більшу статтю Я. Дригинича з оцінкою великих статтей дра Назарука, що вийшли в формі брошури п. з. „Галичина й Велика Україна". Стаття Дригинича писана культурно. Деякими непорозуміннями в ній займемося при нагоді.

Лікарські посади. Бюро праці при окружній лікарській палаті у Львові повідомляє, що при львівській суспільній обезпечальні є вільні посади: 1) ординатора очного відділу, 2) трьох домових лікарів, 3) дерматольога, 4) гінекольога і 5) педіятра. Крім того є вільні посади: зелізничого дентиста в Коломиї, районового в Белзі, Лаздунах, Сандомирі, Сташові і Койшивниці. Інформації в секретаріяті Бюра праці, вул. Конопніцкої 3, год. 19 — 20, тел. 232-30.

В мін-ві освіти відбулася нарада представників шкільних кураторій у справі обсадження нових 4.000 учительських посад. Принято загальний поділ кандидатів, що чекають на посади, між поодинокі шкільні округи, причому богато вчителів перенесуть до східних воєвідств, а західні обсадять переважно новими силами.

В помешканні Ольги Закшевської, 68-літньої вдови по президенті золочівського окружного суду, у Львові при вул. св. Софії 54а в білий день вбито її і забрано гроші та біжутерію. Показалося, що вбийницею була Марія Рогозіньска, емігрантка з Росії, розвідка, літ 38. Убита Закшевська часто її у себе приймала і годувала.

До вязниці в Станиславові привезли з Городна б. надвірнянського старосту Зиґм. Робакевича, якого увязнили в судовій салі в Городні за надужиття урядової влади.

В Станиславові увязнено урядовця скарбового уряду Б. під закидом зловживання урядовою владою для зиску.

Нові костели будують в Тисьменичанах і Хриплині та підготовляють будову в Угринові Долішньому.

Новий Людовий Дім посвячено у Млиниськах пов. Теребовля при участи місцевих „кресових" діячів.

Гумор. — При грі в ніжну пилку. — За що бють того кавалєра? — За те, що кинув каменем в суддю. — Таж він нікого не трафив. — Якраз тому його бють, то люди з його групи.

Відібрали дебіт у Польщі 15 книжкам і періодикам, з того 3 українським: „Сноп" (?) з Парижа, „Ідеольогія українського вільного козацтва (Упакор)" та „Карпато-руський календар Лемкосоюза" на 1937 р. (Ню-Йорк).

В Чорткові увязнили Василя Гнатюка, приватного урядовця, під закидом спроневірення на шкоду РШ та місцевого Українбанку суми 2.337 зл. Гнатюк признався, що зробив се з нужди.

В селі Дрогобичці, пов. перемиського, стрілив хтось з револьвера до о. Мельника, що вертався як сповідник від управителя школи Леонарда Кульона. Зараженого о. Мельника відвезли до шпиталю в Перемишлі.

За девізові проступки засудив окружний суд в Самборі на рік вязниці і 1000 зл. гривни адвокатського апліканта в Дрогобичі мґра Фаєрштайна і деревного промисловця Йоахіма Контеса.

Окружний суд в Ченстохові засудив на два і пів року вязниці б. референта Уряду Акциз і Державних Монополів Едмунда Байковского за побирання хабарів від осіб, що старалися про концесії.

На „Зимову Допомогу" зібрано в готівці й натуралїях 32,700.000 зл. (без того, що давала держава). Користало з тої допомоги поверх 1,800.000 людей. Ліквідують ту акцію 15. VI.

Півостров Гель узнано укріпленим районом на підставі декрету президента РП. Вступ особам цивільним заборонений там від 7. VI. с. р.

З Черновець звідомляють, що в Сороках на Бесарабії уставили на тамошній пляжі два скорострільні, щоб не допустити до переходу купальників на другий бік Дністра до СССР і навідворот.

Б. словацького посла Туку, засудженого в 1929 р. на 15 літ вязниці, мають випустити на волю.

Мавзолей Коменського, світової слави чеського педаґоґа, відкрили в Голяндії в містечку Нардені.

Кн. Віндсор, б. король Едвард VIII, оженився на днях з п. Симпсон. Новоженці перебувають тепер у Каринтії (Австрія).

Коронація Юрія VI. коштувала 52,500.000 франків.

Приятель Мекдоналда Ґрант, знаний фабрикант „цвібаків", записав йому доживотну ренту від 40.000 фунтів стерлінґів.

В Лондоні скінчився страйк автобусів, що тревав цілий місяць.

Президент Америки Русвелт заборонив всім урядникам грати на біржі. І слушно.

В Канаді перевезли літаками ціле містечко над озером Феворейбл у стейті Онтеріо, де відкрито золото. Доступу шляхом сухопутним ні водним туди ще нема, отже літаки перевезли все, разом з тяжкими машинами Дізля, паровими моторами, коминами високими на 60 стіп і т. д.

Друкарська помилка. В 41 ч. „Нової Зорі" на стор. 4, шпальта друга, в стрічці 25 замість „терористичну" має бути „терористичною".

Гумор. — 60-літний хоче женитися з 20-літною, але вона не хоче. — Що робити? питає він товариша. Може сказати, що маю лише 50 літ? — Ні, мій дорогий, якраз навпаки: скажи їй, що маєш 70 літ, тоді скорше вийде за тебе заміж.

Дирекція Торговельної Школи Т-ва „Рідна Школа" у Львові отвирає в шк. році 1937/38 І-шу клясу 4-річної коедукаційної торговельної (купецької) ґімназії і приймає зголошення учнів і учениць у віці від 13 — 17 року життя. До впису треба предложити: 1) свідоцтво покінченої VI. кл. вселюдної школи і 2) метрику. — Вступний іспит до І-ої кляси, що обіймає українську і польську мову, рахунки й природу, відбудеться в днях 23 і 24 червня. Вписове виносить 10 зл. Місячна оплата за навчання 25 зл. Інформацій уділяє Дирекція Торговельної Школи Т-ва „Рідна Школа" Львів, ул. Хшановської 9/II.

Жертви: 1) о. Ярослав Гребеняк в Явірках, п. Щавниця: зл. 2 для хорого Івана Заремби, 2) Гр. катол. Уряд парох. в Обертині: зл. 19 на фонд катол. преси (жуківський деканат з нагоди пращання о. Дурделли).

Гумор. — Добра міра. — Алеж Касю! Ти куриш... і до того в кухні! — Тільки малу папіроску, пані добродійко... то яйця за той час якраз зваряться.

Гумор. — Розсіяний. — Умебльована кімната, що її маю до віднайму, коштує 30 злотих місячно! З бальконом! — А без балькону?

Гумор. — Послідний Могіканин. — Сталін закликав до себе прок. Вишиньского і спитав: Хто ще жиє з давних приятелів Троцкого? — Тільки ви, товаришу Сталін!

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.23—1.20, фр. франки 24.25 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерлінґи 25.85 — 25.70, австр. шілінґи 97.00 — 96.00, чеські корони 16.30 — 15.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що з приводу знижкової тенденції цін на масло не ставить.

Молоко	0.16—0.17 зол.
Яйця (копа)	2.65—2.75 зол.

Тенденція на масло вичікуюча, на молоко знижкова, на яйця вдержана.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 3. VI. с. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (пл. Більчевского 3) такі ціни:

Курята І. кл. товсті від 0.60 кг. вгору	1.50 зол.
Курки молоді І. кл. товсті без вапняку на ногах від 1.50 кг. вгору	1.10 зол.

Слабших сортів від вище поданих не приймає.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Авторові статейки „Про театри": Дякуємо, піде.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПОВІСТКА

Перша Українська Жіноча Фахова Ґімназія СС. Василіянок у Львові, вул. Длуґоша 17, повідомляє, що вступні іспити до І-ої кл. відбудуться 16, 17 і 18 червня с. р. Приймаємо учениць по VI-ій кл. вселюдної школи. Блищі інформації кожного дня в Дирекції від год. 8-ої рано. — **СС. Василіянки.** 59—1—3.

Сирота по священику, молода, спокійна, господарна, займеться домом найрадше у самітного священика. Ласкаві зголошення проситься надсилати до Адм. „Нової Зорі" для „Трудящої".

КІНА

ПАКС: Буде ліпше...
МУЗА: Адміралів син.
СТИЛЕВЕ: Той, що знав.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помішується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 13 червня 1937. Ч. 43 (1043)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Католицька Церква і меншини.

ЖАТ звідомляє: На публичних зборах у Відні міністр Фертнер промовляв про взаємини католицької Церкви з національними меншинами. Він сказав м. ін.: Якби всі народи примінювали християнську науку як напрямну прав і законів, тоді взагалі не булоб заогненої справи національних меншин і кожду справу можна булоб розвязати спокійно. Католицька Церква все боронила природжених прав і власности кождого народу, як також права до плекання власної культури і мови. — Нажаль сучасна інтеліґенція недоцінює катол. Церкви.

Автономія для Закарпаття.

Чеська рада міністрів ухвалила законопроєкт першого етапу автономії Закарпаття. Ґубернатора буде іменувати президент республики. Ґубернатор відповідальний перед президентом і закарпатським соймом. Коли правительство буде обговорювати справи Закарпаття, може покликати на свої засідання Ґубернатора. Ґубернатор буде іменувати бурмистрів Ужгороду й Мукачева та апробувати шкільні підручники. Віцепрезидент краєвого уряду заступає його.

Апостольство Хорих.

При Успенській церкві у Львові існує Апостольство Хорих, яке має на меті нести хорим духовну а по змозі й матеріяльну поміч. Щомісяця відправляється Служба Божа в намірінню членів Апост. Хорих. Щороку відбувається т. зв. день хорих. Цього року він відбувся дня 8 червня трудами Секції хорих львівської Марійської Дружини Пань. Того дня Преосв. Іван Бучко відправив читану Службу Божу в сослуженні Впр. оо. каноніків Ю. Дзеровича й Д. Лопатинського. Співав хор богословів. В церкві засіло в лавках і на уставлених спеціяльно кріслах понад 50 поважно хорих людей. Решта вірних се опікуни хорих і ті, що їм обовязки позволили прийти й помолитися за терплячих ближніх. Підчас Служби Божої 8 священиків переходило від хорого до хорого й несло їм духовну розраду св. Сповіди. Всі хорі приняли Євхаристійного Ісуса до своїх душ. По Службі Божій Преосв. Іван мав 25-мінутову проповідь до недужих заохотивши всіх слабих терпеливо переносити свої болі за гріхи всього нашого народу. Опісля відбулося для хорих скромне снідання.

Перед переворотом у Москві?

Віденська преса подає сензаційні вісти про те, як відбулися останні увязнення червоних достойників у Москві. Увязнення переведено несподівано й дуже хитро. Сталін запросив тих достойників на конференцію в Кремлі. Коли всі вже зібралися, прийшов сам Сталін у товаристві Єжова, глянув на зібраних, чи всі є, й зараз вийшов. Єжов заявив зібраним, що вони увязнені. В тій хвилі ввійшли аґенти ҐПУ з витягненими револьверами й вивели всіх до підземель Кремлю. На ту конференцію запрошено також марш. Бліхера, та він — як кажуть — не прийшов. Преса додає, що в Москві заноситься на якісь надзвичайні події, бо по вулицях ходять сильні стежі монгольських військ. На Червоній площі коло Кремля зосереджені сильні відділи з Туркестану.

Що ухвалив зїзд Галєрчиків.

В неділю 6 с. м. відбувся в Стшезне загальний зїзд Галєрчиків поморської округи. Зїзд ухвалив резолюції: 1) В кличі оборони держави бажаємо видіти дійсний зміст, а не тільки тактичний. 2) Протиставимося акції полк. Коца. 3) Домагаємося чесної консолідації народу. — Були ще декорації заслужених членів і симпатиків. Вкінці промовляв ґен. Галлєр про польську армію.

Вистава в Парижі.

Дотепер отворено 20 павільонів на всіх 240. З отворених павільонів, 10 французьких і 10 чужоземних: німецький, італійський, совітський, бельґійський, данський, голяндський, норвежський, люксембурґський, палестинський, кн. Монако і шведський. Одна з головних атракцій вистави се оселя ліліпутів, великий Люнапарк і ціла дільниця т. зв. старої Франції. На відкриття англійського павільону має приїхати бурмистер Лондону. На терен вистави приїде він своїм традиційним повозом, запряженим у три пари коней. Карету з кіньми вже спровадили з Анґлії до Парижа. Вона викликає велику сензацію.

Зміни в расовій справі.

„Берлінер Берзен-Цайтунґ" пише в ч. 167, що погляди на расову справу в Німеччині підлягають зміні. Ще недавно та така актуальна справа стратила вже богато на актуальности — пише той орґан з приводу появи книжки Варгольда Драшера п. з. „Ді Форгерршафт дер вайссен Рассе"... Опозиційна німецька преса за кордоном іронізує з того приводу й каже: Та певно, що так, бо від часу порозуміння Німеччини з Японією і від часу як Мароканці борються проти мадридського правительства виразний передтим клич, що біла раса стає проти кольорових рас, стратив на актуальности.

Міжнародний поліційно - криміналістичний зїзд.

В Лондоні відбувається міжнародний поліційно - криміналістичний зїзд під проводом дра Шкубля, президента поліції в Відні. Зїзд відкрив англійський міністр внутрішних справ сер Семюел Гор. Радять над узгідненням міжнародних поліційних метод. Наради відбуваються при замкнених дверах.

Страшні спеки в Берліні.

В Берліні панує ненотована дотепер спека. Температура доходить до 40 степенів Цельзія. Минулої неділі 700.000 мешканців Берліна виїхало було до підміських прогулькових місцевостей. Так богато людей ще не виїздило з Берліна.

І В МУРОВАНИХ ДОМАХ бувають часто пожежі, тому обезпечіть своє домашне урядження від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47

а тоді за дійсно дуже малу оплату (складку) будете завжди спокійні про своє майно.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

ПРОҐРАМА І ТАКТИКА ТРОЦКІЗМУ

Які перспективи троцківського руху і які його надїї на світову війну?)*

Провідник троцкістів не хоче дати ні своєї фотографії для ґавети, ні назвати провідників свого руху. Мовчить на всі питання, що виходять поза обсяг доктрини.

— Конспірація? питаю його.

— Розуміється!

— Гарно. Не буду настоювати. Та чи троцкісти беруть в рахунок небезпеку будучої війни?

Він рівнодушно здвигає раменами. І каже:

— Ми надіємося на війну! Европейська війна тільки прискорить події, а кожда війна обернеться в европейську.

— Значить, ви, троцкісти, в разі нападу на Францію будете прихильниками її погрому?

Він дивиться на мене секунду як на чоловіка, що не в силі зрозуміти найпростіших річей. Потому кидає напів з погордою отсі слова:

— В разі війни наступить загальне братання жовнірів і моряків проти правительств.

Таким чином маємо перед собою програму троцкістів:

Братання в разі війни...

Установлення (троцківських) „Совітів" у Франції...

А тактика:

Орґанізація робітничої міліції.

Панування робітників на фабриках.

На ту останню ціль звернені тепер всі зусилля троцківських ґруп і ячейок, що працюють явно або скрито внутрі ворожих їм партій і СЖТ. Правительство Франції покищо успішно бореться з тим противником зліва. Воно розуміє небезпеку. Якби не було тої небезпеки, то воно не заборонялоб так часто часописів „Комуна", „Робітнича Правда", „Лібертєр" і т. п.

Чи крайня лівиця у Франції переможе в собі внутрішні тертя і вспіє створити оригінальну зорґанізовану силу, щоби звернути долю сего краю на новий шлях?

Відповісти на се питання покищо неможливо. Та чисельний зріст троцкістів двічі підскочив: по подіях в лютім 1934 р. і по вибусі еспанського повстання. Той рух припинився в звязку з соціяльною політикою „Народного Фронту" і навіть пішов трохи вниз.

Французька преса — з виїмком що-

*) Гл. „Н. Зорю" чч. 35, 36, 37, статті п. з. „Розклад у Франції", „Впливи Троцького", „Пролетарський фронт".

Незвичайний процес ОУН

Подаємо решту акту обвинувачення великого політичного процесу ОУН, що ведеться тепер перед львівським судом присяглих.

Марія Мицківна призналася до членства ОУН в 1935 р. Пакунки, що їх переховувала в себе в дома, винесла вона 22 квітня 1935 р. на горби Вульки, боячись у себе ревізії. — Підсудні Дячишин і Мирон признались у слідстві, що вони були тими людьми, які приходили до Підберізець, щоб на приказ Ґерети застрілити Юліяна Дмитерка. Опісля відкликали свої попередні зізнання. Дячишин заявив, що протоколи підписав на поліції тому, бо поліціянти погрожували йому, що „зроблять з ним те саме, що й з Ґеретою". — Своїми зізнаннями, каже дальше акт обвинувачення, причинився Дячишин у значній мірі до вияснення справи вбийства Копача й Ковалюківної. А саме Павло й Іван Мерцали оповіли йому, що 21 квітня 1935 р. коло 9 год. стрінулися вони на Богданівці з Ґеретою. Пішли всі разом до білогорського ліса, де Ґерета дав їм 2 револьвери і велів ждати на якогось мужчину, який мав надійти з білогорського ліса і якого вони мали застрілити. Та згаданий мужчина не надходив і Мерцали з Ґеретою мусіли ночувати в лісі. На другий день рано, 22 квітня 1935 р., переходив через ліс якийсь молодий мужчина з якоюсь молодою жінкою. Ґерета сказав, що молодий чоловік се якраз той, на якого вони ждуть. Він наказав Мерцалам зайти дорогу згаданій парі і на даний знак вбити мужчину і жінку. Сам Ґерета пішов за тими молодими людьми. В лісі Мерцали загубили десь Ґерету й жінку та мужчину. Коли їх розшуки були безуспішні, вони вернулися до дому. Акт обвинувачення каже, що Мерцали були тими, які стріляли в білогорському лісі дня 21 квітня 1935 до Копача, коли він там прийшов сконтактуватися з „бережанцем". Допитувані пізніше у слідстві Павло й Іван Мерцали заперечили, немовби вони були членами ОУН і начебто вони брали участь в убийстві Ковалюківної та Копача. — Коли у всіх тих справах велося слідство, повідомлено слідчий виділ поліції дня 28 червня 1935 р. про нове вбийство. Того дня на розі вулиць Чарнецького і Куркової в год. 21.25 вбито Володимира Мельника, члена ОУН. Підчас доходжень зізнала Ірина Цар, що останніми місяцями часто зустрічалася з Мельником. Той казав їй, що Копач і Ковалюківна були ідейними людьми і змагали до реорґанізації ОУН. Щоб не допустити до реорґанізації, суд ОУН безпереслухання Копача й Ковалюківної видав на них присуд смерти, який виконано. Мельник був переконаний у невинности вбитих, рішив доказати орґанізації її помилку й довести до регабілітації вбитих. До регабілітації не дійшло. Навпаки, вбито підступно й Мельника. — Подібні зізнання щодо вбивства Мельника зложив також Дмитерко. — Підчас доходжень у звязку з убийством Копача, Ковалюківної й Мельника увязнено як підозрілих у приналежности до ОУН Йосифа Бабяка, Миколу Ласійчука, Терлецького та Омеляна Лапуньку.

По відчитанні акту обвинувачення приступлено до переслухання підсудних. Ольга Біда (сестра того Біди, що його в р. 1930 засуджено на 15 літ тюрми за участь в замаху на Сх. Торги) до членства в ОУН не признається. — Марія Мицківна, гарна, молода студентка, але дуже бліда на обличчі, признається, що до ОУН належала коротко перед своїм увязненням. Признається також до того, що переховувала й передавала пакунки. В білогорськім лісі підсудна була з Ґеретою, але крім нього нікого там не було. Про осіб, з якими контактувалася, нічого не говорить. — Другого дня розправи перший зізнавав Григорій Дячишин: До ОУН не належав. Ні Ґерети ні Копача не знав. Відкликав всі свої зізнання, зложені на поліції і в слідстві. На питання предсідника вияснює, що свої зізнання на поліції склав тому, що аґент Бабяж погрожував йому револьвером. Тоді він признався, що був у Підберізцях. — Підс. Іван Мирон (кравець) признався до членства в ОУН, але відмовив усяких вияснень. — Юліян Дмитерко: До ОУН не належав. Копача й Ковалюківну знав. Копач був його шкільним товаришем. Останній раз бачив Копача в половині березня 1935 р. Тоді Копач жалувався, що його вважають поліційним конфідентом, та він має чисту совість перед українською суспільністю. Про ніякі непорозуміння в ОУН не говорив. Приймає, що в ОУН була ґрупа „ЗОВ", до якої належав Копач. Здогадується, що присуд смерти на підсудного видали деякі люди тому, що підсудний голосно критикував один чин, що його виконав Копач на припоручення деяких людей, і мабуть тому, що підозрівали, що він належав до ґрупи „ЗОВ". Ближче не каже, що се за чин. На Копача видали присуд мабуть тому, що був у ґрупі „ЗОВ". Бл. п. Мельника знав лише з видження і не знав, чи він належав до ґрупи „ЗОВ". Щодо осіб, які хотіли виконати замах на нього, Дмитерко заявляє, що один з учасників був подібний до підсудного Дячишина своїм ясним волоссям; щодо підс. Мирона, то рішучо заявляє, що він не був другим учасником плянованого замаху. Вкінці Дмитерко заявляє, що ніколи не чув ні від Копача, ні від нікого іншого про те, щоб ґрупа „ЗОВ" плянувала висадити в воздух памятник Міцкевича у Львові або плянувала вбивство суддів, що судили у процесі за вбивство мін. Перацкого. — Підс. Павло й Іван Мерцали до членства в ОУН не признаються, в білогорськім лісі не були, ніякої участи в убивстві Копача й Ковалюківної не брали. — Підс. Микола Ласійчук заявив, що до ОУН не належав і відкликав свої попередні зізнання. — Підс. Йосиф Бабяк зізнав, що був членом ОУН, куди звербував його Вол. Мельник.

денника „Юманіте" — відноситься до руху троцкістів з насмішками й погордою. Та Реймон Мілль'є перестерігає перед такою певністю себе. Він слушно пригадує, що „в вересні 1915 р. ніхто не предвиджував наслідків ціммервальдської конференції". В Парижі в часі війни, „коли мирні буржуї заходили в каварню Монпарнаса подивитися на маленьку ґрупку російських еміґрантів, що довкруги Троцького, Мартова, Радека, Раковського і Чічеріна читали „Наше Слово" або писали статті до тої ґазетки, — чи думав тоді хтонебудь, що в Росії водвориться III Інтернаціонал і потрясе світом?" Так пише Мілль'є.

І так виглядають вісти з Парижа.

А якіж наші думки про те все? Чи радше: які наші прочуття? Бо про правильні висновки нам тут трудно думати.

Отже нам здається, що насмішки і призирство французької буржуазної преси безпідставні та що Реймон Мілль'є слушно перестерігає перед самопевністю супроти IV-го Інтернаціоналу. Після всякої правдоподібности — революційний рух, що розвивається по всій кулі земній щораз ширшим руслом, мусить розвиватися консеквентно в таких обставинах, які бачимо скрізь. І послідовно мусить дійти до якогось краю, — як за часів Великої Революції дійшов з одного боку до снігів на краю Сх. Европи, а з другого боку докотився до Португалії, бо далі вже годі було котитися...

Попис нашої молоді

В неділю 6 червня с. р. на площі „Сокола - Батька" у Львові відбулося т. зв. велике свято молоді шкіл і захоронок Рідної Школи зі Львова і краю. Разом в попису взяло участь 2.130 дітей і молоді, в тім приїзжих 200. Точно о год. 4, як було заповіджено, вийшли на площу відділи шкільної молоді з прапорами і передефілювали перед управою. Потому прапори (7) уставилися перед трибуною, а вся молодь уставлена на площі виконала пісню-молитву в рухах „Боже Великий"... При тім прапори похилилися вділ. Потому 18 ґруп дітей з захоронок і дітей з I і II кл. народних шкіл виконало кілька гор і забав. З черги 10 відділів шкільної молоді, 5 муж. і 5 жін., разом коло 800, виконало 4 вправи прапорцями. По півгодинній перерві шкільна молодь зі Львова відспівала 3 історичні пісні в супроводі орхестри. Диригував тим величезним хором проф. Гриневецький. Дівчата ґімназій виконали ряд вільноручних вправ. Дуже подобалися публиці вправи зручности учнів торговельної школи зі Львова. Вкінці 14 ґруп дівчат виконало ґаґілки. Попис скінчився о год. 7.20 вечером. Прекрасна погода і ріжнородна програма стягнули на площу рекордове число публики як на наші відносини. Могло бути коло 10.000 осіб.

Сільські листоноші

Міністерство почт і телеґрафів рішило ввести з днем 1 липня с. р. службу сільського листоноша на терені воєвідств львівського, станиславівського і тернопільського. Обовязком сільського листоноша приймати й видавати листові посилки, звичайні й поручені та ґазети; приймати і виплачувати почтові перекази і чеки до висоти 200 зл.; приймати й доручувати телеґрами, пачки і т. п. Обсяг їх служби обіймає всі місцевости, де нема почти. Досі висилано з тих місцевостей окремих посланців 2—3 рази в тиждень, тепер будуть виручати їх щодня урядові листоноші. Вони дістануть шапки, пелеринки, торби і трубки, якими будуть скликувати людність. Для оборони перед нападами дістануть револьвери. Листоноші будуть рекрутуватися з місцевого населення.

10-злотові прогульки

на Міжнародну Виставу в Парижі.

Цілий світ приняв отворення світової виставки штуки і техніки в Парижі з незвичайним захопленням. Ми витаємо її з тим більшою радістю, що завдяки їй маємо нагоду побути хоч кілька днів у столиці світа, що її майже зовсім дотепер поминали прогульки уряджувані польськими бюрами подорожі.

Між богатьома прогульками, оповіщуваними бюрами подорожі, найцікавіше представляються прогульки, що їх траса слідуюча: Варшава — Берлін — Париж — Марсилія — Французька Рівієра — Італійська — Ґенуя — Венеція — Відень — Варшава.

Крім того програма тих прогульок обіймає не тільки звиджування виставки і Парижа, але також історичних закутин під Парижем як Версаль, Мальмесон, Фонтенебльо, Шантіль і т. д. Збірні прогульки будуть відбуватися ґрупами від 25 до 50 осіб.

Десять злотову оплату, що обіймає всі кошти звязані з подорожею (пашпорт, візи, білет, готель, удержання, білет на виставу і т. д.) приймає кожда колектура Державної Льотерії. Той, що виграє хочби навіть 300 зл., могтиме виїхати до Парижа, видаючи тільки 10 злотих.

Отже всі до колектур і то скоро, бо континґент пашпортів на виставу обмежений.

„ОБОРОНА" ЦЕРКВИ

На тлі хронічного бандитизму.

Мотто: „Стережіться лжепророків, що приходять до вас в одежі овечій а внутрі вони хижі вовки. По овочах їх пізнаєте їх. Чи збирають з тернини виноград або з будяків смокви? Так кожде добре дерево родить овочі добрі, а погане дерево родить овочі лихі. Не може добре дерево давати лихі овочі, ні погане дерево родити добрі овочі. Всяке дерево, що не приносить доброго плоду, зрубають і кинуть в огонь. Так отже по овочах їх пізнаєте їх".

Слова Спасителя (Євангелія Матея, VII. 15 — 20).

Від часу коли появилася „Нова Зоря" і згодом виборола право горожанства для католицької преси в українській суспільности, бачимо в тій суспільности значні і цікаві зміни. Передовсім за „Новою Зорею" почали зявлятися инші католицькі органи, що таксамо як вона займалися не тільки релігійними та церковними справами, але старалися зі свого становища освітлювати всі области суспільного життя, від літератури почавши на політиці скінчивши. В слід за тим навіть в органах преси здавна ліберальної перестали стидатися слова „католики", „католицький" у звязку з нашою суспільністю і нашим народом. Ба що більше! Навіть в тих органах, де колись пропаговано отверто безконфесійність як ознаку поступу, зачали наперед боронити „релігію взагалі", а потому навіть про католицьку релігію перепадав у таких органах оден-другий висказ з пошанованням. Розуміється се не перешкоджувало появі також нападів на католицьку Церкву — в тих самих органах. І так напади йшли на переміну з висказами пошанування і пошани.

Се викликало баламуцтво в суспільности. Були й такі люди, що тішилися кождим словом про пошану для Церкви, а закривали очи на напади. А знов инші говорили, що лучше якби не було тих висловів пошани, коли на переміну з ними мають відбуватися дальші напади на Церкву та підкопування її. Словом, дезорієнтація й замішання зростали.

Ще далі почали в ліберальних органах зявлятися навіть пеани в честь католицької Церкви: її почали несподівано називати „великим скарбом" всіх народів і українського народу,а її науку „бісерами і брилянтами". Се вже доводило слабо думаючих людей до цілковитого збараніння. Вони попадали в захоплення, чи може лучше тут сказати в телячий „захват", хоч в тих самих органах зустрічали також реклямування сект і тим подібне підривання католицької Церкви з рівночасним говоренням, що її „борониться".

В хаосі, який витворився на тім тлі, треба пригадати нехибну вказівку, яку католики мають в словах Спасителя, що вчив відріжняти лжепророків від тих, що голосять правду згідну з наукою католицької Церкви. Ті слова навели ми на вступі, а тут подамо пару ілюстрацій до тих божественних слів. Ті ілюстрації особливо виразно виступають на тлі боротьби, яку тепер ведеться довкруги недавно основаної католицької організації „Скали".

При тім можна обсервувати отсі цікаві появи:

1) Всякого рода радикали від найменше до найбільше лівих поборюють „Скалу" разом з ліберадами, одначе радикали не відмовляють „Скалі" рації істнування „взагалі" як представниці католицького освітного руху.

2) Всякого рода ліберали поборюють „Скалу" разом зі всіми радикалами і до того відмовляють „Скалі" рації істнування кажучи, що роблять се „з національних причин", мовляв: щоб не ослабити Просвіти.

3) Найзавзятіші між ліберадами поборюють „Скалу" і голосять, що роблять се в обороні (!) католицької Церкви, в імя добра католицизму взагалі і Католицької Акції зокрема! До тих останних належать письменники і журналісти з табора ФНЄ (Фронту Національної Єдности), з яких у травні 1937 р. визначилися три: псевдонім М. Якименко в 112 ч. „Українських Вістей", криптонім, що підписався „загально" словами „Практикуючий католик зі Станиславівщини" в 114 ч. „Українських Вістей" та головний теоретик ФНЄ, також псевдонім, п. М. Іванейко в 120 числі „Українських Вістей".

Покищо найбистріше „боронить" католицьку Церкву перед „Скалою" відомий у Станиславівщині ліберал, що виступив у 112 ч. „Українських Вістей" під псевдонімом М. Якименко. Зачинає він боронити католицьку Церкву і Католицьку Акцію перед „Скалою" ось як:

„Кождий здорово думаючий український громадянин відчуває, що Католицька Акція, що полягає на співпраці світських людей з духовними для плекання, вкорінювання релігійного світогляду — це справа пекуча й для нас незвичайно потрібна. Але в умовах станиславівської дієцезії і при цьому проводі — т-во „Скала" найменше надається до того, щоб ті завдання перевести в життя".

В тім короткім вступі „оборонця" католицької Церкви і Католицької Акції є лиш отсі нонсенси:

1) Католицька Акція зовсім не має на цілі вкорінювання релігійного світогляду з тої простої причини, що релігійний світогляд в цілім людстві вкорінений відколи людство істнує; зате Католицька Акція має на цілі поглиблювання католицького світогляду і поширювання його в практиці на всі области життя.

2) Католицьку Акцію уважає п. Якименко справою пекучою і для нас незвичайно потрібною: Отже каже, що наперед його та справа пече, а потому вона йому потрібна. Се льогічно беручи подібне до такого речення: „Біг званий гальопом менше скорий ніж званий трапом". Та се ще дрібниця в порівнанні з тим, що „оборонець" Католицької Акції пише далі.

3) „Скала" найменше надається до ширення Католицької Акції — пише він. На се замічуємо ось що: Епископ Ординарій Станиславівської Дієцезії якраз „Скалу" уважає найбільше відповідною до того і власне тому її до того призначив. А що в кождій дієцезії рішає Епископ про таку справу як спосіб організування і ширення Католицької Акції, отже хто на його терені думає, що він в тій справі мудріший від свого Епископа і тому буде кирнити Епископови, той сам себе виключає від участи в організації Католицької Акції, хоч би вона не знати як його „пекла". Та розуміється замаскованому п. Якименкови зовсім не залежить ні на Церкві, ні на релігії, ні на ніякій Католицькій Акції — і тому він якраз так пише і так аргументує, щоб та акція взагалі була неможлива. Отже каже, що т-во „Скала" найменше надається до того:

а) в умовах станиславівської дієцезії,

б) при цьому проводі.

Що властиво значить „в умовах станиславівської дієцезії"? Сі слова можуть мати ріжне значіння і можна їх приложити до чого хто хоче, зовсім таксамо як нпр. слова „творчий" націоналізм. „Умови станиславівської дієцезії" є зовнішні і внутрішні, географічні і політичні, національні й економічні, освітні й комунікаційні і т. д. без кінця. Чи ввесь збір тих умов, чи лиш їх частина і к о т р а робить „Скалу" непригожою до переведення Католицької Акції в життя — прекрасний „теоретик" і практик ФНЄ не каже. Одначе з внутрішних умов наводить одну: „при цьому проводі", каже. І зновже виринає ряд неясностей: Чи при цьому проводі в „Скалі", чи при цьому проводі в дієцезії, бо сказано „в умовах станиславівської дієцезії" і безпосередно з тим получено слова „і при цьому проводі" (сказано „при цьому", хоч про ніякий провід мови досі не було!)...

Оттак пишеться „ясно для народу", очевидно на те, щоб викресати „творчий націоналізм".

Ба, та неясностям на тім не кінець! Передовсім поняття „умови станиславівської дієцезії" і „цей провід" не можна так ставити поруч себе — без огляду на те, чи „цей провід" приложити до „Скали" чи до цілої дієцезії: бо „умови станиславівської дієцезії" очевидно рішають про те, що там є такий провід. Се власне в справі „Скали" головний пункт тих „умов". Але неясність вислову такого „хвилософа" як п. Якименко до тої міри велика, шо з такою самою слушністю можна поставити справу й навиворіть, а саме, що „цей провід" витворює такі умови...

Ба, а теперже знов ряд неясностей: Чому „цей провід" такий нездалий? Чи задля браку освіти? Чи задля браку енергії? Чи не стає йому інтелігенції і в якім напрямі? Чи „цей провід" можна змінити? Чи ні? Чи з того всего виходить, що якби „цей провід" був змінений, то „Скала" з її статутом і напрямком надаваласяб до переведення в життя Католицької Акції? І коли так, то в такім разі чому не виступається лише проти „цего проводу", а виступається проти „Скали" взагалі?...

Словом, прекрасне писаннячко українського „феоретика творчого (!) націоналізму", укритого чомусь під наддніпрянським псевдонімом Якименко (хоч се очевидно Галичанин, тільки, що правда, один з вихованків иншого теоретика, також „творчого", Донцова).

Та найцікавіше отсе місце в статті „оборонця Католицької Акції":

„Філія „Просвіти" в Станиславові веде працю над поширенням католицького світогляду і в тій цілі уладила чотири цикли викладів визначних львівських теольогів та професорів Богословської Академії у Львові. Це саме та Католицька Акція, яку хоче реалізувати „Скала". Але та сама „Скала" замість подбати про якнайбільше число слухачів, — прямо бойкотувала виклади й крісла світили пусткою, бо прелєгенти, хоча діячі Католицької Акції, походили зі Львова. Є Свято УМХ — нема станиславівської дієцезії".

Се уступ прекрасний своїм змістом. Як у каплині води, винятої з моря, по її хемічнім розборі можна пізнати складники всего великанського моря, так по розборі сего уступу можна зміркувати весь хаос, що кипить і нуртує в нашій суспільности. Отже спробуймо се зробити, бо цікаве воно тай потрібне.

1) Філія „Просвіти" в Станиславові веде працю над поширенням католицького світогляду!... Так пише діяч ФНЄ. Диво тай тільки. І то не одно!

а) Як відомо, централя „Просвіти" складалася літами не лише з ліберадів, але і з радикалів, що я в н о боролися й боряться з католицькою Церквою та її наукою. І ніколи філія „Просвіти" в Станиславові не противилася співпраці з радикалами в „Просвіті" над витворюванням світогляду нашого народу. Аж тут нараз довідуємося, що вона „працює над поширенням католицького (!) світогляду"...

б) Що більше! Під омофором централі „Просвіти" виходили ріжні ліберальні видання, ба навіть видано одну ярко атеїстичну книжку (компіляцію М. Залізняка) — і ніхто ніколи не чув, щоб філія „Просвіти" в Станиславові спротивилася тому. А тут її поручають в органі ФНЄ як — ширительку католицького світогляду! Чи не диво тай не чудо?

в) В боротьбі „Просвіти" проти діяльности катол. Епископа Преосв. Григорія доходило до скандальних виступів просвітян: згадаймо тільки відому відозву просвітян про святотатську руку. Тай тоді не чути було, щоб філія „Просвіти" в Станиславові стала в обороні катол. Епископа, з яким жила і жиє в однім місті. А тут нараз довідуємося з головного органу ФНЄ, що та сама філія „працює" — над поширенням чого? — катол. світогляду!...

Гм... Видно навернулася. Та треба ще почекати щоб переконатися, чи тільки

на сторінках органу ФНЄ задля деяких цілей, чи направду?

2) І в тій ціли (щоб ширити катол. світогляд) — уладила в Станиславові чотири цикліі викладів і то визначних львівських теольоґів та професорів Богословської Академії зі Львова... Так пише діяч з ФНЄ Якименко...

Здається, маємо тут до діла з автентичною інтерпретацією того будь що будь цікавого факту, бо після всякої правдоподібности п. Якименко се оден з головних стовпів філії „Просвіти“ в Станиславові, отже повинен документно знати, в якій саме цілі філія „Просвіти“ в Станиславові уладила аж чотири цикліі викладів (тож не мало!) визначних львівських теольоґів та професорів Богословії. „Це саме та Католицька Акція“ — додає п. Якименко до того спровадження львівських теольоґів та професорів.

Подумаймож над сим.

Хто хоч трохи знає спосіб орґанізування Католицької Акції, той знає також се, що в кождій католицькій дієцезії без виїмку спосіб орґанізування Католицької Акції залежний одиноко і виключно від Епископа-Ординарія дієцезії. Отже хто хоче займатися Католицькою Акцією в якійсь дієцезії, той має обов язок порозумітися в тій справі з Епископом-Ординарієм тої дієцезії, або з його орґанізацією. Отже фактом є, що ні оден з тих львівських теольоґів та професорів богословії, що порозумілися з філією „Просвіти“ в Станиславові, не тільки не порозумівся з місцевим Епископом-Ординарієм, але навіть не вважав вказаним заповісти тому Епископові, що хочуть зачати якусь працю в справі Католицької Акції на терені станиславівської дієцезії. Не може бути сумніву, що теольоґи і професори богословії обовязані знати і знають, як повинні поступити, коли в справах Католицької Акції приїзджають на терен дієцезії, до якої не належать. Колиж вони урядили в іншій дієцезії аж чотири циклі викладів, порозумівшися в тій справі з філією ноторично знаної в цілім краю ліберально-ляїцистичної „Просвіти“, а не порозумілися з Епископом-Ординарієм тої дієцезії, — то тут є тільки дві можливости:

а) або тим визначним теольоґам і професорам разом з філією „Просвіти“ в Станиславові ані не снилася ніяка Католицька Акція при уряджуванні тих викладів — і тоді ті визначні теольоґи та професори поступили тільки нечемно, що ні разу не відвідали Епископа, в столиці якого викладали;

б) або ті визначні львівські теольоґи і професори дійсно мали на цілі занятися Католицькою Акцією в іншій дієцезії, — тоді поступили вони невідповідно як не можна більше: бо знаючи, що в такім разі треба робити, свідомо не порозумілися з місцевим Епископом-Ординарієм, ні з установою, яку той Епископ призначив до ширення Католицької Акції в своїй дієцезії. А зате порозумілися з ліберальним Т-вом, не взявши під увагу того, що люди в тім Т-ві надуживають їх осіб і становищ до відомих цілей. Чи таке поведення може причинитися до скріплення Церкви й Католицької Акції, чи до їх підірвання й дезорґанізації? Се питання лишаємо до вирішення кождому думаючому читачеві. Гадаємо, що вирішення добросовісних людей буде одностайне без огляду на те, які переконання мають ті люди, католицькі чи протестантські, православні або й безбожні, — бо кождий сяк-так льоґічно думаючий чоловік мусить пречінь признати, що в 12 годині в день припадає полудне.

3) І супроти таких фактів та подій п. Якименко ще дивується, що „Скала“ не подбала про якнайбільше число слухачів на тих викладах, а прямо бойкотувала виклади і крісла світили пусткою... З того виходилоб, що „Скали“ у Станиславівщині зовсім не належать до „паперових цитадель“, коли від них залежало заповнення або пустка викладових саль в часі чотирьох циклів викладів. Що більше! З фактів наведених п. Якименком виходилоб виразно, що то читальні „Просвіти“ в Станиславівщині належать до паперових цитадель: бо коли тамошня філія „Просвіти“ урядила ті виклади і то з визначними львівськими теольоґами та й навіть професорами, а крісла світили пусткою, то якіж впливи має в Станиславівщині тамошня філія „Просвіти“ разом з її читальнями?

4) На закид „Є свято УМХ — нема станиславівської дієцезії“ скажемо коротко: се лож. В святі УМХ брали участь і священики і міряни станиславівської дієцезії (видно їх виразно на світлинах разом з прапорами), а наш орган перший видав окрему ілюстровану брошурку з докладним описом походу в часі того торжества. Та брошура оповіщена в бібліотеці УКО (Української Католицької Орґанізації) під ч. 24.*) Там і названі ріжні місцевости станиславівської дієцезії, що брали участь в урядженім у Львові святі УМХ. Але що шкодить такому бандитові пера як п. Якименко збрехати „во все услишаніе“? Що він собі з того робить, що живе ще коло 100.000 свідків у краю, які бачили на свої очі, що було інакше і що є проти його брехні докази в формі писаних документів та світлин! До підстав хронічного бандитизму власне належить легкодушність у виступі, спричинена головно сподіванням, що злочинства не відкриють, що брехні ніхто не пришпилить, а як і пришпилить, то всетаки бандит між бандитами через те „чести“ не стратить.

Якименко пише далі так:

„Але возьміть якенебудь рим.-катол. свято, от хочби те, що має відбутися в Станиславові 30 травня — побачите, що там будуть всі гремільно... Такі й тим подібні річи не сидять, а скоро розносяться по окрузі й вони певно не створюють відповідної атмосфери для праці“.

Тут знов аж кишить від нехлюйства в писанні бандита.

1) Се лож, немовби всі наші священики в Станиславівщині брали ґреміяльну участь в „якімнебудь“ римо-кат. святі. На якенебудь свято навіть не просять, отже не можна й участи брати в нім. Правда виглядає так, що в надзвичайних святах іншого обряду беруть участь наші священики у всіх дієцезіях і то з давних давен.

2) Се лож, немовби в Станиславові 30 травня мало відбутися або відбулося якенебудь римо-катол. свято. А загально знаною правдою є, що в тім дні відбулося там свято вірменських католиків, на яке вони запросили і ґреко-католиків і римо-католиків. Трудно припустити, щоб п. Якименко, який живе в Стинославові, не знав сего: отже він нарочно бреше, щоб тільки підбурювати опінію недумаючих українських шовіністів проти ґреко-катол. духовенства. Трудно також припустити, щоб редакція головного орґану ФНЄ не знала, що 30. V. Вірмени уряджували в Станиславові своє велике торжество з коронацією чудотворного образу Божої Матери в полученні з ювилеєм свого Архиепископа...

3) А яке глупе се підбурювання! І чого властиво хочуть „творчі“ націоналісти? Щоб наш Епископат в місці свого осідку не брав участи у вірменськім торжестві, на яке зїжджається 15 катол. Епископів, від Кардинала Примаса почавши, тай всі складають візити нашому Епископові. І деж є хочби дрібка розуму в такім закиді „творчого“ націоналіста? Та якби бандит пера мав розум і такт, то не бувби бандитом. Тай чому властиво наші Владики не малиби брати участи в торжестві Вірмен-католиків?

4) Такі й тим подібні річи не сидять (що за прекрасний стиль!), а скоро розносяться по окрузі... пише бандит пера далі. Якіж подібні річи? Де, що, коли? Ось зразок писання бандита пера. Напише неправду, а потому каже загалом, що є ще якісь „подібні річи“ — і знов не називає ні одної „подібної річи“. Отже до чого вони властиво подібні? Чим саме подібні? І на чім полягає зло тої подібности?

5) Та особливо знамените закінчення того уступу: „Вони (значить ті подібні річи) певно не створюють відповідної атмосфери для праці“. Та для якої праці? В „Скалі“, чи в „Просвіті“? Чи може на тих викладах, що їх мали ті визначні теольоґи і професори зі Львова, але не мали до кого говорити?

Приглядаючись нашому докладному розборови того бандитського способу нападу і підбурювання дурницями та пустяками, мігби дехто подумати: І чи не шкода часу та місця і паперу на такий докладний розбір дурної мазанини якогось чоловічка, що або несповна розуму (як делікатно каже наш народ), або не має в собі навіть початків вироблені моралі, не має совісти і стиду, коли таке виписує?

Відповідаємо:

Таке докладне прання треба було раз зробити тим людям, бож вони називають себе „творчими“ націоналістами і підносять претенсії до проводу над всею нацією і на всіх областях публичного життя, а відзначаються небувалою неохайністю льоґічною і ще дечим... Отже се доконче треба пришпилити. Бо якжеж інакше можна боротися з проявами хронічного бандитизму?

Далі „творчий“ націоналіст п. Якименко пише таке:

„Ще більше непопулярною робить „Скалу“ — політичне угрупування Українська Народня Обнова. Вправді всюди голоситься, що вона зі „Скалою“ не має нічого спільного, але загал слушно вважає „Скалу“ прибудівкою цієї групи, бо майже ті самі люди тут і там“.

Сей коротенький уступ може найцікавіший для оцінки політичного „розуму“ наших творчих націоналістів, і тих, що таке пишуть, і тих, що таке містять. Автор статті, зробивши наперед все можливе, щоб оплюгавити „Скалу“ і представити її найбільшим шкідником українського орґанізованого життя, — нараз зачинає писати так, немовби йому жаль було, що „Скала“ робиться непопулярна. Значить прикидається вже її приятелем. Робиться сумний та невеселий як — здається — Наум Дрот з повісти Квітки і жалкуючи пише, що „Скалу“ робить ще більше непопулярною — політичне угруповання Українська Народня Обнова (УНО)! „Ще більше“, значить: вже участь у такім святі як 30. V. робить „Скалу“ непопулярною (хоч розуміється „Скала“ найменшої участи в тім торжестві не брала), — а тут, на маєш іще гірше: політика УНО мішається до „Скали“! І то як мішається: так, що „Скала“ стала прибудівкою УНО і загал слушно так думає—пише від себе „творчий“ націоналіст та й „аргументує“ ту мниму слушність мнимого думання загалу: „Бо, каже, майже ті самі люди тут і там.“

Вже словечко „майже“ доказує, що ті два угруповання, „Скала“ й УНО, не тотожні. Та навіть якби пропустити словечко майже, значить якби в обох тих орґанізаціях були дійсно ті самі люди, то се ще далеко не значить, що вони в тім самім характері в одній орґанізації і в другій. Політично вироблений чоловік повинен якраз поучувати загал, що навіть в такім разі не вільно лучити в думці двох таких ріжних орґанізацій, як орґанізації політичної та призначеної до підготовки Католицької Акції. Програмовий ворог обох орґанізацій мігби бути оправданий злученням їх тоді, якби були докази, що політична орґанізація вживає тої другої орґанізації до виразно політичних цілей, нпр. до парляментарних виборів. Тут се очевидно відпадає вже з тої причини, що коли УНО призначило своїх кандидатів до сойму і сенату, — а було се тому два роки, — тоді „Скала“ ще не була зорґанізована в краю. Вона взагалі істнує щойно 2 роки. Доказ, що відбула всего другі річні Загальні Збори. А від того часу не було буквально ні одної політичної акції

*) А. Ч.: Українська Молодь Христові. Памятка з великого торжества й походу у Львові 7. V. 1933. Львів 1933. Відбитка з „Нової Зорі“. Ст. 55. Ціна 60 сотиків.

та й взагалі ніякої акції, до якої УНО ужилоб „Скали".

Бандит пера правдоподібно добре знає все те, але йому треба бити іншу „партію", бо він має фальшиве переконання, що бючи всяку іншу партію тимсамим „творчо" скріпляє свій націоналізм. І власне тут приходимо до найцікавішого місця примітивного думання „творчого" націоналізму взагалі.

Він мішає потребу національної солідарности в боротьбі за істнування нації з зовсім іншою появою, яка можлива тільки у народів, що мають свою територію й суверенність на ній, — а саме мішає потребу солідарности з однопартійністю. Притім фальшиво пояснює інстинкт і правильний гін простих людей, які очевидно все і скрізь бажають собі єдности на верхах провідної верстви — в значінні солідарности.

Що так воно дійсно є і що це справді прояв примітивности, браку історичної традиції та політичного виховання, свідчить не тільки та одна поява. Зрештою не можна робити занадто острого закиду в справі того помішання понять на нашім зовсім необробленім ґрунті, коли подібне помішання понять бачимо навіть у народів державних, але розмірно молодих.

І так бачимо в Европі помішання понять диктатури з тиранією. Сій справі треба присвятити о к р е м у с т а т т ю, бо на її тлі виринає в нас карикатура, яка без пожитку для нації може зужити навіть значну часть і так невеличких культурних сил нашого тяжко гнобленого народу.

„Шпіони й агенти капіталу"

Мусимо тепер уважати на все, що в СССР закидають троцкістам, бо сим разом як „троцкістів" розстрілюють в СССР наших дітей, наших галицьких хлопців, котрим розуміється ніколи й не снився ніякий Троцький. Отже забрехана совітська преса пише, що вони „шпіони й аґенти міжнародного капіталу". І якіж вони там шкоди наробили! Господи! І промислови і транспортови і колхозам і „строительству" і „темпам" — а все ті самі „контрреволюціонери", що підкопуються під соціялізм. „Показується", що все те роблять вони, щоб „облегчить побѣду имперіалистическихъ и фашисткихъ войскъ въ грядущей войнѣ"... — Словом „білені собаки" тай тільки. Ну й розстрілюють їх, де тільки ймуть. Ніяких доказів їм не предкладають, бо й на що?

ОГЛЯД ПРЕСИ

З життя православної церкви у Львові

„Українські Вісти" в ч. 124 принесли отсю вістку:

Останніми часами в житті православної парохії у Львові зайшли цікаві події. В першу чергу відходить зі свого становища православного пароха о. архімандрит Венямин. Він остаточно скомпромітований своєю явною московською політикою та своїми проповідями, в яких недвозначно пробивалося совітофільство. Побачивши, що ґрунт хитається йому під ногами, о. Венямин поїхав до свого протектора митрополита Дениса до Варшави і переконав його в тому, що треба екскомунікувати з православної Церкви о. протоєрея Сімашка (Холмщака) та світських православних діячів проф. Заікіна, Німчинова і Корінного. Митрополит дійсно зарядив таку екскомуніку (відлучення від Церкви) тих осіб, не зарядивши навіть слідства. Одначе в міжчасі трапилася о. Митрополитові велика неприємність, що його політично компромітує, коли в нього інтервеніював на користь екскомунікованих о. протоєрей С. Федоронько, наставник усіх православних військових капелянів, о. митрополит цофнув екскомуніку, зарядив слідство й поручив його переведення о. Федоронькові. О. протоєрей Федоронько, познайомившись зі справою, слідство застановив і встановив екскомунікованих у правах парохіян. О. архімандрит Венямин має найдальше до половини червня покинути парохію з тим, що не вільно йому бути наставником ніякого монастиря, ні теж парохом. Не прийде теж на його місце призначений було митрополитом Денисом о. протоєрей Ґервазій Лісіцкий з Кваснлова чеського на Волині. Він приїхав уже був до Львова оглядати свою майбутню парохію, але тут трапилась йому одна немила пригода й він чимскоріше виїхав зі Львова. На православного пароха до Львова приходить о. архімандрит Нектарій з Почаївської Лаври, який з походження кубанський козак. Православна церква у Львові стає від тепер гарнізоновою церквою, якою можуть одначе користуватись і православні львівські парохіяни. Як військовий капелян буде в ній відправляти Богослуження о. протоєрей Сімашко. Львівські православні Українці вважають своїм осягом те, що з вересня місяця починаючи будуть відбуватись двічі в місяць Богослуження в українській мові.

В наш Великдень ярмарок

„Новий Час" в ч. 115 в хроніці „Життя краю" пише:

В Жабю війт Шекерик оголосив ярмарок на третій день Великодніх свят (4. 5. 1937) і ярмарок відбувся. На протест і писемний запит місцевого священика дає війт Шекерик таке вияснення: Zarząd gminny w Żabiu pow. Kossowski Nr. 63/37 Do Księdza Proboszcza grecko-kat. Parafji w Żabiu Słupejka. Na pismo z dnia 4. maja b. r. Nr. 68/37 zawiadamiam, że targ w Żabiu ogłosiłem dlatego, że poza grecko-kat. jest pewna ilość rzymo-katolików, ormian-kat. i żydów którzy chcąc brać udział w targu muszą mieć otworzone im przeze mnie możliwość do tego wobec istnienia targów w Żabiu. (ґмінна печатка) wójt Szekeryk (в. р.)

Для пояснення годиться зазначити, що в Жабю, окрім урядників, яким ледви чи так конечно потрібний ярмарок, є всього три польські родини (в тім 1 коваль, 1 кушнір) і 1 вірменська родина. Є вправді більше Жидів, але ті є переважно продавцями, отже мусять мати якихсь покупців, тож хіба гуцулів, а зрештою ніколи ніде не відбуваються ярмарки в свята греко-кат., римо-кат., чи жидівські. Невжеж п. Шекерик, нехтуючи свята греко-кат. обряду, в якім сам охрещений, думає тим способом приспорити собі ще більших ласк? Ледве. Такого почину не може одобрити ніяка шануюча себе людина.

Сизифова праця

З приводу голосного процесу, що відбувся перед кількома днями в Луцьку, католицький „Глос Народу" в ч. 151 пише м. ін.: „Політика воєводи Юзефского йде в тому напрямку, щоб витворити на Волині окремий український національний рух, що бувби противагою рухам Українців у Східній Галичині. Змагаючи до тої цілі, представляється візію майбутньої української незалежної держави на землях окупованих Совітами. Вияснюється Українцям, що тільки при прихильнім відношенні Польщі можуть рахувати на відбудову незалежности та що Українці зі Сх. Галичини забули про се, засліплені боротьбою з польськістю. В звязку з тими намаганнями відмежовується якнайстисліше Волинь від Львова і твориться нитки, що вяжуть її з Варшавою. — Прошу взяти до руки розклад їзди. Знаходимо в нім дуже цікавий приклад. Зі Львова до Луцька тільки 178 км., а курсує лише один поїзд і їзда триває 6 годин. З Луцька до Варшави віддаль 568 км., а маємо три поїзди на добу і їзда триває 8 годин. — Інша річ, що ті намагання часто сизифові. Місцеве населення не вірить українським діячам воєводи Юзефского й воліє протипольсько настроених аґітаторів зі Східньої Галичини. Уніфікаційні тенденції побіджають в українськім русі..."

ПЕТРО КОВАЛІВ

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Н а п е р е д о д н і.

По закінченні військової школи у Києві одержав я наказ зявитися в розпорядження коменданта Петроградського військового округу 12-го березня 1917, властиво 28-го лютого старого стилю, але для зручности вживатиму скрізь нового. У пятницю 9-го березня ранком висіли ми з дружиною на Миколаєвському двірці російської столиці та лишили там свої річи на схованку, не знаючи, як довго пробудемо в місті й де ночуватимемо, і поїхали візником до знайомих.

У Москві попережали нас, що в Петрограді не все гаразд, але ми нічого надзвичайного не спостерегли. Лише поліцейські стояли по перехрестях по два вкупі. Не бачили ми й відділів військ, хоч би й похованих по подвірях, як було за часів революції 1905 року, яку я переживав у томуж таки Петрограді. Щоправда, санок на вулицях було обмаль, трамваї не ходили, возів зовсім не було видко і місто здавалося якимсь порожнім, дарма що пішоходами сновигало чимало люду. Де-не-де біля хлібарень стояли черги, поліцаї спокійнісенько доглядали за ладом.

Від знайомих довідалися ми, що кількість борошна, яке підвозили до столиці за останні місяці, не задовольняла й половини потреби населення, отже уряд обмежив відпуск його пекарням. Хто міг, почав робити запаси, — чи борошном, чи сухарями, — а декому хліба забракло. В ознаку протесту вчора яких вісімдесять тисяч робітників не вийшло на працю, а сьогодня, в пятницю, число страйкарів не лише подвоїлося. Вони намагаються звернути на себе увагу і перешкоджують нормальному рухові на вулицях. Уряд, знаючи, що заколот не має керовників, легковажив народне невдоволення, лише наказав збільшити виріб хліба та стежити, щоб люди не скупчувалися й не виступали гуртом.

Богато установ охороняла військова варта; так було і з електричною станцією Геліос, де ми зупинилися у знайомого інжиніра. Щоразу, коли ми виходили чи верталися до дому, вартовий викликав „розводящого", який приносив ключ і відмикав двері. До речі — ту централю збудував мій дядько, Петро Олександрович К. і ще кілька років тому він був її головним інжиніром. На широкім подвірі станції я ще хлопцем частенько бавився з дітьми інших служачих. Щож дивного, що всі старі робітники знали мене, а тому що мій дядько користувався загальною пошаною, вони й до мене виявляли зворушуючу увагу.

Того дня ходили ми по місті цілком вільно. Бачили ми де-не-де порожні, нерухомі, мабуть ушкоджені трамваї. Якийсь візник намагався мотузочками звязати докупи перерізані посторонки, щоб дотягти конякою порожні санки хоч до свого двору. По обіді швидко стемнішало і чим більше насувалася ніч, тим менше було санок на вулицях. Далі зявилися й кінні застави жандармів.

П о ч и н а є т ь с я.

Таксамо зовсім безпечно блукали ми з дружиною вулицями і в суботу. Застави кінноти чників, переважно козаків, перетинали вулиці і примушували гуртки розходитися, але не перешкоджували окремим людям проходити, лише у солдатів вимагали „білєта". Зрештою всі військові залоги — як „рядові" так і старшини — мусіли залишатися в казармах на поготові. Серед людности не спостеріг я злого погляду на мене, ані не чув лихого слова. Козаки й поліція ставилися до моїх золотих наплечників з належною пошаною. Раз провів я з собою якогось солдата, ніби мого джуру, бо він не мав при собі паперів. (Д. б.).

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Пятий Зїзд українських музейників

Наступного дня Зїзду, себто в понеділок 17 травня ц. р., в год. 9 рано почалися відвідини Бібліотеки й Музею Т-ва Пшияцюл Наук. Як учора так сьогодні крім музеольогів численно прибуло й перемиське громадянство. Всі оглянули Бібліотеку, де багато документів також про українські справи, опісля й Музей, що міститься в кількох кімнатах. Музейні збірки показував нам директор Музею інж. Казимир Осінський. Про давні памятки, особливо про ті, що відносяться до мистецтва, говорив, як пізніше висказували це знавці, багато баламутних і куріозних річей. На кількаразове домагання гостей Українців уживати терміну: Українці, український, вживав уперто „Русіні, рускі“.*) Знавців малярського мистецтва зацікавили в цьому Музеї церковні образи з 15 — 16 ст. Деякі з них роботи негалицької. Відси всі перейшли на Засяння, до салі ОО. Василіян, де вже ждало численно зібране перемиське громадянство й шкільна молодь. В год. 10.40 проф. Богдан Загайкевич відкрив зїздові реферати. Перший виклад мав др Ярослав Пастернак зі Львова п. з. Археольогія Перемиської Землі. Говорив 38 мінут. Виклад дуже цінний, притому ілюстрований спеціяльними картинами. Прелєґент дав огляд археольогічних знахідок у Перемиській Землі, що походять від найдавніших часів аж до княжої доби, між ін. про щоку чоловіка, що давно прийшов з Моравії до Галичини, найдену в Валяві к. Перемишля, про памятки кельтійського типу, що зайшли до нас шляхом торгівлі, далі з доби впливів римської культури на українські землі. З княжої доби (кінець 10 ст.) відомі монети (700 штук), найдені в Перемишлі в 1860-тих рр. Сьогодні вони в одному Музеї в Відні. В Яксманичах к. Перемишля найшли епископський хрест із 1181 р., що зберігається тепер у Національному Музеї у Львові. Цікава була та частина викладу, що в ній др Пастернак говорив про комунікаційні шляхи в давній Перемиській Землі. Другий виклад мав проф. др Іван Крипякевич (Львів) п. з. Перемиське Князівство. З уст сего нашого історика слухачі почули про організацію й розвій колишнього перемиського князівства за Ростиславичів у 11 і 12 ст. Цего викладу, що тривав годину й 18 мінут, слухачі вислухали з найбільшим зацікавленням і захопленням. Третій реферат п. з. Малярі Перемиської Землі відчитав др Василь Щурат (Львів) від год. 11.37 до 12.15. У своїому відчиті дав спробу списка к. 30 наших малярів, що працювали на області Перемиської Землі продовж 15 — 19 ст., напр. о. Галь маляр, що 1426 р. дістав привілей від Володислава Ягайла на церкву Рождества Христового над берегом Сяну в Перемишлі (див. Схиматісмъ епархіи перемышльской на г. 1879. 33), о. Ісая Герасимович, ЧСВВ з Риботич, що про нього згадує Лаврівський Помяник під 1672 р., Кость Білинський з Канчуги (18 ст.), Василь Береза з заграничною освітою († 1835), о. Ігнатій Бінковський, ЧСВВ (* 1732, вчився в Володимирі Вол., малював у Кристинополі, опісля в Дрогобичі до 1776, † 1782 в Почаєві), Яким Борисевич, ЧСВВ (працював у кількох монастирях у Перемищині, † 1774), о. Якинт Калинович, ЧСВВ († 1781 в Щеплотах), о. Сава Калинович, ЧСВВ (працював у Добромилі й Крехові в 18 ст.), о. Йосафат Коханович, ЧСВВ (працював у Добромилі й Лаврові), Дамян Роєвич, автор іконостасу в Липнику, о. Діонис Сінкевич, ЧСВВ (дуже знаний), о. С. Скрипецький, ЧСВВ родом з Хирова, працював у Добромилі в 1750-их рр., о. Петро Стромецький, ЧСВВ, що працював у 1770-их рр. у Крехові, Василь Тершівський з монастиря св. Спаса (18 ст.), о. Микола Теренський з Перекопаня (див. В. Щурат, Маляр о. Микола Теренський. „Записки ЧСВВ“ II. 416 — 419), Рафаїл Гадзевич, що в 18 ст. малював у Старяві к. Хирова іконостас і 30 образів (пізніше старявська церква погоріла), о. Іван Вендзилович († 1886), що малював в околицях Турки. Відчит був цікавий і слухачі були вдячні прелєґентові, який неодного нашого забутого маляра подав на денне світло. При кінці відчиту прелєґент зупинився над малярськими риботицькими роботами (в 1750 і 1760-их рр.), вказуючи сліди тієї праці в Бучеві к. Перемишля. Замітимо від себе, що образи риботицької роботи, але старшої роботи, бо згадані вже 1733 р., находилися ще 1879 р. в Рогізні к. Самбора (див. Схематісмъ еп. перем. 1879. 255—6). Шкода, що прелєґент, як справедливо завважав др Свенціцкий, не подав характеристики поодиноких малярів і мистецької вартости їх праць. Др Щурат дозволить, що його відчит доповню ще отсими малярами Перемиської Землі: монах Василь (кінець 13 ст.; про нього див. львівське „Слово“. 1878, ч. 110; Схематісмъ еп. перем. 1879. 457—8 і „Записки ЧСВВ“. III 452); маляр Лаврент,[1]) що намалював 1409 р. образ Божої Матері, який сьогодні находиться як чудесний у греко-католицькій церкві в Пацлаві к. Перемишля. Ще 1 жовтня 1929 р., коли я ходив з Добромиля до Пацлава, бачив я в тамошній церкві за престолом цей гарно намальований на дошці образ і на краю його кириличний напис: Сїю їкону писа Лаврент лѣт. Бож. AVΘ; о. Діонисій Головчинський ЧСВВ (1714—1784), що між ін. працював 10 літ у Лаврові, 1 рік у Спасі к. Старого Самбора, опісля в інших монастирях, напр. у Жовкві й Кристинополі, де й умер (див. „Записки ЧСВВ“. III 458); о. Памво Козаркевич ЧСВВ (1721—67), що походив із Черняви в Перемищині; о. Іннокент Сахнович ЧСВВ і Угнівський, що в 18 ст. малювали в Крехові; маляр Михайло, що 1741 р. намалював добромильським Василіянам два образи св. Онуфрія й Преч. Діви Марії. — Про маляра Ісаю Герасимовича ЧСВВ згадує не тільки Лаврівський Помяник (стор. 22), але й Помяник василіянського монастиря в Добромилі, даючи вістку, що о. Ісаю Турки взяли в неволю 1672 р. Про того маляра згадує ще Літопис Василіянського монастиря в Лаврові (II) під 1672 р. Про Якима Борисевича ЧСВВ недавно помістив статейку о. Й. Скрутень ЧСВВ у „Польск'ому Словнік'у Біографічн'ому“ (II Кракуф 1936. 357). Про іншого василіянського маляра о. Йосафата Кохановича ЧСВВ, про якого рукописний василіянський Катальогус альфабетікус (636) полишив вільне місце, маю під рукою ряд документів, з яких довідуюся, що він походив з Литви, працював і малював у богатьох інших монастирях і вмер у Добромилі 1839 р. Про нього не пишу тепер докладніше, бо про се подам окрему статейку в „Записках ЧСВВ“.

Після відчиту дра Щурата перервано наступні реферати й відложено їх з браку часу на год. 16-ту. Гості пішли на обід, а музейники взялися до дальшої праці. В год. 12.30 почалися в тій самій салі наради музейників. Предсідник тих музейн. нарад др Свенціцкий прочитав резолюції й вказівки для обласних музейників. Після цього витворилася жива дискусія, що в ній брали участь др Пастернак, проф. Л. Бачинський, др Фільц, радник Кобринський, мгр І. Гургулівна, др Свенціцкий, др Драган і др Шпитковський. Таким чином музейницькі резолюції доповнено кількома точками, а саме, щоб поодинокі Музеї у своїх звідомленнях подавали, яке відношення нашої суспільности до Музею, якими шляхами збирається експонати, відки беретьсяфонди; далі щоб уладити реферати про характер обласних Музеїв і як вони мають впливати на громадянство, особливо, щоб обласні музеї були музеями справді обласними. Справедливе було домаганя п. Гургулівної, щоб на Зїздах Музейників уладжувати побіч інших рефератів ще реферати з областей музейництва. Крім сього, на центр нашого обласного музейництва в Галичині в 1937/38 рр. вибрано Музей „Гуцульщина“ в Коломиї, як місце наступного Зїзду Українських Музейників назначено Коломию та між ін. вислано привіт протекторові українського музейництва Впреосв. Митрополитові А. Шептицькому ЧСВВ. В год. 14-ій покінчилися наради музейників. З браку часу не вирішено нажаль деяких музейних справ, передовсім практичних, як на це зовсім справедливо жаліється Б. Чайковський з Сокаля в своїх вражіннях про цей перемиський Зїзд, уміщених в „Українських Вістях“ (ч. 113 з 25 травня ц. р.). На мою думку: доцільніше булоб реферати того дня почати в 8-ій годині зранку, після яких булоб доволі часу для музейних справ, а надпрограмові відвідини польського музею полишити напр. на пополудне, як це робив минулорічній Зїзд Бібліотекарів у Варшаві.

Пополудні відбулися чергові реферати о. Р. Луканя ЧСВВ., дра Я. Рудницького, дра Є. Грицака й проф. Б. Загайкевича. Про них напишу окремо.

о. Роман Лукань, ЧСВВ.

*) І мав повну рацію, бо кождий нарід від непамятних часів має право називати другий нарід у своїй мові так, як називає. Нпр. майже всі словянські народи називають своїх західних сусідів „Німцями“, хоч се для них обидлива назва і хоч Німці називають себе „Дайчшами“. Та вони не викликають задля того непотрібних конфліктів. — Ред. „Н. Зорі“.

[1]) Про цього маляра див. літературу: В. Чернецкій, Пацлавъ. Львовъ 1893. 7 і „Книжочка Мисійна“. Перемышль 1898. Ч. 7, ст. 16; о. Л. І. Сембратовичъ, Наши вѣдпустови мѣсця. Львовъ 1907. 49; о. Й. Маринович і М. Є., Пацлавська Кальварія. Перемишль—Жовква 1924. 20 і 1929. 23; В. Гірний, Хрестна Дорога або провідник по Кальварії Пацлавській. Перемишль 1930. 6—7; Коротка історія пацлавської Кальварії. „Бескид“. IV. Перемишль 1931. Ч. 18, ст. 5.

Нові видання

о. Іриней Назарко ЧСВВ: **Під Марійський Прапор!** Львів 1937. Накладом Марійського Товариства Молоді. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві („Бібліотека Марійських Товариств“, ч. 1). 15.5×7.7, 27+(1). Ціна 0.10 зл. — Зміст: Сучасність і Марійські Дружини (3—15), Метода еліти в Марійських Дружинах (16—27).

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Ясна Гора в Гошеві.** В 200 літню річницю перенесення чудотворної ікони Богоматери на Ясну Гору. Жовква 1937. Накладом монастиря ОО. Василіян у Гошеві. Сторін 30 + 2 нпг., формат 11.8 x 16.9 цм.

о. др Лев Глинка: **Родина і держава в світлі католицької науки.** (Надбитка з „Дзвонів“). Львів 1936. Сторін 21+1 нпг., формат 24×17 цм.

Василь Королів-Старий: **Чарівне намисто.** Казки. Бібліотечка Нашого Приятеля. Випуск 12. Львів 1937. Ст. 72. Формат 20 x 14.7 цм.

Вячеслав Будзиновський: **Козак Шуба,** історичне оповідання. Накладом Дешевої Української Бібліотеки. Передрук з „Нашого Прапору“. Львів 1937. Сторін 77+3 нпг., формат 18×13 цм. В книжці є світлина автора.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Коронація Чудотворного образу Матери Божої в Станиславові. В неділю 30 мая відбулося в Станиславові в вірменськім костелі велике торжество: коронація чудотворного образу Матери Божої. На се торжество прибуло богато вірних католиків всіх трох обрядів і кільканацять епископів. Осібними поїздами приїхали зі Львова, Чорткова (разом: Бучач—Монастириска—Коростятин — до 600 осіб) і з Коломиї. Рано відправлялися в вірменськім костелі Служби Божі у всіх трох обрядах. Торжество коронації попередило тридневне богослуження. В пятницю була наша Архиерейська Служба Божа, яку відправив Преосв. Лятишевський з питомцями нашої Дух. Семинарії. В неділю о год. 7.30 правив Ексцеленція Архиепископ Теодорович читану Службу Божу в асисті діяконів. По ній вийшла торжественна процесія з Образом Чудотв. Матери Божої. В процесії йшли монахині ріжних Чинів, монахи, світське духовенство латинського і вірменського обряду, за ним наше духовенство світське і монаше, ОО. Василіяни (зі Станиславова і Бучача) з шамбеляном о. Луциком і двома іншими священиками і діяконами по боках, відтак йшли наші три епископи: Кир Йоан Лятишевський зі Станиславова, Кир Николай Чарнецький і Кир Іван Бучко зі Львова. За ними йшов генеральний опат ОО. Мехитаристів Мезрон Габодзіян з Відня, в мітрі, за ним латинські епископи зі Львова, еп. пом. з Перемишля, також еп. пом. з Тарнова, ординарії з Сандомира, Кельц, Пінська і другі, — всі осібно, при кождім асисті. Мітри золотом і сріблом гафтовані миготіли на сонці і блестіли пасторали. Похід з парох. церкви на стадіон за парком тривав дві години. Площа заповнилася людьми і військом. Службу Божу архиєрейську правив примас кардинал Гльонд. Для нього з правого боку престола був трон, напроти з лівої сторони був трон для архиепископа Теодоровича. Всі епископи сиділи у фотелях і кріслах напроти престола, з правого боку наші, за ними латинські і каноніки, з лівого перший сидів Преосв. Григорій Хомишин, потім латинські епископи і каноніки. Перед відчитанням декрету Св. Отця, яким надав повний відпуст для всіх присутних, хто висповідався і прийме св. Причастя, військова орхестра відіграла державний польський гимн. (Тут пропускаємо. — Ред.). Чудотворний образ, що його несли представники ріжних станів суспільности, то духовенство то світські, уміщено на престолі на площі. І зачалася Служба Божа Архиерейська. Правив кард. Гльонд. По евангелію з трибуни виголосив проповідь тарнівський епископ др Лісовский. Підніс значіння коронації образу і старання та приготування до тої коронації пок. пароха Комосевича. Перед промовою повитав Еміненцію Кардинала, Епископів, воєводу, генерала, що брали участь, і всіх вірних. В часі промови звернувся до Архиепископа Теодоровича, що саме тепер святкував 50-ліття свого священства, і підніс його заслуги як пастира і як ученого. Співав хор з орхестрою. Хор був дуже добре зіспіваний. По Службі Божій відбулася властива коронація. Золоті корони посвячені — заложив перше на Ісуса Христа, відтак на Його Матір Преч. Діву архиепископ Теодорович. При кінці уділено благословення образом М. П. По скінченні торжества верталася таксамо процесія до парохіяльної вірменської церкви, де закінчено торжество відспіванням гимну: „Тебе Бога хвалим" і уділенням благословення Найсв. Тайнами. Похід з церкви на стадіон тривав від 8—10 год. Поворот процесії тривав також 2 години, від 12½—2½. Для всіх учасників в торжестві коронації був наданий повний відпуст і дійсно всі три дні церква переповнена була вірними, які користали з ласки відпустів. — М. К.

В Бамбергу в Баварії відбулося на днях велике торжество з приводу 700-ліття посвячення місцевого катедрального костела. На те торжество прибуло коло 70.000 католиків з ріжних околиць Німеччини зі всіми баварськими епископами у проводі. Торжество стало великою маніфестацією католицьких почувань. До зібраних промовив кардинал Фавльгабер, взиваючи їх витревати у вірі. Підчас відчитування листа Св. Отця зібрані підносили оклики на честь Св. Отця, епископів і католицького духа.

39 Клясова Льотерія

Згідно з законом з дня 9 липня 1936 р., що заступив закон з 26 марта (березня) 1920 р. обовязуючий попередно, покликано до життя Польський Льотерійний Монополь, який посідає виключне право уряджування льотерійних імпрез на терені Польщі. Мимоходом зазначимо, що справу уділювання дозволів на уряджування одноразових фантових льотерій на цілі публичної добродійности або ужиточности нормує розпорядок п. міністра скарбу, оповіщений в 21 числі Денника Законів з біжучого року.

Польський Льотерійний Монополь став отже неначе спадкоємцем Генеральної Дирекції Державної Льотерії і він провадить дальше льотерії клясові такі популярні в нашім краю, на дотеперішних організаційних засадах. Пригадаймо їх коротко для орієнтації тих, що пробують щастя перший раз.

Кожда льотерія поділена на 4 кляси — звідси її назва. Скількість і ціна льосу, скількість і висота виграних, як також речинці і спосіб розіграванія льотерій можуть змінятися. Вони є устійнювані плянами, для кождої льотерії зокрема. Пляни ті особи зацікавлені — і то не тільки грачі, але всі, що бажають собі того — можуть переглядати у колекторів, що обовязані показувати пляни на жадання кождого, хто зголоситься в тій цілі.

В порівнанні з 38-ою плян 39-ої Клясової Льотерії майже не змінився, крім, очевидно, речинців тягнень. Льосів випущено 195,000, ціна цілого льосу до одної кляси виносить 40 зл., а чвертки 10 зл. Головна виграна виносить міліон злотих і буде признана тому числови льосу, на котре в послідним дні тягнення четвертої кляси впаде перша найнизша виграна, себто 200 злотих. Кляса перша, друга і третя мають також свої головні виграні. Кожда з них виносить сто тисяч злотих. В четвертій клясі є дві стотисячні виграні, та супроти міліона вони, розуміється, не становлять головних виграних. Виграні по сімдесятьпять тисяч злотих є в клясах: другій (одна), третій (дві) і четвертій (три). Загалом у всіх чотирох клясах є 92.141 виграних на суму 24.570.000 злотих.

В першій клясі, що її тягнення зачнеться 22 червня і потреває 5 днів, плян передбачує м. ін. слідуючі виграні: по одній у висоті сто тисяч і пятьдесять тисяч злотих, дві по пятнацять тисяч, пять по десять тисяч, десять по пять тисяч, пятнацять по дві тисячі, трицять по тисячі злотих і т. д. Незалежно від вищеназваних є ще т. зв. денні виграні — чотири по пять тисяч злотих для перших скрутнів з числами, витягнених кождого дня, як також 5 по 20.000 злотих для звитків з числами, витягнених з колеса після вильосування всіх виграних кождого дня. Разом в першій клясі буде вильосованих тринацять тисяч виграних на суму 1.448.600 злотих.

Пригадуємо, що виграна сто тисяч злотих буде признана тому числови льосу, на яке в останнім дні тягнення, себто 26 червня с. р. впаде перша найменша виграна — 50 злотих.

Тому що ті, які зачинають гру не від першої кляси, тільки від одної зі слідуючих, мусять при купні льосу оплачувати кошт гри в усіх попередних клясах, не тільки в біжучій — очевидно, що найкорисніше грати продовж цілої льотерії, починаючи від першої кляси. Адже кожда кляса дає шанси виграння спорої суми, отже не належить тої шанси непотрібно тратити.

Льоси належить купувати можливо найвчасніше. В той спосіб найлекше можна одержати бажане число і взагалі оминути всяких злишних комплікацій. Куплений льос належить переховувати дуже старанно, бо він становить одинокий доказ, що управнює до підняття евентуальної виграної, яка особливо нині, коли господарську кризу маємо нарешті за собою, отвирає перед нами величезні можливости.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО „НОРМАЛІЗАЦІЙНУ РІВНОВАГУ" в Польщі приніс передовицю „Новий Час" в 127 ч. В ній стверджує, що польський напір на схід прибирає на розмаху і силі та що польська активність у Східній Галичині збільшилася.

У ВАРШАВІ відбулися довірочні наради бувших секретарів і діячів ББ, роззлоблених на ОЗОН, що відсунув їх від організаційної праці. Зроблено се, як відомо тому, щоб невтралізувати закиди, неначе ОЗОН те саме, що ББ.

ЦЕНЗОР СКРЕСЛИВ одно речення в промові ген. Складковского. Зачиналося воно від слова „Два", кінчилося на „кешені". Вже другий раз п. преміер мусів піддати конфіскаті часть своєї промови. (Виленське „Слово", ч. 156).

СТАЛІН прогнав свою другу жінку, сестру Кагановича, і рішив оженитися втретє з якоюсь Іреною Софіорівною. Вона ще молода, та вже іменована шефом бюра в комісаріяті промислу. Таку вістку приніс лондонський „Дейли Експрес".

НІМЕЦЬКА ПРЕСА звідомляє, що розрив між диктатурою й армією в СССР стає все глибший і що загрожене також становище Ворошилова. Се знак, що переворот в СССР наближається.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" пише, що Гамарнік був шпіоном і продавав військові таємниці Німеччині й Японії.

АРХИКНЯЗЬ ОТТОН відвідав інкогніто Еспанію по стороні повстанців. Цісарева Зита була також в Еспанії.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР виголосив промову в Регенсбургу. Сказав м. ін.: Німеччина бажає мира і не бажає собі, щоб хтонебудь її зачіпав. Колиж хтось думає, що на німецькі кораблі можна безкарно кидати бомби, то ми покажемо йому, що вміємо боронитися.

МАРШАЛ БЛЬОМБЕРГ був на маневрах італійської воєнної фльоти. На маневри прибув літаком Муссоліні і ще кілька італійських міністрів.

ТАЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ КОМІНТЕРНУ відбулася в половині травня в Амстердамі. Було коло 50 комуністичних діячів. Окремий куріер завіз ухвали зїзду до Москви, щоб їх затвердив Сталін. Після зїзду частина делегатів виїхала до Барсельони. Такі вісти приніс гітлерівський орган „Фелькішер Беобахтер".

В НІКЕЇ, у Франції, відбувся 28 Конґрес міжнародного клюбу Ротаріїв. На конґрес прибули президент Франції Лєбрен і 4 міністри. Клюб Ротаріїв має 175.000 членів в 4.000 кружків. Вони розсіяні у 80 краях. Ротарії се відлом масонерії, який не признається до неї.

ДАНСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ прибув до Берліна і відбув наради з німецьким мін. закордонних справ фон Нойратом.

ВЛАСТИ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ рішили вислати спеціяльну делеґацію до Америки в цілі пропаґанди ідеалів національної Еспанії.

НАСЛІДНИКОМ ҐЕН. МОЛІ на становище команданта північної армії еспанських повстанців іменований ген. Давілля.

МІНІСТРОМ ВІЙНИ в Англії іменований Жид Л. Гор. Белішей.

В АБІСИНІЇ Італійці зачали будувати могутну воєнну базу в провінції Джімма. Рівночасно будують автостраду з Адді Абеби до сомалійської границі.

НОВИЙ АМБАСАДОР ІТАЛІЇ В КИТАЮ Юлій Сора вручив президентови Китаю Лін-Сун'ови уповноваження виставлене іменем короля Італії й цісаря Абісинії. Відповідаючи на те письмо, президент Китаю обмежився тільки до названия титулу короля Італії. Отже Китай не визнає забрання Абісинії.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР Сато виголосив промову на зїзді ґубернаторів провінцій. В ній заявив, що японське правительство стремить до скріплення звязків з Манджурією, як також до поліпшення взаємин з Китаєм і СССР.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі” зачинаємо містити оригінальні й дуже цікаві спомини Наддніпрянця правих поглядів, п. Петра Коваліва, що перебуває тепер у Швайцарії. Ті спомини заслугують на уважне читання не тільки тому, що тепер припадає 20-літня річниця революції в б. Росії, з якою звязана доля великої більшости української нації.

Реферат о. дра Й. Скрутня. На тему „Католицька критика фройдизму” виголосить реферат о. др Й. Скрутень, ЧСВВ ві второк 15 червня ц. р., год. 19 в салі Мар. Т-ва Пань, у Львові, ул. Руська 10. Вступ за добровільними датками на ціль Харитативної Секції Мар. Дружини Студенток.

Управа Філії Державної Гімназії з українською мовою навчання у Львові повідомляє, що вступні іспити в заведенні відбудуться: до І. кл. писемний 17. VI., устний 18 і 19. VI.; до кл. II — IV. писемний 22. VI, устний 22 і 23. VI. До клясичного й природничого ліцею: зголошення 17—22. VI; вступний іспит 24. VI.; устний 25 і 26. VI. Початок іспитів у годині 8.

До помешкання проф. дра Теофіля Залєвского у Львові при вул. Сикстуській 49 вломилися злодії і вкрали значну скількість облігацій та біжутерії, вартости 12.000 зл.

Два нові бараки для бездомних мають вибудувати в Голоску коло Львова. В них помістять 32 бездомні родини.

Масові ревізії й увязнення переведено в отсих селах бережанського повіту: Вільхівець, Дрищів, Урмань, Поручин, Бишки та Жуків.

Нові поштові аґенції відкриють з днем 15 с. м. в Конюшках рогатинського повіту і в Дережиці пов. Дрогобич.

В с. Куропатниках рогатинського повіту згоріло 37 будинків. Без даху над головою остало 20 родин.

В лісі коло С. Волі в Косівщині знайшли кістяк учительки Новаківної, що тому кілька місяців пропала без вісти. Слідство провадять.

„Кавалерський податок”. На зборах у Яворові ухвалено платити т. зв. „кавалерський податок” на вдержання дитячих садків. Податок повинні платити всі нежонаті й подружжя, що не мають дітей. — „Українське Слово” ч. 6 (144). Слушно.

Надужиття на суму 3.694 зл. допустився податковий поборець в Сарнах, Аркадій Чапский . По викритті надужиття Чапский і його жінка вплатили 3.000 зл. Прокуратор потягнув до відповідальности Чапского та Кукліновского й Акса, які намовляли Чапского до проступку.

В Бересті над Бугом увязнили інж. електротехніка Вольфа Айзенберґа за крадіж струму з місцевої електрівні.

Великий процес. По смерти Парилевічевої процес її імени називається вже процесом Гінди Фляйшерової. Крім неї обвинувачують Ізидора Фляйшера, Естеру Ферберову, Й. Гохмана, Й. Голєндера, дра С. Шефтлєра, Л. Ізлєра і Маріяна Лапіньского. Всіх за злочини з артикулу 166 К. К. Процес відбудеться в літі.

„Вядомосьці Статистичне” оповістили цифри, які доказують, що за останніх 10 літ пролєтаризація населення в Польщі сильно поступила наперед. І мимо того накладають все нові податки...

Фабрику фальшивих 2-злотівок з подобою корабля „Дар Поморя” зліквідовано у Варшаві.

Окружний суд в Люблині засудив на 8 місяців тюрми М. Жакмана за те, що той закурив собі папіроску в костелі.

Директор державного інституту ґіґієни др Жміґрод зник був свого часу без сліду разом з 80.000 зл. Тепер ромунська поліція повідомила польську, що після описів подібний до нього чоловік мандрує з циганським табором і говорить по польськи. Поліція припускає, що він терпить на т. зв. „мандрівну епілепсію”.

Виленське староство сконфіскувало цілий наклад білоруського букваря для домашнього навчання білоруської мови.

200.000 туристів хоче перевезти на морське побережжа коло Ґдині управа польських зелізниць популярними дешевими поїздами.

Продовж травня зловлено на цілім польськім побережжі 322.200 кґ. риб, вартости 142.550 зл.

Комісаріят внутрішної торговлі оповістив, що в 1936 р. в Совітах спроневірено: в державній торговлі 217 міл. рублів, в кооп. торговлі 203 міл. р. Крадуть товариші як круки.

В Литві заноситься на стерилізацію умово й дідично хорих.

Фінляндія обходила на днях 70-ліття уродин марш. Манергайма, що в рр. 1918 — 1919 виборов її незалежність.

У Східній Прусії Німці скінчили будувати автостраду з Кеніґсберґу до Ельдінґу довжини 100 км.

Довкруги Берліна будують автостраду довжини 195 км. Досі збудовано 29 км., ціла та автострада має бути скінчена до 1940 р.

У всіх німецьких кінах награють перед кождим сеансом звукову фільму, що запізнає публику з сиґналами сирен на випадок летунського поготівля.

Канал з Бордо до Нарбони у Франції довготи 442 км. зачнуть незабаром будувати. Він матиме 50 м. ширини, 11 глибини і 12 шлюз, спусканих електрикою. Канал той заощадить 2.000 км. дороги кораблям, що їхатимуть з Атлянтійського Океану на Середземне Море.

Міжнародній зелізничий конґрес почався в Парижі.

400-ліття істнування обходив на днях університет в Лозанні.

В Будапешті зголосився в поліції др Золтан Рудас, що був головою революційного суду в часі влади Белі Куна. Він 18 літ сидів у Відні. Рудаса увязнено.

Правительство в Валенсії покликало до служби в міліції жінок у віці від 17 до 35 літ.

В Мексику в місцевости Тляльпуягуа обсунулися узбіччя гори, підмиті дощем. Під землею погибло около 500 осіб, отже майже все населення села.

В Голивуді померла нагло голосна фільмова зірка Дж. Гарлов.

Стадо гієн напало на одно село коло Калькути в Індії. Жертвою диких звірят упало 15 дітей. Населення в паніці покинуло оселю.

Гумор. — Талмудична квестія. — Чи можна оженитися з сестрою своєї вдови? — запитали рабіна. — Рабін подумав і відповів: Заборони нема. Отже можна. Тільки питання: як то зробити?

Гумор. — Буде послушний. — Недавно збогачений пан до льокая: Іване, як прийдуть гості, то я буду тебе кликати „Жан!” — А як я маю кликати ясного пана? — Ідіот! — Добре, прошу ясного пана.

Жертви: 1) о. В. Рогужинський в Жукові, п. Обертин: зл. 2 для хорого Івана Заремби. 2) о. Віктор Кончило в Луковім, п. Ліско: зл. 5 для хорого Івана Заремби. 3) о. Теодозій Атаманюк в Лисівцях, п. Товсте: зл. 2.50 для хорого Івана Заремби.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз” повідомляє, що з приводу знижкової тенденції цін на масло не ставить.

Молоко	0.16—0.17 зол.
Яйця (копа)	2.65—2.75 зол.

Тенденція на масло вичікуюча, на молоко знижкова, на яйця вдержана.

„Маслосоюз” повідомляє, що в дні 3. VI. с. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.” у Львові (пл. Більчевского 3) такі ціни:

Курята І. кл. товсті від 0.65 кґ. вгору	1.50 зол.
Курки молоді І. кл. товсті без вапняку на ногах від 1.50 кґ. вгору	1.10 зол.

Слабших сортів від вище поданих не приймає.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПОВІСТКА

Перша Українська Жіноча Фахова Ґімназія СС. Василіянок у Львові, вул. Длуґоша 17, повідомляє, що вступні іспити до І-ої кл. відбудуться 16, 17 і 18 червня с. р. Приймаємо учениць по VI-ій кл. вселюдної школи. Блиці інформації кожного дня в Дирекції від год. 8-ої рано. — **СС. Василіянки.** 59—1—3.

КІНА

ПАКС: Буде ліпше...
МУЗА: Адміралів син.
СТИЛЕВЕ: Непереможний Біль.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса”
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 17 червня 1937. Ч. 44 (1044)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Перший Конґрес Марійських Дружинників

1200 Лицарів Марії у Львові.

З приводу 300-ліття смерти київського й галицького митрополита Йосифа Івана Велямина Рутського ЧСВВ, першого українського Марійського Дружинника й великого ініціятора Марійського руху на українських землях, відбувся у Львові в днях 9 і 10 с. м. Перший Конґрес Українських Марійських Дружинників мужеської середньошкільної молоді. Перший раз вітав у себе княжий Львів нашу інтеліґентну молодь, що прибула сюди з усіх замітніших східньогалицьких місцевостей. Цей Конґрес скликала Головна Управа Марійського Товариства Молоді під проводом о. Іринея Назарка ЧСВВ. На поклик своєї Центральної Управи прибули Марійські Дружинники з своїми провідниками до города Львова з отсих місцевостей: Бережани (32 і о. Данило Гуглевич), Бучач (22 і о. Іван Терешкун), Городок Ягайлонський (12 і проф. др Микола Пушкар), Жовква (31 і о. Віталь Байрак ЧСВВ і проф. Антін Демчук), Заліщики (14 і о. Іван Чукур), Золочів (47 і о. Юліян Микитин), Камянка Струмилова (21 і о. Григорій Давосир), Коломия 1, Перемишль (47 і о. Петро Голинський і проф. Мих. Александер), Рогатин (24 і проф. Андрій Букида й проф. Володимир Грицак), Сокаль (22 і о. др Теодор Вергун), Станиславів (85 і о. Володимир Микитюк і проф. Ярослав Барнич, проф. др Маріян Ґавдяк, п. Ірина Шаркова й п. Ґолембйовська), Стрий (37 і о. Осип Мартинків), Теребовля (20 і о. др Осип Сидорів), Тернопіль (45 і проф. др Зенон Залуцький, п. Стефанія Безкоровайна й п. М. Майкова), Товмач (20 і о. Іван Плавюк) й Яворів (30 і о. Микола Кушпіт). Як бачимо, з названих місцевостей прибуло 510 Марійських Лицарів. Крім цих позальвівських Марійських Дружинників взяли участь також Марійські Дружинники з львівських середніх шкіл: двох державних українських ґімназій (Головної й Філії), Малого Духовного Семінара й Торговельної Школи, „Рідної Школи" в числі 700. 1200 нашої молоді з радісним серцем прийшло віддати належній поклін своїому першому Марійському Дружинникові й Основникові таких Дружин на наших землях. Про цей Конґрес звіщали комунікати Головної Управи Марійського Т-ва Молоді й окремі розліплені афіші на мурах Львова. З приводу цього Конґресу появилося також напечатане чергове число „Вістника Марійських Товариств", присвячене світлій памяті митр. Рутського, з привітами наших Преосв. Владик і статтями о. Ір. Назарка ЧСВВ, о. И. Скрутеня ЧСВВ, о. Р. Луканя ЧСВВ і о. О. Лещука.

В середу 9 червня почали зїздитися Марійські Дружинники з ріжних сторін Галицької Волости. Годі було їх всіх зустрічати, бо треба було б увесь день бути на залізничому двірці. Отже йду тільки до поїзду, що має привезти одну з найбільших груп. Се поїзд зі Станиславова. Жду у вестібулю. Година 3 пополудні. Поїзд приїхав точно. Висідають подорожні, а Дружинників не видно. Та ось і вони. Йдуть разом. Тунель зароївся від шкільних однострої в. Се Марійська Дружина зі Станиславова, коло 70, під проводом о. проф. Микитюка. За ними йдуть Марійські Дружинники з Товмача з дбайливо запакованим прапором. Є їх 20. Відразу видно, що се не звичайна шкільна прогулька, бо обличча всіх поважні. Се Лицарі Марії йдуть сповнити свій обовязок: віддати поклін своїй Цариці, вшанувати память її великого Дружинника Йосифа В. Рутського. Ґуртами йдуть вони до Народнього Дому, де мають ночувати. Тут вони всі, що прибули з провінції, найшли нічлігове приміщення, про що подбала окрема комісія в особах о. проф. Теофіля Горникевича й о. д-ра Володимира Фіґоля. Цього дня, себто в середу 9 червня, вже від год. 16-ої відбувалася сповідь Марійських Дружинників до пізної ночі у храмі св. Юра. Сповідали оо. Василіяни з Жовкви, Крехова і Львова та світські священики.

Відкриття Марійського Конґресу.

В год. 19-ій відкриття Марійського Конґресу. Катедральна церква св Юра тоне в яркому електричному світлі. Головну наву заповнили Марійські Дружинники, а в бічних зібралися Марійські Дружинниці з львівських шкіл і товпи вірних, беручи участь у відправі богослуження.

Фрагмент походу Марійських Дружинників в часі Конґресу.

Преосв. Кир Іван Бучко відправляє Параклис Преч. Діві Марії. Після Євангелія говорить проповідь презес Марійського Т-ва Молоді о. Ірней Назарко ЧСВВ. Повними зворушення словами проголошує він відкриття цього першого Конґресу Марійських Дружинників і просить благословення Преосвященого. Ексц. Кир Іван підноситься з трону й благословить Марійських Дружинників. Далі говорить о. Назарко про митр. Йосифа Рутського та його значення для нашої Церкви й виясняє завдання Марійських Дружин. Свою добре висказану проповідь кінчить проханням, щоб Преосв. Кир Іван получив свої мольби з мольбами Марійських Дружинників за кращу долю нашої Церкви й народу. Параклис зближається до кінця. Під Твою милість... лине з соток грудей. Якось так легко робиться на душі. Людину огортає спокій, безслідно зникає страх за наше майбутнє, бо ми під покровом Марії. Мимоволі хочеться піднести сміло голову на вид соток молодих Марійських Лицарів, що ось-ось по виході з шкільних мурів скріплять наші ряди. Сьогоднішнє свято кінчиться католицьким гимном: „О спомагай нас".

Преосв Кир Іван до Марійської Молоді.

Наступного дня, в день празника Вознесення ГНІХ, в 8 год. архиерейська Служба Божа в церкві Пресв. Спаса. Відправляє знову Преосв. Кир Іван у сослуженні Впр. оо. Каноніків Василя Лаби й Василя Лициняка, Впр. о. Ігумена Йосифа Чепіля ЧСВВ як відпоручника Протоігуменату ОО. Василіян Галицької Провінції і Впр. о. проф. Григорія Давосира й ін. Співає гарно хор Головної Ґімназії під управою проф. Прокоповича й грає напереміну духова орхестра Апостольства Молитви при церкві ОО. Василіян із Жовкви під управою Володимира Градюка. Перед св. Причастям віднова Марійської посвяти. До св. Причастя клякають два довгі ряди від престолу аж до входових дверей просторого храму. Ті ряди кілька разів зміняються так, що всієї Марійської молоді прийняло Євхаристійного Ісуса 1073. Крім цього приступили до св. Причастя також Марійські Дружинниці з львівських шкіл і деяких із провінції. Передовсім миле враження викликали стрійні ряди Марійських Дружинниць з Академічної Ґімназії. По Службі Божій промовляє до Марійської Молоді Преосв. Іван:

Вже пів року лунає в нас клич святкувати 300-ліття смерти митрополита Йосифа Велямина Рутського, щоб віддати належню славу й честь одному з найбільших синів української Церкви й народу. З цього приводу в наших більших осередках відбулися ювілейні врочистості в честь митр. Рутського. Цього не могла призабути Орґанізація Марійських Дружин української молоді, бо молодь добре знає, що митрополит Рутський це перший Марійський Дружинник і перший засновник Марійських Дружин на українських землях. Тому Марійські Дружинники прибули до Львова, щоб подякувати Богу за такого великого орґанізатора й митрополита нашої Церкви. Він поруч св. Володимира Вел., княгині Ольги, Ярослава Мудрого, короля Данила й сина його Льва один з найбільших синів і дуже заслужених мужів, що їх знає українська історія, бо митрополит Рутський полишив нам дуже тривкі підвалини під будову злуки української Церкви з Апостольським Престолом. Ще по 300 роках бачимо наслідки великої праці митр. Рутського. Як Ярослав Мудрий, що 1037 р. проголосив Пречисту Діву Марію Царицею Руси-України, так і Рутський знав, що тільки під прапором Марії може двигнутися наш нарід з тяжкого занепаду. Тому почав орґанізувати молодь в Марійських Дружинах. Марійські Дружинники найкраще відсвяткують ювілей смерти свойого Батька, коли будуть наслідувати Його, що для Церкви й народу свойого дав усе своє життя. Преосв. Іван закінчив проповідь тим, щоб Марійські Дружинники звернули тепер свої почування до вічного Городу-Риму, де за них молиться батько всього християнства, святий Отець Папа Пій XI. На кінець уділює архиерейського благословення всім Марійським Дружинникам, їх батькам і всій українській молоді тут і за Збручем та за далеким Океаном.

Похід вулицями Львова й дефіляда перед Митрополитом.

Після Служби Божої починається похід від церкви Пресв. Спаса до катедрального храму св. Юра. На самому переді походу йде велика й гар-

на процесія з церкви ОО. Василіян у Львові, за нею монаше й світське духовенство з Преосв. Іваном, а далі квіт нашої інтелігентної молоді — Марійські Дружинники. Стрійними й гарними рядами йдуть вони з своїми дружинними прапорами й окремими надписами, що на них написано, відки вони. Йдуть Марійські Дружини з Тернополя, Сокаля, Городка Ягайлонського, Стрия, Камянки Струмилової, Жовкви, Бучача, Золочева, Теребовлі, Бережан, Товмача, Рави Руської, Яворова, Станиславова, накінець львівські з Торговельної Школи „Рідної Школи“, Малого Семінара з усім Учительським Збором, далі Головної Гімназії й Філії. Всіх 1200 Лицарів Марії! Похід іде вулицями Коряктів, Рутовського, св. Духа, Легіонів, Ягайлонською, Подлевського, Браєрівською, відси вулицею Міцкевича до св. Юра. Рух на вулицях спинений. Товпи народу цікаво приглядаються цьому походові. З уст Марійських Дружинників линуть величні пісні й орхестра наперебій грає пісні Божій Матері. Направду, похід чудовий! Зорганізував його так добре проф. Зимак з Головної Гімназії. Цей гарний похід замикає Головна Управа Марійського Т-ва Молоді в особах о. каноніка В. Лициняка, о. Т. Горникевича, о. І. Назарка ЧСВВ, о. В. Микитюка й о. П. Голинського. Всі вони йшли в церковних ризах. На стрічу походові Марійських Дружинників виходить з процесією парох храму св. Юра о. пралат Леонтій Куницький. В год. 11.15 похід вливається на святоюрське подвіря. Духовенство з Преосв. Іваном входить до Митрополичої Палати, де привитавшися з Впреосв. Митрополитом Андреєм, переходить на бальокон. Небаром на бальконі появився Митрополит Андрей в окруженні духовенства з Преосв. Іваном. Мило було глядіти, як уся Марійська Молодь відбувала ту дефіляду. Коли всі Марійські Дружинники уставилися рядами перед Палатою, Митрополит Андрей уділив архиєрейського благословення. Після цього Марійські Дружинники удалися на долішнє святоюрське подвіря на скромне снідання, що про нього подбали Впр. о. канцлер Галянт і п. проф. Ганущакова, а Дирекція Маслосоюзу відступила по значно зниженій ціні потрібну кількість молока.

Конгресові наради.

В год. 12.15 почалися конгресові наради в салі Лисенка, про прибрання її подбали членки Марійської Дружини Студенток. Прибули всі Марійські Дружинники з своїми провідниками, деякі священики, делегатки львівських Марійських Дружин Пань, Студенток і Учениць Головної гімназії, гімназії СС. Василіянок, гімназії „Рідної Школи“ й Фахової гімназії СС. Василіянок, і представники української преси. Прибув також Преосв. Іван Бучко. Його привітали учасники грімкими окликами „Слава“ й рясними оплесками. Конгресові наради відкрив о. презес Ір. Назарко ЧСВВ, відмовивши „Богородице Діво“, яку то молитву всі приявні проказали разом із ним. Після короткого слова повітав Преосв. Івана та всіх приявних і подав до відома, що президія Конгресу вислала депеші Апостольському Нунціеві в Варшаві, Преосв. Григорієві Хомишинові й Преосв. Йосафатові Коциловському. Впреосв. Митрополитові Марійські Дружини зложили свій синівський поклін особисто. Після цього в імені Церкви привітав цей Конгрес Преосв. Іван Бучко й побажав Марійським Дружинникам, щоб ідеали Митрополита Рутського були ідеалами для Дружинників і щоб зростали почування приналежности до католицької Церкви серед усіх Марійських Дружинників, які за собою потягнуливб усю українську молодь. Опісля о. Назарко попросив до конгресової президії о. Плавюка з Товмача й о. Лещука з Рави Руської, на секретарів о. Івана Ждана й Марійського Дружинника Теофіля Горникевича з Головної гімназії.

Реферат про значення Марійських Дружин середнешкільної мужеської молоді під сучасну пору відчитав проф. м-р Петро Ісаїв зі Львова. Думка реферату така: Сьогодні йде завзята боротьба між двома світами: матеріялізму та ідеалізму. Дотеперішня наша невтральність була нашим найбільшим нещастям. Тож у цій боротьбі ніхто з української молоді, зокрема Марійських Дружинників, не сміє бути невтральний. Щодо останніх, то Марійські Дружинники повинні поглиблювати ті чесноти, що їх вимагається від кождого Дружинника, бо тільки завдяки цим чеснотам ми зможемо не лише встоятися в цій боротьбі, що тепер ведеться, але й вийти з неї переможцями. Після реферату відбулася півгодинна дискусія, в якій забирали голос др Гладиловнч, о. ред. М. Марисюк ЧСВВ з Жовкви, о. Плавюк і Марійські Дружинники зі Львова (Т. Горникевич і ще один), Коломиї, Рави Руської, Бережан. Після дискусії о. проф. Осип Лещук з Рави Руської в імені всіх Марійських Дружинників зложив сердечну подяку Головній Управі Марійського Т-ва Молоді на руки о. Ір. Назарка ЧСВВ за уладження цього Першого Конгресу, що приявні приняли довготриваючими оплесками. Далі о. Лещук предложив вислати спільний привіт Впр. о. Йосафатові Маркевичеві ЧСВВ, який другий після митрополита Рутського сіяв зерно Марійських ідей між нашою молодю. Накінець о. Назарко ЧСВВ подякував Преосв. Іванові, прелегентові, дискутантам і представникам преси, а Марійських Дружинників заохотив до того, щоб творили менше забавових секцій, а більше євхаристійних, менше всяких крикливих імпрез, а більше релігійних сходин для поглиблення свойого внутрішнього життя. Після цього ухвалено резолюції (Печатаємо їх окремо).

По ухваленні резолюцій Марійські Дружинники відспівали Марійський Гимн і в год. 13.45 покінчилися конгресові наради.

Святочна академія.

Ще раз зібралися того дня Марійські Дружинники на святоюрському подвірі на святочній академії в честь митр. Рутського, що почалася в год. 15.30. На академію прибув Преосв. Іван. Програму почав хор Марійської Дружини Малого Семінара, що відспівав Лірина: Хваліте Господа. Проф. м-р Юліян Редько мав гарну промову. На підставі наших давніх історичних і літературних памяток говорив про почитання Божої Матери в нас, далі про митрополита Рутського, як то він був особливим її почитателем і пропагатором Марійського культу на українських землях, що проявився між ін. повстанням, поширенням і розростом Марійських Дружин. Дуже ніжний момент у цій промові був цей, коли бесідник інтерпретуючи слова Тичини, написані ще перед заломанням його духа, „що тепер на наших вівтарях тільки вітер віє“, зупинився над такими причинами цього сумного стану, як соціялізм, лібералізм і масонерія та накінець бадьорими словами заохотив Марійських Дружинників, щоб вони були пробоєвими лавами здорової католицької реакції проти тих погубних течій. В половині промови проф. Редька зявився між приявними Впреосв. Митрополит Андрей. Всі повітали Князя Церкви довготревалою овацією, а молодь окликами „Слава!“ Третю точку виконав гурток Марійських Дружинників зі Станиславова, що збірно відрецитував твір Верхліцького - Чеховича: Христос - Громадянин.

Цю збірну деклямацію виконали дійсно гарно Дружинники зі Станиславова. Впреосв. Митрополит уділив їм кождому зокрема свойого благословення. Хор Марійської Дружини гімназії „Р. Школи“ в Яворові відспівав Бортнянського: Услиши Господи. Накінець промовляє Впреосв. Митрополит Андрей. Повними батьківської любови словами навчає Дружинників: „Великого бажайте! Ідіть чисті в життя! Памятайте про свою Матір Марію!“

Відспівавши Марійський Гимн і одержавши архиєрейське благословення, попращали Марійські Дружинники Впреосв. Митрополита грімкими окликами „Слава!“ Конгрес скінчився.

На цей Конгрес наспіли привіти від трьох Галицьких Владик, напечатані в найновішому числі „Вістника Марійських Товариств“, далі від Преосв. Николая Чернецького, від о. ігумена И. Маркевича ЧСВВ з Перемишля, від Марійських Дружин Пань і Учениць з Перемишля й Самбора, Марійської Дружини учнів і учениць зі Збаража, Т-ва Українських Студентів Католиків „Обнова“ (Львів), Головної Ради Т-ва „Орли“, редакції „Українське Юнацтво“ й ін. Крім цього, слід згадати, що Українське Лікарське Товариство ввесь час Конгресу несло лікарську поміч Марійським Дружинникам, а члени студентського Т-ва „Обнова“ пильнували на залізничому двірці приїздів і відїздів Марійських Дружинників. — З приводу Конгресу вибито окрему відзнаку.

Цей Перший Конгрес Марійських Дружинників на наших землях увінчався справді гарними успіхами, бо 1) він наглядно виказав нам, яку маємо велику кількість інтелігентної молоді, 2) що ця молодь стоїть під безпосереднім впливом і опікою католицької Церкви, 3) що ця Марійська Молодь стоїть на високому щаблі релігійного життя, що проявилося в принятті Пресв. Тайн і в дискусії, в якій один із Дружинників (Т. Горникевич) в імені інших просив, щоб духовні провідники вели Марійську молодь на справжні вершини моральної святости, 4) що Марійська Молодь свідома небезпек, які загрожують їй і українському народові з боку комунізму, перед чим Дружинники самі себе остерігали, 5) що Марійські Дружинники доцінюють належно ролю католицької організації молоді в моральному відродженні нашого народу й саме тому вони домагалися творити академічні Марійські Дружини.

Головна Управа Марійського Т-ва Молоді може зовсім справедливо вписати собі цей Перший Конгрес у білянс своєї дотеперішньої діяльности, як одну з найбільше додатніх позицій. Щасть Боже в дальшій праці.

о. Л.

Резолюції

ПЕРШОГО КОНГРЕСУ МАРІЙСЬКИХ ДРУЖИННИКІВ.

1) Конгрес Марійських Дружин мужеської середньошкільної молоді рішає, щоб кожда Марійська Дружина відсвяткувала по можности 300-ліття митрополита Рутського й 900-ліття проголошення Пречистої Діви Марії Царицею Руси-України. 2) Конгрес Марійських Дружин, беручи на увагу 900-ліття проголошення Преч. Діви Марії Царицею Руси-України й навязуючи до слів Преосв. Івана, взиває всі Марійські Дружини, зокрема їх членів, на всіх наших землях докласти всіх своїх зусиль, щоб защіпити й плекати Марійський культ у всієї нашої середньошкільної молоді поза Марійськими Дружинами й притягати її до Марійських Дружин. 3) Конгрес домагається від Головної Управи МТМ, щоб негайно видала відповідну брошуру про 900-ліття Царині Руси-України і нею при помочі Марійських Дружин обидвох полів засипала всю нашу країну. 4) Конгрес домагається, щоб кожда Марійська Дружина Учнів висилала щороку бодай кількох Марійських Дружинників на стисле реколекції. 5) Конгрес рішає, щоб кожда Марійська Дружина учнів передплачувала бодай кілька примірників свойого організаційного органу: „Вістник Марійських Товариств“. 6) Конгрес Марійських Дружинників визнає Головну Управу МТМ за безпосередній найвищий центр усіх типів (ступінів) Марійських організацій. 7) Конгрес Марійських Дружин взиває своїх Дружинників по скінченні гімназійної науки творити академічні Марійські Дружини.

З краю

Геройський вчинок української Сестри Служебниці Пр. Н. З. Д. Марії.

Пишуть нам: Сталося це в Перемишлі, дня 24 мая ц. р. Школа СС. Служебниць під покровом св. Николая вибралася за місто на прогульку під опікою всіх Сестер учительок. Прийшли над Сян і стали перевозитися на другий беріг, щоб дістатися до ліса. Вже одна частина була на другій стороні, коли нараз сталося таке, що всі Сестри і діти здеревіли: Директорка школи Сестер, С. Амалія в одній хвилі скочила з берега в Сян так як стояла, в повнім убранню, не скидаючи навіть черевиків. Таки кинулася дійсно в воду, не збігла по березі. Це було можливе тому, що в тім місці беріг Сяну не спадистий, але досить стрімкий. По хвилі всі спостерегли, що С. Директорка з напруженням всіх сил бореться з хвилями, глядячи стало в однім напрямі. Там якраз вода підкидала потопаючу дитину. Вдалося їй, хотяй і не без великих зусиль. Раз виринала, то знова потопала, але вкінці щасливо доплила до берега з потопаючим. Був се девять-літній хлопчик, синок бідного столяра з околиці Перемишля. Хлопець не тільки жиє, але й зовсім здоров. Такий вчинок кваліфікують у цілім світі як справжнє геройство. И у всіх державах за такі вчинки декорують героїв осібними відзнаками. Однак ми досі не чули, щоб хтонебудь робив у тій справі які доходження; та для нас велике значіння буде мати на завсіди сам цей факт. Цеж геройство тимбільше, що героєм тут жінка-монахиня. Хіба мало таких випадків знаних досі не тільки в Европі, але й взагалі в світі. Подив світа викликують навіть мущини, що плаваючи без убрання ратують потопаючих, — а тут Сестра кинулася в воду в довгім монашім убранню...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як виглядає православя

Буквий православний священик протоерей і ректор правосл. духовного семинара в Кремянці на Волині, а тепер катол. священик о. П. Табінський помістив у 114 ч. „Нового Часу" статтю п. з. „На північно-західних землях". В ній м. і. ось як характеризує сучасне нам православіє:

На що саме хорує церковно-громадський організм, цього офіційна церковна преса не зазначує; лише з принагідних її завваг, а найбільше з преси світської та з безпосередніх спостережень видно, що розкладаюче ділають у ньому політиканство і москвофільство верхів духовенства, відсутність єдности та солідарности між духовенством і віриими; пропаганда сектярства й комуністичного безбожництва. „Молодь — пише о. А. А. (чи не архиеп. Олексій?) у статті „Катехизація й наука релігії" — відійшла від нас і Церкви, вибравши собі інших вождів, та пішла по шляху класової ненависти, безвірности й ненависти до нас, духовних вождів пастви" (Церква і Нарід", ст. 337)... Офіційні відомості, подавані в відділі „Адміністративні переміни", вказують на занепад дисципліни й моралі серед духовенства: раз-у-раз читаємо про невиконання священиками розпоряджень епархіяльної влади, непослух і інші переступства службові, про тяжкі, накладані на них кари — „почислення заштат" (= звільнення з посади), заборона священослуження, позбавлення священства... Часті й масові переміщення священиків з парохії на парохію виразно доводять брак у них звязку з віриими, як рівнож безправний їх стан. Один з волинських послів (прот. М. Волків) у соймовій промові 20. II. ц. р. так характеризував православного священика: „Він непевний завтрішнього дня; з хвилею, коли надіне на себе рясу, тратить горожанські права; в кожній хвилі можна перенести його на друге становище або звільнити, і нема інстанції, до якої він міг би скермувати скаргу" („Церква і Нарід", ст. 216)... Навіть у науці віри не все в порядку. Можна б навести довшу низку прикладів з російської й української преси, як мало рахуються в ній з церковною традицією чи льогікою.

Характеристичне для православного українського суспільства явище: українська інтеліґенція православна, навіть прихильно наставлена до церковно-релігійної культури, не цікавиться, або замало цікавиться самою істотою справи, задовольняється лише формальним відношенням до неї. Служба Божа українською мовою, панахида українською мовою по Т. Шевченкові в річницю його смерти, гарний церковний хор і т. п. — ото чим задовольняється українська православна інтелігенція. Внутрішній же стан Церкви; питання наскільки у цім стані Церква виконує своє високе завдання; релігійна культура духа — лежать поза границями ближчого її зацікавлення.

Ще більш характеристичне явище творять ті наші діячі, що беруться за труд доводити, неначе в сучаснім релігійнім житті православного українського суспільства все гаразд, або бистро поступає процес оздоровлення. Небагато таких оптимістів, але вони є. Напр. „Наша Культура" (місячник видаваний проф. д-ром Іваном Огієнком) у ч. 7. з р. 1936 подала статтю, де добре знане всім Українцям церковне управління митр. Дениса на Волині змальовується, як „церковне будівництво", як „мудре управління", „добро віри православної..." Редактор Вол. Островський звернувся з закликом обережно критикувати православні церковні справи („Діло", ч. 52), висловлюючи бажання, щоб українська преса не звертала уваги на відемні сторони життя Православної Церкви... Але найбільше на цім полі вправляється секретар Вол. Дух. Консисторії п. Іван Власовський. У своїх статтях на сторінках журналу „Церква і Нарід" (новіша з них у ч. 8 під назвою „Сіне іра ет студіо"), висловлює він, що церковне розмосковлення нині „є річчю до перемоги"; що українізація робить великий поступ і т. п.

Релігійність і Церква в СССР

В большевицькім органі „Соціялістическое Земледѣліе" появилася стаття якогось Олещука. Він стверджує мелянхолійно, що релігія дальше держить під своїм впливом „трудящихся" в СССР. В богатьох селах справляють релігійні празники, пр. „Ильин день", „Казанську Богоматір", „Николу", „Вознесення" і т. д. В ті дні не виконують деяких господарських робіт. Мимо замкнення численних церков релігійні організації мають коло 30.000 молитовних домів. Ті організації приготовляються до виборчої кампанії, домагаються відкриття замкнених церков і подають заяви про будову нових, вимагають від властей дозволів на видавання релігійної преси та щоб їм не перешкоджували в релігійних процесіях і т. п. А з другої сторони остиг запал в боротьбі проти релігії й Церкви, який був колись в совітських партійних організаціях, комсомольських і професійних. Партійні голосять, що релігія се приватна справа, а комсомольці кажуть: „Яке відношення має комсомол до протирелігійної пропаганди? Таж у нас своїх справ по саме горло!..." Словом, виглядає, що безбожники в СССР вже вибилися з сил.

ОЗН без „озону"

Краківський „Глос Народу" пише в ч. 156 під заг. О. З. Н. без „озону" м. ін. ось що:

...„ОЗН не хотів говорити з ніяким політичним угрупованням. З одним тільки говорив: з групою ОНР („Обуз Народово-Радикальни"), що скуплюється коло газети „АБЦ". І треба пеха, щоб від тої одної одинокої організації почув прикре: Овшім, поговоримо, але найперше зліквідуйтеся яко група... Нема в тім нічого дивного. ОЗН мав бути вияснінням положення, а тимчасом приніс нове замішання. Мав бути консолідацією народу, а став жерелом декомпозиції навіть для правительственного табору. Скажім собі на вухо: ОЗН завів, бо не мав відваги, чи щирости в ділянні, а його „шеф штабу" зачав грати на двох фортепянах... Наперед сказано: Не говоримо з ніяким „партійним" угрупованням... А на днях п. полк. Ковалевский заявляє: Провадимо розмови „делікатні й довірочні", але з ким, того не скажу... Не сказав він, сказали інші. Розмови провадженo з б. ОНР. Чому зроблено виїмок з правила? Звідки той привілей для ОНР? В послідних днях відозвався одначе другий „демократичний" фортепян. Полк. Ковалевский заявив, що „покищо" ОЗН не думає ницити партій, бо хоче демократії, хоть що правда „кермованої". Нове відступство від „засад", чи може тільки „технічна" недокладність, як було з функціями п. Медзіньского? Ніхто не знає, що п. Ковалевский розуміє під тим „покищо". Декомпозиція в правительственнім таборі. Брак відваги чи щирости і грання на двох фортепянах мститься в двоякий спосіб: опозиц. партії виразно бойкотують ОЗН, а правительственний табор ферментує. Провідники ОЗН стоять безрадні і безсильні супроти тих явищ. Капітальним потвердженням того спостереження се відношення п. полк. Ковалевского до ЗНП (Звйонзку Научицельства Польскего). На питання, що думає про організацію ЗНП, жалувався п. Ковалевский. „Провід ЗНП не хоче з нами розмовляти"... Преса принесла вістку, що така впливова організація з давної „санації", як „Заржеве" також не хоче говорити з ОЗН. А група б. ОНР, на яку так числили, домагається вже — розвязання ОЗН і підняття нових спроб обєднання народу. Додаймо до того факт, що ліво-санаційний „Звйонзек Млодзєжи Демократичней" мріє про „Фронт" всеї „молодої лівиці" і до того „Фронту" хоче втягнути поруч молоді ППС (!) також санаційно-лівий союз сільської молоді „Сев" — і будемо мати образ декомпозиції, що їй підляг правительственний табор з причини двоторовости, неконсеквенцій, браку щирости і відваги провідників ОЗН.

Ї. П.

Третий поморський староста

в руках прокуратора

Під таким заголовком приніс „Варш. Дзенник Народови" в ч. 157 таку інформацію: Бідне Поморя! Дякуючи санаційному правлінню придбало собі найгіршу опінію в цілій Польщі. Вся польська преса довгі місяці розписувалася про господарку старостів д-ра Твардовского в Дзялдові і п. Кравчика в Сьвецю... А перед кількома місяцями появився новий скандал. Старосту в Картузах п. Чарноцкого усунено за несовісну господарку в повіті і надужиття. Справою занявся прокуратор і вже кілька тижнів переслухує численних свідків. Пана Чарноцкого уважали приятелем б. поморського воеводи Кіртікліса, що частіше бував у Картузах і брав участь у ріжних імпрезах п. старости... Про ріжні інтереси п. старости голосно говорили... На жаль санація до останної хвилі дивилася на його господарку в повіті рівнодушно, ба навіть хотіла на прощання просто счеркнути всі його дебетові конта в ККО... Дійшло до того, що коли він раз остро критикував нар. сторонництво за недостачу програми, відповів йому знаний на Кашубах діяч: „Програма Нар. Стор. є, вона дуже коротка, звучить: Не кради!" Пан Чарноцкий ще в Картузах виперся катол. віри і перейшов на кальвінізм, щоб оженитися з иншою жінкою, а в Картузах надуживав релігії до полевих богослужень. І витворилися в моральній области тяжкі відносини...

Страчення достойників в Совітах

В Москві оповіщено такий урядовий комунікат: Слідство в справі Тухачевського, Якіра, Уборевіча, Корка, Айдемана, Фельдмана, Прімакова й Путни закінчене, справа передана трибуналові. Вичислені особи, арештовані органами ГПУ в останніх тижнях, обвинувачені в зломанні військової присяги, зраді рідного краю й народів СССР, зраді червоної армії. Всі обвинувачені призналися до тих провин. Справу розглядав 11 червня с. р. спеціяльний військовий трибунал найвищого суду СССР на розправі при замкнених дверах. Проводив предсідник найвищого військового суду в СССР Ульріх. В склад трибуналу входили: заступник нар. комісара оборони СССР й шеф летунства червоної армії Алксніс, маршал Будьонний, маршал Бліхер, шеф ґен. штабу Сапожніков, командир білоруської військової округи Услов, командир ленінградської округи Дибенко, командир північно-кавказької військової округи Кашірін та командир 6 козацького корпусу ім. Сталіна Горячев.— Всіх обвинувачених засуджено на смерть з позбавленням їх ранґи, горожанських прав і майна. Присуд виконано. Се викликало здивування в цілім світі, бо ніхто не знає властивих причин такого винищування високопоставлених осіб, а в їх шпіонажу і зрадництво ніхто не вірить.

Небувале замішання в СССР

Лотвійська преса звідомляє, що розстріл 1 маршала і 7 ґенералів червоної армії викликав сильну реакцію в СССР. В совітській армії в Туркестані й на Кавказі мали вибухнути бунти. Телефонічна й телеґрафічна комунікація між богатьома містами перервана. В Кремлі не знають докладно, що діється на провінції. В Москві відбуваються масові увязнення. Настрої там такі як були в перших днях революції. Ніхто непевний завтра. По столиці кружляють фантастичні вісти, напр. що в Кремлі знайдено пекольну машину в покоях Сталіна і що Сталін власноручно застрілив коменданта прибічної сторожі. Спеціяльні емісарі раз-у-раз виїзджають з Кремля на провінцію. Троцкістські круги у Франції твердять, що Сталін дістав манію переслідування і видає масові присуди смерти, бо підозрівае, що кождий його суперник і приготовляє замах на нього.

Хто кілько платить податків?

Польські скарбові власти оповістили отсю цікаву статистику: Найбільше податків має скарб від торговлі, бо 24%, далі платять: промисл 21%, умові й фізичні працьовники 17%, разом ті три ґрупи дають 62% податків. Хлібороби, які становлять 75% населення, платять всего 15% податків, власники нерухомостей 14%, ремесла 4%, капіталісти і рентіери 2 і пів %, банки 1%.

Катастрофа посухи в Польщі

Спеки панують в цілій Польщі. Рільництву загрожує катастрофа. Після ціломісячної посухи в маю настали великі спеки в червні. Коли навіть зачалиб падати дощі, то сегорічний збір бувби вже значно менший як в чотирьох послідних роках. Хлібороби твердять згідно, що такої посухи не було в Польщі вже поверх 20 літ. Тільки области тяжкого чорнозему можуть перетрівати сегорічну посуху. Наслідки браку дощів видно на озиминах і на ярих збіжжах. Жита передчасно дозрівають, колос біліє сильно, зерно дрібненьке, солома тоненька. Ярі збіжжа зачали розвиватися з весни гарно, тепер посуха здержала їх розвій і вони жовкнуть. Також городнини дуже терплять. Сильно множаться ріжні шкідники в садах і городах.

Що діється в Совітах

Вісти одержані в останніх днях з СССР про переведення чистки в червоній армії, якої жертвою впали найвизначніші команданти большевицької армії як Тухачевський, Якір, Уборевич, Корк, Айдеман, Левандовский і інші — викликають велике заінтересування в анґлійських політичних кругах. Тому що рівночасно з чисткою в червоній армії відбувається також чистка у великім промислі і партійних орґанізаціях, в Лондоні пояснюють ті факти як боротьбу, що ведеться між поколінням старих большевиків і наростаючим поколінням комуністів, що їх виграє Сталін. Ті антаґонізми поважно підмінували орґанізацію СССР. Найбільш характеристичний голос анґлійської публичної опінії на сю тему се виступ орґану Лейбур Парті „Дейли Геральду", що на першій сторінці виступив з острими нападами на комуністичний інтернаціонал. Всі міністерства заграничних справ в Европі та всі ґенеральні штаби, пише „Дейли Геральд", завдають собі тепер питання, на яке здається ніхто дотепер не знайшов вичерпуючої відповіди, а саме, що направду діється в Совітах та які будуть висліди теперішніх подій для військової сили і престіжу Совітів у світі. Постійні вістки про саботажі, зради, шпигунства та цілковиту нездатність так поширюються, що стають майже загальні і безсумніву дають причину до далекойдучих висновків. На думку часопису, французькі круги в міністерстві заграничних справ і в ґенеральнім штабі вважають, що теперішні події доведуть до диктатури Сталіна, якій все без милосердя буде підпорядковане. Коли йде про заграничну політику Совітів — пише „Дейли Геральд" — ті круги думають, що антаґонізм між Ґітлером і Сталіном сягає так глибоко, що на совітсько-німецьку ненависть можна рахувати як на постійний стан. Ті події се загадка також для британського міністерства заграничних справ. Заскочені також знавці совітських справ, подібно як чужі амбасади в Москві і кореспонденти заграничної преси. Вони щоправда висилають фактичні звідомлення, та не можуть пояснити тих подій. Ніхто не вірить в офіціяльний совітський звіт, бо він занадто слабий, щоб міг бути правдивий. Коли дійсно так булоб, що в армії, маринарці, промислі, політиці та партійних орґанізаціях московського інтернаціоналу десятки випробуваних комуністів на високих і відповідальних становищах займалися діяльністю шпигунською і саботажною на користь чужих держав, тоді СССР по 20 літах большевицького правління мусить бути більше зогнилий і здеправований, ніж була яканебудь держава в історії, — стверджує „Дейли Геральд". Коли той стан річей тривав богато місяців, заки його викрито, то совітське правительство і комуністична партія виказали нездібність, яку тяжко булоб зрозуміти. Твердження, що тілько поважних становищ орґанізації політичної, військової і господарської в Совітах було обсаджених злочинцями і зрадниками, таке фантастичне, що — як іронічно підмічує „Дейли Геральд" — пригадує повість Честертона п. з. „Чоловік, що був четвергом", в якій всі поліцаї се анархісти, а всі анархісти се поліцаї. — Дальше часопис пригадує слова Сталіна, який заявив, що совітська конституція се вираз послідовностей цілковитої демократії. Всі горожани, казав Сталін, мають рівні права й демократичні свободи, забезпечені законами. Наведені слова Сталіна, пише „Дейли Геральд", відбігають далеко від дійсности. Від часу, коли впали ті слова, в Совітах було більше державних екзекуцій, політичних увязнень і більше деґрадацій урядників, ніж в якійнебудь іншій державі світа. З поодиноких членів політичного бюра комуністичної партії з часу смерти Леніна остав тільки Сталін. Решта розстріляна або заслана або сидить у вязниці. Кождий день приносить нові вісти про дальші масові екзекуції, увязнення й обвинувачення. Коли вірити офіціяльним поясненням, то мусимо ствердити, що значне число комуністів, в тім більшість старих большевиків, брало ґроші від чужих держав і зраджувало СССР в користь фашизму. Коли дійсно такий вислід 20-літнього комуністичного правління, то ніхто не може повірити в те, що комунізм вказує шлях до визволення і щастя. Навпаки, британська Робітнича Партія бачить в тім незбитий доказ, що мала цілковиту рацію відкидаючи московський шлях і відмовляючись від союзу з тими, що тим шляхом хотіли йти. Теперішна кріза в СССР се внутрішньо-політична боротьба одної ґрупи комуністів, що без милосердя старається винищити другу ґрупу комуністів на тлі ідеольоґічної боротьби. Ми змушені повірити в те, що в Совітах нема свободи й нема демократії та що між тими узурпаторами влади нема ні милосердя, ні справедливости. Ми змушені ствердити, що безоглядна олігархія в Совітах в обличчі трудностей політичних і господарських обороняється відвічною методою пімсти на деяких одиницях за свої неуспіхи і зосереджуванням на них невдоволення мас. — кінчить „Дейли Геральд".

Хитається червоний велит

Що мають робити тепер Українці?

Розстріл 8 черв. ґенералів під закидом шпіонажі й порозуміння з Німцями (щодо окремого становища України) потряс всім світом. Чи ті закиди правдиві, чи неправдиві, все одно той розстріл свідчить про розклад нової Росії й большевизму. Інакше кажучи, перед українським народом знов стає перспектива можливости освободження. В таку пору треба доконче проявити консолідацію всіх поважних політичних чинників і орґанізацій нашого народу, де вони не булиб, бо повне розбиття малоб фатальні наслідки. На нашу еміґрацію, що живе в умовах повної свободи ділання, паде передовсім обовязок за всяку ціну і як найскорше перевести консолідацію як найбільшого числа зорґанізованих ґруп. Адже так а не інакше робила еміґрація всіх поневолених народів. Сей обовязок тяжить безумовно на всіх Українцях без огляду на їх походження, стан, віру, партійну приналежність і т. д. Бо перед нами події надзвичайної ваги: хитається червоний велит, що полонив більшість нашого народу і зарисувалася найбільша тюрма народів...

Що говорив Бльомберґ з Муссолінієм

Німецький марш. Бльомберґ відбув в Римі наради з Муссолінієм. Він поінформував Муссолінія про свої розмови в Лондоні з представниками анґлійських і французьких військових кругів. Дальше, обговорено справу Еспанії, головно з військової точки погляду, передискутовано справу дозброєння Мадярщини на тлі розмов марш. Бльомберґа з мадярським міністром національної оборони. Німецькі політичні круги підкреслюють, що наради марш. Бльомберґа в Римі не можна уважати знаком німецько-італійського військового союзу.

ПЕТРО КОВАЛІВ 2)

ПЕТРОҐРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Як стемнішало, ланцюги солдатів та одягнених у солдатські шинелі поліцаїв поділили місто. І перехід з однієї околиці в другу був ускладнений. На бічних вулицях вояки порозкладали вогнища, які дозволяли погрітися й давали хоч трохи світла там, де ліхтарі були розбиті любителями бешкету. Для стороннього глядача ці жваві вогники були приємною несподіванкою на вулицях холодного північного міста. Та не всім було радісно. Поліція вже була перетомлена й солдати нарікали. У повітрю почувалася непевність, нервовість; часом чути було далекі окремі вистріли, раз чи два здавалося мені, що чую торохкотіння кулеметів. Казали, що в околицях були дрібні бійки та арешти.

В неділю кількість людей на вулицях значно збільшилася. З передмість робітники намагалися передертися до середини міста. А було тоді в Петербурзі біля чотирох сот тисяч робітників, удвічи більше ніж перед війною. Ми бачили натовп кілька сот люду біля Казанського собору. Час від часу козаки без рушниць та списів, помахуючи нагаями, кидалися в гущавину лавою, щоб розігнати юрбу. Найблизчі люди розступалися, тікали... та де-далі коні все повільніше посувалися вперед. Нарешті вершники під глузливі вигуки глядачів виїздили з другого боку, та вже не рядком, а збившися один слідом за другим, щоб коням лекше було продиратися в натовпі.

Не таку лагідну сцену бачили ми на Марсовому полі, де кілька сот людей слухало якогось промовця. Ґенерал, що проїздив власними санками, скочив з них і рішучо врізався в юрбу. Він почав ганьбити присутніх. Люди спочатку відсахнулися, але потім задні наперли. Ґенерал не довго балакав, ледве видерся з натовпу, вскочив у санки й погнав чим дуж під свист та злісні вигуки. Дехто навіть жбурляв услід за ним сніжками.

Тієї ночи, коли не помиляюся, юрба розбила вязницю на Ліговці, та спалила Окружний суд на Літейнім. Згоріли також і склади Миколаєвського двірця, звідки нам напередодні привезли на дитячих саночках наші річи знайомі робітники електричної станції, що довідалися від служниці про наш баґаж.

Та на тому не обмежилася їх увага до мене: в понеділок ранком ціла деле-ґація прийшла до мойого господаря, прохаючи перешкодити мені вийти в місто. „Солдати не слухають, — казали робітники — обеззброюють старшин на вулицях, зривають наплечники, знущаються." Мій господар мусів пообіцяти мені, що вийде по обіді, як звільниться, вкупі зі мною, а доти прохав перебути в дома.

Нетерпляче чекав я, прислухуючись до далекої стрілянини. „Чому я самітній? Що можу я робити без вояків, без орґанізації? Зрештою, що саме відбувається в місті навколо мене?... Новинки ширилися головно як чутки... Чи можна всьому йняти віру?"

Кріваий понеділок.

Довідався я, що варти ґвардейського Волинського полку — яка охороняла електричну централю — не змінено сьогодня як щодня доси. З казарм прийшли окремі „Волинці" і сповістили товаришів вартових, що полк відмовився виконувати накази. Полковник застрілився перед фронтом — і тоді почався бешкет. Декого з старшин викинено через вікно казарми й покалічено, а солдати розійшлися в світ за очі. До речі, та варта вірно лишилася на своїому посту ще кілька днів, але всеж не дочекалася зміни. Зрештою, обійшлося без пригод, електричної станції юрби страйкарів не чіпали, а до аґітаторів виходив за ворота хтось з порядніших робітників і пояснював, що вони вирішили не припиняти праці, щоб не полекшувати темрявою грабунків та бешкету.

(Далі буде).

СВІТОВА ВИСТАВА 1937

Що вона коштує і які на ній дива.

Вистава 1937 р. відкрита. Хоч буде ще богато роботи, хоч подавляюча більшість павільонів ще не викінчена, вже тепер відвідувач може собі уявити ту величезну міжнародну маніфестацію, зорганізовану Францією, з таким блеском — в імя культури і братерства народів.

Вистава 1937 р. дійсно грандіозна. Простягається вона від Площі Згоди до Острова Лебедів, себто більше як на 6 кільометрів. Поверхня її рівняється мілiонови квадратових метрів. Франція показала в тій виставі все, що вона може дати гарного. Показане дійсно знамените. 42 держави представлені на виставі павільонами: Австралія, Австрія, Аргентина, Бельгія, Болгарія, Бразилія, Ватикан, Великобританія, Мадярщина, Венецуеля, Гаїті, Німеччина, Голяндія, Греція, Данія, Єгипет, Ірак, Еспанія, Італія, Канада, Лотва, Литва, Люксембург, Мехіко, Монако, Норвегія, Перу, Польща, Португалія, Ромунія, Сіям, Злучені Держави, СССР, Уругвай, Фінляндія, Чехословаччина, Швайцарія, Естонія, Югославія, Південно-Африканська Унія, Японія і Франція.

Як установляється білянс такого величезного підприємства? Вистава коштувала міліярд франків. 580 міліонів дала держава, решту місто Париж. З тої суми приблизно 225 міліонів пішло на будівлі, що повинні остатися і після вистави: новий двірець Трокадеро коштував 96 міл., фонтани Трокадеро 16 міл., музеї сучасного мистецтва 79 міл., розширення моста Єна 6 міл., підземний перехід Ке де Токіо 12 міл. і т. д. 745 міл. пішло в цілости на будівлі й забудовання, що з них після вистави нічого не останеться.

Обрахували, що вистава матиме 50 міліонів відвідин. Вступ коштує 6 франків. Коло 5 міліонів відвідин буде даровых. Остається 45 міліонів, що повинні дати 270 міл. франків. 475 міл. фр. покриють оплати промислових і торговельних підприємств. Білянс очевидно не буде зрівноважений. Дефіцит буде великий, та се дефіцит тільки позірний, бо рахунок робиться на той прибуток, що його нація одержить з вистави в з а г а л і: чужоземці і мешканці французької провінції мають видати в Парижі підчас вистави коло 20 міліярдів франків.

Згадані розходи відносяться тільки до Франції. Чужі держави, що беруть участь у виставі, тратять кожда також величезні суми. Вистава дає тим чужим державам даром площу і Франція асигнує на збудовання кождого чужостороннього павільона по 825 франків на 1 квадратовий метер. Решту видатків покриває чужа держава. Так нпр. Німеччина, якої павільон чи не найбогатший, дістала від Франції на його збудування мілiон стотисяч франків, а сама видала 55 міліонів...

Щоб розуміти розмір сеї вистави, треба порівнати її з минулими міжнародними виставами в Парижі.

Перша паризька міжнародна вистава відбулася в 1855 р. Вона була розложена на Елізейських Полях і займала 117.848 кв. метрів. Відвідин було коло 6 міліонів. — Друга міжнародна вистава в 1867 р. на Марсовім Полі займала вже площу 687.000 кв. метрів. Відвідувачів було 11 міліонів. — Трета вистава в 1878 р. на Марсовім Полі (тоді збудовано попередне Трокадеро) покрила площу 800.000 кв. метрів. Відвідувачів було більше як 16 міліонів. Розхід вистави виніс 55 міліонів, прихід всего 25 міл. франків. Вистава мала величезний успіх, та не оплатилася. — Четверта міжнародна вистава в 1889 р. мала повний успіх у всіх відношеннях. Вона займала ціле Марсове Поле, Трокадеро, Есплянаду Інвалідів і Кур ля Рен (для тої вистави побудовано Айфлеву вежу). Відвідин було 33 міл., розхід виніс 56.500.000 фр., прихід 53 міл. фр. — Пята міжнародна вистава в 1900 р. займала ту саму поверхню, що й попередна. Для неї збудовано: Великий і Малий Дворець і міст Александра III. Та вистава мала також повний фінансовий успіх.

Найцінніші дарунки, що їх вистава оставить після свого закриття Парижеви, очевидно — нова палата Трокадеро і палата сучасних мистецтв.

Палата Трокадеро, що охоплює своїми крилами сад, який спускається до ріки Сени, буде правдоподібно признана одним з найзамітніших памятників будівництва першої половини 20-го століття. Палата сучасних мистецтв на Ке де Токіо прикрашена скульптурами і барелєфами чи не найбільшого сучасного французького різьбара Жаня, своєю легкістю, воздушністю і струнκістю неначе відроджує Грецію. І подібно як новий Трокадер викликує загальне захоплення.

Відвідувачеві, що увійшов на виставу через головний вхід, себто через Трокадеро, відразу кидаються в очі два чужі павільони, які займають на виставі найпочесніші місця: направо совітський павільон, наліво німецький.

Про ті два павільони, положені один проти другого, про німецького орла і про серп та молот, що ними потрясають совітський робітник і робітниця, пишуть вже на всі лади, придумуючи всякі символічні пояснення такого протиставлення. На тлі тих двох павільонів: німецького, спокійного, сильного—і совіт. якби демонстративно-аґресивного — павільон Англії невтральний та величний. Павільон Італії спокійної, благородної архітектури, в якім показана вся сила і життєвість відродженої імперії. Павільон Бельґії, признаний вже в першім дні відкриття вистави чи не найкрасшим, досконалим щодо своєї архітектурної тонкости.

Перелічування галузей будівництва, торговлі, мистецтв, техніки і т. д., представлених Францією на виставі, показує розмах задуму організаторів. Французька секція ділиться на ґрупи. Їх всіх 14. Ґрупа примінених мистецтв, літератури, театру, музики, ґрупа соціяльного життя: гігієна, взаїмна поміч, ремесла і т. д.

Ґрупа мистецького і технічного образування; ґрупа присвячена радію, кінови, друкарству, ґрупа міського будівництва, ґрупа пластичних мистецтв, ґрупа архітектури і мистецької промисловости, ґрупа внутрішної урбаністики помешкань, ґрупа книжних видань, ґрупа присвячена модам, ювилірному мистецтву, ґрупа туристики, спорту і т. д. Окремий павільон присвячений провінціям Франції. В нім відбудована архітектура та побут і показані творчости Нормандії, Провансії, Бретонії й Бурґундії — всіх тих областей Франції, що й понині зберегли свій стиль, свою індивідуальність. Заморська Франція — Індокитай і африканські території, мусулманський світ і негритянський, представлені павільонами, які в поменшенім виді повторяють всім памятну кольоніяльну виставу. Між павільонами, що вже відкриті, звертає на себе особливу увагу — палата відкрить, очевидно одна з найбогатших і найцікавіших павільонів сеї вистави. Показана вся історія відкрить: соняшна система, як її зображали Єгиптяни, Араби, середньовіччя і відродження. Місяцеви присвячена окрема саля, інша — планетам. Земля показана так, як вона виглядає з місяця. Космічні світи стають перед очима здивованого глядача. В тім павільоні справді велич — стодвацять саль: саля математики, лябораторії альхеміків і великих учених; салі, де показано, як творилася сучасна хемія, сучасна техніка, як чоловік побіджував і побіджує світ.

Тепер неможливо ще дати докладний огляд вистави. Про неї можна писати богато підчеркуючи або показані на ній осяги сучасної архітектури, прояв у ній сучасного мистецького стилю, або застановляючись на технічній стороні, на тім, що вистава дає н о в о г о, що наглядно показує і яке значіння вона повинна мати для розвитку техніки. Та покищо її можна оглянути, так сказати, тільки з птичого лету. Мине ще правдоподібно кілька тижнів до часу, коли вистава направду стане у своїй величі і красі і коли закипить на ній звичайне празникове виставове життя, відкриють ресторани, в яких будуть продавати їжу країв европейських і екзотичних. В найбільшій театральній салі світа — салі нового Трокадера будуть давати представлення і торжества. І наповниться Париж чужинцями приїзшими зі всіх кінців світа, як і на минулі вистави. І треба сподіватися, що зменшиться кріза, яка тяжить над Парижанами. Д—ч.

Не всім емеритам зле поводиться

„Варшавскі Дзєннік Народови" приніс лісту емеритів, що дістають поверх 1000 зл. емеритури. А іменно: Януш Єнджеєвич 2910 зл. місячно, Вацлав Єнджеєвич 1640 зл. і має посаду в видавництві шкільних книжок, Андрій Морачевский 1001 зл. і 4 ґр.,А. Пристор 1174 зл. і 94 ґр., б. віцемін. освіти К. Перацкий 1020 зл. і 90 ґр., б. мін. скарбу Завадский 1340 зл., кс. Бр. Жонґолович б. віцемін. освіти 1500 зл., б. мін. справедливости Ч. Міхаловский 1500 зл. і є гіпотечним писарем у Варшаві. Петро Парилевич має 1001 зл. емеретури і ще дістав 15.000 зл. відправи. Тепер працює у п. Міхаловского. Б. мін. зелізниць Буткевич дістає 1400 зл. і є директором міської електровні в Варшаві з платнею коло 6000 зл. місячно. Ґен. Осіньский дістає 1500 зл., ґен. Губіцкий 2000 зл., Ст. Патек 1500 зл., К. Седлєцкий 1050 зл., А. Слівіньский 1100 зл., К. Світальский 1250 зл., полк. А. Коц 1500 зл.

Як робиться пропаґанду

Орґан польських тоталістів „Зачин" стоїть на становищі, що в політичній акції лучаться не горожани, але їх жадоби й імпульси, що часто в тої самої людини бувають ріжні в ріжних часах. Отже радить своїм аґітаторам не зражуватися суперечністю жадоб і відзивів, аби тільки відзив влучив у котрусь з жадоб людини, „а всьо буде добре". Отже, пише, до одного й того самого чоловіка треба звертатися раз як до Поляка, другий раз як до батька родини, як до мешканця Кракова, як до любителя спорту, як до збирача порцелянових люльок і т. д. Досі ще ніяка партія не оповіщувала прилюдно своїх безцеремонних способів так отверто, зазначують здивовані тим орґани польської преси.

Наполеон і його жінка -- масони

„Журналь де Деба" пише на підставі нововідкритих документів, що не тільки Наполеон, але і його жінка Жозефіна були членами масонських льож. Наполеон став масоном по дорозі до Єгипту. Його приняли в мальтанську льожу. Жозефина належала до льожі „Мон Табор". А ще заки вступила до тої льожі була на засіданні страсбурґської льожі „Вільні лицарі" в характері гостя. Як відомо, зовсім „правовірні" льожі не приймають жінок як членів.

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

Розстріляні ґенерали

Вісім совітських ґенералів, розстріляних у Москві, займало до останніх днів найвизначніші становища в червоній армії. Михайло Тухачевський, б. командант західного фронту в часах польсько-большевицької війни, член комуністичної партії від 1918 р. Тому півтора року іменовано Тухачевського разом з Ворошиловом, Бліхером, Будьонним і Єгоровом маршалом СССР. По домашній війні Тухачевський згнобив повстання совітських моряків у Кронштаді в 1921 р. та в тімже році хлопське повстання під проводом отамана Антонова, в тамбовській окрузі. Займав по черзі становища: директора військової академії, заступника шефа ґен. штабу, команданта західної військової округи, шефа ґен. штабу, команданта ленінґрадської військової округи, врешті віцекомісаря оборони. Від 1934 р. був членом-кандидатом до Ц. К. комуністичної партії. Відзначений ордерами Леніна, червоної звізди і червоного прапору. — Йона Якір, комуніст від 1917 р. Член-кандидат до Ц. К. комуністичної партії, член політбюра української комуністичної партії. Відзначений трикратно ордером червоного прапору. Член Ц. В. К. СССР. Брав участь у війні домашній і польсько-большевицькій. Уважали його одним з найвизначніших совітських ґенералів. Від 1921 р. перебуває на Україні як командант київської військової округи. 11 травня с. р. перенесено його на становище команданта військової округи в Ленінґраді. Того становища вже не обняв. — Гіеронім Уборевич, комуніст від 1917 р. Член-кандидат до Ц. К. компартії. Командував совітською армією на Далекім Сході, що розбила монґольські відділи барона Унґера-Штернберґа та козацького отамана Семйонова. Був по черзі командантом військових округ на Кавказі і в Москві. В 1930 р. був заступником предсідника центральної революційно-воєнної ради, а в останніх кількох літах був командантом білоруської військової округи в Минську. Відзначений низкою совітських ордерів. — Роберт Айдеман, комуніст від 1918 р. В часі домашньої війни був командантом дивізії лотишських стрільців. Був директором військової академії в 1925 р. До останніх днів був шефом совітських орґанізацій військового приспосіблення. Відзначений ордером Леніна і червоного прапору. — Корк до р. 1935 був командантом московської а потім ленінґрадської військової округи. Дня 11 травня с. р. перенесено його в стан диспозиції, без нового приділу. Один з найбільше знаних совітських ґенералів, мав високі відзначення. — Примаков, заступник команданта київської військової округи. — Путна, б. командант дивізії в часі польсько-большевицької війни. Один з вищих офіцирів совітського ґенер. штабу. В останнім часі військовий аташе в Лондоні. — Фельдман, один з найблищих співробітників віцекомісаря Ґамарника в політичнім штабі червоної армії.

Великі спеки в Польщі

Великі спеки навістили Польщу. На півострові Гель на прибережних пісках температура доходить до 47 степенів Цельзія. Пісок такий розпечений, що босоніж по нім не можна ходити, бо можна попарити собі стопи. Температура води в заливі коло Гелю виносить 23 степені Цельзія. — Внаслідок сильної спеки вибухають часті пожежі. В Лодзі згоріло недавно 9 домів і величезний тартак. Шкоди виносять поверх міліон злотих. В Торунщині вже другий раз с. р. вибухла пожежа ліса і знищила кількасот моргів деревостану. В Монастирі в Стрийщині згоріло на днях 20 моргів сухої трави. У львівськім повіті згоріло коло 100 господарств в с. Дмитря коло Щирця. Крім того велика спека шкодить землеплодам особливо на легких ґрунтах.

Словацька техніка в осені

„Праґер Прессе“ звідомляє: Словацька техніка ім. М. Р. Стефаніка буде отворена вже в найближчім зимовім семестрі. Закон у тій справі принятий в парляменті великою більшістю, хоч проти нього голосували соц.-демократи і партія о. Глінки, остання з огляду на державні фінанси (значить з огляду на слабе випосаження техніки?) і браку абсольвентів реальних шкіл.

ДВІ ПОСЛОВИЦІ

Часто наводимо латинську пословицю: „біс дат, кві ціто дат“, що значить: „два рази дає, хто скоро дає“. Натомісць частіше забуваємо про іншу пословицю, якою також любили послуґуватися Римляни: „Тарде венієнтібус осса“, в нашій мові звучить вона: „хто пізно приходить, сам собі шкодить“.

Так, мусимо визнати з жалем, що любимо спізнятися та що не застановляємося над тим, які великі шкоди поносимо нераз через те. В нашім житті не рідко лучається, що одна хвиля рішає про всю нашу будучність і кожде занедбання, кожне спізнення може спричинити нам невіджалувану кривду, наразити нас на необчислимі страти.

Возьмім для прикладу ґру на Державній Льотерії: Маємо довіря до якогось числа і ми хотілиб його набути. Коли зробимо се негайно, то маємо всі шанси, що пожадане число знайдеться в нашім посіданні. Одначе коли виконання наміру зачнемо відкладати з дня на день, то прецінь дуже легко може лучитися, що хтось нас випередить, нарочно або припадково. Представмо собі наш гумор, коли на те число впаде більша виграна!...

А прецінь не виключене також, бо лучається досить часто, що льосів цілком забракне. В тім випадку стратимо зовсім всяку змогу виграти.

Отже, щоб запевнити собі участь в тягненні першої кляси трицятьдевятої льотерії, не належить зволікати, тільки відразу заосмотритися в льос, бо тягнення зачинається вже ві второк 22 червня.

Лікарський фейлетоник.

Де що лічити

Про літниська і живці.

Коли йде про практичні вказівки щодо лічення в живцях, які є в краю, належить передовсім здати собі справу з того, де що лічиться. Отже запамятаймо собі отсей поділ: Недуги серця і кровоносних посудин: Бистра, Івоніч, Ґочалковіце, Мушина, Рабка, Цехоцінек, Криниця, Наленчів, Щавниця, Горинець-живець, Трускавець, Друскенікі, Іноврощлав, Миловоди. Недуги віддихових знарядів: Буско-живець, Івоніч, Моршин, Отвощк, Бистра, Яремче, Рабка, Суха, Ворохта, Цехоцінек, Криниця, Райча, Щавниця, Закопане, Крешовичі, Римапів-живець, Делятин, Гребенів, Йорданів, Любінь Великий, Тухля, Друскенікі, Іноврощлав, Жеґестів-живець. Недуги селезінки: Бистра, Івоніч, Криниця, Щавниця, Риманів-живець, Трускавець, Жеґестів-живець. Недуги нирок і міхура: Мушина, Цехоцінек, Криниця, Наленчів, Щавниця, Горинець-живець, Риманів-живець, Трускавець, Заліщики, Друскенікі, Іноврощлав, Жеґестів. Нервиці загальні, нервові недуги на анемічнім тлі: Буско, Івоніч, Косів, Моршин, Отвощк, Сілець, Бистра, Яремче, Цехоцінек, Криниця, Наленчів, Щавниця, Закопане, Риманів, Трускавець, Делятин, Любінь Великий, Друскенікі, Іноврощлав, Жеґестів. Недуги переміни матерії: Буско, Бистра, Івоніч, Косів, Моршин, Отвощк, Рабка, Цехоцінек, Криниця, Наленчів.

Під веселую хвилину

Проєкт угоди ФНЄ з католиками.

Тяжкі часи переживаємо, отже правдивотішимося, коли появиться щось веселе. А ось довідуємося, що п. Дмитро Паліїв поїхав на ферії й диктатуру над ФНЄ і тим самим над нашою нацією переняв фактично на той час п. М. Іванейко. Правда, переняв під псевдонімом, але що се нам як нації шкодить, коли він відразу предложив проєкт угоди покищо одній ліецезії. І се перший практичний проєкт за весь час історії, чого зрештою й можна було сподіватися по такім философі. Услівя тої угоди, які він ставить іменем творчого націоналізму, навіть зовсім легкі. Домагається лише, щоб „консисторія в Станиславові“ признала свою помилку і зробила те саме з редактором „Нової Зорі“, що суд зробив з економічним адвокатом консисторії (гл. 128 ч. „У. В.“), усунути. Той пункт перший угоди навіть оправданий тим, що п. Іванейкови тяжко дискутувати з редактором „Н. Зорі“, бо — каже — читачі булиб незадоволені. Поки в Станиславові вирішать, що зробити з предложенням п. Іванейка, ми від себе щиро просимо читачів всіх органів ФНЄ, аби писали до п. Іванейка, що дають йому дозвіл, на прах рознести всіх, що не признають диктатури ФНЄ, а насамперед редактора „Н. Зорі“. Бити так аби пищав. Вже навіть крайна пора на такий подвиг. Бо коли того п. Іванейко тепер не довершить, то вийде з ним і п. Д. Палієвом точно таке саме як з тим сином, що то привів батька до коршми і казав: „Хто вдарив мого тата, нехай ще при мені спробує се зробити...“ — А другий пункт угоди, яку предкладає п. Іванейко, звучить, аби „консисторія в Станиславові“ признала рацію творчим націоналістам і перестала підпирати орґанізацію „Скали“, а то в тій ціли, щоб монополь лишився „Просвіті“. За ті дві уступки, які по мрії п. М. Іванейка мавби перевести в життя „рішальний чинник“, предкладає п. Іванейко неякубудь уступку зі своєї сторони, а саме: він буде писати і вже пише, що католицизм се скарб (аби тільки своїх орґанізацій не творив, а лишив монополь націоналістам). З того булаб іще така користь, — пише, — що католики опинилисяб від тої хвилі під льоґічним оглядом в тім самім таборі, що Іванейко, Рікардо, Маркс, Сомбарт, Шпан (!), ба навіть Геродот і Тукидид аж до Михайла Грушевського включно... бо всі вони думали так самісько як Іванейко. А інакше буде нам стидно, пише. (А за те, що пишуть Іванейко і Якименко в „У. Вістях“, розуміється не стидно).

Щож ми на сі виразні предложення? Ґа, кажемо, що як уже тепер не „вібухне Україна“, коли появився аж такий философ у Фронті Національної Єдности, то вже мабуть довго будемо на те чекати, як не приймемо тих умов, що він диктує. Се очевидне. Тому ми в редакції зовсім не опираємося тому, аби приняти предложення головного теоретика ФНЄ, а навпаки додаємо ще оден аргумент за тим: от п. Д. Паліїв має правдиві відпустки, а редактор „Н. Зорі“ за десять літ ще не мав відпустки, бо хоч виїздив, то писав далі такі річи, що з ними Іванейко не годиться разом з Геродотом і Грушевським. Отже й наш редактор відпочавби собі з десять місяців і тоді не писавби вже може таких річей незгідних з поглядами Іванейка і Геродота. Нічого злого в тім не булоб, а користи булиб великі. Вже само узгіднення поглядів з такими повагами як Іванейко, Геродот, Тукидид аж до Маркса, Сомбарта і Грушевського включно — щось прецінь варт. А тих кілька „паперових цитадель“, що називають себе „Скалами“, можна в додатку за таку ціну пожертвувати, — і булаб єдність в народі і ФНЄ бувби з нас задоволений і Іванейко признавби нам якусь філософічну освіту, а так недочекання наше, поки не будемо писати так, щоб не робити йому стиду.

То десь радіє Донцов, як бачить такого свого ученика, що так просто розкусив услівя угоди ФНЄ з католицькими організаціями як орішок. І ми, хоч проти нас він зразу виступив, також відітхнули, побачивши, що за ум може вирости й на нашім ґрунті, коли його відповідно управив Димитрій Донцов своїм націоналізмом. Популяризацією глибоких думок того творчого ума нашого творчого націоналізму гріх булоб не занятися докладніше. Отже ми се спробуємо зробити — по скромним силам нашим, розуміється, як „консисторія“ не скаже, дати спокій тому ґеніяльному теоретикові, нехай розвивається далі в спокою.

Розброююче пише в 130 ч. „Укр. Вістей“ також І. Гладилович, той сам, що недавно вихвалив на останній ґузик кальвінську секту і досі думає, що він примірний католик. Він гірко жалується, що безнадійно його „не розуміють“ — ні в редакції „Н. Зорі“, ні в офіціальнім органі кооперації й називає нас хорими, а себе уважає здоровим. І не застановляється чоловік над тим, чи се можливе, щоби всі „партійці“ і в додатку ще кооператорн були ненормальні, а він і новий „диктатор під псевдонімом“ Іванейко — здоровіські як два щупаки. Поживемо, побачимо — до чого їх доведе те „здоровля“...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.

РАДІО

Літний радієвий конкурс. Вже в червні розпочинається Великий Літний Конкурс, який триватиме три місяці. Сей конкурс подібний до минулорічного, що мав великий успіх серед радіослухачів. Найкращим доказом популярности конкурсу була скількість учасників, яка виносила понад 44.000 осіб. Для учасників сегорічного конкурсу призначено 500 цінних надгород, а передовсім: гарний самохід-лімузину, закордонні екскурсії, модерні суперґетеродини, фотоґрафічні апарати й ін. Конкурс буде доступний для всіх, хто буде абонентом „Польського Радія" в червні, липні й серпні.

Радіоприймач в часі відпустки. В звязку з часом відпусток та виїздів радіослухачів на літнища, пригадується, що згідно з розпорядженням міністра пошт і телеґрафів слухач радія може без завідомлення на час трьох місяців перенести свій приймач в інше місце, ніж вказане в реєстраційній карті. Перенесення приймача може наступити тільки в випадку виїзду до кураційних місцевостей, на літнище згл. на туристичну екскурсію. Антену, залишену в місці сталого перебування радіоприймача, належить унерухомити в той спосіб, що треба уземнити проводи тої антени, згл. сполучити їх з собою. Сей розпорядок вигідний для тих, що виїздять на літнище, бо дозволяє на час тривання відпустки або лічення забирати з собою радіоприймач без ніяких додаткових коштів. Оплати треба вносити за поквітуванням листоношам або в касі поштового уряду, який видав реєстраційну карту, або переказувати їх тому урядові поштою, вміщуючи на звороті документу вплати напис, за який місяць внесено оплату. Коли хтонебудь хоче залишити також вдома приймач для родини, а другий забрати з собою, — повинен у поштовому уряді викупити термінову реєстраційну карту, за яку платиться згори за цілий час важности тої карти.

Незвичайна самоходова імпреза в Варшаві. В звязку з Днем Пропаґанди Радія в Варшаві відбудеться незвичайна самоходова імпреза, яка полягатиме на тому, що о год. 16 в перерві концерту з кружків Варшава II буде подавати вказівки для самоходів, що мають радіо. Всі самоходи, що братимуть участь в імпрезі, отримають за посередництвом радія вказівки, де є старт і мета „Бігу за радієвою хвилею". В часі бігу подаватимуть вказівки, де будуть контрольні пункти. За найліпший обїзд усіх контрольних пунктів будуть признані надгороди.

Кріза книжки і радіо. Французький письменник К. Вотель подає свої міркування на тему кризи літератури. На його думку тепер переживаємо кризу повісти, бо колись наклад 100.000 примірників ще не означав великого успіху книжки. Тепер книжки історичні, наукові, подорожні — не відчувають цілковито кризи. Навіть у ділянці кримінальної повісти стверджуємо зріст запотребування. Лише книжки літературні сильно відчувають кризу. Автори шукають причини сеї кризи, яка — на думку п. Вотеля — є лише поворотом до нормальної ситуації. Шукаючи причин, автори атакують спорт, бріджу, кіно, а найбільше — радіо. Вони кажуть, що радіо се найгірший ворог книжки, а внаслідок того — ворог думки народу. К. Вотель твердить, що се неправда. Отже радіо тримає людей вдома, а се чинник, який співділає з читальництвом. Радіо се „ангел домового вогнища", се скорше приятель ніж ворог книжки, яку часто реклямує і пропаґує, надаючи критики і звідомлення з нових видань, промови авторів і т. п. К. Вотель каже, що він водночас великий прихильник радія й аматор книжки. Часто буває, що він читає книжку при звуках радієвої музики, але ніколи не було б можливо читати книжку, оглядаючи фільм у кіні, граючи в бріджа, або займаючися спортом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРОЦЕС ОУН у Львові в справі вбивства Копача і Ковалюківної тягнеться дальше. Переслухують свідків, яких покликано 71. Підчас переслухання одного зі свідків, ґімн. учня Гаврилюка, увязнено. Прокуратор закинув йому, що він зізнає фальшиво.

КАТ УКРАЇНИ Балицький, що 12 літ як шеф ГПУ розстрілював Українців, завізваний до Москви і там увязнений. Він був приятелем шефа всеросійської чрезвичайки, Яґоди, отже можна сподіватися, що скінчить таксамо як Яґода.

СЕНАТ ухвалив продовжити комісаричне правління у Варшаві ще на один рік.

У ЛЬВОВІ відбувся зїзд польської проурядової організації „Заржевє". На зїзді були віцепремієр інж. Квятковский і міністр зелізниць Ульрих.

ВІЦЕПРЕМІЄР КВЯТКОВСКИЙ виголосив промову на зїзді „Заржевяків" у Львові. В ній ствердив м. ін., що Польща в послідньому році виконала „значний скок вгору" в господарській области. Тепер Польща входить в час, коли польський елемент має перебрати повну відповідальність не тільки за політичну долю держави, але й за господарську...

РЕДАКТОР ВИЛЕНСЬКОГО „СЛОВА" Станислав Мацькевич виголосив у Львові відчит про внутрішне політичне положення Польщі. На відчиті були члени загальної ради союзу дідичів з Галичини і запрошені гості. По відчиті була дискусія, що в ній забирало голос богато визначних представників дідичів, як також посли і сенатори. В дискусії зазначилося дуже прихильне відношення галицьких дідичів до „Слова" й до ідеольоґії, що її воно репрезентує.

В СОВІТСЬКІМ ТРИБУНАЛІ, що засудив 1 совітського маршала і 7 ґенералів на смерть, не засідав ні Ворошилов, ні Єґоров. Не засідали також команданти військових округ на Україні.

МІЖ РОЗСТРІЛЯНИМИ 8 ҐЕНЕРАЛАМИ в СССР Фельдман був Жидом по батьку і матери, Якір Жидом по батьку, а мати його Молдаванка, Корк Естонець, Айдеман Лотиш, а решта Росіяни.

ПРОЦЕС 8 СОВІТСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ викликав у Парижі сильне враження. Вся преса, з виїмком комуністичної „Юманіте", оцінює події в Совітах як доказ далеко посуненого внутрішнього розкладу. Французькі патріоти повинні стреміти до зірвання звязків між Францією й Совітами.

КОМІСАР ВІЙНИ СССР червоний маршал Ворошилов видав приказ до червоної армії. В нім каже м. ін., що зрадницька військова контреволюційна фашистівська організація ділала в червоній армії віддавна. Зрадники — каже — продавали військові таємниці ворогам Совітів. — Приказ остро атакує Троцького, називаючи його фашистом.

ТРОЦЬКИЙ заявив, що Сталін позбавивши партію голови, тепер армію позбавляє голови. Засуджені і розстріляні совітські ґенерали були здібні і заслужені. Причина процесу це суперництво між Ворошиловом і Тухачевским. Ворошилов занадто підлягає Сталінови. Процес завдав страшний удар червоній армії, потрясаючи нею морально аж до основ. Інтереси оборони СССР пожертвовано інтересам правлячої кліки. По процесі Зіновєва, Камєнева, Радка і Пятакова, процес Тухачевского і товаришів се початок кінця теперішної диктатури в СССР.

МІЖ ЗНАВЦЯМИ СОВІТСЬКИХ СПРАВ в Англії запанувало переконання, що тепер в СССР все можливе. Так пише „Івнінґ Стандарт".

ВІДЕНСЬКА ПРЕСА доносить, що до ложа тяжко хорого Сталіна завізвали з Відня проф. дра Епіннґера, спеціяліста від серцевих недуг. Сталін під впливом манії переслідування, дістав сильного атаку серцевої недуги. Нерви його мають бути зовсім розшастані.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відкликало 300 добровольців з Еспанії. Ся вістка викликала в Лондоні задоволення.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР Нойрат, вертаючись з подорожі на Балкани, відвідав Будапешт.

107 АНҐЛІЙСЬКИХ ПОСЛІВ ліберальів і лейбуристів, вислало телеґраму до канц. Ґітлєра. В ній просять помилувати двох провідників професійних союзів Штамма і Ребека, засуджених на смерть.

У ФРАНЦІЇ, в м. Банолєс д'Орн, невідомі справники замордували двох італійських протифашистівських журналістів братів Карла і Нелля Роселі. Оба вони походили зі знаної жидівської родини у Фльоренції. У Франції жили як еміґранти від 1929 р.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР Голл виголосив промову радієм. В ній візвав народи, щоб занехали зброєння моральні, політичні, військові й економічні. Міжнародні взаємини можуть поправитися, коли будуть сперті на приязні, співпраці і чесности.

НОВИНКИ

Три дуже актуальні справи, перший конґрес наших Марійських Дружин, події, що потрясають СССР, і цікаві вісти про недавно отворену світову виставу заняли тілько місця в сім числі „Нової Зорі", що розбір організації ФНЄ як появи політичної на тлі загальнім і нашім прийшлося відложити. Зачнемо печатати се в дальших числах „Нової Зорі".

В шесті роковини смерти Вячеслава Липинського відбулася дня 13 с. м. в церкві св. Юра заупокійна Служба Божа й Панахида. Службу Божу відправив о. Др. Кладочний, а Панахиду о. прал. Л. Куницький з 4 священиками. Співав хор „Бандурист". На тетраподі виднів жалібно прибраний портрет Покійника. В Богослуженню взяло участь богато людей.

О. Климентій Шептицький, ігумен ОО. Студитів, піддався у Відні операції жовчевих камінів. Оперував проф. Фінстерер. Операція пройшла успішно.

Іспит зрілости в Філії Української Держ. Ґімназії у Львові. Цього року в філії української державної ґімназії у Львові іспит зрілости зложили: Бирка Іван, Боюлка Володимир, Валько Антін, Винницький Роман, Воєвідка Ярослав, Вонторський Олександер, Гарух Юрій, Грабович Роман, Демус Пилип, Когут Нестор, Кокот Роман, Коваль Борис, Котис Ярослав, Ленько Остап, Макух Евген, Марковський Володимир, Мащак Володимир, Олійник Роман, Панич Богдан, Пашковський Святослав, Семків Богдан, Сисак Богдан, Стеткевич Роман, Стефанович Лев, Сушко Михайло, Сушко Роман, Троняк Роман, Федак Володимир, Фединський Мирослав, Фільварків Роман, Филипович Тарас, Ширий Роман.

Кураторія львівської шкільної округи оголосила вписи на новий шкільний рік до мужеського паралельного відділу І. кл. з українською мовою навчання, зорганізованого при III. державній польській ґімназії в Тернополі. Се вже друга спроба вдоволити Українців паралєлками при польській ґімназії на місце української ґімназії, розвязаної в 1930 р.

Міністерство освіти дозволило здавати матуру 71 абітурієнтам, яких не допущено до матури у звязку з крадіжю матуральних тем.

Кооператива „Єдність" в Ременові запровадила в себе телефонічний апарат. Се перша наша сільська кооператива, що має телєфон.

В Бережанщині була слідча комісія, зложена з відпоручника міністерства внутрішніх справ та воєвідського начальника уряду безпеки з Тернополя, у справі подій, які зайшли в Урмані, Дрищеві, Вільхівці, Поручині, Лісниках та інших селах бережанського повіту. Комісія була у всіх тих селах та переслухала масово потерпівших селян. Про відшкодування їм досі нема згадки.

Зїзд музеольогів у Польщі відбувся у Львові. Директор міських музеїв Чоловский виголосив реферат п. з. „Львівські музеальні збірки.“ В нім сказав, що у Львові є 15 публичних музеїв і 3 в зародку. Місто приймало музеольогів снїданням.

Триденна господарська нарада повітових лісників воєвідств львівського, станиславівського і тернопільського відбулася в Долині. В нараді взяв м. ін. участь станиславівський воєвода ґен. Паславский.

В Станиславові потягнено до судової відповідальности за ряд надужить б. інструктора Польського Червоного Хреста Яна Пасєрка.

В Струтині пов. Долина вибухла пожежа на місцевім торфовиску, обіймаючи також 2.000 кв. м. громадських пасовиск. Пожежу вдалося зльокалізувати.

Нові винниці заложено в Ягольниці і Скородинцях чортківського повіту.

Телефонізацію сільських громад переводить повітовий самоврядний союз у Рівенщині. В осени с. р. телєфонічну злуку одержить 120 громад.

За спроневірення громадських грошей суд у Сяноці засудив б. інкасента збірної громади в Лютовисках Йосифа Міґаса на 8 місяців вязниці.

У Гвіздці пов. Ніськo в забудуваннях Івана Коваля повстав огонь, що захопив 17 господарств. Втрати є 68.000 зл. Вогонь спричинив 8-літній син Коваля.

В ланьцутськім повіті, в лісах ґр. Потоцьких, триває вже 8-ий місяць лісний страйк.

За грабіж крамниць підчас погрому в Бересті засудили 9 людей на 6 місяців вязниці — з завішенням на 3 роки. Ніякого відшкодування жертвам грабежі не признано.

Процес інж. Добошиньского, провідника нападу на Мисьленіце, відбувається в Кракові.

В Лодзі страйкує 3.000 робітників одежевого промислу.

У Варшаві увязнено комуністичного діяча, ґімназійного професора Свєнтожецкого. Свєнтожецкий був платним аґентом комуністичної партії та орґанізував на Поліссі „курси для дорослих“.

З ріжних околиць особливо корінної Польщі звідомляють про великі пожежі.

Удають поліцаїв. На шляху з Ропчиць до Дембіци коло села Березівка бандити перебрані за поліцаїв ограбили 5 купців, 3 Жидів і 2 христіян.

В часі від 1. X. 1935 до 31. IX. 1936 р. наложено в Польщі 1.056.224 адміністративних кар, в тім 243.798 кар за переступлення приписів права про переступства, 182.710 дорогових, 85.200 санітарних, 60.829 протиалькоголевого закону, 35.074 за посідання зброї, 25.894 закону про загальну військову службу.

Летунська почта з Варшави до Тель-Авіву в Палестині йде 27 годин.

В Сталіногорську увязнили директора найбільшого в СССР хемічного комбінату Арутюніяна, що побудував собі віллю за державні гроші. Крім того уряджував скандальні оргії й витратив на те 1,700.000 рублів державних грошей.

Гумор. — Я згодив вас як машиністку, а ви не вмієте навіть тасьми заложити. — Від Падеревського також ніхто не вимагав, щоб строїв фортепян.

Гумор. — Прийшов лікар. — Моліер занедужав, а хтось без його відома післав по лікаря. Слуга голосить: Прийшов лікар. — Скажи йому, що я не можу його приняти, бо я хорий.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

Ремісничі Палати оповістили, що ремісники, які відбули науку в осіб, що не мають кваліфікацій, вимаганих законно до навчання термінаторів, можуть складати челядничі іспити найдальше до 30 червня с. р. Передтим мусять внести подання. — Трудно зрозуміти, чому їм обмежено термін. Чи для держави буде лучше, коли ті люди, спізнившися до кінця червня, опісля не зможуть працювати в своїм ремеслі і стануть безробітними, або злочинцями? Можеб так тою справою заінтересувалися наші посли!

Новий німецький кружляк „Бліхер“, містоти 10.000 тон, спущено на воду в Кілі.

В бельґійській армії впроваджено окремі тягарові авта по 1 на компанію. На них будуть возити торністри жовнірів й особисті пакунки офіцирів. Відтяження жовніра виносить внаслідок того 6—8 кґ. Баталіон матиме 5 таких самоходів, полк 18 самоходів.

„Духові сили Сходу“ називається нова книга Клойда Фирера, що вийшла у французькій мові. Вона присвячена Індії, Китаєві, Японії й Туреччині.

Заборону напивку в ресторанах, кавярнях і т. д. ухвалив французький парлямент 267 голосами проти 265.

Французька права преса перебуває тепер крізу. Права „Амі ді Пипль“ зменшила обєм з 6 на 4 сторони внаслідок фінансових трудностей. В тяжкім положенні опинилася також права „Ля Ліберте“. Її мають продати французькій „Партії Людовій“ Доріота. Дотепер правий часопис „Еко де Парі“ опинився в посіданні людового фронту. Також у „Фіґарі“ очікують змін. Словом, ліва преса бере верх.

200-ліття народин Ґальванія. В жовтні с. р. відбудуться в Італії численні торжества в честь славного італійського фізика Люїджія Ґальванія з приводу 200-ліття його уродин.

Грецький уряд задумує ввести монополь закупу нафти. Заграничні експортери, що ульокували в Греції інвестиційний капітал 4 міліярди драхм, запротестували.

Кемаль Ататурк, президент турецької республики, подарував державі всі свої добра і посілости.

Гумор. — Директор банку виїхав з жінкою на вакації. Ходить собі по зеленій луці. Аж тут ізза горбка надходить бик. — Марусю, каже п. директор, злизуй скоренько червону фарбу з уст, бо бик надходить!

Гумор. — Навчання рахунків. — Учитель: Коли дам тобі злотого, потому дві монети по 50 сот., потому ще 2 зл., вкінці дві монети по 5 зл., то кілько будеш мати разом? — Прошу, пане професоре, наперед дати, пізніше порахуємо.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Які будуть жнива? На думку хліборобів сегорічні жнива відбудуться кілька тижнів скорше, отже вже з початком липня. Одначе раніше дозрівання збіжжа відібється на його якости, бо з причини спеки і браку дощів колосся буде мале й неповне. Червень се місяць інтенсивного росту і формування зерна, тимчасом посуха се припинила. Коли в найблищих двох тижнях не буде більшого дощу, то жнива стоять під знаком катастрофи. Не буде ні зерна, ні соломи. Одночасно загрожує брак паші. Сінокоси заповідаються також дуже слабо. Ситуація в садах й огородах також не добра. Гусениці нищать завязки овочів, а решту добиває посуха. Марно представляється й огородовина, найгірше потерпіли каляфіори, салата й капуста.

Курс вишколу кандидатів на кооперативних інструкторів. З огляду на те, що через брак окремої кооперативної школи окружні і повітові союзи від довшого часу примушені приймати кандидатів до інструкторської праці без спеціяльного вишколу, Ревізійний Союз Українських Кооператив (РСУК) уряджує в осени ц. р. 6-тимісячний Курс вишколу кандидатів на кооперативних інструкторів (люстраторів). На курс цей будуть приняті такі особи: 1) вже практикуючі повітові інструктори, які не мають теоретичного кооперативного вишколу; 2) абсольвенти торговельних шкіл і абітурієнтських курсів, що відбули найменше 3-місячну практику в будьякого типу кооперативі 1-го степеня; 3) абсольвенти середніх і вищих шкіл з найменше 4-місячною практикою в кооперативі 1-го степеня. Кандидати під 1) і 2) мають першенство. Всі кандидати мусять виказатися посвідками від кооперативних і громадянських установ про бездоганне громадянське поведення. Ближчі інформації про курс будуть подані у вересні ц. р. в ГКЧ. — Дирекція РСУК.

З молочарства на Волині. Молочарні на Волині обслуґує торговельно майже виключно „Звйонзек Спулдзельні Млечарскіх і Яйчарскіх“ (Варшава), а лише незначна скількість співпрацює з „Малопольским Звйонзком Млечарскім“ (Краків), ще менша з нашим Маслосоюзом і німецьким „Молькерайцентрале“ (Познань). „Звйонзек Сп. Мл. і Яйч.“ має на Волині 3 склади: в Рівнім, Луцьку і Ковлі. Приналежні до „Зв. Сп. Мл.“ молочарні випродукували в 1935 р. 984.000 кґ. масла, в 1936 р. — 1,772.642 кґ., а відіслали до „Звйонзку“ 1935 р. — 281.362 кґ. (28.6%), в 1936 р. 619.665 кґ. (35%). Для порівнання варт пригадати, що з Маслосоюзом співпрацює торговельно 7 волинських районових молочарень, що обєднують 77 збірень і випродукували в 1935 р. 208.607 кґ. масла, в 1936 р. 350.645 кґ., а доставили до Союзу в 1935 р. 197.183 кґ. (94.5%), в 1936 р. 338.012 кґ. (96.4%).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дяк Николай Дудлій, літ 39, диригує хором, з дуже добрими свідоцтвами, пошукує місця дяка найрадше в місті. Адреса: **Николай Дудлій, в Полівцях, п. Паушівка.** 62—1—4.

КІНА

МУЗА: Адміралів син.
СТИЛЕВЕ: Непереможний Біль.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 20 червня 1937. Ч. 45 (1045)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ ФРАНЦІЇ З НІМЕЧЧИНОЮ?

В берлінських дипльоматичних кругах кружляють поголоски, що незабаром виїде до Парижа шеф німецького ґенерального штабу ґен. Бек. Він має відбути розмови з ґен. Ґамелєном. Та візита се консеквенція розмов марш. Бльомберґа з ґен. Ґамелєном в часі коронаційних торжеств у Лондоні. В дипльоматичних кругах застановляються над тим, яка ціль тої візити і що буде предметом розмов ґен. штабів. Одні кажуть, що Німеччина старається відтягнути Францію від Совітів, другі кажуть, що Німеччина має предложити Франції договір про ненапад і навіть військовий союз. В звязку з сею вісткою пригадують, що один німецький ґенерал в розмові з представниками заграничної преси на запит французького журналіста, чому Німеччина так старається про порозуміння з Францією, відповів пів жартом, пів поважно: „А може йде про військовий союз між Францією й Німеччиною?"... Коли прийшлоб до того союза, то карта Европи скоро зміниласяб основно і сим разом мабуть на довго.

Що говорили в соймі представники меншостей.

В дебаті над новелею до закона про академічні школи промовляв м. і. український посол Великанович. Він ствердив значний упадок відсотку українського студенства у Львові в порівнанні з числом нашого народу, а то тому, бо нашої молоді не приймають на студії, а принятій частинці не дають орґанізуватися й нічим не помагають. Промовець пригадав, що сойм уже 15 літ тому ухвалив оснування українського університету, але того закона не виконується. — Жидівський посол Рубінштайн виказував, що в польських університетах більша часть року сходить на бійки, а вчитися в таких відносинах годі. В них виховують не людей з висшою освітою і характером, а механізми визуті з Божого духа. — На ту промову гостро реаґували польські посли. — Проєкт новелі ухвалено з тим, що відкинено всі поправки національних меншин і також поправку Рубінштайна, щоб запевнити безпеченство на університетах.

Банкроцтво диктатури як знаряду справедливости.

Лондонський „Дейли Гералд" пише статтю по статті в справі розстрілу 8-ох червоних ґенералів у Москві. Він каже, що тамошні процеси і страчення викликають вражіння страшне й незрозуміле. Хоч „Дейли Гералд" се орґан соціялістичної „Лейбур Партії", одначе отверто признає, що террор у фашистівських державах не такий страшний як в СССР. Диктатура як знаряд соціялізму і суспільної справедливости збанкротувала, кінчить „Дейли Гералд". — „Івнінґ Пост" пише: Те, що діється в Росії, може мати лиш один кінець, а саме: Сталін ставить піраміду з трупів, яку закінчить своїм найвисшим трупом.

Розмова між Сталіном і Бліхером.

Сталін закликав Бліхера до Москви якраз того дня, коли застрілився Ґамарнік. На Кремлі відбулася „горяча розмова" між Сталіном і Бліхером. Сталін закинув Бліхерови, що він зорґанізував собі самостійну армію на Далекім Сході неначе хотівби стати диктатором Сибіру. Бліхер заявив свою вірність. Тоді Сталін зажадав, щоб Бліхер доказав ту вірність і засів на лаві суддів над Тухачевським. І тов. Бліхер згодився на те... Кажуть, що й командував розстрілом.

Як розстріляли Тухачевського.

Латвійська преса звідомляє, що маршал Бліхер командував особисто виконанням присуду на 8 совітських ґенералів. Він перед розстрілом виконав також деґрадацію засуджених. Айдеман і Якір благали помилування. Тухачевський не просив. Він ведений на розстріл вирвався чекістам з рук і кинувся з кулаками на Бліхера. Безпосередно перед розстрілом Тухачевський голосно лаяв Бліхера і виявив тайни, що компромітують команданта армії Далекого Сходу. В звязку з тим оповідають, що Сталін приказав вивезти з Москви тих жовнірів, що розстрілювали ґенералів. Куди їх вивезено, не знати.

Почтове получення між СССР і Польщею зірване?

Знад польсько-совітської границі звідомляють, що внаслідок відомих подій в СССР совітська влада зірвала почтовий звязок з Польщею. В тій справі відбулися переговори в приграничній стації Столпцях між представниками Польщі й СССР. Та вони не дали ніякого висліду. Вже кілька днів не приходять ні листи ні часописи з СССР. З того ясно, що в СССР відбуваються якісь надзвичайні події та що червона влада не хоче поширення вістей про них у світі.

Диктатура Гортія на Угорщині має уступити.

Преса звідомляє, що наслідком інґеренції польської дипльоматії Угорщина звернулася до трох держав Малої Антанти в справі уреґулювання взаємин з ними. Тоді зїхалися премієри тих трох держав, Годжа, Татареску і Стоядінович. В разі колиб дійшло до порозуміння, диктатура Гортія малаб уступити правительству спертому на демократичних засадах.

Що ухвалив великобританський Союз Народів.

В Лондоні скінчилася на днях імперіяльна конференція. Представники англійського правительства і доміній устійнили, що найважніша ціль всіх членів „Коммонвелту" се вдержання мира. Зброєнь не будуть уживати до напасти. Женевський Союз Народів треба відділи ти від мировых договорів. Учасники ствердили, що т. зв. реґіональні договори приязні і співпраці допускаємі і можуть прислужитися справі мира. Австралія застерегла собі право заключити реґіональний договір про ненапад з народами замешкалими над Спокійним Океаном. Учасники імперіяльної конференції признали, що такий договір бувби хосенний. Вкінці учасники висловили опінію, що ріжниці політичних поглядів правительств не повинні перешкоджувати приязним взаєминам між ними.

Козацький Зїзд

Останні крівавi події в СССР викликують велике зацікавлення світа всіми подіями, що тепер вяжуться з територією окупованою большевизмом та з людьми, що втікли зпід тої окупації. У звязку з тим викликає зацікавлення м. ін. Зїзд козаків націоналістів. Про нього пишуть нам:

Дня 16 травня 1937 року відбувся в Берліні Надзвичайний Зїзд Козаків-націоналістів, на який, крім делеґатів вільно-козачих провінціяльних орґанізацій в Німеччині, були запрошені численні представники інших національностей. На Зїзді виступав з докладом про положення Козачих Земель під большевиками як рівнож про загально-політичне положення спеціяльно приїхавший для цієї цілu член Центрального Правління В. К. Козаків-Націоналістів, Ш. Н. Балінов. Заступлена була також німецька преса. Всіх присутніх було 32.

На Зїзді головував провідник Козаків-Націоналістів в Німеччині, Окружний Отаман Під'осаул І. Д. Овсяник.

Зїзд відкрито згідно зі старою козачою традицією відспіванням молитви „Отче Наш" і козачих гимнів. Вставанням і однохвилевою мовчанкою присутні вшановують память Козаків, що погибли в боротьбі за волю свого народу. Окружний Отаман вітає козачих делеґатів, гостей і члена Центрального Правління Шамбу Балінова. Дальше Зїзд вітають:

Від імени Ясновельможного Пана Гетьмана Павла і Гетьманського руху Пан Гетьманич Данило.

Від імени грузинської кольонії в Берліні Князь Диасамідзе.

Від імени Української Громади в Німеччині — Голова Громади, А. Ф. Скоропис - Йолтуховський.

Від Туркестанського Національного Центру його Голова і редактор журналу „Яна-Мили-Юл" п. Аяс Исхаки.

Від Азербейджанського Національного Центру редактор журналу „Куртулуш", др Гилал Мунши.

Від імени української Гетьманської Молоді студ. Микола Шаповал.

В своїй промові Пан Гетьманич сказав:

„Високошановний Пане Окружний Отамане! Хвальний Зїзде!

В імени Батька і Гетьманського руху маю шану сердечно привітати Вас і висловити Вам щиру подяку за запрошення. Я і члени нашого Руху, що зі мною прийшли, радо беремо участь у цьому зібранні, бо знаємо, що богато спільного лучить Гетьманський визвольний рух, що стремить до відбудови Української Самостійної Держави в історично-традиційних формах, з Вільно-Козачим Рухом, який також стремить до створення власних державних форм на козачих прадідівських землях. Таксамо як і Козацтво, не дивлячися на довгу і криваву боротьбу, зазнала наша Земля большевицької неволі. Таксамо як і Ви знаємо ми, що здобути нашу волю зможемо лише тоді, коли станемо на шлях здорового націоналізму, а закріпити її зможемо щойно тоді, коли черпатимемо творчу силу і досвід з джерел нашої державної традиції. І тому рух Гетьманський, будучи рухом суто-національним, з великою симпатією слідкує за визвольним рухом Козацтва, з яким Українську Державу вже у 1918 році лучили близькі приязні відносини, окреслені від-

повідними договорами. Будучи переконаний, що Українцям і Козацтву і в майбутньому прийдеться ще раз боротися плече об плече проти спільного червоного ворога, сердечно бажаю Вам, аби Зїзд цей, Зїзд Козаків - націоналістів в Німеччині, пройшов успішно і сприяв Вашому дальшому скріпленню і зростові. Козакам - націоналістам — Слава!"

У відповідь на ту промову Окружний Отаман І. Д. Овсяник прохав переказати сердечну подяку ЯВПГетьманові як рівнож побажати Йому здоровля і невтомної енергії для продовження боротьби за визволення України. В імени Козаків - націоналістів Під'осаул Овсяник прохав далі переказати сердечний привіт всім Гетьманцям, з якими Козаків лучить ідея спільної боротьби проти спільного ворога. В промовах всіх інших представників червоною ниткою проходила думка про органічну спільність цілей всіх поневолених народів в їх боротьбі за національне визволення і про потребу створення спільного фронту для успішного ведення і закінчення цієї боротьби. В своїм богатім фактичними даними докладі на тему „Внутрішне положення Козацтва, зовнішня політична ситуація і шляхи козачого визволення", представник Центрального Правління Козаків - націоналістів, Шамба Балінов, звернув увагу на зріст національного почуття як у Козацтва так і у всіх поневолених Москвою народів і висловив віру, що в не так уже далекому часі вдасться спільним фронтом вигнати окупанта і тим самим промостити шлях до вільного державного істнування.

В дискусії взяли участь: Голова Української Громади А. Ф. Скоропис-Йолтуховський, представник грузинської кольонії в Берліні, князь Диасамідзе, представник Студентів - Гетьманців Микола Шаповал, Отаман Загально-Козачої Станиці в Берліні, Осаул Панасенко.

Слід іще відмітити присутність на Зїзді д-ра Володимира Коростовця, що недавно приїхав з Лондону.

В своїй дальшій промові Окружний Отаман звернув увагу Козаків на потребу виявити велику енергію й активність, щоб обєднати всі сили Козацтва на Загально-Козачому Національному Зїзді, який має відбутися в липні с. р. Офіційну частину Зїзду Окружний Отаман закрив в атмосфері щирої приязні і дружби між всіма присутніми.

Після короткої перерви почалося закрите засідання для обговорення внутрішньо-організаційних питань. В нім взяли участь тільки делєгати вільно-козачих організацій.

Німецька преса звернула прихильну увагу на цей Зїзд і відмітила присутність на нім численних представників інших народів, як рівнож суто - вороже наставлення всіх як проти червоного російського імперіялізму, так і проти великоросійського імперіялізму взагалі.

На слідуючий день, 17, 5. 1937., представник Центрального Правління Козаків - націоналістів, Шамба Балінов, в супроводі Окружного Отамана І. Д. Овсяника склав візиту Ясновельможному Панові Гетьманові в Ванзее.

П. В. Г. У.

Критика комсомолу

Совітська преса принесла критику комсомольської організації пера самого голови тої організації Косарева. Він пише м. ін.: В куйбишівській области комсомолу вже давно забули, хто кого має вибирати та хто кому має здавати звіти. Богато комсомольців перестало займатися політичною діяльністю. Замість працювати комсомольці балакають, уряджують паради і безконечні засідання. Керманичі підносять взаїмно свої заслуги та затирають хиби своєї роботи. В комсомольських організаціях розвивається недбальство і лизунство. Се влекшує роботу троцкістів, бухарінців та инших ворогів пролетаріяту. В комсомольських організаціях ще богато зрадників, які носять камінь за пазухою, щоб ним кинути на партію.

ГОСПОДАРКА

Етатизм і приватна ініціятива в Польщі.

Б. поморський воєвода, теперішний генеральний директор „Робура", Станислав В а х о в я к, виголосив на річних зборах делєгатів Центрального Союзу Польського Промислу цікавий референт.

Зміст: На вступі вказав він на незвичайні шкоди, що їх робить етатизм, з яким всі боряться як з опирем, а який розвивається в нескінченість у просто застрашаючий спосіб. Спираючись на звідомленнях Начальної Палати Контролі Держави, з яких м. ін. виходить, що нестисла зрештою скількість державних підприємств в Польщі перевисшає 1.900, а закладовий капітал тих підприємств в Польщі виносить головокружну цифру 11 міліярдів зл., б. воєвода Ваховяк вказує на незначну рентовність тих підприємств, що виносить ледви 0.74 проц. Незалежно від тих підприємств держава бере участь у 100 мішаних підприємствах з 650 міл. зл. закладового капіталу, є співвласником 33 торговельних спілок з дуже ріжнородним характером і т. п. — Референт старається доказати, що в таких умовинах приватна ініціятива засуджена на загладу, коли в останній хвилі не наступлять радикальні зміни. Ніхто не може мати відваги зачати боротьбу з тою силою. Ніхто не хоче заложити нових варстатів, коли не знає, чи завтра не виросте йому під боком державне підприємство. Б. міністр скарбу Матушевский у своїх „Спробах Синтез" тривожить опінію, що тоталізм в Польщі стоїть вже під дверми. Той етатизм на думку мін. Матушевского спричиняє не тільки збідніння, але й пролєтаризацію суспільности. Етатизм у Польщі посувається як величезний повз і здавлює помалу але послідовно приватну підприємчивість. Або все і всі в Польщі забріхані, або є якесь велике безсилля, якась безвладність, що апатично піддається всемогутній бюрократії, яка змагає до захопленя щораз більших впливів. Вона для м н и м о г о добра держави уярмлює щораз більшу скількість вільних ще варстатів. Етатизм і приватна ініціятива — ось два табори, що стали до смертельної боротьби. До боротьби нерівної, бо по одній стороні є сила новітньої держави, є армія бюрократів, є державні банки, є публичний кредит, є податкові привілеї, є в потребі субвенції, а по другій стороні брак того всего та в додатку тяжить на ній невимовно прикра атмосфера, мобілізована час до часу відповідним наставленням улиці. Те, що в Польщі сталося в останніх літах, можна назвати повільною к о л є к т и в і з а ц і є ю господарського життя, а за тим надходить тоталізм. Положення дуже ґротескове, бо постійно пишеться і говориться про конечність приватної ініціятиви, а послідовно виконується етатистичну програму. Можна зрозуміти, що новітня держава мусить мати деякі підприємства, конечні з точки погляду її інтересів, — та ніхто не вияснить, що держава займається варстатами, які з ціллю держави і її функціями не можуть мати абсолютно нічого спільного. Довголітня кріза болюче знищила варстати праці в Польщі. Коли під кінець минулого року ми зачали несміло користати з загальносвітової конюнктури, зачалися хоробливі перегони, щоб не допустити в Польщі до використання тої світової поправи.

Ціль господарської діяльности одиниці — осягнення зиску. В державнім підприємстві зовсім інші критерії можуть бути рішаючі. Приватне підприємство мусить класти на чолі кождого варстату людей найліпше приготованих до завдання. В державі інакше. В приватнім підприємстві властитель ризикує своїм маєтком і своїм істнуванням, коли буде зле володіти своїм майном. Страти в державнім підприємстві покриє буджет з грошей, що їх скарб відбере горожанам. Державний інтерес вимагає, щоб активність одиниці була якнайбільша, вимагає, щоб польська суспільність стала богата. Держава потребує горожан здібних до жертв і посвяти не лише крови, але також майна тоді, коли тої жертви найбільше треба в обличчі зовнішного ворога. Що з того, що держава буде властителем ріжних підприємств, гут, копалень, фабрик, а тоді, коли побіч жертви крови треба буде зложити на вівтарі майно, не буде з чого брати його. Зріст етатизації се зріст податкових тягарів, се нищення майна суспільности. В Польщі загальне незнання в господарських справах. Загальне у вищій мірі в т. зв. інтеліґенції як у простого населення. Найблудніші кличі стали догмою господарської політики. Було тих кличів без кінця. Було і краяння бохонця, було рівнання вділ, був фронт до сірого чоловіка. Була штучна, необдумана обнижка цін, була і сумно та коштовно закінчена „боротьба з чужим" — як то гарно звучить — „жируючим капіталом", були декрети проти платень. Море чорнила вилили проти картелів, були вкінці тижні й місяці, що на лінії обстрілу знайшлися концерни, спільні бюра продажі і Бог зна' що! Які з сего висновки? Ті, що треба скінчити з дотеперішним балаганом щодня нових помислів.

Бюрократичний чинник вмішується в регуляцію цін так продуктів рільних як і промислових. Покажчик коштів удержання, а передовсім живности, в Польщі найнижчий в Европі, боремося з дорожнечею також в артикулах, в яких ми найдешевший край у світі! Коли я гостив у себе одного з найвизначніших польських економістів, у відповідь на мій тоаст — я говорив про польські диспропорції — сказав він зрезигновано: „Певно ми вже того не направимо, треба се лишити нашим наслідникам"... Драма господарки в Польщі се клич: Н е в і л ь н о з а р о б л я т и!... Бо якже стоять справи у нас? Ледви зачне анемічну діяльність така чи інша станиця, треба передовсім створити великий апарат на полагоджування паперової роботи, треба заанґажувати правника, що визнавався б у тім лісі законів, новель, приписів, розпорядків, треба зачати велику боротьбу з бюрократією, що при найліпшій волі надрядних чинників розрослася до великанських розмірів. Коли етатисти в Польщі кажуть, що держава мусить займатися якоюсь галуззю виробництва, що з функцією держави як такої не має нічого спільного, а то тому, що нема приватної ініціятиви, то я кажу, що приватну ініціятиву вбила політика послідовно ведена, якої найважніший господарський клич: Не вільно заробляти!... Твердять, що в Польщі богато публичних тем занадто ускладнюється теоретичними розважаннями. На мою думку, зло лежить у браку позитивної господарської програми, яку виконуваноб послідовно якийсь час. Польську господарку нищить постійне н о в а т о р с т в о, підкопує постійне відбігання від досвідів століть. Перший ліпший новинкар, що не має практичного вишколення, клепає по плечі посивілих у праці піонірів промислу чи торговлі, причому вбирає тогу „добродія робітничої кляси", щоб здобути оплески вулиці. А я тверджу, що ніхто не наробив тілько шкоди нашим працюючим верствам, що ті новинкарі та їх блудні теорії. Вони, а не промисловці викинули на брук тисячі родин, коли треба було замикати непоплатні варстати праці...

Поляк не любить добробуту, кінчить б. воєвода Ваховяк. Шляхотська традиція, перенята польською бюрократією, жива в новій Польщі. Шкода, що та традиція така зла. Погорда для промислу і торговлі в практиці така сама як колись. Не поможуть тут ніякі гарні запевнення, ні млісні досліди того, що таке суспільне добро...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Шлях до національного обєднання

„Діло" в 128 ч. пише в статті п. з. „Найпростіший шлях до національного обєднання" м. ін.:

Кажучи про національне обєднання, повинні ми мати на думці цілий український нарід у Польщі, на всіх землях — і в Галичині, і на Волині, і на Поліссі, і на Підляшші, і на Холмщині... Ми мусимо сперти наше національне обєднання на тривких духових вартостях — на кровному спорідненні, на почуванні спільних інтересів, що випливають зі спільної історичної традиції та спільних національних цілей. Ось приходить час вакацій, час відпочинку по цілорічній праці, час фізичної та духової обнови людини... По старій давній звичці виїздять наші люди звичайно в Карпати, думаючи помилково, що тільки гірське повітря, що тільки життя в горах обновлює людину. Це засаднича помилка. Вакаційний відпочинок має обновити не так організм, як духа. А духа обновляють нові враження, нові околиці. Чи не пораб нам змінити дещо стару звичку та получити приємне з корисним? Ми знаємо вже Карпати напамять; знаємо кожну гору, кожний потічок, кожду доріжку, майже кождий камінчик. А тимчасом наш рідний край великий, наша рідна земля простора і ріжноманітна. Багато тут прекрасних і здорових околиць, багато цікавих, рідних людей. Але ми їх не знаємо! Не знаємо ані скарбів нашої рідної землі, ні дорогих історичних памяток, розсіяних по тій землі. А їх так багато! Не знаємо також людей, що живуть на тій землі. Не знаємо їх звичаїв, як говорять, як думають і відчувають... Не знаючи себе взаїмно, не знаючи рідного краю, в усіх його ріжних географічних формах, ми говоримо і пишемо аподиктично про наше національне обеднання. Теоретичний і практичний парадокс, та й тільки! Як можна практично обєднувати людську громаду, коли її навіть теоретично не знаємо. Пізнаймо себе взаїмно. Пізнаймо свої звичаї, спосіб родинного й громадського життя, мову, погляди, вірування, навіть щоденні ріжні звички земляків, бо й ці звички грають свою ролю в житті народу. Час вакаційного відпочинку найсприятливіший для такої справи. Відпочити гарно та обновитися духово можна і на Волині, і на Підляшші, на Холмщині. Але треба ці землі перейти своїми власними ногами, побувати в окремих хатах, пізнати окремі родини, людей... На механічне обеднання, що його хотіливб повести наші партії чи товариства, найдуться все такі самі механічні засоби протиділання, що в самих початках загальмують цілу справу. Але на те, щоб знайомитися з людьми і зживатися з ними, щоб пізнавати міста та села — не треба великих покликів і проти цього нема заборон... Ніяка книжка ні газета не заступить тої знайомости, яка витворюється при безпосередній зустрічі з людьми. Наша молодь, що вступає в життя, могласи провести не один місяць приємно і корисно, поставивши собі за мету пізнавати рідний край та своїх земляків на ще невідомих їй просторах.

Події в Росії

Останні події в СССР так здезорієнтували европейську пресу, що тільки деякі органи дають коментарі телєграмам агенцій.

Лондонський „Дейли Геральд": Той факт, що особи, які займали вищі становиска, могли продовж місяців вести заговір проти влади, сам собою свідчивби про повну неспосібність тоїж влади, якби офіціяльне обвинувачення справдилося. Та в суті річи поголоска про ошуканців і зрадників, що були нібито на чолі політичного й економічного апарату країни, се видумка.

„Манчестер Ґвардіян" завважує, що репресії в совітській Росії йдуть завсіди не по тій самій лінії. Внаслідок того дуже трудно відгадати їх значіння. Спочатку Сталін повів політичну атаку на старих большевиків. Потому пішла різка атака на військових вождів. Рівночасно відбувається „чистка" керівників промисловости. — Англійську газету особливо хвилює те, що строгість репресій непропорціональна до значіння закинених провин. Упадок продукції фабрики ставиться на одну дошку з державною зрадою. Опущення в службі, політичний ухил, шпіонажа, заговори — все те скидають на одну купу. Одначе нема ніякого сумніву, що Сталін, підвявши тепер руку на червону армію, пустився на небезпечну авантуру. Навіть як подібний спосіб правління вдоволяє Сталіна і його підданих — то вся решта світа ледви чи забажає піти за російським приміром.

„Нюз Кроникл" напередодні присвятивши різку статтю гітлерівським методам правління державою пише: Все, що ми вчера писали про Німеччину, можна вповні звернути на адресу совітської Росії. Одно з двох: або обвинувачення закинені увязненим уосновані — і в такім случаї комуністичний режім осуджений, коли він по 20 літах довів до масових зрад, розпусти і розкладу; або обвинувачення видумані — і тоді маємо діло з огидним проявом тиранії. І Росія й Німеччина добиваються приязни британського народа. Правителі обох націй можуть на неї числити тільки тоді, коли будуть відноситися з більшою людяністю до своїх власних підданих і до людей взагалі. (За „Посл. Нов." ч. 5922).

Антисемітизм заливає санацію

„Роботнік" пише: „Доки жив Пілсудский, санація відкидала антисемітську політику. По смерти маршалка антисемітизм зачав скоро заливати санацію. Знаємо соймові заяви, знаємо декларації „озоністів"... І в висліді по кількох літах декотрі санаційні групи переендечили в антисемітизмі ендеків і ОНР-ів. Такий нпр. „Курієр Бидгоскі" став на „рівні" погромовім. Та возьмім орган „славеківців" — „Ютро Праци". Він обговорює ексцеси в Бересті і зачинає так: Організмом Польщі щораз сильніше потрясає хороба. Їй на імя жидівство. Вильно, Пшитик, Мінськ і в останнім часі Берестя се тільки скоро погасаючі огники жевріючого конфлікту між народами польським і жидівським. — Щож робити? „Ютро Праци" називає кілька метод. М. ін.: Витикати і пятнувати Поляків, які симпатизують і помагають Жидам, вистерігатися жидівських часописів, як також товариських і культурних взаємин з Жидами, а то з уваги на національну гідність, як також з оглядів естетичних і гігієнічних. — „Роботнік" кінчить: Так ідеольогія Пілсудского стається „ідеольогією" гіпер-ендеції...

За що викидають з партії?

Були на комерсі з марш. Сьміґлим-Ридзом — отже геть з партії!

Виленське „Слово" принесло в ч. 146 статтю пера Кета п. з. „А одначе не хочу тратити надії". В ній пише м. ін.:

„Треба жалувати, що не вияснено нам, за які переступства завішено тих філістрів в членських правах народового сторонництва. Тепершне сформулювання замітки дозволяє підозрівати, або просто додумуватися, що за те, що засіли до спільного стола з генеральним інспектором збройних сил. Сего направду вже забагато. Не треба забувати, що марш. Ридз-Сьміґли се передовсім репрезентант війська і щойно пізніше політик, що в часі його присутности на комерсі не виголошено ніяких конкретних політичних промов, що се була демонстрація передовсім в честь армії, що вкінці в замітці не відмежовано справи відношення до війська. Автори не потрудилися навіть зазначити, що змістом тої замітки не хочуть піддати в сумнів відношення народового сторонництва до польського війська. Коротко і звязко: „Були на комерсі з марш. Ридзом-Сьміґлим — отже геть з партії!" Цікавий я знати, хто в Польщі може знести того рода поступования і таку заяву? Чи члени народового сторонництва, які оповістили ту замітку, не розуміють, що вона мусить викликати обурення кождого патріота розуміючого, що справа відношення до війська новинна бути понад партіями, понад розгривками, понад всім.

Німці в Польщі

Польська преса пише, що „німецька квестія" існує тільки на заході, а саме в воєвідствах поморським і познанським та на Шлеску і крім того в Лодзі й околиці. Польська офіціяльна статистика виказує 557.893 людей в Польщі, що подали німецьку мову як матірню, коли Німці пишуть, що їх є в Польщі 1.200.000 до 1.300.000. На першім місци стоїть під оглядом числа Німців воєвідство Лодзьке, бо там є 155.631 Німців, далі йдуть воєвідства: варшавське 73.592, волинське 46.883, люблинське 25.019, станиславівське 16.263, львівське 13.501, білостоцьке 6.546, краківське 6.182, келецке 5.655, тернопільське 2.652, виленське 1.357, берестейське 1.200. Одначе активність Німців не всюди більша там, де їх більше. Розуміється, тут не подане число Німців на заході Польщі, де їх найбільше.

Доля Жидів

В 23 ч. „Шавбігне" появилася стаття Фелікса Бургера під заголовком „Студений террор." В ній є м. і. отсі інформації: Жидів у Німеччині виперли вже зі всіх відповідальних місць в публичнім житті. Нема вже жидівських урядників, ні працівників та робітників ні в державних, ні в краєвих, ні в громадських установах, ні в ніяких організаціях публичного права. Відправлено також тих, що боролися на фронтах, навіть коли мали найвисші відзначення й ордери з часів війни. Жидів не допускають і до ніяких почесних урядів при виконуванні тестаментів, при суспільних чи державних обезпеченнях, як суддів торговельних чи присяглих. Відклики роблені жидівськими правними дорадниками в податкових справах неважні. Нема ні жидівських знавців, ні нотарів, ні судових урядників. Жидам обмежено спадкові права. Жидівський робітник безправний, його вільно кождої хвилі відправити. Доки десь є хоч оден Жид робітник, то не вільно виповісти арійському робітникові. Число жидівських лікарів зменшено до половини, а тим, що остали, не вільно виставляти посвідок шкільним дітям, не вільно заступати їх арійським лікарям і навпаки, не сміють бути покликувані до консилій. Суд праці в Мінхені вирішив, що ніякий член нац.-соц. партії, ба ніякий Німець не повинен дати себе оглядати жидівському лікареві. Нема вже жидівських професорів медицини, ні жидівських аптикарів, ні дентистів. З музеїв усувають образи жидівських малярів, поліція не дає концесій на будови жидівським архітектам. Ніякий театр, ні кабарет не сміє приняти жидівського артиста. Те саме в области фільми. Навіть в Австрії й Чехословаччині агітують, що не пустять до Німеччини фільмів, що при їх виготовленні працювали Жиди. Жидівським учителям музики заборонено уділяти навіть приватних лекцій музики. Жидівські композитори й капельмайстри не сміють мати праці. В радіевім промислі нема вже ні одного Жида, таксамо в мандрівних цирках і в пресі; при ній навіть при анонсовій службі не вільно держати жидівського агента, а редактором не може бути навіть Німець оженений з Жидівкою. В цілій Німеччині нема вже ні одного селянського грунту, який бувби в посіданні Жида. Селян приневолюють нічого Жидам не продавати, ні в них не купувати. Жидів вишерто з торговлі вином і засобами поживи. Ловлення риби Жидам заборонене. Жидівським агентам подорожнім („райзендерам") і торговельним не дають концесій на виконування їх звання і т. д. Жиди, що виїздять з Німеччини, не богато свого майна можуть вратувати... В р. 1900 Жиди становили 1% населення Німеччини, в 1933 р. 0.76%, тепер 0.6. Самоубийства і божевілля між Жидами в Німеччині сильно зросли. В насильних випадках смерти є 17.30% Жидів і безвіроісповідних, хоч вони становлять 1½% населення. Менші жидівські громади по части зовсім зникли, по части в розкладі. Є жидівські громади, де вже не родиться ні одна жидівська дитина (Герсфельд, Шліхтерн)... — При читанні сего опису насуваються ріжні думки. М. і. такі, що подібна доля жде не лише Жидів, але й инші покорені племена — а потому, коли побідникам повинеться нога, то гірка буде і їх доля: їх власною мірою відміряють їм та ще й з чубком...

Нові увязнення в Совітах

З Москви звідомляють про дальші масові увязнення совітських достойників. І так в останніх днях мали увязнити: Ґен. Левандовського, команданта закавказької воєнної округи; Горбачева, заступника команданта московської округи; ґен. Гекера, начальника загр. виділу в комісаріяті оборони; Крестінського, б. амбасадора в Берліні і б. заступника комісара загр. справ; Карахана, б. амбасадора в Китаю й Туреччині; Розенберґа, б. амбасадора в Еспанії; Штерна, начальника західного відділу в комісаріяті загр. справ; Цукермана, начальника далекосхіднього виділу в комісаріяті загр. справ; Юреніева, б. довголітнього амбасадора в Токію, в останнім часі іменованого амбасадором в Берліні; Павкера, комісара безпеки держави і шефа секції ГПУ; Мехля Каґановіча, брата всесильного донедавна Сталінового тестя, Лейзора; Міронова, заступника начальника пресового відділу ком. загр. справ; Ельяву, заступника комісара легкого промислу; Любімова, комісара лісного промислу і Вуля, команданта московської міліції. Говорять також про увязнення заступника комісара внутрішних справ Аґранова і заступника комісара комунікації Прокофева. Розенгольц, комісар заграничної торговлі, звільнений з того становища. Кореспондент „Тану" доносить, що всіх тих увязнених всипав Радек. Словом, „люблятся" товариші між собою несогірше.

ОСИП НАЗАРУК

ПРО ДИКТАТУРУ

Роздумування на тлі помішання понять диктатури й тиранії в деяких краях Европи й появи ФНЄ або т. зв. „творчого“ націоналізму в нас.

Мотто: Отже, аби той, хто се сказав, зрозумів, що властиво сказав, представмо собі в думках образ душі. — А який? — Щось в роді тих старих дивних істот, про які оповідають, що се Хімера, Скилля, Кербер і богато инших сотворінь, про які говориться, що вони складаються з кількох, а зрослися в одно єство. Отже змалюй собі в думці одну таку постать ріжноформної потвори з богатьома головами, що довкруги оточена мов вінком головами освоєних і диких звірят, а та постать може сама перемінятися в усі й вироджувати їх з туловища свого. І до того приложи ще в думці образ льва й образ чоловіка, але щоб лев був значно більший від чоловіка. І тоді получи всі три єства в одну цілість так, щоб виглядали, немовби зрослися з собою. Але ззовні облечи все те одностайним образом чоловіка так, щоб кождий, хто не може вглянути в нутро і бачить лише зовнішну поволоку, вірив, що се одно єство: чоловік...

Платон, „Держава“, Книга IX, розділ 12.

Корінь слабости і хаосу політичного життя на території українського народу полягав і полягає на необдуманні та неозначенні політичних понять, ідеалів, кличів.

Через те в розмірно скорім часі зужився наш надзвичайно здібний та енергійний княжий рід Рюриковичів. Від початку його появи аж до занику його влади, на всій великій території, якою він правив, ніхто не знав тай по сей день не знає, що таке князь, яка була його властива компетенція, яке було його правне відношення до народу, до віча, до столиці, до свого власного роду і родини, до спадку, до війська, до торговлі і т. д. Взагалі ніякого обдуманого і постановленого відношення за ввесь час так якби не було. Через те в страшній суматосі велася постійна боротьба, яка розсаджувала всі наші сили почавши від самої великокняжої династії, серед котрої віками шаліла боротьба двох засад: родової і родинної. І за ввесь той час не видно ні одної теоретичної спроби виаргументування та узасаднення якоїнебудь правної системи. І з тої причини впала наша княжа державність, а не „задля наїзду Татар“.

З тої самої причини по століттях кривавої метушні впала наша козацька державність. Також її історію (точно таксамо як княжу, тільки серед інакших обставин) характеризує ряд фактів, а не ряд думок, не ряд теоретично узасаднених ідеалів, які хтонебудь пробувавби систематично наперед самому собі означити, вирізьбити і в нашу масу вкорінити. Задля браку того впала й наша козацька державність, розкладана чужими життєвими ідеалами і чужими аґентами.

З тої самої причини впала також третя наша державність за нашої памяти в рр. 1918—1920. І в часі тої державности був тільки ряд фактів, а не було ні одної думки ясно означеної і теоретично узасадненої, яку хтонебудь пробувавби як вирізьблений ідеал вкорінити в нашу народну масу. І тому, що не було свого означеного ідеалу, розложили нашу силу чужі ідеї та кличі, зовсім не пригожі до нашого ґрунту.

Щойно по упадку нашої третьої державности Вячеслав Липинський, чоловік латинського обряду й західної культури, вперве спробував теоретично узасаднити нашу монархічну систему. Яку вартість представляє таке теоретичне узасаднення, видно з того, що на його основі в практиці довкруги прапора видвигненого в системі Липинського можна було скристалізувати наше фабричне робітництво, наш пролетаріят в Америці, і то в часі, коли большевизм не був іще скомпромітований в очах пролетаріяту своїми поступками і своїми роздорами. Розуміється, теорія Липинського появилася запізно, щоб могла була вратувати Гетьманську державу з 1918 року. До того вийшла така траґедія, що хорий Липинський при кінці свого життя попсував богато з того добра, яке нам оставив. Та всетаки його теоретична праця має і матиме величезне значіння; без її знання вже тепер неможливий ніякий серіозний український діяч, все одно, чи він годиться з поглядами Липинського, чи не годиться: бо маємо вже першу спробу системи політичного думання.

Тепер вчетверте на нашій території тай поза нею, де тільки живуть розсипані наші люди, виринає нестеменний хаос, серед якого зновже видно тільки факти, але не видно ніякого систематичного усвідомлення собі тих фактів, ніякого систематичного сеґреґування їх, ніякого творення своєї теорії, ніякого ідеалізування своєї ідеї, — а видно тільки зновже малпування чужих появ з криком аж до втоми, що „хочемо своєї держави.“ Та якої, ніхто не знає, тай другому не каже.

На тім традиційнім тлі українського браку думання появилася на нашім ґрунті тінь тіни знов чужої ідеї — без усвідомлення собі, що се таке.

Маємо на думці появу „провідника нації“, п. Дмитра Паліева, признаного дрібною ґрупкою інтелігентів і трохи більшою ґрупою півінтелігентів та ще більшою ґрупою простого народа. Двом останнім ґрупам не можна брати того за зле, що „признають“ самі не знаючи що. Одначе сам п. Д. Паліїв і та ґрупка інтелігентів, що коло нього, мають обовязок ясно означити, що це все властиво має бути і як воно повстало.

А що вони того досі не зробили, то спробуємо зробити ми. Спробуємо по нашим силам і без злоби, бо ми радуємося всяким проявом нашого організованого життя, коли те організування має бодай якісь вигляди на будучність і здоровля.

Пан Дмитро Паліїв визнаний своїми приклонниками провідником ФНЄ (Фронту Національної Єдности), себто провідником зорганізованої нації. Говориться провідником, а думається диктатором.

Це слово зовсім не страшне ні само собою, ні навіть у приложенні до особи. Навпаки, се булаб велика благодать, якби серед нашого хаосу можна було сказати: Маємо національного диктатора і національну диктатуру. Та щоб се могти сказати з чистою совістю, тре-

Через свою високу якість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА“ СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

ПЕТРО КОВАЛІВ 3)

ПЕТРОҐРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Десь коло полудня передано мені відозву комітету дванацяти членів державної думи, який заклався тої ночі під ранок. Так довідався я, що у „протестуючих маніфестантів“ зявилася інша мета ніж вимагати „хліба“ й „кінця війни“ — а це: замінити нездібне і шкідливе міністерство порядніщим. Утворився й комітет, який може так-сяк опанувати розбурханим населенням та повставшою залогою столиці і намагатиметься скерувати сили революції на користь країни, а не на анархію.

На жаль одночасно, хоч і іншим шляхом, дізнався я, що під тим самісеньким гостинним дахом Таврійського палацу, де засідав думський комітет, звів своє кублечко „савет салдатських і рабочих депутатів“. Найрухливіші інтеліґенти соціялісти, що його складали, затягнули для декорації кілька військових та пролетаріїв, яких важко назвати „депутатами“. Смішно балакати й про совет (раду): тим людцям не було про що раятися — мету давно вже накреслено в талмуді Маркса, а шлях (— сіяти заколот, ненависть і безладдя —) імпровізувався на місцях. З думських діячів підтримував савет — а може й був його членом, не пригадую — знаний демаґог Керенський, який слушно сподівався тою політикою як найшвидче допнятися влади.

Коли повстання почало нарешті скупчуватися довкола певного центру, між оборонцями існуючого ладу цілком забракло єдности. З того менту їх справа була безнадійно програна. Нагорі були міністри, які вибилися на чільне місце здебільша завдяки Распутіну. Отже зрозуміло: вони понад усе побоювалися конкуренції здібніших і оточували себе нездібними співробітниками. Державна дума й поступова інтеліґенція розуміли, що такий уряд не може добре кермувати країною тим більше в мент, коли треба напружити всі сили, щоб не програти війну. Ці кола підпирали „каючіся дворяне“, фабриканти і взагалі молода російська буржуазія, „третє сословіє“, яке мріяло взяти участь у керуванні державою. Військові й доси не забули, що за порадою Распутіна верховне командування відібрано вел. кн. Николаю Николаєвичу, який одинокий ще міг викресати боєве завзяття, без якого перемога неможлива. До тогож всі військові на фронті були певні, що в міністерствах засіли не лише нездари й тупі бюрократи, але що там трапляються й зрадники.

Вдолі було ще гірше: не лише населення, але й військові — як ґвардейці залоги так і козаки — ненавиділи поліцію і ставилися до неї з глибоким і отвертим призирством. Щоб не загострювати ворожнечу, старий режім гадав, що се розумно переодягти поліцейських у солдатські шинелі. А що під рукою були лише ґвардейські, то „опричники“ (так звалися московські чекісти царя Івана Грозного) пишалися вбранням славних полків. Ґвардейці, що в них виховувано почуття чести мундуру (одностроєю), були щиро обурені. І чутка про те все зовсім не влила в них бажання боронити уряд Протопопова.

Ворожнеча між козаками та поліцією мала теж лихі наслідки. Один з моїх певних знайомих був свідком нічної бійки на Загородному проспекті. Він бачив, як ранений каменем в голову козак з дозволу свого старшини відходив на перевязку. В задніх рядах його зупинив околодочний (молодший комісар поліції), вдарив його й нагримав, закидаючи дезерцію. Козачий старшина почув лайку, повернув коня й зарубав поліцая, а козаки подалися до казарм, лишаючи вулицю повстанцям.

Коли в сутінках у понеділок ми вийшли з моїм господарем — я в його цивільнім одязі — не побачили ми вже на вулицях ні поліцаїв, ні козаків, ні загонів солдатів. Скрізь блукали окремі військові з рушницями та робітники теж озброєні. Хто тримав у руці револьвер, інший підперезаний старшинською шаблюкою, у богатьох на грудях навхрест кулеметна стрічка з набоями. Зброї не бракувало — крім здобутої на боевищах, повстанці позабирали все з арсеналу, який того ранку захопили. (Д. б.).

ба наперед знати, що се таке диктатор і диктатура.

Диктатори мусіли бути між людьми в ріжних епохах і краях, і то відколи людство істнує. Одначе свідомий і теоретично узасаднений диктатор появився вперве між старинними Римлянами, серед народу з найбільшею політичною здібністю.[1]) Слово „диктатор" походить з великого кореня слів, від його первісної форми „дік", або „дек", яка мала значіння проголошувати, Богу присвячувати, як приказ висказувати (диктувати). Отже диктатор у старім Римі се був начальник з н а й в и с ш о ю і необмеженою владою, правно установлений серед виїмкової небезпеки і на час тої небезпеки. Се, ідеольоґічно річ беручи, в теорії, найблагородніша політична постать, найлучший чоловік, якого видвигає зпоміж себе загрожений чимсь нарід, присвячує його Богу як опікунови свому, і в повнім довірю до його правости, непідкупности і розуму віддає в його руки цілковиту владу над всім майном цілого народу, над всею його силою і над життям кождого члена народу. Диктаторови у старім Римі навіть не вільно було складати рахунки ні з майна, яке зужив, ні з крови, яку пролив, і не вільно було домагатися від нього такого рахунку. Якаж велика політична льоґіка міститься в тім усім! Річ ясна, що коли загрожене життя народу, то вратувати його перед такою небезпекою може тільки те, що в нім найлучше, найчесніше, найправіше. А щоб воно мало найбільшу фізичну силу, то треба дати до його розпорядимости всі моральні й матеріяльні сили народу включно з життям кождого члена народу. А щоб такий диктатор не задріжав в нутрі своїм і не завагався перед нічим, що по його совісти потрібне до вратування нації, то треба йому забезпечити, що ніхто від нього за час його урядування навіть не зажадає ніякого рахунку, бо йому вірять. І знов же льоґічно: бо якже він мігби скоро рішати про майно і життя в великім розмірі, якби він боявся, що треба буде з усего вирахуватися? Таж тоді чим той чоловік бувби чесніший, тим більше вагавсяб перед ужиттям засобів і людей, висиланих на смерть, до бою. А де є таке вагання, там шкода говорити про дійсний провід в часі грізної небезпеки. І тому немов з одного ґраніту кований стає перед нами льоґічно ідеальний, великий римський диктатор, що в грізній хвилі зосереджує в собі і представляє всю силу і всі засоби та весь політичний розум римської нації. Річ ясна, що такий диктатор міг чогось довершити. Того диктатора не вільно мішати з диктаторами призначуваними тільки для виконання одного діла, часом навіть зовсім маловажного, як прим. для зорґанізування народних забав, свого рода великого фестину, або з диктатором для символічного вбиття цьвока в храм Юпітера на Капітолі. До титулу кождого диктатора в Римі все додавали причину, задля якої його назначили диктатором, нпр. **Dictator rei gerundae causa (воєнний), Dictator seditiae seditionis causa et rei gerundae causa (Диктатор для здавлення бунту і ведення війни), Dictator clavi figendi causa (Диктатор для вбиття цьвока)** і т. д. Се ясне означування цілі і круга ділання його і ще більше постійне повторювання того означення свідчить про велику політичну здібність латинського племени. Як відомо, племена і люди туманковаті думають, що „всі" знають і памятають все, тому нічого ясно не говорять, а потому й самі забувають, що і в якій цілі зачали робити.

Про потребу проголошення диктатури все рішав сенат, але не він визначував диктатора, тільки консули, а затверджували його куріятські коміції подібно як консулів. Сам диктатор мав у найдавніших часах титул „Провідник народа" (Magister populi). Він мав право сам назначувати собі свого заступника з титулом „Провідника лицарів" (Magister equitum). Від присудів і рішень диктатора не було ніякого відклику до нікого, ні до сенату, ні до народу, а диктатор рішав про все, навіть про кару смерти. Тому товаришили йому навіть в місті 24 ліктори (тілько, що обом консулям разом) з топорами у вязанках різок („fasces", відси назва сучасного нам фашизму). Консулі не мали права ходити п о м і с т і в такій асисті, хоч мали право вживати по 12 лікторів. Диктаторові підлягали безумовно всякого рода урядники включно з консулями, з виїмком „народних трибунів". Диктатор не мав права опускати італійську землю й виїздити в чужину. Диктатора проголошували консулі серед нічної тиші, коли думки найлекше підносяться до Бога, і серед уважного збереження приписаних релиґійних обрядів. Все те знаки, що найздібніший політично римський нарід розумів основну і нерозривну звязь розумної політики з вірою в Висшу Божу Силу.

А тепер одно маленьке застереження: безмежна змістом влада диктатора була ограничена тільки упливом часу. Його назначувано в здорових часах Риму тільки на 6 місяців. Як треба було, то продовжувано, але знов на 6 місяців.

Чомуж так робила римська провідна верства? Та просто зі страху, щоб випосажений в таку силу диктатор не дістав недуги, в яку звичайно попадають абсолютно й довго правлячі люди: вони — з дуже малими виїмками — стають згодом тиранами. А тиранію Плятон називав слушно найстрашнішою з форм правління. Дослівно: „τυραννὶς, ἔσχατον πόλεως νόσημα", тиранія крайня (найстрашніша) недуга держави.

Поза висше сказаним мало є дійсно певних відомостей про суть та історію перших римських диктаторів. Не відоме напевно навіть те, хто з них був перший: чи Марко Валерій у 505 р. (пятьсот пятім), як каже Лівій, чи Тит Лярцій у 501 р. (пятьсот першім), як каже Ціцерон. Не відомо також те, чи диктатора проголосили Римляни вперве в боротьбі зі страшним внутрішним хаосом своїм,[2]) чи в боротьбі з зовнішною небезпекою. Не відомо також, чому в старім Римі перестали називати диктаторами фактичних диктаторів консулів, яким у хвилі небезпеки сенат давав право не оглядатися на істнуючі закони й робити, що вважають вказаним.[3])

Фрагмент походу Марійських Дружинників в часі Конґресу.

Та як не як за весь час істнування Риму влада диктатора мала в собі леґальний характер. Навіть страшний і кривавий Сулля був окремим з а к о н о м призначений диктатором в 82 р. перед Христом Rei Publicae constituendae causa — на неозначений час. І тим малим додатком „на неозначений час" зломано властиву установу староримської диктатури: вона перейшла в жахливу тиранію, хоч Сулля правив тільки три роки і сам добровільно зрікся диктатури. Диктатуру скасовано в Римі формальним законом в 44 році перед Рождеством Христа: також зовсім льоґічно, бо наступала монархія, а диктатура була тільки її заступницею на час великої скрути.

(Далі буде).

[1]) Назва й уряд диктатора старші ніж поява його в Римі. Вони знані з ріжних міст латинського племени в давній Італії. Диктаторами називано в тих містах що року вибираних начальників, які настали по давніших королях. Диктатор міста Альба Льонґи був начальником всего союза латинських міст.

[2]) **Seditionis sedandae causa.**

[3]) **Відомою формулкою: Videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat (Нехай уважають консулі, щоб публична справа, себто держава, не понесла якоїсь шкоди: які звичайні, навіть скромні, та які важкі слова!). По ухваленні тих слів мали консулі право: rem publicam commendare, rem publicam defendere.**

З нічого — ніщо

Отже вони розглядаються приміром по вулиці, чи не лежить де згублена розсіяним міліонером добре випхана калитка; шукають в газетах вістки про смерть богатого вуйка, який ніколи не існував; студіюють матримоніяльні оголошення, чи часом яка химерна дідичка не шукає часом тою дорогою товариша, котрого умовини відповідалиби якраз умовинам, якими розпоряджає кандидат до її посагу — і так далі, без кінця.

Є це, очевидно, марна втрата часу, а в наслідках буває трагічне і доводить до цілковитого духового заломання. З нічого — нічо, є це непорушне правило і найвисший час, щоби кождий з нас добре те собі усвідомив; витягнув відповідні консеквенції.

Розсудний чоловік не літає в облаках, не прямує до недосяжних цілей, але старається знайти практичний спосіб виходу з трудного положення. Хто приміром купить льос до першої кляси трицятьдевятої Клясової Льотерії, той може **мати узасаднену надію, що в тягненню, яке вже починається у второк 22 червня, виграє більшу** суму і в одній хвилі позбудеться журб, що його гноблять. Хто одначе сподіється виграти не маючи льосу, той мусить бути приготований згори на строге розчарування: з нічого — ніщо!...

Тільки в байках і легендах трапляються випадки, що людям удається створити щось з нічого. А однак нераз ми є свідками таких фактів, що навіть інтелігентні люди, коли знайдуться в наглій потребі, снують якісь фантастичні пляни скорого її заспокоєння. Вони мріють або про щось неможливе до виконання або навіть про чудо.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

В американській вежі народів

ТРЕТІЙ ТОМ СПОМИНІВ О. ОЛ. ПРИСТАЯ.[1])

о. О. Пристай. **З Трускавця у світ хмародерів.** Спомини з минулого й сучасного. З (14) ілюстраціями в тексті. Під редакцією дра Л. Мидловського. III том. Львів—Ню-Йорк, 1936. Стор. 243 + 3 нпг. + 4 двосторінкові ілюстраційні вклади; форм. 16.7 × 24 цм. Ціна 2 зл.

Оба попередні томи поважного віком о. автора були писані — так сказатиб — на основі перетравлених уже подій з його життя. Згадуючи на старости літ спомини з молодечого й зрілого віку свойого, о. Пристай дивився на події минулого зглядно обєктивно. Через те перші два томи його споминів написані досить спокійно, обєктивно, а події в них поставлені в правильно збудованих рямках часу. Оба перші томи зближаються отже своєю формою до правдивої епіки.

Третій том, де подано вже події з життя й країни, в яких автор досі жиє, не має обєктивного епічного спокою двох перших томів і радше ближчий до бурливої драми ніж до спокійної епіки. Так і видно, що автор мав за великий матеріял до опису й часово за близький. До тогож третій том, писаний у 1930 році (ст. 173), коли автор стояв якраз у розгарі боротьби за свої погляди й не конче добре панував уже над своїми нервами (68 літ!). Отже не диво, що пропав епічний спокій. До того сама матерія опису не міститься в рямках третього тому. Доповнити недоговорене в третім томі має мабуть щойно четвертий том, якого вихід автор уже заповів.[2]) Отже сей третій том хіба будемо вважати за свойого рода вступ до чергового тому; в третім томі є загальний погляд на американську землю й людей.

Деякі частини третього тому дуже загальні й тому годі їх зачислити до того роду літератури, що її звемо спомина**ми**. Коли прим. автор подає антропо-геоґрафічні дані й навіть запускається в історію торгівлі муринами (розділ 12), то годі се вважати за спомини. При кінци книжки подано зразки муринської поезії. На щастя сі надто загальні описи автор переривае справжніми спомина**ми**. Та треба признати, що навіть ті видовжені описи служать авторові до яркішого представлення тла властивих споминів.

До загально підмальованого тла американської „вежі народів" автор прикладає Американців українського походження, щоб виказати, на жаль, переважно хиби Українців. Отже бачимо тут ріжні зарази нашої еміґрації: „підпору" нашої Церкви — американських „салунїстів" (коршмарів), „поступових" чвертьінтеліґентів, дяковчителів, „редакторів" і под. Все те галапаси нашої еміґрації та звідники наших в основі добрих людей.

Дуже цікаві спомини автора про життя жидівських переселенців і про те, як вони в Америці дороблялися. Правда, автор не довів своїх гадок про панування Жидів тепер і про їх ролю в культурі Америки, лише описав досить ідилічно передвоєнне минуле.

Серед опису життя в американській вежі народів о. Пристай всетаки находить час на теплі описи-спомини, що нагадують своїм „кліматом" перші два томи. До таких описів причисливби я прим. опис подорожі до Ніяґари (ст. 143 і наст.). Я читав досить описів Ніяґари і знаю, що небогато між ними оригінальних. Та мушу признати, що опис Ніяґари в III томі о. Пристая наскрізь оригінальний і правдиво поетичний. Для приміру наведу частину того опису:

„Червоне сонце клонилося на західні обрії і навідхідне освічувало ще яскравими рефлєксами цілу панораму водопаду. Він горів мерехтливими барвами світел і нагадував величний храм — якусь монументальну катедру, що її не були вспілі ніде у світі збудувати люди. Водопад Ніяґари це був нерукотворний храм природи, що його здвигнув той Архітект, що збудував цілий світ. Він був прикрашений власним задумом Всевишнього, тому були тут усі скарби мистецтва. Однак до середини цього храму не смів вступити жадний смертник; міг стояти тільки оподалік і повторяти слова ізраїльського народу, звернені до пророка Мойсея: „Ти говори нам, а ми слухатимемо! Хай не промовляє до нас Господь, щоб ми була не повмірали!" — З верха водопаду перевалювалися безупинно хвилі вод, осяяні червоним жаром заходячого сонця. Здавалося, що церковник розсвічував у тім храмі свічки на відправу вечірні. А знизу підносились хмари диму. Це напевно вже вийшли тисячі діяконів з кадильницями та обкаджували престіл Божий. — В тихому непорушному повітрі було чути одноманітний і сумовитий шум водопаду, що нагадував шум бору й одночасно був подібний до плюскоту зливного дощу й до хлюпання води. Не була дивна мішанина тонів. Водопад шумів понуро і з суворим жахом. По його боках сторчали грубі та нерівні ледяні стовпи, як свічки у церкві". (Ст. 147).

Цікаво, що — по стілько роках життя поза краєм — автора не покидає туга й любов до рідної Галичини. Навіть Ніяґара нагадує йому „старий край":

„А там на горах, над деброю плила поважно широкою струєю горда Ніяґара, та полискувалася на сонці як просторий лан подільського жита". (Ст. 146).

Також — помимо дуже тяжких матеріяльних умовин і через те великого пригноблення (яке „могло довести людину до божевілля", пише автор про свій душевний стан, на ст. 153), о. Пристай не тратить свойого традиційного гумору. Ось прим. його гадки перед відвідинами небезпечного місця в Ніяґарі:

„Моя донька та о. І. Жук, вчувши це, аж скрикнули з радости і без вагання постановили теж зійти до того ніяґарського Гадесу, та ще й мене старого потягнути до тієї авантюрницької „візити". Я хвилину завагався. Подумав собі, що ніхто з моїх родичів, ні тато, ні дід, ні прадід, не робив такої дурниці й не лазив кудись під туш Ніяґари. Проте якось газдували, тішилися в людей пошанівком, діждались глибокої старости і з гонором, без авантюр, перенеслися на той світ". (Стор. 149 — 150).

Цінний, хоч і прикрий той природний і невимушений гумор, який бачимо в цитованих листах дяковчителів (ст. 124—126). Шкода, що автор не зацитував у III томі ще кілька квіток „мудрощів" деяких панів „редакторів" та не докинув іще кілька анекдот з життя „славетних" салунерів і деяких „панотців" - самосвятів. Тоді щойно вийшлаби повна картина невимушено-сумного „гумору" відносин американської України. Та не виключене, що в дальших працях о. Пристая знайдемо дальші анекдоти, нераз просто неймовірні, як прим. про славного отця, що пускав яґуара на парохіяльний комітет і подібні історії. Гадаю, що в оповіданні про те автора не повинніби спинювати огляди на мниме „згіршення"; адже не боявся такого згіршення навіть історик нашої канадійської Церкви о. Божик, а пречінь мемуарист має з природи річи далеко більшу свободу писання ніж історик. Мають воювати тим ріжні бузувіри, то краще вже, коли те все опише й відповідно насвітлить наш священик. Тимбільше, що сам о. Пристай згадує в своїх споминах про намір написати історію нашої Церкви в ЗДПА.

Таксамо радо прочиталиб ми ширше й більше впорядковане в часі оповідання про перебіг життя самого автора на ріжних парохіях ЗДПА. Ті перипетії, що автор подав нам у III томі, замало освічують життя самого о. Пристая; ну а спомини се в першу чергу власне життя автора.

Цікаво як автор перенявся духом американської самопевної хвальби: цілі розділи присвячує похвалам доволі мнимих чеснот Америки, зате майже не добачує хиб американської матеріялістичної цивілізації.[3]) Маю враження, що автор забогато читав ріжних американських „фільософів", хоч не всі вони глибокі... Таксамо некорисно вплинуло на автора мабуть читання американських „невтральних" газет. Оба ті впливи причинилися до того, що о. Пристай у богатьох справах висказується дивно та взагалі дуже зісвітчився. Автор більше звертає уваги на чисто світські річи, а й духовні мірить нераз ліберальною мірою. Ось для приміру описові Евхаристійного Конґресу присвятив усього 21 сторін, а Виставі Поступу аж 43 сторінки. До того часто мірить духовні справи національною мірою читача „Діла". Нпр. по виході з кіна, де побачив вплив фільму на американську молодь, виринають у нього не релігійні а національні асоціяції (ст. 159), хоч навіть у світського католика мусіливб у першу чергу виринути саме релігійні гадки.

Таксамо дуже по мірськи звучать слова священика Пристая про свойого теперішнього Епископа (на ст. 234—235). Не знаю американських відносин ані тамошнього Епископа. Та навіть принявши, що Владика помилявся і священик має рацію, то й тоді слід католикові апелювати до Риму, а не до загалу читачів споминів. „Війна" з Епископом у споминах се ніщо інше, як допомога руїнникам „оборонцям Церкви та її права", проти яких сам о. Пристай часто виступає. Я не робивби о. Пристаєві того закиду, якби читачами його споминів були виключно Галичани; адже прим. Поляк, о. пралат Клос, основник і довголітній редактор „Пшеводніка Католіцк'ого" (350 тисяч накладу!), теж старий чоловік і досвідчений священик, у своїх двотомових споминах з Америки („На другон пулкулен", видання книгарні св. Войтіха в Познані) не жалує осуду деяким тамошнім не то епископам, але й кардиналам за їх політику. Та о. Клос робить се більше в рукавичках, ніж о. Пристай, ну й читачів має інших. А коли книжка о. Пристая дістанеться в руки і так роззвірених на Епископа „ситизенів (горожан) вільної Америки", то вплив слів о. Пристая дасть мабуть не такі висліди, яких би він хотів і сподівався. Бритва потрібна річ, та не вільно її давати в руки розпущеним дітям...

Длятого, признаючи о. Пристаєві як авторові споминів усякі добрі сторони й не жаліючи похвал його дійсно визначному письменницькому талантові, ми всетаки уважаємо вказаним, звернутися до нього, щоб у дальших своїх працях писав про прикрі справи оглядніше, ніж зробив се в III томі. Можна все те сказати, але оглядно й не конче в гніві. Адже каже св. Письмо: „Нехай заходяче сонце не застане вас у гніві..." Се особливо важне для заповідженої о. Пристаєм праці з історії нашої Церкви в Америці.[4])

Аpаміс.

[1]) Пор. рецензії на попередні томи о. Пристая в „Новій Зорі", ч. 723 „Як хлопський дитині семафори наставляли" і ч. 898 „Життя сільського пароха".

[2]) Четвертий том вже вийшов. Гл. згадку про нього в рубриці „Нові видання". — Ред.

[3]) В IV-ім томі се доповнене. — Ред.

[4]) Вона має називатися: „Голгофта Української Церкви в Америці, нариси і причинки", як оповіщено в 4-м томі споминів. — Ред.

Нові видання

О. Оттон Когавс: **Судьба світа в світлі віри.** З німецької мови переклав о. Ізидор Луб ЧСВВ. Видавництво ЧСВВ в Жовкві. Книжка 183. Бібліотека релігійної освіти, ч. 1. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1935. Сторін 32, формат 16.9 x 11.8 цм.

о. О. Пристай: **З Трускавця у світ хмародерів,** спомини з минулого і сучасного з ілюстраціями в тексті. IV. том. Львів—Нюйорк 1937. Сторін 315+1 нпг., 17×23.7 цм. Ціна 2.80 зл. — Сей четвертий і останній том споминів о. Пристая найцікавіший зі всіх. Хто з наших священиків хоче їхати на працю до Америки, нехай доконче перечитає докладно сей том, бо в нім знайде знаменитий опис народовластя в церквах і побачить наглядно, яка се страшна, дивна і смішна поява. Оцінку сего тому споминів і висказаних в нім поглядів оповістимо в окремій статті. — А. Ч.

Евген Рудий: **Україна в кігтях московського большевизму.** Трагедія в трьох діях зложена на основі документів. Самбір — Перемишль—Львів, 1937. Накладом видавництва „Чмелик". Сторін 16, формат 15.4 x 23 цм.

Ю. Верховинець: **Поміч у нещасті.** (Як Олекса забезпечив свою рідню?). Оповідання. Накладом Товариства взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові. Львів 1937, сторін 16, формат 16.5 x 10.8 цм.

Ю. Верховинець: **Де щастя шукати?** Накладом Товариства взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові. Сторін 12, формат 16.9 x 12 цм.

Ю. Верховинець: **Жива реклама.** Сценічна ревія української торговлі і промислу. Львів 1937. Накладом С. Гевака. Сторін 80, формат 17×12.2 цм. Ціна 50 гр.

„Рідна Мова". Зміст 5-го (53) числа: І. Огієнко: Рідна мова й культура народу. Я. Романенко: Психологія мови, короткий нарис. І. Огієнко: Складня української мови. Основні члени речення, 6. Орудний замість присудкових відмінків. І. Федорович: Занедбані слова живої української мови. 4. Засвідчення, засвідчити. П. Зленко: Уваги братів Карпенків на рідномовні теми з 1845 р. Ів. Огієнко: Изверггъ естества есть стыдящійся языка дѣдовъ своихъ. Проф. др Є. Грицак: Українські назви місцевин перемиської епархії 100 тому. В. Мельничук: Працюймо для поширення спільної літературної мови, лист із Америки. В. Цірка: Рідномовна праця серед молоді в Канаді, з листа до Редакції. Ф.: Щастя в нещасті. Проф. др Є. Грицак: Рідномовні обовязки. М. Кириченко: Словничок Закарпатського говору. С. Олійник, Т. Годівський, М. Стечишин, Гр. Колодій, о. Ю. Кміт, М. Прокіпчик, Рідномовні замітки. Чистота й правильність української мови, відповідь на запити наших Читачів. Дописи Прихильників рідної мови. Уже вийшла II частина „Рідного Слова"! Від Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa 25, m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник I (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П.К.О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

33-та річниця вступлення на епископський престол Преосв. Григорія Хомишина минула тихо дня 19 с. м. Ювилят Епископ не бажав собі з того приводу ніяких торжеств ні парад.

50-ліття почитання Пресв. Серця Ісусового на українських землях. В церкві ОО. Василіян в Бучачі обходжено 10 червня в день Вознесення півстоліття Культу Пресв. Серця у католиків Українців. Передтим відбулася триднівка до того свята. Рано відправлено врочисту Службу Б. з виставленням Найсв. Тайн, вечером Молебен до Пресв. Серця з проповідю. Третього дня було приняття нових ревнителів (-льок) і нових 300 членів до Апостольства Молитви. По полудні о год. 5 всенощне до св. Вознесення, о год. 7.30 академія в честь Пресв. Серця. На академію прибули околичне духовенство і місцева інтелігенція та міщани і селяни з околиці. Монастирське подвіря а передовсім естрада і подоба Ісуса Христа гарно освічені гірляндою електричного світла, а крім того рефлекторами переносили думки людей в надземські небесні вижини, де царює Цар слави Христос. Всі точки академії виконано дуже гарно, особливо добре випали продукції орхестри учнів Місійного Інституту, промова о. провідника Апостольства Молитви, хори, відчит-промова о. сов. Мельника, деклямації учнів і учениць. Все те зложилося разом на Гимн слави Божественному Спасителеви. Дітвора з сіл і селяни приглядалися і прислухувалися з великим заняттям всьому, що чули і бачили. По академії була св. Година, відтак цілонічна адорація Найсв. Тайн. В ній брали участь з вечера пані, відтак селяни, члени Ап. Молитви і ревнителі з околиць. Від год. 2 досвіта відправлялися Служби Божі, на них причащалися вірні. Рано поприходили процесії з околиць. Сповідали всі священики монахи, а в сам день Ювилею і Вознесення також дооколичні отці парохи. О год. 10 вийшла торжественна Служба Б. з виставленням св. Тайн. Службу Божу правлено на дворі. По Євангелію і проповіді було посвячення всіх присутних, їх родин, парохій і сіл та всего українського народу Пресв. Серцю Ісусовому. Целебрував о. декан Бріль, діяконували о. Мельничук, завідатель парохії в Бучачі, і о. Сивак ЧСВВ. Проповідь виголосив о. Дирда ЧСВВ. На триднівці голосив проповіди о. Провідник Ап. Мол. По Службі Б. був обхід з Найсв. Тайнами і відспівано „Тебе Бога Хвалим". Все те на прославлення Пресв. Серця Ісусового і на перепрошення Його за кривди і зневаги безбожників та на подяку за поширення культу Серця Христового у нас Українців-католиків.

В Люксембургу відбудеться при кінці червня с. р. третий міжнародний конгрес католицького виховання. Темою нарад буде справа відношення навчання до релігійного виховання. Попередні конгреси відбулися в Брукселі і в Газі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ОТВЕРТО І ЯСНО. В статті під таким заголовком стверджує „Діло" (ч. 130), що на українському шкільному відтинку зайшли слідуючі події, які мають свою політичну вимову: 1) оголошення вписів до рівнобіжного мужеського відділу I кл. з українською мовою навчання при III польській державній гімназії в Тернополі. 2) Рівночасне відобрання права прилюдности гімназії Р. Школи в Тернополі. 3) Непризнання права прилюдности гімназіям Р. Ш. в Чорткові, Рогатині й Городенці. 4) Катастрофальний вислід т. зв. малої матури в українських гімназіях. Таким чином наша інтелігенція зачне танути...

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ в містечку Прилуках мало збунтуватися 3.000 червоноармійців. Також в м. Петропавловську вибухла військова револьта проти Сталіна. В Москві положення непевне. Такі вісти принесла англійська преса.

ПОЛЬСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ МІЖ СОБОЮ. Внутрішна гризня між польськими націоналістами табору ОНР доходить вже до взаїмних нападів на вулицях. І так нач. редактора „АБЦ" Ґлюзіньского й співробітника того щоденника Коройца побито на вулиці зелізними прутами. До першого нападу призналися приклонники „фалянґи".

ПІДЧАС СУДУ над 8 совітськими ґенералами зірвався один з них, Якір, зачав лаяти судів і хотів плюнути Бліхерові в лице. Та чекісти перешкодили йому. Тухачевський сказав до Бліхера, що вони стрінуться незабаром на тім світі.

ТУХАЧЕВСЬКОГО зрадила якась шпигунка, що попала в руки ҐПУ. Також жінки Тухачевського і Путни дуже обтяжили своїх мужів зі страху за долю своїх дітей.

В МОСКВІ говорять тепер пошепки, що незабаром засядуть на лаві обвинувачених червоні маршали Ворошилов і Бліхер та головний командант ГПУ Єжов.

БОЛЬШЕВИКИ ЗЛІКВІДУВАЛИ головного команданта військового летунства Івана Алкінса за те, що приятелював з Гамарніком.

В МОСКВІ померла сестра Леніна, Марія Улянова, одна з найстарших членкинь комуністичної партії. В послідних часах була вона членом президії совітської контролюючої комісії.

В ВІДНІ повстала організація „Унія Панарійська". Се свого рода антисемітський інтернаціонал. Ціль товариства: підпирання арійських і посвоячених народів.

ФОН ПАПЕН, німецький амбасадор в Австрії, відбув знов нараду з канцлером Гітлером в Берхтесґадені.

КОНҐРЕС БАЛТІЙСЬКИХ НАРОДІВ відбувся в Таліні, столиці Естонії. В конґресі взяло участь 700 делеґатів.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР, ван Зеєланд, відвідав Париж. Там відбув нараду з президентом Лебреном, премієром Блюмом та мін. закорд. справ Дельбосом.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ увійшли в м. Більбао, столицю баскійської республики. Вони доносять, що здобули велику добичу.

ПРОВІД ОБОРОНИ МАДРИДУ був дотепер в руках комітету оборони. Відтепер провід оборони обняв ґен. Мая. Він систематично усуває з армії партійні політичні чинники. Їх компетенції перебирають військові власти.

НА ЕСПАНСЬКИХ ВОДАХ появилися совітські підводні судна.

ЯПОНСЬКИЙ ПОЛКОВНИК Гата, бувший військовий аташе в Москві і Варшаві, заявив, що масові екзекуції совітських офіцирів скріплять червону армію, усуваючи з неї непевних людей. Число симпатиків Тухачевського і Гамарніка, призначене Сталіном на смерть, винесе коло 100 осіб. Японський полковник говорив мабуть іронічно, що се скріпить червону армію.

Як треба шукати числа льотерійного льосу

Осінню минулого року Дирекція Польського Льотерійного Монополю, щоби відповідати в більш скорий і справний спосіб на питання грачів, де знаходяться пошукувані ними числа льосів, впровадила новий систем, а іменно: Запит грача спрямовується безпосередно до властивого колєктора з відповідним припорученням зарезервувати число й порозумітися з ним.

Та система дала добрі висліди, але як додатні його сторони для грачів мають ділати в цілій повні, конечним є, щоби зі своєї сторони грач спрямовував запити в формі, яка уможливлювалаб скору й справну відповідь, передусім, щоби запит відносився до справжнього числа, на який задумує грати, а не цілої серії, з котрої щойно пізніше, котрийсь собі вибере.

Супроти того, що запити про льоси збираються всі на просторі 3 — 4 тижнів і відносяться до великої їх скількости, а понадто не всі колєктори піднимають льоси в Дирекції вчасно, в інтересі грачів, що задумують грати на кілька чисел, лежить, щоби запити писали в спосіб уможливляючий Дирекції скоре спрямування їх до відповідних колєкторів. Якщо отже надсилають запити в листах, щоби кожде число з адресою і прізвищем було написане на осібній картці, як пишуть на почтовій картці, щоби ту картку можна було роздерти й части переслати до колєкторів.

НОВИНКИ

В часі Зелених Свят треба подбати, щоб ніде не спрофановано походів на могили дорогих нам осіб. В тій ціли слід звернути увагу нашим людям, щоб походи на гроби відбувалися в найбільшім порядку і спокою.

Львівський магістрат пригадує про обовязок упорядкувати могили і хрести на цвинтарях янівським і личаківським. Коли се не буде зроблене і в разі незаплачення приписаної такси до 31 серпня с. р., хрести будуть усунені, а могили перекопані.

Зелізничі дирекції повідомили каси по зелізничих двірцях, що право до полекш підчас переїзду прислугує всяким суспільним організаціям, що діють правно. З тих полекш можуть користати групи, зложені бодай з 15 осіб. Ґрупам понад 60 осіб належиться 50-процентова знижка.

Посади для лікарів. Бюро праці при окружній лікарській палаті у Львові повідомляє, що є до обняття такі лікарські посади: 1) директора шпиталю у Вольштині; 2) хірурґа, ґінекольоґа і рентґенольоґа у шпиталі суспільної обезпечальні у Пйотркові; 3) асистента шпиталю у Влоцлавку; 4) психіятра шпиталю в Холмі, Люблинці і Рибнику; 5) районового лікаря в Лісній Підляській, Битомю і Деречині на Поліссі; 6) ляринґольоґа сусп. обезп. у Влоцлавку; 7) окуліста в Люблині; 8) фізіотерапевта в Холмі; 9) лікаря сусп. обезп. в Млаві, Старосільцях, Нешаві, Пшедчу, Люблині; 10) лікарів Рільного Банку у Львові і 11) кілька відпусткових заступництв. Ближчі інформації в секретаріяті бюра праці, Львів, ул. Конопніцкої 3.

У всіх університетах в Польщі мають відновити нострифікації лікарських дипльомів заграничних університетів, бо стверджено, що є замало лікарів.

Нову автобусову лінію мають наладнати між Львовом — Камінкою Струмиловою і Радеховом.

В ґімназії Рідної Школи в Рогатині на 13 абітурієнтів здало матуру 4. При вступних іспитах до ліцею на 27 кандидатів майже всіх спалили. Іспити відбувалися не в українській, тільки в польській мові під проводом директора Поляка. Вчителі Українці, що питали при іспиті, зложили свої мандати й іспити перервано. Коли так буде дальше, то інтеліґенція наша згодом мусить щезнути. І тоді тон надавати-ме нашій нації інтеліґенція вихована на сході...

Відкриття школи моторових пільотів відбудеться в Станиславові, в неділю 20 с. м. На відкриття має приїхати м. і. міністр військових справ ґен. Каспшицкий.

До надлісництва в Надвірній вдерлися злодії, розпороли вогнетривалу касу і забрали з неї 1500 зл.

В громаді м. Заліщик викрито зловживання. В звязку з тим увязнено громадського секретаря Максима Красія і відставлено його до вязниці в Чорткові.

Над Розлучем перейшла буря з хмароломом і градом величини курячого яйця. Шкоди дуже значні.

Політичний гумор. — Ромунський князь Михайло каже в Букарешті до польського міністра загр. справ Бека: Я доконче хотівби стати ще й польським воєводою: я так люблю гарно одягатися... („Врубле“, ч. 18).

Нові почтові агенції урухомлено з днем 19 с. м. в Королівці пов. Коломия, в Янівці пов. Тернопіль, в Бишові, пов. Сокаль, в Літні, пов. Дрогобич, в Рудаві, пов. Ярослав.

Велика буря перейшла над турчанським повітом. Найбільше потерпіло літнище Росточе, де буря знищила кілька будинків. Шкоди в Росточу обчисляють на 30.000 зл.

В Мокрянах самбірського повіту пожежа знищила 10 мешкальних домів і кілька господарських будинків. Підчас рятування свого майна погиб у вогні Григорій Соломяк.

На фільварку кн. Чарторискього в Синяві застрайкували рільні робітники з причини низької винадгороди за працю. В присутности ярославського старости, що приїхав на місце страйку, підписано збірну умову, якою управа ординації зобовязалася підвисшити платню робітникам.

З костела в Сяноці невідомі справники вкрали цінні літурґічні предмети вартости понад 1.500 зл.

В Лукашівці винницької области знайдено скарб, що складається зі 115 старинних срібних монет. М. ін. є монети кримських ханів Хаджі-Ґірея, Менґлі-Ґірея й інші. Є також 5 монет з часів „Золотої орди“.

Адміністративні власти Польщі ствердили, що під позором релігійної пропаганди американські висланники привозять до краю книжки характеру переворотного або й богохульного. В звязку з тим відібрано дебіт у Польщі 27 виданням американської секти „дослідників св. Письма“ в Бруклині.

В с. Новий Двір волковиського повіту пожежа знищила 100 мешкальних домів, около 300 господарських будинків, живий і мертвий інвентар, збіжжа і т. д. Шкоди є коло 200.000 зл.

Окружний суд в Ґнезні розглядав справу Михайла Лучика, б. урядника староства в Могильні, що здефравдував 1544 зл. та сфальшував підпис старости в 226 випадках. Лучика засудили на півтора року вязниці. Як злагідняючу обставину принято факт, що спроневірені гроші зужив Лучик на образування сина в середній школі.

Коло Пороніна перун убив Анну Буковську з малолітним синком.

В с. Шафляри коло Нового Таргу перун вдарив в костел в часі вечірні, ушкодив костел, поранив три особи, а інші поранені відломками муру.

На припоручення слідчого судді в Катовицях увязнили в Варшаві знаного варшавського промисловця Леона Зунделєвіча. Причина увязнення покищо невідома.

Італійський віцеміністр війни ґен. Паріяні оповістив заборону клясти в італійській армії.

В Америці, в стейті Тексас, помер Людвік Леопольд Дембіцький родом з Буковини і лишив великий спадок: копальні нафти, золота, кільканацять камяниць і богато грошей в банках, коло 60 міл. долярів. Богато Дембіцьких засипує польський консулят в Чернівцях письмами з претенсіями до спадку. Є також Українці того назвиська.

Жертви: С.С. Василіянки в Дрогобичі: зол. 4 для укр. інвалідів і зол. 4 для Івана Заремби.

Політичний гумор. — Европейський поїзд жде катастрофа, бо під одним з ваґонів запалилася вісь Рим—Берлін, а вісь Лондон—Париж вже зломалася.

Новіціят ОО. Василіян

у Крехові

ПРИЙМАЄ юнаків, що хочуть щиро посвятитися монашому життю в Чині св. Василія Великого для власного усвячення і звершення та для праці для душ, для Христової Церкви, зокрема для св. Єдинення, передовсім між нашим народом.

УМОВИНИ для кандидатів на МОНАХІВ-СВЯЩЕНИКІВ:

1) Щира і рішена воля пожертвувати для цих ідеалів і для Христа свої сили і життя в Чині св. Василія Великого.

2) Добре здоровля.

3) Добрі спосібності для науки і відповідна середньошкільна підготовка для дальших студій. Приймається кандидатів по 4 клясі ґімн. нового типу або по 6 клясі старого типу, укінчених з ДОБРИМ поступом, матуристів і академіків.

4) Добре поведення.

5) Вільність від зобовязань супроти родини або третіх осіб.

6) Відповідний вік. Приймається в віці між скінченим 15 і 30 р. життя, одначе вік мусить бути пропорціональний до укінчених студій. Юнаків старших віком і з низькими студіями не приймається.

ІНФОРМАЦІЇ докладніші подає Управа Новіціяту ОО. Василіян у Крехові, почта Крехів.

ХТО БАЖАЄ ВІДПОВІДИ на своє подання, МАЄ ПРИСЛАТИ:

1) Коротко і власноручно написане „куррікулюм віте“;

2) ВСІ свої річні ґімназійні свідоцтва, зґл. іспиту зрілости або бодай вірний їх відпис;

3) Свідоцтво моральности від Всч. О. Катехита або Всч. О. Пароха;

4) Звідомлення про стан свого здоровля;

5) Поштовий значок.

ЗВИЧАЙНИЙ РЕЧЕНЕЦЬ зголошень від 15 червня до 15 вересня 1937 р.

Управа Новіціяту ЧСВВ в Крехові.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВПР. ОТЦІ, що виїжджають до Делятина на лічення чи відпочинок, ЗНАЙДУТЬ ПРИМІЩЕННЯ на місцевім приходстві.

І. Поматуральний Зїзд товаришів, що 1914 р. скінчили VI. кл. відд. А і Б в українській ґімназії в Перемишлі, відбудеться невідклично 29 червня 1937 р. в Перемишлі. Збірка точно о год 11 в укр. ґімназії в Перемишлі. За ініціятивний комітет: о. Ізидор Фок, Волоща, п. Добровляни, інж. Любомир Савойка, Львів, Запольської ч. 10. 64—1—1

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант“ терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса“
Пасту до взуття „Елеґант“ воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 24 червня 1937. Ч. 46 (1046)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Повстання на Україні і в Сибірі.

Паризький „Журналь" звідомляє з Токія за японською пресою: На Сибірі дійшло до поважних військових розрухів. Поза Сибіром замішання вибухли також на Україні, де по страченні ґен. Якіра совітські власти почали террор. Масово арештують також російських Німців і взагалі совітських горожан, що стоять під закидом утримування взаємин з чужинцями.

Жах царить над СССР.

Розмірно найлучше поінформована англійська преса звідомляє, що в звязку з розстрілом 8 червоних ґенералів увязнено в СССР коло 2.000 їх підкомендних офіцирів. В суді, що судив розстріляних, не було ні оборони, ні навіть прокуратора. „Дейли Мейл" пише, що завізвано на свідків жінок Тухачевського і Путни. Вони боячися, щоб не вбито їх дітей, свідчили проти своїх чоловіків. „Таймс" звідомляє, що се неправда, немовби в тім суді засідали Ворошилов, Орлов або Єгоров. Навпаки, Ворошилов мав виявити своє невдоволення з приводу потягнення перед суд Тухачевського. Тому ходять слухи про можливість його усунення й назначення головним ґенералом Бліхера. Над всім СССР царить оден великий жах. В Москві ніхто не вірить, що розстріляні були зрадники і шпіони. Властива причина розстрілу їх покрита тайною.

Революція в Росії мала вибухнути в осени с. р.

Фінський часопис „Уусі Суомі" звідомляє, що причиною розстрілу маршала Тухачевського і 7-ох совітських ґенералів було викриття приготувань до збройного повстання в Совітах. Те повстання приготовляв Ґамарнік. Воно мало вибухнути в осени с. р. Повстанці мали повалити Сталіна і впровадити військову диктатуру на місце диктатури пролєтаріяту. Диктатором мав стати Тухачевський. Та ҐПУ викрило заговір. Тоді Ґамарнік застрілився, а ґенералів засудили і розстріляли. Фінський часопис твердить, що небезпека повстання в СССР дальше істнує. Інші закордонні часописи перечать сему.

Нове правительство у Франції.

Правительство т. зв. „Народного Фронту" під проводом Блюма мусіло уступити, бо сенат 168 голосами проти 96 відкинув проект палати послів, щоб тому правительству дати дальші повновласти. Ходило про удержавнення зелізниць і товариств обезпеченевих, але се було тільки формальним приводом крізи. В дійсности причини були глибші. З Франції, загроженої лівими струями, застрашаючо втікає капітал: продовж кількох днів вивезено до Америки коло 50 міліярдів франків в золоті. Неспокій заволодів країною. По уступленні кабінету Блюма зібралася ґрупа соціялістичних діячів і висказала йому признання і вдячність та оповістила погрози під адресою „фінансової оліґархії й реакції". Заповіджено загальний демонстративний страйк в будівельнім промислі. На те підприємці відповіли проголошенням льокавту (замкненням підприємств). Загрожують дальші страйки. Президент Франції поручив утворення нового правительства Шотанови. Він почав свою діяльність від порозуміння з радикалами.

Над чим радили в Парижі.

Німецький ґенерал Бек, шеф ґенерального штабу Райхсвери, відбув в Парижі наради з французьким міністром війни Далядіє, з ґен. Ґамеленом, ґенеральним інспектором збройних сил Франції, з ґен. Жоржом, шефом французького ґенерального штабу та з іншими високими французькими офіцирами. Французькі дипльоматичні круги підкреслюють, що подібна візита відбувається в столиці Франції перший раз від 1870 р. Головними темами розмови були: 1) Щире передискутування з військового становища всіх евентуальностей, звязаних з заключенням і функціонуванням західно-европейського договору безпеки. 2) Обговорення можливих основ будучої конвенції обмеження зброєнь. Такі самі справи має обговорити ґен. Бек з британійськими ґенералами.

Скарб Карла XII союзника Мазепи.

Коло Сокола селяни працюючи в полі знайшли під тонкою верствою землі скриньку повну золотих і срібних монет. Фахівці кажуть, що се після всякої правдоподібности скарб одної з армій шведського короля Карла XII, союзника гетьмана Мазепи. На монетах є портрет Карла XII, або поль. короля Жигмонта III.

Жахливі наслідки щіплення в школі.

Дирекція ґімназії Сестер „Змартвихвстанок" на Желіборі у Варшаві зорґанізувала літний табор для дівчат і в надмірній дбайливости за їх здоровля завізвала лікарів, щоб їх забезпечили щіпленням перед тифом. Коли лікарі нащіпили 50 дівчат, всі нащіплені зачали скаржитися на великі болі голови і дрощі. Ще того самого дня одна з них, Владислава Матусяківна, померла в тяжких муках, а до всіх інших завізвано священників, щоб приготували їх на смерть. Тяжко недужих розвезено в горячці по шпиталях і приватних клініках.

Везе 30.000 мишей до Америки.

Англійка Е. Д. Бловер, звана „Королевою мишей", везе 30.000 тих сотворінь до Ню-Йорку, де має відбутися зїзд годовців мишей і їх вистава. Та пані займається годівлею „расових" мишей зовсім фахово і через добір їх вигодувала дуже гарні і дивні відміни, що мають всілякі краски: чорні і білі, червоні і сині, кремові і ліля, з футерком подібніським до футра срібних лисів і краски лелії. Все те екземплярі дуже дорогі. Що більше! Деякі роди вигодованих нею мишей співають як канарки. Виплекано той рід тим способом, що паровано тільки миші хорі на груди, в яких щось свистіло. Згодом того рода миші зачали видавати тони подібні до тих, що видають свирщі, а вкінці дійшли до „совершенства"...

Головні напрямні

для Товариства „Скала" і парохіяльних Читалень.

Кромі чисто релігійних і церковних Товариств і орґанізацій у нас досі не було ні одного світського освітно-культуральноґо Товариства й орґанізації спертої на Церкві. Всі наші досі світські Товариства й орґанізації спиралися на чисто людських основах і мали на ціли чисто земні ціли. І хотяй вони були хосенні, одначе не спираючись на незломних засадах віри й етики і не будучи під впливом Церкви, многі з них звиродніли, звернулися проти Церкви і замість хісна принесли великі шкоди моральні і матеріяльні. Спеціяльно у нас разить чужість для Церкви. Світські Товариства й орґанізації остілько звертаються до Церкви, оскілько їм потрібна матеріяльна поміч, або щоб мати попертя і вплив на маси народу. Позатим вони звичайно чужі, а відтак, коли наберуть сил, обертаються ворожим фронтом проти Церкви.

Перше світське Товариство і перша світська орґанізація, яка спирається на основах кат. віри й етики і остає під впливом Церкви, се Товариство „Скала", якої ціллю є „підпомагати, поширювати і поглиблювати освіту і культуру українського народу та його релігійно-моральне життя, а саме на основах св. католицької Церкви", як се сказано в статуті сего Товариства.

Коли отже се Товариство хоче розвиватися і виконувати свою хосенну діяльність і осягнути висше сказану ціль, мусить мати завсігди на оці ту ціль. Засади катол. Церкви мають бути його провідною вказівкою. Всю свою діяльність мусить сперти на незломних основах надприродної віри й етики і під впливом і проводом Церкви. Інакше воно заломиться, звиродніє і спричинить навіть тяжшу шкоду, ніж кожде інше світське, навіть вороже Товариство.

Діяльність сего Товариства, коли вона має бути добре упорядкована, мусить обнимати найперше справи конечні, відтак хосенні, а вкінці приємні. Конечні справи, а саме: двигнення релігійно-моральноґо життя, освідомлення в засадах віри та Церкви і виконування тих засад у власнім особистім життю, в родині, а відтак поширювання їх між ближними в суспільности. Члени сего Товариства мають бути не тільки практикуючими християнами, але також чинними. Не вистарчить тільки до церкви ходити, Службу Божу вислухати, приступати до святих Тайн, але треба й поза Церквою бути діяльними. Головно ходить тут про поборювання ліберальних, радикальних, сектанських, сельробівсько-большевицьких та інших ворожих аґітацій і орґанізацій. Тут треба боротися і то не поодиноко, але солідарно проти зла. Ворожі аґітації йдуть зорґанізованим, насильним, брутальним наступом. Щоби проти них боротися, розуміється леґальними способами, треба наразитися нераз на прикрости і напасти, бо інакше програємо на цілій лінії. Не будьмо подібні до того боягуза ґазди, що зза печі голюкав на вовка, коли він прийшов на подвіря. Боротися треба разом, солідарно, бо тоді ворог стратить на своїм зухвальстві і силі. Коли один з нас бореться і терпить, почуваймося всі солідарно виступити і солідарно стати в обороні, бо інакше вороги всіх нас поодиноко переможуть. Щоб ся боротьба була успішна, треба освідомлення про ті небезпеки. До сего мають служити відчити про ті справи в самім Товаристві як також в парохіяльних Читальнях „Скали".

Щодо хосенних справ, які має обнимати діяльність Товариства і Читалень, то між ними найголовніша харитативна справа, т. є. виконування милосердя для ближних у всіх їх терпіннях, наслідуючи приклад перших християн. Се дуже піднесе вартість і далекосяглість діяльности Товариства „Скала" і Читалень. Се буде найсильніша притягаюча сила. В кождій читальні нехай утворяться кружки під покровом св. Івана Милостивого. Члени такого кружка складають по можности свої жертви і розносять особисто до

домів нещасних ближніх. Головно при нагоді Різдва Христового і Великодних Свят не забувати на убогих і опущених.

Кромі сего до хосенних справ належить освідомлювання своїх Членів в обсязі історії Церкви, свого народу, в справах господарських, кооперативних та інших.

Щодо забавових справ як: концерти, театральні представлення та інші імпрези, то вправді не можна їх цілком знехтувати, бо і в життю кождого з нас по тяжкій праці треба якогось відпочинку і розривки, одначе вони є тільки побічні, додаткові і не сміють заповнювати цілого змісту діяльности Товариства і Читалень. Всякі імпрези і театральні представлення вправді притягаючі, але й можуть бути дуже небезпечні. Вони легко притягають до себе многих, головно з молоді, але чи всі вони хосенні і певні члени Товариства? З них можуть відтак вийти ворожі агітатори і готові розсадити „Скалу”. Не концерти, не театри, не забави, мають бути головним середником приєднання членів, але сама хосенна, висока і благородна діяльність товариства. Не ходить тут про приєднання многих, але добрих і певних членів.

Дивним дивом і для мене не зрозумілим остала видрукована в катол. часописі обемиста стаття про Скалу і театр. В тій статті між іншим сказано, що театральні представлення треба обовязково завести при кождій читальні „Скали”, бо сього вимагає не лишень обовязок Катол. Акції, але й добре зрозумілий інтерес власний, а вкінці, що „ся справа мабуть чи не важніша навіть від церковного проповідування”. Сей послідний висказ є певного рода святотатством, а в кождім разі пониженням високого і святого Апостольства Божого слова, а додане пояснення, що справа театру є важніща навіть від церковного проповідування „очевидно не змістом але засягом ділання на широкі маси”, не тільки не уменшує, але ще більше обтяжує. Бо з сего виходилоб, що Христос занедбав поручити кромі проповідування Його науки ще також театральні представлення, як засяг ділання на широкі маси.

Навів я сю справу, не щоб комусь докоряти, — бо я пересвідчений, що се сталося не зі злої волі, але з нерозуміння і несвідомости, — але щоб доказати, як легко можна задивитися в один бік і понехати інші важніші справи, а навіть поповнити разячий промах. Тому всякі концерти, театральні представлення, фестини й інші імпрези мають бути уважані тільки як додатковий і побічний середник до діяльности Товариства і Читалень і то не часто, але десь колись, оскільки вказують і дораджують обставини.

Вкінці, щоб діяльність Товариства „Скали” не звихнулася, мусять так Головний Виділ як і парохіяльні Читальні бути в тісній лучности з Епископом як Покровителем і з душпастирями як кураторами. Як попередно сказано, у нас є чужість для Церкви. У нас Церква, котра є головним чинником в життю і розвою народу не тільки під оглядом релігійним, але також культуральним, та Церква легковажена і навіть по части нехтована. Ми не розуміємо ще якби належало, що є Церква, яке становище і значіння занимає в Ній Папа, Епископ, священик. Се дуже мститься і катастрофально відбивається на долі нашого народу. Після засади одного нашого патріота ліберала, висказаної ще перед війною, у нас Епископи мають бути „на фості”. І та засада відбилася на народі, бо справді наш нарід опинився на хвості. Та не тільки таке понижаюче розуміння у загалу наших патентованих патріотів, але також подекуди у простолюддя дається чути: „у нас священик то наймит”. І за се ми стали наймитами. Христос не позволить кпити з свого священства, даного священикам через св. Тайну Священства.

І тому „Скала” має направити се поблудження в нашім народі, має стояти під прапором Св. Апостольської Столиці, має спільно працювати з Епископом і священиками, має відноситися до них з довірям і йти за їх вказівками і проводом. Се не понижить Товариства. Навпаки значіння й авторитет його піднесеться. Через се виробиться значіння і респектування також всякого іншого слушного авторитету, котрого брак в нашім народі так гірко і сумно відбивається, бо якраз через брак у нас розуміння і респектування правдивого авторитету, наш нарід такий нещасний.

Станиславів, 13 травня 1937.

† ГРИГОРІЙ
епископ.

(Гл. „Вістник Станиславівської Епархії” ч. VII — IX за липень, серпень, вересень 1937).

Про театри

Є між ними й такі, що ширять неморальність і зіпсуття.

До ріжних способів, якими йде зіпсуття з міст на села, прибув ще один, а саме театри. По наших селах їздять якісь театрики, що складаються з ріжних людей, і вони несуть театральну „культуру”.

Ось і до нас до Васильковець заїхав якийсь львівський театр... Адміністратор звернувся до мене, щоб я в церкві заохотив людей до участи. Сего я розуміється не зробив, бо церква то не бюро оголошень тимбільше, що я відразу мав підозріння щодо того театру. І дійсно, мої підозріння і побоювання справдилися.

Першого вечера грали драму „Голгота жінки”, штука для села невідповідна. Хотяй в ній є може якась незначна тенденція моральна, одначе зло в ній представлене притягаючо і без осудження. „Оден злочин більше, оден менше, се ніщо не значить” — так говорить героїня драми. По виставі селяни домагалися на другий день поважної штуки, одначе заповіджено ревію. Ревія цілком зла. Ні сміятися, ні плакати. Чогож то вчили наших „темних” селян пани з міста? Супружої зради, американського двобою, батярських, львівських слів і пісень. Крім того всякі неприличні і двозначні жарти, слова і дуже нескромні одяги. Так, що многі з публики мусіли в часі гри вийти, другі ховалися під лавки, одні лише Жиди тішилися і били браво.

Я був змушений перестерегти людей перед тим театром слідуючого дня на маєвім Богослуженню, а дітям цілком заборонив ходити.

Ось яку „культуру” привозять нам пани з міста. Питаюся, як довго ми будемо се терпіти? З яким лицем ті люди йдуть до священника, часом і мешкають в него, харчуються, навіть мають претенсії, щоби з проповідальниці оголошувати їх театр? Як священики можуть се терпіти? Крайна пора отямитись! Священики по всіх селах повинні перестерігати людей перед такими театрами. В цій справі повинні забрати голос наші поважні театри і правдиві артисти. Українська преса, а особливо преса католицька повинна перестерігати нас перед деякими театрами. А виділи читалень не повинні давати салі таким театрам.

Тут не може бути оправдання, що то свої, бідні люди. Се правда. Але хто не має з чого жити, нехай береться до інакшої праці.

Ще кілька слів до панів артистів тих театрів. Панове! Досить зіпсуття вже є по наших селах. Село нині хоче вже чогось здорового, доброго. Самі ви бачили і чули, як люди реагували, який несмак і згіршення ви викликали своїми штуками. Привозіть нам на село щось добре, будуюче. А свої ревії лишіть для Львова, там може знайдете для них ліпший попит і відповідну публику. Інакше будемо вас поборювати і людей перестерігати.

Васильківці, 26. V. 1937.

о. Коржинський Михайло.

П. С. Цих кілька слів остороги уважав я за відповідне написати, щоби перестерегти инших священиків. Може ще хтось зі священиків забере голос в цій важній справі.

Зелені Свята у Львові

В Зелену Суботу в храмі св. Юра у Львові о. мітрат Сліпий в сослуженні дияконів відслужив торжественну Службу Божу за душі поляглих за волю батьківщини. Присутні були: ґенерал Мирон Тарнавський, бувший Начальний Вождь Української Галицької Армії, ґрупа членів „Молодої Громади” з полк. Мельником на чолі, представники українських товариств, преси і богато інтеліґенції та міщан. Підчас Служби Божої співав гарно архикатедральний мішаний хор. По Сл. Божій о. мітрат Сліпий в сослуженні численного духовенства відправив панахиду перед могилою посеред церкви, гарно урядженою і прикрашеною зеленю та квітами. Перед могилою уставлено спеціяльний клячник, що на нім підчас панахиди клячав ґен. Тарнавський і молився. По обох боках могили стояло на „позір” 7 бувших пластунів. Поминальне торжество скінчилося могутнім „Вічная память” і гимном „Боже Великий, Єдиний...”

В неділю, в перший день Зелених Свят, перейшов улицями Львова величавий похід на Янівський цвинтар. В поході взяли участь дуже численні процесії з усіх наших львівських церков. Підчас походу лунали церковні і світські жалібні пісні, що їх співали поодинокі процесії та хори „Бандурист” і студентів богословів. На цвинтарі поляглих українських вояків під гарно прибраним великим хрестом зібралися представники нашої старшої суспільности з ґен. Тарнавським на чолі. Панахиду відправив о. пралат Куницький в асисті дуже численного світського і монашого духовенства. Проповідь виголосив о. Клюс. Підчас панахиди гарно співали згадані хори. Богослуження за душі поляглих вояків закінчено трикратнім „Отче наш” і „Богородице Діво”, що їх відмовила півголосом велика маса нашого народу. По панахиді на цвинтарі українських вояків відправлено ще панахиди над гробами кількох визначних Українців. Ввесь час була чудова соняшна погода.

При кінці свята на Янівськім кладовищі задля співання частиною присутних пісні „Не пора” прийшло до сцисії з поліцією.

Другого дня Зелених Свят процесії всіх українських церков зібралися знов о год. 3 попол. коло церкви Преображення і звідси спільний похід рушив на Личаківський цвинтар. На самім переді йшла численна процесія з церкви ОО. Василіян, дальше йшли процесії з інших львівських церков, члени українських товариств з прапорами і вінцями, окрема велика ґрупа студентів, студенток і кількасотна ґрупа богословів. Похід замикала ґрупа членів „Молодої Громади” на чолі з ґен. Тарнавським. Учасники походу йшли чвірками. Підчас походу і на цвинтарі панував добрий порядок. Його берегли енергійні впорядчики. На цвинтарі о. пралат Куницький в сослуженні численного духовенства відправив спільну панахиду. Коротеньку проповідь виголосив о. Годунько. Після проповіди всі присутні відмовили три рази „Отче наш” і 3 рази „Богородице Діво” за душі поляглих. Потому хор заспівав „Вічная память”, прапори організацій похилилися вділ. На тім скінчилося торжество на стрілецьких могилах. Учасників було кільканацять тисяч.

Що врадив зїзд Малої Антанти

В Букарешті відбулися наради премієрів Ромунії, Югославії і Чехословачини. Радили над справами політичними і господарськими. В справах наддунайського басейну рішено предложити плян митного договору трох держав Малої Антанти з Австрією й Мадярщиною. При тім Австрія й Мадярщина будуть переговорювати з кождою з трох держав окремо. Дальше обговорювали справу дозброєння Мадярщини і висловили погляд, що Мадярщина не буде самовільно дозброюватися. Обговорювали також послідні події в СССР. Югославія й Ромунія застерегли собі, що не змінять свого становища до СССР.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Парцеляція і душехватство

„Діло" в ч. 123 в (частинно сконфіскованій) статті п. з. „Парцеляція і душехватство" пише м. і.: Природний гін нашого селянина за клаптиком землі використовують часто ті . . . . чинники, що рішають у парцеляційних справах і то в такому напрямі, щоб за його власні гроші зробити його латинником і — на їх думку — тимсамим Поляком. Іде торг не лише землею, але й душами, що отвирає широко двері для деморалізації. Словом з нагоди парцеляції йде душехватство у гармонії між . . . . громадянськими польськими чинниками та римо-кат. духовенством. Для останнього це вже зрештою не нинішня практика. — Приклад: Василь Івахів, 10-моргový господар у Казимирові (новоутворена громада з більшістю кольоністів) ігровецької волости, тернопільського повіту, купив від кольоніста Ігнацого Кубова в Казимирові його 11-моргове господарство з будинками в ціні по 725 зол. за морг, себто разом 7.975 зол., на що весною ц. р. дав йому готівкою 4.000 зол., продавши вперед своє господарство. Куплене господарство дістав у посідання з тим, що нотаріяльний контракт мали підписати після сплати довгу в Державному Рільному Банку, коли дістане від нього екстабуляційну грамоту. З одержаних від В. Івахова 4.000 зол. кольоніст Кубув сплатив свій довг, але екстабуляційної грамоти на свої руки не дістав, бо банк переслав її до тернопільського староства. Ціла трансакція з купном господарства у кольоніста на підставі теперішніх польських законів (нотаріяльного і про зобовязання) неважна, про що кольоніст добре знає і не хоче тепер зізнати контракту купна-продажі, тим більше, що ціна за поле пішла дещо вгору. В. Івахів своє господарство продав і заінтабулював на набувця, а нового на власність не дістане — хіба за ціну зміни греко-кат. обряду на римо-катол. і то разом з родиною, себто з жінкою і чотирьома синами, з яких найстарший має вже 23 роки. Саме таку вимогу ставить йому продавець Ігнаци Кубув, місцевий римо-кат. парох з Ігровиці о. Щепанкевич і — що більше — повітове староство в Тернополі. У своєму безвихідному положенні рішив В. Івахів жертвувати тільки жінку Домку. Підняла вона в греко-кат. парох. уряді в Іванчанах 22. травня ц. р. свою метрику уродин і хресту та зголосилася з нею до о. Щепанкевича, який мав полагодити формальности переходу. Він її зголошення не приняв, домагаючись ще переходу чоловіка і синів та відіслав її до староства з таким письмом: **Urząd parafialny ob. łac. w Ihrowicy. Do Starostwa Powiatowego w Tarnopolu. Gr.-kat. Dominika Iwachów dla celów kupna od Polaka Kubowa z Kazimierzowa, gm. Ihrowica pragnie zmienić obrządek, lecz reszta domu — t. j. mąż i 4 synów — są obrz. gr.-kat., więc Dominika, chociaż zmieni, to i tak z tego mało znaczenia. Dlatego żądam zmiany całej rodziny, bo i ta metryka jest na nazwisko panieńskie wystawiona. Mnie nie dowierza, że potrzebna metryka familijna, niech więc dowie się w Starostwie. X. Szczepankiewicz. Ihrowica 24/5 1937.**

Автономія Закарпаття

„Українські Вісти" в ч. 134 принесли статтю на тему автономії Закарпаття. В ній читаємо м. ін.:

Коли візьмемо під увагу нашу Закарпатську дійсність і положення українства на всіх українських землях, вкінці коли узгляднимо міжнародне положення, то нема сумніву що всеукраїнське відношення до цієї проблєми повинно бути позитивне. Цеж після війни і нашої в ній програної перший випадок, що на українських землях, які підпали під владу займанця, реалізується, нехай недосконалий, нехай дуже обкроєний постулят автономії, постулят місцевої самоуправи в краєвому маштабі. В куці сьогодні рами автономії треба вкласти свій зміст, треба місцевим Українцям боротися за поширення тих рам. При розумній політиці така боротьба для закарпатських Українців може бути доброю школою для майбутнього державного життя, бо Закарпаття в мадярській неволі й опісля підчас національного зриву такої школи не пройшло. Вся енергія закарпатських Українців повинна бути тепер спрямована на розбудову їх нового внутрішнього господарського, національно-культурного й політичного життя. В першу чергу мусить вона бути спрямована на боротьбу з комуністичною небезпекою, яка завдяки теперішній безглузній політиці центрального чеського уряду супроти Закарпаття там дуже поважна. Історична доля хотіла, що найбільш відстала від віків бездержавна, закута, довгі віки відчужена від матірного пня вітка української землі, серед теперішнього всеукраїнського лихоліття дістає наразі скромні, але всеж таки можливости для всестороннього розвитку. — Тим фактом ми лиш можемо радіти й бажати нашим закарпатським братам, щоб вони розумно покористувалися своїм теперішним скромним здобутком, твердою боротьбою старалися його поширити, не забуваючи на те, що — скорше чи пізніше — мусять вони стати близькими членами великої всеукраїнської сімї. Це невмолима історична конечність, з якою кожен мусить згодитися, навіть той, що сьогодні вважає себе щасливим посідачем, коли глядить в майбутнє не під кутом сьогоднішнього дня й сьогоднішних дрібних і вузьких інтересів, а під кутом історичних перспектив.

Пять можливостей

Консервативний „Час" в ч. 164 в статті п. з. „5 можливостей" пише м. ін.: „Теоретично річ беручи, в наших внутрішних відносинах є отсі можливости: 1) Теперішній стан триває дальше, отже стан, якого характеристичні ціхи такі: брак одностайного політичного обличча правительства, брак звязку між правительством і суспільністю, маразм серед загалу горожан, зглядно виразно критичне, ба навіть вороже їх відношення до починів правительства. 2) ОЗН не оглядаючись ні на кого та не порозуміваючись з ніким творить сильну партію, що гуртує в своїх рядах поважний відлом суспільности і в висліді вилонює з себе правительство, не ділячися з ніким ні правительством ні відповідальністю. 3) ОЗН доходить до порозуміння з певними відломами дотеперішньої опозиції та разом з ними доходить до влади. 4) Акція ОЗН не вдається, зате санаційна лівиця з „направячами" (членами орґанізації НПР, „Направи Р. П.") на чолі доходить до порозуміння з опозиційною лівицею, здійснює лясований свого часу демократичний фронт і зачинає правити. 5) Один з опозиційних відломів побіджає, переймає владу в свої руки, наступає зміна режіму". — Далі автор статті виводить, що можна сподіватися порозуміння ОЗН з деякими в і д л о м а м и опозиції. Натомість остання можливість, т. зн. повалення одним з відломів опозиції, лівим чи „народовим", режіму як такого, — уважає автор за можливість чисто теоретичну. Опозиційні партії мають досить впливів, щоб витворити в суспільности ворожий настрій для правительства, навіть для режіму, та вони занадто слабі, щоб склонити якінебудь поважніші суспільні сили до чинних виступів проти режіму. Опозиція може провокувати льокальні замішання, потрафить паралїжувати заміри правительства, потрафить поважно утруднити акцію полк. Коца, — але ніщо більше.

Зїзд „Молодого села"

„Роботнік" в ч. 180 пише м. ін.: На розмоклім по вчерашній зливі Мокотовськім полі між наметами розпалено огнища, при яких орґанізації пописувалися піснями і танцями. В неділю вчасним ранком прибували дальші групи. Вкінці всї зібрался в великій масі, нечувано барвній задля ріжнородности народних строїв. Ґен. Ридз-Сьмігли виголосив по Сл. Божій промову до молоді про обовязки супроти краю. Ідеольоґічну декларацію відчитав презес орґанізації п. Ґерат. В ній осуджено „партійництво" і проголошено відречення від політики, а підчеркнено виховуючий характер орґанізації. В заяві не занято становища ні до політичних життевих справ, ні навіть до таких суспільно-господарських, як рільна реформа. Зате говорилося про ідею зєднення народу, — що становить словні рами, які можуть змістити довільний зміст.

ОЗН і сільська молодь

Величезний табор під Варшавою для 30.000 учасників зїзду польської сільської молоді.

У Варшаві відбувся конґрес польського товариства „Центральни Звйонзек Млодзежи Вейскей". Молодь прибула 35 спеціяльними потягами, кораблями з Кракова, Сандомира і Торуня, тягаровими автами, возами, роверами, а богато молоді прибуло пішки. На Мокотівськім Полі під Варшавою уряджено величезний табор, 10 великанських наметів, ганґарів, і 60 менших. В таборі заінстальовано телєфони, електричне світло й окремий водотяг. Найбільше учасників було з варшавського воєвідства, найменше з познанського. На 9 пунктах в таборі приготовано харчі для учасників. Учасники спали на траві, бо не можна було дістати тілько соломи у варшавськім воєвідстві. На чолі табору стояв окремий комітет. Спеціяльна сторожа, 1100 осіб, пильнувала порядку. Конґрес зачався полевою Службою Божою. На конґрес прибули марш. Ридз-Сьмігли, премієр Складковский, представники сойму, сенату, ОЗН-у й ин. По Сл. Божій відбулося посвячення прапору орґанізації. Кумами були: марш. Ридз-Сьмігли і пані А. Ксєнжопольска. По промовах марш. Ридза і провідника орґанізації відбулася дефіляда. Траса походу виносила 12 км.

Конґрес сільської молоді про національні меншини і релїґію.

Конґрес польської сільської молоді, що відбувся 20 с. м. у Варшаві, ухвалив м. ін. резолюції про національні меншини і релїґію: Осуджуємо всякі брутальні насильства, бо вони деправують душу польського народу. Одначе стверджуємо, що в перелюдненій польській державі еміґрація мусить обіймити передовсім жидівську масу як елемент чужий польському народови і шкідливий для господарського життя Польщі. Стремимо до братерства зі словянськими меншинами Польщі, спертого на підставових засадах патріотичної хлопської ідеольоґії. Цілу внутрішню енергію на теренах національно мішаних спрямовуємо на піднесення культури і цивілізації якжтакож на вирівнання рівня з центральними і західними землями Польщі. До релїґії відносимося з найвищою пошаною. Признаємо її за найбільшу внутрішну вартість чоловіка, що дає йому силу й моральну опору в життєвих противностях. Уважаємо релїґію за творчий чинник в житті народа, що дає цивілізації висший духовий зміст і тривалі основи розвою. Протиставимося ширенню безбожництва між молодим поколінням. Орґанізація віроісповідних союзів повинна бути підпорядкована державі, в ділянках звязаних зі світськими справами, і приготована до провідної ідеї Річипосполитої. Добро релїґійного і політичного життя вимагає, щоб віроісповідні союзи не мішалися до політичного орґанізування суспільности.

Гумор. — В суді. — За що ви розбили голову сусідови? — Бо назвав мене дурнем. — Чиж то така велика образа? — Для пана судді може ні, але для мене так!

Гумор. — Б. шефа ҐПУ увязнили. З того наука, що се недобре, коли ягода занадто червона.

Гумор. — За звишку цін відповідальність паде на весну: бо з весною всьо росте.

Гумор. — По відкриттю матуральних шахрайств у Львові, малий Зьдзісь питає: Татку, а ти по кілько платив за матуральні теми?

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА" СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

УВАГИ І ВНЕСКИ

(Характеристика сучасної Польщі і перспективи її будуччини).

Я порушував і порушую нераз політичні справи, та я не політик, в активній політиці я не брав участи і на питання Редакції про реформи, які належалоб впровадити для визволення максимальної енергії держави, відповісти не можу.

Я виховувався в засадах лібералізму і парляментаризму, зжився з ними, а нині парляментаризм — предмет погорди, лібералізм — не тільки погорди, але й ненависти. З людьми сеї найновішої формації порозумітися не вмію. Лібералізмови завдячую той великий скарб, що ним є свобода думки і слова. Застерігаюся, що не „вільнодумство“, яке сталося в нас синонімом безбожництва. А щодо парляментаризму, то хоч він вродився в формі парляменто- чи соймо-кратії, одначе іншої, лучшої форми правління дотепер не видумано. Парляментаризм заступили диктатури. Диктаторська влада в руках чоловіка з розумом, енергією й доброю волею може бути великим добродійством у виїмкових хвилях переломів, але з природи річи се переходове явище і в своїх наслідках погубне, бо по смерти диктатора слідують правління клік, що себе взаїмно пожирають. Супроти них суспільність безсильна, бо в ній диктатура переробила вільних людей на невільників. Виїмок становить диктатура Салязара в Португалії, бо той великий муж вмів задержати і признати границі, що їх моральне право ставить державі.

Проф. Ст. Естрайхер висловився („Однова“, ч. 7), що „з небезпечного положення, в якім ми є, моглоб нас випровадити велике збірне зусилля, кермоване розумним правительством, звязаним з цілістю народу“, яке малоб довіря народу. Не довершить того діла правительство „окружене підзорливістю, нехітю й апатією“. Ті три послідні вислови я заступивби одним: ненависть. Може тут на окраїнах виступає вона сильніше ніж деінде, в усякому разі змушує глядіти в будучність з почуттям великого неспокою. Коли в Вильні хтось всідаючи до дорожки, каже везти себе до чрезвичайки, ніякий візник не запитає його, де вона є, бо кождий знає, що се Скарбовий Уряд... Говорили давніше, що Польща стоїть неладом. Неладом, як вислідом переваги анархічних інстинктів над розсудком, привати над загальним добром, — стояти можна якийсь час, бо „нелад“ викривлює, та не виключає патріотичного почування. Але стояти ненавистю держава не може.

Вже в дитячім віці — я мав тоді 7 або 8 літ — мріяв я про незалежність рідного Краю. Ми бавилися з моїм кузином Витовтом Йодком в генералів чи гетьманів, що виганяли Москалів з Польщі. В тім почуванні Йодко видержав. Був пізніше чинним членом партії ППС, співробітником Пілсудского, що приготовляв збройне повстання. У мене мріяння брало верх над ділом. Внаслідок того зустрівшися з дійсністю, не мав я революційного наставлення. Я був „розсудний“, шукав воскресення батьківщини на інших шляхах. Всеж таки ідея збройної боротьби фасцинувала мою уяву, окрилювала мої мрії — і від хвилі вибуху світової війни цілим серцем, хоч здалека, горнувся я до легіонової акції. Мойому почуванню давав я енергійний вислів у промовах на зібраннях польсько-російських в Москві в рр. 1914 — 15. А після вибуху революції в статтях, які я оповіщував в „Дзенніку Петроградзкім“, пізніше в „Дзенніку Міньскім“.

І прийшла незалежність, але в слід за нею йшло гноблячe розчарування. „Не за таку Польщу ми боролися“, говорив мені шановний ветеран 63 і 64 року Маріян Дубєцкий, що до кінця повстання боровся при боці Травґута. Покоління, що до него належав Дубєцкий і 20 літ молодше моє покоління, коли не в цілости, то в значній части представляло собі будучу Польщу незалежною, не як революційну негацію давної, незалежної передрозборової Польщі, тільки в тіснім звязку з нею, як її удосконалення, що лучилоб потреби й стремління нових часів з тим, що було гарне в традиції.

Чоловік се єство, що потребує конкретних, живих символів ідеї й ідеалів, які визнає. Символ маєстату народу й держави се Король (Монарх). Маєстату того не хотіли нас позбавити навіть т. зв. центральні держави в акті з дня 5 листопада 1916 р. І не стрінув я тоді нікого, хто обурювавсяб або дивувавсяб, що Польща мати-ме монарха. Кружляли поголоски, що монархом тим буде архикнязь Карло Стефан з Живця. А імя се діляло сугестивно. Захопленням переймала думка, що на троні наших королів засяде Стефан II. Аж ось нагло одного гарного ранку, збудилися ми всі заїлими республиканцями — не тільки ліві але й праві, ультраправі! Якже така метаморфоза могла статися? Пояснюю се масовою гістерією, що обняла нарід, передовсім Варшаву, після відходу Німців. Німці постановили, що будемо мати короля, отже їм „на злість“ короля не хочемо і не буде його! Крім того Польща, що її так злобно окреслив Словацький*), вмовила в себе, що повинна стати перед здивованим світом як останне слово демократичного поступу, демократичної моди.

Що таке демократія про се писали ми нераз. Тепер наведу слова Українця Вячеслава Липинського, що як представник найдемократичнішого народу знав і виразно бачив, що демократія несе з собою і хотів ратувати свій нарід

„від демократично - республиканської отруї, що розлилася по цілій Польші і залила там всю інтелігенцію; в там праві й ліві, ідучі й протидідичі, соціялісти й антисоціялісти, та ріжняться між собою відтінями ледви помітними“... „А рівночасно з нападом демократії приходить кінець органічного, ритмічного розвитку, слідує розпорошення на групи і групки, партії й партійки, хаос партійництва, взаїмне ліцитування себе, боротьби, що не ублагороднюють, тільки упідлюють; бо послугуються методами обману і брехні, чим деморалізують пасивні маси“. У своїх вислідах „демократія се влада золота над продажною ідеольогією, над продажним мечем, над пасивністю розпорошених і здеморалізованих мас“.[1])

Нажаль мрії наших демократів всіх національних відтінів, поступових, соціяльних — обернулися в ніщо. Не було можности йти на перегони з большевизмом; отже бодай уподібнити Польщу до Совітів, дорівнати їм, де дасться. І слушно сказано, що Польща, яка по геройськи вміла боротися з царатом, не знайшла після повалення царату нічого пильнішого — і то нераз в особах тих, що зі зброєю в руках боролися за незалежність — як вернутися до Росії і в совітськім морі розтопитися! На перший початок ідейно, а потому?.. Во істину, „слідуючі покоління будуть здивовані і засоромлені, читаючи історію Польщі в послідних літах“.[2])

Коли мене спиталиб, що було їх про-

*) „Pawiem narodów“...

[1]) Пор. М. Здзеховский: „Консервативний елемент в українській ідеї“. „Пшеґльонд Вспулчесни“, 1937, ч. 3.

[2]) Пор. А. Бохеньский в „Бунті Млодих“, (1933, серпень).

ПЕТРО КОВАЛІВ 4)

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Коло поліцейського участку ще димила купа смердючого попелу. Видко залишки мебелі, шмаття недогорілих паперів... Навколо чималий натовп, є й жінки та все більше солдатські шинелюки, робітники, часом підлітки, ремісники, дрібні урядовці. Крім ґвардейців є ріжні солдати: довідуємося, що вояки, яких послано було з півночи та з Москви на втихомирення Петрограду, перекинулися на бік повстання.

Ледве проштовхуємося до будинку. Вікна повибивані, воріт нема, на подвірю ледве видко в темряві гойдаються три білі тіла... В юрбі кажуть, що це поліція повісила заарештованих, та інші запевняють ніби то покарано оборонців участку. Знову чуємо оповідання, як на оцім багаттю, що його розклали, коли повикидано у вікна все, що тільки було в будинку, живцем спалили гладкого пристава (головного комісара поліції околиці). Юрба слухає жадібно, вимагає все нових подробиць, інших версій. Балакають стиха, ніби з смутком, поліції ніхто не шкодує, але нема й зухвальства, чи бояться, чи ще не звикли?...

Мовчки йдемо до дому. На геть порожній вулиці нас переганяє вантажне авто повне озброених солдатів, є й скоростріл. Всі на підпитку, горлають якусь пісню і їдуть так швидко, що здається на повороті перекинуться... Чи хто ще в Петербурзі боронить старого режіму? Кажуть, ніби в Адміралтействі зібралося кілька полків і там поховалися міністри.

В Таврійськім палацу.

Вівторок. Часописи знов не вийшли. Зрештою цілий тиждень їх заміняли „летючки“, що виходили двічі або й тричі на день. Крім відозв і наказів містили вони також новинки та спростування брехливих чуток. Летючок не продавали, їх кидали з автомобілів на вулиці. Перші числа призначено для розклейки по мурах і друковано їх лише з одного боку. Пізніше вийшло „друге видання“ перших чисел аж на чотирьох сторінках. Я зберігав обидві серії (перше видання й передрук) повністю — здається чисел 13 чи 15 — разом з одним примірником всіх петроградських часописів, що вийшли вперше 18-го III. (власне 5-го III ст. ст.), але та цікава колекція загинула в Києві підчас розгрому його денікінцями.

Та все те було геть пізніше.

В той день я мав зявитися до команданта округу. Та не йтиж в Адміралтейство, де він заперся з міністрами? Боронити старий режім? Уряд, який стільки лиха накоїв Україні? Що сподівався зліквідувати український рух і розгромив усі прояви громадського життя в Галичині? О, ні! Та й до членів державної думи не мав я ні раніше, ні в той час великої пошани. Їх вагання й балачки в такий рішучий мент не прихилили мене. Але хто інший зможе приборкати анархію, яку „совєт“ намагається побільшити?

Майже цілий второк протовкся я в Таврійському палацу, спочатку з дружиною, а потім, як юрба нас відділила, сам. Одягнений я був у старшинську бекешу з хутром та золотими наплечниками, з шаблею та револьвером поверх одягу, все як годиться, лише вище лівого ліктя мою руку перехоплювала червона стрічка, яка потім в натовпі палацу відвязалася й загубилася.

Охорона Таврійського палацу була доручена членові думи, козачому сотникові Караулову. Та не легко оборонити будинок, до якого з усіх боків струмочками вливаються прихильники. Кого й чого там не було! Ось кілька вантажних авт повні мішків борошна, які забрали в якогось спекулянта; далі тягнуть і штовхають нещасного поліцая, який не бачить куди ступає, бо кров заливає йому очи; знову вози з діжками солонини; ранений полковник в заюшених кровю лахміттях чудової шинелі. Навколо чути лайки, хтось з натовпу проштовхується й бє раненого в потилицю, на щастя конвойні зупиняються й загороджують багнетами, юрба відступає й помалу заспокоюється, щоб за кілька хвиль знов кинутися на іншого арештанта...

(Далі буде).

відною ідеєю в хвилі визволення аж до нинішнього дня, я сказавби: зірвання з цілою традицією минувшини. А що найвиразніше уособнення тої традиції се шляхта, отже знищити шляхту. І зачалися сипати й постійно сипляться щораз більше драконські декрети, що стремлять до знищення і вивласнення землевласників.

Є дві доби історії Польщі після відзискання незалежности: перед травневим замахом і по нім. Перша доба то соймовладство, демагогія, якої висланці — було їх трьох, а всі були послами на сойм — гонять до Москви з чолобитнею і складають поклони найнікчемнішому з нікчемних, всесовітському катові Дзєржинському. Проти того поступку, що „безчестив сойм, сенат і цілу Польщу", підніс я протест в одній з моїх промов, яко ректор університету Стефана Баторія. Бо „університети — сказав я — нині мабуть послідні огнища вільної думки, то зн. вільної від боягузства, що не плазує перед Її Імп. Світлістю Демагогією". Ту промову перечитав один з моїх знакомих марш. Пілсудскому. Маршал любив уживати російських висловів у вільних хвилях доброго гумору: „Маладец, — сказав, — боєвой генерал!"

Маршал був присутний на відкриттю академічного року 1925/26 і в його присутности я звернувся до молоді з благанням: „Змилуйтеся над батьківщиною!" Кажучи се мав я на думці грізну безбожну пропаґанду кличів механізації й бестіялізації чоловіка, яка входить від Сходу всіма шляхами. В закінченні промови були слідуючі слова: „ви повинні поступати так, щоб вираз Польща не відпихав, тільки був атракцією для всіх національностей, що входять в склад польської держави". Горох до стіни. Минуло 10 літ і та промова видається мені відгомоном з якогось погибшого світа. Якже скоро котимося в пропасть здичіння!

Мимо найлучшої охоти волі не був я в силі зрозуміти тих, що називали себе правицею, за таких їх уважали. Не розумів я їх фільосовітських симпатій у зовнішній політиці. А у внутрішній підлабузнюючись до скрайних партій спритно провадили вони на ремінці землевласників, що не орієнтувалися в їх замірах. Чи не було се нігілізмом, скажім, „нігілізмом національним", що брак ідеї заслонював підюджуванням націоналістичних пристрастей проти всяких меншостей.

До „національного нігілізму" чув я антипатію, якої я не скривав. Відплачували мені тим самим. Не травневий замах, тільки його вислід, або кінець правління після партійного ключа, привитав я з почуттям полекші. Незабаром потому Маршалок на моє велике здивування назвав мене між кандидатами до найвисшої державної гідности. Треба було тому зогидити мою особу в очах „народу", в опінії кругів т. зв. народових. Не було доказів, що я обікрав якусь касу, або що я належав до якоїсь бандитської організації. Зате я мав на сумлінні гріх не менше тяжкий і бридкий, до якого я цинічно признавався: Я був монархіст і, що ще гірше, з симпатіями до династії Габсбургів. І в день чи на передодні виборів розкидано летючки, що пятнували мене як монархіста. Я був погублений в опінії „народу".

Від хвилі замаху стою далеко від політики, дуже далеко. Тої свободи в висказуванні наших думок і поглядів, яка існувала перед замахом, не маємо. Крім того сам я добровільно, в перших часах після замаху, замкнув собі шлях до карієри брошурою „В справі польської совісти".[3]) Про справи, що рішаються вгорі, можу мати тільки здогади або враження з того, що чую.

На плечі Маршалка впали після замаху завдання, які переростали його сили. Розумом, характером сильно перевисшав він своє окруження, а запанувати над ним не вмів. Не сумніваюся, що той типовий шляхтич з Окраїн лучше почувався між Радивиллами в Несвіжу, ніж між тими, з котрими звязала його революційна минувшина. Звязаному з ними забракло охоти й відваги переминити Польщу в монархію, хоч в засаді як це випливало зі слів Вл. Студніцкого, не був тому противний.

Авторові книжки „Стшемпи мельдункуф" закидали, що хотячи вивисшити Пілсудского зробив його карикатуру. Ні, карикатурою та книжка не є. Навпаки: переглядаю її і стає передо мною чоловік трагічний, чоловік, що в хвилі іритації крикнув, що народився в дворі і називали його паничем, отже не потрафить бабратися в брудах. І чи не трагічний у своїй вимові той вибух на засіданні ради міністрів:

„Я зроблю акційне товариство до витягання золота з воздуху. Дістану на те від вас зараз 4 км. державних лісів, візьму моїх кревняків до ревізійної комісії товариства і зажадаю для того товариства найменше 4 міліони, не менше (піднесенним голосом)! — А як мені не вдасться, то ще зажадаю. Так робиться в нашій державі. Маю відразу до такої держави! В шкіру бити таких проєктодавців."

Вибух. І на тім скінчилося. Чувся безсильний, безрадний. Потрясаюча трагедія чоловіка, що в його руках опинилася керма держави.

По смерти маршалка узнали в кругах, що його окружали, його непомильність в кождім слові, яке сказав, в кождім ділі, яко національну догму. Найгорячіші поклонники Наполеона не мали його одначе за непомильного, не заперечували, що робив блуди — і нераз великі блуди. Тому польська національна догма не заслонила, не охоронила спадкоємців маршалка від критики. Нема в народі єдности, нема чоловіка з таким авторитетом і таким довірям, яке посідав Пілсудский. А всі чують і признають конечність консолідації.

На жаль симпатичні обіжники полк. Коца не збудять захоплення, не затруть почувань нехіті й недовіря.

В царській Росії пробували згноблювати загальну нехіть до правительства, скеровуючи її проти інородців. Той середник соромно завів. Чижби мимо того мав бути взором для нас? Маю численних знакомих і приятелів в російських кругах і бачу, яке глибоке і слушне обурення збуджує там шалений помисл польонізації православя. Пробуємо наслідувати царське правління, що стреміло до русифікування католицизму. Одначе царське правління не осмілилося виступити проти латини як мови літургії. Жадали зміни не латини, тільки польської мови на російську в додатковім набоженстві, або у співах, проповідях і то в губерніях, що в них корінне населення було не польське, тільки білоруське.

Подібно не вратують Польщі авантури проти Жидів на університетах, що йдуть сим разом віддолу, не згори. В 1933 р. в промові, що її я виголосив в авлі Виленського університету на обході 50-ліття моєї письменницької праці, осудив я

„гидкі антисемітські виступи", що періодично вибухають на університеті: „Говорю не про жидівську справу, що є квестією політичною і тяжким тягарем лежить на Польщі; говорю в імени тих засад товариського такту і моральної приличности, які обовязують кождого порядного чоловіка; говорю зі становища того найбільш благородного гуманізму, що його прославляли великі німецькі мужі: Гердер і Лесінґ, Ґете і Шілер — яко „ді райне Меншліхкайт". Не хочу про се дальше говорити, щоб не червонітися зі стиду".

Ті слова не викликали протесту перед 3 роками, а якби так я їх нині сказав? Проводирі антисемітського руху між молодю не додумуються, що вони знамените знаряддя совітської політики, яка стремить до занархізування Польщі, до позбавлення її охоронної сили в разі війни. А війна з Совітами неминуча і близька.[4])

Вертаюся до мойого „цетерум цензео", хоч знаю що на тлі сучасної хвилі се мрія без ніякої підстави під собою. Не від реформ, чи принагідних метод належить зачати, але від засадничої річи: Польща мусить мати, кажучи по хлопськи, „по простому", свого господаря, або чоловіка високо піднесеного маєстатом імени, уряду і влади понад суспільні верстви, понад політичні партії, понад народи, що входять в склад держави. Тільки король може бути чинником, що будить загальне довіря, чинником рівноваги між клясами і партіями, між державою і національними меншинами.

Письменник, що його я привик стрічати на протилежнім бігуні моїх почувань і симпатій, Адольф Новачиньский, висловив в анкеті „Глосу Монархісти" (1936,грудень) з властивою собі драстичністю те, що від 17 літ пишу, говорю, кричу (хоч на сей крик люди затикають собі вуха). Кричу, бо дивлюся, як червона чума щораз глибше вжирається в організм польського народу. Чую виразно катастрофу, що йде від сходу щораз скоршим кроком і проковтне цивілізацію, — та не означую дати. Новачиньский пішов дальше ніж я: предсказав, що продовж пятьох літ Польща безболісно переміниться в філію Союзу Совітів, оскільки не запанує в ній порядок, збудований на засаді монархізму.[5]) „Монархізм се така точка спертя, якої під ніяким оглядом і для ніяких цілей не вільно рухати, се та твердиня, що її належить боронити аж до послідного віддиху."[6])

М. Здзєховский.

Примітка: Ред. „Нової Зорі": Отся стаття поважного польського мислителя, професора університету в Вильні, появилася в „Однові", ч. 23. Думки висказані в ній уважаємо зовсім влучними і желаємо, щоб ті думки не були голосом вопіющим в пустині, бо інакше буде зле і з ними і з нами.

[3]) Про ґен. Загурского (примітка Ред. „Однови").

[4]) Пор. Вол. Бончковский: „Українська справа в світлі оборони держави" (Бюлетин Польско-Український, 1937, ч. 5).

[5]) Слова Новачиньского цитую з памяти, не маючи під рукою його статті.

[6]) Слова В. Липиньского. Пор. М. Здзеховский: „Консервативний елемент в українській ідеї", „Пшеґльонд Вспулчесни", 1937, ч. 3.

Присуд у процесі ОУН

У Львові скінчився процес проти 15 молодих Українців (-ок) у звязку з убивством Колача, Ковалюківної і Мельника. На основі вердикту суддів присяглих засуджено: 1) і 2) Ольгу Біду і Марію Мицківну по 2 роки тюрми (на основі амнестії звільнено їх зовсім). 3) Григорія Дячишина на 9 літ тюрми (зменшено до 6 літ). 4) Івана Мирона на 7 літ (4 р. 8 міс.). 5) Костя Арпада Березовського на 8 літ (5 літ і 4 міс.). 6) Павла Мерцала на 7 літ (4 р. і 8 міс.). 7) Івана Мерцала на 5 літ (2 р. і 6 міс.). 8) Юліяна Дмитерка на 2 роки (на основі амнестії звільнено). 9) Льонґіна Івана Теллюка на 7 літ (4 р. і 8 міс.). 10) Василя Іванонька на 5 літ (2 р. і 6 міс.). 11) Йосифа Бабяка на 2 р. (на основі амнестії звільнено його зовсім). 12) Миколу Ласійчука на 9 літ (6 літ). 13) Ізидора Масюка на 4 р. (2 р.). 14) Омеляна Лапуньку на 4 р. (2 р.). 15) Степана Терлецького увільнено від вини й кари. Всіх засуджених позбалено горожанських прав на 10 літ та зачислено їм слідчий арешт.

Лікарський фейлетоник.

Що і як пити в літі?

В літі найздоровіше пити жерельну воду температури 12° Цельзія. А що жерельна вода має звичайно лише 8 до 10° тепла, отже треба трохи почекати, набравши її, або пити помалу і не за богато нараз. Більша скількість студеного напитку, особливо молока, викликає болі жолудка. В подорожі добре мати з собою студений чай або студену чорну каву. Лімоняда вже менше вказана. Содова вода і всякі мінеральні води держані на леді мають навіть по 3°. Вони тоді рішучо застудені, тому в такім стані треба їх пити дуже помалу, бо інакше можна захорувати.

ОСИП НАЗАРУК

ПРО ДИКТАТУРУ

Роздумування на тлі помішання понять диктатури й тиранії в деяких краях Европи й появи ФНЄ або т. зв. „творчого" націоналізму в нас.

Хто думав над римською диктатурою, той мусить признати, що головна її риса — легальність (правоправність). Не вільно було комунебудь вискочити й оголосити себе диктатором при помочи ґрупки знакомих, бо диктатора в старім Римі визначувала його легальна влада, всіми признана. І то серед яких обережностей!

I. Насамперед рішав сенат, чи взагалі треба диктатури. Колиж сенат ухвалив, що диктатури треба, тоді вже не смів рішати кого зробити диктатором. Се виключало можливість порозуміння фамілій або клік між собою в тій ціли, щоб ухваливши потребу диктатури, навіть тоді як її не треба, настановити диктатором „свого чоловіка" — і його руками ограбити ввесь нарід зі свободи і з маєтку, а без боязни, щоб з того складати рахунок. Тимчасом се було унеможливлене в здорово думаючім Римі, а саме тим, що сенат сказавши „треба диктатури", не смів уже рішати, хто має бути диктатором. Значить він мусів добре застановитися над тим, чи ухвалювати потребу диктатури, бо тяжка влада її могла дістатися в руки чоловіка, який передовсім панам сенаторам був противний (що й лучалося).[4])

II. Диктатора визначували два консулі, найвисші урядники Риму. Так постановляв закон. Треба подивляти той закон так під оглядом змісту як і форми. Оба консулі визначивши диктатора тим самим переливали на нього свою скріплену владу і щодо змісту і щодо форми, бо диктатор одержував сторожу з 24 лікторів. Річ ясна, що й консулі мусіли добре подумати над тим, якому чоловікови дати в руки таку владу, бож він міг і їх повчити, де раки зимують, хоч їх урядування не кінчилося з появою диктатора. Отже над вибором чоловіка, якому давалося абсолютну владу, треба було дійсно добре подумати: і над його вдачею та характером і над його здібністю і головно над його чистотою. А при тім думанню кристалізувався ідеал римського державного мужа передовсім в головах тих, що мали думати над державними справами, і вслід за ними в думці всего народа.

III. По тих двох легальних кроках, получених з найбільшою обережністю, наступав третій легальний крок, не менше цікавий від двох попередних: представлення диктатора офіціяльним зборам римського народу на т. зв. народних коміціях (яких, невідомо) і свого рода приняття до відома, хто стає диктатором. І зновже яка в тім обережність і льогіка! Нема сумніву, що коли сенат ухвалив потребу диктатури і найвисші урядники Риму визначили диктатора, то се вже був диктатор. Він міг обняти диктатуру й урядувати, хоч не полагоджено ще одної формальности. Він не мусів представитися народови і той нарід не мусів на офіціяльних зборах немов сказати, що знає вже, хто диктатор. Се була тільки звичаєва формальність, але дуже важна тим, що потому ніхто не смів нічого говорити ні проти сенату, який ухвалив диктатуру, ні проти консулів, які призначили диктатора, ні проти того диктатора, бо тоді всі позбулися морального права виступати проти нього. Кождому, хто потому зачавби щонебудь говорити проти диктатури, міг відповісти другий Римлянин: А ти де мав язик тоді, як тобі показували того, що має тепер право видерти тобі той язик і навіть зняти тобі твою дурну головку! Тепер мовчи і слухай, бо за найменше слово зникнеш з поверхні землі.[5])

Виглядає, що все тут обдумане зі всіх боків, обточене мов яйце з мармору.

Та ні! Політична думка найздібнішого з державних народів придумала ще три легальні обмеження для диктатора і то такі делікатні, що ледве чи їх можна назвати обмеженнями. А які вони всі три потрібні, при всій їх немов павутинній делікатности:

I. Перше і головне з тих обмежень диктатора було обмеження часом: на 6 місяців. Диктатор був головно воєнний, а війна (тай ворохобня) починалася звичайно в літі і в літі кінчилася, на те тоді не треба було довшого часу як 6 місяців. (А поза Італією війна могла тревати довше, але поза Італією диктатора не було). Чи можна се правне обмеження взагалі назвати обмеженням? Властиво ні. Чому? З двох причин. 1) Бо до 6 місяців диктатор зовсім не був обмежений у своїй абсолютній владі. Отже не можна говорити про обмеження, коли його не було. А до 6 місяців він міг і цілий Рим перевернути. 2) Коли було треба, то тих шість місяців ф а к т и ч н о п р о д о в ж у в а н о, отже знов не можна говорити про обмеження навіть під оглядом часу, бо й той час був елястичний. Значить обмеження влади не було. А прецінь воно було. І ділало воно і на самого диктатора, не допускаючи до того, щоб він занепав на недугу властиву абсолютним володарям. І ділало на уяву народа та його провідної верстви: вони на підставі того законного обмеження, що рівночасно було й не було, лекше могли віддатися зовсім під команду одного чоловіка. Тут можна подивляти мистецтво політичної думки старого Риму.

II. Другим обмеженням був законний припис, що диктаторови не вільно було опускати Італію. Якийже психольогічно цікавий сей законний припис. Коли всі ті постанови очевидно льогічні, то сю можна назвати найбільше льогічною зі всіх. Чому? Бо диктатуру проголошувано в тяжкій потребі.[6]) Отже не вільно опускати Батьківщину тому, хто має її ратувати. Коли не годен вратувати, то нехай погибне разом зі своїми людьми. Тоді лекше й народови вмирати, хоч розуміється той нарід буде його охороняти до останка, бо се його голова, на яку перелита вся влада. Але й та голова на підставі сеї законної постанови знає, що є щось, чого їй зробити не вільно. Бо перше обмеження часом на 6 місяців — дуже елястичне: воно є і його нема. А друге обмеження, землею, простором, вже серіозне. Вільно диктаторови порушатися по Італії, аж до останної скелі її над морем, але не дальше. Бо де він, там тепер Італія, а поза Італією нема Італії. Що за цікавий комплекс політично вироблених думок виринає з тої постанови. Якже та постанова твердо визначує межі батьківщини в згоді з природою поза людьми і з природою в людях, то значить з їх льогікою і почуванням.

III. Виглядає, що неможливі вже делікатніші фінезії виробленої політичної думки. Та ні, є ще одна і то найцікавіша зі всіх дотеперішних. Се щось таке, чого навіть добре схопити думкою не можна, бодай не відразу. І тут доходимо до місця, з якого видно підставу, що на ній сперті старі Римляни могли дивитися на інші народи як на варварів — на всі інші народи крім Греків. Щож се таке? Се була законна постанова, що диктаторам не підлягали народні трибуни. Не були се властиво урядники, бо не мали ніякої п о з и т и в н о ї влади ні компетенції. Вони мали тільки право вета та інтерцисії проти урядових чинностей і ухвал сенату зокрема, могли також скликати плебс на трибутарні коміції, а пізніше могли скликати й сенат. Патриції не могли бути народними трибунами, хіба що котрогось з них адоптував плебей. Тоді він був вже правно плебеєм і тому міг бути народним трибуном. Отже ті народні трибуни, як опікуни плебсу, не підлягали владі диктатора. Вони, розуміється, нічого не могли зробити диктаторови, жадати від диктатора, щоб здав звіт або рахунок, також не мали права, як взагалі ніхто, — але сам факт, що їх не смів займати диктатор, бо вони були і для нього „сакросанкті", говорить дуже богато.[7])

Се одна з тих появ в історії, яких значіння розуміють тільки політично вироблені народи. Нпр. сучасні нам Анґлійці, навіть прості робітники, дуже добре здають собі справу з того, що якби не стало їх короля, то розлетіласяб величезна Британська Імперія і життя всего англійського народу сталоб значно тяжче. А прецінь влада того короля так сублімована, що дехто думає, немовби її взагалі не було. Тимчасом само істнування королівського достоїнства в Англії має першорядне державно-політичне і світове значіння. Велика Британія зачинала свою історію королями, вона й істнуватиме як великодержава поти, поки істнуватимуть її королі. І се відчуває інстинктом її простий народ, що особливо виразно виступило в часі, коли в Европі падали наймогутніші царські престоли (німецький, австрійський, російський, турецький). Тоді між англійським робітництвом курсував дотепний висказ: „Хочби всі королі поупадали, то все ще лишиться пять — чотири в картах і наш пятий". В тім прояві гумору англійського простого народа серед світової заверюхи видно не тільки його волю до життя, але й його політичний розум, який нпр. цілковито затратила українська інтеліґенція, що в 1918 р. валила легального монарха Великої України. Та інтеліґентна верства доти не побачить своєї справжньої держави, доки не зрозуміє головної тайни історії свого народу: що той нарід виступив на історичну арену зі своїми монархами і поти на тій арені вдержався, поки був монархічний. З хвилею, коли позбувся своїх монархів, стратив і свою державність тай почав довге конання в страшних муках і судорогах, які ми й сегодня відчуваємо.

Ну, а якже було в старім Римі? Таж Римляни також позбулися своїх королів і якраз за республики наймогутніше розвинули свою державність.

Отут ми й дійшли до найцікавішого та найбільше поучаючого питання римської історії.

Найбільший знавець римського державного права, Теодор Момзен, каже, що римська держава в и й ш л а з одностайного поняття урядничої влади і ніколи не заперечила того свого походження. Се фундаментальна основа римського державного права, що поняття урядничої влади має за підставу так королівство як і вчасний консулят в цілковитій рівности.[8])

На тлі такої виробленої політичної думки римського народу можна зрозуміти також те, що той нарід не вибирав диктатора: диктатор в Римі походив з к о о п т а ц і ї його консулями, спадкоємцями давної королівської влади. Отже

---

[4]) Сенатори могли радити консулям, кого іменувати диктатором, могли впливати на них через авґурів, — але рішати про се не сміли.

[5]) В наглій потребі були випадки, що диктатор зачинав урядувати зараз по оповіщенні його диктатури консулем (часом навіть тільки одним, без згоди другого), бо небезпека має свої права.

[6]) „in asperioribus bellis aut in civili motu difficiliore" (в труднішних війнах або в тяжшім розрусі горожанськім).

[7]) Пізніше народні трибуни взяли верх над диктаторами, але то вже був час розкладу. Гл. у Момзена „Римське державне право", видання з 1887 р., том II. ст. 166.

[8]) „Römisches Staatsrecht" von Theodor Mommsen. Leipzig, 1887. Band I. Seite 6: „Das römische Staatswesen ist ausgegangen von der Einheitlichkeit der Beamtengewalt und hat diesen seinen Ursprung nie verleugnet. Es ist ein Fundamentalsatz des römischen Staatsrechtes, dass der Begriff des Imperium dem Königtum wie dem früheren Consulat in völliger Gleichheit zu Grunde liegt".

диктатор се був король, установлений на якийсь час.

Коли скрута римського народа була велика, тоді за кождим разом вертався той нарід, як син до батька, до свого монарха—і не позволяв собі на його вибір, бо розумів, що хто має право когось вибирати, той має право й скидати — навіть перед умовленим часом. Отже той нарід зрікався права вибору свого начальника в біді, а переймав його з рук тих, що мали в спадку королівську владу. Тому диктатор в Римі не походив з вибору. [9])

Хто не розуміє значіння тих політичних нюансів, що становлять про силу або слабість політики кождого народу, з тим про політику, очевидно, шкода говорити.

В очах всіх варварів диктатор був надзвичайним урядником Риму, — а в очах політично виробленого римського народу Рим ніколи не мав ніяких надзвичайних урядників і диктатор був його звичайним, тільки найвищим урядником, установлений тільки способом незвичайним для иншої влади, що заступав той нарід перед Богом і перед людьми [10]) — як спадкоємець найдавнішої королівської влади. Отже нічого більше звичайного для Римлянина не було як диктатор, що з глибини його душі виринав в часі великої небезпеки, зовсім таксамо як перед його батьками виринав монарх з лікторами і топорами серед різок.

Тому коли серед нічної тиші по півночі а перед досвітком виходили зі святині Капітольського Юпітера консулі в оточенні авґурів, сенаторів, найвищих магістратур Риму і коли сходячи з гори на форум претор і герольди біля них голосили настановлення диктатора,[11]) — то ввесь Рим немов запирав віддих в собі і памятю сягав у найдальші часи. В уяві римського народа ставав перед ним блискучий ряд його монархів і консулів з королівською владою, що віками провадили римську політику. Нове покоління немов зросталося думками з цілим рядом давних поколінь — і тому було непобідиме... Упадок Риму зачався тоді, коли в його центрі вигинули старі римські роди, що мали немов у крови поняття староримської влади і дисципліни. Тоді звезені зі всіх кінців світа невольники опанували Рим. І тоді римські монархи перемінилися в жахливих тиранів — і тоді невлічима недуга повалила наймогутніший з народів світа. Він стратив свій стовп хребетний і стрижінь у нім і мозок і силу і розум свій, бо зломана в нім була стара чистота його, з якої виросло здорове поняття монархії і рівнозначної з нею легальної диктатури, що все ратувала його поки не зломано її легальности.

Поняття диктатури у старім, здоровім Римі мусіло бути ясне — і мабуть тому маємо про неї розмірно мало вістей, хоч диктатура в старім Римі лучалася частенько: сильним „республиканським" Римом весь час правили властиво монархи з титулами консулів або диктаторів. (Далі буде).

---

[9]) Момзен, том I, сторона 10: „Diktator — der auf Zeit bestellte König". **Коли при кінці вибрано диктатора, то се був кінець диктатури — і кінець свободи римського народу взагалі тай самого того народу.**

[10]) Він мав auspicium imperiumque (не навпаки!), як зрештою кождий римський урядник без ніякого виїмку. Наперед справи божі, потому людські!

[11]) Сам диктатор не мусів бути присутний при тім, не мусів навіть знати про те, що його іменовано диктатором, ні бути тоді в Римі. Докладніше про диктатуру гл. в великім тритомовім творі Момзена „Римське державне право", головно в томі II на ст. 141 — 172.

Гумор. — У Франції така маса страйків, що й ученики хочуть страйкувати під кличем: „Домагаємося платних вакацій!"

Гумор. — Отже ви хочете конче статн моїм зятем? — Щиро кажучи, то не конче. Хочу тільки оженитися з вашою дочкою, а не бачу іншого способу.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Свято Царя Христа. Під такою назвою відбувся минулої неділі концерт, що його уладили Лицарі Евхаристійної Дружини у вселюдній школі ім. св. Йосафата при монастирі СС. Василіянок у Львові (Потоцького 95). З промови провідника цієї Евхаристійної Дружини о. Я. Сенківського ЧСВВ приявні довідалися про гарний розвій Евхаристійного Лицарства дітей у світі, зокрема на українських землях у Галичині. Були 3 хорові точки, що їх відспівали діти — члени Евхаристійної Дружини під кермою учениці Дарійки Рудницької. Учениця Мирося Лукавецька проказала деклямацію: Голодні до Мене В. Клиновського. Іншу деклямацію: Молитва вміло проголосила учениця Віра Кемпе. Дві ученици Ірина Ковалисько й Ліда Терлецька відограли марш Шуберта (форт. 4 руки). Дуже гарна була рухова інтерпретація т. зв. Хорал, що його виконали 4 Лицарки. Концерт покінчився зворушливою збірною деклямацією: Ісусові поклін від добрих діточок.

Міжнародний Конгрес Христа Царя, що відбудеться незабаром у Познані, поставив собі завдання виробити передовсім практичні вказівки до боротьби з безбожництвом і до праці над створенням відродженецького руху під прапором Христа Царя. Крім представників Епископату з цілого світа зїдуться працівники Катол. Акції всіх країв. В рамцях Конгресу представлять вони свої спостереження й уваги на тему безбожництва в тій ціли, щоб приняти однострайну програму праці в хосен Царства Христового.

Положення католицької Церкви в Німеччині. У всіх костелах в Німеччині переводять тепер збірку на харитативні ціли. В берлінських костелах відчитано пастирський лист епископа Пройсінґа. В нім написано, що вороги переслідують Церкву. Протиставитись тому треба молитвами, покутами і жертвами. Підчас проповіди звернено вірним увагу, що в сім році католицькій Церкві заборонено збірку по вулицях і домах, тому збірка жертв мусить обмежитися до святинь. При вході до костелів вірні одержали коперти, до яких вкладали жертви і віддавали їх священикові при престолі. Рівночасно відчитано з проповідальниць спростування церковних властей в справі мнимих закидів фальшування документів, що їх ставлять світські власти одному з членів чину Єзуїтів.

Розписання на конкурс опорожнених парохій. Сим розписується конкурс на слідуючі парохії: Богородчани старі, Космач, дек. Богород., Ляхівці, Манява, Невочин, Яблінка, Губин, Швейків, Глушків, Велеснів, Копачинці, Чернятин, Перемилів, Пробіжна, Ганусівці, Милованнє, Живачів, Жукотин, Петрів, Підвербці, Бедриківці, Беремяни, Устечко, Ілинці, Семаківці дек. Колом., Бервінкова, Косів, старий, Ясенів горішний, Бабинці, Волківці, дек. Кудр., Нівра, Сковятин, Білі Ослави, Заріче, дек. Надвір., Яблониця, Акришори, Космач, дек. Піст., Люча, Мишин, Печеніжин, Лисівці, Лосяч, Пилатківці, Русів, Вовчинець, Угринів, Камінне, Долина, Палагичі, Скопівка, Коньчаки, Межигірці, Устє зелене, Бобулинці, Будзанів, Вербовець, дек. Чорт., Звиняч, дек. Чорт., Петликівці старі, Ягольниця стара. Прохання вносити до 1 вересня 1937, дня 30 вересня 1937 о год. 9 рано писемний іспит, а дня 1 жовтня 1937 устний іспит. У проханню належить зазначити, за котру парохію петент старається, а коли старається за більше парохій, то треба внести прохання на кожду парохію зосібна. До кождого прохання належить долучити статистичну табелю, а свій Деканальний уряд попросити, щоб він у свій час прислав кваліфікаційну табелю петента зосібна на кожду парохію, за котру петент убігається. Прохання незаосмотрені в потрібні залучники не будуть узгляднені. (З „Вістника Станисл. Епархії").

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В УЖГОРОДІ відбулося протестаційне віче проти русифікації шкіл на Закарпатті. Було 3.000 учасників з цілого краю. Вічем проводив др М. Бращайко. Привіти прислали губернатор Закарпаття, о. К. Грабар, начальник шкільної округи Мезнік і богато инших. Віче ухвалило резолюції з протестом. Всі промовці виразно заявили, що на Закарпатті живе український нарід. Селяни говорили прекрасною українською мовою ілюструючи свої думки цитатами з творів українських поетів. („Народня Сила", ч. 12).

В ЧЕНСТОХОВІ вибухли протижидівські заворушення. Здемольовано ряд жидівських крамниць і домів та повибивано вікна в синаґоґах. Поліція привернула спокій.

І МІЖ ЗАКОРДОННИМИ ЧЕКІСТАМИ Сталін рішив перевести строгу чистку. В тій ціли вислав за кордон спеціяльну комісію. Вона має ціль зліквідувати непевних аґентів і зреорганізувати розвідчу службу ГПУ за кордоном.

ТРОЦКИЙ вислав телеграму до ЦИК (Центрального Исполнительного Комітету) в Москві. В ній сказано м. ін.: Правління Сталіна веде до цілковитої програної в зовнішній і внутрішній політиці. Одинокий ратунок се привернення совітської демократії. Перший крок до того се публична ревізія останних процесів.

В МОСКВІ ПОМЕР БЕЛЯ КУН бувший комуністичний диктатор Мадярщини і кат кримських Українців. Є вістки, що його розстріляли, але офіціяльно заперечують се.

В МОСКВІ РОЗСТРІЛЯЛИ 11 б. комуністичних послів німецького парляменту з Гайнцом Найманом на чолі, що втікли перед Гітлером до СССР.

У ВЛАДИВОСТОЦІ діються якісь незвичайні річи. Всяке получення того міста зі світом перерване. Відносини між ГПУ і червоною армією дуже напружені. Говорять навіть про бої між відділами червоних військ і відділами ГПУ. Такі вісти принесла японська газета „Ніші-Ніші-Шімбу".

НОВИЙ СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ Юренєв прибув до Берліна на місце Суріца.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило впровадити загальне військове приспосіблення для всіх горожан обох полів від 6 до 30 року життя. Від 17 року життя в хлопців зачинається приспосіблення зі зброєю.

БОЛГАРСЬКА КОРОЛЕВА Йоанна привела на світ сина. Його охрестили іменем Симеона, а король іменував маленького наслідника престола князем Тірнова. З того приводу рада міністрів ухвалила податкову і політичну амнестію. В цілій Болгарії велика радість.

ДЕЛЄҐАТИ НІМЕЧЧИНИ Й ІТАЛІЇ вернулися до комітету неінтервенції в Еспанії.

НОВИЙ КРУЖЛЯК німецької воєнної фльоти спустили на днях на воду в пристані Кіль. Він має 10.000 тон поємности і називається „Бліхер".

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ увійшли в Більбао, столицю баскійської республики. Головну ролю при тім здобуттю відіграли італійські війська.

ПІДВОДНЕ СУДНО ЧЕРВОНИХ ЕСПАНЦІВ пробувало 4 рази сторпедувати німецький панцирник „Ляйпціґ" недалеко пристані Оран (французький Альжир). Торпеди не поцілили панцирника. В Німеччині з того приводу велике обурення.

НА ПАНЦИРНИКУ ЧЕРВОНИХ ЕСПАНЦІВ „Хаїме I" наступив вибух. Погибло 18 моряків і є 100 ранених. Підозрівають саботаж повстанців.

ЧЕРВОНІ ВЛАСТИ у Валенсії увязнили 200 комуністів троцкістів. Вони мали великі впливи у військових кругах.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

НОВИНКИ

З днем 1 серпня скасують дотеперішну спеціяльну доплату при зелізничих білєтах на фонд суспільної опіки, що виносить 10 сот. від 10 зл.

Львівська куратoрія відкликала вписи до паралєльного відділу 1 кляси з українською мовою навчання при III польській ґімназії в Тернополі, бо зголосилися тільки два кандидати.

Дирекція трамваїв повідомляє, що в часі літних ферій шкільна молодь може набувати одноразові знижкові білєти по ціні 15 с. і 20 с. (з пересідкою) на основі дотеперішніх леґітимацій, які управняють до знижкових переїздів трамваями.

Дирекцію львівського радія обняв знов Юлій Петрі, якого перенесли були зі Львова до Вильна.

Літні однострої для поліції вводить головна команда державної поліції. Однострої мають зеленкувату краску (кгакі) з жовтими випусками.

У Львові арештовано коморника з Борщева, що втік у звязку з люстрацією, яка ствердила в його касі брак готівки 4.000 зл.

Львівські пекарі в порозумінні з магістратом підвисшили подрібну ціну пшенично-житнього печива на 3 сот. 1 кг. того хліба коштує тепер 45 сот., хліба т. зв. куликівського 48 сот.

Повітове староство в Городку покарало Миколу Галичанівського гривною 3 зл. або одним днем арешту за те, що дня 18. IV. 1936 р. ходив з відзнакою „Українська Молодь Христові...“

Центральна скарбова влада оповістила обіжник, що забороняє податкові ревізії в канцеляріях адвокатів. Можна лише оглянути адвокатську канцелярію, її уладження, скількість персоналу і т.п.

В Телячім пов. Підгайці повстала нова польська оселя на розпарцельованих ґрунтах кн. Пузини. Парцеляційний банк виділив палату з парком для ТШЛ на школу та частину ґрунту й матеріял з двох господарських будинків на костел. Так в чисто українському селі повстане польська оселя зі школою й костелом.

Підгаєцьке староство заборонило оснувати читальні в селах Бикові і Мужилові...

В Сільці пов. Станиславів хтось вибив шиби у трьох Жидів-крамарів. Поліція виарештувала всю управу кооперативи „Власна Поміч“ і перевезла до арештів городського суду в Галичі.

Почтову аґенцію отворено в Ямній пов. Надвірна на літній сезон, т. зн. до 30 вересня с. р.

Фабрику паперову зачнуть будувати в Стрию 1 липня с. р. При будові знайде заняття 2.000 робітників і понад 100 урядовців.

В Добрівлянах (Дрогобиччина) перун вдарив в хату Николая Круцая, вбив його 3-літнього синка Івана і тяжко поранив його самого, його жінку Параску і 5-літню донечку Стефанку.

Б. секретаря магістрату в Ярославі 72-літнього Феліціяна Папару засуджено за надужиття на 6 місяців вязниці і 100 зл. гривни.

В Ковлі засуджено 19-літнього Дятеля на пів року вязниці за те, що не зняв шапки в православній церкві підчас шлюбу знакомого.

Надужить на шкоду держави допустився Михайло Савчук, ґаєвий в Кадібні. Савчука завішено в урядуванні.

На світову виставу в Парижі зїздяться люди звідусіль. Чимало збирається й наших земляків з рідного краю і з еміґрації. Тим, що приїздять до Парижа, слід памятати, що у великому чужому місті є українське культурне огнище: Українська Бібліотека в Парижі. Адреса: 41, Rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9. tél. Trudaine 53-36.

В Серафинцях коло Вашковець на Буковині посвячено нову українську гр.-католицьку церкву.

Т-во Українська Школа на Буковині переводить збірку на друк українського букваря.

Нові виділові школи засновано на Закарпатті в місцевостях: Білки, Великі Лучки й Уршава.

В Празі появилося перше число неперіодичного вістника „Український Театр“.

Етнографічний Музей Підкарпатської Руси повстав у Мукачеві, в будинку ремісничої школи, заходом Етнографічного Т-ва Підкарпатської Руси.

В Радаві (Ярославщина) до дому вдови Катерини Пікор вломалися в ночи бандити, зранили її небезпечно і спліндрували помешкання, але забрати богато не могли, бо надбігли люди.

У Варшаві при вул. Сенкевича з книгарні Пшеворского впав від подуву вітру шильд і вбив переходячого І. Гоголевского.

Ювилейний конґрес есперантистів відбудеться у Варшаві в днях від 7 — 15 серпня с. р.

„Христос і жінки“. Так називається нова книжка о. проф. дра Петра Кеттера Т. І., що появилася у Варшаві в польській мові. Се знаменита праця.

В Люблині впав балькон з 8 людьми. 4 особи тяжко поранені, 4 лекше.

Конкурсовий Суд кола „Поль. Мацєржи Школьней“ ім. Буковецкої розглянувши 63 надісланих творів, не признав властивої надгороди ні одному з них, але кільком признав по 100 зол. заохоти.

Згоріло ціле містечко Клєцк коло Баранович. 500 родин опинилося без даху над головою.

Безбожникам в Совітах дозволено носити пальну зброю. Її мають право уживати безбожники — проти духовників, оскільки вони загрожувалиб життю безбожників, або на випадок такої ситуації, коли бозбожники мусілиб боронити основ комунізму.

Бухаріна викинули з Всесоюзної Академії Наук за те, що „ділав на шкоду совітської влади“. Се оден з головних ідеольоґів комунізму.

На ліцитації в Лондоні продали 539 листів Наполеона І. за 3.700 фунтів стерлінґів.

Б. президент Франції, Гастон Думерґ, помер у 74 році життя. Був сином поміщика-ґуґенота. Карієру почав як адвокат, опісля суддя. До парляменту ввійшов уперве в 1893 р. Був кілька разів міністром, віцепрезидентом палати послів, президентом і премієром. Мав велику популярність.

Гумор. — До Львова приїхав нагло премієр і пішов зі старостою на матуральну біржу. Переполох. Та по кількох мінутах вивішено такий цінник: Тема Міцкевич а Красіньский 150 зл., сам Міцкевич без Красіньского 100 зл.... Староста придивився цінникови і каже: „Треба їм дати похвалу, бо вивішують порядні цінники.“ („Врубле“, ч. 18).

Вождь американських соціялістів Норман Томас, давній симпатик СССР, вернувся на днях зі своєї першої поїздки по Большевії. Він заявив журналістам, що диктатура в СССР росте в силу, а маси живуть у вічному страху. Ціни продуктів першої потреби дуже високі, якість нужденна, люди ходять одягнені як жебраки.

Правничі справи. Найвисший суд оповістив на днях оречення з 31. XII. 1936 до ч. 2050/36: Працівникові належиться винагородження за невикористану в році відпустку навіть тоді, коли він в тім році хорував. То значить, що коли працівник хорував навіть кілька місяців в році, то не вільно йому почислити того часу як відпустку, але треба йому дати ще приписану законом відпустку. Колиж він тої відпустки не використав, але в часі призначеним на відпустку працював, то йому за ту працю належиться окрема заплата.

Жертви: Гр. катол. Уряд парохіяльний в Гадинківцях, п. в місци: зол. 4.85 на катол. пресу.

Гумор. — Щира. — Старий Іван тяжко хорий. Жінки вже не має, але відвідує його сестра, що вийшла заміж на сусідне село. — А чоловік твій не приїхав? питає Іван. — Хотів приїхати, але тепер жнива, то ми так собі уложили, що він приїде аж на похорон.

Значіння дрібних справ

Кажуть, що людське життя складається з дрібниць. Очевидно, в тому вислові є богато пересади, бо чейже трафляється нам брати участь активну або хоч пасивну у справах дійсно великих; одначе фактом є, що і дрібні справи можуть заважити на долі людини.

Діється се звичайно на загальне здивування, а свідки таких випадків похитують головами і говорять: „Хто-ж був би сего сподівався“... На сім власне полягає цілий блуд, що не доцінилося значіння сеї мнимої „дрібниці“, не зважилося, які вона може мати наслідки і не зарадилося їм в пору, коли, очевидно, се було потрібне і можливе.

Представмо наглядно се на прикладі.

Кождий мабуть згодиться на це, що справа купления льосу Клясової Льотерії це справді дрібниця. На се не треба ні більшого зусилля, ні розпоряджування великими фондами, а одначе якийже величезний перелом в нашому дотеперішньому житті може викликати посідання льосу! Чейже читали ми нераз правдиві описи фактів, що виграють поважні суми люди, які важко працюють на хліб насущний і навіть безробітні. Всі вони з дня на день з недоїдаючих нуждарів стали богатими власниками варстатів праці і то якраз завдяки... „дрібниці“, що на перший погляд нічого не значить.

Не забудьмо отже і тепер про цю „дрібницю“. Заосмотрімся якнайскорше в льос першої кляси трицятьдевятої Льотерії; тягнення почалося вже у второк 22 червня і триватиме пять днів.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.29 — 5.27.

Німецька марка 1.29—1.26, фр. франки 24.25 шв. франки 120.90—120.10, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 97.00 — 96.00, чеські корони 18.20 — 17.60, ліри 24 — 23.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дяк Николай Дудлій, літ 39, диригує хором, з дуже добрими свідоцтвами, пошукує місця дяка найрадше в місті. Адреса: **Николай Дудлій, в Полівцях, п. Паушівка.** 62—1—4.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 27 червня 1937. Ч. 47 (1047)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

ГРІЗНА МІЖНАРОДНА СИТУАЦІЯ

За обстріл свого корабля „Ляйпціг" підводними суднами червоних Еспанців Німці зажадали спільної демонстрації фльоти 4 великих держав у пристані Валенції та конфіскати всіх підводних суден червоних Еспанців. Англія і Франція спротивилися тому. Тоді Німці предложили, щоб на дальшу часть війни інтернувати також підводні судна ґен. Франка. На те відповіли Англійці, що ґенерал Франко має всього два підводні судна і з тих одно старе і мале (180 тон) та не до ужитку, коли уряд у Валенції має 14 підводних суден, з того три по 1050 тон і 6 по 850 тон, всі новочасні. Зрештою торпеди не трафили німецького корабля і не повстала ніяка шкода, отже нема що говорити про репресії. Розмови не довели до ніякого висліду. Німці й Італійці заявляють, що коли Німці не одержать сатисфакції, то матимуть розвязані руки.

Співпраця Інтернаціоналів II-го і III-го.

В м. Аннемас відбулася спільна нарада представників Інтернаціоналів II-го соціялістичного і III-го комуністичного. Делеґати обмірковували, як найлучше помогти червоній Еспанії. Наради виказали, що оба інтернаціонали провадять щодо Еспанії подібну політику, а саме домагаються скасування бльокади, привернення нарушеного міжнародного права і примінення договору Союзу Народів супроти повстанців. Вкінці рішено, що оба інтернаціонали повинні вдержувати тісні контакти, щоб давати конкретну поміч червоним в Еспанії.

Преміер Складковский подався до димісії.

Преміер ради міністрів ґен. Славой-Складковский зложив президентові РП подання в справі димісії. Подання має такий зміст: „До Пана Президента РП. Зайшов факт невиконання волі Пана Президента РП. польським громадянином у справі культу для маршала Пілсудского. Факт сей — образа маєстату Річипосполитої. Він заістнував підчас мого урядування як преміера уряду й фактові цьому я не міг перешкодити. Прошу слухняно Пана Президента негайно дати мені димісію зі становища шефа уряду. Ген. див. Славой-Складковский". Викликав це подання до димісії лист краківського Митрополита князя Сапіги з 22 червня ц. р. до президента держави. В тім листі Митрополит заявляє, що не може пристосуватися до бажання президента держави в справі переховування домовини маршала Пілсудского. Президент Мосціцкий димісії не приняв.

Вияснення митрополичої курії і протести.

КАП (Катол. Аґенція Пресова) оповістила вияснення, що домовину пок. марш. Пілсудского перенесено з крипти св. Леонарда до крипти під Срібними Дзвонами з огляду на вогкість. Нова крипта навіть красша і збудовано її коштом соток тисяч золотих. — На те Комітет для вшанування памяти марш. Пілсудского заявляє в часописах, що аргумент про вогкість зовсім безосновний, бо крипту й ціле підземелля відновлено тай у крипті є спеціяльний термометр. Рада міністрів одноголосно зсолідаризувалася зі становищем президента РП, а рада міста Варшави також одноголосно ухвалила, перервати засідання на знак протесту „супроти образи маєстату РП польської краківським Митрополитом".

ОЗОН творить організацію молоді.

Полк. Коц, провідник ОЗОН-у (Обозу Зєдноченя Народового), оповістив радієм, що зачинає творити нову організацію польської молоді т. зв. „Звйонзек Млодей Польскі". Організацією буде кермувати особисто. Заступником його буде Єжи Рутковский. Се молодий правник, має 25 або 24 роки, дотепер керівник політичного відділу „Малого Дзенніка", в якім працює від його заложення. Рутковский був мабуть в ОНР, та пізніше вицофався з того табору. Отже той Рутковский виголосив радієм ідеольоґічну заяву організації. В ній сказав, що ЗМП має бути полученням польської націоналістичної молоді з легіоновим табором. Дальше говорив про знищення комунізму і масонерії та про розвязання жидівської проблеми шляхом еміґрації, про розвязання суспільних проблем під кличем справедливости і що тільки праця управнює до зиску. Вкінці підкреслив, що „Звйонзек Млодей Польскі" буде спиратися на засаді Христової віри.

То Радек зрадив Тухачевського.

З Москви наспіла вістка, що Радека, засудженого недавно на десять літ вязниці мимо зухвалого поведення в часі розправи, вже увільнили й дозволили йому поселитися в однім з провінціональних міст і навіть писати до газет статті. Одні кажуть, що причина того крайний брак добрих публіцистів у большевії, а другі кажуть, що се надгорода від Сталіна за те, що Радек перший звернув увагу на нельояльне поведення Тухачевського: тому Радека не розстріляли.

Катастрофальна посуха в Галичині й на Поліссі.

Внаслідок великої посухи, що триває вже близько два місяці, серед нашого селянства можна запримітити самозрозумілі побоювання про катастрофу неврожаю та вслід за тим голоду. Є околиці, напр. Синевідсько, де від 7 тижнів не було дощу. Господарі косять спалене збіжжя (головно овес), щоб ратувати те, що можна. В Равщині вже жнуть передвчасно доспіле жито. На пасовиськах скрізь вигоріли трави. Навіть на мокрому Поліссі прикро відчувають посуху. Там катастрофально низький стан вод у ріках. З тої причини перервано водну комунікацію між Пинськом і Телеханами та Давидгородком і Старими Кіньми.

Пчоли пожалили 90 осіб.

Коло Ковна лучилася незвичайна подія. На переходячу прогульку напав великий рій пчіл, викликуючи переполох. Всяка боротьба з пчолами була безуспішна. Не помагали також струї води, якими вогнева сторожа обливала напасників з гидрантів. Щойно пасічник опанував положення забираючи пчіл до вулика. Наслідок нападу пчіл був досить сумний. 90 прогульковців було так пожалених, що опинилися в шпиталі. Видно, порядно пожалили їх пчоли.

ЗА ДІЙСНО МАЛУ ОПЛАТУ забезпечите найкраще своє майно, асекуруючись від огню й від крадежі-влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Телєфон: 205-47.

Хорі селяни в горах

Допис з Гуцульщини.

Загальне зубожіння нашого села і вслід за тим лихе харчування нашого селянина кинули його в обійми страшної недуги чахотки. Недуга, про яку давніше не думалося, десяткує сільське населення в застрашаючий спосіб.

Не дивниця, що селянин продає останнього пів морґа поля і за одержані гроші висилає свою жінку або сам їде в гори на лікування, бо хтож не хотівби ратувати великого скарбу людини, життя? І приїзджають наші люди з усіх усюдів Галичини тай навіть з Волині лікуватися в гори. Між ситими панами й жадними вражінь панями стрічаєте дуже часто в наших горах бліде вихудле обличчя нашого селянина, що приїхав в гори подихати гірським воздухом і за солені гроші заґоїти легені може вже й подіравлені чахоткою. Платить такий хорий 4.50—5 зл. за денне удержання в пенсіонаті, а їсть часом і те, що пани лишили.

Стрічаю селянку, дівчину з Волині, що виходить з церкви.

— Де мешкаєте? питаю.

— В пенсіонаті (такім то), відповідає.

— Кілько платите денно?

Плачу 4.50 зл. денно, однак харчу так мало, що мушу собі крім того сама докуповувати.

Мешкають ті хорі також по хатах місцевих Гуцулів. Тай між Гуцулами є такі, що використовують наших приїзжих людей, бо на це — як самі кажуть — „у нас сезон".

Не хотять відріжнити чоловіка хорого від пана, що приїхав шукати вражінь. Найбільше прикре те явище, що безбожники між Гуцулами відтягають наших людей від Бога й віри. Кпинами і насміхами з віри доводять до того, що наші приїзжі селяни перестають ходити до церкви, перестають молитися і навіть стають також безбожниками. І вертаються наші селяни на доли хорі вже не лише на тілі але й на душі. За місяць недуги легенів не вилічив, лиш заплатив солено. Наслухавшись безбожницьких кличів, перенявся ними і робить те саме в своїому рідному селі, до якого вернувся з „курації".

Справа виїзду наших хорих селян в гори дійсно пекуча і вона повинна в першій мірі заінтересувати Всч. Духовенство. Ніхто з Всеч. о.о. Парохів не схоче спокійно дивитися на це, що їх парохіяни замість вернутися здоровими й на тілі й на душі з гір вертаються моральними каліками тай заносять заразу безбожництва в парохію.

Селянами, що приїздять в Ворохту на лікування, треба конче заопікуватися. Їм треба дати добре приміщення і здо-

ЛІЦЕЇ

Їх організація й умовини принимання учнів та звязані з тим вигляди.

З закінченням шк. року 1936/37 завершився перший етап у здійсненні шкільної реформи: чотиролітні гімназії нового типу випустили перший річник своїх абсольвентів (після покінчення 4 кляси). З початком нового шк. року зачнеться дальший етап — початок науки в ліцеях.

У звязку з тим появився ряд розпорядків шкільної влади (Міністерства Освіти), які позволяють приблизно зорієнтуватися в тимчасовім покищо розміщенні сітки шкіл ліцеального степеня та в умовинах, на яких будуть приймати до них учнів чи учениць.

Як відомо, ліцеї мають мати три основні типи: 1) загальноосвітні, 2) педагогічні, 3) фахові. Нажаль — бодай покищо — не передбачується творення ні педагогічних, ні фахових ліцеїв з українською мовою навчання; тому в цій статейці займемося лише загальноосвітніми ліцеями.

На основі тимчасового пляну сітки ліцеїв загально-освітнього типу устійненого розпорядком Міністерства Освіти з дня 7 березня 1937 р., на терені львівської шкільної округи (воєвідства: львівське, станиславівське і тернопільське) має бути 58 загальноосвітних ліцеїв державних; з того 52 польських, 5 українських і 1 з відділами українськими і польськими (в Стрию). Отже, узглядняючи український відділ при стрийськім польськім ліцею, малиб ми 6 державних ліцеїв з українською мовою навчання, а саме: у Львові і по одному в Коломиї, Перемишлі, Станиславові і Стрию. Ті всі школи, крім одного коедукаційного ліцею при головній гімназії у Львові, призначені лише для хлопців. Крім того малоб бути ще 15 приватних українських ліцеїв (11 „Рідної Школи“, 3 СС. Василіянок і 1 укр. Інституту для дівчат в Перемишлі). Між приватними ліцеями будуть хлопячі, дівочі і коедукаційні.

Вже саме порівнання числа державних ліцеїв польських з українськими виказує велику ріжницю на некористь українських. Це некорисне відношення до деякої міри малиб рівноважити українські приватні ліцеї, хоч і тут певно польських приватних ліцеїв, особливо дівочих, буде більше, ніж українських. Треба побоюватися, що відношення фактично буде багато гірше, ніж виходилоб з поданого пляну. Щоб дати відповідь на питання, чому ми так песимістично дивимося на цю справу, треба приглянутися постановам, що нормують принимання учнів до шкіл ліцеального степеня.

Отже до І. кляси загальноосвітнього ліцею можуть бути приняті кандидати чи кандидатки, що: 1) покінчили 16-й рік життя, а не переступили 20-го, 2) викажуться свідоцтвом покінчення загальноосвітньої гімназії, 3) здадуть перед ліцеальною комісією вступний іспит, який викаже їх відповідний умовий розвій.

Свідоцтво покінчення гімназії одержують абсольвенти IV кл. гімназій державних або приватних з правом прилюдности без окремого іспиту, на основі річної клясифікації, коли одержали щонайменше достаточний поступ зі всіх обовязкових предметів. Натомість абсольвенти гімназій без права прилюдности або екстерни можуть таке свідоцтво одержати щойно після зложення окремого іспиту з цілости матеріялу всіх чотирох гімназійних кляс („мала матура“). Цей іспит здають з засади не в своїй школі, але в державній, перед чужими професорами, часом навіть — як було вже цього року — в іншій місцевости(!) і в польській школі.

Міністерство Освіти видало вже правильник (регулямін) такої „малої матури“. Він складається з устної й писемної части. Писемний іспит, що від його висліду залежить допущення кандидата до устної частини, обіймає такі предмети: 1) українську мову, 2) польську мову, 3) німецьку (або іншу чужу) мову, 4) латину і 5) математику. Коли кандидат написав 2 задачі загалом або навіть лишень одну (українську або польську) на недостаточно, то не може бути допущений до устного іспиту.

Дальша часть — устний іспит — обіймає отсі предмети: 1) релігію, 2) українське, 3) польське, 4) латину, 5) чужу мову, 6) історію, 7) географію, 8) біольогію (природу), 9) фізику і хемію, 10) математику, 11) практичні заняття (ручні роботи). Коли з одного предмету кандидат одержав оцінку недостаточну, то іспиту не здав.

Як бачимо — регулямін іспиту дуже острий, значно остріший ніж при матурі, яку здавали дотеперішні абсольвенти VIII кляси, що мали право на більше „двійок“ при писемній матурі, на звільнення від поодиноких предметів іспиту і навіть на т. зв. „сінглі“, себто на одну ноту недостаточну при загальній оцінці позитивній. Коли до того зважити цілком натуральну депресію (пригноблення) і страх, що огортає молоденьких кандидатів серед чужого окруження, та непризвичаєння їх до екзаменаторів і навпаки, екзаменаторів до них — то можна згори побоюватися нераз дуже трагічних помилок і фатальних висліднів при іспитах такого роду.

І справді, перша проба тих іспитів цього року перейшла найгірші побоювання: при „малих матурах“ перепадало по 70, 80 а то й 90% кандидатів; а в одному випадку, де абсольвенток української гімназії з провінції приділено до польської гімназії до Львова (!) — всі до одної відступили від іспиту.

Ясна річ, що після такої матури неодна школа, що одержала концесію на ліцей, не могтиме його урухомити з браку фреквенції; бо кураторія вимагає щонайменше 20 учнів, а тут на трицятькілька абсольвентів IV кляси здало матуру 4, 6 або в кращому разі 8 учнів! Тому можна побоюватися, що школи без права прилюдности не зможуть відчинити ліцеїв, бо не будуть мати для кого. І кождий здорово думаючий чоловік мусить сумніватися в доцільність шкільної реформи, що в практиці дає такі катастрофальні висліди.

Трохи краще представляються вигляди на фреквенцію в ліцеях творених при державних гімназіях або тих приватних, що мають право прилюдности. Одначе й тут не дуже весело.

Коли ще школи, що мали по 2 відділи IV кляси, можуть рахувати бодай на один добрий відділ ліцею, то гірше з тими, які мали лише один відділ (а таких є богато більше). З нормального числа учнів у першій клясі, себто з 45-ох, до щасливого покінчення гімназії після чотирох клясифікацій дійде в лучшім разі около 30, а нераз і менше. З того відпадуть всі, що: 1) не продовжують далі науки з браку здібностей або грошей, 2) відходять до ліцеїв інших типів, фахових або педагогічних, 3) ті, що не здадуть вступного іспиту до ліцею (тут треба ще здавати чотири предмети). І після того побачимо нераз, що навіть школа, яка почала І клясу з повним числом учнів, не назбирає до ліцею потрібних 20-ох. А хто дібється до університету?

Тому нічого дивного, що в деяких місцевостях родичі вже ухвалюють резолюції з домаганням привернення 8-клясової гімназії, яку, хоч і довше в ній наука тривала, лекше було покінчити, як цю нову школу наїжену баріерами й перешкодами.

А покищо перед цілою державою, а ще більше перед нашим українським народом у Польщі стає грізне марево неграмотности. І тому наші компетентні громадянські чинники повинні розважити, що можнаб з нашого боку зробити для направлення грізного стану, а родичі дітей повинні хочби і з трудом стягнутися та вписувати дітей до українських ліцеїв, щоб не втратити одержаних уже концесій через брак фреквенції. Особливо хлопці чи дівчата, що мали намір іти до педагогічних ліцеїв і не могли туди дістатися, повинні вступати до загальноосвітних ліцеїв, щоб після їх покінчення добути учительські кваліфікації в педагогіях чи на відповідних виділах університету.

П. К.

ровий, товстий господарський харч. Треба подбати про те, щоб цілоденне удержання селянина не виносило більше ніж 1.50—2 зл. Тоді за той гріш, що його привезе селянин з собою, буде міг побути в горах замість один місяць—три.

А це для відзискання здоровля значилоб богато. Взявши під увагу згадані причини, добре булоб побудувати приміром в Ворохті захист для хорих селян, який провадилиб сестри Служебниці. В тому захисті моглаб міститися і захоронка, в якій СС. Служебниці велиб передшкільне виховання гуцульських дітей. Рівночасно опікувалисяб хорими селянами, давалиб їм поради та що найважніше — ізолювалиб їх від безбожницьких впливів.

Сталий мешканець гір.

Що не підлягає екзекуції?

В „Деннику Законів“ ч. 43 оповіщено розпорядок ради міністрів, який змінює розпорядок з 25 червня 1932 р. про екзекуційне поступування скарбових властей. Від екзекуції звільнені тепер: 1) домашні річи („спшенти“), постіль, білизна і щоденна одіж, конечна для зобовязаного і членів його родини; 2) предмети, що їх уживає з причини уломности зобовязаний або його родина; 3) запаси поживи й опалу, конечні для зобовязаного, його родини і служби на час одного місяця; 4) дійна корова, або дві кози чи три вівці, або одна безрога з запасом паші і підстелки аж до часу найближчого збору, коли ті звірята необхідні для вижившення зобовязаного, його родини і служби; 5) предмети і сирівці, конечні до особистого зарібкування зобовязаного, що працює руками; 6) предмети конечні до виконування служби або звання та приличний одяг зобовязаного, що працює умово; 7) а зобовязаного, що побирає періодичну винадгороду з титулу правно-публичного службового відношення, або з титулу умови про працю — гроші в сумі, що відповідає части винадгороди за час до найближчого терміну виплати; 8) в зобовязаного, що не дістає постійної винадгороди за працю — гроші конечні для нього і його родини на вдержання продовж тижня; 9) предмети, дані зобовязаному для поратування його і його родини в разі нещастя з причини надзвичайних випадків, недуги або смерти, та підмоги, уділені в таких случаях, коли ті предмети чи фонди для тих цілей йому ще потрібні; 10) почесні ордери, шлюбні перстені, листи, родинні папери або інші особисті папери зобовязаного та його рахункові книжки; 11) предмети щоденного ужитку, потрібні зобовязаному, які можуть бути продані тільки за безцінь, а для зобовязаного мають значну ужиткову вартість; 12) предмети, які мають служити до похоронення померщого члена родини; 13) предмети присвячені службі Богу; 14) худоба і вівці записані до господарських книг розплодових звірят і коні записані до стадних книг і до книг жеребців (огерів) та розплодових кляч.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як жиє Верховина

„Голос" в ч. 23—24 приніс цікавий репортаж з Верховини. Наводимо з нього цікавіші місця:

Як представляється верховинець при своєму вогнищі? Очевидно треба почати від родини, цеї найважнішої клітини в організмі народу. Відповідь не радісна. Мало подруж на Верховині таких, що розумілиб якслід подруже життя, його завдання та обовязки. Мало подружої вірности. Наслідком цього і діти, що родяться з таких тільки формальних подруж, чи поза подруж, не мають належної батьківської опіки й виховання. Тому й годі дивуватися, що діти, які не зазнали родинного тепла, які не бачили турбот і старань батьків про них, не почувають до батьків любови, привязання і навіть пошани. Про це свідчать безнастанні процеси — нераз за марницю — процеси, якими з безоглядністю старається зруйнувати батько сина чи доньку, а діти батьків...

Не краще представляється верховинець під культурним оглядом. Жахливий анальфабетизм, джерело темноти, забобонів, култунства та безпорадности населения кажуть йому байдужо ставитися до всяких проявів сучасного культурного життя, до здобутків господарської культури, до організації праці та народнього господарства. Нащо верховинцеві тим цікавитись, як він темний, не вірить, що в ньому жевріють творчі сили, невичерпана життєва енергія, коли в нього нема почуття самопевности, особистої й національної гідности. Українські інтеліґенти, що постійно живуть на Верховині, найменшої охоти не проявляють, щоб зацікавити верховинця освітними, суспільно-національними та організаційними і господарськими справами. Ту українську інтеліґенцію назагал ціхує інерція, духова неповоротність, лінивство, а вслід за тим й отупіння не менше чим у верховинця. Нема товчка, що змусивби її до творчої суспільної роботи. Нема громадської опінії, яка провірювалаб учинки, вдаряла на амбіцію і вказувала цій інтеліґенції на суспільно-національні обовязки. Словом, не кричить громадське сумління. А щож робить цей інтеліґент у вільних від своєї праці хвилинах? — По „Бесідах" в карти грає, пиячить, у гречку скаче та свариться. Перед „власть імущими" поклони вибиває не гірше гуцула, чи бойка та управляє лизунство. Тому то й українство на Верховині, де 90% українського населення, якесь несміле, залякане, затуркане та неспосібне до оборони проти наступу чужих впливів національних, культурних, господарських, а верховинець нездібний покищо до суспільно-політичних міркувань приймає як не з байдужністю то без застережень все, що йому до вірування подає „панцка" культура.

Коби хотяй було у верховинця глибоке привязання до рідної Церкви. То ця ще довгий час хоронилаб Верховину від винародовлюючих експериментів. На жаль, не слідно у верховинця цього привязання. У нього якесь примітивне, напів поганське. Тому нині з верховинця добрий греко-католик, завтра ще ліпший евангелик, позавтра суботник та „свідок Єгови", а вкінці знову „католік". (Далі автор статті нападає на „Скалу" закидуючи їй, що вона перешкоджує в праці „Просвіті").

Безнастанне цькування

ЇКЦ в ч. 170 пише: В Кракові відбулися загальні збори „Малопольського Рільн. Т-ва". На зборах були м. ін. крак. воєвода плк. Гноїньский, презес головн. управи МРТ зі Львова п. Собонь і ин. Цікаву промову виголосив віцепрезес львівського відділу МРТ Малік: Ви на терені краківськім, говорив він, маєте боротьбу з політичними сварнями, а на сході прибуває ще момент боротьби з українським живлом („елементем"). А той елемент бореться з МРТ не тільки словом, але й терором не дозволяючи селянам руської народности записуватися до МРТ. На сході українська маса зорганізована в сильних українських кооперативах. В однім тільки львівськім повіті Українці утримують 3-ох рільн. інструкторів, 1 ветеринаря і 8 контрольорів молочарства. Оплачує їх укр. кооперація. Далеко нам (Полякам) до такої співпраці, яку обсервуємо між укр. кооперацією і „Сільським Господарем". Підчас останних руських свят з поч. травня пережили ми у Львові нечуваний скандал: три дні населения Львова не мало масла, сира і яець, бо крамниці укр. „Маслосоюза" були замкнені... Коли зараз по війні з західної Польщі плили неперервним потоком польські кольоністи, т. зв. мазури, на східні „креси", то богато з них вже вернулося. Дістали землю на упривілеєних услівях і — на жаль відступили її Українцям відходячи. Чому? Бо розпочалося між ними життя понад стан... Землі з парцеляції буде досить, отже нехай їдуть кольоністи з крак. воєвідства, тільки не посилайте туди форналів, а людей господарних...

Словом, недогода нашій бабці, ні на печи, ні лавці. І Львів Українці трохи не виголодили в часі своїх свят і землю їм польські форналі відступили, бо самі почали жити понад стан... Значить, горе і біда Полякам в польській державі, а Українцям як в „раю"...

Реформа виборчої ординації

У Львові відбувся зїзд польської організації „Заржеве". Польська преса приносить резолюції, ухвалені на зїзді. В них сказано м. ін.: Зїзд уважає за справи тильні і дозрілі до вирішення: 1) Привернення повного самоврядування, контрольованого, а не кермованого державним апаратом. 2) Реформи виборчої ординації до сойму і сенату і спертя нової ординації на засаді свобідного вияву збірної волі при рівночаснім забезпеченні парляментарних тіл перед політичним розпорошенням. „Глос Народу" в ч. 162 додає до того: Се без сумніву акція звернена проти ОЗН, хоч в формі дуже осторожній і делікатній.

Господарка держ. підприємств

Виленське „Слово" в 161 ч. пише в замітці п. з. „Під сукно"...: Комісія для прослідження господарки держ. підприємств кінчить незабаром свої праці. Звіт має обняти 2.000 сторін друку. Висліди дослідів в богатьох случаях компромітуючі для державної господарки. Длятого заінтересовані етатисти зачали робити натиск на правительство, щоб працю комісії не подавало до публичного відома! Тим також належить вияснити інтерпеляції в тій справі, звернені до представників правительства на однім з останних засідань комісії...

Сваряться больш. офіціози

Московські офіціяльні органи „Ізвестія" і „Правда" посварилися за якогось Селіха, що його одні хотіли викинути з редакційної колегії „Ізвестій", а інші задержати там. „Правда" пише з того приводу про „Ізвестія": „Замість змобілізувати колектив редакції й усунути бухарінсько-радеківські решткн та звичаї, якась рука дезорганізує його. В редакції „Ізвестій" багато балакають, а мало роблять. В цій партійній комірці треба вже раз зробити лад. В ній зла атмосфера, її треба прочистити."

Про надзвичайний процес ОУН

П. з. „Загальна перевтома" принесли „Українські Вісти" ч. 137 статтю, в якій м. ін. написано ось що:

Останній львівський політичний процес уже за нами. Тому, що судових вироків не можна обговорювати, треба погодитися з фактом, що знову 10 молодих одиниць залишилося на довший час за тюремними мурами. Львівський процес був „пар ексцелянс" політичний, себто — спонуки, що штовхнули отих 15 молодих Українців і Українок до вчинків, були суто політичні. Це був черговий процес ОУН. Черговий — це значить, що були ми знову свідками упадку тієї організації. Після розгрому верхівки ОУН, після двох голосних процесів у Варшаві й у Львові, де засідав штаб тієї організації, в дальших процесах підсудні — це так би сказати,„недобитки", без виразнішого „я". Це сірі рядовики розгромленого підпілля. І цей останній процес мав втерті вже шаблькнові моменти. Як і їхні передові члени в попередніх процесах (за малими виїмками), підсудні, здебільша, в слідстві наговорились досхочу, обтяжили себе й других, а на процесі намагалися „вибілити" й себе й жертви їх довгого язика. Спроба — як учить історія політичних процесів — зправила безнадійна... Українське громадянство було вже чимало разів свідком скандальних ОУН-івських процесів. Нема сумніву, що саме оті процеси причинилися до зміни наставлення українського, тверезо думаючого, загалу до підпольної організації, яка — байдуже свідомо чи ні — робить усе можливе, щоб дощенту скомпромітуватися. Після 1934 р., коли розгромлено верхівку ОУН., в її нутрі підносить голову анархія. Не стало „краєвого провідника" — на його місце зродилася сотня отаманчиків і кожний на свій лад у своєму загумінку кермує „акцією". Яка це акція? — байдуже. Нехай це буде биття шиб коршмарям і „конфіската" горілки, нехай це буде розбивання голов найсвідомішим одиницям у повіті „на славу Україні", нехай це буде підпал чи вимушування окупу в своєгож таки брата-Українця — все те досадно змальовує той небезпечний розброд, що до нього докотилися одиниці, які одного дня почули в собі покликання „активізувати маси". Не стало „краєвого провідника" — ось така думка нуртувала в мізку того чи іншого амбітника з ОУН. І так зродилася опозиційна група під назвою „Зов". З останнього процесу, що зродився саме з кровавого конфлікту ОУН зі „Зов-ом", закінченого смертю бл. п. Коваліковної, Копача і Мельника, довідалися ми небагато. Та й цього доволі, щоб зясувати собі обличча тієї опозиції. Очолювали її люди, що — як це зрештою самі члени між собою говорили — не мали ніяких особистих вальорів, ніяких напрямних. Єдиний аргумент опозиції це й був револьвер і ніж. Не краще виглядала справа й серед „правовірних" ОУН-івців. І там не найдено інших аргументів для вговтання опозиції, лише револьвер і ніж. І в висліді три трупи „на славу України", три українські трупи. А в дальшім етапі — цей нещасний процес... — Та якби там воно не було, львівський процес був сутополітичний. Він зродився на чисто-політичному тлі. І тому, оце на маргінесі отого останнього процесу, кілька слів варт присвятити становищу оборони. І треба на цьому місці з натиском підкреслити, що становище оборони в цьому процесі було що найменше дивне. Можна розуміти важку ситуацію оборонця, коли його клієнт „всипав" у слідстві й себе й всіх і вся. Становище оборонця в такому випадку справді незавидне. Але, як і в кожнім процесі, так і в цьому, були на лаві підсудних характерні одиниці, що і в слідстві й на розправі признавалися до приналежности до ОУН, а позатим трималися гідно. За виїмком бережанського адвоката дра М. Західного, ніодин львівський оборонець не намагався навіть змалювати тло процесу. А чей нова карна процедура не лише дозволяє на те, але — що більше — йде на зустріч обороні й дає доволі широкі управнення саме для змалювання тла, на якому зродився злочин підсудного. Можна не дивуватися молодшим оборонцям, але годі знову дарувати це старшим, які, як то кажуть, на політичних процесах „зуби зїли". Чи цей останній процес не мав свойого тла? Мав і то неабияке. Останній львівський політичний процес стояв під знаком безсумнівної перевтоми. Перевтомилася ОУН і мертвороджена її дитина „ЗОВ", перевтомилися підсудні, перевтомилася оборона, перевтомилося українське суспільство. І тому на тлі тієї загальної перевтоми родиться мимохіть задушевне бажання: щоб цей останній львівський політичний процес ОУН був справді останній.

В. Д.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Того рода статті появляються або з повним підписом, або як редакційні, а не під криптонімом.

Німці — то добрі клієнти

Кореспондент виленського „Слова" Кароль описує свою подорож мотоциклем по Франції. В ч. 166 п. з. „Перед сезоном" пише м. ін.:

...Беруть мене за Бельгійця, Голяндця, Англійця і часом Німця.

— Ні, я Поляк.

— А, аааа...

Не викликує се захоплення. Радше розчарування. Пересічний Француз — а говорив я певно з соткою на ту тему, — не має ніякого сентименту до Польщі, а Поляків уважає за збунтованих Росіян, що жнють тільки з воєнної добичі — щось ніби Татари.

— До Німців не маєте ніякої урази?

— А за щожби, мій Боже! Війна? Ну щож, була неприємна, але скінчилася. Адже треба забути про неї.

— Якто, хочете забути про велику війну?

— Та ні. Поки видно калік з окопів не забуваємо про неї, але мати уразу до Німців, то також ні. Добре з ними торгується, то добрі купці, добрі туристи.

— Так, так, говорять всі згідно в доках і пенсіонатах, Німці добрі клієнти. Коби їх тут було як найбільше! Війна се давна історія, а жити треба.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОСИП НАЗАРУК

ПРО ДИКТАТУРУ

Роздумування на тлі помішання понять диктатури й тиранії в деяких краях Европи й появи ФНЄ або т. зв. „творчого“ націоналізму в нас.

А потому наступає дивний хаос в прекраснім понятті диктатури, перенятім від старого, ще здорового Риму. Справою диктатури богато займаються письменники з часів ренесансу, особливо Махіявелі.[11]) Вони уважають іще диктатуру спеціяльною установою тільки аристократичної республики.

Далеко ширшим поняттям стає диктатура від часу французької революції, а саме від так званої диктатури Якобінів. В 19 ст. появляється диктатура в формі т. зв. виїмкового стану (воєнного стану, стану облоги), вводженого спеціяльними законами. Підставові закони того рода були: закон французький з 9. 8. 1849 і закон пруський з 4. 6. 1851. Потому були такі закони майже у всіх державах.

Вкінці появилося поняття диктатури оброблене й узасаднене соціялістичними теоретиками. Воно історично лучиться з революційною диктатурою Якобінів і в соціялістичній теорії в найголовніших зарисах виглядає ось як: Кожда держава се зорґанізоване насильство пануючих над гнобленими, одної кляси над другою клясою. Отже кожда держава се властиво диктатура: поняття держави і диктатури зовсім тотожне, а всякі т. зв. права й закони се тільки блахман. Так звана модерна правова держава се диктатура буржуазії над пролєтаріятом. Колиж є така диктатура, то може бути і противна, а саме диктатура пролєтаріяту над буржуазією. Така диктатура булаб тотожна з пролетарською державою.

На підставі сеї теорії марксівського соціялізму російські большевики проголосили диктатуру пролетаріяту і зробили з неї жахливий експеримент. „Приклад“ пролетарської диктатури, який вони дали, був уже в своїх початках такий страшний, що головний по Марксі теоретик (мабуть більший від Маркса ерудит) соціялізму Карло Кавтський пише про диктатуру в підприємствах ось що:

„Як можна здійснити цю залізну диктатуру одного з „абсолютним підпорядкуванням мас“ шляхом орґанізації мас до вільної самодіяльности? Вибраний масами може бути ними усунений... Якщо робітники певного підприємства мають абсолютно підпорядкуватися провідникові цього підприємства, то тоді він не повинен бути ними вибираний, а навпаки, він повинен бути настановлений якоюсь висшою владою... А звідкіль взяти диктаторів з відповідною не тільки інтелектуальною, але також моральною перевагою? Кожде самовільне панування має в собі зародки корупції пануючого, будь то одна особа, чи ґрупа. Тільки виключні характери можуть опиратися цим погубним наслідкам... Всі спроби заведення диктатури принесуть з собою як одинокий результат зріст дикости і брутальности, в супроводі яких відбуватиметься політична й економічна боротьба, збільшення жертв і неможливість всякої позитивної творчости. Це стосується однаково так кривавого режіму Носке як і радянської диктатури... Альтернатива демократії — диктатура — не веде ні до чого иншого, як до метода п е р е д б у р ж у а з н о г о варварського кулачного права... Диктатура веде тільки до такої форми соціялізму, яку названо вже азійською. Це несправедливо, бо Азія дала Конфуція і Будду. Радше можна було його назвати т а т а р с ь к и м соціялізмом“.[12])

Так оцінив диктатуру пролетаріяту старий Кавтський, побачивши її на практиці здійснену в сучаснім СССР. Не може бути ніякого сумніву, що той старий ерудит знав приблизно все важніше, що написали про диктатуру і Момзен і Ф. Бандель і В. Сольтав і Ц. Шміт і Ленін.

Щож головне бачимо в диктатурі продовж часу, коли люди вперве усвідомили собі ту цікаву установу? Великий се час. Отже найважніше в диктатурі те, що вона появилася в стариннім Римі не як факт, а як правна установа, добровільно признана тими, що мали традиційне право установляти закони. Надзвичайно цікава річ те, що за кождим разом, коли диктатура повставала денебудь як факт, а не як правна установа, вона несла з собою зло... Ба що більше! Вона несла зло також тоді, коли закон про установлення диктатури проголошувано під примусом, а не з доброї волі тих, що мали традиційне право проголошувати закони.

Ще цікавіша поява в історії диктатури та, що вона по ріжних ваганнях виринає в 19ст. знов як правна установа, і то виринає майже в цілій Европі в формі виїмкових законів, оповіщуваних тими, що мали право до того. Ті виїмкові закони оповіщувано на короткий, точно означуваний час, — і тому прояви диктатури в 19 ст. хоч були часом дуже тверді, але не були для суспільности руйнуючі.

Та найцікавіше з історії всеї диктатури те, що навіть большевизм (який проголосив свідомий замір зруйнування всего, що дістав у спадку від буржуазного світа), проголошуючи диктатуру, зробив виїмок. Той виїмок, після всякої правдоподібности, був неусвідомлений, але він тим власне цікавіший. А полягає він на тім, що большевики назвали „народними комісарами“ найвисших виконавців проголошеної ними т. зв. диктатури пролєтаріяту. А всі диктатори, які були від початку істнування усвідомленої диктатури аж по сей день, значить за тисячеліття, були або диктаторами комісаричними або фактичними. Комісаричні диктатори се диктатори з маркою леґальности (правности), бо в самій назві міститься поняття припоручення, розуміється, від того, хто має право такі припоручення давати.[13])

З назви народний комісаріят виходилоб, що орґанізація большевиків признавала те право н а р о д о в и. А теорія большевиків вчить, що вони під народом розуміють пролетаріят. З тактичних і практичних причин зачислили вони зразу до народа не лише робітників, але й селян, хоч при голосуваннях такому самому числу робітників признавали кількакратно більші права ніж селянам в тім числі. Та річ не в тих сходах і скоках марксівсько - большевицької льоґіки, а в тім, що большевики навіть дійсному пролетаріятові не дали змоги виявити свою дійсну волю ні в справі диктатури, ні в справі виконування тої диктатури, ні головне — в справі обмеження часу тої диктатури. Дослівно все населення СССР звела та диктатура над пролетаріятом до стану жебрачого пролетаріяту. А в командній верхівці за 20 літ її диктатури розкисла неймовірна деморалізація, сперта на жахливій провокації та на люксусовім уживанні життя серед найтяжчої нужди мас. Генрик (Гершко) Ягода се типовий репрезентант зіпсуття, викликаного тою диктатурою, закроєною на необмежений час, яка в своїм жаху здається не має рівної собі в дотеперішній історії людства.

А всетаки навіть та найстрашніша з фактичних диктатур, що поломила всі Божі і людські закони, оглядалася в своїх початках за якимсь управненням — і тому уконституувалася як диктатура к о м і с а р и ч н а. Хоч в дійсности ніяких управнень вона нікому не признала, то всетаки та назва бодай пригадує вагання страшного духа російської інтеліґенції та півінтеліґенції, заки той дух кинув свій нарід стрімголов у пропасть. Трудно зовсім певно сказати, чи те вагання було свідоме, чи несвідоме. Та все одно — воно повчаюче.

Особливо для нас, коли дивимося на появу проводу ФНЄ.

Як він повстав?

Теперішний начальник проводу ФНЄ п. Дмитро П а л і ї в разом з іще одним ундівським послом розійшлися в поглядах з УНДОМ-м ще за часів, коли головою УНДА був п. др Дмитро Левицький. Се треба собі запамятати, бо сей факт матиме потому значіння для оцінки поведення п. Палієва. Паліїв і Кохан, підперті ґрупкою інших ундистів, виступили з УНДА. Теперішні ундисти кажуть, що вони не виступили, а їх виключено, чи бодай деяких з них. Та се менше важне. Важніше те, що теперішна керма ФНЄ — ундівського походження. Вона повстала з розлому в Унді. Там в Унді вона виростала — і се був головний матеріял, з якого вона зроблена.

В наших гамаксойках (великих статтях печатаних у „Новій Зорі“, з яких одна так і називається „Гамаксойка“) представили ми ідеольоґічну, національно-релігійну та всяку іншу неозначеність і хаотичність пануючу в Унді. Нема сумніву, що той хаос мусів мати свій вплив на всіх, що в Унді виростали. А до них належав і начальник проводу ФНЄ.

Та можна виростати в хаосі, але хаос можна в собі самім здавити, упорядкувати. По чімже пізнати вислід такої праці?

По формі наданій своїй власній орґанізації, по змісті тої орґанізації, по напрямі того змісту.

З огляду на тяжкі відносини, в яких живуть всі Українці, не можна зовсім виразно освітлити висше вичислених трьох признак ФНЄ. Се можна було зробити ще тому кілька літ, а не тепер, коли атмосфера стає щораз більше оловяна і щораз більше пригадує 16 ст. Та спробуймо сказати, що можна ще сказати — для публичного добра.

Отже хто творив форму для ФНЄ?

Очевидно Муссоліні, навіть не знаючи про се, трохи Ґітлер, трохи Кемаль Паша, трохи інші сучасні нам диктатори в Европі й поза Европою. Інакшими словами кажучи, форма ФНЄ походить з духа часу, що віє на нашу землю від чужих.

То нема в тій формі нічого нашого, своєрідного?

О, ні. Є. Ще й як е!

А що саме? Ми не хочемо, щоб хтонебудь мав причину і підставу, посуджувати нас у злобі. А не хочемо не зі страху перед кимнебудь, а тому, що до злоби в сім разі не почуваємося і хочемо ту справу розібрати справедливо — так, як вона нам представляється. Тому мусимо зачати трохи здалека.

Гадаємо, що мабуть кождий признає отсе: Якби в цілім ряді держав не було під сю пору форми единоличної диктатури, то й на нашім ґрунті не появилосяб орґанізація в формі ФНЄ з невибираним а „признаваним“ провідником. Вправді трудно сказати, як властиво ФНЄ розуміє ріжницю між вибиранням і „признаванням“ провідника на зборах і на чім саме та ріжниця у нього полягає, — але мимо того треба в публичнім житті числитися навіть з невиразним напрямом думки чи бажанням якоїсь ґрупи, бо без того взагалі не можнаб її розуміти. Отже форма повстання завязку нової орґанізації ФНЄ чужа по своєму походженні. І чужий товчок думки немов припхав ту форму на наш ґрунт. Та не в тім біда. Бо не одна чужа річ може бути навіть дуже добра також на нашім ґрунті. (Далі буде).

---

[11]) Discorsi sopra la prima decá di Tito Livio (1531).

[12]) Карло Кавтський: Тероризм і комунізм. Причинки до історії революції. Авторизований переклад з німецького. Берлін—Київ 1920. Розділ 8, в). „Диктатура“. Ст. 162, 164, 199.

[13]) Третій тип улеґалізованої фактичної диктатури створив Муссоліні в Італії, одержавши на свою фактичну диктатуру згоду традиційної королівської влади.

Гумор. — На сеансі спіритистів хочуть викликати „духа“ померщої недавно жінки одного з присутних, але „дух“ не приходить. — Шкода вашого труду, каже нарешті вдовець, моя Оля напевно не має що вложити на себе, як тут ніколи не мала...

З Німеччини

Церковні клопоти православних Українців в Берліні.

В квітні 1936 р. німецький уряд офіційно визнав і легалізував організацію православної Церкви в Німеччині з гієрархією, настановленою і залежною від православного Синоду в Сермських-Карлівцях (у Югославії). Цей Синод був зорганізований і очолюваний митрополитом Антонієм, котрого Всеукраїнський Церковний Собор в Київі в 1918 р. настановив головою православної Церкви в Україні з титулом Митрополита Київського, Галицького і всеї України. В листопаді 1926 р., коли митрополит приїздив до Берліна, делегація гетьманців відвідала митрополита і прохала дозволу на відкриття в Берліні окремої української парохії. Митрополит прирік залагодити справу офіційно через Синод. І дійсно скоро після того архиепископ берлінський і всеї Німеччини Тихон одержав уповноваження від Синоду відчинити окрему українську парохію, коли зберетьсся достатнє число українських прихожан.

З метою зясувати можливість заснування української парохії Українська Громада минулого року розіслала анкету православним Українцям в Німеччині. Висліди анкети не давали можливости негайно приступити до здійснення українського православного приходу.

З другого боку в травні с. р. виступила група, що назвала себе „Ініціятивний Комітет для організації Укр. Православної Парафії в Німеччині", одначе при участи явно протицерковних елементів. Це було дійсною профанацією справи. Участь цих елементів, відсутність підготовленої солідної матеріяльної бази, піднята коло цієї справи метушня „петлюрівців" і т. д. — все це показує, що не церковні, а зовсім чужі Церкві цілі кермують і двигають діяльністю того Комітету, не дивлячись на присутність в ньому і кількох щиро-релігійних одиниць.

Щоб покласти край інтригам, недопустимим при церковнім ділі, група православних Українців зібралася 5-го червня 1937 р., обговорила справу і приняла таку постанову:

„Група православних Українців в Берліні заявляє отсим, що вона, ставлячись до ідеї заснування українського православного приходу в Німеччині цілком позитивно, не вважає однак можливим співпрацювати з Ініціятивним Комітетом по організації православного приходу, в склад якого входить п. О. Севрюк, бувший редактор антирелігійної комуністичної газети в Парижі „Українські Вісти". (Інші члени Комітету: пп. др. Драбатий, проф. Масютин, Вовненко). Підписи: О. Скоропис-Йолтуховський, М. Бламаренко, В. Крупницький, В. Коростовець, О. Коростовець, В. Кужим, С. Шемет, Ю. Селецький, А. Ловчий, Є. Криволап, С. Кузьменко, Микола Шаповал, Всеволод Соловйов, М. Безак, Б. Шемет.

Сходини вибрали комісію з трьох осіб, О. Скоропис-Йолтуховський, В. Крупницький і Є. Криволап, якій доручено далі займатися справою заснування в Берліні української православної парохії. Комісія одержала заяви від ряду православних, що не були присутні на сходинах, про прилучення їх підписів до вище наведеної постанови.

ВАТИКАН І ФРАНЦІЯ

Французькі політичні круги з вдоволенням коментують іменування кардинала державного секретара Пачеллія папським легатом на релігійні торжества в м. Лізіе. Кардинал Пачеллі задержиться в Парижі підчас переїзду і зложить візити президентови Лебренови і членам правительства. Підкреслюють, що се перша візита державного секретара Апостольської Столиці в Парижі від 136 літ. Послідний раз ватиканський державний секретар Консальві був у Парижі в 1801 р., щоб переговорювати з цісарем Наполеоном І.

Вибір звання

Тепер кінчите школу, а що будете робити опісля? Чи й для Вас не булоб добре довідатися завчасу, який фах вибрати, які є можливости, які школи та умовини навчання і т. п. Один чоловік не дасть Вам відповіди на всі питання, але легко зробить це окрема установа, яка має перегляд всіх шкіл, всіх статистик і поміч широкого гурта ріжних фахівців. Та установа — це Порадня для вибору звання (при „Рідній Школі", Львів, Сикстуська 46). За два роки видала вона поверх 1.000 порад. З охотою послужить і Вам. Зголосіться, найрадше особисто, між 10 — 15 годиною. До писемних запитів просимо долучувати значок за 1 зл. на відповідь. Очікуємо Вас, приходіть завчасу! Порадня урядує лише до 10 липня, а по феріях від 10 серпня.

ЗА УПРАВУ ПОРАДНІ:

Інж. С. Пастернак. Д-р В. Метельський.

Субльокатори платитимуть податок

Скарбові власти в пошукуванні нових жерел доходу зацікавилися субльокаторами. Правдоподібно вже приготовано відповідний меморіял для міністра скарбу, що буде предметом нарад на найближчім зїзді предсідників Скарбових Палат. А саме стверджено в численних випадках, що субльокатори не винаймають великих помешкань тільки тому, щоб затаїти свій маєтковий стан. Як субльокатори вони не платять податків, а не маючи нерухомостей не бояться лїцитації. Є в проєкті ввести спеціяльний податок для субльокаторів. Висота того податку має бути означена на підставі заяви головного льокатора, який буде зобовязаний повідомляти Скарбовий Уряд про своїх субльокаторів. Податок для субльокаторів мавби зобовязувати від 1 січня 1938. Як обчислено, в одній Варшаві є 130.000 субльокаторів, що можуть дати 2 міл. зл. річно скарбові.

Стережіться покутних писарів

На терені Львова і провінції появилися покутні писарі, що полагоджують інтересентам скарбових урядів подання до Скарбових Палат у Львові. Побирають за те згори винадгороду й кажуть предложити собі оригінальні документи, що їх буцімто залучають до подань і висилають до Скарбової Палати. Тимчасом показується, що до Скарбової Палати у Львові надходять вправді поручені листи, та в них нема ніяких подань ні документів, тільки білі картки. Покутні писарі правдоподібно не лише виманчують заплату, але також входять в посідання всяких оригінальних документів, якими пізніше послугуються для власних цілей. Тому що в Скарбовій Палаті нагромадилося вже богато таких посилок, вислано їх до слідчого виділу поліції у Львові, щоб повів слідство в тій справі. Все те треба оповістити простому народови, щоб не йшов зі своїми справами до покутних писарів. Прецінь на те має адвокатів.

ПЕТРО КОВАЛІВ 5)

ПЕТРОГРАД В БЕРЕЗНІ 1917 Р.

Як зачиналася революція в Росії.

Численні делеґації від полків чи заводів (фабрик) напливають до державної думи, намагаються побачити когось з членів комітету, заявити, що їх відділ чи майстерня „підтримають всіма силами революцію". Так, тут уже всі розуміють, що ходить не про маніфестацію чи страйк, але про дійсну революцію. Голова державної думи Родзянко приймає на моїх очах кілька делеґацій, між іншими від Балтійської Фльоти на чолі з адміралом Непеніним, якого тієїж ночи, ледве кілька годин пізніше, матроси вбили у його власній каюті.

Але правду кажучи, думський комітет не дуже побивався вислухувати делеґації: чи потомлені були члени безсонними ночами, чи надавали менше значіння „народові", ніж телеґрамам до імператора?... Совет, навпаки, намагався перехопити „представників революційних мас". Отже богато депутацій приймали обі установи нової влади, інші, не дочекавшися прийому думського комітету, висловлювалися перед членами совету, який кооптував до себе найцікавіших делеґатів.

Десь біля десятої години вечора мені пощастило в томуж широкому коридорі побачити члена комітету полковника Енґельгардта. Я представився й попрохав призначити мене десь, де я зможу бути корисним для підтримки спокою і відбудови нового ладу. Він порадив мені звернутися до градоначальника полковника Юренева, але не встиг нічого написати на моїх паперах, як юрба натиснула й відштовхнула його від мене.

З добре памятими боками опинився я за якої чверть години на Сергієвській вулиці. Йти до градоначальства на Горохову вулицю було далеко, та я з приємністю розминав задубілі ноги, аж несподівано звернувся до мене солдат-шофер, який щось оповідав гурткові військових, і пропонував самохід свойого начальника. Після переговорів з ґенералом, що мешкав недалеко, забрав я чудовий шостимістний автомобіль і користувався ним майже для всіх службових подорожей продовж двох тижнів моєї праці в градоначальстві.

Ісаківський собор, найвища будівля Петрограду.

Ні у відчинених дверах градоначальства, ні в середині — не було ніякої сторожі. Полк. Юренев відразу приняв мене, вислухав і попрохав обшукати Ісаківський собор, з якого ніби стріляють. Людей у градоначальника не було, та (за кілька сот кроків, які мені треба було пройти) набрав я з двацять озброєних матросів і ґвардейців.

Річ в тому, що на другім кінці величезної площі, де був собор (катедральна церква), стояв готель Асторія, в якому комендант відводив хати старшинам, що приїздили по справам до столиці. Це було — поза двома-трьома поліцейськими участками — одно з рідких місць, де ще точилася вперта стрілянина. Щож до Адміралтейства, то солдати, які мали його боронити, помалу розійшлися, й частину міністрів затримано, так би мовити, голими руками.

Всі бічні вулиці були повні солдатів, що сходилися на вистріли як мухи на мід... Коли я набрав собі загін, мусів дати їм пароль, щоб ми могли розпізнати своїх. Ні чужих людей, ні стрільних набоїв ми ніде не знайшли. Проте солдати, які облягали Асторію, вірили, що в соборі є вороги. Як тільки хтось з нас наближався на дасі до краю, кулі починали свистіти в повітрю. Гадаю, що луна вистрілів облоги Асторії відбивалася від собору і тому пішли чутки, що звідси стріляють, як вціляли в людей з церков „старорежімники" в р. 1905-ім...

Згори видко було вкриту снігом порожню площу, до будинків тулилися чорні гурточки повстанців. Чудово чутно було, коли від часу до часу вдолі перекочувався й ширився бічними вулицями вигук „насілкі!" (Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ПОГАНСЬКИЙ РАСИЗМ

ДУША УКРАЇНСЬКОГО РАСИЗМУ В НОВЕЛЯХ ЮРІЯ ЛИПИ.

В рецензії на „Нотатник”, два томи новель Юрія Липи, [1]) розглянули ми ті новелі за критеріями естетичними, літературної форми та ствердили, що під тим оглядом „Нотатник” дуже цінна річ. Тут застановимося над моральним кістяком Липиної книжки, тимбільше, що дотеперішні рецензенти — на нашу гадку — моральну сторінку „Нотатника” представили не в такім світлі, як повинні були її представити.

І так прим. Святослав Гординський пише про „Нотатник” Липи таке [2]):

„Означити людей України, відкрити спосіб їх думання та мотиви їх учинків — дуже вдячне поле для українського письменника. Саме цю спробу зробив у свому „Нотатнику” Юрій Липа, що намагається... шукати в аспекті минулого та сучасного незмінних законів Української Землі... землі, що хоче бути. „Нотатник” один з найкращих прозових творів останніх літ у нас, що хвилює, полонює кожного вдумливого Українця”.

На всі вже заставки поручає Липин „Нотатник” тижневик „Неділя”:

„...В цілому „Нотатник” представляється великої вартости виховною книжкою й першорядним літературним твором” (ч. 17 з 1936 р.).

„...Молодим людям радимо особливо читати „Нотатник” Юрія Липи; звідтам вони краще ніж із солоденьких „історій” навчаться розуміти полумяні роки та їхні настрої”. (20. IX. 1936).

Як бачимо самі захоплення й похвали, не то без застережень проти ідеольогії Липи, але навіть без згадки про неї. Одинокий др М. Гнатишак („Дзвони”, ч. 5, 1936) застерігся проти моральної атмосфери книжки Липи. Зате Борис Ольхівський у квартальнику „Ми” (VI, 1936), де співпрацює й Ю. Липа, пише вже і про ідеольогію „Нотатника”, очевидно позитивно:

„До крови української чує Липа безмежну любов, бо знає, що тільки на тому, що зеднує український рід, на землі і крови, на їх спільному законі, буде збудована держава...”

І треба Ольхівському признати, що вміло схарактеризував моральний сенс книжки „Нотатник”. Адже подібні ідеї сублімував Липа в книжці „Козаки в Московії” [3]) та врешті висловив їх ясно в інших двох книжках. І так у своїй книжці „Бій за українську літературу” Ю. Липа пише:

„Поза гордістю, кровю і землею — нема інших цінностей. Свідком власного існування є лишень власне існування. Все інше фікція, ошуканство, розгублення, упадок, смерть духова. — Єдина правда, що є, це — дивитись у себе, бути самим собою, с т а в а т и с а м и м с о б о ю”. (Стор. 147).

А в найновішій (1937) своїй брошурі „Українська раса” Ю. Липа пише:

„Зовнішні доктрини відіграватимуть в великій будучности української раси тільки помічну ролю. Носимо в собі с в о ю п р а в д у р а с и, правду, що „для неї вмирає окрема людина, а натомісць оживає одна велика с т и х і й н а д у ш а” (Іван Липа. Нові хрести), — д у ш а р а с и”. (Ст. 29).

З наведеного ясно, що основа світогляду Юрія Липи — п о г а н с ь к и й р а с и з м. Липа вийшов зі школи Донцова й переняв богато від того батька нашого розхрістаного націоналізму, особливо культ сили неосвідомленої стихії. Тій силі, виразистости її, Липа дарує навіть великі промахи, бо:

„А на дещо треба дивитись крізь пальці. Трудно, ми в нашій історії завжди мали мальовничі, з польотом натури...” („Нотатник” І, 65).

Липа нарочно малює натури сильні, волево виразні, підчеркує часто потребу переваги (в часі революції) фізичної сили над наукою („краще люшня”: II, 15; чи „ще в рясах, але вже на конях”: I, 48). Підчеркує в людині в е л и ч н е, так як колись наші письменники заедно до обриду підкреслювали людяне. Липа, всуперіч Донцову, визначує лицарськість як прикмету своїх героїв, а й сам малюючи ворогів своєї нації, все-таки вміє в них підмітити добрі прикмети й має зрозуміння для них як людей (сцена з денікінським генералом, I, 78, — чи Котовським, I, 127—128). Ота людяність Липи дуже відзначує його від зоольогізму Донцова та робить Липу продовжителем традиційних людяних тенденцій нашого письменства.

А проте маємо враження, що та людяність у Липи випливає не з його розуму, а з мистецької вдачі. Він — як автор на сцені — переймається своїми героями, входить у їх душу й тому тяжко йому здобутися на ненависть до себе як представника тих відтворених осіб. Отже це зрозуміння лицарськости в Липи радше підсвідоме, ніж морально свідоме.

Та жидівська людяність (Спіноци: все зрозуміти значить все простити) під впливом єретичних теорій расизму переходить у Липи в культ людей української раси. Липа вдумується в душу й найгірших навіть Українців (прим. бандита Петьки Клина), вживається наче в їх „я” та зрозумівши спонуки чи просто гони їх учинків, ставиться до них з повною апробатою. „Він любить усе виразне” — каже Липа (I, 127) про большевика Котовського. Ті слова можна прикласти й до самого автора: він апробує всі вчинки, будь вони моральні чи ні, аби їх лише виконувала людина української раси і „виразно”, то зн. величньо, сильно, з переконанням. Чи се буде „Коваль Супрун”, що палить панські маєтки й обожає „святий сіряк” (II, 35—37), чи „Нальотчик (бандит) Петька Клин” (I, 90—111), чи хаотичний отаман „Рубан” (I, 5—78), чи інші якісь морально дефективні типи — для всіх їх Липа має широке серце й добре слово, бо вони „виразні”, вони „натури з польотом”. Особливо прикро вражає майже релігійна набожність Липи до таких анархічних типів, набожність зрештою не оригінальна, бо ще в 20-их роках нашої доби виявив був її Клим Поліщук в „Отамані Зеленім” і „Гуляйпільськім батьку” й „Легендах”. Сцена походу повстанців крізь місто (I, 50—51) в Липи своїм возвеличенням „Землі” сильно нагадує традицію поганського обоження „землі” в нашій літературі (Стефаник, Кобилянська, Самчук і б. і.); словом „земля” називав і оправдував учинки Зеленого й Махна також Клим Поліщук. Липа змодифікував змістову вартість слова „Земля” — він підкладає під неї поняття „української раси”. Вона найвищий закон:

„Раптом очі його побачили настромлену на вилах селянську свиту, що хтось сушив коло вогню. Вхопив вила і підніс високо.

— Брати, — скрикнув як заклекотів хижий птах, — що це?...

— Це те, на що ми ждали століття. Що було топтане, поневіряне. Це те, де правда найбільша. Дивіться, люде, це не простий сіряк, це — святий сіряк.

І раптом здвигнув вила як стяг і біла свита заворушилась у легкім вітрі...

І раптом, невідомо звідки розпочали, — усе вищим рівнем, усе сильніщим плавом вилинула прастара мельодія, що її знають і діти, і старі діди, і чоловіки, і жінки. Божа пісня. Росла, як у казках росте дерево, ліс дерев, все вище, все вище заполонювала високість.

— Отче наш, і-же є-си на не-бе-сіх...

Співали малі діти, не розуміючи нічого, але зворушені й несмілі, притискаючи ручку до грудей, співали, дрібно хрестючись, жінки, співали чоловіки, опустивши руки здовж тіла і дивлючись уперто, завзято, з болем і непокірністю в білий сіряк, що вгорі, в темряві закляк над ними знаком освітленим і незрушимим”. (II, 35 — 37).

Такою поганьско-релігійною сценою кінчать члени української раси палення двора й книжок з його бібліотеки... Палити треба, бо все те — чуже... Герой Липи, коваль Супрун „кликав ненависть” (II, 34) проти всього, що не наше, а чуже. Подібні релігійні сцени маємо і в інших місцях „Нотатника” (прим. I, 120—122), а в них не правдива релігійність, лиш отой східний містицизм, що не має берегів, ні меж, ні розуму. Атмосфера одної такої сцени (I, 120—122) нагадує духа російського найтемнішого с е к т а н с т в а, отого вже не релігійного захоплення, а просто обсесії (одержимости). Тяжким сопливим духом „бісноватих” російської літератури тхне від таких місць у книжці Липи й, направду, вони мабуть більше небезпечні для звичайного читача, ніж глузливі сцени недовірків. Бо лекше вилізти чоловікові з мілкого болота атеїзму, ніж з глибшого і липкого багна теософічної містики.

Темної мрячної атмосфери не розясню є ніяке світельце розуму, життевої ясної ціли. Сам автор не знає, яка ціль письменника:

„Старе минуло — ідіть з тим инши́м.

— Що-ж то є инше? І де його шукати? — опустивши голову, сказав Ерлець.

— Ніч довкола, стріляннна рясна тай тільки. Шукайте того иншого; може вона в героях, може вона в відважних, може просто в бандитах, а завжди в людях. Шукайте його: треба бути консеквентним...” (I, 87).

Такі слова вкладає Липа в уста двох наших письменників („Зустріч літераторів”). Чи можна з того бути мудрим?... Отже правда української раси невідомо де, та завжди в людях. І „треба бути консеквентним”... В несвідомости власної ціли? „І от мала крижина, що здригалась при самісінькому березі, відірвалась і поплила все швидше, все швидше. Б е з б е р е г і в.” (I, 125). Так виглядали українські душі, без Бога серед революції, і до такої „сили” виховують „українську расу” пророки націоналізму. Про їх думки і погляди каже св. Петро (II, 3): „Се джерела без води і хмари гонені хуртовиною, для котрих збережена мряка темноти.”

Не перечу доброї волі в Липи [4]) й под. йому письменників хаотиків. Вихована в поганстві й серед поганства вони серед темряви шукають мов жидівський нарід Месії, мов погани „невідомого бога”. Та реальна дійсність каже нам, віруючим католикам, що Месія вже прийшов, а „невідомому богові” на імя Сатана. І тому слід нам відвернутися від таких ідеольогій, для яких Христос у 1936 році ще не народився, бо годі синам Світла ходити в темноті. І слід остерігати перед такими творами простих і молодих читачів, щоб не повірили й не дали себе звести пророкам націоналізму, навіть таким здібним і блискучим як Юрій Липа.

Араміс.

---

[1]) „Нова Зоря” ч. 13 (1013), стаття п. н. „Новелі визначного письменника”.

[2]) „Проблєма української стихії”, в двотижневику „Назустріч” ч. 20 з 1936 року.

[3]) Пор. рецензію п. з. „Пригодницький роман” у 890 ч. „Нової Зорі” з 1935 року.

[4]) Добру волю Липи доказує хочби стаття самого автора про „Нагороджений Нотатник” у 38 ч. „Нового Часу” з 22. II. 1937. В ній Липа пише, що його „Нотатник” „це не тільки відмалювання, це бажання відповісти на питання: чому так сталося? — образом: як то сталося? Ми не є слабий нарід (радше раса) і тоді, в хвилі пробудження, підвелося багато сил, і багато зросло конфліктів: як ми їх розвязали досі? Як їх розвязати на будуче? — такі питання поставлено читачеві. Як використати енергію людей з передмістя („Петька Клин”), злагодити противенства моралі міста й села („Коваль Супрун”), не допустити до помилок з часів гетьманських і директорії („Гаркавий”), яка була властиво психольогія ідейних повстанців („Рубан”), в чому сила повстанських рейдів („Бляшанка”), чи галичан у формуванні держави („Гринів”) і т. д. Цеж питання, що й досі є актуальні для 90% населення України (т. зв. Вел. України).” — Провідна думка „Нотатника” пише Липа дальше — це „в болю, радости й муках здобудеш, наше, свою індивідуальність — характер”.

Гумор. — Розчарування. — Гість в кавярні до старої панни: Кілька літ тому мав я приємність сидіти побіч вас в ресторані і того виду ніколи не забуду. — Ви схліблясте... — Власне. Чи ще й тепер тішитеся таким кольосальним апетитом, як тоді?

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В день Вознесення Господа Нашого Ісуса Христа переживала снятинська парохія велике свято: перше Причастя так шкільної дітвори, як і тої нещасної, що задля життевих невзгодин остає поза шкільними мурами. Вже на чотири тижні перед Вознесенням став отець катехит приготовляти дітвору до того найважнішого чину в людському житті, щоденними пополудневими науками. Ці науки кінчилися кождого дня посіщенням Евхаристійного Спасителя та молитвою за добру сповідь і гідне святе Причастя. І вислухував Ісус молитов дітвори; так у самих дітей, як також і в їх родичів та старших парохіян зростало зрозуміння ваги належного приготування до святих Тайн, у яких Ісус найкраще оказує безмір свойого милосердя. Доказом цего зрозуміння — ревність старших парохіян у вишукуванні та приводженні на приготування тих дітей, що не ходять до школи, та пильне й уважне вислухування приготовляючих наук і дуже рідкі випадки занедбування чи опускання приготовань у дітвори. Вкінці надійшов той день, про який діти так часто випитували отця катехита. В глибокому совокупленні та з повагою приступали діти до св. Сповіди, а по одержанні розгрішення підходили до бічних престолів, Христового Серця або Божої Матери, щоб подякувати за ласку відзисканої невинности та помолитися до Ісуса чи Божої Матери зі щирого діточого серденька. Цілий час сповідей дітвори царила в церкві нічим не заколочувана тиша, хоч святу Сповідь відбувало 150 дітей. Спокійно, не товпячися, з повагою, відбували діти свої сповіди, покути, подяки і постанови та розходилися до своїх домів, щоб з нетерпеливістю ожидати завтрішнього дня, в якому вільно їм буде приняти Найсвятіші Тіло і Кров Спасителя до очищених сповідями душ. Завитав 10-ий день червня, памятний не лиш Вознесенням ГНІХриста, а й першим святим Причастям дітвори нашої парохії. Приблідла від зворушення дітвора з самого Снятина та прилучених сіл Потічка і Кулачина разом з найближими з рідні сходиться та виповняє простору, нову церкву Пресвятої Тройці. А добрий Ісус немов в надгороду за примірне приготування й поведення дітвори підчас сповідей натхнув Впр. о. Декана А. Сімовича щасливою гадкою, прибути на той день до Снятина та звеличати своєю присутністю те небуденне діточе торжество. Дітвора уставилася довгими рядами в головній наві церкви, позаду старша шкільна молодь, а по боках родина і близькі. Зачинається Служба Божа до якої станув Впр. о. декан Сімович разом з двома місцевими священиками о. Фелицьким та о. Пастушенком. Престіл прекрасно вбраний живими квітами нагадував дітворі потребу й обовязок на прихід Ісуса прикрасити свої душі квітами чеснот і добрих постанов. Безпосередно перед самим Причастям виголосив Впр. о. Декан Сімович коротеньку та прекрасну і зворушуючу проповідь. У проповіді підкреслено велике щастя дітвори, що може гостити в своїх душах Царя царів, та великий обовязок родичів всіми силами та засобами зберігати невинність душ у дітей. „Вже другий раз повертає Добрий Ісус невинність душ вашим дітям, говорив Впр. о. Декан, тож оберігайте їх дбайливо перед тим всім, що моглоб ту невинність у ваших дітей осквернити“. Слідувало святе Причастя, а по ньому вся дітвора відспівала католицький гимн: „О спомагай нас...“. По Службі Божій молилися діти спільно та поручали Найліпшому Ісусови: Святішого Отця, наших Епископів, Духовних Отців, український нарід, своїх родичів і тих нещасних дітей цілого світа, що не мають змоги сповідатися та приймати Ісуса у святому Причастю. Коли діти вийшли з церкви, заопікувалася ними пані з Марійського Кружка та гостили їх сніданням. По сніданні діти станули до спільної знимки й одержали памяткові образці, ґустовно видані рухливим видавництвом „Криниця“ в Перемишлі. Потім дітвора розходиться зі своїми рідними по домах, щоб відпочати та зійтися ще вечером на виставу „Марія в Храмі“, підготовану Марійським Кружком Пань, при допомозі Української Захоронки та Преподобних Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії. Вистава виведена силами самої дітвори чарувала всіх приявних незвичайно доброю грою. Малі артисти постаралися показати зібраним дітям смішність хиб діточого віку та з другої сторони красу чеснот молоденької Марії, що задля них була вибрана на будучу Матір Божого Сина. На виставі немов на живому примірі побачила дітвора, як легко при Божій помочи виконувати у щоденному житті християнські чесноти і певно вийшла з вистави скріпивши свої добрі постанови останньої доби.

Думки міліярдера

Померший недавно міліярдер Джон Рокефелер не любив ні промовляти, ні писати. Та з приводу ювилею основаного ним Інституту для медичних і біольоґічних дослідів сказав про себе ось що:

Питають мене нераз, чи велике богацтво робить щасливим. Відповідаю: Річ зовсім не в величині богацтва, бо преціньчоловік, що має 20 міліярдів долярів, не мусить бути щасливіший від того, що має 10 міліярдів. Також мало заможний чоловік може бути дуже щасливий, коли має некоштовні бажання. Є бажання, яких не можна здобути ні задоволити грішми, напр. бажання молодости, здоровля, доброго гумору, слави з великих діл духа, правдивої любови. Я нераз бажав позбутися мого богацтва і стати звичайним, середньо заможним чоловіком. Подумаєте: Чомуж ти не позбувся богацтва? Бо я не міг: тоді мене уважалиб божевільним. І родина спротивиласяб марнотратности. А знов якби я родині віддав був все своє велике майно, то я його тим не позбувсяб: вона кождої хвилі далаб мені грошей, кілько я хотівби... Нераз я через моє богацтво не мав того вдоволення, яке має середньо заможний чоловік. Напр. я переходжу все байдужно попри всяку виставу товарів, бо знаю, що можу купити кождий дім з усім, що в нім є. А бідний чоловік тішиться, як може дістати одну з тих річей. На жаль, годі помочи всім убогим. Кождий чоловік має ту долю, яка йому належиться відповідно до його вдачі й обставин. Всі рецепти на богацтво се обман. Ще тому кілька літ хотів я дожити сто літ, але вкінці стратив я й те бажання. Такий старий і втомлений життям чоловік не має вже таких пустих бажань. В останних 2 роках не міг я вже грати ґольфа, не міг проходжуватися в саді, не міг приймати відвідин, ні ходити до кіна. Не маю вже ніяких бажань і спокійно дивлюся, як час біжить і наближається кінець, на який — я готов...

Страшна подія в столиці Еспанії

„Юнайтед Прес“ звідомляє: Коли націоналісти зачали щораз дуще напирати на будинки клініки в Мадриді, червоні підложили міни під ті будинки і подалися аж до своєї четвертої лінії окопів. Націоналісти почали їх гонити, займаючи опущені позиції. А тоді почали вибухати підложені міни, одна по другій. Наслідки були жахливі. Коли пополудні обсервовано обшар клініки, не запримічено там ні одного живого чоловіка. Всі будинки лежали в руїні, з клініки остав тільки зовнішний мур. Офіциpи ґенерального штабу кажуть, що се річ неможлива, щоб остав при життю хоч оден з тих, що туди попали. Так виглядає заїлість у горожанській війні між синами одної нації.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМІ НЕ ПРИНЯТО ІНТЕРПЕЛЯЦІЇ Українців у справі відмови права прилюдности деяким ґімназіям Рідної Школи та інтерпеляції Жидів про погром у Ченстохові.

СПРАВАМИ ЗАКАРПАТТЯ займалася знов чехословацька рада міністрів. А саме рішено дати закарпатським студентам у Празі новий будинок на їх студентський дім, оснувати лікарську палату в Ужгороді та експозитуру кошицької телеґрафічно-почтової дирекції в Ужгороді. („Нашъ Путь“, ч. 238).

БІЛОРУСЬКИЙ СКРИПНИК. В Мінську застрілився предсідник ЦІК (Центрального Исполнительного Комітету) совітської Білорусі Александер Червяков. Він був по званню народний учитель. Від 1920 р. до 1937, себто до своєї смерти, був президентом Совітської Білоруської Республики. В 1932 р. закинули йому були, що він „викривив партійну лінію“. Тоді Червяков мусів публично, на зборах партії, каятися й обіцяти поправу. Офіціяльний большевицький комунікат звалює вину на „причини родинні й особисті“, не називаючи погибшого фашистівським псом. Се свідчить, що Червяков потрафив танцювати свій політичний танець серед мечів до смерти. Та вкінці обридження до льокайської ролі, банкроцтво ідеалів і непевність завтра підсунули йому револьвер до рук. А може хтось з приятелів упередив його, що ҐПУ має його увязнити і він наложив руку на себе. (Виленське „Слово“, ч. 169).

УВЯЗНИЛИ ЛІТВІНОВА. Японський часопис „Ашаґі“ подає вістку з приватних жерел, що в Москві мали увязнити большевицького комісаря закордонних справ Літвінова.

СОВІТСЬКІ ВЛАСТИ рішили не відбувати процесу проти б. начальника ҐПУ Яґоди. Бояться, що процес навіть при замкнених дверах мігби виявити богато справ, звязаних з діяльністю ҐПУ. Особливо не хочуть, щоб вийшла наверх закордонна діяльність ҐПУ.

В МОСКВІ повстала правдива паніка між Жидами в звязку з численними увязненнями ріжних совітських достойників. Англійська ґазета „Морнінґ Пост“ вичисляє довгий ряд осіб жидівського походження, які займали високі посади й яких розстріляно в послідним часі.

БОЛЬШЕВИКИ УСУНУЛИ з посади предсідника найвисшого суду совітської Грузії. Йому закидають, що він ворог пролетарського народу.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II. прибуває в суботу 26 с. м. до Польщі з офіціяльною візитою. Вона потреває кілька днів.

УНІФІКАЦІЇ ЗБРОЄНЬ МАЛОЇ АНТАНТИ домагався чехословацький премієр Ґоджа на послідним зїзді М. Антанти. Та премієри Югославії й Ромунії спротивилися.

ҐРІЗНА МІЖНАРОДНА СИТУАЦІЯ полягає тепер особливо на тім, що в квестіонуванні вірогідности звіту воєнного корабля „Ляйпціґ“ бачать Німці образу німецької маринарки і правительства. Обурення в Берліні на Лондон дуже велике.

ҐРАФ БЕТЛЄН, б. мадярський премієр, написав в одній часописі, що в 1933 р. ріжні національні меншини предложили Союзови Народів 458 скарг. З того „С. Н.“ розглянув 7, а 451 кинув до коша.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР відкликав візиту мін. Нойрата в Лондоні, що в Англії викликало велике невдоволення.

ҐЕН. ФРАНКО відвідав Більбао, що його заняли війська повстанців. Його витали ґенерали, Давіля й Квінто, команданти дивізій і делеґації поодиноких відділів.

ҐЕНЕРАЛ МАЯ, командант оборони Мадриду, зарядив евакуацію цивільного населення зі столиці.

В ЯПОНІЇ рішено створити табори примусової праці на взір німецьких таборів.

Через свою високуякість здобули паперці і тутки (повноватки) „КАЛИНА” СОТНІ ТИСЯЧ ВІДБОРЦІВ

НОВИНКИ

Зеленосвяточний обхід у Станиславові випав сего року величаво. Взяло в ньому участь до 10 тисяч людей, в тім богато селян. В поході несли 341 вінків. Підчас нього пригравали три дуті орхестри. Проповідь на стрілецьких могилах виголосив о. сен. Р. Лободич. Також у Стрию й Коломиї торжественно вшановано память героїв. В походах взяли участь великі маси народу.

Міністерство Освіти зарядило в останніх днях відкриття жіночого педаґоґічного ліцею у Львові. Наука в ньому триватиме 3 роки. Прохання про принятя треба вносити до Кураторії.

Гостре стріляння на Замарстинові відбудеться в днях 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 26, 28, 29 і 31 липня с. р.

Проф. Дмитро Дорошенко, відомий український історик, виїде в липні с. р. до Канади. Там уладить він курс лекцій з історії України та з історії української культури.

В Українськім Науковім Т-ві в Берліні відбувся виклад дра М. Масюкевича на тему: Белетристика в совітській Україні.

Нові почтові аґенції відкрито в Негівцях пов. Калуш, в Горуцьку пов. Дрогобич і в Сосниці пов. Ярослав.

В Турції згоріла кооператива „Вільна Спілка”. Крім неї згоріло ще 20 господарств.

Бурмистр і повітовий лікар м. Сколього оголосили прилюдне повідомлення, що ніде у Скільщині нема тифу. Тих, що поширюють фальшиві вісти, потягнуть до відповідальности.

Поклади зелізної руди відкрили в Березі під Костополем на Волині. Вона має 45.5 відс. зеліза.

Скажений пес покусав 14 осіб в Курилівці, пов. Ланьцут.

В Кракові безробітний Бурґан вибив дві виставові шиби в льокалі редакції „ІКЦ”. Арештований, заявив, що знищив шиби на знак протесту, що він безробітний.

В Бистрій на Шлеську в одній з більших санаторій лікувальники зачали голодівку на знак протесту проти злого харчу і скасування радія. Се перший страйк лікувальників у Польщі.

Познанські купці задеклярували пів міліона зл. на будову польських крамниць в Бересті над Бугом.

В Познані виготовлено акт обвинувачення проти б. урядника скарбового уряду Валентія Галяшора і його жінки. Галяшор спроневірив 150 тисяч зл. і вибудував собі за них модерну каменицю.

На Каспійському морі у віддалі 100 км. від східнього побережжа появився новий остров. Причина його появи — вибух підводного вулькану.

Гумор. — Іспит. — Прошу вичислити середники на поти. — Медик вичисляє найважніші. — Ну, а коли ті не поможуть? — Тоді пришлю хорого на іспит до вас, пане професоре.

Гумор. — В школі. — Котре місто найбільше зі всіх? — Мадрид. — Та чому? — Бо ґенерал Франко вже пів року обсаджує самі тільки передмістя Мадриду.

Літний час се для кождої ґазети найтяжший час. Тому просимо Вп. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

В Чехословаччині недалеко місцевости Пардубиць знайшли цинову позолочувану домовину, прикрашену богатими реліефами. Всякі зовнішні познаки кажуть здогадуватися, що се домовина баронесси Вечері, знаної жертви маєрлінґської траґедії. Там погиб тоді й архикнязь Рудольф.

В околиці Тульчі (в Ромунії) саранча зявилася в такій силі, що знищила майже ввесь урожай.

В Данії зачали будову двох найбільших мостів на світі. Один з них буде над Великим Белтом і получить остров Фінен з Зеелянді́єю. Його довжина виноситиме 16 км. Другий міст получить Копенґаґу зі Швецією.

В Німеччині заборонено називати малих дітей „Ґітлєр”.

Постійну летунську комунікацію заведено між Берліном і Токіо.

Останки німецького воздухоплава „Ґінденбурґа” продало обезпеченеве товариство за 12.000 долярів.

В німецькій мові появився роман письменника Йозефа Рота п. з. „Фальшива вага” (Амстердам 1937). В нім представлені пачкарі й убогі люди за Австрії на східно-галицькій границі.

Новий холодний напиток, званий „молочним шампаном”, появився в Німеччині.

Помер Ґастон Шеро, автор голосної повісти „Його Преосвященство подорожує”, в якій висмівав представників Церкви. Мав літ 63.

„Ель Ракете” називається перша повість на тлі ґорожанської війни в Еспанії. Автор її французький письменник Люсен Мольва.

В готелі Друо в Парижі продано на ліцитації за 370.000 фр. образ славного французького імпресіоніста Ренуара „Молода жінка при фортепіяні”.

Анґлійські зброєння приспорюють чимало клопотів місцевим власникам ресторанів, гостинниць і літнищ. Від якогось часу не можна дістати кельнерок, бо більшість їх працює у военному промислі.

З обрахунків британської торговельної палати виходить, що в 1936 р. англійські жінки видали коло 20 міл. фунтів ст. на шовкові панчішки.

20-ий жидівський сіоністичний конґрес відбудеться в Базилеї. Він зачнеться 3 серпня с. р.

Єгипет має 15,904.525 мешканців.

Американське міністерство війни постановило зрезиґнувати з будови деякого рода воздухоплавів для війська.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 5.000 зл. на чч. 66117, 121850; 1.000 зл. на ч. 110035; 500 зл. на чч. 65155, 100022, 114505, 136646; 400 зл. на чч. 8530, 9674, 74030, 89636, 99930; 200 зл. на чч. 11825, 16245, 23066, 27970, 31294, 35568, 149978, 190891.

Гумор. — Любячий муж. — О, що за туга! Тому що жінка депешує „Завтра вертаюся”, даєш напивок листоносови! — Бо, знаєш, мала вернутися вже нині...

В країні рекордів осягнули ще один рекорд. Нюйорський розводовий суд за 8 годин розглянув і позитивно вирішив 60 розводових справ!

Ексцентричність міліонерів не має границь. „Король мармоляди”, містер Уіліям Бравн з Чінчінаті, розіслав 400 запрошень з приводу весілля. Всі запрошення печатані на широму золоті. На ту ціль зужили поверх 8 кг. золота.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

До Вп. Дописувачів. Раз-у-раз приходять до „Нової Зорі” і до „Правди” дописи в недофранкованих листах, то значить, що надавці наліплюють на лист марок за 25 сот., хоч той лист тяжчий і треба на нього наліпити марок за 50 сот. Через те Адміністрація обох ґазет мусить тут платити за кару подвійну належитість. Се спричиняє значні видатки. Тому заявляємо, що хто не дофранкує листа, той нехай не дивується, коли більше не будемо доплачувати і дописи будуть пропадати, або вертатися (коли на оборотній стороні буде подана адреса).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВПР. ОТЦІ, що виїжджають до Делятина на лічення чи відпочинок, ЗНАЙДУТЬ ПРИМІЩЕННЯ на місцевім приходстві.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 69-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант” терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса”
Пасту до взуття „Елеґант” воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазелїну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Аеп на мухи

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни зниженні! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — В друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.